BEATI

PETRI DAMIANI

S. R. E. CARDINALIS

EPISCOPI OSTIENSIS

ORDINIS SANCTI BENEDICTI,

TOMVS TERTIVS:

CONTINENS OPVSCVLA, MVLTIS EX Bibliothecis collecta, & Argumentis, Notiſque illuſtrata, atque nunc primùm excuſa,

OPERA, AC STVDIO

DOMNI CONSTANTINI CAIETANI
Syracuſani, Abbatis S. Baronti, Congregationis Caſinenſis, Ordinis S. Benedicti.

PARISIIS,
Sumptibus ÆGIDII TOMPERE, viâ Aurigariâ, propè Puteum-Certum.

M. DC. LXIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſimo P. Mag. Sac. Pal: Apoſtolici.

Cæſar Fidelis Viceſgerens.

Imprimatur.
Fr. Gregorius Donatus, Romanus, Lector, & ſocius Reuerendiſſimi P. F. Hyacinthi Petronij Romani, Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtri, Ordinis Prædicatorum.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D. D.

SCIPIONI S. R. E. CARD. BVRGHESIO,

MAIORI POENITENTIARIO,
Ac Sedis Apoſtolicæ Bibliothecario.

DOMN. CONSTANTINVS CAIETANVS, ABBAS CASINENSIS S. Baronti, Sal. Pl. Fœl. Q.

QVEMADMODVM qui diu in tenebris iacuere, Card. Ampliſſime, tandem aliquandò erumpentes in lucem, ſubito lucem ipſam intueri non poſſunt, ſed præuio indigent adminiculo, quo eius intrepidi & in offenſi ſplendorem ſuſtineant. Ita ſanè huic tertio ex Opuſculis Tomo B. Petri Damiani Card. Epiſc. Oſtien. euenit, qui quod hactenus in vetuſtatis caligine, ſituque delituit, vt prodeat in lucem, ac potiſſimùm vt illud tam eminens Sanctiſſimi D. N. PAVLI. V. tui auunculi lumen aſpiciat, tuum, SCIPIO Card. Ampliſſime, præſidium, tuum nomen expoſcit, quo ſuffultus ante ipſius tanti Principis conſpectum venire non timeat. Etenim probi intelligent, quanta tuo huic nomini virtutum, ac litterarum ornamenta reſpondeant; tanti id æſtimant, vt æquè cum ſui nomine Auctoris componant. Te igitur quærit, te conuenit, te ducem amplectitur: tu eò, quò tendit, manu ducere ne graueris; non immemor, idem ei quoque deberi ex officio: cum fœtus Viri illius exiſtat, cui tecum fraterna aliquando dignitas interceſſit: quem ſicut & alios, qui in Dei Eccleſia cæleſti doctrina, & pietate floruerunt, adeo ſequi & imitari non deſinis. Ac me etiam (quę tanta eſt tua benignitas) à quo ipſe proponitur, non dubito, quin gratioſè reſpicias, tuoque obſequio magis adhibeas. Deus Opt. Max. Amplitudinem tuam ſua in Eccleſia fœlicem ſemper, ac ſoſpitem tueatur,

S. D. N.

PAVLO V.

PONTIFICI MAXIMO,

DOMNVS CONSTANTINVS Caietanus, Abbas Caſinenſis S. Baronti, Semp. Fel.

SACRÆ LITTERÆ, ET MONVMENTA SANCTORVM, Beatiſſime Pater, eius pretij, ac indolis eſſe ſolent, vt ſi diu in tenebris iacere, ſilentioque inuolui, & obliuione deleri videantur, nihilominus ob eorum famam, opinionemque ſanctitatis, ac cæleſtis doctrinæ præſtantiam, lucem in tenebris, linguam in ſilentio, memoriam in obliuione ſempiternam obtineant; in myſtico hoc cælo Eccleſiæ tamquam ſolem occultari, nunquam tamen interire potuerunt. Etenim ſummi Pontifices, qui Chriſtianum hunc orbem moderantur, Spiritu Dei acti, & impulſi, poſt noctem, & occaſum, ſolem ei ſuum oriri, & ſplendere faciunt: eo tamen glorioſius, atque diuinius, quo magis id per debile ac exiguum inſtrumentum operantur. Hoc ſanè mihi à te contigit, Beatiſſime Pater, quem in hæc ſacra litterarum monumenta incumbere iuſſiſti, ac perenni munificentiæ tuæ fonte excitas, ne quid de eiuſmodi ſtudiu prætermittam; ſed mearum lucubrationum labor appareat, & vberem tuam in me gratiam, ſi non attingere, ſaltem ſequi, & odorari videatur. Cum ergo hanc curam, & diligentiam in B. Petri Damiani Cardinalis, Epiſcopi Oſtienſis Opuſcula, quæ in caliginoſo vetuſtatis ſitu latuerant, collocaſſem, vt ea ſparſa collegerim, turbata digeſſerim, quatuorque in Tomos diuiſerim: poſt primum, & ſecundum iam editos, tuoque magno, & ſingulari patrocinio tam benignè ſuſceptos, tertius hic ac penultimus eiſdem quoque tenebris erumpens, quaſi fratribus eam inuidens gloriam, prodit in lucem; & cum diem aſpiciat, nihil maius exiſtimat, quàm dies videre tuos, tecumque viuere, & lætari. Tu igitur, Beatiſſime Pater, illum accipere, & fouere ne deſinas, eò maximè quòd filij tui partus exiſtat, illius nempe Cardinalis de Sede Apoſtolica, & Rep. Chriſtiana optimè meriti; quem adhuc viuentem Alexander II. eiuſdem Apoſtolicæ Sedis oculum, & firmamentum immobile, iam tunc Apoſtolico eloquio ſanctitatem & doctrinam ipſius approbans, ſcriptis appellauit. Eo enim pietatis, & religionis ſtudio deflagrabat, vt eloquio, libris, & exemplo, animis virtutes inſerere, & vitia extirpare, bonorum mentes augere, & improborum infringere audaciam nouerit. Quem non ſolum in priuata, ſed in hac etiam communi Eccleſia nunc exhortando, nunc docendo, nunc moderando ac protegendo, nunc operando ſupra vires naturæ proficere, vulgus aſpiciens, vnanimi conſenſu, vno ore Beatum prædicauit.

Benedictinæ etiam Religionis iuuabit auctoritas, quæ de ſuo hoc alumno, & doctore adeo gloriatur, vt numeroſa ſua antiqua, nouaque pignora quaſi deſpiciens, vnum Petrum Damiani ſuſpiciat, eique quaſi vnico filio blandiatur: quod eo potiſſimùm antiquæ ſuæ familiæ ſplendore excitari, laborumque merita, quos pro Eccleſia ſemper Romana ſuſcepit, renouari videat. Petri etiam huius ſui nomine, ſanctiſſimi Petri Apoſtolorum Principis, qui eamdem Benedictinorum Gentem per tam multa ſæcula ad Eccleſiam turbulentis temporibus inſtaurandam ſua in Sede conſtituit, nomen in memoriam reducens. Nam Petrus Diaconus diſertè commemorat, Petrum ipſum Apoſtolorum Principem, cum Eccleſiæ ſuæ Nauem impiorum turbinibus agitatam conſpiceret, ad Benedictum tamquam cum eo acerrimum ipſius vindicem contendiſſe, & Caſini quietam ſibi ſedem quæſiiſſe: *Vado* (inquit Petrus Sanctiſſimus quibuſdam peregrinis ſibi occurrentibus) *ad fratrem meum Benedictum, vt cum eo paſſionis meæ diem celebrem: variis enim procellis Eccleſia mea deprimitur.*) Quis ergo Petro cum Benedicto ex amore fraternitatis, & contubernij communia cuncta eſſe conſpiciens, non eumdem Benedictum per ſuos perpetuis, multiſque poſt (ſicut & antea) ſæculis vices Petri ſuſcepturum non ſperaret? Euentus quidem rem ipſam confirmauit: nam ab eo tempore, quo S. Benedictus inſtituto Choro, alumnos ſuos in Vrbis Baſilicas, Eccleſiaſque alias introduxit vſque ad millesimum centeſimum quadrageſimumquartum annum, Clero ipſo tunc eligente & eligente Pontifices, continenter ſummum Pontificatum gerere conſueuerant. Quod ſi poſtea ſerie interrupta nonnulli, vt Siluester II. Clemens quoque II. & alij non ex Clero Romano ad ſupremam illam dignitatem aſſumpti fuerint; non eſt tamen dubium quin ipſi eiuſdem Benedictini Ordinis profeſſores extiterint. Præterea poſteriores ſexdecim, qui centum annos Dei Eccleſiam gubernarunt, centum ferè quindecim prioribus ſuperadditos, hos, & illos omnes vel in Sanctorum numerum relatos veneramur, vel omnium virtutum genere eminentes ſuſpicimus. Quid referam quot, quantoſque S. R. E. Cardinales habuerit? cum nulli, aut pauci fuerint, qui ea tempeſtate ex Benedictinorum clauſtris ad illam amplitudi-

Pet. Diac. Tract. mirac. S. Ben. ex Biblioth. Caſinen. Ap. me. MS.

nem non aſcenderint. Taceo innumerabilem huius ſanctæ propaginis per totum terrarum orbem multitudinem. Non memoro quantum Italia, Anglia, Germania, Belgium, Vaſconia, Boëmia, Vngaria, Suecia, Gothia, Polonia Benedictinis tot cò miſſis Apoſtolis: ac tandem India Occidentalis Bartholomæo Buylt, Tarraconenſi, Montisferrati Monacho (quinquaginta pene annis antequam B. Fr. Xauerius à B. Ignatio illuc mitteretur) primo ab Alexandro VI. ad eam Apoſtolo delegato, debeant. Non refero quot per omnem ætatem, ſexumque Martyres atque Virgines, quot per omnem gradum Confeſſores, quot per omnes Eccleſias Paſtores, perque omnes Academias inſignes Doctores adepta fuerit. In Petro tamen Damiani hæc omnia in ſuos olim diuiſa ſingulari Dei beneficio coniuncta, & copulata iam videt: & quem in carne viuentem tractare non potest, eumdem in ſcriptis ſpirantem admirari non deſinit.

Cum hæ ſint potiſſimæ cauſæ, Beatiſſime Pater, quare tanti viri doctrinam hoc in ſibro contentam non minori, quam alios, patrocinio, pretioque ſuſcipias; vltimam tamen adiiciam, quam etiam tibi gratam fore non dubito. Etenim ſi à Benedictino capite ad membra tranſire, ac deſcendere fas eſt, me ipſum nouiſſimum inuenio, non per me ipſum (ſentio namque quàm ſim inutilis, & exiguus) ſed per Maiores meos, quos etiam aliquod nomen, decuſque pro Sede Apoſtolica geſſiſſe non negarim. Gentilitium enim, mihi indignè Caietanorum Domus antiquiſſima, quæ Roma, & Caieta, cuius principatum ad quingentos ferè annos obtinuit, Piſas demigrans, non oblita Maiorum ſuorum erga Romanos Pontifices obſeruantiæ, ibi eos ſanctè, & intrepidè ab Imperatorum illius temporis vi, & multorum inſolentia non ſemel defenſauit, eorumque auctoritatem diu tectamque conſeruauit. Cuius & meritorum magnitudo ex eo colligitur, quòd ab eo tempore hæc vna Caietana, tot tantiſque Sedis Apoſtolicæ aucta titulis, & honoribus, cæteras ferè Piſanæ Reip. familias antecelluit: ter enim, vt alia prætermittam, Cardinalitis dignitate perſulſit. Porro ex eadem multo antea Romam ſibi patriam incolente nonnullos ſummum Pontificatum obtinuiſſe, & diuerſis temporibus complures ad Cardinalatum perueniſſe, atque etiam tam Romanæ Reip. quàm Campaniæ, & Patrimonij Præfectura donatos eſſe conſtat. In quibus Caietæ Duces, ac Fundorum, Comiteſque Ciccanenſium, atque Signiæ, necnon & Vicani Principes, ipſius Gentis ſoboles, complurium Ciuitatum, & oppidorum perpetuo iure fruebantur: idque potiſſimum Leonardo Aretino, viro grauiſſimo, cum vetuſtis Annalibus, quòd pro Romanis Pontificibus quamplurimos labores ſubierint, atteſtantibus.

Verùm iam nil amplius tuis Anteceſſoribus collata obſequia commemorans, propitius tuas ad res accedam, quo tuam in me gratiam numquam minuendam, immo magis augendam fore confido. Noueris Beatiſſime Pater, Vrſinorum familiam genere & rebus geſtis nobiliſſimam, pro tuenda Pontificum libertate ſuam cum meæ Gentis ope, & virtute ſtrenuam, vt pro tanta Sede communem periculi & laboris gloriam compararent, fidem, & robur coniunxiſſe: atque vt hanc pietatis, ac virtutis concordiam naturæ viribus confirmarent, mutuis matrimonij nexibus ſæpenumero colligaſſe. Hinc verò hæ duæ plantæ ſibi inuicem inſitæ & connexæ, Caietanæ ſimul & Vrſinæ Gentis ſplendorem, nomenque edere inceperunt, inter quæ (vt nunc de poſteris Caietanis taceam) Ioannes ille extitit, Vrbis Senator ampliſſimus, & ſi patre Vrſino natus, à matre tamen Perna Caietæ Ducum, & Gelaſij II. Gentili, Caietanus appellari voluit: quem etiam ſequitur Ioannes alter Caietanus, magni Matthæi Vrſini Romanorum Senatoris, & Pernæ Gentis einſdem Caietanæ filius, qui diuina quadam morum indole Nicolaus III. in Pontificatu ſublimis emicuit. Denique (vt plura, quæ generis huius ſuppetunt, exempla prætercam) Neapoleoni Caietano eiuſdem magni Matthæi filio, quotquot hodie ſuperſunt ex Vrſinis Principes, originem ſuam referre debent.

Quamobrem ſanctiſſime Pater, cum ex Benedictina Religione, & meis Maioribus totum me Apoſtolicæ Sedis agnouerim, eumdem me tibi etiam ſingulari beneficentia tam arctè deuinxiſti: vt pro nominis tui gloria, & dignitate vitam exponere beneficiorum, & hæreditatis mihi iure obtigiſſe arbitrerim. Deus Omnipotens te ad Eccleſiæ ſuæ firmamentum diutiſſime ſeruet incolumem.

PAVLVS PAPA V.

Dilecto Filio Conſtantino Caietano, Siracuſano, Monacho S. Nicolai de Arena Catanen, Congregationis Caſinen. Ordinis Sancti Benedicti.

DILECTE Fili ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum tu, ſicut accepimus, opera Beati Petri Damiani S. R. E. Cardinalis, Epiſcopi Oſtienſis editurus ſis, quæ non ſine Eccleſiaſticarum litterarum detrimento in tenebris variè diſiecta iacebant, tuaque laudabili opera, labore, & diligentia vnà cum aliis compluribus Eccleſiaſticorum ſcriptorum monumentis ex multis Bibliothecis conquiſita, & collecta fuerunt; Et idcirco fel. record. Clemens VIII. Prædeceſſor noſter ſtudio bene-merendi de Republica Chriſtiana, & Apoſtolica Sede, cuius nobilis pars egregius hic Doctor extiterat, Romam te vocauerat; nunc vero, aſpirante diuina gratia, primus Tomus abſolutus ſit, ac tres reliquos te editurum propediem ſperes; Nos, qui doctas piorum, & eruditorum hominum lucubrationes complecti paſtorali caritate tenemur, & ſtudia huiuſmodi promouere in Domino exoptamus; Vt tam primus horum operum Tomus iam typis excuſus, quam cæteri cum excudentur, ſinceri, & emendati prodeant, neque cuiuſquam incuria, aut fraude adulterari, vel labefactari poſſint; Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, præſertim librorum Impreſſoribus, ac Bibliopolis quouis nomine nuncupatis, tam in Vrbe, & in vniuerſa ditione & locis S. R. E. mediate, vel immediate ſubiectis, ſub quingentorum ducatorum auri Cameræ Apoſtolicæ applicandorum, necnon amiſſionis librorum, atque typorum, quam etiam in tota Italia, & extra eam vbiuis gentium, & locorum conſtitutis ſub excommunicationis maioris, latæ ſententiæ pœnis ipſo facto abſque alia declaratione incurrendis, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium interdicimus, & inhibemus, ne per quindecim annos à data præſentium computandos, primum Tomum operum, B. Petri Dam. à te editum, & alios ſingulos à te edendos, dummodo omnes a Magiſtro Sacri Palatij approbati ſint, per totidem annorum ſpatium ab vniuſcuiuſque eorum editione numerandum, abſque tua licentia imprimere, aliquo titulo, vel forma, quouis prætextu mutatos, vel alio quocumque idiomate verſos edere, vel ſic editos vendere, ſeu venales habere audeant, vel præſumant. Mandantes vniuerſis, & ſingulis Venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Locorum Ordinariis, Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Poteſtatibus, vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requiſiti, præmiſſa contra inobedientes exequantur, & obſeruari faciant, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ſtatutis, & conſuetudinibus, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis; priuilegiis quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, quibuſuis perſonis quomodolibet conceſſis, & confirmatis. Quibus omnibus illorum tenores, ac ſi ad verbum inſererentur, præſentibus pro expreſſis habentes, pro hac vice dumtaxat derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, vt præſentium litterarum exemplis, etiam in ipſis voluminibus impreſſis, eadem vbique fides habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub Annulo Piſcatoris die xvij. Auguſti. M D C V I. Pontificatus noſtri Anno Secundo.

Scipio Cobellutius.

DE B. PETRI DAMIANI, S. R. E. Cardinalis, Epiſcopi Oſtienſis, eiuſque ſcriptis, hæc habet Illuſtriſs. D. Cardinalis Bellarminus in lib. de Scriptoribus. Eccleſiaſt. ſub A. C. 1060.

Immo † fratris ſui.

PETRVS Damiani, ſic à parentis † ſui Damiani nomine vocatus, nobilis Rauennas, Monachus fuit Ordinis S. Benedicti, ac deinde S. R. E. Cardinalis, Epiſcopus Oſtienſis. Vixit temporibus Gregorij VI. & ſucceſſorum eius vſque ad Gregorium VII. ad quos omnes, Epiſtolas dedit. Vir fuit valde ſanctus, & deuotus; & præcipuè pœnitentiæ & auſteræ vitæ amator ardentiſſimus. Erat tamen interim non infacetus, nec ludendi, ac ſalsè carpendi artem ignorabat: vt intelligi poteſt ex verſibus ad Alexandrum Papam, & ad Hildebrandum Cardinalem, quos refert Cardinalis Baronius in Annalibus ad annum Domini 1061. Obijt in Apoſtolica Legatione anno Domini 1072. ſcripſit Epiſtolas plurimas, & Sermones permultos: quæ duo opera typis nuper mandauit Romæ Domnus Conſtantinus Caietanus, Ordinis S. Benedicti Monachus.]

DOMNI CONSTANTINI Caietani, Abbatis Caſinenſis S. Baronti, in Opuſcula B. Petri Damiani, S. R. E. Cardinalis, Epiſcopi Oſtienſis.

AD PIOS, ET BENEVOLOS LECTORES,

PRÆFATIO.

CVM duo potiſſimùm ſint, ſtudioſe Lector, quæ Saeri Doctoris ſcripta extollere, ac illuſtrare poſſunt: Alterum vitæ innocentia & integritas; Alterum doctrinæ orthodoxę fides, & auctoritas, non dubito, quin Petto Damiani, Cardinali Sanctiſſimo & Doctiſſimo vtrumque reperias. Si vitam illius, quam in terris egit, aſpicias, cæleſtem prorſus, & Angelicam dixeris, dignamque ideo, qua Eccleſia hæc militans ad ſui temporis euertenda vitia, errores debellandos, virtutes extruendas, mores inſtaurandos frueretur. Etenim omnes, qui ipſum èloquio, opere, & exemplo miranda dicere, & patrare viderant: qui eius admirabilem erga Deum, ac homines pietatem, incredibilem ſapientiam, cum potentia ſubmiſſionem, cum opibus, ac diuitiis abdicationem, cum fomite, carniſque illecebra puritatem coniunctam agnouerunt, Beatum vno ore prædicantes, atque quemdam fore Angelum credentes, ex quanam ſuprema Hierarchia ſpiritus iſte in terras deſcenderit, diiudicare non poterant. Si vulgi communi opinione, & præconio neſcio quid veritatis, ac numinis continetur, quid glorioſius & diuinius, quàm vnius vices Dei gerentis in terris teſtimonio commendari? Alexander namque ſecundus Damianum viuentem, ſuum oculum, & immobile Sedis Apoſtolicæ firmamentum per Litteras appellauit? Verè quidem oculus, verè Eccleſiæ firmamentum ille dicitur, in quo veluti in firmamento iuſtitiæ immortale lumen, & fixa omnium virtutum ſidera relucebant, quæ purpura illum magis pretioſum, Deoque & hominibus ſpectabilem exhibebant Lucernam hanc lucidam & ardentem quæ in Benedictinæ Religionis modio latitare, & abſcondi contenta erat, Deus Opt. Max. ab excelſo gloriæ ſuæ ſolio reſpiciens, in Eccleſiæ ſuæ Candelabro, loco edito & eminenti collocauit: vnde conſpicua miraculorum & ſanctitatis luce clareſceret, atque ita Sedi Apòſtolicæ ſubſidium, Purpuratis exemplum, Paſtoribus regulam, tandem viam cæteris ſalutarem miniſtraret. Hic Petrus Damiani extitit, lector humaniſſime, quem ſi viuentem populus eius cæleſtis doctrinæ pabulo recreatus, miraculis ſtupefactus, vitæque exemplo confirmatus, Sanctum & Beatum prædicauit, & ſummus Pontifex tali eumdem, vt vidiſti, encomio illuſtrauit, nihil eſt quod de eiuſdem poſt obitum ſanctitate dubites, atque etiam quo pacto, & tempore Pettus Damiani in Sãctorum numerum adſcriptus fuerit, curioſiùs inſcruteris. Etenim ex tot annorum ſæculis nihil vſquam inuenimus, quàm duarum Eccleſiarum Rauennatis. & Fauentinæ irrefragabile teſtimonium, cuius vis omnis, ac veritas in veteri conſuetudine, & immemorabili traditione conſiſtit.

In primis ſanctiſſimi viri patria Rauenna, ſua in Ciuitate, vniuerſaque diœceſi illum inuiolabili feſto, duplicique Officio concelebrat.

Deinde Fauentia, vbi obiit, & ſacrum ſui corporis ſpolium dereliquit, ex eo iam tempore quo ſingulari huius Sancti Patrocinio Gallorum obſidione liberata fuit, ipſum eumdem, (quem ſuis vnum ex quatuor Protectoribus multo antea ſuſceperat) anniuerſario cum tribus aliis feſto inuiolabili celebrare decreuit: atque eadem celebritate, & officio veneratur, die nempe xxij. Februarij. qui tamen quòd feſto S. Petri Antiochenæ Cathedræ occupatur, ſemper in ſequentem transfertur. Quo die cum Clero, Religioſorumque Ordinibus, & Magiſtratuum Comitatu ab Eccleſia Maiori vſque ad Ædem S. Mariæ de Angèlis, vbi depoſitum eſt corpus, ſolemniter proceditur.

Præterea ſingulis ſere annis quibus Ordo Officij recitaodi excuditur, in eo per hæc verba reponitur: xxiij. *die February, Petri Damiani Epiſcopi, & Confeſſoris Rauenn. dupl. fuit heri.*] Quo etiam ordine com ſanctis Epiſcopis Confeſſoribus, aliiſq; oe Cælitibus ab aotiquis temporibus in Litaoia poſitus iouocatus eſt. Atque & in vetuſtiſſimis earumdem, Rauennatis præcipue, ac Fauentinæ Eccleſiarum tabulis, mooumentiſque Damiaoi nomeo inter Saoctos perpetuò cooournieratum fuiſſe, compertum etiam habeo.

Huius quoque noſtri Beatiſſimi Doctoris ſanctitatem commeodat tumulus ante trecentos ſere aonos candido ex marmore, loco poſt maius altare edito, & ſublimi conſtructus, huiuſmodi inter alia verbis in marmore inciſis; *A. D. M C C C L I I I. die* xiij. *Aprilis tranſlatum fuit corpus S. Petri Damiani in ſancta Scriptura Doct. & Oſtienſis Epiſcopi ac Apoſt. Sed. Legati.*] Ibidem etiam: *Obijt Confeſſor Chriſti Petrus Damiani, Oſtienſis Epiſcopus & Cardinalis ſanctiſsimus,* viij. *Cal. Martij.*] Quem tumolum, quamuis aotiquiſſimum, pius ille populus viua, ac recenti religiooe colit, oſculatur, & amplectitur, ſuiſque in rebus præſens experitur auxiliū. Vnde non immerito votiuis tabellis, dooariiſque appeoſis, ac accenſis luminibus nobilitant. Necnon & in ſancti huius Viri celebritate, eius effigies, quæ tumulo inhæret, paſtorali induitur ornamento, populique frequentia viſitatur. Hæc omnia authenticis præfatæ vtriuſque Eccleſiæ, ac Ciuitatis teſtimoniis ad me trāſmiſſis coofirmaotur.

Nec minus erit argumeotum complurium Religioſorum fides, qui teſtatiſſime, & oculatè teſtaotur, cum abhinc ſere anois viginti hoc ſepulchrum aperiretur, inuentum fuiſſe Petri Damiani corpus incorruptum. Ne verò oculos deceptos fuiſſe quis exiſtimet, ipſimet Monachi, qui rem totam curioſiùs inſpexerunt, affirmaot: eundem Dei Virum parua eſſe corporis ſtatura: vnumque ab eo tunc illi abſtraxere brachium, vt hoc cum aliis Saoctorum reliquiis ad feſtorum ſolemnia altari maiori, quemadmodum in haoc vſque diem conſuetè ſeruatur, exponerent.

Vltimò accedit veterum, ac recentiorum auctoritas, qui Petrum hunc ooſtrum ſanctitatis, & doctrinæ laude coospicuum appellare non dubitaot, qui & quoties illis ſeotentiam ſuis inſerere ſcriptis, & concionibus volunt, eumdem eo Sancti titulo præmuoiuot. Quę omnia ſi minus ſufficere videantur, eadem dubitationis ratio multis in Sanctis ioſurgeret, quos tamen vel priuatæ, vel communis Eccleſię conſenſus celebrat; cum nihil aliud, quam vetus cooſuetudo, & traditio pro eorum fide, ac teſtimonio militet.

Quoad verò ſancti Viri doctrioam attinet, hoc animo Lector ioſigat, atque eam parem poodere, & pretio, veterum Patrum mooumentis eſſe ooo ignoret. Hac eoim orthodoxa Fides roboratur, Religio Catholica illuſtrator, pietas acceoditur, humanus error, & impietas euaoeſcit, atque in cælum via munitur, & oſtenditur. Præterea voicè & ſingulariter commeodaodus eſt noſter hic Doctor, quòd io affectato, & ſimplici ſtylo copioſa, & varia intexere documeota nouerit: ex quibus tamquam ex footibus diuerſi ſcientię profeſſores vtilia, ac oeceſſaria haurire poterunt. Quapropter noo parum induſtriæ & laboris inſumpſimus haſce margaritas ſuo ſingulas loco diſponere, quas ſanctus Doctor, prout tempus, locus, ratioque poſtulabat, effundere conſueuerat. Cum ergo primum Opuſculorum Tomum quaſi Politica cootinentem, Politicis; ſecuodum vbi ſacræ loca Paginę expoouuntur, Concionatoribus dediſſemus: hunc tertium, qui quaſi contentioſam Theologiam cum Hæreticis, ac Schiſmaticis agitatam complectitur, Theologis ſcholaſticis aſſignamus. Ne verò qui eruditionis ſtudio delectantur, ſua voluptate defraudare videamur, quartum & vltimum, qui diuerſi geoeris carmina, & ſacras preces contioet, viris ipſis eruditis aſſeruabimus. Nec tamen ſingoli exactè rem hioc ſuam eruere poſſe exiſtiment, quia Vir ſanctus non ex profeſſo, vt diximus, argumenta hęc varia pertractauit, oec tanti Viri mens vmquam fuit ſuam velle doctrinam homioum applauſui, ſed communi potius ſaluti, Deique glorię potiſſimùm commendare. Quamobrem noſtrum ioſeruieodi omoibus auimum, quæſo, gratus, ac lætus accipias, & Viri ſanctiſſimi doctrioam, quam his eius in ſcriptis exhibemus, totis viribus aſſequi, & in ea vitam imitari ne deſinas. Vale.

Quædam de vitæ laude, ac ſanctitate B. Petri Damiani Corollaria.

Leo IX. Papa in Diplomate ei adhuc viuenti conceſſo.

Leo Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.

Ex MS. Bibliothec. Vatic. APOSTOLICÆ Sedis competit auctoritati, & legaliter ordinata ſtatuere, & Deo ſemel oblata, vt inconuolſa ſeruentur, in poſterum prouidere: ne quod priorum deuota Deo pietas inchoat, ſequentium prauitas ſacrilegâ, quod abſit, temeritate ſubuertat. Quapropter Heremum, quæ dicitur Ocri, in Saxeno videlicet territorio conſtitutam, tibi, Petre Damiane Prior eiuſdem Heremi, eiuſque ſucceſſoribus adiudicamus: & ipſam Heremum in ſuo ſtatu perſiſtere, & in perpetuum valere decernimus. Nec liceat vlli mortalium, non paruæ, non magnæ perſonæ ipſam quoquoque Heremum ad ſæculi iura redigere, vel alicui prorſus monaſterio ſubiugare. Enimvero prædictum locum per ſemetipſum quidem fieri monaſterium, ſi congruum viſum fuerit, non abnuimus; iuri vero alterius monaſterij ſubiici, omnimodis prohibemus. Non enim ignoramus, quia huiuſmodi ſuppoſitio plerumque loci eſt abſque dubietate deſtructio. Sancimus etiam, vt Plebem S. Mariæ poſitam in loco, qui dicitur Vineole, præfata Heremus perpetuo iure poſſideat. Sed & prædia, ſi qua nunc ſunt, vel deinceps acquiſitura eſt, abſque iniuſta cuiuſcumque moleſtia, quietè & tranquillè detineat. Nec vlli hominum liceat in ipſam Heremum per hoſtilem impetum violenter irrumpere, & ſeruos Dei, qui illic habitauerint, vel expellere, vel deprædationibus infeſtare; ſaluo tamen iure fidelium laicorum, qui eiuſdem Heremi patroni ſunt, & eam pro animarum ſuarum remedio condiderunt. Si quis autem huius noſtri Apoſtolici Decreti temerator extiterit, niſi reſipiſcat, atque in omnibus apertus Dei inimicus emendare contemnat, anathematis ſe vinculis obligandum indubitanter agnoſcat.

Alexander II. Papa in alio eiuſdem Damiani gratia Priuilegio Eugubinis expedito, quod nos mutilum 1. Tom. edidimus.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus Eugubinis clero, & populo fidelibus videlicet Sancti Petri, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Ex eodem MS. NOn ignorat ſancta veſtra deuotio, dilectiſſimi fratres, & filij, quia Eccleſiam Cariſſimi fratris & Coëpiſcopi noſtri Petri Damiani, in B. Lucæ Euangeliſtæ nomine conſecratam, nos in B. Petri Apoſtolorum Principis; noſtraque tutela, ac defenſione ſuſcepimus, ſalua reuerentia, & vtilitate Sanctæ Romanæ Eccleſiæ: eamque, vt ad orationis, & ſacrificij gratiam vigeat, ac illibata permaneat, ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate firmamus. Quapropter quicumque prædictum Oratorium qualibet machinatione, vel ſtudio deſtruere, vel hoſtiliter impugnare tentauerit, ab omnipotenti Deo, ac B. Petro Apoſtolo excommunicandum ſe eſſe non ambigat: & vſque ad ſatisfactionem congruam excludendum ſe à liminibus ſanctæ Eccleſiæ, prout dignum eſt, perhorreſcat. Sicut dicit Apoſtolus; Si quis templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus. Qui verò præfatum locum ſanctum pro Chriſti amore coluerit, & intemeratum, atque incolumem ſeruare ſtuduerit, ipſe quoque per interceſſionem B. Petri, templum Chriſti fiat, & benedictionem ſui Redemptoris hæreditate poſſideat.

Alexander item II. in Litteris ad Galliarum Præſules Apoſtolicis, de B. Petro Damiani Legationem iiſdem in partibus obeunte, ſic magnificè loquitur.

Alexander ſeruus ſeruorum Dei, G. Remenſi, R. Senonenſi, B. Turonenſi, M. Bituricenſi, T. Burdegalenſi Archiepiſcopis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Hab. inedi. Pariſ. 1611. cum Epiſtolis Gerberti, &c. NOn ignorat ſancta veſtra fraternitas, dilectiſſimi, quod ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ, cui nos indignos clementia diuina præfecit, totius vniuerſalis Eccleſiæ regendus ac diſponendus nobis ſtatus incumbit. *Quoniam igitur pluribus Eccleſiarum negotiis occupati ad vos ipſi venire non poſſumus, talem vobis virum deſtinare curauimus, quo nimirum poſt nos maior in Romana Eccleſia auctoritas non habetur. Petrum videlicet Damianum, Oſtienſem Epiſcopum: qui nimirum & noſter eſt oculus, & Apoſtolicæ Sedis immobile firmamentum.* Huic itaque vicem noſtram pleno iure commiſimus: vt quicquid in illis partibus, Deo auxiliante ſtatuerit, ita ratum teneatur & firmum, ac ſi ſpeciali noſtri examinis fuerit ſententia promulgatum. Quapropter venerabilem Sanctitatem veſtram fraterna charitate monemus, & inſuper Apoſtolica vobis auctoritate præcipimus, vt talem, tantumque virum, tamquam noſtram perſonam, digna ſtudeatis deuotione ſuſcipere: eiuſque ſententiis, atque iudiciis propter B. Petri Apoſtolorum principis reuerentiam humiliter obedire. Quiſquis enim faſtu ſuperbiæ, quod abſit, inflatus illius iudicio contradictor, vel aduerſator extiterit, vſque ad dignam ſatisfactionem noſtram, vel Romanæ Eccleſiæ gratiam non habebit. Quia verò cum ad vos Gielmum miſimus, adhuc aduentum præfati Domini Petri nos impetrare poſſe nullatenus ſperaremus, volumus vt ſi quid apud vos Girelmus cœpit, ad Domini Petri magiſterium veniat, & per eius manum quicquid agendum eſt, fiat.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo cum ſuis ſuffraganeis ſi obedierint, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

SI quod officij veſtri eſt, exequeremini, non Abbatem, ſed maleficum Reginaldum, à Petro Oſtienſi Epiſcopo, & à vobis in Conciliis iuſta ratione, vt nobis relatum eſt, condemnatum ab ipſo Sancti Medardi, quod ſimoniacè inuaſit, Cœnobio penitus eliminaretis. Quod ſi cauſa cupiditatis, aut amore, vel timore alicuius potentis perſonæ, explere renuiſtis; hæc omnia Dei omnipotentis timori præpoſuiſtis, & nullum diſperſis Monachis ſolatium regrediendi præbuiſtis: quapropter eiuſdem Rainaldi malitia magis multiplicatur, & creſcit. Hæc verò idcirco mandare curauimus: quia ex iiſdem diſperſis Mona-

ebis quidam ad nos venerunt, flentes & eiulantes; alij litteras direxerunt lamentabiles, iuſtitiam Sancti Petri, noſtramque conſolationem pro tali iniuſtitia requirentes. Vnde ſupradicti Petri, veſtramque noſtra auctoritate corroboramus ſententiam; eumdemque Rainaldum, & conſentaneos eius anathematizamus: ipſumque Cœnobium, quandiu in eo manſerit, interdicimus: & vt idem faciatis, vobis mandamus.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Chariſſimo fratri Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

DEbitas fraternitati tuæ grates rependimus, quod in eiectione Hy, à nobis damnati, quod Carnotenſem Eccleſiam ſimoniace inuaſerat promptum te, ſollicitumque oſtendiſti: quodque vt alter dignus, & idoneus eidem Eccleſiæ canonice ſubſtitueretur, chariſſimo filio noſtro Philippo Francorum Regi conſilium dediſti. Cui nimirum, ſuiſque Optimatibus, vt dignas ſuper hoc grates rependas, prudentiam tuam inuitamus. Nouerit etiam fraternitas tua, nos confratrem noſtrum Senonenſem Archiepiſcopum admonuiſſe, quatenus Aurelianenſis Eccleſiæ inuaſorem noſtra Apoſtolica auctoritate excommunicet. Claret enim ipſum ſimoniacè Epiſcopatum obtinere, & ad obtegendam reatus ſui probitatem, periurium in Cabilonenſi Synodo incurriſſe: ſuique fraudulentia confratrem noſtrum Petrum Oſtienſem Epiſcopum, à quo eadem Synodus celebrata eſt, decepiſſe. Super hæc etiam ad argumentum criminum ſuorum Litteras Apoſtolatus noſtri, quibus ad hæc examinanda vocabatur, omnino refutauit. Quapropter caritatem tuam Apoſtolica auctoritate admonemus, vt præfato Senonenſi Archiepiſcopo in damnatione Aurelianenſis inuaſoris, contempto timore & gratia, omnium te ſocium, & adiutorem adhibeas.

Acta Synodi in Galliis celebrata à B. Petro Damiani, Card. Epiſc. Oſten. Apoſtolicæ Sedis Legato, Alexandri II. iuſſione.

Synodalis diffinitio inter Domnum Hugonem Abbatem Cluniacenſem, & Domnum Droconem Epiſcopum Matiſconenſem.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Temporibus Domni Alexandri Papæ vniuerſalis & ſummi Pontificis, necnon regnante Henrici Imperatoris filio Henrico, Rege verò Francorum Philippo, An. ab Incar. Dom. M. LXIII. nouum quid Cluniacenſi Monaſterio contigit, quod ad poſteritatis memoriam ſchedulæ duximus annotare. Droco ſcilicet Reuerendiſſimus Eccleſiæ Matiſcenſis Epiſcopus, domeſticorum ſuorum, & præcipue clericorum ſuorum ſuaſione pellectus, &, vt ita fatear, eis iugiter inſufflantibus igne diri fomitis inflammatus, ſuper idem Monaſterium tentabat ius poteſtatis arripere, locumque ſibi dominationis quantulumcumque contra Sedis Apoſtolicæ priuilegia vendicare. Vallatus plane cuneis militum, ſtipatus agminibus armatorum velut prædicandi gratia, vel etiam iudicij Synodalis obtentu ad B. Maioli confeſſoris Chriſti baſilicam vſque peruenit; ſed reſiſtentium ſibimet iuſta ſtus obſtaculo intrare non potuit. Hoc itaque tentabat, vt iugum Monaſterio nouæ vſurpationis induceret, ſicque poſtmodum ex occaſione quodammodo ſuperductæ, litigaret conſuetudinis. Tunc Hugo Venerabilis Abbas eiuſdem Cœnobij nimirum non modo religioſus, ſed & cautus & prudens, vt reuera poſſeſſor ingenuus, iugum hoc degeneris ſeruitutis exhorruit, & tamquam lepræ malæ conſuetudinis noui et obrepenti, medicamento contradictionis occurrit, caputque quod moliebatur ingredi, vinacioris ingenij pede contriuit. Romanam itaque Synodum impiger adiit, querelam ſuam coram ſancto Concilio fidelis relator expoſuit, nouo periculo ſancti loci ruinam proculdubio minitanti, vt obuiaret, orauit. Cumque ſiniſtrum nuncium, eorum maxime, qui ſanius ſapiebant, corda percelleret: & tantæ religionis, tamquam celebris famæ locum, ne quantumlibet à libertatis ſuæ ſtatu corrueret, piæ compaſſionis ſtudio formidarent, inter cæteros Petrus Damianus, Oſtienſis Epiſcopus ſe protinus obtulit, ſeſeque ad ſubueniendum Monaſterio, per tam longi, tam aſperi, tam duri itineris pericula deſtinauit. Enimvero apud Cabilonenſem Ciuitatem ex auctoritate Apoſtolicæ Sedis Synodum congregauit, nonnulla, quæ perperam videbantur eſſe conſumpta, canonicæ ſanctionis vigore correxit; quæque potuit iuxta Eccleſiaſticæ diſciplinæ regulam, ſeruanda conſtituit, cauſamque Cluniacenſis Monaſterij, pro qua præſertim componenda deuenerat, diuina auxiliante clementia optimo iudicialis calculi fine concluſit. Nam in conſpectu totius ſancti Concilij lectum eſt munimentum, quod Comes ille Vuillelmus, primus loci fundator, & oblator inſtituit: vbi videlicet propter Romanum Pontificem, nullum ius, nullum dominium cuicumque mortalium, vel cuilibet prorſus Eccleſiæ dereliquit. Lecta quoque nihilominus ſunt Sedis Apoſtolicæ Priuilegia, de tuitione, munitione, ac præfati Monaſterij perpetua libertate per ſuccedentium ſibimet Romanorum Pontificum viciſſitudines inſtituta. Inquiſiti ſunt omnes Epiſcopi, ſi Priuilegia quæ audierant, rata decernerent; omnes vno ore concorditer laudauerunt, atque vt perpetuo ſeruanda, atque illibata permaneant, communi iudicio decreuerunt. Et tamquam non hoc iudicium ſub præconij communis acclamatione ſufficeret, viritim vnuſquiſque conſulitur, ipſe quoque Matiſcenſis inquiritur: qui nimirum non minus quam cæteri omnes Epiſcopi rata Priuilegia, & inuiolabili ac perpetuo iure ſeruanda libere cunctis audientibus profitetur. Et quia in eiſdem Priuilegiis hoc inter cætera ſub anathematis intentatione cautum eſt, ne cuilibet Epiſcoporum liceat in præfati Cœnobij Monachos excommunicationis promulgare ſententiam; Epiſcopus autem non abſolute (ſic ſe funditus excuſabat) excommunicationis iaculum intulit, ſed ita, vt perhibebat, ita commotus ait, ſi qui ſunt mei iuris in illo Monaſterio, quo mihi liceat excommunicare, illos excommunico. Cum igitur in hac excommunicatione prædictum Epiſcopum licet ignorantem, contra Priuilegia Romanæ Eccleſiæ quomodolibet egiſſe conuinceret: ille autem Priuilegiorum tenorem, ac ſeriem ſe legiſſe, vel agnouiſſe conſtantiſſime propulſaret; tandem ſancto decernente Concilio, ad hunc deciſionis finem cauſa perducta eſt, vt præfatus Epiſcopus propria manu ſuper ſanctis Euangeliis ſuperpoſita, iuraret, ſicque Sedis Apoſtolicæ Legato, ſanctoque Concilio ſatisfaceret.

Ex Bibl. Cluniacen.

Indiculum Sacramenti.

AVdiat, inquit *, Domnus Petrus Oſtienſis Epiſcopus, & omnis ſancta Synodus, quia eo die quo Cluniacum commotus adueni, non in contemptu, ſiue deſpectu Sedis Apoſtolicæ, vel Domini Alexandri Romani Pontificis hoc egi, & Priuilegiorum tenorem, ac ſeriem, quæ modo in noſtris auribus lecta ſunt, tunc ad liquidum non cognoui, ſic me Deus adiuuet, & iſta ſancta Euangelia. Poſt eum quoque quatuor Eccleſiæ eiuſdem Clerici in conſpectu omnium acceſſerunt, & iureiurando, quod ille iurauerat, ſuper eadem Euangelia firmauerunt. Duo autem de ſeptenario numero, qui ad iurandum à ſancto Concilio præfixus fuerat, non petente Matiſcenſi, ſed donante, Domno Oſtienſi Epiſcopo remanſerunt. Illico præfatus Matiſcenſis Epiſcopus pauimento proſtratus veniam petiit ſeſeque peccaſſe confeſſus ſeptem dierum pœnitentiam in pane & aqua ieiunaturus accepit: poſtera autem die eodem ſancto reſidente Concilio, Clericis ſuis veſane ac procaciter inſiſtentibus, idem Epiſcopus petiit, vt ſuæ quoque Eccleſiæ Priuilegium quod à Papa dudum Agapito conſtitutum fuerat, legeretur. In quo minorum nihil pene præter ius atque conſuetudinem vnuſcuiuſque Eccleſiæ videbatur peculiariter inſitum: ſed quod omnibus locis ſanctis communi dignoſcitur iure conceſſum, videlicet, vt ne vel ea, quæ ſui iuris erant, vel deinceps futura erant, quiſpiam violentus inuaderet, ſed ſua omnia Rector Eccleſiæ in pacis ac tranquillitatis otio poſſideret. Hoc itaque Priuilegium omnes Epiſcopi in tanto Concilio ſine cauſa lectum eſſe dicentes, vnanimiter decreuerunt, nihil hoc præiudicare Priuilegiis Monaſterij, quæ pridie coram omnibus lecta fuerant, nihil minuere de his, quæ in illis legebatur ab Apoſtolicæ Sedis liberalitate conceſſa. Sic itaque per Synodale Concilium perpetua Monaſterij libertate firmata ſanctumque locum ſoli ſubiacere Romanæ Eccleſiæ communi ſanctorum Epiſcoporum decernentes ſententia, mox inter Epiſcopum, & Abbatem omnis controuerſiæ querela ſopitur, omnis animoſitatis atque diſſidij ſciſſura componitur, & inter vtrumque ſpiritualem videlicet virum firma pax charitatis glutino reformatur. Hæc igitur per ordinem breui ſermone digeſſimus, vt puriſſimæ relationis riuum, quem noſtris temporibus hauſimus, in poſteros etiam per veritatis alueum fideli poculo transfundamus.

De hac ipſa ſanctiſsimi Cardinalis Galliarum Legatione, ſi plura ſcire deſideras, lege eiuſdem Oper. Tom. 1. lib. 6. Epiſt. 2. 3. 4. & 5.

Anonymus Monachus Cluniacenſis B. Petro Damiani coætaneus, in tractatu miraculorum S. Hugonis Abbatis Cluniacenſis, prope finem.

De Aduentu Domni Petri Damiani, Oſtienſis Epiſcopi, ad Cluniacenſem Eccleſiam: & qualiter B. Hugo indiſcretæ eius reprehenſioni congruo & ſufficienti ſatisfecerit reſponſo.

Ex eadem bibliotheca.

TEmpore quodam neceſſe fuit ſancto viro pro tuendis filiis ad Eccleſiam matrem recurrere, & Romanæ Sedis patrocinium aduocare. Quapropter vrbis illius refugium petens magno labore & difficultate à latere Papæ auulſum Domnum Petrum, Oſtienſem videlicet Epiſcopum, cognomento Damianum obtinuit, vt ſibi daretur pro magno Petro præliaturus, & aduerſarios proſtraturus mirabili ſua prudentia atque facundia. Erat namque vir ille abſtinentiæ ſingularis vſu, & ferreorum vinculorum nexu vndique ſic attritus, vt vix poſſet inueniri modus, quo eius corporis imbecillitas foueretur, ad equitandi onus graue vtcumque tolerandum: & quia leui plerumque ſcandalo offendi poterat, neceſſe habebat ſæpe ſatisfactione placari. Ad quam rem venerabilis Hugo ita ſe inclinabat, vt eius animum reformaret ad tranquillitatem, ac ſi alter Martinus eſſet, qui nihil putaret indignum, quod humilitas agendum ſuaderet. Cum ergo veniſſet Cluniacum alter ille Gregorius per eloquentiæ vbertatem, non tamen per Apoſtolicæ vitæ æqualitatem, vidiſſetque humanitatem & diſciplinam, virgamque & baculum contuliſſet, cœpit hærere, ac ſtupere, qualiter ſancti eſſe, aut ſanctos inſtitutores habere poſſent, qui tantis abundarent bonis: & ruſum quomodo non ſancti eſſe poſſent, aut perire, qui tam deuote ſuſtinerent tam graue pondus laboris, & cuſtodiam monaſticæ diſciplinæ. Aliquando ſane iudicabat ciborum copiam, aliquando mirabatur hanc ieiunantibus deeſſe gratiam, quam illos habere videbat. Veruntamen ſi fieri poſſet, ſicut ipſe dicebat, vt vtraque virtus obedientiæ, & abſtinentiæ ſociaretur in eis, tum profectò nihil Apoſtolicæ defuturum perfectionis. Qua de re conueniens Domnum Abbatem obſecrabat, vt à ſanguine duabus ſaltem feriis ſe ſuſpenderent, qui in cæteris tam perfecti eſſent, vt Anachoretis nihil deberent. Cui venerandus Hugo diſcretionis cuſtos egregius: Si, inquit, Pater chariſſime, vultis nobis augere coronam mercedis per addimentum ieiunij, tentate prius nobiſcum pondus laboris, vel per octo dierum ſpatium, & deinceps æſtimabitis quid adiiciendum cenſere debeatis. Nam quandiu non guſtaueritis pulmentum, neſcire poteritis quid exigat condimentum ſalis: & ſi non adhibueritis ſaltem minimum digitum veſtrum, nequaquam iudicare de onere fraterno diſertè, ac dignè valebitis. Quibus ille auditis ſentiens faſcis huiuſmodi grauitatem ſuis viribus importabilem, ceſſauit à petitione ingrauandi ponderis, & ſemetipſum cœpit repercutere, vnde alios ferire voluit, quia ſagittam ad eos ſine ſuo vulnere nequiuit dirigere, intelligens magnum eſſe penſum illud, ac debere ſufficere quod apprehendere ipſe non poſſet, qui in tanto videbatur ſtare virtutum culmine. Eruditus itaque Præſul multo eruditior rediit, quàm venit, magnumque theſaurum fugiendæ inanis gloriæ, & capeſſendæ veræ humilitatis ſecum reportauit.

Deſiderius Abbas Montis Caſini, S. Q. R. E. Card. poſtea verò Victor III. Papa, in Epiſtola ad eum miſſa.

Domno Petro Damiani, Venerabili Epiſcopo, Deſiderius Abbas, Dei gratia, quidquid, eſt ſalutem.

QVoniam ſatis clarè innotuit, quod hoc Monaſterium S. Benedicti, cui præeſſe videor, plus omni- *Ex Bibliot.*
bus alijs circumquaque fundatis, diligas (cunctis Fratribus noſtris laudantibus, & libenter conſen- *Caſin.*
tientibus) promittimus tibi, Venerabilis Frater Petre, Ego Frater Deſiderius cum tota Congregatione *M. S. num.*
huius ſancti Cœnobij, memoriam obitus tui annualiter nos habituros: poſteros quoque noſtros hoc in *343.*
idem obſeruare fideliter cupientes ſicut conſuetudinaliter prædeceſſorum noſtrorum Abbatum, qui nouiter de hac luce migrauerunt, officioſiſſimè celebramus. Satis quippe dignum, & honeſtum nobis videtur: quibus tantam dilectionem impendis, tantam beneuolentiam oſtendis, aliquid emolumenti rependamus, vt quos ita inceperis amare ſemper dum vixeris, amor tuus creſcat in nobis, dum aliquid deuotionis, & amoris præter ſolitum à nobis te ſperas conſecuturum. Si quis autem huius noſtræ poll[i]citationis violator extiterit, vel nobiſcum viuentium, aut ſuccedentium, ante tribunal Chriſti reus iudici præſentetur.

Ego, qui ſupra Deſiderius Abbas, ſubſcripſi. Ego Frater Rainerius ſubſcripſi]

Iuxta ſanctam hanc Deſiderij Abb. eiuſque Monachorum promiſſionem, Petri Damiani celeberrimi viri memoriam *Hab. in*
ſingulis annis Caſinus recolebat: ſic enim in eorundem Kalendario, quod poſt Martyrologium legitur, notatum vidimus: *ead. Bi-*
viij. Kal. Martij, obiit venerandæ memoriæ Domnus Petrus, Oſtienſis Epiſcopus.] *Qui ſanè titulus,* *blioth. num.*
Venerandæ, *viris plerumque ſanctitate conſpicuis dari conſueuerat, vt ex eodem Caſinenſi Kalendario potiſſimum* *62.*
conſtat.

Petri Damiani tumuli, qui & hodie accenſis piè luminibus illuſtratur, & populi frequentia, qui præſertim ad capitis ſanandas illius contactu ægritudines eò concurrit, viſitatur; inſcriptio in marmore exciſa: Huius tamen litteras nunc ibidem ob vſum candelarum abolitas, antea verò integras, Hieronymus Rubeus, vir doctiſſimus, mihique amiciſſimus miſerat.

A D. MCCCLIIII. die xiij. April. tranſlatum fuit corpus S. Petri Dam. Rauen. in ſancta Scriptura Doct. & Oſtien. Epiſcopi, ac Apoſt. Sed Legati, Ord. ſanctæ † Fontis Auellanæ, in præſentem Arcam a Reu. P. D. Matthæo de Caſtio hic Abb.

Sub eadem ărca.

Quinque denis mille tercentis, & quatuor annis,
Tertius Aprilis cum decimo fluxerat ortus,
Tranſtulit te clerus doctum in pagina ſacra
Oſtienſis Præſul, quem dotat Cardinalatus.

O Petre Damiane, te Crux in ordine Fontis
Auellanæ beat, tu Legatus quoque tandem
Sedis Apoſtolicæ, petra nunc clauderis iſta.
Inſtitit Abbas Matthæus de Caſtio natus.

Inſcriptio votiua, quam Eccleſia Fauentiæ Cathedralis in vna ſuis ex columnis adhuc retinet, & conſeruat ab eo tempore, quo Deus Sanctorum Sauini Epiſc. & Mart. Emiliani Epiſc. & Conf. Terentij Diac. ac Petri Dam. meritis, ciuitatem illam Gallorum obſidione liberauit; eadem ciuitas ex grati animi argumento, votiq. officio Petrum Dam. quem vna cum eiſdem Sanctis multo antea Patronum ſuſceperat, anniuerſario omnes feſto inuiolabili celebrare conſtituit.

IMminenti Ciuitati ex Gallis periculo cædis, exitij, & flammæ, vouit vniuerſus populus Fauentinus agere non minus ſolemniter diebus feſtis ſanctorum Sauini, Emiliani, Terentij, & Petri Damiani Officium, quàm diebus Dominicis agi ſolitum, debitumq; ſit; ſi modò omnipotens Deus ruinam auerteret. Quod fecit. MDIIX.

INDEX OPVSCVLORVM TOMI TERTII B. P. DAMIANI, IN DISSERTATIONES VARIAS, ET CAPITA DISSECTORVM.

OPVSCVLVM PRIMVM, *De fide Catholica.*

Cap. I. Quæ credenda ſint. 2
II. Hæreſis Arrij Sabellij confutatur. ibid.
III. De Sacramento Dominicæ Incarnationis. 3
IV. Quomodo ſolus Filius carnem ſuſcepit, & mortem ſubijt. ibid.
V. In Trinitate quomodo diſtinguantur perſonæ. 4
VI. Quomodo Verbum à Patre generetur. ibid.
VII. In Chriſto diuina & humana natura ſeſe manifeſtauit. 5
VIII. Quare Spiritus ſanctus natus non dicitur ex columba, in cuius ſpecie apparuit. 6
IX. Chriſtus naturam ſuſcepit humanam, non perſonam. 7
X. Quod Spiritus ſanctus indubitanter à Filio, ſicut & à Patre procedit. 8

OPVSCVLVM II.

Antilogus contra Iudæos.

Cap. I. De Chriſto qui eſt Filius Dei. 11
De Chriſto qui eſt lapis angularis. 13
III. Refutantur Iudæorum errores. 14
IV. Confirmatur Chriſtum verè eſſe Filium Dei. 15

OPVSCVLVM III.

Dialogus inter Iudæum, & Chriſtianum 17.

Breue eſt, non diſtinguitur per capita.

OPVSCVLVM IV.

Diſceptatio Synodalis 21.

Breue eſt, non diſtinguitur per capita.

OPVSCVLVM V.

Actus Mediolanenſes 31.

Breue eſt, non diſtinguitur per capita.

OPVSCVLVM VI.

Liber, qui appellatur Gratiſſimus 36.

Cap. I. Quod Chriſtus etſi per plures ſua dona diſcernat, in ipſo tamen omnis gratiæ plenitudo permaneat. 37
II. Quod Sacerdos exterius miniſtrat, ſed Deus inuiſibiliter conſecrat. ibid.
III. Quod ſicut vnus eſt, qui baptizat: ita vnus idem eſt, qui principaliter conſecrat. ibid.
IV. Quod Dominus cum baptiſmo ſimul & ſacerdotij iura ſuſcepit. 38
V. Quod nulla ſit cauſa, cum rebaptizari quiſque non audeat, cur debeat iterum conſecrari. ibid.
VI. Quod ordinatio ſi ſit Catholica, ſit etiam rata 39
VII. Quod Balaam ſimoniacus fuit, & tamen prophetiæ ſpiritum non amiſit. ibid.
VIII. Quod [re]probum Saulem cum ſatellitibus ſuis Propheticus ſpiritus occupauit. 40
IX. Quid doctores de Baptiſmo, & Dominici corporis Euchariſtia ſentiant. 41.
X. Quod Spiritus ſanctus non ex merito Sacerdotum, ſed ex miniſterio datur. 42.
XI. Non mirum ſi Spiritus ſanctus ab indignis accipitur, cum & Dei Filius ſit ab impiis comprehenſus. ibid.
XII. Quod donum Dei nulla miniſtrorum contagione polluitur. 43
XIII. Quod ſiue verbi ſiue Sacramenti miniſter, Dei donis non poſſit obſiſtere. ibid.
XIV. Quod de ſpiritu ſuo non per ſe Moyſes, ſed Deus dedit ſeptuaginta viris. 44
XV. Quod ij, qui conſecrandi acceſſit, iam

habeant Spiritum ſanctum. ibid.
XVI. De nequiſſimis Epiſcopis, quorum tamen ordinatio rata fuerit. 41
XVII. De Anatholio & Polichronio, qui poſt ſcelerata primordia bene conuerſi, dignos ſe ſuis ordinibus oſtenderunt. 46
XVIII. Quod per indignos etiam Sacerdotes ſæpe exhibentur miracula. 47
XIX. Quod ſæpe ſiniſtra principia ad felices proueniunt exitus. 49
XX. Quod per ſimoniacum, vt Spiritus ſanctus dari baptizando poſſit, conſecrando non poſſit, sicut non admittit. ibid.
XXI. Quod attendendum ſit quid ſumitur, non vnde ſumatur. 50
XXII. Quod nec Nouatiani ſint deponendi; nec Arriani denuo baptizandi. 51
XXIII. Quod conſecrationis effectus fide innititur fundamento. ibid.
XXIX. Quod malè ordinati Epiſcopi conſecrationis gratiam aliis habeant, ſed ſibi non habeant. 52
XXV. Quod ab impiis ſæpe hæreticis ordinati, à ſuis non remoueantur officiis. ib.
XXVI. Quod ij etiam, quos poſt damnationem ſuam ordinauit Acacius, honoribus non priuentur. 53
XXVII. Quod vſque ad hoc tempus ſimoniaca hæreſis vigeat. 54
XXVIII. Hic manifeſte probatur, quia per ſimoniacos Spiritus ſanctus accipitur. ibidem.
XXIX. Quod qui promoti fuerant à ſimoniacis, miraculis coruſcant. ibid.
XXX. Quod rebaptizatio & reconſecratio par crimen eſt. 55
XXXI. Quod ſicut rebaptizari, ita & denuo conſecrari quiſque non poteſt. ibid.
XXXII. Quod falsú ſit, vt quiliber à ſimoniaco conſecratus, à laico nihil differat. 56
XXXIII. Quid Innocentius de conſecratione ſentiat. 57
XXXIV. Epiſcopos alloquitur, vt per eos ſummæ ſedi diſcretio ſuggeratur. 58
XXXV. Quid de his, qui gratis à ſimoniacis ſunt promoti, tandem Leo Papa ſtatuerit. ibid.
XXXVI. Vbi Imperator Henricus gloria dignæ laudis attollitur. 59
XXXVII. Inuehitur ſcriptor in ſimoniacos. ibid.
XXXVIII. Vbi in conclusionem Pontifici perfecti Operis ſumma concluditur. 60
XXXIX. Superiori opuſculo ſupperadditum. 61

OPVSCVLVM VII.

Liber Gomorrhianus 63.

Cap. I. De diuerſitate peccantium contra naturam. 64
II. Quod indiſcreta rectorum pietas lapſos ab ordine non compefcat. ibid.
III. Quod vſibus immunditiæ dediti, nec ad ordinem prouehi, nec perſiſtere debeant iam promoti. ibid.
IV. Si Eccleſiaſtica neceſſitas poſcat, verſatilibus hoc officium peragere liceat 65
V. Quod in reprobum ſenſum lapſi ſunt, qui poſt hoc vitium habere ſacrum ordinem concupiſcunt. ibid.
VI. De ſpiritualibus Patribus, qui cum filiis ſuis coinquinantur. 66
VII. De illis, qui eiſdem, cum quibus lapſi ſunt, ſua crimina confitentur. ibid.
VIII. Quod ſicut ſacrilegus virginis violator, ita quoque filij ſpiritualis proſtitutor iure ſit deponendus. 67
IX. Quod eiuſdem criminis reus ſit, & qui cum carnali, vel Baptiſmatis filia labitur. ibid.
X. De apocryphis Canonibus, in quibus quicumque confidunt, omnino decipiuntur. ibid.
XI. Probabilis reprobatio ſupradictorum Canonum. ibid.
XII. Quod hæc ludibria iure à numero Canonum excluduntur, quod certum habere non videantur auctorem. 69
XIII. De his, qui fornicantur irrationabiliter, id eſt, qui miſcentur pecoribus, aut cum maſculis polluuntur. ibid.
XIV. De his qui in pecudes, vel in maſculos aut olim polluti ſunt, aut hactenus hoc vitio tabeſcunt. ibid.
XV. De Clericis, vel Monachis, ſi fuerint maſculorum inſectatores. 70
XVI. Nefandæ turpitudinis digna vituperatio. ibid.
XVII. Flebilis lamentatio ſuper animam immunditiæ ſordibus deditam. 71
XVIII. Quod ideo anima debet plangi, quia non plangit. 72
XIX. Quod ruina eſt populi officium Sacerdotis indigni. ibid.
XX. Quod de manibus immundorum nolit Deus accipere ſacrificium. 73
XXI. Quod nulla ſanctitatis oblatio à Deo ſuſcipitur, quæ immunditiæ ſordibus inquinatur. ibid.
XXII. Quod omnes quatuor illi modi ſuperius enumerati, contra naturam ſunt. ibid.
XXIII. Exhortatio lapſi in peccatum hominis vt reſurgat. 74
XXIV. Quod ad edomandam libidinem ſatis proſit caſtitatis præmia contemplari. 75
XXV. Vbi ſcriptor probabiliter ſe excuſat. 76
XXVI. Vbi ad Domnum Papam ſermo reflectitur. ibidem.

OPVSCVLVM VIII.

De Parentela gradibus. 77

Cap. I. Quod inter quos eſt lex hæreditariæ ſucceſſionis, nulla ſunt iura coniugij. 78
II. Quod inter membra corporis ſex gradibus conſanguinitas terminetur. ib.
III. Cur Deus in principio vnum ſolummodo creauerit hominem. ibid.
IV. Quod quibus eſt ius hæreditatis, eſt & affinitas generis. 79
V. In legis peritos inuehitur, quos & de propriis legibus conuenit. ibid.
VI. Quod generationes, que vtrimque ab vno prodeunt, debeant ſimpliciter numerari. ibid.
VII. Vbi aduerſarios ineuitabili argumentatione conuincit. 80
VIII. Quod ſeptima generatio in pronepotibus non habetur. 81

IX. Quod iuxta præcedentis perſonæ gradum communis debet affinitas computari. ibid.
X. Quod in numerandis gradibus vna debeat abundare perſona. 81
XI. Quod aliud ſit aliquando gradus, aliud generatio. ibid.
XII. Excuſatio longioris Opuſculi. 85

DISSERTATIVNCVLA.

De gradibus cognationis. 83.

Cap. I. IN generationibus ſupputandis quæ regula ſeruanda. 74
II. Quomodo à tranſmigratione Babylonis ad Chriſtum fuerint generationes. ibid.
III. Quomodo Ozias genitus à Ioram dicatur. 85

OPVSCVLVM IX.

De eleemoſyna. 85.

Cap. I. QVod ex virtutibus vna eligenda, cui magis ſeruiamus. 86
II. Eleemoſynæ præmium quodnam ſit. 87
III. Quænam eleemoſyna maior ſit. 88
IV. Quod qui eleemoſynam vel eſſe, vel affectu non præſtat, charus Deo eſſe non poteſt. 89
V. Quod parentum eleemoſynis filiorum res creſcit. ibid.
VI. Quod bonorum temporalium affluentia ex eleemoſyna oriatur. 90
VII. Eleemoſyna defunctis prodeſt, dæmonibus Inuiſa. 91
VIII. Laus eleemoſynæ. ibid.

OPVSCVLVM X.

De horis Canonicis. 72.

Cap. I. PEccatorum effectus. 92
II. Cur laudes matutinas canimus. ib.
III. Cur in prima hora recitetur ſymbolum. 93
IV. Cur à Clericis quinque, à Monachis quatuor Pſalmi dicantur. ibid.
V. Cur tres Pſalmi dicantur à Monachis. 94.
VI. Quod continua Eccleſiæ oratio eſſe debeat. ibid.
VII. Menſura refectionis excedentium pœna. ibid.
VIII. De viro quodam pio & Canonicarum horarum ſtudioſo. 95
IX. Orationis efficacitas quanta. ibid.
X. Horarũ B. Virginis efficacia quanta. ib.

OPVSCVLVM XI.

Liber qui appellatur Dominus vobiſcum. 96.

Cap. I. QVod ſancta ſimplicitas mundi Philoſophis iure præfertur. 97
II. Quare dicatur, *Iube Domne benedicere.* ibid.
III. Vnde ortum ſit *Dominus vobiſcum.* ibid.
IV. Quod ſicut alia ſcriptura ſacra non ſubiacet mutabilitati, ita & Dominus vobiſcum. 98
V. Quod ſancta Eccleſia, quæ in multis, tota videatur in ſingulis. ibid.
VI. Item de vnitate vniuerſalis Eccleſiæ. ib.
VII. Quod ſi *Dominus vobiſcum* pro ſingularitate non dicitur, multa alia neceſſe eſt dimittantur. ibid.
VIII. Quod ſacrificium, quod altaribus ſuperponitur à viris, ſimul & mulieribus offeratur. 99
IX. Quod officium membri cuiuſlibet ſpeciale, toti corpori ſit commune. ibid.
X. Quod ſacerdos pars Eccleſiaſtici corporis, totius Eccleſiæ conuenienter vtitur verbis. 99
XI. Quod populus Iſraël ad oſtendendam ſocietatem, altaris extruxere congeriem. 100
XII. Cur bigamus à ſacerdotio omnino repellitur, cum in fornicationem lapſus ſæpe in ordinem reuocetur. ibid.
XIII. Quod ſi *Dominus vobiſcum* inter duos recte profertur, à ſolo etiam iuſte dicatur. 101
XIV. Quod populus Iſraël Eccleſiaſticæ inter ſe vnitatis regulam tenuit. ibid.
XV. Quod quædam feſtiuitates non ſuo tempore celebrantur. ibid.
XVI. Quod in Eccleſia recte alius ſupplet verba alterius. 102
XVII. Quod quidquid pene in diuinis officiis agitur, ſub figuris myſticis diſponatur. ibid.
XVIII. Peracti opuſculi breuis epilogus. 103
XIX. Laus eremiticæ vitæ. ibid.
XX. Clauſula diſputationis per apoſtrophem ad Leonem Eremitam. 105

OPVSCVLVM XII.

Apologeticum de contemptu ſæculi. 105.

Cap. I. QVeritur de monaſticæ diſciplinæ lapſu. 106
II. De monachis, qui ad ea, quæ reliquerant, reuertuntur. ibid.
III. Quod minus peccauerunt Ananias, & Saphira, quam monachi, qui pecunias habent. ibid.
IV. Quod monachus nequeat Chriſtum, ſimul & pecunias poſſidere. 107
V. Quod melius eſt, habita retinere, quam abiecta repetere. ibid.
VI. Quod auarus nummicola verius, quam Chriſticola nuncupetur. ibid.
VII. Quod etiam parua pecunia Monachi animam immaniter lædat. 108
VIII. Qualiter ad veras poſſit Monachus diuitias peruenire. ibid.
IX. De Monachis aſſiduè diſcurrentibus. 109.
X. Quod laici de Monachis ſæcularibus dicant. ibid.
XI. Quod diſcurſio Monachi & virtutes expellat, & vitiorum multitudinem introducat. 110
XII. Quæ mala infelix anima Monachi patiatur, cum ad inferiora reuertitur. 111.
XIII. Quod is, qui foras egreditur, cum excommunicatis communicare cogatur. ibid.
XIV. Quod ſicut ab excommunicatis, ita etiam ab excommunicandis oporteat

declinare. 112
XV. De monachis qui pretioſis veſtibus delectantur. ibid.
XVI. Quod ſicut pretioſa veſtis ad iram, ita humilis Deum ad indulgentiam prouocat. 113
XVII. De his, qui vtilitate veſtium vulgarem mercantur applauſum. ibid.
XVIII. De vera humilitate Dauid. 114
XIX. Quod mollia indumenta minus perfecti faſtidiant, perfectiores aliquando indifferenter admittant. ibid.
XX. Vagatio multis fuit occaſio pereundi ib.
XXI. Quod Eſau vagatio deiecit, Iacob ſtabilitas exaltauit. 115
XXII. In duobus his fratribus patet, quid inter vagos Monachos,& ſtabiles diſtet. ibid.
XXIII. Quod diuina diſpoſitio ſicut bonis ſpirituale otium tribuit, ſic & prauos diffundi in exteriora permittit. ibid.
XXIV. De Eremitis qui in vagatione ſunt poſiti. 117
XXV. Quod cellam conſuetudo dulcem, vagatio reddat horribilem. ibid.
XXVI. Quod ſæpe monachus falſa carnalium promiſſione decipitur. ibid.
XXVII. Vt monachus ſe à mundi implicatione cuſtodiat. ibid.
XXVIII. De libertate & diſcretione Eliſæi. ibid.
XXIX. Quod hoc tempore prædicatio non ſicut olim, ſit admodum fructuoſa. 120
XXX. Quod nunc omnia vitiorum monſtra feralius vigeant, 121
XXXI. Quod in ſynodo Monachus ad Epiſcoporum inuidiam libere loqui non audeat. ibid.
XXXII. Quod Monachus ſe à mundo cohibeat. & Dei iudicium ſuis ſemper oculis anteponat. 122
XXXIII. Hic ſcriptor alloquitur venerabiles Monachos Petrum & Albizonem. ibid.

OPVSCVLVM XIII.

De perfectione Monachorum. 123.

Cap. I. De remiſſione feruoris ſanctæ religionis. 124
II. Quod niſi quiſque ſtudeat cœpta perficere ad mortem Dei nequeat peruenire. ibid.
III. Quod neceſſe ſit terram noſtri cordis excolere, ſi de ampla volumus poſſeſſione gaudere. 125
IV. De his, qui Gabaonitarum imitantur exemplum. ibid.
V. De iis, qui eorum tenent figuram, qui ad maledicendum conſtituti ſunt in Hebal. 126
VI. De his qui dum perfectionem in ſola conuerſione conſtituunt, conuerſis pœnitentiam imponunt. ibid.
VII. Quod melius eſt agere quod ex auctoritate præcipitur, quam quod miſericorditer indulgetur. 128
VIII. De vita actiua, & contemplatiua ſub figura Liæ, & Rachelis. ibid.
IX. De Zelpha, & Bala. 129
X. De his, qui vagationibus dediti ignorant ſpirituale coniugium, 130
XI. De Monachis qui Grammaticam diſcere geſtiunt. ibid
XII. De laude lacrymarum. ibid
XIII. Quod ex amore Dei compunctio naſcitur, & rurſum ex compunctione diuinus amor augetur. 131
XIV. De Syluestro lacrymarum inundatione decepto. 132
XV. De diuerſis Officiis monaſterij: primo de Abbate. 133
XVI. De Priore Monaſterij. ibid.
XVII. De ſignificatore horarum. 134
XVIII. De menſæ lectore. ibid.
XIX. Quanta Cellerarium oporteat diſcretione pollere. 135
XX. Admonitio puerorum. ibid.
XXI. Exhortatio iuuenum, vel adoleſcentium. 136.
XXII. De Nouitiis. ibid.
XXIII. Vbi ſanctos ſenes alloquitur. 137
XXIV. Vbi omnes in communi ad charitatis ſtudium prouocat. 139

OPVSCVLVM XIV.

De ordine Eremitarum, & facultatibus Eremi Fontis Auellani. 140.

Breue eſt, non diſtinguitur per capita.

OPVSCVLVM XV.

De ſuæ congregationis inſtitutis. 143.

Cap. I. De ſolitariæ vitæ laudibus. 144
II. De origine vitæ Eremiticæ. ibid.
III. De duplici Eremitarum genere. 145
IV. Qua diligentia reſiſtendum carnis, ac diaboli tentationibus. ibid.
V. De quiete, ſilentio & ieiunio Eremitis præcipuè neceſſariis. ibid.
VI. Regula ieiunij ac refectionis, 146
VII. De ſeruorum diſciplina. 147
VIII. De panis menſura, & ſpiritualibus exercitiis. ibid.
IX. De Pſalmodia. ibid.
X. De ſilentij rigore. ibid.
XI. De monaſticæ inſtitutionis obſeruatione. 148
XII. De pietate erga defunctos. ibid.
XIII. Adhortatio. ibid.
XIV. De iis, qui arctiori viuendi genere ſe obſtrinxerunt. ibid.
XV. De Eremitarum ieiunio. 149
XVI. Diſcretio Prælati in moderandis ſubditis. ibid.
XVII. De ſomni ratione. 150
XVIII. De pſalmodia priuata, ac publica: nec non aliis Eremitarum exercitiis. ibid.
XIX. De cogitationibus vanis, & nociuis non ſuſcipiendis, vel expellendis. 151
XX. De gulæ illecebris fugiendis. ibid.
XXI. De veſtium paupertate, & vilitate amanda. 152
XXII. De nihil pro certo definiendo, & de cogitationibus diſcernendis. ibid.
XXIII. Contra omnes tentationes, mortis ſepulturæque memoriam multum prodeſſe. ibid.
XXIV. Quomodo confiteri debeas. 153
XXV. De his quæ ad leuandum pondus Eremiticæ auſteritatis valent. ibid.

XXVI. Quomodo lacrymarum gratia poſſit acquiri. 154
XXVII. De perſeuerando in eo vitæ modo, quem ſemel quis arripuerit. 155
XXVIII. Qualis eligi, & qualis eſſe debeat Eremitarum Prior. ibid.
XXIX. De venientibus ex ſæculo ad eremum. 156.
XXX. De his qui ex cœnobitica conuerſatione ad eremum accedunt. ibid.
XXXI. De patientiæ virtute, illi qui præeſt, maxime neceſſaria. ibid.
XXXII. Non perfecta, & conſummata Eremiticæ vitæ inſtituta, ſed leuiora quædam huius conuerſationis principia in hac regula contineri. 157

OPVSCVLVM XVI.

In Epiſcopum Monachos ad ſæculum reuocantem. 157

Cap. I. Quod monacho ægrotanti non liceat ad ſæculum redire. 158
II. An ægrotus habitum religioſum induere poſſit. 159
III. Prælati perniciosi deplorandi. ibid.
IV. Quod ſponte ſuſcipitur, ſine peccato non deſeritur. 160
V. An filij à parentibus deo dicati, habitum induti, in religione manere teneantur. ibid.
VI. Quæ ætas requiratur in conſecrandis virginibus. 161
VII. An viduæ velari poſſint. ibid.
VIII. Confirmantur ſupra allata. 162
IX. Probatio ad religionem venientium cur exigatur. 163

OPVSCVLVM XVII.

De cælibatu ſacerdotum. 164.

Cap. I. Quod Phinees icciрco fœdus æterni meruit ſacerdotij quia in zelum ſe extulit vltionis. 165
II. Quod Heli ideo periit, quia filiis peccantibus malè pius indulſit. 166
III. Contra ſacerdotem luxuriæ deditum. ibid.
IV. Exhortatio ad ſummum Pontificem, vt in Epiſcopos fornicarios Canonicæ cenſuræ exerceat vigorem. 167

OPVSCVLVM XVIII.

Contra Clericos intemperantes. 168

Cap. I. Vt Clerici debeant eſſe caſti. ibid.
II. Luxurioſi Clerici cum Abimelech comparantur. 169
III. Quàm pernicioſa ſit Clericorum intemperantia. 170.
IV. Clericorum prauæ obiectiones, & earum refutatio. 171
V. Citantur exempla ſacræ Scripturæ. ibid.
VI. Adhortatio ad Petrum Cardinalem. 172.

DISSERTATIO II.

Contra Clericorum intemperantiam. 173.

Cap. I. Hortatur labentem diſciplinam Eccleſiaſticam, & caſtitatem ſubleuare. ibid.
II. Clerici cur à populo ſegregantur. 174
III. Clericorum inepta defenſio. 175
IV. Continentia Sacerdotum, & Leuitarum miniſtrantium in veteri lege quanta. ibid.
V. Quod Clericis intemperantibus melius eſſet à ſacris Ordinibus ceſſare. 177
VI. De duobus presbyteris incontinentibus. ibid.
VII. Contra pellices Clericorum ſcripto inuehitur. 178
VIII. Quod is culpandus ſit, qui negligit emendare quod poteſt. 179

DISSERTATIO III.

Contra Clericos intemperantes. 181.

Cap. I. Hortatur Adelaidem Clericorum incontinentium libidinem coercere. ibid.
II. Quod concubinæ à templis ſint arcendæ. 182
III. Quod heretici, ac mali Sacerdotes vulpibus ſint ſimiles. ibid.
IV. Quod zelus, ac pietas in iudice moderata eſſe debeat. 183

OPVSCVLVM XIX.

De abdicatione Epiſcopatus. 184

Cap. I. Probatur exemplis poſſe dimitti Epiſcopatum. 185
II. Quid de dimittendo Epiſcopatu B. Gregorius ſentiat. ibid.
III. Quod animæ gehennæ ſuppliciis traditæ, Dominicis diebus refrigerio potiantur. 186
IV. De Monacho qui damnatus in inferno, poſtea liberatus eſt. 187
V. Quod Epiſcopatus ſit arduum munus. ibid.
VI. De Simoniaco Epiſcopo, qui non poterat nominare Spiritum ſanctum. 188
VII. De Arnulpho Metenſi Epiſcopo. 189
VIII. De conuerſo, qui à SS. Andrea, & Gregorio liberatus eſt. 190
IX. De Pandulpho, & aliis principibus iuſte damnatis. 191
X. De presbytero qui in Veſuuio monte 192
XI. De tribus aliis Epiſcopis Eccleſias ſuas itidem deſerentibus. ibid.

OPVSCVLVM XX.

Apologeticus ob dimiſſum Epiſcopatum. 193.

Cap. I. Quod P. Dam. duorum Epiſcopatuum curam habuerit. 194

II. Quod Epiſcopatus deponi poſſit aliquando. ibid.
III. Contra Eccleſiaſtici peculij dilapidatores. 195
IV. Epiſcopi cuiuſdam miſericordiam in pauperem miraculo Deus remuneratur. 196
V. Damianus ob ætatis grauitatem Epiſcopatus labores refugit. ibid.
VI. Quod ſeruus Dei ciuitatem conflagrandam prædicit; ſibi ipſi vero non conſulit. 197
VII. Quod res ſit maximè ardua aliis præeſſe. 198.

OPVSCVLVM XXI.

De fuga dignitatum Eccleſiaſticarum. 200

Cap. I. QVod animarum Rectorum miſera ſit conditio. 200
II. quod præſidendi ars facilè diſcitur, ſed difficile impletur. 201
III. quibus artibus dæmon impugnet eos, qui ſe à prælatutis abdicarunt. 202

OPVSCVLVM XXII.

Contra Clericos aulicos, vt ad dignitates prouehantur. 203.

Cap. I. DE clericis obſequio ſæcularium Principum deditis. 204
II. Quod adulatio in Clericis ſit ſimonia. ibid.
III. De Epiſcopo quodam Bononienſi. 205
IV. Quod peccata Epiſcopi non rectè ordinari in promotoris caput redundent. 206.

OPVSCVLVM XXIII.

De breuitate vitæ Pontificum Romanorum, & diuina prouidentia. 208.

Cap. I. CVr Romanorum Pontificum vita breuis ſit. 208
II. Prædicantur diuinæ bonitatis, & beneficentiæ munera. 209
III. Temporum varietates deſcribuntur. ib.
IV. Quod Angeli per totum mundum diſcurrant in auxilium hominum. 210
V. Quod omnia homini ſeruiant, etiam infernus. 211

OPVSCVLVM XXIV.

Contrà Clericos regulares Proprietarios. 212.

Cap. I. OPpugnat verbis S. Auguſtini pertinaciam Clericorum. 212
II. Idem facit verbis D. Hieronymi. 213
III. Canonicorum defenſio quam friuola. 214.
IV. Conuincit rationibus. ibid.
V. Quæ mala ex peculio oriantur inter Canonicos. 215
VI. Ad prædicationis officium qui ſint idonei. 216

OPVSCVLVM XXV.

De dignitate Sacerdotij. 217.

Cap. I. QVid ſit Sacerdotem de ſanctis egredi. 217
II. Quod nobilitas Sacerdotum ſit vita ſancta. 218
III. quod Sacerdoti vel minima criminis ſuſpicio ſit fugienda. 216

OPVSCVLVM XXVI.

Contra inſcitiam & incuriam Clericorum. 220.

Cap. I. QVod imperiti non ſunt ad Sacerdotium promouendi. 221
II. quod nullus grauius peccat quam presbyter [illegible]
III. Qui ſit vere Sacerdos. 222
IV. Quod Epiſcopi vigilantes eſſe debent in coercendis Clericorum flagitiis. ibid.

OPVSCVLVM XXVII.

De communi vita Canonicorum. Ad Clericos Fanenſis Eccleſiæ. 223.

Cap. I. QVod Clerici non habent proprietatem rerum, quas poſſident 224.
II. Quod nequeat dici Canonicus, qui non ſit Regularis. Ibid.
III. quod Monachi diſcurrentes non Monachi dicendi ſunt, ſed gyrouagi. 225.
IV. Quod boni malorum ſocietate peruertuntur. 225
V. quod communio, vitæ vnionem ſpiritus & rectitudinem pariat. ibid.

OPVSCVLVM XXVIII.

Apologeticus Monachorum aduerſus Canonicos. 227.

Cap. I. COnqueſto Monachorum de Canonicis. 227
II. quod Sacramentorum adminiſtratio Monachis præ omnibus Clericis licita fuerit. 228

Index.

OPVSCVLVM XXIX.

De vili veſtitu Eccleſiaſticorum. 230.

Cap. I. QVibus veſtibus S. Eccleſia delectetur. 230

II. Indui veſtibus ſplendidis quàm animæ perniciosum & non edibile. 231

III. Diſſuadet pretioſarum veſtium appetitum. 232

OPVSCVLVM XXX.

De Sacramentis per improbos adminiſtratis. 232.

Cap. I. AN Eccleſiæ Sacramenta per malos conferri poſſint. 233

II. Quod Spiritus ſanctus per improbi miniſterium dare poſſit ... 234.

III. Quod qui Sacerdotes lacerant, Sacramenta blaſphement. 235

IV. Cur Iudæi in Chriſtum malè affecti. ibid.

OPVSCVLVM XXXI.

Contra philargyriam & munerum cupiditatem. 236.

Cap. I. QVod Iudices ne gratis quidem accipere poſſunt dona. 236

II. Quid fructus ex diuitiis capitur ſi diſpenſentur pauperibus. 237

III. Quid ſit auaritia. 238

IV. Quàm ſit perniciosum diuitias appetere. ibid.

V. Quod Simoniaci ſunt non ſolum qui paciſcuntur, ſed etiam qui pecuniam non pactam poſtulant. ibid.

VI. Quò diuitiæ non appetantur ad indigentiam, ſed ad luxum. 239

VII. Quod Romana Eccleſia Sedes ſit Apoſtolorum. 240

VIII. Epilogus, & opuſculi concluſio. 241

OPVSCVLVM XXXII.

De quadrageſimâ & quadragintâ duabus Hebræorum manſionibus. 243.

Cap. I. QVod in rebus deſpicabilibus grauior eſt abſtinentia. 243

II. Contra eos qui literaliter tantum ſacram Scripturam intelligunt. 244

III. Quod deſcenſio Chriſti ad nos fuerit per 42. gradus. 245

IV. Quod Apoſtoli ſint duces populi Chriſtiani. 246

V. Quod langnores animæ ſint vita, mors vero peccati ... ibid.

VI. Quod caro in tentatione ſubjicienda ſpiritui. 247

VII. Quare tentatio virtuti admiſceatur. 248

VIII. Quod oris parſimonia ... non. 249

IX. Epilog. & Opuſculi concluſio. 250

OPVSCVLVM XXXIII.

De bono ſuffragiorum, & variis miraculis. 250.

Cap. I. QVod ſomniis non ſit credendum. 251.

II. Exemplum ſtupendum de Baſſo Anicienſi. ibid.

III. B. Virgo præbendam Clerico ſui deuoto ablatam reſtitui iubet. 252

IV. Sabbatum cur B. Virgini ſit dicatum. 25..

V. Quod orationes & ſuffragia ſint alimenta defunctorum. 254

VI. Exemplum mulieris, quæ defuncti viri animam eleemoſyna redimere conabatur. ibid.

VII. Quod fructuoſior eſt eleemoſyna pauperibus data, quam oblatio à ſacerdote carnali celebrata. 252

VIII. Quod magna vis ſit obedientiæ. ibid

OPVSCVLVM XXXIV.

De variis miraculoſis narrationibus, additâ ſimili diſputatione de variis apparitionibus & miraculis. 256.

Cap. I. TErribile exemplum Arnaldi Epiſc. Aretini calicem Dominicum abſcondentis, & ab Eccleſia ſubtrahentis. 257.

II. Aliud terribile exemplum Tedaldi Epiſcopi. ibid.

III. Aliud exemplum cuiuſdam non dantis honorem loco ſacro. 258

IV. Clerici pugnantis, inſolentis, & blaſphemi cædes. ibid.

V. Quod Deus nullum peccatum impunitum relinquit. 259

VI. Quod Dei laudes fœdis cogitationibus non ſint inquinandæ. ibid.

VII. Quod non ſunt commatres ducendæ vxores. 260

VIII. Terribile exemplum cuiuſdam hominis deſperati, ac interficientis ſeipſum. 261.

IX. Votifragus infirmitate corripitur, vt reſipiſcat. ibid.

DISSERTATIO.

Cap. I. BArnacij Eremitæ ſanctitas. 253

II. Pariſienſis Epiſcopi intemperantia diuinitus punitur. ibid.

III. B. Virgo Maria in ſuæ feſtiuitate Aſ-

ſumptionis innumeros liberat à pœnis Purgatorij. ibid

IV. Sanctorum apparitio pulcherrima Romæ in Eccleſia S. Cæciliæ. ibid.

V. Officium mortuorum quotidie perſoluens in cæleſte regnum introducitur. 264.

OPVSCVLVM XXXV.

De picturis principum Apoſtolorum. 265.

Cap. I. CVr Petrus ad ſiniſtram, & Paulus ad dextram in picturis collocentur. 265

II. Pauli prærogatiuæ enarrantur. 264

III. Paulus præ cæteris omnibus priuilegio admirabili eſt inſignitus. ibid.

IV. Cur B. Paulus propriam non habeat cathedram. 267

OPVSCVLVM XXXVI.

De diuina omnipotentia in reparatione corrupta, & factis infectis reddendis.

Cap. I. QVod Deus multa poteſt quæ non vult. 268

II. quod voluntas Dei omnibus rebus cauſa eſt, vt exſtant. 269

III. Quod abſque dubio Deus poſt lapſum reparare Virginem poſſit. 270

IV. quomodo poſſit fieri, vt quod factum eſt, non ſit factum. 271

V. De futuris contingentibus, & Philoſophiæ vſu in ſacris diſputationibus. ibid.

VI. Quod Deus intra præſentiæ ſuæ ſinum, omnia ſimul, & tempora, & loca concludat. 272

VII. De Dei ſimplici, & vna, diſtincta tamen omnium rerum ſcientia, & prouidentia. ibid.

VIII. De Dei æternitate. 273

IX. Quod mala dicenda ſunt potius non eſſe, quam exiſtere. 274

X. Quod omnia Deus poteſt, ſiue faciat, ſiue non faciat. ibid.

XI. Quod naturæ Conditor, naturæ ſit etiam immutator. 275

XII. De Palatio Romuli, & Philoſopho corruentibus. 276

XIII. De his, qui Dominum blaſphemantes lepra perfuſi ſunt. 277

XIV. De illo, quem adulterio commiſſo, malignus ſpiritus interemit. ibid.

XV. Concludit aſſerendum eſſe Deum poſſe facta infecta facere. 278

XVI. Teſtatur charitatem ſuam erga fratres monaſterij Caſinenſis, & virlem eorum virtutem commendat. 279

XVII. De puero clauſis foribus intromiſſo. ibid.

OPVSCVLVM XXXVII.

De variis ſacris quæſtionibus, iuncta alia eiuſdem argumenti tractatione priorem conſequente. 280.

Cap. I. DVbitatio. 280

II. Dubitatio. ibid.

III. Dubitatio. ibid.

IV. Dubitatio. ibid.

V. Dubitatio. 281

VI. Dubitatio. ibid.

VII. Dubitatio. ibid.

VIII. Dubitatio. ibid.

IX. Dubitatio. 283

X. Dubitatio. ibid.

ARGVMENTATIO ALIA.

Dubitatio 1. 285

ALTERA DVBITATIO.

De die Paſſionis & Reſurrectionis Chriſti. 285

OPVSCVLVM XXXVIII.

De Proceſſione Spiritus ſancti. 285

Cap. I. DE auctoritate Romani Pontificis. 286.

II. Quæ ſit origo Græcorum erroris. ibid.

III. quod Spiritus ſanctus à Patre ſimul & Filio procedit. 287

IV. Amouet aliam dubitationem. ibid.

V. Aliam item amouet dubitationem. ibid.

VI. Quomodo dicatur Spiritus ſanctus à Patre propriè procedere in Niceno Symbolo. 289

OPVSCVLVM XXXIX.

Contrà ſedentes tempore diuini officij. 290

Cap. I. DE Archiepiſcopi Biſuntini magnificentia & Clericorum auaritia. ibidem.

II. quod Clericos, dum diuina celebrantur officia ſedere, praua conſuetudo eſt. 291

III. quod Angeli contra homines in Eccleſia ſedentes indignantur. ibid.

IV. Quod laici quoque in Eccleſia inter diuina officia ſedere non debent. 292.

OPVSCVLVM XL.

De frenandâ irâ. 293

Cap. I. INfirmitates à Deo cur mittantur. 293

II. Quod per iram ſapientia deperdatur. 294
III. Quod ira Spiritum ſanctum excludat. ibid.
IV. Exemplum presbyteri propter iracundiam Diabolo mancipati. 296
V. Quod ira hominem reddit amentem. 296
VI. Prodigium quod contigit presbytero Salernitano Miſſam celebranti. ibid.
VII. Votum ſoluere contemnens infeliciter perit. ibid.
VIII. Vitri condendi egregius artifex quod à Tiberio Imp. præmium reportauerit. 297
IX. B. Petrus Dam. ad iracundiam pronus quomodo moderetur. ibid.

OPVSCVLVM XLI.

De tempore celebrandi nuptias. 298

Cap. I. TEmpus celebrandi nuptias ex ſacris Canonibus. 298
II. Contra peruertentes tempora. 299
III. [illegible] 300
IV. Pœna celebrantium nuptias quadrageſimali tempore. ibid.

OPVSCVLVM XLII.

De fide Deo obſtricta, non fallenda. 302

Cap. I. QVod nulla excuſatione licet non implere votum. 302
II. Arduinus damnatus, quod monaſticum habitum, vt vouerat, non ſuſcepiſſet. 303
III. Epiſcopus percuſſus in gutture, quod [illegible], religioni ſe dedit. ibid.
IV. Adamus Semphronienſis Epiſcopus inopinato moritur, quod religionis ingreſſum diſtuliſſet. 304
V. Chriſti prouidentia erga eleemoſynarum furem. ibid.
VI. Pambonis Romani furtum furto diuinitus punitum. ibid.
VII. Clericus luxurioſus cum pellice incendio periit. 305

DISSERTATIO ALTERA.

De ſeruanda fide Deo præſtita. 305

Cap. I. QVod Dei vota ac promiſſa violare nefas ſit. ibid.
II. Quod qui vota non perficit, Deum videtur irridere. 306
III. Bona opera fidem frangentium, Deo minus placent. ibid.
IV. Conciliorum decretis, religioſæ vitæ propoſitum relinquentes damnantur. 307

OPVSCVLVM XLIII.

De laude flagellorum, & (vt loquuntur) diſciplinæ. 306

Cap. I. DÆmonis aſtutia quanta. ibid.
II. Qui dicantur celari à facie Dei. 309
III. Fabri dignum ſupplicium diuino iudicio conſtitutum. ibid.
IV. Terribilis iudicij comminatio. ibid.
V. Quod Chriſti vulnera ſunt ſenſuum noſtrorum medicamenta. 310
VI. Corporis noſtri vilitas, ac fœtor. ibid.

OPVSCVLVM XLIV.

De decem Ægypti plagis, & Decalogo. 311

Cap. I. QVod diuina lex ſit medicamentum plagarum. 312
II. De diuinæ legis promulgatione. ibid.
III. De prima plaga. 313
IV. De ſecunda plaga. ibid.
V. De tertia plaga. ibid.
VI. De quarta plaga. ibid.
VII. De quinta plaga. 314
VIII. De ſexta plaga ibid.
IX. De ſeptima plaga. ibid.
X. De octaua plaga. ibid.
XI. De nona plaga. ibid.
XII. De decima plaga. ibid.
XIII. Diuinorum præceptorum emolumenta, & præconia. 315

OPVSCVLVM XLV.

De ſancta ſimplicitate. 316

Cap. I. SCientiæ cupiditas quam pernicioſa. ibid.
II. Cur Deus alios iuuenes, alios ſenes ad ſe vocet. ibid.
III. Cur Deus per viros idiotas, ac ſimplices mundum inſtituit. 317
IV. Quid in concionatore requiratur. ibid.
V. Quomodo Spiritus ſanctus nos doceat. 318
VI. Quod humana ſapientia multis periculis ſubiaceat. ibid.
VII. De mundanæ ſapientiæ effectibus. ibidem
VIII. Quod ad Deum accedentes humanis diſciplinis non indigent. 319

OPVSCVLVM XLVI.

De ferenda æquanimiter correptione. 219

Cap. I. COrreptiones æquo animo ferentium emolumenta. 320
II. Quod ſapientis eſt amare correptio-

nem, ſtulti odiſſe. ibid.
III. Quod impatientibus correptiones ſunt quaſi gladij. ibid.
IV. Quod in religioſis conuenientibus ad regularem diſciplinam neceſſaria eſt correptio. 322
V. Cur beatus Paulus beatum Petrum reprehenderit. ibid.
VI. An Beatus Paulus peccauerit beatum Petrum obiurgans. 323

OPVSCVLVM XLVII.

De caſtitate. 323

Cap. I. QVod caſtitatis virtus iunioribus difficilior ſit. 324
II. Quod frequens Euchariſtiæ ſuſceptio eſt præſidium caſtitatis. ibid.
III. Diabolus transfigurat ſe in Angelum lucis, vt monachum decipiat. ibid.
IV. Quod diaboli dolus ſigno Crucis cognoſcitur. 325
V. Chriſtianæ charitatis exemplum. ibid.
VI. Per vnum opus bonum Dei pietas peccatores ſaluat. 326

OPVSCVLVM XLVIII.

De ſpiritualibus deliciis. 326

Cap. I. DE Iubileo, eiuſque myſteriis, ibid.
II. Quid fuerit manna, & quid ſignificet. 327
III. quod in ſolo Deo eſt Sanctorum ſpes, & requies. ibid.
IV. quomodo Deus in nobis quieſcat. 328

OPVSCVLVM XLIX.

De perfecta monachi informatione. 329

Cap. I. QVæ cura tuendæ caſtitatis habenda ſit. 329
II. quod ſobrietas eſt caſtitatis præſidium. ibid.
III. quod mortis cogitatio turpes abigit motus. 330
IV. quod ſilentiũ eſt loquendi magiſter. ib.
V. quod peccati remedium eſt confeſſio. 331
VI. Cur Dauidis confeſſio veniam meruit, non Saulis. ibid.
VII. Exemplum Zeuxis in pingenda Venere. 332
VIII. quod cordis duplicitas fugienda ſit. ib.
IX. S. Romualdi conſilium vt ſobrietatem ſeruemus, & hypocriſim fugiamus. ib.
X. quod ſermo de rebus ſecularibus monachos dedeceat. ibid.
XI. quod Chriſtiani nobilitas ex Chriſto non auis petenda eſt. 333

OPVSCVLVM L.

Inſtitutio Monialis. 334

Cap. I. BLancam anguſtias & paupertatem fortiter excipere hortatur. ibid.
II. quod aliquando iuſti ab iniuſtis iccirco permittuntur affligi, vt ſtatuant ad Deum, vel ex neceſſitate conuerti 335
III. quod quiſque contemptor ſæculi ad hoc debet ſemper eniti, vt perueniat ad mortem Dei. 336
IV. Exhortatio, vt in cæleſtis Sponſi ſemper amplexibus requieſcat. ibid.
V. Ad cautelam prouocat, vt contra tentationis inſidias ſit ſemper accincta. 337
VI. De anima cum egreditur, quibus dolorum anxietatibus coarctetur. ibid.
VII. Sententiæ Scripturarum de die Iudicij. ibid.
VIII. Hic admonetur, ne ſub pietatis ſpecie ad ſæculum reuertatur. 339
IX. De monacho, qui de Eremo ad cœnobium rediens, per immunditiam lapſus, interiit. ibid.
X. De ſepultura Sophiæ Marchioniſſæ, & eius fœtore intolerabili. ibid.
XI. De Veneti Ducis vxore, quæ prius nimium declinata, demum toto corpore computruit. ibid.
XII. De ſuppliciis damnatorum. 340
XIII. quod Monachus frigidus vilis alga; Monachus autem feruidus, vitis eſt fructuoſa. 341
XIV. quod Dominicus duodecim ſimul Pſalteria cum diſciplina cantauit, & tertium decimum cœpit. ibid.
XV. De cœleſtis Hieruſalem beatitudine ſempiterna. 342

OPVSCVLVM LI.

De vita Eremitica. 343

Cap. I. ALbizo & B. Petrus Damian. cum quanta ſunt difficultate intra limen admiſſi. ibid.
II. Rurſus vterque quam inhoneſte fuerint eliminati. 344
III. Quod monachis in Vrbe morantibus arrogantiæ tumor obrepat. ibid.
IV. De abſtinentia quorumdam fratrum. ib.
V. De Martino Storaci. 345
VI. De Leone Sitriæ, & aliis tribus Monachis. ibid
VII. De Leone Eremita Præzenſi. 346
VIII. De Dominico Loricato. ibid.
IX. De ratione diſciplinæ. ibid.
X. Tenendæ diſcretionis admonitio neceſſaria. 347
XI. De Monacho flumine enecato. 348
XII. De Monacho, qui diaboli patrocinium quæſiuit. ibid.
XIII. De patientia Monachi excæcati. ibid.
XIV. Vbi Scriptor ea, quæ dicta ſunt humili-

ſatisfactione concludit. 349

OPVSCVLVM LII.

De bono religioſi ſtatus. 350

Cap. I. QVod Religioſi quaſi oues ſunt, de lupi faucibus erepti. 350
II. Quod monaſteria viuaria ſunt animarum. 351
III. De natura leonis. ibid.
IV. De Autalopo. 352
V. Quod fœminarum aſpectus eſt fugiendus. ibid.
VI. De Herinaceo. ibid.
VII. De Vulpecula. 353
VIII. De Polypo. ibid.
IX. De Hydro, & Crocodilo. ibid.
X. De Charadrio. ibid.
XI. De Phœnice. 354
XII. De Serra, ſiue ſerra. ibid.
XIII. De Delphino. ibid.
XIV. De Tygride, & quid myſticè per eam intelligendum. 355
XV. De Pelicano, & quid figuret. ibid.
XVI. De Vpupa, Aquila, & Fulica. ibid.
XVII. De Vulturibus, & muſtela. 356
XVIII. De Aſcida & Alcyone. ibid.
XIX. De columba, Hyæna & Ibide. ibid.
XX. De Panthera. ibid.
XXI. De Salamandra, Dorcade, & Lynce. ibid.
XXII. De natura Serpentum. 358
XXIII. De Onagro, Elephante, Vnicorni, Aquila & Formica. ibid.
XXIV. De Vipera, Accipitre, Serpente, & Vrſa. 359
XXV. De Lupo, & Oue. 360
XXVI. De vaniloquij temeritate frænanda. 360
XXVII. De Cancro, & Oſtreo. 361
XXVIII. De Simia & quo pacto Simia capi poſſit. ibid.
XXIX. De Ceto. 362
XXX. Breuis opuſculi concluſio. ibid.

OPVSCVLVM LIII.

De patientia in infeſtatione improborũ. 363

Cap. I. QVod patientia ſit regina virtutum. ibid.
II. Quod ex tribulationibus nobis medicina præparatur. ibid.
III. Quod gaudendum ſit in aduerſis, timendum in proſperis. 364
IV. Quod inter Religioſos viros amicitia ſine muneribus comparanda eſt. ibid.

OPVSCVLVM LIV.

De ieiunio Sabbati. 365

Cap. I. QVod omnia ſeruiant in hoc mundo ad vſum hominis. ibid.
II. Cur tres dies in hebdomada apud Monachos ieiunare inſtitutum ſit. 366
III. Miraculum quo ieiunium Sabbati approbatum eſt. ibid.
IV. Maiorum noſtrorum exemplo etiam poſteris [illegible]. 367
V. Quod vita noſtra Sabbatum eſt vitæ reſurrectionis. ibid.

OPVSCVLVM LV.

De celebrandis vigiliis.

Cap. I. CVr in vigiliis Aſſumptionis Beatæ Virginis, & B. Ioannis Baptiſtæ natali ieiunemus. ibid.
II. Aliquorum abuſus in natiuitatis voce vt ſacietas carent. 369
III. Cur in Sabbato ex B. Siluestri ſententia ieiunandum. ibid.
IV. Cur in vigilia Reſurrectionis Domini Gloria in excelſis Deo cantatur. 370
V. Quod Sabbati ieiunium cæleſti viſione celebratum eſt. ibid.
VI. Quomodo B. Iacobus Apoſt. mortuus ſit. 371
VII. Cur B. Ioannis Baptiſtæ Decollatio vigiliam non habeat. ibid.

OPVSCVLVM LVI.

De fluxa mundi gloria deſpicienda. 372

Cap. I. AGneris Imper. cum Regina Saba comparatio. ibid.
II. Chriſti & Salomonis ſapientia comparatur. 373
III. Amoue et obiectionem. ibid.
IV. Quod per bona exempla corona gloriæ nobis cumulatur. 374
V. Bona magnorum virorum, & mulierum exempla quantum valeant. ibid.
VI. Quod animi pariter Sanctorum reliquiæ venerandæ. 375
VII. Exempla Regum ac Ducum, qui mundi felicitatem infeliciſſimo exitu perdiderunt. ibid.
VIII. Exempla multorum, quorum gaudia mors occupauit. 376
IX. Quod idem ſit omnium mortalium initium, ac finis. ibid.
X. Ad perſeuerantiam exhortando perorat. 377

OPVSCVLVM LVII.

De Principis officio in coercitione improborum. 377

Cap. I. QVod iuſtitiæ rigor regna conſeruet. 378
II. Quod Iudex, qui male agentes non punit, diaboli miniſter eſt. ibid.
III. Quod iniquos caſtigare, eſt Deo ſacrificium. ibid.
IV. Quod Regum conſiliarij non ſolum

V. pij, ſed etiam prudentes eſſe debent. 379
Principis officium quodnam ſit. 380

ALIA DISSERTATIO.

Cap. I. QVod iuſtitiæ rigor bonis ac malis vtilis eſt. 380
II. Sacræ Scripturæ, ac SS. Patrum de plectendis iniquis concors ſententia. 382
III. Hugonis Ducis Tuſciæ prudentia in renuntiando Ducatui. ibidem
IV. Guillæ matris Hugonis innocentia iucundo miraculo declaratur. 382
V. Hugonis Ducis mors. ibidem

OPVSCVLVM LVIII.

De vera felicitate ac ſapientia.

Cap. I. HVmana eloquentia quam parui fit à viris ſanctis. ibid.
II. Diſcrimen inter ſapientiam ſpiritualem, & terrenam. 384
III. Sapientiæ cœleſtis, & terrenæ prudentiæ effectus. ibid.
IV. Noſtra ſtudia ſint, vt ſoli Deo placeamus. ibid.
V. Sæculares viri quomodo ſe habere debeant in amore rerum terrenarum, & ſpiritualium. 385
VI. Quod virtutis amor principatum tenere debet in corde. ibid.

OPVSCVLVM LIX.

De nouiſſimis & Antichriſto. 386

Cap. I. DE rebus nouiſſimis loqui difficile eſt. 387
II. Nouiſſima meditari quã vtile ſit. ibid.
III. A morte Antichriſti, ad Chriſti Domini aduentum, quot dies intererunt. ibid.
IV. Signa præcedentia iudicij diem ex S. Hieronymi ſententia. ibid.

OPVSCVLVM LX.

Expoſitio myſtica Libri Geneſeos 388

Cap. I. DIxit Deus, fiat lux, prima die. ibid.
II. De firmamento & diuiſione aquarum. ibid.
III. De aquarum congregatione in locum vnum ſub cælo. ibid.
IV. De luminaribus quarta die factis in firmamento cæli. ibid.
V. Quòd quinta die piſces & aues creati ſunt. ibid.
VI. De ſexto die. ibid.
VII. Quòd Sabbato, conſummatis omnibus, requieuit Deus. ibid.
VIII. Immiſit Dominus ſoporem in Adam. 390
IX. Quòd deambulante Domino in paradiſo, Adam, quia nudus eſſet, ſe abſcondit. ibid.
X. De Cain ſeptuplum vltio dabitur, de Lamech ſeptuagies ſepties. ibid.
XI. Fac tibi Arcam de lignis læuigatis, & bitumine linies intrinſecus & extrinſecus. 391
XII. De menſura arcæ diluuij. ibid.
XIII. Quòd cubitis quindecim altior fuit aqua diluuij ſuper omnes montes. ibid.
XIV. Quòd diluuium cœpit minui poſt centum & quinquaginta dies. ibid.
XV. Quod Arca requieuit menſe ſeptimo. ibid.
XVI. De coruo & columba ex Arca dimiſſis. ibid.
XVII. Quòd dimiſit iterum Noë columbam ex Arca. 392
XVIII. Venite faciamus ciuitatem. ibid.
XIX. De quinque Regibus Sodomæ & Gomorrhæ, qui à quatuor Regibus interfecti ſunt. ibid.
XX. Quòd Abraham cùm Deo ſacrificauit pecora diuiſit, aues non. ibid.
XXI. Abraham volucres deſcendentes ſuper ſacrificia abigebat. ibid.
XXII. Cum Sol occumberet, ſopor irruit ſuper Abraham, horror magnus inuaſit eum. ibid.
XXIII. Deſcendam & videbo, an clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. 393
XXIV. Quòd Sodomitæ dum conarentur ad Angelos violenter irrumpere, cæcitate percuſſi ſunt. ibid.
XXV. Quòd Abraham vnicum ſibi filium ſacrificandum Deo obtulit. ibid.
XXVI. De Lia & Rachel vxoribus Iacob. 394
XXVII. De Bala & Zelpha. ibid.
XXVIII. Quòd Rachel nomen filij ſui Benjamin vocauit. ibid.
XXIX. Quòd Onam inuenit aquas calidas in ſolitudine, dum paſceret aſinos patris ſui. 395
XXX. Deſcendit Iudas in Thamna ad tondendas oues. ibid.

B. PETRI

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI OSTIENSIS, ORDINIS SANCTI BENEDICTI,
Tomus Tertius, Opuſculorum.

OPVSCVLVM PRIMVM.

De Fide Catholica, ad Ambroſium.

ARGVMENTVM.

De Trinitatis eſſentia, hoc eſt, de diſtinctione perſonarum, & vnitate ſubſtantiæ; & de vera Chriſti humanitate, & diuinitate; de Spiritus ſancti proceſſione; de B. Virginis incorrupta virginitate; & denique de totius orthodoxæ Fidei myſteriis luculenter diſſerit: quid credendum ſit à fidelibus, quid ſentiendum iuxta vniuerſalis Eccleſię traditionem, & ſanctorum Patrum ſententias, demonſtrans.

Sanctæ ſpei dilecto filio Ambroſio, Petrus peccator monachus, orthodoxæ Fidei veritatem.

EXIGIS, fili chariſſime, vt aliquid tibi de catholica Fide conſcribam: & vel pauca eorum, quæ à Patribus diffuſius explicantur, ſuccinctè percurram. Speras enim te, ſicut perhibes, efficacius inſtrui, & hoc memoriæ tuæ tenacius inculcari, ſi quod in antiquorum Doctorum vulgatum eſt paginis, nunc ex ore noſtro, velut ex domeſtico proferatur armario. Licet enim ex vna prodeat tunna, quod miſcetur; magis tamẽ delectat manus vernacula quã præbetur. Et ſæpè plus eorum nobis medicamẽta proficiunt qui noſtri languoris incommodum per aſſiduæ familiaritatis contubernium recognoſcunt. Nam quia mihi notiſſimus es per vnanimem fraternæ dilectionis affectum, confidis, me illic potiſſimum malagma ſalutis apponere, vbi fidei tuæ neruos à certitudinis robore, vbi fidei tuæ neruos à certitudinis robore nouerim paulo debilius vacillare. Et hoc irreprehenſibiliter agis, vt quaſi fundamentum Fidei inter ipſa nouæ conuerſionis tuæ

A rudimenta conſtituas, in quo ſecuri operis, tamquam ſpiritualis ædificij machina, numquam lapſura conſurgat. Laudanda certè petitio: & quod exigitur, non otioſum, ſed apprimè eſt neceſſarium. Proinde ſancta tuæ deuotionis inſtantia, quia rem flagitat iuſtam, non meretur in ſua petitione repulſam. Sine Fide quippe nec in Chriſto viuere, nec Deo poſſumus vlla penitus operatione placere. Quod & Apoſtolica, ſimul & Prophetica teſtatur auctoritas. Nam Apoſtoli vox eſt: *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.* Per Prophetam vero dicitur: *Iuſtus autem ex fide viuit: quod ſi ſubtraxerit ſe, non placebit animæ meæ.* Fidei neceſſitas, & præſtantia. Heb. 11. B Habac. 2. & Heb. 10.

Igitur ſecundum vtramque ſententiam, placere Deo non poſſumus, niſi rectam veræ fidei regulam teneamus. Fides eſt origo virtutum, fides bonorum operum fundamentum, fides eſt totius humanæ ſalutis exordium. Per cuius ſemitæ lineam quiſquis cautè nõ graditur, erroris laqueo, neceſſe eſt, capiatur. Quapropter ſi quiſpiam videatur arripere boni operis inſtitutum, tamen

abſque recta fide, nullo modo poteſt ad filiorum Dei pertinere conſortium: Et qui non nouit ambulare per fidem, nequaquam pertingere valebit ad ſpeciem: atque, vt breui cuncta cõcludam, ſine recta fide quis nec iuſtificationis conſequitur gratiam, nec vitam promeretur æternam. Iam igitur ad viuum rei, atq; ad propoſitæ materiæ centrum, ipſo duce, de quo loquimur, accedamus.

CAPVT I.

Quæ credenda ſint.

Myſterium ſanctiſ. Trinitatis explicatur.

Perſonarum coæqualitas.

IN primis ergo quicumque verus, atque perfectus vult eſſe Catholicus, credat neceſſe eſt, in Deum Patrem omnipotentem, cunctorum viſibilium, atque inuiſibilium conditorem. Credat & in Filium eius vnigenitum, Verbum ſcilicet, virtutem, atque ſapientiam, per quem creata ſunt vniuerſa: Qui non creatus, ſed ante ſæcula genitus; verus Deus per omnia, ſicut Pater, & vnius cum Patre ſubſtantiæ, quãuis alterius ſit perſonæ. Nec poſterior tempore, vel inferior dignitate, vel impotentior eſt virtute: ſed omnino tantus eſt genitus, quantus & ille, qui genuit. Et quamquam genitus à Patre Filius aſſeratur, nullum tamẽ ei, ſicut nec Patri tempus adſcribitur. Nam qui Patrem confitetur æternum, neceſſarium eſt, vt & Filium ei perhibeat coæternum. Nimirũ * qui Pater ante ſæcula ſemper extitit, abſque vllo prorſus initio, & Filium ſemper habuit. Neque enim eſſe Pater æternaliter potuiſſet, ſi Filium æternaliter non haberet. Credat & in Spiritum ſanctum, verum vtique Deum, ex Patre, ſimul ac Filio procedentem: & vtrique ſubſtantia, potentia, voluntate, atque æternitate ſemper æqualem. Qui profecto non de Patre procedit in Filium, & de Filio procedit ad ſanctificandam creaturam, ſicut quidam impiè, ac peſtilenter intelligunt; ſed ſimul ab vtroque procedit. Pater enim talem genuit Filium, vt quemadmodum de ſe, ita quoque de illo procedat Spiritus veritatis.

* quia

Spiritus S. proceſſio.

Conſtanter itaque, fili chariſſime, ac firmiter creda, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, vnum eſſe ſolum, & verũ Deum, omnipotentem, æternum, incommutabilem, impaſſibilem. Sola eſt enim incommutabilis, & abſq; vlla prorſus varietatis alternitate ſubſtantia, vel eſſentia, quæ Deus eſt. Cui profecto ipſum eſſe, vnde eſſentia vocabulum trahit, permaximè, ac veriſſimè competit. Cui ſcilicet ſummæ, ac ſingulari ſubſtantiæ nomen illud propriè, ac ſingulariter congruit, quod Græci dicũt, *ω*; Latinè dicitur, eſt. Vnde & Apoſtolus ait: *Non eſt in illo eſt, & non: ſed eſt in illo, eſt.* Ipſe quoque Dominus ad Moyſen: *Ego*, inquit, *ſum, qui ſum.* Et; *Sic dices filiis Iſrael: qui eſt, miſit me ad vos.* Quãobrem dum vnam, ſimplicem, atque inuiſibilem Dei ſubſtantiam dicimus, Trinitatem vero in vocabulis diſcernamus, vnumque confiteamur Deũ Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum, omnino ſciendum eſt: quia & quique ſingulus horum Deus, & ſimul omnes vnus eſt Deus. Singulus quiſque horum plena, & perfecta, & æterna ſubſtantia: & ſimul omnes æque ſimplex, & vna ſubſtantia. Vnde non eſt maius aliquid, vel plenius Pater, & Filius, vel Spiritus ſanctus ſimul dicti, quã cum dicitur vna qualibet ex eadem ſancta Trinitate perſona. Omnipotens enim Deus per immenſitatem naturæ ſuæ, totam creaturam ſuam & implet, & continet: atque ideo totum, quidquid eſt, implet Pater, totum Filius, totum Spiritus ſanctus: quia Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus naturaliter vnus eſt Deus.

2. Cor. 1.

Exod. 3.

Error aliquorum in Litaniis recitandis.

Quo circa, fili mi, cum Litaniis, vel orationibus te cõtingit inſiſtere, noli facere, quod quidam ſimplices magis ignoranter, quàm infideliter faciunt, vt nomen Patris, vel Filij, vel Spiritus ſancti, ſemel inuoces: nomen vero ſanctæ Trinitatis tamquam plus aliquid, & ad maiorem reuerẽtiam ſæpius iteres: vt ſicut plus eſt multitudo Sanctorum, quã vnus ſit Sanctus, ita, quod abſit, maius aliquid ſit Trinitas tota quam eiuſdẽ ſanctæ Trinitatis vna perſona. Quod itaq; fidelium pietas abijcit, & orthodoxæ Fidei regula non admittit. Abſq; vlla nimirum dubietate credendum eſt, quòd Pater plenus, & perfectus eſt Deus: Filius plenus & perfectus eſt Deus, Spiritus S. plenus, & perfectus eſt Deus. Non tamen tres Dij, Pater, & Filius, & Spiritus S. ſed vnus eſt Deus plenus, atque perfectus. Nec aliquid maius ſignificant tres ſimul dicti, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus: quàm quilibet vnus, ſiue Pater, ſiue Filius, ſiue Spiritus S. ſingulariter nominetur: Eadem quippe magnitudo eſt in vnaquaque perſona ſingulariter dicta, quæ eſt in tota Trinitate communiter nominata, alioquin cum iure dicatur, Pater Deus, Filius Deus, Spiritus S. Deus, ſingulus horum imperfectus eſſet Deus: ſi plenior Deus in tribus, quàm in vna videretur eſſe perſona. Sed abſit hoc à pietate fidelium, qui ſimplici naturæ diuinitatis maius, vel minus aliquid non adſcribunt.

In veneranda Trinitate perſonarum quid fugiẽdum.

Cùm itaque tantus ſolus ſit Pater, vel ſolus Filius, vel ſolus Spiritus S. quantus eſt ſimul Pater, & Filius; & Spiritus S. nullo modo triplex dicendus eſt Deus, quia cùm minui nequeat, non eſt etiam, quo ſemper eadem illa ſummæ Trinitatis perfectio creſcat. Plenus igitur, atque perfectus Deus, ſiue Pater ſingillatim dicatur, ſiue Filius, ſiue Spiritus ſanctus & plenus, atque perfectus Deus eſt ſimul Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus: ideoque trinus Deus, non triplex eſſe dicendus eſt.

Coæternum perſonarũ.

Præterea non eſt in hac ſancta Trinitate gradus temporis, non diſcretio magnitudinis, non varietas dignitatis. Nihil enim illic eſt antiquius tempore, nil quod quantitate differat, nil quod honore præcellat: ſed tota illa diuinitatis eſſentia ita ſimplicis eſt naturæ, vt exceptis vocabulis quæ proprietatem indicant perſonarum, quidquid de vna perſona poteſt eſſentialiter dici, de tribus etiam valeat indifferenter intelligi. Notandum ſane, quòd homo non ad vnius perſonæ, ſed ad totius Trinitatis ſit creatus imaginem. Vnde non legitur: Faciam ad imaginem meam; ſed, *Faciamus*, inquit, *hominem ad imaginem noſtram.*

Gen. 1.

CAPVT II.

Hæreſis Arrij & Sabellij confutatur.

POrro, ſicut confundentes Arrium, vnam, eamdemq; totius Trinitatis eſſe ſubſtantiam confitemur: ita nihilominus & impietatem Sabellij declinantes, tres perſonas inconfuſas, & ſignanter expreſſas, ſub ſua cuiuſque proprietate diſtinguimus. Non enim vt hæretica cõmentatur impietas, ipſe Deus Pater, quando vult, Pater eſt; quando vult, Filius eſt, quando vult, Spiritus ſanctus eſt: ſed vnaquæque perſona, ſic quadam ab aliis proprietate diſtinguitur, vt Pater ſemper ſit Pater, & numquam Filius, vel Spiritus ſanctus; Filius autem ſemper ſit Filius, & numquam ſit Pater, vel Spiritus S. Spiritus S. verò numquam ſit Pater, vel Filius, ſed ſemper Spiritus S. Quãobrem non attendenda eſt nuda dumtaxat diuerſitas nominum, ſed ſubtiliter diſtinguenda proprietas perſonarum:

Perſonarum proprietates.

Pater itaque hoc habet proprium, quòd ex omnibus quæcumque ſunt, ſolus eſt, qui ab alio non eſt: ac per hoc ſolus agnoſcitur in paternitatis eſſe perſona, non ſolus eſt in deitatis eſſentia. Vni-

genitus verò Dei Filius hoc proprium habet, quòd ſolus ex ſolo, id eſt, à Patre conſubſtantialiter, & coëſſentialiter ſolus eſt genitus: & hæc Filij proprietas eſt. Spiritus autem ſancti proprium eſt, quod ſimul à Patre procedit, & Filio, & eſt vtriuſque Spiritus conſubſtantialis vtique, & coæternus eiuſdem immenſitatis, & potentiæ, eiuſdem voluntatis, inſeparabiliſque naturæ. Quia nequaquam illis in aliquo minor eſt, à quibus ipſe procedit: ſed cum illis ſimul vt reuera Deus omnipotens colitur, cum illis æqualiter adoratur. Totus enim manet in Patre, totus in Filio; totus procedit à Patre, totus procedit à Filio: In quibus ſic manet, vt ſemper ab vtroque procedat; ſic procedit, vt in eis inſeparabiliter maneat. Cum quibus ſcilicet naturalem, & coëſſentialem habet & vnitatis plenitudinem, & plenitudinis vnitatem. Et hæc ſumma illa charitas eſt, quâ genitus à gignente diligitur, ſuumque diligit genitorem. Ideòque non amplius quam tria ſunt, & eſſentialiter indiuiſa, & tripartità proprietate diſtincta. Vnus diligens eum, qui de illo eſt: & vnus diligens eum, à quo eſt: & ipſa dilectio, de

1. *Ioan.* 4. qua dicitur: *Quia Deus charitas eſt.* Et hæc eſt ſumma, ineffabilis, & incomprehenſibilis Trinitas, non dicam vnius Dei, ſed vnus Deus. Nec vnus vertitur, vel mutatur in alterum: ſed quod eſt, ſiue qualibet mutatione, iugiter permanet illibatum. Ait

Iſa. 45. enim Propheta: *Egredietur de ore meo iuſtitiæ verbū, & non reuertetur.* Quid eſt *non reuertetur*? Ne Sabellianus dicat quia ipſe eſt Pater, qui & Filius eſt: vel Patripaſſianus, quando, inquit, vult, Pater eſt, & quando vult, Filius eſt. Egreſſum igitur verbum non reuertitur, quia Pater ſemper Pater eſt & Filius ſemper Filius eſt.

CAPVT III.

De Sacramento Dominicæ Incarnationis.

CRedimus etiam, quia Dei Filius, quē ex propria ſubſtantia Deus Pater ante ſæcula genuit, verum naturæ noſtræ hominem induit, ac de maternis viſceribus intemerata virginitate pro-

Chriſtus verus Dei Filius. ceſſit. Nam qui de Deo Deus, de omnipotente erat omnipotens: non poſterior tempore, non inferior maieſtate, non certe diſſimilis gloria, non diuiſus eſſentia: idem ſempiterni Genitoris Vnigenitus ſempiternus, natus eſt de Spiritu ſancto, & Virgine Maria. Qui ſic aſſumpſit hominem, vt non permutaret in aliquo deitatem: veram ſcilicet carnem, & veram ſibimet animā ſubſtantialiter couniuit; vt ſecundum ipſam humanitatem mortem moriendo deſtrueret, & diabolum, qui mortis ha-

Verus Filius Virginis. bebat imperium, ſuperaret. Non enim ſic intelligenda eſt illa generatio ſingulariter admirabilis, & mirabiliter ſingularis, vt per nouitatem creationis proprietas ablata ſit generis. Virgineo ſcilicet vtero Spiritus ſanctus fœcunditatem contulit, veritas tamen corporis ex maternæ naturæ conditione proceſſit, quā mox rationalis vitæ ſpiritus animauit. Condemnamus enim Apollinarem, qui non hominis mentem, ſed ſolam ſine ratione animam ſuſcepiſſe perhibet Saluatorem. Dogmatizat enim, quia ſufficere potuit ſola diuinitas, vt mentem daret, & conſilium ſapientiæ rationalis infunderet.

Hæreſis Apollinaris damnatur. Quod proculdubio tantumdem eſt, ac ſi dicat Redemptor noſter non homo fuit, ſed membra dumtaxat humani corporis habuit. Animam ſcilicet & corpus habent & animalia bruta, ſed rationem non habent, quæ mentis eſt propria.

Sed ſi deteſtandi ſunt Manichæi, qui eum verum corpus habuiſſe, quod infimum eſt in homine, denegant, quanto magis iſti condemnandi ſunt, qui ſcilicet hoc eum, quod optimum eſt in homine,

A non habuiſſe confirmant? Abſit igitur, vt credamus, quod confinxit temeraria cæcitas, & ſuperba loquacitas. Abſit, inquam, vel filium minus aliquid de humana ſuſcepiſſe natura, & vel in carne, vel in anima, vel in ſenſu aſſumptum hominem nobis fuiſſe diſſimilem; quem abſque ſola peccati macula, quæ naturalis non eſt his, propter quos aſſumptus eſt, confiteamur omnino fuiſſe conformem. Nam idcirco Dei mediator, & hominum di- **Chriſtus mediator Dei, & hominum.**
citur, quia ſicut verus Deus, ita verus eſt homo habens eamdem cum Patre in diuinitate naturam, & in nullo diuerſam humanitatis cum Matre ſubſtantiam: habens ex nobis vſque ad mortem iniquitatis noſtræ pœnam, habens incommutabilem ex Deo Patre iuſtitiam, *qui crucifixus eſt ex infirmi-* 1. *Cor.* 13.
B *tate noſtra, ſed viuit ex virtute ſua.* Senſit enim participatione humani affectus mortem, quam ſponte ſuſceperat: non naturæ ſuæ poteſtatem perdens, per quam cuncta viuificat. Ipſe ſcilicet auctor, & opus auctoris, quia ipſe ſe quaſi ſacerdos ſacrificium obtulit: & idem ipſe velut hoſtia ſuauitatis in Cruce pependit. Salua nimirum proprietate vtriuſque naturæ, & in vnam coëunte perſonam ſuſcepta eſt à maieſtate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas; & ad perſoluendum conditionis noſtræ debitum, naturæ inuiolabili natura eſt vnita paſſibilis: vt vnus, idemque mediator Dei, & hominum & mori poſſet, ex vno, & mori non poſſet ex altero.

C

CAPVT IV.

Quomodo ſolus Filius carnem ſuſcepit, & mortem ſubiuit.

SEd hic tibi, fili, cogitatio fortaſſis obrepat, quæ velut ex conſequentia rationis obijciat: dum Filius, inquiens, vnius cum Patre ſubſtantiæ, & inſeparabilis credatur eſſe naturæ, quomodo ſine Patre Filius, vel humanitatis potuit induere formam, vel ſolus paſſionis tolerauit iniuriam? Quod quia diuinum, & inacceſſibile eſt, quod ex ipſius ineffabilis materiæ manifeſtis comprehendi nequit indiciis, à catholicis ſæpe doctoribus viſibilium rerum declaratur exemplis. Vnde & beatus
D loquitur Auguſt. *Aliud eſt*, inquit, *anima aliud ratio: & tamen in anima eſt ratio: & vna quidem eſt anima, ſed aliud anima agit, aliud ratio. Nam anima viuit, & ratio ſapit, & ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet ſapientia: & tamen nec anima ſine ratione, nec ratio ſine anima. Et cum vnum ſint, anima ſola ſuſcepit vitam, ratio ſola ſuſcepit ſapientiam. Sic & Pater, & Filius licet vnum ſint, & vnus Deus ſit, ad ſolum Chriſtum pertinet caro ſicut ad ſolam rationem pertinet ſapientia, licet non recedat ab anima.* Ecce iterum aliud præbet exemplum: *In Sole calor, & ſplendor in vno radio ſunt, ſed calor exſiccat, ſplendor illuminat: & cum aliud calor agit, aliud ſplendor, & tamen ab inuicem nequeunt ſeparari. Sic &*
E *Filius ſuſcepit carnem, & non deſeruit Patrem. In Cithara quoque cum ars, manus, & chorda cooperari non dubitentur, vnus tamen ſonus auditur. Ita Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus ſimul Chriſti cooperati ſunt humanitatem, ſed ſolus Filius ſuſcepit humanitatem.*

Auguſt. — **Declaratur exemplo, 1. Animæ.** — **2. Solis.** — **3. Citharæ.**

Quod ſi & hoc fortè mouet, quomodo verum Chriſti corpus fuit, quod ſalua virginitate, ex maternis viſceribus egredi potuit. Quod in promptu eſt, oculis adhibe, & ex minimis immenſa perpende. Solis radius ita ſpeculum penetrat, & vt obicem eius inſenſibili ſubtilitate pertranſeat, & tamen eius ſoliditatem aliquatenus non infringat: & talis intrinſecus cernitur, qualis videtur extrinſecus. Itaque cum ingreditur, neque cum egreditur diſſi-

Chriſtus natus eſt ſalua Matris virginitate.

Par: quia & ingreſſu, & egreſſu eius ſpecular integrum perſeuerat. Specular itaque non frangit radius Solis, & integritatem Virginis conſeruare non potuit naſcentis omnipotentia Redemptoris. Nam virginalis integritas ſic incorrupta peperit, ſicut inuiolata concepit. Verus enim, & plenus Deus eſt, ſicut verus, & plenus homo, qui ex ea natus eſt. Nullumque eſt in hac vnitate mendacium, dum inuicem connexa ſunt, & humilitas hominis, & ſublimitas Deitatis. Sicut enim Deus non minuitur inclinatione, ſic homo non conſumitur dignitate. Agit enim vtraque natura, quod proprium eſt, Verbo ſcilicet operante, quod Verbi eſt, & carne naturaliter exequente, quod carnis eſt. Vnum enim horum coruſcat miraculis, alterum ſuccumbit iniuriis. Sed nec creatura in diuinitatem verſa, nec in creaturam diuinitas eſt mutata. Ex duabus enim, & in duabus naturis ſic mediatoris Dei, & hominum perſona conſiſtit, vt poſtquam Dei Filius factus eſt homo, nequaquam ſicut hæretica blaſphemat impietas, vel humanam naturam diuinitatis plenitudo conſumeret, vel in humanitatis eſſentiam diuinitas demigraret. Nam cùm hominem Deus aſſumpſit, incommutabilis omnino, & impaſſibilis diuina eius natura permanſit. Ex duabus itaque naturis; quoniam vtramque indiuiſibiliter coniunxit: in duabus autem, quoniam incorruptam vtramque ſeruauit. Vnigenitus enim Dei Filius perfectam hominis animam, carnemque ſuſcipiens, & conſubſtantialis eſt Patri in forma Dei, & conſubſtantialis eſt Matri, in forma ſerui. Nec quia infirmitatis ſuſcepit humanæ conſortium, ideo noſtrorum particeps factus eſt delictorum. Aſſumpſit enim formam ſerui ſine contagione ſeruili, diuina non minuit, humana prouexit. Aſſumpta ſiquidem eſt de Matre Domini natura, non culpa. Nec propria potuit errata contrahere, qui venit aliena mundare. Sic enim in eo cognoſcitur humanæ, atque diuinæ naturæ proprietas indiuidua permanere; vt cùm videamus in eo naturaliter aliud Verbum eſſe, quam carnem, vnum tamen Dei Filium, & Verbum profiteamur, & carnem. Eſt enim verus Deus & verus homo, Deus videlicet, per id, quod, *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: homo vero per id, quod *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis.* Deus per id, quod, *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*: homo per id, quod, *Factus eſt ex muliere, factus ſub lege.* Infantia Paruuli oſtenditur in humilitate cunarum, ſublimitas Altiſſimi declaratur in vocibus Angelorum.

In Chriſto eſt vna perſona ex duabus, & in duabus naturis.

Ioan. 1.

Ibid.

Galat. 4.

CAPVT V.

In Trinitate quomodo diſtinguantur perſonæ.

SVper hoc præterea ſummo negotio diſputantem, neceſſe eſt, & diſcretam tenere cautelam, & cautam librare ſubſtantiam. Diſtinguere quippe compellimur in diuinitate perſonas, cum diuinam non audeamus ſeparare ſubſtantiam. Patris enim, & Filij, & Spiritus ſancti tres credimus eſſe perſonas, cùm vnam tantum ſimplicem, ac prorſus inſeparabilem confiteamur eſſentiam. E contra vero duas in Chriſto integras, atque perfectas diuinitatis, & humanitatis perhibemus eſſe ſubſtantias, cùm ſolam vnam aſſeramus eum habere perſonam. Nec fas eſt dicere, de Patre, & Filio, & Spiritu ſancto aliud, cum vna ſit omnium, eademque natura; ſed alius tantùm, cum non ambigatur in eis perſonarum eſſe diſtantia. In Chriſto autem non alius, cùm Dei, & hominis vna tantummodo ſit perſona; ſed aliud dici debet, cùm gemina di-

A uerſæ ſubſtantiæ ſit natura. E contra Neſtorius Epiſcopus, & Eutiches Archimandrita cum Dioſcoro hac inuicem inter ſe diſcrepatione compugnant; vt ille Chriſtum purum hominem eſſe perhibeat, iſti vero ſolam illi naturam diuinitatis adſcribant. Quos meritò ſancta Eccleſia à liminibus ſuis curauit excludere, vt ſoli foris ſine multorum pernicie compellantur ad inuicem litigare. Nos autem ſic myſterium Dominicæ Incarnationis indubitanter intelligimus, vt quamuis vna veraciter perſona Dei credatur, & hominis; non tamen vna ſit in eo natura diuinitatis, & carnis. Neque in Chriſto diuinitas hoc eſt quod caro, vel caro hoc eſſe quod diuinitas potuit; ſed diuinitatis, & humanitatis vtraque natura incommutabilis, & incōfuſa in ſua nihilominus proprietate permanſit. Humanam itaque ſubſtantiam, id eſt, veram carnem, & rationalem animam à Dei Filio confitemur fuiſſe ſuſceptam in vnitate perſonæ, non in vnitate naturæ.

B

Hæreſis Neſtorij, Euticheis, & Dioſcori improbatur.

Diuina, & humana natura in Chriſto inconfuſe permanſerunt.

Incarnationis ergo Dominicæ Sacramentum ſicut in Chriſto perſonam non fecit duplicem, ſic humanæ naturæ ſuſceptionem ſanctæ Trinitati non fecit eſſe communem: permanente dumtaxat vtriuſque proprietate ſubſtantiæ, perſeuerante nihilominus & indiuidua ſemper vnitate perſonæ. Ad perſonam quippe Filij tantummodo ſeruilis illa formæ ſuſceptio pertinet, cui tamen nihil diuinæ plenitudinis abſtulit, nihil inexhauſtæ maieſtatis ademit. Hinc eſt, quod in vno, eodemque Redēptore noſtro & humanæ naturæ veritas claruit, & diuinæ potentiæ incommutabilitas æterna permanſit. In Chriſto igitur naturarum diſcretionem dicimus, non perſonæ, in ſācta vero Trinitate perſonarum confitemur eſſe diſtantiam, non naturæ. Quamuis enim vt homo intra vnius corpuſculi latuiſſet anguſtias, omnium tamen rerum vt Deus regebat & viſibilium, & inuiſibilium creaturas. Nec alius eſt, per quem creata ſunt omnia; alius, qui creatus eſt homo; idem creator, & creatura: idem medicus, & medicina: idem ſacerdos, & hoſtia. Immenſitas quippe diuinæ magnitudinis iſta eſt, vt intelligamus eum intra omnia, ſed non incluſum; extra omnia, ſed non excluſum. Ideo ſcilicet interior, vt cuncta contineat; ideo exterior, vt omnia incircumſcriptæ ſuæ magnitudinis immenſitate concludat. Per id ergo quod exterior eſt, eſſe creator oſtenditur; per id, quod interior, gubernator, & rector rerum omnium demonſtratur.

C

D

CAPVT VI.

Quomodo Verbum à Patre generetur.

NOnnulli vero dum diuinæ generationis indagare myſterium cupiunt, corporalium cogitationum phantaſmatibus illuduntur: Numquid, inquiunt, omnipotens Deus duxit vxorem, quia genuit prolem? Sed ex noſtra poſſumus infirmitate colligere, quid in arcana diuini operis debeamus profunditate penſare. Priùs enim in architecti corde conſilium naſcitur, vt futuræ domus ædificium conſtruatur. Cor ergo quod latet conſilium generat, vt domus fabrica per diuerſa parietum, & angulorum lineamenta conſurgat. Conſilium ergo quaſi filius eſt cordis humani, quod videlicet & ad cōſtruendum ædificium in exteriora prorupit, & nihilominus tamē totum in cogitantis corde permanſit. Si ergo per conſiliū quaſi cordis filium, domus erigitur fabrica, qualē putamus Dei Filium, Verbū videlicet, per quod creata ſunt vniuerſa? Cùm ergo cor hominis ſine matre valeat

E

generare conſilium, quanto magis omnipotens Pater de ſe ſolo gignere valuit ineffabiliter Verbum? Quod nimirum cùm humana membra ſuſcepit, nequaquam paternæ Deitatis arcana deſeruit. & cùm velamine eſt noſtræ carnis indutus, virginali vtero receptus eſt, non incluſus. Et quid hoc mirum de Verbo Dei, cùm & ſermo ille, quem carnis lingua depromimus, ita vber ſenſibus influat, vt eum cor audientium capiat, ſed non includat; Nam niſi caperetur, neminem prorſus inſtrueret; ſi includeretur, ad alios non veniret.

Multò itaque pleniùs, &, vt ita loquar, ineffabiliùs Dei Filius ad nos per Incarnationis myſterium venit, & nihilominus apud Patrem in diuinitate permanſit. Qui veram carnem ex virginalis vteri viſceribus induens, ſic vtramque voluit vnire naturam, vt idem eſſet homo verus qui veraciter erat Deus: & idem, qui erat homo, eſſet proculdubio Deus. Talis enim fuit illa ſuſceptio, quem & Deum hominem faceret, & hominem Deum. Dum ergo formam ſerui Dei forma ſuſcepit, vtrumque Deus, vtrumque verus eſt homo propter acceptum hominem. Quamquam igitur excellentiũ quiſq; Sanctorum præcipuã à Deo meruerit aſſequi gratiã, nemo tamen cum Deo in vnã potuit conuenire perſonã. Sola vero anima, ſimul & caro Chriſti cum Verbo, vnus Chriſtus, vnus eſt Filius. Vt itaque B. Apoſtolus diſtantiam poneret inter Sanctorum omnium multitudinem, & ipſum Sanctorum, ac totius ſanctitatis Auctorem, ait: *Multifariam, multiſq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouiſſimè diebus iſtis locutus eſt nobis in Filio, quẽ conſtituit heredem vniuerſorum, per quem fecit & ſæcula.* Sed aliud eſt, Deum loqui per ora Prophetarum; aliud per ipſum coæternum ſibi, & conſubſtantialem ante ſæcula, Verbum. Aliud eſt enim Verbum in carne; aliud eſt Verbum caro factum. Aliud eſt Deus in homine; aliud Deus homo. Aliud eſt verbi miniſter, aliud magiſter. Alius fidei dicendus eſt auctor; alius prædicator. Aliud eſt prætetea Spiritum ſanctum per Propheticam ſuſcipere gratiam, aliud eum habere ſubſtantialiter per naturam. Quamuis enim Spiritus in Chriſtum per columbinam deſcenderit ſpeciem non tamen eum poterit diuinitas Redemptoris accipere, quoniam ſecundum diuinitatis eſſentiam Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, vnus eſt Deus.

Heb. 1.

Matth. 3.

Conſtat ergo, quia Spiritum ſanctum Chriſtus in anima ſuſcepit humana, non in diuinitate, qua videlicet cum eodem Spiritu ſancto vnus eſt in natura. Igitur æterna diuinitas Filij cum plena humanitate ſua, & eadem plena humanitas Filij cum æterna diuinitate ſua, vna eſt in ſancta Trinitate perſona, & hæc non adoptiua, ſed propria; non nuncupatiua, ſed coëſſentialis, atq; perfecta. Et ipſe totus in diuinitate, atque humanitate ſua vnigenitus, & verus Dei Filius: idemque totus in diuinitate, atque humanitate ſua verus eſt hominis filius, non vtique nuncupatiuus, ſicut Hiſpanica hæreſis aſſerere impia temeritate præſumpſit; perhibens, Dei Filium in diuina natura Deum eſſe verum, in humana nuncupatiuum, vel adoptiuum; vt quaſi duæ in Chriſto videantur eſſe perſonæ. Et ipſe per diuinitatem verus Dei ſit Filius, ſed in humanitate ſit adoptiuus. Cum conſtet vtique iuxta Catholicæ Fidei regulam, vnigenitũ Dei Filium in vnitate ſui humanam ſuſcepiſſe naturam, ſeruata quidẽ vtriuſque proprietate ſubſtantiæ, ſed indiuiſa prorſus, ac ſimplici permanente vnitate perſonæ; ideoque nec duo Chriſti, vt duo ſunt Filij: ſed Deus, & homo, vnus Chriſtus, vnus eſt ſingulariter Filius. Nõ enim

Chriſtus eſt verus Filius Dei non nuncupatiuus aut adoptiuus.

A localí motu ad B. Virginem Verbi diuinitas venit, ſed ineffabili potentiæ ſuæ myſterio Dei Filius & vterum Matris gignendus impleuit, & nihilominus in paternæ diuinitatis vnitate permanſit. Veniens ad nos, vt auferret à nobis quod inuenit in nobis: & offerret ipſe pro nobis, quod ſumpſit ex nobis. Nec enim Verbi diuinitas vel in partes diuidi, vel à Patre potuit ſeparari: ſed vbique totus, vbique perfectus. Ita non deſeruit Patrem, cum deſcendit ad Virginem, ſicut non deſeruit mundum, cum victor mortis aſcendit in cælum. Hinc eſt quod ait: *Nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo, Filius hominis, qui eſt in cælo.* In terra ſane loquitur, & in cælo ſe eſſe fatetur, quia cum de cælo deſcendit, nihilominus in cælo permanſit. Et ſicut Filius B hominis eſt, qui de cælo deſcendiſſe dicitur, Ita Filius Dei eſt, qui corporeus in carne videtur.

Ioan. 3.

CAPVT VII.

In Chriſto diuina & humana natura ſeſe manifeſtauit.

IN Chriſto igitur & vnitas eſt perſonæ, & duæ ſunt inconfuſa ſemper, atque diſtincta proprietate naturæ: vna ſcilicet in eo natura eſt, quæ ducit originem ex vtero virginali, altera, quæ ſine vllo prorſus initio coæterna eſt Deo Patri. Vna qua vagiebat in cunis, altera eſt, per quam adorabatur à C Magis. Vna qua ætate proficiebat & ſapientia, altera, qua Dei virtus ipſe ac Dei eſt ſapientia. Vna, qua poſt continentiæ quadrageſimalis inediam ieiunus eſuriit, altera, cui per ſubiectionis officium protinus Angelica ſublimitas miniſtrauit. Vna, qua dormiebat in naui, & excitatus eſt à diſcipulis, altera, qua procellarum tempeſtatibus imperabat, & ventis. Vna, qua fuſis lacrymis mortuum deflebat amicum, altera, qua animam eius reuocat ab inferno, & quatriduanum cadauer incolume reſuſcitat de ſepulchro. Vna eſt, qua triſtatur vſque ad mortem, altera, qua ponendi, & reſumendi animam ſuam habere ſe perhibet poteſtatem. Vna, qua tumentia maris, & confragoſa volumina ſiccis D potuit calcare veſtigiis, altera, qua fugiens in Ægyptum, ſæuitiam declinauit Herodis. Vna eſt, qua velut Sol in monte transfiguratus effulſit, altera, per quam recedente viſione, ſola infirmitatis humanæ forma remanſit. Vna prætetea illi natura eſt, per quam ei dicitur: *Filius meus es tu, ego hodie genui te*, altera per quam, alio Propheta teſtante, dictum eſt: *Seruus meus es tu, quia in te glorabor.* Nam ſecundum aliud eſt illa vox, qua dicitur: *Ex vtero ante Luciferum genuitte*, & ſecundum aliud illa: *Parum eſt*, inquit, *vt ſis mihi ſeruus ad ſuſcitandas Tribus Iacob, & fines Iſrael conuertendos.* Vna igitur eſt in Chriſto ſubſtantia, vel perſona, ſed non vna ſubſtantia, vel natura. Vt quamquã aliud diuina, aliud ſubſtantia ſit humana, in Chriſto taE men nullo modo alius filius hominis, alius credatur eſſe filius Dei. Ab ipſo quippe Dominicæ Incarnationis exordio & Deus in hominem tranſiit, & homo in Deum; vt & is, qui ex Deo Patre ante ſæcula natus eſt, & verè ſit hominis filius, & verè ſit homo: & is, qui in fine ſæculorum de Virgine natus eſt, & verè ſit Dei filius, & verus ſit proculdubio Deus.

Matth. 2. *Luc. 2.* *1. Cor. 1.* *Matth. 4.* *Mar. 4.* *Ioan. 11.* *Matth. 26.* *Ioan. 16.* *Matth. 14.* *Matth. 17.* *Matth. 2.* *Pſal. 2.* *Pſal. 49.* *Pſal. 109.* *Iſa. 49.*

Duas ergo natiuitates rectè confitemur in Chriſto, vnam de Patre ſine initio, & ſine tempore ſempiternam, & coæternam per omnia genitori; alteram de materna ſubſtantia ſub curriculo temporali. Conuenerunt enim ſibimet inuicem

In Chriſto duplex Natiuitas.

in Chriſto diuinitas, & humana conditio; vt & A Verbum caro fieret, & in Deum caro tranſiret, quatenus vnus Emmanuel ex vtraque ſubſtantia proueniret, qui Dei, & hominum idoneus mediator exiſteret. In quo videlicet naturalia proprij vigoris iura ſeruantur, & ſublimitas Deitatis, & humilitas carnis. Non ergo alius, ſed vnus idemque duas operationes exercuit, & vtraque operata eſt forma vel natura cum alterius communione, quod proprium habuit: Diuinitate ſcilicet communicante operibus carnis, & carne communicante operibus diuinitatis. Idem itaque Deus, & homo in vna ſubſiſtentia, vel perſona, ſed gemina vtriuſque ſeruata proprietas ſubſtantiæ, permanente natura, vt vtramque videlicet neque diuidat, nec vnitio facta confundat. Verbum enim Verbum B eſt, & non caro: & caro caro eſt, & non Verbum Sed vna eſt operatio carnis, & Verbi, quia & vna
1. Ioan. 1. eſt perſona Dei, & hominis. Vnde Ioannes: *Quod fuit*, inquit, *ab initio, quod audiuimus, & vidimus, & perſpeximus, & manus noſtræ tractauerunt in Verbo vitæ.* Cum tamen niſi per Sacramentum vniti hominis, Deum nemo valeat cernere, vel quod impoſſibilius eſt, manibus contrectare. Diuinitas enim humanitati ſic inſeparabiliter eſt vnita, quod eam poſtquam in vnitate perſonæ ſemel accepit, ab illa poſtmodum aliquatenus non receſſit. Nam Deus homo factus, de maternis viſceribus prodiit, Deus homo factus, in Crucis ligno pependit Sed & idem Deus homo ſecundum ſolam carnem in ſepulchro iacuit, idem Deus homo ſecundum ſolam animam C. ad inferni profunda deſcendit. Diuinitas enim, quæ in conceptione vtramque ſuſcepit, in morte quoque ab vtraque ſe ſuſcepti hominis ſubſtantia non abiunxit.

Quis eſt ergo, per quem factus eſt mundus? Chriſtus Ieſus: ſed in forma Dei. Quis eſt, per quem redemptus eſt mundus? Chriſtus Ieſus: ſed in forma ſerui. Quiſnam eſt derelictus in inferno? Chriſtus Ieſus: ſed in anima ſola. Quis reſurrecturus triduo iacuit in ſepulchro? Chriſtus Ieſus: ſed in carne ſola. Ergo in his ſingulis Chriſtus, & in omnibus non duo, ſed vnus eſt Chriſtus. Ergo vnus, idemque gemina vigente natura cōſpicitur, & quæ ſunt vtriuſque ſubſtantiæ naturaliter operatur, & quæque D ſubſtantia cum communione alterius, quod ſuum erat, agebat, ſecundum vnicuique videlicet inſitam eſſentialē qualitatem, vel naturalem proprietatem. Sic igitur nos oportet omnia cautè perpendere, quatenus & plena humanitas in Deum credatur aſſumpta, & plena diuinitas homini intelligatur vnita. Hoc tantummodo vt Deo reddamus, quæ Dei ſunt: & homini, quæ ſunt hominis.

CAPVT VIII.

Quare Spiritus ſanctus natus non dicitur ex columba, in cuius ſpecie apparuit.

QVamobrem cum ſuper huiuſmodi themate ſæpe quæſtio ventiletur, non parua diſtantia eſt inter illam ſuſceptionem columbæ, in cuius Spiritus ſanctus viſus eſt ſpecie, & tamquam Dei
Matth. 3. Filius in veritate carnis dignatus eſt apparere.
Mar. 1. Quidam namque perſuadere conati ſunt, Dei Fi-
Ioan. 1. lium non fuiſſe natum ex fœmina, ſicut nec Spiritus ſanctus natus eſt de columba. Non enim, aiunt, columba illa de ouo eſt nata, cum tamen humanis oculis corporaliter ſit conſpecta. Quibus nimirum à recte credentibus reſpondemus: quia ſicut Spiri-
Luc. 3. tum Sanctum apparuiſſe Ioanni in columbæ ſpe- A cie legimus, vbi & Chriſtum natum fuiſſe de fœmina reperimus. Et non oportet ex parte Euangelio credere, & ex parte non credere. Quod ſi credimus Euangelio, Spiritum ſanctum in columbæ forma conſpectum, credamus quoque neceſſe eſt, Redemptorem noſtrum de Virgine fuiſſe progenitum. Quare autem Spiritus ſanctus nequaquam natus ex columba, ſicut Chriſtus agnoſcitur natus eſſe de fœmina? Hæc eſt proculdubio cauſa, quia Spiritus ſanctus non venit, vt ſua columbas apparitione redimeret: ſed vt per hanc ſpeciem ſpiritualem amorem, & innocentiam viſibiliter deſſignaret. Dei vero Filius, qui naturam noſtram, & lapſam venit erigere, & inueteratam in vitiis originalibus renouare, hoc debuit naturaliter, & B eſſentialiter in vnitate perſonæ ſuſcipere, quod venit per paſſionis, & reſurrectionis ſuæ myſterium liberare.

Nec tamen hoc dicimus, vt ſolum Redemptorem noſtrum carnem aſſumpſiſſe veram, Spiritum vero ſanctum ſpeciem fateamur induiſſe phantaſticam. Sicut enim non oportuit vt oculos hominum Dei filius falleret, ſic omnino non decuit, vt aliquid Spiritus ſanctus mendacio ſimularet. Nimirum cum ſicut ille eſt veritas, ita nihilominus & iſte ſit Spiritus veritatis. Vtraque igitur illa corpora, columbinum ſcilicet, & humanum, ita fuerunt in veritatis eſſentia, ſicut humanis obtutibus ſunt conſpecta. Sed illa columbæ ſpecies, peracto, quod imminebat, vtilitatis miniſterio, deſijt: corpus vero C. Dominicum in ſuſcipientis vtique Verbi ſtabili ſemper vnitate permanſit. Confiteamur ergo neceſſe eſt, verum Deum Emmanuelem ex duabus ſubſtantiis inconfuſè, atque indiuiſibiliter exiſtentem: atque ideo beatam Virginem non modo hominis, ſed & Dei aſſeramus veraciter Genitricem. Naturaliter enim atque carnaliter genuit carnem factum Dei Verbum. Confiteamur etiam Verbum carni ſecundum ſubſtantiam naturaliter congenitum, vnumque eſſe Chriſtum: ſed potius cum ipſa carne ſimul & anima verum Deum & verè vnicum, & naturalem Dei Filium, ita vt nequaquam præſumamus aſſerere aſſumptum hominem coadorari, vel conglorificari Deo Verbo debere: D videlicet tanquam alter veneretur in altero. Hoc enim, co, ſuperadiectam ſyllabam perſuadet intelligi. Sed vna potius ac ſimplici adoratione colamus Emmanuelem, verum ſcilicet Deum, & hominem. Quod etiam in Anathematiſmis B. Cyrilli reperitur inſertum. *Nec item dicamus, Deus* Cyril.
operatur in homine: vt quaſi alius ſit, qui exterius cernitur; alius, qui intrinſecus operatur. Sed vnum potius veneremur Deum, & qui ſubiectus eſt oculis, hominem: & Chriſtus
quæ latet interius, maieſtatem. Ideo quippe mediator eſt, quare me-
quoniam idem Deus, & homo verus, habens vnā diui- diator.
nitatis cum Patre naturam, & non diuerſā humanitatis cum Matre ſubſtantiā. In vtraque ſcilicet natura idem eſt Dei Filius, noſtra ſuſcipiens, & propria non amittens, E *in homine hominem renouans, in ſemetipſo ſemper incommutabilis perſeuerans.* Secundum formam quippe Dei dictum eſt: *Ante omnes colles genuit me*, id eſt, Prou. 8.
ante omnia tempora, & temporalia; ſecundum vero formam ſerui dictum eſt: *Dominus creauit me in* Ibidem.
initio viarum ſuarum. Secundum formam Dei dixit: *Ego ſum veritas, & vita*; ſecundum formam ſerui: *Ego ſum via.* Quod enim *Verbum caro factū eſt*, non Ioan. 16.
hoc ſignificat, quod in carnē diuina ſit natura mu- Ibidem.
tata: ſed, quod à Verbo in vnitate perſonæ ſit caro ſuſcepta. Maieſtati quippe diuinæ corporea de Matre natiuitas nil abſtulit, nihil contulit, nihil ex ea in aliud permutauit. Incommutabilis nempe ſub-

ſtantia ſicut nequaquam in diuerſa conuerti, ſic nec minui potuit, nec augeri.

Igitur vtriuſque naturæ cognoſcentes indicia; & Verbum in homine Chriſto, & Chriſtum hominem adoramus in Verbo. Verbum enim caro factum in duabus eſſentiis vnus eſt Chriſtus: vbi ſcilicet nihil eſt vtriuſlibet naturæ, quod non ſit vtriuſque. Idem eſt in forma Dei, qui in forma conſpicitur ſerui: idem paſſibilis in fragilitate noſtra, & inuiolabilis in virtute diuina: idem incorporeus manens, & corpus aſſumens: idem eſt qui & paternæ maieſtatis non diuiſus eſt ſolio, & tamen ab impiis eſt crucifixus in ligno. Conſtat enim vtramque ſubſtantiam in vnam concurriſſe perſonam: atque ideo vnus idemque eſt ſuper cæli celſitudinem victor mortis aſcendens, & vſque ad conſummationem ſæculi vniuerſam Eccleſiam non relinquens. Vtrique ſiquidem naturæ in ſuis vtique proprietatibus permanenti, tanta eſt vnitatis facta communio: vt quidquid ibi Dei eſt, non ſit ab homine ſeparatum: & quidquid eſt hominis, non ſit à diuinitate diuiſum. Concepto nimirum in vtero Virginis, animæ ſimul & carni ne puncto quidem temporis virtus defuit Verbi: nec ante formata, vel animata eſt veſtis, quam ſibi Rex ſupernus indueret, ſed per ipſum, & in ipſo cœpit illud humani corporis templum, quod ſibi Dei Filius eſſentialiter counitet. Dei quippe Filius in vtero Virginis concipiendus acceſſit, ibique domum ſui corporis, (ſicut ſcriptum

Prou. 9.

eſt) ſapientia fabricauit.

De creatione itaque futuræ ſobolis nihil: illic erat inceptum, ſed poſt introitum Verbi in vnitate ſui, nouus homo concepit initium. In vnam Chriſti perſonam gemina conueniente natura, cui & diuina virtus ineſſet ad mirabilia operum, & humanitatis infirmitas ad tolerantiam paſſionum. Sed vtrumque Deus de poteſtate ſuſcipientis, vtrumque homo de humilitate ſuſcepti.

Cauendum eſt ergo, ne ſupparem Patri credamus Filij maieſtatem, his decepti, quæ ad formam ſunt referenda ſeruilem, quam ſcilicet humanitatis formam, vt oſtendat in ſe Dei Filius non diſcretæ, nec alterius eſſe perſonæ, & eum ea

Ioan. 14.

ſimul dicit: *Pater maior me eſt*; & eum eadem

Ioan. 10.

nihilominus dicit: *Ego, & Pater vnum ſumus*, Deus vtique dicit, *Pater maior me eſt*, ſed ex infirmitate noſtra. & homo dicit: *Ego & Pater vnum ſumus*, ſed ex virtute diuina.

CAPVT IX.

Chriſtus naturam ſuſcepit humanam, non perſonam.

MOVET autem, cum Dei Filius nil minus de humanitate, ſed totum atque integrum hominem ſuſcepiſſe credatur, cur vnam duntaxat habere perſonam Deus homo factus aſſeritur? Nam quomodo totum ſuſcepit hominem, ſi perſonam hominis non accepit? Aut ſi Dei Filius, qui eſt vna in Trinitate perſona, cum hominis perſona coniungitur, quomodo in vnam conueniſſe perſonam Dei ſimul & hominis ſubſtantia perhibetur? Quod cum ſolerter inquirerem, & quid hic finitetur à Patribus diligentiùs indagarem, reperi

Alcuin.

Alcuinum ſcripſiſſe ad Carolum Imperatorem, quod *Dei Filius non humanam perſonam ſuſcepit, ſed naturam*. Iuxta cuius ſententiam reſtat, vt perſona Filij humanitatis eſſentiam ſine humanitatis perſona ſuſceperit. Magnus autem

Leo. Conſule Schol.

Leo Romanæ Præſul Eccleſiæ, & doctor vbertimus Fidei Chriſtianæ in cuiuſdam declaratione ſermonis his vtitur verbis: *Hic, ait, mirabilis ſacræ Virginis partus verè humanam, veréque diuinam vnam edidit in prole perſonam: quia non ita proprietates ſuas tenuit vtraque ſubſtantia, vt perſonarum in eis poſſit eſſe diſcretio. Nec ſic creatura in ſocietatem ſui Creatoris aſſumpta eſt; vt ille habitator, & illa eſſet habitaculum, ſed ita vt naturæ alteri altera miſceretur.* Quod nimirum & luculenter eſt dictum, & cautiſſima verborum ſuſpenſione libratum. Emmanuel enim nobiſcum Deus, vna ſemper eſt in ſancta Trinitate perſona, quæ ſicut nunquam à plenitudine ſuæ virtutis imminui, ita nec potuit per copulam ſuſceptæ humanitatis augeri. Hæc itaque perſona. Hæc interim exempla proponere: tuæ vero relinquatur induſtriæ, ſi quis Catholicorum Doctorum ſuper hoc elimatiùs ſcripſerit, inuenire.

Epilogus hic ſic noua denunciat, vt quæ ſuperiùs dicta ſunt, comprehendat. Sed quoniam in rebus myſticis ac profundis, rudes audientium animos ſtyli prolixitas hebetat, & ſæpe dum illuminare mentem conatur, obſcurat, nouitati tuæ, fili mi chariſſime, conſulentes, nolumus in his te diutius protrahi, vt breui decurſa compendio valeant à te tenaciùs comprehendi. Quamuis enim vigor in te polleat viuacis ingenij, conuerſionis autem tuæ proſpiciendum eſt nouitati, ne ſi ceruicibus tuis longæ diſputationis onus imponitur, teneriores adhuc vires ante ſub faſce deficiant, quàm portare ſarcinam diſcant. Adhuc etiam imbecillitati tuæ nihilominus proſpicientes, epilogum in fine ſubnectimus; vt, quæ præmiſſa ſunt vberioribus verbis, nunc in vnum contracta reperias. & quaſi non tam replicata, quam addita faciliùs apprehendas.

Crede igitur fili, Deum omnipotentem ſubſtantialiter vnum, perſonaliter trinum. Quæ nimirum perſonæ quamuis ſua ſint proprietate diſtinctæ, in ſuis tamen operibus nullatenus ſunt diuiſæ. Et

Summa rerum quæ credendæ ſunt.

perſonarum quidem diſtantiam numquam clariùs manifeſtiùſque perpendimus, quàm cum baptiſmum Domini ad memoriam reuocamus. Videmus enim, & tamquam propoſito diuino ſpectaculo contuemur, apud Iordanici fluminis gurgitem, commẽdari nobis diuinarum perſonarum indiuiduam Trinitatem. Nam cum baptizatus eſſet Agnus ille, qui tollit peccata mundi, protinus aperti ſunt cæli, & Spiritus ſanctus ſuper eum in ſpecie columbæ deſcendit: deinde vox Patris intonuit: *Hic eſt*, inquiens, *filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Habemus ergo diſtinctam perſpicuè Trinitatem. In voce Patrem, in homine Filium, in columba Spiritum ſanctum.

In baptiſmo Chriſti manifeſtatum eſt myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis. Matth. 3.

Hæc itaque ſancta Trinitas, ſicut in ſuis vocabulis eſt diſtincta, ſic in hoc loco quantum ad litteram in ſua videtur operatione diuiſa. Nec dici poteſt, vt Filius qui videbatur in forma ſerui, ſit Pater, aut Spiritus ſanctus: aut vox illa quæ de cœlo facta eſt, ſit Filij, vel Spiritus ſancti: aut columba ſit Patris, vel Filij. cùm ipſum perhibeat Euangelium: *Quia deſcendit ſuper eum Spiritus ſanctus in ſpecie columbæ.* Sed fides recta, fides vera, non ſcilicet

Ibidem.

opinione præſumptionis incerta, ſed lectionis teſtimonio roborata: nec hæretica temeritate fluctiuaga, ſed Apoſtolica potius veritate fundata, hoc patenter inſinuat, quod quidquid diuinitus agitur, hoc tota ſancta Trinitas inſeparabiliter operatur. Nam cum ſolus Filius ſit natus ex Maria Virgine, ſolus Filius ſit ſuſpenſus in Cruce, ſolus de morte ſurrexit: ipſum tamen incarnationis diuinæ myſterium, paſſionis, ac reſurrectionis, Pa-

ret, ſimul ac Filius, & Spiritus ſanctus operatus eſt. Nam quod eum Pater miſit, hoc eſt, incarnari conſtituit, dicit Apoſtolus: *Cum autem venit pleni-*

Gal. 4.

tudo temporis, miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege. Miſit namque Pater Filium, miſit & Spiritus ſanctus. Quod ipſe Filius per Prophetam perhibet, dicens: *Spiritus Domini ſuper me, eo quod vnxit me, ad annunciandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde & prædicarem captiuis indulgentiam, & clauſis apertionem.*

Verbi incarnationẽ Pater & Spiritus ſanctus operati ſũt.

Iſa. 61.

Philip. 2.

De Filio quoque dicit Apoſtolus: *Quia cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſ. ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens.*

Cum ergo ſolus ſit Filius incarnatus, Incarnationẽ tamen Filij Pater, & Filius, & Spiritus ſãctus

B

ſimul eſt operatus. Paſſionem quoque Filij Pater

Rom. 8.

fecit, ſicut dicitur: *Qui proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Fecit, & Filius, ſi-

Galat. 2.

cut dicitur: *Qui me dilexit, & tradidit ſemetipſum pro me.* Fecit etiam, & Spiritus Sanctus, de quo ſcri-

Sap. 1.

ptum eſt: *Benignus eſt Spiritus ſapientiæ, & non liberauit maledictum à labijs ſuis.* Maledictus, vero dictus eſt Chriſtus quia pependit in Cruce, de quo

Galat. 3.

dicit Apoſtolus *Chriſtus vt nos liberaret à maledicto legis, factus eſt maledictus.* Spiritus ergo non liberauit maledictum à labijs ſuis; quia paſſionis mortiſque ſupplicia, quæ per Prophetarum ora prædixit, omnia Chriſtum ſubire permiſit. Enimuero reſurrectionem Filij fecit Pater, ſicut dicitur: *Pro-*

C

Philipp. 2.

pter quod illum exaltauit, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen.

In Chriſti reſurrectione omnes diuinæ perſonæ concurrerunt.

Reſuſcitauit ergo Pater Filium, quem à mortuis excitans, ſuper omnes ſingulariter exaltauit. Reſuſcitauit & ſemetipſum Chriſtus, ſicut ipſe in figura ſui corporis dicit: *Soluite templũ hoc, & in triduo ſuſcitabo illud.* Porro autem, vt ipſe ſe euidẽter oſtendat ſuæ paſſionis, ac reſurrectionis auctorem,

Ioan. 2.

vna breuiter ſententia comprehendit: *Poteſtatem,* inquit, *habeo ponendi animam meam, & poteſtatem habeo iterũ ſumendi eam.* Quod rurſus inculcat di-

Ibidem 10.

cens: *Nemo tollit eam à me, ſed ego pono eam, & iterũ ſumo eam.* Quod autem & Spiritus ſanctus cũ Patre, & Filio reſurrectionis auctor ſit, teſtatur Apo-

Ibidem.

ſtolus, dicens: *Quòd ſi Spiritus eius, qui ſuſcitauit*

D

Rom. 8.

Ieſum à mortuis, habitat in vobis: qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra propter inhabitantem Spiritum eius in vobis. Nam ſi nos propter inhabitantem nobis Spiritum in fine viuificãdi ſumus, conſtat quia hoc iam egit Spiritus ſanctus in Eccleſiæ capite, quod eſt acturus in corpore.

In Chriſti operibus ac miraculis tota Trinitas operabatur.

De miraculis quoque, vel quibuſlibet alijs operibus idem per omnia ſentiendum eſt, vt tota ſancta Trinitas illud abſque dubio credatur efficere, quidquid ad vnam perſonam videtur ſpecialiter pertinere Virtutes vero, & ſigna, quæ Chriſtus exhibuit, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus inſeparabiliter fecit. Hinc illud eſt: *Pater in me manens,*

Ioan. 14.

Luc. 11.

ipſe facit opera. Hinc de Spiritu ſãcto dicit: *Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò venit in vos regnum*

E

Dei. Hanc igitur incomprehenſibilem Trinitatem non breuitatis limes includit, non latitudo localis extendit, nuſquam deeſt, vbique ſemper, & inſeparabiliter adeſt. Non in parte major, non in parte minor, ſed vbique tota, ſemper indiuiſa. Pater à nullo Filius à Patre ſolo, Spiritus ſanctus ab vtroque. Quem plurimi Græcorũ, quia in Dominicis ſermonibus quaſi perſpicuam reperire nequeant auctoritatem, arbitrentur à ſolo Patre & non à Filio procedentem. Quorum doctrinam beatus quoque Hieronymus ſequens, in expoſitione fidei ſuæ

A

ſic ait: *Credimus & in Spiritum Sanctũ, Deum verum*

Hier.

ex Patre procedentem. Vbi, quia procederet à Filio, tacuit. In Symbolo quoque Nicæni Concilij repe-

Sym. Nican.

ritur: *Credimus & in Spiritum ſanctum, qui de Patre procedit propriè. & Deus eſt verus, ſicut Filius.*

CAPVT X.

Quod Spiritus ſanctus indubitanter à Filio, ſicut & à Patre, procedit.

NOs autem, quia beatorum doctorum Auguſtini, atque Gregorij, aliorumque Catholicorum Patrum doctrinis inſtruimur, quòd Spiritum Sanctum à Patre, ſimul & à Filio procedentem credere debeamus, vt fides de cætero non cõ-

B

pellatur nutare credentium, vel pauca non grauemur apponere teſtimonia Scripturarum. Spiritum itaque ſanctum de Patre, Filioque procedere, & Prophetica teſtantur oracula, & Apoſtolica confitetur auctoritas. Iſaias enim de Filio dicit: *Percutiet*

Iſa. 11.

terram virga oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium. ne quo & Apoſtolus ait: *Quem interfi-*

2. Theſſ. 2.

ciet Dominus Ieſus Chriſtus ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui. Quem profectò ſpiritum à ſe procedere perſpicuè Saluator innotuit, cum diſcipulis præſẽtibus inſufflauit: *Accipite,* inquiẽs,

Ioan. 20.

Spiritum ſanctum. Ioãnes vero in Apocalypſi dicit: *Quia de ore Ieſu gladius bis acutus exibat.* Spiritus

Apoc. 1.

itaque, quem illic labiis exſufflauit, ipſe eſt vtique

C

gladius, qui hic ex eius ore procedit. Dicit quoque Pater ad Filium per Prophetã: *Spiritus,* inquit,

Iſa. 59.

meus, qui eſt in te, & verba mea, quæ poſui in te, non recedant de ore tuo, & de ore ſeminis tui amodo, & vſque in ſempiternum. Et Apoſtolus ait. *Si quis Spiritũ*

Rom. 8.

Chriſti non habet, hic non eſt eius, Et ad Galatas: *Quo-*

Galat. 4.

niam, ait, *eſtis filij Dei, miſit Deus Spiritum Filij ſui in corda veſtra clamantem, Abba, Pater.* Beatus etiã Petrus Spiritum ſanctum Filij, ſicut & Patris eſſe deſignat, cum ait: *De qua ſalute exquiſierunt, atque*

1. Pet. 1.

ſcrutati ſunt Prophetæ. qui de futura in vobis gloria prophetauerunt: ſcrutantes in quod, vel quale tempus ſignificaret, qui in eis erat ſpiritus Chriſti, prænuncians eas, quæ in Chriſto ſunt paſſiones, & poſteriores glorias.

D

Et Dominus in Euangelio: *Cum venerit,* inquit, *Pa-*

Ioan. 15.

racletus Spiritus veritatis, qui à Patre procedit. Nam cum Chriſtus ipſe ſit veritas, ſuum eſſe proculdubio ſpiritum docuit, cum eum ſpiritum veritatis eſſe perhibuit. Ioannes autem dicit: *In hoc intelli-*

1. Ioan. 4.

gimus, quia in eo manemus, & ipſe in nobis, quia de Spiritu ſuo dedit nobis In libro quoque beati Iob

Iob. 37.

legitur: *Et audies auditionem in terrore vocis eius, & ſonum de ore illius procedentem.* Vbi ſcilicet os Patris intelligẽdus eſt abſque dubio Filius, ſonus autem ex eius ore procedens eſt Spiritus ſanctus. qui nimirum rectè ſonus appellatur, quoniam & cum ſonitu ſuper Apoſtolos venit, & ex corde, quod re-

Act. 2.

plet, in verba mox ſanctæ prædicationis erumpit. Quòd autem os Patris intelligendus ſit vtique Fi-

E

lius, & ex hoc ore procedit Spiritus ſanctus, teſtatur Pſalmiſta cum dicit. *Verbo Domini cæli firmati*

Pſal. 32.

ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorũ. Nam quòd à Patre procedat Spiritus ſanctus, exempla proponere ſuperfluum iudicamus, quorum copiam per tot Scripturarum paginas exuberare conſpicimus, ſicut eſt illud: *Non vos eſtis, qui loquimini, ſed ſpiri-*

Matth. 10.

tus Patris veſtri qui loquitur in vobis. Et in ſecunda ad Corinthios Epiſtola dicit Apoſtolus: *Qui autem*

2. Cor. 1.

confirmat nos, nobiſcum in Chriſto, & qui vnxit nos Deus, & qui ſignauit nos. & dedit pignus Spiritum in cordibus noſtris. Et ad Theſſalonicenſes prima: *Ita-*

1. Theſſ. 4.

que qui hæc ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum:

qui etiam dedit Spiritum ſuum ſanctum in nobis. Por- A ro quod Spiritum ſanctum effudit Pater in Diſcipulos, ſcriptum eſt in Epiſtola, quæ deſtinatur ad Tit. 3. Titum: *Per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus ſancti, quem effudit in nobis abundè per Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum.* Quod autem & Filius eumdem effuderit Spiritum, in Actibus ſcribitur Act. Apoſtolorum. Dicit enim Petrus de Chriſto: *Dextera Dei exaltatus, & promiſſione Spiritus ſancti accepta à Patre, effudit hoc donum, quod vos videtis, & auditis.* Quod etiam eumdem Spiritum & Pater, & Filius ſimul effudit, vtriuſque vox per Ioelis oraculum clamat: Ioel. 2. *Effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem.* Licet autem, ſicut præfati ſumus, Græcorum plurimi non credant Spiritum ſanctum à Filio, ſicut à Patre procedere; beatus tamen Anaſtaſius Alexandrinæ Sedis Epiſcopus, in libro, quem E Athan. aduerſus Arrium ſcripſit, inter cætera ſic ait: *Ego,* inquit, *credo Filium in Patre, & Patrem in Filio: Spiritū quoque Paracletum, qui procedit à Patre, & Filij eſſe, & Patris, quia & à Filio procedit, ſicut in Euāgelio ſcriptū eſt, quod per inſufflationē ſuā dederit Diſcipulis ſuis Spiritum S. dicens: Accipite Spiritū S.* Ioan. 20. Cyrillus etiā de hac ipſa Spiritus ſancti proceſſione contra Cyril. Neſtoriū dicit *Quāuis enim in ſua ſit ſubſtantia Spiritus eius: haud dubium quin Patris, vt intelligatur in perſona proprietas, iuxta id quod Spiritus eſt, & non Filius, attamen alienus non ab illo. Nam Spiritus appellatus eſt veritatis, & veritas Chriſtus eſt: Vnde & ab ipſo ſimiliter ſicut à Deo Patre, procedit.* Et beatus inter multa ſic ait Ambr. Ambroſius: *Non enim quaſi ex loco* D *mittitur Spiritus, aut quaſi ex loco procedit, quando procedit ex Filio.* Auguſtinus etiam aduerſus * Maximinum. * Maximum ſcribit hæreticum: Aug. *Quæris,* inquit, *à me ſi de ſubſtantia Patris eſt Filius, de ſubſtantia Patris eſt etiam Spiritus ſanctus, cur vnus Filius, & alius non ſit Filius?* Moxque ſubiungit. *Ecce reſpondeo, ſiue capias, ſiue non capias; de Patre eſt Filius, de Patre eſt Spiritus ſanctus: ſed ille genitus eſt, iſte procedens. Ideo ille Filius eſt Patris, de quo eſt genitus, iſte autem Spiritus vtriuſque, quoniam de vtroque procedit.* Et paulo poſt: *Amborum eſt ergo Spiritus procedendo de ambobus.* Vt ergo noſtram concludamus ex eiuſdem conſpicui Doctoris auctoritate ſententiam, in illa ſancta Trinitate vnus Pater, qui ſolus de ſeipſo eſſentialiter G vnicum genuit Filium: & vnus Filius, qui de vno Patre ſolus eſt eſſentialiter natus: & vnus Spiritus, qui ſolus eſſentialiter de Patre, Filioque procedit. Sed cùm de proceſſione Spiritus ex Patre & Filio veterum ſimul atque nouorum permaxima multitudo concordet, & per omnes ferè ſacri eloquij paginas exempla ſufficienter exuberent, ſuperfluum ducimus hic aceruata congerere, cùm ipſe valeas, & vltra quam ſufficiant, inuenire.

Epilogus. Hæc itaque de Fide catholica diſputatio, fili chariſſime, ſatis eſt congrua, & mihi iam ſtadium peracti ferè curſus emenſo, & tibi ſpiritualis militiæ gymnaſium nuper ingreſſo: Sublimitatē quip- B pe tam incomprehenſibilis, & incomparabilis materiæ ſicut inter ipſa certaminis rudimenta nouus debet miles inquirere, ita niſi is, qui in ſacris eſt attritus, & exercitatus eloquiis, non debet facilè reſpondere. Ille ſcilicet, vt rectæ fidei fundamentum ponat, ſuper quod boni operis ædificium conſtruat: iſte vt per longæ conuerſationis induſtriam myſterij cæleſtis arcanum ſubtiliter cernat. Fides enim & bene operantium eſt initium, & perfectio conſummata virtutum. Sicut de Chriſto dicit Apo- 1. Cor. 3. ſtolus: *Quia fundamentum nemo poteſt ponere præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus.* Quo con- Pſal. 117. tra, de eodem per Prophetā dicitur: *Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli.* Nam qui ad ſuſtentandum tamquam baſis ædificij in fundamento ſupponitur, ipſe velut cacumen, & cardo ſupremus Eccleſiæ principatur.

Deus omnipotens, fili chariſſime, ſic pedes tuos in Catholicæ fidei petra conſtituat, vt & aciem mentis in ſuæ contemplationis culmen attollat.

Sit nomen Domini benedictum.

SCHOLIA.

HIC *ait, mirabilis Sacræ Virginis partus verè humanam, verèque diuinam vnam edidit in prole perſonam.*] Sententia eſt S. Leonis, pro qua in pri- Leo ſer 3. in Natiuitat. Domini. mis animaduertēdum eſt, Damiani lectionem nō nihil variare à verbis ipſius S. Leonis, qui ſic habet: Hic enim mirabilis S. Virginis partus verè humanam, verèque diuinam vnā edidit prole naturam.] Crediderim tamen ſenſum eſſe eumdem, & facilioris explicationis cauſa S. Leonis ſententiam aliis verbis Cardinalem noſtrum expreſſiſſe: ni potiùs dixerimus, Damianum in aliud S. Leonis ſic dicentis exemplar incidiſſe. Quæ vero verba inferiùs ſequūtur vbi S. Leo ait: [ſed ita vt naturæ alteri altera miſceretur:] nullius aures offendere poſ- Leo Epiſt. 10. al. 12. ſunt, cùm S. Leo Catholici dogmatis ſtrenuus aſſertor, tot in ſermonibus, ac epiſtolis, & præſertim in Encyclica illa omnium celeberrima ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum: Nec enim ſic naturam naturæ miſceri, ait, vt ambarum fiat confuſio (ſicut quidam hæretici impiè dixerunt;) ſed vt hæreſim Neſtorij confutaret, ea phraſi vſus eſt. Is enim affirmabat (quod etiam S. Thomas 3. part. quæſt. 2. art. 6. in corpore ſcribit.) Verbum carni vnitum fuiſſe ſecundum inhabitationem; ac ſi Verbum Dei inhabitaret in illo homine, ſicut in templo. Quare S. Leo id expreſſè confutans, cum dixiſſet: Nec ſic creatura in ſocietatem ſui Creatoris eſt aſſumpta, vt iſte habitator, & illa habitaculum eſſet:] mox ſubdit: Sed ita vt naturæ alteri altera miſceretur:] Id eſt vniretur: aſſumpta nimirum natura humana à Verbo ad vnionem hypoſtaticam. Hanc autē S. Leonis ſententiam ita intelligendam eſſe, ipſemet in adducta ſuperiùs epiſtola ſic declarat: Salua igitur proprietate vtriuſque naturæ, & in vnam coëunte perſonam, ſuſcepta eſt à maieſtate humilitas; à virtute infirmitas; ab æternitate mortalitas; & ad reſoluendum conditionis noſtræ debitum, natura inuiolabilis naturæ eſt vnita paſſibili.

PATER *à nullo, Filius à Patre ſolo, Spiritus ſanctus ab vtroque. Plurimi Græcorum, quia in Dominicis ſermonibus, quaſi perſpicuam reperire nequeant auctoritatem, arbitrantur à ſolo Patre, & non à Filio procedentem.* Non poſſunt Græci, qui contendunt Spiritum S. à Filio non procedere, auctoritatibus vel Patrum, vel Conciliorum vti, quæ aliquando aſſerant Spiritum S. à Patre procedere: quæ phraſis fortaſſe reperitur in locis tam Concilij Nicæni quàm Hieronymi, quos noſter Cardinalis citat. Nam ex Patrum declaratione, diſputatione facta & in Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. & in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. conſtat ex eo, quod in ſacris literis dicitur, de Spiritu S. qui à Patre procedit, conſequenter ſequi eum etiam à Filio procedere; Chriſtus enim explicans ſeipſum, ait; *Omnia, quæ habet Pater, mea ſunt; pro-* Ioan. 15. *pterea dixi, quia de meo accipiet, & annūtiabit vobis.*] Ioan. 16. Quo ſenſu in Concilio Florentino citatur Epiphanius in Ancorato, Cyrillus in Epiſtola ad Neſtorium poſt Dydimum, & Athanaſium. In litteris ve-

ro vnionis cap. 6. & 7. omnes Doctorum Græcorum phraſes, vbi de S. Spiritus proceſſione loquuntur, idem ſignificare oſtendunt: eos nimirum cenſuiſſe Spiritum Sanctum, vt à Patre, ita etiam à Filio procedere. Nec ab hac ſententia diſcrepaſſe S. Hieronymum omnino credendum eſt, quandoquidem ſuis paſſim in Opuſculis de Spiritus ſancti proceſſione, ſenſu Catholico, & phraſi Latinis vſitata ſemper loquitur. Vnde (vt alia nunc omittam) ad Hedidiam ſcribens: Quando dicit Dominus alium Paraclerum mittam vobis, & ſe oſtendit eſſe Paraclerum, qui appellatur conſolator. Vnde Deus Pater hoc cenſetur nomine, Deus

Hier. Epiſt. 150. quæſt. 9. prope fin.
Ioan. 3.

A miſerationum & totius conſolationis. Si autem & Pater conſolator, & Filius conſolator, & Spiritus ſanctus conſolator eſt: & in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, quod intelligitur Deus, baptizantur credentes: quorum vnum diuinitatis & conſolator eſt nomen, eorum & vna natura eſt.] Et paulò poſt: [Nec ſine Spiritu ſancto Prophetauerunt Prophetæ: &, Verbo Domini cæli firmati ſunt, & Spiritu oris eius omnis virtus eorum: & quidquid Patris & Filij eſt, hoc idem & Spiritus ſanctus eſt: & ipſe Spiritus ſanctus cum mittitur, à Patre & Fillio mittitur: in alio atque alio loco Spiritus Dei Patris, & Chriſti Spiritus appellatur.]

1. Cor. 1.
Matth. 18.
Isal. 32.
2. Cor. 3.
Rom. 8.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS,
EPISCOPI OSTIENSIS, ORDINIS SANCTI BENEDICTI,
OPVSCVLVM SECVNDVM.

Antilogus contra Iudæos, ad Honeſtum virum clariſſimum.

ARGVMENTVM.

Hunc libellum ad confutandos Iudęos conſcripſit, in quo plurimis ſacrarum litterarum teſtimoniis probat ea, quæ ab illis impiè negantur, hoc eſt, Trinitatem perſonarum in Diuina eſſentia: Chriſtum, quem illi Meſſiam vocant, Deum & hominem fuiſſe, eumque iam in mundum veniſſe: & denique omnia illis ſubterfugia intercludit, quibus contra Chriſtianos ſubdole vti poſſent.

Domno Honeſto clariſſimo ſecundum Ægypti huius tenebras viro, Petrus vltimus Monachorum ſeruus, perpetuam charitatem in Chriſto.

DILECTISSIME, deprecatoria nobis B verba per fratrem noſtrum Leonem nuper miſiſti, quatenus tibi aliquid ſcriberemus, quo ſæpe decertantium tibi Iudæorum ora rationalibus argumentis obſtruere; & de Chriſto ad controuerſiam venientes, euidentiſſimis poſſes ſacræ Scripturæ teſtimoniis ſuperare. Sed ſi Chriſti miles eſſe, & pro eo viriliter pugnare deſideras, contra carnis vitia, contra diaboli machinas inſignis bellator arma potius corripe; hoſtes videlicet, qui numquam moriuntur: quàm contra Iudæos, qui iam de terra penè deleti ſunt. Verumtamen & huic ſtudio ego nequaquam derogo, immo & veſtræ petitioni ſatisfacere, æquum eſſe decerno. C Inhoneſtum quippe eſt, vt Eccleſiaſticus vir his, qui foris ſunt, calumniantibus per ignorantiam conticeſcat: & Chriſtianus de Chriſto reddere rationem neſciens, inimicis inſultantibus victus & confuſus abſcedat. Huc accedit, quod ſæpe huius rei noxia imperitia, & cauenda ſimplicitas non ſolùm audaciam incredulis ſuggerit, ſed etiam errorem, & dubietatem in cordibus fideliũ gignit.

Et cum hæc ſcientia ad fidem certe tota pertineat, fides autem omnium virtutum ſit proculdubio fundamentũ; vbi fundamentum quatitur, tota mox ædificij fabrica præcipitium ruitura minatur. Sciendum tamen eſt, quia non vanæ gloriæ cauſa, vel ſolo contentionis amore debet chriſtianus vir ad hoc certamen accedere: ſed ob id potius ſi ſe ſperat aliquid de conuerſionis gratia apud litigantis animum poſſe prodeſſe. Vnde & Paulus ait: *Si quis vult contentioſus eſſe: nos huiuſmodi conſuetudinẽ non habemus.* Et ad Titum: *Stultas autem quæſtiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita: ſunt enim inutiles, & vanæ.* Et cum quis de hoc negotio litem mouet, admonendus eſt vt non contumeliæ iurgio, vel ſuperbiæ typho contendentem exaſperet: ſed eius mentem charitate beneuola, & patientiſſima grauitate demulceat: quatenus lapideum cor, quod effuſa amaritudine deterius poterat obdureſcere, modeſta verborum dulcedo ad credendum forſitan valeat emollire. Hinc eſt, quod idem Apoſtolus ad Timotheum cum præmiſiſſet: *Stultas autẽ, & ſine diſciplina quæſtiones deuita,* protinus addidit: *Seruum autem Domini non oportet litigare, ſed manſuetũ eſſe ad omnes, docibilem, patientem, cum omni modeſtia corripientem eos, qui reſiſtunt, ne quando det illis Deus pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur, ad ipſius voluntatem.* Sed cum omnia penè veteris Teſtamenti volumina teſtimo-

Cum Iudæis qua ratione diſputandũ.
1. Cor. 11.
Tit. 2.
2. Timoth. 2.
Ibid.

nium Chriſto perhibeant, non poſt pura verborum multitudine pauca, & apertiora Prophetarum teſtimonia curamus apponere, quibus tamen contra omnem Iudaicæ prauitatis inſaniam, & eorum ventoſa commenta valeas cum Dei adiutorio obtinere victoriam. Et quia ſagitta directius mittitur, ſi meta, cui infigi debeat, è diuerſo primitùs opponatur, nos ipſum confligentem Iudæum hic introducimus, vt verborum noſtrorum ſpicula non in ventum effuſa inaniter defluant, ſed ad certam potiùs materiam iaculata pertingant.

In nomine Domini, incipit ipſa Congreſsio.

DIc igitur, ô Iudæe (qui dum Trinitatem negas, & vnitatem conſequenter ignoras) ſi Deus, vt aſſeris, vnus eſt in perſona, cui dixit: *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram.* Nam ſi vna eſſet in deitate perſona, non diceret *faciamus*, ſed faciam. Si tres eſſent ſubſtantiæ, non diceret ſingulariter *imaginem noſtram*, ſed potius imagines noſtras. Dum igitur *faciamus* aſſerat trinum, *imaginem noſtram* declaret vnum, conſtat euidentiſsimè Deum eſſentialiter vnum tribus conſtare perſonis. Eia, Iudæe, perge per ſyluas diuini eloquij, mecum ſimul incede, legis tuæ paginas ſtudioſè reuolue numquid in eis aliquid huic noſtræ aſſertioni reperies diſcrepare? Audi quid tuus Moyſes iterum dicat: *Hic eſt liber generationis Adam in die qua creauit Deus hominem, ad imaginem Dei fecit illum: maſculum, & fœminam creauit eos.* Quid eſt, quod non dicitur, quia Deus creauit hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam: ſed Deus creauit hominem ad imaginem Dei; niſi vt perſpicuè diſtinguatur perſona Patris, & Filij? Cui ſimile eſt illud, quod per eundem Moyſen iterum dicitur: *Deſcendit autem Dominus vt videret ciuitatem, & turrim, quam ædificant filij Adam*; Et paulo poſt ſubditur: *Venite, deſcendamus, & confundamus ibi linguam eorum.*

Gen. 1.

In hominis creatione lucet myſterium Trinitatis.

Gen. 5.

Gen. 11.

Ibid.

Vides igitur quia, deſcendit Dominus, vnam diuinitatis declaret eſſentiam. venite autem deſcendamus, tres doceat eſſe perſonas? Interroga etiam Abraham, quare tres vidit, & vnum adorauit? Scriptum quippe eſt: *Apparuit ei Dominus in conualle Mambre ſedenti in oſtio tabernaculi ſui in ipſo feruore diei*: deinde ſubditur: *Cumque eleuaſſet oculos ſuos, apparuerunt ei tres viri ſtantes prope illum.* Ecce cùm præmiſſum ſit, apparuit ei Dominus; vbi cauſa redditur, non dicitur, apparuit ei vir, ſed apparuerunt ei tres viri. Vbi patenter oſtenditur, quia is, qui ſibi apparuit, & vnus in ſubſtantia deitatis, & trinus eſt in perſonis. Quod ipſius quoque Abrahæ verba teſtantur, cum dicit: *Domine*, inquit, *ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne tranſeas ſeruum tuum: ſed offeram pauxillum aquæ, & lauentur pedes veſtri, & requieſcite ſub arbore.* Cui etiam aptiſsimè congruit illud, quod de Loth ſcribitur, quia cum eum duo Angeli ex Sodomis mox ſubuertendis educerent, ait ad eos Loth: *Quæſo, Domine mi, quia inuenit ſeruus tuus gratiam coram te*; vbi etiam paulo poſt ſubditur: *Pluit igitur Dominus ſuper Sodomam, & Gomorrham ſulphur, & ignem à Domino de cælo.* Cùm enim Dominus à Domino pluere dicitur, patet profectò, quia vtraque, Patris videlicet & Filij, perſona ſignatur. Hinc eſt enim, quod ad Moyſen dicit, *Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob.* Quid eſt enim, quod ſe trium ſolummodo Patrum Deum eſſe commemorat, & non etiam cæterorum? Numquid non etiam Deus Enoch? A Numquid non Deus Noë & aliorum innumerabilium iuſtorum? Quid eſt, inquam, quod prætermiſſis alijs Patribus, trium ſe virorum ſolummodo Deum vocat niſi vt ſe, qui vnus eſt in ſubſtantia, trinum eſſe in perſonis, oſtendat? Hanc quoque Trinitatem perſonarum, atque vnitatem naturæ propheta Iſaias manifeſtè perdocuit cùm Seraphim perhibuit ſe vidiſſe clamantia: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth.* Vt enim perſonarum Trinitas monſtraretur, tertiò Sanctus dicitur, Sed vt vnam eſſe ſubſtantiam Trinitatis appareat, non Domini Sabaoth, ſed Dominus eſſe perhibetur. Quod Dauid quoque ſimiliter ſentiens ait: *Verbo Domini cæli firmati ſunt.* Verbum enim Do- B mini Filius eſt Patris.

Declaratur etiam in euerſione turris Babel

Manifeſtatur Abrahamo.

Gen. 19.

Ibid.

Ibid.

Idē & Loth.

Gen. 19.

Ibid.

Iſa. 6.

Pſal. 33.

Sed vt eoſdem cælos tota ſimul Trinitas oſtendatur operata, repente de ſancti Spiritus diuinitate ſubiungitur: *Et Spiritu oris eius omnis virtus eorum.* De quo videlicet Spiritu alibi legitur: *Spiritus eius ornauit cælos.* In alio quoque Pſalmo idem Dauid ait: *Benedicat nos Deus Deus noſter, benedicat nos Deus.* Qui cum tertiò dixiſſet Deum, vt vnum hunc eſſe oſtenderet, ſubdidit: *Et metuant eum omnes fines terræ.* Et, vt huic, quam per os Dauid Spiritus ſanctus eloquitur, aliam quoque Dei benedictionem ſimilem demonſtremus, ad librum Numeri recurramus: Ibi denique ſcriptum eſt: *Locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Loquere Aaron, & filiis eius: Sic benedicetis filiis Iſrael, & C dicetis eis: Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te: oſtendat Dominus faciem ſuam tibi, & miſereatur tui: conuertat Dominus vultum ſuum ad te, & det tibi pacem.* Et, vt clareſcat, quia vnus eſt Deus, cuius nomen trina ſuper populum vocatione repetitur, illico ſubinfertur: *Inuocabunt nomen meum ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis.*

Ibid.

Iob. 26.

Pſal. 66.

Ibid.

Num. 6.

Ecce, ô Iudæe, dum cuncta penè legis tuæ volumina reuoluendo percurrimus, vnitatem diuinæ eſſentiæ, & Trinitatem perſonarum aptiſsimè reperimus. Et ſi cuncta, quæ nobis ex tuis libris teſtimonia ſuppetunt, ad hoc affirmandum colligere volumus, prius forſitan lingua laſſeſcente deficimus, quàm exemplorum copia careamus. Sed quo- D niam omnis veſtræ partis aſſertio in hoc præcipuè ſolerter incumbit, vt Chriſtum Deum eſſe, vel Dei Filium negare contendat, nunc quoque noſtræ allegationis articulus hoc itinere directus incedat. Tu autem nolim mihi, vt veſter mos eſt, ſubdolis tergiuerſationibus, velut in variarum te formarum monſtra conuertas, niſi vt lubricus anguis, cum captus fueris, manus euadere geſtias, ſed cuncta ad intelligendum tuorum ſenſuum viſcera pateant, cor antiquum ignorantiæ velamen abiiciat, mentis aures vigilanter intendant. Cum vero mihi obuiare non poteris, rationabiliter obticeſcat; vt, ſi poſſibile eſt, qui mihi, imperito videlicet homini ad aſtruendam veritatem ſuam argumentorum materiam præſtat, Ipſe quoque mentis tuæ E tenebris ad credendum ſapientiæ ſuæ lumen infundat.

CAPVT I.

De Chriſto, qui eſt Filius Dei.

INcipiamus igitur, & eius, de quo loquimur, adiutorium fiducialiter imploremus, dicentes: *Exurgat Deus, & diſsipentur inimici eius: & fugiant à facie eius, qui oderunt eum.* Deum itaque Patrem omnipotentem Verbum de ſe ante omnia ſæcula genuiſſe legimus credimus, & probamus. Quod ſi tu Iudæe, negare contendis, proculdubio contra ipſum, quem te recolere aſſeris, Deū pugnare con-

Pſal. 67.

Pſal. 44. uinceris. Ipſe enim dicit: Eructauit cor meum verbum bonum. De hoc verbo per Propheram alium dicitur: Verbum Domini validum, & forte, quis poterit comprehendere illud? De hoc iterum Iſaias loquitur,
Iſa. 55. vbi ait: Sic erit verbum, quod egredietur de ore meo: non reuertetur ad me vacuum, ſed faciet quæcumque volui, & proſperabitur in his, ad quæ miſi illud. Quâ vtique ſi de tranſitorio verbo diceret, non illud ad ſe reuerſurum, vel facturum aliquid nunciaret. Cuius virtute Verbi terra fundata eſt, & cælum cum ſuis luminaribus ſolidatum, & mare in ſinu ſuo diffuſum. De quo, vt ſuperiùs dictum eſt,
Pſal. 32. legitur: Verbo Domini cæli firmati ſunt. Hoc Verbum de Patre ante ſæcula genitum, in vtero Virginis homo fieri voluit in fine ſæculorum. De
Habac. 3. cuius Verbi Incarnatione Habacuc loquitur, dicens: Ante faciem eius ibit Verbum, & exibit in campis.

Quid autem ſit hoc verbum, ſi ſolerter inquiri-
Ibid. tur, paulò poſt inferiùs inuenitur, cum dicit: Ego
Iſa. 7. autem in Domino gloriabor, & gaudebo in Deo Ieſu meo. Vnde & Iſaias apertiſſimè clamat, dicens: Ecce, inquit, Virgo in vtero concipiet & pariet Filium: & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod interpretatur nobiſcum Deus. De quo per eumdem Propheram
Eſai. 48. alibi dicitur: Dominus dilexit eum, faciet voluntatem ſuam in Babylone, & brachium ſuum in Chaldæis. Ego, ego locutus ſum, & feci: vocaui eum, adduxi eum, & directa eſt via eius. Et mox ex ipſius Filij perſona
Ibid. ſubiungitur: Accedite ad me, & audite hoc: non à principio in abſcondito locutus ſum: ex tempore antequā fierent ibi eram: & nunc Dominus Deus miſit me, & ſpiritus eius Hæc dicit Dominus Deus Redemptor ſanctus Iſrael: Ego Dominus Deus tuus docens te vtilia gubernans te in via qua ambulas: vtinam attendiſſes
Mich. 4. mandata mea, & reliqua. Audi adhuc etiā Michææ Prophetæ teſtimonium de Chriſto: Erit, inquit, in nouiſſimo dierum præparatus mons domus Domini in vertice montium, & ſublimis ſuper colles, & fluent ad eum populi, & properabunt gentes multæ, & dicent: Venite, aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos de viis ſuis, & ibimus in ſemitis eius: quia de Sion exibit lex, & verbum Domini de Hieruſalem: & iudicabit inter populos multos, & corripiet gentes fortes vſque in longinquum. Quod videlicet Iſaias non modo ſub eodem ſenſu, ſed eiuſdem penè ſyllabis protulit: nec nos ad roborandam aſſertionis noſtræ ſententiam piget denuo ſcribere, quod per ora duorum Prophetarum Spiritus ſanctus voluit geminare. Ait ergo:
Eſa. 2. Erit, inquit, in nouiſſimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur ſuper colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite, aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob: & docebit nos vias ſuas, & ambulabimus in ſemitis eius; quia de Sion exibit lex, & verbum Domini de Hieruſalem: & iudicabit
Ibid. gentes, & arguet populos multos, vbi & paulo poſt addicit: Domus Iacob, venite, & ambulemus in lumine Domini. Neque enim alter ab altero hanc ſententiam mutuatus eſſe merito creditur, cum vterque Propheta vno tempore, & ſub eiſdem Regibus propheraſſe noſcatur.

Quod ſi omnes ij veritatis teſtes necdum tibi,
Baruch. 3. Iudæe, ſufficiunt, audi tuum quoque Baruch dicentem: Hic eſt, inquit, Deus, & non æſtimabitur alius abſque illo: qui inuenit omnem viam ſcientiæ, & dedit eam Iacob puero ſuo, & Iſrael dilecto ſuo: poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Nam ſi Chriſtus, vt aſſeris, Deus non eſt, oſtende mihi ex tuis libris, quando poſt datam legem Ia-

A cob, Deus in terra viſus ſit, & cum hominibus conuerſatus. Sed cum inuenire non poteris conuictum te in omnibus neceſſe eſt, fatearis.

Sed ne potius meis verbis circumuenire, quàm Prophetarum exemplis ſuperare te videar accedat etiam Daniel, & teſtimonium de Chriſto perhibeat: Cùm venerit, inquit, Sanctus Sanctorum, ceſſabit vnctio. Dicetis: Nondum venit Sanctus Sanctorum, Dan. 6.
nondum venit Meſsias, venturus eſt autem, oſtendite vnctionem; ſi autem, quod verum eſt, ceſſauit veſtra vnctio (non enim iam habetis templum, non regem, non ſacerdotes) agnoſcite veniſſe Sanctum Sanctorum, de quo per Iſaiam dicitur: Ego ſum Eſai. 46.
Deus vocans ab Oriente auem, & de terra longinqua
B virum voluntatis meæ: & locutus ſum, & adducam illud, creaui & faciam illud. Audite me duro corde, qui longe eſtis à iuſtitia, prope feci iuſtitiam meam. Adhuc autem & Patriarcha Iacob accedat in medium. Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femoribus Gen. 49.
eius: donec veniat qui mittendus eſt: & ipſe erit expectatio Gentium.

Si ergo iam per mille annos, & eo amplius ſine rege vixiſtis, & ſub pedibus gentium iacuiſtis, vnde nunc expectationem gentium expectatis? Ex eo enim tempore, quo dixiſtis ad Pilatum, cla- Ioan. 19.
mantes: Non habemus regem, niſi Cæſarem; regem non habuiſtis: & qui Regem regum audire noluiſtis, regnum ſimul cum patria perdidiſtis. Quod bene Moyſes præuiderat, cum diceret: Prophetam Deut. 18.
C vobis ſuſcitabit Dominus de fratribus veſtris: omnis anima, quæ non audierit Prophetam illum exterminabitur de populo ſuo. Et iterum idem Moyſes dicit: Dabit enim tibi Dominus cor pauidum, & deficientes Ibid. 28.
oculos, & animam mœrore conſumptam, & erit vita tua pendens ante te: timebis nocte, ac die, & non credes vitæ tuæ. Quando autem fuit vita tua pendens ante te, niſi tunc cum mouentes caput ante Crucem dicebatis: Alios ſaluos fecit, ſeipſum non po- Matth. 19.
teſt ſaluum facere? Si Filius Dei eſt, deſcendat Mar. 65.
nunc de Cruce, & credimus ei. Quod manifeſtiſſimè per os Dauid ipſe Dei Filius loquitur, dicens: Omnes, Luc. 23.
qui videbant me, aſpernabantur me; locuti ſunt la- Pſal. 21.
biis, & mouerunt caput. Sperauit in Domino, eripiat
D eum, ſaluum faciat eum, quoniam vult eum. In quo etiam Pſalmo fixuras clauorum in manibus ſuis, & pedibus luce clarius oſtendit, dicens: Foderunt Ibid.
manus meas, & pedes meos: dinumerauerunt omnia oſſa mea. Si neſcis, ille erat bos tuus, Iudæe, qui tunc in ara Crucis coram te immolabatur, ſed exigentibus tuis meritis, à te necdum comeditur. De quo Moyſes aduerſum te in Deuteronomio loquitur, dicens: Bos, inquit, tuus immoletur coram te, & Deut. 28.
non comedes ex eo. Ille erat aſinus, de quo iterum dicit: Aſinus tuus rapiatur in conſpectu tuo, & non Ibid.
reddatur tibi. Iure quippe Redemptor noſter per figuram aſinus dicitur, qui ad ſuſcipienda noſtræ prauitatis onera, quodammodo terga ſuppoſuit; quia ſicut per Prophetam dicitur: Peccata noſtra Iſa. 53.
E ipſe portauit. Vbi adhuc aptè ſubiungitur: Oues, inquit, tuæ dentur inimicis tuis: & non ſit qui te adiuuet.

Quæ autem ſint oues à quibus adiuuari Synagoga debuerat, manifeſtè declaratur, cum ſubditur: Filij tui & filiæ tuæ tradantur alteri populo, videntibus oculis tuis, & deficientibus ad conſpectum eorum tota die, & non ſit fortitudo in manu tua. Sancti enim Apoſtoli, qui oues per innocentiam dicuntur, Iſraeliticæ gentis filij ſunt: quia ex eorum progenie originem ducunt. Qui videlicet alteri populo tunc traduntur, cum Iudæis perſequentibus dicunt: Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei: ſed Act. 13.
quia

quia repulistis illud, & indignos vos iudicatis æternæ A
vitæ, ecce conuertimur ad Gentes. Vos autem hæc viden-
tes non vidiſtis, & audientes non intellexiſtis. Quod
bene idem Moyſes vſque hodie vobis improperat,
Deut. 28. dicens: *Non dedit vobis Dominus cor intelligens &*
oculos videntes, & aures quæ poſſent audire vſque in
Ibid. *præſentem diem.* Idipſum etiam imprecatur aduer-
ſum vos dicens: *Percutiat te Deus amentia, & cæci-*
tate, ac furore mentis: & palpes in meridie, ſicut pal-
Iſa. 6. *pare ſolet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas.* Et
Iſaias: *Audite,* inquit, *audientes, & nolite intelligere:*
& videte viſionem, & nolite cognoſcere. Excæca cor po-
puli huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude;
ne forte videat oculis, & auribus ſuis audiat, & corde
ſuo intelligat: & conuertatur, & ſanem eum.

Iſa. 45. Vis adhuc aliud Iſaiæ teſtimonium de Chriſto? B
Ego, inquit, *ſuſcitaui eum ad iuſtitiam, & omnes vias*
eius dirigam: ipſe ædificabit ciuitatem meam, & capti-
uitatem meam dimittet. Non in pretio, neque in mune-
ribus: dicit Dominus exercituum. Hæc dicit Do-
minus: *Labor Ægypti, & negotiatio Æthiopiæ, & Sabaim;*
viri ſublimes ad te tranſibunt, & tui erunt, & poſt te
ambulabunt: vincti manicis pergent, & te adorabunt,
teque deprecabuntur. Tantum in te eſt Deus, & non eſt
Ibid. *abſque te Deus. Verè tu es Deus abſconditus, Deus*
Iſraël Saluator. Loquere Iudæe, reſponde, quis eſt
ille, qui dicit: *Ego ſuſcitaui eum ad iuſtitiam?* Sed ſi
neſcis, perge, flecte oculos ad finem prioris ſen-
tentiæ: & vide, quia dicit *Dominus Deus exercituũ.* C

Sed iam ſi noſti, quia Deus loquitur: conſidera
etiam cui loquitur. Deſcende igitur ad finem ſe-
quentis lineæ & vide, quod dicitur: *Tantum in te*
eſt Deus, & non eſt abſque te Deus. Verè tu es Deus
abſconditus, Deus Iſraël Saluator. Si ergo Deus eſt
ipſe, qui loquitur: Deus cui dicit, *Tu es Deus?* Con-
ſtat profectò, quia Patris ad Filium perſona loqui-
tur. Nam & quod non dicitur, ſimpliciter tu es
Deus, ſed in te eſt Deus, & tu es Deus abſconditus,
humanitatem noſtri Redemptoris manifeſtè deſi-
gnat. In Chriſto enim Ieſu, vt noſter ait Apoſtolus,
habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.
Quod autem dicit: *Labor Ægypti, & negotiatio Æ-*
Coloſſ. 2. *thiopiæ & Sabaim; viri ſublimes ad te tranſibunt, & te*
adorabunt, apertè denunciat ad fidem Chriſti om- D
nes nationes gentium conuertendas. Vnde &
paulò poſt ſubditur: *Conuertimini ad me, & ſalui eri-*
tis omnes fines terræ; quia ego Deus & non eſt alius. In
Iſa. 45. *memetipſum iuraui: egredietur de ore meo iuſtitiæ ver-*
bum, & non reuertetur; quia mihi curuabunt omnes ge-
nu, & iurabit omnis lingua. Et mox ipſe, qui loqui-
tur Pater manifeſtum de Filio perhibet teſtimo-
Ibid. nium, cùm ſubiungit: *Ergo in Domino dicent, meæ*
ſunt iuſtitiæ, & imperium? Ad eum venient, & con-
fundentur omnes, qui repugnant ei. In Domino iuſtifi-
cabitur, & laudabitur omne ſemen Iſraël. Cui ſimile
Iſa. 49. eſt illud, quod per eumdem Prophetam alibi dici-
tur: *Parum eſt,* inquit, *vt ſis mihi ſeruus ad ſuſcitan-*
das tribus Iacob, & fæces Iſraël conuertendas: Dedi E
te in lucem gentium, vt ſit ſalus mea vſque ad
extremum terræ. Seruus autem Chriſtus ideo di-
Pſal. 85. citur, quia ſerui formam ſuſcepit; vnde ex parte
humanitatis in Pſalmo Patrem exorat, dicens: *Cu-*
ſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum: ſaluum fac
ſeruum tuum, Deus meus ſperantem in te. Quis eſt
enim iſte, qui ſe & ſanctum eſſe conſtanter affir-
mat, & ſaluum ſe fieri humiliter exorat, niſi ille,
quem per Iſaiã Dominus venturum eſſe promittit,
Iſa. 51. dicẽs: *Prope eſt iuſtus meus, egreſſus eſt Saluator meus?*

Ecce, vt & humanitatis infirmitas, & diuinitatis
potentia in vno mediatore Dei, & hominum
oſtendatur, qui illic ſibimet ipſi ſalutem popo-

A ſcerat, hic Saluator eſſe perhibetur. De quo idem
Iſaias alibi teſtatur, dicens: *Ecce dies veniunt, di-* Ierem. 23.
cit Dominus, & ſuſcitabo Dauid germen iuſtum: &
regnabit rex, & ſapiens erit, & faciet iudicium, & Ibid.
iuſtitiam in terra; deinde ſubiungit: *In diebus illis*
ſaluabitur Iuda, & Iſraël habitabit confidenter: & hoc
eſt nomen, quod vocabunt eum, Dominus iuſtus noſter.
Hic eſt iuſtus, ad cuius aduentum idem Propheta
totis viſceribus æſtuat, & anhelat, dicens: *Rorate*
cæli deſuper, & nubes pluant iuſtum: aperiatur terra,
& germinet Saluatorem, & iuſtitia oriatur ſimul; ego
Dominus creaui eum. Et alibi: *Vtinam,* inquit, *di-* Iſa. 45.
rumperes cælos, & deſcenderes: à facie tua montes de-
fluerent, ſicut exuſtio ignis tabeſcerent, atque arde-
rent igni, vt notum fieret nomen tuum inimicis tuis.
B Et iterum: *Propter Sion non tacebo, & propter* Ibid. 64.
Hieruſalem non quieſcam, donec egrediatur, vt
ſplendor iuſtus eius, & Saluator eius, vt lampas Iſa. 62.
accendatur. De eodem Chriſti aduentu & Haba-
cuc teſtimonium perhibet, dicens: *Et reſpondit*
Dominus, & dixit ad me: Scribe viſum in buxo
apertè, vt aſſequatur, qui legit ea; quia adhuc vi-
ſio ad tempus: & orietur in fine, & non in vacuum: Habac. 2.
ſi tardauerit, ſuſtine eum, quia veniens veniet, &
non morabitur. Ad perhibendum adhuc teſtimo-
nium Chriſto Propheta quoque Abdias accedat:
Quo modo enim, inquit, *bibiſtis ſuper montem ſan-*
ctum meum, bibent omnes gentes iugiter: & bibent
C *& abſorbebunt, & erunt, quaſi non ſint: & in monte*
Sion erit ſaluatio, & erit ſanctus; & poſſidebit Abdias.
domus Iacob eos, qui ſe poſſederant; & erit domus
Iacob ignis, & domus Ioſeph flamma, & domus Eſau
ſtipula. Quid enim per domum Iacob, & Ioſeph,
niſi Eccleſia Chriſti? Quid per domum Eſau debet
intelligi, niſi infidelium populus? Domus ergo Iacob,
& Ioſeph ignis facta eſt; quia ſancta Eccleſia igne
ſancti Spiritus inflammata, ad amorem Dei frigida
dudum carnalium corda ſuccendit: & ſic à concu-
piſcentia præſentis ſæculi ad deſiderium Creatoris
domum Eſau velut ſtipulam concremauit. De
quo videlicet igne in noſtro Euangelio Veritas
dicit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi* Luc. 12.
vt ardeat?
D

CAPVT II.

De Chriſto, qui eſt lapis angularis.

Dic mihi hoc etiam, ô Iudæe, quis eſt iſte la-
pis, quem Dominus pollicetur ſe poſiturum
in fundamento Sion? Vnde Iſaias ait: *Ecce ego* Iſa. 28.
mittam in fundamento Sion lapidem probatum, angu-
larem, pretioſum, in fundamento fundatum. Quis eſt, Pſal. 117.
inquam iſte lapis, niſi ille, de quo Dauid canit: *La-*
pidem, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in
caput anguli? Quod ſi lapideum cor tuum lapi-
dem materialem ab Iſaia dictum exiſtimat, audi
quod ſequitur: *Super quem qui ceciderit, confringe-*
E *tur: ſuper quem verò ceciderit, conteret eum.* Lapidem
enim, qui in fundamento parietis ponitur non poſ-
ſe ſuper aliquem cadere, liquidò comprobatur.
Hic eſt vtique lapis ille, quem Daniel vidit ab- Dan. 2.
ſciſſum de monte ſine manibus; Chriſtus videli-
cet ſine opere complectentium, de incorrupta Vir-
gine procreatus. Audi adhuc teſtimonium, quod
idem Iſaias de Chriſto profert, dicens. *Egredie-* Iſa. 11.
tur, inquit, *virga de radice Ieſſe, & flos de radice*
eius aſcendet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus Domi-
ni, ſpiritus ſapientiæ, & intellectus, ſpiritus conſi-
lii & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis, &
replebit eum ſpiritus timoris Domini. Iam quid

B

A aperrius eo, quod de Chriſto Dauid canit in Pſalmo? *Pſal. 2.* *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te; poſtula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & poſſeſsionem tuam terminos terræ.* Numquid ipſe Dauid Dei Filius dici potuit, aut ſuper ſolum Iſraelitici populi ſolium conſtitutus, omnia terrarum regna poſſedit? Quia ergo Dauid mortali videlicet Regi hæc prophetia conuenire poſſe non cernitur, conſequens eſt vt de Chriſto Dei filio indubitanter dicta credatur. De quo, videlicet æterno Dauid, Iſaias ait; *Iſa. 55.* *Feriam vobiſcum pactum ſempiternum miſericordias Dauid fideles. Ecce teſtem populi dedi eum ducem, ac præceptorem gentibus. Ecce gentem, quam neſciebas, vocabis: & gentes, quæ non cognouerunt te, ad te current.* B *Propter Dominum Deum tuum, & ſanctum Iſrael, quia glorificauit te.* Numquid non iam Dauid ex hac luce migrauerat, cum hæc Propheta dicebat? Quomodo igitur de eo diceretur, quia vocaturus eſſet gentes, & ad eum gentes concurrerent, qui iam exutus corpore cum mortalibus non maneret? Si igitur hoc propheticæ promiſſionis oraculum nequaquam de eo, qui iam obierat, Dauid dici potuiſſe cognoſcitur, reſtat vt de eo, qui necdum venerat, prolata fuiſſe credatur.

Ruſum etiam de reprobatione Iudæorum, & vocatione gentium maniſeſtiſſimam per Zachariam *Immo. Malach. 1.* Dominus protulit ſententiam, dicens: *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra.* C *Ab ortu enim ſolis vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda; quia magnum eſt nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.* Et paulò eſt: *Ibid.* *Et in die illa dicit Dominus exercituum, diſperdam nomina Idolorum de terra, & non memorabuntur vltra, & ſpiritum pſeudoprophetarum, & ſpiritum immundum auferam de terra.* Dic etiam, Iudæe, de quo intelligis, dictum fuiſſe, quod legis: *Pſal. 71.* *Deus iudicium tuum Regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis?* Quis eſt iſte Rex Regis filij pater? Numquid Dauid Salomonis? Sed lege per ordinem Pſalmum & vide quid ſequitur: *Et permanebit cum ſole, & ante lunam in ſæculum ſæculi.* Numquid Salomon permanere in ſæculum ſæculi dici veraciter D potuit, qui vix per quadraginta annorum curriculum regni gubernacula tenuit?

Lege adhuc, & continua totum Pſalmum, & conſidera quomodo à Salomone reperiatur alienus, maximè illic vbi dicitur: *Ibid.* *Ex vſuris, & iniquitate liberabit animas eorum.* Nam quomodo Salomon ex iniquitate liberare animas potuit, quia ex iuſtitia, quam primitus cœpit, idem ipſe ad iniquitatem poſtmodùm declinauit? Illud etiam cui conuenit, niſi ſoli Deo, quod dicitur: *Sit nomen eius benedictum in ſæcula?* Sequitur adhuc Pſalmus, & dicit: *Et benedicentur in eo omnes tribus terræ, omnes gentes magnificabunt eum.* Hoc *Gen. 26.* idem iam olim Deus promiſerat Abrahæ, dicens: B *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes.* Et alibi ad *Pſal. 131.* Dauid: *Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non fruſtrabitur eum, De fructu ventris tui ponam ſuper* *2. Reg. 23.* *ſedem tuam.* Et in libro Regum ſecundo legitur: *Hæc autem ſunt verba nouiſſima, quæ dixit Dauid filius Iſai: dixit vir cui conſtitutum eſt de Chriſto Iacob.* *1. Paral. 17.* In libro Paralipomenon: *Et factum eſt*, inquit, *verbum Domini Dauid ad Nathan Prophetam, dicens: Vade, & dic ſeruo meo Dauid: Hæc dicit Dominus; annuncio tibi, quòd ædificaturus ſit domum tibi Dominus. Cùmque impleueris dies tuos, vt vadas ad patres tuos, ſuſcitabo ſemen tuum poſt te, quod erit de* A *filiis tuis, & ſtabiliam regnum eius: ipſe ædificabit mihi domum, & firmabo ſolium eius vſque in ſempiternum. Ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi in filium, & miſericordiam meam non auferam ab eo, ſicut abſtuli ab eo, qui ante te fuit, & ſtatuam eum in domo mea, & in regno meo vſque in ſempiternum, & thronus eius erit firmiſſimus in perpetuum.*

CAPVT III.

Refutantur Iudæorum errores.

QVIS autem ita deſipiat, quis ita inſaniat, vt hæc omnia credat in Salomone fuiſſe comB pleta? Nam qualiter in Salomone intelligendum eſt, quod dicitur, *Poſtquam dormieris cum patribus tuis, ſuſcitabo ſemen tuum poſt te, quod erit de filiis tuis, & ſtabiliam regnum eius.* *2. Reg. 7.* Qualiter, inquam, dici hoc de Salomone potuit, qui non poſt mortem Dauid natus eſt, vel regnare cœpit, ſed adhuc patre viuente regnauit? Quid eſt ergo quod dicitur: *Poſtquam dormieris cum patribus tuis, ſuſcitabo ſemen tuum poſt te*, niſi quod Chriſtus eſt in hac promiſſione ſignatus, qui non ante mortem Dauid, ſed longè poſt eius obitum fuerat ſuſcitandus? Qui videlicet ædificaret domum Domino de parietibus non manufactis, ſed de lapidibus viuis, & pretioſis, hoc eſt, ſanctis, & iuſtis. Illud quoque quod ſubditur: *Fidelis erit domus eius, & regnum* *Ibid.* C *eius vſque in ſempiternum coram me.* Quis de Salomone dictum intelligat, cùm domum eius alienigenis mulieribus plenam fuiſſe legat? Quo enim pacto domus Salomonis Deo fidelis extitit, quæ gentilibus mulieribus, & colentibus Idola plena fuit? Ipſe etiam ab eis ſeductus in idololatriam corruit, & bonus initio, proh dolor! malos exitus habuit. Aut quomodo thronus eius firmiſſimus in perpetuum iure dicitur, dum conſtet quia de Salomonis ſemine Rex nuſquam hodie reperitur?

Neceſſe eſt ergo Iudæe, vt cuncta hæc, quæ Salomoni vides nequaquam poſſe congruere, Chriſto fatearis per omnia conuenire. De quo etiam Zacharias teſtatur, dicens: *Hæc dicit Dominus* *Zach. 6.* *Deus exercituum: Ecce vir oriens nomen eius, & ſub*D *ter eum orietur, & ædificabit templum Domino, ipſe extruet templum, & ipſe portabit gloriam, & ſedebit, & dominabitur ſuper ſolium ſuum, & erit ſacerdos ſuper ſolio ſuo.* Et iterum: *Ecce*, inquit, *ego adducam ſeruum meum orientem, quia ecce lapis, quem* *Zach. 3.* *dedi coram Ieſu.* Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt, quibus videlicet oculis ſeptem ſancti Spiritus dona ſignantur. Quòd ſi necdum te omnia hæc Prophetarum exempla conuincunt, interroga adhuc octogeſimum Pſalmum, & conſidera manifeſtum Domini ad Dauid de Chriſto promiſſum, *Iuraui*, inquit, *Dauid ſeruo meo, vſque in æternum præparabo ſemen tuum: & ædificabo in ſæculum* *Pſal. 88.* *ſæculi ſedem tuam.* Et paulò poſt: *Ponam*, inquit, B *in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius. Ipſe inuocabit me, Pater meus es tu: Deus meus, & ſuſceptor ſalutis meæ; & ergo primogenitum ponam illum, & excelſum præ Regibus terræ: in æternum ſeruabo illi miſericordiam meam, & teſtamentum meum fidele ipſi: & ponam in ſæculum ſemen eius, & thronum eius ſicut dies cœli.* Et iterum: *Semel iuraui in ſancto meo ſi Dauid mentiar, ſemen eius in æternum manebit, & thronus eius ſicut ſol in conſpectu meo, & ſicut luna perfecta in æternum, & teſtis in cœlo fidelis.*

Has igitur omnes promiſſiones ad Dauid factas ſubtiliter inſpice, & vel Regem de Dauid

progenie in eius ſolio præcedentem oſtende; vel omnia de Chriſto prædicta, & in ipſo completa neceſſariò confitere. Perge adhuc, & diſcute alium Pſalmum. Quis enim eſt ille, de quo dicitur: *Ma-*
Pſal. 86. *ter Sion dicet, Homo, & homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eam Altiſſimus?* Quis eſt iſte Altiſſimus, qui & homo dicitur, & altiſſimus? Scrutare, inſpice, reuolue, ſi placet, omnes ſacri eloquij paginas, & perpende, quia Altiſſimus vbique de Deo dicitur, nuſquam dictum de ſimplici homine reperitur. Reſtat ergo vt cùm altiſſimus, & homo ſimul iungatur: Deus, & homo vna perſona dictus intelligatur, de quo mirabiliter dicitur: quia is, qui natus eſt in ea, hoc eſt, in Sion, ipſe fundauit eam. Neceſſe eſt quippe priùs ciuitatem fundari, & ſic poſtmodum in ea hominem naſci. Sed quis valet prius vrbem conſtruere, & in ea poſtmodum de ventre matris exire? Quis inquam, niſi Redemptor noſter, qui in his quæ fecit, dignatus eſt fieri?

Quid ad hæc, Iudæe, iam tentabis obiicere? Qua inuerecundæ mentis audacia tam claris, tam apertis, tam diuinis poteris aſſertionibus obuiare? Eſto, quod blaſphemantes dicitis, Chriſtum de ſe potuiſſe mendacia fingere; nunquid, & antequam naſceretur, ſi Deus non eſſet, per aliorum ora ſemetipſum valuit prophetare? Illud etiam qualiter intelligas, audire delectat: *Eructauit cor meum ver-*
Pſal. 44. *bum bonum, dico ego opera mea Regi.* Quis eſt ille Rex, cui Deus opera ſua dicat? Dicis mihi fortaſſe, Dauid; ſed lege ſextum Pſalmum per ordinem, & ſenſus intellige veritatem: deſcende paulum inferius, & interroga non me, ſed ipſum Dominum, quis ſit Rex, cui ipſe opera ſua dicat. Audi quid prædicto Regi Deus ipſe loquatur: *Se-*
Ibid. *des,* inquit, *tua Deus, in ſæculum ſæculi; virga directionis, virga regni tui.* Si igitur Deus eſt ipſe, qui loquitur, Deus, ad quem ſermo dirigitur; conſequens eſt, vt non temporalis ille Dauid, ſed coæternus Patri Filius, qui verè eſt manu fortis, intelligatur. Illud etiam quod ſimiliter interpretaris in Dauid, ſilentio prætereundum eſſe non arbi-
Pſal. 109. tror. *Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis.* Si enim hoc de Dauid, vt aſſeris, debet intelligi, illud, quod ſequitur, qua ratione Dauid poterit coaptari? *Tecum principium in die virtutis tuæ, in ſplendoribus ſanctorum, ex vtero ante Luciferum genui te.* Et iterum, *Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Igitur ſi ſequentia ad intellectum Dauid non vales inflectere, cogeris etiam ſuperiora de Chriſto, cui apertiſſimè congruunt, dicta firmare. De quo Iſaias manifeſtè pronun-
Iſa. 11. ciat, dicens: *In die illa erit radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum: ipſum gentes deprecabuntur, & erit ſepulchrum eius glorioſum.* Radix quippe Ieſſe in ſignum ſtat populorum, quando Chriſtus ſignaculum Crucis imprimit frontibus hominum. Sepulchrum autem eius in tantum eſt glorioſum, vt ſaluo eo, quod redempti per eius mortem ſibi gloriam totis viſceribus exhibemus, etiam locum ipſum miraculis coruſcantem gloriæ ſuæ cauſa ad ſe omnem mundum prouocare cernamus.

CAPVT IV.

Confirmatur Chriſtum verè eſſe Filium Dei.

IAm verò inter tot Prophetarum oracula, inter tot euidentiſſima Sanctorum teſtimonia, numquid tu, Ieſu fili Sirach, omninò tacebis, & inter cæteros tu quoque teſtimonium de Chriſto non
A proferes? Accedat iam facundiſſima ſapientia tua in medium, & fortiorem Ieſum, fontem videlicet paradiſi, in orbem terrarum ſub Euangeliſtarum figura cum quatuor ſuis fluminibus introducat:
Legem, inquit, *mandauit Moyſes in præceptis iu-* Eccli. 24.
ſtitiarum, & hæreditate domui Iacob, & Iſraël promiſſionis. Poſuit Dauid puero ſuo excitare Regem ex ipſo fortiſſimum in throno honoris ſedentem in ſempiternum. Qui implet quaſi Phiſon ſapientia, & ſicut Tigris in diebus nouorum: qui implet quaſi Euphrates ſenſum, qui multiplicat quaſi Iordanis in tempore meſſis, qui mittit diſciplinam ſicut lucem, & aſſiſtens quaſi Gehon in die vindemiæ. Ecce, bone
Ieſu, vnum de Chriſto teſtimonium, da conſe- Eccli. 43.
B quenter & aliud: *In ſermone,* inquit, *eius ſiluit ventus, cogitatione ſua placauit abyſſum, & plantauit illum Dominus Ieſus: propter ipſum conſummatus eſt itineris finis, & in ſermone eius conſummata ſunt omnia.* Multa dicemus, & deficiemus verbis. Conſummatio autem ſermonum ipſe eſt. In omnibus gloriantes, ad quid valebimus? Ipſe enim omnipotens ſuper omnia opera ſua; terribilis Dominus, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipſius. Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, ſuperualebit adhuc & admirabilis magnificentia eius. Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum poteſtis: maior eſt enim laude omni. Exaltantes replemini
C virtute, ne laboretis: non enim habebitis. Quis vidit eum, & enarrauit? Et quis magnificauit eum ſicut ab initio? Multa abſcondita ſunt maiora his: pauca enim vidimus operum eius: Quæ videlicet cuncta Redemptori noſtro congruere, qui Scripturæ conſiderat ordinem, quis poterit dubitare? Addat adhuc Ieſus tertium de Saluatore noſtro teſtimonium, quatenus, vt ita dixerim, in ore duorum, vel trium immo teſtimoniorum, ſtet omne verbum. Ait ergo: *Chriſtus purgauit peccata ip-*
ſius, & exaltauit in æternum cornu ipſius, & dedit illi Eccl. 47.
teſtamentum regum, & ſedem gloriæ in Iſrael. Si ergo Chriſtus, qui ſecundum carnem de Dauid originem duxit, ipſe Dauid peccata purgauit, ipſe cornu Dauid in perpetuum exaltauit, & ei ſedem glo-
D riæ contulit, conſtat profectò, quia filius eſt Dauid, ipſe eſt etiam creator Dauid. De Dauid enim dici lector iſta conſiderat, ſi ſuperioris textus ordinem oculo continuante percurrat.

Non ceſſet adhuc Iſaias perhibere teſtimonium
de Chriſto: *Ponam,* inquit, *ſuper his, qui fugerunt* Iſa. 16.
de Moab, leonem, & reliquias terræ. Emitte agnum, Domine, dominatorem terræ de petra deſerti ad montem filiæ Sion. De hac enim gente Moabitarum egreſſus eſt Agnus immaculatus, qui tollit peccata mundi, qui dominatur in orbe terrarum. Nam qui leo propter fortitudinem dicitur, ipſe agnus propter manſuetudinem perhibetur. Petra autem deſerti Ruth intelligitur, quæ deſerta prioris morte coniugis, Obeth de Booz genuit, de quorum
E etiam Chriſtus ſtirpe deſcendit. Quòd autem ergo hic Prophetarum dicta permiſceo, & nunc huius teſtimonia profero, nunc ad illius, quem iam reliqueram, verba recurro, hoc ex tædio agere, vitandæ videlicet ſatietatis cauſa contendo: ne ſi vnius plura ſimul teſtimonia congerantur, audientibus faſtidium generetur. Per ſingula quoque teſtimonia Prophetarum nomina ponere ſtudeo, quatenus, ſi vbi, quid dicatur, fortaſſe locus inquiritur, ad euitandam calumniam facilè reperiatur. Rurſus igitur Daniel teſtis accedat, & quid de Chriſto cognouerit, in medium proferat; ſed prius narret quid rex Nabuchodono-

ſor viderit, poſtquam tres pueros in caminum ignis iactari præcepit: Ecce, inquit, *video viros* (Dan. 3.) *quatuor ſolutos ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis: & ſpecies quarti ſimilis eſt Filio Dei.* Ecce, Iudæe, habes Filium Dei, cur vltra negare niteris Filium Dei? Loquere, reſponde; quid perſpicaciùs, quid manifeſtiùs exprimi potuit de Filio Dei, quam dicere Filium Dei? Quod ſi iam nihil obiicere, nullum vales aufugium inuenire, da manus, temetipſum victori humiliter trade, victumque te, & ſuperatum funditùs confitere. Nunc etiam quid ipſe Daniel de Chriſto, de Filio viderit, dicat: (Dan. 7.) *Aſpiciebam in viſione noctis, & ecce cum nubibus cæli quaſi Filius hominis veniebat, & vſque ad dierum Antiquum peruenit: & in conſpectu eius obtulerunt eum, & dedit ei poteſtatem, & honorem, & regnum: & omnes populi, tribus, & linguæ ipſi ſeruient. Poteſtas eius poteſtas æterna, quæ non auferetur: & regnum eius, quod non corrumpetur.* Et iterum in viſione octaua idem Daniel: (Dan. 9.) *Scito*, inquit, *& planta aurem, & animaduerte ab exitu ſermonis, vt iterum ædificetur Hieruſalem vſque ad Chriſtum ducem hebdomadas ſeptem, & muri in anguſtia temporum: & poſt hebdomadas ſexaginta occidetur Chriſtus: & non erit eius populus, qui eum negaturus eſt.* Quid apertius, quid expreſſius de morte Chriſti dici poteſt eo, quod dicitur, occidetur Chriſtus? Non hic myſtica latet figura, non occulta ſententia, ſed aperta potius, licet de futuris iam nunc narratur hiſtoria. (Ibid.) Cui etiam Danieli Gabriel Angelus paulò ſuperius iterum dicit: *Tu autem animaduerte ſermonem, & intellige viſionem: ſeptuaginta hebdomadæ abbreuiatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper vrbem ſanctam tuam: vt conſummetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iuſtitia ſempiterna, & impleatur viſio, & prophetia, & vngatur Sanctus Sanctorum.* Quod ſi de præfinito temporum numero dubitas, lege Tertullianum, (Tertull.) & manifeſtè reperies quadringentos nonaginta annos fuiſſe à primo anno Darij Regis Perſarum vſque ad excidium Hieruſalem, quod factum eſt per Veſpaſianum Romani imperij Principem. Septingentæ autem hebdomadæ quadringentos nonaginta annos abſque vlla dubietate perficiunt. Dicitis autem necdum veniſſe Chriſtum, & adhuc eum vos expectare venturum. Sed quis ambigat hunc annorum numerum à tempore Danielis eſſe tranſactum? cum iam mille quadraginta annos huic ſummæ ſuperadditos eſſe non ignoremus?

Impudentiſſimum ergo eſt, poſt tam longum tempus, prophetico numero ſuperadditum, futurum adhuc aſſerere Saluatoris aduentum. Nam ipſo tempore, quo Dominus agebat inter homines, poterat forſitan malitia Iudæorum veritati contradicere, approbans ſe de expleto tanti temporis ſpatio dubitare. Nunc autem cum ſupra præfatum numerum tam multiplicia annorum curricula ſupercreuerint, quis iam de præfixo numero ſe dicat ambigere cum ſuperaddita tot temporum ſpatia vix valeat ſupputare?

Rurſus de paſſione Chriſti, & morte eius Iſaias apertiſſime loquitur, dicens: *Domine, quis credidit auditui noſtro, & brachium Domini cui reuelatum eſt? Et aſcendit ſicut virgultum coram eo, & ſicut radix de terra ſitienti: & non eſt ſpecies ei, neque decor; & vidimus eum, & non erat aſpectus, & deſiderauimus eum deſpectum, & nouiſſimum virorum, virum dolorum, & ſcientem infirmitatem, & quaſi abſconditus eſt vultus eius, et deſpectus: vnde nec reputauimus eum. Verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit: & nos putauimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum: ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra: diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus. Omnes nos quaſi oues errauimus: vnuſquiſque in viam ſuam declinauit: & Dominus poſuit in eo iniquitatem omnium noſtrûm. Oblatus eſt, quia ipſe voluit, & non aperuit os ſuum: ſicut ouis ad occiſionem ducetur, & quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet, & non aperiet os ſuum: de anguſtia, & de iudicio ſublatus eſt. Generationem eius quis enarrabit? Quia abſciſſus eſt de terra viuentium: propter ſcelus populi mei percuſſi eum. Et dabit impios pro ſepultura, & diuitem pro morte ſua: eo quòd iniquitatem non fecerit, nec dolus fuerit in ore eius. & Dominus voluit eum conterere in infirmitate. Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum; & voluntas Domini in manu eius dirigetur: pro eo quod tradidit in morte animam ſuam, & cum ſceleratis deputatus eſt: & ipſe peccata multorum tulit, & pro tranſgreſſoribus rogauit, vt non perirent.*

Vis adhuc audire alia atque alia de morte Chriſti lucidiſſima teſtimonia, & abſque vlla prorſus obſcuritate prolata? Audi itaque quid Salomon de Iudæis contra Chriſtum machinantibus, & de eius nece tractantibus, afferat: (Sap. 2.) *Dixerunt*, inquit, *impij apud ſemetipſos: Venite, circumueniamus iuſtum, quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ: promittit ſe ſcientiam Dei habere, & filium Dei ſe nominat: factus eſt nobis in traductionem cogitationum animarum noſtrarum: grauis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſſimilis eſt aliis vita illius, & immutatæ ſunt viæ eius. Tanquam nugaces æſtimati ſumus ab illo: & abſtinet ſe à viis noſtris tamquam ab immunditiis, & præfert nouiſſima iuſtorum, & gloriatur patrem ſe Deum habere. Videamus ergo ſi ſermones illius veri ſunt, & tentemus quæ ventura ſunt illi, & ſciemus quæ erunt nouiſſima illius. Si enim eſt verus Dei Filius, ſuſcipiet illum, & liberabit eum de manu contrariorum. Contumelia, & tormento interrogemus illum, vt ſciamus reuerentiam eius: morte turpiſſima condemnemus illum. Erit enim reſpectus ex ſermonibus illius. Hæc cogitauerunt, & errauerunt. Excæcauit enim illos malitia eorum, & neſcierunt ſacramentum Dei, & neque ſperauerunt mercedem iuſtitiæ, nec iudicauerunt honorem animarum ſuarum.* Et Hieremias: (Thren. 4.) *Spiritus*, inquit, *oris noſtri Chriſtus Dominus captus eſt in peccatis noſtris: cui diximus: In vmbra tua viuemus in gentibus.* Et per beatum Iob ipſe Dominus in paſſione poſitus conqueritur, dicens: (Iob. 16.) *Ruga mea teſtimonium dicunt contra me, et ſuſcitatur falſiloquus aduerſum faciem meam contradicens mihi: colligit etiam furorem ſuum in me, et comminans mihi, infremuit contra me dentibus ſuis. Hoſtis meus terribilibus oculis me intuitus eſt. Aperuerunt ſuper me ora ſua, exprobrantes percuſſerunt maxillam meam, ſatiati ſunt pœnis meis. Concluſit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit: circumdedit me lanceis ſuis, et conuulnerauit lumbos meos; non pepercit, et effudit in terram viſcera mea.* Quæ videlicet omnia à beato Iob prorſus extranea, in Chriſto reperiuntur luce clarius fuiſſe completa.

Ecce qui poſt tam perſpicuam exemplorum lucem adhuc teſtimoniis indiget, reſtat, vt ad cop-

remplandum radiantem in meridie Solem lucernæ lumen efflagites. Nam cùm tot aſtrorum cæleſtium radios coram te, Iudæe, videas enitefcere, miror, quæ tam denſæ tenebræ cæcitatis locum etiam in vacuis oculorum orbibus valeant obtinere. Hæc enim perſpicua lux veritatis illum quoque latere non potuit, qui tenebroſæ cupiditatis caligine oculos cordis amiſit, Balaam videlicet, qui dum lucem aliorum ve † faſtidiis prætulit, ipſe in tenebris ambulauit. Si ergo, Iudæe, ad veritatis viam videntium non vis habere ducatum, ſaltem cæcus cæcum hunc ſequere præuium. Audi igitur, quid ipſe dicat. *Dixit Balaam filius Behor, dixit homo, cuius obturatus eſt oculus, dixit auditor ſermonum Dei qui nouit doctrinam Altiſſimi, & viſionem Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos, videbo eum, ſed non modò: intuebor illum, ſed non propè. Orietur Stella ex Iacob, & conſurget virga de Iſrael, & percutiet duces Moab, vaſtabitque omnes filios Seth: & erit Idumæa poſſeſſio eius, hæreditas Seir cedet inimicis ſuis: Iſrael verò fortiter aget: de Iacob erit qui dominetur, & perdat reliquias ciuitatis.* Num. 24.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM SECVNDVM

Dialogus inter Iudæum requirentem, & Chriſtianum è contrario reſpondentem. Ad eumdem Honeſtum.

ARGVMENTVM.

Eorumdem Iudæorum pertinaciam adhuc vehementiùs coarguit, dum quaſdam captioſas quæſtiones, quas friuolè in Chriſtianos obiiciunt, diſſoluit. Pendent autem omnes ex illo capite, cur ſi Chriſtus legem non ſoluere, ſed adimplere veniſſet, legis Moſaicæ ceremoniæ à Chriſtianis negliguntur. Oſtendit igitur legis Moſaicæ præcepta, myſtica, & futurorum præſagia fuiſſe, ideoque in Chriſto finem accepiſſe.

NVNC autem de quibuſdam ceremoniis, ſuper quibus ſæpè ſcrupuloſiſſimè quæritis, & garrulis ambagibus quæſtionum lucem mouetis, ſub quodam inquiſitionis, reſponſioniſque Dialogo breuis inter nos contexatur oratio, vt cum tibi fuerit ex omnibus ſatisfactum, aut compellaris minus date conuictus, aut cum ignominioſa tua recedas infidelitate confuſus. Age igitur.

Quæſtio 1. Si Chriſtus non venit legem ſoluere, ſed implere, cur carne non circumciditur Chriſtianus?

Reſponſio. Immo iam ſe ideò Chriſtianus minimè circumcidit, quia quod circumciſione prophetabatur, Chriſtus impleuit. Expoliatio quippe vitæ carnalis, quæ in veteri lege fuerat figurata, in Chriſti iam cernitur reſurrectione completa: & quod expectamus in noſtra reſurrectione futurum, iam in ſacri Baptiſmatis myſterio commendatur. Carnalis itaque circumciſio tamquam ſuperflua iure contemnitur, cum iam ſpiritualis, propter quam ſignificandam illa præceſſerat, celebratur.

Quæſtio 2. Cur omittit Chriſtianus Sabbatum colere, ſi Chriſtus non venit legem ſoluere, ſed implere?

Reſponſio. A nobis Sabbatum ideò non ſeruatur, quia quod tunc erat in figura præmiſſum, per exhibitionem rei iam videmus impletum. In Chriſto quippe verum ſpiritualis otij Sabbatum colimus, cum in eo ſolo ſpem ponimus, & ſic in illo, toto cordis amore, ac deuotione quieſcimus, vt ab omni vitiorum ſeruili opere, ac terrenarum rerum ambitione ceſſemus. Ad quod Sabbatum celebrandum ipſe nos prouocat, dum clamat, *Venite*, inquit, *ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos: Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Matt. 11. Carnalis ergo ſabbati cultum ſupervacuum ducimus, cum iam illud verum, & ſaluiferum, propter quod inſtitutum eſt, celebramus.

Quæſtio 3. Si Chriſtus non venit legem ſoluere, ſed implere, cur Chriſtianus negligit ciborum differentiam, quæ in lege præcipitur obſeruare?

Reſponſio. Immo idcirco hæc à Chriſtianis ciborum differentia non admittitur, quoniam à Chriſto, quod per hanc figurabatur, impletur. Immunditia quippe, quæ tunc cauebatur in cibis, nunc in moribus reprobatur humanis. Sicut enim Sancti quique, ac Iuſti transferuntur in corpus Chriſti; ſic ab eo reprobi, & iniqui tamquam cibi repelluntur immundi.

Poſtquam ergo ipſa Veritas, quæ ſignificabatur, aduenit: meritò ſignificationis vmbra ceſſauit.

Quæſtio 4. Si Chriſtus non venit legem ſoluere, ſed implere, cur & animalium carnalibus ſacrificiũ Deo Chriſtianus non curat offerre?

Reſponſio. Immo idcirco à Chriſtianis huiuſmodi ſacrificium non offertur, quia quidquid in illis hoſtiis typicè gerebatur, totum in immolatione Agni, qui tollit peccata mundi, veraciter adimpletur, Ioan. 1. & quia omnia illa nil aliud ſalutis habebant, niſi vt ad hoc noſtrũ ſacrificium vnanimiter tenderent, hoc vnum omnis cærimoniarum diuerſitas deſignaret, poſtquam hoſtia ſingularis illuxit, multiplex vmbra,

quæ præcedebat, euanuit. Quis enim neſciat eadem ſacrificia potius ad hoc inobedienti populo. ne cum idolis fornicaretur, impoſita, quam Deo, tamquam ipſe deſideraret oblata?

Quæſtio 5. Si Chriſtus non venit legem ſoluere, ſed implere, cur Chriſtianus azymam quam lex præcipit, non obſeruat?

Reſponſio. Iccirco à Chriſtianis viſibilis illa, & corporalia azyma floccipenditur, quoniam expurgato veteris vitæ fermento, noua conſperſio ſpiritualiter adimpletur. Tunc enim erat legis ſcriptura præceptum, nunc eſt teſtimonium: & poſtquam id, quod ſignificabatur, aduenit; hoc quod ſignificabat, interiit.

Quæſtio 6. Si Chriſtus legem venit implere, cur Chriſtianus Paſchalis Agni ſanguine Paſcha non celebrat, cum hoc tantopere lex ipſa decernat?

Reſponſio. Hic idipſum reſpondendum, quod iam ſuperius dictum eſt; quia poſtquam verus ille Agnus qui ſignificabatur, aduenisse cognoſcitur; ille, qui ſignificabat, ſuperfluus iudicatur. Cuius vtique ſanguinis non iam ligneas, ſiue lapideas fores inungimus, ſed interioris potius hominis viſcera conſignamus.

Quæſtio 7. Si non ſoluit legem Chriſtus, cur lege mandatam non celebrat Neomeniam Chriſtianus?

Reſponſio. Propter hoc etiam Chriſtianus celebrare contemnit, quoniam id totum, propter quod olim celebratum eſt. Chriſtus impleuit. Nouæ quippe Lunæ ſolemnitas nouā deſignat in homine fieri creaturam, de qua dicit Apoſtolus: *Si qua igitur in Chriſto noua creatura, vetera tranſierunt: & ecce facta ſunt omnia noua.* 2. *Cor.* 5.

Quæſtio 8. Si Chriſtus non venit legem ſoluere, cur Chriſtianus illa ablutionum baptiſmata, quæ lex præcipit, non obſeruat?

Reſponſio. Ideo hæc Chriſtianæ non merentur obſeruantiæ cultum, quia tunc vmbræ fuerunt futurorum, quorum nunc perſpicuum poſſidemus effectum. *Rom.* 6. Conſepulti enim ſumus Chriſto per Baptiſmum in mortem; vt quomodo ſurrexit Chriſtus à mortuis per gloriam Patris, ſic & nos in nouitate vitæ ambulemus.

Quæſtio 9. Si lex à Chriſto impleta eſt, non ſoluta, quid rationis obiicitur, vt à Chriſtianis Scenophegiæ ſolemnitas non colatur?

Reſponſio. Tabernaculum Dei ſocietas eſt populi Chriſtiani, & quoniam illud tabernaculum ſanctam præfigurabat Eccleſiam, contemnitur ſignum, poſtquam venit, quod fuerat præſignatum. Nec enim diceretur tabernaculum teſtimonij niſi atteſtaretur alicui, quæ declaranda erant ſuo tempore veritatis. Quod itaque tunc agebatur præcepto figuratum, nunc præſentialiter cernitur teſtimonio reuelatum: & cum iam id, quod figurabatur, adſpicitur; quod figurabat, ſuperfluum per omnia iudicatur.

Quæſtio 10. Si Chriſtus legem ſoluere noluit, ſed implere, quare Chriſtianus ſeptimum remiſſionis annum,

Reſponſio. vel etiam veritas, ac ſapientia Dei, quæ cum doceat Angelos in cælo, homines etiam docere venit in terra: quod prius iuſſerat carnaliter ſub ænigmatis vmbra ſeruari, poſtmodum Diſcipulis ſuis ſpiritualiter mandauit intelligi. Sic enim dies ſeptimus feriatus eſſe præcipitur, vt æterna per eum requies deſignetur. Sic & in anno ſeptimo, ſic & in Iubileo, qui per annorum circulum ſeptenario numero ſeptiea replicato, & monade ſuperaddita in quinquagenarium ducitur, ſecura quies perpetuæ beatitudinis intimatur. Incipiente

A quippe iubileo, tubis canitur, omneſque ad poſſeſſiones proprias reuertuntur; quia ſicut dicit Apoſtolus: *Ipſe Dominus in iuſſu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de cælo; canet enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti.* Ad poſſeſſiones autem ſuas vnumquemque redire, eſt corpora ſua pro tinua incorrupta recipere. Tunc reuertetur Adam ad antiquam carnis ſuæ terram, in qua primitus habitauerat: tunc Noë, Abraham, Moyſi, cunctiſque propria poſſeſſio redditur, dùm corpus illis incorruptibile reformatur. Redemptor itaque noſter, qui Diſcipulis aperuit ſenſum, vt intelligerent myſteria Scripturarum, noluit iubileum, noluit ſeptimum remiſſionis annum, vel cæteras legalis ritus cerimonias carnaliter obſeruari. Iubilæi myſterium. 1. *Theſſ.* 4.

B Poſtquam hæc omnia ſpiritualiter fecit intelligi, tunc enim mandata legalia veraciter adimplentur, cum iuxta ſpiritualem intelligentiam ad quam inſtituta ſunt, fiunt. Nam tunc erant vacua, vmbra ſcilicet & imago rei, non ipſa res, cum carnaliter ſeruabantur. Vis audire quomodo erant vacua, & vana, & nō veritas ipſa, ſed veritatis exempla; audi quid in Exodo Dominus ad Moyſen dicat: Eruntque vectes ex vtroque latere altaris ad portādum, non ſolidum, ſed inane, & vacuum facies illud. ſicut tibi in monte monſtratū eſt. *Exod.* 27. Quod ergo Moyſes vidit in monte. ſancta Eccleſia eſt, ipſa rei veritas eſt. Tabernaculum autem illud in deſerto conſtructum, vmbra, & imago eiuſdem Eccleſiæ eſt, ad C cuius exemplum factum eſt. Eſt ſcilicet homo, ad cuius imaginem fit ſigillum, ſed in comparatione vicaria, homo quidem res, & veritas dicitur, cum ſigillum ſimilitudo tantum rei, & forma videatur. Eccleſia Dei in tabernaculo Moyſi demōſtrata.

Poſtquam ergo venit plenitudo tēporis, impleuit, dum ea ſpiritualiter exhibenda mandauit. Vnde factum eſt, vt poſt aduentum Domini terrena illa Hieruſalem cum ſuo templo funditus euerſa corrueret, quatenus ſola per mundum ſancta vniuerſalis Eccleſia coruſcaret. Sicut enim Euangeliſta refert, quibuſdam dicentibus de templo, quòd lapidibus bonis, & donis exornatum eſſet, dixit. *Hæc, quę videtis, venient dies, quibus non relinquetur lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur.* *Matt.* 24. *Matt.* 13. *Luc.* 21. Erat namque D Hieruſalem vrbs illa magna regalis, vbi templum famoſiſſimum Deo fuerat extructum. poſtea verò quàm venit ille, qui erat verum templum Dei, & cæleſtis Hieruſalem cœpit aperire myſteria; deleta eſt illa terrena, vbi cæleſtis apparuit, & in templo illo non remanſit lapis ſuper lapidem. Item in Vrbe Hieruſalem. Erat prius Pontifex ſanguine taurorum, & hircorum, purificans populum: ſed ex quo venit verus Pontifex, qui ſanguine ſuo purificaret credentes, nuſquam eſt ille Pontifex prior, nec vllus ei relictus eſt locus. Altare fuit prius, ſacrificia celebrabantur, ſed vt venit verus Agnus, qui ſe ipſum obtulit hoſtiam Deo, cuncta illa velut pro tempore poſita ceſſauere: propterea ſanè hoc diuina diſpenſatio E procurauit, vt & ciuitas ipſa & templum, & omnia illa pariter ſubuerterentur, ne quis fortè adhuc paruulus, & lactans in fide, ſi videret illa conſtare dum ſacrificiorum ritum, dum miniſtrorum ordinem attonitus ſtuperet, ipſo diuerſarum formarum raperetur intuitu. Cur templū ac ſacrificiorū antiqui ritus perierunt. Sed prouidens infirmitati noſtræ, & videns multiplicari Eccleſiam ſuam, omnia illa ſubuerti fecit, & penitus auferri, vt ſine vlla cūctatione ceſſantibus vmbris, & typicis imaginibus, verus ſupereſſet: & euerſo materiali templo, Eccleſia per Orbem ſola regnaret.

Sed iam poſt tantam teſtium nubem, Iudæe, tibi Epilogum faciam, & incipiens ab exordio humani Epilogus.

taris Chriſti per incrementa temporum vſque ad conſummationem, Prophetica teſtimonia tibi, ſi habes ante oculos ponam, vt quaſi ſub vno aſpectu collecta breuiter videas. quæ me diffuſè, & ſparſim ponere ſuperius attendebas. Nam quòd Dei Filius humanitatem noſtrã ſuſcepturus eſſet teſtatur Hieremias, dicens: *Faciet, inquit, Dominus nouum ſuper terram, & mulier circumdabit virum.* Si enim de ſimplici homine diceret, ſuperfluò poneretur nouum, quod vbique in humano genere cernitur vſitatũ. Quòd autem mulier illa Virgo foret, per quã Dei Filius velut per cæleſtem portam de ſinu Patris ad publicum noſtrum exiret, oſtendit Ezechiel, qui ait: *Conuerti me, inquit, ad viam portæ Sanctuarii exterioris, quæ reſpiciebat ad Orientem, & hæc erat clauſa: & dixit Dominus ad me: Porta hæc, quam vides, clauſa erit, & non aperietur, & vir non tranſiet per eam, ſed ſemper erit clauſa.* Beata enim Virgo Maria ſemper eſt clauſa, quia & ante partum, & poſt partum ſemper incorrupta. De qua etiam Dauid canit, dicens: *In ſole poſuit tabernaculum ſuum, & ipſe tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo.*

Chriſti myſteria à Prophetis prædicta.
Incarnatio.
Hier. 31.
Quid ſignificet porta Ezechielis clauſa.
Ezech. 44.
Iſa. 9.
Dei paræ Virginitas.
Natiuitas.
Pſal. 18.

Quòd autem paruulus futurus eſſet in ſubſtantia humanitatis, vt nos magnos efficeret ex virtute diuinitatis, Iſaias perhibet, qui ait: *Paruulus enim natus eſt nobis & filius datus eſt nobis; & factus eſt principatus ſuper humerum eius, & vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis, multiplicabitur eius imperium, &* C *pacis non erit finis; ſuper ſolium Dauid, & ſuper regnũ eius ſedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iuſtitia amodò & vſque in ſempiternum.* Nam cum eum, quem paruulum ante deſcripſerat, poſtmodum Deum fortem, & patrem futuri ſæculi vocandum eſſe perhibeat, profectò Deum, & hominẽ clarius manifeſtat. Et iterum quoque Iſaias ait: *Habitabit, inquit, lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit: vitulus, & leo, & ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos.* Nam per ſanctæ charitatis viſcera lupus cum agno habitabit, quia qui in ſæculo raptores fuerunt, cum manſuetis, & mitibus in pace conquieſcunt: & pardus cum hædo accubat, quia qui peccatorũ ſuorũ maculis varius fuit, cum eo, qui ſe deſpicit, & peccatorem fatetur, hu- D miliari conſentit. Vbi & ſubditur: *Vitulus & leo, & ouis ſimul morabuntur*; quia & is, qui per contritum cor ad quotidianum ſe Deo ſacrificium præparat, & alius, qui tamquam leo ex crudelitate ſæuiebat, & ille, qui velut ouis innocentiæ ſuæ ſimplicitate perdurat, in caulis ſanctæ Eccleſiæ conuenerunt. Quæ videlicet animalia puer paruulus minat, quia is, qui paulò minus ab Angelis minoratus eſt, ne corda noſtra terrenis rebus inhæreant; per internum deſiderium quotidie inuiſibiliter inflammat, Qui per charitatem ſuam, quam nobis tribuit, nos in hoc mundo mentes figere non permittit. Atque hoc ipſum eius minare, eſt ad ſuum nos amorem inceſſanter accendere, ne cum nos viciſſim diligi- E mus, mente in hoc exilio remaneamus. Hoc quoque, quod ad templum deferendus eſſet, Malachias Propheta denunciat, dicens: *Hæc dicit Dominus: Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, & ſtatim veniet ad templum ſuum dominator, quem vos quæritis, & Angelus teſtamenti, quem vos vultis. Ecce venit dicit Dominus exercituum, & quis poterit cogitare diem aduentus eius?* Quia verò adhuc paruulus in Ægyptum deducendus, & reducendus eſſet, Oſee manifeſtat, cum dicit: *Sicut mane tranſit, pertranſiet Rex Iſrael, quia puer Iſrael, & dilexi eum, & ex Ægypto vocaui filium meum.*

Iſai. 11.
Pſal. 8.
Delatio ad templum.
Malach. 3.
Deductio in Ægyptũ
Oſee 11.

Quòd autem ſuper aſinam ſedens Hieruſalem A venturus eſſet, Zacharias declarat, dicens: *Exulta ſatis filia Sion, iubila filia Hieruſalem, ecce Rex tuus veniet tibi iuſtus, & ſaluator: ipſe pauper, & aſcendẽs ſuper aſinam, & ſuper filium aſinæ; & diſperdam quadrigam Ephraim, & equum de Hieruſalem, & diſſipabitur arcus belli: & loquetur pacem gentibus & poteſtas eius à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad fines terræ.* Quòd autem arguiturus eſſet Iudæos & eorum malitiã correpturus, Iſaias declarat, cum ait: *Non ſecundum viſionem oculorum iudicabit, neque ſecundum auditum aurium arguet, ſed iudicabit in iuſtitia pauperes, & arguet in æquitate pro manſuetis terræ, & percutiet terram virga oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium, & erit iuſtitia cingu-* B *lum lumborum eius, et fides cinctorium renum eius.*

Zach. 9.
Vis in arguendo & iuſtitia in iudicando.
Iſa. 11.

Porrò quod in Iordane baptizandus erit Iſaias denunciat, cum ait: *Exultet deſertum, et exultent ſolitudines Iordanis, et populus meus videbit altitudinem Domini & maieſtatem Domini.* Et paulò poſt: *Et aperiam montibus flumina, & montes diſrumpam & terram ſitientem ſine aqua confundam.* Quòd à ſuo diſcipulo tradendus eſſet, teſtatur ipſe Dominus, qui per os Dauid conqueritur, dicens: *Etenim homo pacis meæ, in quo ſperabam, qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem.* Et iterum: *Si inimicus, inquit, meus maledixiſſet mihi, ſupportaſſem vtique: & ſi is, qui oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet, abſconderem me vtique ab eo, tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus.* Nam quod argento vẽ- C dendus eſſet, Amos perhibet, qui ait: *Super tribus ſceleribus Iſrael, & ſuper quatuor non conuertam eum, pro eo quod vendiderit pro argento iuſtum.* Quòd verò triginta argenteis, Zacharias enumerat, dicẽs: *Appenderunt, inquit, mercedem meam triginta argenteis.*

Baptiſmus in Iordane.
Iſa. 41.
Traditio Iudæ.
Pſal. 40.
Pſal. 54.
Venditio.
Amos 2.
Pretium.
Zach. 11.

Et quia iidem argentei ab Iuda poſt acceptionem proiecti ſint, hoc etiam idem Propheta ſubtiliter exequitur, cùm ſubiungit: *Et dixit Dominus ad me: Proiice illud ad ſtatuarium decorum pretiũ, quo appretiatus ſum ab eis. Et tuli triginta argenteos, & proieci illos in domum Domini ad ſtatuarium decorum.* Vbi etiam paulò poſt de Iudæorum damnatione ſubiungitur: *Aſpicient, inquit, in me, quem confixerũt, & plangent planctum quaſi ſuper vnigenitum, & dole-* D *bunt, vt doleri ſolet in morte primogeniti.* Ibi etiã clauorum figuras in manibus Domini manifeſtè denũciat, cum ait: *Et dicetur; Et quid ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus ſum in domo eorum, qui diligebant me;* vbi adhuc additur: *Framea ſuſcitare ſuper paſtorem meum, & ſuper virum cohærentem mihi, dicit Dominus Deus exercituum. Percute paſtorem, & diſpergentur oues.* Quòd autem in ligno ſuſpendendus eſſet, Hieremias manifeſtat dicens: *Domine, demonſtraſti mihi, & cognoui, tu oſtendiſti mihi ſtudia eorum; & ego quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam. Et non cognoui, quia cogitauerunt ſuper me conſilia, dicentes: mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur ampliùs.* Quòd veſtimen- E ta illius ſorte diuiſa ſunt, teſtatur ipſe per os Dauid, inquiens: *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.* Nam quòd felle cibãdus, aceto potandus eſſet, per eundem Dauid perhibet, cùm ait: *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto.* Quia verò conſpuendus eſſet, & lanceis perforãdus, Hieremias inſinuat, dicens: *Inſurrexerunt in me viri iniqui abſque miſericordia, quæſierunt me interficere, & non pepercerunt in faciem meam ſpuere, & lanceis ſuis vulnerauerunt me.*

Proiectio argenti.
Ibid.
Iudæorum damnatio.
Zach. 12.
Zach. 13.
Vulnera.
Hier. 11.
Crucis patibulum.
Veſtimentorũ diuiſio.
Potus fellis.
Pſal. 21.
Hierem.
Sputa ac lancea.

De deſcenſione eius ad inferos, & ereptione Sanctorum per Oſee loquitur hoc modo: *De manu, inquit, mortis liberabo eos; de morte redimam*

Deſcenſus ad inferos, & Patrum liberatio.

eor: & ero mors tuà, ô mors: ero morſus tuus, inferne. Quòd verò tertia die reſurrecturus eſſet, & non alia d ei hora niſi diluculo, idem Oſeas manifeſtè clamat, dicens: *Venite, & reuertamur ad Dominum, quia ipſe cepit, & ſanabit nos, percutiet & curabit nos, viuificabit nos poſt duos dies, in die tertia ſuſcitabit nos; & viuemus in conſpectu eius, ſciemus, ſequemurque vt cognoſcamus Dominum, quaſi diluculum præparatus eſt egreſſus eius, & veniet quaſi imber nobis temporaneus, & ſerotinus terræ.* De Lege autem noui Teſtamenti, quam per mundum diffuſurus erat, per Hieremiam pollicetur, dicens: *Ecce venient dies, dicit Dominus, & feriam domui Iſrael, & domui Iuda fœdus nouum: non ſecundùm pactum, quod pepigi cum Patribus veſtris in die quando apprehendi manum eorum, vt educerem eos de terra Aegypti: pactum, quod irritum fecerunt, & ego dominatus ſum eorum, dicit Dominus. Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Iſraël: poſt dies illos, dicit Dominus, dabo Legem meam in viſceribus eorum, & in cordibus eorum ſcribam eam, & ero eis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum.*

Oſee 13. Ibid. Reſurrectio. Lex Euangelica. Hier. 31.

Quòd aſcenſurus eſſet in cælum, & ſuper Apoſtolos miſſurus eſt Spiritum S. Dauid vno verſiculo breuiter comprehendit, dicens: *Aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.* Aſcendens quippe Chriſtus in altum captiuam duxit captiuitatem, quia cor uptionem noſtram virtute ſuæ incorruptionis abſorbuit: Dedit verò dona hominibus, quia effuſo deſuper Spiritu, diuerſa Diſcipulis ſuis cæleſtium Chariſmatum dona conceſſit. Et Ioel dicit: *Et erit poſt hæc, effundam Spiritũ meum ſuper omnem carnem. & prophetabunt filij veſtri, & filiæ veſtræ, ſeniores veſtri ſomnia ſomniabũt. & iuuenes veſtri viſiones videbũt. Sed & ſuper ſeruos meos, & ancillas meas in diebus illis effundam Spiritũ meum.* De hac eadem effuſione Spiritus Iſaias perhibe, dicens: *Noli timere ſerue meus Iacob electiſſime, quem elegi: Effundam enim aquam ſuper ſitientem, & fluēta ſuper aridam. Effundam Spiritum meum ſuper ſemen tuum, & benedictionem meam ſuper ſtirpem tuam.* De Baptiſmo autem, quem per mundum fieri præceptutus erat, per Ezechiel pollicetur dicens: *Effundam*, inquit, *ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris & ab vniuerſis idolis veſtris mundabo vos.* Quia vero ipſe iudicaturus ſit mundum, teſtatur Pſalmiſta, qui poſtquam præmiſit: *Dominus regnauit à ligno*; de eodem Domino, qui à ligno regnauit, in fine ſubiungit dicens: *Iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate ſua.*

Aſcenſus in cælum. Pſal. 67. & Epheſ. 4. Miſſio Spiritus ſancti. Ioel. 2. Iſa. 44. Ezech. 36 Pſal. 95.

Ratiocinatio.

Nunc igitur, Iudæe, ſicut ſacræ Scripturæ teſtimonia ad fidem te Chriſti non attrahũt, ſi omnium te Prophetarum tam perſpicua, & clara dicta non flectunt, liber adhuc, poſtpoſitis ſcilicet Prophetarum exemplis, ſola tecum ratiocinatione contendere, & vnam tecum in calce huius Opuſculi quæſtiunculam breuiter agitare; quatenus quod tuæ conuerſioni ſit congruum, nihil videatur noſtris ſtudiis intentatum. Age igitur, reſponde mihi: quod grauius peccatum Patres veſtri perpetraſſe noſcuntur, vnde Dei iram magis accenderent, & eius in ſe vindictam acriùs prouocarent, Murmurationem, inquies, idololatriam, fornicationem. Nam & ego hoc tecum ſentio, & hæc tria illorum delicta damnabiliora fuiſſe perpendo: verumtamen hæc omnia apud miſericordem Dei iuſtitiam non irreuocabilem pertulere vindictam. Siquidem vt ad veſtræ antiquitatis recurramus hiſtoriam, de murmuratione in libro Numeri legitur: *Quia vociferans omnis turba fleuit nocte illa, & murmurati ſũt*

Quod grauius peccatum Iudæi perpetrarint. Num. 14.

A *contra Moyſen & Aaron cuncti filii Iſrael, dicentes: Vtinam mortui eſſemus in Ægypto, & non in hac vaſta ſolitudine: vtinam pereamus, & non inducat nos Dominus in terram iſtam ne cadamus gladio, & vxores, ac liberi noſtri ducantur captiui. Et dixerunt alter ad alterum: conſtituamus nobis ducem, & reuertamur in Ægyptum.* Propter hoc tamen, murmurationis videlicet immane peccatum, non ampliùs quàm per quadraginta annos diuinæ ſeueritatis in eos vindicta deſæuit, ſicut illis Dominus dixiſſe legitur: *Filii*, inquit, *veſtri vagi erunt quadraginta annis, & portabunt iniquitates Patrum, donec conſumantur cadauera veſtra in deſerto iuxta numerum quadraginta dierum, quibus conſideraſtis terram. Annus pro* B *die imputabitur, & quadraginta annis recipietis iniquitates veſtras.* Pro vitulo etiam, quem adorauerunt iuxta montem Sinai, non ampliùs quàm viginti tria millia hominum nouimus fuiſſe gladiis interempta, ſicut in libro Exodi legitur: ait illis Moyſes: *Ponat vir gladium ſuper femur ſuum, & ite, & redite de porta ad portam per medium caſtrorum, & occidat vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum. Fecerunt filii Leui iuxta ſermonem Moyſi, & ceciderunt in die illa quaſi viginti tria millia hominum. Et ait Moyſes: Conſecraſtis manus veſtras Domino, vnuſquiſque in filio, & fratre ſuo, vt detur vobis benedictio.*

Ibid. Exod. 32.

Pro fornicatione quoque, quam cum Madianitarum filiabus exercuerunt, ſimiliter non plus C quàm viginti tria millia hominum gladio ceciderunt, ſicut in libro Numeri rurſus ſcriptum eſt: *Ceſſauitque plaga à filiis Iſrael, & occiſi ſũt viginti tria millia hominum.* Quid ergo eſt, quod tam breuem vindictam de peccatis Patrum veſtrorum Deus recepiſſe legitur, veſtra autem hæc ſeruitus, & per totum mundum diſperſio iam per tot ſæcula protelatur. Lege etiam Ioſephum tuum, ibi reperies pro vindicta mortis Chriſti, quam cum Veſpaſiano Titus exercuit, de populo Iudæorum decies centena milia gladiis corruiſſe, & vndecies centena milia ducta fuiſſe captiua: & poſt hæc quicumque ex eis gladio deuorante reſidui, omnium gentium pedibus videmini ſeruituti ſubſtrati; nempe Patres veſtri, quicumque in captiuitate ducti ſunt, D in ipſo quoque exilio poſiti, numquam fuerunt Prophetarum conſortio penitùs deſtituti, videlicet vt pro peccatis eorum, iugiter intercederent, & Legem Domini ſemper eis ad memoriam reuocarent, magnumque eis præſentium calamitatum ſolamen afferrent; dum ſibi certum futuræ reuerſionis ad patriam articulum nunciarent. Sicut per Zachariam dicitur: *Angelus Domini dixit: Domine exercituum vſquequo non miſereberis Hieruſalem; & Vrbium Iuda, quibus iratus es? Iſte ſeptuageſimus annus eſt. Et reſpondit Dominus Angelo qui loquebatur in me verba bona, verba cõſolatoria:* Et per Hieremiam: *Seruient*, inquit, *omnes gentes iſtæ Regi Babylonis ſeptuaginta annis: cumque impleti fuerint anni ſeptuaginta, viſitabo ſuper Regem Babylonis*, & reliqua. E

Num. 25. Ioſeph de bell. Iud. Zach. 1. Hier. 25.

Patet igitur, quia Patres veſtri licet plerumque fuerint diuina vltione percuſſi, refouebantur tamen aliquando impenſis conſolationibus recreari: vos autem à paſſione Chriſti vſque hodie in tam longiſſimis calamitatibus poſiti, prophetam inter vos alicubi terrarum non cernitis; ſed & futuræ proſperitatis nuncium diuinitùs vobis miſſum penitùs non auditis. Quæ eſt ergo hæc veſtra tam inſanabilis culpa? Vnde vobis tam irremediabilis pœna? Vnde, inquam, niſi quia Chriſtum Dei Filium occidiſtis, & poſt peractum facinus ad

Chriſtum occidiſſe peccatum fuit omnium maximum.

fontem vitæ recurrere noluiſtis? Hoc enim pro- A
fundiſſimum veſtræ iniquitatis barathrum omnium
flagitiorum tranſcendit modum, omniũ ſuperat im-
manitatem criminum. Planè hoc peccatum veſtrũ
Moyſes præuidebat, cùm aduerſum vos iratus di-
Deut. 31. cebat: *Congregate ad me omnes maiores natu per tribus
veſtras atque doctores & loquar audientibus eis ſermo-
nes iſtos, & inuocabo contra eos cælum, & terre Noui
enim quòd poſt mortem meam iniquè agetis, & declina-
bitis citò de via, quam præcepi vobis, & occurrent vo-
bis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in* B
*conſpectu Domini, vt irritetis eum per opera manuum
veſtrarum.*

Exhortatio. Nunc igitur, Iudæe, audi meum conſilium, vt
Deum, quem iratũ habes, poſſis habere propitium:
depone veteris hominis indumentum, & nouæ
gratiæ ſuſcipe ſacramentum; placeant tibi benedi-
ctiones Garizim, vt maledictiones Hebal poſſis
Deut. 27. euadere: deſere Iudaicæ cæcitatis errorem, & te ad
Euangelicæ gratiæ dirige veritatem: eſto procul- C
dubio ſecurus de venia, ſi ad Chriſti fidem conuer-
ſus, ſacri Baptiſmatis fueris vnda perfuſus. Sed
quoniam apud animum tuum plus forſitan valeo
Deum deprecando, quàm apud te prædicando,
Deus Patrum tuorum à corde tuo vetuſtum igno-
rantiæ velamen abiiciat, & depulſis errorum te-
nebris, noua te cognitionis ſuæ luce perfundat,
qui per Prophetam ſuum pollicetur, dicens: *Si fue-*
Iſai. 10. *rit numerus filiorum Iſrael velut arena maris, reliquiæ*
Oſeæ. 1. & *Iſrael ſaluæ fient.*

Rom. 9. Epilogus. Ecce perpendis ipſe, chariſſime frater Honeſte,
quia dum imbecillitati tuæ conſulere ſtudui, non
coloratos rhetoricæ facundiæ floſculos, non acuta
dialecticorum ponere argumenta curaui. Saluo
enim eo, quòd mihi ſæcularis ſapientiæ phaleras
ſequi non libet, quia te etiam negotiis ſæcularibus
B Implicatum noui multa non poſſe perlegere, nolui
te prolixis argumentorum diſtinctionibus onerare.
Quapropter dum nuda pene tibi Scripturarum
exempla propoſui, velut ſagittarum faſciculum in
pharetram miſi. Et quia ex verbis contrariis ſugge-
ritur copia reſpondendi, arma quidem præbui: quò
verò te inuictum effundere debeas, quò clypeum
circumuoluere, quia bella necdum imminent, ad
plenum docere non potui. Habes igitur corampo-
C ſita, quæ ad huiuſmodi conflictum ſunt neceſſaria.
Vtere paratis, vt expedire decreueris.

Omnipotens Deus, dilectiſſime frater, ab Inuiſi-
bilium te inſidiis hoſtium miſericorditer protegat,
& immunem te de huiuſmodi certamine ad cæle-
ſtia Regna perducat. Amen.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI

S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI OSTIENSIS, ORDINIS SANCTI BENEDICTI, OPVSCVLVM QVARTVM.

Diſceptatio Synodalis inter Regis Aduocatum, & Romanæ Eccleſiæ Defenſorem.

ARGVMENTVM.

In hoc libello Romanæ Eccleſiæ Defenſor, & Regis Henrici Aduocatus alter-
cantes inducuntur. Cauſa autem eorum altercationis hæc erat: Inoleuerat
praua conſuetudo, vt Romanus Pontifex eligi non poſſet, niſi ab Imperatore
priùs confirmaretur. Cùm igitur tunc temporis Henricus III. puer eſſet, & ad-
huc ſub tutela conſtitutus, ſine illius aſſenſu Pontifex electus eſt: quod cùm ab
Henrici Legatis in crimen vocaretur, in hac Diſputatione cuncta eorũ obiecta
refelluntur, aut paulatim cogatur regius Aduocatus rationibus conuictus, in
contrariam tranſire ſententiam. Fingitur autem hæc Diſceptatio habita coram
Synodo Epiſcoporum qui, vt hac de re pronunciarent, in vnum conuenerant.

Cadaloum Antipapam hiſce verbis compellat S. Auctor. SEd ad hæc gloriaris, & iactas: Rex D
me, & Imperatrix mater elegit, ad
hunc apicem me regia celſitudo pro-
uexit: ſed cùm hinc aula regia ſuum
tueatur electum, illinc Romana Ec-
E cleſia proprium defendat Antiſtitem, iam in ſolio
conſtitutum; dignum eſt, vt ſanctorum, atque pru-
dentium Sacerdotum multitudo conueniat: & hãc
quæſtionem ventilans ſub Canonici iuris auctori-
tate diſcernat. Et quoniam in proximo, vt ſpera-
mus, fiet hinc Oſborienſe Concilium, hic iam eiuſ-
dem Concilij conſtituamus velut in quadã tabellæ
pictura præludium. Iuxta viſionem ergo Danielis, Dan. 7.
Patrum throni ſint poſiti, iudiciũ ſedeat, libri ape-
riantur, & ſolutionis indiga quæſtio in medium
deducatur. Hinc itaq; Romanæ Defenſor Eccleſiæ
ſuas allegationes inferat: illinc Aduocatus regius
propriæ partis argumẽta depromat. Taceat Parma
cum ſuo hæreſiarcha, aduocatio tantum regia, &
Romana inuicem obloquatur Eccleſia. Sanctorum

Cauſa Romanæ Eccleſiæ qualis.

capite ſuo populus eligat, & ei, quem non elegit, verò Sacerdotū erecti ſint animi, vt & quæ vtrimque dicenda ſunt, conferant, & peroratæ cauſæ iudicialis ſententiæ calculum ponant, Age igitur, Defenſor Apoſtolicæ Sedis incipiat, deinde regius Aduocatus, quæ ſibi videbuntur obtendat.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

CVm Beatitudo veſtra, venerabiles Patres, ſuper Apoſtolicæ Sedis negotio diſputat, ad cunctas Eccleſias pertinere, quod verſatur in manibus, non ignorat. Hac enim ſtante, reliquæ ſtant: ſin autem hæc, quæ omnium fundamentum eſt, &

Matth. 16.

baſis, obruitur: cæterarum quoque ſtatus neceſſe eſt collabatur. Omnes autem ſiue Patriarchiui cuiuslibet apicem, ſiue Metropoleon primatus, aut

Eccleſia Chriſti auctoritate fundatur, & fulcitur.

B Epiſcopatuum cathedras, vel Eccleſiarum cuiuſcunque ordinis dignitates, ſiue Rex, ſiue Imperator, ſiue cuiuſlibet conditionis homo purus inſtituit, & (prout voluntas, aut facultas niſit) ſpecialium ſibi prærogatiuarum iura præfixit; Romanam autem Eccleſiam ſolus ille fundauit, & ſuper petram fidei mox naſcentis erexit: *Qui beato vitæ æternæ Clauigero, terreni, ſimul & cæleſtis Imperij iura commiſit.* Non ergo quælibet terrena ſententia, ſed illud Verbum, per quod conditum eſt cælum, & terra, per quod denique omnia condita ſunt elementa, Romanam fundauit Eccleſiam; illius certe priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non

C dubium, quia quiſquis cuilibet Eccleſiæ ius ſuum detraxit, iniuſtitiam facit: qui autem Romanæ Eccleſiæ priuilegium ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum Capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæreſim labitur. & cùm ille notetur iniuſtus, hic eſt proculdubio dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui aduerſus illam agit, quæ mater eſt fidei, & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis Eccleſiis prætuliſſe cognoſcitur. Cùm hæc igitur veſtra Sanctitas indubitanter agnoſcat, vos, qui non quilibet, ſed nobiliores, & egregij eſtis filij Romanæ Eccleſiæ, pietatis viſcera circa matrem veſtram compatientes oſtendite: & vtrum deſtrui debeat, ſibimet eligendo Pontificem, iudicate. Mirum quippe eſt, ſi quod minoribus Eccleſiis Ca-

D nonicus vigor attribuit, illi ſoli, quæ caput eſt omnium, non permiſit.

Regius Aduocatus.

PRolixa declamatio dedit attentionem, beneuolentiam, atque docilitatem: & hoc potiùs iuxta conſuetudinem fori iudicialis, quàm ſecundum regulam Concilij ſynodalis: vbi ſcilicet non magnopere curare debemus elucubratæ locutionis vrbanitatem, ſed viuæ potius ſententiæ puritatem. Ad querelam ergo coram ſanctis Sacerdotibus deponendam, ſufficiat nobis dicere: quoniam inthronizaſtis Papam ſine conſenſu domini noſtri Regis, ad iniuriam ſcilicet, atque contemptum regiæ maieſtatis.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

E ORdinationem Papæ factam diffiteri nec poſſumus, nec debemus; Regis autem iniuriam modis omnibus propulſamus. Sed videamus primo, ſi placet, vtrum Papa ſine Rege potuerit fieri, & ſic poſtmodum de Regis diſputemus iniuria.

Regius Aduocatus.

CErte liquidò nouimus, quia illi debent Pontificem, cùm ordinatur, eligere, quos ſibi, poſtquam ordinatus fuerit, Canonica decernit auctoritas obedire: Papæ verò, quia vniuerſalis eſt Pontifex, non modò Romanus populus, ſed & Romanus Imperator, qui caput eſt populi, obedientiam debet. Cenſendum ergo eſt, vt Papam ſine

A Imperator, obediat. Conſtat ergo, quia niſi Romani Regis aſſenſus acceſſerit, Romani Pontificis electio perfecta non erit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

PErbibendum eſt itaque iuxta veſtræ diſputationis articulum, quia neque Stephanus, neque Sixtus, neque Cornelius, non denique Clemens, non Syluester, non ipſe B. Petrus Apoſtolus Papali nomine digni ſunt, qui ab Imperatoribus eorumdem temporum electi non ſunt.

Regius Aduocatus.

GEntiles Reges non ſunt adhibendi ad huius, de qua loquimur, electionis exemplum; qui quoniam Chriſtianam ignorabant fidem, Chri-

B ſtianorum non poterant ordinare Pontificem, Cæterùm Chriſtiani Principes ſemper Romanos elegere Pontifices.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVi mentitur in communi colloquio, mendax dicitur, qui autem in præſentia venerabilium Sacerdotum falſa protulerit, ſacrilegij proculdubio crimen incurrit. Dixiſti, Chriſtianos Principes Romanos ſemper elegiſſe Pontifices; percurre mecum Eccleſiaſticæ antiquitatis hiſtorias, Romanorum Præſulum catalogum ſtudioſè diſquire: & cum perpaucis inueneris in electione ſua regium acceſſiſſe conſenſum, conſitere te perſpicuum pro-

In Rom. Pontificis electione non eſſe neceſſarium Imperatorū aſſenſum, exemplis demonſtratur.

C tuliſſe mendacium. Quis enim Rex, Antonij filium Damaſum Hiſpanenſem? quis Innocentium Innocentij filium Albanenſem? quis denique Zoſimum Græcum Ebramij filium elegit? quis præterea Leonem Quiriani filium de Tuſcia? quis Hilarium Criſpini filium de Sardinia? quis Cæleſtinum Priſci Romani ciuis Filium? quis Bonifacium, quis Anaſtaſium æquè Romanos? Denique multos attexerem, niſi faſtidium generarem. Sed ne me putes non habentem copiam, ab eorum enumeratione deficere; quis Imperatorum elegit Simplicium Tiburtinum? Felicem natione Romanum? quis Gelaſium Afrum Valerij filium? quis Symmachum Sardiniæ prouinciæ filium Fortunati? quis Hormiſdam filium Iuſti natione Campanum, Ioannem

D ordine Tuſcum: Felicem natione Samnitem, Bonifacium Sigibaldi filium, Mercurium Proiecti, Agapitum Gordiani natura Romanos? Quis enim Regum electioni cuiuſlibet iſtorum ſuum legitur adhibuiſſe conſenſum? cum eorum temporibus Romanæ Reipublicæ Chriſtiani Principes præfuiſſe legantur, id eſt, Valentinianus Senior; Valens frater eius, qui occiſus eſt in pugna Gothica propè Adrianopolim; Gratianus, qui a Maximo tyranno peremptus eſt, Valentinianus Iunior, qui necatus eſt à comite ſuo Viennæ; deinde Arcadius, Honorius, Theodoſius; Ioannes ille, qui apud Rauennam occiſus eſt; Valentinianus tertius, qui in campo Martio eſt peremptus; Martianus, Leo, Maiorianus, Seuerus, Anthemius, Olybrius, Glycerius,

Romani Imperatores, eorumque mors.

E Zeno; Nepos ille, qui in villa ſua occiſus eſt iuxta Salonas; Auguſtulus, Anaſtaſius, Iuſtinus, & cæteri Romani Imperatores, quos vitandi lacinioſi ſtili cauſa prætereo. Da mihi ergo eorum, quos enumerauimus, aliquem, vel Præſulem requirentem, vel Principem aſſenſum in electione præbentem: & ego do manum, ac te perbibeo laureandum: alioquin ſi dare non poteris, in hoc te conuictum per omnia neceſſe eſt fatearis. Quòd autem B. Gregorio legitur adhibuiſſe Mauritius Imperator aſſenſum, & perpauci alij Principes aliis promouendis: hoc dictauit perturbatio temporum, & tempeſtas horrenda bellorum.

Cur B. Gregorio electo aſſenſum præbuit Mauritius Imper.

Regius Aduocatus.

Quid ſit mentiri.

SI mentiri eſt contra mentem loqui, temerariũ eſt me mendacij iam procaciter argui, qui non vtique falſum, ſed verum me dixiſſe putaui: tamen aſſentior, & in hoc ſuperatũ me dixiſſe non abnuo.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Conſtãtini Imp. pietas S. Saluatoris, ac S. Petri Baſilicas erigit. Lege Notas

VT autem idipſum adhuc manifeſtiùs pateat, & te ſuper hac dimicandi materia perdidiſſe, tibimetipſi clariùs innoteſcat: lege Conſtantini Imperatoris Edictum, vbi Sedis Apoſtolicæ conſtituit ſuper omnes in orbe terrarum Eccleſias principatum. Nam poſtquam ſupra corpus B. Petri Baſilicam fundator erexit, B poſtquam Patriarchium Lateranenſe in beati Saluatoris honorem conſtruxit, mox per Imperialis Reſcripti ſeriem Romanæ Eccleſiæ conſtituit dignitatem: Vbi nimirum B. Syluestro, ſuiſque Succeſſoribus obtulit, vt regali more, & aurea corona plecterentur in capite, & cæteras regij cultus infulas vſurparent. Verùm B. Sylueſter ornamenta; quæ Sacerdotali congruere indicabat officio, in proprios vſus aſſumpſit: coronam verò, vel cætera, quæ magis ambitioſa, quam myſtica videbantur, omiſit. Cui etiam Conſtantinus Lateranenſe Palatium, quod catenus aula regalis extiterat, perpetuo iure conceſſit; Regnum Italiæ iudicandum tradidit. Nam & ipſius Regis hæc verba ſunt: Vnde congruum, inquit, proſpeximus, noſtrum Imperium, & Regni poteſtatem C Orientalibus transferri, ac transmutari regionibus, & in Bizantia prouincia, in optimo loco nomini noſtro ciuitatem ædificari, & noſtrum illis conſtitui Imperium: quoniam vbi principatus Sacerdotum, & Chriſtianæ Religionis caput ab Imperatore cæleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, vt illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. Audiſti, quia terrenus Imperator non habet in Romana Eccleſia poteſtatem: quomodo ergo ſine illius arbitrio, qui ibi poteſtatem non habet, non licet eligi Sacerdotem? ipſe verò Conſtantinopolim, velut in ſecunda Roma, perpetuò regnaturus abſceſſit. D Longe verò poſt Theodoſius Imperator, beati Pauli Baſilicam cœpit, quo defuncto Filius eius Honorius eamdem Baſilicam ad calcem vſque perduxit. Hi quoque Romanæ Eccleſiæ Priuilegium nihilominus firmauerunt. Quomodo ergo prærogatiuam ſibi in Romani Pontificis electione reliquerent, qui Romanam Eccleſiam nequaquam ſibi ſtuduerunt ſubdere, ſed præferre? non præcipere, ſed parere; non præcellere, ſed ſubeſſe?

Eiuſdem Imp. Edictum erga Rom. Pontificem.

B. Pauli Baſilica à Theodoſio, & Honorio ædificata.

Regius Aduocatus.

ASſentior planè, & reatum duco, quod loqueris: ſed eſto, quòd nunc regia celſitudo ex antiquorum conſuetudine Principum hoc ſibimet allegare non poſſit: veruntamen in hoc negare non potes, quòd pater domini mei Regis piæ memoriæ Henricus Imperator factus eſt Patricius Romanorum, à quibus etiam accepit, in electione ſemper ordinandi Pontificis principatum. Huc accedit quod præſtantius eſt, quia Nicolaus Papa hoc domino meo Regi priuilegium, quod ex paterno iam iure ſucceſſerat, præbuit, & per Synodalis inſuper Decreti paginam confirmauit. Cùm ergo priuatus quiſque à ſuo decidere iure non debeat, donec ventilato negotio iudicialis in eum ſententia promulgetur: quo pacto maieſtas regia prærogatiuam hanc ſuæ dignitatis amiſit, quam & A ex Apoſtolicæ Sedis liberalitate percepit, & ex paterno Imperialis faſtigij iure ſucceſſit? Quo, inquam, modo in Romana Eccleſia dignitatis adeptæ locum ſine iudicio perdidit, qui Romanam Eccleſiam non offendit?

Priuilegiũ conceſſum Henrico Imp. in Pontifice eligendo.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

PRiuilegium inuictiſſimo Regi noſtro ipſi quoque defendimus, & vt ſemper plenum, illibatũque poſſideat, vehementer optamus. Porro autem Romana Eccleſia multò nobilius, atque ſublimius, quàm mater carnis, mater eſt Regis: Illa ſiquidem peperit, vt per eius traducem reuertatur in puluerem, iſta genuit, vt Chriſti ſine fine regnantis efficiat cohæredem: B Et cuncti liquidò nouimus, quia Rex licet egregiæ indolis, tamen adhuc puer eſt. Quid ergo mali Romana facit Eccleſia, ſi filio ſuo, cum adhuc impubes eſſet, cum adhuc tutore egeret, ipſa tutoris officium ſubiit, & ius, quod illi competebat, impleuit? Quis enim neſciat, quia Sacerdotem eligere puer ignorat? Sæpe mater iudicis tribunal irrumpit, teſtes adſciſcit notarios conuocat, ſicque per adſtipulationes, & rata, inſuper & apicum monumenta omnia bonorum ſuorum filio iura delegat: interim tamen, vſque dum ille ad iuuenilis ætatis incrementa perueniat, & rationis capax fiat, illa cuncta diſpenſat, omnia ordinat: ſicque quod iam alieni iuris eſt patrimonium ad propriæ diſponit prouiſionis arbitriũ. C Numquid ob hoc dicenda eſt mulier illa filio ſuo conceſſa ſubtrahere? immo veriùs perhibetur, vt puto, pietatis ſtudio deſeruire: quia quæ rudis adhuc filius dilapidare, ac prodigere poterat; hæc illa ſibimet aptè diſpoſita, cautè retenta, rationabiliter ordinata conſeruat. Carnalis ergo mater adiuuat filium in rebus terrenis; & mater Eccleſia filio ſuo Regi præbere non debet auxilium in ſpiritualibus donis? Obmuteſcat ergo plectenda verſutia, quæ ſcilicet hoc damnat, quod prædicare debuerat; illi crimen imponere nititur, quæ pro benefactis gloriæ titulum promeretur. D Huc accedit, quia nonnunquam ob varietatem temporum ſæpe mutãdus eſt ordo cauſarum. Tunc enim quando Pontificem Romana ſibi præfecit Eccleſia, tantæ ſimultatis fomes in ſeditionem ciues accenderat, tantus liuor, & odium tumultuantis populi corda turbauerat, vt de tam longinquis terrarum ſpatiis nequaquam regiæ clementiæ præſtolari poſſemus oraculum. Niſi enim quantocyus ordinaretur Antiſtes, pernicioſus in populo gladius mutuis vulneribus deſæuiret, & non parua Romanorum ciuium ſtrages fieret.

Romana Eccleſia ſpiritualis mater eſt Regum.

Regius Aduocatus.

ORtende quod vis, argumentare quod placet, dummodo conſtet, quia nullatenus debuit E immutari, quod Papa conceſſit, quod decreto conſtituit, quod ſcriptione firmauit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVid mirum ſi hominis, carnis adhuc fragilitate circumdati, ſtatuta mutentur, quando etiam omnipotens Deus, qui videlicet omnia, quæ futura ſunt, nouit: ea quoque, quæ à ſemetipſo conſtituuntur, immutat? Nam ex eo, quo promittit, aliquando aliquid minuit, vel etiam totum ſubtrahit: aliquando mala minatur, & non infligit.

Regius Aduocatus.

EA, quæ propoſuiſti, Scripturæ declarentur exemplis. Quid eſt ergo quod Deus vnquam promiſit, & minuit

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

SI non excidit, reminiſci potes, quia dixit Dominus ad Noë: Gen. 6. *Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt, eruntque dies illius centum viginti annorum.* Sed cum Scriptura commemoret quinqentorum tunc annorum extitiſſe Noë, Cur Deus quod promiſerit, interdum imminuit. quando hæc ſibi Dominus loquebatur, ſexcentorum verò tunc iam eſſe, cùm cataclyſmus erupit: liquidò patet, viginti annos de præſcripti numeri ſpatio fuiſſe ſubtractos. Vitæ itaque ſpatium, quod humano generi Deus promiſit, imminuit, quia peruerſitatis eorum reatus excreuit. Iudæ quoque per os Patriarchæ Iacob promiſit Spiritus ſanctus, dicens: Gen. 49. *Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat, qui mittendus eſt.* Et tamen nec temporibus Iudicum legimus viros de tribu Iuda ſemper ſuper Iſraël tenuiſſe ducatum, nec Reges ex eadem tribu principatum tenuiſſe vſque ad Chriſti reperiuntur aduentũ. Conſtat ergo, quia ſæpe Deus omnipotens, quod homini promiſit, imminuit; quoniam homo, quod Deo debuerat, non impleuit.

Regius Aduocatus.

DOce etiam vbi Deus promiſit bonum aliquod, & efficaciter non impleuit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

REcordare, quia dicit Dominus ad Ioſiam Regem Iuda: 4. Reg. 22. *Pro eo,* inquit, *quòd vidiſti verba voluminis, & perterritum eſt cor tuum, & humiliatus es* Cur Deus quæ promiſit nõnullis non tribuit *coram Domino, auditis ſermonibus contra locum iſtum, & habitatores eius, & ſcidiſti veſtimenta tua, & fleuiſti coram me: idcirco colligam te ad Patres tuos, & colligêris ad ſepulchrum tuum in pace.* & tamẽ paulò poſt Scriptura dicit: *In diebus eius aſcendet Pharao* * Nechao. *Nechao Rex Ægypti contra Regem Aſſyriorum ad flumen* 4. Reg. 23. *Euphratẽ, & abiit Ioſias in occurſum eius, & occiſus eſt in* * *Magedo, cùm vidiſſet eum.* *Mageddu. Ad Sedechiam quoque Regem Iuda per Hieremiam dicitur: Hier. 34. *Audi verbum Domini Sedechia Rex Iuda: Hæc dicit Dominus ad te: non morieris in gladio, ſed in pace morieris, & ſecundum combuſtiones Patrum tuorum, Regum priorum, qui fuerunt ante te, ſic comburent te: & vah Domine plangent te: quia verbum hoc ego locutus ſum, dicit Dominus.* Quod nimirum quomodo potuerit fieri, qui ſeriem ſcrutatur hiſtoriæ, numquam poterit inuenire. Nam poſtquam à Rege Babylonis ſemel eſt captus, Babyloniamque tranſlatus, vlterius numquam legitur ab eius vinculis abſolutus. Iuſto ergo iudicio ſubtrahit Deus homini nonnumquam bona, quæ promiſit, cùm rebellis homo illius ſeruare mandata contemnit.

Regius Aduocatus.

PRoſequere etiam quomodo Deus, quod minatus eſt, non infligit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

NEmo, qui limen Eccleſiæ terit, ignorat, quia Ionas ad Niniuen à Domino miſſus, exclamauit, dicens: Ionæ 3. *Adhuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur.* Quomodo. & cur Deus pœnas quas minatus nõ infligit. Sed quia ciuitas illa ad Deum toto eſt corde conuerſa, nequaquam iuxta minacem Domini ſententiam excidij eſt euerſione deleta. Cùm ergo Deus omnipotens non modò verax, ſed & ipſa ſit veritas, inuiolata conſilij ſui manente propoſito, exterioris iudicij ſui ſæpe variat ordinem, iuxta humani ſiue probi, ſiue improbi meriti qualitatem;

A quatenus & à prauitate correctus, quod Deus iuſtè minatur, euadat: & prolapſus in culpam, nullatenus, quæ pollicetur, bona percipiat. Hinc eſt, quod per Hieremiam dicit: *Bonas facite vias veſtras, & ſtudia veſtra, & audite vocem Domini Dei veſtri: & pœnitebit Dominum mali, quod locutus eſt aduerſum vos.* Hier. 17. Hinc eſt, quod ad Heli quoque per virum Dei Dominus ait: *Loquens locutus ſum, vt domus tua, & domus patris tui miniſtraret in conſpectu meo vſque in ſempiternum. Nunc autem, dicit Dominus, abſit hoc à me, ſed quicumque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* 1. Reg. 2.

Regius Aduocatus.

REctè planè cuncta, quæ propoſueras, perſpicuis roboraſti teſtimoniis Scripturarum; nunc autem pauliſper ad ſuperiora reuertere, & iuxta tuæ ſponſionis elogium, de domini Regis iniuria C rationem redde.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

GLorioſo Regi, nobis eligendo Pontificem, abiit, vt nos intuliſſemus iniuriam, cùm ad hoc nos, ſicut ſuperiùs dictum eſt, neceſſitas impulerit, non rapina: ad hoc, inquam, nos multos attraxit imminens periculum ciuilis belli, non lædendi, vel minuendi liuor Imperij.

Regius Aduocatus.

CIuile bellum obiicis, imminens periculum in tuæ allegationis defenſione prætendis; dicatur etiam, ſi placet, quia cælum rueret, terra cædem ciuium pateretur, perge adhuc addens, quia pontus areſceret, terra diluuium inundaret, quid mihi omnia hæc, dum conſtet, quia quidquid accidet, nullo pacto ſancti Papæ ſententiam debuiſti infrin-D gere, nulla ratione Synodalis decreti myſterium licuit violare? Sicut enim Scriptura perhibet: *Melius eſt vt oriatur ſcandalum, quàm vt veritas relinquatur.* Nam ſi hoc bellum timuiſſent beati Martyres, fierent proculdubio ſanctæ militiæ deſertores.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

NOn ignoras, quòd inter omnes ſanctos martyres Petrus, & Paulus in Apoſtolici Senatus culmine poſſident principatum.

Regius Aduocatus.

HOc ſicut negare ſacrilegum eſt, ita & affirmare ſuperfluum.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

EOrum ſunt nobis tenenda veſtigia, eorum forma noſtris eſt actibus imprimenda, ſub eorum B magiſtra debemus viuere diſciplina.

Regius Aduocatus.

HOc vtique elatum eſt perſpicuum ac: ſed quid à te portenti, quid præſtigij ſub hoc funiculo inductionis alatur, ignoro.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

TOlle præſtigium, intellige veritatem, times me tamquam tibi tendiculas ſubſtruentem, audi Paulum de Coapoſtolo ſuo Petro, veraciter perhibentem: *Priuſquam venirent quidam à Iacobo, cum Gentibus edebat: cùm autem veniſſent, ſubtrahebat ſe, & ſegregabat, timens eos, qui ex circumciſione erant.* Cernimus ergo Petrum non rigidum, ſed diſcretum. Timebat enim Iudæos, ne per occaſionem Gentium à fide recederent Chriſtianorum, & ne

perderet

Perderet gregem creditum, boni paſtoris eſt imitatus exemplum. Factus eſt enim Iudæis tamquam Iudæus, vt Iudæos lucrifaceret. Sic Chriſtus apparuit in forma carnis peccati, vt à peccatis hominẽ liberaret: & cùm legem Moyſi non ambigeret abolendam, conſulens tamen adhuc rudibus, & infirmis fratribus, tenuit ad tempus vmbram legis, vt eos quandoque proueheret ad perfectè noſcendam plenitudinem veritatis. In hoc ergo B. Petrus diſcretionis nobis regulam dedit, quatenus aliquando vbi tamen non plurimùm noceat, declinemus aliquantulum à tramite rectitudinis, vt conſulere valeamus infirmis.

S. Petri Apoſtoli diſcretio in Iudæorum ſalute curanda.

Infirmorũ cauſa an liceat interdum à rectitudine nonnihil declinare.

Regius Aduocatus.

QVi dicis, quòd Petrus aliquando legem Iudaicam tenuit, cur non etiam dicis, quod in eadem Epiſtola legitur, nimirùm, quia Paulus eum in faciem reprehendit? *In faciem*, inquit, *ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat.* Eique dixit: *Si tu, cum ſis Iudæus, Gentiliter, & non Iudaicè viuis, quomodo cogis Gentes iudaizare? Cùm ergo illud permiſiſti, iſtud quare ſilentio ſuppreſſiſti?*

Galat. 2.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVod Petrus egit compaſſione miſericordiæ, hoc Paulus arguit pro magiſterio diſciplinæ: ille quod fecit diſpenſatiuè, vt infirmis tolleret ſcandalum; hoc iſte corripuit, ne indiſcretus quilibet paſſim adduceret in exemplum. In Petro diſcamus, vt periculo ſimus imminente diſcreti; in Pauli ſermonibus inſtruamur, vt ſanis rebus vita noſtra mirè deſeruiat rectitudini.

Cur B. Petrum B. Paulus reprehendit.

Regius Aduocatus.

LAudo quidem redditam rationem, ſed cùm duorum Apoſtolorũ propoſueris magiſterium, mirum cur prætermiſſo Paulo, ſolum Petrum adduxeris in exemplum.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

NOli, frater, pueriliter currere, immo noli volare, ſed perge; pro grauitate quippe negotij pro ratio eſt quoque moderanda ſermonis. Audi etiam conſequenter & Paulum, diſcretionis aureæ lineam noſtris oculis opponentem, eiuſdémque diſpenſatiuæ compaſſionis auctorem. Sicut enim Apoſtolicorum Actuum teſtatur Hiſtoria: *Perambulabat Paulus Syriam, & Ciliciam, confirmans Eccleſias, perueniteque in Derben, & Lyſtram: Et ecce diſcipulus quidam erat, nomine Timotheus, filius mulieris viduæ fidelis, patre autem Gentili.* Hunc ergo, vt ad compendium veniamus, Apoſtolus circumcidit, quoniam Iudæos, immo Iudæus, qui in illis erant regionibus, timuit. Cur itaque circumcidit fidelem hominem non Iudæum, qui videlicet incircumciſus erat, ſed natione Gentilem, niſi diſcretionis ſtudio deſeruiret, ne Iudæi fideles in ſcandalum corruentes, à fide recederent? Hoc etiam nunc ad memoriam redit, quoniam aliquando iuxta morem Nazaræorum comam ex voto nutriuit, & poſtquam nauigaſſet in Syriam, in Cenchris poſitus, caput iuxta legis mandata totondit. Refert adhuc Lucas ſacræ ſcriptor Hiſtoriæ: *Cùm veniſſemus*, inquit, *Hieroſolymam, libenter ſuſceperunt nos fratres, & ſequenti die Iacobus, & omnes ſeniores, qui cum eo erant, Euangelio illius comprobato dixerunt ei: Vides frater, quot millia ſunt Iudæi, qui crediderunt in Chriſtũ, & ij omnes æmulatores ſunt legis. Audierunt autem de te, quod diſceſſionem doceas à Moyſe, eorum, qui per Gentes ſunt Iudæorum, dicens, non debere eos circumcidere filios ſuos, neque ſecundùm conſuetudinem ingredi. Quid ergo eſt? vtique oportet conuenire multitudinem: audient enim te ſuperueniſſe. Hoc ergo fac, quod tibi dicimus: ſunt nobis viri quatuor votum habentes ſuper ſe. his aſſumptis, ſanctifica te cum ipſis, & impende in eos, vt radant capita, & ſciant omnes, quia quæ de te audierunt, falſa ſunt, ſed ambulas & ipſe cuſtodiens legem. Tunc Paulus aſſumptis viris, poſteriori die purificatus cum illis intrauit in templum, annuncians expletionem dierum purificationis; donec offerretur pro vnoquoque eorum oblatio.*

Act. 16.

S. Paulus aliorũ ſcandalum quãtopere vitare ſtuduerit.

Act. 18.

Act. 21.

Cur itaque Paulus iuxta cærimonias Iudæorum caput raſit, nudipedalia exercuit, ſacrificia obtulit, & legem deſtruens, legis præcepta ſeruauit? Cur, inquam, hæc omnia, niſi vt his, qui ex Iudæis fideles extiterant, ſcandalum tolleretur? formam ſuſcepit ægritudinis, vt morbos auferret ægrotis; ſeruauit cærimonias legis, de quibus tamen in Epiſt. ſua dicit: *Quæ mihi fuerunt lucra, facta ſunt detrimenta, & propter Chriſtum arbitror velut ſtercora.* Circumcidit hominem, & tamen hoc terribiliter clamat: *Dico*, inquit, *vobis, quia ſi circũcidamini, Chriſtus nihil vobis proderit.* Quod quæſo, maius peccatum eſſe poterit, quàm Chriſtum perdere, Chriſtianæ Religionis regulam violare, Iudaicæ legis ritus inducere, nouam Euangelij gratiam impugnare? Et tamen hæc Apoſtolus Paulus in ſuperficie feciſſe conſpicitur, ne in ipſis nouæ fidei rudimentis mentes adhuc teneræ ſcandala paterentur. Quantùm namque in exterioribus cernitur, Cherintus, & Ebion nil penè peius inueniuntur egiſſe, quàm Paulus. Qui nimirum in Chriſtum credentes, propter hoc ſolum à parentibus anathematizati ſunt, quia legis cæremonias Chriſti Euangelio miſcuerunt: & ſic noua confeſſi ſunt, vt vetera non mutarent. Sed ecce cum dicitur, quoniam Iacobus, & omnes Seniores hoc Paulo conſilium dederunt; omnes ergo Diſcipuli, quod Paulus fecit, pariter fecerunt: vnum ſcilicet in hoc habent meritum, & qui fecit, & qui faciendi dedere conſilium.

Philip. 3.

Galat. 5.

Hæreſis Cherinti, & Ebionis.

Si ergo ipſi Principes mundi, quorum legibus parent, non modo Regna terrarum, ſed vltro etiam celſitudo cælorum, non dubitauere perpaucis, qui tunc erant hominibus in tam periculoſo negotio conſcendere, cur nobis vtique paruulis, & infra illorum veſtigia longè iacentibus non licuit innumerabili Romanæ Vrbis multitudini ſubuenire? Sed quid Apoſtolos loquimur ſcandalum cauiſſe debilium, & nouiter conuerſorum; cùm & ipſe illorum Magiſter & Dominus, cuius nimirũ omnia ſæcula ſubſternuntur imperio, ad noſtræ imitationis exemplum, ſcandalum præcauerit Iudæorum? *Simon*, inquit, *Reges terrarum à quibus accipiunt tributum, à filiis ſuis, an ab alienis? quo reſpondente: Ab alienis; præſtò ſubiungit: Ergo liberi ſunt filij. Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare, mitte hamum, & eum piſcem, qui priùs aſcenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem: illum ſumens, da eis pro me, & te.* Ad molliendum ergo rigorem rectitudinis, ad tenendam virtutem diſcretionis, ſi tibi Petrus non ſufficit ad exemplum, iunge ſimul & Paulum. Quòd ſi procaci contumaciæ nequeunt vterque ſufficere, pudeat te vltra leſum per dicacitatis ineptiam proſilire: *Finis enim legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti.*

Matth. 17.

Chriſtus miraculo ſcandalum tollit.

Rom. 10.

Regius Aduocatus.

DIſcretionis virtutem tot Scripturarum teſtimoniis approbatam improbare non poſſumus; ſed abſit, vt vlla virtus ſit tam ſublimis, tamve præcipua, cuius tenendæ ſtudio in anathematis

C

Diuinæ Legis finis. barathrum corruere debeamus. Nam cùm omne, quod nobis ex diuina Lege præcipitur,ad hoc procul dubio tendat,vt nos Creatori noſtro ſocietas æterna coniungat:ſi nos ab eo,quod abſit,per maledictionis ſententiam cõtingat abſcedere,quæ virtus,quæ diſcretio, quæ,ſicut dicitur, pia compaſſio tam incomparabile damnum nobis poterit compenſare ? Sanè ſi propter hoc ſolum virtus appetitur, vt omnipotentis Dei ſocietas acquiratur, qualis iam illa virtus erit, quæ nos à diuini contubernij ſocietate repellat.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

HÆc cur proſequaris;quia nobis occulta ſunt, euidenter expone.

Regius Aduocatus.

SYnodalis enim Decreti pagina, quam cum Concilij totius aſſenſu beatus Nicolaus Papa conſtituit, cui propriæ manus articulum indidit, quam tot Epiſcoporum venerandus, celebriſque Conuentus ſubſcriptione firmauit, anathematis vinculo iuxta morem carere non potuit.Vnde vos pro compaſſione,vel cõdeſcenſione, neſcio, quam diciris furentis populi , nequaquam voſmetipſos debeteris tam inenodabilis ſententiæ nexibus irretire. Ridiculum quippe eſt,ſic obtutum de voragine marinis fluctus eruere , vt ipſe compellatur ereptor ſub vndoſis procellarum ſpumantium cumul s remanere.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Andabatarum mos in pugnando. Lege Not. CVm hæc inconſultius loqueris,Andabatorum aduerſum me more confligis , qui nimirum dum clauſis ſemper oculis pugnant , alios quidem vulnerant , ſed quomodo ſemetipſos à vulneribus tueantur,ignorant. Dicis, quia nequaquam debemus in anathema corruere,etiam ſi per hoc valeamus infirmis fratribus ſubuenire. Ecce vibraſti gladium,tentaſti vulnus infligere, ſed tibimet vbi clypeum opponeres , non vidiſti. Numquid tibi iam de memoria excidit , quod ſuperiùs protuli, quoniam B. Paulus in Epiſtola ſua dicit : *Quia ſi circumcidamini Chriſtus vobis nihil proderit:* Et tamen,
Galat. 5. quod tam diſtrictè prohibuit,ipſe pro charitate fratrum infirmantium,ne ſcandalum paterentur, impleuit.Quod enim maius,ſiue deterius poterit quis anathema ſubire,quàm cui negatum eſt,Chriſtum pro ſui reatus damnatione prodeſſe?Nam cui Chriſtus non prodeſt,procul dubio anathema eſt, nihilque eſt aliud anathema quemlibet fieri,niſi à Chriſti, in quo benedicuntur omnes Gentes, ſocietate repelli. Si ergo Paulus hoc anathema pro charitate fratrum ſubire non timuit,immò prorſus euaſit, cùm non qualemcumque hominem, ſed Chriſtianum vtrique diſcipulum circumcidit; tu,quæſo vbi cordis oculos am ſiſti , qui , quod Apoſtolus fecit, non faciendum eſſe teſtaris? Ipſe enim dicit: *Quæcumque ſcripta ſunt,ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt.* Rom. 15.

Regius Aduocatus.

VEriſimile eſt , quia ſicut Paulus coapoſtolum ſuum Petrum de iudaizandi rediuiua vſurpatione corripuit:ita nihilominus & in ſemetipſum,poſtquam diſcipulum circumciderat,reprehendit : nec mihi hoc aliter vmquam poterit perſuaderi,niſi forſitan in eius verbis aliquatenus valeat inueniri.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

VT nullus ambiguitatis næuus in tua mente remaneat,vt nulla cor tuum ſuper hoc nego-

A tio deinceps caligo confundat , audi quid idem Paulus ad Romanos dicat: *Veritatem dico in Chriſto, non mentior,teſtimonium mihi perhibẽte conſcientia mea in Spiritu ſancto , quoniam triſtitia eſt mihi magna , & continuus dolor cordi meo : optabam enim ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis, qui ſunt cognati mei ſecundum carnem, qui ſunt Iſraelitæ.* Ecce Paulus cùm non ſit ſicut nos neceſſitate coactus, ſpõte ac volũtariè deſiderat anathema eſſe pro fratribus;& tu mihi proponis anathema timendũ,vbi me perſpicis,& ineuitabili prorſus neceſſitate fuiſſe conſtrictum , & charitatis ſtudio , ne tanta fratrum multitudo corrueret.inclinatum.Audi etiam quid Moyſes pro populo Iſraelitico poſtulans dicat: *Obſecro , Domine , peccauit populus iſte peccatum magnum,fecerunt ſibi Deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam , aut ſi non facias , dele me de libro tuo quem ſcripſiſti.* Quod nimirum tunc pleniter fit,cùm reprobis in iudicio dicit: *Ite maledicti in ignẽ æternum.* Ecce hinc Paulus optat anathema pro fratribus fieri;ecce illinc Moyſes poſtulat ex Dei libro pro populi,quem ducebat,charitate deleri,& ſola Romana Eccleſia, quæ pietatem , & charitatem toto terrarum orbe ſpecialiter , & principaliter docet, ex iminentibus & iam vibratis vndique gladiis filios ſuos , quos quotidie per ſacri Baptiſmatis myſteriũ generat , liberare non audet? *Maledictus vir,*ait Saul,*qui comederit panẽ vſque ad veſperã, donec vlciſcar me de inimicis meis.* In hoc,ſicut legitur, anathema Ionathas cecidit,ſed eum ab imminenti mortis ſententia, charitas, qua pro populo ſtrennè dimicauerat, liberauit. Vis audire quid etiam de ipſo Ieſu , totius benedictionis auctore,idem Apoſtolus dicat? *Chriſtus,* inquit, *vt nos liberaret à maledicto legis , factus eſt maledictum.* Si ergo ipſe auctor benedictionis æternæ,vt nos à vinculo maledictionis abſolueret,mal edictioni nõ eſt dedignatus ſubiacere: ſi Sancti quique vel noui, vel veteris Teſtamenti , dum ſui capitis imitantur exemplum , & infirmis ſubuenire fratribus in periculis cõcupiſcunt,& anathematis ſubire ſententiã nullatenus perhorreſcunt: cur vnum mihi niteris imputare peccatum , & charitatem ad hoc induxiſſe non perſpicis, quæ operit multitudinem peccatorum? quomodo autem me cuiuſlibet hominis ſententia ligat,quem charitas ipſa,quæ Deus eſt,liberat ? Erubeſcat ergo humani anathematis imputator, cùm per charitatis gratiam mecum ſit æternæ benedictionis indultor.

Rom. 9.

Perfecta S. Pauli charitas in ſuos.

Exod. 32. Moyſis erga ſuos amoris perfectus.

B

Matth. 25.

1. Reg. 14

C

Galat. 3.

Perfecta Chriſti imitatio.

D

1. Pet. 4.

1. Io. 4.

Regius Aduocatus.

QVicumque in diſputatione certãti veritas ipſa defecerit, ineptum eſt adhuc per ambages, atque verſutias pertinaciter niti;ridiculum eſt diutius verbis prolixioribus immorari: de vinculo ſiquidem anathematis, quo te hactenus arbitrabar aſtringi,ita te nauiter expediſti, vt nihil de cætero tibi valeat obiici,nil ſuper hoc capitulo rationabiliter poſſit opponi. Verumtamen adhuc mihi video materiam ſupereſſe, quam tibi valeã non ſine cauſa reluctator obiicere. nicitis , quia neceſſitate conſtricti, & velut anguſti temporis breui ſpatio coarctati, nequaquam potuiſtis in electione Pontificis expectare conſenſum regiæ maieſtatis,quod profectò friuolũ eſſe perſpicuum eſt.Conſtat enim tres plus minus menſes interim decurriſſe, ex quo ſanctæ memoriæ Papa Nicolaus occubuit , vſque ad Kalendas Octobris cùm iſte ſucceſſit.Videamus ergo ſi per tam moroſam longitudinem,trimeſtria videlicet ſpatij,nõ poterit ab aula regia pragmaticæ ſanctionis vobis Apocha reportari.

E

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

ECce compel ... me vulgato ſermone depromere, quod ob Imperialis Palatij reuerentiam decreueram ſilentio præterire: ſed iuxta veſtræ ſcilicet exactionis inſtantiam, iam proferatur in medium opus egregium veſtrum ſæculis omnibus inauditum. Rectores enim aulæ regiæ cum nonnullis Teutonici regni ſanctis, vt ita loquar, Epiſcopis conſpirantes contra Romanam Eccleſiam, Concilium collegiſtis, quo Papam quaſi per Synodalem ſententiam condemnaſtis, & omnia, quæ ab eo fuerant ſtatuta, caſſare incredibili prorſus audacia præſumpſiſtis: in quo nimirum non dicam iudicio, ſed præiudicio, idipſum quoque Priuilegium, quod Regi prædictus Papa contulerat, ſi dicere liceat, vacuaſtis. Nam dum, quidquid ille conſtituit, veſtra ſententia decernente, deſtruitur; conſequenter etiam id, quod ab eo Regi præſtitum fuerat aboletur. Sed abſit à nobis, vt propter cuiuſlibet hominis inſolentiam Rex, qui innocens erat, quantùm ad nos, rem ſui iuris amittit, quem auctore Deo votis omnibus præſtolamur ad Imperiale faſtigium, non permittimus ob alienam culpam regiæ dignitatis incurrere detrimentum.

Synodus iniqua contra Romanam Eccleſiam.

Quomodo principes indignos ſe faciant priuilegiis ſibi ab Eccleſia Romana conceſſis.

B

Sed vt totam inauditæ calamitatis noſtræ percurramus hiſtoriam, Stephanus Cardinalis Presbyter Apoſtolicæ Sedis, vir videlicet tantæ grauitatis, & honeſtatis nitore conſpicuus, tantis denique, ſicut non obſcurum eſt, virtutum floribus inſignitus, cum Apoſtolicis Litteris ad Aulam regiam miſſus, ab aulicis adminiſtratoribus non eſt admiſſus: ſed per quinque ferè dies, ad B. Petri & Apoſtolicæ Sedis iniuriam, præ foribus manſit excluſus. Quod ille, vtpote vir grauis, & patiens, æquanimiter tulit. Legati tamen officium, quo fungebatur, implere non potuit. Clauſum itaque, ſignatumque myſterium Concilij, cuius erat gerulus, retulit, quia regis eum præſentari conſpectibus Curialium plectenda temeritas non permiſit. In qua nimirum inopinatæ præſumptionis audacia tanta diſputandi videretur ineſſe materia, vt & Demoſthenis eloquentiam vincat, & copiam Tullianæ facultatis excedat. Vnde ſi vellemus iniuriam noſtram diſtrictiùs perſequi, iure poſſemus obtendere, quia vos Romanæ Eccleſiæ, voſmetipſos ipſo dono priuaſtis, qui ſcilicet ei præiudicij veſtri gratis contumeliam intuliſtis. Ille quippe fœdus amicitiæ violat, qui gratis amicum per offenſionis moleſtiam pulſat. Nam & Dominus Iudæis per Hieremiam ait: *Ecce feriam domui Iſraël, & domui Iuda fœdus nouum, non ſecundum pactum, quod pepigi cum Patribus eorum, pactum quod irritum fecerunt.* Ille ergo irritum reddit beneficij pactum, qui prior violat amicitiæ ſacramentum. Verumtamen Romana Eccleſia non vult exaggerare, quod pertulit: ſed perſeuerare cupit in munere, quod regio culmini liberaliter prærogauit.

Stephani Cardinalis laudes.

C

D

Fœdus amicitiæ quomodo violetur.

Hier. 31.

E

Regius Aduocatus.

QVod domino noſtro Regi reuerenter adſcribis innocentiam, dignè facies: quòd autẽ adminiſtratoribus Aulæ publicæ deuoluis è diuerſo calumniam, videtur iniuſtum. Quidquid enim circa vos in huiuſmodi caſibus actum eſt, ad hoc nos regiæ Matris impulit Imperiale præceptum, non propriæ libertatis arbitrium.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

ET ego tibi ſecundum cordis tui duritiam reſpondebo: dico enim, quia Dei omnipotentis

A obtemperare ſermonibus aliquando peccatum eſt.

Regius Aduocatus.

AD hoc, quod aſſeris, mens humana concutitur, & Chriſtianæ pietatis ferre non valet auditus.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVia hoc tantopere miraris, illud etiam conſequenter adiicio, quia propter hoc, quod Deo quidam promptus obediuit, funditus periit: alius ob id, quia obtemperare contempſit, ad cumulum gratiæ plenioris aſcendit.

B

Regius Aduocatus.

INcredibile eſt valde, quod dicis: verumtamen ſi vales exemplis approbare quod loqueris, dic quis vnquam Deo obediuit, ac propterea periit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

NOn te latet, quia Iudæ Iſcarioti, qui iam accepto conſilio eum traditurus erat, Dominus ait: *Quod facis, fac citiùs.* Poſtmodum quoque, cùm ad eius oſculum accedere præſumpſiſſet, adiecit: *Amice, ad quid veniſti?* ſubauditur, perfice. Sed quia miſer his ſermonibus efficaciter obediuit, irreuocabiliter periit.

Ioan. 13.

Mala obedientia.

C

Regius Aduocatus.

HVius propoſitionis ratione reddita, redde cõſequenter alterius, quis ſcilicet nec omnipotentis obedientiam ſpreuit, & propter hoc copioſiorem gratiam meruit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

SI placet hoc in memoriam reuoca, quod Dominus ad Hieremiam dixit: *Vade ad domum Rechabitarum, & loquere eis, & introduces in domum Domini in vnam exhedram theſaurorum, & dabis eis bibere vinum.* Et paulo poſt Propheta ſubiungit: *Et poſui coram filijs Rechabitarum ſcyphos plenos vino, & calices, & dixi ad eos: Bibite vinum, qui reſponderunt: Non bibemus vinum, quia Ionadab pater noſter præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos & filij veſtri vſque in ſempiternum.* Vnde poſtmodum Hieremias ait eis: *Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Non deficiet vir de ſtirpe Ionadab filij Rechab, ſtans in conſpectu meo cunctis diebus.* Ecce ille malè obediens, perfunctus obedientiæ munere cucurrit ad laqueum; iſti feliciter inobedientes, perpetuum Conditoris ſui meruere conſpectum. Hoc etiam ad hoc valet, quod ſuperiùs dictum eſt, quia cùm Papam ſine conſenſu Regis elegimus, non præſto, quod extrinſecus actum eſt diiudicare, ſed potiùs quo animo, & qua intentione ſit factũ, deberetis diligenter attendere.

Hier. 35.

An Deo nõ obedire poſſit non eſſe malum.

D

Res ex intentione æſtimandæ ſunt.

E

Regius Aduocatus.

HÆc argumenta nobis domeſtica ſunt & nunquam deficiunt, quia de promptuariis proferuntur; ſemper enim poſſumus in praui operis exhibitione delinquere, & quia occulta eſt ad puræ mentis debemus patrocinium conuolare.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

CEnſeſne ſemper debere iuxta rerum, atque verborum ſuperficiem iudicari? quid enim iuxta verborum ſtrepitum magis eſt abſonum, quàm cum Deus Pater, & Filius, & Spiritus ſan-

Scripturæ verba interdum non ſunt iuxta ſonum accipienda.

ctus mediatorem Dei, & hominum dicitur tradidiſſe. Ecce Chriſtum tradidit Iudas, tradidit & Deus Pater: numquid non quaſi ſimile factum videtur? Ergo ne traditor eſt Iudas, & traditor Deus Pater?

A

Regius Aduocatus.

VNde probas, quia Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus tradiderint Saluatorem?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Rom. 8.

AVdi Apoſtolum dicentem: *Qui proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.*

Sap. 12.

Cui & Solomon ait: *Cùm ſis iuſtus, & omnia iuſtè diſponas, ipſum quoque, qui non debet puniri, condemnas.*

B

Quo diſcrimine Chriſtum morti tradiderit Deus ac Iudas.

Quòd autem ſe Filius tradiderit idē dicit Apoſtolus: *Qui me dilexit, & tradidit ſeipſum pro me.* Quòd autem & Spiritus ſanctus tradiderit Filium Sapientia perhibet, dicens: *Benignus eſt enim Spiritus ſapientiæ, & non liberabit maledictum à labiis ſuis.*

Sap. 1.

Galat. 3.

Maledicti apud veteres dicebantur omnes qui pendebant in ligno. Chriſtus autem, vt Apoſtolus dicit, vt nos liberaret à maledicto, factus eſt maledictum. Spiritus verò ſanctus non liberauit maledictum à labiis ſuis, quia quæ per ora Prophetarū de Chriſti paſſione locutus eſt, non prohibuit: ſed ſuper eum ſine diminutione compleri cuncta permiſit. Ergo ſecundum te, qui non de cordis intentione, ſed ſēper ex operis vis ſuperficie judicare: ſi Pater tradidit Filium, & ipſe ſe tradidit Filius, inſuper & Spiritus ſanctus, Iudas quid mali fecit? Facta eſt traditio à Patre, facta eſt à Filio, nec non à Spiritu ſancto, facta eſt & à Iuda. Vna res à pluribus facta eſt, ſed eadem res in operatoribus diſcernenda eſt. Quod enim Deus omnipotēs ex charitate; hoc Iudas fecit ex pecuniæ acquirendæ cupidine. Quod Deus fecit ad ſalutis noſtræ remedium; hoc ille fecit ad explendum inſatiabilis auaritiæ votum. Vides ergo quia non quid homo faciat, debemus attendere; ſed quo animo, & voluntate faciat, diligenter examinare. Nam ſi ſola dumtaxat exteriora perpendimus, inuenimus ipſum Dominum Saluatorem & dixiſſe quòd prohibet, & aliter feciſſe, quā iubet.

C

Matt. 5.

Quiſquis, ait, *dixerit fratri ſuo, fatue, reus erit gehennæ ignis*: & tamen ipſe reſurrectionis ſuæ die duobus de ſe dubitatiuè loquentibus ait: *O ſtulti, & tardi corde ad credendum.*

D

Matt. 25.

Matt. 5.

Dixerat etiam in monte Diſcipulis: *Si quis te percuſſerit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram.* In paſſione verò poſitus percutienti ſe in maxillam puero Sacerdotis non modo nō alteram præbuit, ſed inſuper dixit: *Si male locutus ſum, exprobra de malo; ſin autem benè, cur me cadis?*

Ioan. 18.

Et quomodo iam verum erit quod de illo Lucas ait: *Quia cœpit facere, & docere*, ſi quod docuit, non impleuit? Sed proculdubio intelligendum eſt hoc eum præcepiſſe ad præparationem cordis, non ad oſtentationem operis. Quomodo enim paratus corde non fuit in maxillam alteram cædi, qui pro hominum ſalute decreuerat toto corpore crucifigi?

Act. 1.

Præceptum Chriſti de præbenda maxilla percutienti, quomodo intelligendum.

E

Paulus etiam palma percuſſus iuſſione Pontificis, ait: *Percutiet te Deus, paries dealbate.*

Act. 23.

Quod minus intelligentibus videtur in verbo conuicium, ſed in ſenſu Prophetici tenet oraculi ſacramentum. Paries enim dealbatus hipocryſis eſt, ſacerdotalē ſub hoc nomine præferens dignitatem, ſed occultans intrinſecus luteam malitiæ turpitudinem: nā quod humilitatis fuit, mirabiliter cuſtodiuit. Cum enim illi diceretur: *Principi Sacerdotum maledicis?* reſpondit: *Neſciui, frater, quia Princeps eſſet Sacerdotum. Scriptum eſt enim: Principem populi tui non maledices.*

Ibid.

A

Vbi patenter oſtenditur, quanta illud tranquillitate dixiſſet, quod irans intuliſſe videbatur. Quibus Scripturarum teſtimoniis quid aliud edocemur, niſi quia non iuxta nuda verba ſemper debemus ſententias iudicare: ſed quo animo, qua mentis intentione proferantur, inſpicere?

Regius Aduocatus.

DVbia, quæ proponis, luculenter elucidas per exempla, quæ ſubiicis: ſed, quæſo, te, vt ad ſuperiora paulisper redeas, & cur nos calumnieris, vobis præiudicium intuliſſe, qui regiæ ditioni paruimus, patenter exponas.

Defenſor Romæ Eccleſiæ.

B

REctè, planè, ordinabiliter, & congruenter, poſtquam omnis veſtræ partis obiectio non theoricis argumentis, non coloribus oratoriis, non denique dialecticis ſyllogiſmis, ſed viuæ potiùs, atque perſpicuæ veritatis eſt ratione purgata: verſa vice iam dignum eſt, vt de veſtris exceſſibus vel breuiter diſſeratur. Enimuerò damnatio Papæ tam grauis, & inexplicabilis eſt, vt non humano, ſed diuino dumtaxat ſit tractanda iudicio. Reges autem noſtros cùm ætatis infirmitas, tum fragilitas ſexus excuſat: quibus vtique non reatus adſcribitur, ſed eorum Conſiliariis, vt dignū eſt, imputatur. Omiſſis itaque peruerſitatibus cæteris, vt quid ignorante Roma reprobum hominem in Romanum Pontificem eligere præſumpſiſtis?

Regū peccata Conſiliariis adſcribenda non ſemel.

C

Regius Aduocatus.

ELectionem quidem, vt palam eſt, fecimus: ſed longè priùs Gerardo Comite, aliiſque Romanis, vt dicebatur, ciuibus infatigabiliter inſiſtentibus, ad hoc inducti ſumus. Nam & Abbas Monaſterij, quod dicitur Cliuus Scauri, non defuit. Non ergo, vt aſſeris, ignorante Roma, ſed præſente, atque petente, Romani Pontificis electio facta eſt.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

IN hoc pro me facis, dum Gerardo ſub anathemate conſtituto te communicaſſe teſtaris: nam vt de Abbate, & aliis interim ſileamus, de Gerardo liceat tātummodo dicere, Eccleſiæ hominem non fuiſſe, & Chriſti nequaquam pertinuiſſe fidelibus.

D

Gerardus Galeriæ Comes à Nicolao II excommunicatus.

Illud enim vnum caput anathemati, maledictionique ſubiacuit omnium ferè Pontificum, quicumque Romanæ Eccleſiæ ſuis temporibus præfuerunt: demùm paulò ante quàm moreretur, propter Ducem, & Archiepiſcopum Anglorum, quos à beati Petri liminibus redeuntes inuaſit, ſpoliauit, & vſque ad mille Papienſis monetæ libras appendentia rapuit. Propter hoc itaque in plenaria Synodo, Papa Nicolao præſidente, excommunicatus eſt, & extinctis luminaribus ſub perpetuo fuit anathemate condemnatus. Perpendat igitur ſancta Synodus, ſi illius, eiuſque complicum rata iure videatur electio, qui tam terribiliter, atque irreuocabiliter eſt ab Eccleſiæ viſceribus Euangelica, atque canonica falce præciſus, vt ne in morte quidem ad Chriſtianitatis fuerit titulum reformatus: & ſic per eum ordinari Romanam Eccleſiam dignum fuit, qui eius ſemper cruentus extitit inimicus; qui eam ſemper eſt feraliter perſecutus. Et quomodo ſummam debet Eccleſiam ordinare, cui cuiuſcumque limen Eccleſiæ non licet attingere? Clamat Dominus ad Iſraël: *Anathema in medio tui Iſrael: nec poteris ſtare contra hoſtes tuos, donec deleatur ex te, qui hoc contaminatus eſt ſcelere.* Et hoc quare? Quoniam Achar filius Charmi de anathemate Hieri-

Excommunicati non habent ius ad electionem Pontificis.

E

chio ducentos dumtaxat, argēti ſiclos, regulamque auream quinquaginta ſiclorum, & coccineum abſtulerat pallium: & ob hanc vilem videlicet ſummam auctor ſceleris non modo lapidatur, ſed & lapidum aceruis obruitur. Si propter illum hominem, qui dumtaxat vnum ſacrilegium fraude cōmiſerat, Iſraël ante ſuorum hoſtium faciem ruiturus erat: quomodo ſtabit Eccleſia, ſi per virum tot criminibus inuolutum, fuerit ordinata? præſertim cum & talem elegerit, in quem, teſte mundo, omnium vitiorū ſentina confluxit pſeudo epiſcopum, apoſtolum Antichriſti, aduerſarium Chriſti, animam puellarum, mangonem eccleſiarum. Quis ergo iſtorum iuſto videbitur examine præferendus? verum is, quem elegit vnus vir perpetuæ maledictionis anathemate condemnatus: an ille potius, quem Cardinales Epiſcopi vnanimiter vocauerunt: quem Clerus elegit, quem populus expetiuit nō in extremitate terrarū, ſed intra mœnia Romanorum, & in ipſius Sedis Apoſtolicæ gremio.

Cadaloum Antipapam intelligit.

Regius Aduocatus.

TOt à te rationibus redditis, poſſemus fortaſſis adhibere conſenſum, ſi ſemel emiſſam decerer regiam maieſtatem mutare ſententiam, principali quippe gloriæ velut inconſtantiæ næuus imprimitur, ſi quodcumque ſuæ conſtitutionis Edictum leuiter annulletur.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVis neſciat Rege Deum eſſe maiorem? Et tamen dicere non erubeſcit: *Pœnitet me, quòd conſtituerim Saul Regem*; & per Samuelem ei denunciat dicens: *Præfecit te Dominus, ne ſis Rex ſuper Iſraël.* Si pœnitere ſe Deus aſſeruit, qui futura cuncta cognouerat: cur homo ſuam commutare in melius ſententiam erubeſcat, qui qualis, & ipſe quoque ſit futurus, ignorat? Ille de bono factus eſt malus; iſte, videlicet Cadaloüs, de malo vtique, quod iam erat, fit quotidie diaboli more deterior.

1. Reg. 15.
Sententiam in melius mutare non eſt dedecus.

Regius Aduocatus.

QVàm inconſultè nunc loqueris, qui diabolum deteriorari poſſe teſtaris, qui certè tam malus eſt, vt deterior eſſe non poſſit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

MEntior, ſi quod propoſui, Scripturæ teſtimoniis comprobare non valeo. Nam, Iſaia teſte, dicebat ſuperbus in mundi principio: *Aſcendā ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo.* Paulus autem dicit: *Qui in fine mundi veniet, aduerſatur, & extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quia ergo tunc affectauit Deo ſe ſimilem eſſe, in fine mundi iam deterior factus, vult quaſi ſuperior eminere. Per quod manifeſtè colligitur, diabolum adhuc in deteriora poſſe corruere: & quia diabolus interpretatur deorſum fluens. Cadaloüs à cadendo dictus, ruinam populi ſonat, ipſis quoque nominibus aptiſſimè inuicem vterque concordat. Dic ergo quomodo iſte Pontifex erit, quem non Romanus populus, ſed vnus homo cum ſuis complicibus, idemque non Romanus, ſed ſuburbanus; & non eccleſiæ filius, ſed maledictus, & anathematizatus elegit? Illene erit tuo iudicio Pontifex, qui ſuam vendidit, vt Romanam Eccleſiam obtineret? qui Romanus occidit in ore gladij, vt Romanus Pontifex fieret? Dicis, non debuiſſe me Pontificem ſine conſenſu Regis eligere, & magnipendendum mihi non fuiſſe, vt populus non periret. Ecce hinc B. Auguſtinus Hipponenſi Eccleſiæ, Valerio viuente, præficitur: ecce illinc Ambroſius octauo die poſtquam baptizatus eſt, perceptis cunctis eccleſiaſticis gradibus, Epiſcopus ordinatur. In quibus vtique ob nil aliud canonicæ auctoritatis ordo deſeritur, niſi dumtaxat vt ſaluti populi conſulatur. Et tu mihi dicis, in ſeruando populo ipſi Regi me non debuiſſe conſulere, vt ſibimet in dando conſenſu vnius epiſtolæ gloria proueniret. Nam vnde poſtmodum Romanus Imperator fieret, ſi inuicem ſe Romanus populus mutuis vulneribus peremiſſet? Porro autem, quia in conſtituendo Pontifice Romana Eccleſia à charitate regia non receſſit, hoc etiam indicio eſt, quia cum in Clero ſuo religioſis viris, & ſapientibus abundaret, non de propriis, ſed eum, qui Regi tamquam domeſticus, & familiaris erat, elegit.

Iſa. 14.
2. Theſſ. 2.
Diaboli interpretatio.
Gerardus is eſt Galeriæ dominus. eſt enim Galeriæ Oppidulū prope Vrbē ſitum, ideoque ſuburbanum appellatum.
SS Aug. & Ambroſij ordinatio.

Regius Aduocatus.

QViſquis veritati, poſtquam patefacta claruerit, obſtinatè renititur, Dei omnipotentis aduerſarius non immeritò iudicatur, cuius aduerſum ſe iram inextinguibiliter prouocat, ſi veritatem, quæ ipſe eſt, pertinaciter, & arroganter impugnat. Nam vt ipſe diſputationi tuæ velut epilogum faciam, cum inter nos quæſtio moueretur, verū ſine Regis aſſenſu Romani Pontificis fieri poſſit electio, recenſitis hiſtoriarum catalogis, tantam Romanorum Imperatorum, atque Pontificū copiam coaceruaſti, & velut nubem mihi teſtium oppoſuiſti, vt his conſpectis ne murum quidem me aduerſum te ſub hoc vlterius facere libuiſſet. De anathemate verò, quod Nicolaus Papa conſtituit, vbi, vt iam verum fatear, totam victoriæ vim intentio noſtra poſuerat, tam inuictis Scripturarū teſtimoniis, tam lucidis certè modo beatorum Apoſtolorum, modò ipſius Domini Saluatoris tuæ diſputationis aſſertio ſe purgauit exemplis; vt nos eatenus ignota doceret, & vos ab illius ſententiæ vinculo potenter abſolueret. Deinde à domini mei Regis, quam dicebamus, iniuria, quæ ſcilicet nos aduerſum vos acrius accendebat, tam ſtrenuè tua ſe purgauit oratio, vt euidenti clareſcat indicio, quia in eo, quod ſibi Pontificem populus Romanus elegit, maieſtati regiæ potiſſimum miniſtrauit, nec ei, ſicut dicebatur, Priuilegium tulit, ſed potius roborauit, dum non de Romana Eccleſia, ſed ex Aula regia Sacerdotem ad Apoſtolicæ Sedis culmen euexit. Poſtremò de electione Parmenſis Epiſcopi quid dicemus? loquar, an ſileam? Sed, iuxta Scripturam, *conceptum ſermonem tenere quis poſſit?* Et certè vbi nuda veritas cernitur, turpis ignominiæ eſt, ſi commento fallaciæ deſeruitur. Ipſi planè liquidò nouimus anathematizatum eſſe Gerardum, nec ignoramus eius inſtinctu potiſſimum hunc Epiſcopū in hoc negotium fuiſſe pellectum. Vt igitur ita loquar, arbor, quæ de venenata radice anathematis oritur, antequam pernicioſum protumpat in fructum, modis omnibus, neceſſe eſt euellatur, reſtante Veritate, quæ dicit: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.*

Præmiſſæ diſputationis Epilogus.
1. Io. 5.
Iob. 4.
Matth. 7.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

ECce audiuit beatitudo veſtra, venerabiles Patres, quoniam qui inſpector eſt mentium, conſiderat nos in concertatione verborum. Vidit enim nos non malitiæ cauſa confligere, ſed inueniendæ veritatis ſtudio deſeruire, ideoque dignatus eſt moram inter nos ſopire querelam, & ſuam nobis inſpirare concordiam: Pax enim noſtra, quæ fecit vtraque vnum, conflauit in eodem ſenſu corda duorum. Agamus illi gratias, qui prius Sage-

Ephes. 2.
Sagena pro nauicula ſeculi vſurpata à S. Doct.

nam Petro periclitari permiſit, & turbine vento- rum, & procellis vndarum: ſed ecce vt regrediens manum tetendit, Petrum erexit, ventis imperauit, & diſcrimina marina compeſcuit, confeſtim mare, quod in cumulos erigebatur, obruitur, tempeſtatis procella ſedatur, ventorum turbo reprimitur, & aurea cœli facies ſerenatur.

Mar. 6.

Clauſula dictionis.

A Modo igitur dilectiſſimi, illinc regalis Aulæ Conſiliarij, hinc Sedis Apoſtolicæ comminiſtri, vtraque pars in hoc vno ſtudio conſpiremus elaborantes, vt ſummum Sacerdotium & Romanum ſimul confœderetur Imperium; quatenus humanum genus, quod per hos duos apices in vtraque ſubſtantia regitur, nullis, quod abſit, partibus, quod per Cadaloum nuper factum eſt, reſcindatur: ſicque mundi vertices in perpetuæ charitatis vnionem concurrant, vt inferiora membra per eorum diſcordiam non reſiliant; quatenus ſicut in vno mediatore Dei, & hominum hæc duo, Regnũ ſcilicet, & Sacerdotium, diuino ſunt conflata myſterio: ita ſublimes iſtæ duæ perſonæ tanta ſibimet inuicem vnanimitate iungantur, vt quodam mutuæ charitatis glutino & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inueniatur in Rege; ſaluo ſcilicet ſuo Priuilegio Papæ, quod * nemo præter eum vſurpare permittitur. Cæterùm & ipſe delinquentes, cùm cauſa dictauerit, forenſi Lege coërceat, & Rex cum ſuis Epiſcopis ſuper animarum ſtatu, prolata ſacrorum Canonum auctoritate, decernat. Ille tamquam parens paterno ſemper iure præmineat; iſte velut vnicus ac ſingularis filius in amoris illius amplexibus requieſcat. Attalus planè Rex Aſiæ, & Nicomedes Rex Bithyniæ in tantum Romanam Rempublicam dilexeruut, vt vterque moriens Romanum populum teſtamento * reliquiſſet hæredem. Sanctæ ergo Eccleſiæ Principes quàm propenſiori inuicem debent charitate congruere, quibus iniunctum eſt charitatem præcipuè Chriſtiano populo prædicare; vt ex eorum, quæ procedat ex pietate concordia, ſancta vniuerſalis gratuletur Eccleſia, ac gemino vtriuſque ſtudio Chriſtianæ Religionis refloreat diſciplina. Verùm nos Piſcatoris noſtri naniculam ex hiatu ſcyllææ voraginis trahentes, dum Succeſſorem Petri fidei labente veſtigio merſum ad littora quieta deducimus, pium Ereptori noſtro Celeuma canremus:

Romani Pontificis & Regum vnio Eccleſiæ vniuerſæ ſalutaris.

* nemini.

Lege Nec.

* reliquerit.

Te Deum laudamus: Te Dominum confitemur.

Vltio diuina, populi Cadaloe ruina,
Te manet, vt diro medium transuerberet ictu.
Altipetax Simonem ſequeris Simon aſtra petentem:
Te quoque tartareus ſimul abſorbebit hiatus.
Sit nomen Domini benedictum.

In Cadalo- um Pſeudopontif. Verſus.

SCHOLIA.

B*Eato Syluestro* (Conſtantinus Imp.) *ſuiſque ſucceſſoribus obtulit, vt regali more, & aureâ Coronâ plecterentur in capite. & cæteras regij cultus inluſas vſurparent. Verùm B. Syluester ornamenta, quæ Sacerdotali congruere indicabat officio, in proprios vſus aſſumpſit: Coronam verò, vel cætera, quæ magis ambitioſa, quàm myſtica videbantur, amiſit.*] Dum ſanctus Cardinalis ait, S. Syluestrum oblata à Magno Conſtantino principatus inſignia repudiaſſe, ea verò ornamenta ſibi deſumpſiſſe, quæ dignitatem Pontificiam condecorarent, à vero abhorrere non videtur. Nam quæ fuit ardens eiuſdem Conſtantini ad fidem præcipuè Chriſtianam recenter conuerſi pietas, vt voluiſſet omnia Imperij decora in Pontificem ſummum conferre. Fuit tamen ſingularis

A cuiuſdam prudentiæ in S. Syluestro ea tantùm deligere, quæ ſpiritualis poteſtatis culmen, ac faſtigium ſignificarent. Id quod etiam habetur cap. Conſtantinus. diſt. 96. verbis iſtis: B. Syluestro & omnibus ſucceſſoribus eius de præſenti tradidimus Palatium Imperij noſtri Lateranenſe; deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulque phrygium: nec non & ſuperhumerale, videlicet lorum quod Imperiale circumdare aſſolet collum.] Et nonnullis interiectis: Ipſe verò Beatiſſimus Papa ſuper coronam clericatus, quam gerit ad gloriam beatiſſimi Petri, ipſa ex auro non eſt paſſus vti corona; phrygium verò candido nitore ſplendidum; Reſurrectionem Dominicam deſignans, eius ſacratiſſimo vertici manibus noſtris im- B poſuimus.] Sancti Syluestri porro mitræ Platina hunc in modum meminit: [Eugenius IV. S. Syluestri mitram, Romam Auenione delatam, ipſemet è Vaticano ad Lateranum detulit.] Huius autem, vel alterius einſdem S. Syluestri mitræ medietas, coloris viridis holoſerica, & phrygiata, in qua Beatiſſimæ Virginis in gremio Filium geſtantis imago picta, & alatis puerulis, ac ſtellis circumſpecta cernitur, Romæ ad S. Martinum in Montibus inter reliquias honorificè cuſtoditur.

Platin. in Eug.

Neque hoc ſic intelligas velim, vt Pontificalis dignitatis ornamenta tunc primum in Eccleſiam inuecta fuerint, quidquid dicant Aimonius, atque C Sigebertus, vel etiam alij. Nam quod Conſtantinus Gentilium vanitatem deteſtatus, B. Syluestro videtur conceſſiſſe, hoc ipſum ſanctiſſimos eius anteceſſores ob immanem, atque frequentem aliorum Imperatorum perſecutionem depoſuiſſe apparet. Iacobus enim Alphæi, cognomento Iuſtus, idemque frater Domini nominatus, à Petro Apoſtolorum Principe (vt optimè Chryſoſtomus animaduertit) ordinatus Hieroſolymorum Epiſcopus, laminam, ſeu bracteam auream in capite geſtare conſueuit: vt teſtatum reliquere Epiphanius, Hieronymus, ac omnes alij ferè ſcriptores Eccleſiaſtici. Huius verò rei hanc affert rationem idem Epiphanius: Folium, ſiue bracteam in capite geſtare ipſi licebat, quemadmodum relati fide digni viri D Clemens, & Euſebius in ſuis commentarijs teſtati ſunt. [Sacerdos itaque eſt, velut dixi, Ieſus Chriſtus in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedech: ſimulque Rex iuxta ordinem ex ſupernis, vt transferat Sacerdotium ſimul cum lege: ex ſemine verò Dauid propter Mariam ſedens in throno in æternum, & Regni eius non erit finis. Oportebat enim ipſum nunc transferre ordinem tum Sacerdotij, tum Regni.] Et quibuſdam interiectis: [Largitus eſt autem ſub ſe conſtitutis Regnum, vt ne diceretur à paruis ad maiora procedere: manet enim thronus ipſius, & regni eius non erit finis: & ſedit ſuper thronum Dauid, ita vt Regnum Dauid vnà cum Pontificatu tranſtulerit, ac largitus ſit ſeruis ſuis, hoc eſt, Pontificibus Catholicæ Eccleſiæ.] E Plura de his apud eumdem Epiphanium habes. In ſignum igitur regalis Sacerdotij (ſic ipſum appellat Petrus) eiuſmodi capiti ornamentum geſtare conſueuiſſe, non Iacobum tantum, ſed & cæteros Apoſtolos par eſt credere. Nam etſi hæc de ſingulis non ſcribantur, ſatis tamen ad veritatem rei demonſtrandam eſſe videtur, quòd non modò Iacobus, vt vidimus, ſed & Ioannes Euangeliſta eo vſus eſt capitis ornamento. Teſtatur id Polycrates Epheſiorum Epiſcopus ad Victorem Papam inter alia ita ſcribens: [His accedit Ioannes, qui ſupra pectus Domini recubuit, qui Sacerdos fuit, qui laminam auream geſtauit. Erat autem eiuſmodi ca-

Aimon hiſt. Fr. l. 1. c. 24.
Sigeb. chro. ad A. C. 530.
Chryſoſt. in Ioan. hom. 87. *Epiph. hæreſ.* 29. *&* 78.
Hier. de ſcript. Eccl. in Iac. & in epiſt. ad Galat. 2.
Epiph. hæreſ. 29.
1. *Pet.* 2.
Polycb. ep. ap. Euſeb. hiſt. lib. 4. *c.* 23. *&*
Hier. de ſcript. Ecc. in Polycr.

Exod. 28. 29. & 39. Leuit. 8. Ioſeph antiq. l. 4. c. 8. Eccleſ. 45.

piris ornamentum, quod in amplius, atque perfectius Chriſtianæ Legis Sacerdotium tranſlatum eſt antiquæ Legis Sacerdotibus olim à Deo conceſſum. Sic namque ſacra Scriptura: [Facies & laminam de auro puriſſimo, in qua ſculpes opere cælatoris ſanctum domino; ligabiſque eam vitta hiacynthina, & erit ſuper tiaram imminens fronti Pontificis.] Quale autem fuerit capitis ornamentum ſummi Sacerdotis, Ioſephus exactè deſcribit: monſtratque non tantùm lamina aurea, ſed & corona aurea triplici ordine ducta mitram ornatam fuiſſe: ſunt eius verba: [Porro pileo (ita vocat cydarim, ſeu mitram communem pariter cæteris Sacerdotibus) vtebatur, quali cæteri Sacerdotes, ſuper quem extabat alius conſutilis ex hyacintho variatus: hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua ſpectabantur calculi aurei, quales videmus in herba, quæ apud nos vocatur daccharus: apud Græcos herbarios hyoſcyamus.] Sed & diuina Scriptura pulchrè quidem hoc ipſum innuiſſe videtur ſub illis verbis: [Corona aurea ſuper Mitram eius, expreſſa ſigno ſanctitatis.] Nam cum Sacerdotibus aliis vti Cydari, ſeu Mitra conceſſum eſſet: lamina tamen aurea, vt dicebam, ornari caput, ſummi tantùm Pontificis erat peculiare: quod

S. Petrum tres etiam claues manu tenentem,

A Mitræ ornamentum cùm tribus aureis coronis intexeretur, corona etiam in ſacris Litteris iure meritò appellatur. Cæterùm cum omnia ferè veteris Legis Pontificum ornamenta vnà cum ſummo Sacerdotio, in Eccleſiam Romanam iure optimo tranſlata fuerint, illud etiam ſcitu dignum videtur: quòd Bonifacius eiuſdem Eccleſiæ Pont. max. (præter ſalutarem Iubilæi, ſacramque inſtitutionem centeſimo quoque anno celebrandam) huiuſmodi etiam chiaram, quam Regnum vulgò appellant, tribus diſtinctam * ornatamque coronis (cùm eamdem antea tiaram vna tantum corona inſignitam eius Anteceſſores deferrent) ad Pontificum B Romanorum vſum primus reuocauit. Hic eſt ille Octauus Bonifacius ex nobili, ac vetuſta Caietanorum familia, patre Linifredo Equite, matre Alexandri IV. nepte, progenitus: qui (vt inter alios Antoninus Archiepiſcopus Florentinus ſanctitate, ac doctrina conſpicuus teſtatur) æmulator magnus, & iurium Eccleſiæ conſeruator, propter Sedis Apoſtolicæ patrocinium, aduerſus ditionis ac bonorum illius detentores animo fortiſſimo ſuſceptum, & ad finem conſtanter perductum innumeris maleuolorum calumniis ſe obnoxium reddidit.

fuiſſe deſignatum vetuſtiſſima Vrbis monumenta me docuerunt.

De tribus Romanorũ Pontificum coronis M. Antonius Mazatonius libellum conſcripſit.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINTVM.

Actus Mediolani, de Priuilegio Romanæ Eccleſiæ, ad Hildebrandum S. R. E. Cardinalem Archidiaconum.

ARGVMENTVM.

Hoc opuſculum de Priuilegio Romanæ Eccleſiæ inſcribitur: eſt autem breuis narratio eorum, quæ ipſi ſanctiſſimo Doctori in Legatione Mediolanenſi contigerunt; cùm ſcilicet contra eiuſdem Eccleſię clericos Nicolaitas, pariter & Simoniacos Legatus à Sede Apoſtolica miſſus, non minus caſtitatis, quàm Romanæ Eccleſiæ iura tuenda ſuſcepiſſet.

Domno Hildebrando venerabili Archidiacono, Petrus peccator monachus, ſinceriſſimæ deuotionis affectum.

PRIVILEGIVM Romanæ Eccleſiæ quantas habeat vires ad ſeruandam canonicæ æquitatis, & iuſtitiæ regulam, quantumque vigorem ad diſponendam Eccleſiaſtici ſtatus contineat diſciplinam, ſolus ille dilucidè comprehendit, qui Eccleſiaſticis conſueuit inſudare negotiis. Quod vtique Priuilegium, qui inexpertus eſt, paruipendit; exercitatus amplectitur. Quia ſicut arma non curat, qui certamen ignorat; ſic è diuerſo telis inhianter accingitur, qui ad reportandos ex A more victoriarum titulos animatur. Armis autem Priuilegium Romanæ Eccleſiæ non incongruè cõparauerim, quia dum hæc vna per Cathedram B. Petri totius Chriſtianæ Religionis caput effecta, cunctis in orbe terrarum præcipitur Eccleſiis, ſolut dux ante aciem fidelium cuneis fulta, ac ſpecialis prærogatiuæ auctoritate munita, & Euangelico mucrone veritati reſiſtentium ceruices obtruncat, & ad inuictiſſime dimicandum totam Chriſti militiam in vnius charitatis, ac fidei vnanimitate conſpirat. Hoc ea ſubtiliter, vt & alia multa perpon-

Eccleſiæ Romanæ præſtantia.

quæ præcedebat, euanuit. Quis enim neſciat eadem ſacrificia potius ad hoc inobedienti populo, ne cum idolis fornicaretur, impoſita, quam Deo, tamquam ipſe deſideraret oblata?

Quæſtio 5. Si Chriſtus non venit legem ſoluere, ſed implere, cur Chriſtianus azymam quam lex præcipit, non obſeruat?

Reſponſio. Iccirco à Chriſtianis viſibilis illa, & corporalis azyma floccipenditur, quoniam expurgato veteris vitæ fermento, noua conſperſio ſpiritualiter adimpletur. Tunc enim erat legis ſcriptura præceptum, nunc eſt teſtimonium: & poſtquam id, quod ſignificabatur, aduenit; hoc quod ſignificabat, interiit.

Quæſtio 6. Si Chriſtus legem venit implere, cur Chriſtianus Paſchalis Agni ſanguine Paſcha non celebrat, cum hoc tantopere lex ipſa decernat?

Reſponſio. Hic idipſum reſpondendum, quod iam ſuperius dictum eſt; quia poſtquam verus ille Agnus qui ſignificabatur, aduenisse cognoſcitur; ille, qui ſignificabat, ſuperfluus iudicatur. Cuius utique ſanguinis non iam ligneas, ſiue lapideas fores inungimus, ſed interioris potius hominis viſcera conſignamus.

Quæſtio 7. Si non ſoluit legem Chriſtus, cur lege mandatam non celebrat Neomeniam Chriſtiano?

Reſponſio. Propter hoc etiam Chriſtianus celebrare contemnit, quoniam id totum, propter quod olim celebratum eſt Chriſtus impleuit. Nouæ quippe Lunæ ſolemnitas nouã deſignat in homine fieri creaturam, de qua dicit Apoſtolus: *Si qua igitur in Chriſto noua creatura, vetera tranſierunt: & ecce facta ſunt omnia noua.* (*2. Cor. 5.*)

Quæſtio 8. Si Chriſtus non venit legem ſoluere, cur Chriſtianus illa ablutionum baptiſmata, quæ lex præcipit, non obſeruat?

Reſponſio. Ideo hæc Chriſtianæ non merentur obſeruantiæ cultum, quia tunc vmbræ fuerunt futurorum, quorum nunc perſpicuum poſſidemus effectum. Conſepulti enim ſumus Chriſto per Baptiſmum in morte; vt quomodo ſurrexit Chriſtus à mortuis per gloriam Patris, ſic & nos in nouitate vitæ ambulemus. (*Rom. 6.*)

Quæſtio 9. Si lex à Chriſto impleta eſt, non ſoluta, quid rationis obiicitur, vt à Chriſtianis Scenopegiæ ſolemnitas non colatur?

Reſponſio. Tabernaculum Dei ſocietas eſt populi Chriſtiani, & quoniam illud tabernaculum ſanctam præfigurabat Eccleſiam, contemnitur ſignum, poſtquam venit, quod fuerat præſignatum. Nec enim diceretur tabernaculum teſtimonii nisi atteſtaretur alicui, quæ declaranda erant ſuo tempore veritatis. Quod itaque tunc agebatur præcepto figuratum, nunc præſentialiter cernitur teſtimonio reuelatum: & cum iam id, quod figurabatur, adſpicitur; quod figurabat, ſuperfluum per omnia iudicatur.

Quæſtio 10. Si Chriſtus legem ſoluere noluit, ſed implere, quare Chriſtianus ſeptimum remiſſionis annum, vel etiam veritas, ac ſapientia Dei, quæ cum doceat Angelos in cælo, homines etiam docere venit in terra: quod prius iuſſerat carnaliter ſub ænigmatis vmbra ſeruari, poſtmodum Diſcipulis ſuis ſpiritualiter mandauit intelligi. (*Reſponſio.*) Sic enim dies ſeptimus feriatus eſſe præcipitur, vt æterna per eum requies deſignetur. Sic & in anno ſeptimo, ſic & in Iubileo, qui per annorum circulum ſeptenario numero ſepties replicato, & monade ſuperaddita in quinquagenarium ducitur, ſecura quies perpetuæ beatitudinis intimatur. Incipiente A quippe Iubileo, tubis canitur, omneſque ad poſſeſſiones proprias reuertuntur; quia ſicut dicit Apoſtolus; *Ipſe Dominus in iuſſu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de cælo; canet enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti.* (*Iubilæi myſterium.* *1. Theſſ. 4.*) Ad poſſeſſiones autem ſuas vnumquemque redire, eſt corpora ſua protinus incorrupta recipere. Tunc reuertetur Adam ad antiquam carnis ſuæ terram, in qua primitus habitauerat: tunc Noë, Abraham, Moyſi, cunctiſque propria poſſeſſio redditur, dum corpus illis incorruptibile reformatur. Redemptor itaque noſter, qui Diſcipulis aperuit ſenſum, vt intelligerent myſteria Scripturarum, noluit Iubileum, noluit ſeptimum remiſſionis annum, vel cæteras legaB lis ritus cerimonias carnaliter obſeruari.

Poſtquam hæc omnia ſpiritualiter fecit intelligi, tunc enim mandata legalia veraciter adimplentur, cum iuxta ſpiritualem intelligentiam ad quam inſtituta ſunt, fiunt. Nam tunc erant vacua, vmbra ſcilicet & imago rei, non ipſa res, cum carnaliter ſeruabantur. Vis audire quomodo erant vacua, & vana, & nõ veritas ipſa, ſed veritatis exempla; audi quid in Exodo Dominus ad Moyſen dicat: Eruntque vectes ex vtroque latere altaris ad portãdum, non ſolidum, ſed inane, & vacuum facies illud, ſicut tibi in monte monſtratũ eſt. (*Exod. 27.*) Quod ergo Moyſes vidit in monte, ſancta Eccleſia eſt, ipſa rei veritas eſt. Tabernaculum autem illud in deſerto conC ſtructum, vmbra, & imago eiuſdem Eccleſiæ eſt, ad cuius exemplum factum eſt. (*Eccleſia Dei in tabernaculo Moyſi demõſtrata.*) Eſt ſcilicet homo, ad cuius imaginem fit ſigillum, ſed in comparatione vicaria, homo quidem res, & veritas dicitur, cum ſigillum ſimilitudo tantum rei, & forma videatur. Poſtquam ergo venit plenitudo tẽporis, impleuit, dum ea ſpiritualiter exhibenda mandauit. Vnde factum eſt, vt poſt aduentum Domini terrena illa Hieruſalem cum ſuo templo funditus euerſa corrueret, quatenus ſola per mundum ſancta vniuerſalis Eccleſia coruſcaret. Sicut enim Euangeliſta refert, quibuſdam dicentibus de templo, quòd lapidibus bonis, & donis, exornatum eſſet, dixit. (*Matt. 24.* *Matt. 13.* *Luc. 21.*) *Hæc, quæ videtis, venient dies, quibus non relinquetur lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur.* Erat namque D Hieruſalem vrbs illa magna regalis, vbi templum famoſiſſimum Deo fuerat extructum, (*Item in Vrbe Hieruſalem.*) poſtea verò quàm venit ille, qui erat verum templum Dei, & cæleſtis Hieruſalem cœpit aperire myſteria; deleta eſt illa terrena, vbi cæleſtis apparuit, & in templo illo non remanſit lapis ſuper lapidem. Erat prius Pontifex ſanguine taurorum, & hircorum, purificans populum: ſed ex quo venit verus Pontifex, qui ſanguine ſuo purificaret credentes, nuſquam eſt ille Pontifex prior, nec vllus ei relictus eſt locus. Altare fuit prius, ſacrificia celebrabantur, ſed vt venit verus Agnus, qui ſe ipſum obtulit hoſtiam Deo, cuncta illa velut pro tempore poſita ceſſauere: (*Cur templũ ac ſacrificiorũ antiqui ritus periere.*) propterea ſanè hoc diuina diſpenſatio E procurauit, vt & ciuitas ipſa & templum, & omnia illa pariter ſubuerterentur, ne quis fortè adhuc paruulus, & lactans in fide, ſi videret illa conſtare dum ſacrificiorum ritum, dum miniſtrorum ordinem attonitus ſtuperet, ipſo diuerſarum formarum raperetur intuitu. Sed prouidens infirmitati noſtræ, & videns multiplicari Eccleſiam ſuam, omnia illa ſubuerti fecit, & penitus auferri, vt ſine vlla eſtitatione ceſſantibus vmbris, & typicis imaginibus, verus ſupereſſet: & euerſo materiali templo, Eccleſia per Orbem ſola regnaret.

Sed iam poſt tantam teſtium nubem, Iudæe, tibi Epilogum faciam, & incipiens ab exordio humani (*Epilogus.*)

tatis Chriſti per incrementa temporum vſque ad conſummationem, Prophetica teſtimonia tibi, ſi habes ante oculos ponam, vt quaſi ſub vno aſpectu collecta breuiter videas. quæ me diffuſè, & ſparſim ponere ſuperius attendebas. Nam quòd Dei Filius humanitatem noſtrã ſuſcepturus eſſet teſtatus Hieremias, dicens: *Faciet*, inquit, *Dominus nouum ſuper terram, & mulier circumdabit virum.* Si enim de ſimplici homine diceret, ſuperfluò poneretur nouum, quod vbique in humano genere cernitur vſitatũ. Quòd autem mulier illa Virgo foret, per quã Dei Filius velut per cæleſtem portam de ſinu Patris ad publicum noſtrum exiret, oſtendit Ezechiel, qui ait: *Conuerti me*, inquit, *ad viam portæ Sanctuarii exterioris, quæ reſpiciebat ad Orientem, & hæc erat clauſa: & dixit Dominus ad me: Porta hæc, quam vides, clauſa erit, & non aperietur, & vir non tranſiet per eam, ſed ſemper erit clauſa.* Beata enim Virgo Maria ſemper eſt clauſa, quia & ante partum, & poſt partum ſemper incorrupta. De qua etiam Dauid canit, dicens: *In ſole poſuit tabernaculum ſuum, & ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo.*

Chriſti myſteria à Prophetis prædicta.
Incarnatio.
Hier. 31.
Quid ſignificet porta Ezechielis clauſa.
Ezech. 44.
Iſa. 9.
Dei paræ Virginitas.
Natiuitas.
Pſal. 18.

Quòd autem paruulus futurus eſſet in ſubſtantia humanitatis, vt nos magnos efficeret ex virtute diuinitatis, Iſaias perhibet, qui ait: *Paruulus enim natus eſt nobis & filius datus eſt nobis; & factus eſt principatus ſuper humerum eius, & vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis, multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis; ſuper ſolium Dauid, & ſuper regnũ eius ſedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iuſtitia amodo & vſque in ſempiternum.* Nam cum eum, quem paruulum ante deſcripſerat, poſtmodum Deum fortem, & patrem futuri ſæculi vocandum eſſe perhibeat, profectò Deum, & hominẽ clariùs manifeſtat. Et iterum quoque Iſaias ait: *Habitabit*, inquit, *lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit; vitulus, & leo, & ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos.* Nam per ſanctæ charitatis viſcera lupus cum agno habitabit, quia qui in ſæculo raptores fuerunt, cum manſuetis, & mitibus in pace conquieſcunt: & pardus cum hædo accubat, quia qui peccatorũ ſuorũ maculis varius init, cum eo, qui ſe deſpicit, & peccatorem fatetur, humiliari conſentit. Vbi & ſubditur: *Vitulus & leo, & ouis ſimul morabuntur*; quia & is, qui per contritum cor adquotidianum ſe Deo ſacrificium præparat, & alius, qui tanquam leo ex crudelitate ſæuiebat, & ille, qui velut ouis innocentiæ ſuæ ſimplicitate perdurat, in caulis ſanctæ Eccleſiæ conuenerunt. Quæ videlicet animalia puer paruulus minat, quia is, qui paulò minus ab Angelis minoratus eſt, ne corda noſtra terrenis rebus inhæreant; per internum deſiderium quotidie inuiſibiliter inflammat, Qui per charitatem ſuam, quam nobis tribuis, nos in hoc mundo mentes figere non permittit. Atque hoc ipſum eius minare, eſt ad ſuum nos amorem inceſſanter accendere, ne cum nos vicìſſim diligimus, mente in hoc exilio remaneamus. Hoc quoque, quod ad templum deferendus eſſet, Malachias Propheta denunciat, dicens: *Hæc dicit Dominus: Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, & ſtatim veniet ad templum ſuum dominator, quem vos quæritis, & Angelus teſtamenti, quem vos vultis. Ecce venit dicit Dominus exercituum, & quis poterit cogitare diem aduentus eius?* Quia verò adhuc paruulus in Ægyptum deducendus, & reducendus eſſet, Oſee manifeſtat, cum dicit: *Sicut mane tranſit, pertranſiet Rex Iſrael, quia puer Iſrael, & dilexi eum, & ex Ægypto vocaui filium meum.*

Iſai. 11.
Pſal. 8.
Delatio ad templum.
Malach. 3.
Deductio in Ægyptũ.
Oſee 11.

Quòd autem ſuper aſinam ſedens Hieruſalem A venturus eſſet, Zacharias declarat, dicens: *Exulta ſatis filia Sion, iubila filia Hieruſalem, ecce Rex tuus venit tibi iuſtus, & ſaluator: ipſe pauper, & aſcendẽs ſuper aſinam, & ſuper filium aſinæ; & diſperdam quadrigam Ephraim, & equum de Hieruſalem, & diſſipabitur arcus belli: & loquetur pacem gentibus & poteſtas eius à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad fines terræ.* Quòd autem arguiturus eſſet Iudæos & eorum malitiã correpturus, Iſaias declarat, cum ait: *Non ſecundum viſionem oculorum iudicabit, neque ſecundum auditum aurium arguet, ſed iudicabit in iuſtitia pauperes, & arguet in æquitate pro manſuetis terræ, & percutiet terram virga oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium, & erit iuſtitia cingulum* B *lumborum eius, et fides cinctorium renum eius.*

Rex ſuper aſinam Hieruſalem ingreditur.
Zach. 9.
Vis in arguendo & iuſtitia in iudicando.
Iſa. 11.

Porrò quod in Iordane baptizandus erit Iſaias denunciat, cum ait: *Exultet deſertum, et exultent ſolitudines Iordanis, et populus meus videbit altitudinem Domini & maieſtatem Domini.* Et paulò poſt: *Et aperiam montibus flumina, & montes diſrumpam & terram ſitientem ſine aqua confundam.* Quòd à ſuo diſcipulo tradendus eſſet, teſtatur ipſe Dominus, qui per os Dauid conqueritur, dicens: *Etenim homo pacis meæ, in quo ſperabam, qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem.* Et iterum: *Si inimicus*, inquit, *meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique: & ſi is, qui oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet, abſconderem me vtique ab eo, tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus.* Nam quod argento vẽ- C dendus eſſet, Amos perhibet, qui ait: *Super tribus ſceleribus Iſrael, & ſuper quatuor non conuertam eum, pro eo quod vendiderit pro argento iuſtum.* Quòd verò triginta argenteis, Zacharias enumerat, dicẽs: *Appenderunt*, inquit, *mercedem meam triginta argenteis.*

Baptiſmus in Iordane.
Iſa. 41.
Traditio Iudæ.
Pſal. 40.
Pſal. 54.
Venditio.
Amos 2.
Pretium.
Zach. 11.

Et quia iidem argentei ab Iuda poſt acceptionem proiecti ſint, hoc etiam idem Propheta ſubtiliter exequitur, cùm ſubiungit: *Et dixit Dominus ad me: Proiice illud ad ſtatuarium decorum pretiũ, quo appretiatus ſum ab eis. Et tuli triginta argenteos, & proieci illos in domum Domini ad ſtatuarium decorum.* Vbi etiam paulò poſt de Iudæorum damnatione ſubiungitur. *Aſpicient*, inquit, *in me, quem confixerũt, & plangent planctum quaſi ſuper vnigenitum, & dolebunt, vt doleri ſolet in morte primogeniti.* D Ibi etiã clauorum figuras in manibus Domini manifeſtè denũciat, cum ait: *Et dicetur; Et quid ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus ſum in domo eorum, qui diligebant me*; vbi adhuc additur: *Framea ſuſcitare ſuper paſtorem meum, & ſuper virum cohærentem mihi, dicit Dominus Deus exercituum. Percute paſtorem, & diſpergentur oues.* Quòd autem in ligno ſuſpendendus eſſet, Hieremias manifeſtat dicens: *Domine, demonſtraſti mihi, & cognoui, tu oſtendiſti mihi ſtudia eorum, & ego quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam. Et non cognoui, quia cogitauerunt ſuper me conſilia, dicentes: mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur ampliùs.* Quòd veſtimen- E ta illius ſorte diuiſa ſunt, teſtatur ipſe per os Dauid, inquiens: *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.* Nam quòd felle cibãdus, aceto potandus eſſet, per eundem Dauid perhibet, cùm ait: *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto.* Quia verò conſpuendus eſſet, & lanceis perforãdus, Hieremias inſinuat, dicens: *Inſurrexerunt in me viri iniqui abſque miſericordia, quæſierunt me interficere, & non pepercerunt in faciem meam ſpuere, & lanceis ſuis vulnerauerunt me.*

Proiectio argenti.
Ibid.
Iudæorum damnatio.
Zach. 12.
Zach. 13.
Vulnera.
Hier. 11.
Crucis patibulum.
Veſtimentorum diuiſio.
Potus fellis.
Pſal. 21.
Hierem.
Sputa ac lancea.

De deſcenſione eius ad inferos, & ereptione Sanctorum per Oſee loquitur hoc modo: *De manu*, inquit, *mortis liberabo eos, de morte redimam*

Deſcenſus ad inferos, & Patrum liberatio.

est: & ero mors tua, ô mors: ero morſus tuus, inferne. A Quòd verò tertia die reſurrecturus eſſet, & non alia ei hora niſi diluculo, idem Oſeas maniſeſtè clamat, dicens: *Venite, & reuertamur ad Dominum, quia ipſe cepit, & ſanabit nos, percutiet & curabit nos, viuificabit nos poſt duos dies, in die tertia ſuſcitabit nos; & viuemus in conſpectu eius, ſciemus, ſequemurque vt cognoſcamus Dominum, quaſi diluculum præparatus eſt egreſſus eius, & veniet quaſi imber nobis temporaneus, & ſerotinus terræ.* De Lege autem noui Teſtamenti, quam per mundum diffuſurus erat, per Hieremiam pollicetur, dicens: *Ecce venient dies, dicit Dominus, & feriam domui Iſrael, & domui Iuda fœdus nouum: non ſecundùm pactum, quod pepigi cum Patribus veſtris in die quando apprehendi manum eorum,* B *vt educerem eos de terra Aegypti: pactum, quod irritum fecerunt, & ego dominatus ſum eorum, dicit Dominus. Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Iſraël: poſt dies illos, dicit Dominus, dabo Legem meam in viſceribus eorum, & in cordibus eorum ſcribam eam, & ero eis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum.*

Oſee 13.
Ibid.
Reſurrectio.
Lex Euangelica.
Hier. 31.

Quòd aſcenſurus eſſet in cælum, & ſuper Apoſtolos miſſurus eſt Spiritum S. Dauid vno verſiculo breuiter comprehendit, dicens: *Aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.* Aſcendens quippe Chriſtus in altum captiuam duxit captiuitatem, quia corruptionem noſtram virtute ſuæ incorruptionis abſorbuit: Dedit verò dona hominibus, quia effuſo deſuper Spiritu, diuerſa C Diſcipulis ſuis cæleſtium Chariſmatum dona conceſſit. Et Ioel dicit: *Et erit poſt hæc, effundam Spiritū meum ſuper omnem carnem, & prophetabunt filij veſtri, & filiæ veſtræ, ſeniores veſtri ſomnia ſomniabūt, & iuuenes veſtri viſiones videbūt. Sed & ſuper ſeruos meos, & ancillas meas in diebus illis effundam Spiritū meum.* De hac eadem effuſione Spiritus Iſaias perhibet, dicens: *Noli timere ſerue meus Iacob electiſſime, quem elegi: Effundam enim aquam ſuper ſitientem, & fluenta ſuper aridam. Effundam Spiritum meum ſuper ſemen tuum, & benedictionem meam ſuper ſtirpem tuam.* De Baptiſmo autem, quem per mundum fieri præcepturus erat, per Ezechiel pollicetur dicens: *Effundam,* inquit, *ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris & ab vniuerſis* D *idolis veſtris mundabo vos.* Quia vero ipſe iudicaturus ſit mundum, teſtatur Pſalmiſta, qui poſtquam præmiſit: *Dominus regnauit à ligno;* de eodem Domino, qui à ligno regnauit, in fine ſubiungit dicens: *Iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate ſua.*

Aſcenſus in cælum.
Pſal. 67. & Epheſ. 4.
Miſſio Spiritus ſancti.
Ioel. 2.
Iſa. 44.
Ezech. 36
Pſal. 95.
Ratiocinatio.

Nunc igitur, Iudæe, ſicut ſacræ Scripturæ teſtimonia ad fidem te Chriſti non attrahūt, ſi omnium te Prophetarum tam perſpicua, & clara dicta non flectunt, liber adhuc, poſtpoſitis ſcilicet Prophetarum exemplis, ſola tecum ratiocinatione contendere, & vnam tecum in calce huius Opuſculi quæſtiunculam breuiter agitare; quatenus quod tuæ conuerſioni ſit congruum, nihil videatur noſtris E ſtudiis intentatum. Age igitur, reſponde mihi: quod grauius peccatum Patres veſtri perpetraſſe noſcuntur, vnde Dei iram magis accenderent, & eius in ſe vindictam acriùs prouocarent, Murmurationem, inquies, idololatriam, fornicationem. Nam & ego hoc tecum ſentio, & hæc tria illorum delicta damnabiliora fuiſſe perpendo: verumtamen hæc omnia apud miſericordem Dei iuſtitiam non irreuocabilem pertulere vindictam. Siquidem vt ad veſtræ antiquitatis recurramus hiſtoriam, de murmuratione in libro Numeri legitur: *Quia vociferans omnis turba fleuit nocte illa, & murmurati ſūt*

Quod grauius peccatum Iudæi perpetrarint.
Num. 14.

A *contra Moyſen & Aaron cuncti filii Iſrael, dicentes: Vtinam mortui eſſemus in Ægypto, & non in hac vaſta ſolitudine: vtinam pereamus, & non inducat nos Dominus in terram iſtam ne cadamus gladio. & vxores, ac liberi noſtri ducantur captiui. Et dixerunt alter ad alterum: conſtituamus nobis ducem, & reuertamur in Ægyptum.* Propter hoc tamen, murmurationis videlicet immane peccatum, non ampliùs quàm per quadraginta annos diuinæ ſeueritatis in eos vindicta deſæuit, ſicut illis Dominus dixiſſe legitur: *Filii,* inquit, *veſtri vagi erunt quadraginta annis, & portabunt iniquitates Patrum, donec conſumantur cadauera veſtra in deſerto iuxta numerum quadraginta dierum, quibus conſideraſtis terram. Annus pro* B *die imputabitur, & quadraginta annis recipietis iniquitates veſtras.* Pro vitulo etiam, quem adorauerunt iuxta montem Sinai, non ampliùs quàm viginti tria millia hominum nouimus fuiſſe gladiis interempta, ſicut in libro Exodi legitur: ait illis Moyſes: *Ponat vir gladium ſuper femur ſuum, & ite, & redite de porta ad portam per medium caſtrorum, & occidat vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum. Feceruntque filii Leui iuxta ſermonem Moyſi, & ceciderunt in die illa quaſi viginti tria millia hominum. Et ait Moyſes: Conſecraſtis manus veſtras Domino, vnuſquiſque in filio, & fratre ſuo, vt detur vobis benedictio.*

Ibid.
Exod. 32.

Pro fornicatione quoque, quam cum Madianitarum filiabus exercuerunt, ſimiliter non plus C quàm viginti tria millia hominum gladio ceciderunt, ſicut in libro Numeri rurſus ſcriptum eſt: *Ceſſauitque plaga à filiis Iſrael, & occiſi ſūt viginti tria millia hominum.* Quid ergo eſt, quod tam breuem vindictam de peccatis Patrum veſtrorum Deus recepiſſe legitur, veſtra autem hæc ſeruitus, & per totum mundum diſperſio iam per tot ſæcula protelatur. Lege etiam Ioſephum tuum, ibi reperies pro vindicta mortis Chriſti, quam cum Veſpaſiano Titus exercuit, de populo Iudæorum decies centena milia gladiis corruiſſe, & vndecies centena milia ducta fuiſſe captiua: & poſt hæc quicumque eis gladio deuorante reſidui, omnium gentium pedibus videmini ſeruitute ſubſtrati; nempe Patres veſtri, quicumque in captiuitate ducti ſunt, D in ipſo quoque exilio poſiti, numquam fuerunt Prophetarum conſortio penitùs deſtituti, videlicet vt pro peccatis eorum, iugiter intercederent, & Legem Domini ſemper eis ad memoriam reuocarent, magnumque eis præſentium calamitatum ſolamen afferrent; dum ſibi certum futuræ reuerſionis ad patriam articulum nunciarent. Sicut per Zachariam dicitur: *Angelus Domini dixit: Domine exercituum vſquequo non miſereberis Hieruſalem; & Vrbium Iuda, quibus iratus es? Iſte ſeptuageſimus annus eſt. Et reſpondit Dominus Angelo qui loquebatur in me verba bona, verba cōſolatoria:* Et per Hieremiam: *Seruient,* inquit, *omnes gentes iſtæ Regi Babylonis ſeptuaginta annis: cumque impleti fuerint anni ſeptua-* E *ginta, viſitabo ſuper Regem Babylonis,* & reliqua.

Num. 25.
Ioſeph de bell. Iud.
Zach. 1.
Hier. 25.

Patet igitur, quia Patres veſtri licet plerumque fuerint diuina vltione percuſſi, refouebantur tamen aliquando impenſis conſolationibus recreati: vos autem à paſſione Chriſti vſque hodie in tam longiſſimis calamitatibus poſiti, prophetam inter vos alicubi terrarum non cernitis; ſed & futuræ proſperitatis nuncium diuinitùs vobis miſſum penitùs non auditis. Quæ eſt ergo hæc veſtra tam inſanabilis culpa? Vnde vobis tam irremediabilis pœna? Vnde, inquam, niſi quia Chriſtum Dei Filium occidiſtis, & poſt peractum facinus ad

Chriſtum occidiſſe peccatum fuit omnium maximum.

fontem vitæ recurrere noluiſtis? Hoc enim profundiſſimum veſtræ iniquitatis barathrum omnium flagiriorum tranſcendit modum, omniũ ſuperat immanitatem criminum. Planè hoc peccatum veſtrũ Moyſes prævidebat, cùm aduerſum vos iratus dicebat:
Deut. 31. *Congregate ad me omnes maiores natu per tribus veſtras atque doctores & loquar audientibus eis ſermones iſtos, & inuocabo contra eos cælum, & terræ Noui enim quòd poſt mortem meam iniquè agetis, & declinabitis citò de via, quam præcepi vobis, & occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in* B *conſpectu Domini, vt irritetis eum per opera manuum veſtrarum.*

Exhortatio. Nunc igitur, Iudæe, audi meum conſilium, vt Deum, quem iratũ habes, poſſis habere propitium: depone veteris hominis indumentum, & nouæ gratiæ ſuſcipe ſacramentum; placeant tibi benedictiones Gar z m, vt maledictiones Hebal poſſis
Deut. 27. euadere: deſere Iudaicæ cœcitatis errorem, & te ad Euangelicæ gratiæ dirige veritatem: eſto procul- C dubio ſecurus de venia, ſi ad Chriſti fidem conuerſus, ſacri Baptiſmatis fueris vnda perfuſus. Sed quoniam apud animum tuum plus forſitan valeo Deum deprecando, quàm apud te prædicando, Deus Patrum tuorum à corde tuo vetuſtum ignorantiæ vela neu abiiciat, & depulſis errorum te- A nebris, noua te cognitionis ſuæ luce perfundat, qui per Prophetam ſuum pollicetur, dicens: *Si fuerit numerus filiorum Iſraël velut arena maris, reliquiæ Iſraël ſaluæ fient.* Iſai. 10. Oſea. 1. & Rom. 9.

Epilogus. Ecce perpendis ipſe, chariſſime frater Honeſte, quia dum imbecillitati tuæ conſulere ſtudui, non coloratos rhetoricæ facundiæ floſculos, non acuta dialecticorum ponere argumenta curaui. Saluo enim eo, quòd mihi ſæcularis ſapientiæ phaleras ſequi non libet, quia te etiam negotiis ſæcularibus B implicatum noui multa non poſſe perlegere, nolui te prolixis argumentorum diſtinctionibus onerare. Quapropter dum nuda pene tibi Scripturarum exempla propoſui, velut ſagittarum faſciculum in pharetram miſi. Et quia ex verbis contrariis ſuggeritur copia reſpondendi, arma quidem præbui: quò verò te inuictum effundere debeas, quò clypeum circumuoluere, quia bella necdum imminent, ad plenum docere non potui. Habes igitur coram po- C ſita, quæ ad huiuſmodi conflictum ſunt neceſſaria. Vtere paratis, vt expedire decreueris.

Omnipotens Deus, dilectiſſime frater, ab inuiſibilium te inſidiis hoſtium miſericorditer protegat, & immunem te de huiuſmodi certamine ad cæleſtia Regna perducat. Amen.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI OSTIENSIS. ORDINIS SANCTI BENEDICTI,
OPVSCVLVM QVARTVM.

Diſceptatio Synodalis inter Regis Aduocatum, & Romanæ Eccleſiæ Defenſorem.

ARGVMENTVM.

In hoc libello Romanæ Eccleſiæ Defenſor, & Regis Henrici Aduocatus altercantes inducuntur. Cauſa autem eorum altercationis hæc erat: Inoleuerat praua conſuetudo, vt Romanus Pontifex eligi non poſſet, niſi ab Imperatore priùs confirmaretur. Cùm igitur tunc temporis Henricus III. puer eſſet, & adhuc ſub tutela conſtitutus, ſine illius aſſenſu Pontifex electus eſt: quod cùm ab Henrici Legatis in crimen vocaretur, in hac Diſputatione cuncta eorũ obiecta refelluntur, aut paulatim cogatur regius Aduocatus rationibus conuictus, in contrariam tranſire ſententiam. Fingitur autem hæc Diſceptatio habita coram Synodo Epiſcoporum qui, vt hac de re pronunciarent, in vnum conuenerant.

Cadaloum Antipapam hiſce verbis compellat S. Auctor. SEd ad hæc gloriaris, & iactas: Rex D me, & Imperatrix mater elegit, ad hunc apicem me regia celſitudo prouexit: ſed cùm hinc aula regia ſuum tueatur electum, illinc Romana Eccleſia proprium defendat Antiſtitem, iam in ſolio E conſtitutum; dignum eſt, vt ſanctorum, atque prudentium Sacerdotum multitudo conueniat: & hãc quæſtionem ventilans ſub Canonici iuris auctoritate diſcernat. Et quoniam in proximo, vt ſperamus, fiet hinc OſboriẽteConcilium: hic iam eiuſdem Concilij conſtituamus velut in quadã tabellæ pictura præludium. Iuxta viſionem ergo Danielis, Dan. 7. Patrum throni ſunt poſiti, iudiciũ ſedeat, libri aperiantur, & ſolutionis indiga quæſtio in medium deducatur. Hinc itaq. Romanæ Defenſor Eccleſiæ ſuas allegationes inferat: illinc Aduocatus regius propriæ partis argumẽta depromat. Taceat Parma cum ſuo hæreſiarcha, aduocatio tantum regia, & Romana inuicem obloquatur Eccleſia, Sanctorum

Cauſa Romanæ Eccleſiæ qualis.

capite ſuo populus eligat, & ei, quem non elegit, vetò Sacerdorũ erecti ſint an mi, vt & quæ vtrimque dicenda ſunt, conferant, & perorataæ cauſæ iodicialis ſententiæ calculum ponant, Age igitur, Defenſor Apoſtolicæ Sed s incipiat, deinde regius Aduocatus, quæ ſibi videbuntur obreodat.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

CVm Bearitudo veſtra, veoerabiles Patres, ſuper Apoſtolicæ Sedis negotio diſputat, ad cunctas Eccleſias pertinere, quod verſatur in maoibus, non ignorat. Hac enim ſtante, reliquæ ſtant: ſin autem hæc, quæ omnium fundamentum eſt, & basis, obruitur: cæterarum quoque ſtatus neceſſe eſt collabatur. Omnes autem ſiue Patriarchiui cuiuſlibet apicem, ſiue Metropoleon primatus, aut Epiſcopatuum cathedras, vel Eccleſiarum cuiuſcũque ordinis dignitares, ſiue Rex, ſiue Imperator, ſiue cuiuſlibet conditionis homo putus iuſtituit, & (prout voluntas, aut facultas tulit) ſpecialium ſibi prærogatiuarum iura præfixit; Romanam autem Eccleſiam ſolus ille fuodauit, & ſuper petram fidei mox naſcentis erexit: *Qui beato vitæ æternæ Clauigero, terreni, ſimul & cæleſtis Imperii iura commiſit.* Non ergo quælibet terrena ſententia, ſed illud Verbum, per quod conditum eſt cælum, & terra, per quod denique omnia condita ſunt elemeota, Romanam fundauit Eccleſiam; Illius certe priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium, qoia quiſquis cuilibet Eccleſiæ ius ſuum detraxit, iniuſtitiam facit: qui autem Romanæ Eccleſiæ priuilegium ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum Capite traditum auferre conatur, hic proculdubio in hæreſim labitur: & cùm ille notetur iniuſtus, hic eſt proculdubio dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui aduerſus illam agit, quæ mater eſt fide, & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis Eccleſiis prætuliſſe cognoſcitur. Cùm hæc igitur veſtra Sanctitas indubitanter agnoſcat, vos, qui oon quilibet, ſed nobiliores, & egregij eſtis filij Romanæ Eccleſiæ, pietatis viſcera circa matrem veſtram compatientes oſtendite: & vtrum deſtrui debeat, ſibimet eligeodo Pontificem, indicate. Mirum quippe eſt, ſi quod minoribus Eccleſiis Canonicus vigor attribuit, illi ſoli, quæ caput eſt omnium, noo permiſit.

Matth. 16.

Eccleſia Chriſti auctoritate fundatur, & fulcitur.

Regius Aduocatus.

PRolixa declamatio dedit attentiooem, beneuolentiam, atque docilitatem: & hoc potiùs iuxta coofuetudinem fori iudicialis, quàm ſecundum regulam Concilij ſynodalis: vbi ſcilicet non magnopere curare debemus elucubratæ locutionis vrbanitatem, ſed viuæ potius ſententiæ puritatem. Ad querelam ergo coram ſanctis Sacerdotibus deponendam, ſufficiat oobis dicere: quoniam inthronizaſtis Papam ſine conſenſu domini noſtri Regis, ad iniuriam ſcilicet, atque contemptum regiæ maieſtatis.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

ORdinationem Papæ factam diffiteri oec poſſumus, nec debemus; Regis autem ioiuriam modis omnibus propulſamus. Sed videamus primo, ſi placet, vtrum Papa ſine Rege potuerit fieri, & ſic poſtmodum de Regis diſputemus iniuria.

Regius Aduocatus.

CErte liquidò nouimus, quia illi debent Pontificem, cùm ordinatur, eligere, quos ſibi, poſtquam ordinatus fuerit, Canonica decernit auctoritas obedire: Papæ verò, quia vniuerſalis eſt Pontifex, non modò Romanus populus, ſed & Romanus Imperator, qui caput eſt populi, obedientiam debet. Cenſendum ergo eſt, vt Papam ſiue A Imperator, obediat. Conſtat ergo, quia niſi Romani Regis aſſenſus acceſſerit, Romani Pontificis electio perfecta non erit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

PErbibendum eſt itaque iuxta veſtræ diſputationis articulum, quia oeque Stephanus, neque Sixtus, neque Cornelius, noo denique Clemens, noo Sylueſter, ooo ipſe B. Petrus Apoſtolus Papali nomine digni ſuot, qui ab Imperatoribus eorumdem temporum electi non ſunt.

Regius Aduocatus.

GEntiles Reges non ſunt adhibendi ad huius, de qua loquimur, electionis exemplum; qui quoniam Chriſtianam ignorabant fidem, B Chriſtianorum non poterant ordinare Pontificem, Cæterùm Chriſtiani Priocipes ſemper Romanos elegere Pootifices.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVi mentitur In communi colloquio, mendax dicitur, qui autem in præſentia venerabilium Sacerdotum falſa protulerit, ſacrilegij proculdubio crimen incurrit. Dixiſti, Chriſtianos Priocipes Romanos ſemper elegiſſe Pontifices; percurre mecum Eccleſiaſticæ antiquitatis hiſtorias, Romanorum Præſulum catalogum ſtudioſè diſquire: & cum perpaucis inueneris in electione ſua regium acceſſiſſe conſenſum, confitere te perſpicuum pro- C tuliſſe mendacium. Quis enim Rex, Antonij filium Damaſum Hiſpanenſem? qois Inoocentium Innocentij filium Albanenſem? quis deoique Zoſimum Græcum Ebramii filium elegit? quis prætetea Leonem Quiriani filium de Tuſcia? quis Hilarium Criſpini filium de Sardinia? qois Cæleſtinum Priſci Romani ciuis Filium? quis Bonifacium, quis Anaſtaſium æquè Romanos? Denique multos attexerem, niſi faſtidium geoerarem. Sed ne me putes non habentem copiam, ab eorum enumeratione deficere; quis Imperatorum elegit Simplicium Tiburtinum? Felicem oatione Romanum? quis Gelaſium Afrum Valerii filium? quis Symmachum Sardiniæ prouinciæ filium Fortunati? quis Hormiſdam filium Iuſti natione Campanum, Ioannem D ordine Tuſcum: Felicem oatione Samnitem, Bonifacium Sigibaldi filium, Mercurium Proiecti, Agapitum Gordiani natura Romanos? Quis enim Regum electioni cuiuſlibet iſtorum ſuum legitur adhibuiſſe conſenſum? cum eorum temporibus Romanæ Reipublicæ Chriſtiani Principes præfuiſſe leganrur, id eſt, Valentiuianus Senior; Valens frater eius, qui occiſus eſt in pugna Gothica propè Adrianopolim; Gratianus, qui a Maximo tyranno peremptus eſt, Valentinianus Iunior, qui necatus eſt à comite ſuo Viennæ; deinde Arcadius, Honorius, Theodoſius; Ioannes ille, qui apud Rauennam occiſus eſt; Valentinianus tertius, qui in campo Martio eſt peremptus; Martianus, Leo, Maiorianus, Seuerus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, E Zeno; Nepos ille, qui in villa ſua occiſus eſt iuxta Salonas; Auguſtulus, Anaſtaſius, Iuſtinus, & cæteri Romani Imperatores, quos vitandi lacinioſi ſtili cauſa prætereo. Da mihi ergo eorum, quos enumerauimus, aliquem, vel Præſulem requirentem, vel Principem aſſenſum in electione præbentem: & ego do manum, ac te perbibeo laureandum: alioquin ſi date non poteris, in hoc te conuictum per omnia neceſſe eſt fatearis. Quòd autem B. Gregorio legitur adhibuiſſe Mauritius Imperator aſſenſum, & perpauci alij Principes aliis promouendis: hoc dictauit perturbatio temporum, & tempeſtas horrenda bellorum.

In Rom. Pontificis electione non eſſe neceſſarium Imperatorũ aſſenſum, exemplis demonſtratur.

Romani Imperatores, eorumque mors.

Cur B. Gregorio electo aſſenſũ præbuit Mauritius Imper.

Regius Aduocatus.

Quid ſit mentiri.

SI mentiri eſt contra mentem loqui, temerariū eſt me mendacij eam procaciter argui, qui non vtique falſum, ſed verum me dixiſſe putaui: tamen aſſentior, & in hoc ſuperatū me dixiſſe non abnuo.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Conſtātini Imp. pietas S. Saluatoris, ac S. Petri Baſilicas erigit. Lege Notas

VT autem idipſum adhuc manifeſtiùs pateat, & te ſuper hac dimicandi materia perdidiſſe, tibimetipſi clariùs innoteſcat: lege Conſtantini Imperatoris Edictum, vbi Sedis Apoſtolicæ conſtituit ſuper omnes in orbe terrarum Eccleſias principatum. Nam poſtquam ſupra corpus B. Petri Baſilicam fundator erexit, poſtquam Patriarchium Lateranenſe in beati Saluatoris honorem conſtruxit, mox per Imperialis Reſcripti ſeriem Romanæ Eccleſiæ conſtituit dignitatem: Vbi nimirum B. Syluestro, ſuiſque Succeſſoribus obtulit, vt regali more, & aurea corona plecterentur in capite, & cæteras regij cultus infulas vſurparent. Verùm B. Syluester ornamenta; quæ Sacerdotali congruere indicabat officio, in proprios vſus aſſumpſit: coronam verò, vel cætera, quæ magis ambitioſa, quam myſtica videbantur, omiſit. Cui etiam Conſtantinus Lateranenſe Palatium, quod eatenus aula regalis extiterat, perpetuo iure conceſſit; Regnum Italiæ iudicandum tradidit. Nam & ipſius Regis

Eiuſdem Imp. Edictum erga. Rom. Pontifices.

hæc verba ſunt: Vnde congruum, inquit, proſpeximus, noſtrum Imperium, & Regni poteſtatem Orientalibus transferri, ac transmutari regionibus, & in Bizantia prouincia, in optimo loco nomini noſtro ciuitatem ædificari, & noſtrum illis conſtitui Imperium; quoniam vbi principatus Sacerdotum, & Chriſtianæ Religionis caput ab Imperatore cæleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, vt illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. Audiſti, quia terrenus Imperator non habet in Romana Eccleſia poteſtatem: quomodo ergo ſine illius arbitrio, qui ibi poteſtatem non habet, non licet eligi Sacerdotem? ipſe verò Conſtantinopolim, velut in ſecunda Roma, perpetuò regnaturus abſceſſit. Longe verò poſt Theodoſius Imperator, beati Pauli Baſilicam cœpit, quo defuncto Filius eius Honorius eandem Baſilicam ad calcem vſque perduxit. Hi quoque Romanæ Eccleſiæ Priuilegium nihilominus firmauerunt. Quomodo ergo prærogatiuam ſibi in Romani Pontificis electione relinquerent, qui Romanam Eccleſiam nequaquam ſibi ſtuduerunt ſubdere, ſed præferre? non præcipere, ſed parere; non præcellere, ſed ſubeſſe?

B. Pauli Baſilica à Theodoſio, & Honorio ædificata.

Regius Aduocatus.

ASſentior planè, & reatum duco, quod loqueris: ſed eſto, quòd nunc regia celſitudo ex antiquorum conſuetudine Principum hoc ſibimet allegare non poſſit: verumtamen tu hoc negare non potes, quòd pater domini mei Regis piæ memoriæ Henricus Imperator factus eſt Patricius Romanorum, à quibus etiam accepit, in electione ſemper ordinandi Pontificis principatum. Huc accedit quod præſtantius eſt, quia Nicolaus Papa hoc domino meo Regi priuilegium, quod ex paterno iam iure ſucceſſerat, præbuit, & per Synodalis inſuper Decreti paginam confirmauit. Cùm ergo priuatus quiſque à ſuo decidere iure non debeat, donec ventilato negotio iudicialis in eum ſententia promulgetur: quo pacto maieſtas regia prærogatiuam hanc ſuæ dignitatis amiſit, quam &

Priuilegiū conceſſum Henrico Imp. in Pontifice eligendo.

A ex Apoſtolicæ Sedis liberalitate percepit, & ex paterno Imperialis faſtigij iure ſucceſſit? Quo, inquam, modo in Romana Eccleſia dignitatis adeptæ locum ſine iudicio perdidit, qui Romanam Eccleſiam non offendit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

PRiuilegium inuictiſſimo Regi noſtro ipſi quoque defendimus, & vt ſemper plenum, illibatūque poſſideat, vehementer optamus. Porro autem Romana Eccleſia multò nobilius, atque ſublimius, quàm mater carnis, mater eſt Regis: illa ſiquidem peperit, vt per eius traducem reuertatur in puluerem, iſta genuit, vt Chriſti ſine fine regnantis efficiat cohæredem. Et cuncti liquidò nouimus, B quia Rex licet egregiæ indolis, tamen adhuc puer eſt. Quid ergo mali Romana facit Eccleſia, ſi filio ſuo, cum adhuc impubes eſſet, cum adhuc tutore egeret, ipſa tutoris officium ſubiit, & ius, quod illi competebat, impleuit? Quis enim neſciat, quia Sacerdotem eligere puer ignorat? Sæpe mater in iudicis tribunal irrumpit, teſtes adſciſcit notarios conuocat, ſicque per adſtipulationes, & tata, inſuper & apicum monumenta omnia bonorum ſuorum filio iura delegat interim tamen, vſque dum ille ad iuuenilis ætatis incrementa perueniat, & rationis capax fiat, illa cuncta diſpenſat, omnia ordinat: ſicque quod iam alieni iuris eſt patrimonium ad propriæ diſponit prouiſionis arbitriū. C Numquid ob hoc dicenda eſt mulier illa filio ſuo conceſſa ſubtrahere? immo veriùs perhibetur, vt puto, pietatis ſtudio deſeruire: quia quæ rudis adhuc filius dilapidare, ac prodigere poterat; hæc illa ſibimet aptè diſpoſita, cautè ſeruata, rationabiliter ordinata conſeruat. Carnalis ergo mater adiuuat filium in rebus terrenis; & mater Eccleſia filio ſuo Regi præbere non debet auxilium in ſpiritualibus donis? Obmuteſcat ergo plectenda verſutia, quæ ſcilicet hoc damnat, quod prædicare debuerat; illi crimen imponere nititur, quæ pro benefactis gloriæ titulum promeretur. D Huc accedit, quia nonnunquam ob varietatem temporum ſæpe mutādus eſt ordo cauſarum. Tunc enim quando Pontificem Romana ſibi præfecit Eccleſia, tantæ ſimultatis fomes in ſeditionem ciues accenderat, tantus liuor, & odium tumultuantis populi corda turbauerat, vt de tam longinquis terrarum ſpatiis nequaquam regiæ clementiæ præſtolari poſſemus oraculum. Niſi enim quantocyus ordinaretur Antiſtes, pernicioſus in populo gladius mutuis vulneribus deſæuiret, & non parua Romanorum ciuium ſtrages fieret.

Romana Eccleſia ſpiritualis mater eſt Regum.

Regius Aduocatus.

ORtende quod vis, argumentare quod placet, dummodo conſtet, quia nullatenus debuit E immutari, quod Papa conceſſit, quod decreto conſtituit, quod ſcriptione firmauit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVid mirum ſi hominis, carnis adhuc fragilitate circumdati, ſtatuta mutentur, quando etiam omnipotens Deus, qui videlicet omnia, quæ futura ſunt, nouit: ea quoque, quæ à ſemetipſo conſtituuntur, immutat? Nam ex eo, quo promittit, aliquando aliquid minuit, vel etiam totum ſubtrahit: aliquando mala minatur, & non infligit.

Regius Aduocatus.

EA, quæ propoſuiſti, Scripturæ declarentur exemplis. quid eſt ergo quod Deus vnquam promiſit, & minuit

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

SI non excidit, reminiſci potes. quia dixit Dominus ad Noë: *Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt, eruntque dies illius centum viginti annorum.* (Gen. 6.) Sed cum Scriptura commemoret quingentorum tunc annorum extitiſſe Noë, quando hæc ſibi Dominus loquebatur, ſexcentorum verò tunc iam eſſe, cùm cataclyſmus erupit: liquidò patet, viginti annos de præſcripti numeri ſpatio fuiſſe ſubtractos. (Cur Deus quod promittit, interdum imminuit.) Vitæ itaque ſpatium, quod humano generi Deus promiſit, imminuit, quia peruerſitatis eorum reatus excreuit. Iudæ quoque per os Patriarchæ Iacob promiſit Spiritus ſanctus, dicens: *Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat, qui mittendus eſt.* (Gen. 49.) Et tamen nec temporibus Iudicum legimus viros de tribu Iuda ſemper ſuper Iſraël tenuiſſe ducatum, nec Reges ex eadem tribu principatum tenuiſſe vſque ad Chriſti reperiuntur aduentũ. Conſtat ergo, quia ſæpe Deus omnipotens, quod homini promiſit, imminuit; quoniam homo, quod Deo debuerat, non impleuit.

Regius Aduocatus.

DOce etiam vbi Deus promiſit bonum aliquod, & efficaciter non impleuit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

REcordare, quia dicit Dominus ad Ioſiam Regem Iuda: *Pro eo,* inquit, *quòd vidiſti verba voluminis, & perterritum eſt cor tuum, & humiliatus es coram Domino, auditis ſermonibus contra locum iſtum, & habitatores eius, & ſcidiſti veſtimenta tua, & fleuiſti coram me: idcirco colligam te ad Patres tuos, & colligêris ad ſepulchrum tuum in pace.* (4. Reg. 22. Cur Deus quæ promiſit nõnullis non tribuit.) & tamẽ paulò poſt Scriptura dicit: *In diebus eius aſcendet Pharao* * *Nechao Rex Ægypti contra Regem Aſſyriorum ad flumen Euphratẽ, & abiit Ioſias in occurſum eius, & occiſus eſt in* * *Magedo, cùm vidiſſet eum.* (Nechao. 4. Reg. 23. *Mageddu.) Ad Sedechiam quoque Regem Iuda per Hieremiam dicitur: *Audi verbum Domini Sedechia Rex Iuda: Hæc dicit Dominus ad te: non morieris in gladio, ſed in pace morieris, & ſecundum combuſtiones Patrum tuorum, Regum priorum, qui fuerunt ante te, ſic comburent te: & vah Domine plangent te: quia verbum hoc ego locutus ſum, dicit Dominus.* (Hier. 34.) Quod nimirum quomodo potuerit fieri, qui ſeriem ſcrutatur hiſtoriæ, numquam poterit inuenire. Nam poſtquam à Rege Babylonis ſemel eſt captus, Babyloniamque tranſlatus, vlterius numquam legitur ab eius vinculis abſolutus. Iuſto ergo iudicio ſubtrahit Deus homini nonnumquam bona, quæ promiſit, cùm rebellis homo illius ſeruare mandata contemnit.

Regius Aduocatus.

PRoſequere etiam quomodo Deus, quod minatus eſt, non infligit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

NEmo, qui limen Eccleſiæ terit, ignorat, quia Ionas ad Niniuen à Domino miſſus, exclamauit, dicens: *Adbuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur.* (Ionæ 3. Quomodo. & cur Deus pœnas quas minatus nõ infligit.) Sed quia ciuitas illa ad Deum toto eſt corde conuerſa, nequaquam iuxta minacem Domini ſententiam excidij eſt euerſione deleta. Cùm ergo Deus omnipotens non modò verax, ſed & ipſa ſit veritas, inuiolata conſilij ſui manente propoſito, exterioris iudicij ſui ſæpe variat ordinem, iuxta humani ſiue probi, ſiue improbi meriti qualitatem;

A quatenus & à prauitate correctus, quod Deus iuſtè minatur, euadat: & prolapſus in culpam, nulla tenus, quæ pollicetur, bona percipiat. Hinc eſt, quod per Hieremiam dicit: *Bonas facite vias veſtras, & ſtudia veſtra, & audite vocem Domini Dei veſtri: & pœnitebit Dominum mali, quod locutus eſt aduerſum vos.* (Hier. 17.) Hinc eſt, quod ad Heli quoque per virum Dei Dominus ait: *Loquens locutus ſum, vt domus tua, & domus patris tui miniſtraret in conſpectu meo vſque in ſempiternum. Nunc autem, dicit Dominus, abſit hoc à me, ſed quicumque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* (1. Reg. 2.)

Regius Aduocatus.

REctè planè cuncta, quæ propoſueras, perſpicuis roboraſti teſtimonijs Scripturarum; nunc autem pauliſper ad ſuperiora reuertere, & iuxta tuæ ſponſionis elogium, de domini Regis iniuria C rationem redde.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

GLorioſo Regi, nobis eligendo Pontificem, abſit, vt nos intuliſſemus iniuriam, cùm ad hoc nos, ſicut ſuperiùs dictum eſt, neceſſitas impulerit, non rapina: ad hoc, inquam, nos inuitos attraxit imminens periculum ciuilis belli, non lædendi, vel minuendi liuor Imperij.

Regius Aduocatus.

CIuile bellum obiicis, imminens periculum in tuæ allegationis defenſione prætendis; dicatur etiam, ſi placet, quia cælum rueret, terra cædem ciuium pateretur, perge adhuc addens, quia pontus areſceret, terra diluuium inundaret, quid mihi omnia hæc, dum conſtet, quia quidquid accidet, nullo pacto ſancti Papæ ſententiam debuiſti infrin- D gere, nulla ratione Synodalis decreti myſterium licuit violare? Sicut enim Scriptura perhibet: *Meliùs eſt vt oriatur ſcandalum, quàm vt veritas relinquatur.* Nam ſi hoc bellum timuiſſent beati Martyres, fierent proculdubio ſanctæ militiæ deſertores.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

NOn ignoras, quòd inter omnes ſanctos martyres Petrus, & Paulus in Apoſtolici Senatus culmine poſſident principatum.

Regius Aduocatus.

HOc ſicut negare ſacrilegum eſt, ita & affirmare ſuperfluum.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

EOrum ſunt nobis tenenda veſtigia, eorum forma noſtris eſt actibus imprimenda, ſub eorum E magiſtra debemus viuere diſciplina.

Regius Aduocatus.

HOc vtique clarum eſt perſpicuum ac: ſed quid à te portenti, quid præſtigij ſub hoc funiculo inductionis alatur, ignoro.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

TOlle præſtigium, intellige veritatem, times me tamquam tibi tendiculas ſubſtruentem, audi Paulum de Coapoſtolo ſuo Petro, veraciter perhibentem: *Priuſquam venirent quidam à Iacobo, cum Gentibus edebat: cùm autem veniſſent, ſubtrahebat ſe, & ſegregabat, timens eos, qui ex circumciſione erant.* Cernimus ergo Petrum non rigidum, ſed diſcretum. Timebat enim Iudæos, ne per occaſionem Gentium à fide recederent Chriſtianorum, & ne

perderet

Perderet gregem creditum, boni paſtoris eſt imitatus exemplum. Factus eſt enim Iudæis tamquam Iudæus, vt Iudæos lucrifaceret. Sic Chriſtus apparuit in forma carnis peccati, vt à peccatis hominē liberaret: & cùm legem Moyſi non ambigeret abolendam, conſulens tamen adhuc rudibus, & infirmis fratribus, tenuit ad tempus vmbram legis, vt eos quandoque proueheret ad perfectè noſcendam plenitudinem veritatis. In hoc ergo B. Petrus diſcretionis nobis regulam dedit, quatenus aliquando vbi tamen non plurimùm noceat, declinemus aliquantulum à tramite rectitudinis, vt conſulere valeamus infirmis.

S. Petri Apoſtoli diſcretio in Iudæorum ſalute curanda.

Infirmorū cauſa an liceat interdum à rectitudine nonnihil declinare.

Regius Aduocatus.

QVi dicis, quòd Petrus aliquando legem Iudaicam tenuit, cur non etiam dicis, quod in eadem Epiſtola legitur, nimirùm, quia Paulus eum in faciem reprehendit? *In faciem*, inquit, *ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat.* Eique dixit: *Si tu, cum ſis Iudæus, Gentiliter, & non Iudaicè viuis, quomodo cogis Gentes iudaizare? Cùm ergo illud permiſiſti, iſtud quare ſilentio ſuppreſſiſti?*

Galat. 2.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVod Petrus egit compaſſione miſericordiæ, hoc Paulus arguit pro magiſterio diſciplinæ: Ille quod fecit diſpenſatiuè, vt infirmis tolleret ſcandalum; hoc iſte corripuit, ne indiſcretus quilibet paſſim adduceret in exemplum. In Petro diſcamus, vt periculo ſimus imminente diſcreti; in Pauli ſermonibus inſtruamur, vt ſanis rebus vita noſtra mirè deſeruiat rectitudini.

Cur B. Petrum B. Paulus reprehendit.

Regius Aduocatus.

LAudo quidem redditam rationem, ſed cùm duorum Apoſtolorū propoſueris magiſterium, mirum cur prætermiſſo Paulo, ſolum Petrum adduxeris in exemplum.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

NOli, frater, pueriliter currere, immo noli volare, ſed perge; pro grauitate quippe negotij pro ratio eſt quoque moderanda ſermonis. Audi etiam conſequenter & Paulum, diſcretionis aureæ lineam noſtris oculis opponentem, eiuſdémque diſpenſatiuæ compaſſionis auctorem. Sicut enim Apoſtolicorum Actuum teſtatur Hiſtoria: *Perambulabat Paulus Syriam, & Ciliciam, confirmans Eccleſias, peruenitque in Derben, & Lyſtram: Et ecce diſcipulus quidam erat, nomine Timotheus, filius mulieris viduæ fidelis, patre autem Gentili.* Hunc ergo, vt ad compendium veniamus, Apoſtolus circumcidit, quoniam Iudæos, immo Iudæus, qui in illis erant regionibus, timuit. Cur itaque circumcidit fidelem hominem non Iudæum, qui videlicet incircumciſus erat, ſed natione Gentilem, niſi diſcretionis ſtudiu deſeruiret, ne Iudæi fideles in ſcandalum corruentes, à fide recederent? Hoc etiam nunc ad memoriam redit, quoniam aliquando iuxta morem Nazaræorum comam ex voto nutriuit, & poſtquam nauigaſſet in Syriam, in Cenchris poſitus, caput iuxta legis mandata totondit. Refert adhuc Lucas ſacræ ſcriptor Hiſtoriæ: *Cùm veniſſemus*, inquit, *Hieroſolymam, libenter ſuſceperunt nos fratres, & ſequenti die Iacobus, & omnes ſeniores, qui cum eo erant, Euangelio illius comprobato dixerunt ei: Vides frater, quot millia ſunt Iudæi, qui crediderunt in Chriſtū, & hi omnes æmulatores ſunt legis. Audierunt autem de te, quod diſceſſionem doceas à Moyſe, eorum, qui per Gentes ſunt Iudæorum, dicens, non debere eos circumcidere filios ſuos, neque ſecundùm conſuetudinem ingredi. Quid ergo eſt? vtique oportet conuenire multitudinem: audient enim te ſuperueniſſe. Hoc ergo fac, quod tibi dicimus: ſunt nobis viri quatuor votum habentes ſuper ſe: his aſſumptis, ſanctifica te cum ipſis, & impende in eos, vt radant capita, & ſciant omnes, quia quæ de te audierunt, falſa ſunt, ſed ambulas & ipſe cuſtodiens legem. Tunc Paulus aſſumptis viris, poſteriori die purificatus cum illis intrauit in templum, annuncians expletionem dierum purificationis; donec offeretur pro vnoquoque eorum oblatio.*

Act. 16.

S. Paulus aliorū ſcandalum quātopere vitare ſtuduerit.

Act. 18.

Act. 21.

Cur itaque Paulus iuxta cærimonias Iudæorum caput raſit, nudipedalia exercuit, ſacrificia obtulit, & legem deſtruens, legis præcepta ſeruauit? Cur, inquam, hæc omnia, niſi vt his, qui ex Iudæis fideles extiterant, ſcandalum tolleretur? formam ſuſcepit ægritudinis, vt morbos auferret ægrotis; ſeruauit cærimonias legis, de quibus tamen in Epiſt. ſua dicit: *Quæ mihi fuerunt lucra, facta ſunt detrimenta, & propter Chriſtum arbitror velut ſtercora.* Circumcidit hominem, & tamen hoc terribiliter clamat: *Dico*, inquit, *vobis, quia ſi circūcidamini, Chriſtus nihil vobis proderit.* Quod quæſo, maius peccatum eſſe poterit, quàm Chriſtum perdere, Chriſtianæ Religionis regulam violare, Iudaicæ legis ritus inducere, nouam Euangelij gratiam impugnare? Et tamen hæc Apoſtolus Paulus in ſuperficie feciſſe conſpicitur, ne in ipſis nouæ fidei rudimentis mentes adhuc teneræ ſcandala paterentur. Quantùm namque in exterioribus cernitur, Cherintus, & Ebion nil penè peius inueniuntur egiſſe, quàm Paulus. Qui nimirum in Chriſtum credentes, propter hoc ſolum à parentibus anathematizati ſunt, quia legis cæremonias Chriſti Euangelio miſcuerunt: & ſic noua confeſſi ſunt, vt vetera non mutarent. Sed ecce cum dicitur, quoniam Iacobus, & omnes Seniores hoc Paulo conſilium dederunt; omnes ergo Diſcipuli, quod Paulus fecit, pariter fecerunt; vnum ſcilicet in hoc habent meritum, & qui fecit, & qui faciendi dedere conſilium.

Philip. 3.

Galat. 5.

Hæreſis Cherinti, & Ebionis.

Si ergo ipſi Principes mundi, quorum legibus parent, non modo Regna terrarum, ſed vltro etiam celſitudo cælorum, non dubitauere perpaucis, qui tunc erant hominibus in tam periculoſo negotio conſcendere, cur nobis vtique paruulis, & infra illorum veſtigia longè iacentibus non licuit innumerabili Romanæ Vrbis multitudini ſubuenire? Sed quid Apoſtolos loquimur ſcandalum cauiſſe debilium, & nouiter conuerſorum; cùm & ipſe illorum Magiſter & Dominus, cuius nimirū omnia ſæcula ſubſternuntur imperio, ad noſtræ imitationis exemplum, ſcandalum præcauerit Iudæorum? *Simon*, inquit, *Reges terrarum à quibus accipiunt tributum, à filiis ſuis, an ab alienis? quo reſpondente: Ab alienis*; *præſtò ſubiungit: Ergo liberi ſunt filij. Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare, mitte hamum, & eum piſcem, qui priùs aſcenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem: illum ſumens, da eis pro me, & te.* Ad molliendum ergo rigorem rectitudinis, ad tenendam virtutem diſcretionis, ſi tibi Petrus non ſufficit ad exemplum, iunge ſimul & Paulum. Quòd ſi procacis contumaciæ nequeunt vterque ſufficere, pudeat te vltra Ieſum per dicacitatis ineptiam proſilire: *Finis enim legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti.*

Matth. 17.

Chriſtus miraculo ſcandalum tollit.

Rom. 10.

Regius Aduocatus.

DIſcretionis virtutem tot Scripturarum teſtimoniis approbatam improbare non poſſumus; ſed abſit, vt vlla virtus ſit tam ſublimis, tamve præcipua, cuius tenendæ ſtudio in anathematis

Diuinæ Legis finis. baratrhum corruere debeamus. Nam cùm omne, quod nobis ex diuina Lege præcipitur, ad hoc proculdubio tendat, vt nos Creatori noſtro ſocietas æterna coniungat: ſi nos ab eo, quod abſit, per maledictionis ſententiam cõtingat abſcedere, quæ virtus, quæ diſcretio, quæ, ſicut dicitur, pia compaſſio tam incomparabile damnum nobis poterit compenſare? Sanè ſi propter hoc ſolum virtus appetitur, vt omnipotentis Dei ſocietas acquiratur, qualis iam illa virtus erit, quæ nos à diuini contubernij ſocietate repellat.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

HÆc cur proſequaris; quia nobis occulta ſunt, euidenter expone.

Regius Aduocatus.

SYnodalis enim Decreti pagina, quam cum Concilij totius aſſenſu beatus Nicolaus Papa conſtituit, cui propriæ manus articulum indidit, quam tot Epiſcoporum venerandus, celebriſque Conuentus ſubſcriptione firmauit, anathematis vinculo iuxta morem carere non potuit. Vnde vos pro compaſſione, vel cõdeſcenſione, neſcio, quam dicitis furentis populi, nequaquam voſmetipſos deberetis tam inenodabilis ſententiæ nexibus irretire. Ridiculum quippe eſt, ſic obrutum de voragine marinis fluctus eruere, vt ipſe compellatur ereptor ſub vndoſis procellarum ſpumantium cumulis remanere.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Andabatarum mos in pugnando. Lege Nos. CVm hæc inconſultius loqueris, Andabatorum aduerſum me more confligis, qui nimirum dum clauſis ſemper oculis pugnant, alios quidem vulnerant, ſed quomodo ſemetipſos à vulneribus tueantur, ignorant. Dicis, quia nequaquam debemus in anathema corruere, etiam ſi per hoc valeamus infirmis fratribus ſubuenire. Ecce vibraſti gladium, tentaſti vulnus infligere, ſed tibimet vbi clypeum opponeres, non vidiſti. Numquid tibi iam de memoria excidit, quod ſuperiùs protuli, quoniam B. Paulus in Epiſtola ſua dicit: *Quia ſi circumcidamini Chriſtus vobis nihil proderit.* Et tamen, Galat. 5. quod tam diſtrictè prohibuit, ipſe pro charitate fratrum infirmantium, ne ſcandalum paterentur, impleuit. Quod enim maius, ſiue deterius poterit quis anathema ſubire, quàm cui negatum eſt, Chriſtum pro ſui reatus damnatione prodeſſe? Nam cui Chriſtus non prodeſt, proculdubio anathema eſt, nihilque eſt aliud anathema quemlibet fieri, niſi à Chriſti, in quo benedicuntur omnes Gentes, ſocietate repelli. Si ergo Paulus hoc anathema pro charitate fratrum ſubire non timuit, immò prorſus euaſit, cùm non qualemcumque hominem, ſed Chriſtianum vtique diſcipulum circumcidit; tu, quæſo vbi cordis oculos amiſiſti, qui, quod Apoſtolus fecit, non faciendum eſſe teſtaris? Ipſe enim dicit: *Quæcũque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt.* Rom. 15.

Regius Aduocatus.

VEriſimile eſt, quia ſicut Paulus coapoſtolum ſuum Petrum de iudaizandi rediuiua vſurpatione corripuit: ita nihilominus & in ſemetipſum, poſtquam diſcipulum circumciderat, reprehendit: nec mihi hoc aliter vnquam poterit perſuaderi, niſi fortaſſis in eius verbis aliquatenus valeat inueniri.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

VT nullus ambiguitatis næuus in tua mente remaneat, vt nulla cor tuum ſuper hoc nego- A tio deinceps caligo confundat, audi quid idem Paulus ad Romanos dicat: *Veritatem dico in Chriſto, non mẽtior, teſtimonium mihi perhibẽte conſcientia mea in Spiritu ſancto, quoniam triſtitia eſt mihi magna, & continuus dolor cordi meo: optabam enim ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis, qui ſunt cognati mei ſecundum carnem, qui ſunt Iſraelitæ.* Rom. 9. Ecce Paulus cùm non ſit ſicut nos neceſſitate coactus, ſpõte ac volũtariè deſiderat anathema eſſe pro fratribus; Perfecta S. Pauli charitas in ſuos. & tu mihi proponis anathema timendũ, vbi me perſpicis, & ineuitabili prorſus neceſſitate fuiſſe conſtrictum, & charitatis ſtudio, ne tanta fratrum multitudo corrueret, inclinatum. Audi etiam quid Moyſes pro populo Iſraelitico poſtulans di- B cat: *Obſecro, Domine, peccauit populus iſte peccatum magnum, fecerunt ſibi Deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facias, dele me de libro tuo quem ſcripſiſti.* Exod. 32. Moyſes erga ſuos amor perfectus. Quod nimirum tunc pleniter fiet, cùm reprobis in iudicio dicit: *Ite maledicti in ignẽ æternum.* Matth. 25. Ecce hinc Paulus optat anathema pro fratribus fieri; ecce illinc Moyſes poſtulat ex Dei libro pro populi, quem ducebat, charitate deleri, & ſola Romana Eccleſia, quæ pietatem, & charitatem toto terrarum orbe ſpecialiter, & principaliter docet, ex iminentibus & iam vibratis vndique gladiis filios ſuos, quos quotidie per ſacri Baptiſmatis myſteriũ generat, liberare non audet? *Maledictus vir,* ait Saul, *qui comederit panẽ vſque ad veſperã, donec vlciſcar me de inimicis meis* 1. Reg. 14. In hoc, ſicut legitur, C anathema Ionathas cecidit, ſed eum ab imminenti mortis ſententia, charitas, qua pro populo ſtrenuè dimicauerat, liberauit. Vis audire quid etiam de ipſo Ieſu, totius benedictionis auctore, idem Apoſtolus dicat? *Chriſtus,* inquit, *vt nos liberaret à maledicto legis, factus eſt maledictum.* Galat. 3. Si ergo ipſe auctor benedictionis æternæ, vt nos à vinculo maledictionis abſolueret, maledictioni nõ eſt dedignatus ſubiacere: ſi Sancti quique vel noui, vel veteris Teſtamenti, dum ſui capitis imitantur exemplum, Perfecta Chriſti imitatio. & infirmis ſubuenire fratribus in periculis cõcupiſcunt, & anathematis ſubire ſententiã nullatenus perhorreſcunt: cur vnum mihi niteris imputare peccatum, & charitatem ad hoc induxiſſe D non perſpicis, quæ operit multitudinem peccatorum? 1. Pet. 4. Quomodo autem me cuiuſlibet hominis ſententia ligat, quem charitas ipſa, quæ Deus eſt, liberat? 1. Io. 4. Erubeſcat ergo humani anathematis imputator, cùm per charitatis gratiam mecum ſit æternæ benedictionis indultor.

Regius Aduocatus.

CVicumque in diſputatione certãti veritas ipſa defecerit, ineptum eſt adhuc per ambages, atque verſutias pertinaciter niti; ridiculum eſt diutius verbis prolixioribus immorari: de vinculo ſiquidem anathematis, quo te hactenus arbitrabar aſtringi, ita te nauiter expediſti, vt nihil de cætero tibi valeat obiici, nil ſuper hoc capitulo rationabi- E liter poſſit opponi. Verumtamen adhuc mihi video materiam ſupereſſe, quam tibi valeã non ſine cauſa reluctator obiicere. Dicitis, quia neceſſitate conſtricti, & velut anguſti temporis breui ſpatio coarctati, nequaquam potuiſtis in electione Pontificis expectare conſenſum regiæ maieſtatis, quod profectò friuolũ eſſe perſpicuum eſt. Conſtat enim tres plus minus menſes interim decurriſſe, ex quo ſanctæ memoriæ Papa Nicolaus occubuit, vſque ad Kalendas Octobris cùm iſte ſucceſſit. Videamus ergo ſi per tam moroſam longitudinem, trimeſtris videlicet ſpatij, nõ potuerit ab aula regia pragmaticæ ſanctionis vobis Apocha reportari.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

ECce compellimur vulgari ſermone depromere, quod ob Imperatoris Palatij reuerentiam decreueram ſilentio præterire. ſed iuxta veſtræ ſcilicet exactionis inſtantiam, iam proferatur in medium opus egregium veſtrum ſæculis omnibus inauditum. Rectores enim aulæ regiæ cum nonnullis Teutonici regni ſanctis, vt ita loquar, Epiſcopis conſpirantes contra Romanam Eccleſiam, Concilium collegiſtis, quo Papam quaſi per Synodalem ſententiam condemnaſtis, & omnia, quæ ab eo fuerant ſtatuta, caſſare incredibili prorſus audacia præſumpſiſtis: in quo nimirum non dicam iudicio, ſed præiudicio, idipſum quoque Priuilegium, quod Regi prædictus Papa contulerat, ſi dicere liceat, vacuaſtis. Nam dum, quidquid ille conſtituit, veſtra ſententia decernente, deſtruitur; conſequenter etiam id, quod ab eo Regi præſtitum fuerat abolerur. Sed abſit à nobis, vt propter cuiuſlibet hominis inſolentiam Rex, qui innocens erat, quantùm ad nos, rem ſui iuris amittit, quem auctore Deo votis omnibus præſtolamur ad Imperiale faſtigium, non permittimus ob alienam culpam regiæ dignitatis incurrere detrimentum.

Synodus iniqua contra Romanam Eccleſiam.

Quomodo principes indignos ſe faciant priuilegiis ſibi ab Eccleſia Romana conceſſis.

Sed vt totam inauditæ calamitatis noſtræ percurramus hiſtoriam, Stephanus Cardinalis Presbyter Apoſtolicæ Sedis, vir videlicet tantæ grauitatis, & honeſtatis nitore conſpicuus, tantis denique, ſicut non obſcurum eſt, virtutum floribus inſignitus, cum Apoſtolicis Lisreris ad Aulam regiam miſſus, ab aulicis adminiſtratoribus non eſt admiſſus: ſed per quinque ferè dies, ad B. Petri & Apoſtolicæ Sedis iniuriam, præ foribus manſit excluſus. Quod ille, vtpote vir grauis, & patiens, æquanimiter tulit. Legati tamen officium, quo fungebatur, implere non potuit. Clauſum itaque, ſignatumque myſterium Concilij, cuius erat gerulus, retulit, quia regis eum præſentari conſpectibus Curialium plectenda temeritas non permiſit. In qua nimirum inopinatæ præſumptionis audacia tanta diſputandi videretur ineſſe materia, vt & Demoſthenis eloquentiam vincat, & copiam Tullianæ facultatis excedat. Vnde ſi vellemus iniuriam noſtram diſtrictiùs perſequi, iure poſſemus obtendere, quia vos Romanæ Eccleſiæ, voſmetipſos ipſo dono priuaſtis, qui ſcilicet ei præiudicij veſtri gratis contumeliam intuliſtis. Ille quippe fœdus amicitiæ violat, qui gratis amicum per offenſionis moleſtiam pulſat. Nam & Dominus Iudæis per Hieremiam ait: *Ecce feriam domui Iſraël, & domui Iuda fœdus nouum, non ſecundum pactum, quod pepigi cum Patribus eorum, pactum quod irritum fecerunt.* Ille ergo irritum reddit beneficij pactum, qui prior violat amicitiæ ſacramentum. Verumtamen Romana Eccleſia non vult exaggerare, quod pertulit: ſed perſeuerare cupit in munere, quod regio culmini liberaliter prærogauit.

Stephani Cardinalis laudes.

Fœdus amicitiæ quomodo violetur.

Hier. 31.

Regius Aduocatus.

QVod domino noſtro Regi reuerenter adſcribis innocentiam, dignè facies: quod autẽ adminiſtratoribus Aulæ publicæ deuoluis è diuerſo calumniam, videtur iniuſtum. Quidquid enim circa vos in huiuſmodi caſibus actum eſt, ad hoc nos regiæ Matris impulit Imperiale præceptum, non propriæ libertatis arbitrium.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

ET ego tibi ſecundum cordis tui duritiam reſpondebo: dico enim, quia Dei omnipotentis

A obtemperare ſermonibus aliquando peccatum eſt.

Regius Aduocatus.

AD hoc, quod aſſeris, mens humana concutitur, & Chriſtianæ pietatis ferre non valet auditus.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVia hoc tantopere miraris, illud etiam conſequenter adijcio, quia propter hoc, quod Deo quidam promptus obediuit, funditus periit: alius ob id, quia obtemperare contempſit, ad cumulum gratiæ plenioris aſcendit.

B

Regius Aduocatus.

INcredibile eſt valde, quod dicis: verumtamen ſi vales exemplis approbare quod loqueris, dic quis vnquam Deo obediuit, ac propterea periit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

NOn te latet, quia Iudæ Iſcarioti, qui iam accepto conſilio eum traditurus erat, Dominus ait: *Quod facis, fac citiùs.* Poſtmodum quoque, cum ad eius oſculum accedere præſumpſiſſet, adiecit: *Amice, ad quid veniſti?* ſubauditur, perfice. Sed quia miſer his ſermonibus efficaciter obediuit, irreuocabiliter periit.

Ioan. 13.

Mala obedientia.

C

Regius Aduocatus.

HVius propoſitionis ratione reddita, redde cõſequenter alterius, quis ſcilicet Dei omnipotentis obedientiam ſpreuit, & propter hoc copioſiorem gratiam meruit?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

SI placet hoc in memoriam reuoca, quod Dominus ad Hieremiam dixit: *Vade ad domum Rechabitarum, & loquere eis, & introduces in domum Domini in vnam exhedram theſaurorum, & dabis eis bibere vinum.* Et paulò poſt Propheta ſubiungit: *Et poſui coram filijs Rechabitarum ſcyphos plenos vino, & calices, & dixi ad eos: Bibite vinum, qui reſponderunt: Non bibemus vinum, quia Ionadab pater noſter præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos & filij veſtri vſque in ſempiternum.* Vnde poſtmodum Hieremias ait eis: *Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Non deficiet vir de ſtirpe Ionadab filij Rechab, ſtans in conſpectu meo cunctis diebus.* Ecce ille malè obediens, perfunctus obedientiæ munere cucurrit ad laqueum: iſti felices inobedientes, perpetuum Conditoris ſui meruere conſpectum. Hoc etiam ad hoc vales, quod ſuperiùs dictum eſt, quia cùm Papam ſine conſenſu Regis elegimus, non præſto, quod extrinſecus actum eſt diiudicare, ſed potiùs quo animo, & qua intentione ſit factũ, debeteris diligenter attendere.

D

Hier. 35.

An Deo nõ obedire poſſit non eſſe malum.

Res ex intentione attendendæ ſunt.

E

Regius Aduocatus.

HÆc argumenta nobis domeſtica ſunt & numquam deficiunt, quia de promptuarijs proferuntur; ſemper enim poſſumus in praui operis exhibitione delinquere, & quia occulta eſt ad puræ mentis debemus patrocinium conuolare.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

CEnſeſne ſemper debere iuxta rerum, atque verborum ſuperficiem iudicari? quid enim iuxta verborum ſtrepitum magis eſt abſonum, quàm cum Deus Pater, & Filius, & Spiritus ſan-

Scriptura verba interdum non ſunt iuxta ſonum accipienda.

ctus mediatorem Dei, & hominum dicitur tradidiſſe. Ecce Chriſtum tradidit Iudas, tradidit & Deus Pater: numquid non quaſi ſimile factum videtur? Ergo ne traditor eſt Iudas, & traditor Deus Pater?

Regius Aduocatus.

VNde probas, quia Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus tradiderint Saluatorem?

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

Rom. 8.

AVdi Apoſtolum dicentem: *Qui proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.*

Sap. 11.

Quo diſcrimine Chriſtum morti tradiderit Deus ac Iudas.

Cui & Solomon ait: *Cùm ſis iuſtus, & omnia iuſtè diſponas, ipſum quoque, qui non debet puniri, condemnas.* Quòd autem ſe Filius tradiderit idē dicit Apoſtolus: *Qui me dilexit, & tradidit ſeipſum pro me.* Quòd autem & Spiritus ſanctus tradiderit Filium Sapientia perhibet, dicens: *Benignus eſt enim Spiritus ſapientiæ, & non liberabit maledictum à labiis ſuis.*

Sap. 1.

Galat. 3.

Maledicti apud veteres dicebantur omnes qui pendebant in ligno. Chriſtus autem, vt Apoſtolus dicit, vt nos liberaret à maledicto, factus eſt maledictum. Spiritus verò ſanctus non liberauit maledictum à labiis ſuis, quia quæ per ora Prophetarū de Chriſti paſſione locutus eſt, non prohibuit: ſed ſuper eum ſine diminutione compleri cuncta permiſit. Ergo ſecundum te, qui non de cordis intentione, ſed ſemper ex operis vis ſuperficie iudicare: ſi Pater tradidit Filium, & ipſe ſe tradidit Filius, inſuper & Spiritus ſanctus, Iudas quid mali fecit? Facta eſt traditio à Patre, facta eſt à Filio, nec non à Spiritu ſancto, facta eſt & à Iuda. Vna res à pluribus facta eſt, ſed eadem res in operatoribus diſcernenda eſt. Quod enim Deus omnipotēs ex charitate; hoc Iudas fecit ex pecuniæ acquirendæ cupidine. Quod Deus fecit ad ſalutis noſtræ remedium, hoc ille fecit ad explendum inſatiabilis auaritiæ votum. Vides ergo quia non quid homo faciat, debemus attendere; ſed quo animo, & voluntate faciat, diligenter examinare. Nam ſi ſola dumtaxat exteriora perpendimus, inuenimus ipſum Dominum Saluatorem & dixiſſe quòd prohibet, & aliter feciſſe, quā iubet.

Matt. 5.

Quiſquis, ait, *dixerit fratri ſuo, fatue, reus erit gehennæ ignis*: & tamen ipſe reſurrectionis ſuæ die

Matt. 25.

Matt. 5.

duobus de ſe dubitatiuè loquentibus ait: *O ſtulti, & tardi corde ad credendum.* Dixerat etiam in monte Diſcipulis *Si quis te percuſſerit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram.* In paſſione verò poſitus percutienti ſe in maxillam puero Sacerdotis non

Ioan. 18.

modo nō alteram præbuit, ſed inſuper dixit: *Si male locutus ſum, exprobra de malo: ſin autem benè, cur me cædis?*

Act. 1.

Præceptum Chriſti de præbenda maxilla percuſſori, quomodo intelligendum.

Et quomodo iam verum erit quod de illo Lucas ait: *Quia cœpit facere, & docere*, ſi quod docuit, non impleuit? Sed proculdubio intelligendum eſt hoc eum præcepiſſe ad præparationem cordis, non ad oſtentationem operis. Quomodo enim paratus corde non fuit in maxillam alteram cædi, qui pro hominum ſalute decreuerat toto corpore crucifigi? Paulus etiam palma percuſſus iuſſione Pontificis,

Act. 23.

ait: *Percutiet te Deus, paries dealbate.* Quod minus intelligentibus videtur in verbo conuicium, ſed in ſenſu Prophetici tenet oraculi ſacramentum. Paries enim dealbatus hipocryſis eſt, ſacerdotalē ſub hoc nomine præferens dignitatem, ſed occultans intrinſecus luteam malitiæ turpitudinem: nā quod humilitatis fuit, mirabiliter cuſtodiuit. Cum enim

Ibid.

illi diceretur: *Principi Sacerdotum maledicis?* reſpondit: *Neſciui, frater, quia Princeps eſſet Sacerdotum. Scriptum eſt enim: Principem populi tui non maledices.*

A Vbi patenter oſtenditur, quanta illud tranquillitate dixiſſet, quod iratus intuliſſe videbatur. Quibus Scripturarum teſtimoniis quid aliud edocemur, niſi quia non iuxta nudā verba ſemper debemus ſententias iudicare: ſed quo animo, qua mentis intentione proferantur, inſpicere?

Regius Aduocatus.

DVbia, quæ proponis, luculenter elucidas per exempla, quæ ſubiicis: ſed, quæſo, te, vt ad ſuperiora paulisper redeas, & cur nos calumnieris, vobis præiudicium intuliſſe, qui regiæ ditioni paruimus, patenter exponas.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

B RectÈ, planè, ordinabiliter, & congruenter, poſtquam omnis veſtræ partis obiectio non rhetoricis argumentis, non coloribus oratoriis, non denique dialecticis ſyllogiſmis, ſed viuæ potiùs, atque perſpicuæ veritatis eſt ratione purgata: verſa vice iam dignum eſt, vt de veſtris exceſſibus vel breuiter diſſeratur. Enimuerò damnatio Papæ tam grauis, & inexplicabilis eſt, vt non humano, ſed diuino dumtaxat ſit tractanda iudicio. Reges autem noſtros cùm ætatis infirmitas, tum fragilitas ſexus excuſat: quibus vtique non reatus adſcribitur, ſed eorum Conſiliariis, vt dignū eſt, imputatur. Omiſſis itaque peruerſitatibus cæteris, vt quid ignorante Roma reprobum hominem in Romanum Pon-

Regū peccata Conſiliariis adſcribenda non ſemel.

C tificem eligere præſumpſiſtis?

Regius Aduocatus.

ELectionem quidem, vt palam eſt, fecimus: ſed longè prius Gerardo Comite, aliiſque Romanis, vt dicebatur, ciuibus infatigabiliter inſiſtentibus, ad hoc inducti ſumus. Nam & Abbas Monaſterij, quod dicitur Cliuus Scauri, non defuit. Non ergo, vt aſſeris, ignorante Roma, ſed præſente, atque petente, Romani Pontificis electio facta eſt.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

IN hoc pro me facis, dum Gerardo ſub anathemate conſtituto te communicaſſe teſtaris: nam

Gerardus Galeriæ Comes à Nicolao II excommunicatus.

D vt de Abbate, & aliis interim ſileamus, de Gerardo liceat tātummodo dicere, Eccleſiæ hominem non fuiſſe, & Chriſti nequaquam pertinuiſſe fidelibus. Illud enim vnum caput anathemati, maledictionique ſubiacuit omnium ferè Pontificum, quicumque Romanæ Eccleſiæ ſuis temporibus præfuerunt: demùm paulò ante quàm moreretur, propter Ducem, & Archiepiſcopum Anglorum, quos à beati Petri liminibus redeuntes inuaſit, ſpoliauit, & vſque ad mille Papienſis monetæ libras appendentia rapuit. Propter hoc itaque in plenaria Synodo, Papa Nicolao præſidente, excommunicatus eſt, & extinctis luminaribus ſub perpetuo fuit anathemate condemnatus. Perpendat igitur ſancta Synodus, ſi illius, eiuſque complicum rata iure vi-

Excommunicati non habeant ius ad electionem Pontificis.

E deatur electio, qui tam terribiliter, atque irreuocabiliter eſt ab Eccleſiæ viſceribus Euangelica, atque canonica falce præciſus, vt ne in morte quidem ad Chriſtianitatis fuerit titulum reformatus: & ſic per eum ordinari Romanam Eccleſiam dignum fuit, qui eius ſemper cruentus extitit inimicus; qui eam ſemper eſt feraliter perſecutus. Et quomodo ſummam debet Eccleſiam ordinare, cui cuiuſcumque limen Eccleſiæ non licet attingere? Clamat Dominus ad Iſraël: *Anathema in medio tui Iſraël: nec poteris ſtare contra hoſtes tuos, donec deleatur ex te, qui hoc contaminatus eſt ſcelere.* Et hoc quare? Quoniam Achar filius Charmi de anathemate Hieri-

cho ducentos dumtaxat, argéti ſiclos, regulamque auream quinquaginta ſiclorum, & coccineum abſtulerat pallium: & ob hanc vilem videlicet ſummam auctor ſceleris non modo lapidatur, ſed & lapidum aceruis obruitur. Si propter illum hominem, qui dumtaxat vnum ſacrilegium fraude cōmiſerat, Iſraël ante ſuorum hoſtium faciem ruiturus erat: quomodo ſtabit Eccleſia, ſi per virum tot criminibus inuolutum, fuerit ordinata? præſertim cum & talem elegerit, in quem, teſte mundo, omnium vitiorũ ſentina confluxit pſeudo epiſcopum, apoſtolum Antichriſti, aduerſarium Chriſti, animam puellarum, mangonem eccleſiarum. Quis ergo iſtorum iuſto videbitur examine præferendus? vtrum is, quem elegit vnus vir perpetuæ maledictionis anathemate condemnatus; an ille potius, quem Cardinales Epiſcopi vnanimiter vocauerunt: quem Clerus elegit, quem populus experiuit nõ in extremitate terrarũ, ſed intra mœnia Romanorum, & in ipſius Sedis Apoſtolicæ gremio.

Cadaloum Antipapam intelligit.

Regius Aduocatus.

TOt à te rationibus redditis, poſſemus fortaſſis adhibere conſenſum, ſi ſemel emiſſam deceret regiam maieſtatem mutare ſententiam, principali quippe gloriæ velut inconſtantiæ næuus imprimitur, ſi quodcumque ſuæ conſtitutionis Edictum leuiter annulleretur.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

QVis neſciat Rege Deum eſſe maiorem? Et tamen dicere non erubeſcit: *Pœnitet me, quòd conſtituerim Saul Regem*; & per Samuelem ei denunciat dicens: *Proiecit te Dominus ne ſis Rex ſuper Iſraël.* Si pœnitere ſe Deus aſſeruit, qui futura cuncta cognouerat: cur homo ſuam commutare in melius ſententiam erubeſcat, qui qualis, & ipſe quoque ſit futurus, ignorat? Ille de bono factus eſt malus; iſte, videlicet Cadaloüs, de malo vtique, quod iam erat, fit quotidie diaboli more deterior.

1. Reg. 15. Sententiam in melius mutare non eſt dedecus.

Regius Aduocatus.

QVàm inconſultè nunc loqueris, qui diabolum deteriorari poſſe teſtaris, qui certè tam malus eſt, vt deterior eſſe non poſſit.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

MEntior, ſi quod propoſui, Scripturæ teſtimoniis comprobare non valeo. Nam, Iſaia teſte, dicebat ſuperbus in mundi principio: *Aſcendã ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo.* Paulus autem dicit: *Qui in fine mundi veniens, aduerſatur, & extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quia ergo tunc affectauit Deo ſe ſimilem eſſe, in fine mundi iam deterior factus, vult quaſi ſuperior eminere. Per quod manifeſtè colligitur, diabolum adhuc in deteriora poſſe corruere: & quia diabolus interpretatur deorſum fluens. Cadaloüs à cadendo dictus, ruinam populi ſonat, ipſis quoque nominibus aptiſſimè inuicem vterque concordat. Dic ergo quomodo iſte Pontifex erit, quem non Romanus populus, ſed vnus homo cum ſuis complicibus, idemque non Romanus, ſed ſuburbanus; & non eccleſiæ filius, ſed maledictus, & anathematizatus elegit? Illene erit tuo iudicio Pontifex, qui Suam vendidit, vt Romanam Eccleſiam obtineret? qui Romanos occidit in ore gladij, vt Romanus Pontifex fieret? Dicis, non debuiſſe me Pontificem ſine conſenſu Regis eligere, & magnipendendum mihi non fuiſſe, vt populus non periret. Ecce hinc B. Auguſtinus Hipponenſi Eccleſiæ, Valerio viuē-

Iſa. 14.

2. Theſſ. 2.

Diaboli interpretatio.

Gerardus is eſt Galeriæ dominus. eſt enim Galeria Oppidulũ prope Vrbē ſitum, ideoque ſuburbanum appellatum.

A te, præficitur: ecce illinc Ambroſius octauo die poſtquam baptizatus eſt, perceptis cunctis eccleſiaſticis gradibus, Epiſcopus ordinatur. In quibus vtique ob nil aliud canonicæ auctoritatis ordo deſeritur, niſi dumtaxat vt ſaluti populi conſulatur. Et tu mihi dicis, in ſeruando populo ipſi Regi me non debuiſſe conſulere, vt ſibimet in dando conſenſu vnius epiſtolæ gloria proueniret. Nam vnde poſtmodum Romanus Imperator fieret, ſi tunc ſe Romanus populus mutuis vulneribus peremiſſet? Porro autem, quia in conſtituendo Pontifice Romana Eccleſia à charitate regia non receſſit, hoc etiam indicium eſt, quia cum in Clero ſuo religioſis viris, & ſapientibus abundaret, non de propriis, ſed B eum, qui Regi tamquam domeſticus, & familiaris erat, elegit.

SS Aug. & Ambroſij ordinatio.

Regius Aduocatus.

QVisquis veritati, poſtquam patefacta claruerit, obſtinatè renititur, Dei omnipotentis aduerſarius non immeritò indicatur, cuius aduerſum ſe iram inextinguibiliter prouocat, ſi veritatem, quæ ipſe eſt, pertinaciter, & arroganter impugnat. Nam vt ipſe diſputationi tuæ velut epilogum faciam, cum inter nos quæſtio moueretur, vtrũ ſine Regis aſſenſu Romani Pontificis fieri poſſit electio, recenſitis hiſtoriarum catalogis, tantam Romanorum Imperatorum, atque Pontificũ copiam concertaſti, & velut nubem mihi teſtium oppoſui- C ſti, vt his conſpectis ne murum quidem me aduerſum te ſub hoc vlterius facere libuiſſet. De anathemate verò, quod Nicolaus Papa conſtituit, vbi, vt iam verum fatear, totam victoriæ vim intentio noſtra poſuerat, tam inuictis Scripturarũ teſtimoniis, tam lucidis certè modo beatorum Apoſtolorum, modò ipſius Domini Saluatoris tuæ diſputationis aſſertio ſe purgauit exemplis; vt nos eatenus ignota doceret, & vos ab illius ſententiæ vinculo potenter abſolueret. Deinde à domini mei Regis, quam dicebamus, iniuria, quæ ſcilicet nos aduerſum vos acrius accendebat, tam ſtrenuè tua ſe purgauit oratio, vt euidenti clareſcat indicio, quia in eo, quod ſibi Pontificem populus Romanus elegit, maieſtati D regiæ potiſſimum miniſtrauit, nec ei, ſicut dicebatur, Priuilegium tulit, ſed potius roborauit, dum non de Romana Eccleſia, ſed ex Aula regia Sacerdotem ad Apoſtolicæ Sedis culmen euexit. Poſtremò de electione Parmenſis Epiſcopi quid dicemus? loquar, an ſileam? Sed, iuxta Scripturam, *conceptum ſermonem tenere quis poſſit?* Et certè vbi nuda veritas cernitur, turpis ignominiæ eſt, ſi commento fallaciæ deſeruitur. Ipſi planè liquidò nouimus anathematizatum eſſe Gerardum, nec ignoramus eius inſtinctu potiſſimum hunc Epiſcopũ in hoc negotium fuiſſe pellectum. Vt igitur Ita loquar, arbor, quæ de venenata radice anathematis oritur, antequam pernicioſum prorumpat in fructum, modis omnibus, neceſſe eſt euellatur, teſtan- B te Veritate, quæ dicit: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.*

Præmiſſæ diſputationis Epilogus.

1. Io. 5.

Iob. 4.

Matth. 7.

Defenſor Romanæ Eccleſiæ.

ECce audiuit beatitudo veſtra, venerabiles Patres, quoniam qui inſpector eſt mentium, confœderat nos in concertatione verborum. Vidit enim nos non malitiæ cauſa confligere, ſed inueniendæ veritatis ſtudio deſeruire, ideoque dignatus eſt motam inter nos ſopire querelam, & ſuam nobis inſpirare concordiam: Pax enim noſtra, quæ fecit vtraque vnum, conflauit in eodem ſenſu corda duorum. Agamus illi gratias, qui prius Sage-

Epheſ. 2.

Sagena pro nauicula ſepius vſurpata à S Doct.

nam Petro periclitari permiſit, & turbine ventorum, & procellis vndarum: ſed ecce vt regrediens manum tetendit, Petrum erexit, ventis imperauit, & diſcrimina marina compeſcuit, confeſtim mare, quod in cumulos erigebatur, obruitur, tempeſtatis procella ſedatur, ventorum turbo reprimitur, & aurea cæli facies ſerenatur. *Mat. 6.*

Clauſula dictionis.

A Modo igitur dilectiſſimi, illinc regalis Aulæ Conſiliarij, hinc Sedis Apoſtolicæ comminiſtri, vtraque pars in hoc vno ſtudio conſpiremus elaborantes, vt ſummum Sacerdotium & Romanum ſimul confœderetur Imperium; quatenus humanum genus, quod per hos duos apices in vtraque ſubſtantia regitur, nullis, quod abſit, partibus, quod per Cadaloum nuper factum eſt, reſcindatur: ſicque mundi vertices in perpetuæ charitatis vnionem concurrant, vt inferiora membra per eorum diſcordiam non reſiliant; quatenus ſicut in vno mediatore Dei, & hominum hæc duo, Regnũ ſcilicet, & Sacerdotium, diuino ſunt conflata myſterio: ita ſublimes iſtæ duæ perſonæ tanta ſibimet inuicem vnanimitate iungantur, vt quodam mutuæ charitatis glutino & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inueniatur in Rege; ſaluo ſcilicet ſuo Priuilegio Papæ, quod * nemo præter eum vſurpare permittitur. Cæterùm & ipſe delinquentes, cùm cauſa dictauerit, forenſi Lege coërceat, & Rex cum ſuis Epiſcopis ſuper animarum ſtatu, prolata ſacrorum Canonum auctoritate, decernat. Ille tamquam parens paterno ſemper iure præmineat; iſte velut vnicus ac ſingularis filius in amoris illius amplexibus requieſcat. Attalus planè Rex Aſiæ, & Nicomedes Rex Bithyniæ in tantum Romanam Rempublicam dilexerunt, vt vterque moriens Romanum populum teſtamento * reliquiſſet hæredem. Sanctæ ergo Eccleſiæ Principes quàm propenſiori inuicem debent charitate congruere, quibus iniunctum eſt charitatem præcipuè Chriſtiano populo prædicare; vt ex eorum, quæ procedat ex pietate concordia, ſancta vniuerſalis gratuletur Eccleſia, ac gemino vtriuſque ſtudio Chriſtianæ Religionis refloreat diſciplina. Verùm nos Piſcatoris noſtri nauiculam ex hiatu ſcyllææ voraginis trahentes, dum Succeſſorem Petri fidei labente veſtigio merſum ad littora quieta deducimus, pium Ereptori noſtro Celeuma canremus:

Romani Pontificis & Regum vnio Eccleſiæ vniuerſæ ſalutaris.

* nemini.

Lege Nor.

* reliquerit.

Te Deum laudamus: Te Dominum confitemur.

Vltio diuinæ, populi Cadaloe ruina,
Te manet, vt diro medium transuerberet ictu.
Altipetax Simonem ſequeris Simon aſtra petentem:
Te quoque tartareus ſimul abſorbebit hiatus.
Sit nomen Domini benedictum.

In Cadaloum Pſeudopontif. Verſus.

SCHOLIA.

B*Eato Syluestro* (Conſtantinus Imp.) *ſuiſque ſucceſſoribus obtulit, vt regali more, & aureâ Coronâ plecterentur in capite, & cæteras regij cultus infuſas vſurparent. Verùm B. Syluester ornamenta, quæ Sacerdotali congruere iudicabat officio, in proprios vſus aſſumpſit: Coronam verò, vel cætera, quæ magis ambitioſa, quàm myſtica videbantur, omiſit.*] Dum ſanctus Cardinalis ait, S. Syluestrum oblata à Magno Conſtantino principatus inſignia repudiaſſe, ea verò ornamenta ſibi deſumpſiſſe, quæ dignitatem Pontificiam condecorarent, à vero abhorrere non viderur. Nam quæ fuit ardens eiuſdem Conſtantini ad fidem præcipuè Chriſtianam recenter conuerſi pietas, vt voluiſſet omnia Imperij decora in Pontificem ſummum conferre. Fuit tamen ſingularis

A cuiuſdam prudentiæ in S. Syluestro ea tantùm deligere, quæ ſpiritualis poteſtatis culmen, ac faſtigium ſignificarent. Id quod etiam habetur cap. Conſtantinus. diſt. 96. verbis iſtis: B. Syluestro & omnibus ſucceſſoribus eius de præſenti tradid mus Palatium Imperij noſtri Lateranenſe; deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulque phrygium: nec non & ſuperhumerale, videlicet lorum quod Imperiale circumdare aſſolet collum.] Et nonnullis interiectis: Ipſe verò Beatiſſimus Papa ſuper coronam clericatus, quam gerit ad gloriam beatiſſimi Petri, ipſa ex auro non eſt paſſus vti corona; phrygium verò candido nitore ſplendidum; Reſurrectionem Dominicam deſignans, eius ſacratiſſimo vertici manibus noſtris im- B poſuimus.] Sancti Syluestri porro mitræ Platina hunc in modum meminit: [Eugenius IV. S Syluestri mitram, Romam Auenione delatam, ipſemet è Vaticano ad Lateranum detulit.] Huius autem, vel alterius eiuſdem S. Syluestri mitræ medietas, coloris viridis holoſerica, & phrygiata, in qua Beatiſſimæ Virginis in gremio Filium geſtantis imago picta, & alatis puerulis, ac ſtellis circumſpecta cernitur, Romæ ad S. Martinum in Montibus inter reliquias honorificè cuſtoditur.

Platin. in Eug.

Neque hoc ſic intelligas velim, vt Pontificalis dignitatis ornamenta tunc primum in Eccleſiam inuecta fuerint, quidquid dicant Aimonius, atque C Sigebertus, vel etiam alij. Nam quod Conſtantinus Gentilium vanitatem deteſtatus, B. Syluestro videtur conceſſiſſe, hocipſum ſanctiſſimos eius anteceſſores ob immanem, atque frequentem aliorum Imperatorum perſecutionem depoſuiſſe apparet. Iacobus enim Alphæi, cognomento Iuſtus, idemque frater Domini nominatus, à Petro Apoſtolorum Principe (vt optimè Chryſoſtomus animaduertit) ordinatus Hieroſolymorum Epiſcopus, laminam, ſeu bracteam auream in capite geſtare conſueuit: vt teſtatum reliquere Epiphanius, Hieronymus, ac omnes alij ferè ſcriptores Eccleſiaſtici. Huius verò rei hanc affert rationem idem Epiphanius: Folium, ſiue bracteam in capite geſtare ipſi licebat, quemadmodum relati fide digni viri D Clemens, & Euſebius in ſuis commentariis teſtati ſunt. [Sacerdos itaque eſt, velut dixi, Ieſus Chriſtus in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedech: ſimulque Rex iuxta ordinem ex ſupernis, vt transferat Sacerdotium ſimul cum lege: ex ſemine verò Dauid propter Mariam ſedens in throno in æternum, & Regni eius non erit finis. Oportebat enim ipſum nunc transferre ordinem tum Sacerdotij, tum Regni.] Et quibuſdam interiectis: [Largitus eſt autem ſub ſe conſtitutis Regnum, vt ne diceretur à paruis ad maiora procedere: manet enim thronus ipſius, & regni eius non erit finis: & ſedit ſuper thronum Dauid, ita vt Regnum Dauid vnà cum Pontificatu tranſtulerit, ac largitus ſit ſeruis ſuis, hoc eſt, Pontificibus Catholicæ Eccleſiæ.] E Plura de his apud eumdem Epiphanium habes. In ſignum igitur regalis Sacerdotij (ſic ipſum appellat Petrus) eiuſmodi capiti ornamentum geſtare conſueuiſſe, non Iacobum tantum, ſed & cæteros Apoſtolos par eſt credere. Nam etſi hæc de ſingulis non ſcribantur, ſatis tamen ad veritatem rei demonſtrandam eſſe videtur, quòd non modò Iacobus, vt vidimus, ſed & Ioannes Euangeliſta eo vſus eſt capitis ornamento. Teſtatur id Polycrates Epheſiorum Epiſcopus ad Victorem Papam inter alia ita ſcribens: [His accedit Ioannes, qui ſupra pectus Domini recubuit, qui Sacerdos fuit, qui laminam auream geſtauit. Erat autem eiuſmodi ca-

Aimon hiſt. Fr. l. 1. c. 24.
Sigeb. chro. ad A. C. 550.
Chryſoſt. in Ioan. hom. 87. Epiph. hæreſ. 29. & 78.
Hier. de ſcript. Eccl. in Iac. & in epiſt. ad Galat. 1.
Epiph. hæreſ. 29.
1. Pet. 2.
Polych. ep. ap. Euſeb. hiſt. lib. 5. c. 23. & Hier. de ſcript. Ecc. in Polycr.

pitis ornamentum, quod in amplius, atque perfe- A ctius Chriſtianæ Legis Sacerdotium tranſlatum eſt antiquæ Legis Sacerdotibus olim à Deo conceſ- Exod. 28. ſum. Sic namque ſacra Scriptura: Facies & lami- 27. & 39. nam de auro puriſſimo, in qua ſculpes opere cæla- Leuit. 8. Io- toris ſanctum domino; ligabiſque eam vitta hia- ſeph antiq. cynthina, & erit ſuper tiaram imminens fronti l. 4. c. 8. Pontificis.] Quale autem fuerit capitis ornamen- Eccleſ. 45. tum ſummi Sacerdotis, Ioſephus exactè deſcribit: monſtratque non tantùm lamina aurea, ſed & corona aurea triplici ordine ducta mitram ornatam fuiſſe: ſunt eius verba: [Porro pileo (ita vocat cydarim, ſeu mitram communem pariter cæteris Sacerdotibus) vtebatur, quali cæteri Sacerdotes, ſu- B per quem extabat alius conſutilis ex hyacintho variatus: hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua ſpectabantur calculi aurei, quales videmus in herba, quæ apud nos vocatur dacchatus: apud Græcos herbatios hyoſcyamus] Sed & diuina Scriptura pulchrè quidem hoc ipſum innuiſſe videtur ſub illis verbis: [Corona aurea ſuper Mitram eius, expreſſa ſigno ſanctitatis.] Nam cum Sacerdotibus aliis vti Cydari, ſeu Mitra conceſſum eſſet: lamina tamen aurea, vt dicebam, ornari caput, ſummi tantùm Pontificis erat peculiare: quod

S. Petrum tres etiam claues manu tenentem,

Mitræ ornamentum cùm tribus aureis coronis intexeretur, corona etiam in ſacris Litteris iure merito appellatur. Cæterùm cum omnia ferè veteris Legis Pontificum ornamenta vna cum ſummo Sacerdotio, in Eccleſiam Romanam iure optimo tranſlata fuerint, illud etiam ſcitu dignum videtur: quòd Bonifacius eiuſdem Eccleſiæ Pont. max. (præter ſalutarem Iubilæi, ſacramque inſtitutionem centeſimo quoque anno celebrandam) huiuſmodi etiam thiaram, quam Regnum vulgò appellant, tribus diſtinctam * ornatamque coronis (cùm eamdem antea tiaram vna tantum corona inſignitam eius Anteceſſores deferrent) ad Pontificum B Romanorum vſum primus reuocauit. Hic eſt ille Octauus Bonifacius ex nobili, ac vetuſta Caietanorum familia, patre Liuifredo Equite, matre Alexandri IV. nepte, progenitus: qui (vt inter alios Antoninus Archiepiſcopus Florentinus ſanctitate, ac doctrina conſpicuus teſtatur) æmulator magnus, & iurium Eccleſiæ conſeruator, propter Sedis Apoſtolicæ patrocinium, aduerſus diruis ac bonorum illius detentores animo fortiſſimo ſuſceptum, & ad finem conſtanter perductum innumeris maleuolorum calumniis ſe obnoxium reddidit.

fuiſſe deſignatum vetuſtiſſima Vrbis monumenta me docuerunt.

De tribus Romanorum Pontificum coronis M. Antonius Mazatonius libellum conſcripſit.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINTVM.

Actus Mediolani, de Priuilegio Romanæ Eccleſiæ, ad Hildebrandum S. R. E. Cardinalem Archidiaconum.

ARGVMENTVM.

Hoc opuſculum de Priuilegio Romanæ Eccleſiæ inſcribitur: eſt autem breuis narratio eorum, quæ ipſi ſanctiſſimo Doctori in Legatione Mediolanenſi contigerunt; cùm ſcilicet contra eiuſdem Eccleſię clericos Nicolaitas, pariter & Simoniacos Legatus à Sede Apoſtolica miſſus, non minus caſtitatis, quàm Romanæ Eccleſiæ iura tuenda ſuſcepiſſet.

Domno Hildebrando venerabili Archidiacono, Petrus peccator monachus, ſinceriſſimæ deuotionis affectum.

PRIVILEGIVM Romanæ Ec- A cleſiæ quantas habeat vires ad ſeruandam canonicæ æquitatis, & iuſtitiæ regulam, quantumque vigorem ad diſponendam Eccleſiaſtici ſtatus contineat diſciplinam, ſolus ille dilucidè comprehendit, qui Eccleſiaſticis conſueuit inſudare negotiis. Quod vtique Priuilegium, qui inexpertus eſt, paruipendit; exercitatus amplectitur. Quia ſicut arma non curat, qui certamen ignorat; ſic è diuerſo telis inhianter accingitur, qui ad reportandos ex more victoriarum titulos animatur. Armis autem Priuilegium Romanæ Eccleſiæ non incongruè cōparauerim, quia dum hæc vna per Cathedram B. Petri totius Chriſtianæ Religionis caput effecta, cunctis in orbe terrarum principetur Eccleſiis,: e- lut dux ante aciem fidelium cuneis fulta, ac ſpecialis prærogatiuæ auctoritate munita, & Euangelico mucrone veritati reſiſtentium ceruices obtruncat, & ad inuictiſſime dimicandum totam Chriſti militiam in vnius charitatis, ac fidei vnanimitate conſpirat. Hoc ta ſubtiliter, vt & alia multa perpen-

Eccleſiæ Romanæ præſtantia.

dens, frequenter à me charitate, quæ ſuperat omnia, poſtulaſti: vt Romanorum Pontificum decreta, vel geſta percurrens, quidquid Apoſtolicæ Sedis auctoritati ſpecialiter competere videretur, hinc inde curioſus excerperē, atq; in parui voluminis vnionem nouæ cōpilationis arte conflarem. Hanc itaq; tuæ petitionis inſtantiam cùm ego negligens floccipenderem, magiſque ſuperſtitionis quàm neceſſitati obnoxiam iudicarem: diuinitus, vt reor, actum eſt, vt Mediolanenſem vrbem, Beatiſſimi Nicolai Papæ Legatione functus, adirem.

Mediolanenſis ſeditionis cauſa.

Erat enim inter clerum, & populum, propter duas hæreſes, Simoniacam videlicet, & Nicolaitarum, ſatis turbulenta ſeditio. Nicolaitæ autem dicuntur clerici, qui contra caſtitatis Eccleſiaſticæ regulam fœminis admiſcentur. Qui planè tunc fornicatores fiunt, cùm fœdi commercij copulas ineunt; tunc Nicolaitæ iure vocantur cùm hanc lethiferam peſtem velut ex auctoritate defendunt. Vitium quippe in hæreſim vertitur, cùm peruerſi dogmatis aſſertione firmatur. Quid plura? nobis digna Sedis Apoſtolicæ veneratione receptis, ac negotiis, quæ nos attraxerant, intimatis, poſt diem alterum factione clericorum repente in populo murmur exoritur, non debere Ambroſianam Eccleſiam Romanis legibus ſubiacere, nullumque iudicandi, vel diſponendi ius Romano Pontifici in illa Sede competere. Nimis indignum, inquiunt, vt quæ ſub progenitoribus noſtris ſemper extitit libera, ad noſtræ confuſionis opprobrium nunc alteri, quod abſit, Eccleſiæ ſit ſubiecta. Poſtremò tumultuantium clamor attollitur, ex diuerſis partibus ad Epiſcopale palatium conuenitur: dein tintinnabula perſtrepunt, prægrandis æreæ tubæ, quæ illic eſt, tota ciuitas clangoribus intonatur. Intentabant mihi, vt ita loquar, omnia mortem, & vt ab amicis meis mihi ſæpe ſuggeſtum eſt nonnulli meum ſanguinem ſitiebant. Augebat autem huius ignis incendium hoc permaximè, quia congregatis quaſi ad Synodum totius Ambroſianæ Parochiæ clericis ego in medio reſidens; ſiue potiùs præſidens, reuerendiſſimum Mediolanenſem Archiepiſcopum ad ſiniſtram: prudentia quoque, ac ſanctitate conſpicuum Anſelmum Lucenſem Epiſcopum poſuiſſe mihi accuſabar ad dexteram. Hinc porro quanta à frementi populo dici potuerint, non neceſſe eſt apicibus tradi, quod nimirum per ſe valet intelligi. Et reuera ipſe Dominus Archiepiſcopus mox vt noſtræ eſt præſeſſionis admonitus, impiger obtulit, vltro etiam, vt ſi ego præciperem, in ſcabello, quod noſtris ſuberat pedibus, ſine controuerſia reſideret. Dicant id non ſimplici factum intentione, qui volunt. Nos autem non hoc irritationi populi zelantis, vt fertur, adſcribimus, ſed Apoſtolicæ Sedis reuerentiæ deputamus. Vt autem ad compendium veniam, aſcendi pulpitum, ac ſedato vix populo huiuſmodi ſum verbis exorſus.

S. Doctoris pro Eccleſia Romana, zelus ac fortitudo.

Anſelmus Lucenſis prudentia ac ſanctitate clarus.

SERMO.

NOuerit charitas veſtra, dilectiſſimi, non me pro Romanæ Eccleſiæ huc honore veniſſe, ſed veſtram gloriam quærere, vobis ſalutem, & gratiam, quæ in Chriſto eſt, cum eius auxilio, ſi permittitis, prouidere. Quo enim pacto honore indiget paruuli hominis, quæ laudes atque præconia ex ipſius ore ſortita eſt Saluatoris? Quæ autem prouincia per omnia Regna terrarum ab eius ditione extranea reperitur, cuius arbitrio ipſum quoque cœlum & ligatur, & ſoluitur? Omnes autem ſiue Patriarchiui cuiuſlibet apicem, ſiue metropoleon primatus, aut Epiſcopatuum cathedras, vel Eccleſiarum cuiuſcumque ordinis dignitatem, ſiue Rex, ſiue Imperator, ſiue cuiuſlibet conditionis homo purus inſtituit, & prout voluntas, aut facultas erat, ſpecialium ſibi prærogatiuarum iura præfixit: Romanam autem Eccleſiam ſolus ipſe fundauit, & ſuper petram fidei mox naſcentis erexit, qui beato vitæ æternæ Clauigero terreni ſimul & cœleſtis Imperij iura commiſit. Non ergo quælibet terrena ſententia, ſed illud verbum, quo conſtructum eſt cœlum, & terra: per quod denique omnia condita ſunt elementa, Romanam fundauit Eccleſiam. Illius certè priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium, quia quiſquis cuilibet Eccleſiæ ius ſuum detrahit, iniuſtitiam facit: qui autem Romanæ Eccleſiæ priuilegium ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum Capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæreſim labitur: & cùm ille notetur iniuſtus; hic eſt dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui aduerſus illam agit, quæ mater eſt fidei: & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis Eccleſiis prætuliſſe cognoſcitur.

Eccleſiæ Romanæ dignitas.

Matth. 16.

Romanæ Eccleſiæ iura frangere quàm periculoſum.

Vt autem, omiſſis aliis, ad id, quod nunc agitur, veniamus, non debet ignorare ſancta veſtra deuotio, quia beati Apoſtolorum Principes Petrus, & Paulus, ſicut per ſuum ſanguinem Romanam Eccleſiam conſecrarunt; ita mox inter ipſa naſcentis fidei rudimenta hanc Mediolanenſem Eccleſiam per ſuos Diſcipulos lucrati ſunt Chriſto: Nazarius quippe martyr inſignis, ſicut Scripturæ teſtantur, Petri auctoritate, Baptiſma à Lino eius ſucceſſore ſuſcepit: qui poſtmodum cum B. Celſo in hac ſancta vrbe martyrio coronatus eſt. Sancti verò martyres Protaſius, atque Geruaſius beatum Paulum Apoſtolum magiſtrum ac præceptorem habuiſſe noſcuntur, ſicut B. Ambroſio & ipſe teſtatur: Iſti ſunt, inquit, qui monita mea ſecuti reſpuentes prædia, & diuitias, ſecuti ſunt domini noſtri veſtigia. Sicut ergo Saluator noſter binos ante faciem ſuam Diſcipulos miſit; ita quodammodo vterque ſanctus Apoſtolus ex magiſterio ſuo in hanc vrbem prædicatores ſanctæ fidei geminos deſtinauit.

Primordia Mediolanenſis Eccleſiæ SS. Nazarius, & Celſus.

SS. Protaſius ac Geruaſius Mar. Diſcipuli S. Pauli.

Luc. 10.

Cùm ergo veſtræ ſalutis auctores ex Romanæ Eccleſiæ prodierint diſciplina, cōſequens eſt, iuxta æquitatis ordinē, vt Eccleſia Romana mater, Ambroſiana ſit filia. Vt autem hic ordo inter vtramque, Ambroſianam videlicet, & Apoſtolicā Sedem non nouiter oriri, ſed antiquitùs tenuiſſe non dubitetur B. Ambroſius cum hanc Nicolaitarum ſordem ad multorum fœtere perniciem in hac vrbe doleret, eamque per ſe ſolus coërcere non poſſet, Sedis Apoſtolicæ mox quæſiuit auxilium: Cui videlicet is, qui tunc præerat, Papa Siricius tres perſonas, preſbyterum, diaconum, & ſubdiaconum, ad correctionem vlciſcendi huius ſceleris deſtinauit. Cum his itaque beatiſſimus Pontifex, quos corrigere non potuit, velut ſcatentem vermibus ſentinam ex vrbis huius ſagena proiecit. Vnde & ipſe S. Ambroſius in omnibus ſequi ſe magiſtrā ſanctam Romanam profitetur Eccleſiam. Scrutamini itaque Scripturas veſtras, & per quod vultis diligenter inquirite; & ſi non poteſtis apud voſmetipſos inuenire quod loquimur, mendacij argui e: Si autem poteſtis, nolite veritati reſiſtere, nolite matrem veſtram crudeliter impugnare, ſed ex cuius vberibus lac ſuxiſtis Apoſtolicæ fidei, eius ſemper gaudere ſolidis doctrinæ cæleſtis dapibus recreari.

Quantùm profuerit ratio reddita.

HIs itaque rationibus de prærogatiua, & principatu Sedis Apoſtolicæ redditis, populus

omnino beneuolus redditur, & executurum ſe, quidquid iniungerem, vnanimiter pollicetur. Tunc nimirum liquido perſenſi, in Eccleſiaſticis cauſis quantum Romanæ Eccleſiæ noſſe Priuilegium valeat, quamque hoc ſancta tua prudentia non otioſe depoſcat. Quod vtique, Deo annuente, implere ſtudebimus, ſi tamen huius rei geſtæ prius ordinem digeramus. Quid multis moror? Adeſt clericorum perplurimus ille conuentus, communiter, & ſingillatim quiſque perquiritur, vix è tanto numero quiſpiam promotus ad ordinem ſine pretio repetitur. Erat enim genuinus, immo inordinatus ordo, & ineuaſibilis regula illius Eccleſiæ, vt quicumque ad quemlibet ordinem, vel etiã ad Epiſcopatum conſecrandus accederet, præfixum priùs abſque vlla controuerſia canonem daret. Hic planè quot curis afflictus, quot ſim cogitationum ſtimulis tædiatus, quot denique ſuſpiria ex imis viſceribus traxerim, facunda etiam lingua non explicat. Tam latæ ſiquidem diœceſis, tam nobilis vrbis omnes Eccleſias ſacris myſteriis profanare, quodammodo Chriſtianæ Religionis videbatur euerſio. Sed & litigioſum erat indulgere paucis, cũ ferè omnium eſſet culpa communis, nec legitimũ videbatur, diuerſa in eos prodire ſententia, cum eſſet vna omnibus cauſa. Hoc etiã noſtras augmentabat anguſtias, quia niſi qualemcumque deciſionis calculum cauſa iſta ſuſciperet, niſi cum magna hominum ſtrage, furentis populi ſe iurgia non ſedarent.

De reconciliandis hæreticis.

TVnc inter multas diſceptationes proceſſit in medium illa Innocentij Papæ ſententia, ab antiquioribus inuenta: Quod à multis peccatur, inultum eſt. Illa quoque diſcretio ad memoriam rediit, quam ſancti Pontifices, & authentici Canonum Conditores de Donatiſtis, & Nouatianis, ac reliquis, qui apud diuerſas hæreſes ordinati ſunt, inuenerunt. Id etiam nos non præterit, quòd noſtræ memoriæ nonus Leo Papa pleroſque Simoniacos, & malè promotos tamquam nouiter ordinauit. Hæc & alia plurima mediantibus, & inuicem conferentibus, illud etiam deuenit in manus, quod inſignis Papa Leo I. Ianuario ſcripſit Epiſcopo: *Lectis, ait, fraternitatis tuæ litteris, vigorem fidei tuæ, quem olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quod ad cuſtodiam gregis Chriſti paſtoralem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui ſub ſpecie ouium ſubintrauerunt, beſtiali ſæuitia ſimplices quoſque dilacerent, & non ſolùm ipſi nulla correctione proficiant, ſed etiam, quæ ſunt ſana corrumpant. Quod ne viperea poſſit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam, inſinuantes ad animæ periculum pertinere, ſi quiſquam de his, qui à nobis in hæreticorum, atque ſchiſmaticorum ſectam delapſi, & ſe vtcumque hæretica communionis contagione macularit, reſipiſcens, in cõmunione Catholica ſine profeſſione legitimę ſatisfactionis habeatur. Saluberrimum enim, & ſpiritualis medicinæ vtilitate pleniſſimum eſt, vt ſiue presbyteri, ſiue diaconi, aut cuiuſlibet ordinis clerici, qui ſe correctos videri volunt, atque ad Catholicam fidem, quam iampridem amiſerant, rurſum reuerti ambiunt, priùs errores ſuos & ipſos auctores errorũ damnatos ſine ambiguitate fateantur. Vt ſenſibus prauis etiam peremptis nulla ſperandi ſuperſit occaſio, ne vllum membrum talium poſſit ſocietate violari, cùm per omnia illis profeſſio propria cœperit obuiare. Circa quos etiam illam Canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri, vt in magno habeant beneficio, ſi adempta ſibi omni promotionis ſpe, in quo inueniuntur, ſtabilitate perpetua maneant, tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non ob*

Conſultum in futurum.

S. Leonis Pap. epiſt. 3. Matth. 7.

A *hoc leuem apud Dominum noxam incurrit, qui de talibus ad ſacros promouendis ordines iudicarit. Quòd ſi cũ grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multò magis non debet licere ſuſpectis.* Idem quoque Leo in hæreticorum receptione Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo ſic mandauit: *Qui plenis ſatisfactionibus malè geſta condemnant, & accuſare magis ſe eligunt, quàm tueri, pacis, & communionis noſtræ vnitate lætentur, itaut digno priùs anathemate, quæ contra fidem Catholicam ſunt recepta, damnentur. Aliter enim in Eccleſia Dei, quę corpus eſt Chriſti, nec rata ſunt Sacerdotia, nec vera ſunt Sacrificia, niſi in noſtræ proprietate naturæ verus nos Pontifex reconciliet, verus immaculati Agni ſanguis emundet. Nec aſperè* B *igitur communionis noſtræ gratia deneganda eſt, nec temerè eſt largienda.* Idem verò Aquilienſi Epiſcopo ſcribens, ait: *Damnent apertis promiſſionibus ſui ſuperbi erroris auctores, & quod in doctrina eorũ vniuerſalis Eccleſia exhorruit, deteſtentur. Omnia Decreta Synodalia, quæ ad exciſionem Simoniacę hæreſeos Apoſtolicæ Sedis confirmauit auctoritas, amplecti ſe, & in omnibus approbare plenis, & apertis, ac propria manu ſcriptis proteſtationibus eloquantur. Illud etiam nos non aufugit, vbi Fulbertus Carnotenſis Epiſcopus Primati ſuo ſuper Presbytero per pecuniam ordinato, ex auctoritate Toletani Concilij tale reperitur dediſſe conſilium (aliis quippe præmiſſis hoc intulit) Propterea, inquit, depoſitum non reordinabitis, ſed reddetis ei ſuos gradus per inſtrumenta, & per veſtimenta, quæ ad ipſos gra-* C *dus pertinent, ita dicendo: Reddo tibi gradum Oſtiarij, & te in illum gradum reſtituo, & cætera; In nomine Dei Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Nouiſſimè autem benedictione lætificabitis eum, ſic concludendo: Benedictio Dei Patris, & Filij, & Spiritus ſancti ſuper te deſcendat, vt ſis reſtituens in ordine Sacerdotali, & offeras placabiles hoſtias laudis pro peccatis, atque offenſionibus populi omnipotenti Deo, cui eſt honor, & gloria in ſæcula ſæculorum.* Hoc etiam noſtram memoriam non pertranſiit, quòd beatus Papa Gregorius Neophytis Anglis diſpenſatiuè ad tempus coniugia Canonibus interdicta, permiſit. Apoſtolica etiam illa diſcretio nobis ad memoriam eſt reducta, quæ Gentilibus nuper conuerſis ad fidem, D nihil aliud oneris impoſuerunt, niſi vt ab immolatis ſimulachrorum, & ſãguine, & ſuffocato, & fornicatione ſe tantummodo cuſtodirent. In arcto itaque poſiti, quia non poteramus mala illius Eccleſiæ mera Canonum auctoritate corrigere, ſtuduimus ſaltem peruerſis eius vſibus finem imponere, ac gratuitæ promotionis ordinem futuris temporibus prouidere. Exegimus igitur ex tunc & deinceps gratuitæ promotionis inuiolabilem ſponſionem, priùs per monumenta litterarum, deinde per manum, poſtremò per Euangelicum ſacramentum. Et quidem ſponſio ſtylo digeſta, vt apud nos habetur, hic ſimpliciter tranſcribatur.

Alia eiuſdem Epiſc. 38.

Alia eiuſdem Epiſc. 84. ad Nicetam.

Fulberti conſilium, Epiſt. 25. Leutherico Archiep. Senon.

Greg. Regiſt. Epiſt. 31. lib. vlt.

Sponſio Archiepiſcopi Mediolanenſis.

VVido diuina gratia Mediolanenſis Eccleſiæ E Archiepiſcopus, omnibus Chriſti fidelibus einſdem Eccleſiæ clero, & populo æternam ſalutem in Domino.

Non ignorat ſancta deuotio veſtra, dilectiſſimi fratres, & filij, quàm reproba, quã deteſtabilis Deo odibilis, ignominioſa, atque peruerſa, omniumque ſanctorum Canonum auctoritate damnata conſuetudo in hac ſancta Eccleſia, cui, Deo auctore, deſeruio antiquitus inoleuerit, quãque lethalis, atque peſtiferæ lepræ animas innocentum contaminatione perfuderit, Simoniacæ videlicet hæreſis damnata, ſemperque damnanda venalitas, & pernicioſa negotiatio huiuſmodi, quæ in hac ſancta Ec-

cleſia conſuetudinaliter obtinebat, vt quiſquis ad clericales ordines prouehendus accederet, de Subdiaconatu quidem duodecim nummos, de Diaconatu verò decem & octo, poſtremò de Presbyteratu ſuſcipiendo viginti quatuor, quaſi per præfixam conditionis regulam daret. Hoc itaque modo Simon Magus, heu proh dolor, hanc ſanctam Ambroſianam Eccleſiam peruerſitatis ſuæ velut officinam fecerat. Follem, malleos, & incudem trapezita ac monetarius iniquitatis habebat: nihilque aliud niſi aurmatum omnium commune periculum fabricabat. Noſtris verò temporibus, quia Saluator noſter pius ac miſericors plebem ſuam, quam pio cruore redemerat, ſub hac mortiferi languoris atrocia perire condoluit, velut ad obuiandum, ac viriliter obſiſtendum voraci ac virulento draconi, veſtros animos, viſitante Spiritus ſancti gratia, concorditer incitauit: ita vt quibuſdam ex noſtris Sedem Apoſtolicam adeuntibus, tantum huius terræ periculum ſanctus ac Deo dignus Nicolaus Papa cognoſceret, atque ad compeſcendum, & funditus extirpandum hoc facinus Dominum Oſtienſem Petrum Epiſcopum deſtinaret.

Quapropter, dilectiſſimi fratres, in conſpectu Dei omnipotentis, & Filij eius Chriſti Ieſu, qui iudicaturus eſt viuos, & mortuos, & Spiritus ſancti, qui hanc peſtem ſpecialiter damnat, ac deſtruit, ſub teſtimonio omnium Angelorum, cunctorumque Sanctorum Dei, præſente iam dicto Domino Petro Epiſcopo, & etiam venerando Domino Anſelmo Lucenſi Epiſcopo, & omnibus vobis, damno, deteſtor, ac reprobam iudico hanc peruerſam, quæ hactenus viguit in hac Eccleſia, negociandi conſuetudinem, omnemque Simoniacam hæreſim. Inſuper obligo non ſolùm me, ſed & omnes clericos meos, qui nunc ſunt, omneſque ſucceſſores noſtros, & inuiolabili nodo firmiſſimæ promiſſionis aſtringo, vt nec ego, nec quiſquam ſucceſſor meus, nec Inquiſitor, neque Rodolarius, nec aliquis huiuſmodi de promouendis ad Eccleſiaſticos ordines aliquid tollat. Quòd ſi ſuadente diabolo, ſiue aliquis noſtrûm, qui nunc ſumus, ſiue ſucceſſorum noſtrorum, qui poſt nos futuri ſunt, huius ſaluberrimæ promiſſionis violator extiterit, & aliquid in conferendis ordinibus tollere peſtifera negociatione præſumpſerit: dator ſimul & acceptor cum ipſo hæreſis huius auctore Simone perpetuo anathematis vinculo conſtringatur, & à Dei omnipotentis, omniumque Sanctorum conſortio ſeparatus, cum Iuda, & Caipha, cum Dathan & Abiron ſub æternæ damnationis atrocitate damnetur. Nicolaitarum quoque hæreſim, nihilominus condemnamus, & non modò presbyteros, ſed & diaconos, & ſubdiaconos ab vxorum, & concubinarum fœdo conſortio, noſtris ſtudiis, in quantum nobis poſſibilitas fuerit, ſub eodem quo ſupra teſtimonio arcendos eſſe promittimus. Quod vt veriùs credatur, nos cum noſtris clericis propria manu ſubſcribendo firmamus, ſigilli quoque noſtri formam imprimi iubemus. Inſuper hoc addentes ac ſub eiuſdem ſponſionis vinculo inuiolabiliter promittentes, vt neque de Abbatiis ordinandis, neque de Capellis, vel quibuſlibet Eccleſiis inueſtiendis, vel ordinandis, ſiue tradendis, neque de Epiſcopis promouendis, neque de ſacroſancto Chriſmate, neque de conſecratione Eccleſiarum vel nos, vel noſtri familiares aliquid omnino tollamus. Spiritus ſanctus, qui ſanctorum Chriſmatum auctor eſt, nos, noſtroſque ſucceſſores ab omni vinculo prætaxatæ maledictionis eripiat: ita tamen vt hanc ſaluberrimam Conſtitutionem perſeueranter implere concedat, qui cum Patre, & Filio viuit in ſæcula ſæculorum. Amen.

S. Anſelmus Epiſc. Lucenſis.

Ego Dei gratia Vuido, Mediolanenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, hanc ſponſionem à me factam firmaui, roboraui, atque ſubſcripſi. Odaldericus Vicedominus, & presbyter ſubſcripſi. Griberius presbyter ſubſcripſi. Arderatus presbyter ſubſcripſi. Atto presbyter ſubſcripſi. Atiprandus indignè diaconus ſubſcripſi. Aldericus diaconus ſubſcripſi. Ambroſius diaconus ſubſcripſi. Acto diaconus ſubſcripſi. Adam ſubdiaconus ſubſcripſi. Lyprandus ſubdiaconus ſubſcripſi. Landulphus ſubdiaconus ſubſcripſi. Acto ſubdiaconus ſubſcripſi, & alij ſubſcripſere.

Iuſiurandum Archiepiſcopi.

POſtmodum accedens idem Archiepiſcopus ante ſanctum altare, præſente Domino Lucenſe, iurauit in manum meam, dicens: Si hæc, inquit, de Simoniaca, & Nicolaitarum hæreſi delenda, & funditus deſtruenda fideliter non obſeruauero, ab omnipotenti Deo, & omnibus Sanctis ſim excommunicatus, & anathematizatus, & ab omni Chriſtianorum conſortio inueniar alienus. Similiter & Vicedominus, & Cancellarius eius, & omnes alij, qui aderant, Clerici, manus ſuas in manum meam dederunt, & hæc eadem excommunicationis, & anathematis verba dixerunt. Deinde acceſſit Arnulphus nepos Archiepiſcopi, honeſtus videlicet, & prudens clericus, cuius vnam manum Archiepiſcopus tenuit, alteram ipſe ſuper ſanctum Euangelium poſuit, & iurauit, dicens: Dominus meus Vuido Archiepiſcopus, qui hic eſt, ab hodie in antea, & quod promiſit de caſtitate Clericorum, fideliter obſeruabit: & inſuper numquam conſecrabit alicuius Ordinis Clericum ſuæ diœceſis præter Monachos, quem ante promotionem non faciet iurare, quod in hoc Breuiculo ſcriptum eſt. Sic me Deus adiuuet, & iſta ſancta Euangelia.

Indiculus ſacramenti eorum qui promouentur.

PRo ſuſcipiendis Eccleſiaſticis gradibus, ſiue per me, ſiue per ſubmiſſam perſonam, ſeu per quodlibet ingenium, neque dedi, neque promiſi, neque per promiſſiones daturus ſum aliquid. Sic me Deus adiuuet, & iſta ſancta Euangelia.

Pœnitentia Archiepiſcopi.

HOc facto Dominus Archiepiſcopus illico in pauimentum cum omni humilitate proſternitur, & iniungi ſibi pœnitentiam pro venalitatis huius nefando commercio deprecatur: cuius videlicet ſceleris licet in illa Eccleſia non ipſe primus extiterit auctor; non tamen vt debuit, fuerat extirpator. Centum itaque annorum ſibi pœnitentiá indidit, redemptionemque eius taxatam per vnumquemque annum pecuniæ quantitate præfixit.

Iuſiurandum Archiepiſcopi, & populi non diuerſum.

MOx maiorem Eccleſiam ſimul ingreſſi, pulpitum aſcendimus. Tunc coram copioſo populo ciuitatis, & Clero, Clericum ſuum, tactis Sacroſanctis Euangeliis, iurare feci, quòd ipſe Archiepiſcopus donec adiuiuerет, in quantum

poſſet (excepta ſuorum bonorum datione, ſi nollet) iſtas duas, Nicolaitarum videlicet, ac Simoniacorũ hæreſes, omni ſtudio, totiſque viribus ſincerè, ac fideliter extirpare contenderet : itaut neque Preſbytero, neque Diacono, neque Subdiacono fœminam cum gradu ſimul habere permitteret; à conferendis etiam Eccleſiaſticis Sacramentis venalitatis omne commercium funditus prohiberet. Idipſum iuſiurandum contra Simoniacos, & Nicolaitas permaxima pars populi non modò ciuilis, ſed & ſuburbani iam dederat, quorum videlicet multitudo millenarium, vt fertur numerum excedebat. His ita geſtis, conſideratiſque ſanctorum Patrum ſententiis, quos ſuperiùs memorauimus, aliorumque, quos ſtudio breuitatis omiſimus, viſum eſt nobis, vt omnes illi Clerici, accepta pœnitentia, inter Miſſarum ſolemnia reconciliarentur, ornamenta de manu Epiſcopi recipientes, ſicut Fulbertum Epiſcopum, ſupra narrauimus, dediſſe conſilium : hoc tamen prius, quod infra ſcriptum eſt, ante ſanctum altare legentes.

Iuſiurandum Clericorum.

Arialdus hic martyrio poſtmodum affectus fuit.

EGo Arialdus dictus Diaconus de Capella Mediolanenſis Archiepiſcopi hac Scriptura, quam manu mea ſcripſi, profiteor me eam fidem tenere, quam Sacroſancta ſeptem Concilia Euangelica, & Apoſtolica auctoritate firmarunt, & quam beatiſſimi Pontifices Romani ad diuerſos data prædicatione lucidiſſimæ veritatis expoſuerunt. Anathematizo quoque generaliter omnes hæreſes, extollentes ſe aduerſus ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, & ſpecialiter vero atque nominatim Simoniacam hæreſim, quæ in ipſam Eccleſiam conatur introducere ſacrorum Ordinum, ſiue officiorum maledictam venalitatem : deinde Nicolaitarum æquè abominabilem hæreſim, quæ impudenter latrat ſacri altaris miniſtros debere, vel poſſe licenter vti coniugibus, quomodo & laicos : vnde quia his diebus hæ duæ hæreſes, ſcilicet Simoniacorum, & Nicolaitarum, grauius Eccleſiam Dei vexant; & impugnant. Simoniacos omnes, & Nicolaitas cum dogmatibus, auctoribus, ſectatoribuſque ſuis æterno anathemate dignos eſſe pronuncio, iurans per ſanctam Omnouſion Trinitatem.

Pœnitentia Clericorum.

POenitentia autem Clericorum talis eſt. Ij nimirum, qui ſolum conſtitutæ à diabolo regulæ canonem dederunt, ita vt nonnulli eorum vix peccatum hoc eſſe cognoſcerent, quinque annorum pœnitentiam acceperunt, Hoc modo vt omni tempore, æſtate, ſimul & hieme, duos dies, duabus an-

A tem anni Quadrageſimis, Natalem videlicet, & Sanctum Paſcha præcedentibus, tres dies per hebdomadam ieiunarent in pane, & aqua. Eorum autem, qui plus dederunt, ſeptem annorum eſt pœnitentia, ſub eadem ſcilicet ieiunii quantitate diſtincta : Poſtque ſeptennium quamdiu vixerint, ſextam feriam ieiunabunt. Qui autem ieiunare facile non poteſt, vnum ex his diebus per omnem hebdomadam redimere licentiam habet, ita vt vnum Pſalterium mediretur, aut medium cum quinquaginta metanœis, aut vnum pauperem paſcat, & lotis pedibus nummum porrigat. Hoc inſuper Domino Archiepiſcopo promittente quod omnes orationis cauſa procul ipſe dirigeret, ſiue videlicet B Romam, ſiue Turonum : ipſe autem Archiepiſcopus profecturum ſe ad B. Iacobi venerabilem tumulum, qui eſt in Hiſpania, diſponebat.

His itaque tali modo reconciliatis, decretum eſt, vt non mox paſſim omnibus redderetur Officium, ſed his dumtaxat, qui & litteris eruditi, & caſti, & morum grauitate viderentur honeſti, cæteris autem ſufficeret, quòd ſanctæ Eccleſiæ per diuinam gratiam eſſent ruſus inſerti, à qua eatenus fuerãt diuinæ ſententiæ falce præciſi. illi etiam ipſi, quibus miniſtrandi licentia redditur, non ex malè mercata veteri Ordinatione ad amiſſum reparantur Officium; ſed ex illa potius B. Apoſtolorum Principis efficaciſſima auctoritate, quâ in B. Apollinarem repentè vſus eſt, dicens : Surge, inquit, accipe Spiritum ſanctum, ſimulque Pontificatum.

S. Doctor Legatus res ſuas ſubiicit iudicio Sedis Apoſt. Romana Eccleſia cur dicatur officina fabrilis.

Ecce omnem diſcretionis illius ordinem apud Mediolanenſem vrbẽ habitum, breuiter expoſuimus : adhuc tamen vtrum Sedis Apoſtolicæ iudicio placeat, ignoramus. Nos enim, ſiquid errauimus, ad Petri magiſterium corrigendi libenter ac cedimus, & retractationis opprobrium non veremur. Hæc eſt enim ille, vt ita loquar, Officina fabrilis, cui nimirum is, qui Fabri dicebatur Filius præſidet, ad cuius regulam omnis meritò moneta reducitur : ad cuius rectitudinis lineam quidquid vſpiam deprauatum fuerit, reformatur. Vtrum autem ego in reconciliatione illorum errauerim, neD ſcio. Vnum autem per omnipotentis Dei clementiam ſpero, quia poſt tot iurationum genera, quibus Archiepiſcopus hæc promiſſa firmauit, poſt ſacramenta tam multiplicis populi per Euangelium data, poſt iuramenta certè omnium Clericorum ante ſanctum altare litteris, & proprio ore prolata, vtræque iſtæ hæreſes ſic in illa Eccleſia ſunt per argumenta prouidæ coërcitionis attritæ, vt auctore Deo noſtris temporibus non ſint ad rediuiua certamina reparandæ. Apoſtolica tamen Sedes hæc apud ſe retractanda diſcutiat, & vtrum puncto, aut lima digna ſint, ex auctoritatis ſuæ cenſura decernat.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS,
EPISCOPI OSTIENSIS, ORDINIS SANCTI BENEDICTI,
OPVSCVLVM SEXTVM.

Liber, qui appellatur Gratiſſimus. Ad Henricum Archiepiſcopum Rauennatem.

ARGVMENTVM.

In hoc tractatu prolixè oſtendit non eſſe eos, qui à Simoniacis Epiſcopis conſecrati ſunt, iterum conſecrandos: quod multis rationibus, & ſanctorum Patrum auctoritatibus confirmat. Controuerſia autem tunc temporis ſuper hac quæſtione vertebatur in Concilio Epiſcoporum; propterea ſcribit hoc loco ad Archiepiſcopum Rauennatem, vt ſimul cum aliis hoc Romano Pontifici perſuadeat, ne inſontes ſimul cum noxiis pœna afficerentur, depoſitis ſcilicet ab Eccleſiaſticis Ordinibus, quos ſine vlla negociatione acceperant.

Verſus de Simoniacis.

Incudem Simonis fabrilis, & antra moneta
Damnat peſtiferas Deus euertendo cathedras:
Nam poſtea latro per diuerticula repit,
Peruia gratuito Paſtor petit oſtia greſſu.
Aſt vbi Mangonum ſcelerata negotia deſunt;
Nec graue corbonam turget venale talentum.
Non diſtractor obeſt, quia non commercia ſordent.
Nam quid nummati nequeunt vbi lædere nummi?
Immo quid arboreis manus obſit ſqualida plantis?
Sæpe ſalutiferam medicus dedit æger origam,
Mancipites pugilem, cæci genuere videntem,
Clenica procerum peperit malefœda venuſtum,
Nec ſoboles noxis eſt addicenda paternis;
Quiſque ſua premitur, ſocij nec labe tenetur.

Domino Henrico venerabili Rauennaticæ Sedis Antiſtiti, Petrus viuificæ Crucis Chriſti humillimus ſeruus, ſalutem in idipſum.

QVi Sacerdotium, auctore A Deo nouiter ſuſcepiſti, nullum tibi in primis offerendum munus, quàm quod de Sacerdotibus factum eſt, congruentiùs credidi. De iis itaque, qui gratis ſunt à Simoniacis conſecrati, quanta iam per triennium in tribus Romanis Conciliis fuerit diſceptatio, quàmque perplexa, atque confuſa dubieras: & in iis partibus quotidie ventiletur, Sanctitatem veſtram latuiſſe non arbitror: præſertim, cùm creſcente fluctuationis ambiguo, eatenus ſit proceſſum; vt nonnullos conſtet Epiſcopos ab illis ordinatos Clericos denuò conſecraſſe. Vnde mihi plerique fratres quadam præſumptiuæ charitatis inſtantia familiariter exigunt, & violenta, vt ita fatear, ſupplicatione compellunt; vt in tantæ neceſſitatis articulo ſubuenire, vel compendioſum quid ſcribendo non pigeat, atque quid mihi ſuper hac ſententia videatur, exponam. Quod quidem diutius detrectaui, ſperans me videlicet à beatiſſimo priùs Apoſtolicæ Sedis Antiſtite licentiam accepturum: hac ſiquidem tranſiturus in proximo ferebatur. Sic namque integrum decernebam Eccleſiaſticam quamlibet tractare materiam, ſi ab Apoc. 5. B ipſo Eccleſiæ Principe tractandi mihi auctoritas aſpiraret. Sed cùm mihi recurreret in memoriam, quia iam venerabilis Papa in poſtrema Synodo omnes Epiſcopos ex diuina obteſtatione rogauerit, quatenus Dei miſericordiam in commune depoſcerent; vt quid ſuper hoc ſcrupuloſo negocio decernendum eſſet, nutantibus reuelaret; eius me arbitratus

Romanus Pontifex eſt Princeps Eccleſiæ

tuiſſem. Quapropter in iſtum fideliter ſperans, qui aperit librum & ſoluit ſignacula eius, ſoluendæ huius quæſtionis iter aggred ar: & quia copia dicendi non ſuppetit, delegatæ mihi obedientiæ ſtudio, qui loqui neſcio, nutibus ſaltem geſtire tentabo.

CAPVT. I.

Quod Chriſtus etſi per plures ſua dona diſcernat, in ipſo tamen omnis gratiæ plenitud. permaneat.

CONſtat planè Mediatorem Dei, & hominum Chriſtum Ieſum Eccleſiam ſuam ſic ordinaſſe ab ipſo redemptionis humanæ primordio; vt & per miniſtros verbi ſui Chariſmatum dona diſtingueret, & tamen in ſeipſo omnium gratiarum plenitudinem principaliter retineret. Nam is, qui dicit Apoſtolis: *Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus;* idem etiam confitetur: *Quia in pectore Ieſu ſunt omnes theſauri ſapientiæ abſconditi.* Si autem in pectore Ieſu omnes theſauri ſunt, & nihil excipitur; quid ergo relinquitur, quod in vaſis hominum fictilibus recondatur? Sed quod ille totum naturaliter poſſidet; hoc illi per gratiam participatione illius iuxta menſuras habent. De illis enim dicitur: *Quia operatur vnus, atque idem Spiritus diuidens ſingulis prout vult;* at de vnigenito Filio dicit Ioannes Baptiſta: *Non,* inquit, *ad menſuram dat Deus Spiritum.* Et iterum: *De plenitudine eius omnes accepimus.*

1. Cor. 4. Coloſſ. 2. In Chriſto ſunt omnes theſauri gratiæ. 1. Cor. 12. Ioan. 1.

Quia ergo ab illo vno fonte omnes iuſti hauriunt vnde viuant; ad illum neceſſe eſt, ſemper gratias agendo, recurrant, nec ſupernæ gratiæ dona ab alio ſe poſſe percipere credant, niſi ipſo largiente, à quo hæc certum eſt emanare. Qui enim diuini fluminis non Deo, ſed homini ſe debitores exiſtimant, tamquam à ſui fontis irrigatione ſiccati neceſſe eſt, vt deficientes areſcant: nec in ſemetipſis valent fluere, dum ab originali plenitudine fontis obliuiſcuntur vbertatem ſuæ vegetationis haurire. Vnde non incongruè per Salomonem dicitur: *Omnia,* inquit, *flumina intrant in mare, & mare non redundat: ad locum vnde exeunt, flumina reuertuntur, vt iterum fluant.* Hunc excurſum, atque recurſum ſpiritualium fluminum myſticè Lucas Euangeliſta deſcribit, cùm ait: *Quia conuocatis Ieſus duodecim Apoſtolis, dedit illis virtutem, & poteſtatem ſuper omnia dæmonia, & vt languores curarent, & miſit illos prædicare Regnum Dei.* Ecce egreſſus fluminum; ac poſtmodum ſubdit: *Et reuerſi Apoſtoli narrauerunt illi, quæcumque fecerunt.* Ecce reditum fluminum. *Ad locum ergo, vnde exeunt flumina, reuertuntur;* quia Electi quique illi ſe debitores eſſe non ambigunt, à quo videlicet hauſerant omne, quod ſpiritualiter fluunt. Vnde & Paulus ait: *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem Dominus: & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus: & diuiſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus.* Nempe cùm primùm ponat Spiritum, deinde ſubiungat Dominum, poſtremò Deum, oſtendit Sanctam Trinitatem, vnum ſcilicet Deum, omnium gratiarum eſſe indubitanter auctorem: Ipſe enim ſua dona diſtribuit, qui ſingulorum merita, & operum diuerſitates occulta prouiſione diſcernit.

Eccl. 1. Luc. 9. Ibid.

CAPVT II.

Quòd Sacerdos exterius miniſtrat, ſed Deus inuiſibiliter conſecrat.

QVapropter plena fide credendum eſt, quòd ſic miniſtris ſuis Chriſtus Eccleſiaſticæ conſecrationis delegat officium, vt tamen apud ſe omnium Ordinum contineat principaliter Sacramentum: ſicque ſeruis promouendi conſeruos miniſterium prærogat, vt in neminem ipſum conſecrandi ius, virtutemque transfundat. Licet enim Pontifices per iniunctæ adminiſtrationis officium conſecrare videantur; ſed ille veraciter conſecrat, qui Spiritum ſanctum inuiſibiliter dat. Alius namque eſt, qui orat; alius, qui exaudit. Alter ille, qui petit; alter, qui petitionibus annuit. Quis eſt enim, qui ſe Petro, & Ioanni audeat comparare? Et tamen de ipſis dicitur: *Quia miſſi Samariam, imponentes manus iis, qui baptizati fuerant, orauerunt pro ipſis, & illi acceperunt Spiritum ſanctum.* Non ergo eorum largitate, ſed miniſterio, ac proinde non illi donantibus, ſed orantibus, Spiritus ſanctus ſuper credentes illapſus eſt. Vnus eſt enim Sacerdos magnus, vnus Pontifex ſummus, qui introiuit ſemel, non in quælibet Sancta Sanctorum, ſed in ipſum cęlum, vt appareat vultui Dei pro nobis. Ex quo videlicet, tamquam quodam vertice, omne Sacerdotium per Eccleſiæ membra diffunditur; omne, quod ſacrum eſt, ineffabiliter propagatur. Vnde cùm diſcipulos ad baptizandum miſit, non in eos Sacramenti virtutem tranſtulit, ſed obedientiam indidit; & non auctores Baptiſmi, ſed miniſtros effecit. Nam cùm dicit: *Ite in orbem vniuerſum, baptizate omnes in nomine Patris & Filij, & Spiritus ſancti:* euidenter oſtendit, quia non ipſi, ſed ille procul dubio Baptiſmatis Auctor erat, in cuius illi nomine baptizabant. Vnde & Ioannes Baptiſta dicit: *Qui me miſit baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt, qui baptizat.* Et tamen Euangeliſta Ioannes ait: *Quamquam Ieſus non baptizaret, ſed diſcipuli eius.* Ecce Dominus non baptizat, & tamen de illo dicitur: *Hic eſt, qui baptizat;* quia quiſquis baptizandi exhibet miniſterium, ille tamen operatur virtutis intimæ Sacramentum.

Act. 8. Heb. 9. Matt. 28. Ioan. 1.

CAPVT III.

Quòd ſicut vnus eſt, qui baptizat: ita vnus idem eſt, qui principaliter conſecrat.

SI quis autem mihi fortaſſis obiiciat, aliud eſſe Baptiſmum humanæ regenerationis, aliud conſecrationis Eccleſiaſticæ dignitatem; nos quidquid in hac parte de baptiſmo credimus, totum nihilominus & de conſecratione ſentimus. Nam cùm Baptiſmus totius Eccleſiaſtici Sacramenti origo ſit, atque primordium, ſicut Baptiſmus Dei eſt & non hominis, ita nimirum omnis Eccleſiaſtica conſecratio illi ſpecialiter competit, à quo omnium benedictionum plenitudo profluxit. De quo videlicet Apoſtolus: *Qui benedixit nos,* inquit, *omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus.* Neque enim vel ipſe Baptiſmus, vel prorſus aliqua conſecratio magnum aliquid diceretur, niſi interuentu Spiritus ſancti, qui per exercitia illa tribuitur. Nam, vt dicitur, quid eſt aqua, niſi aqua? Sed accedit verbum ad elementum, & deſcendente Spiritu, fit Sacramentum.

Baptiſmus origo Sacramentorum. Epheſ. 1. In Bapt. & Ordine Spi. Aug.

Cum ergo in vtroque ſanctificationis genere A hoc ſit totum atque magnificum, quod ſiue ab iis, qui baptizantur, ſiue ab iis, qui conſecrantur, Spiritus ſanctus accipitur, ſicut non humanæ virtuti, vel poteſtati, ſed auctori Deo Baptiſmus adſcribitur: ita nihilominus & quælibet Eccleſiaſtica conſecratio ad illum per omnia, neceſſe eſt, referatur, operante ſiquidem in vtriſque multiformi gratia Dei: vt & illi abſolutionem obtineant peccatorum, & iſti prouehantur ad ſpiritualium ordines dignitatum. Illi exuti veterem cum actibus erroris, nouum induant hominem: iſti tamquam Sacerdotes Dei induantur iuſtitia. Illi quaſi modò geniti infantes rationabiles ſine dolo lac concupiſcant: iſti vt perueniant in menſuram ætatis plenitudinis B Chriſti. Operatur in illis, vt fiant filij adoptionis, in iſtis autem vt ſint miniſtri, & diſpenſatores miniſteriorum Dei. Illi namque per Spiritum renaſcuntur: iſti eodem diſponente Spiritu, iam, vt filios Dei generent, præferuntur.

Quid in baptizatis & conſecratis Dei gratia operetur.

Epheſ. 4. *Coloſſ.* 3. *Pſal.* 131. 1. *Pet.* 2. *Epheſ.* 4. *Rom.* 8. *Galat.* 4. *Epheſ.* 1. 1. *Cor.* 4.

CAPVT IV.

Quod Dominus cum Baptiſmo ſimul & Sacerdotij iura ſuſcepit.

SIncera igitur, atque integra fides habet, quòd ſicut Baptiſmus, ita & nihilominus Sacerdotalis conſecratio, nulla ſordentium miniſtrorum C labe polluitur, nullo alieni reatus crimine violatur: ſed quantumuis facinoroſus, quantiſlibet ſit criminibus inuolutus ille, qui conſecrat; is, qui conſecratur, nullo propter hoc ſacri muneris detrimento percellitur, nec aliqua cæleſtis gratiæ diminutione fraudatur. Non enim ex merito Sacerdotis, ſed ex officio, quo fungitur, conſecrationis myſterium in alterum propagatur: nec expedit in conſecratore conſiderare, qualiter vixit, ſed miniſterium tantummodò attendendum eſt, quod accepit. Sicut enim multi ſunt, qui baptizandi funguntur officio; & tamen vnus eſt, qui baptizat: ita licet multi ſint Sacerdotes, vnus tamen eſt, qui propriè, ac ſpecialiter conſecrat. In illa D nempe columba, quæ ſuper Dominum poſt Baptiſma deſcendit, ipſe cum Sacramento Baptiſmatis & veri Sacerdotij iura ſuſcepit, fuſo videlicet ſuper eum oleo exultationis, de quo Pſalmiſta canit, *Vnxit te*, inquit, *Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*. Probatur autem Redemptor noſter cum Baptiſmo ſimul & Sacerdotij ſuſcepiſſe miniſterium: quia baptizatus, mox prædicare, diſcipulos eligere, nouiſque cœpit miraculis coruſcare, quod eatenus profectò feciſſe non legitur, ſi diligenter Euangelici textus ſeries recenſetur. Hinc eſt quod ſancta Eccleſia ab ipſo ſuo capite huius normam inſtitutionis arripuit, & fideliter ſeruat; vt ad inſtar ipſius Domini infra tricennium ad Sacerdotium quemlibet non admittat. Niſi enim certa Fides haberet, cum Baptiſmo Dominum ſimul & Sacerdotium ſuſcepiſſe, vt quid tantopere canonica prohiberet auctoritas, ante illius ætatis tempus, quo ipſe baptizatus eſt, quempiam ad Sacerdotales infulas aſpirare? Immo cur ad accipiendum Sacerdotale faſtigiũ nominicæ ætatis adhiberetur exemplum, ſi minime crederetur tunc Dominus non ſine Sacerdotio ſuſcepiſſe Baptiſmum? Sicut enim Baptiſmum, ita & Sacerdotium ex parte humanitatis pro noſtra ſalute ſuſcepit, cuius videlicet vtriuſque Sacramenti in eo, quod Deus eſt auctor, & conſecrator exiſtit. De quo Apoſtolus dicit: *Vbi præcurſor pro nobis introiuit ſecundùm ordinem Mel-*

Sacramentorum effectus miniſtrorũ peccatis non impeditur. In Sacramentorũ miniſtris officium attendendũ, non meritum.

Matth. 3. *Mar.* 1. *Luc.* 3. & *Ioan.* 1. *Pſal.* 44.

Chriſtus cũ baptiſmo ſacerdotiũ ſuſcepit.

A *chiſedech, Pontifex factus in æternum.* Nam & ipſi ſancti Apoſtoli non reperiuntur alibi fuiſſe à Domino conſecrati, niſi in perceptione Baptiſmi: qui tamen non quæ Baptiſmatis manifeſtè leguntur immerſi, ſed iniunctam potius executi ſunt obedientiam baptizandi. Qua nimirum iuſſi ſunt baptizare credentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Præterea cum illis dictum ſit a Domino: Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies; conſtat eos tunc perfecti Baptiſmatis, atque omnigenæ ſimul conſecrationis accepiſſe myſterium, cum ſuper eos Spiritus ſanctus venit in diuerſitate linguarum. Cum ergo in ipſo humanæ redemptionis exordio B vtriuſque Sacramenti genus, vel à Domino, vel ab Apoſtolis ſimul videatur acceptum, claret Baptiſmum ſic eſſe conſecrationis Eccleſiaſticæ fundamentum, atque principium: vt qui Baptiſmi principatum tenere cognoſcitur, ipſe nihilominus conſecrationis auctor abſque vlla prorſus ambiguitate credatur.

Heb.

Apoſtoli ſimul baptizati & conſecrati.

Act. 1.

Quid Apoſtoli in die Pentecoſtes acceperint.

CAPVT V.

Quod nulla ſit cauſa, cum rebaptizari quiſque non audeat, cur debeat iterum conſecrari.

QVod cum ita ſit, quid cauſæ ſit, ego non video, cum baptizatus etiam ab hæretico, non rebaptizetur: cur promotus à Simoniaco, ſicut dicitur, vel deponatur, vel denuo conſecretur? Si enim Baptiſmus per homicidam, vel adulterum, vel etiam hæreticum datus, ratus habendus eſt; nimirum propter illud Euangelicum: *Super quem*, inquit, *videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt, qui baptizat*: nil omnino cauſæ eſt, cur non & in conſecrationibus ad eumdem vtriuſque Sacramenti redeamus auctorem, vt æque dicamus: hic eſt, qui conſecrat. Numquid enim columba illa ſuper mediatorem Dei, & hominum D cum virtute baptizandi venit, & cum conſecrandi virtute non venit? Quid enim accipit, qui baptizatur, niſi Spiritum ſanctum? Et rurſum, quid ille, qui conſecratur, niſi Spiritum ſanctum? Si ergo propterea quis à quocumque flagitioſo baptizatus, non rebaptizatur, quia Spiritum ſanctum accepiſſe creditur, non per illius meritum, ſed per eius officium: & non ab illo, ſed à Chriſto, de quo videlicet ſolo ſpecialiter dicitur: *Hic eſt, qui baptizat*: cum & is qui conſecratur, non aliud, niſi eumdem Spiritum ſanctum & ab ipſo vtique Chriſto ſuſcipiat: quæ inter baptizatum, atque conſecratum ſit in hac parte diuerſitas, penitus non videtur.

Ioan. 1. *Matth.* 3. *Mar.* 1.

B Quomodo igitur vna eſt cauſa, eadem debet eſſe ſententia, niſi fortè alius eſſe cenſendus eſt Spiritus qui in conſecrationibus datur: alius qui in baptiſmo tribuitur. Sed quis hoc ſacrilega temeritate præſumat, cum manifeſtè clamet Apoſtolus: *Vnus Deus, vna fides, vnum baptiſma*: Et iterum: *Si is, qui venit, alium Chriſtum prædicat, quem non prædicauimus, aut alium Spiritum accepit, quem non accepiſtis, aut aliud Euangelium, quod non accepiſtis, rectè pateremini*. Huc accedit, quod ſicut canonica teſtatur auctoritas, iccirco prohibetur rebaptizatio fieri, ne ſanctæ Trinitatis nomen, in quo baptizatus eſt videatur annullari. Quòd ſi hæc eſt cauſa, cur rebaptizari quiſque non debeat, cui manifeſtius, quàm ordinato cuilibet à Simoniaco congruit, qui

non modò in ſanctæ Trinitatis nom. ne conſecrat: A ſed & omnem prorſus ordinem Catholicæ conſecrationis obſeruat. Simoniacus namque licet peruerſo commercio efficiatur hæreticus, eſt tamen fide Catholicus: eiuſque damnatio magis ex ambitione deſcendere, quàm videatur ad perfidiā pertinere. Quamquam & ſi iaculata in Simonem Petri ſententia diligenter inſpicitur, nec ipſa Simonis fides innocens inuenitur. Pecunia, inquit, tua tecum ſit in perditione, qui donum Dei exiſtimaſti pecuniâ poſſideri. Nam cùm dicit, exiſtimaſti donum Dei pecuniâ poſſideri, euidenter oſtendit, talem tunc fuiſſe Simonis fidem, vt ſi pretium daret, non immeritò ad facienda miracula Spiritum ſanctum negotiatus acciperet.

Act. 8.

CAPVT VI.

Quòd ordinatio, ſi ſit Catholica, ſit etiam rata.

MOderni autem temporis Simoniaci, quia miraculis ſe clareſcere poſſe non ſperant, non Spiritum ſanctum, non eius dona deſiderāt: ſed obtinendi principatus ambitione ſucceſi, ad culmen tantummodo dignitatis anhelant. Itaque quantùm ad fidem integri ſunt, tantùm verò ad monetæ fabrilia Simoniacæ damnationis laqueis innectuntur. Huius autem hæreſis duo leguntur auctores, alter ſub Prophetica, alter ſub Apoſtolica peſtilenter emerſiſſe doctrina: Giezi nimirū, qui magiſter eſſe vendentium; Simon quoque, qui auctor videtur eſſe emptorum. Horum igitur ſectatores ſicut non ſunt in errore diuerſi, ita nec in damnatione diſcreti: quibus tamen ſi Catholica fiat ordinatio, ſacræ dignitatis officium, ad quod non merentes accedunt, perfectè ſuſcipiunt. Eiuſdem namque virtutis eſt Spiritus ſanctus, cùm eius gratia venditur, cuius eſt & cum gratis datur: nec propter peruerſitatis humanæ commercium diuina potentia propriæ poteſtatis perdit effectum. Planè & Saluator noſter cùm venditus eſſet, & peſtilentiſſimi talenti ſumma proditoris iam crumena turgeret, inter ipſas perſecutorum manus præciſam ſeruo Malcho auriculam reddit. Itaque quantæ ſuper eos D virtutis eſſet, quorum manibus ſubiacebat, apertè monſtrauit. Quòd autem flagitanti Herodi miracula non exhibuit, diſpenſationis fuit ratio, non defectio poteſtatis. Erat enim is, qui optabat, indignus; nam ei, à quo ſperabatur, non deerat poteſtatis effectus. Porro & in Cruce ſuſpenſus poſtquā ſpiritum reddidit, dum terra mouetur, dum ſol obſcuratur, veli inſuper facta diuiſio, ſciſſio lapidum, reſurrectio mortuorum; cuncta hæc liquidò reſtantur, quòd non inferioris potentiæ fuerit inter ſupplicia poſitus, quàm nunc videlicet in dextera paternæ gloriæ ſublimatus. Eodem itaque modo etiā de Spiritu ſancto credendum eſt: quia vnius virtutis eſt, & cùm venalitati quodāmodo ſubiacere cernitur, & cùm gratuita manus impoſitione præ- E betur. Sicut igitur Redemptor noſter dum venderetur, dum pateretur, à ſua nō potuit maieſtate deficere; ita etiam Spiritus S. licet amaritudo venalitatis obrepat, diſpendium tamen pati propriæ virtutis ignorat. Licet enim Sacerdos quilibet videatur operari exterius, ſed ipſe Chriſtus, qui verus Sacerdos, & ſummus eſt Pontifex, accedentibus ad diuerſos exitus ſua dona diſpenſat. Quæ nimirum aliis quidem ad ſalutem, aliis quidem proueniunt ad damnationem. Id tamen, quod datur, omnino bonum eſt, licet reus ſit ille, qui accipit. Neq; enim bonus medicus venenū propinaret ægroto. Num- A quid enim buccella illa, quam Iudæ Dominus porrexit, bona non fuit? Sed quod erat cauſa ſalutis, illi factum eſt materia damnationis: quia inſtrumentum pacis non pacatus accepit. Cuncti etiam liquidò nouimus, quia myſterium Euchariſtiæ, quod de ſacroſancto altari ſiue iuſti, ſiue peccatores accipimus, vtique bonum eſt. Nec bonus meliùs, nec malus accipit peiùs. Et tamen dicit Apoſtolus: Quia indignus iudicium ſibi manducat, & bibit, non diiudicās corpus Domini. Si ergo & illud corpus Domini eſt quod indignus accipit, perſpicuum eſt, quia res bona malo vertitur in perniciem, quæ bono vtique prouiſa eſt ad ſalutem: nec tamen res mala eſt dicenda, quia nocet; nec ideo eſſe Sacra- B mentum deſiit, quia execrandus accepit: ſed potius aſſerēdum eſt, quia indigno eadem res facta eſt occaſio mortis, quæ bonis procurata eſt ad remedium ſalutis. Indubitanter igitur credendum eſt, quòd ſi conſecratio cuiuſlibet Eccleſiaſtici Ordinis intra Catholicam fiat Eccleſiā, in vnitate videlicet Orthodoxæ fidei, vt in vtroque nimirum recta ſit fides: quidquid bono per bonum traditur, hoc etiam malo per malum efficaciter exhibetur: Quia Sacramentum hoc non miniſtrātis, vel miniſtraturi pendet ex merito; ſed ex ordine Eccleſiaſticæ inſtitutionis, & inuocatione diuini nominis. Et quoniam ſicut vnus eſt, qui baptizat; ita proculdubio vnus, idemque qui conſecrat: hoc eſt larga Chriſti benignitate tribuitur, quod is, qui accipit, non meretur. C Qui enim oriri facit ſolē ſuum ſuper bonos, & malos, & pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos; quid mirum ſi imbrem gratiæ ſuæ & in arenoſum litus effundat? Quid nouum, ſi etiam ipſos cæcorum oculos ſplendoris ſui radiis feriat? Vt & ipſi meritò cantare poſſint, quod infelix ille Balaam: Dixit homo, inquit, cuius obturatus eſt oculus, dixit auditor ſermonum Dei, qui nouit doctrinam Altiſſimi, & viſionem Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos.

Simoniæ magiſtri Giezi, & Simon

4. Reg. 5.
Act. 8.

Eadem eſt gratia S. Spiritus ſiue gratis, ſiue pretio detur.

Ioan. 18.
Luc. 23.
Matth. 27.
Mar. 15. & Luc. 23.

Chriſti patientis potentia.

Quomodo Eccleſiaſticum Sacramentum nonnullis vertatur in perniciem.

Ioan. 13.
De conſecrat. diſt. 2. C. Et ſancta & C. Sicut Iudas.
1. Cor. 11.

Sacramentū Ordinis ex quo pēdeat, vt ratum ſit.

Matth. 5.
Num. 24.

CAPVT VII.

Quòd Balaam Simoniacus fuit, & tamen prophetiæ ſpiritum non amiſit.

D ECce, vnde hic auaritiæ filius tanta potuit magnalia cernere, & redemptionem mundi longiſſimè poſt futurā tam expreſſè, tam lucidè nunciare, ſi Spiritus ſancti præſentiam non haberet? Sicut enim egregius Doctor ait: Quis nouit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt? Ita & quæ Dei ſunt, nemo nouit niſi Spiritus Dei; præſertim cū eadem Scriptura dicat: Quia irruente in ſe Spiritu Dei, aſſumpta parabola ait, videlicet quod modò præmiſimus; dicimus, quòd per Simoniacū donum Spiritus ſancti non datur? Numquid non in Balaam iſto Simoniaca hæreſis iam tunc viguiſſe cognoſcitur? Numquid non ſancti Spiritus gratiam vendere conabatur, cum ad promiſſionem E pretij ariolatus ſui depromebat oraculum? Sic enim Scriptura teſtatur: Quia ſeniores Moab rogabant eum, habentes pretium diuinationis in manibus. Et rurſus per alios nuntios miſit ad eum, inquit, Balac filius Sephor, dicens: ne cuncteris venire ad me, paratum habeo honorare te, & quidquid volueris, dabo tibi. Amore quidem pecuniæ ſuccenſus æſtuabat, & tamen per eum Spiritus ſanctus profunda myſteria loquebatur. Balaam denique, & Balac, vterque Deo manifeſtè contrarius, vterque Dei populo extitiſſe probatur infeſtus, donumque diuinæ gratiæ alter emere, alter venditare nihilominus geſtiebat: attamen propheticæ reuelationis

Balaām etſi impius, præuidit mundi redemptionem.

1. Cor. 2.
Num. 24.

Balaam erat Simoniacus.

Num. 22.
Ibid.

Num. 23. arcanum, & iſte extra meritum protulit, & ille vtique indignus audiuit: atque, vt magis largitatem diuini muneris admiremur, maledicere nitebatur Balaam, & tamen inuitus è contrario benedicebat: Ad benedicendum, inquit, adductus ſum, benedictionem prohibere non valeo. Chamus quippe diuinæ virtutis ori eius erat innixus, nec poterat aliorſum impetum linguæ dirigere, niſi quo Spiritus ſanctus præſidens intorſiſſet. Cum voluntate ſiquidem lingua pugnabat, & turbulentam ſaliuginem, quam mens prædamnata conceperat, per oris alueum effluere non valebat. Vnde quoniam ſicut petebatur, iaculari in populum Dei maledicta non potuit, ad deceptionis ſe argumenta conuertit, ac Madianitidum coram eis offendiculum poſuit. Si ergo ille, qui etiam maledicere concupiuit, nequaquam tamen vt maledicere poſſet, obtinuit; quid niſi hoc ipſum ſentire de Simoniacis valeat, vbi certè mens cum linguæ benedictione concordat? Sed qui propheticæ dignitatis officio irreuerenter abuſus eſt, quo tandem dolatæ gratiæ prærogatiuam fine concluſit? Nam poſt digeſtam Iſraëlitici populi victoriam Scriptura mox intulit, dicens: Balaam quoque filium Beor Num. 31. interfecerunt gladio. Sic nimirum ſiue Simoniaci, ſeu quilibet criminoſi ſuſcipiendis ſe Eccleſiaſticis miniſteriis applicant: & donum quidem supernæ gratiæ ex benignitate largitoris accipiunt, & dignum tamen propter exceſſus ſtipendium non euadunt. Hoc enim illis vertitur in perniciem, quod dignis prouiſum eſt ad ſalutem. Atque inde illi in æternæ mortis periculum corruunt, vnde & alij ad capeſſenda vitæ præmia vegetiùs conualeſcunt. Certè, qui illam ſacræ Scripturæ paginam, quæ de præfato Balaam loquitur, oculo vigilante percurrit, nullatenus dubitat hunc infelicem virum, vt reuera per omnia Simoniacum, excepto quod Simon necdum fuerat, ex quo deteſtabile illud mutuaretur agnomen, & prophetiæ ſuæ gratiam venalem habuiſſe, & tamen per hunc manifeſtiſſimè Spiritum ſanctum fuiſſe locutum: atque, quod non minus ſtupendum eſt, cùm iam cor eius concupiſcentiæ ignibus vreretur, Deus ſibi nihilominus per diem, atque per noctem locutus quaſi familiariter inuenitur. Et ne forraſſis iccirco Spiritum ſanctum minus habuiſſe credatur, quia per Moyſen appellatur ariolus, vigilantes eiuſdem Hiſtoriæ verba percurre, & eodem Moyſe perſpicuè teſtante, reperies: Quia cùm vidiſſet Iſraël in territoriis commorantem, protinus in illum Dei Spiritus irruit: & vt reuera Prophetam in vaticiniis mox oraculum excitauit. Et ariolus ergo appellatur & Propheta eſt; quia quem ad propheticam dignitatem gratia ſuperna prouexerat, obſcœno ariolatus nomine propria prauitas deturpabat. Vbi conſiderandum eſt, quàm profundum ſit, atque ſubtile Dei iudicium: immo quàm terribilis ſit Deus in conſiliis ſuper filios hominum; cùm videlicet miſerabilis ille vir neque propter reatus ſui nequitiam, gratiam, quam ſemel acquiſierat, perdidit: & tamen propter ipſam gratiam, quam vſurpabat, indignus, diuinæ vltionis ſententiam declinare non potuit. Quid ergo mirum ſi omnipotens Deus, qui ſemper eſt quod eſt, & mutari non nouit, nihilominus adhuc antiqua examinis ſui iura cuſtodiat, & eamdem aſſuetæ diſcretionis regulam teneat; vt quod in Balaam fecit, hodieque in ſuis ſimilibus non diſſimiliter operetur: quatenus & pro largitate clementiæ dona ſua indignis exhibeat, & pro cenſura iuſtitiæ dignæ eos vltionis animaduerſione percellat.

Simoniaci pœnam non euadunt.

Num. 21.

Pſal. 65.

A

CAPVT VIII.

Quòd reprobum Saulem cum ſatellitibus ſuis propheticus ſpiritus occupauit.

Illud quoque obſcurum non eſt, quòd cùm Saul direxiſſet lictores ad rapiendum Dauid, atque illi iuxta fidem Hiſtoriæ vidiſſent cum eo Prophetarum vaticinantium cuneum, & Samuel ſtantem ſuper eos, factus eſt etiam in illis Spiritus Domini, & prophetare cœperunt: cumque Saul ſecundò & tertio alios, atque alios mitteret, & illos nihilominus propheticus Spiritus inuaſiſſet, tandem, vt Scriptura teſtatur, iratus ipſe Saul abiit in Ramatha: ſed antequam perueniſſet factus eſt etiam ſuper eum Spiritus Dei, & prophetauit tota die nudus cum cæteris coram Samuel. Quid ergo mirum ſi peruerſi homines dona Dei, quibus indigni ſunt, ad cumulum ſuæ damnationis accipiant; cùm & Sauli iſti, quem Deus abiecerat, quem iam dæmon agitare ſæpiſſimè conſueuerat, non modò Spiritum Dei ad horam ſuſcipere, ſed etiam cum ſuis officiis conceſſum ſit diutius prophetare? Iracundiæ nempe felle commotus, & liuoris ſimul & odij erat ardore ſuccenſus: atque, vt non diutius immorer, Deus vacuus, malo ſpiritui fuerat irreuocabiliter mancipatus: tamen cum ad locum Chori vaticinantis acceſſit, repentè ſupereum diuinus Spiritus irruit, & velut appoſitam materiam ignis inſiliens occupauit. Non ergo incredibile videri debet, ſi in ſancta Eccleſia, quæ proculdubio thronus Dei, ſacrarium eſt Spiritus ſancti, omniumque cæleſtium chariſmatum receptaculum, illud gratiæ ſacramentum & indignus accipiat, cui per intentionem, vel vitæ meritum non concordat: nimirũ, quia non dantis hominis, vel accipientis eſt meritum, ſed ſummi largitoris eſt beneficium. Non enim legitur: Quia Spiritus, vbi dignũ eſt ſpirat; ſed potius dictum eſt: Vbi vult, ſpirat; vt profectò ſpiritualis gratia, quæ ex Eccleſiaſticæ inſtitutione tribuitur, diuinæ potius voluntati, quàm humanis meritis adſcribatur. Enimverò Spiritus S. non pro meritis ſemper venit, ſed pro meritis in quolibet, ad ſalutem videlicet, ſemper manet. Hinc eſt illud quod Veritas dicit: Si quis, inquit, diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Qui enim in dilectorem ſuum, poſtquam venturum ſe eſſe promiſit, manſionem quoque facturum protinus addidit; patet profectò, quia in aliis habitat Deus, in aliis hoſpitatur. Huic etiam illud ſimile eſt quod ait: Super quem, inquit, requieſcet Spiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum, & trementem ſermones meos? Ac ſi patenter dicat: & ſuper alios quidem veniet, ſed ſuper hunc videlicet requieſcet, quia dignus eſt. Nam ſicut & ante nos dictum eſt, Spiritus ſanctus ſicut conciliatus, & placatus requiem præſtat mitibus, & humilibus corde: ita contrarius, & aduerſus immitibus, ac ſuperbis inquietudinem exagitat, quam ſcilicet inquietudinem Sciniphes illæ breuiſſimæ ſignificabant, ſub quibus Magi Pharaonis defecerunt, dicentes: Digitus Dei eſt hic; fatentes ſibi aduerſum eſſe Spiritum ſanctum, qui erat in Moyſe. Aptè nimirum tertio loco, vbi Sciniphum plaga ponitur, Spiritus ſanctus, qui tertia eſt in ſancta Trinitate perſona, inquietis hominibus fuiſſe contrarius perhibetur. Hanc inquietudinem expertus eſt Iehu, qui diuino zelo ductus, ad vlciſcendos quidem Dei inimicos, & præcipuè cultores Baal,

1. Reg. 19. — 3. q. 1. Prophetauit Saul. — B — C — Sancta Eccleſia. — Ioan. 3. — D — Ioan. 14. — Spiritus S. ſuper alios venit, in aliis hoſpitatur. — Iſa. 66. — E — Exod. 8. — 4. Reg. 10.

vehementer incanduit, ipſe tamen eos, quos Hieroboam colnerat, deos aureos non reliquit.

CAPVT IX.

Quid Doctores de Baptiſmo, & Dominici corporis Euchariſtia ſentiant.

Tria præcipua eccleſiæ Sacramenta Baptiſmus, Euchariſtia, & Ordo.

1. q. 1. C. Sic autem. & C. ſeq. Nunc.

TRia profectò præcipua Sacramenta in ſancta frequentat Eccleſia, Baptiſmum videlicet, Corporis quoque & Sanguinis dominici ſalutare m[yſteri]um, & Ordinatio clericorum. Et de Baptiſmo quidem B. Auguſtinus in expoſitione Ioannis Euangeliſtæ; de Euchariſtia verò Dominici Corporis in libro ſuo Paſchaſius ita concorditer diſputant, vt neque per bonos Sacerdotes meliora illa myſteria, neque per malos fieri peiora, teſtentur. Nimirum ſiue per fures, ſiue per adulteros, ſiue etiā per homicidas hæc Sacramenta fiant, nil prorſus ab his, quæ ſancti dedicant Sacerdotes, myſteriis differant; quod, qui prædictis libris operam dedit, enucleatiùs abſolutum eſſe non ambigit. Super Ordinationibus autem clericorum frequens i[n] [h]oc diſputatio non proceſſit, quia duobus illis ſacramentis euidenter expoſitis, hæſitandi de tertio locum dubietas non inuenit: nunc autem modum excedens curioſitas hominum, nouam mundo ingerit quæſtionem, & perſpicuæ luci plus intendendo, minuſque videndo, conatur inferre caliginem; quomodo, inquiunt, gratia ſancti Spiritus vel per malos datur, vel à malis accipitur, non attendentes, quia gratia ſancti Spiritus ipſe Ordo Eccleſiaſticæ dignitatis accipitur: quem videlicet ſiue indignus præbeat, ſiue indignus accipiat, Spiritus ſanctus, qui Eccleſiæ ſuæ iura diſponit, ratum eſſe decernit. Vt enim ait B. Hieronymus, Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus non ſunt meritorum nomina, ſed officiorum.

S. Hieron. lib. aduerſus Iouinianum.

Tamquam ſi vel Tribunus ipſe degener ſit, vel degenerem quempiam ad militiæ ſuæ ordinem prouehat, ad conteruandum tamen militiæ ſuæ ordinem Imperator omne, quod factum eſt, firmum eſſe conſtituit; nec enim Tribunitij iuris ſtatuta conuellit, qui ipſum Tribunum, quem needum à pr[opri]o ordinis dignitate deiecit, ſed dicatur è di[uerſ]o, ecce Euangelium clamat: Qui non intrat per [oſtiu]m, ſed ingreditur aliunde, ille fur eſt & latro.

Ioan. 10.

[...]io, vt ille, qui aliunde clandeſtinus irrepſit, furti, & latrocinij conſtanter arguatur; me tamen, qui per oſtium intromiſit, ſui proculdubio criminis participem non effecit. Ille itaque perpetrati ſceleris ſupplicium luat, dummodo me alieni reatus præiudicium non inuoluat, nec alterius me exhibeat [cul]pa damnabilem, quem propriæ innocentiæ puritas reddit immunem. Porro de eo, quod dicitur, quoniam gratiam ſancti Spiritus indignus homo accipere nequeat, conſtat proculdubio, quia Corpus Domini, quod in ſacris altaribus per ſancti Sacerdotis dedicatur officium, concepta ſancti Spiritus virtute, viuificatur, & ſanctificatur, vt nos viuificare valeat, & ſanctificare. Sicut in ipſis venerandis Miſſarum ſecretis dicitur: Per quem hæc omnia Domine ſemper bona creas, ſanctificas, viuificas, benedicis. Neque enim aliter viuificare poſſe [cr]editur, niſi per Spiritum ſanctum; cum, teſtante Veritate, Spiritus ſit, qui viuificat. Quæro ergo, cum ſanctus Sacerdos cæleſte illud munus, quod virtute ſancti Spiritus viuificatum eſt, & ſanctificatum, a que, vt confidenter loquar, eiuſdem diuini Spiritus gratia veraciter plenum, ſcelerato fort[e] [l]iber porrigit; numquid propterea Spiritus ſanctus Dominicum corpus deſerit, & tamquam ſquallorem ſordidi vaſis n[...] al[...]dit? Sed ſi ita eſt, quomodo verum [eſt], quod per Apoſtolum dicitur: Quia indignè per[cipi]ens i[udi]cium ſibi manducat, & bibit, non di[iudi]cans corpus Domini? Si enim abſcedente Spiritu [ſancto] illud iam corpus Domini, ſed ſimpliciter communis eſt panis, non incidit in iudicium, qui nullum accipit Sacramentum: quod ſi abſurdum videtur, & impium propter indignè ſuſcipientes, ſanctum Spiritum à Chriſti corpore ſeparare, non dubium videatur, malos etiam homines ad dignos meritorum exitus Spiritum ſanctum poſſe ſuſcipere.

Cauſa Corporis ſalutaris S. Spiritus [...] Ioan. 6.

1. Cor. 11.

Hinc eſt quòd B. Auguſtinus in expoſitione Epiſtolæ S. Ioannis Apoſtoli ſic loquitur, dicens: Habere Baptiſmum & malus poteſt, habere prophetiam & malus poteſt. Inuenimus Saul Regem habuiſſe prophetiam, qui perſequebatur ſanctum Dauid, impletus eſt ſpiritu prophetiæ, & prophetare cœpit. Accipere ſacramentum Corporis & Sanguinis Domini etiam malus poteſt. Nam de talibus dictum eſt: Qui manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit. Habere nomen Chriſti & malus poteſt, id eſt, Chriſtianus vocari & malus poteſt; de quibus dictum eſt: Polluebant nomē Dei ſui. Ergo habere Sacramēta omnia & malus poteſt: habere autem charitatem, & malum eſſe, non poteſt.

Aug. 1. Reg. 10. 18. & 21. 1. Cor. 11. Ezech. 36. 1. q. 1. Multi.

Si iuxta tanti Doctoris ſententiam, omnia Sacramenta malus habet, quomodo ridenda fatuitas hominum impudenter blacterat, quia Simoniacus Sacramenta non habet? Audiamus quid idem præclarus Doctor ex eadem re alibi dicat, vt nimirum quam ſententiam in hac, quam ventilamus, quæſtione tenuerit, tantò liquidius, quantò frequentius innoteſcat. Nam cum de benedictione Iſaac in filium loqueretur, adiecit: Iuſti, inquit, hominis quantum ad conſcientiam pertinet, voluntas bona eſt; quantum autem ad præſcientiam, immunis eſt ab aduerſis; Deus enim ſolus eſt, qui de futuris iudicat. Ac per hoc Iſaac iuſtus, quantum ad præſentem humanitatē dignum eſt, maiorem filium ſuum benedicendum magis putabat; ſed Deus, qui occultorum cognitor eſt, minorem benedictionem mereri oſtendit, vt in benedictione non hominis oſtēderet eſſe beneficium, ſed Dei; quia officij dignitas eſt, non hominis meritum, quam Dei ſequitur benedictio.

Aug. q. 21. L. quæſt. noui & vet. Teſtam.

Gen. 27.

Denique dictum à Deo in Numeris ad Moyſen & Aaron ſacerdotes: Vos ponite nomen meum ſuper filios Iſrael; ego Dominus benedicam eis: vt gratiam traditio per miniſterium ordinari transfundat hominibus, nec voluntas Sacerdotis obeſſe, aut prodeſſe poſſit, ſed meritum benedictionem poſcentis. Quanta autem dignitas ſit Ordinis Sacerdotalis, hinc aduertamus; dictum eſt autem de nequiſſimo Caipha interfectore Saluatoris inter cætera: Hoc autem à ſemetipſo non dixit ſed, cum eſſet Princeps Sacerdotum anni illius, prophetauit: per quod oſtenditur Spiritum gratiarum non perſonam ſequi, aut dignitatem, ſed ordinationem traditionis: vt quamuis aliquis boni meriti ſit, non poſſit benedicere, niſi fuerit ordinatus, vt officium miniſterij exhibeat; Dei autem eſt, effectum tribuere benedictionis.

Num 6. 1. q. 1. Dictum eſt.

Sacerdotum quanta ſit dignitas.

Ioan. 11.

Hæc itaque beati viri verba tam plana ſunt, tamque perſpicua, vt quiſquis hæc poſtquam ſemel attenderit, pertinaci tamen animo parat adhuc obſtinatè contendere, non iam Petrum, qui nihil eſt, ſed magnum potius Auguſtinum conuincitur impugnare. Quid enim apertius eo, quod dicitur: Quia in benedictione Sacerdotis non hominis eſt beneficium, ſed Dei: & officij dignitas eſt, quam Dei ſequitur benedictio non hominis meritum: poſtremò Spiritū gratiarum,

B. Petrus Damianus auctor huius libri.

non perſonam ſequi, aut dignitate . . . ſed ordinationem traditioni. Et reuera qu . . . mea intereſt, cuius meriti meus ſit ordinator, dum . . . do quod ille fortè mercatus eſt, mihi gratis impertiatur: & quòd ipſe clandeſtinus irrepſit oſtiatim, me ciuem exul, exter domeſticum, hæredem mercenarius introducat? Neque enim à quo, ſed ad quod proueho . . ., magnipendo. Conſtat igitur, quia quod duo illa, quæ ſuperius dicta ſunt, Baptiſmus videlicet, & ſalutaris Euchariſtiæ Sacramentum, neque meliora per bonos, neque deteriora per malos fiunt: ita nihilominus & Ordinatio clericorum.

CAPVT X.

Quòd Spiritus ſanctus non ex merito Sacerdotum, ſed ex miniſterio datur.

Ioan. 11. & 18.

NVmquid denique & Caiphas ille dignus fuerat, per quem Spiritus ſanctus viuificæ mortis Chriſti myſterium loqueretur? Nam cum dixiſſet. Expedit vt vnus moriatur homo pro populo, & ne tota gens pereat; protinus Euangeliſta ſubiunxit: Hoc autem à ſemetipſo non dixit, ſed cum eſſet Pontifex anni illius prophetauit. Propheticum planè ſpiritum ad momentum accepit, non vt ipſe, quod vaticinabatur, agnoſceret: ſed ad hoc potius, vt conſpiratores ſuos ad accelerandam mortem Dominicam auidius incitaret. Nobis nempe, non ſibi vidit, & occultum ſapientiæ theſaurum, quem ipſe ignorabat, aperuit. Nam & à Simoniacis Caiphas iſte non prorſus extraneus reperitur, ſi vigilanter veteris Hiſtoriæ ſeries recenſetur, nimirum ſicut Euſebius Cæſarienſis in Eccleſiaſtica narrat hiſtoria, vt eadem hic quoque verba ponantur: Legalibus præceptis iam per illud tempus vi, & ambitione ceſſantibus, nulli quippe Pontificatus honor vitæ, vel generis merito reddebatur, ita vt annuis iam ſucceſſionibus mutarentur: deinde, Ioſepho in teſtimonium deducto, per vnius quadriennij ſpatium quatuor Pontifices annali quoſque Sacerdotio perfunctos, ſibi inuicem ſucceſſiſſe, teſtatur: Valerius inquit, Gratus, Annæ Sacerdotio deturbato, Iſmaelem Pontificem deſignauit, filium Baſſi: ſed & hunc non multo poſt abiciens, Eleazarum Ananiæ Pontificis filium Pontificatui ſubrogauit. Poſt annum verò etiam hunc arcet officio, & Simoni cuidam Camphi filio, Pontificatus tradidit miniſterium, quo non ampliùs & ipſe, quàm vnius anni ſpatio perfunctus, Ioſephum, cui & Caiphas nomen fuit, accepit ſucceſſorem. Ecce Caiphas neque gratis, neque legaliter intelligitur Sacerdotium ſuſcepiſſe, nimirum, qui deturbatis aliis, & violenter electis, ipſe in locum alienæ dignitatis obrepſit: & tamen prophetiæ ſpiritum indignus accepit. Vnde & B. Hieronymus in Commentario Euangeliſtæ Matthæi: Moyſes, inquit, Deo iubente, præceperat, vt Pontifices Patribus ſuccederent, & generis ſeries texeretur in Sacerdotibus: Refert Ioſephus, iſtum Caipham vnius tantùm anni Pontificatū ab Herode pretio redemiſſe. Nam, vt ita loquar, in manu cæci poſitum eſt lumen, non quod ille conſpiceret, ſed quod aliis miniſtraret. Non enim ex merito ille propheticum ſpiritū, ſed ex miniſterio, quo fungebatur, accepit. Regnum namque, & Sacerdotium à Deo cognoſcitur inſtitutum: & ideo licet adminiſtratoris perſona prorſus inueniatur indigna, officiū tamen, quod vtrique bonum eſt, competens aliquando gratia comitatur. Hinc eſt enim, quod Nabuchodonoſor, poſtquam tres pueros in caminum miſit incendij, quamuis alij

Caiphas erat Simoniacus. Euſeb. Eccl. hiſt. lib. 1. c. 10. & Niceph. hiſt. lib. 1. c. 18. & 19. Ioſeph. Antiq. c. 5. S. Hieron. lib. 4. c. 26. comment. in Matth. Ioſeph. Antiq. l. 18. c. 8.

Regnum & Sacerdotiū à Deo inſtitutum.

Dan. 3. Reges & Sacerdotes à Deo præ vultis illuminantur.

plures adeſſent, ſolus tamen quartum, cuius ſpecies erat ſimilis Filio Dei, conſpicere potuit. Nam . . . ritus ſanctus oculos mentis eius aperuiſſe credendus eſt, vt, quod alios latebat, ſolus aſpiceret, & quod aſpexit, vltro etiam agnouiſſet. Hinc Pharao ſomnium vidit, per quod venturæ ſterilitati, ne famis impatiens Ægyptus profligaretur, occurrit. Hinc Abimelech diuinæ allocutionis oraculū meruit, & vt Saram viro redderet, ne repente moreretur, audiuit. Reges enim, & Sacerdotes li . . . et nonnulli eorum reprobi ſint per notabilis vitæ meritū: Dij tamē & Chriſti dici reperiuntur propter accepti miniſterij Sacramentum. Hinc eſt quod ſeruus Hebræus diis applicari ex lege præcipitur, hoc eſt, Sacerdotibus præſentari. Hinc alibi dicitur: Ne detrahas diis, id eſt, ne Sacerdotibus deroges. Hinc Saul cum iam diuina ſententia regalis ſolij fuiſſet arce deiectus, nihilominus adhuc Chriſtus Domini vſque ad obitum dicebatur. In lege quoque præcipitur, vt omne primogenitum maſculini ſexus ſanctum nomino vocaretur. Sed ſi meritum cuiuſque diligenter attenditur, numquid Eſau ſanctus iure vocabitur? De quo nimirum diuina voce dicitur: Eſau odio habui. Numquid Amon ſanctus erit, qui dum in ſororis concubitum impudenter exarſit, fratris Abſalon gladium vltorem videlicet inceſtuoſi criminis proprio ſanguine madefecit? Numquid Manaſſes, numquid Ochozias rex ſancti dici poſſunt, quorum alter, Scriptura teſte, omnem cæli militiam coluit: alter, dum Beelzebub deum Accaron de vitæ diuturnitate conſuluit, miſerando exitu vitam in perfidiæ ſuæ deſperatione concluſit. Aliud namque eſt ex vitæ meritis ſanctum eſſe, aliud ex miniſterio conditionis dici.

Gen. 41. Gen. 20. Sacerdotes ac Reges Dij & Chriſti. Exod. 22. Exod. 22. 1. Reg. 24. & 26. Exod. 13. Num. & Luc. 2. Malach. 1. & Rom. 9. 2. Reg. 13. & 26. 4. Reg. 21. 4. Reg. 1.

CAPVT XI.

Non mirum ſi Spiritus ſanctus ab indignis accipitur, cùm & Dei Filius ſit ab impiis comprehenſus.

ET ſanctitatis quidem meritum in alium non transfertur, ordo autem miniſterij ſin plures, prout Eccleſiaſtica poſtulat inſtitutio, propagatur: vbi nimirum non diſcernendum, quis conſecrationis officium habeat, ſed quid habeat. Aliud namque eſt gratiæ Sacramentum, aliud ipſa eſt gratia. Sacramentum ſiquidem gratiam dat omnipotens Deus etiam per malos, ipſis autem gratiam non niſi per ſemetipſum. Sæpè namque Deus, vt dictum eſt, & illis Spiritum ſuum ex largitate ſuæ clementiæ prærogat, quos tamen per meritum prauæ conuerſationis ignorat. An non & illi Spiritum Dei indubitanter habuerant, qui venientes ante tribunal Iudicis clamabant: Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Quibus videlicet illico reſpondetur: Diſcedite à me operarij iniquitatis, neſcio vos. Qui nimirum dum ſe & prophetiæ ſpiritum habuiſſe teſtantur, & tamen repulſionis ſententiam ſubeunt, patenter oſtenditur, quia in quibuſdam neque propter prauitatem vitæ Spiritus ſanctus excluditur: neque propter Spiritum ſanctum quo irreuerenter abuſi ſunt, vita damnabilis excuſatur. Sicut enim, teſtante Domino: Neſcis vnde Spiritus veniat, aut quo vadat: ſic etiam ſcire non potes, cur aliquando & in reprobos homines veniat, atque per eos ſuæ voluntatis iudicium promat. Nam cum Apoſtolus dicat, Quia ſpiritualis homo iudicat omnia, & à nemine iudica-

Cap. 10. huius Opu. Matt. 7. Ibid. Ioan. 3. 1. Cor. 2.

vlt quis dicere ipſum Spiritum ſanctum, ſi & in prauis non ab[illegible] oricat arcana quadam, quam ipſe n[illegible] di[illegible]ctione deſcendere: qui etiā coeſſentialem & coæternum ſibi Dei [illegible]lium noluit ex imp[illegible]m manibus liberare? Vnde per Salomonem d[illegible]itur: Benignus eſt enim ſpiritus ſapientiæ, & nō [illegible]abit maledictum à labiis ſuis. Benignus namq; Spiritus ſanctus congruè dicitur, quia mala merentibus bona retribuit, & dignis ſupplicio gratiæ ſuæ munus impertit. [illegible]uis autem hoc loco maledicti nomine, niſi Redemptor noſter debet intelligi, qui, vt nos à maledi[illegible]ionis vinculo ſolueret, ipſe non [illegible]ipu[illegible] maledi[illegible]ionibus ſubiacere. Vnde & Paulus d[illegible]: Chriſtus, inquit, nos redemit de maledicto le- C gi[illegible], factus pro nobis maledictum, quia ſcriptum eſt; Maledictus omnis, qui pendet in ligno, vt in Gentibu[illegible] benedictio Abrahæ fieret in Chriſto Ieſu: vt p[illegible]licitationem Spiritus accipiamus per fidem. Benignus ergo Spiritus ſanctus non liberauit maledictum [illegible] labiis ſuis: quia cuncta Dominicæ paſſio[illegible]s, mortiſque ſupplicia, quæ de Chriſto per ora Prophetarum antè prædixerat, congruo tempore per exhibitionem operum efficaciter adimpleuit. Tunc enim quodammodo à ſuis eum labiis liberaret, ſi quod de illo propheticis enuntiaret oraculis, per rerum ordinem non impleſſet. Vbi notandum, quam profundè, quàm myſticè ſimul congruat doctori[illegible] vtriuſque ſententia. Quod enim vnus di- D xit, qu[illegible] ſpiritus non liberabit maledictum à labiis ſuis, hoc eſt, quod alter aſſeruit, vt pollicitationem ſpiri[illegible]us accipiamus per fidem. atque vt oſtendat vir Sapiens, de quo maledicto loqueretur, præmiſſa ſententia protinus addidit: Quoniam renum illius teſtis eſt Deus, & cordis illius ſcrutator eſt verus, & linguæ illius auditor. Quia enim Patris, & Filij inſeparabilis & coeſſentialis eſt vnitas, renum Filij teſtis, & cordis eius ſcrutator iure Pater aſſeritur: cuius [illegible] [illegible]irtus, & ſapientia ipſe Filius nulla ab eo cre[illegible] inæqualitate diuerſus, nulla probatur ab[illegible]ne remotus. Linguæ etiam illius auditor eſt, ſicu[illegible] ipſe teſtatur: Pater, inquit, gratias ago ti[illegible], quoniam au[illegible]iſti me, ego autem ſciebam, quia E ſemper me audis. Idcirco igitur ſpiritus non liberauit maledictum a labiis ſuis, quia Deus teſtis, atque ſcrutator eſt cordis illius, & linguæ auditor. Ac ſi patenter diceret: ideo Dei Filius paſſionis ſupplicia pert[illegible]t, quia ipſe Filius, cui cum Patre, & eodem Spi[illegible]u ſan[illegible]o vna voluntas, vna eſt prouidentia, id fieri pro humani generis ſalute decreuit. De quo nimirum Apoſtolus: Qui dilexit me, inquit, & tradidit ſemetipſum pro me. Vt ergo ad propoſita redeamus, quid mirum ſi Spiritus ſanctus aliquando in reprobos veniat, cum & Filius eiuſdem cum eo natu[illegible]æ, atque potentiæ impiorum ſe manibus tradi[illegible], & non ſolum ſe eorum verberibus affici, ſed & [illegible]etri ſibi mortis atrociam non contempſit?

Sap. 1.
Cur Spiritus ſanctus benignus dicatur.
Chriſtus [illegible]
Galat. 3.
Deut. 21.
Sap. 1.
[illegible]
Ioan. 11.
Galat. 2.

CAPVT XII.

Quòd donum Dei nulla miniſtrorum contagione polluitur.

SI enim viſibilis Solis huius radius nullas caliginoſæ cuiuſlibet ſcrobis tenebras patitur, nul[illegible] [illegible]acatum ſordibus inquinatur, quid mirum ſi [illegible]mmus, & incircumſcriptus Spiritus tenebroſa, [illegible]rdida quorumdam pectora ſuo ſplendore perſt[illegible]ngat, ipſe tamen nihilominus in munditia ſua, & puritate permaneat? Cuiuſcumque ergo criminis reus extiterit ille, qui conſecrat: nimirum ſiue ſ[illegible]perbus, ſiue [illegible] ſiue homicida, ſiue etiam

[illegible] commiſsionem.

A Simoniacus, ipſe quidem pollutus eſt, & lethali proculdubio lepra perfuſus: ſed donum Dei, quod per illum tranſit, nullius labe polluitur, nullius contagione fœdatur. Purum namque eſt quod per illum fluit, mundum, & liquidum ad terram fertilem tranſit. Sancta namque Eccleſia hortus deliciarum, & ſpiritualis eſt paradiſus, Chariſmatum videlicet ſupernorum fluentis irriguus. Ponamus ergo, vt mali Sacerdotes quodammodo lapidei ſint canales: in lapideis autem canalibus aqua nil germinat, donec per eos decurrens, in fœcundas ſe areolas fundat. Licet enim plures reprobos Sacerdotes ſeriatim temporum vices attulerint, videli- C cet vt & conſecrantes, & conſecrati æquè reperiantur indigni; fons tamen ille viuus non reſtringitur, quominus vſque ad finem ſæculi per nemus Eccleſiæ profluat; vt non ſolus ille Sacerdotalis Ordo, ſed & omnes in Chriſto renati ſalutis ſuæ poculum hauriant. Per Sacerdotes ſiquidem Baptiſmus & Chriſma tribuitur, & omne Eccleſiaſtici Sacramenti miniſterium exhibetur. Si ergo Sacerdotum prauitas diuina poſſet dona reprimere; illis certè præuaricantibus, neceſſe erat totum genus humanum à diuinis beneficiis reſilire. Quòd ſi illis ſtantibus, homines munera ſuperna ſuſciperent, labentibus autem nullatenus impetrarent; neceſſario iam non Deo, ſed Sacerdotibus vtique cauſam, D atque omnem vim propriæ ſalutis adſcriberent; ſed abſit, vt mihi obeſſe valeat miniſter malus, vbi proculdubio bonus eſt Dominus, aut malitioſus præco vbi eſt beneuolus iudex. Non enim exhorreat columba, non nauſeat ſordentium quorumlibet miniſterium, dum ille, in quem tota deſcendit, ſolus conſecrationis teneat principatum. Per hoc enim vnitas Eccleſiæ ſtat, quia Chriſtus apud ſe conſecrandi virtutem tenuit, & in neminem miniſtrorum conſecrationum iura transfudit. Nam ſi conſecratio ex Sacerdotis merito, vel virtute procederet, ad Chriſtum profectò nullatenus pertineret. Sed quamuis Pontifex manus imponat, & benedictionis verba per iniunctum ſibi miniſterium E proferat, Chriſtus eſt certè, qui conſecrat, & arcana maieſtatis ſuæ virtute ſanctificat. Hinc eſt, quod ad Moyſen diuina voce præcipitur: Loquere Aaron, & filiis eius, ſic benedicetis filiis Iſrael, & dicetis eis: Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te, oſtendat Dominus faciem ſuam tibi, & miſereatur tibi: conuertat Dominus vultum ſuum ad te, & det tibi pacem; moxque ſubiungitur: Inuocabunt, inquit, nomen meum ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis. Sacerdotum ergo eſt diuinum nomen ſuper eos, qui conſecrandi ſunt, inuocare; ſed ipſius Dei proprium eſt interius benedicere. Miniſtris planè, exterior conſecrationis Ordo tribuitur, ſed ſoli Domino ipſius conſecrationis efficacia reſeruatur. Vnde eſt, quod ipſe dixit in Exodo: Ego Do- E minus, qui ſanctifico vos. Si igitur Dominus eſt, qui ſanctificat, cur timendum ne plectibilis cuiuſquam ſerui reatus obſiſtat?

Mali Sacerdotes ſimiles ſunt lapideis canalibus.
Num. 9.
Exod. 31.

CAPVT XIII.

Quòd ſiue verbi, ſiue Sacramenti miniſter, Dei donis non poſsit obſiſtere.

COnqueritur autem Apoſtolus: Quia quidam falſi fratres propter inuidiam, & contentionem Chriſtum prædicarent non ſincerè. Sed quid ad hæc? Numquid prohibendos eſſe decernit? Audi ergo quid ſequitur; Quid enim, inquit, dum omnimodo ſiue per occaſionem, ſiue per charitatem

Philip. 1.

Chriſtus annuntietur: & in hoc gaudeo, ſed & gaudebo. Porro autem habet Chriſtus miniſtros verbi, habet miniſtros nihilominus Sacramenti: vtrique profecto muneris alios fideles & bonos; alios nequam & perfidos: ſed neque à bonis meliùs, nec à malis accipitur peius. Miniſtri ſiquidem ſunt diuerſi, ſed vnum eſt vtrique quod præbetur. Bonus planè eſt auctor munerum, & quod dat, nullas contrahit maculas ex obſequio miniſtrorum. Pura fluit vena, & ſuperfluò leproſa manus propinantis attentatur, vbi clarum, atque perſpicuum eſt, quod hauritur. Quid enim ad momentum rei ſiue bonus, ſiue malus ſit qui miniſtrat, dummodo vnus, idemque ſemper ſit, qui ſiue verbi, ſiue Sacramenti principalis auctor exiſtit? In exhibendis ſanè miraculorum ſignis, vel in prophetiæ oraculis, ſiue etiam in habendis virtutibus piæ religionis gratia ſancti Spiritus minuitur, vel augetur. Sicut à magiſtro Eliſæus petiit, dicens: Peto, inquit, vt fiat duplex ſpiritus tuus in me. (4. Reg. 2.) Quæ nimirum petitio in Eliſæi miraculis impleta, tunc dignoſcitur, In quibus certè & maior virtus, quam in Eliæ ſignis, & duplex numerus inuenitur. Quod qui eorum Hiſtorias ſtudiosè conſiderat, non ignorat. At non in officiorum gradibus fit illa diuerſitas: neque enim alius alio magis eſt Presbyter, ſiue diaconus, aut quodlibet horum. (1. q. 1. Intra.) Illic planè fides atque deuotio poſtulantis attenditur; hic ſolummodo Eccleſiaſticæ inſtitutionis ſeruatur ordo. Audiamus quid de malis prædicatoribus Dominus dicat: Super cathedram, inquit, Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi, (Matth. 23.) omnia quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite; ſecundum verò opera eorum nolite facere. Si ergo Sacerdotis cuiuſlibet prauitas non præiudicat verbo, quod per illum audientibus datur; quo pacto obeſſe valeat Sacramento quod non homine, ſed Deo auctore tribuitur? Vterque nimirum & is qui prædicat; & ille qui conſecrat, miniſtrator eſt, non donator. Vnde fit plerumque, vt vna quidem ſit doctoris lingua, ſed non vno modo apud auditorum mentes eius fructificent verba, dum alterius cor velut glaciali frigore torpeat, alterius verò ſpiritus audito verbo mox diuini amoris igne ferueſcat. Vnde ergo fit, quòd verba, quæ ex vno ore prodeunt, multorumque aures informiter feriunt, non vno modo ad cordium arcana pertingunt: niſi quia alius eſt, qui extrinſecus ex officio linguæ miniſtrat; alius qui propria virtute voces prædicantis per interiora diſpenſat? Siue ergo in erogandis doctrinæ verbis, ſiue in Eccleſiaſticis conferendis, nequaquam Sacerdos ſuis virtutibus vtitur, ſed ſolùm exequitur iniunctæ adminiſtrationis officium, quo potitur: alioquin ſi ex merito Sacerdotis iſta procederent, omnem profectò fidem diuinæ gratiæ vacuarent.

CAPVT XIV.

Quòd de Spiritu ſuo non per ſe Moyſes, ſed Deus dedit ſeptuaginta viris.

NEque enim homo dat quod diuinum eſt, ſed qui malis benè vtitur, vnus eſt Deus, qui ſiue per bonos, ſiue etiam per malos ſolus ſua dona largitur: atque ideo diuinæ gratiæ donum neque ex malorum adminiſtratione minuitur, neque per bonorum executionem prorſus augetur. Quod nimirum manifeſtè cognoſcitur, ſi ille ſacræ tenor Hiſtoriæ ad memoriam reuocetur. Dixit enim Dominus Moyſi: Congrega mihi ſeptuaginta viros de Senioribus Iſrael, quos tu noſti: quòd ſenes (Num. 11.) populi ſunt, ac magiſtri: & duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis, facieſque ibi ſtare tecum, vt deſcendam, & loquar tibi: & auferam de ſpiritu tuo, tradamque eis. Vbi notandum, quod non ait, auferes de ſpiritu tuo, tradeſque eis, ſed potiùs auferam & tradam; vt profecto oſtenderet, quia non homo homini Spiritum ſanctum tradit: ſed ſolus ipſe eſt, qui, prout vult, gratiæ ſuæ dona diſtribuit. Vnde & paulò poſt ſubditur: Deſcenditque Dominus per nubem, & locutus eſt ad eum auferens de ſpiritu, qui erat in Moyſe, & dans ſeptuaginta viris. (Ibidem.) De ſpiritu autem Moyſi viris dediſſe Dominus dicitur; vt & ordinatores, & ordinator vnum debere Spiritum habere perſpicuum doceatur: quatenus Rectores Eccleſiæ nequaquam inter ſe diuerſa ſentiant, vnde ſchiſmata, quod abſit, aut hæreſes peſtilenter emergant, ſed vnum omnes concorditer doceant, atque in vnitate ſpiritus vnanimiter viuant. Porro autem, ſicut ſeptuaginta illi, quos Dominus poſt Apoſtolos ordinauit, totidemque ferè iſti, quos cum Moyſe ſuſtentare populi onus voluit, typum prætendebant Presbyterorum, ita nihilominus Moyſes primùm, & pòſt Apoſtoli dignitatè videntur obtinuiſſe Pontificum: (Luc. 10. Moyſes videtur fuiſſe Pontifex.) & ſicut neque illi ab Apoſtolis, neque iſti à Moyſe Spiritum ſanctum accipere potuerunt, ſic etiam de Epiſcopis, cæteriſque Eccleſiaſticæ dignitatis Ordinibus proculdubio ſentiendum eſt; nimirum quia vnus omnipotens Deus, qui eos per diuerſos Ordinum gradus moderaminis ſui diſpenſatione diſtinxit, ſolus etiam, prout ipſe nouit, Spiritus ſui gratiā in vnumquemque diffundit. Neque enim in illa Spiritus datione aliud ſibi Moyſes arrogare priuilegiū potuit, quam quod illi vox diuina præcepit: nimirum, vt viros eligeret, eoſque ducens ad oſtium tabernaculi, cum eis ſtaret: hæc eſt ſumma operis Moyſi. Quid ergo ſuæ virtutis in hoc Dei munere Moyſes recognoſcere potuit, cùm inſuper & duo ex his, qui deſcripti fuerant, Scriptura teſte, in caſtris poſiti, ad tabernaculum non venerunt: & tamen, eo neſciente, æquè, vt cæteri, Spiritum perceperunt? In eo ſanè, quòd de Spiritu Moyſi tolli dicitur, atque aliis dari, (Num. 11.) nullum Moyſes diſpendium ſui Spiritus pertuliſſe credendus eſt: velut ab ardente lucerna lumen quælibet materia mutuetur, nullo propter hoc lucerna proprij ſplendoris detrimento minuitur.

CAPVT XV.

Quòd ij qui conſecrandi accedunt, iam habeant Spiritum ſanctum.

ENim verò ad inſtar ſeptem donorum Spiritus ſancti, ſeptè nihilominus ſunt Ordines Eccleſiaſticæ dignitatis: quòd autem his omnibus gradibus adhuc & alij præferuntur, videlicet vt ſunt Patriarchæ, Archiepiſcopi, vel Epiſcopi, ab his non tam nouus Ordo ſuſcipi, quam in eodem ipſi Sacerdotio videntur excellentius ſublimari. (Epiſcopatus Ordo an ſit alius à Sacerdotio.) Nam cum Sacerdos idcirco dicatur, quia ſacrum det, hoc eſt, quia Deo ſacrificium offerat; quid in Eccleſia ſublimius, quid eminentius Sacerdotio poterit inueniri, per quod videlicet myſterium Dominici Corporis & Sanguinis probatur offerri? Licet igitur illi quibuſdam priuilegiis pro ſuo quiſque miniſterio ſpecialiter potiantur, quia tamen id, quod omnibus maius eſt, commune cum reliquis Sacerdotibus habent, cum eis etiam, & ipſi non immeritò Sacerdotij nomen tenent; ad hos nempe gradus cum miniſtri Eccleſiæ proueuntur, non iam credendi ſunt Spiritum ſanctum nouiter (Diſt. Cle…)

repente ſuſcipere, vt ipſos tamquam totenus vacuas domus ille ſupernus habitator tunc primùm incipiat viſitare: ſed hoc potius modo, vt quos iam inhabitat, per ampliorem gratiam ad altioris *Diſt. 75. c. Ordinationes.* quoque gradus incrementa perducat; alioquin quomodo quis in ſubeundis honoribus nouiter illum poſſet accipere, cùm & ipſi gradus per moroſa temporum interualla regulariter conferantur; & Baptiſmus, cui primitiæ ſpiritus adſcribuntur, longè prius ſuſceptus fuiſſe videatur? Nam & in Apoſtolis eadem nõ ambigitur diſcretio fuiſſe ſeruata; videlicet vt Spiritum ſanctum, quem iam habebant, rurſus acciperent: & de gratia ad gratiam ſuis aucti prouectibus aſpirarent. Sale planè myſterio, quod diuina prouidentia primitus occultè in eorum cordibus intelligitur operata, bis manifeſto munere Spiritum ſanctum ſuſcepiſſe leguntur: primò ſcilicet tunc, cùm Dominus inſufflauit, *Ioan. 20.* & dixit: Accipite Spiritum ſanctum; ſecundò cùm *Act. 2.* ſuper eos in figura linguarum ignis apparuit. Verumtamen & ante hæc tam perſpicuæ donationis indicia, inter ipſa videlicet vocationis primordia diuinitus inſpirati fuiſſe noſcuntur. Nam quomodo poſſent cuncta, quæ corporaliter intuebantur, abjicere, ac ſub vnius vocis imperio ad inuiſibilia feſtinare, niſi iam interioribus eorum oculis gratia *Rom. 8.* Spiritus ſancti infulſiſſet? Vnde & Paulus ait: Qui Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius: quæ nimirum Apoſtolica ſententia licet necdum fuerit ſcripta, iam tamen erat proculdubio vera. Nequaquam ergo vt Chriſti eſſent, Chriſti ſe diſcipulatui tradidiſſent, ſi iam Spiritus eius primitias non haberent. Manus itaque diuinæ largitatis, quod iam fidelibus ſuis dederat, iterum atque iterum dedit, vt frigida atque arentia corda ſuum munus iterando, & feruentiùs accenderent, & affluentiùs inundarent. Sic nimirum, ſic humana natura, quæ longo iacerat noxiæ vetuſtatis ſqualore conſumpta, ad florem nouæ vitæ quibus erat incrementorum proceſſibus reformanda. Si ergo ſecundum ea, quæ ſuperius comprehenſa ſunt, non modò in inferiori quolibet gradu quis conſtitui, ſed ne baptizari quidem ſine Spiritu ſancto potuit, quiſquis ad officium ſacerdotale prouehitur, non nouiter Spiritum ſanctum, ſed eius vtique, quem iam habet, ſuſcipit incrementum. Sicut enim vna anima per omnia corporis membra diffunditur; ſic vno Dei Spiritu ſancto vniuerſalis Eccleſia vegetatur. Vnde *1. Cor. 12.* & Paulus Corinthiis dicit: Sicut enim vnum corpus eſt, & membra habet multa: omnia autem membra corporis cum ſint multa, vnum corpus ſunt: ita & Chriſtus. Etenim in vno ſpiritu omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus. At verò anima cum ſit vna, omnia quidem membra viuificat, ſed non vnam, eãdemque vim membris omnibus adminiſtrat: quibuſdam nempe quaſi quadam prærogatiua concedit, quod aliis non impertit: nam cum cætera membra per eam communiter viuant, oculus ab ea ſpiritualiter accipit, non ſolum vt viuat, ſed etiam vt videat: auris vt audiat; os vt ſapiat; naris vt olfaciat; lingua vt loquatur: cùmque eadem anima nullatenus ſit diuerſa, diuerſa tamen ſingulis mẽbris iniungit officia. Sic etiam Spiritus ſanctus dum vniuerſis in Chriſto renatis *Habac. 2.* fidem tribuit, quaſi vitam cunctis Eccleſiæ mem- *Rom. 1. & Heb. 10.* bris infundit, ſicut diuina voce dicitur: Iuſtus autem meus ex fide viuit. Cum ergo nonnullos ad Eccleſiaſticæ dignitatis miniſteria prouehit, velut quibuſdam ſuperioribus membris ſpeciala dona concedit. Præterea verum lucidi ſibi ſint oculi, *† honeſti.* † canoræ aures, ſiue etiam nares, anima non diſcernit: ſed ſiue honeſta, ſiue fœda ſint hæc, proprij iuris officium cuique diſtribuit; vt quodam modo non magnipendere videatur, cuiuſmodi ipſa ſint membra, ſed loca potius, in quibus ſunt naturaliter conſtituta. Ita quoque Spiritus ſanctus ad conferendum ſpiritualis gratiæ ſacramentum non tam vitæ meritum, quàm inuncti gradus attendit officium, vt non magnoperè ad momentum rei huius attineat, quòd Eccleſiæ membra deformiter ſint, honeſtéve compoſita, ſed id potius vbi ſint poſita: & à nobis non tam merita ſint conſideranda, quàm loca; præſertim cum Apoſtolus dicat: Poſuit Deus *1. Cor. 12.* membra, vnumquodque eorum in corpore, ſicut voluit. Sed ſæpè contingit, vt membra ipſa, quibus potiora ſenſuum prærogantur officia, deformitati reperiantur obnoxia, cum cætera ſcilicet conſpicua ſint venuſtate decora, quæ nimirum illorum officiis communi ſimul vtilitate participant, cum tamen in ſe nullum prorſus næuum eorum deformitatis admittant. Vnde idem dicit Apoſtolus: *Ibid.* Quæ inhoneſta ſunt noſtra, abundantiorem honeſtatem habent. Ita profectò Clerici quod ſpecialiter habent, non magis ſibi quàm vſui totius Eccleſiæ communiter debent: ſicque fit, vt ſi indigni ſint, & priuilegium, quo præferũtur, aliis debeant; & reatus, quo premuntur, iudicium non euadant. Nam ſi pro ſe tantummodò miniſterium ſacerdotale ſuſciperent, nõ abs re homines de illorum meritis diſputarent: ſed quoniam pro communi omnium ſalute gratia illa tribuitur, non attendendum qualibus datur, ſed pro quibus datur. Porro autem Veritas dicit: Ego ſum vitis, vos palmites. Ex hac *Ioan. 15.* vite diuerſi prodeũt palmites, alij quidem aliquando præcidendi, alij germinandis fructibus perpetuò reſeruandi: ſed qui præcidendi ſunt, quamdiu falx Euangelica, vel Canonica non acceſſerit, quidquid afferunt, à bonorum palmitum fructibus non ſecernitur, ſed indifferenter habetur.

CAPVT. XVI.

De nequiſſimis Epiſcopis, quorum tamen ordinatio rata fuerit.

HInc eſt enim, quòd omnes ordinationes, quæ à Liberio, hæretico videlicet, & ſeditioſo, ſunt factæ, in ſui ſtatus noſcuntur immobilitate ſeruatæ. Porro Liberius perfidiæ deceptus errore, *Conſul. Schol.* Arianæ hæreſi ſubſcripſiſſe dignoſcitur, ac per eius tranſgreſſionem nefandiſſima ſcelera ſunt commiſſa: multi quoque Sacerdotes, & Clerici per eius malitiam ſunt perempti, reſidui verò Catholici non ab Eccleſiis, ſed etiam à locis ſuis prohibiti. Liberius itaque factus apoſtata, ſex annorum ſpacia ſuperuixit: quidquid tamen ſuper Ordinationibus egit, fixum & ratum in ſui vigoris ſtabilitate permanſit. Quid de Papa Vigilio dicam? qui nimirum ſceleratus & impius quidquid ordinando conſtituit, nemo Pontificum caſſare præſumpſit. Iſtum deniq; noueritis eſſe Vigilium, qui prius Bo- *Bibliothecarius in Bonifacio II. Sylucrio & Vigilio.* nifacio Papæ molitus eſt inſidias, quatenus eo viuẽte, Apoſtolicam Sedem ſacrilegus obtineret: ſed reſiſtente Senatu, conatus illicitos & nefarios implere non potuit. Poſtmodum verò ſolitis machinationibus Sylucrium Papam aggreſſus eſt Apoſtolica dignitate priuare, quod ille mox animaduertens, Synodale Concilium congregauit, vbi auctoritate Spiritus ſancti, & Apoſtolica poteſtate eum, vt reuera Simoniacum & inuaſorem Eccleſiæ vinculis ablegauit. Vigilius tamen, vt ſacrilega mente conceperat, per Imperialem potentiam, datamque pecuniam & falſorum adminiculo teſtium

prædictum Papam Syluerium nequiter condemnauit, monachicis veſtibus induit, & ad Pontias in exilium deſtinauit, ſuſtentans eum pane tribulationis, & aqua anguſtiæ: ibique felix Papa ille confeſſor factus, defunctus, ac ſepultus eſt: ad cuius tumulum nonnulli ſanabantur infirmi. Vigilius autem dignus anathematis nexibus irretitus, reus inſuper homicidij, nefariis auſibus ſe Papam inſtituit. Sed, ô inæſtimabilem diuinæ clementiæ pietatem! Vigilius, qui iam deſperatus erat ad culpam, ſeruatur ad pœnitentiam, Antimum ſcilicet hæreticum Patriarcham, quem reconciliare ſpoponderat, inthronizare noluit propterea longo detruſus exilio, diriſque afflictionibus maceratus, factis digna recepit, & ſic demum procul à patria expulſus, defunctus quieuit in Domino: Ordinationes tamen eius, vt dictum eſt, in ſua perpetim ſtabilitate permanſerunt. Hæc autem, quæ de Syluerio, Vigilioque retulimus, partim in Synodali Decreto eiuſdem Syluerij, partim in Pontificali Codice digeſta leguntur. Si ergo nec tam flagitioſorum Pontificum ſta uta caſſantur, quo pacto innocenti homini Simoniaci manus officiant, quem propria ſententia non condemnat; quomodo aliena prauitas à diuina gratia ſeparat, quem propria vita Deo commendat, Spiritus enim ſanctus per eum datur, à quo proculdubio non habetur. Sed vt noſtræ imbecillitatis aſſertio fidem audientibus præbeat, beatus etiam Auguſtinus ad medium idoneus ſuffragator accedat; contra Parmenianum enim Donatiſtam his alloquitur verbis: Quod autem, inquit, in libro Sapientiæ legitur: Spiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe à cogitationibus, quæ ſunt ſine intellectu; ita intelligendum eſt, vt deſit ſaluti eius, miniſterium tamen non deſerat, quod per eum ſalutem operatur aliorum. Vnde ait Apoſtolus. Si enim volens hoc facio, mercedem habeo; ſi autem inuitus, diſpenſatio mihi credita eſt. Ac ſi dicat: illis prodeſt, quibus diſpenſo; non mihi, qui facio. Ideo quoque Doctor egregius in expoſitione beati Ioannis Euangeliſtæ ſic loquitur: Iam vos mundi eſtis propter verbum, quod locutus ſum vobis. Quare non ait, mundi eſtis propter Baptiſmum, quo abluti eſtis, ſed propter verbum, quod locutus ſum vobis: niſi quia & in aqua verbum mundat: Detrahe verbum, & quid eſt aqua, niſi aqua? Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum etiam ipſum tamquam viſibile verbum. Nam & hoc vtique dixerat, quando Diſcipulorum pedes lauit. Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus. Vnde iſta tanta virtus aquæ eſt, vt corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo? Non quia dicitur, ſed quia creditur. Nam & in ipſo verbo aliud eſt ſonus tranſiens, aliud virtus manens, hoc eſt verbum fidei, quod prædicamus, ait Apoſtolus: Quia ſi confeſſus fueris in ore tuo, quia Dominus eſt Ieſus: & credideris in corde tuo, quia Deus illum ſuſcitauit à mortuis, ſaluus eris. Corde enim creditur ad Iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Vnde in Actibus Apoſtolorum legitur: Fide mundans corda eorum. Et in Epiſtola ſua B. Petrus: Sic & nos, inquit, Baptiſma ſaluos facit, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum; hoc eſt verbum fidei, quod prædicamus, quo ſine dubio, vt mundare poſſit, conſecratur & Baptiſmus. Chriſtus quippe nobiſcum vitis, cum Patre agricola, dilexit Eccleſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea. Lege Apoſtolum, & vide quid adiungat: Vt eam ſanctificaret, inquit, mundans eam lauacro aquæ in verbo. Mundatio igitur fluxo & labili non tribueretur elemento, niſi adderetur in verbo. Hoc verbum fidei tantum valet in Eccleſia, vt per ipſam credentem, offerentem, benedicentem, tingentem, etiam tantillum mundet infantem, quantumuis nondum valentem corde credere ad iuſtitiam, & ore confiteri ad ſalutem. Totum hoc fit per verbum, de quo Dominus ait: Iam vos mundi eſtis propter verbum, quod locutus ſum vobis. Secundùm ergo beati huius Viri ſententiam, immo ſecundùm ipſius Redemptoris noſtri ſalutarem doctrinam, Sacramenti cuiuſque myſterium non ex conſecrantis eſt merito, ſed in conſecrationis eſt verbo; vt non magnoperè perpendatur quid in conſecratore per meritum lateat: ſed quid in eum, qui conſecrandus eſt, per verba deſcendat. Idem quoque ipſe in expoſitione decimi Pſalmi, ſic ait: Iuſtus autem quid? Si vos Cæcilianus offendit, Chriſtus quid vobis fecit? Qui traditorem ſuum, quem Diabolum nominauit, qui ante traditionem Domini nec loculis Dominicis fidem potuit exhibere, cum cæteris Diſcipulis ad prædicandum Regnum cælorum miſit: vt demonſtraret dona Dei peruenire ad eos, qui cum fide accipiunt: & ſi talis ſit, per quem accipiunt, qualis Iudas fuit.

Aug. contra Parmenianum l. 2. cap. 11. — *Sap. 1.* — *1. Cor. 9.* — *Ioan. 15.* — *Ioan. 13.* — *Rom. 10.* — *Iſa. 28.* — *Act. 15.* — *1. Pet. 3.* — *Epheſ. 5.* — *Ioan. 15.*

CAPVT XVII.

De Anatholio, & Polichronio, qui poſt ſcelerata primordia benè conuerſi dignos ſe ſuis ordinibus oſtenderunt.

CVr ergo vana hominum temeritas iactat, quòd innocentis munditiam aliena valeant fœdare contagia: & eos negotiatorum crimen obruat, qui contractum penitus negotiationis ignorant, cum hi ſæpè, qui malè cœperunt, benè conſument: & ſiniſtra principia ad bonos exitus emendationis vitæ ſatisfactione proueniant? Sed vt quod ſermone proferimus, firmemus exemplo, non obſcurum eſt, quod S. Flauiano Conſtantinopolitano Epiſcopo ob Catholicam fidem in exilium deſtinato, Anatholius, eo viuente, in loco eius ab hæreticis ordinatus eſt. Ad quem ſanctus Papa Leo ita loquitur: Deceſſore enim tuo beatæ memoriæ Flauiano propter defenſionem Catholicæ veritatis eiecto, non immeritò credebatur, quod Ordinatores tui contra ſanctorum Canonum conſtituta viderentur ſui ſimilem conſecraſſe: ſed affuit miſericordia Dei in hoc te dirigens, atque confirmans, vt malis principiis benè vtereris, & non te iudicio prouectum, ſed Dei benignitate monſtrares. Quod verè ita accipiendum eſt, ſi hanc diuini muneris gratiam mala confeſſione non perdas. Præterea quid & de Polichronio Hieroſolymitano videlicet loquar Epiſcopo? Qui profectò ſicut in geſtis Pontificalibus inuenitur, dum Hieruſalem primam Sedem ſuperbus aſſereret, ſummumque Pontificem ſe contumaciter perhiberet, in Simoniacæ quoque hæreſeos voraginem lapſus eſt: ita vt nec Clericos ſine pecunia promoueret, nec ex cuiuſlibet Dedicatione Eccleſiæ minus quàm decem auri libras malè mercatus acciperet. Quid plura? Tandem Sixtus Romanæ Sedis Epiſcopus collecto Concilio, cum ſeptuaginta ſex Epiſcopis depulſum propria ſede damnauit, eique tria dumtaxat Eccleſiæ prædia vſufructuario iure conſtituit: Locum tamen eius intactum ſeruari præcepit, Ordinationem ſuſpendit, & Epiſcopum quem-

dam, Theodolum nomine, in ſede eius Vicarium dereliquit. Poſt menſes autem nouem, cum Hieroſolymitana ciuitas famis inopia premeretur, Polichronius prædia ipſa quæ fruenda perceperat, vendidit, eorumque pretium legaliter pauperibus erogauit. Quod eum Sixtus, Epiſcopo accuſante, & pium crimen impingente, à Priſco Diacono didiciſſet (aiebat enim, quia Eccleſiæ bona diſtrahere illi non licuit, quæ ad tempus dumtaxat vtenda ſuſcepit) ſanctus Papa gauiſus eſt valde, & mox Valentiniano Auguſto pium facinus intimauit: Deinde congregata Synodo, Romanus Pontifex Valentiniano pariter conſidente, tractare cœperunt, quid digne de Polichronio fieret, qui in ipſa deiectionis ſuæ paupertie cuncta diſtribuens,

Mat. 12.
Luc. 21.

Euangelicam Viduam Redemptoris ore laudatam laudabiliter imitatus eſſet. Competenti itaque cenſura decretum eſt: Vt is non viduaret qui viduam victum ſuum pie largiendo, ſecutus eſt. Sic igitur Polichronius, qui digne gradum ſuum prius ſuperbus & auarus amiſit: poſtmodum largus factus & humilis priſtinæ ſibi dignitatis infulas reparauit. Si ergo Anatbolium, qui, vt ſuperius dictum eſt, & viuente, ac depulſo Epiſcopo, & ab hæreticis inſuper ordinatus eſt, ſancta conuerſatio potuit excuſare, ſi Polichronium perſpicue Simoniacum vna potuit eleemoſyna bonori priſtino reſtituere, quo pacto dicitur, quia promotus à Simoniaco ſuſcepti honoris fructum nullatenus conſequetur.

CAPVT XVIII.

Quod per indignos etiam Sacerdotes ſæpe exhibentur miracula.

IMmo quid mirum, ſi per malos miniſtros omnipotens Deus in Eccleſia ſua propagari Officium Sacerdotale permittat, cùm per eoſdem etiam virtutum ſigna frequenter exhibeat, non videlicet ob religioſæ vitæ meritum, ſed propter acceptum Sacerdotalis myſterij Sacramentum?

Raimbaldus Feſulanum Epiſcopus.

Nam, vt ex multis pauca perſtringam, Feſulanus Epiſcopus, Raimbaldus nomine, erat manifeſtiſſime Simoniacus, quia videlicet non ſolum ipſe per pecuniam Pontificatus culmen obtinuit, ſed & vix aliquando gratis aut Clericos, aut villas conſecrauit Eccleſias. Huc accedebat, quod præter alias, vnam habebat publice ac familiarius adhærentem, & tamquam legitimę deſponſationis vxorem, quorum filij & filiæ adhuc plures extant, & fœderati coniugio, & ſuccreſcentibus liberis cumulati. Per hunc itaque talem plura perhibentur exhibita fuiſſe miracula, ex quibus videlicet vnicum, hîc referre ſufficiat: vt in vno mens colligat quid etiam ex aliis, quæ fama vulgauit, probabiliter credat. Rozo namque, qui dicitur magiſter Cantorum, Florentinæ Eccleſiæ Preſbyter, vir apprime litteralibus ſtudiis eruditus, in magno Clericorum ſuorum conuentu, præſente quoque reuerendiſſimo Domino Gerardo ſuo Epiſcopo, hoc

Gerardus Epiſcopus Florent.

mihi per ordinem retulit: Dæmoniaca, inquit aliquando ducta eſt ad noſtri Epiſcopatus Eccleſiam, fortè tunc Inuentionis Dominicæ Crucis ſolemnitas agebatur; cùm verò ad Offertorium peruentum eſſet, quod nimirum dicitur: Veniens vir ſplendidiſſimus ad Conſtantinum, neſcio quo caſu repente Clericis obliuio modulationis obrepſit. Protinus illa tamquam in adiutorium lapſis accurrens, in medium feſtina proſiluit, in organum mox excellentiſſimæ vocis erupit, & tam ſuauiter, vt omnes mirarentur, ſuauis melodiæ regulam tenuit. Adiuratus autem

A dæmon, vt exiret: reſpondit, quia à Romulo dumtaxat deberet expelli. Hoc audientes miſeræ mulieris comites, mox ad Feſulanam properant feſtinanter Eccleſiam: ibique ante altare B. Romuli diuinam miſericordiam præſtolantur. Sed & illic inquiſitus dæmon, reſpondit, ſe nullatenus egredi, niſi Rambaldus adueniret Epiſcopus. Cumque præfatus Epiſcopus venire ſatageret, dicebat interim dæmon: Væh, ecce Epiſcopus nunc aſcendit equum, ecce illic in tali loco iam eſt: ecce ante illam, vel illam domum modo pertranſit, & illi notantes loca probabant cuncta ſic ſe habere veraciter, ſicut mendax ſpiritus aſſerebat.

Epiſcopus impudicus, & Simoniacus miraculorum effector.

B Tandem Epiſcopus veniens, inuocato Chriſti nomine, ab obſeſſo corpore malignum ſpiritum protinus expulit, & mulierem ad propria liberam, incolumemque remiſit.

Eodem quoque tempore, cum videlicet Simoniaca peſtis per totum corpus Eccleſiæ lethaliter ſerperet, paſſimque per omnes gradus Eccleſiaſticos libere pullularet, Marinus quidam Presbyter erat, huius videlicet Eleuchadij reuerendiſſimi, atque honeſtiſſimi viri pater, qui monaſterio nunc præeſt Beatæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ iuxta Fauentinæ Vrbis mœnia conſtituto.

Marini Sacerdotis incontinentis miracula.

Hic itaque huius, quem prædiximus, Eleucbadij matrem publice tamquam legitimã poſſidere non reuerebatur vxorem. Huic Presbytero planè tan-

C tam diuina diſpenſatio contulerat gratiam, vt cum ſanctificatam à ſe aquam frugibus per agros aſpergeret, non vlterius vermiculorum, non erucarum, non denique locuſtarum fruges læſura peſtis aliqua remaneret, ſed mox agmine facto, omnes abſcederent, poſtquam eos aquæ ſanctificatio conſperſiſſet. Aliquando autem eiuſdem Marini Presbyteri dominus, Hieremias nomine, aduerſus æmulum ſuum generis affinitate propinquum, ſed voluntate prorſus aduerſum grauiſſimæ ſimultatis odio laborabat, qui videlicet inter cætera inimicitiarum timens ne etiam venationibus deditam canum ſuorum ſagacitatem hoſtile præſtigiũ faſcinaret, petiit à iam dicto Presbytero, vt ſitulam aquæ plenam per exorciſmum ſanctificaret, ſibique

D deferret, quia ſuis quibuſdam vſibus ſatis neceſſariam iudicaret. Cumque ille ſimplici animo, quod imperatum fuerat, peregiſſet, Hieremias ſapiens quidem vt mala faciat, virtutem verò Sacramenti, quia prorſus ignorat, margaritas ante porcos proiicere non formidat. Nam ſanctificatam aquam cantabro ſtultus immiſcuit, & canibus ſuis per maleficium, ne incantari poſſent ad deuorandum obtulit. Sed aliter ſentiente diuina prouidentia, in contrarium verſa eſt eius ſententia: malum ſiquidem, quod male cauere volebat, incurrit: & dum brutis animalibus inconſulte conſulere ſtuduit, ſuam potius animam læſit. Nam ad veſcendum canes admiſſi, cum ad primos impetus

E auida vix dum ora laxarent, & ferales cibos necdum lingua contingerent, primo naribus odore percepto, protinus in terram omnes mortui corruerunt. Tunc dupliciter ille confuſus, nimirum & peccati reus, & facultatis amiſſæ damno percuſſus, Marino Presbytero omnem rei ſeriem, prout ſe habebat veritas, innoteſcit, & tantæ audaciæ, tantique ſacrilegii dari ſibi pœnitentiam flebiliter quærit. Abnegat Marinus tanti criminis ſibimet arrogare iudicium, nec aliud ſuper illud ſtatuere, quibuſlibet hinc inde pulſatus precibus acquieuit: niſi, vt ſi pœnitentiam veraciter quæreret, ad Apoſtolicæ Sedis apicem neceſſario properaret. Cui tandem ille neceſſitate compulſus par-

uit, atque apud Romanam Eccleſiam pœnitentiæ A iudicium, quod flagitabat, accepit.

Alio quoque tempore puellam quamdam quam idem Marinus Preſbyter baptizauerat, lupus rapuit, atque in ſyluarũ condenſa, ſaltuumq; ſecreta, multis inſequentibus adſportauit. Cumq; poſt eam & mater exanimata concurreret, repente Marinum Preſbyterum ſibimet obuium reperit, eique cum magnis eiulatibus flebilis querelæ ſingultus expreſſit: Heu, heu Pater, inquit, numquam ſuſpicari ſic potui, vt miſeræ matris infelicior filia, quam de ſacro fonte ipſe traxiſti, cruentis belluis rapina fieret, & cibus facta lupis, ferioræ rapacitatis ingluuiem ſatiaret: cui Preſbyter ait: *Noli timere mulier, quia ſi illa veraciter eſt, quam ego baptizaui, numquam beſtia deuorandi eam accipiet poteſtatem.* B Deinde audax, ac temerarius hoc etiam inſipienter adiecit: *Si enim* inquit, *ego illam lauacro ſacri Baptiſmatis ablui, & eam beſtia lacerauerit, iam non credam quòd Deus regnet in cœlis.* Mira res, poſt quatuor ferè horas vltra octo propemodum milliaria inter frutera ſyluarum illæſa, & incolumis reperta eſt, iuxta quam & lupus innocens ſtabat. Et ſicut leoni cadauer Prophetæ de Samaria redeuntis violare non licuit: ita & lupus iſte puellam non auſus eſt lædere; ſed quantum datur intelligi, vltro etiã viſus eſt cuſtodire. In puella itaque nulla penitus læſio eſt inuenta, niſi quòd crura eius, & brachia ſpinarum ruborumque videbantur aculeis cruentata. C

3. Reg. 13.

Alius quoque Preſbyter nuper in his partibus fuit, huius ſcilicet reuerendiſſimi viri Gerardi frater, qui nunc præeſt Monaſterio S. Donati in ſuburbio Immolenſis oppidi conſtituto: & Preſbyter ille communis quidem, ac pene ſæcularis erat vitæ, ſed tantam à Domino conſecutus erat gratiam, vt ſi quis ſibi nunciaretur à ſerpente percuſſus, mox ſanctificatam à ſe aquam nuncianti porrigebat, vt biberet: qua hauſta, tanta protinus diuinæ virtutis efficacia clareſcebat, vt is, qui biberat, tamquam ſi eum anguis ſpecialiter momordiſſet, omne vulnerati virus euomeret: & ille, qui percuſſus fuerat, funditus veneno vacuus, & totis viſceribus humore peſtifero defæcatis liber & incolumis remearet. D

Alius quoque Preſbyter erat nullius pene momenti, ita vt ſæcularis prudentiæ ne tenui quidem calleret ingenio, litteras autem vix ſyllabatim, ac ruſticè balbutiret; aliquando verò gallinam eius hora veſpertina rapuit accipiter, quæ ſcilicet iniuria amariſſimo eum felle iracundiæ commouit, & ita plane, vt minaretur Sancto, in cuius nomine dedicatam regebat Eccleſiam, quia niſi ſibimet altile ſuum, quod perdiderat, redderet, nequaquam ſibi de cætero Eccleſiaſtica Officia celebraret. Et tamquam linguæ veſania non plenè ſufficeret, manibus eſt auſus excidere, & ipſum altare virgis verberare aggreſſus eſt. Quid plura? Mane die altero, gallina rediit, & exceptis alis, & capite, omnibus E aliis deplumata pennis, nullum læſionis in toto corpore veſtigium reportauit, vt aliquidò monſtraretur, quia Preſbyteri licet inſani voces diuina pietas omnino non reſpuit, dum in eius ornicem deuolãdi licentiam accipiter non accepit. Et quid mirum ſi diuina diſpenſatio per qualeſcumque Sacerdotes, Orthodoxos tamen, miraculorum virtutes oſtendat, cùm per ipſos quoque hæreticos ſæpe ſigna ſuæ potentiæ manifeſtet? Nam, vt de cæteris ſileam, quod in Tripartita Hiſtoria legitur, non abſurdum videtur, ſi eiſdem verbis ſimpliciter inſeratur. *Interea*, inquit, *incendium in ciuitate* A *Conſtantinopolitana factum, paulatim peruenit ad Thermas, quæ vocantur Achillea, demum ad locum, qui dicitur Pelargus, ita vt Nouatianorum comprehenderetur Eccleſia. Tunc fertur Paulum eorum Epiſcopum inter flammas reſtitiſſe Eccleſiæ, ſupplicantẽm Deo, ne Eccleſia pariter concremaretur. Quo locus ereptus eſt, & hactenus ſtat illæſus, in quo loco ſeptimadecima die menſis Auguſti apud Nouatianos Collectio celebratur. Hunc itaque locum non ſolum Chriſtiani, ſed & Pagani ex tempore venerantur.* Sed hæc virtutum ſigna, quæ vel per hæreticos, vel per indignos rectæ fidei Sacerdotes operatur diuina diſpenſatio, Sacerdotes [quia non cuiuſlibet eorum merito, ſed miniſterio conceduntur] nequaquam eos, vel ab his, quæ merentur, ſupplicijs, liberant, vel apud diſtri- B ctum Iudicem perpetrati reatus excuſant. Vnde enim aucupantur gloriam, in confuſionis decidunt ignominiam: & quò magis extolluntur fauoribus adulantium, eo procliuius in damnationis æternæ præcipitia demerguntur. Et ſæpe tales terribili morte percuſſi, luce clariùs indicant, quam reuera reprobi fuerint, qui ſpecie tenus quaſi mirabiles apparebant. Nam & is, cuius paulò ante meminimus, Feſulanus Epiſcopus cùm tantæ prauitatis eſſet, vt & laïcus eius frater honeſtæ, ac modeſtæ vitæ cum eo familiaritatem habere minimè dignaretur, ſignorum tamen adeo virtutibus coruſcabat, vt in Dedicatione vnius duntaxat Eccleſiæ quinque coram omni populo C dæmoniacos curaſſe conſtanter à perhibentibus aſſeratur. Sed quia non ſuis, ſed alienis miraculis claruit, ad obitum veniens, vltrici ante ignem igniti corporis animaduerſione ſignauit. Pabula ſiquidem pernicioſæ vredinis in pede eius peſtilenter exorta, ſic totam plantam, tibiam coxamque cum inguine ſimul ac genitalibus comprehendit; vt vſque ad vitalia ſerpendo procederet, & velut aridi materiam ſtipitis viſcera eius interna depaſcens, occultis eum vaporibus conflagraret, quatenus hic iam primitiuus ignis accenderet, quem flamma poſtmodum numquam deficiens abſorberet. Tam quippe intolerabilis, atque immaniſſimi languoris nimietate conſtrictus, nec dignam cognoſcitur pœnitentiam ſuſcepiſſe, nec mulierum à ſe contu- D bernium, quarum etiam nunc impudenter vti miniſterio non verebatur, voluit abſentare.

Porro autem cùm Redemptor noſter dicat: *Quia in digito Dei eiicere t ipſe dæmonia*, digitus autem Dei proculdubio Spiritus ſanctus accipitur, euidenter agnoſcitur, quia numquam dæmones è corporibus hominum niſi per virtutem Spiritus ſancti expelluntur. Vnde liquidò manifeſtũ eſt quia Epiſcopus ille licet indignus, licet fuerit Simoniacus, & illecebroſæ luxuriæ ſpurcitia maculatus: dæmones tamen effugare nullatenus potuiſſet, ſi virtutem in ſe ſancti Spiritus non habuiſſet. Nam & Samſon, qui contra legis diuinæ præcepta alienigenæ nationis meretricibus vtebatur, numquam tam du- E tiſſima vincula euadere potuiſſet, totque hominum millia ſolus trucidare, niſi eum fortitudo ſancti Spiritus roboraſſet. Præterea & Propheres ille falſus ſine Prophetica ſancti Spiritus reuelatione non fuit, qui fallendi artifex virum Dei Bethel reuertentem contra diuina præcepta comedere per accurata mendacia perſuaſit, aſſerens: *Angelus* inquit, *locutus eſt mihi in ſermone Domini dicens: Reduc eum tecum in domum tuam, vt comedat panem, & bibat aquam*: moxque Scriptura ſequitur: *Fefellit eum*, inquit, *& duxit ſecum*, & paulò poſt: *Cumque ſederent ad menſam, factus eſt ſermo Domini ad Prophetam, qui reduxerat eum, & exclamauit*, rei videli-

Luc. 11.

Iudic. 14.

3. Reg. 13.

cet

cet ordinem, quo petimendus erat, quoniam voci Domini inobediens fuerat. Vbi notandum, quòd, quem feſelliſſe fratrem Scriptura priùs euidenter accuſat, ad eumdem mox ſermonem Domini factum, ac veriſſima prophetaſſe, indubitanter affirmat. Et certè, ſi facti huius ordo diligenter penſatur, deceptor iſte proculdubio viri innocentis homicida fuiſſe conuincitur: in talem tamen Spiritus ſanctus venire non renuit, & in ipſo captioſæ deceptionis articulo, dum curat per mendacium fallere, coactus eſt per veritatis oraculum

Cõl. Schol. prophetare. Enimvero quis Heli Sacerdotem neſciat reprobum, & tam pro lenitate ſua, quàm pro liberorum effrænata licentia diuinæ animaduerſionis ſententia condemnatum? Eius tamen benedictione non fuit ſterilis vterus Annæ, cui nimirum fœcunditatem imprecatus eſt vuluæ. Ait

1. Reg. 2. enim Scriptura: *Benedixit Heli Helcanæ, & vxori eius, & dixit: Reddat tibi Dominus ſemen de muliere hac pro fœnore, quod commodaſti Domino*; moxque ſubjungit: *Viſitauit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, & duas filias.* Hanc itaque benedictionem efficacem reddidit non meritum hominis, ſed officium Sacerdotis: & quod non habebat cauſa miniſtri, virtus exhibuit miniſterij.

CAPVT XIX.

Quòd ſæpe ſiniſtra principia ad felices proueniunt exitus.

QVid denique officiat Simoniacus, ſi ordinandis manus imponat, cùm neq; id quod habetur, auferre, neq; quod diuinitus augetur, præualet inhibere? Illud ſiquidem cæleſtis gratiæ munus non de marſupio extrinſecus ſatagentis, ſed de theſauro profertur inuiſibiliter præſidentis. Nam etſi fur ſit ille, qui ſeminat; terra tamen, auctore Deo, vires germinandis frugibus adminiſtrat. Licet ſordida ſit manus, aut leproſa, quæ plantat; mundus certè fructus decerpitur, cùm ad maturitatis plenitudinem peruenitur. Ex adulterino ſæpe coniugio pulchra ſoboles naſcitur, & ex obſcœna voluptate parentum ſpectabilis oritur ſpecies liberorum. Alios quidem filios Iacob ex le-

Geneſ. 30. gitimis vxoribus genuit, alios ex concubinarum ſeruili conditione ſuſcepit: at cùm ad capeſſendam hæreditatem vtrique perueniunt, parili inter ſe diſtribuendarum ſortium iure ceduntur.

Gen. 38. Phares de Theriſtrata & expoſita in biuio naſci-

Matth. 1. tur, ſed non minimus inter Iſraelitarum cogna-

2. Reg. 12. tionum Principes inuenitur. Salomon ex ea, quæ

& 1. Par. 3. fuit Vriæ, cognoſcitur habuiſſe principium, qui tamen Regalis ſceptri tenuit incomparabiliter principatum. Obeth certè ex Ruth Moabitide duxit originem, ſed egregium Regem Dauid magnum videlicet meruit habere nepotem. Booz quoq; Rhaab meretrix genuit, qui tamen in Regali Dominicæ genealogiæ catalogo meruit nu-

Cõl. Schol. merari. Et quid alios memorem? Quandoquidem & ipſe Dei mediator, & hominum, de peccatoribus originem duxit, & de fermentata maſſa ſinceritatis azymam abſque vlla vetuſtatis infectione ſuſcepit: immo, vt expreſſius dicam, ex ipſa carne Virginis, quæ de peccato concepta eſt, caro ſine peccato prodiit, quæ vltro etiam carnis peccata deleuit.

Ioan. 6. Quid ergo mirum, ſi valida manus Domini, atque ad quodcumque voluerit, efficax, hoc faciat in Spiritu, qui viuificat, quod agere probatur etiam in carne, quæ non prodeſt quidquam? Qui enim facit, vt ſiniſtra principia ad fauſtos proueniant exitus, & hoc in rebus vtique terre-

A nis, quomodo credendus eſt idipſum propenſiori diſpenſatione non agere in ſpiritualibus Sacramentis? Nimirum qui præcipit arborem ſordidi plantatoris neſcire contagium, cur etiam negetur ab his, qui conſecrantur, omnem ſceleſti conſecratoris prorſus habere reatum? Qui manſeres cum legitimis, ancillarum filios cum herilibus, in conſortium velut nanciſcendæ hæreditatis adiciuit, nec aliqua eos ab his inæqualitate diſcreuit, quid mirum ſi & eos, qui à prauis Sacerdotibus ſunt promoti, cum iis ſimul, qui à bonis ordinati ſunt, parili faciat Sacerdotalis officij dignitate potiri? Quod planè nequaquam fit per meritum conſecrantis, ſed per verbum potiùs Dei viui, & permanenti. Verbo denique Dei

Extrà de renũciatione, c. cũ pridem parag. perſonæ & C. de ſenatoconſ. Orphic in l. ſi qua parag. ſin.

B Patris dictum eſt: *Germinet terra herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum pomiferũ faciens fructum iuxta genus ſuum.* Gen. 1. Et ecce hoc verbum ita hodie permanet illibatum, vt nequaquam diuerſitatem agricolarum imitetur prouentus fructuum, ſed iuxta vniuſcuiuſque genus proprium ſemen in herbis, proprium reperiatur in pomis. Quod profectò ſemen rurſus terræ committitur, ac poſtmodum non diuerſum, ſed iuxta ſui generis ſpeciem præparatur. Si ergo ex verbi diuini virtute, terra, quod accipit, ad eamdem ſimilitudinem reddit; quid mirum, ſi Sacerdotalis illa benedictio, quæ tamquam ſemen in accedentis animam iacitur, Sacerdotium per afflatum Spi-

C ritus ſancti inuiſibiliter operetur: atque ideo non iam ſeminantis imago dignè requiratur in fructu, ſed ſola, vt ita dixerim, ſeminis ſimilitudo procedat? Dixit etiam animalibus Deus: *Creſcite, & multiplicamini.* Ibidem. Ex cuius videlicet efficacia verbi, cuncta vſque nunc creantur animantia: non certè principaliter noua, ſed ex eodem originali ſemine per traducem propagata.

Cùm igitur verba illa, quæ nimirum ſemel prolata ſunt, iam immobiliter vigent, quid ex illis Sacerdotalium benedictionum verbis eſt ſentiendum, quæ ſacra prorſus, atque diuina iccirco ſemper in promouendis exterius reperiuntur, vt myſterium intrinſecus operentur? Nam cùm incantatorum verbis ineſſe tanta virtus aſſeratur,

D vt eis tamquam lapidibus iniectis ſerpens percuſſa frangatur; quid mirum ſi Sacerdotalis benedictio Sacramentum in ſe virtutis diuinæ contineat, vnde ille Sacerdos, qui admotus eſt, fiat? Numquid enim maioris ſunt virtutis incantatoria verba, quàm illa efficacia prorſus, & myſtica, ac diuini nominis inuocatione ſacrata?

CAPVT XX.

Quòd per Simoniacum, vt Spiritus ſanctus dari baptizando poſſit, cõſecrando non poſſit, ratio nõ admittit.

ILlud ſanè mirandum, cur tanta ſtoliditate deſipiant, qui Simoniacos baptizare efficaciter

E poſſe, conſecrare autem nullatenus poſſe, impudenter affirmant? Et quamquam de hoc iam ſuperiùs ſit breuiter diſputatum, non abs re videtur adhuc enucleatius diſſerendum. Ponamus ergo in medium Simoniacum baptizantem, eumdem quoque nihilominus conſecrantem, & diſcernamus, ſi poſſumus, cum Baptiſmus per eum traditus valeat, cui conſecratio in irritum cedat, ac ſicut dicitur, Sacramenti vires amittat? Ecce is, qui baptizat, poſt prima fidei rudimenta, quæ Catechumenum docuit, iuxta Eccleſiaſticæ inſtitutionis morem mox orationes ſuper eũ dicit, qui videlicet in hoc ipſũ Sacerdotali ſunt auctoritate

De cõſecr. diſt. 4. C. ſine, cum Capp. ſequentibus.

E

compoſitæ, ſicque per exorciſmi gratiam malignũ hoſtem, qui eotenus in eu tyrannidem exercebat, expellit, & Spiritum paracletum inuocando piis in eũ precibus introducit. Sed quid aliud etiam conſecrator agit, quàm quòd orationes nihilominus dicendo canonicas, eumdem Spiritum ſanctum ſuper eum, qui prouehitur, inuocat: atque vt in eum deſcendere dignetur, exorat: niſi quod malus quid per baptizantem agitur, quàm id ſit, quod per conſecratoris officium exhibetur? Plus eſt enim Spiritum ſanctum in eum, in quo nondum fuerat, noua dignatione deſcendere, quàm eum, cui per fidem iam inerat, ad ſuperioris gradus ordinem promouere. Per catechizantis namque, ſiue baptizantis officium & ſpiritus immundus expellitur, & in nouo homine aduenienti Deo habitaculum præparatur; ſicut videlicet eiuſdem exorciſmi verba teſtantur, quibus per adiurationis imperium ad iniquum ſpiritum dicitur: *Tu autem effugare Diabole, appropinquabit enim iudicium Dei.* In conſecrationibus autem non malum, quod iam deletũ abeſſe videbatur, expellitur; ſed bonum, quod collatum fuerat, per cumulum gratiæ plenioris augetur. Credendumne eſt ergo, vt vnus idemque homo, & quod maius eſt, agere: & quod minus eſt, non poſſit implere? At fortaſſis è contrario dicitur: Quia nonnulla videntur ineſſe illis initiandæ fidei rudimentis, quæ nequaquam adhibentur conſecrationis peragendæ myſteriis, vt videlicet ſal, quod in Neophytos mittitur; aqua, cui baptizandus immergitur; chriſma etiam quo linitur. Sed hæc quidem per ſe conſiderata, nuda ſunt elementa, nullumque habere noſcuntur myſticæ dignitatis arcanum; ad orationem autem Sacerdotis, & inuocationem diuini nominis, virtutis intimæ concipiunt Sacramentum.

Salis, & chriſmatis vſus in Baptiſmo.

Non ergo in rebus materialibus, atque terrenis, ſed in precibus Sacerdotum, & inuocatione diuinitatis, ſiue conſecrandi, ſiue baptizandi Sacramenta conſiſtunt: quamquam & in conſecrationibus Sacerdotum ſanctificatum oleum videatur nihilominus adhiberi. Cum ergo vnus, idemque videlicet Simoniacus vtrobique Canonicarum orationum ordinem expleat, vtrobique nomen diuinitatis regulariter inuocet, quando per eum in Baptiſmo Spiritus ſanctus datur, quomodo in Sacerdotali promotione non detur, non rationis penetrat ſenſus, non humanus diſcernit intuitus. Sed dicitur è contra: quia Simoniacus, quod non habet, dare non poteſt.

Exſufflatio baptizandorum.

Age ergo, quid eſt, quod in faciem Catechumeni Sacerdos inſufflat, dicens: *Exi ab eo, immunde Satana, da honorem Deo viuo, & vero, da honorem, Spiritui ſancto.* Quibus vtique verbis patenter oſtenditur, quia per illam hominis inſufflationem, arcano nimirum diuinæ virtutis agente myſterio, & ſpiritus malus expellitur, & Spiritus ſanctus introire dignatur. Quod nimirum totum ſi ita per inſufflationem nihilominus Simoniaci, ſicut & per boni Sacerdotis impletur officium; cur quod in vno Sacramento poſſe conceditur, poſſe etiam conſequenter in altero denegetur? Nam etſi Baptiſmus, quod abſit, venaliter præbeatur, tametſi ſacro Canoni ſit vehementer aduerſum, nequaquam credendum eſt, plenæ atque perfectæ regenerationis nõ habuiſſe myſterium: ideoque is, qui Baptiſmum ſub hac pecuniæ præſtatione ſuſcepit, nec dignè rebaptizandus aſſeritur nec expers diuini muneris indicatur. Quòd ſi ad tantæ pertinaciæ prorumpatur inſaniam, vt

1. qu. 1. C. Baptizandis.

A Simoniacorum etiam Baptiſmus irritus iudicetur, hic non noſtra fatigetur inſtantia, ſed generaliter occurrat omnis Catholicæ fidei diſciplina, & vniuerſalis aduerſus eum armetur Eccleſia: qui nimirum omnia ſanctorum Patrum conuellere nititur inſtituta.

CAPVT XXI.

Quòd attendendum ſit quid ſumitur, non vnde ſumatur.

At fortaſſis illud objicitur, quod Beatus Papa Gregorius de Simoniacorum dãnatione teſtatur, dicens. *Benedictio*, inquit, *illi in maledictionem conuertitur, quia ad hoc promouetur, vt hæreticus fiat.* Probamus nempe ſententiam, nec ab ea fas B ducimus diſſentire. Ille ſiquidem maledictus, ille hæreticus eſt, qui malè, quod bonum erat, accepit. Quod acceptum eſt autem, in ſe quidem bonum eſt, ſed accipienti factum eſt malum: nam & buccella, illa videlicet Iudæ porrecta, non de bona facta eſt mala: ſed illi facta eſt malum, qui bonum non bene, quia indignè ſuſcepit: atque ideo ſi eamdem buccellam Iudas alij tradidiſſet, nullam ſacrum munus in ſe maculam ex dantis culpa contrahere, nullum neceſſe fuerat in accipientem contagium redundare. Hodieque etiam ſi de ſacroſancto altari Dominicum corpus quilibet indignus accipiat, aliíque contradat, mundum eſt proculdubio quod accipitur, nec diuinæ C gratiæ munus ſordentis miniſtri labe fœdatur. Et licet prauus quiſque ſibi iudicium manducet, & bibat: illud tamen, quod manducatur, & bibitur, gratia Dei eſt. Gratia enim Dei guſtauit mortem, quæ eſt humanitas Chriſti. Omnia ſiquidem munda mundis, contaminantis autem & immundis nihil eſt mundum.

2. qu. 1. C. Benedictio.

Ioan. 13.

1. Cor. 11.

Tit. 1.

Si ergo quod mundum eſt, idipſum eſt contaminatis immundum, fatendum eſt, quia Sacerdotium, quod bono ſcilicet cauſa ſpiritualis eſt dignitatis, Simoniaco factum materia damnationis vt inde ſit iſte Sacerdos certè Catholicus, inde ille veraciter aſſeratur hæreticus. Nec mirum hoc in ſpiritualibus fieri, cùm & in rebus corporeis facilè poſſit eadem diuerſitas inueniri. Sæpe D enim cibus, qui alterum vegetat, alterum grauat: & ex eodem curæ medicinalis antidoto, alius interit, alius conualeſcit. Porro vnus eſt ignis, quo ſimul & cera liqueſcit, & terra ſiccatur: & eadem candela, quæ igne conſumitur, & qua accedentes vtiliter illuſtrantur; lumenque quod ad ſuum præbet interitum, inter tenebras videndi nobis factum eſt inſtrumentum; quid ergo mea intereſt, quòd candela in cineres vertitur, dummodo lumen, quod ab ea mutuatus ſum, mihi indeficiens perſeueret? Ardeat, ardeat Simoniacus, vnde Catholicus illuſtratur: & eodem lumine; quo aliis miniſtrat, ipſe ad defectus ſui tenebras tendat, quatenus quod ardet, intereat; & quod illuminatum eſt, viuat. Sacerdotum quippe lumen E quærentibus lumen eſt: æſtu verò ambitionis ardentibus, incendium eſt. Quod ergo alter poſſidet ad propriæ defectionis interitum, alter accipit ad ſalutis augendæ prouectum. Samſon nempe de ore mortui leonis fauum mellis eduxit, & ex aredi mandibula aſini, aquis ſe profluentibus ſatiauit, ſed nec aſelli in aqua deſidiam, nec belluinam guſtauit in melle ferociam: vtrobique nimirum, quod ſumptum eſt iuxta proprietatem ſuam in ore ſapuit. Vnde ſumptum fuerit, ratio magnopere non diſcreuit. Quid ergo mirum ſi quod fieri in aqua Baptiſmatis cernimus, non diſſimile quid fieri de Simoniacis arbitremur? Per eam nos noui

Iudic. 14.

in Chriſto renaſcimur, cùm eadem aqua poſt expletum opus in cloacam deſpicabilem effundatur.

CAPVT XXII.

Quòd nec Nouatiani ſint deponendi; nec Arriani denuo baptizandi.

SEd iam ſacros Canones, quo vacat compendio, perſcrutemur: & licet manifeſta propoſitæ quæſtionis crebrò non reperiatur ineſſe ſententia, quid tenendum ſit, quibuſdam rerum collationibus approbemus. Nouimus namque Nicæno ſtatutum eſſe Concilio, vt Catharri, qui ad Catholicam reuertuntur Eccleſiam, impoſitionem ſolummodo manus accipientes, in ſuis recipiantur Ordinibus. Cur hoc, niſi quia illud hæreticorum genus in Catholicæ fidei integritate perſiſteret, licet in quibuſdam aliis ſuperſtitionibus oberrarent? Notum namque eſt, quod Nouatus, cuius ij ſequebantur errorem, dogmatizauerat, neque bigamis communicare, neque in perſecutione lapſis, etiam poſt pœnitentiam, veniam dare oportere. Si ergo & hi, qui iam ab his ſunt hæreticis ordinati, nequaquam ſuo ſunt honore priuandi, ob id ſcilicet, quia eorum conſecratores in fide non titubant, quid de Simoniacorum Ordinationibus ſentiendum, qui & omnia ferè inſtitutionis Eccleſiaſticæ iura conſeruant?

Cap. 8. & 1. q. 7. ſi qui voluerint. Euſeb. Eccleſ. hiſt. li. 10. c. 6.

Nouati hæreſis.

1. q. 7. ſi qui.

At fortaſſis obiicitur, quia Simoniaci nequaquam ſunt in fide perfecti, nimirum peccantes in Spiritum ſanctum, quem arbitrantur pecuniia coemendum. Ad quod facile reſpondemus, quia ſi hæc diſtrictæ cenſuræ ſubtilitas teneatur, etiam in Nouatianis contra Spiritum ſanctum quodammodo culpa perfidiæ reperitur. Nam cùm per Spiritum ſanctum, qui eſt remiſſio peccatorum, venia pœnitentibus concedatur, conſtat proculdubio, quia contra Spiritum ſanctum pugnat, qui lapſis per pœnitentiam non communicat. Sed aliud eſt in fide peccare, aliud eſt à fide recedere. Aliter nempe redarguendus eſt miles, qui in belli conflictibus eneruiter cecidit, aliter ille plectendus, qui abiuratis militiæ ſacramentis, ad hoſtium caſtra dedititius transfugit. Non eadem ſeruo pœna debetur, qui in domeſticis rebus ſub domini ſui imperio peccat, & illi, qui iugum ſeruituris excuſſit, ac ius extraneæ dominationis elegit: Licet enim iſti in regula fidei ex aliquo videantur offendere, non tamen eatenus vt Spiritum ſanctum arguendi ſint hæretica prauitate negare. Atque ideo cum reuertuntur, quoniam peccauerunt, manus illis imponuntur, quia verò minime negauerunt, Sacerdotalis gradus officio non priuantur. At contrà Arriani, qui aduerſus Spiritus ſancti diuinitatem manifeſta prorſus impietate confligunt, ad Catholicam fidem redeuntes, in malè accepti Ordinis perſiſtere dignitate non poſſunt. Credunt enim, ſicut eorum ſacrilega profeſſio manifeſtat, quod Pater creator ſit, Filius creatura, Spiritum vero ſanctum creaturam creaturæ damnabiliter aſſeuerant.

Peccare in fide, & recedere à fide differũt.

Arrianorũ hæreſis.

Quia igitur virtutem ſancti Spiritus in fide non habent, qua videlicet omnis Eccleſiæ dignitatis Ordo perficitur, apud eos facta Ordinatio Canonicis ſanctionib. irrita iudicatur. Sed non abs re fieri credimus, ſi quid de iis in ſuis Decretis Innocentius Papa reliquerit, hoc etiam ſub eiuſdem litteris inſeramus. Arrianos, inquit, cæteráſque huiuſmodi peſtes deteſtamur: quia eorum laicos conuerſos ad Dominum ſub imagine pœnitentiæ, ac ſancti Spiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcipimus; non videtur Clericos eorum cum Sacerdotio miniſterij cuiuſpiam ſu-

1. q. 1. cap. Arrianus.

A ſcipere dignitatem. Quoniam quibus ſolum Baptiſmum ratum eſſe permittimus, qui vtique in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti perficitur, nec ſanctum Spiritum eos habere ex illo eorum Baptiſmate, illiſque myſteriis arbitramur: quoniam cum à Catholica fide eorum auctores diſcederent, perfectionem Spiritus, quam acceperant, amiſerunt, nec dare eius plenitudinem poſſunt, quæ maximè in Ordinationibus operatur; quoniam per impietatis ſuæ perfidiam potius quàm fidem dixerim, perdiderunt; nec fieri poteſt, vt eorum profanos Sacerdotes dignos Chriſti honoribus arbitremur, quorum laicos imperfectos, vt dixi, ad ſancti Spiritus percipiendam gra-

B tiam cum pœnitentiæ imagine recipiamus. In quibus nimirum Decretalibus verbis manifeſtè datur intelligi, quia in promotionibus Clericorum, non immeritò fides Ordinantis attenditur, ex qua videlicet pendet, vt Ordinatio ipſa ſiue rata, ſiue irrita iudicetur. Quod enim tenet Ordinator in fide, accipit Ordinatus in munere. Enimuero ſi Arrianis recta fides ineſſet, etiamſi eos cuiuſlibet diuerſæ prauitatis error inuoluerit, facta apud eos conſecratio non periret. Vbi notandum, quanta inuocationi diuini nominis reuerentia debeatur, cùm & ab eis baptizari, quos tam perfida, vt ita dixerim, fides damnat, rebaptizari tamen omnino non audeant. Nam quia auctores eorum, vt dicitur, fidem rectam non

Conſule Schol.

C habuerunt ad percipiendam ſancti Spiritus gratiam, manus illis imponitur; quia vero in aquam ſunt ſub inuocatione ſanctæ Trinitatis immerſi, non ſunt denuo baptizandi. Cùm itaque ſola ſine fide verba ſub hæretica Arrianorum ſuperſtitione prolata, non audeant irrita iudicari, quo pacto Simoniacorum conſecratio robur non habeat, in qua cum fide, & cætera obſeruantiæ regularis Sacramenta concordant?

CAPVT XXIII.

Quòd conſecrationis effectus Fidei nititur fundamento.

DE Donatiſtis quoq. nouimus Carthaginenſi Concilio fuiſſe conceſſum, vt cùm ad vnitatem Catholicam quilibet eorum redire diſponeret, ſi hoc paci Chriſtianæ prodeſſe videretur, cum ſuo reciperetur honore. Sicut autem in generali hæreſeon enumeratione didicimus, Donatiſtæ non admodum ſunt fidei errore traducti, ſed irati potius, quia Cæcilianus quidam contra eorum votum in Carthaginenſi inthronizatus ſit ſede, ſchiſma fecerunt, & ab Eccleſiaſtica communione præciſi ſunt: & quamquam certum ſit quod Spiritum ſanctum, niſi intra ſanctam Eccleſiam Catholicam nemo poſſit accipere: apud eos tamen quilibet Ordinatus, ſi paci hoc conſulat, non priuatur honore, quia perſeuerat in fide. Cum ergo Donatiſta, qui proculdubio ſchiſmaticus eſt, & dono ſancti Spiritus probatur

Concil. Afric. c. 35. lege Aug. contra Creſc. gramm. lib. 2. c. 9.

D

E alienus, in percepti honoris Ordine valeat aliquoties permanere, luce clarius conſtat, quia conſecratio non Ordinati, vel Ordinatoris eſt meritum, ſed ad vtriuſque potius fidem totum reſpicit ſacramentum. Aliàs ſiue Donatiſta Donatiſtam, ſiue Nouatianus Nouatianum ad Clericatus iura promoueat, quæ eſt in vtrolibet dignitas meritorum, vt diuinæ gratiæ myſterium vel iſte dare, vel iſte poſſit accipere? Sed inter malum, & malum, dantem videlicet, & accipientem, bonum verſatur in medio, quod neutrius vitio à ſua noluit generoſitate deterreri. Nimirum, ſi leproſus leproſo præbet aurum, quod profectò rutilat, nulla

ſcabroſarum manuum eſt varietate perfuſum. Si A cæcus cæco lucernam porrigat, lux cæcitatem neſciens, ex baiulorum manibus tenebras non admittit. Quapropter ſi recta fides adſit, videlicet vt in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum rectè credatur, indigni etiam cuiuſlibet Sacerdotis conſecratio indifferenter impletur: nec propter indignum miniſtrantis meritum diuinæ gratiæ munus perfectionis ſuæ patitur detrimentum.

Paulianiſtæ cur rebaptizandi.
1. qu. 1. Paulianiſtæ.

Vnde prædictus Papa Innocentius, cùm de duabus hæreſibus, Paulianiſtis videlicet, & Nouatianis communiter diſputaret, cur à Paulianiſtis venientes baptizandos eſſe decerneret, à Nouatianis autem funditus prohiberet, cauſam his reddidit verbis, dicens: *Quia Paulianiſtæ*, inquit, *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti minime baptizant, nec apud iſtos*, videlicet Nauatianos, *de vnitate Patris, & Filij, & Spiritus ſancti quæſtio aliquando mota eſt.* Et ideo de omnibus ſegregatis hæc ſola electa eſt, qui iſtud crederent concedendum: quia nihil in Patris, & Filij, & Spiritus ſancti Sacramẽto peccarent. B

Hæc itaque venerabilis Innocentij verba ita definitiua ſunt, atque perſpicua, vt omnem noſtris mentibus ſcrupulum auferant, nodumque propoſitæ quæſtionis indubitanter abſoluant. Si autem per Paulianiſtas Sacramentum iccirco dari non poteſt, quia fidem ſanctæ Trinitatis non habent, per Nouatianos autem ideo poteſt, quia licet alioquin hæretici ſint, Orthodoxæ tamen fidei plenitudinem tenent: conſtat profectò quia ſi fides ſtat, conſecratio robur obtineat: nec actionis labefactatur vitio, quæ fidei nititur fundamento. C

CAPVT XXIV.

Quòd malè ordinati Epiſcopi conſecrationis gratiam alij habeant, ſed ſibi non habeant.

Eſto igitur, concedamus, vel potiùs aſſeramus, vt Simoniacus ſit hæreticus, ſed & Nouatianus hæreticus, & Donatiſta ſimul hæreticus: ſed Simoniacus in Spiritum ſanctum peccat, quia donum Dei comparat, & Nouatianus certè in eumdẽ Spiritum ſanctum peccat, quia lapſus etiam poſt pœnitentiam de eius remiſſione deſperat, D nihilominus etiam Donatiſta peccat in Spiritum ſanctum, qui ſe ab Eccleſia ſegregat, extra quam videlicet Spiritus ſanctus inueniri non poteſt. Quid ergo cauſæ eſt, vt eùm illorum ordinatio rata eſſe decernitur, iſtorum friuola iudicetur, præſertim cùm nos non elaboremus, vt Simoniaci in eo, quem malè mercati ſunt, honore permaneant: ſed id potiùs ne hi, qui ab eis gratuitò ordinati ſunt, locum ſui gradus amittant? Vbi notandum, quanta ſit in eorum, de quibus loquimur, conditione diſtantia: nimirum cùm Donatiſtæ Donatiſtas, Nouatiani Nouatianos eiſdem videlicet erroribus irretitos, ad Eccleſiaſtici gradus augmenta promoueant, Simoniaci autem non Simoniacos, ſed innocentes potiùs ordinent & Catholicos. Illis denique non hoc ſolum valeat opponi, quòd fuerint ab hæreticis ordinati, verùm hoc inſuper quòd & ipſi fuiſſent indifferenter hæretici: iſti autem nequaquam ſunt Simoniacæ hæreſi obnoxij, etiam ſi à Simoniacis omni venalitatis remoto commercio, regulariter ſint promoti: atque in eiſdem Eccleſiis ſortiti ſunt adminiſtrationis officium, vbi & ſacri Baptiſmatis percepere myſterium.

Verum verò tales meritò à ſuis arceantur honoribus, ex B. Leonis facilè poſſumus auctoritate perpendere, ſi Decretalem eius ſententiam ſuis hic A verbis non pigeat annotare: ait enim: Nulla ratio ſinit, vt inter Epiſcopos habeantur, qui nec à Clericis ſunt electi, nec à Plebibus expetiti, nec à prouincialibus Epiſcopis cum Metropolitani iudicio conſecrati. Vnde cum ſæpe quæſtio de malè accepto honore naſcatur, quis ambigat nequaquam ab iſtis eſſe tribuendum, quod nec doceatur fuiſſe collatum? Si qui tamen Clerici ab iſtis pſeudoepiſcopis in eorum Eccleſiis ordinati ſunt, quæ ad proprios Epiſcopos pertinebant, & Ordinatio eorum cum conſenſu & iudicio præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi, ita vt in ipſis Eccleſiis perſeuerent, aliter vana habenda eſt talis Ordinatio. Ecce authentico Leonis Papæ iudicio, quos neque B Cleri, neque Plebis conſenſus elegit, nec cum Metropolitani iudicio prouincialium Epiſcoporum concordia conſecrauit, inter Epiſcopos non habentur, & tamen hi, qui ab eis ſunt in propriis Eccleſiis iudicio Præſidentium ordinati, nequaquam ſunt iniuncti gradus honore priuandi, videlicet vt is, qui ad Epiſcopatus officium cum tanta vſurpatione prorupit, vt aduerſus eum omnium ferè vota concurrant, & ſibi, quod accepit, prodeſſe nil valeat, vtpote qui inter Epiſcopos non habetur, & aliis proſit, quatenus qui ab eo promoti ſunt, à ſuis nequaquam arceantur honoribus. Sed quis neget potuiſſe illic etiam venalitatis interuenire commercium, vbi ad honoris culmen tam obſtinata, tam inopportuna fuerit ambitione ſurreptum? Qui tamen C aliis habet, quod ſibi non habet: quia videlicet alios conſecrare permittitur, cum & ipſe inter Epiſcopos non habeatur. Sæpe ſterili trunco fœcundus ramus inſeritur, qui nimirum in eo, quod germinat, non trunci, ſed propriæ naturæ iura conſeruat.

Diſt. 62. C. Nulla ratio.

CAPVT. XXV.

Quòd ab impiis ſæpe hæreticis ordinati, à ſuis non remoueantur officiis.

Qvid dicam, quòd ex his, qui ab impiiſſimis ſunt hæreticis ordinati, Eccleſiaſtica videatur ſubuenire auctoritas, & in promulgandis ſuper hac diſceptatione iudiciis, D non tam veterem perfidiam promouentium, quàm nouam fidem, & reſipiſcentiam conſideret promotorum? Qui enim Decretis Pontificum ſolerter incumbit, non ignorat eumdem, cuius ſupra paulò ante meminimus, Innocentium Papam licentiam permiſiſſe, vt omnes, qui ante damnationem Bonoſi hæretici ab eo fuerant ordinati, ſi relicto atque damnato eius errore, Eccleſiaſticæ vnitati ſe ſociare diſponerent, in ſuis honoribus permanerent. Et quidem Bonoſus prout in eiuſdem decretis inuenitur, Photinianus fuiſſe dignoſcitur. Photiniani autem negant Chriſtum Deum ante ſæcula ex Patris ſubſtantia genitum extitiſſe. Ii nimirum, quia cum Iudæis Dei Filium negare non metuunt, cum eiſdem quoque participium non diuerſæ damnationis incurrunt.

1. quæſt. C. Quod pro.

Cum ergo ij, qui non modò à tam pernicioſo conſecrati referuntur hæretico, ſed eius inſuper inuolui erroribus, in acceptis permanere gradibus permittuntur, facilè deprehenditur, quid de iis, qui à Simoniacis non Simoniacè ſunt prouecti, meritòq; iudicetur. Cui non diſſimile etiam illud eſt, quod Anaſtaſius Papa de hæretico Acacio decreuit, cuius nimirum Decretales ſententiæ tam elimatè digeſtæ ſunt, noſtriſque allegationibus per omnia congruentes, vt etiamſi qua à nobis prolixius exarata ſunt, cuncta deeſſent, ad comproban-

dum quod in præſenti diſputatione verſamur, plenè ſufficiant. Quapropter nec nos pigeat de ſtylo eius hic aliquando productius recenſere, vt quod loquimur, non ex proprijs adinuentionibus, ſed ex Patrum regulis videamur excerpere. Ait namque

Diſt. 19. C. 2. inter cætera Anaſtaſio Imperatori: *Secundum Eccleſiæ*, inquit, *Catholicæ conſuetudinem, ſacratiſsimum Serenitatis tuæ pectus agnoſcat, quòd nullum de his, vel quos baptizauit Acacius, vel quos Sacerdotes, ſiue Leuitas, ſecundum Canones ordinauit, vlla ex nomine Acacij portio læſionis attingat, quo forſitan per iniquum tradita Sacramenti gratia minus firma videatur. Nam & Baptiſma, quod procul ſit ab Eccleſia, ſiue ab adultero, ſiue à fure fuerit datum, ad percipientem minus peruenit illibatum, quia vox illa, quæ ſonuit per columbam, omnem maculam humanæ pollutionis*

Matth. 13. *excludit*, quod declaratur cum dicitur. *Hic eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto, & igne.* Nam ſi viſibilis Solis illius radij cum per loca fœtidiſſima tranſeunt, nulla contactus maculatione inquinantur: multò magis illius, qui iſtum viſibilem fecit, vir-

Ioan. 23. tus nulla miniſterij indignitate contingitur. Nam & Iudas cum fuerit ſacrilegus, atque fur; quidquid egit inter Apoſtolos pro dignitate commiſſa, non eſt reprobatum: & beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt, declaran-

Matt. 23. te hoc ipſum Domino manifeſtiſſima voce: *Sederunt*, inquit, *Scribæ, & Phariſæi ſuper cathedram Moyſi, quæ dicunt vobis, facite, quæ autem faciunt, nolite facere: dicunt enim, & non faciunt.*

Quidquid ergo ad hominum prouectum quilibet in Eccleſia miniſter pro officio ſuo videtur operari, hoc totum contineri implendo diuinitatis effectu, ita ille, per quem Chriſtus loquitur, Pau-

1. Cor. 3. lus affirmat: *Ego plantaui, Apollo rigauit, ſed Deus incrementum dedit*: & paulò poſt idem Anaſtaſius: *Ideo ergo & hic, cuius nomen dicimus eſſe reticendum: malè bona miniſtrando, ſibi tantum nocuit. Nam inuiolabile Sacramentum, quod per illum datum eſt, in aliis perfectionem ſuæ virtutis obtinuit.* Ecce vir Apoſtolicus tamquam pro nobis ſtaret, noſtram in ſe cauſam ſuſcepiſſe perpenditur, ita vt pene nihil nobis dicendum ſuper huius quæſtionis materia videatur reliquiſſe. Eatur ergo & tantæ auctoritati improbè reſiſtatur, nec ſufficiet cenſoribus nouis, quod Principibus videbatur antiquis; vt dum diſcretio non tenetur, etiam pietas amittatur. Quidam namque dum ſancti, pluſquam ſunt, videri appetunt, ſic corrupta conantur abſcindere, vt aggrediantur etiam, quæ ſincera ſunt lacerare: vtque ad plauſus hominum videantur in cenſura iuſtitiæ diſtrictè perſiſtere, non verentur à pietatis tramite crudeliter aberrare.

CAPVT XXVI.

Quòd ij etiam, quos poſt damnationem ſuam ordinauit Acacius, honoribus non priuentur.

QVid iſti dicturi ſunt, audiant de his quoque, quos poſt damnationem Acacius ordinauit, quid idem Papa decreuerit: non enim eos arbitror iſta legiſſe, quod conſtat ab iis temerario diſſonare iudicio. Audiant igitur pietatem Apoſtolicæ Sedis, & à duritia proprij emolliantur examinis. Poſt illa ſiquidem, quæ præmiſimus & iſta ſubiungit: Quod ſi aliquorum, inquit, in tantum ſe extendit curioſa ſuſpectio, vt imaginentur prolato à Papa Felice iudicio, poſtea inefficaciter in Sacramentis, quæ Acacius vſurpauit, egiſſe: ac proinde oportet eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel

A in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur: meminerint in hanc quoque partem ſimiliter tractatum præualere ſuperiorem, quia non ſine vſurpatione Sacerdotij adiudicari hoc egit, in quo virtutem ſuam obtinentibus myſteriis in hoc quoque aliis rea ſibi perſona non nocuit. Nam ad illum pertinuit,

quod tuba Dauidica ita canitur: *Verumtamen Deus conquaſſabit capita inimicorum ſuorum, verticem capilli perambulantium in delictis ſuis.* Nam ſuperbia ſemper ſibi, non aliis facit ruinam. Quod vniuerſa Scripturarum ſententiis cæleſtium teſtatur auctoritas, ſicut etiam per Spiritum ſanctum dici- *Pſal. 67.* *Superbia ſibi, non aliis ruinam facit.*

tur in Propheta; *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam.* Vnde cùm ſibi Sacerdotis no- *Pſal. 100.*

B men vindicauerit, condemnatus in ipſius verticem ſuperbiæ tumor inflictus eſt; quia non populus, qui in miniſteriis donum ipſius ſitiebat, excluſus eſt; ſed anima illa, quæ peccauerat, iuſto iudicio propriè erat obnoxia, quod vbique numeroſa Scripturarum teſtatur inſtructio.

Quid iam dicetur ad iſta? Quæ aduerſus hæc poterit callere verſutia, quæ veritati repugnantibus ſuppetere poterunt argumenta? Ecce de vna hic perſona ſpecialiter agitur, ſed vniuerſalis eſt cauſa, quæ generaliter definitur, non tamen nos tamquam pro hæreticis ſtantes, ad hoc ipſa præſcribimus, vt reliquas ſanctorum Patrum ſenten-

C tias, quæ in eos, eorumque miniſterium ſeueriùs vindicant, deſtruamus: ſed ideo planè, vt dum, quæ in prioribus Sanctis fuerit, moderatio diſcretionis attenditur: ab his quoque; qui nunc ſunt, nequaquam per immoderatam iuſtitiam limes recti examinis excedatur: ne iis etiam illud congruere videatur, quod de quibuſdam eorum ſimilibus per

Apoſtolum dicitur. *Quia zelum Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam.* Qui igitur ab hæretico, eodémque Sedis Apoſtolicæ auctoritate damnato, promoti ſunt, à ſui gradus adminiſtratione non cor- *Rom 10. 23. q. 1. Statuimus.*

ruunt: & qui à Simoniacis non Simoniaci conſecrati ſunt, honoris accepti periculum ſubſtinebũt? Dura certè ſententia, & indiſcreti examinis prorſus inhumana cenſura: vt quos conſcientia reddit

D innocuos, illata redarguat pœna plectendos & in eos ſeueritas iudicialis exteudatur, quos præſumpti piaculi temeritas non accuſat. Vbi enim non eſt admiſſum crimen, cur inferatur pœnale ſupplicium? Vbi non eſt reatus, cur innocens exhibeatur vt reus? Quod præiudiciale cenſeretur etiam in tribunalibus iudicum, cur rectum videa-

tur in ſanctorum Concilio Sacerdorum? Solent certè pij Pontifices ad depoſitionem vnius cuiuſlibet Sacerdotis ex intimis viſceribus ſuſpirium reddere, vberibus lacrymarum riuis triſtia ora perfundere, cunctique aſtantes piæ compaſſionis coguntur ſtudio condolere. *Sacerdotum depoſitio.*

Ecce nunc tota pene Chriſti Eccleſia ad vnius ſententiæ calculum Sacerdotibus deſtituitur, &

E vt tolerabile videatur, Sacerdorum populus in commune deponitur, & riſus habetur. Cur non illud ſaltem reducitur ad memoriam, quod per Eze-

chielem diuina vox clamat, dicens: *Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur: pater non portabit iniquitatem filij, filius non portabit iniquitatem patris: iuſtitia iuſti ſuper eũ erit, & impietas impij erit ſuper eum.* Iſti autem fraternæ calamitatis auari hoc ſatagũt, ad hoc enituntur, vt anima, quæ non peccauerit, intereat: & alieni facinoris innocens, pœnas exoluat. Anhelant enim, vt filij addicantur iniquitatibus patrum, & iuſti proſcribantur criminibus impiorum, atque vt manifeſtiùs eloquar, eos, qui Simoniaci non *Ezech. 18.*

ſunt. Simoniacorum pœnis adiudicant, & pro illorum negociatione condemnant, qui execrabilis negotij crimen prorſus ignorant.

CAPVT XXVII.

Quòd vſque ad hoc tempus Simoniaca hæreſis viguit.

Leo IX.

QVis enim neſciat vſque ad huius Henrici clementiſſimi Regis imperium, Præſulatumque reuerendæ memoriæ Clementis Papæ, iſtiuſque beatiſſimi Leonis Apoſtolici, quo nunc videlicet Præſule, ſancta ſe gubernari gratulatur Eccleſia, per Occidentalia regna virus Simoniacæ hæreſos lethaliter ebulliſſe, ita vt quod paſſim fiebat licenter admiſſum, vltoriæ animaduerſioni nequaquam duceretur obnoxium, & quod erat ferè omnibus conſentaneum, pro regula tenebatur, tamquam legali ſanctione decretum. Quid ergo commeruit? Quid peccauit, qui matrem ſuam Eccleſiam, in qua nimirum ex aqua & Spiritu ſancto renatus eſt, ſimpliciter adiit, atque vbi Baptiſmum, illic etiam gratiam conſecrationis accepit? Suum quippe non erat, vt de conſecraturi ſe perſona diſputare debuerit: propterea quem apud Eccleſiam ſuam præſidere in Epiſcopali Cathedra reperit, ab eo ad Ordinem promoueri integrum duxit. Quid enim faceret, cui & nomen dare in profeſſione ſacræ militiæ neceſſitas imminebat, & migrare tamen ad alienæ diœceſis Epiſcopum non licebat? Cur non antiqua ſanctorum Patrum geſta, ſiue præcepta ſubtiliùs pertractantur: vt dum iudicij cenſura depromitur, eadem ſemper diſcreti moderaminis linea teneatur? Nam & is, qui ſupra magnificus Leo omnes Clericos ab hæreticis venientes, in iis quidem, quos iam adepti ſunt, præcepit Ordinibus recipi, ad altiores autem gradus prohibet promoueri. Cuius Decreti nos titulum contenti ſumus hic breuiter adhibere, ad textura autem mittimus, quibus vacat diffuſiùs illic exarata perlegere: *Quòd omnis*, inquit, *cuiuſlibet Ordinis Clericus, qui Catholicam deſerens, hæreticæ communioni miſcuerit ſe, ſi ad Eccleſiam reuerſus fuerit, in eo gradu, quo erat, ſine promotione permaneat.* Ponamus itaque, vt Simoniaci in nullo à cæteris hæreticis differant, atque per Schiſmaticam ſectam ſimiliter, cum eis ab Eccleſiaſtica communione procul recedant, in Sacerdotio tamen, vel cæteris gradibus quicumque iam ab eis promoti ſunt, Leoniano decernuntur permanere iudicio.

1. q. 1. C. ſi quis hæretica.

CAPVT XXVIII.

Hic manifeſtè probatur, quia per Simoniacos Spiritus ſanctus accipitur.

1. quæſt. 1. Quiſquis.

SEd dicitur è diuerſo, ecce B. Papa Gregorius clamat: *Si quis*, inquit, *ad Simoniaca hæreſeos, vel Neophytorum facinus emendandum officij ſui conſideratione vehementer non exarſerit, cum illo ſe non dubitet habere portionem, à quo hoc piaculare flagitium ſumpſit exordium.* Concedimus inquam, & à ſancto Viro, quod abſit, non diuerſa ſentimus, nimirum, vt vnuſquiſque fidelium ad emendandum peſtis vtriuſque flagitium pro viribus ſatagat, atque vt Simoniaci cum Neophytis pariter deponantur, recti examinis zelo inardeſcat. Nos itaque non pro Simoniacis ſtamus, quos nimirum damnandos eſſe omnis ſacri eloquij teſtatur auctoritas: ſed ſicut ex ſanctorum Patrum multimoda ſanctione colligimus, gratis à Simoniacis ordinatos, iure in ſuis Ordinibus retinendos eſſe libere profitemur.

Rem ad manum tegere.

Itaque qui Gregorium ad ſuæ probationis indicium deuocat, Gregorianum quoque teſtimonium admittere reciproca viciſſitudine, non contemnat, & non qualecumque, ſed pro ipſa re, vt dicitur, ad viuum tangat, ac litigandi terminum de cætero verboſis imponat. Denique dum in Homilia quadam de Simoniacis loqueretur, adiecit: *Quia namque ſunt in templo Dei hodie, qui columbas vendunt, niſi qui in Eccleſia pretium de impoſitione manus accipiunt, per quam videlicet impoſitionem Spiritus ſanctus cælitus datur?* Ecce ſi ſancti huius Viri auctoritati fides adhibenda decernitur, non eſt cur diſceptationis controuerſia vlterius protrahatur. Quid enim liquidius, quid apertius, quàm quod dicitur, quia videlicet manus impoſitione, qui venditur Spiritus ſanctus, cælitus datur.

Greg. Hom. in Euang. Deſignauit Ieſus, ex Luc. 14. ca.

Atque, vt id pſum adhuc arctiùs inculcaret, tardioremq; ſenſum pleniùs eo, quod dicebatur, inſtrueret, quod manifeſtè præmiſerat, replicare non piguit, dicens: *Columba igitur venditur, quia manus impoſitio per quam Spiritus ſanctus accipitur, ad pretium præbetur.* Si ergo per illam manus impoſitionem, quæ ad prætium præbetur, Spiritus ſanctus accipitur, quid minus Sacramenti in Simoniacis, quàm in gratuitò promotis Sacerdotibus inuenitur, niſi quia ſonte, quem aliis ſalubriter influunt, ipſi damnabiliter irrigantur: & viperarum more, dum filios pariunt, ipſi moriuntur? Quid enim mirum, ſi in miniſteriis ſpiritualibus ex malis ordinatoribus boni miniſtri fiant, cum & in generatione carnali non diſſimile quid ſæpe contingat? Certum namque eſt, quod videntes filij ex cæcis genitoribus prodeant, & gibberoſis atque debilibus integra membris ſoboles & procera ſuccedat. Planè nec vitrus ordinantium eis augmento eſt, qui per ſiniſtra gradi non meruunt: nec rurſus eorum prauitas illis officit, qui per lineam rectæ conuerſationis incedunt. Quid enim Samueli præiudicaſſe cognoſcitur, quia Heli diſcipulus fuit? Aut quid profuit Nicolao, quia Apoſtolica cum electio in gradum Leuiticæ adminiſtrationis aſſumpſit? Ille ſiquidem cum Stephano ſimul impoſitionem Apoſtolicæ manus accepit, & periit; iſte in Ophni & Phinees prauitate conuixit: & quia Propheta Deo fidelis eſſet, cunctis innotuit. Vnde par fuerat, vt ij, qui omnes æſtuant in commune deponere, illud ſaltem innocentij ſuperiùs memorati, præclara moderaminis diſpenſatione ſeruarent. Nam cùm de his, qui ab hæreticis ordinati ſunt, diſputaret, poſt multa ſubiunxit dicens: *Quoties*, inquit, *à populis, aut à turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non poteſt vindicari, inultum ſolet tranſiri.*

1. Reg. 2. & 3. Act. 6.

CAPVT XXIX.

Quòd qui promoti fuerant à Simoniacis, miraculis coruſcant.

ILlud quoque, quod crebriùs iterari multis referentibus, audio, tacitè prætereundum non duco. Quid enim quòd nonnullos venerabiles viros quos conſtat proculdubio à Simoniacis ad Sacerdotium prouectos & vſque ad obitum nouimus offerendis indeſinenter ſacrificiis inſtitiſſe; & nunc perſpicuè videmus inſignibus miraculorum virtutibus coruſcare? Noſtra quippe ætate beati viri, videlicet, * Rondaldus Camarinenſis, Amitus, Ramibonenſis, Guido Pompoſianus, Firmanus Firmenſis, & quamplures alij ſanctæ conuerſationis ſtudio floruerunt. Super quorum videlicet veneranda cadauera ex Sacerdotalis auctoritate Concilij ſacra altaria ſunt erecta, vbi nimirum diuina

* Rōaldus.

myſteria miraculis exigentibus offeruntur. Euidens ergo clareſcit indicium ex eorum manibus ſacrificium diuino conſpectui quàm ſuauiter ſit, & acceptum, atque per eos diuina diſpenſatio luce clarius innoteſcit; quia neminem caligo alienæ peruerſitatis obnubilat, quem fulgor propriæ religionis & honeſtatis illuſtrat: nec reatus obruit promouentium vbi ſtat puritas, & innocentia promotorum.

Sed dum hæc aliquando cum religioſis quibuſdam Epiſcopis agerem, ecce nunc in memoriam redit, quod Vbertus Ariminenſis, reuerendiſſimus videlicet, & honeſtiſſimus Præſul, attulit: Æquiuocus, inquit, prædeceſſor meus Vbertus Epiſcopus in ſacræ Sedis acquirendæ commercio, teſte
B Prouincia, nongentas Papienſis monetæ libras appendit, qui tamen poſtmodum B. Arduinum, per quem omnipotens tot Deus exhibet ſtupenda miracula, in Presbyterum conſecrauit, quem cùm perquiſiſſem e veſtigio, virum beatæ memoriæ vir ab offerendo in ſua incolumitate perſtiterit, vſque ad vltimæ decubationis articulum offerendo ſalutaribus Hoſtiis ſedulum inſudaſſe reſpondit. Cùm igitur omnes iſti, quorum ſupra meminimus, & conſecrati à Simoniacis aſſerantur, & tamen acceptis vſque ad finem vitæ officiis permanentes, ita diuino examini placuerint, vt admirandis eorum meritis miranda teſtimonia ſignum perhibeant: conſtat proculdubio, quia promouendis
C coëmptio non præiudicat, vbi promotus contractus venalitatis ignorat: nec diſtractoris in eum culpa transfunditur, qui diſtractionis crimine non tenetur.

Hoſtias ſalutares offerre.

Et quidem tolerabile fortaſſis vtcumque videretur, ſi falſitatis aſſertio ordinem tantummodo præſentis vitæ confunderet, niſi & præterito ſæculo omnem funditus ſpem, atque materiam Chriſtianæ pietatis auferret. Dicunt enim, quòd, quæ tunc videbatur Eccleſia, domus erat ſimplex; quod credebatur altare, purus lapis erat: Sacerdotes, & qui reliquis cernebantur ordinibus conſtituti, prorſus laici erant, cunctiſque ſpiritualis Sacramenti viribus alieni: quod corpus, & ſanguis Domini credebatur, ſimpliciter panis erat & vinum: terrena
D ſubſtantia nulli ſancti Spiritus virtute ſuffuſa. Cuncta ergo falſa ferebantur, & friuola, & à Chriſtianæ redemptionis veritate penitus remota. Vnde conſequitur, vt Patres noſtri ſiue hæc falſa fuiſſe cognouerunt, ſiue veritatem fuiſſe, mendacium æſtimauerunt, indifferenter omnes ineuitabili neceſſitate perierint. Quid enim prodeſt periculum noſſe, quod non datur euadere? Aut quomodo valeat quis ad fontem veritatis attingere, ſi per deuios anfractus geſtiat, licet neſcius, oberrare? Solus ergo Simon potuit fluenta reſtinguere, tanquam obex medius inter Deum, & homines, humanum genus à Creatoris ſui conſortio ſeparare? Abſit, abſit, vt falſus homo reſcindat, quod verus Deus, &
E homo confœderat. Abſit, vt omnes homines obruere, & diuina beneficia valeat peruerſitas humana delere.

Sed quid, quæſo, dicemus de his, quos poſt negotiationis nefandæ commercium, per quadragenos, vel quinquagenos annos vſque hodie aſpicimus, Pontificales infulas obſidere? Nam vt de eorum prædeceſſoribus taceamus ſiue proximis, ſiue longinquis, quos idem aliunde fures exhibuit, omnes qui iſtis obrepentibus tunc fuerunt ordinati, vel iam ſunt ex hac luce ſubtracti, vel caliginoſæ ſenectutis obſtaculo ab exercendis officiis ſunt remoti, vnde neceſſe eſt, vt in eorum diœceſibus

A ab his tamen Clericis ſacra myſteria peragantur, qui ab iis, qui adhuc viuunt, Simoniacis ordinem ſuſceperunt. Quid ergo de iis ſentiendum eſt? Quid fatendum? Numquidnam ſub eis tot millia hominum perire credenda ſunt, qui ab eiſdem Sacramenti gratiam non habentibus, vana Sacramenti ſpecie deluduntur? Dicendumne eſt populo, vt vel aliarum diœceſium Sacerdotes acquirant, vel ipſi tranſmigrantes ab iis, qui non à Simoniacis ordinati ſunt, Sacramenta percipiant? Sed ecce ſacri Canones vehementer obſiſtunt, & ſine forma Pontificis parochiarum limitem tranſcendentes, à communione repellunt. His igitur quandoque conſulti, quod conſilium dabimus? Qui-
B bus nimirum iuxta diſpenſatoriæ aſſertionis inertiam nec indigenæ poſſint myſteria ſacra tradere, nec ad extraneos Canonica permittatur auctoritate tranſire: Ad largiſſimæ ergo diuinæ pietatis iniuriam ineuitabilis pereundi neceſſitas illis imponitur, quibus videlicet vndique circumcluſis nullo ſalutaris confugij remedio ſubuenitur. Verùm nos diutius perſequi iſta poſtponimus, vt quæ auditu ſaltem pauenda ſunt, intelligenda potius, quàm legenda ſanæ mentis iudicio relinquimus; vt paucis ſobrius lector agnoſcat, dogmatis huius auctores quantæ impoſſibilitatis error inuoluat.

Sacramenti vana ſpecies.

CAPVT XXX.

C *Quòd rebaptizatio, & reconſecratio par crimen eſt.*

QVia igitur, vt de reconſecrationibus loqueremur, congruenter occurrit, atque id ſolum huic noſtræ lucubratiunculæ demum reſtat, ſuper hoc etiam themate, vel ſuccinctè nos tractare non pigeat. Planè qui ſacri eloquij limen conſueuit atterere, rebaptizationem, & reconſecrationem ſub eiuſdē examinis didicit lance penſare. Sicut enim rebaptizatus Chriſtum, quē induerat, exuiſſe conuincitur, ita nimirum, & reconſecratus Spiritum ſanctum, quem acceperat, euidenter probatur amiſiſſe. & cùm ſummi Verbi, atque Paracleti vna diuinitas, eadem proculdubio credatur eſſentia, qui vnum perdit, alterum non habebit; atque idem ſi-
D cut nefarium eſt, ſi quis per iterationem Baptiſmi Chriſtum à ſe præſumat expellere: ita nihilominus execrandum, ſi per reconſecrationem Spiritum ſanctum non timeat abnegare.

Sed ſi ex Decreto Felicis Papæ, vbi nimirum de rebaptizatis loquitur, breue quid apponere non grauemur, illic manifeſtè poſſumus colligere quid debeamus etiam de reconſecratione ſentire. Inter alia ſiquidem ita proſequitur: *Eos, inquit, quos Epiſcopos, Presbyteros, vel Diaconos fuiſſe conſtiterit, & ſeu optantes forſitan ſeu coactos lauacri illius vnici clauerit feciſſe iacturam, & Chriſtum, quem non ſolùm dono regenerationis, verùm etiam gratia percepti honoris induerant, exuiſſe, cùm conſtet neminem ad ſecun-*
E *dam tinctionem venire potuiſſe, niſi ſe palam Chriſtianum negauerit, & profeſſus fuerit eſſe Paganum, quod cùm generaliter ſit in omnibus execrandum, multò magis in Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconibus auditu ſaltem, dictuque probatur horrendum. Sed quia idem Dominus atque Saluator clementiſſimus, & neminem vult perire, vſque ad exitus ſui diem in pœnitentia, ſi reſipiſcunt, iacere conueniat. Nec orationi non modo fidelium, ſed nec Catechumenorum quidem omnimodis intereſſe, quibus communio laica in morte redhibenda eſt.* In quibus profectò verbis illud eſt ſolertius intuendum, quia ſi rebaptizatus idcirco Chriſtum negaſſe dicendus eſt, quia poſt acceptum Ba-

De conſec. diſt. 4. Eos, quos.

ptiſmum ſe negauerit Chriſtianum; is etiam, qui reconſecrandus accedit, ideo Spiritum ſanctum negaſſe conuincitur, quia cùm poſt cõſecrationem Spiritum ſanctum ſe non accepiſſe teſtatur.

Matth. 12. Luc. 12. 1. quæſt. 1. Quod quidam, 1. q. 1. Si qui.

Reconſecratus ergo à rebaptizato nequaquam diuerſa damnatione diuiditur, cum nimirum pari impietatis piaculo ſociatur, niſi forraſſis & hunc ſceleratius peccare quis aſſerat propter hoc, quod Veritas dicit: *Quia qui peccat in Patrem, & Filium, remittitur ei; qui autem peccat in Spiritum ſanctum, neque hic remittitur, neque in futuro.* Et reuera ſi Catholicorum Edicta Pontificum propenſiori ſubtilitate diſcutimus, inuenimus aliquam licentiam in rebaptizatione permiſſam, quam certè videmus reconſecrationi funditus denegatam. Nam ſi quæ ſuperius dicta ſunt memoria non patiamur excidere, animaduertimus à Paulianiſtis, aliiſque hæreticis Spiritum ſanctum non habentibus, baptizatos rebaptizari regulariter oportere, Vbi tamẽ Baptiſmus iterari non dicitur, quia Baptiſmus fuiſſe immunda prior ablutio non videtur. Reconſecrari autem à quocumque hæreticorum genere veniant, prorſus nequeunt: quia hoc ſacri Canones omnino refugiunt. Quapropter ſatis miramur, cur tam prodigioſa quidam cœcitate veſaniant, vt à Simoniacis ordinatos, denuo conſecrandos eſſe decernent. illud ſiquidem promulgant ſuper Simoniacorum ordinatione Decretum, quod illis etiam abſonum probatur hæreticis, qui Orthodoxæ fidei ne perexiguum quidem videntur habere veſtigium. Hæreticorum nempe alij rectæ fidei ſunt, & in ſuis gradibus recipiendi, alij recta fide carent, & in ſuo perſiſtere honore non debent.

Et quoniam à Simoniacis hæreſeos notam propulſare non poſſumus, iure quibus aſſignari videantur hæretici perſpicuè diſcernamus. Aut enim rectam fidem habere dicendi ſunt, ſicut Nouatiani: aut perfidiæ erroribus detinentur, ſicut Paulianiſtæ, vel Arriani. Sed ſi rectæ fidei cum Nouatianis ſunt, ſicut à Nouatianis venientes in ſuis præcipiuntur honoribus recipi: ita etiam ab his ordinati non debent ab iniuncti gradus officio remoueri. Quòd ſi cum Arrianis, ſiue Paulianiſtis perfidiæ inuoluuntur erroribus, ſicut ab illis egreſſi, reconſecrati nullatenus permittuntur, quod nimirum Innocẽtio Papa omnimodis prohibente paulò ante didicimus, ſic etiam iſti, qui à Simoniacis ſunt promoti, nulla poſſunt ratione denuo conſecrari. Reſtat igitur, vt ſiue rectè credant, ſiue rectè non credant, denuo conſecrari non debeant. Neceſſe eſt itaque ſecundum ea quæ dicta ſunt, vt à Simoniacis ordinati, aut Catholicè dicantur credere, & in ſuis debeant officiis permanere: aut perfidiæ conuincantur obnoxij, & ſic quod acceptum eſt, perdant. Verùm quis neſciat, eos non ſolum in Orthodoxæ fidei ſoliditate perſiſtere, ſed pleroſque eorum inſuper, vt reuera Catholicos per omnia viros ſanctæ conuerſationis ſtudio, cunctarumque virtutum honeſtate florere? Conſequitur igitur, vt in acceptis honoribus iure permaneant, in quibus nimirum cum integritate fidei & conuerſatio ſancta concordat. Abiiciatur ergo blaſphema temeritas, auſus illicitus reprimatur, & qui arguunt Chriſtum rebaptizatos exuere, execrentur etiam reconſecratos pari Spiritum ſanctum impietate negare.

A

CAPVT XXXI.

Quòd ſicut rebaptizari, ita & denuo conſecrari quiſque non poteſt.

AGe igitur, qui aſtruunt quomodolibet conſecratos ſecundam manus impoſitionem poſſe ſuſcipere, non ſua contenti, Canonicæ auctoritatis id ſtudeant teſtimoniis approbare. Dicant itaq; qui ſanctorum Patrum iſta præſumpſerint, qui ſaltem præſumenda dictauerint? Et cum ad probationis iudicium authentici veterum defecerint apices, neceſſarios ſemetipſos noui dogmatis fateãtur auctores. Quod nimirum cùm ſanctione Doctorum nuſquam reperiatur eſſe præceptũ, inuenitur etiam vltro prohibitum. Nam beatiſſimus Papa Gregorius Ioanni Epiſcopo Rauennatis Eccleſiæ, ſicut

B

neminem rebaptizari, ita etiam nec ipſum denuo conſecrari poſſe, his aſſeruit verbis. *Illud autẽ,* inquit, *quod dicitis, vt is, qui ordinatus eſt, iterum ordinetur, valde ridiculum eſt, & ab ingenii veſtri conſideratione videtur extraneum, niſi forte quod illud exemplum ad medium deducitur, de quo & ille indicatus eſt, qui tale aliquid feciſſe perhibetur. Abſit autem à Fraternitate veſtra ſic ſapere. Sicut autem baptizatus ſemel, iterum baptizari non debet, ita conſecratus ſemel in eodem ordine non valet iterum conſecrari.* *Greg. Regiſt. lib. 2. Epiſt. c. 32.*

His itaque verbis euidenter oſtenditur, quia ſicut in rebaptizatione Chriſtus exuitur, ita & in reconſecratione Spiritus ſancti gratia, qui malè pro-

C

uectus eſt, euacuatur. Quid enim ſacrilega illa conſecratio niſi duplex eſt depoſitio? Qua nimirum, dum vnus execrabiliter conſecratur, vterque iure deponitur. Vnde non immeritò in Canonibus Apoſtolorum legitur: *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſecundam manus impoſitionem acceperit ab aliquo, deponatur & ipſe, & qui eum ordinare tentauerit. Nam eos, qui ab huiuſmodi baptizati fuerint, vel ordinati, neque fideles, neq; Clericos eſſe poſſibile eſt.* Quòd ſi quiſquam obiecerit, poſt depoſitionem reconciliatũ fuiſſe Formoſum, Romanæ videlicet Sedis Epiſcopũ, nouerit plurimos Sacerdotum reconciliatos quidem fuiſſe, qui tamen nuſquam leguntur in idipſum denuo conſecrari; Aliud eſt *Diſt. 68. c. Sicut ſemel.*

D

enim quemlibet per Synodalem ſententiam in amiſſi ordinis iura reſtitui; aliud per conſecrationis myſterium, quod iterari non poteſt, Spiritus ſancti gratiam promereri: præſertim cùm in eo, qui deponitur quãquam dignitatis vtendæ perdat extrinſecus priuilegium, manet tamen nihilominus ſemel adepti ordinis Sacramentum: ſicut etiam manente in ſe Sacramento regenerationis, excommunicatur reus cuiuſlibet criminis, nec caret eodem Sacramento, etiam ſi numquam reconcilietur Deo.

CAPVT XXXII.

Quòd falſum ſit, vt quilibet à Simoniaco conſecratus, à laico nihil differat.

SEd de reconſecrationis impietate, licet nos pauca dixerimus, ne tamen res in dubiũ pendeat, ſi

E

& geſtorum quoq; auctoritas non accedat, de Eccleſiaſtica Hiſtoria præbeamus exemplũ, vt nonnihil videatur, vt dicitur, quorũlibet conſecratio Sacerdotum. Nam vt eadẽ hic verba ponantur: Tempore, quo apud Alexandriam Petri Martyris diem Alexander Epiſcopus agebat, cùm poſt expleta ſolemnia conuenturos ad conuiuium ſuum Clericos expectaret, in loco mari vicino videt eminus puerorum ſuper oram maris ludum imitantiũ, vt fieri ſolet, Epiſcopum, atq; ea, quæ in Eccleſiis geri mos eſt. Sed cũ intentu diutino pueros inſpectaret, videt ab his geri quædam etiam ſecretiora, & myſtica. Perturbatus illico vocari ad ſe Clericos iubet, atq; eis quid eminus ipſe videret, oſtendit. Tum abire *Euſeb. hiſt. Eccleſiaſt. lib. 10. c. 15.*

eos,& comprehenſos ad ſe perducere omnes pueros imperat. Cúmque adeſſent, quis eis ludus, & quid egiſſent, vel quomodo percunctatur. Illi, vt tales habet ætas, pauidi negare primò, dein rem geſtam per ordinem pandunt, & baptizatos à ſe eſſe quoſdam Catechumenos confitentur per Athanaſium, qui ludi illius puerulus Epiſcopus fuerat ſimulatus. Tum ille diligenter inquirens ab his, qui baptizati dicebantur, quid interrogati fuerint, quidve reſponderint, ſimul & ab eo, qui interrogauerat, vbi videt ſecundum Religionis noſtræ ritum cuncta conſtare, collocutus cum Concilio Clericorum, ſtatuiſſe traditur illis, quibus integris interrogationibus, & reſponſionibus, aqua fuerat infuſa, iterari Baptiſmum non debere, ſed adimpleri ea, quæ à Sacerdotibus mos eſt. Athanaſium verò atque eos, quos ludus ille vel Preſbyteros habere viſus fuerat, vel miniſtros, conuocatis parentibus, ſub Dei obteſtatione tradidit Eccleſiæ nutriendos, & reliqua, quibus videlicet narratur Athanaſius tenerè Epiſcopus factus, ſicut à puero fuerat ſimulatus. Quod nimirum antiquitatis exemplum aduerſus eos adhibere curauimus, qui conſecrationem à Simoniacis factam nihil eſſe penitus aſſerunt, atque ab illis ordinatos, nihil à laicis diſtare contendunt. Si enim proludium illud, quo videlicet pueri Presbyteros ſe ſimulauerant, vel miniſtros, tanti eſt habitum, vt eos Epiſcopus ſub Dei obteſtatione parentibus ſuis traderet Eccleſiæ nutriendos, nec integrum arbitratus ſit eos etiam in ſæculari ordine permanere, qui ſe per adumbratæ ſimulationis ſpeciem confixerant Clericos extitiſſe; vt illi perhibentur à laicis non diſtare, quos conſtat à quibuſcumque conſecrationis myſterium iuxta morem Eccleſiaſticum percepiſſe? Sed illos à laicis ſola ſimulatio ſegregat, quo pacto iſtos, qui reuera omnia regulariter acceperunt, ab eis nihil differre, falſa hominum vanitas iſtat? *Quæcunque enim*, vt ait Apoſtolus, *ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt*. Nam & in Moralibus ſuis, ſi rectè teneo, beatus reperitur dixiſſe Gregorius, inter duo pericula Simoniacum conſtitutum, vt videlicet, ſiue gregem commiſſum deſerat, ſiue in malè accepto honore permaneat, peccati laqueos euadat: nec vtramlibet rem expreſsè definiens, tantummodo vbi videtur facilior caſus, aſſerit quantocyus enarrandum.

Rom. 15.

Greg.

Si itaque Simoniacus, vt dicitur, laicus eſt, in quo, quæſo, inquit, deliquit, ſi Sacerdotalis dignitatis officium deſerit? Si Sacerdotij Sacramentum vtcumque non habet, vt quid à Paſtorali miniſterio cum culpa diuiditur, cui debitor per Sacramenti vinculum non tenetur? Sed dicite mihi, fratres, cum pace veſtra loquar, ſi Simoniaci, vel ab eis ordinati, à laicis, vt aſſeritis, nihil differunt, quid eſt, quod ſacri Canones Simoniacos in Synodali Concilio deponendos eſſe decernunt? Numquid ſi laicus Sacerdotale ius vſurpaſſe conuincitur, Synodali eget cauſa conuentu, vt ille ſolemniter deponatur? Numquid non ſatis erit, ſi priuata qualibet diſtrictione corripitur, vt vel ſimplicibus verbis à præſumpta temeritate frangatur? Numquid poſt depoſitionem Simoniacus remedium pœnitentiæ per manus impoſitionem ſuſcipere, ſæcularem militiam bajulare, coniugem ducere, negotiorum commerciis rurò poterit inſeruire? Nam ſi exercitium perdunt, Sacramentum tamen Ordinationis amittere nequeunt. Itaque cum hæc omnia neceſſariò cenſeatis Simoniacis non poſſe congruere, quæ tamen non negatis quibuslibet

A laicis conuenire, fateamini neceſſe eſt, alterutra à ſemetipſis varietate differre, quibus perſpicuè videtis diuerſa competere.

CAPVT XXXIII.

Quid Innocentius de Reconſecratione cenſeat.

Videamus etiam, quid iam memoratus Innocentius Papa, licet in tranſitu, ſentire de reconſecratione ſignauerit? Ait enim in Decreto, quod Nabiſitano ſcribit Epiſcopo: Superiori tempore, ſi tamen rectè recordor, memini tam ad dilectionem tuam, quàm ad Fratres, & Coepiſcopos noſtros, Rufum, & cæteros, huiuſmodi Litteras

Innocentius in Epiſtola ad Laurentium Symenſem Epiſc. c. 2.

B de Clericis Nabiſenſibus tranſmiſiſſe, his videlicet, qui ſe ante damnationem Bonoſi, aſſerunt ab eodem tam Presbyteros, quàm Diaconos ordinatos, vt ſi relicto, atque damnato eius errore, vellent Eccleſiæ copulari, libenter reciperentur, ne fortè, qui eſſent digni recuperandæ ſalutis, in eodem errore deperirent. Verùm nunc in Rauennati Vrbe mihi conſtituto, propter Romani populi neceſſitates creberrimas, Germanius, qui ſe eſſe aſſerit Preſbyterum, atque Lupenſius, qui ſe Diaconum dicit, multorum talium quaſi legationem ſuſceptam, prece fuſa, dolores proprios exprimere geſtiuerunt, aſſerentes ſe quidem Eccleſias in dilectionis tuæ conſtitutas parochias

C retinere; ſed tuam communionem non potuiſſe mereri, ea videlicet ratione, quia Ruſticus quidam nomine, iterata ordinatione Preſbyterium ſuſcepiſſet, & non leui impedimento ſit, dum aut illi dolent huiuſmodi hominem in Eccleſia retineri, aut ille ſic peccare debere in alios arbitratur, quemadmodum in ſe agnoſcit eſſe peccatum.

Ecce hic manifeſtè agnoſcitur, quam habuerit Innocentius de reconſecratione ſententiam, cùm illos ſatageret in ſui Epiſcopi communionem reſtitui, qui zelo iuſtitiæ dolebant reconſecratum hominem in Eccleſia retineri: illum perhibet arbitrari, quia ſicut Epiſcopus peccare deberet in alios, quemadmodum & in ſe peccauerat, qui eum denuo conſecrarat, familiari quip-

D pe reproborum ſtudio, eiuſdem damnationis laqueo, & alios conabatur innectere, quo ſemetipſum primus non timuerat irretire. Vnde illi non immeritò arbitrabantur huiuſmodi tamquam damnabilem prorſus hæreticum de Eccleſia repellendum, qui, & ſibi non parceret, & aliis periculum prouideret.

Ne quis autem nos inuoluti voluminis arguat, dum admiſceri his prolixiora Canonum fortaſſis exempla conqueritur, hanc nouerit proculdubio cauſam: quia nimirum hos cum quibus agimus, ad inſpiciendos ſacros Canones ſæpiſſime ſuadendo, vel exhortando compellere non

E valemus, atque idcirco hic apponendas ſanctorum Patrum ſententias dignum ducimus, vt vel excerptas delicatis, ac teneris eorum oculis opponamus; quatenus dum, quod ſentimus in his, quæ à nobis ſunt prolata, conſiderant, auctoritati etiam, cui innitimur, cedant. Sed, vt omnia illis conſtet prouenire confuſa, hoc etiam aduerſus Canones agunt, quia cunctos ſimul gradus in reconſecratione ſuſcipiunt. Vnde cùm de quodam mihi nom, qui nuper conſecratus fuerit, comperiſſem; fateor, exhorrui facinus. Quid plura? Tandem conueni hominem. Numquid, inquam, iam in te erat aliquid ex his gradibus,

A quos nuper ab Epiſcopo ſuſcepiſti? Nihil prorſus, ait; vt quid enim acciperem, ſi me habere, conſtaret? Et adieci: Ergo à laico nihil diſtabas, immo laicus prorſus eras. Etiam, inquit, purus profectò laicus, vt puta, qui de Clerico nihil habuerim. Sed ſi laicus, inquam, ipſo die quo laicus eſt, ad Sacerdotij iura proruperit, tuo quoque iudicio ſit Neophytus, ac perinde proculdubio deponendus. Ad hæc ille confuſus erubuit, & concluſionis neceſſitatem, quia labefactare non potuit, tacendo firmauit. Illud quoque non leuioris videtur eſſe veſaniæ, quia reconſecratores noui præfixa Canonibus ieiunia curant, non ſabbata conferendis ſacris officiis dedicata conſeruant; ſed quocumque menſe, vel feria munus inordinatæ Ordinationis B indifferenter vſurpant, tamquam prima conſecratio hanc ſecundæ conſecrationis licentiam præbeat; vt confuſis ordinibus, vt pote ſimul datis, etiam temporum ſtatuta confundat: & hoc in reconſecratione ſit licitum, quod ipſi etiam in conſecratione omnimodis teſtantur abſurdum.

CAPVT XXXIV.

Epiſcopos alloquitur, vt per eos ſummę Sedi diſcretio ſuggeratur.

VNde, quæſo vos, ô pij Pontifices, aduerſus impium dogma diuino ſancti zeli feruore C concurrite, & emergenti nunc primum nouæ hæreſi vnanimiter obuiate. *Obſtruatur os iniqua loquentium*, & peccatorum manus Apoſtolicæ fidei non quatiat fundamentum. Seruetur Eccleſiaſtica in ſua puritate doctrina, nec eam vexare permittatur terrena ſapientium turbulenta verſutia. Matth. 13. Surgit inimicus noctu per agrum Chriſti zizania conſpergere; vos in die, quo ambulatis, ſanæ doGen. 26. ctrinæ ſarculo malè ſata radicitus extirpate. Noctu Allophyli puteos ruderibus implent; in die Iſaac euacuare feſtinet. Sacrarium Chriſti nocturnus fur tentat irrumpere; excitetur lingua canum eius ſalubriter oblatrare. Quòd ſi ex veſtro fortaſſis Ordine quiſquam prodeat, qui dogmatizare tam nefanda præſumat, tanto illum duD rius debetis arguere, quanto & is, qui Eccleſiæ turor eſſe debuerat, eam nititur oppugnare.

Suggerite igitur Domino noſtro Papæ beatiſſimo, quatenus ſic in reos vigorem Eccleſiaſticæ ſeueritatis extendat, vt iuxta indiſcretorum hominum vota, innocentes quoſque eadem ſententia non inuoluat. Videtur enim luxuriare iudicium; quod in filiorum necem pro paterno fuerit crimine promulgatum, & Simoniacos quidem, vt iam cœperat, diuinis animatus viribus, deſtruat: ſed non eatenus, vt eorum Ordinationem immoderato quorumdam iudicio ſubiacere permittat. Immo qui vice Petri claues teMatth. 13. net Eccleſiæ, ipſe potiſſimùm aduerſus nouum E dogma conſurgat, & introductores prauitatis dignæ ſententiæ iaculatio confodiat: & qui clauum Sagenæ regit, quæ Piſcatoribus eſt commiſſa, malos piſces à bonis ſtudeat ſub hac diſpenſatione ſecernere, vt cum eis ſimul etiam bonos non adjiciat reprobare. Dicat ergo hominibus indiſcretis, quod Pater familias dixiſſe legiIbid. tur ſeruis: *Ne fortè*, inquit, *colligentes zizania, eradicetis ſimul cum eis & triticum*. Nimirum vt ſic poſtmodum zizania ad comburendum faſciculum colligantur, quatenus triticum in horreum congregetur. Numquid enim beatus Apoſtolus cùm Ananiam, & Sapphiram dignæ animaduerſioAct. 5. nis ſententia percuſſit, in filios quoque, vel neceſA ſarios vlciſcendum eſſe decreuit? In ipſum quoque Simonem vibrata ſententia, non in eos vſque pertranſit, qui aliquid veritatis ab eo potuerunt fortaſſis exſculpere; nam cùm dicitur: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*, Act. 1. pecunia cum negotiatore percutitur: at vbi deeſt pecunia, percuſſio non timetur. Et vos itaque, venerabiles Patres, cum beatiſſimo ſummo Pontifice, ſic cuncta ſub diſcreti examinis æquitate diſponite, vt traditam ſancti Doctoris regulam in veſtra quoque videamini cenſura ſeruare, quatenus in Eccleſiæ corpore ſic ferrum, quæ corrupta ſunt, ſentiant: vt tamen in proprij vigoris robore ſincera quæque permaneant; ſic plectibiles puniantur exceſſus, vt dum reatum ſeueriB tas legalis perſequitur, ſua innocentiæ immunitas reſeruetur; ſic arbor vitiata ſecuribus ſit obnoxia, vt plantæ ab illa tranſpoſitæ; in ſui vitoris gratia radicitus coaleſcant.

CAPVT XXXV.

Quid de his, qui gratis à Simoniacis ſunt promoti, tandem Leo Papa ſtatuerit.

Leo IX. VEtumtamen & hoc otioſum eſſe non credimus, ſi quid ſuper hoc negotio idem venerabilis Leo Papa ſtatuerit, exponamus. Nam cùm omnes Simoniacorum Ordinationes Synodalis vigoC ris auctoritate caſſaſſet, protinus à Romanorum multitudine Sacerdotū magnæ ſeditionis tumultus exortus eſt, ita vt non ſolum ab ipſis, ſed à pleriſque diceretur Epiſcopis, omnes pene Baſilicas Sacerdotalibus Officiis deſtitutas & præcipue Miſſarum ſolemnia ad ſubuerſionem Chriſtianæ Religionis & deſperationem omnium circumquaque fidelium funditus omittenda. Quid plura? Poſt longa ſanè diſceptationum hinc inde volumina, tandem ſuggeſtum eſt, reuerendæ memoriæ nuper eiuſdem Sedis Epiſcopum decreuiſſe Clementem: Vt quicumque à Simoniaco conſecratus eſſet, in Clem. II. ipſo Ordinationis ſuæ tempore non ignorans Simoniacum cui ſe obtulerat promouendum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & ſic D in accepti Ordinis officio miniſtraret. Quam nimirum ſententiam protinus venerabilis Leo ratam percenſuit, & ſub huiuſmodi pœnitentia omnes in acceptis officiis de cætero perſeuerare mandauit. Nam & nonnullos hodieque conſpicitis, qui dum à talibus per diuerſos gradus fuerant ordinati, ab eodem ſummo Pontifice ad Epiſcopatus apicem ſunt prouecti. Nec id perperam, quia cùm Canonica decernat auctoritas: *Vt quicumque per pecuniam ſacram obtinuerit dignitatem, deiiciatur ipſe, & ordinator eius*, 1. quæſt. 1. Si quis Epiſcopus. patet proculdubio, quia Simoniacè ordinatum, ordinatoremque condemnans, hic protinus iudicij metam fixit: nec ſententiæ calculum in eum quoque, qui ab huiuſmodi promoueri poE tuiſſet, extendit. Nam ſi Canonis huius auctor prouectum quemlibet à Simoniaco deijciendum duceret, ipſum, ordinatoremque illius notans, conſequenter etiam de his, qui ab eo promoueri poterant, non taceret; vt nimirum diceret: deijciatur ipſe, & ordinator eius; ac præſtò ſubjungeret: *& quicumque fuerit ordinatus ab eo*; quod profectò quia non dixit, nec nobis etiam ſentiendum eſſe ſignauit.

CAPVT XXXVI.

Vbi Imperator Heinricus gloria dignæ laudis attollitur.

PRæterea dum venerabilis Papæ geſta re-
colimus, conſequenter ratio ſuadet vt ad
conſiderandum quoque magni huius Heinrici
Regis inſigne præconium animum transfera-
mus. Poſt neum ſcilicet ipſe nor ex inſatiabilis
ore draconis eripuit, ipſe Simoniacæ hæreſeos
vt tenera multipl cis hidræ omnia capita diuinæ
virtutis mucrone truncauit. Qui videlicet ad
Chriſti gloriam non immeritò poteſt dicere:
Quotquot ante me venerunt, fures fuerunt, &
latroues. Nam vſque ad ſui tempus Imperij Sa-
cerdotum falſitatis inexplebiles, vt ita fatear,
Babylonico Beli præbebat impenſas: at poſt-
quam hic auctore Deo, paternum obtinuit Prin-
ciparum, draconteis mox faucibus offam plus
iniecit, & ſic immanem beſtiam, quaſi naniel
alter extinxit. Per picem namque, quæ ardet, &
ſtringit, non immeritò poteſt amor pecuniæ de-
ſignari. Qui videlicet ſic in camino auari pecto-
tis æſtuat, vt ab impendendæ miſericordiæ, piæ-
que compaſſionis largitate conſtringat. Quid
eſt igitur offam picis in draconis ora proj cere,
Act. 8. niſi manifeſtè cum Petro dicere: *Pecunia tua te-*
Matth. 21. *cum ſit in perditionem*? Quod profectò Princeps
iſte tunc veraciter protulit, cum Cathedras diſ-
trahentium columbas euertit, eùm trapezitas
expulit, cum in templo Dei fieri venale com-
mercium recuſauit. Nec illud etiam ab hac ſi-
gnificatione diſcrepare videtur, quòd Daniel
eum pice etiam adipem, & pilos admiſcuiſſe,
deſcribitur. Quid enim per adipem niſi carnis
accipimus voluptatem? Quid per pilos, qui
corporibus animalium extra ſunt, niſi exterior
ſubſtantia deſignatur?

Cum pice ergo Rex adipem, piloſque com-
miſcuit, & ſic draconem rupit, quia Simonia-
cum vitus omnino deteſtans, non ſolum auari-
tiæ non ſuccubuit, ſed ad nullas carnis illece-
bras, vel exterioris lucri quæſtum in diſpenſan-
da prorſus Eccleſiaſtica dignitate quæſiuit. Vt
iam perempto draconi de cælo proiecto, & in
abyſſo per Angelum catena ligato (qui nimirum
Apoc. 12. ante cum Michaële pugnauerat, qui tertiam
ſtellarum partem poſt ſe traxerat) cum Iſaia
Iſa. 14. plauſibiliter inſultemus: *O Lucifer, qui manè orie-*
baris, quomodo cecidiſti de cælo, corruiſti in terram, qui
vulnerabas gentes? Vſque ad huius ſanè tempus
Auguſti cuncta Canonum Decreta, quæ ſuper
huiuſmodi peſte fuerant à Patribus edita, de
multorum memoria longa iam videbantur obli-
uione deleta. Sed hic tamquam olim inſignis
4. Reg. 22. ille Ioſias, mox vt librum legis Domini reperit,
veſtimenta ſcidit, quia condoluit; aras ſubruit,
idola abominanda deiecit, omneſque priorum
Regum ſacrilegas ſuperſtitiones euertit. Et quo-
niam ipſe anteriorum tenere regulam noluit, vt
æterni Regis præcepta ſeruaret, hoc ſibi non in-
grata diuina diſpenſatio contulit, quod, pleriſ-
que deceſſoribus ſuis eatenus non conceſſit; vt
videlicet ad eius nutum ſancta Romana Eccleſia
nunc ordinetur, ac præter eius auctoritatem
Apoſtolicæ Sedi nemo prorſus eligat Sacerdo-
1. Reg. 17. tem. Planè ſi Dauid propter Philiſtæi Goliath
ſtragem, Regis filiam in ſponſalitium ſibi fœde-
rare promeruit, quid mirum ſi & Imperator iſte
ſanctam Eccleſiam, quæ nimirum ſummi Regis
eſt filia, Simoni hæreſiarchæ, qui veraciter ex-
A probrat aciem Dei viuentis, victor accepit?

Atque vt Dauid ex aliqua parte non immeritò
comparetur, ille aquam de ciſterna Bethleemiti-
ca, quæ inter hoſtiles habebatur cuneos, concu-
piuit; ſed cum ab obſequentibus militibus fuiſ-
ſet oblata, bibere nolens, effudit. Vnde mox
ſcriptum eſt: *Libauit eam Domino*. Si igitur in 2. Reg. 23
Dei ſacrificium verſa eſt aqua contempta, quàm
pretioſius Deo munus fuiſſe credendum eſt, pe-
cunia recuſata. Ille nimirum aquam fundendo
librauit: iſte nihilominus ſuaue Deo ſacrificium
obtulit, dum non aquam, ſed aurum pro eius
amore contempſit. Et quia non defuerunt, qui
regalibus Soliis præditi, commiſſum regimen
B adminiſtrare ſe poſſe diffiderent, ſi Eccleſiarum
venalitatibus publica æraria non augerent, ecce
omnipotens Deus, in cuius manu eſt victoria
triumphantium, ſceptra regnantium, abſque
huius acquiſitionis inhoneſtæ ſtipendiis, fideli
famulo ſuo pleraſque nationes exteras ſubdidit,
tyrannicam aduerſantium feritatem ſub eius
ditione perdomuit, ſuperborumque hoſtium
tumentium ſibi colla ſubſtrauit. Barbaras debel-
lare per circuitum gentes, & rebelles infideliter
ſubiectorum dedit calcare ceruices. Vt liquidò
pateat, quia victoria de cœlo eſt, & non proba-
tur ex donariis pendere pecuniæ, ſed ex ſu-
pernæ gratiæ deſcendere largitate.

Videtur itaque Imperator iſte Conſtantino
C Cæſari aduerſus Catholicæ hoſtes Eccleſiæ non
ſupparem obtinuiſſe victoriam. Ille nimirum
Arrianæ ſectæ dogma Orthodoxæ fidei armis at-
triuit; ille Simoniacæ hæreſeos peſtes auaritiam
calcendo deleuit. Ille fidei propugnator obſti-
tit, ne Arrius vnitatem ſcinderet; hic concupi-
ſcentiæ triumphator occurrit, ne Simon in Ec-
cleſia peſtilentiæ cathedram poſſideret. Deſu-
dent alij triumphos Regum ſtylo Hiſtoriæ te-
xere, inſignes bellorum titulos, & eorum fortia
geſta præconiis exquiſitæ laudis efferre; mihi vi-
detur victoria iſta, quam ſupra meminimus, lon-
gè nobilior, & incomparabiliter glorioſior: vbi
nimirum non humanus ſanguis effunditur, non
militum multitudo minuitur, ſed omnis Eccle-
D ſia Catholica per Romani fines Imperij circum-
quaque diffuſa de vinculis antiquæ damnatio-
nis velut ex horrendo, ac profundiſſimo carcere
liberatur: vt per Auguſtum diuinitus erepta, li-
bera Deo poſſit voce cantare: *Dirupiſti*, inquiens, Pſal. 115.
Domine, vincula mea, tibi ſacrificabo Hoſtiam laudis.

CAPVT XXXVII.

Inuehitur Scriptor in Simoniacos.

QVeror aduerſum vos, Simoniaci, qui
grauem nobis elucubrationis huius mole-
ſtiam intuliſtis. Et quidem noſtra defendimus,
ſed ita dumtaxat, vt vos perpetuò condemne-
mus: ſic ea, quæ per vos aguntur, admittimus:
vt vos abominabiles, omniumque perditorum
E extremis dignos ſuppliciis arbitremur. Nimi-
rum Iudas Dominum purum hominem credens, Matth. 27.
vendidit; ſed mox pretium ſanguinis, digna lui-
turus, abiecit. Vos autem nihil de diuinitate
ſancti Spiritus ambigentes, commercium illi
venalitatis adſcribitis, & perpetrati ſacrilegij
commodum poſſideris, quique fueratis vltione
plectendi, ſcelera commiſſa lucramini. Quibus
ergo vos meritò comparauerim, qui diuina mu-
nera, non vobis, ſed aliis habetis: & quæ illis ad
ſalutis proueniunt cumulum, vobis in iudicium,

Simoniacis bona ipſa nocent.

perditionemque vertuntur. Iudæis planè vos ſimiles video, qui medullitus diuinæ legis ignari, Chriſti fidelibus per Orbem vbique facti ſunt ſcenitarij. Apum quoque formam propemodum tenere videmini, quæ dum obdulcandis faucibus hominum elaborata mella tranſmittunt: ipſæ mox perituræ famis inopia contabeſcunt.

Denique perpendite infelices, & miſeri, quàm immaniſſimo perditionis baratro ſitis immerſi, quorum non ſolum mala, mala ſunt; ſed ipſa etiam bona, à vobis facta ſunt mala: quibus nimirum benedictio in maledictionem, chariſmata in hæreſim, ſacramenta in ſacrilegium, honor in contumeliam, prouectio verſa eſt in ruinam. Huc accedit, quia & de tot animabus eſtis reddendæ rationi obnoxij, quod nunc videmini fidelibus eſſe prælati. Affluite nunc diuitiis, conſtipamini tumeſcentes obſequentium cuneis, prope eſt, vt videatis omnes Angelorum exercitus aduerſum vos vehementer iratos, Apoſtolos, Martyres, omniumque Sanctorum agmina contra vos terribiliter inſurgere, & in damnationis veſtræ ſententiam concordi ſimul, ac pari iudicio conuenire. Illum quippe habetis offenſum, atque ideo conſequenter infeſtum, cuius offenſio neque hic remittitur, neque in futuro.

Contra Simoniacos ſancti omnes iraſcuntur.

Simoniæ grauitas.

Immanitate porro cruenti, ac ſceleratiſſimi criminis veſtri adulteros vincitis, homicidas exceditis, raptores, ſacrilegos, inceſtos, parricidas, atque omnium pene reorum flagitia ſuperatis. Adhuc parum eſt: nam ſi res digna, vt eſt, exiſtimatione perpenditur, ipſa Iudaica perfidia, omniſque prorſus hæretica prauitas veſtris exceſſibus non æquatur. Orta eſt vobis nox in meridie, tempeſtas in ſerenitate, fit vobis cælum ferreum, & terra ænea; quia & ad ſuperna mole nequitiæ non aſſurgitis, & inter homines, quod conſcientia reſte commiſſum eſt, non celatis.

1. qu. 1. Quicumque.

Sanè ſi nunc etiam, ſicut Patrum teſtatur auctoritas, benedictio vobis in maledictionem vertitur, cum benedici Sacerdotis ore videmini, quid vobis tunc fiet, cum ipſa vox diuina vos maledictos appellat, & reprobat; & à conſpectu ſuo vos iudicis furor abjicit, & tortoribus tradit? Tunc profectò diſcetis, quanti conſtet tranſacti honoris amara coemptio, cum iam neceſſe erit, vt vos tartarus infinitè patens abſorbeat, & gehennæ crudelis olla concludat. Tunc oſſa veſtra medullis pinguibus irrigata, crepitans, ſtridenſque flamma depaſcet: tunc edax incendium velut eructans de clibano per ora vobis, per oculos, per aures, & nares vaporibus eructare non deſinet. Sic ſic dignum erit iam, vt cum illo duce veſtro hæreſiarcha, videlicet Simone, participium ſortiamini: & quibus non ſuffecerat Paradiſus gratis à Chriſto promiſſus, ſatisfaciat infernus à diabolo pecunia comparatus. Quamquam & ipſo veſtri erroris auctore, & peſtilentis cathedræ præſide vos non incongruè damnabiliores intelligam: vt enim videlicet dignè præcedatis in pœna, quem nequiter exceſſiſtis in culpa. Ille ſiquidem cæleſte munus dumtaxat emere voluit, ſed voti compos ad effectum fulminandæ concupiſcentiæ non peruenit: vos autem & voluiſtis & confeciſtis; acceſſiſtis, & irrepſiſtis. Structa eſt fabrica, prodiit & moneta. Ille denique dum ſe Deum ſimulat, canis oſtenditur, dum eleuatur, obruitur; dum ſcandere cælum videtur, in tartarum labitur. Conſequenter & vos dum petitis alta, corruitis: dum æquales videri cæteris hominibus contenti non eſtis, diuino ſimul & humano deſpecti iudicio, ad immundorum canum ſimilitudinem feſtinatis. Verum nos nugas terimus, ſi oſſa arida ad vitam reducere corripiendo, quaſi vaticinando tentemus; ſolummodo orandum eſt, vt honore depoſito, carnes, neruoſque reinduant, & ſic per afflatum ſancti Spiritus denuo reuiuiſcant. Sed iam emenſo pelago, clauum ſtringentes, vela ſubmittimus: quia duce Chriſto littus aſpicientes, portui propinquamus.

Simoniacorum diuina maledictio & vitio.

CAPVT XXXVIII.

Vbi in Rauennatem Pontificem peracti Operis ſumma concluditur.

POſtremo ad te, Heinrice venerabilis Pater, redeo, & à quo cœpi, iam in ipſius Opuſculi calce recurro: non hic, quæſo, elucubratæ dictionis phalerata diſcutiatur vrbanitas, non acuratæ dicacitatis acrimonia requiratur, ſed rudis ſimplicitas, & ſermo pauperculus, qui vix queat explicare quod ſentit. Propoſui enim ſerias quaſdam, ac neceſſarias res Fratrum meorum cordibus magis vtiliter, quàm luculenter exponere, nec verborum inanium lenociniis aurium illecebris deſeruire. Non enim ignoratis quia viuacitatem ſententiarum ſermo ex induſtria cultus euacuat, & dictorum vim ſplendore laboratus eneruat. Illi ſanè grandiloquis, & trutinatis verbis inſeruiant, qui fauorabiles plauſus hominum aucupari delenificæ locutionis amœnitate quadam venuſtate deſudant. Nos autèm, qui nudis pedibus ire præcipimur, cothurnati ſcribere non debemus: quibus cenſura taciturnitatis indicitur, luxuriantis eloquentiæ lacinioſa prolixitas congruere non videtur. Quapropter, chariſſime, hæc ruſtica, & rudi ſtylo compoſita tuis manibus offero, tamquam videlicet vilia poma: quia tamen rus meliora non attulit, ne deſpicias quæſo. Planè quia, vt ita loquar, vnde genus duxi, ſummum conſcendis honorem, te potiſſimum elegi, cui hoc munuſculum traderem, & vt reuera proprio Paſtori perexilis ouicula fructum non ventris, ſed mentis afferrem.

Noui denique, quia Eccleſia veſtra ad inſtar Apoſtolici Senatus non tam numeroſo, quàm venerando, ac myſtico ſanctorum Epiſcoporum pollet ornata collegio: quorum videlicet ſtudio ita rectam Apoſtolicæ traditionis lineam ſeruat, ſic in puritate ſinceriſſimæ fidei immobiliter perſeuerat: vt omni hæretica prauitate remota, nouam illam, quæ ſub Apoſtolis fuerat, hodieque repræſentet Eccleſiam, ſiue etiam Sedem fidei ipſam videatur geminare Nicæam. Ex his itaque, quos viſum fuerit, Sanctitas veſtra conſciſcat, & cum eis ſimul hoc Opus vtcumque Catholicæ fidei, ſanæque doctrinæ congruat, ſolerter indaget, prudenter examinet. Quòd ſi Liber hic venialiter reprehenſibilis inuenitur, veſtra enim prudentia corrigat, & ſic etiam beatiſſimo Papæ, ſi per vos tranſierit, vt fama diſperſit, oſtendat; vt quod ex opificis inepta compoſitione deſpicitur, tanti laboris obſequio commendetur. At ſi, quod non credimus, ſic literæ vſquequaque videatur obnoxius, vt corrigi nequeat, antequam in publicam notitiam proferatur, edax eum flama conſumat. Vt illud hic non incongruè poſſit aptari: Habetis Aaron, & Hur vobiſcum, ſi quid natum fuerit quæſtionis, refereris ad eos. Non enim mihi pudoris eſt oblitterare quod ſcribo, dum non erubeſcam liberè confiteri.

Rauennatem natale ſolū, intelligit S. Doctor.

Scriptoris humilitas.

confiteri quod credo; vt qui notat elinguem, poſſit compenſare fidelem.

Sit nomen Domini benedictum.

CAPVT XXXIX.

Sup:rioti Opuſculo ſuperadditum.

Libellum hunc ergo rudis & imperitus ſub quadam ſcrupuloſæ ambiguitatis ſuſpenſione deſcripſi, atque vt in calce conſpicitur, auctoritatis Apoſtolicæ. † Tempore autem Nicolai venerabilis Papæ, rurſus hæc quæſtio mota eſt, ac diutius ventilata, verum poſt plurimos certaminum fluctus, poſt nutantium denique quæſtionum perplexa, ac ſinuoſa volumina, ad hunc tandem iudicialis ſententiæ limitem res expedita peruenit, vt hactenus à Simoniacis gratuitò conſecrati, in adeptæ dignitatis honore perſiſterent: necdum verò promoti, ab illis ad Ordinem prouehi de cætero licentiam non haberent. Hac ſcilicet conſideratione ſeruata, vt nec pro ſeueritate ſententiæ totus ſimul Eccleſiaſticus ordo corrueret: nec pro remiſſione clementiæ Simoniaca peſtis in conferendis honorum gradibus vim roboris obtineret, diſpenſatorio quodam iure; † vtque eſt in præteritis ratum, de futuris ſit omnino prohibitum. Nos itaque non proprias allegationes peruicaciter aſtruentes, ſed Synodalibus Decretis humiliter obtemperantes, Apoſtolicæ Sedis Edictum, vel quod iam promulgatum eſt, ſequimur: vel ſi quid adhuc elimatiùs atque ſalubrius in poſterum ſtatuendum eſt, obedientiam profitemur. Vt ſicut à beatis Apoſtolis Euangelio coruſcante, naſcentis fidei rudimenta percepimus: ita deinceps ab Apoſtolicis viris traditam omnem viuendi, vel ſentiendi regulam teneamus.

† Leonis ix. cmus Epiſtolam, manu exaratam ſecuti Codices, in Opuſculi principio poſuimus.

Porro autem Rauennas ille Epiſcopus, cui Libellus hic principio miſſus eſt, quia nuper promotus, atque ideo mihi erat incognitus, Scripturarum habere ſcientiam putabatur; ſed quoniam ab eo ſuper hac quæſtione ne tenuem quidem ſcintillam ſolutionis exſculpere potui, auctoritate Sedis Apoſtolicæ me contentum eſſe decreui: vt quid ei Synodali fuerit cenſurà præfixum, hoc mihi proculdubio ſit antheoticum, hoc certè Canonicæ videatur auctoritatis vigore ſubnixum.

SCHOLIA.

Ant. Floren. Chron. par. 3. tit. 20. cap. 7. parag. 1.

C*Æterum & ipſe Pontifex delinquentes, cùm cauſa dictauerit, foreuſi Lege coërceat: & Rex cum ſuis Epiſcopis ſuper animarum ſtatu prolata ſacrorum Canonum auctoritate decernat*] Hoc in loco in manuſcriptis Codicibus librariorum proculdubio oſcitantia mendum irrepſiſſe omnino credendum eſt. Quandoquidem cum ſancti Doctoris ſententia ſit, cum ſummi Pontificis, tum Regis vel Imperatoris munus circa populorum regimen oſtendere, non eſt putandum, ea quæ ſunt Pontificis attribuere Regi voluiſſe; cum ambæ poteſtates iure diuino ab inuicem ſint diſtinctæ, vt patet ex c. Duo ſunt, & diſtinct. 96. cap. Si Imperator, & cap. Solitæ. de maioritate & obedien. Quamobrem vbi in textu Damiani dicitur, & Rex cum ſuis Epiſcopis, &c. neceſſariò legendum eſt;] & Pontifex cum ſuis Epiſcopis,] vt cuiuis conſtare poteſt antecedentia cum ſubſequentibus accuratè conferenti. Sed & textum modò allatum (vt aliquid amplius hic dicamus) corruptum fuiſſe ex

A eo potiſſimum apparet, quòd idem ipſe Damianus poſtquam ea protuliſſet verba, de Romano Pontifice ſtatim ſubiecit: Ille tamquam parens paterno ſemper iure præmineat; Iſte velut vnicus ac ſingularis filius in amoris illius amplexibus requieſcat.

N*iſi enim certa fides haberet, cum Baptiſmo Dominum ſimul & Sacerdotium ſuſcepiſſe, &c.*] Quoniam certiſſimum eſt Sacerdotium Chriſto, vt homini conuenire, & illi omnia dona, & chariſmata in inſtanti vnionis hypoſtaticæ collata fuiſſe non poteſt ſuſtineri, quod Damianus hoc loco refert Chriſtum in Baptiſmo Sacerdotem factum

B fuiſſe, niſi fortè intelligere voluerit, Chriſti Sacerdotium non quidem in Baptiſmo collatum, ſed aliquo modo manifeſtari cœpiſſe; ſicuti Theologi verba illa interpretantur: [Et Ieſus proficiebat ſapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines;] non quod re vera ex parte rei ſapientia Chriſti augeretur, quam totam ſimul acceperat: ſed quia creſcente ætate, multò magis clareſcebat. Sanctus quoque Thomas ait, ipſam Chriſti humanam naturam, cum in paſſione Deo offerretur, nouo modo ſanctificatam fuiſſe, ſcilicet vt hoſtiam actualiter tunc exhibitam: acquiſiuit enim actualem hoſtiæ ſanctificationem tunc ex antiqua charitate, & gratia vnionis hoſtiam abſolutè eam ſanctificante.

Luc. 2.

S.Th. 3.p.q. 22. art. 2. ad 3.

C L*icet igitur illi* (Epiſcopos intelligit) *quibuſdam priuilegiis pro ſuo quiſque miniſterio ſpecialiter potiantur, quia tamen id, quod omnibus maius eſt commune cum reliquis Sacerdotibus habent, cum eis etiam & ipſi non immeritò Sacerdotij nomen tenent.*] In hæc verba id animaduertendum cenſeo, ſanctum Cardinalem non inficiari Epiſcopatum à Presbyteratu iure diuino differre, tametſi prima fronte videatur dicere; ob aliqua priuilegia, Epiſcopos Presbyteris maiores eſſe. Tantum enim diſcrimen ponitur inter hos & illos, quantum inter ſubditos & Principes. Hinc eſt, quòd S. Ignatius in ſuis omnibus ferè epiſtolis, principis titulo Epiſcopos ſæpe condecorat: vnde & ad Trallianos ſcribit: Quid enim aliud eſt Epiſcopus, quàm is qui omni principatu & poteſtate ſuperior eſt, & quoad Domini

D licet, pro viribus imitator Chriſti Dei factus? Quid verò Sacerdotium aliud eſt, quàm ſacer cœtus conſiliarij & aſſeſſoris Epiſcopo: Quid verò Diaconi, quàm imitatores Angelicarum virtutum, quæ purum & inculpatum miniſterium illis exhibent: vt S. Stephanus B. Iacobo, Timotheus & Linus Paulo, Anacletus & Clemens Petro. Qui igitur his non obedit, atheus prorſus & impius eſt, & Chriſtum contemnit, & conſtitutiones eius imminuit.] Et ad Philadelphienſes: Principes obediant Cæſari, milites Principibus, Diaconi Presbyteris, ſacrorum Præfectis Presbyteri; Diaconi & reliquus Clerus vnà cum populo vniuerſo, militibus, & Cæſare, ipſi Epiſcopo pareant; Epiſcopus Chriſto, vt Chriſtus

E Patri obediuit. Et hac ratione per omnia conſeruabitur vnitas.] Hoc ipſum confirmat S. Hieronymus, prout habes diſt. 93. c. Eccleſiæ principes. Eſt item expreſſa ſententia Dionyſij Areopag. de Eccleſ. Hierarch. c. 5. quibus etiam ſuffragantur omnes Scholaſtici in 4. ſent. diſt. 24. & præſertim S. Thom. 2. 2. q. 184. art. 6. his adde & Canoniſtas, vt inter alios, Cardinalis Turrecremata recenſet lib. 1. ſumm. Eccl. cap. 69. Quare Aëriani hæretici habiti ſunt apud Epiphanium hæreſ. 75. & Auguſtinum hæreſ. 53. quia negabant Epiſcopos Presbyteris eſſe ſuperiores.

NAm & ipſi ſancti Apoſtoli non reperiuntur alibi fuiſſe à Domino conſecrati, niſi in perceptione Baptiſmi: qui tamen non aquę Baptiſmatis manifeſtè leguntur immerſi, ſed diuinitùm potius executi ſunt obedientiam baptizandi.*] Pro declaratione totius huius periodi vſque ad illius capitis finem, vt confuſio euitetur, tria, quæ certiſſima ſunt, de Apoſtolis dicimus; Primum Apoſtolos fuiſſe baptizatos iuxta formam, ac modum, quo ipſi poſtmodum cæteros baptizare iuſſi ſunt, vt S. Aug. (poſt Tertullianum lib. de Baptiſmate) pluribus oſtendit. *Aug. epiſt. 108.* Eſt autem vetus traditio accepta ex Euodio Epiſcopo Antiocheno, Apoſtolorum ſucceſſore, apud Nicephorum lib. 2. hiſt. c. 3. Chriſtum manibus ſuis Petrum tantummodo baptizaſſe: Petrum porrò Andræam & filios Zebedæi: hos verò reliquos Apoſtolos: Septuaginta autem illos Petrum & Ioannem baptizaſſe. Hoc ipſum colligitur ex c. Quando de confec. d. 4. & ibi Gl. quibus adduntur Cardinalis de Turrecremata, & inter alios etiam multos, Auguſtinus Triumphus de poteſt. Eccl. quæſt. 84. art. 4. Secundò certum eſt, Apoſtolos fuiſſe conſecratos Sacerdotes à Chriſto in vltima cœna, cùm inſtituens ſacram Euchariſtiam illis præcepit, vt eam offerrent in ſacrificium per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem.* *Luc. 22.*] vt expreſsè docet Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. Tertiò dico, Apoſtolos fuiſſe poſt Reſurrectionem à Chriſto creatos Epiſcopos, cùm illis in vnum congregatis apparuiſſet, vt Ioannes habet verbis illis: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* *Ioan. vlt.*] Quem locum ita explicant Chryſoſtomus, Cyrillus Alexandrinus, & Theophylactus, atque recentiores multi, tametſi alij opinentur, à Chriſto ſolùm Petrum Epiſc. ante Aſcenſionem creatum, poſt autem ſancti Spiritus miſſionem, Petrum conſecraſſe Epiſcopum tantummodo Ioannem, hoſque ambo Iacobum Zebedæi: ac deinceps decretum fuiſſe; ne ordinetur Epiſcopus niſi à tribus ſimiliter Epiſcopis, vt dicitur in cap. Porrò. diſt. 66. ac fusè demonſtrant Cardinalis à Turrecremata, in c. in nouo. diſt. 21. art. 3. & ſumm. Eccl. lib. 2 c. 54. Cardinalis Iacobatius de Concil. lib. 10. art. 7. atque alij.

L*Iberius perfidia deceptus errore, Arrianæ hæreſi ſubcripſiſſe dignoſcitur.*] Quod ait hic Damianus Liberium Papam hæreticum fuiſſe, declaratione indiget, tametſi ille excuſari poſſit, cum alij Patres grauiſſimi idem cenſuerint, Athanaſius Apolog. 2. & epiſt. ad Solitarios. Hilarius contra Conſtantium, Hieronymus de Scriptoribus Eccleſiaſt. in Fortunatiano, Notkerus antiquus S. Galli cœnobita in ſuo Martyrol. ad 18. Kal. Sept. Et re vera ipſe Liberius in cauſa fuit, vt de hæreſi diffamaretur: quoniam in ſubſcriptione formulæ fidei, quæ probè intellecta Catholica erat, quia tamen reticuit vocem conſubſtantialitatis, qua vtitur Conc. Nicænum primum, in Arrianam perfidiam incidiſſe vulgò exiſtimatus eſt. quem tamen nulla prorſus Arrianiſmi, nec vllius hæreſis nota contaminatum, vel ex iis potiſſimum apparet, quę pro Catholica fide contra Conſtantium Imp. ſic inuictè diſſeruit, egitque cum eo tam ante ſuum exilium, vt habes apud Rufinum hiſt. Eccl. lib. 1. c. 21. Socratem lib. 2. c. 29. in fine, & lib. 4. c. 11. Sozomenum lib. 4. c. 10. & 14. Theodoretum lib. 2. c. 15. 16 & 17. quàm poſt exilium, dum ſcripſit ad Epiſc. Macedonas, apud Socratem lib. 4. c. 11. & 12. Sed & has in Liberium iniurias Aëtianorum calumniis commentas fuiſſe, diſertè ſcribit Sozomenus lib. 4. c. 14. Quod autem Damianus etiam, inquit, eumdem Liberium excitaſſe perſecutiones in Clero, dextrè intelligendum eſt. Is. n. decreto Conſtantij imp. cum ab exilio in Vrbem reuocaretur, ac Clerus illum recipere nollet, eo quod in Oriente moratus damnat oni Athanaſij ſubſcripſiſſet, Magiſtratus aduerſum eumdem Romanæ Eccleſiæ Clerum perſecutionem excitarunt. Quæ de re Liberij culpæ adſcriptum eſt, quod eiuſdem cauſa factum eſſe videretur. Cæterum Liberius quantæ laudis, ac ſanctitatis etiam poſt obitum æſtimatus ſit à præſtantiſſimis quibuſque viris docent in primis Ambr. l. 3. Comment. de Virgg Baſilius Epiſt. 74. Epiph. hæreſ. 75. Beda verò in Martyrologio ad viij. Kal. Oct. & Vvandelbertus ad ix. Kal. eiuſdem menſis, Liberij memoriam cum aliis Sanctis anniuerſario die Natali publicè recolendam conteſtantur. Alia præter hæc pro Liberio fusè, ac diſertè conſcripta præſertim habes apud Illuſtriſſimos Cardinales, Baronium in Annalibus, & Bellarminum in Controuerſiis.

E*Nimuero quis Heli Sacerdotem neſciat reprobum, & tam pro lenitate ſua, quàm pro liberorum effrænata licentia diuinæ animaduerſionis ſententia condemnatum:*] Hanc de Heli ſententiam noſtro Cardinali placuiſſe non mirum eſt, quandoquidem & illam amplexati ſunt Tertullianus lib. de Pudicit. Hieronym. lib. 1. aduerſus Iouinian. Ioan. Chryſoſt. lib. 2. aduerſus vituperat. vit. monaſt. Iſidorus Peluſiota Epiſt. 370. ad Cyrillum. Innocentius III. in cap. Licet Heli, de Simonia. Contraria tamen ſententia probabilis etiam eſt. Hanc tuetur Alphonſus Abulenſis in lib. 1. Regum, cap. 4. Et fortaſſe hoc ipſum Patres ſenſêre, quoniam ex eorum verbis nihil amplius colligitur, quàm quod Heli ob non increpata filiorum flagitia, eo mortis genere periit.

A*Nimaduertimus à Paulianiſtis, aliiſque hæreticis Spiritum ſanctum non habentibus, baptizatos baptizari regulariter.*] Quod aſſerit hoc in loco ſanctus Doctor, baptizatos à Paulianiſtis, & Cataphrygibus (quorum mentio fit in c. Si quis. 1. q. 1.) ſi ad Eccleſiam rediſſent, ex Concilij Nicæni Decreto verum eſt, quoniam neque Chriſtum credebant eſſe hominem, neque Spiritum ſanctum confitebantur: ac proinde cum eorum Baptiſmus in nomine ſanctæ Trinitatis non conferretur, meritò ad Eccleſiam Catholicam redeuntes baptizandi erant. Non tamen generaliter cenſendum eſt baptizatos ab hæreticis rebaptizandos eſſe, vt Donatiſtarum hæreſis, contra quam S. Auguſtinus ſtrenuè decertauit, impiè affirmabat. Porro quàm vera doctrina ſit ab hæreticis etiam baptizatos in forma Eccleſiæ, non eſſe rebaptizandos, euidenter demonſtrant Scholaſtici in 4. ſent. diſt. 5. quæſt. vnic. & S. Thom. 3. part. quæſt. 66. art. 9. atque etiam in cap. de Arrianis. cap. Ab antiqua, De conſecr. diſt. 4. quam ſententiam Cardinalem noſtrum amplexatum quoque fuiſſe, ex eius verbis certiſſimum redditur.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM SEPTIMVM.

Liber Gomorrhianus, Ad Leonem IX. Rom. Pont.

ARGVMENTVM.

Nefandum, & deteſtabile crimen, in quod Deo dicati ſui temporis prolabebantur, deplorat: eoſque vtpote indignos à ſacris Ordinibus remouendos eſſe contendit: Leonemque Pontificem Romanum implorat, vt tam fœdè peccantes ſua auctoritate coerceat.

Leo Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto in Chriſto filio Petro Eremitæ, æternæ beatitudinis gaudium.

Leonis IX. Epiſt. qua hic ſancti Viri libellus confirmatur.

AD ſplendidum nitentis pudicitiæ thorum, fili chariſſime, pio certamine intentionem tuæ mentis perueniſſe Libellus, quem contra quadrimodam carnalis contagionis pollutionem, honeſto quidem ſtylo, ſed honeſtiori ratione edidiſti, manifeſtis documentis commendat. Subegiſti ſiquidem carnis barbariem, qui ſic erexiſti brachium ſpiritus aduerſus libidinis obſcœnitatem. Execrabile quidem vitium, longéque ſegregans ab auctore virtutum, qui cùm ſit mundus, nihil admittit immundum: nec de ſorte eius eſſe poterit, qui ſordidis illecebris ſubjacebit. Clerici verò, de quorum vita ſpurciſſima flebiliter, pariterque rationabiliter tua prudentia diſputauit, verè, & omnino verè ad funiculum B hæreditatis eius non pertinent, de quo ipſi voluptuoſis ſe oblectationibus ſummouent. Qui ſi pudicè conuerſarentur, non ſolum templum Dei ſanctum, ſed ipſum etiam Sanctuarium dicerentur: in quo niueo candore conſpicuus ille Dei Agnus immolatur, per quem fœda totius Orbis lues lauatur. Tales nimirum Clerici etſi non verborum, tamen operum teſtimonio profitentur, quia non exiſtunt, quod cenſentur. Quo enim modo Clericus poſſit eſſe, vel nominari, qui proprio arbitrio non metuit ſe inquinare? De qualibus, quia ſancto furore permotus, quæ tibi videbantur, ſcripſeras; oportet ſicut deſideras, Apoſto- C licam noſtram interponamus auctoritatem, quatenus ſcrupuloſam legentibus auferamus dubietatem: & conſtet omnibus certum noſtro iudicio placuiſſe quæcumque continet ipſe Libellus diabolico igni velut aqua oppoſitus. Igitur ne cœnoſæ libidinis impunita licentia peruagetur, neceſſe eſt Apoſtolicæ ſeueritatis congrua reprehenſione refellatur, & tamen aliquod temperamentum in auſteritate ponatur.

Ecce omnes illi, qui quauis quatuor generum, quæ dicta ſunt, fœditate polluuntur, proſpecta æquitatis cenſura, ab omnibus immaculatæ Eccleſiæ gradibus, tam ſacrorum Canonum, quàm A noſtro iudicio depelluntur. Sed nos humanius agentes, eos, qui vel propriis manibus, vel inuicem inter ſe egerunt ſemen, vel etiam qui inter femora profuderunt, & non longo vſu, nec cum pluribus, ſi voluptatem refrænauerint, & digna pœnitudine probroſa commiſſa luerint, admitti ad eoſdem gradus, in quibus in ſcelere manentes, non permanentes fuerant, diuinæ miſerationi confiſi, volumus, atque etiam iubemus; ab aliis ſpe recuperationis ſui Ordinis, qui vel per longa tempora ſecum, ſiue cum aliis vel cum pluribus, breui licet tempore, quolibet duorum fœditatis genere, quæ deſcripſeras maculati: vel, quod eſt horrendum dictu, & auditu, in terga prolapſi ſunt. Contra quod noſtrum Apoſtolicæ B ſanctionis decretum, ſi quis auſus fuerit vel iudicare vel latrare, Ordinis ſui ſe nouerit periculo agere. Qui enim non pungit vitium, ſed palpat, cum eo qui vitio moritur, ipſe quoque mortis reus meritò iudicatur. Sed, ô fili chariſſime, inenarrabiliter gaudeo, quia exemplo tuæ conuerſationis inſtruis, quidquid oratoria facultate docuiſti. Plus eſt enim opere docere, quàm voce. Quapropter auctore Deo palmam obtinebis victoriæ, & cum Deo, & Virginis Filio, lætaberis in cœleſti manſione tot mercedibus cumulatus, quot ereptis per te à diaboli laqueis fueris conſtipatus, & quodammodo coronatus.

C

Beatiſſimo Papæ Leoni, Petrus vltimus monachorum ſeruus, debitæ venerationis obſequium.

QVoniam Apoſtolica Sedes omnium Eccleſiarum matrem eſſe ex ipſo Veritatis ore cognoſcitur, dignum eſt, vt ſi quid vſpiam dubietatis emerſerit, quod ad animarum videatur pertinere negotium, ad ipſam, velut ad magiſtram, & quodammodo fontem cœleſtis ſapientiæ recurratur; quatenus ex illo vno capite Eccleſiaſticæ diſciplinæ lumen prodeat, quo diſcuſſis ambigui-

tarum tenebris, totum corpus Eccleſiæ perſpicuo veritatis nitore clareſcat. Quoddam autem nefandum, & ignominioſum valde vitium in noſtris partibus inoleuit, cui niſi diſtrictæ animaduerſionis manus quantocyus obuiet, certum eſt, quòd diuini furoris gladius in multorum perniciem immaniter graſſaturus impendet. Heu! pudet dicere, pudet tam turpe flagitium ſacris auribus intimare; ſed ſi medicus horret virus plagarum, quis curabit adhibere cauterium? Si is, qui curaturus eſt, nauſeat, quis ad incolumitatis ſtatum pectora ægrota reducat? Vitium igitur contra naturam velut cancer ita ſerpit, vt ſacrorum hominum Ordinem attingat. & interdum vt cruenta beſtia inter ouile Chriſti cum tantæ libertatis ſæuit audacia, vt quampluribus multò ſalubrius fuerit in B mundanæ militiæ iugo deprimi, quàm ſub Religionis obtentu tam liberè ferreo iuri diabolicæ tyrannidis mancipari; præſertim cum aliorum ſcandalo; cùm Veritas dicat: *Qui ſcandalizauerit vnum ex his puſillis, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Et niſi quantocyus Sedis Apoſtolicæ vigor occurrat, non eſt dubium, quin effrænata nequitia cum reſtringi voluerit, à curſus ſui impetu deſiſtere nequeat.

Matth. 18.

CAPVT I.

De diuerſitate peccantium contra naturam.

C VT autem res vobis tota per ordinem pateat, ex huius nequitiæ ſcelere quatuor diuerſitates fiunt. Alij ſiquidem ſecum, alij aliorum manibus, alij inter femora, alij denique conſummato actu contra naturam delinquunt: & in his ita per gradus aſcenditur, vt quæque poſteriora præcedentibus grauiora iudicentur. Maior ſiquidem pœnitentia illis imponitur, qui cum aliis cadunt, quàm iis, qui per ſemetipſos ſordeſcunt: & diſtrictiùs iudicantur, qui actum conſummant, quàm ij, qui inter femora coinquinantur. Hos itaque corruendi gradus artifex diaboli machinatio reperit, vt quo altius per eos aſcenditur, eo procliuius infelix anima ad gehennalis barathri profunda mergatur. D

CAPVT II.

Quòd inordinata Rectorum pietas lapſos ab Ordine non compeſcat.

HVius ſanè perditionis obnoxij ſæpe largiente diuina clementia reſipiſcunt, atque ad ſatisfactionem veniunt, & pœnitentiæ quidem pondus quamlibet graue deuotè ſuſcipiunt, Eccleſiaſticum verò ordinem perdere vehementer perhorreſcunt. Quidam namque Rectores Eccleſiarum circa hoc vitium humaniores forſitan quàm expediat, abſolutè decernunt propter tres illos gradus, qui ſuperius enumerati ſunt, neminem à ſuo E Ordine debere deponi; hos autem ſolummodò non abnuunt degradari, quos vltimo actu cecidiſſe conſtiterit. Vnde fit, vt qui cum octo, vel etiam decem aliis æquè ſordidis in hanc nequitiam lapſus eſſe cognoſcitur, nihilominus in ſuo Ordine permanere videatur. Quæ proculdubio impia pietas non vulnus amputat, ſed vt augeatur, fomitem ſubminiſtrat: non perpetrati illiciti actus prohibet amaritudinem, ſed perpetrandi potiùs tribuit libertatem. Carnalis quippe cuiuſlibet ordinis homo magis formidat, & expaueſcit in conA ſpectu hominum deſpici, quàm in superni Iudicis examine condemnari: ac per hoc mauult quamlibet diſtrictæ, quamlibet animoſæ pœnitentiæ ſuſtinere laborem, quàm ſui gradus periculo ſubjacere: & dum per indiſcretam diſcretionem non timet ſtatum ſui honoris amittere, incitatur & inexperta præſumere, & in his quæ inuitè præſumpſit, diutius permanere: atque, vt ita dixerim, dum illic non ferimr, vbi acrius dolet, in eo, in quo ſemel corruit, cœnoſæ obſcœnitatis volutabro molliter iacet.

CAPVT. III.

Quòd vſibus immunditiæ deditis, nec Ordinem proueh, nec perſiſtere debeant iam promoti.

B SEd, vt nobis videtur, valde præpoſterum eſt, vt conſuetudinaliter hac purulenta contagione fœdati, vel ad Ordinem prouehi, vel in gradu perſiſtere audeant iam promoti. quia & rationi contrarium, & Canonicis Patrum Sanctionibus probatur aduerſum. Hoc autem non ad hoc aſſero, vt in Maieſtatis veſtræ præſentia definitiuæ ſententiæ calculum proferam, ſed vt propriæ opinionis arbitrium pandam. Hoc nempe flagitium inter cætera crimina non immeritò deterrimum creditur: quandoquidem illud omnipotens Deus ſemper vno modo exoſum habuiſſe legitur & cum reliquis vitiis necdum per legale præceptum fræna poſuerat, iam hoc diſtrictæ vltionis animaduerſione damnabat. Nam, vt taceamus, quod Sodomam & Gomorrham, duas videlicet egregias ciuitates, omneſque finitimas regiones, miſſo cœlitus ſulphure & igne ſubuertit; Onan Iudæ filium propter hoc nefarium ſcelus immatura morte percuſſit, teſte Scriptura, quæ dicit: *Sciens Onan non ſibi naſci filios, introiens ad vxorem fratris ſui; ſemen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine naſcerentur: & iccirco percuſſit eum Dominus, eo quod rem deteſtabilem faceret.* In lege quoque dicitur: *Qui dormierit cum maſculo coïtu fœmineo, vterque operati ſunt nefas, morte moriantur, ſanguis eorum ſit ſuper eos.*

Grauitas vitii contra naturam.

C

Gen. 19.

Gen. 38.

Leuit. 20.

D Quòd autem ad Eccleſiaſticum Ordinem promoueri non debeat, qui in illud crimen lapſus eſt, quod vetus lex præcipit morte damnari, teſtatur beatus Papa Gregorius, qui in ſuis Epiſtolis Paſſiuo Epiſcopo ſcribit, dicens: *Bene nouit Fraternitas veſtra, quàm longo tempore Aprutium Paſtorali ſollicitudine ſit deſtitutum: vbi diu quæſiuimus, qui ordinari debuiſſet, & nequaquam potuimus inuenire: ſed quia Importunus mihi ſuis in moribus, in pſalmodiæ ſtudio, in amore orationis valde laudatur, & religioſam vitam agere dicitur; hunc volumus vt Fraternitas veſtra ad ſe faciat venire, & de anima ſua admoneat, quatenus in bonis ſtudiis creſcat: & ſi nulla ei crimina, quæ per legis ſacræ regulam morte mulctata ſunt, obuiant; tunc ordinandus eſt, vt vel Monachus, vel à vobis Subdiaconus fiat: & poſt aliquantum temporis, ſi Deo placuerit, ipſe ad Paſtoralem curam debeat promoueri.* Ecce hic apertè colligitur: quia quiſquis vir cum viro labitur, quod nimirum ſcelus, vt ſupra docuimus, per vetuſtæ legis ſententiam morte mulctatur, etiamſi honeſtis moribus polleat, ſi pſalmodiæ ſtudio ferueat, ſi in amore orationis eniteſcat, & omnino religioſam vitam ſub approbatæ famæ teſtimonio ducat: reatus quidem indulgentiam plenè poteſt accipere, ad Eccleſiaſticum verò Ordinem nequaquam permittitur aſpirare. Nam cùm de illo venerabili viro, videlicet Importuno, qui primùm tanto

Greg. lib. 10. Epiſt. 15.

E

feruore laudis attollitur, tot religioſæ, & honeſtæ vitæ infulis redimitur, tot virtutum præconiis decoratur; tamen poſtmodum dicitur: *Si nulla ei crimina, quæ per ſacræ legis regulam morte mulctata ſunt, obiiciant, tunc ordinandus eſt.* Patet profectò, quia quem dignum morte crimen abiecerat, quælibet religioſa vita ſubſequens ad ſuſcipiendum Eccleſiaſtici gradus Ordinem non reformat. Nec valet ad obtinendum honoris culmen aſſurgere, qui in mortalis culpæ barathrum non ambigitur cecidiſſe. Luce ergo clarius conſtat, quia quicumque dicto modo lapſus eſſe conuincitur, quod ſine dubio mortale crimen eſt, omnino contra ſacræ legis normam, omnino contra diuinæ auctoritatis regulam ad Eccleſiaſticum Ordinem promouetur.

CAPVT IV.

Si Eccleſiaſtica neceſſitas poſcat, vtrum talibus hoc officium peragere liceat.

SEd fortaſſe dicitur, neceſſitas imminet, perſona, quæ ſacrum in Eccleſia Officium peragat, deeſt; & congruè ſententia, quæ prius diuina iuſtitia dictante depromitur, oblata rerum neceſſitate mollitur. Ad hæc ego compendioſè reſpondeo: Numquid & neceſſitas non incubuerat, cùm Pontificalis Sedes Paſtore vacabat? An pro vtilitate vnius hominis cenſura debebitur, quæ in deſtitutione vnius populi inconcuſſa ſeruatur? Et quæ non ſoluitur ad profectum innumeræ multitudinis, violabitur ob perſonæ commodum ſingularis? Sed iam ipſe quoque Prædicator egregius accedat ad medium, & quid de hoc vitio ſentiat expreſſius innoteſcat. Ait enim in Epiſtola ad Epheſios: *Hoc autem ſcitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, non habet hæreditatem in Regno Chriſti & Dei.* (Epheſ. 5.) Si ergo immundus in Cœlo nec qualemcumque habet hæreditatem, qua præſumptione, quo temerario faſtu in Eccleſia, quæ nihilominus eſt Regnum Dei, obtineat inſuper dignitatem? Numquid qui diuinam legem in facinus cadendo poſtpoſuit, aſcendendo etiam ad Eccleſiaſticæ dignitatis Officium contemnere non timebit? Et nihil ſibi reſeruat, quia Deum contemnere in omnibus non formidat.

Sed illis profectò hæc lex ſpecialiter eſt indicta, à quibus extitit violata, teſte Paulo, qui ad Timotheum ſcribens, ait: *Iuſto lex non eſt poſita, ſed iniuſtis, impiis, & peccatoribus, ſceleratis, & contaminatis, patricidis, & matricidis, homicidis, fornicariis, & maſculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, periuris, & ſi quid aliud ſanæ doctrinæ aduerſatur.* (1. Tim. 1.) Dum igitur maſculorum concubitoribus, vt oſtenſum eſt, lex illa ſit poſita, vt ſacros Ordines temerare non audeant, à quibus, rogo, lex iſta ſeruabitur, ſi ab his præcipuè, quibus indicta eſt, contemnatur? Et ſi fortaſſe perſona vtilis dicitur, iuſtum eſt, vt quo prudentius ingeniorum ſtudiis viget, eo cautius authenticæ ſanctionis mandata conſeruet. Vnuſquiſque enim quo melius ſapit, eo deterius delinquit. Quia ineuitabiliter merebitur ſupplicium, qui prudenter, ſi voluiſſet, potuit euitare peccatum. Nam vt beatus ait Iacobus: *Scienti bonum, & non facienti, peccatum eſt illi.* (Iacob. 4.) Et Veritas dicit: *Cui plus committitur, plus ab eo requiretur.* Nam ſi in erudito quolibet viro Eccleſiaſticæ diſciplinæ Ordo confunditur, mirum ſi ab ignorante ſeruatur. Si enim peritus quiſque inordinatè ad Ordinem ducitur, videtur quodammodo ſe

(Sapientum peccata grauiora, & pernicioſiora.)

ſequentibus, &, vt ita dicam, ſimplicioribus erroris ſemitam ſternere, quam ipſe aggreſſus eſt, tumido ſuperbiæ pede calcare: & non ſolùm iudicandus eſt, quia peccauit; ſed etiam quia, propriæ præſumptionis exemplo ad æmulationem peccandi & alios inuitauit.

CAPVT V.

Quid in reprobum ſenſum lapſi ſunt, qui poſt hoc vitium habere ſacrum Ordinem concupiſcunt.

QVis enim ſurda aure prætereat, immo quis non medullitus contremiſcat, quod de talibus Apoſtolus, velut tuba vehemens, intonat, dicens: *Tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, in immunditiam, vt contumeliis afficiant corpora ſua in ſemetipſis.* (Rom. 1.) Et paulò poſt: *Propterea tradidit illos Deus in paſsionem ignominiæ. Nam fœminæ eorum immutauerunt naturalem vſum in eum vſum, qui eſt contra naturam: ſimiliter autem & maſculi, relicto naturali vſu fœminæ, exarſerunt in deſideriis ſuis in inuicem, maſculi in maſculos turpitudinem operantes, & mercedem, quam oportuit, erroris ſui, in ſemetipſos recipientes: & ſicut non probauerunt habere Deum in notitia, tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt faciant quæ non conueniunt.* (Ibid.) Quid eſt enim quod poſt tam grauem lapſum tantopere ſublimitatem Eccleſiaſtici Ordinis ambiunt? Quid opinandum eſt, quid credendum eſt, niſi quod eos Deus in reprobum ſenſum tradidit? Nec ea, quæ illis neceſſaria ſunt, peccatis exigentibus, videre permittit. (Pſal. 67.) Quia enim illis occidit Sol, ille ſcilicet, qui aſcendit ſuper occaſum, amiſſis interioribus oculis, nec conſiderare præualent quòd grauia ſint mala, quæ per immunditiam perpetrarunt: neque quàm deterius adhuc ſit, quod contra voluntatem Dei inordinatè habere concupiſcunt: & hoc ex diuinæ iuſtitiæ regula conſpero more procedit: vt hi qui ſe hac perditiſſima ſorde commaculant, digna perculſi animaduerſione iudicij, tenebras cæcitatis incurrant. (Vitium hoc tenebras interiores inducit.) Sicut de antiquis illis huius fœditatis auctoribus legitur: *Cùm iuſto Loth vim vehementiſsimè facerent, iamque propè eſſent vt effringerent fores: Et ecce,* inquit Scriptura, *miſerunt manum viri, & introduxerunt ad ſe Loth, clauſeruntque oſtium, & eos, qui foris erant, percuſſerunt cæcitate à minimo vſque ad maximum, ita vt oſtium inuenire non poſſent.* (Gen. 19.) Conſtat autem, quia per illos duos Angelos, qui ad B. Loth veniſſe leguntur, perſona Patris, & Filij non incongruè deſignatur. Quod per hoc euidenter oſtenditur, quòd ad eos ipſe Loth loquens, dicit: *Quæſo, Domine mi, quia inuenit ſeruus tuus gratiam coram te, & magnificaſti miſericordiam tuam, quam feciſti mecum, vt ſaluares animam meam.* (Ibid.) Qui enim ſic duobus quaſi vni ſingulariter loquitur, certum eſt quia in duabus perſonis vnam ſubſtantiam veneratur.

Sodomitæ ergo ad Angelos conantur violenter irrumpere, cum immundi homines ad Deum tentant per ſacri Ordinis officia propinquare. Sed hi profectò cæcitate percutiuntur, quia iuſto Dei iudicio in tenebras interiores cadunt: ita vt nec oſtium inuenire præualeant, quia à Deo peccando diuiſi, vnde ad eum reuertantur, ignorant. Qui enim non per humilitatis, ſed per arrogantiæ, & tumoris anfractus ad Deum accedere geſtiunt, patet profectò, quia vnde ingreſſionis aditus pateat non agnoſcunt: vel etiam quia oſtium Chriſtus eſt, ſicut ipſe

Ioan. 10. dicit: *Ego ſum oſtium.* Qui Chriſtum peccatis exigentibus amittunt, quaſi intrare cœleſtium ciuiū habitaculum non poſſint, oſtium non inueniunt.

In reprobum ergo ſenſum traditi ſunt, quia dum reatus ſui pondus in propriæ mentis ſtatera non trutinant, grauiſſimam plumbi maſſam, pœnarum inanium leuitatem putant. Quod ergo illic dici- Gen. 19. tur: *Percuſſerunt eos, qui foris erant, cæcitate*; hoc Apoſtolus manifeſtè declarat, cùm dicit: *Tradidit eos Deus in reprobum ſenſum*; & quod illic ſubiungitur: *Vt oſtium inuenire non poſſent*; hoc etiam patenter exponit, cùm ait: *Vt faciant, quæ non conueniunt.* Ac ſi diceret: vt intrare tentent, vnde non debent. Qui enim indignus Ordine, ad ſacri altaris officium conatur irrumpere, quid aliud quàm B relicto ianuæ limine, per immeabilem parietis obſtaculum nititur introire? Et quia liber pedibus non patet ingreſſus, hi tales dum ſibi ſpondent ad Sacrarium poſſe pertingere, ſua præſumptione fruſtrati coguntur potiùs in exteriori veſtibulo remanere. Et frontem quidem poſſunt in ſacræ Scripturæ ſaxa percutere, ſed per diuinæ auctoritatis aditum nequaquam permittuntur intrare: atque dum ingredi, quò non ſinuntur, attentant, nihil aliud faciunt, quàm obſtructum parietem inaniter palpant. Quibus non immeritò congruit, quòd per Iob. 5. Prophetam dicitur: *Sicut in nocte, ita palpabunt in meridie.* Et qui recti aditus limen tranſcendere nequeunt, pererrando circuitum inſania rotante voluuntur. C De quibus per Pſalmiſtam dicitur: *Deus* Pſal. 82. *meus, pone illos vt rotam.* Et item: *In circuitu impij* Pſal. 11. *ambulant.* De quibus etiam Paulus, cùm ſuperius memorata loqueretur, paulò poſt ſubdit, dicens: Rom. 1. *Qui talia agunt, digni ſunt morte, non ſolùm qui illa faciunt, ſed qui conſentiunt facientibus.*

Planè qui ad tam terribile Apoſtolicæ inuectionis tonitru non expergiſcitur, hic perfectò non dormiens, ſed mortuus congrue iudicatur. Et cum Apoſtolus non de Iudæis vtcumque fidelibus, ſed de Gentilibus, & Deum ignorantibus tanto ſtudio ſententiam diſtrictæ animaduerſionis exaggeret, quid, rogo, dixiſſet, ſi tale hoc vulnus in ipſo corpore ſanctæ Eccleſiæ fœtere conſpiceret? Præſertim quis dolor, qui compaſſionis ardor pium D iſtud pectus accenderet, ſi hanc peremptoriam peſtem graſſari & in ſacro Ordine didiciſſet? Audiant deſides Clericorum, Sacerdotumque Rectores: audiant, & licet de ſuo ſecuri ſint, alieni reatus ſe eſſe participes pertimeſcant. Illi nimirum, qui ad corrigenda ſubditorum peccata conniuent, & inconſiderato ſilentio ſubditis peccandi licentiam præbent. Audiant, inquam, & prudènter intelligant, quia omnes vniformiter digni ſunt morte: videlicet non ſolum qui illa faciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus.

CAPVT VI.

De ſpiritualibus Patribus, qui cum filijs ſuis coinquinantur.

SEd, ô ſcelus inauditum! ô facinus toto lacrymarum fonte lugendum! Si hi morte plectendi ſunt, qui facientibus iſta conſentiunt, quod dignum illis poterit excogitari ſupplicium, qui cum ſuis ſpiritualibus filiis hæc mala extrema damnatione punienda committunt? Quis iam in gregibus reperiri valeat fructus, cum paſtor in ventrem diaboli tam profunda ſit præcipitatione demerſus? Quis iam ſub eius imperio maneat, quem tam hoſtiliter à Deo extraneum non ignorat? Qui A de pœnitente facit pellicem, & quem ſpiritualiter Deo genuerat filium, ferreo diabolicæ tyrannidis imperio per ſuæ carnis immunditiam ſubiungat ſeruum? Si mulierem quis violat, quam de ſacro fonte leuauit, numquid non abſque vllo cunctationis obſtaculo communione priuandus eſſe decernitur, & ſacrorum cenſura Canonum per publicam pœnitentiam tranſire iubetur? Scriptum namque eſt: Quia maior eſt generatio ſpiritualis, quàm carnalis. Cöſ. Schol.

Sequitur ergo, vt eadem ſententia dignè feriatus & qui carnalem filiam perdidit, & qui ſpiritualem ſacrilega commiſtione corrupit: niſi fortè in hoc vtriuſque criminis qualitas diſcernatur, B quòd vterque iſte licet inceſtuosè, naturaliter tamen, quia cum muliere peccauit; ille autem ſacrilegium commiſit in filium, inceſtus crimen incurrit in maſculum, naturæ iura diſſoluit. Et, vt mihi videtur, tolerabilius eſt cum pecude, quàm cum viro in luxuriæ flagitium labi. Quanto videlicet lenius iudicatur, quemlibet ſolum perire, quàm ſecum quoque alium ad interitus perniciem trahere. Miſerabilis quippe conditio eſt, vbi ſic vnius ruina pendet ex altero; vt dum vnus extinguitur, alter in mortem neceſſariò ſubſequatur.

CAPVT VII.

C *De illis, qui eiſdem cum quibus lapſi ſunt, ſua crimina confitentur.*

VT autem diabolicæ machinationis argumenta non lateant, ſed quæ in officina veteris malitiæ ſecreto fabricantur, in lucem me palificante procedant; illud abſconſum iri non patior, quòd quidam huius veneno criminia ſatiati, dum quaſi ad cor redeunt, ne reatus ad aliorum notitiam prodeat, inter ſe inuicem confitentur; & dum hominum faciem erubeſcunt, qui reatus auctores exiſtunt, ipſi iudices fiunt: & indiſcretam indulgentiam, quam ſibi quiſque affectat impendi, gaudeat alteri vicaria permu- Cöſ. Schol. D tatione largiri. Vnde fit, vt & magnorum criminum pœnitentes ſint, & tamen nec ora ieiunio palleant, nec corpora macie contabeſcant: & dum nullo modo venter ab immoderata alimentorum perceptione reſtringitur, in ardorem conſuetæ libidinis animus turpiter inflammatur. Quo fit, vt qui commiſſa necdum fleuerat, adhuc deterius lugenda committat.

Sed, legis præceptum eſt, vt cùm quis lepra perfunditur, Sacerdotibus oſtendatur: tunc autem non Sacerdotibus, ſed leproſo potiùs oſtenditur, cùm immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed cum confeſſio vtique manifeſtatio ſit, quid, obſecro, manifeſtat, E qui audienti cognitum narrat: aut quo pacto confeſſio illa dicenda eſt, vbi nihil à confitente manifeſtatur, niſi quod iampridem ab audiente cognoſcitur? Et qui ſociali vinculo peractæ iniquitatis aſtringitur, qua lege, quo iure alterum poterit ligare vel ſoluere? Fruſtra enim quis alium ſoluere nititur, qui & ipſe vinculis irretitur. Et qui cæco vult fieri dux itineris, neceſſe eſt vt ipſe videat, ne ſequenti ſe auctor præcipitationis fiat, ſicut voce Veritatis dicitur, vbi ait: *Si cæcus cæcum* Matth. 15. *ducatur, ambo in foueam cadunt*, & iterum: *Vides* Matth. 7. *feſtucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in* Luc. 6. *oculo tuo eſt, non conſideras: Hypocrita, eiice primùm trabem de oculo tuo, & tunc perſpicies, vt educas fe-*

ſtucam de oculo fratris tui. His Euangelicis teſtimoniis apertiſſimè declaratur, quia qui eiuſdem reatus tenebris premitur, fruſtra alium ad lumen pœnitentiæ reuocare conatur: & dum ſupra vires ſuas alium errando perire non metuit, cum eo ſimul, qui ſequitur, præcipitantis ruinæ foueam non euadit.

CAPVT VIII.

Quòd ſicut ſacrilegus virginis violator, ità quoque filij ſpiritualis proſtitutor iure ſit deponendus.

Sed iam te ore ad os, quiſquis es, carnalis homo, conuenio. Numquidnam idem ſpiritualibus viris confiteri commiſſa detrectas; quia & ab Eccleſiaſtico gradu ceſſare formidas? Sed quanto ſalubrius erat in conſpectu hominum temporalem perpeti verecundiam, quàm ante tribunal superni Iudicis æternam ſubire vindictam? Dicis forſitan mihi: ſi ſolummodo inter femora vir cum viro ceciderit, pœnitentiam quidem agat, ſed piæ humanitatis intuitu irreuocabiliter à ſuo gradu deijci non debet. Quæro abs te: ſi quis ſacrilegè cum virgine periclitatus fuerit, numquid in ſuo gradu tuo iudicio permanebit? Sed non eſt ambiguum, quin huiuſmodi cenſeas deponendum; conſequens igitur eſt, vt quod de ſacra virgine rationabiliter aſſeris, de filio ſpirituali etiam ineuitabiliter fatearis: ac per hoc, quod de ſpiritualibus Patribus videris aſſerere, idipſum te, neceſſe eſt, de Clericis definire. Hac tamen, vt dictum eſt, diuerſitate ſeruata: quia hoc tanto perpenditur eſſe deterius, quantò per identitatem ſexuum naturæ probatur aduerſum: & tum in iudicandis exceſſibus iure ad delinquentis ſemper recurratur arbitrium, qui maſculina femora polluit, ſi natura permitteret, quidquid in mulieribus agitur; totum in maſculo per effrænatæ libidinis inſaniam perpetraret, fecit quod potuit: ad hæc vſque perueniens, quæ natura negauit: & illic inuitus metam criminis fixit, vbi naturæ neceſſitas intranſmeabilem facultatis terminum collocauit. Quia ergo eadem lex eſt vtriuſque ſexus vitiis factis, & Clerici, concludamus neceſſe eſt, vt ſicut virginis ſacrilegus violator iure deponitur, ita etiam filij ſpiritualis proſtitutor modis omnibus à ſuo nihilominus arceatur officio.

CAPVT IX.

Quòd eiuſdem criminis reus ſit, & qui cum carnali, vel Baptiſmatis filia labitur.

Et vt ad falſos, id eſt, execrabiles Confeſſores adhuc ſe diſputationis ſermo retorqueat, ſi quilibet Canonicus Preſbyter cum muliere ceciderit, cui pœnitentiæ iudicium vel ſemel indixit, à nemine prorſus ambigitur, quin Synodalis cenſura iudicij degraderit: ſi autem Religioſus cum Religioſo labitur, cui videlicet vel in danda pœnitentia Iudex extitit, vel in accipiendo iudicatus fuit, numquid non dictante iuſtitia ſui Ordinis honore carebit? Ita namque vulgata conſuetudine dicitur filius pœnitentiæ, ſicut filius Baptiſmi. Vnde & de B. Marco Euangeliſta legitur: *Quia Petri eſt in Baptiſmate filius*; Et egregius Prædicator dicit: *Non enim miſit me Chriſtus baptizare, ſed euangelizare*; ipſe item dicit: *Quæ eſt enim gloria mea ante Dominum? nonne vos? in Chriſto enim Ieſu per*

1. Cor. 1.
1. Cor. 4.

Euangelium ego vos genui. Rurſumque ad Galatas ait: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis.* Galat. 4. Si ergo ille genuit, ille parturiit, qui non eſt miſſus baptizare, ſed euangelizare, ac per hoc pœnitentiam prouocare, congruè dicitur & ille filius, qui accipit; & ille pater, qui pœnitentiam imponit. Iam ergo ſi ſuperius dicta ſubtiliter attendantur, luce clarius conſtat, quia eiuſdem criminis reus eſt, & qui cum carnali, vel Baptiſmatis filia fornicatur: & is, qui cum filio pœnitentiæ turpitudinem operatur. Et ſicut is, qui cum ea lapſus eſt, quam carnaliter genuit, vel quam de Baptiſmo ſuſcepit, vel cui pœnitentiæ iudicium poſuit: ita etiam qui cum filio pœnitentiæ per immunditiam labitur, iuſtum eſt ab eo, cuius adminiſtrator eſt, Ordine omnimodis ſegregetur.

CAPVT X.

De apocryphis Canonibus, in quibus quicumque confidunt, omnino decipiuntur.

Sed quoniam quædam næniæ ſacris Canonibus reperiuntur admiſtæ, in quibus perditi homines vana præſumptione confidunt, ex ipſis aliquas hic apponimus, vt non ſolum eas, ſed & omnes alias ſibi ſimiles ſcriptas, vbicumque repertæ fuerint, falſas & omnino apocryphas liquidò demonſtremus. Cæſ. Schol. Dicitur enim inter cætera: Preſbyter non prolato Monachi voto, cum puella, vel meretrice peccans, annos duos, & tribus quadrageſimis, ſecunda, quarta, & ſexta feria, & ſabbato ſemper cum ſicco pane pœniteat: ſi cum ancilla Dei, aut maſculo, addatur ieiunium, id eſt, quinquè annos, ſi in conſuetudine eſt. Similiter Diaconi, ſi Monachi non ſunt, duos annos; ſicut & Monachi, qui ſine gradu ſunt. Paulo poſt ſubditur: Clericus cum puella ſi ſine voto Monachi, fornicatus fuerit, dimidium annum pœniteat; ſi Canonicus ſimiliter: ſi frequenter, duos annos. Item ſi quis peccauerit, ſicut Sodomitæ, quidam dicunt, decem annos pœnitentiæ: qui in conſuetudine habet, amplius pelli debet: ſi eſt in gradu, degradetur, & ſicut laicus pœniteat. Vir, qui inter femora fornicatus fuerit, vno anno pœniteat; ſi iterauerit, duobus annis; ſi autem in terga fornicatus fuerit, tres annos pœniteat; ſi puer, duos annos pœniteat; ſi cum pecude fuerit fornicatus, vel iumento, decem annos pœniteat. Item, Epiſcopus cum quadrupede peccans, decem annos pœniteat, & gradum amittat; Preſbyter quinque; Diaconus tres; Clericus duos: & multa alia mendoſa, atque ſacrilega verſutiâ diaboli ſacris Canonibus reperiuntur inſerta, quæ nobis magis libet obliterare, quàm ſcribere: magis conſpuere, quàm tam vana ludibria ſchedulis inculcare. Ecce his deliramentis carnales homines confidunt, his velut ſomniorum portentis fidem attribuunt, & vanæ ſe ſpei ſecuritate deludunt. Sed videamus, in Canonicæ auctoritati iſta conueniant: & verum tenenda ſit, an vitanda, non tam verbis, quàm rebus atteſtantibus innoteſcant.

CAPVT XI.

Probabilis reprobatio ſupradictorum Canonum.

Igitur, vt ad principium huius captioſi Capituli redeamus, dicitur: Quia Preſbyter non pro-

laro Monachi voto, cum puella, vel meretrice peccans, annos duos pœniteat. Et quis tam hebes, quis tam inſanus reperiri valeat, qui duorum annorum pœnitentiam, deprehenſo in fornicatione Presbytero, idoneam credat? Si quis enim quantulamcumque ſcientiam Canonicæ auctoritatis vel ſummotenus attigit, vt diſtrictiora iudicia taceamus, quia lapſo in fornicatione Presbytero, ſaltem decem annorum pœnitentia decernatur agnoſcit. Hæc autem duorum annorum de fornicatione pœnitentia non modò non Sacerdotum, ſed nec laicorum eſſe perpenditur, quibus nimirum ex hac ruina ad ſatisfactionem currentibus, triennium iudicatur. Deinde additur: Si cum Ancilla Dei, aut maſculo, ſubauditur Presbyter, peccauerit, addatur ieiunium, id eſt, quinque annorum, ſi in conſuetudine eſt: ſimiliter Diaconi, ſi *Monachi* non ſunt, duobus annis, ſicut & Monachi, qui ſine gradu ſunt, pœniteant. Vnum in capite huius inſulſæ ſententiæ, quam expono, alacriter video, libenter attendo; nimirum quod dicitur: Si cum Ancilla Dei, aut cum maſculo. Ecce, ô bone vir ſodomita, in ipſa tua ſcriptura, quam ſingulariter diligis, quam inhianter amplecteris, quam tibi velut clypeum defenſionis opponis, apertè conſideras, quia ſiue cum Ancilla Dei quis peccet, ſiue cum maſculo, nihil differt: ſed æquale peccatum, par decernitur eſſe iudicium. Iam nihil eſt vnde mecum confligere, nihil vnde à meis iure poſſis allegationibus diſcurire.

Sed quis tam veſanè deſipiat, quis tam profundæ tenebras cæcitatis incurrat; vt de lapſu cum Ancilla Dei, hoc eſt, Sanctimoniali, vel Presbytero, quinque; vel Diacono, ſiue Monacho, duorum annorum imponendam pœnitentiam cenſeat? Nonne hæc eſt inſidiatrix tendicula pereuntium? Nonne hic eſt errantium laqueus animarum? Illud autem quis non poterit improbare, quod dicitur: Quia Clericus cum puella, ſi ſine voto Monachi fornicatus fuerit, dimidium annum pœniteat? Et quis ita ſacræ Scripturæ ſcientia polleat, quis ita vel in dialecticæ ſubtilitatis acumine argumentoſus exiſtat, vt tam ex lege legem, tam laudabiliter deteſtādæ auctoritatis iudicabile præiudicium cōdemnare præſumat? Vnde laico triennium datur, inde Clericus dimidio anno pœnitere præcipitur? Beati ergo Clerici, qui fornicantur, ſodomitarum ſi arbitrio iudicentur: eadem quippe menſura qua metiuntur aliis, remetiri cupiunt ſibimetipſis. Satis iſte auctor erroris ad lucrandas diabolo animas auidus extitit, qui dum Monachos perdere ſtuduit, vſque ad Ordinem Clericorum dogma ſuæ peruerſitatis extendit: & animarum homicida, dum ſolâ Monachorum morte ſtomachum ſuæ malitiæ gulatenus explere non potuit, ſatiare ſe vel ex alio Ordine concupiuit.

Iam verò quod ſequitur, videamus: Si quis peccauerit ſicut Sodomitæ, quidam decem annos dicunt pœnitentiæ: qui in conſuetudine habet, amplius pelli debet: ſi in gradu eſt, degradetur, & ſicut laicus pœniteat. Vir, qui inter femora fornicatus fuerit, vno anno pœniteat; ſi iterauerit, duobus annis pœniteat: ſi autem in terga fornicatus fuerit, tribus annis pœniteat. Et cùm peccare ſicut Sodomita, vt ipſi perhibetis, nihil aliud ſit quàm fornicare in terga, quid eſt, quod veſtri Canones in vno pene verſiculo tam multiformes inueniuntur & varij, vt peccantibus ſicut Sodomitæ, decennij pondus iniungant; in terga verò fornicantibus, quod idem eſt, inſtar triennij compendium pœnitentiæ lamenta coerceant? Nonne hæc monſtris meritò comparantur, non natura prolatis, ſed induſtria humana compoſitis, quorum quædam à capitibus equinis incipiunt, & in hircorum vngulas terminantur? Quibus ergo Canonibus, quibus Patrū Decretis ludibrio iſta conueniant, quo à ſemetipſis tam diſſona, & vltra cornuta fronte reſultant? Quæque ſemetipſa conuellunt, quibus auctoritatibus fulciantur? *Omne* enim *regnum*, ait Saluator, *in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſupra domum cadet. & ſi Satanas in ſeipſum diuiſus eſt, quomodo ſtabit doctrina ipſius?* modò enim iudicium diſtrictionis intendere; modò crudelem videntur quaſi miſericordiam exhibere: & velut in chimærali monſtro hinc minas leonis ſpecies terribiliter intonat, inde vilis capella humiliter bęat; & hæc velut variarum diuerſitate formarum in riſum potiùs excitant, quàm ad pœnitentiæ lamenta compungant. Luc. 11.

Quibus quoque in errore ſimilia ſunt, quæ ſequuntur: Qui cum pecude fuerit fornicatus, vel iumento, decem annis pœniteat; item Epiſcopus cum quadrupedibus peccans, decem annis pœniteat, & gradum amittat; Presbyter quinque, Diaconus tres, Clericus duos; cum prius abſolutè dicas: Quia quicumque cum pecude, vel iumento fuerit fornicatus, decem annorum ſatisfactione mulctabitur; quomodo conſequens eſt, quod ſubiungitur, vt Presbytero quinque, Diacono trium, Clerico duorum annorum de pecuali concubitu pœnitentia iudicetur? Vnde quicumque, hoc eſt, quilibet etiam laicus ac decennalis ſpatij afflictione conſtringitur, inde Presbytero quinquennium ponitur, id eſt, dimidium totius pœnitentiæ relaxatur. Quibus, rogo, ſacri eloquij paginis hæc friuola inſomnia congruunt, quæ ſemetipſa tam euidenter impugnant? Quis non perpendat, quis apertè non videat quia hæc, & his ſimilia ſacris Canonibus fraudulenter immiſſa; figmenta ſunt diabolica, atque ad decipiendas ſimplicium animas callidis machinationibus inſtituta? Sicut enim melli, vel quibuſlibet eſculentioribus cibis venenum fraudulenter immittunt: vt dum ad comedendum alimentorum ſuauitas prouocat, virus, quod latet, facilius in hominis interiora ſe transfundat. Ita hæc ſubdola, & mendoſa commenta ſacris inſeruntur eloquiis, vt ſuſpicionem effugiant falſitatis; & quodam quaſi melle ſunt oblinita, dum falſæ pietatis videntur dulcedine ſaporata. Sed caue ab his, quicumque es, ne te Sirenarum carmen mortifera ſuauitate demulceat: ne nauim tuæ mentis in Scyllææ voraginis profunda demergat: non te ſanctorum Conciliorum pelagus prolata forſitan auſteritate perterreat: non te vadoſi Syrtes apocryphorum Canonum promiſſa lenitate fluctuum trahant. Sæpe enim nauis procelloſos fugiens fluctus, dum littoreis propinquatet arenis, naufragium pertulit; & ſæpe alta pelagi ſulcans, ſine iactura oneris, incolumis enatauit.

CAPVT XII.

Quòd hæc ludibria iure à numero Canonum excluduntur, quòd certum habere non videantur Auctorem.

VErumtamen quis iſtos Canones fabricauit? quis in purpureo Eccleſiæ nemore tam ſpinoſos, tam aculeatos paliuri tribulos ſeminare præſumpſit? Conſtat nimirum, quod omnes authentici Canones, aut in venerandis Synodalibus Conciliis ſunt inuenti, aut à ſanctis Patribus Sedis Apoſtolicæ Pontificibus promulgati: nec cuiquam ſoli homini licet Canones edere, ſed illi tantummodo hoc competit priuilegium, qui in B. Petri Cathedra cernitur præſidere. Hæc autem, de quibus loquimur, ſpuria Canonum virulamina, & à ſacris Conciliis noſcuntur excluſa, & à Decretis Patrum omnino probantur extranea: ſequitur ergo, vt nequaquam inter Canones habeantur, quæ nec Decretalibus Patrum Edictis, nec à ſacris videntur prodire Cōciliis. Quidquid enim inter ſpecies non annumeratur, à genere proculdubiò alienum eſſe decernitur. Quòd ſi nomen Auctoris inquiritur, certum non valet dici, quia nec poterat in variis Codicibus vniformiter inueniri. Alibi enim ſcribitur, Theodorus dicit; alibi, Pœnitentialis Romanus dicit; alibi, Canones Apoſtolorum; aliter hic; aliter titulantur illic: & dum vnum habere non merentur Auctorem, omnem perdunt ſine dubio auctoritatem. Quæ enim ſub tot incertis Auctoribus nutant, nullum certa auctoritate confirmant. Et neceſſe eſt, vt quæ dubietatis caliginem legentibus generant, à luce ſacrarum Scripturarum, remota omni dubietate, recedant. Iam verò his ſcenicis deliramentis, de quibus carnales homines præſumebant, ex numero Canonum eliminatis, ac perſpicua argumentorum ratione conuictis, illos Canones apponamus, de quorum fide, & auctoritate nulla prorſus ambiguitate diffidimus. In Ancyrano quippe Concilio reperitur.

CAPVT XIII.

De his, qui fornicantur irrationabiliter, id eſt, qui miſcentur pecoribus, aut cum maſculis polluuntur.

Pœnitentia immundis ſtatuta à Canonibus.

DE his qui irrationabiliter verſati ſunt, ſiue verſantur: Quotquot ante vigeſimum annum tale crimen commiſerunt, quindecim annis exactis in pœnitentia, communionem mereantur orationum: deinde quinquennio in hac communione durantes, tunc demum oblationis Sacramenta contingant. Diſcutiatur autem & vita eorum, qualis tempore pœnitudinis extiterit, & ita miſericordiam conſequantur. Quòd ſi inexplebiliter his hæſere criminibus, ad agendam pœnitentiam prolixius tēpus inſumant. Quotquot autem peracta viginti annorum ætate, & vxorem habentes, hoc peccato prolapſi ſunt, vigintiquinque annorum pœnitudinem gerentes, in communionem recipiantur orationum, in qua quinquennio perdurantes, tunc demum oblationis ſacramenta percipiāt. Quòd ſi qui & vxores habentes, & tranſcendentes quinquageſimum annum ætatis ita deliquerint, ad exitum vitæ communionis gratiam cōſequantur.

Ecce in ipſo huius venerandæ auctoritatis titulo manifeſtè perpendimus, quia non ſolùm hi, qui conſummato actu contra naturam delinquunt: ſed & hi, qui quolibet ingenio cum maſculis polluuntur, concubitoribus pecorum per omnia comparantur. Si enim ad interiecta verba reſpicimus, cautè & cum magnæ diſcretionis libramine poſità peruidemus, cum dicitur: Qui miſcentur pecoribus, aut cum maſculis polluuntur. Nam ſi per hoc, quod dicitur, qui cum maſculis polluuntur, eos tantummodo, qui conſummato actu contra naturam peccant, exprimere voluiſſet, nequaquam ei neceſſe fuiſſet duo verba proponere, qui cum ſolo eo, quod eſt, miſcentur, potuiſſet ſuæ intentionis dicta complere. Sufficeret quippe ad ſtyli compēdium, ſi totam ſententiam vno verbo comprehenderet, dicens: Qui miſcentur pecoribus, aut maſculis. Miſcentur enim vno modo & hi, qui pecora; & hi, qui maſculos violant. Sed cùm alios miſceri pecoribus, alios non miſceri, ſed pollui cum maſculis dicat; patet profectò, quia in fine commatis non de corruptoribus tantummodo maſculorum, ſed & de quolibet modo pollutoribus ſententiam proferat. Notandum autem huius conſtitutionis Edictum præcipuè de laicis inſtitutum, quod facilè perpenditur in eo, quod in ſequentibus ſubinfertur. Quotquot autem peracta viginti annorum ætate, & vxorem habentes, hoc peccato prolapſi ſunt, vigintiquinque annorum pœnitudinem gerentes, in communionem recipiantur orationum, in quo quinquennio perdurantes, tunc demum oblationis Sacramenta percipiant.

Si ergo quilibet ſæcularis huius facinoris reus, peracta viginti quinque annorum pœnitentia, in communionem quidem orationum, necdum autem ad percipienda oblationum Sacramenta admittuntur; quo pacto religioſus non ſolùm ad percipienda, ſed etiam ad offerenda, & conſecranda ipſa ſacra myſteria idoneus iudicabitur? Si vix illi permittitur, vt Eccleſiam cum aliis oraturus introeat; qualiter iſti dabitur, vt ad altare Domini pro aliis interceſſurus accedat? Si ille antequam tam prolixum pœnitentiæ ſpatium tranſigat, non meretur audire; iſte quomodo dignus eſt ſacra Miſſarum ſolemnia celebrare? Si ille, qui minus peccauit, vt putà per latum ſæculi iter incedens, indignus eſt cæleſtis Euchariſtiæ munus ore percipere; qualiter iſte merebitur tam terribile Myſterium pollutis manibus contrectare? Videamus adhuc idem Ancyranum Concilium, quid ex eodem crimine iterum definierit.

CAPVT XIV.

De his, qui in pecudes, vel in maſculos aut olim polluti ſunt, aut hactenus hoc vitio tabeſcunt.

EOs qui irrationabiliter vixerunt, & lepra iniuſti criminis alios polluerunt, præcepit ſancta Synodus inter eos orare, qui ſpiritu periclitantur immundo. Planè dum non dicit, qui lepra iniuſti criminis alios corruperunt, ſed polluerunt, quod etiam cum ipſius tituli præfatione concordat, vbi non de corruptis, ſed de pollutis exorſum eſt; liquet profectò, quia quocumque modo per ardorem libidinis vir cum viro polluitur, non inter Catholicos Chriſtianos, ſed inter dæmoniacos orare præcipitur; quatenus ſi carnales homines ex ſemetipſis neſciunt penſare quod ſunt, ab ipſis ſaltem valeant edoceri, cum quibus ſunt communi orationis ergaſtulo deputati.

Et certè ſatis dignum eſt, vt qui contra legem naturæ, contra humanæ rationis ordinem, carnem ſuam per tam fœda commercia dæmonibus tradunt, communem orationis a gulum cum dæmoniacis ſortiantur. Nam cùm his malis ipſa penitus humana natura reſiſtat, difficultatem diuerſi ſexus abhorreat, luce clarius conſtat, quia nunquam tam auerſa, tam aliena præſumerent, niſi eos, vt puta vaſa iræ apta in interitum, iniqui ſpiritus pleniter poſſiderent: ſed cùm eos poſſidere incipiant, tunc per omne, quod implent, inuaſi pectoris tartareum virus ſuæ malignitatis infundunt; vt iam illa inhianter appetant, non quæ naturalis motus carnis efflagitet, ſed quæ ſola diabolica præcipitatio ſubminiſtret. Nam cùm vir in virum ad perpetrandam immunditiam irruit, non eſt ille naturalis impetus carnis, ſed tantùm diabolicæ ſtimulus impulſionis. Vigilanter ergo ſancti Patres Sodomitas cum energumenis ſimul orare ſanxerunt, quos eodem diabolico ſpiritu inuaſos eſſe non dubitauerunt. Quomodo ergo per Sacerdotalis officij dignitatem inter Deum & populum debet mediator aſſiſtere, qui à totius populi congregatione ſeiunctus, nunquam niſi inter dæmoniacos iubetur orare? Sed quoniam duo ex vno ſacro Concilio teſtimonia adhibere curauimus, quid etiam magnus Baſilius de eo, de quo nunc agitur, vitio ſentiat, inſeramus: vt in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum: ait enim:

S. Baſilius.

CAPVT XV.

De Clericis, vel Monachis, ſi fuerint maſculorum inſectatores.

Nota pœnitentiam impudici oſculi.

Clericus, vel Monachus adoleſcentum, vel paruulorum inſectator, vel qui oſculo, vel qui aliqua occaſione turpi deprehenſus fuerit, publicè verberetur, & coronam amittat, decaluatuſque turpiter ſpuramentis oblinitus in facie, vinculiſque arctatus ferreis, carcerali ſex menſibus anguſtia maceretur, & triduo per hebdomadas ſingulas ex pane ordeaceo ad veſperam fecietur; poſt hæc aliis ſex menſibus ſub ſenioris ſpiritualis cuſtodia, ſegregata in curticula degens, operi manuum, & orationi ſit intentus, vigiliis & orationibus ſubiectus, & ſub cuſtodia ſemper duorum ſpiritualium fratrum ambulet, nulla praua locutione, vel conſilio deinceps iuuenibus coniungendus.

Hic carnalis homo ſtudioſè perpendat, vtrum Eccleſiaſticis officiis vtrò miniſtrare valeat, quem ſacra auctoritas tam ignominioſis, tam turpibus dehoneſtandum contumeliis iudicat: nec ex eo ſibi blandiatur, quia neminem corrupetit, cùm apertiſſimè ſcriptum videat, quia qui ſolo oſculo, vel aliqua occaſione turpi deprehenſus fuerit, omnibus illis probroſæ diſciplinæ confuſionibus meritò ſubiacebit. Quòd ſi oſculum tam auſteræ vltionis ſupplicio plectitur, ipſa cum alio contaminatio quid meretur? Ad puniendum namque cui crimini, cui immaniſſimo ſceleri non ſufficeret publicè verberari, coronam amittere, turpiter decaluari, ſaliuarum ſpurcitiis oblinui, carceralibus anguſtiis diutiis comprimi, ferreis inſuper vinculis coarctari? poſtremum quoque ordeaceo pane feriari præcipitur; quia qui factus eſt ſicut equus & mulus, congruè non cibo reficitur hominum, ſed annona paſcitur iumentorum.

Pſalm. 31.

Peccati grauitas ex pœnitentia

Porrò ſi huius peccati pondus penſare negligimus, in ipſo ſaltem pœnitentiæ iudicio, quod imponitur, manifeſtiſſimè declaratur. Quiſquis enim Canonica cenſura publicam ſubire pœnitentiam cogitur, profectò Eccleſiaſticis indignus officiis perſpicua Patrum ſententia iudicatur. Vnde & B. Papa Siricius inter cætera ſcripſit, dicens: Illud quoque nos par fuit prouidere, vt ſicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur Clericorum, ita & poſt pœnitudinem, ac reconciliationem nulli vmquam laico liceat honorem Clericatus adipiſci: quia quamuis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum Sacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerant vaſa vitiorum. Cùm ergo huius peccati obnoxium non ſolùm datam, ſed & publicam pœnitentiam B. Baſilius ſubire præcipiat, pœnitentem verò Clericatus ordinem obtinere Siricius interdicat; manifeſtè colligitur, quia qui fœda cum maſculo libidinoſæ immunditiæ ſorde polluitur, Eccleſiaſticis fungi officiis non meretur; nec idonei ſunt diuinum tractare myſterium, qui, vt dicitur, dudum fuerant vaſa vitiorum.

rite ſtatuta cognoſcitur.

Siricius Pp.

CAPVT XVI.

Neſandæ turpitudinis digna vituperatio.

Hoc ſanè vitium nulli prorſus eſt vitio conferendum, quod omnium immanitatem ſuperat vitiorum. Hoc ſiquidem vitium mors eſt corporum, interitus eſt animarum, carnem polluit, mentis lumen extinguit, Spiritum ſanctum de templo humani pectoris eiicit, incentorem luxuriæ diabolum introducit, mittit in errorem, ſubtrahit deceptæ menti funditus veritatem, eunti laqueos præparat, cadenti in puteum, ne egrediatur oppilat, infernum aperit, paradiſi ianuam claudit, cœleſtis Hieruſalem ciuem tartareæ Babylonis facit hæredem, de ſtella cœli, ſtipulam exhibet ignis æterni, abſcindit membrum Eccleſiæ, & in vorax projicit gehennæ æſtuantis incendium. Hoc vitium ſupernæ patriæ muros conatur euertere, & rediuiua exuſtæ Sodomæ ſatagit mœnia reparare. Hoc eſt enim, quod ſobrietatem violat, pudicitiam necat, caſtitatem iugulat, virginitatem, quæ irrecuperabilis eſt, ſpurciſſimæ contagionis mucrone trucidat. Omnia fœdat, omnia maculat, omnia polluit: & quantum ad ſe, nihil purum, nihil à ſordibus alienum, nihil mundum eſſe permittit: *Omnia enim*, vt Apoſtolus ait, *munda mundis; contaminatis autem & infidelibus nihil mundum.*

Tit. 1.

Hoc vitium à choro Eccleſiaſtici conuentus eliminat, & cum energumenis ac dæmonio laborantibus orare compellit, à Deo animam ſeparat, vt dæmonibus iungat. Hæc peſtilentiſſima Sodomorum regina ſuæ tyrannidis legibus obſequentem, hominibus turpem, Deo reddit odibilem: aduerſus Deum nefanda bella conſerere, nequiſſimi ſpiritus imperat militiam baiulare: ab Angelorum conſortio ſeparat, & infelicem animam ſub propriæ dominationis iugo à ſua nobilitate captiuat. Virtutum armis ſuos milites exuit, omniumque vitiorum iaculis, vt confodiantur, exponit. In Eccleſia humiliat, in foro condemnat, fœdat in ſecreto, dehoneſtat in publico, conſcientiam rodit vt vermis, carnem exurit vt ignis; anhelat, vt voluptatem expleat; at contrà timet ne ad medium ve-

niat, ne in publicum exeat, ne hominibus innoteſcat. Quem enim ille non timeat; qui & ipſum communis ruinæ participem pauida ſuſpicione formidat? Ne videlicet & ipſe qui ſimul peccat, iudex ſceleris per confeſſionem fiat, dum non modò quid peccauerit, confiteri non ambigat, ſed etiam eum quo peccauit, conſequenter adiungat: ſicut vnus in peccato mori, niſi altero moriente non potuit: ita & alter alteri reſurgendi occaſionem præbeat, cùm reſurgit. Ardet caro miſera furore libidinis, tremit mens frigida rancore ſuſpicionis, & in pectore miſeri hominis iam quaſi tartareum chaos exæſtuat, dum quot cogitationum aculeis pungitur, quodammodo tot pœnarum ſuppliciis cruciatur. Infelici quippe animæ poſtquam hic venenatiſſimus coluber dentes ſemel infixerit, illico ſenſus adimitur, memoria tollitur, mentis acies obſcuratur; fit immemor Dei, obliuiſcitur etiam ſui. Hæc namque peſtis fidei fundamentum euacuat, ſpei robur eneruat, charitatis vinculum diſſipat, iuſtitiam tollit, fortitudinem ſubruit, temperantiam eximit, prudentiæ acumen obtundit.

Et quid amplius dicam? Quandoquidem omnem virtutum cuneum de curia humani cordis expellit, omnemque vitiorum barbariem, velut euulſis portarum repagulis, intromittit. Cui ſcilicet illa, quæ ſub ſpecie terrenæ Hieruſalem dicitur, Hieremiæ ſententia congruenter aptatur:
Thren. 1. *Manum*, inquit, *miſit hoſtis ad omnia deſiderabilia eius: quia vidit gentes ingreſſas ſanctuarium ſuum, de quibus præceperas ne intrarent in Eccleſiam tuam.* Nimirum quem hæc atrociſſima beſtia cruentis ſemel faucibus deuorat, à cunctis bonis operibus quibuſdam ſuis vinculis obligat per omnia nequiſſimæ prauitatis abrupta præcipitanter effrænat. Mox nempe vt quiſque in hanc extremæ perditionis abyſſum fuerit lapſus, à ſuperna patria exul efficitur, à Chriſti corpore ſeparatur, totius Eccleſiæ auctoritate confunditur, omnium ſanctorum Patrum iudicio condemnatur, inter homines in terra deſpicitur, à cœleſtium ciuium contubernio reprobatur; fit ſibi cœlum ferreum, & terra ænea; neque illuc poteſt pondere criminis grauatus aſſurgere; neque hic ſua mala ignorantiæ latibulo diutiùs occultare: non hic poteſt gaudere, dum viuit; neque illic ſperare, dum deficit: quia & nunc humanæ deriſionis opprobrium, & poſtmodum æternæ damnationis cogitur perferre tormentum. Cui videlicet animæ benè congruit illa Propheticæ lamentationis vox,
Thren. 1. quæ dicitur: *Vide, Domine, quoniam tribulor, venter meus conturbatus eſt, ſubuerſum eſt cor meum in memetipſa, quoniam plena ſum amaritudine, foris interficit gladius, & domi mors ſimilis eſt.*

CAPVT XVII.

Flebilis lamentatio ſuper animam immunditiæ ſordibus deditam.

EGo, ego te, infelix anima, defleo: atque ex intimo pectore de tuæ perditionis ſorte ſuſpiro. Defleo te, inquam, miſerabilis anima immunditiæ ſordibus dedita, toto nimirum lacrymarum
Hier. 5. fonte lugenda. Proh dolor! Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? Nec inconuenientiùs hæc flebilis vox me nunc ſingultante depromitur, quàm tunc ex ore Prophetico ferebatur. Non enim lapidea turritæ vrbis propugnacula, non manufacti templi ſubuerſa conqueror ædificia, non vilis vulgi agmina lamentorum ad Babylonici Regis imperium ducta fuiſſe captiua; nobilis à me animæ plangitur, ad imaginem Dei, & ſimilitudinem condita, & pretioſiſſimo Chriſti ſanguine comparata; multis clarior ædificiis, cunctis certè terrenæ fabricæ præferenda faſtigiis. Inſignis igitur animæ lapſum, & templi, in quo Chriſtus habitauerat, lamentor excidium. Oculi mei plorando deficite, vberes lacrymarum riuos effundite, continuis fletibus triſtitia lugubres ora rigate. Deducant cum Propheta oculi mei lacry- *Hier. 14.* mas per diem & noctem, & non taceant, quoniam contritione magna contrita eſt virgo filia populi mei plaga peſſima vehementer. Filia quippe populi mei peſſima plaga percuſſa eſt, quia anima, quæ ſanctæ Eccleſiæ fuerat filia, ab hoſte humani generis telo immunditiæ eſt crudeliter ſauciata: & quæ in aula Regis æterni lacte ſacri eloquij tenerè ac molliter enutriebatur; nunc veneno libidinis peſtilenter infecta, in ſulphureis Gomorrhæ cineribus tumefacta, ac rigida iacere conſpicitur. Qui enim veſcebantur *Thren. 4.* voluptuosè, interierunt in viis: qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora. Quare? ſequitur Propheta, & dicit: *Quia maior effe-* *Ibid.* *cta eſt iniquitas filiæ populi mei peccato Sodomorum, quæ ſubuerſa eſt in momento.* Iniquitas quippe Chriſtianæ animæ peccatum ſuperat Sodomorum, quia vnuſquiſque nunc tanto deterius delinquit, quanto & ipſa Euangelicæ gratiæ mandata contemnit: & ne remedium excuſatoriæ tergiuerſationis inueniat, notitia illum diuinæ legis inſtanter accuſat.

Heu! heu! infelix anima! cur non conſideras à quantæ dignitatis culmine ſis eiecta, quanto ſplendoris & gloriæ ſis decore nudata? Quomodo obtexit caligine in furore ſuo Dominus fi- *Thren. 2.* liam Sion, proiecit de cœlo in terram Inclytam Iſraël, egreſſus eſt à filia Sion omnis decor eius. Ego calamitati tuæ compatiens, & ignominiam tuam amariſſimè deflens, dico: *Defecerunt præ* *Ibid.* *lacrymis oculi mei, conturbata ſunt viſcera mea, effuſum eſt in terra iecur meum ſuper contritione filiæ populi mei*; & tu mala tua penſare diſſimulans, atque animos à crimine ſumens, ſedeo, ais, regina, & vidua non ſum? Ego captiuitatem tuam *Hier. 2.* miſeratus exclamo: Quare Iacob ductus eſt vt vernaculus, & Iſraël factus eſt in prædam? Et tu dicis: Quia diues ſum, & locupletatus, & nul- *Apoc.* lius egeo. Et neſcis quia tu es miſer, & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus?

Perpende miſer, quanta cor tuum obſcuritas premat: animaduerte, quàm denſa te caligo cæcitatis inuoluat. In virilem ſexum furor te libidinis impulit? In tuam te ſpeciem, hoc eſt, virum in virum, luxuriæ rabies incitauit? Nunquid hircus in hircum aliquando libidine præcipitatus inſiliit? Nunquid aries in arietem ardore coitus inſaniuit: Equus nempe cum equo ad vnum præſepe blandè & concorditer paſcitur, qui viſa equa in inſenſibilitatem luxuriæ protinus efferatur. Nunquam taurus taurum amore coëundi petulanter appetiit, nunquam aſinus ſtimulo concubendi cum aſino ruditus emiſit. Hoc ergo perditi homines perpetrare non metuunt, quod ipſa quoque bruta animalia perhorreſcunt: quod ab humanæ prauitatis temeritate committitur, irrationabilium pecorum iudicio condemnatur. Dic vir euirate, reſponde homo effeminate, quid in viro quæris, quod

in temetipſo inuenire non poſſis? quam diuerſitatem ſexuum? quæ varia lineamenta membrorum? quam mollitiem? quam carnalis illecebræ teneritudinem? quam lubrici vultus iucunditatem? Terreat te, quæſo, vigor maſculini aſpectus, abhorreat mens tua viriles artus. Naturalis quippe appetitus officium eſt, vt hoc vnuſquiſque extrinſecus quærat, quod intra ſuæ facultatis clauſtra reperire non valet. Si ergo te contrectatio maſculinæ carnis oblectat, verte manus in te: & ſcito, quia quidquid apud te non inuenis, in alieno corpore in vacuum quæris. Væ tibi, infelix anima! de cuius interitu triſtantur Angeli, inſultant plauſibus inimici, facta es præda dæmonum, rapina crudelium; ſpolium impiorum: *Aperuerunt ſuper te os ſuum omnes inimici tui, ſibilauerunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt, Deuorauimus eam: en iſta eſt dies, quam expectabamus, inuenimus, vidimus.*

Thren. 2.

CAPVT XVIII.

Quòd ideo anima debet plangi, quia non plangit.

ICcirco ego te, ô miſerabilis anima, tot lamentationibus defleo, quia te flere non cerno: iccirco ego pro te humi proſtratus iaceo, quia te malè erectam poſt tam grauem lapſum vltrò etiam ad faſtigium Eccleſiaſtici Ordinis contendere video. Cæterùm ſi tu te in humilitate deprimeres, ego de tua reſtauratione ſecurus, totis in Domino viſceribus exultarem: ſi contriti cordis digna compunctio pectoris tui arcana concuteret, ego non immeritò ineffabilis lætitiæ tripudio iucundarer. Iccirco ergo maximè flenda es, quia non fles: ideo alienis doloribus indiges, quia calamitatis tuæ periculum ipſa non doles: & eo amarioribus fraternæ compaſſionis es fletibus deploranda, quo nullo perpendeſis propriæ triſtitiæ mœrore turbata; vt quid damnationis tuæ pondus penſare diſſimulas? vt quid te modò in peccatorum profunda mergendo, modò in ſuperbiam eleuando, iram tibi in die iræ theſaurizare non ceſſas? Venit, venit ſuper te maledictio illa, quæ ex ore Dauid in Ioab, & in domum eius eſt, fuſo Abner ſanguine, iaculata. Peſtis illa Gomorrhiana nunc in habitatione tui corporis viuit, quæ domum Ioab crudelis homicidij vltione damnauit. Percuſſo quippe Abner, ait Dauid: *Mundus ego ſum, & regnum meum vſque in ſempiternum à ſanguine Abner filij Ner: & veniat ſuper caput Ioab, & ſuper omnem domum patris eius, nec deficiat de domo Ioab Gomorrhianū ſuſtinens.* Pro quo ſecunda tranſlatio habet: Fluxum ſeminis ſuſtinens, & leproſus tenens fuſum, & cadens gladio, & indigens pane. Lepra quippe perfunditur, qui grauis peccati labe fœdatur. Fuſum verò tenere, eſt virilis vitæ fortia facta relinquere, & fœmineæ conuerſationis illecebroſam mollitiem exhibere. Gladio cadit, qui furorem diuinæ indignationis incurrit. Pane indiget, quem à perceptione Chriſti corporis, proprij reatus pœna coërcet, Ille eſt enim panis viuus qui de cœlo deſcendit.

2. Reg. 3.

Ioan. 6.

Si ergo poſt fluxum ſeminis leproſus factus præcepto legis extra caſtra manere compelleris, cur adhuc in eiſdem caſtris etiam honoris primatum obtinere contendis? Numquid non Ozias Rex cùm ſuperbè adolere incenſum ſuper altare thymiamatis voluiſſet, poſtquam ſe plaga lepræ cœlitus percuſſum agnouit, non modò à Sacerdotibus de templo expelli patienter tulit; ſed & ipſe celeriter egredi feſtinauit? Scriptum quippe eſt: *Cumque reſpexiſſet eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui Sacerdotes, viderunt lepram in fronte eius, & feſtinato expulerunt eum:* moxque ſubiungitur: *Sed & ipſe perterritus, accelerauit egredi, eo quod ſenſiſſet plagam Domini.*

2. Paral. 20.

Si Rex corporali lepra percuſſus, à Sacerdotibus de templo eijci non contempſit; tu leproſus in anima, cur tot ſanctorum Patrum iudicio à ſacris altaribus remoueri non pateris? Si ipſe dimiſſo regiæ dignitatis imperio, habitare in domo priuata vſque ad obitum non erubuit; tu cur à Sacerdotalis officij confunderis arce deſcendere, vt in pœnitentiæ ſepultura concluſus, te inter viuos ſtudeas quaſi mortuum deputare? Et, vt ad illam Ioab myſticam recurramus hiſtoriam, ſi ipſe gladio corruiſti, quomodo alium per Sacerdotalem gratiam ſuſcitabis? Si ipſe exigentibus meritis, indiges pane, id eſt, à Chriſti ſeparatus es corpore, quo pacto alium poteris cœleſtis menſæ dapibus ſatiare? Si tu Oziæ lepra es percuſſus in fronte, hoc eſt, infamiæ nota dehoneſtatis in facie, quomodo aliū poteris obducta perpetrati criminis alluuione purgare? Erubeſcat ergo tumefacta ſuperbia, nec ſuper ſe extolli inaniter appetat, quam infra ſe proprij reatus ſarcina non mediocriter grauat: diſcat mala ſua ſubtili conſideratione perpendere, diſcat ſe intra menſuræ ſuæ metas humiliter cohibere: ne dum id, quod nullo modo præualet aſſequi, arroganter vſurpet: hoc etiam, quod vera humilitas ſperare potuiſſet, prorſus amittat.

CAPVT XIX.

Quòd enim eſt populi, officium Sacerdotis indigni.

QVid eſt, quæſo, ô damnabiles carnales homines, quod tanto ambitionis ardore Eccleſiaſticæ dignitatis culmen appetitis? Quid eſt, quod tanto deſiderio veſtræ perditionis nexibus Dei populum illaqueare tentatis? Non vobis ſufficit, quia voſmetipſos in alta facinorum præcipitia mergitis, niſi ruinæ veſtræ periculo & alios inuoluatis? Si enim fortaſſe quis veniat, vt pro ſe ad intercedendum nos apud potentem quempiam virum, qui ſibi iratus, nobis verò eſſet incognitus, ducat, protinus reſpondemus: Ad intercedendum venire non poſſumus, quia familiaritatis eius notitiam non habemus. Si ergo homo apud hominem, de quo minimè præſumit, fieri interceſſor erubeſcit; qua mente apud Deum interceſſionis locum pro populo arripit, qui familiarem ſe eius gratiæ eſſe per vitæ meritum neſcit: Aut ab eo quomodo in aliis veniam poſtulat, qui, vtrum ſibi ſit placatus, ignorat? Qua in re eſt adhuc aliud ſollicitius formidandum, ne qui placare iram poſſe creditur, hanc ipſe ex proprio reatu mereatur. Cuncti enim liquidò nouimus, quia cùm is qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur.

Immundus Sacerdos dum pro aliis intercedit, iram Dei in ſe prouocat.

Qui ergo adhuc deſideriis terrenis aſtringitur, caueat, ne diſtricti iram Iudicis grauius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat ſubditis auctor ruinæ. Solerter ergo ſe quiſque metiatur, ne locum Sacerdotalis officij ſuſcipere audeat, ſi adhuc in ſe vitium damnabiliter regnat; ne is, quem crimen deprauat proprium, interceſſor fieri appetat pro culpis aliorum. Parcite ergo, parcite, & furorem Dei aduerſum vos inextinguibiliter accendere formidare, ne quem iniquè agendo, patenter offenditis, ipſis quoque orationibus acriùs irritetis: ac propria ruina contenti, cauete fieri alienæ perditionis

tionis obnoxij: quatenus quò temperantius nunc peccando corruitis, eo facilius quandoque porrecta manu pœnitentiæ per Dei miſericordiam reſurgatis.

CAPVT XX.

Quòd de manibus immundorum nolit Deus accipere ſacrificium.

QVod ſi ipſe omnipotens Deus de manibus eſtris ſacrificium dedignatur accipere, qui vos eſtis qui nolentí importunè præſumatis ingerere? *Prou. 21.* Victimæ quippe impiorum abominabiles Domino. Sed qui me ſtomachamini, atque deſpicitis, auſcultare ſcribentem, ipſum ſaltem audite Prophetico vobis ore loquentem: Ipſum, inquam, audite concionantem, intonantem, veſtra ſacrificia reſpuentem, veſtris obſequiis publicè reclamantem. Ait enim eximius Prophetarum Iſaias, immo Spiritus ſanctus per os Iſaiæ: *Iſa. 1.* *Audite*, inquit, *verbum Domini, principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei noſtri, populus Gomorrhæ: Quò mihi multitudinem victimarum veſtrarum, dicit Dominus? Plenus ſum holocauſto arietum, & adipe pinguium: & ſanguinem vitulorum & agnorum, & hircorum nolui. Cùm veneritis ante conſpectum meum, quis quæſiuit hæc de manibus veſtris, vt ambularetis in atriis meis? Ne offeratis vltrà ſacrificium fruſtrà; incenſum abominatio eſt mihi: Neomenias, & ſabbatum, & feſtiuitates alias non feram: iniqui ſunt cœtus veſtri; Kalendas veſtras, & ſolemnitates veſtras odiuit anima mea; facta ſunt mihi moleſta, laboraui ſuſtinens. Et cùm extenderitis manus veſtras, auertam oculos meos à vobis: & cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam: manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt.* Animaduertitis igitur, quia licet omnia vitiorum mala diuinæ correptionis ſententia communiter feriat, in principes tamen Sodomorum, & populum Gomorrhæ principaliter iaculata deſcendat; vt ſi humanæ atteſtationi credere fortaſſe diſſimulat, quàm ſit hoc mortale vitium, diuino ſaltem teſtimonio, litigioſorum temeritas acquieſcat.

Manus immundorum nunc plenæ ſanguine dicuntur. Si autem ab aliquo nobis opponatur, quòd In Prophetica locutione ſubiungitur: *Manus*, inquit, *veſtræ ſanguine plenæ ſunt*; vt videlicet in diuinæ inuectionis oraculo magis homicidium quàm carnis immunditiam velit intelligi, nouerit in diuinis eloquiis omnia peccata ſanguinem nuncupari; Dauid atteſtante, qui ait: *Pſal. 50.* *Libera me de ſanguinibus Deus, Deus ſalutis meæ.* Verumtamen ſi & huius vitij naturam ſtudeamus ſolerter inſpicere & Phyſicorum dicta ad memoriam reuocare, inuenimus ſeminis fluxum ex ſanguinis origine procreatum. Sicut enim agitatione ventorum aqua maris in ſpumam conuertitur, ita contrectatione genitalium ſanguis in humorem ſeminis excitatur.

Non ergo à ſano intellectu abhorrere meritò creditur, ſi quod dictum eſt, manus veſtræ ſanguine plenæ ſunt, de peſte immunditiæ dictum eſſe videatur. Et hoc fortaſſe fuit, quòd illa in Ioab vindicta non ex alia, quàm ex ſui ſanguinis culpa proceſſit; vt qui alienum ſanguinem volens effuderat, digna eum pœna percelleret, ſi & ſui ſanguinis profluuium nolendo toleraret. Sed quia diu diſputando ad hoc vſque peruenimus, vt & ipſum Dominum immundorum ſacrificia reprobantem, & conteſtatoriè prohibentem, liquidò monſtraremus quid nos peccatores mi-

A tamur, ſi ab his in noſtra admonitione contemnimur? Si diuinæ vocis imperium paruipendi incraſſato reproborum corde conſpicimus, quid mirum ſi nobis non creditur, qui terra ſumus?

CAPVT XXI.

Quòd nulla ſanctitatis oblatio à Deo ſuſcipitur, quæ immunditiæ ſordibus inquinatur.

IAm ergo qui ſanctorum Patrum reuerenda Concilia deſpicit, qui Apoſtolorum Apoſtolicorumque virorum præcepta contemnit, qui Canonicæ ſanctionis Edicta præterire non meruit, B qui ipſius diuinæ auctoritatis imperium floccipendit, admonendus eſt ſaltem vt diem vocationis ſuæ ante oculos ponat: & quo grauiùs peccat, eo duriùs ſe iudicandum eſſe non ambigat. Sicut ſub ſpecie Babylonis ab Angelo dicitur: *Apoc. 18.* *Quantum ſe exaltauit, & in deliciis fuit, tantum date ei tormenta & luctus.* Admonendus eſt, vt conſideret, quia quandiu huius vitij morbo laborare non ceſſat, etiam ſi aliquid boni agere cernitur, ſuſcipere tamen præmium non meretur. *Immundi hominis etiam bona opera Deo diſplicent.* Nec vlla religio, nulla ſanè mortificatio, nulla vitæ perfectio oculis ſuperni Iudicis digna decernitur, quæ tam turpis immunditiæ ſordibus inquinatur.

C Vt autem probetur verum eſſe quod dicitur, Venerabilis Bedæ teſtimonium in medium deducatur: *Qui*, inquit, *ita eleemoſynam tribuit, vt culpam non dimittat, animam non redimit, quam à vitiis non compeſcit.* *Bedâ.* Hoc ille Eremita ſuo facto probat, qui cùm multis virtutibus cum ſuo quodam collega deſeruiſſet, hæc illi per diabolum iniecta cogitatio eſt: vt quandocumque libidine titillaretur, ſic ſemen detritu genitalis membri egerere deberet, tamquam phlegma de naribus projiceret: qui ob id & dæmonibus moriens, vidente ſocio, traditus eſt. *Confirmatur exemplo Eremitæ.* Tum idem ſocius textum eius ignorans, ſed exercitia virtutum recolens, D penè deſperauit, dicens: O quis poterit ſaluus eſſe? quomodo iſte periit? Cui mox Angelus aſtans, dixit: Ne turberis, iſte enim, licet multa fecerit, tamen per illud vitium, quod Apoſtolus vocat immunditiam, cuncta fœdauit. *Rom. 1.*

CAPVT XXII.

Quòd omnes quatuor illi modi ſuperiùs enumerati, contra naturam ſunt.

NOn ergò in eo ſibi quiſque blandiatur, quia cum alio non corruit, ſi per ſemetipſum his luxuriantis illecebræ contaminationibus fluit, E cùm iſte infelix Eremita, qui dæmonibus in mortis articulo traditur, non alium polluiſſe, ſed ſemetipſum perdidiſſe per immunditiam doceatur. Sicut enim ex vno vitis ceſpite diuerſi palmites prodeunt, ita ex vna Sodomitica immunditia, velut venenatiſſima radice, quatuor illi ramuſculi, quos ſuperiùs enumerauimus, oriuntur; vt ex quocumque eorum quis peſtiferum botrionem carpat, protinus veneno infectus indifferenter intereat. Ex vinea enim Sodomorum vitis eorum, & propago eorum ex Gomorrha: *Vna eorum, vua fellis, & botrus amaritudinis ipſis.* *Deut. 32.* Serpens enim iſte, quem noſtræ diſputationis ſude frangere nitimur, quadriceps eſt, & cuiuſcumque capitis dente momordit, eorum

mox ſuæ nequitiæ virus infudit.

Siue ergo ſemetipſum quis polluat, ſiue alium quocumque modo, licet diſcretione ſeruata, proculdubiò tamen Sodomiticum ſcelus perpetraſſe conuincitur. Neque enim legitur, quòd illi Sodomorum incolæ ſolummodo alios conſummmato actu corruperint: ſed potiùs credendum eſt quòd iuxta effrænatæ libidinis impetum, diuerſis modis ſint in ſe, vel in alios turpitudinem operati. Planè ſi quis veniæ locus in huius vitij ruina præberetur, cui propenſiùs remiſſio indulgenda competeret, quàm illi videlicet Eremitæ, qui neſciendo peccauit? qui per ſimplicitatis imperitiam cecidit? qui ſibi hoc licere, velut naturalis officij debitum, æſtimauit? Diſcant miſeri, diſcant ſe à tam deteſtabilis vitij peſte compeſcere, lenocinantem libidinis laſciuiam viriliter edomare, petulantia carnis incentiua reprimere, terribile diuinæ diſtrictionis iudicium medullitus formidare; ad memoriam ſemper reuocantes illam Apoſtolicæ comminationis ſententiam, quâ dicitur: *Terribile eſt incidere in manus Dei viuentis.* Illud etiam formidoloſè recolentes, quod Propheta minaciter intonat; dicens: *Quia in igne zeli Domini deuorabitur omnis terra, & in gladio eius omnis caro.* Si enim carnales homines diuino gladio deuorandi ſunt, vt quid nunc ipſam carnem damnabiliter diligunt? vt quid carnis voluptatibus eneruiter cedunt? Ille nimirum eſt gladius, quem Dominus per Moyſen intentat peccatoribus, dicens: *Exacuam velut fulgur gladium meum.* Et iterum: *Gladius*, inquit, *meus manducabit carnes*: id eſt, furor meus deglutiet in carnis delectatione viuentes. Sicut enim ij, qui aduerſus vitiorum monſtra confligunt, ſupernæ virtutis auxilio fulciuntur: ita è diuerſo carnis immunditiæ dediti, ſoli diuinæ vltionis iudicio reſeruantur, Vnde & Petrus, *Nouit*, inquit, *Dominus pios de tentatione eripere, iniquos verò in die iudicij cruciandos reſeruare: magis autem qui poſt carnem in concupiſcentia immunditiæ ambulant.* Quos etiam alibi increpans, ait: *Exiſtimantes*, inquit, *diei delicias: coinquinationes, & maculæ deliciis affluentes, in conuiuiis luxuriantes vobiſcum, oculos habentes plenos adulterio, & inceſſabili delicto.*

Timor extremi iudicij carnis ſtimulos domat.

Hebr. 10.

Sophon. 1. & 2.

Deu. 32.

Ibid.

2. Pet. 2.

Ibid.

Eec glorientur, qui in ſacro Ordine poſiti ſunt, ſi exectrabiliter viuunt: quia quo altiùs ſtantes eminent, eo profundiùs corruentes iacent: & ſicut alios deberent nunc in ſanctæ conuerſationis vita præcedere, ita poſtmodum atrociora coguntur ſupplicia ſuſtinere; quia iuxta Petri vocem; *Deus etiam Angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reſeruari. Et ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens, euerſione damnauit, exemplo eorum qui impiè acturi ſunt.* Quid eſt quod beatus Apoſtolus poſtquam diabolicæ damnationis præcipitium retulit, ad Sodomorum quoque, & Gomorrhæorum ſe mox conuertit excidium; niſi vt patenter oſtenderet, quia qui nunc ſunt immunditiæ vitio traditi, ſimul etiam cum immundis ſpiritibus æterna ſunt vltione damnandi? Et quos nunc ardor Sodomiticæ libidinis vexat, poſtmodum etiam cum ipſo totius iniquitatis auctore flamma perpetuæ combuſtionis exurat? Cui ſententiæ etiam Iudas Apoſtolus aptiſſimè concinit, dicens: *Angelos*, inquit, *qui non obſeruauerunt ſuum principatum, ſed dereliquerunt ſuum domicilium, in iudicium magni diei, vinculis æternis ſub caligine ſeruauit: ſicut Sodoma & Gomorrha, & finitimæ ciuitates ſimili modo exfornicatæ, & abeuntes poſt carnem alteram, factæ ſunt exemplum ignis æterni pœnam ſuſtinentes.* Patet ergo, quia ſicut Angeli ſuum non obſeruantes principatum, tartareæ caliginis meruere ſupplicium; ita qui à ſacri Ordinis dignitate, in carnalis vitij voraginem corruunt, in perpetuæ damnationis baratrum meritò deuoluuntur.

2. Pet. 2.

Gen. 19.

Iudas cap. vnico.

Et, vt breuiter cuncta concludam, quiſquis quolibet eorum modo, quos ſuprà diſtinximus, nefandæ turpitudinis ſe contagione fœdauerit, niſi fructuoſæ pœnitentiæ fuerit ſatisfactione purgatus, nunquam habere Dei gratiam poterit, numquam Chriſti corpore & ſanguine dignus erit, numquam cœleſtis patriæ limen intrabit, quod Apoſtolus Ioannes in Apocalypſi manifeſtè declarat, qui dum de cœleſtis Regni gloria loqueretur, addidit, dicens: *Non intrabit in illam aliquis coinquinatus, & faciens abominationem.*

Apoſt. 21.

CAPVT XXIII.

Exhortatio lapſi in peccato hominis, vt reſurgat.

EXurge, exurge, quæſo, expergiſcere, ô homo, qui miſeræ voluptatis ſopore deprimeris: reuiuiſce tandem, qui lethali coram inimicis tuis gladio corruiſti. Adeſt Apoſtolus Paulus: audi illum vociferantem, pulſantem, concutientem, clariſque ſuper te vocibus inclamantem: *Exurge*, inquit, *qui dormis, & exurge à mortuis, & exſuſcitabit te Chriſtus.* Qui Chriſtum reſuſcitatorem audis, cur de tua reſuſcitatione diffidis? Audi ex ore ipſius: *Qui credit*, inquit, *in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet.* Si vita viuificatrix te quærit erigere, tu cur vlterius feras in tua morte iacere? Caue, caue ergo, ne te baratrum deſperationis abſorbeat. Mens tua fiducialiter ex diuina pietate præſumat, ne pro magnitudine criminis impœnitens obdureſcat. Non eſt enim peccatorum deſperare, ſed impiorum: nec magnitudo criminum in deſperationem adducit animam, ſed impietas. Si enim tantum diabolus potuit, vt te in huius vitij profunda ſubmergeret; quanto magis te virtus Chriſti poterit ad eum, de quo lapſus es, verticem reuocare? *Numquid qui cecidit, non adiiciet vt reſurgat?* Cecidit aſinus carnis tuæ in luto ſub pondere; eſt ſtimulus pœnitentiæ, qui pungat; eſt manus ſpiritus, quæ viriliter extrahat. Samſon ille fortiſſimus, quia malè blandienti mulieri ſecretum ſui cordis aperuit, non ſolùm ſeptem crines, quibus virtus alebatur, amiſit, ſed etiam præda factus Allophylis, oculos perdidit: poſtmodum verò capillis iam renaſcentibus, Domini Dei ſui auxilium humiliter petiit templum Dagon ſtrauit, & multo maiorem quàm priùs hoſtium multitudinem interemit.

Epheſ. 5.

Ioan. 11.

Impietas, non peccata, deſperationem inducunt.

Pſal. 40.

Iudic. 16.

Miſericordiæ diuinæ exempla.

Si ergo te impudica caro tua mollia ſuadendo decepit, ſi ſeptem dona ſancti Spiritus abſtulit, ſi lumen non frontis ſed cordis extinxit, non concidas animo, noli funditus deſperare, adhuc te in vires collige, viriliter excute, fortia tentare præſume, & ſic per Dei miſericordiam de inimicis tuis poteris triumphare. Et certè Philiſtæi crines Samſon potuerunt quidem radere, ſed non euellere; quia & iniqui ſpiritus licet à te chariſmata ſancti Spiritus ad tempus excluſerint, nequaquam tamen præualent diuinæ reconciliationis remedium irrecuperabiliter abnegare. Qualiter, obſecro, de largiſſima Domini valeas miſericordia deſperare, qui etiam Pharaonem arguit, quia poſt peccatum ad pœnitentiæ remedium non confugit? Audi certè quid dicat: *Brachia*, inquit, *Pharaonis Regis Ægypti*

3. Reg. 21. *eruerint, & non eſt deprecatus vt daretur in eo ſanitas, & redderetur ei virtus ad comprehendendum gladium.* Quid dicam Achab Regem Iſrael, qui poſtquam idolis fabricatus eſt, poſtquam Naboth Iezrahelitem impiè trucidauit, tandem ſicut ex parte humiliatus eſt, ita etiam ex parte eſt miſericordiam conſecutus? Teſte enim Scriptura, poſtquam terrorem diuinæ comminationis accepit, ſcidit veſtem, & operuit cilicio carnem ſuam, ieiunauitque, & dormiuit in ſacco, & ambulabat demiſſo capite. quid itaque poſt hæc? *Factus eſt ſermo Domini ad* Ibid. *Eliam Thesbitem, dicens. Nonne vidiſti humiliatum Achab coram me? Quia igitur humiliatus eſt mei cauſa, non inducam malum in diebus eius.* Igitur ſi & illius pœnitentia non deſpicitur, qui nequaquam perſeueraſſe cognoſcitur, cur tu ex diuinæ miſerationis largitate diffidas, ſi infatigabiliter perſeuerare contendas? Statue quoque tibi certamen aſſiduum aduerſus carnem, armatus ſemper aſſiſte contra importunam libidinis rabiem. Si luxuriæ flamma in oſſibus æſtuat, protinus illam memoria perpetui ignis extinguat; ſi callidus inſidiator lubricam carnis ſpeciem obijcit, illico mens ad mortuorum ſepulchra oculum dirigat: & quid illic ſuaue tactu, quid delectabile viſu reperiatur, ſolerter attendat.

Inferni, mortiſque meditatio exting. [illegible]

Conſideret itaque quia virus, quod nunc intolerabiliter fœtet, quid ſanies, quæ vermes gignit, & paſcit, quòd quidquid pulueris, quidquid aridi cineris illic iacere conſpicimus, olim lera caro fuit, quæ huiuſmodi paſſionibus in ſua viriditate ſubiacuit. Perpendantur denique nerui rigidi, dentes nudi, oſſium, articulorumque compago diuulſa, omniumque membrorum compoſitio enormiter diſſipata. Sic, ſic informis, atque confuſæ imaginis monſtrum extrahat ab humano corde præſtigium. Penſa igitur quàm periculoſæ viciſſitudinis ſit permutatio, quòd per momentaneam delectationem, qua in puncto ſemen ejicitur, pœna, quæ ſequitur, per millia annorum curricula non finitur. Cogita quàm miſerum ſit, quòd per vnum membrum, cuius nunc voluptas expletur, totum poſtmodum corpus ſimul cum anima atrociſſimis flammarum incendiis perpetuò cruciatur. His, & huiuſmodi impenetrabilibus cogitationum clypeis imminentia mala propelle, præterita per pœnitentiam dele. Carnis ſuperbiam ieiunium frangat; mens aſſiduæ orationis dapibus ſaginata pingueſcat. Hoc itaque modo præſul ſpiritus ſubiectam carnem diſciplinæ fræno coërceat, & ad ſupernam Hieruſalem quotidie feruentis deſiderij gradibus feſtinare contendat.

CAPVT XXIV.

Quòd ad edomandam libidinem ſatis proſit caſtitatis præmia contemplari.

OPeræpretium quoque eſt vt promiſſa caſtitati præmia inceſſanter aſpicias. quorum dulcedine prouocatus, quidquid verſutia callidi inſidiatoris opponitur, libero fidei pede tranſcendas. Si enim attendatur felicitas, ad quam non ſine tranſitu attingitur, leue ſit quod tranſeundo laboratur: & conductus foſſor tædium laboris alleuiat, dum mercedem operis, quæ debetur, inhianter expectat. Perpende ergo quod de militibus caſtitatis per Prophetam dicitur: *Hæc dicit Dominus Eunuchis, qui cuſtodierint ſabbata mea, & elegerint quod volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis*

Eſa. 56.

in domo mea, & in muris meis locum, & nomen meliùs à filiis & filiabus. Eunuchi quippe ſunt, qui inſolentes carnis impetus reprimunt, effectumque à ſe prauæ operationis abſcindunt. Plerique autem eorum, qui voluptati illecebræ carnalis inſeruiunt, memoriam ſui nominis poſt ſe relinquere per poſteritatem ſobolis concupiſcunt, & hoc toto mentis affectu idcirco deſiderant, quia nequaquam ſe huic mundo mori funditus deputant, ſi nominis ſui titulum per ſuperſtites reſiduæ prolis germen extendant.

Nominis perpetuitas, præmium caſtitatis.

Sed multo clarius, multoque felicius hoc ipſum cœlibes munus accipiunt, ad quod proletarij tam feruidæ ambitionis æſtibus inflammantur; quia apud illum eorum memoria ſemper viuit, qui per æternitatis ſtatum nulla temporum lege pertranſit. Nomen igitur Eunuchis melius à filiis & filiabus diuina voce promittitur, quia memoriam nominis, quam filiorum poſteritas per breue temporis ſpatium potuiſſet extendere, iſti merentur abſque vllo obliuionis obſtaculo in perpetuum poſſidere: *In memoria enim æterna erit iuſtus.* Pſal. 111. Et iterum in Apocalypſi per Ioannem dicitur: *Ambulabunt mecum in albis, quia digni ſunt, & non delebo nomina eorum de libro vitæ.* Vbi iterum dicitur: Apoc. 3. *Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati virgines enim ſunt qui ſequuntur Agnum quocumque ierit*: & quod canticum cantant, quod nemo poſſit dicere, niſi illa centum quadraginta quatuor millias Singulare quippe canticum Agni virgines cantant, quia cum eo in perpetuum præ cunctis fidelibus, etiam de incorruptione carnis exultant. Quod videlicet alij iuſti dicere nequeunt, licet in eadem beatitudine poſiti mereantur audire; quia per charitatem quidem illorum celſitudinem gratanter aſpiciunt, ad eorum tamen præmia non aſſurgunt. Quapropter penſandum eſt, atque in mente noſtra omni ſtudio reuoluendum, quantæ dignitatis, quantæque ſit excellentiæ illic fieri ſummum, vbi ſumma felicitas eſt eſſe vel vltimum: illic priuilegij celſa conſcendere, vbi beatiſſimum eſt paria æqualitatis iura ſeruare. Nimirum ſicut atteſtante Veritate, non omnes capiunt verbum hoc in hoc ſæculo: ſic ad illam egregiæ remunerationis gloriam non omnes perueniunt in futuro.

Canticum quod ſolæ virgines canunt, quodnam.

Matth. 19.

Hæc, & alia multa huiuſmodi, chariſſime frater, quiſquis es, intra mentis tuæ ſecreta conſidera, totiſque viribus carnem tuam ab omni peſte libidinis immunem ſeruare feſtina, vt iuxta Apoſtolicæ doctrinæ ſententiam, *ſcias vas tuum poſſidere in ſanctificatione & honore, non in paſſione deſiderij ſicut & gentes, quæ ignorant Deum.* Si adhuc ſtas, præcipitium caue: quòd ſi lapſus es, ad vocem pœnitentiæ, qui vbique præſto eſt, manum fiducialiter rende: vt qui non potuiſti cum Abraham procul à Sodomis degere, liceat vel cum Loth propinquæ combuſtionis excidio iamjam vrgente, migrare. Quinque naui incolumis ſubire non valueras portum, ſufficiat ſaltem per ſali fluctus euaſiſſe naufragium & qui non meruiſti ad litturis ſinum ſine iactura pertingere, libeat arenis expoſito, poſt periculum alacri voce illud beati Ionæ celeuma cantare: *Omnes gurgites tui, & fluctus tui ſuper me tranſierunt: & ego dixi: Abiectus ſum à conſpectu oculorum tuorum, veruntamen rurſus videbo templum ſanctum tuum.*

1. Theſſ. 4.

CAPVT XXV.

Vbi ſcriptor probabiliter ſe excuſat.

Zelus fortis S. Doctoris. SI verò in cuiuſlibet manus Libellus iſte deuenerit, cui conſcientia minime ſuffragante, ſuperius comprehenſa fortè diſpliceant, méque proditorem, delatorémque fraterni criminis arguat, nouerit me fauorem interni Iudicis toto intentionis ſtudio quærere; prauorum verò odia vel linguas detrahentium non timere. Malo quippe cum Ioſeph, qui accuſauit fratres apud patrem crimine peſſimo, in ciſternam innocens projici; quàm cum Heli, qui filiorum mala vidit, & tacuit, diuini furoris vltione mulctari. *Gen. 37.* *1. Reg. 2. & 4.* E Cùm enim per os Prophetæ diuina vox terribiliter comminetur, dicens: *Si videris fratrem tuum iniquè agentem, & non corripueris eum, ſanguinem eius de manu tua requiram:* *Ezech. 3. & 33.* Quis ego ſum, qui in ſacro Ordine videam tam peſtilens facinus inoleſcere, & velut homicida alienæ animæ, ſeruata cenſura ſilentij, diuinæ diſtrictionis audeam ratiocinium expectare? & illius reatus fieri incipiam debitor, cuius nequaquam auctor extiteram? Et cùm Scriptura dicat: *Maledictus, qui prohibet gladium ſuum à ſanguine;* *Hier. 48.* hortaris me vt gladius linguæ meæ in taciturnitatis theca repoſitus, & ſibimet pereat, dum offenſionis rubiginem contrahit: & alij non proficiat, dum culpas praue viuentium non configit. C Gladium quippe à ſanguine prohibere, eſt correctionis verbum à carnalis vitæ percuſſione compeſcere. De quo gladio rurſum dicitur: *Ex ore enim gladius ex vtraque parte acutus exibat.* *Apoc. 1.* Qualitèr enim proximum meum ſicut meipſum diligo, ſi vulnus, quo eum non ambigo crudeliter mori, negligenter fero in eius corde graſſari? Videns ergo vulnera mentium, curare negligam ſectione verborum? Non me ita egregius Prædicator docet, qui eo ſe à proximorum ſanguine mundum credidit, quo feriendis eorum vitiis non pepercit: dicit enim: *Conteſtor vos hodierna die, quia mundus ſum à ſanguine omnium: non enim ſubterfugi, quo minus annuntiarem omne conſilium Dei vobis.* *Act. 20.* D Non ita me Ioannes inſtruxit, cui videlicet Angelica admonitione præcipitur: *Qui audit, dicat, Veni.* *Apoc. 22.* Vt nimirum cui ſe vox interna inſinuat, illuc etiam clamando, alios quò ipſe rapitur, trahat; ne clauſas fores etiam vocatus, inueniat, ſi vocanti vacuus appropinquat.

Sæ è ſi me tatum ducis corripientem corripere &, vt ita loquar, præſumptoriæ argutionis arguere, cur non Hieronymum corripis, qui contra diuerſas hæreticorum ſectas tam mordaciter diſputat? Cur non Ambroſium laceras, qui in Arrianos publicè concionatur? Cur non & Auguſtinum, qui in Manichæos atque Donatiſtas tam auſterus litigator inuehitur? Dicis mihi: Iure illi, quia contra hæreticos, contra blaſphemos: tu autem non times carpere Chriſtianos.

E Ad quos ego ſub breuitate reſpondeo: quia ſicut illi nitebantur egreſſos & iam errantes ad ouile reducere; ita etiam noſtræ intentionis eſt, eos qui qualitercumque interſunt, ne exeant, prohibere. Illi dicebant: *Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis, nam ſi eſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum.* *1. Ioan. 2.* Et nos dicimus: Nobiſcum quidem ſunt, ſed malè. Studeamus ergo ſi poſſibile eſt, vt deinceps benè ſint nobiſcum. Illud etiam addimus, quia ſi peſſima eſt blaſphemia: neſcio, in quo ſit melior ſodomia. Illa enim facit hominem errare, A iſta perire. Illa à Deo animam diuidit, diabolo iſta coniungit. Illa de Paradiſo ejicit; iſta in tartarum mergit. Illa mentis oculos cæcat; in ruinæ voraginem iſta præcipitat. Et ſi ſubtiliter indagare ſatagimus, quod vtriuſque criminis in ſtatera diuini examinis grauiùs penſet, inquiſita ſacra Scriptura plenius docet. Vbi ſiquidem filij Iſrael, qui Deum blaſphemantes, idola coluerunt, in captiuitatem ducti, Sodomitæ autem cœleſtis ignis, & ſulphuris repentinæ incendio deuorati. *Gen. 19* Neque ego ſanctos Doctores idcirco propoſui, vt ſtrmigantem rorem clarius præſumam conferre ſideribus, quippe qui vix indigno ore tam excellentiſſimos Viros ſine offenſione commemoro, E ſed hoc dico, quia quod ipſi vitia corrigendo, & confundendo fecerunt, hoc etiam iuniores, vt facerent docuerunt: & ſi eorum tempore cum tanta impudentiæ libertate hæc peſtis fuiſſet oborta, non dubiè credimus, quòd prolixa hodie viderentur contra eam volumina codicum exarata.

Nemo me ergo dijudicet, dum aduerſus mortale vitium diſputo: vbi non opprobrium, ſed prouectum potius fraternæ ſalutis inquiro, ne dum corripientem perſequitur, delinquenti fauere videatur. Sed vt Moyſi verbis vtar: *Si quis eſt Domini, iungatur mecum.* *Exod. 32.* Videlicet vt qui ſe Dei militem recognoſcit, ad confundendum hoc vitium ſe feruenter accingat, hoc totis viribus expugnare non deſinat: C & vbicumque fuerit repertum, acutiſſimis verborum ſpiculis confodere, & trucidare contendat, quatenus dum captiuator denſa cuneorum acie circumfunditur, captiuus ab his, quibus ſeruierat, vinculis abſoluatur: & dum aduerſus tyrannum conſona vox omnium vnanimiter clamat, is qui trahebatur, præda fieri furentis monſtri protinus erubeſcat: quippe ad mortem ſe rapi plurimorum teſtimonio perhibente non dubitat, in ſemetipſum reuerſus, ad vitam redire quantocyus non pigreſcat.

CAPVT XXVI.

Vbi ad Dominum Papam ſermo reflectitur.

D NVnc autem ad te, Papa beatiſſime, in ipſius Opuſculi calce recurrimus, ad te ſtyli huius articulum reuocamus, vt cui incipientis origo dirigitur, in ipſum meritò peracti Operis clauſula terminetur. Petimus igitur, & humiliter imploramus, vt clementia veſtra, ſi dicere fas eſt, ſacrorum Canonum Decreta, quæ tamen vobis notiſſima ſunt, ſolerter inſpiciat: ſpirituales & prudentes viros ad conſultum huius neceſſariæ indagationis aſciſcat: nobiſque ſuper his capitulis ita reſpondeat, vt omne de noſtro pectore dubietatis ſcrupulum tollat. Neque hoc dicere idcirco præſumimus, vt ad hoc, Deo auctore, ſufficere ſolam profunditatis veſtræ peritiam ignoremus: ſed dum ſacræ auctoritatis teE ſtimonium adhibetur, dum plurimorum conſenſu & iudicio res geritur, peruerſorum hominum querela, quæ forſitan è diuerſo murire non erubeſceret, ſopiatur. Non enim facilè patet querelæ, quod multorum iudicio conſtituitur. Sæpe autem ſententia, quæ ab vno conſiderata iuris æquitate depromitur, ab aliis præiudicium deputatur.

Quatuor igitur huius vitij diuerſitatibus, quas ſuperius enumerauimus, diligenter inſpectis, dignetur me Beatitudo veſtra Decretali pagina

clementer inſtruere, cui earum obnoxius debeat ab Eccleſiaſtico Ordine irretractabiliter abijci; cui verò Prælato diſcretionis intuitu, poſſit hoc officium miſericorditer indulgeri; quo ſupradictorum modo, & cum quantis lapſo liceat cuique in Eccleſiaſtica dignitate perſiſtere; qualiter autem, & cum quantis, ſi fœdatus fuerit, compellendus eſt in dicta neceſſitate ceſſare. Vt ex eo, quod vni dirigitur, multi eadem laborantes ignorantia, doceantur; quatenus ambiguitatis noſtræ caliginem, auctoritatis veſtræ lucerna dimoueat: atque, vt ita loquar, Apoſtolicæ Sedis ferrum ex agro nutantis conſcientiæ totius erroris radicitus germen euellat.

Annuat omnipotens Deus, reuerendiſſime Pater, vt tempore Apoſtolatus veſtri, & huius vitij monſtrum prorſus intereat, & iacentis Eccleſiæ ſtatus vndique ad ſui vigoris iura reſurgat.

SCHOLIA.

L*Egis præceptum eſt, vt cùm quis leprâ perfunditur, Sacerdotibus oſtendatur: tunc autem non* A *Sacerdotibus, ſed leproſo potiùs oſtenditur, cùm immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur.*] De his, quæ hoc in opuſculo ſcribit B. Damianus, eius mens potiùs ſpectanda quàm verba. Neque enim ille ſignificat confeſſionem eius, qui Sacerdoti complici confitetur, ob poteſtatis defectum inualidum eſſe, ſi ille iuſtum titulum atque iuriſdictionem obtinet: ſed vult dicere huiuſmodi confeſſionem fructu carere ac quodammodo deluſoriam eſſe: quoniam verecundiæ ruborem pœnitens nec ſentit, nec ad compunctionem excitari poteſt ab eo, B cuius praui exempli ſpecies ante oculos verſatur. Quæ omnia Auctor expendit, vt in textu videre eſt; vbi etiam ait: confeſſionem factam complici Sacerdoti, non ea ſeueritate fieri ob facilem pœnitentiam condonantis. Quare omnes Summiſtæ licet confeſſionem illam validam eſſe teneant, non tamen laudant, ſi fiat, niſi in caſu extremæ neceſſitatis. Sic cenſent Gloſ. *in cap Omnes.* 30. *quæſt.*1. Syluester *verbo Confeſſio.* 1. *n.* 17. atque alij.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,
OPVSCVLVM OCTAVVM.

De Parentelæ Gradibus. Ad Ioannem Epiſcopum Cæſenatenſem, & D.D. Archidiaconum Rauennatem; addita eiuſdem argumenti diſſertatiuncula alibi ab Auctore habita.

ARGVMENTVM.

Contra Iuris Ciuilis conſultos inuehitur, qui gradus conſanguinitatis ex latere deſcendentium longitiſſimè enumerabant: quos tamen Canonica, & Diuina lex in quarta generatione conſtituit. Hac illi praua opinione imbuti, non dubitabant aſſerere, inter pronepotes matrimonium inuicem licitè contrahi poſſe. Id quàm ſit abſurdum, quamque Catholicæ Eccleſiæ traditioni contrarium, multis probat, & aduerſariorum ſententiam pluribus rationibus confutat.

Reuerendiſſimis in Chriſto Viris, Ioanni Cæſenati Epiſcopo, & D. D. Archidiacono Rauennati, Petrus peccator Monachus digni famulatus obſequium.

RAVENNAM, vt noſtis, nuper adij, quam mox periculoſi erroris ſcrupulo turbatam vacillare cognoui. Erat autem de conſanguinitatis gradibus plurima diſceptatio: atque iam res eo vſque proceſſerat, vt ſapientes ciuitatis in vnum conuenientes, ſciſcitantibus Florentinorum veredariis, in commune reſcripſe- C rint, ſeptimam generationem Canonica auctoritate præfixam, ita debere intelligi, vt numerari ex vno generis latere quatuor gradibus, atque ex alio tribus, iure iam matrimonium poſſe contrahi videretur. Ad aſtruendam quoque præpoſteræ huius allegationis ineptiam, illud etiam in teſtimonium deducebant, quod Iuſtinianus ſuis inſeruerit Inſtitutis; *Sed nec neptem,*

Inſtit. lib. 1. tit. de nupt. paragr. Inter eas.

inquit, *fratris vel ſororis ducere quis poteſt, quamuis in quarto gradu ſit.* Ex quibus nimirum verbis inductoria quædam colligebant argumenta dicentes: *Si nepos fratris mei quarto iam à me gradu diuiditur, conſequenter etiam filius meus quinto, nepos item ſexto, pronepos autem meus ſeptem ab ea procul elongatus gradibus inuenitur.* Et quidem ego nudis verbis iſta dogmatizantibus reſtiti, ac prout in expeditione licuerat, emergentem, vt ita fatear, hæreſim Canonicæ teſtimoniis auctoritatis atterui: quo tamen vos minimè contenti, dignum eſſe decreuiſtis, vt quod ore protuleram, apicibus traderem: atque ita non paucis, ſed omnibus hoc errore nutantibus, facili compendio reſponderem.

Quorumdam error de gradibus conſanguinitatis.

CAPVT I.

Quòd inter quos eſt lex hæreditariæ ſucceſſionis, nulla ſunt iura coniugij.

EGo autem vobis, vt in omnibus, etiam in hac parte libenter obtempero; ſed huic diſputationi nil prorſus adjiciendum video, niſi quod à maioribus traditum eſſe perpendo. A quibus nimirum ita eſt vndique ſatisfactum, vt ſi humilitatis adſit oculus, nihil ſuper hac re ſit vlterius inquirendum. Quid enim apertius eo, (C) quod Papa Calixtus aſſeruit, dicens: *Eos autem conſanguineos dicimus, quos diuinæ, & ſæculi leges conſanguineos appellant, & in hæreditatem ſuſcipiunt, nec repelli poſſunt.* Interrogentur igitur qui in tribunalibus iudicant, qui cauſarum negotia dirimunt, qui ſcrutandis legum Decretis inſiſtunt, numquid ſi propinquiores deſint, vſque ad ſeptimum gradum agnati ſiue in hæreditatem, ſiue in tutelam non admittuntur? in cuius autem hæreditatem ex iure conſanguinitatis admitteris, quo pacto velut extraneus eius coniugium ſortiaris? Vt quid etiam tam operoſa inter ſacros Canones figura depingitur, vt non modò ſuprà vel infrà, ſed ex vtroque etiam latere, ſex gradibus terminetur, ſi ſeptima generatio, vt aſſerunt, (D) tribus hinc enumeratis perſonis, atque illinc quatuor expleatur? Neque enim conditoribus Canonum cauendum fuit, ne tritauus auiæ, quæ nimirum ſibi trineptis eſt; vel filius trinepti, cui & ipſe tritauus eſt, in matrimonio iungeretur. Ipſa namque rerum natura non patitur, vt ſuprema perſona infimæ, etiam ſi non eſſet inhibitum, copuletur.

Confutatur Calixius Papa.

Sed quòd ſancti Doctores humanæ conſanguinitatis lineam tot gradibus numerant, ad hoc nituntur, ne perſonæ ex latere venientes vſque ad præfixum terminum ſe inuicem iungant, alioquin poſtquam ad abneporem, quæ videlicet hinc quarta perſona eſt à filio, & pro-(E)nepotem, quæ illinc tertia, ex ordine peruenitur, cur ad enumerandas adhuc alias fruſtra deſcenditur, ſi nulla eas propinquitate inter ſe alterutrum pertinere nouerunt? Porrò ſatis oneroſum eſſet, atque ſuperfluum in genealogiæ gradibus deſcribendis, illas extrinſecus adhibere perſonas, quæ nullas inter ſe affinitatis obtinent conſequentias. Sed cùm inferiores gradus ab eodem videamus æquè denominari, à quo & ſuperiores relationum ſuarum vocabula ſortiuntur, nimirum vt cuius ſunt iſti, filius, nepos, pronepos, abnepos, idem quoque nihilominus, & illi ſint atnepos, trinepos, ſicut (A) poſſumus genitos à progenitore diuidere, ſic etiam nefas ducimus, ab vno vtrinque deſcendentes congenitos ſeparare. Verbi gratia, ſicut trinepos à patre, qui ſibi videlicet tritauus eſt dici nequit extraneus: ſic etiam à trinepte, quæ ab eodem ſimul è regione deſcendit, non inuenitur alienus.

CAPVT II.

Quòd inſtar humani corporis ſex gradibus conſanguinitas terminetur.

(B) SIc enim omnes hi gradus ad veterem referuntur originem, vt commeantium ſecum nouam non deferant affinitatem, ſed ne res in infinitum prodeat, competens à ſanctis Doctoribus meta præfigitur, ſcilicet vt quouſque eſt ſucceſſionum reperire vocabula, ducet etiam nihilominus parentela. Vnde mos inoleuit, vt ſub figura humani corporis illa conſanguinitatis deſcriptio pingeretur. Sicut enim corpus hominis ſex infrà, totidemque ſuprà, qui & ipſi dicuntur ex latere, articulis conſtat: vnde & † ſextus dicitur, qui in medio eſt, quaſi ſextus: quòd nimirum à ſecundis manuum, ſiue pedum digitis facile eſt inueniri. Ita ni-(C)mirum & illa ſucceſſionis humanæ figura ſenis vtrique ſuperiùs & inferiùs, atque in his, qui ex latere veniunt, gradibus terminatur: quamquam ad propenſionis cautelæ gratiam, & ſeptima his ſit generatio conſequenter annumerata.

Quiſquis ergo vult inter eos, qui ab vno ex vtraque parte deſcendunt vſque ad vltimum gradum cognationis iura reſcindere, fateantur quoque neceſſe eſt, dextera hominis membra membris ſiniſtri lateris minime pertinere; atque, vt quod dicimus, liquidius eluceſcat, qui trinepotem ab ea, quæ altrinſecus eſt, trinepte, affinitatis vinculo ſolutum iudicat, inter digitos, quibus hæc ſcribo, & ſiniſtræ manus articu-(D)los communionem deeſſe contendat. Sed huic prauæ aſſertioni reclamat Apoſtolus, cùm dicit: *Sicut enim corpus vnum eſt, & membra habet multa; omnia autem membra corporis cùm ſint multa, vnum corpus ſunt.* Sicut ergo multa membra per participationem ſui totius ſimul coeunt, vt vnum dicantur irreprehenſibiliter corpus; ita nimirum diuerſæ perſonæ, quæ ab vno progenitore communiter prodeunt, vnum ſunt proculdubio genus. *1. Cor. 12.*

CAPVT III.

Cur Deus in principio vnum ſolummodo creauerit hominem.

IDcirco autem matrimonij lex tanta magiſterij arte ſub Eccleſiaſtica diſciplina componitur, vt mutuæ charitatis vinculum inter homines neceſſariò teneatur, videlicet, vt quouſque ſucceſſionis ordo protrahitur, vicarius amor proximi ex ipſa germanitatis neceſſitudine præbeatur. Cùm autem deficientibus vocabulis deficit iam genus cognationis, occurrit protinus lex matrimonij, & iamjam longiùs abeuntem quaſi fugientem reuocat, & antiquæ dilectionis inter nouos homines iura reformat. Nec mirum ſi in generandis hominibus charitati conſulitur,

cùm in creandis quoque idipſum Deus rerum omnium conditor, procuraſſe videatur. Nam cùm in ipſo naturæ incipientis exordio, ex ſingulis animantibus non vna, ſed multa creaſſet, ſicut legitur: *Creauit Deus cete grandia*. Et paulò poſt: *Producat*, inquit, *terra iumenta, & reptilia, & beſtias terræ ſecundum ſpecies ſuas*: mox hominem, non multos, ſed vnum condidit: atque ex eius latere coſtam, ex qua mulier formaretur, eduxit.

Gen. 1. Gen. 2.

Vt quid enim omnipotens Deus cùm ex cæteris animantibus plura creauerit, vnum contentus eſt hominem facere: ex quo nimirum, tamquam deeſſet materia figulo, muliebrem quoque ſexum voluit propagare; niſi vt charitatem hominibus commendaret, & in fraterni amoris eos vnitate connecteret: quatenus propriæ origini congruentes, nequaquã diuerſi reſilirent mente, qui vnum probarentur ex corpore? Vnde & Paulus ait: *Vnum corpus, vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ*. Verumtamen cum affinitas generis elongata diſcedit, humanæ prauitatis vitio quaſi ſubmoto fomite amoris flamma frigeſcit. Ad reparandum ergo mutuæ charitatis igniculum accurrunt ſubinde fœdera nuptiarum. Enimvero quia ſex ætatibus & mundi tempus euoluitur, & humanitatis vita finitur, ipſa naturæ vis præbet, vt vſque ad ſextum propinquitatis gradum germanus amor in humanis viſceribus ſapiat, & quodammodo odorem inter ſe genuinæ ſocietatis emittat. Vbi autem manus conſanguinitatis, quæ captum à ſe trahebat, deficit; illico matrimonij vncus, quo fugiens reuocetur, occurrit.

Epheſ. 4.

CAPVT IV.

Quòd quibus eſt ius hæreditatis, eſt & affinitas generis.

SEd, vt de cæteris ſileam, miror ſaltem legis peritos ita potuiſſe decipere, vt ſubiecta figura, oculis videantur in ſupputandis gradibus caligare. Qui nimirum dum quartum generis gradum octauum faciunt, quid ſuper hac parte etiam ſuæ leges definiant, non attendunt. Sed vt ad exitum faciliùs valeat peruenire quod dicimus, ſacros Canones cum ipſis mundanis legibus conferamus. Habet autem hoc Meldenſe Concilium: *De affinitate*, inquit, *ſanguinis per gradus cognationis placuit vſque ſeptimam generationem obſeruare*. Nãm & hæreditas rerum per legales definitiones ſancitur vſque ad ſeptimum gradum prætendere hæredum ſucceſſionem: non enim ſuccederent, niſi eis de propagine cognationis deberetur.

Conc. Meldenſe.

Secundùm hoc igitur ſententiæ Synodalis Edictum, cui competit ius hæreditatis, competit etiã propinquitas generis. Neque enim, vt dicitur, in hæreditatem ſuccederent, niſi ad cognationis propaginem pertinerent. At hic forſitan reſpondetur, quia quod his verbis ſeptem generationes obſeruari præcipitur, nequaquam illis attinet, qui ea latere veniunt: ſed ad eos potius, qui recta linea à ſupremo progenitore deſcendunt. Sed ſi huiuſmodi perſonis vel ad ſuccedendum, vel ad coniugandum terminum ſcriptura præfigeret, profectò rem infinitam anguſtis limitibus coarctaret, Iuſtiniano teſte, qui dicit: *Inter eas perſonas, quæ parentum, liberorúmve locum inter ſe obtinent, nuptiæ contrahi non poſſunt: velut inter patrem & filiam; auiam & nepotem & vſque ad infinitum*. Reſtat ergo vt intelligamus, quia in his perſonis, quæ

Inſtit. lib. 1. tit. de nupt. paragr. Ergo non omnes.

A altrinſecus veniunt, ſeptem generationes obſeruare debemus.

CAPVT V.

In legis peritos inuehitur, quos & de propriis legibus conuenit.

NVnc igitur inquiramus, à duobus germanis fratribus deſcendentes, quoto gradu ſibi inuicem poſſunt in hæreditatem ſuccedere? Vos denuo, iudices, alloquor, vos de lege veſtra conuenio: vos inquam, legis periti, qui iura ſcrutamini, qui cauſas peroratis, inquiro: vtrum is, qui ſexto loco ab vno fratre deſcendit, iure vocetur B in hæreditatem illius, qui ex altero ſexta rurſus generatione procedit? Sed certè negari omnino non poteſt, quin ſi alter eorum, quos propoſuimus, inteſtatus moritur, cum nulla exter perſona propinquior, alter in hæreditatem eius legibus admittatur: atque, vt ipſi debeatis approbare quod dicimus, de veſtris rurſus Inſtitutis teſtimonium proferamus. Dicitur enim: *Inter maſculos agnationis iure hæreditas, etiam ſi longiſſimo gradu ſint, vltro, citroque capitur*. Et paulò poſt: *Maſculi verò ad earum videlicet mulierum hæreditates, etiam ſi longiſſimo gradu ſint, admittantur*. Si ergo longiſſimo gradu non infrà, vel ſuprà; ſed vltro citroque hæreditas capitur: &, ſicut præmiſſum eſt, non poteſt quis in C hæreditatem defuncto ſuccedere, niſi quem conſtiterit ad eamdem progeniem pertinere; valde præpoſterum eſt, atque confuſum, vt ij qui quarto gradu à germanis fratribus prodeunt, iam inter ſe matrimonium contrahant; cum ij qui poſt eos ſunt, necdũ ius hæreditariæ ſucceſſionis amittant. Vnum quippe ius alterum tollit, vt videlicet cui potes hæredis iure ſuccedere, eam nefas ſit coniugali ſibi fœdere copulare: & è diuerſo, in quam competit ius coniugij, ceſſat nomen hæredis.

Inſt. lib. 3. tit. de legit. agnat. ſucceſſ. paragr. Cæterùm.

At fortaſſe dicitis, quia longiſſimus gradus, non incongruè etiam quartus, qui apud vos octauus eſt, poſſit intelligi. Quapropter ad veſtros codi- D ces, quæſo, recurrite, & vtrum hoc limite ſit contenta progenies, quia forſitan excidit, in memoriam reuocate. Ait namque vbi ſuprà idem Iuſtinianus: *Hoc loco*, inquit, *& illud neceſſariò admonendi ſumus, agnationis quidem iure admitti aliquem ad hæreditatem, etſi decimo gradu ſit*. Cum ergo conſtet, quia in hæreditatem inteſtati nullus admittitur, niſi affinitatis illi iure iungatur, quo pacto decimus in hæreditatem agnationis iure ſuccedit, cum iam quartus, vt dicitis, cum huiuſmodi perſonis licitò matrimonium contrahit, nimirũ tamquam decimus ſit propinquus, & quartus videatur extraneus? Quod ſi iam per hæc, quæ ſuperius cõprehenſa ſunt, conſtat, quia ij qui vltro citroque in quarto reperiuntur gradu, cognati ſunt, atque E propinqui; audiamus etiam quid Romanum cenſeat de cognatione Concilium: *Si quis*, inquit, *de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, in coniugio duxerit, anathema ſit*.

Inſt. lib. 3. tit. de ſucceſſ. cognat. paragr. Hoc loco.

Cõc. Rom.

CAPVT VI.

Quòd generationes, quæ vtrinque ab vno prodeunt, debeant ſimpliciter numerari.

DEbuerant quidem iam hæc pauca ſufficere, ſi ij cum quibus ago, vt pote litibus aſſueti, ſcirent in controuerſiam pauca mouere.

Illud itaque ſub oculos reuocemus, quod cauſidicos noſtros ex ſuis legibus nobis objeciſſe ſupra retulimus, videlicet quod neptem fratris, vel ſororis ducere quis non poteſt, quamuis quarto gradu ſit. Cúmque in aſtruendis propriis allegationibus ſæpius verba hæc iterarent: deinde ratiocinando, aſſumendo, colligendo, multimoda cauillationum argumenta componerent; in arcto poſitus, hæc quæ eo loci occurrere potuit, voce reſpondi: Hanc, inquam, ſupputationem, quæ fratris, vel ſororis neptem à patruo, vel auunculo magno quarto conſtituit gradu; filium verò eiuſdem patrui, vel auunculi, ſicut dicitis, quinto, nepotem ſexto; pronepotem autem eius ab eadem quæ præmiſſa eſt, nepte ſeptimum numerat: forenſes quidem leges habere quia ad id tantopere inſiſtitis, poſſunt: ſed eam ſacri Canones non admittunt. Et tenera eas progenies, quæ per diuerſas lineas ab vno generis auctore procedunt, nequaquam diuina lex dupliciter numerat: ſed licet plures hinc inde profluant geniti, ab vno tamen genitore, ſi generaliter colligantur, ſub vna reperiuntur generatione concludi.

Sed quia cum legis peritorum faceta vrbanitate confligimus, legisperitum quoque in noſtræ partis teſtimonium producamus: Moyſen ſcilicet, non improbandum ſanè iuriſconſultum, ſed ſiue ad depromendos iudicialis ſententiæ calculos, ſiue etiam in ipſis legibus promulgandis non vulgariter eruditum. In magiſtro ſiquidem diſcimus, quid de non contemnendæ indolis diſcipulo ſentiamus. Veniat ergo, & litem inter nos, quæ verſatur, de

Gen. vlt. generatione definiat: ait namque de Ioſeph: *Vixitque centum annos*; deinde ſubjunxit: *Et vidit Ephraim filios vſque ad tertiam generationem.* Qui nimirum ſi in generationibus ſupputandis cum noſtris iudicibus concordaret, ad Manaſſem quoque reſpiciens, Ephraim progeniem non iam tertiam, ſed ſextam potius aſtruxiſſet. Nam & mox ſequitur, dicens: *Filij quoque Machir filij Manaſſe nati ſunt in genibus Ioſeph.* Cùm igitur tertia progenies Ephraim, itémque tertia Manaſſe nequaquam propter alterutram inter ſe habitudinem tenditur, ſed ſimpliciter vtrumque tertia, teſtante ſacro eloquio, perhibetur; qua auctoritate, qua nouitate doctrinæ affinitas ſic moderna diuiditur, vt duorum fratrum pronepotes octo iam differre inter ſe gradibus doceantur? Abrahæ quoque de filiis eius Ægyptum poſtmodum profecturis, eodem Moyſe teſte, Dominus dicit:

Gen. 15. *Generatione*, inquit, *quarta reuertentur huc.* Enimuero ſi omnes generationes, quæ ſub Moyſe de Ægypto in terra Chanaan reuerſæ ſunt, iuxta ſententias noſtrorum iudicum, vox diuina diuideret, non generationem quartam, ſed milleſimam potius, vel vlteriorem certè numerum protuliſſet. Illud etiam, quod per Pſalmiſtam dicitur: *Memor fuit verbi ſancti ſui, quod mandaPſal. 104. uit in mille generationes*; non ad illarum refertur generationum multitudinem, quæ ſub vno tempore in hac vita ſubſiſtunt: ſed ad illas potius, quæ ſibi inuicem per ſæcula prolixiora ſuccedunt. Nam ſi generationes ſingulorum parentum hoc loco Propheta voluiſſet intelligi, nullus eſt dies, quo in populo Dei mille generationes non valeant reperiri: atque ideo nihil plus eſſet mandare verbum in mille generationes, quam dare legem illi populo, vbi eſſent mille

Iob. vlt. partes. De beato quoque Iob legitur: *Quia vidit filios ſuos, & filios filiorum ſuorum vſque ad quartam generationem.* Nam cum Scriptura non dicat,

A vidiſſe ſcilicet Iob filios filij ſui, ab vno nimirum progenitore ſimplicem lineam deſcendentem: ſed filios filiorum ſuorum, atque eos omnes non ad quartas generationes, ſed ad quartam ſingulariter generationem veniſſe, eo viuente, pronunciet. Patet profectò, quia auctoritate diuini eloquij, generationes, quæ à fratribus veniunt, non diuiſæ, ſed ſimpliciter numerantur. De Tobia etiam ſic dicitur: *Viditque Tobias quintam generationem* Tob. 14. *filiorum ſuorum.*

Videris itaque, ô Iudices, quæ dicuntur: videlicet, & *generationem*, &, *filios filiorum ſuorum*. In filios igitur filiorum plures deſcendentium lineas conſequenter attendite: in generationem autem

B quæ dicitur, omnes ſimul tamquam vnius ſucceſſionis ordinem deputate. Idioma ſiquidem eſt Scripturæ ſacræ, quòd diuerſorum fratrum ſic in vnum generatio comprehendatur, tamquam ſi ab vno homine deſcendentis ſucceſſionis ſeries contexatur: vnde ſi quæ in ſacris voluminibus reperiuntur, velim hic cuncta colligere, antè lux ad occaſum, quàm exempla perueniant ad effectum. Animaduertitis igitur, ô Iudices, quia dum malè numeratis, numeroſos aduerſum vos reclamantes ſacri eloquij teſtes incurritis: & dum ſub colore coniugij in eius ſordes inducitis, Eccleſiaſticæ caſtitatis munditiam fœdare tentatis. Erubeſcat ergo terreuæ ſapientiæ vanitas, nec in Eccleſiæ nemore errorum aculeos ſpargat; ſed repreſſa praui ſpiritus arrogantia, ſacræ ſe auctoritati humili-

C ter ſubdat: nec protinus credat, quidquid ſibi luxuriantis intellectus petulantia lenocinante, ſuggeritur; ſed quod à ſanctis Doctoribus definitum eſt, hoc ſacrum intellectum omnimodis arbitretur.

CAPVT VII.

Vbi aduerſarios ineuitabili argumentatione conuincit.

Poſt illam autem vix enarrabilem Iuſtiniani ſententiam, qua videlicet neptis fratris quarto dicitur eſſe gradu, quidam promptulus, cere-

D broſus, ac dicax, ſcilicet acer ingenio, mordax eloquio, vehemens argumento, Florentinus, puto, verbis me B. Gregorij inſolenter vrgebat: quibus nimirum præcepit Angelos iam quarta, vel quinta debere generatione coniungi. *Licet*, inquiens, Greg. Reg. *ſanctus ille vir hoc Neophytæ genti diſpenſatiuè con-* li. vlt. ep. *ceſſerit; tamen ſi conſanguinitas tantopere eſſet in ma-* 31. *trimoniali copulatione cauenda, nequaquam inter tam propinquos conueniendi licentia fuiſſet indulta: conſtat vtique, quia ſuper hoc coniunctionis articulo temperantiùs ſenſit, qui licet rudibus quartæ generationis coniugium non negauit.* Nos autem vtramq; ſententiam, Iuſtiniani ſc licet, & Gregorij conferamus: & tamquam duos lapides, qui in nos ex hoſtili acie iaculati ſunt, inuicem collidamus, quatenus ex eorum repercuſſione igniculus exeat, qui eiſ-

E dem noſtris aduerſariis non dicam cæcutientibus, vtpote reuerentia ſeruata, Iudicibus; tamen lippientibus & caligantibus lumen oſtendit.

Audite igitur, iudices, vtriuſque Doctoris verba diligenter attendite: atque illud tumultuantium murmur quo in foro, vel tribunalibus aſſueti eſtis, hic in Eccleſia fieri prohibete. Litigium noſtrum non confuſa partium loquacitas augeat, ſed intenti cordis ratio ſequeſtra componat. Clamemus ergo ſimul ad Dominum, atque illi pars vtraque dicamus: *Surge, Deus, iudica*

cauſam tuam. Age igitur, Dicit nempe Iuſtinianus A veſter, vt ſæpe ſuperiùs dictum eſt: *Quia nepos fratris tui quarto iam à te gradu diuiditur*: nimirum tu vnus, frater tuus ſecundus, filius eius tertius; nepos autem eius quarto à te diſtinguitur gradu. Ergo ſi ita eſt, non tam longiùs fatigemur, vtpote qui propiùs inuenire poſſimus, quod ad hanc rem neceſſarium iudicamus.

Cum igitur tu, ſicut dictum eſt, à filio fratris tui ſis tertius, conſequenter etiam filia tua ab eodem filio fratris tui quartus eſt gradus; ſaluo ſcilicet eo, ſicut aſſeritis, quòd gradus & generatio idem ſit. Quod profectò ſi verum eſt, totum illud, quod Gregorius permittit quarta generatione coniungi, nihil eſt aliud, niſi quia duorum fratrum germanorum, vel duarum ſororum filios & filias cenſet in matrimonio copulari. B Sed vbi eſt, quod idem Gregorius omninò prohibet, ne duorum fratrum, vel ſororum filius & filia miſceantur? An cenſendum eſt, ipſe ſibimet extitiſſe contrarius, vt quod prohibuit fieri, illico decreuiſſet impleri? Sed quis hoc de Gregorio credat, niſi qui alienata mente prorſus inſaniat? Verumtamen ipſe Gregorianus ſtylus ad medium veniat, & vtrum ſibimet conſtet, ex ipſo lectionis ordine clarius innoteſcat.

Greg. vbi ſup. *Quædam,* inquit, *terrena lex in Romana Republica permittit, vt ſiue fratris & ſororis, ſeu duorum fratrum germanorum, vel duarum ſororum filius & filia miſceantur. Sed experimento dicimus, ex tali coniugio ſobolem non poſſe ſuccreſcere; vnde neceſſe eſt vt* C *iam quarta, vel quinta generatione fideles licenter ſibi iungantur.*

Ecce ipſa ſcripturæ ſeries comprobat, quia filij germanorum fratrum, in quarta generatione non ſunt, dum qua illi prohibentur auctoritate connubere; eadem iſti, qui in quarta generatione ſunt, conceduntur in matrimonij fœdera conuenire. Nam ſi germanorum filij in quarta generatione cõſiſterent, quid eſſet aliud dicere, filij germanorum fratrum non iungantur, & tertium in quarta generatione homines ſocientur, niſi tãquam ſic ſermo procederet: conſobrini inuicem & non iungantur, & iungantur? Quod vtique ridiculoſum potius, quàm authenticum haberetur. Vnde & idem venerabilis Doctor poſtquam præmiſit: *Neceſſe eſt,* D *vt iam quarta, vel quinta generatione fideles licenter ſibi iungantur*; protinus intulit: *Nam à ſecunda, quam prædiximus, omnimodo debet abſtineri.* Ecce iam lapides, quos hoſtilis manus intorſerat, vicaria inter ſe impactione contudimus, ſcintillas eli-

Ioan. 12. cuimus, lumen habemus. Ambulemus ergo in lumine Domini, ne nos tenebræ comprehendant. Quòd ſi me fortaſſe conſuliris, qualiter illa Iuſtiniani ſententia poſſit abſolui, nihil noſtra intereſt. Vobis ſiquidem veſtra relinquimus, nec alieni nobis officij peritiam arrogamus. Hoc tamen, quod ad nos attinet, non omittimus, quia non ſemper ima ſummis, non mundana ſacris, non concor- E dant humana diuinis. Nam cum ille nepotem fratris in quarto gradu aſſerat conſtitutam. B. Gregorius, vt in promptu eſt, duorum fratrum, vel ſororum filios & filias, quod vtique longinquius eſt, atque remotius, ſecundam generationem vocat.

CAPVT VIII.

Quòd ſeptima generatio in pronepotibus non habetur.

HOc etiam non minimo argumento eſt, ſeptimam, & octauam generationem in fratrum germanorum pronepotibus, vt aſſeris, non expleri, quia ſacri prohibent Canones: vt quamdiu linea conſanguinitatis agnoſcitur, vel in memoria retinetur, nullus vxorem de propria cognatione præſumat accipere. Et certè nonnullos hodie in carne viuentes aſpicimus, qui ſe gaudeant nepotum ſuorum adhuc ſobole fœcundari. Cenſeris igitur, vt B ſenior ille, cuius poſteritas iam in pronepotes extenditur, cum germano ſuo æquè videlicet proauo coniugii fœdus ineat, & pronepotem illius ſuo pronepoti in matrimoniũ tradat. quod perfectò quàm ſit abſurdum, quamque ipſi naturæ videatur horribile, atque contrarium, nulla indiget exaggeratione verborum. Quæ autem progenies tam ignobilis lateat, vt vel inter ipſos propinquos memoria ad proauos non recurrat? præſertim cum etſi ipſe vtrorumque germanorum pater adhuc viuat, quod etiam ipſum vidimus, omnes illas perſonas in ſua poteſtate iure poſſit habere, omneſque legali ſententia filios appellare.

C Quæ autem rerum eſt ſpecies, ſi pater inter filios vtcumque longinquus matrimonium contrahat: & quibus inter ſe inuicem fratribus ipſe pater eſt, in nuptialem copulam iungat? Videtis igitur iam, quia cum filii ſitis Eccleſiæ, ad matris iniuriã ritus inducitis Synagogæ: Et ſub profeſſione nominis Chriſtiani hæreſim præcurritis Antichriſti. Notum namque eſt, quòd Antichriſtus veniens iudaizare homines doceat, & vetuſti hominis cærimonias nouis Euangelicæ gratiæ legibus anteponat. Vos autem non ſic, ſed (licet ignorantiæ caligo ad tempus obrepſerit) ad ſacri eloquii paginas, velut perſpicuum lumen præſtò recurrite, proprij ſenſus errorem cum humilitate deponite, atque ad rectæ intelligentiæ tramitem quantocyus repedate: vt D qui inter clientium turbas tenetis in gymnaſio ferulam, non vereamini ſubire in Eccleſia diſciplinam: & qui tamquam docti peroratis in tribunalibus cauſas, ſufficiat vobis ſicut docentis in oratorio Chriſti audire ſententias. Honeſtum quippe eſt, vt ipſi etiam in myſticis, ac ſpiritualibus cauſis ſe præbeant humiles, qui humanis negotiis conſueuerant præſidere, cenſores. Quocirca quiſquis es, qui cognationum gradus enumerare diſponis, noli lineam lineæ, ac ſilicium ſilicio, in lõgitudine adjiciendo ſubnectere, ſed deſcendentes hinc inde perſonas vnimoda tantum ſupputatione conclude: nimirum vt non dicas, quatuor hinc generationes, & quatuor inde, octo generationes fiunt; ſed potius dic, quia perſonæ iſtæ in quarta ſibimet E generatione conſiſtunt.

CAPVT IX.

Quòd iuxta præcedentis perſonæ gradum, communis debet aſſinitas computari.

SI verò impares ſint, nimirum vt iſte ſexto inueniatur gradu, illa ſeptimo, vel deinceps; ad præcedentem gradum, vt mihi videtur, eſt illico recurrendum: atque illius intuitu decernendum eſt, in matrimonium tales conuenire non poſſe. Licet enim quis limitem iam cognationis

excedat, non expeditum videtur illam docere, quã adhuc propriæ lineæ menſura coarctat. Expleatur ſiquidem priùs totum vndique parentelæ corpus, & ſic iam fœdera redeant nuptiarum. Verùm ſi cui ſuper hac ſententia fortaſſis ambigitur, Sedes Apoſtolica conſulatur. Nos enim honeſtius ducimus inquirendo cum aliis diſcere, quàm ſoli neſciendo docere: & in quibus ipſi hæremus, firmare alios temerarium iudicamus. Veruntamen quia iuxta præcedentem linearum gradum debemus generationi calculum ponere, illud etiam datur iudicio, quod ſuperiùs Abrahæ Dominum promiſiſſe retulimus, videlicet: Quòd generatione quarta eſſent filij eius de ſeruitute Ægyptia liberandi. (Gen. 15.) Nam, vt egregias Iſraelitici generis lineas apponamus, Regalem videlicet atque Sacerdotalem, Leui progenies tunc erat quarta, ſed Iudæ generatio iam quinta præceſſerat. Cùm ergo non longiorem, ſed breuiorem ſucceſſionum lineam diuina vox poſuit, quodammodo, vt conjicimus, regulam nobis in ſupputandis generationibus ſua auctoritate præfixit: vt in ea quis progenie cum alio conſtare cenſeatur, in quo videlicet gradu ſuæ lineæ ſuperior inuenitur.

CAPVT X.

Quòd in numerandis gradibus vna debeat abundare perſona.

NOtandum quoque eſt, quòd in cognationum generationibus numerandis vna ſemper debet abundare perſona: nec enim ex vna perſona poteſt generatio fieri. Tunc ſiquidem generatio fit, cùm genitus à gignente proceſſerit: atque vt exemplum extrinſecus non quæramus, ſufficiat (Num. 20.) hoc, quod adhuc præ manibus tenemus. Leui namque genuit Caath, Caath genuit Amram, Amram genuit Aaron, Aaron genuit Eleazar, Eleazar autem genuit Phinees. Caath cum patre ſuo Leui ingreſſus eſt Ægyptum; Phinees autem terram repromiſſionis intrauit. Si ergo numeres à Caath ad Phinees, quinque perſonas inuenies: cùm, teſtante diuino oraculo, quatuor eſſe debeant generationes.

Et quia Moyſes in Exodo, filios Iſrael ex Ægypto quinta generatione teſtatur egreſſos, Iudaicæ quoque tribus ordinem videamus: (Matth. 1.) *Iudas*, ſcilicet, *genuit Phares, Phares genuit Eſron, Eſron genuit Aram, Aram genuit Aminadab, Aminadab genuit Naaſſon, Naaſſon genuit Salmon.* Phares cum patre ſuo, videlicet Iuda, Ægyptum petiit; Naaſſon verò princeps tribus Iudæ fuiſſe in deſerto deſcribitur: cuius filius Salmon terram repromiſſionis ingreſſus eſt. Si recenſeamus igitur à Phares vſque ad Salmon, ſex quidem perſonas eſſe perpendimus, ſed iuxta Moyſen generationes quinque tantummodo numeramus. Si quem verò moueat, Moyſi numerum illi, quem Dominus poſuerat, non conſtare, quia alterius eſt negotij, ſalno quidem altiori myſterio, interim ſcire ſufficiat, quia vtrumque verum eſſe cognoſcitur, ſi ad diuerſas tribus, ſicut dictum eſt, referatur.

Id autem quod dicimus, perſonas plures eſſe quàm gradus, in ipſa quoque Canonum figura liquidò demonſtratur, cùm dicitur; quia primo gradu ſuperiori linea continetur, pater, mater, inferiori, filius, filia. Cùm ergo pater & filius in vno conſtituantur gradu, conſtat proculdubio in conſanguinitatis ſerie & gradibus plures eſſe perſonas. Quod autem illic ſubjungitur, quia his perſonis nullæ aliæ iunguntur, tale eſt, ac ſi diceret, ex tranſuerſo non veniunt. Nam auo, & nepoti, qui in ſecundo ſunt gradu, ex tranſuerſo, vel obliquo veniunt; frater, ſoror proauo, vel pronepoti, ſimiliter ex obliquo veniunt, fratris, ſororiſque filius, filia, atque in hunc modum aliis alia. His autem perſonis, quæ ſunt pater & filius, aliæ non iunguntur, quia vtræque vnum faciunt gradum, ac per hoc nullæ aliæ perſonæ poſſunt eis ſimiles inueniri. Quod etiam Pſalmiſta teſtatur, cùm dicit: *Fiant nati eius in interitum, in vna generatione deleatur nomen eius.* (Pſalm. 108.) Cuius enim filios imprecatur in interitu fieri, eis deuouet nomen vna generatione deleri. Quibus profectò verbis manifeſtè declarat, quòd pater & filius non duæ, ſed vna generatio, vnuſque ſit gradus. Poſt has autem quot ſunt perſonæ, tot ſunt proculdubio gradus. Quapropter quiſquis in contrahendo coniugio perfectè vult ſeptimam generationem euadere, ſicut nobis videtur, neceſſarium ſibi eſt nouem vtrinque perſonas æqualiter numerare: octo ſcilicet, quibus ſeptem generationes fiant; nona ſit illa, quæ in matrimonium tranſeat.

Si quis autem iuxta aliam definitionem ſexta elegit eſſe generatione contentus, nos auſteritatem nouam antiquis Canonibus inducere non iudicamus. Veruntamen quia alij Doctores ſextam, alij ſeptimam generationem obſeruandam eſſe decernunt, hæc in talibus eſt tenenda diſcretio: vt ſi à filiis incipit, in ſexta generatione ſupputatio deſinat; ſi verò à nepotibus, vſque ad ſeptimam tendat. Sic nimirum plurimorum ſententia reperietur vna, quæ in litterarum videbatur inæqualitate diuerſa.

CAPVT XI.

Quòd aliud ſit aliquando gradus, aliud generatio.

ILlud autem prætereundum non eſt, quia in his ſcripturis, quæ de cognationum affinitate loquuntur, non ſemper gradus pro generatione poſitus inuenitur. Alioquin nequaquam Iuſtinianus, quod ſuperiùs dictum eſt, neptem fratris quarto conſtitueret gradu; præſertim cùm & ex quatuor ſolummodo perſonis, quatuor generationes fieri omnino non poſſent: & frater ad fratrem generationem non habeat, vtpote quorum neuter alterum gignat. Vnde, vt mihi videtur, diſputatores illi, quos ſupra nominauimus, huius nominis diuerſitate falluntur: quod videlicet aliquando generationem, aliquando locum ſolummodo inuenitur ſignificare perſonæ. Tantumdem namque eſt dicere, neptem fratris eſſe quarto gradu, tamquam ſi diceret, quarto loco. Qui nimirum litigatores mei ſi vix dum miteſcere neſcij, quod tunc moliebantur objicere, non vereantur rediuiuis adhuc inuectionibus iterare, non ſine quodam ſcilicet iurgij more dicentes: quid tam prolixas affinitatum lineas texis, doce etiam ſi trinepos, vt aſſeris, ad trineptem è regione deſcendentem ius cognationis habet, quo inter ſe propinquitatis nomine cenſebuntur? Numquid ſobrini, ſiue patrueles, aut amitini? Quòd ſi nullo inter ſe huiuſmodi nomine conferuntur; quo pacto ſunt conſanguinei, qui nulla à ſe videntur alterutrum cognominatione relati? Ad quos ego; ſi de nominibus, inquam, agitur, tale quid ſæpius inue-

nitur, vt quibuſdam & neceſſitudo propinquitatis A interſit, & affinitatis vocabulum deſit.

Atque, vt quod dicimus ſacræ auctoritatiſ teſtimonio comprobemus, præcipitur in Leuitico: *Turpitudinem*, inquit, *ſororis vxoris tuæ, & filiæ eius non reuelabis, filiam filij eius, & filiam filiæ illius non ſumes, vt reueles ignominiam eius, quia caro illius sūt, & talis coitus inceſtus eſt.* Ecce vitricus à filia priuigni vtriuſque ſexus diuina voce compeſcitur, & tamen affinitatis nomen, quo inter ſe vtraque perſona cognominari debeat, non habetur. Cenſeriſne ergo huiuſmodi perſonas contra diuinum præceptum debere coniungi, cùm non inueniatur, quo propinquitatis poſſint vocabulo nuncupari? Sed videre quid in fine ſententiæ dicitur, quia talis coitus inceſtus eſt. In Decretis quoque Innocentij Papæ legitur: *Relictam*, inquit, *patris vxoris ſuæ, relictam fratris vxoris ſuæ, relictam filij vxoris ſuæ, relictam conſanguineorum vxoris ſuæ, vſque in tertiam progeniem nemo in vxorem ſumat.* Porro autem in omnibus his perſonis & affinitatis cognomina non repetiuntur, & inter eas tamen contrahi matrimonium prohibetur.

Leuit. 18.

B

Innoc. Pp.

Quòd ſi necdum his acquieſcitis, atque adhuc impugnare tentaris, ex veſtris profectò exedris munimen arripimus, quod veſtris iridem iaculis opponamus. Veſter namque Iuſtinianus poſtquam ſex vndique cognationum gradus enumerat, mox addit. *Ex his*, inquit, *palam eſt intelligere quemadmodum vlteriores quoque gradus enumerare debeamus: quippe generata quæque perſona gradum adiiciat, vt longè facilius ſit reſpondere, quo quiſque gradu ſit, quàm propria cognationis appellatione quemquam denotare.* Si ergo legiſlator ipſe illic conſanguinitatis gradus enumerat, vbi nomina deeſſe teſtatur, quid mirum ſi nos eadem facientes, & inter illos eſſe ius propinquitatis aſſerimus, quorum videlicet relatiua vocabula non habentur? Tanto iam de parentela me dixiſſe ſufficiat, ne pauper ſtylus modum ſibi congruæ breuitatis excedat: quod tamen vt arbitror, ſi diligenter attēditur, omnis, quę ſuper hoc negotio nuper emerſerat, querela ſopitur.

Inſtit. lib. 3. tit. grad. cognat. parag. Hactenus.

C

CAPVT XII.

Excuſatio longioris Opuſculi.

D

DIxerit me quiſpiam verbis liberius euagatum, ſed mihi tanti eſt proximorū meorum ſalus, vt non otioſum credam multorum lignorum piram accendere, qua baſiliſcum, licet exiguum, incolumi populo neceſſe ſit interire; nec multa aqua inaniter funditur ſi ſcintilla ignis, qua vrbs cremanda fuerat, extinguatur. Vilis planè ſagitta pectori bellantis infigitur, ſed antequam exeat, multo labore ſudatur. Verumtamen qui me laciniosi operis arguit, perpendat cum quibus mihi ſit in hac diſceptatione negotium: & mox neceſſitati deputet, quod verboſitati hactenus adſcribebat. E Neceſſarium nempe duximus iſta conſcribere, ne cancer, qui in dies per augmenta ſerpebat, peſtilentiùs adhuc ſe per Eccleſiæ viſcera dilataret.

Vos autem, ſereniſſimi in Chriſto, & venerabiles Viri, videlicet qui me hoc opus aggredi præcepiſtis, tantæ peruerſitatis errori cum omni auctoritate reſiſtite: & ne ſe per corpus Eccleſiæ lethalis lepra diffundat, viriliter obuiate. Caſtitas nempe quædam ſpecialis eſt virtus, quæ ab ipſo mundi primordio in Dei cultoribus viguit, & proceſſu temporum paulatim ſemper excreuit: nunc autem diuino iam imminente iudicio, cùm ſuadendi eſſent homines omnino carnis voluptates abſcidere, vltro etiam prouocantur inceſtuoſa matrimonia fœderare. Aduerſus ergo huiuſmodi peſtes Sacerdotalis ſe auctoritas erigat, & improbæ temeritati Eccleſiaſticæ diſciplinæ vigor obſiſtat. Non detur cornu peccatori, nulla relinquatur audacia vanitati. Viuat adhuc in Eccleſia Chriſti ille Moſaicus ſerpens, qui incantatorum colubros ſorbeat. Viuat, inquam, ſpiritalis prudentia, quæ carnalis verſutiæ venena conſumat; vt quos proprij arbitrij libertas effrænata laxauerat, Canonicæ ſeueritatis cenſura compeſcat: & quos tamquam celebris famæ rumor inſtauerat, redditæ rationis grauitas premat: quoſque fidei vnitas congregat, doctrinæ ſciſſura non ſpargat. Sic ſic nimirum veſtro ſtudio ad ſobrij intellectus concordiam redeant, & iam humiles facti, vno ſpiritu cum Eccleſiaſtica ſe pace componant; quatenus & veternoſus coluber deſinat praui dogmatis virus effluere, & Eccleſia Chriſti de cætero integra poſſit in ſui pudoris munditia permanere.

Num. 21.

DISSERTATIVNCVLA de gradibus cognationis.

ARGVMENTVM.

Quemdam Presbyterum cōſulit, quonam pacto cognationum gradus numerari debeant: non enim adeo tutum ſibi videri communem morem (eo ſcilicet modo numerandi vt prima perſona ſemper abundet) vt ab eo recedere nefas ſit, præſertim cùm nonnulla Scripturæ loca videantur obſtare. Petit igitur, vt in hac dubitatione ſuam ſententiam patefaciat.

Domno S. religioſo Presbytero, Petrus peccator Monachus indiſſolubile glutinum charitatis.

ADmonet vir Sapiens: *Cum viro*, inquit, *religioſo tracta de ſanctitate, & cum iuſto de iuſtitia.* Qui etiam poſtmodum dicit: *Cum viro ſancto aſſiduus eſto, quemcumque cognoueris obſeruantem timorem Dei.* Quapropter ego te, venerabilis frater, agnoſcens, congruum duxi, non conſilia tecum terrena conferre, ſed de ſpirituali potius, & Eccleſiaſtica quæſtione tractare. In opuſculo ſiquidem, vbi de parentelæ gradibus diſputaui, inter cætera dixiſſe me memini: In cognationum, inquam, generationibus numerandis vna ſemper debet abundare perſona. Quod etiam approbans, addidi: neque enim ex vna perſona poteſt generatio fieri. Adhibitis etiam teſtimoniis Scripturarum quibus hoc diſputatio definiuit, vt cùm propinquorum generationes fuerint ſupputatæ, vna ſemper perſona reperiatur excedere. Verbi gratia: vbi quinque ſunt generationes, ſex neceſſariò debeant eſſe perſonæ. Sic & in cæteris numerum graduum multitudo ſuperet perſonarum.

Eccli. 37. Ibid.

Contrarius videtur ſenſus huius loci, cùm in textu habeatur, cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate, &c.

Sed per acceſſum temporis legenti mihi aliquid, & in ſcripturis occurrit, quod mutare poſſe hanc enumeratæ cognationis regulam per-

ſuaſit; præſertim cùm plerique ſæculares huic definitioni feram, atque inhumanam conquerantur ineſſe duritiam: ſeſeque perhibeant nobis obtemperare non poſſe, niſi vel minimum quid acquieuerimus ex huius legis rigore laxare. Hoc quotidie bellum, hoc ſine fœdere toleramus obloquium.

CAPVT I.

In generationibus ſupputandis quæ regula ſeruanda.

VIdetur itaque nobis infirmitatibus imbecillium ſine culpa non poſſe * conſcendere, vt decernamus cognationum ſimul ac perſonarum numerum inuicem conuenire; quatenus quot ſunt perſonæ, totidem quoque dicantur eſſe generationes. Vt autem hoc non noſtra temeritas, ſed ſanctorum Patrum videatur auctoritas, B. Hieronymus dum ſoluere nititur quæſtionem Geneſis, vbi dicitur: *Qui occiderit Cain, ſeptem vindictas exoluet*, ſeptem perhibet eſſe generationes ab Adam vſque Lamech, cum tamen non reperiantur niſi totidem, hoc eſt, ſeptem eſſe perſonæ. Et, vt ipſa potiſſimum tanti Doctoris verba ponamus; Maiorum, inquit, noſtrorum iſta ſententia eſt, quod putant in ſeptima generatione Lamech interfectum Cain; moxque ſubjungit: Adam quippe genuit Cain, Cain genuit Henoch, Henoch genuit Cainan, Cainan genuit Malalehel, Malalehel genuit Mathuſalem, Mathuſalem genuit Lamech, qui ſeptimus eſt ab Adam. Et paulò poſt; Hic quidem, inquit, Cain, quod in ſeptima generatione interfectus ſit, & iuxta aliam editionem pœnam ſui ſceleris dederit: vbi nihil obſcuri arbitror remanſiſſe. In quibus vtique doctiſſimi viri verbis patenter oſtenditur, quia cum ab Adam vſque Lamech ſeptem tantummodo ſunt perſonæ, ſeptem nihilominus faciunt generationes. A qua generationum dinumeratione beatus quoque Gregorius non diſcordat. Nam in expoſitione B. Iob, Enoch ſeptimam perhibet eſſe generationem, cum ſex tantummodo Patrum ante illum reperiantur eſſe perſonæ. Hæc nimirum beati viri verba ſunt: *Electus, ait, Henoch in ſeptima generatione reſeruatur*, quia ſui dedicationem gaudij in extremæ retributionis gloria requirunt. Et certè, ſicut ſacra Geneſeos liquidò teſtatur hiſtoria; *Adam genuit Seth, Seth genuit Enos, Enos genuit Cainan, Cainan genuit Malalehel, Malalehel genuit Iareth, Iareth genuit Henoch.* Sicut ergo per lineam Cain ſeptem ſolummodo ſuccedentium ſibi reperiuntur eſſe perſonæ ab Adam vſque Lamech, ita quoque per electorum ſeriem ſeptem dumtaxat perſonæ numerantur ab eodem Adam vſque Henoch. Sed ſicut in genealogia Cain à Beato Hieronymo Lamech ſeptimus eſt ab Adam, ita B. Gregorius ſeptimam generationem eſſe teſtatur.

* condeſcendere. f.

Gen. 4.

S. Greg. Moral. 1c.

Gen. 5.

Si ergo tantorum virorum ſequi, non abhorreamus exemplum, reſtat vt tot debeant generationes dici, quot perſonæ valent in cuiuſlibet generis ſucceſſionibus ſupputari.

CAPVT II.

Quomodo à tranſmigratione Babylonis ad Chriſtum fuerint generationes 14.

ADdamus adhuc, quod grauioris eſt ponderis, & inuiolabile tenet robur auctoritatis, Matthæus enim Euangeliſta poſtquam generationis Chriſti lineam texuit, hoc in concluſione ſubjunxit: *Omnes ergo generationes ab Abraham vſque David, generationes ſunt quatuordecim, & à David vſque ad tranſmigrationem Babylonis generationes quatuordecim, & à tranſmigratione Babylonis vſque ad Chriſtum generationes quatuordecim.* Cum videlicet nulla trium ordinum, qui digeſti ſunt recenſita, pluſquam quatuordecim genitorum, ſiue gignentium inueniatur enumerare perſonas. Immo ſi diligenter attenditur, nonniſi tredecim continere perſonas ordo tertius, qui eſt & vltimus, inuenitur. Super quo nimirum nonnulli Doctorum diuerſa à ſe inuicem ſentientes, longis argumentationibus diſputant, vt quatuordecim & in hoc, ſicut in cæteris habentur ordinibus, eſſe generationes oſtendant. Sanctus quippe Hieronymus duos eſſe perhibet Iechonias, patrem ſcilicet [illegible]; & patrem quidem in fine ſecundi ordinis, [illegible] aſſerit poſitum in capite tertij. At beatus dicit Auguſtin. quia vnus Iechonias bis numeratur. Quod ſi credendum ſit, neſcio quo pacto ſancti Euangeliſtæ vera videri poſſit aſſertio, qua dicit quoniam à tranſmigratione Babylonis vſque ad Chriſtum generationes ſunt quatuordecim. Sanè ſiue bis, ſiue quotieſlibet, id, quod vnum eſt, numeretur, vnum nihilominus permanere cognoſcitur. Nam etſi ſæpenumero quid dicitur rei tamen eſſentia non augetur, nec multiplicatur numerus, licet ſermo fuerit iteratus. Timeo planè ſuper vtriuſque Doctoris ſententia, quæ mihi dubietas oboriatur, exprimere; ne tam illuſtribus Eccleſiæ magiſtris, & aſſertoribus veritatis videar, quod abſit, aliquatenus ſuccenſere.

Matth. 1.

Opinio S. Hieronymi.

S. Auguſt.

Qua modeſtia à ſanctis Patribus diſſidat B. Doctor.

De illorum itaque venerandis definitionibus ego diſputare non audeo, ſimpliciter tantum quid mihi videatur, expono. Ab eo ſanè, quòd dicitur, poſt tranſmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel, vſque ad illud, Iacob autem genuit Ioſeph virum Mariæ, tredecim ſunt generationes. In Ioſeph ſiquidem duodecima, in Maria intelligitur tertiadecima; ſic enim Maria Ioſeph, ſicut vxor viro, carnali commercio iungeretur. Sed dum cùm Maria Ioſeph nullatenus ſit coniuncta, generationis verò linea vſque ad Ioſeph per præcedentium ſeriem ſit perducta, repente generatio in Mariam altrinſecus poſitam proſilit: & dum à ſua reflectitur linea, & in aliam tranſit, quendam quaſi angulum facit. Illo nimirum ex ea natus eſt, qui & , iuxta Apoſtolum, lapis eſt angularis; & ſicut Pſalmiſta canit. *Factus eſt in caput anguli.* Nec inconuenienter vna in Maria generatio conſtituitur, quæ generatio illius origo eſt, cui videlicet à cunctis præcedentibus generationibus militatur. Porro cum Ioſeph hinc ex recta propagatæ cognationis linea pendeat, illinc ex altera eiuſdem cognationis linea Maria deſcendat, ipſe de linea in lineam tranſitus generationis eſt myſticæ ſacramentum. Nam quia Maria Ioſeph carne non iungitur, non vtraque vna eſt generatio: ſed vnam Ioſeph, alteram Maria generationem facit. Planè cum ſcripturarum conſuetudo non teneat, vt per mulieres cognationis lineam texat, per viros Chriſti genealogia producitur: in eius tamen ortu virilis materia non miſcetur, ideoque cum ad Ioſeph peruentum eſt, ſucceſſionis ordo non vlterius in inferiora deducitur: ſed per tranſuerſum protinus, & ex latere in Virginem deriuatur. Sic poſt carnales generationes fit generatio ſpiritualis, vt mox ſequatur res inaudita prorſus, & ſingularis. Spiritualis ſiquidem generatio fit de Ioſeph in Mariam, ſingularis de Maria in Chriſtum.

Epheſ. 2. Pſal. 117.

CAPVT III.

CAPVT III.

Quomodo Ozias genitus à Ioram dicatur.

SEd dicis mihi quiſquis es, quomodo inter Ioſeph & Mariam poteſt generatio dici, quam videlicet ipſe non genuit? Et tu mihi reciproca conſultus inquiſitione reſponde: cur idem beatus Euangeliſta Matthæus, de cuius nunc ſententia
Matth. 1. diſputamus, ait inter cætera, *Ioram genuit Oziam*;
4. Reg. 8. cum nequaquam ſit pater Oziæ, ſed potius Ochoziæ? Quiſquis enim quarti libri Regum percurrit hiſtoriam, indubitanter agnoſcit, quia Ioram genuit Ochoziam, Ochozias genuit Ioas, Ioas genuit Amaſiam, Amaſias genuit Oziam, qui & alio nomine dicitur Azarias. Cur igitur Ioram non Ochoſiam, dicitur genuiſſe quem genuit? ſed potius Oziam, qui iam procul ab illo quintus abſiſtit? Si ergo inter Ioram & Oziam eſſe generatio dicitur, non quod Ozias ab Ioram ſit genitus, ſed quod ab illo per longam continui generis traducem ſit productus, quid prohibet inter Mariam & Ioſeph, qui proculdubio conſanguinei ſunt, generationem dici per quandam ſcilicet vim & myſterium ſacramenti? et ſi comprehendi non poteſt quomodo Chriſtus ex Virgine naſcitur, quid mirum ſi inter parentes eius ſtupenda quædam, & admirabilis generatio videatur, cuius videlicet & generatio ſingularis, & conceptio noua, & natiuitas deprehenditur inaudita? Hæc tamen dicimus ſalua auctoritate ſanctorum Doctorum, quos ſuperius memorauimus.

Vt igitur ad ea quæ cœpimus, poſt diuerticulum reuertamur, in hac generatione Dominica non illa conſpicitur regula fuiſſe ſeruata, quam videlicet
A alibi præfiximus, vt in ſupputandis generationibus vna prouideatur ſupereſſe perſona, quæ ſcilicet ſi illic ſeruaretur, vna adhuc addenda perſona neceſſariò videretur. In illa quippe cognationum linea, trifaria dinumeratione digeſta, vniuſcuiuſque teſſeræ quatuordecim tantummodo ſunt perſonæ, ſicut & generationes: Nec generationum numerum perſonarum multitudo videtur excedere, dum nil aliud ibi generationes, quàm ſimplices ſint perſonæ.

Conſideranti itaque, & rem diligentius per-
B pendenti patenter occurrit, quod B. Euangeliſta dinumerando cognationis regulam, quam prædiximus, non modò non tenuit, ſed & ea vitauit, ſtudiosè contempſit, prudenter excluſit. Nam cum in genealogia Domini, certi cauſa myſterij trifario diſpoſitionis ordine quatuordecim decreuiſſet generationes attexere, vt vnamquamque perſonam generationem eſſe monſtraret, tres quos ſuperius diximus, Ochoziam videlicet. Ioas & Amaſiam, de narrationis ordine Reges abiecit: & tot perſonas apponere, quot generationes enumerare contentus fuit. Planè cum ſibi perſonarum multitudo ſuppeteret, noluit
C vt perſona generationibus ſupereſſet, ſed vt generationum, ac perſonarum ſibi inuicem numerus æqualiter conueniret. Hæc itaque, venerande frater, & ipſe peruigil meditare, & cum ſapientibus tuis ſtude conferre, vt aliorum mihi fultus auxilio, certum quid valeas reſpondere. Reſcribe igitur, ſi in ſupputandis parentelæ gradibus. vel in eo perſeuerare debeam, quod ante deſcripſi, vel vſurpare potius quod nuper inueni, vt dum à te mihi multis oneroſa dubietas tollitur, à multis tibi per me digna gratiarum actio referatur.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM NONVM.

De Eleemoſyna. Ad Mainardum Epiſcopum Vrbinatem.

ARGVMENTVM.

Præ cæteris virtutibus eleemoſynam potiſſimùm commendat, in cuius laudes hoc Opuſculo Vir ſanctus eloquentiæ laxat habenas, & omnes ingenij ſui vires effundit.

Domino Mainardo Vrbinati venerandæ ſanctitatis Epiſcopo, Petrus peccator Monachus ſalutem in Domino.

QVi ſub æſtiuo meridiatur vmbraculo, & tunc in prælio non laborat, & tamen non incongruè de præliis diſputat. Non otiosè quieſcimus, ſi quieſcendo de labore tractamus. Quo ſcilicet ordine vel dulcior fructus, vel fera-
D cior valeat exuberare prouentus. Qui regia diuerſatur in curia, cunctas virium ſuarum dotes explorat, ſi quid eſt vnde principalibus oculis placere plurimum valeat: & in quo ſe reperit amplius poſſe, ibi ſe ſatagit enixius exercere. Alius ſiquidem robuſtior eſt in bello, alius prudentior in Diuerſa naturæ bona.

conſilio. Ille dum perorat cauſas, luculenter ac lepidè concionatur in publico: iſte dum hunc æquare facundiæ vrbanitate non poſſit, dictandi fortè ſtudio, vel etiam aucupio, ſiue certè venationis arte præcellit: & vt ad noſtra veniamus, ait Moyſes filiis Iſrael: *Separate apud vos primitias Domino, omnis voluntarius, & proni animi, offerat eas Domino, aurum, argentum, æs, iacinthum & purpuram, coccumque bis tinctum, & byſſum, pilos caprarum, & pelles arietum, ligna ſethim, & oleum ad luminaria concinnanda.* Quæ nimirum, quia omnes omnia non habebant, obtulit vnuſquiſque quod potuit, & in ea re largior fuit, quæ ſibimet, exuberantiùs abundauit, vt dum omnes offerrent quod ſinguli non haberent, vnum multi Domino tabernaculum fabricarent. Nos etiam, qui nunc in huius vitæ deſerto tabernaculum conſtituimus, vt ingreſſi terram lac & mel manantem, in illa cœleſti Ieruſalem templum ſub veri Salomonis imperio dedicemus: quod nimirum non fit ex inſenſibilibus quibuſque metallis, ſed ex lapidibus viuis: & non decuſatur rutilantium nitore gemmarum, ſed ſpiritualium radiat decore virtutum. Omnium quidem bonorum, Deo largiente, fieri participes poſſumus, omnia verò poſſidere æqualiter non valemus. Nam & ſancti Patres, qui nos ad cœleſtia præceſſerunt, licet omnium virtutum ex diuina fuerint opitulatione participes, non tamen in omnibus extitiſſe creduntur æquales. Abraham ſiquidem cæteris fide ſimul & obedientia præfuit; Iſaac nitida monogamiæ caſtitas decorauit; *Moyſes*, ſicut ait Scriptura, *vir mitiſſimus erat ſuper omnes homines qui morabantur in terra*; Eliam libertatis auctoritas reddit inſignem; Phinees zeli feruor, & vltio iure perpetuo conſtituit in conſpectu Domini Sacerdotem; Ioannem ad recubitum dominici pectoris virginitas extulit; Petrum verò præcipuus amor in Dominum ad percipienda primi Paſtoris iura prouexit.

Exod. 35. — Tabernaculi diuini ac ſpiritualis fabricandi ratio. — Sancti viri in ſingularum virtutum perfectione inæquales. — Gen. 15. — Num. 12. — Num. 25. — Ioan. 13. & 21. — Ioan. 21.

CAPVT I.

Quòd ex virtutibus vna eligenda, cui magis ſeruiamus.

Ex perfecta virtutis vnius acquiſitione omnes acquirimus.

QVamuis ergo vnuſquiſque ſanctus omnibus florere virtutibus neceſſariò debeat, (neque enim ſingula quæque verè virtus eſt, ſi mixta aliis virtutibus non eſt) vna tamen virtus cuique eſt præ cæteris eligenda, cui mens familiariùs inhærendo deſeruiat, atque ab eius, vt ita loquar, obſequio non recedat. In cunctis quippe virtutibus æquè nos exercere non poſſumus, ſed dum vnam arctiùs cuſtodimus, in hac, quod ex reliquis minus eſt, adimplemus; & dum hanc indeſinenter amplectendo conſtringimus, quaſi totum virtutum corpus vnius membri participatione tenemus.

Excuſationes tepidorũ in comparãdis virtutibus.

Quam itaque virtutem tibi perſuadeo peculiariùs exequendam? nunquid ieiunium? Sed continuò reſpondebis, ſi immoderatis corpus meum ieiuniis attero, imminentibus tot cauſarum, diſcurſionumque laboribus mox ſuccumbo. Si Pſalmodiæ meditationes indixero, ab orationis, inquies, aſſiduitate præpedior, quoniam ad reſpondendum ſalutationibus amicorum, ac miſcenda colloquia quotidie coactus impellor. Si nudis te, iuxta morem Apoſtolorum, pedibus hortor incedere: ſi duris, inſtar Ioannis, membra tua ciliciis edomare: ſi denique te in exilium proficiſci: ſi carcerali cuſtodia te iubeam pœnitentium more concludi, imminentem præſto cauſaberis ægritudinem, vel potiùs non te poſſe perferre tam duram corporalis incommodi grauitatem.

Qui ergo membra tui corporis adhuc times affligere, immo quia temetipſum per acrimoniam pœnitentiæ necdum vales Deo ſacrificium exhibere, ad ea, quæſo, quæ circa te ſunt, manum porrige, & quia non te, ſaltem quæ tua ſunt, impertire: carnem ſcilicet inciſurus, ſatis tibi præſto, ſi tantùm capillos attondeo: qui manus obtruncator aduenerat, pium eſt, ſi vnguium dumtaxat excrementa præcidat. Quantum diſtat inter vulnus humanæ carnis & veſtis, tantùm inter hominem & hominis facultatem. Hoc modo Abraham pecus obtulit, vt filium conſeruaret, mactauit arietem, vt cuſtodiret hæredem. Hoc modo Michol poſuit in lecto ſimulachrum, vt à paternæ veſaniæ gladiis defenderet virum: & vt Dauid veraciter viueret, quaſi morientem eum caprina ſtuduit pellicula ſimulare. Pellem enim pro pelle, & cuncta quæ habet homo dabit pro anima ſua. Tu quoque temetipſum propria facultate permuta, & ma fac interim ſacrificium, vt ipſe poſtmodum ſuſcipi merearis in holocauſtum. Non enim Deus ſic accipit oblationem, vt deſpiciat offerentem, vt qui ſuæ facultatis oblator extiterit, ſecura cum vxore Manue valeat voce cantare: *Si Dominus*, inquit, *nos vellet occidere, de manibus noſtris holocauſta & libamenta non ſuſcepiſſet.* Suſcipit enim Deus per manus pauperis eleemoſynam, eamque tibi reconditam in illa cœleſtis promptuarij ſecuritate conſeruat. Vnde Dominus in Euangelio: *Theſaurizate*, inquit, *vobis theſauros in cœlo, vbi neque ærugo, neque tinea demolitur: & vbi fures non effodiunt, nec furantur.* Idcirco planè Deus omnipotens alios paupertate conſtringit, alios diuitiarum copia dilatauit, vt & illi habeant vnde propria debeant peccata redimere, & iſti vnde ſuam valeant inopiam ſuſtentare. Sicut ſcriptum eſt, *Redemptio animæ viri, diuitiæ ſuæ.* Vnde & ad Nabuchodonoſor ait Daniel: *Quamobrem, Rex, conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum, ſi forſitan ignoſcat Deus delictis tuis.*

Gen. 22. — 1. Reg. 19. — Iob. 2. — Iudic. 13. — Per manus pauperis acceptam eleemoſynã Deus conſeruat in cœlis. — Matth. 16. — Cur Deus alios diuites, alios pauperes eſſe velit. — Prou. 13. — Dan. 4. — Diuites diſpenſatores ſunt, non poſſeſſores diuitiarum.

Qui ergo diuites ſunt, diſpenſatores potiùs iubentur eſſe, quàm poſſeſſores: & non proprij iuris debent deputare quod habent, quia non ad hoc bona tranſitoria perceperunt, vt deliciis affluant, vel in proprios hæc vſus inſumant, ſed vt adminiſtrationis fungantur officio, dum in commiſſo permanent villicatu. Quapropter qui ſtipem pauperibus erogant, aliena reddunt, non ſua diſtribuunt. Vnde & Dominus eleemoſynam præcepturus ait: *Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis.* Non enim dicit, miſericordiam veſtram, ſed iuſtitiam veſtram. Ille quippe facit miſericordiam, qui propria tribuit: ille verò iuſtitiam facit, qui quod alienum eſt, reddit. Vnde & Pſalmiſta cùm præmiſiſſet, *Diſperſit, dedit pauperibus*; non ait, miſericordia eius, ſed, *Iuſtitia*, inquit, *eius manet in ſæculum ſæculi.*

Matth. 6. — Eleemoſyna appellatur iuſtitia. — Pſal. 111. — Sed à Deo reputatur pro miſericordia. — Matth. 25.

Cùm ergo pauperibus ſubuenimus, aliena proculdubiò reddimus, non noſtra præbemus. Verumtamen apud pium Iudicem miſericordes eſſe decernimur, cùm hæc ipſa, quæ non noſtra,

ſed communia ſunt, fideliter [illegible] ſam [illegible] & [illegible] A
iuſtè quæ aliena ſunt, reddi[illegible] apud eum qui
co[illegible]ma conſpicit, miſericor[illegible] præmio non
caremus. At contra, qui nun[illegible] pa[illegible] ſubue-
ni[illegible] [illegible]ntemnu[illegible], in tremendæ diſcuſſionis exa-
mine [illegible] ſuauitiæ, qui nec tep[illegible]
næ [illegible] tenaces, ſed al[illegible]norum potiùs
[illegible] ou [illegible] intue [illegible] ta, tore [illegible] has vtique ſum-
mis [illegible] bi es [illegible] eſt in [illegible] co. Di[illegible] ite à

Diuinum iudicium & condemnatio.

me, mal[illegible]dicti, in i[illegible] æternum, qui paratus eſt
di[illegible]bolo & angelis [illegible]: E[illegible] im, & non de-
diſtis mihi manducare, ſiti[illegible], & non dediſtis mihi bi-
ber[illegible] [illegible] dreas quæ noluit [illegible] ea m[illegible]ſtrare [illegible]
[illegible] [illegible] illorum te[illegible] ceperunt [illegible]
[illegible] x[illegible] s olla de[illegible] quos pe[illegible] - B
[illegible] orum bonorum ſapina con-
[illegible]. Et c[illegible] alienum à nobis ſit, quod in hac
[illegible] diſpenſandum [illegible] pimus, noſtra verò ſit [illegible]

Luc. 16.

[illegible] gloria, quam ſperamus, competenter his il-
la [illegible] ſententia congruit, quam Dominus in Euan-
g[illegible] dicit, Qui in alieno fideles non fuiſtis, quod
[illegible]m eſt quis dabit vobis? Ille certè fidelis in alie-
[illegible] titerat, qui de ſe confidenter aiebat: Bene-

Iob. 29.

di[illegible] perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ con-
[illegible] ſum; oculus fui cæco, & pes claudo, pater
eram pauperum.

Iob exemplum miſericordiæ in pauperes.
Iob. [illegible]

O qu[illegible] [illegible]lis in alienis exercebat, & quàm fir-
ma [illegible]e de p[illegible] conſidere poterat, cum & alibi
[illegible] notando clamabat: Si negaui, inquit, quod vo- C
lebant, pauperibus; & oculos viduæ expectare feci, ſi
comedi bucellam meam ſolus, & non comedit pupillus
ex ea, quia ab infantia mea creuit mecum miſeratio,
& de vtero matris meæ egreſſa eſt mecum. Vbi ad-

Vbi ſup.

huc aptè ſubiungit: Si deſpexi prætereuntem eo
quod non habuerit indumentum, & abſque operimento
pauperem, ſi non benedixerint mihi latera eius, &
de velleribus ouium mearum calefactus eſt. Vide quàm
longus ſit miſericordiarum iſte catalogus, vt nil
prorſus om[illegible]ta, quin omnium neceſſitatum mo-
dis occurrat, cunctis egeſtatum vulneribus velut
meden[illegible] ſubueniat.

Porrò autem dum indigentibus in neceſſitate D
ſuccurrimus, veritatem ſimul & miſericordiam
adimplemus. Miſericordiam ſcilicet, dum inopi-
bus pi[illegible] compatimur; veritatem verò, id eſt iu-
ſtitiam, dum non illis noſtra, ſed quæ ſua ſunt, mi-
niſtramus. Hinc eſt quod in Prouerbiorum libro

Prou. 3.

Salomon ait: Miſericordia & veritas non te deſe-
rant, circunda eas gutturi tuo, & deſcribe in tabulis
cordis tui, & inuenies gratiam & diſciplinam bo-
nam coram Deo & hominibus. Ruſſumque ſcriptum

Prou 14.

[illegible]: Miſericordia & veritas præparant bona, in omni
opere bono erit abundantia. Et ne pietatis opus ſe-

Deuotio celeris in eleemoſyna requiritur.
Prou. 3

gnities ignaua deſtrecte, ſed deuotio celeris ac
prompta commendet, alibi dicit: Ne dicas amico
tuo, vade & reuertere, & cras dabo tibi, cùm ſtatim
poſsis dare. Tremit enim manus auari cum tri- E

Auari difficultas in eleemoſyna.

buit: & ſicut æger exhorrens amareſcentis anti-
doti differt poculum, ſic iſte daturus aliquid differt
in poſterum. Ille ſiquidem exaſperantis potus nau-
ſea tamaritudinem: iſte ſi dederit aliquid, metuit
egeſtatem: ideoque licet vel in bibendo, vel in
præbendo neceſſitatis tempus immineat, vterque
tamen in poſterum quod abhorret, interiecta di-
latione reſeruat. Planè largus & liberalis animus
facit diuitem, pauor atque tenacia reddit egen-

Prou. 10.

tem. Vnde ſcriptum eſt: Subſtantia diuitis vrbs
fortitudinis, pauor pauperum egeſtas eorum. Pauor
enim degenerem animum compellit egere, licet
diuitiarum copiis videatur affluere.

C A P V T II.

Eleemoſynæ præmium quodnam ſit.

TV autem, dilectiſſime, noli fratrem tuum in
præſenti neceſſitate deſpicere, ſi Deum tibi
deſideras in vltimæ neceſſitatis articulo ſubueni-
re: Beati ſiquidem miſericordes, quoniam ipſi mi- Matt. 5.
ſericordiam conſequentur. Porro ſi dederis homini
pecuniam tuam in fœnus, centeſimam recipis: ſi
verò pauperibus, ſecundum diuina mandata cen-
tuplum [illegible] ſequeris: quòd ſi hoc parum videtur,
& vita [illegible]mulatur æterna. Non ergo melius
eſt te recipere centuplum, quàm centeſima eſſe
contentum? Noli ergo deſpicere proximum, ſi non
vis Deo deſpicabilis apparere. Vnde & Salomon
ait: Qui deſpicit proximum ſuum, peccat; qui au- Prou. 14.
tem miſeretur pauperi, beatus erit. Vbi mox additur:
qui credit in Domino, miſericordiam diligit. Planè ſi Ibid.
is qui credit in Domino miſericordiam diligit,

Quomodo qui miſericordiã non amat, incredulus dicendus.

dicendus eſt ille non credere, qui conuincitur
miſericordiam non amare. Cur autem iſte non
credat, alia eiuſdem libri ſententia declarat: ait
enim, Fœneratur Deo qui miſeretur pauperi, & vi-
ciſsitudinem ſuam reddit ei.

Non itaque credit in domino, qui ſua ſibi ti-
met bona committere, dum ea non vult indi-
gentibus exhibere. Nam ſi in Domino veraciter C
crederet, fœnerari ſibi tamquam fideli ſcilicet de-
bitori facultatis ſuæ depoſitum non timeret: de
cuius autem fide qui dubitat, eum proculdubiò
non honorat, cum ſcriptum ſit: Honora Dominum Prou. 19.
de tua ſubſtantia. Et aliàs dicitur: Qui calumnia- Prou. 3.
tur egentem, exprobrat factori eius, honorat autem eum
qui miſeretur pauperi. Et iterum: Facere miſericor- Prou. 10.
diam & iudicium, magis placet Deo quàm victima. Prou. 21.
Eleemoſynarius enim quiſque miſericordiam fa-
cit, dum indigentibus in neceſſitate compatitur,
iudicium verò dum eis non propria, ſed eorum
bona largitur. Sed ex his dum alienam in præſenti
ſuſtentat inopiam, æternas ſibimet in futuro diui-
D tias parat. Vnde ſcriptum eſt, Qui dat pauperi, Prou. 22.
non indigebit, qui deſpicit deprecantem, ſuſtinebit
penuriam. Deponit enim diues quod indigentibus

Eleemoſynæ lucra.

tribuit, & nunc quaſi mutuæ pecuniæ depoſitum
credit, quod in æterna vita multiplicatis fœnori-
bus recipit. Et qui nunc fit per miſericordiam cre-
ditor, in retributione poſtmodum felix erit exa-
ctor. Vnde ſcriptum eſt: Pauper & creditor obuia- Prou. 29.
uerunt ſibi, vtriuſque illuminator eſt Dominus. Et
de muliere forti, per quam vel ſancta vniuerſalis
Eccleſia, vel vnaquæque fidelis & pia intelligitur
anima, in Prouerbiis dicitur, Manum ſuam ape- Prou. 31.
ruit inopi, & palmas ſuas extendit ad pauperem; vbi
mox aptè ſubiungitur: Non timebit domui ſuæ à Ibid.
E frigore niuis; omnes enim domeſtici eius veſtiti ſunt du-
plicibus. Quiſquis enim nunc operimento geminæ
charitatis induitur, tamquam duplici veſte con-
tectus nequaquam futuræ niuis frigore conſtrin-
getur, & quem nunc charitatis ardor inflammat,
tunc pœnalis algorem niuis ignorat. De qua vi-
delicet niue futuri ſupplicij, & per B. Iob de re-
probo viro dicitur: Ad nimium calorem tranſeat ab Iob. 24.
aquis niuium, & vſque ad inferos peccatum illius
obliuiſcatur eius miſericordia. Dignum quippe eſt,

Auari pœna.

vt qui in hac vita per ardorem concupiſcen-
tiæ carnalis exæſtit, à calore verò miſericordiæ
frigidus & conſtrictus obtorpuit, illic ad calorem
nimium tranſeat ab aquis niuium; vt ſicut hic

duabus deliquit offenſ[illegible] g[illegible] minis [illegible] erit in gehenna ſupplicijs: & i[illegible] c[illegible] v[illegible]ce miſeri- cordia obl[illegible]uſcatur, qu[illegible] cm [illegible]ecor- diæ memor extitiſſe co[illegible]. Præmitte ergo tibi, frater, opes tuas, vnde poſtmodum viuas, præ- cedant te facultates tuæ, quas in illa ſemper im- mortalitate poſſideas. Memento quod ſcriptum eſt: *Diues cùm dormierit, nihil ſecum auferet: ape-* Iob. 27. *riet oculos ſuos, & nihil inueniet: apprehendet eum quaſi aqua inopia, nocte opprimet eum tempeſtas.*

Placeat ergo tibi conſilium, quod per Salomo- Eccleſ. 11. nem datur. *Mitte, inquit, panem tuum ſuper tran- ſeuntes aquas, quia poſt multa tempora [illegible]cipies il- lum: da partem ſeptem, necnon & [illegible], quia ignoras quid mali futurum ſit ſuper terram.* E[illegible] iterum *Ma-* Vbi ſup. *nè ſemina ſemen tuum, & veſperè ne ceſſet ma-* Gen. 26. *nus tua.* Legitur in Geneſi: *Quia ſeuit Iſaac in Geraris, & inuenit in ipſo anno centuplum.* Sed quam feliciùs ſeminat, qui dum ſubſidia indigentibus ſubminiſtrat, pro auena triticum, pro pugillo chorum, pro grano metit aceruum: terrena pla- nè cœleſtia, tranſitoriis mercatur æterna. [illegible]nicit Prou. 20. Scriptura: *Quis poteſt dicere, mundum eſt cor meum, purus ſum à peccato? Quis enim gloriabitur caſtum* Eleemoſy- *ſe habere cor?* Sed eleemoſynis ſolerter inſiſte, & na mundat mundum te ex diuina pietate confide. Vnde Sal- animas. uator: *Quod ſupereſt*, inquit, *date eleemoſynam, &* Luc. 11. *ecce omnia munda ſunt vobis.* Sicut enim ardor igniũ metalli cuiuſcumque rubiginem, ſic eleemoſyna conſueuit animæ purgare ſqualorem. Vnde & vir Eccli. 3. ſapiens: *Ignem*, ait, *ardentem extinguit aqua, & e-* Ibid. *leemoſyna reſiſtit peccatis*: vbi præſtò ſubiungit: *Et Deus proſpector eſt eius, qui reddit gratiam, meminit in poſterum, & in tempore caſus ſui inueniet firma-* Eccli. 4. *mentum.* Deinde ſubijcit: *Fili, eleemoſynam paupe- ris ne fraudes, & oculos tuos ne tranſuertas à pau-* Ibid. *pere.* Et rurſus: *Animam eſurientem ne deſpexeris, & non exaſperes pauperem in inopia ſua. Cor inopis ne afflixeris, & non pertrahas datum anguſtianti.* Et multa alia, quæ Vir iſte propheticus de prærogati- da pauperibus pietate contexit: & Euangelio nec- dum illuceſcente, tanquam Sacerdos in Eccleſia prolixi ſermonis ſeriem protrahit: quæ nos hic omnia ſimul exaggeranda non ducimus, ne faſti- dium legentibus generemus.

CAPVT III.

Quænam eleemoſyna maior ſit.

SEd cùm per omnes ſacri eloquij paginas e- leemoſyna prædicetur, & miſericordia cæte- ris virtutibus antecellat, ac palmam inter opera pietatis obtineat: illa tamen miſericordia ſuper- eminet, quæ de copia nuper ad inopiam deuolu- tis auxilium præbet. Sunt namque nonnulli, quos honeſtioris quidem generis ordo nobilitat, ſed indigentia rei familiaris anguſtat. Plerique etiam equeſtris proſapiæ titulis adornantur, ſed do- meſticæ neceſſitatis inopia deprimuntur, exigen- te generis dignitate compelluntur ſpectabilium intereſſe colloquiis, conſeſſu quidem pariles lon- gè facultatibus inæquales. Sed licet eos dome- ſticæ paupertatis ſollicitudo diſcruciet, etiam ſi cogente neceſſitate ad extrema perueniant, ali- menta petere mendicantes ignorant. Eligunt enim potiùs mori, quàm publicè mendicare, confunduntur agnoſci, verentur inopiam con- fiteri: & cùm alij ſuam prædicent egeſtatem, immo nouiſ[illegible]quam m[illegible] [illegible] exprandō pa- pertatis ex[illegible]pt, vt v[illegible] [illegible] nis accipiat, [illegible] potui [illegible] mittant, ne [illegible]piter in [illegible]los [illegible] aliquod ſuæ paupertatis [illegible]mpat.

Horum [illegible] indigentia [illegible] gi, quàm videri: ma[illegible] quib[illegible] pentibus conijci quam manif[illegible] deprehendi. De quibus vtique non man[illegible] occulte pauperibus quaua ſit retributio. Pro- pheta deſignat, cùm ait, *Beatus, qui intelligit ſu-* *per egenum & pauperem.* Super paup[illegible] qui pannoſos & bulgulus, per[illegible]que [illegible] in lecto non iudi[illegible]mus, quos vtique manifeſta [illegible]i- ſione conſpicimus: ſuper ipſos [illegible] debemus intrinſecus intelligere, quos [illegible] perficie non poſſumus [illegible] m [illegible] B mus, enim *qui intelligit ſuper [illegible] & pau[illegible]*; & quare beatus? *In die [illegible] mala* *eum Dominus.* Felix illa [illegible], vt dum in diuino liberetur examine, qui m[illegible] uenit indigentibus in mœrore; tuno a [illegible] calamitati eripitur, qui modò nu etiam [illegible] bus miſeretur.

Sed audiamus adhuc quid P[illegible] Ibid. quitur: *Dominus, ait, conſeruet eum, & [illegible] eum, & beatum faciat eum, & emun[illegible] ani-* *mam eius, & non tradat eum in manus inimi[illegible].* C Dominus opem ferat illi. O quam glorio[illegible] [illegible]ne- E[illegible]moſy- carut, qui pro miſericordia, quam paupe[illegible] na [illegible] me- exhibet, totius Chriſtianitatis orationem [illegible] [illegible] nuam promeretur! Omnis enim vniuerſa [illegible] in to- tius Eccle- clesia toto terrarum orbe diffuſa, pro illo D[illegible] ſiæ. quotidie ſupplicat, quæ videlicet hunc P[illegible] mum quotidiana iugiter deuotione frequentat. Adde quod hæc oratio numquam [illegible] d[illegible] ipſæ clementiæ valet deuenire contemptum, quæ videlicet à Spiritu ſancto facta eſt, qui eſt [illegible]a remiſſio peccatorum. Qui enim pacto orat[illegible] ſtem à ſemetipſo compoſitam non admi[illegible] Quomodo quod orare docuit, non [illegible]ud at? Beatus ergo, & verè beatus, qui intelligit [illegible] per egenum & pauperem. Vnde Moy[illegible], im- D mo Dominus per Moyſen: *Si vnus, ait, de fra-* Deut. 15. *tribus tuis, qui moratur intra portas ciuitatis tuæ in terra, quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi, ad paupertatem venerit, non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum, ſed aperies eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum indigere proſpexeris.* Et ali- bi: *Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ, idcirco præcipio tibi vt aperias manum fratri tuo e- geno & pauperi, qui tecum verſatur in terra.* Sciens enim omnipotens Deus, quoniam humana fragi- litas pro ſola ſua iuſtitia numquam peruenire poſſit ad vitam, ſed ſemper indigere miſericor- dia: atque ideò per omnes ſacrarum paginas Scripturarum, eleemoſynam laudat, miſericor- diam prædicat, viſcera pietatis exhibenda pau- E peribus indeſinenter inculcat: vt dum homo hominis miſeretur, ſuis etiam meritis à Deo mi- ſericordiam conſequatur: & dum ſuſtentat pro- priæ naturæ conſortem, ſuſtentatorem ſe habere mereatur auctorem: & quod exhibet proxi- mo, ipſe quoque conſequatur à Deo. S[illegible] enim Prædeſti- Conditor hominum & omnes electos ad re- natum ſi- gnum ab ipſa mundi prædeſtinauit origine, & nis per ope- tamen eos pro ipſius acquiſitione regni præce- ra acquiri- pit infatigabiliter deſudare, vt quod gratis à tur. Creatore conceditur, ſuis homo laboribus aſ- ſequatur; ita neceſſe eſt, vt qui per miſericor-

diam à pio ſummus Auctore ſaluandi, ipſi quoque pro humanitatis impendium non negligamus fratribus impertiri. Vnde Tobias ad filium: *Ex ſubſtantia*, inquit, *tua fac eleemoſynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim fiet vt nec à te auertatur facies Domini.* Vbi etiam diſcretionis modum ponit, & authenticam proculdubio regulam in qualibet poſſeſſionis atque ſubſtantiæ quantitate præfigit: ait enim, *Quo modo potueris, ita eſto miſericors*, ſi multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exiguum, etiam exiguum libenter impertiri ſtude.

Tob. 4.

Regula dandæ eleemoſynæ.

Ibid.

Cur autem hoc facere debeat, aperit, cùm ſubiungit: *Præmium enim bonum tibi theſaurizas in die neceſſitatis, quoniam eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras: fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemoſyna, omnibus facientibus eam.*

Ibid.

CAPVT IV.

Quòd qui eleemoſynam vel effectu, vel affectu non præſtat, charus Deo eſſe non poteſt.

ENimuero, vt huius rei ſummam breui complectar eloquio, nunquam Deo charus erit, qui vel effectum vel affectum eleemoſynæ non habuerit: ſcilicet vt qui non habet rem, habeat voluntatem: & dum domeſticæ facultatis affluentia non exuberat, liberalis animi diuitias non amittat. Nam qui non habet cibum, habet forſitan tectum: non valet eſurientem alimento reficere, valet ſaltem laſſeſcentem hoſpitalis humanitatis officio recreare. Memorans ſemper illud Apoſtolicum, *Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hoſpitalitatem nolite obliuiſci*: per hanc enim placuerunt quidam Angelis hoſpitio receptis. Nonnulli ſanè dum pauperibus Chriſti ianuam cum viſceribus claudunt, furandi crimen obijciunt, & dum eis hoſpitalitatis humanitatem per auaritiam ſubtrahunt, cleptem ſuſpicari iacturamque rebus domeſticis ſe formidare confingunt: modò ſcilicet obeſam faciem, modò ora rubentia ſubſannantes opponunt, & toroſa brachia, robuſtoſque lacertos agriculturæ foſſionibus idoneos criminantur: Deum, qui talibus ſolatiantur, offendere, qui nimirum poſſent & alios ſui laboris exercitio ſuſtentare. Quibus profectò valdè formidandum eſt, quod in Deuteronomio per Moyſen Iſraelitico populo dictum eſt: *Ammonites & Moabites etiam poſt decimam generationem non intrabunt in Eccleſiam Domini in æternum, quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via, quando egreſſi eſtis de Ægypto.* Nam ſi gentes illæ legem vtique non habentes, idcirco ab Eccleſia Dei irreuocabiliter excluduntur, quoniam inimicis etiam ſuis per humanitatis officium occurrere neglexerunt; quàm terribili ſententia digni ſunt qui viſcera ſua ab indigentibus proximis claudunt? qui charitatem fratribus non impendunt? Hi nimirum ſunt ex ſacroſancti Baptiſmatis fonte congeniti, cum his ex vtero Matris Eccleſiæ ſunt egreſſi: & cum quibus Dominici corporis & ſanguinis menſa participant, his cibum, qui in ſeceſſum dirigendus eſt, negant.

Hebr. 13.

Iniuſtæ diuitum querelæ in pauperes.

Deut. 23.

Seuerius largiẽda eleemoſyna.

Et qua conſcientia nos ab eleemoſynarum erogatione torpemus, qui videlicet in Eccleſiaſtica pace quieſcimus: cùm & ſancti Apoſtoli, qui aduerſus totum mundum fuerant velut in bella congreſſi, in huius gratiæ ſtudio legantur extitiſſe ſoliciti? Nam ſi liceret aliis, illi potuiſſent non inconuenienter ab hac ſollicitudine feriari: qui nimirum & ad ſpargendum nouæ fidei ſemen intenti, & in tam acerrimo contra mundi perfidiam laborabant certamine conſtituti. Sed nullus perſecutionis labor ab exhibenda fratribus humanitate compeſcere, nulla prædicationis inſtantia potuit eos ab impendenda pauperibus miſericordia cohibere. Vnde Paulus ad Galatas. *Petrus*, inquit, *& Iacobus, & Ioannes, qui videbantur columnæ eſſe, dextras dederunt mihi, & Barnabæ ſocietatis, vt nos euangelizaremus in gentibus: ipſi autem in circuncißione, tantùm vt pauperum memores eſſemus: quod etiam ſollicitus fui hoc ipſum facere.* Ad Corinthios quoque dicit: *De collectis autem, quæ fiunt in ſanctos ſicut ordinaui Eccleſiis Galatiæ, ita & vos facite per vnam ſabbati: vnuſquiſque veſtrum apud ſe ponat, recondens quod ei bene placuerit, cùm autem præſens fuero, quos probaueritis per epiſtolas hos mittam perferre gratiam iſtam in Ieruſalem.* Tantaque fuerat erga pauperes in Apoſtolis liberalitas, vt in eorum Actibus legatur, *Qui frangebant circa domos panes, & ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis collaudantes Dominum.* Circa domos, inquit, non intra domos: quorum ſcilicet veſtigia non ſequuntur, qui pranſuri peſſulos ac repagula foribus clauſis obijciunt, vectes ſeris innectunt: ſicque ſe contra pauperes tanquam aduerſus circumfuſas hoſtium acies in obſidione præmuniunt.

Galat. 2.

Apoſtolorum cura, & liberalitas in pauperes.

1. Cor. 16.

Act. 2.

CAPVT V.

Quòd parentum eleemoſynis filiorum res creſcit.

GErardus certè de Farualdo, ex Rauennæ vrbis primoribus fuit, quem grandæuæ iam & perſenilis ætatis olim puerulus vidi: de quo nimirum referri frequenter audiui: quia cùm aliquando populus inopia laboraret, adeo vt nonnullos etiam valida fames extingueret, ille cùm ſucceſſiua ſibi nepotum quoque iam ſoboles non deeſſet, acceſſis frugibus etiam prædia nonnulla diſtraxit, & alimenta quæ potuit, indigentibus erogauit: ipſe quoque tunc patentibus foribus pauperum vallatus agmine comedebat, cibiſque conſumptis adhuc eſuriens, cùm vel ſibi, vel illis quid adderet, non haberet, eorum compaſſione lacrymans flebat: cuius hodieque progenies diuitiis floret, & plura, quàm auita fuerint patrimonia, poſſidet.

Exemplum Gerardi eleemoſynarij.

Vualdericus præterea, qui dum aduerſus hæreticos dimicaret, inſignis effectus eſt martyr, ſicut Andreas venerabilis Spoletanæ Eccleſiæ nobis Epiſcopus retulit, dum aliquando domum matris inuiſeret, pauperculum quemdam præ foribus reperit, qui ſe conquerebatur herbarum faſciculum collegiſſe, ſed ſal, vnde pulmentum illud condiret, ab eadem matrona percipere nullatenus potuiſſe. Cumque Vir ſanctus maternum ingreſſus hoſpitium, aliquantulum ſalis in vaſculo reperiſſet, vehementer iratus, vas cum ſale corripuit, & per plateam ad matris iniuriam ſparſit dicens: illud non debere comedi prorſus à Chriſtiano, quod per auaritiam negatum eſt Chriſto. Sed paulò poſt idem vas, quod repoſuerat vacuum, non ſine ſtupore miraculi, ſale repertum eſt plenum.

Vualderici martyris eleemoſyna miraculo commendata.

Mainfredus quoque Marchio, qui in vltimis Liguriæ principatus eſt finibus, feruentiſſimo cum vxore ſua ſtudio in ſuſtentatione pauperum inſtitit: de quo nimirum (vt cætera taceam) illud

Mainfredi Marchionis humilitas, & pietas erga

[...]ga pauperes.

vnum celebri ſolet redolere memoria: quoniam in ipſo ſacroſanctæ Reſurrectionis die cùm domus eius aulæis ac blathinis ornatibus tanquam regale palatium reſplenderet, copioſi ſumptus affluerent. cumque non modica candidatorum turba clientium conſtiparet, inſtitui magnificè conuiuium fecit, & ordinatis per omnes menſas diligenti cura pauperibus, ipſe cum ſuis ſeruis dapifer miniſtrauit: quibus ſufficienter impletis, ipſe cum ſuis quod ſibi reſiduum fuerat, quaſi priuatus accepit: vt Paſchalis illa ſolemnitas in pauperibus eniteſceret, patrem familias verò domus priuata refectio ſuſtentaret. De quo etiam vir Dei, Dominus meus Leo venerabilis Eremita, qui per continuum iam ferè vicennium in cellula recluſus audiuit, hoc inſigne perhibuit: quia cum in præfati Marchionis Eremo ipſe cum nonnullis fratribus habitaret, hanc ſibimet legem vxor eius indixerat, vt quodcumque ſibi neceſſarium Eremitarum nuntius peteret, ipſa protinus aucto fœnore geminaret: videlicet cùm iſte quinque fortaſſis exigeret ſolidos, illa decem traderet: cùm iſte decem, illa viginti continuò numeraret. Sed quoniam oblitus ſum, dubito certè, an hoc ipſum, & alibi fortè conſcripſerim. Veruntamen quod ædificationis eſt, melius eſt relationibus iterari, quàm per ſilentium obliuione deleri. Cùm itaque tam largus ad erogandas indigentibus ſtipes extiterit, cùm ſex, ſiue ſeptem, ſi rite teneo, non minima Monaſteria in proprij iuris poſſeſſione condiderit, prædiis, & ornamentis munifica liberalitate ditauerit, numquid propterea ſibi progenies egena ſuccedit? Abſit. Videmus enim nepotes eius mirandæ ſcilicet indolis pueros maximam partem etiam regni Burgundiæ poſſidere: quorum inſuper ſoror Imperatori noſtro ſponſali cognoſcitur iure dotata. Cur ergo timemus Deo redhibere quod contulit, quod & in hac vita nobis, vel noſtris hæredibus reſtituitur, & in illa cæleſtis regni gloria ſub fœnore multiplicatæ retributionis augetur?

Leo eremita.

Piæ Marchioniſſæ in pauperes libertas, Dei liberalitate in filios multiplicatur.

CAPVT VI.

Quòd bonorum temporalium affluentia ex eleemoſyna oriatur.

Berardus Marchio. Iucundum exemplum viri liberalis in Deũ.

HOc etiam noſſe operæpretium deputo, quod Berardus Marchio, qui homo defunctus eſt, ſæpius referebat: aiebat enim, quia vir quidam in Teutonum finibus, vnde videlicet ipſe quoque oriundus extiterat, optimum proprij iuris prædium diuerſorumque prouentuum copiis affluenter vberrimum poſſidebat; habebat autem duodecim filios: cœpit interea cogitare, quid poſt eius obitum fieret, ſi vnius poſſeſſionis hæreditatem inter tot diuideret cohæredes. Dicebat enim: ego quidem, qui totum hoc ſolus habeo, ſufficienter & pacificè viuo; ſed vbi tot diuiſores emerſerint, quis eorum ſimultates; quis orientia inter illos liuoris & odij iurgia ſuſtinebit? Non enim illic eſſe poterit vnitas voluntatis, vbi tam multifaria fuerit diuerſitas facultatis. Coloni præterea, qui nunc vni parere domino ſunt contenti, non ſine graui ſuæ quietis iniuria tot dominorum populo ſunt reſponſuri. Tibi ergo, Deus omnipotens, quidquid eſt, mei iuris allodium trado, te ſolum hæredem meæ poſſeſſionis eligo; filios autem meos tibi commendo; fac eis quod in oculis tuis beneplacitum fuerit. Et hoc dicto guantum ſuum ſagittæ protinus alligauit, eamque curuato fortiter arcu, in vaſti aëris ſuperiora coniecit. Sed mox ſagitta ſine guanto in terram relapſa eſt: vt euidenti monſtraretur indicio, quia donum, quod fidei obtulit, clementia diuina ſuſcepit. Tunc ille de ſui muneris oblatione fidentior & alacrior factus, poſſeſſionem ſuam cuidam Eccleſiæ tradidit, eamque ſibi perpetuo iure per ſtipulationes ac rata firmauit. Breui verò poſt hæc filij eius tanta bonorum affluentium ſunt abundantia prædit, tot prædiorum ac cenſuum copia ſunt magnificè dilatati, vt eorum quiſque ſummam paternæ facultatis excederet, eiſque circumflua mundi proſperitas in omnibus arrideret. Sic ſic qui inueſtituram guanti de manu patris in cœlo recepit, ſuper filios eius imbrem ſuæ benedictionis exuberanter influxit. Quod igitur in terra Deo datur, in cœlo recipitur: & inde ſpectandum eſt præmium quo præceſſit munus oblatum. Hinc eſt quod Angelus Domini Cornelio dixit: *Orationes tuæ, & eleemoſynæ tuæ aſcenderunt in memoriam in conſpectu Domini.* O felix tale commercium, vbi homo fœnerator, & Deus fit omnipotens debitor: & fidenter ei poſſumus compenſationis noſtræ debita digna repoſcere, ſi noſtris eum ſatagimus muneribus præuenire.

Act. 10.

Nam & tempore Gregorij Papæ, qui Gratianus dicebatur, recolo contigiſſe quod narro (ſicut enim mihi Bonizo, grandæuus videlicet vir, Rector monaſterij ſancti Seueri iuxta vrbem veterem conſtituti, retulit.) Scotigenarum Rex primæuo tunc adoleſcentiæ flore pubeſcens, quia pater obiit, ei mox in regalis faſtigij iura ſucceſſit; ſed cùm ſollicitè conſideraret quàm fragile ſit quidquid in hoc ſæculo tumet, quàm labile quod ſupereminet, quàm velociter extinguibile ſit omne quod ſplendet, cum coniugatus iam eſſet, decreuit regales infulas regni cæleſtis amore deponere; coronam capitio, purpuram cuculla mutare. Quid plura? ſimulat orationis ſtudium, aggreditur expeditionis Romanæ procinctum. Apoſtolicorum itaque liminum deuotione completa, ignorante clientium comitatu, monachicum habitum latenter induit, & ſic à ſe mundum cum regno benè ſemetipſum furatus abiecit: qui mox languore percuſſus, ad extrema peruenit, & vſque ad obitum hoc tamquam fœderatæ conuentionis elogium inclamare non deſtitit: Domine, feci quod præcepiſti; adimple quod promiſiſti. Nimirum in vinea conſtitutus repoſcebat nummum, quia patrisfamilias ſe nouerat impleſſe præceptum; & licet vndecima fuiſſet hora conductus, exigebat requiem poſt laborem, & expleta repoſcebat operatione mercedem. Non ergo dubitemus nunc Deo vel nos, vel noſtra præbere, vt ea poſtmodum tota valeamus auctoritate repoſcere. Et dum comedimus, non compellamus egenos parcius miniſtrando tamquam ſobrios ligurire, dum ipſi turritæ lancis edulium non grauemur abſumere: nec eis, ſicut à quibuſdam fit, coclearis eſt adhibenda menſura, cum nobis ollæ, vel cacabi vix ſufficiant.

Gregorius eius nominis ſextus.

Regis Scotiæ religio & charitas in Deum.

Fulcrannus nempe cuiuſdam Gallicæ regionis Epiſcopus, (vt mihi reuerendus in Chriſto Vgo Cluniacenſis Abbas retulit) dum à ſuo requireretur œconomo, quid ſibi parari vellet, aiebat: Iuxta numerum conueſcentium, prout tibi viſum fuerit, præpara: pro me verò ſolo porcum optimum, pinguem nimis & grandem opipatoribus exhibe, vt ne tenuem quidem lenticulam ex eo quiſquam debeat abſque mea perſona guſtare. Diſcumbens itaque cum conueſcentibus ipſe pauperibus, totam cum eis omnino victimam conſumebat, nec cuiquam præter eos vel minimam carnis officulam porrigebat.

S. Vgo Abb. Clun.

Fulcranni Epiſcopi in pauperes pietas.

CAPVT VII.

Eleemoſyna defunctis prodeſt, dæmonibus inuiſa.

IDem mihi ſanctus Abbas iterum retulit: quia vir quidam dum orationis ſtudio diuerſa mundi loca percurreret, impegit in eremum, vbi ſanctus quidam frater in cellula morabatur: qui poſt aliqua peregrinum ſubtiliter inquiſiuit, vtrum Cluniacenſe monaſterium noſſet. Cui ſubſequenter & hoc intulit: Quæſo te, inquit, per charitatem Dei, frater mi, vt ſi locum illum venerabilem te fortaſſis adire contigerit, denunties fratribus & Abbati, quatenus ab eleemoſynarum ſtudio non tepeſcant, ſed pietatis operibus, ſicut aſſueti ſunt perſeueranti conſtantia vigilanter inſeruiant. Hic enim gehenna flammis vaporantibus æſtuat, & hinc animæ damnatorum, me frequenter audiente, cum magnis eiulatibus, fletuumque ſtridoribus merguntur in tartarum: ſed orationes & eleemoſynæ præfati Monaſterij malignis ſpiritibus valenter obſiſtunt, & tamquam prædam ex eorum manibus multos eripiunt. Peregrinus itaque longo poſt tempore ad Monaſterium venit, & quæ ſibi mandata fuerant, fratribus per ordinem nunciauit.

Abuſus quorumdã in pauperibus excipiendis.

Illud præterea ſatis indignamur, quod à quibuſdam fieri non ambigimus: vt ipſi videlicet iuniantur excelſæ menſæ faſtigio, pauperes verò qui ab eis aluntur, inter canum greges in nudo reſideant pauimento. Illi vtantur mantilibus acu variante depictis, iſtis alimenta ponantur in gremiis.

Gothfredus Dux & Marchio Tuſciæ quid de Carolo magno retulerit.

Gothfredus planè clariſſimus Dux, & Marchio mihi perhibuit in propriæ regionis hiſtoria contineri, quoniam Carolus Imperator quindecim vicibus cum Rege Saxonum, qui gentilitatis adhuc detinebatur errore, bellum commiſit, quindecies perdidit: tribus verò conſertis poſtmodum prœliis Carolus ſuperauit, eumque poſtremò captum victor obtinuit. Aliquando ſanè dum Carolus idem excelſa, vt aſſolet, inthronizatus arce diſcumberet, pauperes verò, quos alebat, ſolotenus ignobiliter reſiderent, rex qui remota procul ab Imperatore menſa prandebat, talia per nuntium legata direxit. Dum veſter, inquit, Chriſtus ſeſe perhibeat in pauperibus recipi, qua fronte perſuaderis noſtra ſibi colla ſubmitti, quem vos ita deſpicitis, eique nullam honoris reuerentiam exhibetis? Ad quod Imperator corde compunctus erubuit: & ex ore gentilis hominis Euangelicam prodire ſententiam vehementer expauit. Ait enim Dominus: *Quod vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis.* Lætatus ergo rex dum à tali correptus, vtpote qui necdum fidei rudimenta perceperat, iam fidei fructum, miſericordiæ ſcilicet opera prædicabat.

Gentilis rẽgis Euãgelicum dictum.
Matth. 25.

Illud præterea ſummopere notandum eſt, quia pedes lauare pauperibus ſaluberrimum eſt. Vnde Dominus ait diſcipulis: Si ego Dominus & magiſter veſter laui vobis pedes, quanto magis vos debetis alter alterius lauare pedes? Et vt hoc mandatum firmiori adhuc auctoritate ſtatueret, eorumque mentibus hoc arctius inculcaret, adjecit: *Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Nam cum pauperum pedes in eius qui præcepit, deuotione lauantur, lauantis protectò & anima ſimul & corpus à peccatis abluitur. Vnde & Petrus ait: *Domine, non tantùm pedes meos, ſed & manus & caput.* Cur itaque Petrus non alia corporis membra cum pedibus præter manus & caput obtulit, niſi quia per hæc, opera corporis & cogitationes mentis expreſſit? Caput enim pro mente, manus verò pro totius ponitur corporis actione.

Pauperum pedes lauare ſaluberrimum eſt.
Ioan. 13.
Ibid.

Porrò Mainardus venerabilis Syluæ Candidæ Epiſcopus mihi retulit: quia Nicolaus Papa, piæ memoriæ, qui ante triennium ex hac in Domino luce migrauit, numquam in toto anno prætermittebat diem, quin pedes duodecim pauperibus ſemper ablueret. Quòd ſi facere per totum non occurreret diem, lucidum pietatis opus explebat in nocte. Sed quoniam de priuilegio miſericordiæ, & eleemoſynarum dignitate plus mihi datur videre quàm dicere, in eius præconium libet breuiter exclamare.

Nicolaus II Pp XII. pauperum pedes quotidie lauat.

CAPVT VIII.

Laus eleemoſynæ.

O Virtus eleemoſynæ, quæ velut fluentum fontis irrigui, & peccatorum inquinamenta detergis, & æſtuantium vitiorum flammas extinguis! O felix eleemoſyna, quæ de gehennæ barathro tenebrarum filios extrahis, & adoptatos luci perpetuæ regnis cœleſtibus introducis! Tu de manibus pauperum volas in cœlum, & illic tuis amatoribus paras hoſpitium. Si vinum es, non coaceſcis; ſi panis, non emittis mucorem; ſi caro, vel piſcis, non verteris in putredinem; veſtis præterea, nullam contrahis vetuſtatem; recens iugiter ſeruaris & noua, & mox vt tuus oblator obierit, ad eum illico multiplicata reuerteris. Tu de iacentibus ſub criminum ſqualore conſpicuos; tu de damnabilibus ſanctos, tu facis de Gentilibus Chriſtianos. Quod nimirum Cornelius probat, cuius eleemoſynæ ad diuini conſpectus culmen aſcenderant. Act. 10.

O diues eleemoſyna, quæ tuis amatoribus præbes hæreditatem immarceſſibilem, & cœleſtis curiæ dignitatem! O miranda miſericordiæ virtus, quæ peccatorum omnium rubiginem purgat, frementium vitiorum incitamenta mortificas, & ſplendore cœleſtis gratiæ tenebroſas hominum mentes illuſtrat! Hæc Deum facit hominibus debitorem, vt regnum ſibi cœlorum non iam quaſi quod alienum eſt, quærant: ſed veluti quod ſui iuris eſt, audacter inuadant. O felix miſericordia, quæ de miſeria quidem naſceris, ſed veram tuis executoribus beatitudinem paris! Tu negotiatrix omni mangone prudentior, quæ terrenis mercibus cœleſtia comparas, & tranſitoriis æterna permutas. Felices nundinæ tuæ, in quibus datur hoſpitium, ſuſcipitur habitaculum, præbetur panis exiguus, recipitur regnum, porrigitur nummus, comparatur aula cœlorum.

Inter cæteras ergo virtutes (venerabilis frater) quibus ſanctitatis tuæ non ambigimus florere prudentiam, hanc ſpecialiter arripe, in operibus te pietatis exerce, miſericordiæ ſemper viſceribus affluito: vt qui nunc Chriſti pauperibus miſereris, à Chriſto poſtmodum miſericordiam conſequaris.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,
OPVSCVLVM DECIMVM.

De Horis Canonicis. Ad T.... virum clariſſimum.

ARGVMENTVM.

Canonicarum Horarum originem, & myſteria declarat, earumque vtilitates enumerat. Quapropter hortatur virum quemdam nobilem, ad quem hunc Libellum mittit, vt Canonicas Horas audire, aut ipſe recitare non negligat, nulliſque occupationibus à tam pio opere auocari ſe patiatur: Officium quoque B. Virginis eidem magnopere commendat.

Domno T..... viro clariſſimo, Petrus peccator Monachus orationes in Chriſto.

DVM tecum, dilectiſſime, in Epiſcopali Rauennæ palatio colloquens, nonnulla tibi viuendi præcepta ſuggererem, atque ad religionis ſtudium quibuſdam te exhortatiunculis prouocarem, tandem ad hoc proceſſit oratio, vt aſſererem Canonica ſeptem Horarum Officia ab omnibus Chriſtianis fidelibus Deo quotidie quaſi quoddam ſeruitutis penſum debere perſolui. Sed quod tunc lingua decurrente prolatum eſt, apicibus tradere neceſſarium duxi, ne quod ad momentum ſimplicibus verbis audiſti, facilius excidat, ſed ſubiectum oculis per ſtyli currentis articulum memoriæ tenacius inhæreſcat.

CAPVT I.

Peccatorum effectus.

Schol. SEptem planè ſunt principalia vitia, ex quibus cæteræ vitiorum peſtes oriuntur: quæ nimirum ſunt ſuperbia, auaritia, vana gloria, ira, inuidia, luxuria, triſtitia. Hæc itaque, quia cauſa ſunt omniũ, & origo malorum, ſub eodem numero ſuos habere noſcuntur effectus: ſeptem videlicet criminalia peccata, id eſt, adulterium, homicidium, furtum, perjurium, falſum teſtimonium, rapinam, & blaſphemiam. In quibus videlicet tam certa, tam manifeſta mors eſt animorum: vt quiſquis in quolibet horum deprehenſus obierit, euadere damnationis æternæ ſententiam nullatenus poſſit. Rurſus ſeptem ſunt leuia, minimaque peccata, in quibus non ſolum peccator, ſed & iuſtus quiſque quotidie labitur, etiamſi in excelſo iam perfectionis culmine ſtare videatur. Quæ profecto ſunt, cogitatio, ignorantia, inconſtantia, neceſſitas, infirmitas, obliuio, obreptio: per quæ videlicet in quotidiana ſemper conuerſatione delinquimus, atque ideo contra peccati vulnera quotidianæ curationis neceſſariò

Peccata leuia, in quæ etiam iuſtus quotidie labitur.

A remediis indigemus. Vnde ſcriptum eſt: *Septies in die cadit iuſtus, & reſurgit.* Qui nimirum & ſepties cadere, & tamen iuſtus eſſe deſcribitur: quia iuſtus eſſe etiam peccando non deſinit, dum non ex propoſito, ſed ex humanitatis fragilitate delinquit. Prou. 24

Propter hæc igitur ſeptem leuia, paruaque peccata, quæ pro fragilitatis humanæ debilitate cauere non poſſumus, hoc ex magiſterio Spiritus ſancti à piis Eccleſiæ Doctoribus inſtitutum eſt, vt vota noſtra Deo per vnumquemque diem ſepties perſoluamus. Hæc lanè ſeptem Canonicarum Horarum officia, quaſi ſeptem baptiſmatum lauacra in B ſanctæ Eccleſiæ ſunt gremio conſtituta: vt ſeptem offenſionum maculas, quas ex quotidiana vitæ huius conuerſatione contrahimus, totidem, vt ita loquar, orationis quotidianæ fluentis expiare curemus; quatenus aſſiduum corruptibilis vitæ puluerem ſatiſfactionis aura decutiat, & mundanæ conuerſationis lutum ſuperfuſæ orationis frequens vnda detergat.

His iuſtitia non amittitur.

Cur inſtitutæ Horæ Canonicæ. Septem horæ ſunt lauacra macularum.

CAPVT II.

HOræ autem, de quibus loquimur, ſunt hæ: Matutinæ videlicet, Laudes, quæ inter diluculum C incipiendæ ſunt & auroram: deinde, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperum, & Completorium. Dicendum eſt autem quot pſalmos vniuſcuiuſque Horæ Officium teneat, & cur præſcripto numero non infra ſit, vel excedat. Matutinum denique quinque laudibus conſtat, quatuor videlicet pſalmis & vno cantico. Et congruè dum diuina lux erumpit, Deo laudes offerimus, quia ſub eiuſ temporis lucis ſpecie ſolem iuſtitiæ Chriſtum noſtris dilucèſcentem cordibus expectamus, & tamquam aduenienti iam ſponſo tota gaudens atque tripudians occurrit Eccleſia. Sic quinque laudibus, ac ſi totidem acceptis lampadibus adornata, & velut

ſequentis [illegible] Euangelicum ſpecioſentis in[illegible]citur: *Tunc ſurrexerunt, inquit, omnes virgines illæ, & ornauerunt lampades ſuas.* *Ibid.*

Quod autem in huius Matutinæ laudis Officio canticum quotidie pſalmis adiungitur, vtriuſque vitæ, contemplatiuæ ſcilicet & actiuæ, myſterium redolere videtur. Pſalterium quippe, vas videlicet [illegible] modum Deltæ factum, per decem chordas [illegible] pulſante criſpatur. Canticum verò ſolo dumtaxat organo vocis exprimitur. Quapropter [illegible], quia manibus indiget, operationem, ac per[illegible] [illegible]uam denotat vitam; illud verò quia ad iubilum pertinet, contemplatiuam. Et quoniam contemplationi paulisper, & raptim vix ad momentum inſiſtere poſſumus, iugiter autem in actiuæ conuerſationis adminiſtratione verſamur, ipſe pluribus pſalmis, vnum tantummodo canticum interponimus. Sicut enim à piæ operationis exercitio ad contemplationis culmen aſcendimus, &, poſt [illegible]culationis intimæ breuiſſimum punctum mox ad eiuſdem actiuæ vitæ miniſterium declinamus; nimirum vt contemplatio noſtra & ab actiua vita incipiat, & in eadem neceſſariò terminetur, ſic pſalmis canticum nec præponimus, nec omnino [illegible]ponimus: ſed alternis eius poſitis hoc ſemper penultimum collocamus.

Vita actiua & contemplatiua in cantico deſignata.

Porrò autem quia per quatuor totius videlicet anni tempora, corpus noſtrum ex quatuor nihilominus compoſitum elementis actionis exercitio fatigamus, idcirco quatuor pſalmos in huius matutinalis officij celebratione concinimus. Quia verò in ſpeculationis exceſſu vnum ſolummodo, quod pro dubio Deus eſt, quærimus, vnum æquè canticum non immeritò decantamus. Quod autem & Zachariæ Canticum in fine Synaxis adijcitur, & quia deſinente, & imminente iam nouo Teſtamento factum fuiſſe cognoſcitur, ipſo etiam quod di[illegible] tempore myſticè teſtatur, & noctem præ[illegible]e vitiorum, & diem, ſicut Apoſtolus perhibet, appropinquare virtutum. Et hæc quidem de matutinis laudibus compendioſius prælibaſſe ſufficiant.

Quatuor Pſalmorum ſignificatio.

Canticum Zachariæ.

Rom. 13.

CAPVT III.

Cur in prima Hora recitetur Symbolum.

PRimæ autem horæ, tertiæ, ſextæ, & nonæ terminis æquè Pſalmis continentur officia, ſed à [illegible] primæ horæ congruenter Catholica fides additur, quam Athanaſius videlicet, Alexandrinus Epiſcopus, diuino ſuggerente Spiritu, [illegible]me tradidiſſe cognoſcitur. Nam quia Fides fundamentum eſt, & origo virtutum, rectè Can[illegible] Fidei primæ horæ coniunctum quodammodo [illegible] totius obtinet principatum. Enimvero [illegible]um horarum, tertiæ ſcilicet, ſextæ, vel nonæ Officia, ex Danielis Prophetæ noſcuntur ad nos emanare doctrina, qui nimirum ſanctus, ſicut ipſius [illegible]atur hiſtoria, in cœnaculo ſuo conuerſus ad H[illegible]alem tribus horis in die precum vota Domino perſoluebat.

S. Athanaſius auctor Symboli.

Tertia, Sexta & Nona ex Daniele acceptæ.

Ac[illegible] autem tertiæ horæ, quod longè eſt excellentius, qui in ipſa Redemptor noſter, iuxta M[illegible] [illegible]ur crucifixus, eademque diei hora Apo[illegible] pectora mirificus ſancti Spiritus re[illegible] aduent[illegible]. Sexta quoque hora hoc habere pr[illegible]gium noſcitur, quod in ea Petrus ſupra cœna[illegible] minus confirmatus orauit, & ſub di[illegible]rum a[illegible]m, reptiliumque figura, omnium [illegible] gentium myſtica reuelatione cognouis: eademque hora Saluator noſter [illegible] teſtantur Euangeliſtæ, inter [illegible] patibu[illegible] eſt pro omnium ſalute ſuſpenſus.

Dan. 6.
Marc. 15.
Act. 2.
Act. 10.
Matth. 27.
Luc. 23.

Verùm ne quis, forte ſuſpicetur [illegible] Euangeliſtas, ſicut videntur in verborum prolatione diſcedere, ita etiam ſenſibus à ſemetipſis inuicem diſſentire, breuiter dicamus, quia Marcus hora tertia crucifixum Dominum linguis aſſerit Iudæorum, cæteri autem Euangeliſtæ ſexta hora ſuſpenſum perhibent affixione clauorum. Hora ſiquidem tertia clamauerunt, dicentes: *Crucifige, crucifige*, ac perinde Iudæi crucifixere iudicio, quem poſtmodum milites affixerunt ſuſpendentes in ligno. Nona quoque hora proprij honoris titulo non priuatur, dum in ea Dominus conſummato paſſionis ſuæ myſterio, ſpiritum emiſiſſe deſcribitur.

Conciliantur Euangeliſtæ in crucifixione Chriſti.

Hæ igitur horæ, quæ inter cæteras diei horas habentur egregiæ, & ſic proprijs ſingulæ priuilegiis, tanquam primates in turba ſpecialium dignitatum quodammodo videntur inſulis inſignitæ, ternarij à ſe inuicem numeri ſunt intercapedine ſequeſtratæ: ac perinde dum in earum ſingulis laudum vota perſoluimus, eum nos colere, qui vnus in Trinitate permanet, per ipſa quoque temporum curricula demonſtramus. Quòd autem per has quatuor horas non iidem, Pſalmi apud diuerſos Eccleſiæ Ordines depromuntur; vt nimirum apud Clericos quidem octauus decimus poſt centeſimum ſub inciſionum ſuarum deſcriptionibus currat: in Monaſterijs autem Cantica Graduum conſuetudinem teneant; ſi rem diligenter inſpicimus, congruenter vtrumque fieri liquidò reperimus. Nam cùm prolixus ille Pſalmus ſpecialis rectè gradientium iter, non modò per myſticum dirigat ſacramentum, ſed in ipſa etiam verborum ſuperficie viam frequentiùs ſonet: Canticum verò Graduum eiuſdem viæ gradus, ſaluo profunditatis ſuæ myſterio, ipſa etiam perſpicua nominis expreſſione commendet, ad peragendum in Eccleſia Dei euntentis Officium vtrumque perpenditur concorditer inſtitutum. Et quia alterum ab altero intellectus varietate non diſcrepat, vtrumlibet inuicem dum cantatur, à recta concordiæ linea non aberrat. Prima verò Monachorum præter Dominicum diem conuenienter à capite videtur inchoare Pſalterij, vt cum libri principio aptè concordet diei quoque naſcentis origo.

Horarum priuilegia.

Cur diuerſi Pſalmi decantur à diuerſis Ordinibus.

CAPVT IV.

Cur à Clericis quinque, à Monachis quatuor Pſalmi dicantur.

VEſperum autem non eumdem Pſalmorum modum apud diuerſos Ordines habet: nam apud Clericos quidem quinque Pſalmos amplectitur: apud Monachos autem quatuor ſolis expletur. Neutrum tamen ratione vacare cognoſcitur, ſi dignæ diſcuſſionis indagine perquiratur. Nam de quinque veſperæ Pſalmis hæc eadem non abſurdè ratio redditur, quæ & ſuperius abſoluta de Matutinis habetur. Nam quia humani generis Iudex nocte venturus ſit, ipſo docente cognoſcimus, ſed qua noctis hora, videlicet vtrum media nocte, an galli cantu, an mane veniat, quia perhibente ipſo, ſicut fur venturus eſt, ignoramus; rectè ergo ſicut in matutinæ, ita nihilominus in veſpertinæ laudis Officio, Sponſum ſuum ſancta Electorum Eccleſia præſtolatur, quæ per numerum eſt quinque pruden- *1. Theſſ. 5.*

Quinque virgines prudentes. tium virginum congrue deſign[illegible] [illegible] dum quinque Pſalmos [illegible] intra concubilar, accenſis quā[illegible] idem lampad[illegible] in eius occurſum lætabunda feſtinat. Qui verò quatuor Pſalmos [illegible] ad hoc, niſi fallor, ſp[illegible] aſſo[illegible] *Quatuor virtutes.* dendus eſt, q[illegible] ſicut quatuor ſunt vigiliæ no[illegible]tes, ita n[illegible] minus & quatuor principale[illegible] ut eſſe virtutes, iuſtitia ſcilicet, fort[illegible] temperantia, atque prudentia. In quibus [illegible] per noct[illegible] nam mortal[illegible] huius vitæ caliginem ſugitur vigilandum eſt, & in procinctu ſpiritualis mi[illegible] in cuius arma induimus, pro caſtris noſtr[illegible] vigilanter [illegible]andum, & infatigabiliter decertandum. In hoc igitur veſpertinæ laudis Officio per quatuor [illegible] nos modulamur pſalmos [illegible] vt o[illegible]ga quatuor virtutum cuſtodiam peruigiles excubemus.

Canticum B. Virginis. Canticum quoque B. Dei Genitricis non incongruè veſpertino copulatur Officio. Illa ſiquidem [illegible] emenſo iam longo præteriti ſeculi die, ſub ipſo ſcilicet mundi veſperaſcentis occaſu, mox vt lumen æterni Verbi felicis vuluæ flore concepit, protinus in vocem diuinæ laudis erupit: *Magnificat*, inquiens, *anima mea Dominum.* *Luc. 1.* Inſtar ergo illius, quæ mater eſt Chriſti, & tota vniuerſalis Eccleſia, quæ Chriſtianorum vtique mater eſt, quæ & idipſum lumen portat in mente, quod dudum geſtauit in ventre, adueſperaſcente iam die, digna Deum laude magnificat, & de collatis beneficiis gratias agens, ſpiritus eius in Deo ſalutari ſuo gratulabundus exultat.

CAPVT V.

Cur tres Pſalmi dicantur à Monachis.

COmpletorium quoque hæc diuerſitas variat, quod apud Monachos quidem tribus, apud Clericos autem quatuor pſalmis conſtat. Sed de quatuor pſalmis eadem nihilominus ratio eſt reddenda, quæ & de veſpertinæ laudis Officio eſt ſuperiùs abſoluta: videlicet vt per quadrifidæ pſalmodiæ numerum doceamur arripere totidem conſequenter arma virtutum: quibus accincti & latrocinantium vitiorum terga perfodere, & hoſtiles inſidiatorum ſpirituum valeamus impetus propulſare. Huiuſmodi nempe enarrat excubias Scriptura, cùm dicit: En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſrael, vniuſcuiuſque enſis ſuus ſuper femur propter timores nocturnos. *Cant. 3.* Ex debito autem reddendæ rationis ſuper tribus pſalmis ſancta nos Trinitas expedit: ſub cuius nimirum ſignaculo peractum diem completorium claudit. Sicut enim primæ horæ Officium, vt prætaxatum eſt, S. Trinitatis fidei dedicatur, ita & completorium in eiuſdem S. Trinitatis aſſertione concluditur: vt cui totius diei curſus militare dignoſcitur, in eum peractæ tandem lucis clauſula terminetur. Hæc itaque de diurnis horarum Officiis ſuccinctè perſtrinximus, vt ad quid inſtitutæ ſint, vel cur ſub præfixo pſalmorum calculo terminentur, enucleatiùs panderemus. Quiſquis itaque ſeptem hæc Canonicarum horarum Officia, quotidiana Deo deuotione perſoluerit, ſi à grauibus illis criminibus omnimodis alienus, à leuibus quoque ſeptem, quæ ſuperiùs enumerata ſunt, in quantum humana fragilitas patitur, cum Dei ſubuenientis auxilio temperauit, ab his quæ cauere non poteſt, vt confidenter dicam, in examine tremendi iudicij abſolutus erit: & quia nunc Creatori ſuo non negligit iniuncta ſuæ ſeruitutis obſequ[illegible] reddere [illegible] ſcientia cum B. Dauid, atque [illegible] cantare: Septies, inquiens, in [illegible] laude [illegible] *Pſal. 118.* [illegible]bi, Domine Deus meus, ne perdas me.

CAPVT VI.

Quòd continua Eccleſiæ oratio eſſe debeat.

ET quoniam ad continuæ orati[illegible] is in[illegible] am excitat nos Euangelica tuba, dicens [illegible] *Luc. 18.* *tet ſemper orare, & nunquam deficere* [illegible] lus: *Sine intermiſſione*, inquit, *orate.* Et [illegible] *1. Theſſ. 5.* lùm die, ſed & in nocte præceptum E[illegible] impleat diſciplina, diligentiſſimè proc[illegible] rum e[illegible], vt duodecim pſalmis nocturnæ vigiliæ [illegible]n[illegible]tur. Durum quippe fuerat, vt ægroti[illegible] [illegible]tes, ac quælibet ætatum, ſexuumque diu[illegible] ſicut in die per nocturna quoque horarum [illegible] alla conſurgeret, atque ad Eccleſiam [illegible]

Vt ergo laborem Eccleſiæ magiſt[illegible] io temperaret, exquiſitum, atque altioris con[illegible] diſpenſatione ſtatutum, vt iuxta nocturnarum horarum numerum nihilominus ad vigilias duodenus decurreret ordo pſalmorum, vt quodammodo tota nox in oratione videretur expenſa, [illegible] totidem pſalmos orando perſolueret, quot [illegible] horis & ipſa conſtaret. Hoc nempe nocturnum deſignat Officium Propheta, cùm dicit: *Media n[illegible] ſurgebam ad confitendum tibi.* *Nocturnum Officium. Pſal. 118.* Quanquam & h[illegible] omnia, octo videlicet Officia quæ d[illegible] ſcripta ſ[illegible], ita poſſint æqua parilitate diſtribui, vt ex his noctis quatuor etiam diei competenter videan[illegible] aptari: quatenus veſperum, completorium, nocturn[illegible], matutina laus ad noctem, prim[illegible] ve[illegible] terti[illegible], ſexta, & nona congruè conſerantur ad diem. Cu[illegible] videlicet aſſertioni ipſa veſperæ, ac primæ videntur ad *Veſpera & prima nocturna.* ſtipulari vocabula [illegible]dum & veſperum [illegible] a heſpero, quæ ſub ipſo noctis initio clare[illegible] it, [illegible]minetur: & prima, quòd à ſe dies incipiat, [illegible] eua nihilominus [illegible] nominis expreſſione te[illegible]t. Cumque veſpera noctis, prima verò diei pandat initium, conſequens eſt vt ab altero nocturna, ab alte[illegible]rna inchoare perhibeantur Officia.

CAPVT VII.

Menſuram refectionis excedentium pœna.

HÆc planè eſt quadriga duplex, in qua nunc ad cœleſtia regna feſtinans, ſaucia vectatur *Pſal.* Eccleſia: in hac denique quadriga iter diei, noctiſque percurrens, illis qui dicti [illegible]nt currus Dei decem millia multiplex, iam Deum laudando iungitur, quem poſtmod[illegible]m vide[illegible]do p[illegible] ſpeciem, eorumque felici conſortio per[illegible]tur. D[illegible] quibus profectò per Prophetam dicitur: *Qui* *Apoc. 4.* *non ceſſabunt nocte ac die clamare, dicentes: Sanct[illegible], Sanctus, Sanctus, Dominus Deus ſabaoth. Qui eſt & qui erat, & qui vent[illegible]s eſt omnipote[illegible]* Q[illegible]mquam igitur tota iuſti vita orati[illegible] ſit [illegible]onabiliter aſſerenda, tamen & nos infirmi mandatum ſemper orandi à nobis [illegible] iure confid[illegible]mus, ſi Canonica hæc Eccl[illegible] inſtitut[illegible] Officia quotidie perſoluam[illegible] Apud C[illegible] autem (vt ſpecialis viri relatione didicimus [illegible]ioſi cœnobiorum Patres videntes p[illegible] *S. Bened. Reg. c. 39.* traditam à B. Benedicto menſuram [illegible]nis excedere, nec ſe poſſe in[illegible]a præſcript[illegible] regularis diarij limitem c[illegible] [illegible]xerunt:

vt conſtitutis quibuſque horarum Officiis, & alios adhuc pſalmos apponerent; quatenus victus remiſſioris exceſſum augmento valeant compenſare Pſalmorum.

Ar hic fortè ſtomachatus inquies: Quid mihi, quæſo, cum Regula Monachorum? Quid ad me & illa condiſcere, quæ non expedit noſſe? Sed qui quamlibet ſuſcipit tractare materiam, non illi dumtaxat, cui mittit, debet perſonaliter ſatisfacere, ſed rem ipſam ventilans vndique partibus explicare: vt ſic vnus edulium, quod concupiſcit, inueniat, ne fruſtratus alter ſtomacho vacante diſcedat. Hæc igitur Eccleſiaſticæ inſtitutionis Officia, Vir nobiliſſime & prudentiſſime, noli vmquam qualiber obliuione negligere, noli certum animæ tuæ remedium quantiſlibet cauſarum ſæcularium occupatus negotiis prætetire. Porrò ſi in Eccleſia vel à Sacerdote potes audire, ſecurum eſt: alioquin ſi vel eques eueheris, vel ruralibus fortè, ſiue quibuſcumque laboribus exerceris, inter agendum, inter eundum vectigal Domini, quo cenſitus es, ea quæ ſupperit, mercede perſolue. Nimirum ſi ſunt Pſalmi, numerus impleatur: ſi vnus tantum, prout Canon poſtulat, iteretur. Quòd ſi expers es omnimodo litterarum, ſola oratione Dominica poteris implere quod optas. Hæc itaque Chriſtianæ ſeruitutis Officia, dilectiſſime, non obſequium, ſed debitum deputa; & non voluntati, ſed neceſſitati prorſus adſcribe: vt ſicut Chriſtianum te profiteri, ſignum tibimet Crucis imprimere, nomen Domini quotidie non deſinis inuocare: ita & hæc aliquando nullis occaſionum obicibus audeas prætetire.

Adhortatio ad Horas Canonicas.

Illitteratorum oratio.

CAPVT VIII.

De viro quodam pio, & Canonicarum horarum ſtudioſo.

VT autem ſalutiferis exhortationibus facilius acquieſcas, quod in ipſo nuper ad vos itinere gradiens didici, breuiter explicabo. In Fanenſi namque ſuburbio, tertio videlicet à mœnibus lapide, vir quidam habitat, & ordine ſimul & facultate mediocris; qui nimirum caſu illic me adeſſe cognoſcens, feſtinus acceſſit, & inter cætera caſtitatis quoque ſuæ munditiam, quam cum vxore ſeruabat, ſecretius indicauit. Monachus enim quidam eius vtique partuus vxorem illius ſibimet perhibuit aliquando pertinere, qui tamen præ ſimplicitate nimia, nonnullos etiam extraneos, propinquos conſueuerat appellare. Tunc ille verbum hoc læsus arripuit, & deliberans, ait: Melius eſt denique certæ caſtitatis nitore clareſcere, quàm ſub incerti ſemper inceſtus formidine palpitare. Hic itaque Canonicas horas, & Eccleſiaſtica, cum poteſt non facilè omittit Officia: conſueuit etiam per annorum iam plura curricula ad monaſterium S. Paterniani, quod propè muros eiuſdem vrbis poſitum eſt, præcipuis feſtiuitatibus properare, & nocturnas illic audire vigilias. Quod nimirum tam conſtanter agit, vt nec pluuiam inundatio ventuoſa compeſcere, nec hyemalis poſſit aſperitas retentare. Sæpè autem maligni ſpiritus eum in ipſo itinere, vt terreatur, inclamant, & ſtrepitum quidem diræ vocis emittunt, ſed cuiſlibet corporeæ formæ ſpeciem non oſtendunt.

Exemplum viri pij, & Canonicarum horarũ ſtudioſi.

Dæmonis terrores ac fraudes.

Ante annum autem nocte quadam dum ad prædictum monaſterium properaret, ecce lupi ſimul & canes, furentiumque animalium diuerſa portenta facto agmine inſurrexerunt in eum, & vlulantes vndique, & oblatrantes rabidis eum aggreſſi ſunt morſibus attrectare. At ille vix tandem e corum dentibus pallio ſimul & pileo nudatus euaſit. Necdum autem ad vigilias ſigna ſonuerant: cúmque perueniens, clauſas adhuc fores monaſterij reperiſſet, ante limen ſe protinus in oratione proſtrauit. Diutius autem oratione protracta, tandem ſurrexit: & quod amiſerat pallium ſimul & pileum iuxta ſe iacere proiectum vehementer expauit. Quod nimirum vtrum per Angelos factum ſit, an ipſe cruentus prædo diabolus, quod abſtulerat, reddidiſſet inuitus, dubitari poteſt. At non abſurdè crediderim, vt ipſe malignus hoſtis, quod abſtulerat, compulſus ſit reſtituere: atque ad confuſionis, & ignominiæ ſuæ cumulum, ei quem læſerat, coactus ſit miniſtrare.

Miraculum.

CAPVT IX.

Orationis efficacitas quanta.

ALio quoque tempore idem, de quo loquimur, vir ad prædictum monaſterium nocturno ſilentio properabat, ad riuum autem, qui interfluebat, perueniens, (cui ſcilicet Argilla vocabulum eſt) quia aquis tunc excreſcentibus intumuerat, tranſuadare non potuit, qui ſe protinus in orationem dedit, & qua completa, mira res, in vlteriori ripa ſe tranſpoſitum reperit. Hæc autem, vir prudentiſſime, iccirco tibi referenda per ordinem duximus, vt quanta ſuper eos cura omnipotens Deus inuigilet, qui Eccleſiaſticis occurrunt reuerenter Officiis, liquidò monſtraremus. Pudeat ergo prudentiam tuam Canonicas horas negligenter omittere, quas & ſanctam ruſticitatem audis cum tanta gloria celebrare; immo cuius ſpiritus in amore Dei paulò feruentius inardeſcit, ad hoc etiam extenditur, vt horas beatæ Dei Genitricis audire quotidie non grauetur. Et quia ſe occaſio præbuit, quid etiam ex hac fraterna relatione didicerim, mihi quidem non pigrum eſt ſcribere, ſi modò te non pigeat audire.

CAPVT X.

Horarum B. Virginis efficacia quanta.

CLericus enim quidam multis erat peccatis obnoxius, & præcipuè carnalis illecebræ fœtoribus inquinatus: qui tandem languore correptus, atque ad extrema perueniens, tremefactis viſceribus expaueſcere, & accuſante conſcientia, diuinum cœpit iudicium medullitus formidare: cúmque ſpem in ſe nullius boni operis inueniret, totum ſe protinus ad poſtulandum B. Mariæ ſemper Virginis auxilium contulit, & ſub eius patrocinium importuna cordis anxietate confugit, huiuſmodi ferè verbis inſiſtens: Non ignoro, inquit, ô beata Regina mundi, quia te in multis offendi, & caſtitatis, atque virginitatis, cuius tu mater es, ego in meo corpore ſignaculum violaui: innumeris etiam peccatorum ſordibus inuolutus ſum; ne dignus inuenior, te totius munditiæ principem pollutis labiis inuocare: verumtamen, ô ianua cœli, feneſtra paradiſi, vera Mater Dei & hominis, tu mihi teſtis es, quia ſepties in die laudem dixi tibi, & quamuis peccator, quamuis indignus, omnibus tamen Canonicis horis tuæ laudis obſequium non fraudaui.

Horarum B. Virginis ſtudioſus, peccatorum veniam per eãdem impetrat.

Cúmque huiuſmodi verba Clericus protuliſſet, decumbenti poſtmodum piiſſima Dei Genitrix adſtitit, & blandè conſolata, peccata ſibimet dimiſſa ex largitate diuinæ miſericordiæ nuntiauit. Quod tamen nos trepidando proferimus, quia verum iuxta relationis fidem verè contigerit, ignoramus. Hoc tamen proculdubio nouimus, quia quiſquis quotidiana prædictis horis Officia in eius laudibus frequentare ſtuduerit, adiutricem ſibimet, ac patrocinaturam ipſius Iudicis Matrem in die neceſſitatis acquirit. Hanc igitur rudem ſcriptiunculam & incultam, dilectiſſime, ſæpius iterando percurre, & non qualiter, ſed quid dicatur, attende: immo, vt ita loquar, non verborum culmo, vel foliis, ſed medulla potiùs intelligentiæ delectare. Prædictam horarum obedientiam Deo iugiter exhibe, in reliquis etiam te ſanctæ conuerſationis ſtudiis vigilanter exerce; quatenus ſi nunc ſub leni iugo eius tamquam ſeruus ceruicem cordis attriueris, inter filios poſtmodum hæreditatis ſupernæ funiculum cum gloria ſortiaris.

B. Petri Damiani in ſcribendo fides, ac religio.

SCHOLIA.

Septem planè ſunt principalia vitia, ex quibus cæteræ vitiorum peſtes oriuntur, quæ nimirum ſunt, Superbia, Auaritia, Vana gloria, Ira, Inuidia, Luxuria, Triſtitia. Non eſt mirandum ſanctum Cardinalem inter vitia capitalia, Gulam non recenſuiſſe, quam ex aliorum doctrina (quod virum doctiſſimum etiam latere non potuit) commemorare oportebat. Puto tamen gulæ non meminiſſe, quoniam inferius inter leuia peccata, in quæ etiam iuſtum quemque quotidie labi ait, enumerat neceſſitatem & infirmitatem: ſub quibus Gulam, quæ ex genere ſuo non eſt peccatum mortale, contineri conſtat. Patet verò omnes modos, quibus in Gula delinquimus, ex fragilitate oriri, dum prætextu neceſſitatis voluptas nobis inſidiatur; vt aiunt Ioannes Climacus Grad. 14. & 15. Ioannes Caſſianus lib. 9. cap. 7. de ſpiritu Gaſtrimargiæ, qui huic ſententiæ noſtræ fauere videtur, dum ait: *Infirmitas carnis ad puritatem cordis non officit, ſi hæc tantummodo, quæ fragilitas, non quæ voluptas exigit, vſurpentur.*

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,
OPVSCVLVM VNDECIMVM.

Liber, qui appellatur, *Dominus vobiſcum.* Ad Leonem eremitam.

ARGVMENTVM.

Leonem miræ ſanctitatis eremitam ſuper quadam dubitatione quid ſentiendum ſit, conſulit; an ſcilicet, vt nonnullis videbatur, cùm quis in cella ſolus Officium recitaret, illas particulas, *Dominus vobiſcum*, &, *Iube Domne benedicere*, tamquam vnius perſonæ non conuenientes, omittere deberet; ipſe contra ſentire ſe ait multis rationibus, ad eius tamen ſententiam confugit. Ad extremum in ſolitudinis laudes effunditur.

Domno Leoni amore ſupernæ libertatis incluſo, Petrus peccator Monachus quidquid ſeruus, & filius.

Non ignorat ſanctitatis veſtræ prudentia, dilectiſſime Pater, quia te non qualemcumq; complicem, vel amicum; ſed te Patrem, te Doctorem, te Magiſtrum, & Dominum electum mihi præ cunctis penè mortalibus habeo; méque tuæ orationis inſtantia, apud diuinas aures miſericordiæ locum inuenire confido. Et quid amplius dicam? Quandoquidem meum te Angelum eſſe conſtitui, vt in dubiis rebus quodcumque hæſitanti ac ſciſcitanti mihi conſilium ex tuo ore procederet, ita protinus indubitanter acciperem, ac ſi vox mihi cœleſtis oraculi angelitùs intonaret: atque ideo ſi quando ſcrupuloſæ cuiuſlibet rei mihi ſubrepit articulus, antequam te conſulturus accedam, hoc apud me diuinam imploro clementiam; vt te quaſi ſuæ voluntatis organum faciens, tuo mihi ore præcipiat quid me facere in obiecta ambiguitate decernat: quam & nunc quoque conſuetudinem tenens, hoc à te docendus inquiro, quod à multis ſæpè quaſi reſponſurus inquirentibus exigor. Nonnulli enim fratres eremiticæ ſectatores vitæ frequenter interrogant, cùm ſingulares in cellulis commorantur, vtrum illis liceat

Quæſtio ſolitariorum de Horis Canonicis.

A dicere, *Dominus vobiſcum*, Iube Domne benedicere: atque ipſi, vt ſunt ſoli, iuxta morem Eccleſiaſticum ſibimet debeant reſpondere. Quidam enim inter ſe quaſi ratiocinantes, dicunt: numquidnam à lapidibus, aut tabulis cellulæ petenda eſt benedictio? aut illis dicendum eſt, vt Dominus ſit cum eis? Quidam autem, ſi quo modo Eccleſiaſticæ traditionis ordinem deſerant, ſe peccare, tamquam qui penſum diuini ſeruitij minuant, pertimeſcunt. Vnde nobis, dum ſolutio quæritur, ad percunctationem potiùs mens æquè neſcia prouocatur. His itaq; quæſtionum vallatus anguſtiis, ad Angelum meum iuxta conſuetudinem redeo, ad fontem non Tullianæ eloquentiæ, ſed diuinæ potiùs ſapientiæ trito calle B recurro.

CAPVT I.

Quòd ſancta ſimplicitas, mundi Philoſophis iure præfertur.

Contemptus mundanæ ſapientiæ.

PLatonem latentis naturæ ſecreta rimantem reſpuo, planetarum circulis metas, aſtrorumque meatibus calculos affigentem: cuncta etiam ſphærici orbis climata radio diſtinguentem Pythagorã paruipendo: Nichomacum quoq. tritum Ephemeridibus digitos abdico: Euclidem perplexis Geometricalium figurarum ſtudiis incuruum æque decli C no: cunctos ſanè Rhetores cum ſuis ſyllogiſmis & ſophyſticis cauillationibus indignos hac quæſtione decerno. Tremant Gymnici ſuam iugiter amore ſapientiæ nuditatem: quærant Peripatetici latentem in profundo puteo veritatem. Egò ſummam à te quæro veritatem, illam videlicet, quæ de terra orta eſt, non iam in puteo ignobiliter latitantem, ſed omni manifeſtatam mundo, perpetua in cælis maieſtate regnantem. Quid enim inſanientiũ Poëtarum fabuloſa commenta? Quid mihi tumentium Tragicorũ cothurnata diſcrimina? Deſinat iam Canonicorum turba venena libidinum crepitantibus buccis effluere: ceſſet Satyricorum vulgus ſuos clarnos capronç detractionis amaris dapibus onerare: nõ mi i Tul iani oratores accurata lepidæ vrbanitatis D trutinent verba: non Demoſthenici Rhetores captioſæ ſuadelæ argumenta verſuta componant: cedant in ſuas tenebras omnes terrenæ ſapientiæ fæcibus delibuti nec mihi conferant ſulphureo caliginoſæ doctrinæ ſplendore coccari. Chriſti me ſimplicitas doceat, vera ſapientium ruſticitas ambiguitatis meæ vinculum ſoluat. *Quia*, enim, iuxta Pauli vocem, *non cognouit mundus per ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes.*

Veritas de terra orta, Chriſtus eſt.

1. Cor. 1. 2. Cor. 3. Rom. 8.

Littera igitur, quæ occidit, abſcedat, ſpiritus viuificator aſſiſtat. Prudentia enim carnis, vt idem dicit Apoſtolus, mors eſt: prudentia autem ſpiritus, vita & pax: quoniam prudentia carnis inimica eſt Deo, legi enim Dei non ſubiicitur, nec enim poteſt. Si ergo carnis prudentia nequit legi Dei colla ſubmittere, quo pacto ſuffuſa oculos fumo ſuperbiæ legem Dei præualet penetrare? Age igitur Pater, nodum mihi propoſitæ quæſtionis ocyùs ſolue: nec patiaris humilitati Chriſti diſcipulum grandiloqua tumentium Philoſophorum gymnaſia circuire. Dicat mihi Angelus meus, quod imperitum dialecticorum vulgus ignorat: dicat ſapiens imperitia, quod ſtulta ſapientia non apprehendit. Hæc igitur, quæ propoſita ſunt, Pater chariſſime, prudenter ediſſere, vt poſtquam ad diuinam peruentum eſt ſapientiam, nulli vlterius in his quæſtionem expediat ventilare.

Prudentia carnis ſuperbum ſapit. Diſcipulos humiliat.

CAPVT II.

Quare dicatur, Iube Domne benedicere.

SEd huius quæſtionis nodum qualitercumque à me prius ſolui fortaſſe præcipies, & ſic poſtmodum proprij intellectus ſententiam promes: ſcholaſticorum ſcilicet more Doctorum, qui ſciſcitantur à pueris ex quacumque propoſiti thematis difficultate, quid ſentiant; vt docilitatis indolem ex eorum prius prolatione deprehendant. Ego itaque te iubente non moror exprimere ſuper hac dubietate, quod ſentio, ſalua ſcilicet fide: vt vel ineptè prolata corrigere, vel grauiter abſoluta, tua debeas auctoritate probare. Sed non ab re videtur, ſi quo ſtudio hæc Eccleſiis in conſuetudinem venerint, primò nitamur oſtendere: deinde quid nobis, ſuper his quæ propoſita ſunt, videatur, prout ſupernæ gratiæ facultas tulerit, expedire. Lecturus namque magnæ humilitatis gratia non à Sacerdote, ſed ab eo, cui Sacerdos iuſſerit, ſe poſtulat benedici, dicens: *Iube Domne benedicere*. Sacerdos autem, vt tantæ humilitati vicem reddat, non ſubiecto cuiquam benedicendi delegat officium; non per ſemetipſum benedictionem dare præſumit, ſed potiùs, vt à Deo, qui eſt ſuper omnia, benedictio prærogetur, expoſcit.

Modus docendi in ſcholis.

Iube Domne benedicere.

CAPVT III.

Vnde ortum ſit, Dominus vobiſcum.

ID autem quod dicitur, *Dominus vobiſcum*, Sacerdotis eſt ad populum ſalutatio: orat enim vt Dominus ſit cum eis, ſicut dignatur dicere per Prophetam: *Inhabitabo in illis*. Et Saluator Diſcipulis ſuis, cunctiſque fidelibus: *Ecce*, inquit, *ego vobiſcum ſum*. Qui nimirum ſalutationis ſermo non moderno humanæ adinuentionis arbitrio conſtitutus: ſed ex antiqua ſacri eloquij auctoritate probatur aſſumptus. D Vbi ſi diligenter inquiritur, ſæpius ſingulariter, & pluraliter appoſitus inuenitur. Singulariter, ſicut ad beatam Dei Genitricem Angelus ait: *Aue gratia plena, Dominus tecum*. Ad Gedeonem quoq; nihilominus Angelus ait: *Dominus tecum, virorum fortiſſime*. Pluraliter autem, vt in libro Ruth, Booz ſalutando meſſoribus ſuis ait: *Dominus vobiſcum*, & ſicut in libro Paralipomenon, Propheta à Deo miſſus inuenitur ſalutaſſe Aſa Regem Iuda cum exercitu ſuo victorem de prælio reuertentem, quibus ait: *Dominus vobiſcum, quia fuiſtis cum Domino.*

Leuit. 26. Matth. vlt.

Salutatio fit & ſingulariter, & pluraliter.

Luc. 1. Iudith 6. Ruth. 2. 2. Paral. 15.

Eccleſia ergo ſalubri ſalutatione Sacerdotis accepta, & ipſa reſalutando orat, & orando reſalutat: poſtulans vt ſicut ille Dominum eſſe cum eis optauit, ita & cum eo eſſe dignetur, dicens: *Et cum ſpi-* E *ritu tuo*, id eſt, cum anima tua ſit omnipotens Deus, vt eum dignè pro noſtra ſalute poſſit orare. Et notandum quod non dicit, tecum, ſed, *cum ſpiritu tuo*: vt totum, quod in Eccleſiaſticis Officiis geritur, ſpiritualiter fieri perpendatur. Et bene cùm ſpiritu hominis eſſe Deus optatur, quia in mente, & ſpiritu, ad imaginem, & ſimilitudinem Dei homo rationalis eſt conditus, atque ibi diuinæ gratiæ, & illuminationis eſt capax.

Sed & illa ſalutatio Epiſcopalis ad populum, quæ dicitur: *Pax vobiſcum*, ſiue, *pax vobis*, non ex humani ſenſus ſtudio prodiit, ſed de ſacræ Scripturæ ſimiliter auctoritate profluxit. Nam & in veteri teſtamento dixiſſe Danieli Angelus inuenitur: *Noli timere, vir deſideriorum, pax tibi, confortare, &c.*

Dan. 10.

eſto robuſtus, & in nouo pene ſemper ita Dominus A ſalutaſſe Diſcipulos legitur: *Pax vobis.* Quibus nimirum Diſcipulis eamdem ſalutationis formam commendauit, dicens. *In quamcumque domum intraueritis, ſalutate eam, dicentes: Pax huic domui.* Meritò ergo Apoſtolorum ſucceſſores, id eſt Eccleſiarum Præſules, huius forma ſalutationis vtuntur; domum ſcilicet Dei ſalutantes, vbi omnes oportet eſſe filios pacis, vt ſalutatio pacis ſuper eos requiescens, & ſalutantibus, & ſalutatis poſſit eſſe fructuoſa.

Luc. 24. & Io. 20. Matth. 10.

CAPVT IV.

Quòd ſicut alia ſacra Scriptura non ſubiacet mutabilitati, ita & Dominus vobiſcum.

B

IAm igitur ex iis quæ præmiſſa ſunt, patet, quia ſicut Prophetica ſcriptura, Pſalmorumque modulatio, vel etiam Euangelica gratia diuinitus ad noſtram notitiam prodiit: ſic etiam id quod dicitur, *Dominus vobiſcum*, non ex humani ſenſus arbitrio, ſed à veteris, nouique Teſtamenti auctoritate deſcendit. Sicut ergo diuinarum Scripturarum auctoritati nil pro rerum varietate ſubtrahitur, nil augetur; ſed potiùs in his Eccleſiaſtica conſuetudo ſeruatur: ita nimirum & hæc Sacerdotalis ſalutatio nequaquam rerum caſibus eſt obnoxia, vt modò proferri, modò debeat ſilentio præteriri; ſed etiam ſi plures deſint, illicitum eſt vt Eccleſiaſtica traditio permutetur.

Reſponſio ad Quæſtionem.

C

CAPVT V.

Quòd ſancta Eccleſia & vna in multis, & tota videatur in ſingulis.

ECcleſia ſiquidem Chriſti tanta charitatis inuicem inter ſe compage connectitur; vt & in pluralibus vna, & in ſingulis ſit per myſterium tota: adeo vt & omnis vniuerſalis Eccleſia non immeritò vna Chriſti perhibeatur ſingulariter ſponſa, & vnaquæque anima per ſacramenti myſterium plena eſſe credatur Eccleſia. Nam & propheticus Iſaac naribus tota præſens redolebat Eccleſia, cum ſuper vnius filij ſui perſona dicebat: *Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni.* Et debitrix illa mulier, quæ ex præcepto Eliſæi parum olei, quaſi ſemen ſparſit, & vberes mox fruges eodem per vaſcula redundante permeſſuit, Eccleſiam vtrique figurauit.

Gen. 27. 4. Reg. 4.

D

Quòd ſi per ſacræ Scripturæ campos diligenter inquiritur, vnius viri, vel mulieris perſona deſignari Eccleſiam crebriùs inuenitur. Licet enim multiplex videatur Eccleſia, propter numeroſitatem gentium: vna tamen, & ſimplex eſt, vnius fidei, & diuinæ regenerationis conſiderata myſterio. Et quamquam ſeptem mulieres acceperint virum vnum, virgo tamen & vna cæleſti illi Viro dicitur deſponſata. De qua nimirum Apoſtolus: *Deſpondi*, inquit, *vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto.*

Multiplex Eccleſia, & vna.

E

Iſa. 4. 2. Cor. 11.

Ex his ergo manifeſtè colligitur, ſicut ſuperiùs dictum eſt, quia cùm in vna hominis perſona tota deſignetur Eccleſia, & ipſa conſequenter Eccleſia vna dicatur virgo, ſancta Eccleſia & in omnibus ſit vna; & in ſingulis tota: nimirum in pluribus per fidei vnitatem ſimplex, & in ſingulis per charitatis glutinum, diuerſaque dona chariſmatum multiplex, quia enim ex vno omnes.

Eccleſia in omnibus vna, & in ſingulis tota.

CAPVT VI.

Item de vnitate vniuerſalis Eccleſiæ.

SAncta namque Eccleſia licet perſonarum ſit multiplicitate diuerſa, in vnum tamen eſt ſancti Spiritus igne conflata: atque ideo etiã ſi per corporalem ſitum partibus videatur diuidi, vnitatis tamẽ intimæ ſacramentum nullatenus à ſua valet integritate corrumpi, *Charitas enim Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis.* Iſte itaque Spiritus, qui eſt proculdubio & vnus, & multiplex. vnus in maieſtatis eſſentia, multiplex per diuerſa chariſmatum dona, dat Eccleſiæ ſanctæ, quam replet, vt & in vniuerſitate ſit vna, & in ſuis partibus tota. Quod nimirum indiuiduæ vnitatis arcanum Veritas commendabat, cùm Patri de ſuis Diſcipulis diceret, *Non*, inquit, *pro his rogo tantum, ſed & pro eis, qui credituri ſunt in me per verbum ipſorum, vt omnes vnum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint, vt mundus credat, quia tu me miſiſti: & ego charitatem quam dediſti mihi, dedi eis, vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus.*

Rom. 5.

Spiritus ſanctus & vnus & multiplex eſt.

Ioan. 17.

Quomodo cuncti fideles vnum ſunt.

Si ergo credentes in Chriſtum vnum ſunt, vbicumque videatur eſſe per corporalem ſpeciẽ membrum: ibi etiam per ſacramenti myſterium totum eſt corpus. Et quidquid eſt quod compe:at r i, quatenus & quod conuentus Eccleſiæ communiter ſonat, non abſurdum ſit, ſi vnus homo ſingulariter dicat: & quod ab vno rectè depromitur à pluribus etiam irreprehenſibiliter proferatur. Hinc eſt enim quod in conuentu poſiti, rectè omnes dicimus: *Inclina, Domine, aurem tuam, & exaudi me: quoniam egenus & pauper ſum ego: cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum.* Et ſingulariter conſtituti, non incongruè decantamus: *Exultate Deo adiutori noſtro, iubilate Deo Iacob.* Nec abs re eſt, quod multi ſimul dicimus: *Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo.* Et ſoli ſæpe plurali voce proferimus: Magnificate Dominum meum, & exaltemus nomen eius inuicem, & multa id genus. Quia nimirum neque hic pluralibus verbis vnius perſonæ ſolitudo præiudicat: neque illic multitudo fidelium à ſingularitate diſcordat: quia per virtutem ſancti Spiritus, qui & ſingulis ineſt, & omnes replet, & hic ſolitudo pluralis, & illic multitudo intelligitur ſingularis.

Vnitas per ſacramenti myſterium.

Vnus pro multis, & multi pro vno.

Pſal. 85.

Pſal. 80.

Pſal. 33.

Solitudo pluralis, & multitudo ſingularis per Spiritũ ſanctum.

CAPVT VII.

Quòd ſi Dominus vobiſcum *pro ſingularitate non dicitur, & multa alia neceſſe eſt dimittantur.*

IAm verò illi qui dicunt, numquid lapidibus aut tabulis cellæ petenda eſt benedi io? aut illis dicendum eſt, vt Dominus ſit cum eis? Reſpondeant mihi, & dicant, cur ſingulares in eiſdem cellulis poſiti dicunt: *Venite exultemus Domino?* dicite mihi, fratres, dicite, quæſo, pace veſtra loquar, cùm ſoli eſtis, quos e hortamini? quos ad diuinæ laudis excubias inuitatis? cùm dicitis: *Venite, exultemus Domino*: Vel illud: *Regem Martyrum Dominum venite adoremus?* Inuitatorium namque hoc dicitur, & ob id proculdubio, quia per hoc ad Dei laudes fidelium populus inuitatur. Si autem vos à nullo tunc proti ſus aud mini, quos ad exultandum Domino exhortatoriis vocibus excitatis?

Solutio obiectionis.

Pſal. 94.

Solitarij poſſunt loqui & orare pluraliter.

Agite, inquam, fratres, dicite adhuc mihi, ſi non ad ſacramentum reſpicitis Eccleſiaſticæ vnitatis,

ſed ad numerum potius præſentiæ corporalis, quibus dicitis? *Noſte ſurgentes vigilemus omnes*: quibus & illud *Somno re... artubus, ſurgamus omnes ocius*. Cur certè non omnes hymnos, omnes denique orationes, quæ nimirum à Doctoribus pluraliter ſtylo compoſitæ, vel ſilentio prætereuntes omittitis, vel ad ſingularem ... numerum reuocatis?

In hymnis.

Iam verò cum ad lectiones venitis, quia nefas ducitis, nullis adſtantibus benedictionem petere, vel ... are, cur Patrum homilias, & concionatorum ſ... mones legitis quibus nimirum cogente lectionis modo, populum alloqui videmini, & velut ad ...endam perſonam, ſcilicet auditorum, omnia verba veſtra dirigitis; atque vt ipſa homiliarum verba ponamus, quibus, quæſo dicitis: *Audite fratres chariſſimi*, & cætera, quæ ſequuntur, cùm ibi ...acres nulli ſint. ...æ videlicet ſi vultis ad veſtram ſingularitatem ſtylo reclamante violenter inflectere, quia id prorſus impoſſibile eſt, his omiſſis necè iam vobis erit noua dictare. Cur etiam cùm ad orationes peruentum fuerit, dicitis: *Oremus*, cùm nemo illic ſit, qui orare vobiſcum debeat? quem ad communionem orationis inuitatis, quia ... m adeſſe conſpicitis? Cur etiam in expleti...O... ; clauſula ex more ſubiungitis: *Benedicamus Domino*; cùm præſtò nullus aſſiſtat, qui vobiſcum Dominum benedicat?

In lectionibus.

In homiliis.

Inuocationibus Collectarum.

Hæc igitur & alia multa quæ longum eſt enumerare, perpendite, & Eccleſiaſticæ traditionis ſegulam ſiue ... li, ſiue cum pluribus, vniformiter obſeruate. Si enim noſtores Eccleſiæ id expedire decernerent, vt in Eccleſiaſticis Officiis alium ſingulis, alium ... lis ordinem tradidiſſent, ſed vnum concenti remota diuerſitate componere, vnum nos docuerunt ordinem inuiolabili ſemper obſeruatione tenere. Prouiderunt enim, quia quidquid in diuinis obſequiis à quolibet Eccleſiæ membro reuerenter offertur, ... d etiam fide, & deuotione cunctorum vni... erſaliter exhiberur. Vnus eſt enim Eccleſiæ Spiritus, quo viuificatur vnum corpus, quod à Chriſto videlicet ſuo capite præſeruatur. Tota igitur Eccleſia diuerſorum quidem conſtat compage membrorum, ſed vnum eſt proculdubio corpus, vnius fidei ſoliditate fundatum, vna viuificantis Spiritus virtute perfuſum. Vnde & Apoſtolus ait: *Vnum corpus, vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtra*. Dignum ergo eſt vt quidquid in ſacris Officiis à quibuſcumque fidelibus particulariter agitur, hoc ipſa Eccleſia per vnitatem fidei, & charitatis amorem vnanimiter agere videatur.

Concluſio, vt preces vniformiter ... perſoluta ... agatur.

Eph. 4.

CAPVT VIII.

Quòd Sacrificium, quod altaribus ſuperponitur, à viris ſimul & mulieribus offeratur.

Hinc eſt enim, quòd in ipſa celebratione Miſſarum cùm dicitus: *Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum*, paulò poſt ſubditur: *Pro quibus tibi offerimus, vel, qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis*. In quibus verbis patenter oſtenditur, quòd à cunctis fidelibus, non ſolùm viris, ſed & mulieribus Sacrificium illud laudis offertur, licet ab vno ſpecialiter offerri Sacerdote videatur. quia quod ille Deo offerendo manibus tractat, hoc multitudo fidelium intenta mentium deuotione commendat. Quod illic quoque declaratur, vbi dicitur: *Hanc igitur oblationem ſeruitutis noſtra, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quæſumus, Domine, vt placatus accipias*. Quibus verbis, luce clarius conſtat, quia Sacrificium, quod à Sacerdote ſacris altaribus ſuperponitur, à cuncta Dei familia generaliter offeratur. Hanc autem Eccleſiæ vnitatem Apoſtolus manifeſtè declarat, cum dicit: *Vnum corpus, vnus panis, multi ſumus*. Tāta eſt enim Eccleſiæ vnitas in Chriſto, vt vnus vbique in toto orbe terrarum ſit panis corporis Chriſti, & vnus calix ſanguinis eius. Quoniam ſicut diuinitas Verbi Dei vna eſt, quæ totum implet mundum: ita licet multis locis, multiſque diebus illud corpus conſecretur: non ſunt tamen multa corpora, ſed vnum corpus Chriſti. Et ſicut ille panis, & ſanguis in corpus Chriſti veraciter tranſeunt: ita omnes, qui illud in Eccleſia dignè percipiunt, vnum abſque dubio Chriſti corpus ſiunt, ipſo teſtante, cùm ait: *Qui manducat carnem meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in eo*.

Alter... Sacrificium à ... offeratur.

1. Cor. 10.

Eccleſiæ vnitas per Chriſtum in Euchariſtia.

Ioan. 6.

Si ergo omnes vnum Chriſti corpus ſumus, & licet per corporalem ſpeciem videamur abiungi, ſpiritu tamen ab inuicem ſeparari non poſſumus, qui in eo manemus; quid noceat, ego non video, ſi communem Eccleſiæ conſuetudinem & ſinguli teneamus, qui per vnitatis indiuiduæ Sacramentum ab ea numquam receſſimus. Cum enim communia Eccleſiæ verba ſolus profero, cum ea me eſſe vnum, ac per præſentiam ſpiritus in ea me veraciter manere demonſtro: & ſi eius ſum veraciter membrum, non inconuenienter adimpleo meæ vniuerſitatis officium.

Vnum corpus Chriſti ſumus ſpiritu, non corpore.

CAPVT IX.

Quòd officium membri cuiuſlibet ſpeciale, toti corpori ſit commune.

Porro in humano corpore aliud oculi, aliud lingua, aliud pedes, aliud manus habet naturaliter proprium. Sed neque manus ſolæ ſibimet tangunt, nec ſibi pedes incedunt, aut lingua loquitur, vel ſibimet oculi contemplantur: ſed quidquid poteſt vnaquæque pars corporis ſpecialiter agere, hoc probatur omnibus in commune conferre, et quod vnicuique membro ſingulariter iure naturæ conceditur, hoc ab ipſo corpore (quod eſt totum eius) fieri iudicatur: vt non incongruè & pars totius, & totum ſuæ partis exhibere dicatur officium. Hinc eſt enim vt & lingua Pauli veraciter dicat: *Laboro in Euangelio Chriſti vſque ad vincula*, cum lingua eius ligata non ſit. Nam vt illic ſequitur: *Verbum Dei non eſt alligatum*. Et Petrus ad ſepulchrū Chriſti cum Ioanne cucurrerit, cum ſoli pedes currendi ſubeant miniſterium. Et Stephanus viderit cælos apertos, cum videre proprium ſit oculorum. Et Iſaac filium ſuum Iacob palpando ſenſerit, cum tangendi, vel palpandi facultas manibus ſit ſpecialiter attributa. Quod ergo membrum quodlibet agere cernitur, hoc ab ipſo corpore fieri irreprehenſibiliter perhibetur: & è diuerſo quod corpus facit, multitudo partium cooperando conſentit.

Partes ſeſe inuicem totis, & opera partium attribuuntur toti.

2. Tim. 2.

Ibid.

Ioan. 20.

Act. 7.

Gen. 27.

CAPVT X.

Quòd Sacerdos pars Eccleſiaſtici corporis, totius Eccleſiæ conuenienter vtitur verbis.

Quid ergo mirum ſi Sacerdos quilibet, qui ſine dubio Eccleſiaſtici corporis pars eſt, vicem ſalutantis, ac reſalutantis Eccleſiæ ſolus expleat, dicens: *Dominus vobiſcum*; ſubindeque reſpondens: *Et cum ſpiritu tuo*: rurſumque benedictionem ſolus petas, & reddat, cum per vnitatis intimæ ſacramentum tota ſpiritaliter ſit Eccleſia, vbi eiuſdem ſidei, ac fraternæ deuotionis fuerit vna perſ...

Per vnitatem fidei Sacerdos totam Eccleſiam, & eius vicem agit.

ſona. Vbi nimirum vnitas [illegible] vno [illegible] multitudinem recipit, nec in pluribus [illegible] diuerſitatis admittit. Enimuero [illegible] iudicat, ſi ex vno ore vocum diuerſitas prodeat, quas & ſi per plures linguas, vna tamen fides alternat? Tota namque

Tota Eccleſia vnum corpus eſt.

Eccleſia (ſicut i[illegible] tum eſt) vnum proculdubio corpus eſt. Nam, [illegible] ſte Apoſtolo, ſicut enim corpus

1. Cor. 12.

vnum eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cùm ſint multa, vnum corpus ſunt: ita & Chriſtus. Etenim in vno ſpiritu omnes

Coloſſ. 1.

nos vnum corpus baptizati ſumus; & alibi: *Cum corpore*, inquit, *ſuo, quod eſt Eccleſia.*

Si ergo tota Eccleſia vnum Chriſti corpus eſt, & nos Eccleſiæ membra ſumus, quid obeſt ſi corporis noſtri, id eſt, Eccleſiæ ſinguli quique verbis vtamur, qui cum ea vnum veraciter ſumus? Nempe ſi multi vnum ſumus in Chriſto, totum

Verbis Eccleſiæ vnuſquiſque vti poteſt.

noſtrum ſinguli poſſidemus in ipſo. atque ideo, licet remoti procul ab Eccleſia videamur per ſolitudinem corporum, in ea tamen præſentiſſimi ſemper aſſiſtimus per vnitatis inuiolabile ſacramentum. Sicque fit, vt quod eſt omnium, ſit etiam ſingulorum: & quod quibuſdam eſt ſingulariter ſpeciale, omnibus quoque ſit in fidei, & charitatis integritate commune; vt & populus rectè clamet:

Pſal. 56.

Miſerere mei Deus, miſerere mei. Et. *Deus in adiuto-*

Pſal. 69.

rium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina. Atque vnus homo rite pronunciet: *Deus mi-*

Pſal. 66.

ſereatur noſtri, & benedicat nos. Quam videlicet fidelium Chriſti neceſſitudinem, & communionem ſancti Patres noſtri tantæ certitudinis eſſe debere decreuere, vt hanc Symbolo Catholicæ profeſſionis apponerent, & frequentandam nobis inter ipſa Chriſtianæ fidei rudimenta mandarent. Nam mox vt di[illegible]imus: *Credo in Spiritum ſanctum, ſanctam Eccleſiam*; protinus addimus: *Sanctorum communionem*; vt vbi Deo fidei noſtræ teſtimonium reddimus: ibi etiam communionem Eccleſiæ, quæ cum eo vnum eſt, conſequenter adſtruamus. Sanctorum ſiquidem hæc eſt in fidei vnitate communio, vt in vnum Deum credentes, vno Baptiſmate ſint renati, vno ſancto Spiritu confirmati, ad vnam vitam æternam ſint per gratiam adoptionis adſciti.

Homo μικρόκοσμος & quaſi minor quædam Eccleſia.

Sicut autem homo, Græco eloquio dicitur Microcoſmus, hoc eſt, minor mundus, quoniam per materialem eſſentiam eiſdem quatuor elementis homo [illegible]onſtat, quibus & vniuerſalis hic mundus; ita etiam vnuſquiſque fidelium quaſi quædam minor videtur eſſe Eccleſia, dum ſaluo vnitatis arcanæ myſterio, etiam cuncta redemptionis humanæ vnus homo ſuſcipit Sacramenta, quæ ipſi vniuerſali Eccleſiæ ſunt diuinitus attributa. Si ergo vnus homo non ambigitur communia totius Eccleſiæ Sacramenta ſuſcipere, cur prohibeatur communia Eccleſiæ ſolus verba proferre, cum videlicet multo maioris momenti ſint Sacramenta, quam verba?

CAPVT XI.

Quòd populus Iſraël ad oſtendendam ſocietatem altaris extruxere congeriem.

QVòd ſi quis adhuc his etiam noſtris diſputationibus calumniator extiterit, dicens: vtique non debere à ſingulis vſurpari, quæ communi fidelium ſunt inſtituta conuentu, vt non iam verbis,

Ioſ. 22.

quam rationibus acquieſcat, exemplũ damus quod

In ſignum vnitatis erectum altare à filiis Ruben & Gad

ex ſacri eloquij auctoritate didicimus. Notũ namque eſt, ſicut Ioſue libro teſtante, narratur: quod filij R[illegible], & Gad, & dimidia tribus Manaſſe redeuntes à filiis Iſraël de Silo, vt intrarent Galaad terrã poſſeſſionis ſuæ, ædificauerunt altare infinitæ magnitudinis in terra Chanaam: [illegible]que ratus vniuerſus [illegible] Iſraël aduerſus eos arma [illegible]perer, interrogati [illegible] altare conſtruere præ[illegible] Domini [illegible] præter[illegible]. Reſpond[illegible] non hoc præuaricationis cauſa, ſed pro futur[illegible] [illegible] ſuij fecit e cautela. *Ne quando inquiunt, dicant filij veſtri filiis noſtris: Quid vobis, & Domino [illegible]? Terminum poſuit Dominus inter nos, & vos, Iordanem fluuium: & iccirco partem non habetis in Domino: per hanc occaſionem auertent filij veſtri filios noſtros à timore Domini.*

Si de ſocietate altaris.

C[illegible] autem hiſtoriæ huius articulum ad medi[illegible] deduxerimus, ſicut fortaſſe non pateat breu[illegible] aperimus. Poterat nempe quorumdam ſi[illegible]p[illegible] fratrum tentari, vt quodammodo ſegregatos ſe à ſocietate fidelium ducerent, ſi in ſolitudine poſiti, etiam communia Eccleſiæ verba depromere in ſuis orationibus non auderent. Vtuntur igitur communibus verbis Eccleſiæ, vt in Eccleſiæ [illegible] ſe communione doceant permanere, atque per verba animo ſatisfaciant fluctuanti, quæ reſt[illegible] mou[illegible]m perhibent præſentiæ fidelium ſpirituali. Porro autem illi altare ædificauerunt, non ad vſum [illegible] aminum ſed ad vicariæ cum Iſraëlitica plebe ſ[illegible] atis indicium, ſicut & ipſi quaſi iam e[illegible] per[illegible] na[illegible] o-rum ſuorum dicunt: *E[illegible] altare Domini, quod [illegible]runt Patres noſtri, non in holocauſta neque in ſacrificium, ſed in teſtimonium noſtrum, ac veſtrum.* I[illegible] nimirum id fe[illegible]tunt ad teſtimonium Iſraëliticæ ſocietatis, nos i[illegible] d[illegible]imus [illegible] h[illegible]num Eccleſiaſticæ veracitatis [illegible] vnitatis. Illi ne deſ[illegible]cerentur à fratribus [illegible]; nos ne remordeamur à cogitationibus noſtris. Il[illegible] terreni altaris extru[illegible] e ſimilitudinem [illegible] nos ſpiritualis concordiæ oſtendimus veritatem. I[illegible] ad oſtendendum ſui generis teſtimonium; hos ad tenendum nouæ regenerationis, & fraternæ communionis inuiolabile ſacramentum.

ſtimon[illegible] [illegible] cæ vnitatis.

CAPVT XII.

Cur Bigamus à Sacerdotio omnino repellitur, cùm in fornicationem lapſus ſæpe in Ordinem reuocetur.

31. q. 1. Quomodo ſint tradimo Eccleſiæ, de Fornicario & Bigamis.

QVædam namque ſiunt in Eccleſia, quæ ſuperflua quidem videntur quantum ad humanæ rationis ingenium, diuina autem ſunt, ſi ad virtutis intimæ reſpicias ſacramentum. Quis enim non miretur Canonicis promulgatum [illegible]ſſe ſententiis, Bigamum quempiam nullatenus poſſe ad Sacerdotium promoueri, in fornicationem verò lapſum, etiam Sacerdotem, peracta pœnitentia, ad pri[illegible] [illegible]is officium reuocari. De fornicatione ſiquidem manifeſta eſt Apoſtoli [illegible] ſententia,

1. Cor. [illegible]

qua dicitur: *Quia neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, neque adulteri regnum Dei poſſidebunt.* De

1. Cor. [illegible]

his autem, qui ſecundas contrahunt nuptias, ita ſequitur: *Mulier*, inquit, *al[illegible] [illegible]ſt legi quanto tempore vir eius viuit, quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt, cui vult nubat, tantùm in Domino.*

Quæſtio. Reſponſio. Hebr. 9. Epheſ.

Q[illegible]bus nimirum vtri[illegible]ſque ſententiæ ver[illegible] aperte monſtratur, quia & bigami diuinæ legis regulam non o[illegible]endunt, & fornicatores à regno Dei pro ſuæ carnis intemperantia damnabiliter præciduntur.

Qu[illegible] eſt ergo, qu[illegible]d hi, qui non peccant, de ſpe Sac[illegible]do[illegible] funditus communi & illi, quos a [illegible]gno Dei rea[illegible]s eliminat, Eccleſiaſtici gradus fidu[illegible]m, ſi di[illegible]e per[illegible] ent, n[illegible]n amittunt? Niſi qu[illegible] in his, qui ſecundis nuptiis copulantur, non tam ad

peccatum, quàm ad Eccleſiæ reſpicitur Sacramentum. Sicut enim Chriſtus, qui eſt Pontifex futurorum bonorum, & verus Sacerdos iuxta ordinem Melchiſedech, qui videlicet obtulit agnum proprij corporis in ara Crucis Deo Patri pro ſalute mundi, vir eſt vnius ſponſæ, totius ſcilicet ſanctæ Eccleſiæ, quæ proculdubio virgo eſt, quia fidei integritatem inuiolabiliter ſeruat; ita quilibet Sacerdos vnius vxoris vir eſſe præcipitur, vt illius ſummi Sponſi præferre imaginem videatur.

Vnus Spõſus Eccleſiæ Virginis.

In Bigamis itaque non menſura peccati, ſed forma potiùs inquiritur Sacramenti, atque in eorum reprobatione, non reatus vlciſcitur, ſed myſtica veri Sacerdotij regula cuſtoditur; alioquin quomodo inter crimina non meretur, quod licenter fieri Apoſtolica doctrina permittitur? Sed & ſacri Canones, eos, qui ſecundas nuptias improbant, intra Nouatianorum hæreſim notant. Vt oſtendamus ergo nos Eccleſiaſticæ ſemper vnitatis tenere myſterium, irreprehenſibiliter vtimur, & ſi non adeo neceſſaria prolatione verborum.

Bigamo deeſt typus Chriſti, quod non eſt vnius vxoris vir. Nõ improbantur ſecundæ nuptiæ.

CAPVT XIII.

Quòd ſi Dominus vobiſcum *inter duos rectè profertur, à ſolo etiam iure dicatur.*

IAm ſanè & hoc à fratribus meis ſeruata charitate perquiro: ſi duo ſimul ſint fratres, vtrum alter alteri licenter dicat, *Dominus vobiſcum*? Nã ſcilicet quid eſt, quod ad vnam perſonam pluraliter loquitur, & poſtpoſita cenſura litteratoriæ diſciplinæ, Eccleſiaſtica conſuetudo tenetur? Quantum enim ad loquendi artem, tecum potiùs, quam *vobiſcum*, ad ſingularem directus perſonam ſermo decurret. Quòd ſi non licet, vt ad vnam perſonam verbum plurale quis dirigat, Dominus tecum, neceſſe eſt ſingulariter dicat. Quod vtique quantum à regula Eccleſiaſticæ inſtitutionis abhorreat, qui limen terit Eccleſiæ, nullus ignorat. Certũ eſt enim, quod neque beatiſſimus Apoſtolicæ Sedis Antiſtes, cum videlicet obſequente miniſtro priuata Deo reddit obſequia, neque quiſquam omnino Pontificum, vel Catholicorum aliquis Sacerdotum his verbis ad alterum ſingulariter vtitur.

Cur non dicitur ad vnum in Miſſa Dominus tecum.

Si verò venerabilium Sacerdotum conſuetudo laudatur, vt ſolus ſoli rectè dicat, *Dominus vobiſcum*: & neque ſit abſonum, neque ab Eccleſiaſtici Ordinis cenſura ſemotum, quid officit, ſi & ſingulariter quis poſitus id ipſum dicat, dum quantum ad litteras ſicut vni minimè congruit, ita nec inter duos pluralis ille ſermo procedit? Cum ergo Eccleſiaſtica conſuetudo tantæ auctoritatis ſit, vt ſibi omnis artificioſæ eloquentiæ facultas humiliter cedat, nec illi magnopere habeatur verborum cura, ſed ſenſuum, ſi inter duos illa grammaticalis regula iure deſpicitur, conſequitur etiam vt ab vno irreprehenſibiliter contemnatur. Sicut igitur Eccleſiaſticæ auctoritatis eſt, vt inter duos rectè dicatur, *Dominus vobiſcum*: ſic eidem auctoritati non eſt contrarium, ſi ab eo, qui ſolus eſt, æquè dicatur idipſum.

Ad ſolum quoque rectè dicitur, Dominus vobiſcum. Eccleſiaſticæ locutiones nõ ſubiacent grãmaticæ regulis.

Denique & de reſponſione eius, quæ eſt videlicet, *Et cum ſpiritu tuo*: necnon & de lectoris benedictione ſingulariter petenda, atque reddenda, idem eſt nihilominus ſentiendum. Non enim hic dignè numerus perſonarum, ſed Eccleſiaſticæ potius vnitatis attenditur ſacramentum: vbi ſcilicet nec vnitas excludit multitudinem, nec multitudo violat vnitatem: quia & vnum corpus per multa membra diuiditur, & ex diuerſis membris vnum corpus impletur. Nec in vnitate corporis membrorum multitudo confunditur, nec in pluralitate membrorum vnius corporis integritas violatur.

Ad vnitatis ſacramentũ reſpicit Eccleſia.

CAPVT XIV.

Quòd populus Iſraël Eccleſiaſticæ inter ſe vnitatis regulam tenuit.

ET quid mirum, ſi de ſancta Eccleſia dicitur, quòd & multiplex in vnitate, & vna reddatur in multitudine, cùm & ille carnalis Iſraël, quia ſocius erat genere, iam tunc huius vnitatis videatur inter ſe regulam tenuiſſe? Nam & Regi Edom nuntios dirigit qui dicant: *Hæc mandat frater tuus Iſraël.* Et alibi cùm Chananæus Rex Arab pugnaret aduerſus Iſraël, atque ſublata ex eo præda victor exiſteret, teſtante Scriptura, Iſraël voto ſe Domino obligans, ait: *Si tradideris*, inquit, *populum iſtũ in manum meam, delebo vrbes eius.* Quod nimirum & in libro Regum manifeſtè declaratur, cùm ab Iſraëlitico populo ad viros Iuda, redeunte Dauid in regnum, dicitur: *Decem*, inquit, *partibus maior ego ſum apud Regem, & primogenitus ego ſum, magiſque ad me pertinet Dauid, quàm ad te; cur mihi feciſti iniuriam, & non mihi nuntiatum eſt priori, vt reducerem Regem meum?*

Exempla ex veteri teſtamento.

Num. 20.

Num. 21.

2. Reg. 19.

Si ergo populus ille, pro eo quod ex vna ſtirpe originem duceret, vel ob id potius, quia vnius Dei cultum teneret, tamquam vna perſona ſingulariter loquitur, vt in multis ſe vnum eſſe teſtetur: quid mirum ſi ſancta Eccleſia, quæ vno Dei Spiritu ſanctificatur, & regitur, vnius Fidei, & Baptiſmi ſacramentis imbuitur ad eamdẽ hæreditatem capeſſendam per adoptionis gratiam conuocatur, tantã inter ſe habeat communionem, vt & ſinguli verbis omnium, & omnes verbis vti valeant ſingulorum? Hinc eſt etiam, quod diuinis inſiſtentes Officiis, ſæpe in vnius Sancti veneratione cantamus, quod toti ſimul Eccleſiæ conuenire cognoſcimus: quod videlicet qui cantus beatæ Dei Genitricis aliorũq; Sanctorum diligenter inſpicit, indubitanter agnoſcit.

Eccleſiæ Filij maiorem habent inter ſe vnitatem, quã habuerunt filij Iſraël.

CAPVT XV.

Quòd quædam feſtiuitates non ſuo tempore celebrantur.

ECcleſia ſiquidem Chriſti, quæ eſt columna immobilis, quæ regni cælorum claues accepit, nequaquam caſibus, numeriſue deſeruit, ſed omnium locutionum modos intra ſuæ legis iura conſtringit. Nec aucupatur verba, ſed animas. Non itaque magnipendit præſentiam corporum, vel articulos temporum, ſed ad deuotionem potiùs, & vnitatem reſpicit animorum. Ipſa nempe iudicat omnia, & à nemine iudicatur. Hinc eſt enim, quod in ſacroſancta ſolemnitate Paſchali dicimus: *Deus, qui hodierna die per Vnigenitum tuum æternitatis nobis aditum deuicta morte reſeraſti*; dum cuncti liquidò nouimus, quia (iuxta calculantium ſupputationes) Hæbræorum Paſcha præcedat, circa quod Dominus paſſus eſt, & reſurrexit; deinde vbi prius quotuſlibet Dominicus dies occurrit, Paſchalis nobis feſtiuitas illuceſcit. Nam & in Aſcenſione Domini, & ſancto Pentecoſte ſub eodem ſenſu dicimus, hodie: cum & iſtæ feſtiuitates conſequanter iuxta rationem Paſchalis temporis diſponantur. Decollatio quoque B. Ioannis Baptiſtæ menſe Auguſto celebratur, cum tamen tempore Dominicæ paſſionis trucidatus ab Herode fuiſſe minimè dubitetur.

1. Cor. 2.

Decollatio S. Ioan. Baptiſtæ quando fuerit.

Feſtum ſancti Iacobi & S. Petri ad Vincula. *Act.* 12.

Eadem quoque ratio eſt & de feſtiuitate ſancti A Iacobi, necnon & B. Petri, quæ dicitur à Vinculis. Cùm enim Actus Apoſtolici Scriptura dicat: *Quia Herodes poſtquam occidit Iacobum fratrem Ioannis gladio, videns quia placeret Iudæis, appoſuit apprehendere & Petrum*; deinde ſubiungat: *Erant autem dies Azymorum*, atque protinus addat; *Quem cùm apprehendiſſet, miſit in carcerem, tradenſque quatuor quaternionibus militum cuſtodiendum, volens poſt Paſcha producere eum populo*, patet abſque dubio, quia alio anni tempore hæc per executionem operum ſunt effecta, atque alio poſtmodum colendis ſolemnitatibus inſtituta. Feſtiuitates enim illæ, vt notum eſt, celebrantur circa metas Iulij menſis, quo videlicet tempore neque Paſcha celebraſſe, neque Azymorum dies ille Hebræorum populus inuenitur, ſi tota B Teſtamenti veteris ſeries recenſeatur: ſed quia in ſolemnitate Paſchali venerari dignè non poterant, ad eatum cultum aliud tempus eſt Eccleſiaſtica diſpoſitione prouiſum.

Nec temporum lege conſtringitur Eccleſia, nec ſeruit ſub elementis.

Hæc autem idcirco de ſacris ſolemnitatibus iuxta compendium dixerim vt manifeſtè clareſcat, quia ſancta Eccleſia non tam conſtringitur lege temporum, quàm ipſas temporum vices ad ſuum cohibet nutum. Neque enim ſub elementis ſeruit Eccleſia, ſed ipſi potius ſubiecta ſunt, & obtemperant elementa. Vnde & Magiſter gentium dicit:

1. *Cor.* 3.

Omnia enim veſtra ſunt, ſiue Paulus, ſiue Apollo, ſiue Cephas, ſiue mundus, ſiue vita, ſiue mors, ſiue C *præſentia, ſiue futura. Omnia enim veſtra ſunt, vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei*; atque vt oſtendat, quantæ auctoritatis prærogatiua ſancta præcellat Eccleſia, rurſus ad eoſdem Corinthios:

1. *Cor.* 6.

An neſcitis, ait, *quoniam ſancti de hoc mundo iudicabunt? Et ſi à vobis iudicabitur hic mundus, indigni eſtis, qui de minimis iudicetis: neſcitis quia Angelos iudicabimus? quanto magis ſæcularia?*

CAPVT XVI.

Quòd in Eccleſia rectè alius ſupplet verba alterius.

IGitur vt ad ſuperiora redeamus, quid mirum ſi D ſancta Eccleſia, cui tanta poteſtas diuinitus eſt conceſſa, verba ſibi famulantia ita ad ſuum conuertat arbitrium, vt vel ſinguli plurium, vel plures eloquia proferant ſingulorum? Aut quid obeſt, ſi ea, quæ aliis ſpecialiter congruunt, ab aliis proferuntur?

In Baptiſmo infantium alius pro eis reſpondet. Vnus pro alio ſupplere poteſt.

Certè non ignoramus, quia cum pueri catechizantur, Sacerdos interrogat. Quid petis? Vbi non puer, ſed alius reddit eius vice reſponſum, dicens: Fidem, & cætera, quæ propriè ad puerum pertinent, alius eius in perſona reſpondet. Si ergo in ipſo regenerationis noſtræ myſterio, vbi ſcilicet totius humanæ ſalutis conſtat origo, rectè alius verba reddit alterius, quid prohibet, ſi & in illis Eccleſiaſticis ſalutationibus, vel petendis benedictionibus alter E reſpondendo ſuppleat locum illius, qui vacat? Nam vt alter pro altero reſpondere in Eccleſia valeat, non moderna temeritas reperit, ſed ab Apoſtolica potius auctoritate deſcendit. Vnde & Paulus ad Corinthios:

1. *Cor.* 14.

Cæterum, inquit, *ſi benedixeris ſpiritu, quis ſupplet locum idiotæ?*

Dominus vobiſcum. Oremus.

Huc accedit, quòd ſi propter abſentiam quis perſonarum timet dicere: *Dominus vobiſcum*, vel etiam reſpondere; *Et cum ſpiritu tuo*, timeat quoque neceſſe eſt, ne dicat: *Oremus*, ſed potius, orem, ne videlicet illos ad orationem videatur inuitare, qui deſunt: & qui ſacrilegium ducit nullis aſtantibus benedictionem petere, vel dare, caueat etiam in fine lectionis dicere: *Tu autem, Domine, miſerere nobis*, ſed dicat potius, miſerere mihi. Quod ſi omnino præpoſterum, omnino videtur abſurdum, non vereatur Eccleſiæ verba ſolus edere, qui ab ea ſe mente, & ſpiritu nuſquam decernit abeſſe: & cuius ſe profitetur ſpecialiter membrum, non ſe à ſuo corpore diuiſum aſſerat prolatione verborum; ſed cum Chriſti eccleſia eſt veraciter vnum, confidenter expleat ſuæ vniuerſitatis officium, magiſque in his Eccleſiaſtici ſacramenti ſeruare virtutem ſtudeat, quàm congruentiam domeſticæ confabulationis attendat.

Seruanda eſt ſolitario conſueta prolatio verborum Eccleſiæ.

CAPVT XVII.

Quòd quidquid penè in diuinis Officiis agitur, ſub figuris myſticis diſponatur.

SIcut enim ſuperius dictum eſt, nonnulla in Eccleſiaſticis obſeruationibus fiunt, quæ in ſuperficie quidem friuola videntur, & leuia; conſiderata verò ſubtilius magnæ virtutis reperiuntur grauitate ſubnixa. Vt enim pauca perſtringamus è plurimis, quis cùm Sacerdotalia conſpicit indumenta, admiratione dignum ineſſe illis aliquid credat, niſi quid in eis figraliter innuatur, intelligat? At ſi ſpiritualis clareſcat intuitus, animaduertit cur ſandalia clericorum pedes quidem à terra diuidunt, pedum autem ſuperiora ex parte tegunt, ex parte non tegunt. Conſiderat etiam, cur poderis vſque ad talos defluat cur ſuperhumerale ex lini materia ſemper fiat; perpendit etiam, quid cingulum, quid deſignat orarium; ſcrutatur quoque nihilominus, cur in modum Crucis ſit quadrata dalmatica; cur reliquis indumentis ſit ſuperponenda caſula, cur etiam manipulus in ſiniſtra parte geſtetur, quo nimirum ſpiritualium potiùs, quàm carnalium oculorum, vel narium pituita detergitur.

Veſtiũ Sacerdotaliũ ſignificatio.

Nec illud etiam ſine cauſa decernit fieri, cur diaconus, qui dalmatica non eſt indutus, caſula circumcinctus legat, cur etiam ipſa dalmatica in ſiniſtra ſui parte ſimbrias habeat. Porro autem nec illa conſuetudo inaniter tenuit, quod pallium Pontificalibus indumentis apponitur, vt lamina in fronte Pontificis ad decorem, & gloriam antiquitus ponebatur: in qua nimirũ lamina nomen Domini Tetragrammaton ſcriptum erat, quod ſanctum Domini vocabatur, paucis quidem litteris conſtans, ſed magni intellectus virtutem interiùs continens. Sed quid nos infinita perſequimur, dum quidquid ſub veteri, vel ſub nouo Teſtamento in diuinis agitur Officiis, totum penè per figuras myſticas, & ænigmata fieri videatur? Quid enim tota illa Tabernaculi compoſitio, quid numerus Leuitarum, quid cæremoniæ Sacerdotum, quid denique vel moderni ſanctæ Eccleſiæ ritus exigunt, niſi vt virtus in eis ſpiritualis intelligentiæ requiratur? Atque, vt ita loquar, myſterium latet in miniſterio, dum exterioris cultus exercitio arcanum allegoricæ Theoriæ comprehenditur ſacramentum.

Exod. 28.

Allegorica theoria in ſacris veſtibus.

CAPVT XVIII.

Peracti Opuſculi breuis Epilogus.

VErum his, quæ ab eruditis expoſitoribus expedita probantur, omiſſis, id quod tractandum ſuſcepimus, vt enucleatius inclareſcat, adhuc breuiter replicemus. Lectoribus namque nonnullis virium arrogantiæ familiare eſt, præſertim ſi cui lepor eloquentiæ ſuppetit, dum parentes Scri-

Spiritus elationis in eloquentia.

pruræ campos effrænis lingua percutit, populari fanori cor deditum ſpiritus elationis inuadit: & dum alios per recti itineris tramitem dirigit: ipſe diuerticulum erroneæ confuſionis incurrit. Hinc eſt etiam, quod menſæ lectoribus ex more dicitur: *Auferat a te Deus ſpiritum elationis.* Vt ergo imminenti forſitan arrogantiæ iam in ipſo lectionis exordio humilitas opponatur, rectè tantæ ſubiectionis arte benedictio petitur, vt lecturo non Sacerdos, ſed cui ipſe iniſerit, benedicat.

Sacerdotalis ſalutatio propter pacem.

Marc. 11.

Math. 5.

Sacerdotalis autem ſalutatio idcirco fit in Eccleſia, vt ſe Sacerdos pacem habere cum tota plebe fidelium doceat. Præcipit enim in Euangelio dominus dicens: *Cùm ſtabitis ad orandum, dimittite, ſi quid habetis aduerſus aliquem, vt & Pater veſter, qui in cælis eſt, dimittat vobis peccata veſtra.* Et iterum: *Si offers,* inquit, *munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Sacerdos ergo, vt hoc Dominicum præceptum non ſolùm corde cuſtodiat, ſed etiam per exterioris ſpeciem ritus oſtendat, antequam Deo fundendæ orationis offerat ſacrificium, per mutuæ ſalutationis indicium oſtendit ſe in fraterna charitate vnanimiter fœderatum. Quapropter ſiue præſtò ſint, ſiue deſint, Ipſe ſpiritualibus oculis præſentes attendat, pro quibus orare diſponit; nec abeſſe ſibi per ſpirituale contubernium credit, quos in oratione ſecum pariter comprehendit. Obtutus itaque fidei ſalutationis eius verba intendit, & accipit quod adeſſe cominus per ſpiritualem præſentiam ceruit. Quiſquis ergo frater in cellula ſingulariter habitat, communia Eccleſiæ verba proferre non timeat, quem videlicet à conuentu fidelium, & ſi locale ſpatium diuidit, cum omnibus tamen vnitas fidei in charitate coniungit: qui licet abſint per moles corporum, præſtò ſunt tamen per vnitatis Eccleſiaſticæ ſacramentum.

Non corporalis, ſed ſpiritualis attenditur in orationibus præſentia.

CAPVT XIX.

Laus Eremiticæ vitæ.

SEd inter hæc libet de ſingularis vitæ meritis pauca perſtringere, & quid de præfatæ vitæ culmine ſentiam, laudando potiùs, quàm diſputando, breuiter intimare. Solitaria ſanè vita cæleſtis doctrinæ ſchola eſt, ac diuinarum artium diſciplina. Illic enim Deus eſt totum, quod dicitur; via, qua tenditur, per quam ad ſummæ veritatis notitiam peruenitur. Eremus namque eſt paradiſus deliciarum, vbi tamquam redolentium ſpecies pigmentorum, vel rutilantes flores aromatum, ſic fragrantia ſpirant odoramenta virtutum. Ibi ſiquidem roſæ charitatis igneo rubore flammeſcunt; ibi lilia caſtitatis niueo decore candeſcunt, cum quibus etiam humilitatis violæ dum imis contentæ ſunt, nullis flatibus impelluntur; ibi myrrha perfectæ mortificationis exſudat, & thus aſſiduæ orationis indeficienter emanat.

Eremus eſt ſchola cæleſtis doctrinæ.

Paradiſus deliciarum, & virtutū.

Et cur ſingula quæque commemorem? Quandoquidem omnia illic ſanctarum virtutum germina diuerſis venuſta coloribus rutilant, & perpetuæ viriditatis gratia incomparabiliter vernant. O eremus ſanctarum mentium delectatio, & intimi guſtus inexhauſta dulcedo! Tu caminus ille Chaldaïcus, vbi ſancti Pueri ſæuientis incendij vires orationibus reprimunt, & ardore fidei crepitantium contra ſe flammarum globos extinguunt; vbi ſcilicet & nexus vruntur, & ardorem membra non ſentiunt; quia & peccata ſoluuntur, & in hymnum diuinæ laudis anima prouocatur, dicens: *Dirupiſti, Domine, vincula mea: tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.* Tu fornax, vbi ſuperni Regis vaſa formantur, & ad perpetuum nitorem malleo pœnitentiæ percuſſa, ac lima ſaluriferæ correctionis raſa, perueniunt: in qua nimirum obſoletæ animæ rubigo conſumitur, & ſcabræ peccatorum ſcoriæ deponuntur. Vaſa ſiquidem figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio tribulationis.

Caminus trium Puerorum.

Dan. 3.

Pſal. 115.

Fornax ſuperni Regis.

O cella negotiatorum cæleſtium apotheca, in qua videlicet illatum mercium ſumma reconditur, quibus terræ viuentium poſſeſſio comparatur! Felix commercium, vbi pro terrenis cæleſtia, in tranſitoriis commutantur æterna. Felices, inquam, nundinæ, vbi venalis æterna vita proponitur, ad quam emendam etiam minimum quid ſolum ſufficit, quod habetur: vbi breuis afflictio carnis emit cæleſte conuiuium & exiguæ lacrymæ riſum pariunt ſempiternum; poſſeſſio terrena diſtrahitur, & ad æternæ hæreditatis patrimonium peruenitur. O cella ſpiritualis exercitij mirabilis officina, in qua certè humana anima Creatoris ſui in ſe reſtaurat imaginem, & ad ſuæ redit originis puritatem! Vbi ſenſus obtuſi ad ſubtilitatem ſui acuminis redeunt, & vitiatæ naturæ azyma ſincerè reparantur. Tu das, vt ieiuniis videantur ora pallentia, & mens diuinæ gratiæ ſit pinguedine ſaginata: tu das, vt homo mundo corde Deum conſpiciat, qui ſuis inuolutus tenebris, ſeipſum priùs ignorabat. Tu hominem ad ſuum facis redire principium, & de exilij eiectione ad antiquæ dignitatis reuocas celſitudinem. Tu facis, vt homo in mentis arce conſtitutus, cuncta ſub ſe videat terrena defluere, ſemetipſum quoque in ipſarum rerum labentium proſpiciat decurſione tranſire. O cella ſacræ militiæ tabernaculum, procinctus triumphatoris exercitus, caſtra Dei, turris Dauid, quæ ædificata eſt cum propugnaculis; mille clypei pendent ex te, omnis armatura fortium! Tu campus diuini prælij, ſpiritualis arena certaminis, Angelorum ſpectaculum, palæſtra fortiter dimicantium luctatorum, vbi ſpiritus cum carne congreditur, & fortis ab infirmitate non ſuperatur. Tu vallum in expeditione currentium, tu munitio fortium, tu præſidium cedere neſcientium pugnatorum. Fremat hoſtium circumfuſa barbaries, accedant vineæ, falaricis miſſilia iaculentur, vibrantium gladiorum ſylua denſeſcat; qui in te ſunt, lorica fidei præmuniti ſub imperatoris ſui inuicta protectione tripudiant, & de hoſtium ſuorum deiectione iam certi triumphant. Quibus nimirum dicitur: *Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis.* Vel ſi vnus eſt: *Noli,* inquit, *timere, plures enim,* inquit, *nobiſcum ſunt, quàm cum illis.* O eremus mors vitiorum, ac proculdubio fomes, & vita virtutum? Te lex attollit, te Prophetia miratur: & quicumque ad perfectionis cumulum peruenerunt, tuum nouere præconium. Porro tibi Moyſes debet bis acceptæ Legis Decalogum; per te Helias cognouit Domini pertranſeuntis excurſum, per te Eliſeus duplicem magiſtri ſui ſortitus eſt ſpiritum.

Eccli. 27.

Apotheca mercium cæleſtium.

Officina vbi anima reſtauratur.

Militiæ locus, & triumphi.

Cant. 6.

Exod. 14.

4. Reg. 6.

Mors vitiorum, & vita virtutū.

Exod. 24. & 34.

3. Reg. 19.

4. Reg. 2.

Et quid amplius dicam? Quandoquidem Saluator mundi in ipſo redemptionis humanæ primordio Præconem ſuum tui accolam fecit: quatenus ſub ipſa iam ſæculi venientis aurora ex te lucifer veritatis erumperet: poſt quem plenus Sol

veniens, mundi caliginem ſplendoris ſui radiis illuſtraret. Tu ſcala illa Iacob, quæ homines vehis ad cælum; & Angelos ad humanum deponis auxilium.

Scala Iacob. Gen. 28.

Tu via aurea, quæ homines reducis ad patriam. Tu ſtadium, quod benè currentes prouehis ad coronam. O vita eremetica, balneum animarum, mors criminum, purgatorium ſordidorum! Tu mentium ſecreta purificas, ſqualores diluis ſcelerum, atque ad Angelicæ nitorem munditiæ peruenire animas facis.

Balneum animarum.

Cella nempe eſt conciliabulum Dei & hominum, compitum in carne degentium, & ſupernorum. Illuc ſiquidem ſuperni ciues ad colloquia humana conueniunt, vbi non tam linguæ carnis verba componunt, quàm ſine vocis ſtrepitu fœcunda mentium arcana patefiunt.

Conciliabulum Dei & hominum, Habitaculū hominum, & Angelorum.

Cella namque conſcientia eſt ſecreti conſilij, quod B habet cum hominibus Deus. O quàm pulchra rerum ſpecies, cùm frater in cellula conſtitutus nocturnas peragit pſalmodias, & quaſi pro diuinis caſtris militares cuſtodit excubias: contemplatur in cælo curſus ſiderum, decurrit etiam per os eius ordo pſalmorum. Et ſicut præcedentes, ac ſubſequentes ſtellæ ad diem ſuas viciſſitudines alternando perueniunt; ita Pſalmi, qui ex ore eius tamquam ex quodam oriente procedunt, ad ſuum finem paulatim velut parili cum ſideribus conuiatione decurrunt. Iſte ſuæ ſeruitutis exhibet miniſterium: illæ delegatum ſibi exequuntur officium. Iſte pſallendo intrinſecus ad lucem tendit inacceſſibilem: illæ ſibi inuicem ſuccedendo, eius exterioribus oculis viſibilem reparant diem. C Et dum vtraque ad ſuum finem diuerſo tramite properant, ſeruo Dei quodammodo & ipſa elementa ſubſeruiendo concordant. Cella ſiquidem teſtis eſt, quanto diuini amoris igne cor feruear: & vtrum perfectæ deuotionis inſtantia quis Dei faciem quærat.

Teſtis diuini amoris.

Nouit cum mens hominis cæleſtis gratiæ rore perfunditur, & per compunctionis fletum lacrymarum inundantium imbribus irrigatur: vbi & ſi ex carneis oculis lacrymæ non erumpant, ipſa tamen amaritudo cordis à lacrymarum fluctibus non elongat, quia quod ex ramo exterioris incidentiæ non colligitur, in ipſa humidi cordis virentis ſemper radice ſeruatur. D Sufficit enim ſi mens ſit flebilis, etiam ſi iugiter flere non poſſit. Cella eſt ergaſtulum, vbi pretioſi lapides poliuntur, quatenus in ſtructura templi poſtmodum ſine vllo cudentis mallei ſonitu diſponantur.

O cella Dominicæ ſepulturæ propemodum æmula, quæ in peccato mortuos ſuſcipis, & per afflatum ſancti Spiritus Deo reuiuiſcere facis! Tu es ab huius vitæ turbida vexatione ſepulchrum, ſed cæleſtis vitæ pandis introitum. Te portum tranquillitatis inueniunt, qui naufragium mundani fluctus euadunt. Te potentia medici conclaue decernunt, qui vulnerati in prælio hoſtiles manus effugiunt. Mox enim vt in tui culminis vmbram perfecto corde receditur, omnis ſauciatæ animæ liuor, omnis certè interioris hominis plaga curatur. E Te Hieremias aſpexerat, cùm dicebat: *Bonum eſt*, inquit, *præſtolari cum ſilentio ſalutare Domini. Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua: ſedebit ſolitarius, & tacebit, quia leuabit ſe ſuper ſe.* Habitator etenim tuus eleuat ſe ſuper ſe, quia Deum eſuriens anima à terrenarum ſe rerum obtutibus erigit, & in diuinæ ſe contemplationis arce ſuſpendit, à mundi ſe actionibus ſegregat, atque ſe in altum cæleſtis deſiderij pennis librat: cumque illum, qui eſt ſuper omnia, conſpicere ſatagit, ſemetipſum quoque homo cum reliqua mundanæ vallis deiectione tranſcendit. O cella

Dominicæ ſepulturæ æmula.

Thren. 2.

A ſpirituale prorſus habitaculum, quæ de ſuperbis humiles, de guloſis ſobrios, de crudelibus pios, de iracundis mites, de odioſis reddis in fraterna charitate feruentes! Tu otioſæ linguæ frænum, tu luxurioſis renibus nitidæ caſtitatis adhibes cingulum.

Spirituale habitaculū miræ efficiens.

Tu facis vt leues quique ad grauitatem redeant, vt iocoſi ſcurrilitatibus parcant, vt vaniloqui ſe ſub diſtricta ſilentij cenſura conſtringant. Tu ieiuniorum, ac vigiliarum nutrix, tu patientiæ cuſtos, tu puriſſimæ ſimplicitatis magiſtra, ac omnino fraudulentæ duplicitatis ignara. Tu facis vt vagos quoſque Chriſti catena coërceat, vt indiſciplinati moribus à ſua ſe prauitate compeſcant. Tu noſti homines ad perfectionis culmen euehere, atque ad conſummatæ ſanctitatis faſtigium ſublimare. B Tu facis vt homo ſit teres, atque rotundus, ac nulla à ſemetipſo ſit inæqualitate diuerſus. Tu etiam hominem facis lapidem quadrum, conſtruendis videlicet cæleſtis Hieruſalem mœnibus aptum: qui nimirum non ex leuitate morum ſe verſatilem præbeat, ſed fixus ſemper in ſanctæ religionis grauitate perſiſtat. Tu homines à ſemetipſis extraneos reddis, & vaſa vitiorum florere virtutibus facis. Tu nigra, ſed formoſa, ſicut tabernacula Cedar, ſicut pellis Salomonis. Tu lauacrum tonſarum. Tu ſicut piſcina in Heſebon. Oculi tui ſicut columbæ ſuper riuos aquarum, quæ lacte ſunt lotæ, & reſident iuxta fluenta pleniſſima.

Cant. 1. 4. 5. & 7.

C Tu namque es ſpeculum animarum, vbi ſe mens humana perſpicaciter intuens, quod minus eſt, impleat; quod ſuperfluum reprimat; quod obliquum eſt, dirigat; quod deforme, componat.

Speculum animarum.

Tu nuptialis es thalamus, in quo ſancti Spiritus arrha tribuitur, & cæleſti Sponſo felix anima fœderatur. Recti diligunt te, & qui te fugiunt, veritatis luce priuati, quò greſſus ponere debeant, non agnoſcunt. *Adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi non meminero tui*, ſi non præpoſuero te in principio lætitiæ meæ. Illud etiam de te cum eodem Propheta alacri libet voce cantare: *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi: hîc habitabo, quoniam prælegi eam. Quàm pulchra es, & quàm decora, chariſſima, in deliciis.*

Thalamus nuptialis.

Pſal. 136.

Pſal. 131.

Sub figura tui Rachelem decor venuſti vultus ornauit: D & Maria optimam partem, quæ ab ea numquam auferatur, elegit. Tu areola aromatum, tu fons hortorum, tu malum punicum. Licet enim neſcientibus amara videaris in cortice, ſed magnum eſt, quod intrinſecus latet, cùm peruentum fuerit ad ſuauitatem medullæ.

Gen. 30. Luc. 10.

O eremus mundi perſequentis effugium, laborantium quies, mærentium conſolatio, ab æſtu ſæculi refrigerium, peccandi repudium, libertas animarum! Te Dauid petiit, cùm mundi mala perferret; & cùm timidi, & tenebroſi cordis tædium ſuſtineret. *Ecce*, inquit, *elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine.*

Effugium mundi perſequentis.

Pſal. 54.

Et quid alios memorem? Quandoquidem ipſe Redemptor hominum in exordio te ſuæ manifeſtationis inuiſere, E ac propria te dignatus eſt habitatione ſacrare. Poſtquam enim Baptiſmatis aquam qua lotus eſt, lauit, vt Euangeliſta teſtatur, ſtatim ſpiritus expulit eum in deſertum; & erat in deſerto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: & tentabatur à ſatana, eratque cum beſtiis. Debitorem ergo ſe tibi mundus agnoſcat, vnde prædicaturum, ac miracula facturum ſuſcepiſſe ſe Deum non ignorat. O eremus terribile malignis ſpiritibus habitaculum! vbi cellæ monachorum, velut tentoria ordinata caſtrorum, quaſi turres Sion, & quaſi propugnacula Hieruſalem eriguntur aduerſus Aſſyrios, & contra faciem Damaſci, immo

Marc. 1.

Caſtra dæmonibus terribilia.

cum in eiſdem cellulis vno ſpiritu diuerſa gerantur officia, dum videlicet hic pſallitur, illic oratur, in alia ſcribitur, in aliis vero variis manuum operibus inſudatur; quis non hæc diuina verba eremo *Num. 24.* congruere videat, quibus dicitur: *Quàm pulchra tabernacula tua Iacob, tentoria tua Iſrael: vt valles nemoroſæ, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula, quæ fixit Deus, quaſi cedri prope aquas?* Et quid amplius de te dicam, ô vita eremetica, vita benedicta, viridarium animarum, vita ſancta, vita angelica, exedra gemmarum cæleſtium, curia ſpiritualium Senatorum! Odor tuus cunctorum aromatum fragrantiam ſuperat, ſapor tuus ſuper diſtillantes fauos, ſuper omnia mella guttur illuminati cordis obdulcat: atque ideo quidquid eſt, quod de te dicitur, dignitatis tuæ meritis non æquatur; quia lingua carnis nullatenus exprimere ſufficit, quod de te ſpiritus inuiſibiliter ſentit: & quod tu ſapis in interiori guſtu, atque in medulla cordis, numquam penè explicuit corporale organum vocis. Illi te nouerunt, qui te diligunt: illi præconia tuæ laudis agnoſcunt, qui in tui amoris amplexibus delectabiliter requieſcunt.

Viridarium animarum.

Cæterum qui hoc ignorant, non præualent cognoſcere te, me etiam nihilominus tuæ laudis imparem fateor, ſed vnum pro certo ſcio, ô vita benedicta, quod de te indubitanter affirmo: quia quiſquis in amoris tui deſiderio perſeuerare ſtuduerit, ipſe quidem habitator eſt tuus, ſed eius inhabitator eſt Deus, diabolus illi ſuis tentationibus ſeruit, atque illuc eum tendere, vnde ipſe deiectus eſt, gemit. Victor itaque dæmonum, ſocius efficitur Angelorum; exul mundi, hæres eſt paradiſi; abnegator ſui, ſectator eſt Chriſti. Et qui nunc per eius veſtigia graditur, peracto curſu, ſine dubio ad ſocietatis eius gloriam prouehetur: atque, vt ipſum fidenter dicam, qui ſingularem hanc vitam vſque ad finem vitæ ſuæ pro diuino amore tenuerit, de habitaculo carnis egreſſus, ad ædificationem ineffabilem perueniet, domum non manufactam, æternam in cælis.

Deus eſt inhabitator habitantis in Eremo.

CAPVT XX.

Clauſula Diſputationis per apoſtrophen ad Leonem Eremitam.

ECce, Pater chariſſime, ſoluendam tibi quæſtionem fraterna pulſatus inquiſitione propoſui, ſed & ipſe interim non diſtuli proferre quod ſenſi: non videlicet vt alios arrepta Doctoris auctoritate docerem, ſed tibi potiùs, quæ imperitiæ meæ haberetur opinio, euidenter exponerem, atque ideo quidquid eſt prælibatis diſputationibus comprehenſum, non tam aſſertionis ſtudio, quàm ſub quadam tui examinis eſt ſuſpenſione prolatum: nec eſt definitiua ſententia, ſed diſceptatio rationibus ventilata. Quapropter, chariſſime, omnibus, quæ à nobis vtcumque digeſta ſunt, diligenter inſpectis, vel ſi prauè præſumpta ſunt, ſuperducta nouacula protinus audenter oblitera: aut ſi tuis fortaſſe meritis ſanæ doctrinæ ſunt congrua, propriæ auctoritatis vigore confirma. Potui quidem quæ latius dicta ſunt, breuius comprehendere: ſed libuit, fateor, accepta occaſione tuæ dulcedinis alloquium protelare. Libenter enim aromatum diu ſpecies teritur, præſertim ſi & illius odor ſuauis eſt cui miniſterium exhibetur.

Omnipotens Deus ſeruo ſuo Leoni occulta inſpiratione præcipiat, vt pro me miſero tres per ſingulos dies ſiue lacrymas, ſiue gemitus fundat.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIAN S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM DVODECIMVM.

Apologeticum de contemptu ſæculi. Ad Albizonem Eremitam, & Petrum Monachum.

ARGVMENTVM.

In hoc libello miſerabilem ſuo tempore Religionis ſtatum quotidie in deterius prolabentem, ob monaſticæ diſciplinæ cótemptum, omni animi contentione deplorat. Inuehitur in monachos, qui cùm mundo ſe nuntium remiſiſſe profiteantur, mundanis tamen fluctibus, & negotiis irretiti teneantur. Queritur apud eos nullius auctoritatis eſſe leges, & inſtituta Patrum; quippe cùm pecuniam, quam ſeorsũ habere ſub grauiſſimi ſacrilegij pœna prohibentur, nihil veriti ſinguli poſſideant, & paſſim quærant. Exaggerat eorumdem leuitatem, & inconſtantiam, quod non in cella, vt de-

bent, permaneant: ſed paſſim vbique euagentur, vnde fiat vt in grauiſſima peccata prolabantur. Deteſtatur ſuperbiam, & arrogantiam, quod ſpecioſis veſtibus vtantur, quodque ſint popularis auræ per fictam probitatem affectatores. Tum externas occupationes, & ſæcularium negotioru moles, quibus ſe implicant, graphicè deſcribit, & ante oculos ponit. Tandem concludit eoſdem obſecrans, vt ſi ſuæ ſalutis curam habent, omnino ſe à ſæculo ſubtrahant, & re ipſa, non ſpecietenus ſe mundo abdicaſſe, omnibus palam faciant.

CAPVT PRIMVM.

Quæritur de monaſticæ diſciplinæ lapſu.

DE contemptu ſæculi huius, fratres chariſſimi. Albizo videlicet venerabilis eremita, & Petre de mundi rhetore iam Chriſti Philoſophe, ſæpe, vt noſtis, familiari quodam ſtudio diſputare ſoliti, tum de noſtra ipſorum imperfectione doluimus, tum etiam de nonnullis huius ſacræ militiæ fratribus per abrupta vagantibus conqueſti ſumus. Ad tantam quippe fæcem quotidie ſemetipſo deterior mundus iſte deuoluitur, vt non ſolum cuiuſlibet ſiue ſæcularis, ſiue Eccleſiaſticæ conditionis ordo à ſtatu ſuo collapſus iaceat, ſed etiam ipſa monaſtica diſciplina ſolorenus, vt ita dixerim, reclinata, ab aſſueta illa celſitudinis ſuæ perfectione langueſcat. Periit pudor, honeſtas euanuit, religio cecidit, & velut facto agmine omnium ſanctarum virtutum turba procul abſceſſit. Omnes enim quæ ſua ſunt, quærunt, & contempto cæleſti deſiderio, terram inſatiabiliter concupiſcunt. Et quia ſub ipſo mundi fine poſtmodum inhiare non deſinunt, quaſi poſt alta pelagi in litus euecti, terram remigio inaniter pulſant, dum adhuc peſuicaces nauigare feſtinant. Et cum laborandi finis proculdubio quies ſit, quibus vltro quieſcendi locus offertur, ſuperuacuo laboris ſtudio pœnaliter fatigantur.

Philipp. 2.

CAPVT II.

De monachis, qui ad ea, quæ reliquerant, reuertuntur.

SEd eſto, vt filij huius ſæculi in fluctiuaga ſæcularium procellarum inundatione verſentur, & nunc ſemina, quibus propenſius oblectantur, aſpergant, vt non quas voluerint, poſtmodum fruges metant. Quid enim mihi, iuxta Apoſtolum, de his, qui in mundo ſunt, iudicare? Nos autem, qui mundi abrenuntiatores dicimur, qui terreni fluctus naufragium euaſiſſe gloriamur, cur ad illud denuo, velut quodam vortice violenter abſorbente relabimur? Cur ad ea, quæ pro diuino amore contempſimus, retrogradis nitentes greſſibus, male æſtuanti deſiderio recalemus? Cur non veremur illud inhoneſtæ ambitionis importunitate repetere, quod neque terrena iura, neque diuinæ legis auctoritas vetuerat poſſidere. Porro nos fecimus, vt à nobis iuſtè poſſeſſa iam noſtra non fierent, & quæ noſtri iuris erant, in alienum dominium tranſlata prodirent. Quod ergo conſilium fuit in tam periculoſum noſmetipſos certamen adducere, vt contra omnium humanarum, diuinarumque legum decreta, quarum videlicet pace fruebamur, nunc neceſſe ſit dimicare? Nos ſiquidem minimè laceſſiti vltro nea temeritate bellum mouimus, & nunc contra ſacræ Scripturæ ſententias confligere non timemus.

1. Cor. 5.

Bona noſtra per votum nos dominiũ tráſferimus.

CAPVT III.

Quòd minùs peccauerunt Ananias, & Saphyrá, quàm monachi, qui pecunias habent.

QVis, rogo, Ananiam, & Saphyram rebus propriis abrenuntiare cogit? Sed quia partem pecuniæ vterque pro ſuſtentanda quaſi longa vita retinuit, repentinæ mortis ſententiam non euaſit. Et quia nequaquam iuxta abrenuntiatorum regulam contenti ſunt viuere iuxta præuaricatorum animaduerſionem coacti ſunt immaturo exitu infeliciter expirare. Et quidem illi, vtpote rudes, & ad fidem denuo venientes, necdum forraſſe ad plenum Euangelica præcepta didicerant, necdum ſacri nouæ doctrinæ codices ad publicum in commune proceſſerant, attamen qui in ipſo fidei exordio quodammodo ſimpliciter peccauerunt, diſtricto quidem, ſed pio iudicio, ſola, vt credimus, ſunt corporum morte mulctati. Nos autem, qui cuncta ſacri eloquij volumina nouimus, qui innumerabilium ſanctorum Patrum vitas, atque præcepta poſt illud aureum Apoſtolorum ſæculum exiſtentium, præ oculis aſſidua diſcuſſione verſamus, ante tribunal Chriſti quid excuſationis obtendere quod tergiuerſationis argumentum poterimus inuenire? Ecce longè nobiliores quæſtus, & lucra quæque terrena non modò reliquimus, ſed & perpetuam eorum abrenuntiationem non homini, ſed Deo potius profeſſi ſumus. Si ergo adhuc marſupio noſtro nummus includitur, ſi ad interni ſpectatoris iniuriam quantumlibet pecuniæ reſeruatur, quid illi in reddenda ratione dicemus? qua nos defenſionis arte purgabimus? Huc accedit, quod illi vacillante adhuc fide, in nulla videbantur Eccleſiaſtica poſſe ſuſtentatione confidere: nimirum dum in ipſo Chriſtianæ Religionis exordio ipſæ quoque Eccleſiæ necdum fuerant per materiale ædificium fabricatæ.

Act. 5.

Ananias & Saphyra ſola corporum morte mulctati.

Monachi abrenuntiata repetentes magis peccant.

Nos autem, qui vbique terrarum tam largiſſima Eccleſiarũ patrimonia cernimus, vt quotidie, dum mundus imminuta poſſeſſione contrahitur, Eccleſia copioſiſſimè dilatetur: ſi tamquã de futuris alimentis lucrum carnale reponimus, dum nobis in poſterum prouidendo diteſcimus, theſauro fidei nos vacuos eſſe monſtramus. De quo Apoſtolus: *Habemus*, inquit, *theſaurum iſtum in vaſis fictilibus.* Et dum cautionem, quam cum Chriſto pepigimus, frangimus, violatæ fidei potius tormenta meruere, quam præmia poſſumus de noſtra conuerſatione ſperare. In conuentione etenim pacti, quod inter duos fit, ſponſionis vox ex vtraque parte procedit: vt nimirum vterlibet, qui condicta ſeruauerit, modum deliberati fructus accipiat; è contra qui tranſgreſ-

2. Cor. 4.

ſus fueris, iacturam violatæ ſponſionis incurras.

Pactū inter Deū & Monachos violari non debet.

In pactione autem illa, qua cum Deo noſtro conuenimus, vox noſtra hæc proculdubio fuit, quia Chriſtum ſequentes, mūdum, & quæque ſunt mundi, abrenuntiare promiſimus. Diuina autem vox cōſequenter ad iſta reſpondit:

Matth. 19.

Amen, inquit, *dico vobis, quia vos, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cùm ſederit Filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Et hoc quidem, ſi propoſitæ ſponſionis iura ſeruamus, alioquin ſi poſt terga reſpiciemus, terribile mox oraculum diuinæ comminationis audimus:

Luc. 9.

Nemo, inquit, *mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Ecce audiuimus, quia perfectis renuntiatoribus non qualiacumque

Perfecte renunciantibus poteſtas iudiciaria promittitur.

B munera promittuntur, ſed ſedes, quibus videlicet præſidebunt iudices facti, qui de ſuis olim timuerant exceſſibus iudicari. Nimirum decebat, vt hæc dexteræ excelſi immutatio fieret, quatenus qui amore perfectionis pro Chriſto effecti ſunt pauperes, iam cum ipſo diuites facti communiter ſedeant cæleſtis curiæ ſenatore; ſicut ſcriptum eſt:

Prou. vlt.

Nobilis in portis vir eius, cùm ſederit cum ſenatoribus terræ.

CAPVT IV.

Quòd Monachus nequeat Chriſtum ſimul & pecunias poſſidere.

QVi verò ad ea, quæ reliquit, terrena quælibet congerendo, reuertitur, ſicut alienus eſt à ſæculo, quo ſe decreuit exuere, ita etiam regno Dei

Per ingreſſum Religionis Deus fit portio noſtra, & nos Dei.

C aptus vltra non eſt, quod indubitanter acceptum voluit poſſidere. Fatuus nimirum viator, nec eo redire poteſt, vnde irreuocabiliter prodiit, & quò ire diſpoſuerat, non pertinxit. Enimuero cùm mundo renuntiauimus, proprietatem noſtram Deum eſſe conſtituimus, & nos illius proprietas conſequenter effecti ſumus, vt & ille eſſet portio noſtra, & nos peculiariter hæreditas ſua. Dicimus enim:

Pſal. 118.

Portio mea, Domine. Et ille nobis:

Iſai. 19.

Opus manuum mearum tu es, hæreditas mea Iſrael. Nam de hæreditate terrena ſcriptum eſt;

Prou. 20.

Hæreditas, ad quam in principio feſtinatur, in nouiſſimis benedictione carebit. Si ergo portio noſtra ipſe omnipotens Deus eſſe dignatur, quod, rogo, diuitiarum genus quiſpiam valebit acquirere, quod ſuper ſingulare theſaurum meritò debeat

D cumulare? Theſaurus namque ille huiuſmodi eſt, vt ſi ſolus ſit, omnes in illo diuitiæ valeant veraciter poſſideri.

Coloſſ. 2.

In pectore namque Ieſu omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi ſunt. Si verò alias, atque peregrinas diuitias ſuper hunc is qui potitur, conſtipare voluerit, illico vilis, atque ignobilia copiæ dedignatur omnino conſortium: & indigni contubernalis impatiens, dum retineri putatur, amittitur: atq; hoc modo ex fruſtrati auolat manibus poſſeſſoris.

Per diuitias Deus amittitur.

Matth. 6.

Nemo enim *poteſt Deo ſeruire, & mammonæ.*

Quapropter, ô Monache, vis in tuo loculo recondere Chriſtum? excute priùs nummum, neq; enim in vno receptaculo congruè ſociantur; nam ſi vtrūque ſimul incluſeris, alterum ſine altero vacuus

E poſſeſſor inuenies. Quantò quippe in egenis mundi lucris copioſior fueris, tanto à veris diuitiis ærumnoſiùs inaneſcis. Nummus ergo ſi eſt, in aliena protinus iura concedat, vt vacuam tui pectoris arcam Chriſtus inueniat. Magnus nempe hoſpes in diuerſorij tui quærit anguſta deſcendere, atque idcirco ſolus vult, & ſine conſortibus habitare.

Cæleſtis hoſpes fugit conſortium.

Quem enim cæli, terræque non valet vaſtitas capere, quo pacto in exiguo tui domatis angulo niteris illi peregrinos ad cohabitandum ſocios adhibere? Cedat, cedat terrena pecunia, vbi cæleſtis theſaurus admittitur.

2. Cor. 6.

Quæ enim ſocietas lucis ad tenebras? Quæ conuentio Dei ad mammonam iniquitatis? Abiiciatur ergo

A pecunia, ærugini, tineæque & furtis obnoxia. Vacet exedra cordis quæ cæleſti mercimonio poſſit impleri.

Matth. 6.

Nolite, inquit, *theſaurizare vobis theſauros in terra, vbi ærugo, & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt, & furantur.*

CAPVT V.

Quòd meliùs eſt, habita retinere, quàm abiecta repetere.

PEriculoſior namque eſt animæ pecunia cùm acquiritur, quàm cùm vltro ſuppeditans poſſidetur. In iſta ſiquidem terreno more eſt iuſta poſſeſſio,

B in illa verò feralis ſæpe regnat ambitio. Salubriùs ergo fuerat, habita quieto animo poſſidere, quàm abiecta non ſine quadam ſolliciti tanooris anxietate requirere. Pudeat ergo te, ô miles Chriſti, peritura in hoc ſæculo facultate diteſcere, ne in futuro cogaris nudus, & inops perpetuò mendicare. In talis quippe militiæ arma iurasti, quæ nudos, & agiles

Militia religioſa quales milites requirat.

expetit bellatores, onuſtos autem, atque in Deo ſegnes, à caſtrorum excubiis donatiui arcet immunes. Abiurat illa militia ſarcinis prægrauatum, & turpiter ante tempus meritò ſubrogat expeditum. Non licet illic marſupia pendere nummorum, vbi thecæ tantummodò vibrantium cernuntur armorum. In bellicoſa ſcilicet acie, inerti pecuniæ non

C tutò ſeruitur, vbi conſtipatis cuneis aſſidua dimicatione confligitur. Non ille ſolidorum ſummam ſecurus enumerat, qui circumfuſa hoſtium multitudine telorum miſſilia indeſinenter expectat. Sæpe namque in talibus dum talentum metalli cuiuſlibet trutinatur, improuiſa veniens occulti hoſtis ſagitta, ſtomacho librantis infigitur; ſicque fit, vt qui ſolus ſibimet ſine rei familiaris adminiculo minimè videbatur poſſe ſufficere; iam ſe, & ſua repentino caſu lugeat irrecuperabiliter amiſiſſe; & qui pauper cum Chriſto in libertate dedignatus eſt viuere, diues abſque illo, ſed ſeruus pecuniæ compellitur dānabiliter interire. Audi quid diuitibus vox diuina promittat:

Luc. 6.

Væ vobis, diuites, quia recepiſtis conſolationem veſtram. Nec te prætereat & hoc quod Iacobus

D dicit;

Iacob. 5.

Væ vobis diuites: diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt, aurum, & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut ignis.

CAPVT VI.

Quòd auarus nummicola veriùs, quàm Chriſticola nuncupetur.

AVdiſti, obſecro, nummicola & Monache, quid tibi æſtus auaritiæ pariat? Audiſti ad quem finem pecunia congeſta perducat? Iuſtum quippe eſt, cuius nunc meus amore carnis ardet in concupiſcentia, illius poſtmodum & ipſa caro

E comburatur in pœna. Nunc fornax mentis inuiſibili concupiſcentiæ ardore ſuccenditur, dignum eſt, vt tunc quoque caro materialis incendij flamma inextinguibiliter depaſcatur. Audi adhuc, nummicola: quòd autem te nummicolam appello, à

Auarus dicitur nummicola.

qualitate tui operis vocabulum traho, non contumeliæ in te nomen vſurpo: nummos enim colis, qui pecuniam diligis. Et enim Dominus per Prophetam dicat:

Pſal. 45.

Vacate, & videte, quoniam ego ſum Dominus, vacationis quidem cultum, quem Deo debueras, nummis exhibes, circa quorum cuſtodiā vacas.

Matth. 6.

Vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Quocirca ſicut qui Chriſtum colit, iure Chriſticola dicitur: ita & qui nummis per cuſtodiam ſeruit,

non immeritò nummicola perhibetur. Sed adhuc fortaſſe proprij cordis ſequi arbitrium iudicor, ſi etymologiam nominis huius ſacræ Scripturæ teſtimoniis non affirmo. ipſa nempe Veritas dicit: *Non poteſtis Deo ſeruire, & mammonæ.* Ac ſi apertè dicat: nemo poteſt Deum ſimul & pecunias colere. Quod Apoſtolus manifeſtius declarat, cùm ait: *Hoc autem ſcitote intelligentes, quòd omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod eſt idolorum ſeruitus, non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei.* Tot ergo criminibus ſimpliciter enumeratis, dum ſolam auaritiam idolorum aſſerit ſeruitutem, luce clarius docet auarum non Dei, ſed nummorum, ac per hoc dæmoniorum eſſe cultorem.

Matth. 6.
Nemo poteſt Deum & diuitias colere.
Ephes. 5.

Sed dum in exponendo nummicolæ nomen diutiùs immoror, ab effundenda ipſa nummorum congerie manum diſputationis, immo diſſipationis auerto. Facta igitur tibi de proprio nomine ſatisfactione, nummicola, iam quod dicturus eram vigilanter auſculta. Audi ergo quid de te, tuiſque ſimilibus Veritas dicat: *Difficile*, inquit, *qui diuitias habent, intrabunt in regnum cælorum.* Et hæc quidem ſententia de iis, qui diuitias iuxta morem ſæculi poſſident; cæterùm hi, qui reiectis omnibus, denuo ad vomitum ſunt relapſi, niſi reſipiſcant, regnum cælorum nulla, vel cum difficultate poſſunt fiducia promereri.

Matth. 19.
Diuitias relictas repetentes, à cælo arcentur.

CAPVT VII.

Quòd etiam parua pecunia Monachi animam immaniter lædat.

SEd ex iſto nummicolarum numero cerebroſus quiſquam fortaſſe non deerit, qui mihi ad iſta reſpondeat: diuitiarum me cur mordaciter imperis, quem perexigua ſumma contentum vix paucos habere obulos cernis? cúmque hoc propriæ fragilitati contentio, releuandæ tantummodo futuræ neceſſitati proſpicio; non affluere diuitiis quæro. Teſte ſiquidem totius fraternitatis meæ conuentu, à filo ſubregminis vſque ad corrigiam caligæ de monaſterij mei facultatibus non accipio: & ſi propriis me quibuſcumque reculis prorſus euacuo: qualiter viuo? Ecce proprietarius noſter, ſiue meliùs, vt ante, nummicola, paupertatis patrocinio vtitur, vt ipſe diues irreprehenſibiliter videatur; & quibus argumentorum fuſis mortale vitium palliat, vt quodammodo ſepulchrum fœdis cadaueribus plenum ſuperductæ calcis albore candeſcat?

Age frater, ſi ex monaſterialibus impenſis commodum tibi ſperare licuiſſet, numquid non veſtes, quas mox vt præberentur indueres, non autem pecuniæ lucra darentur, quæ loculis famulatura ſeruares? Cur non eodem compendio vteris in biſerttam, quæ ab extraneis conferuntur? Videlicet vt percepto quolibet munere mox neceſſaria redimantur, & vitua apud te pecuniæ non moretur? Hoc enim modo & indigentiæ tuæ velox conſolatio prouehit, & lepra pecuniæ fœdis te maculis non aſpergit. Cur autem tibi de exiguitate pecuniæ tamquam ſecurus applaudis, qui tibi ſic calcũ ſicut & ipſum aſſem prohibitum eſſe non ambigis? Cui verò tota ei cuiuſlibet vniuerſitas intercluditur, excuſationis aufugiũ de minutiis non lucratur: & cui totum ceſſit, pars procuidubio non remanſit, præſertim cum hæc ſit mentis humanæ natura, vt ita occupetur circa minima, ſi ſit indigens, ſicut erga multa, ſi diues. Siue enim ſumptuoſa diuitiarum inundatione circumfluas, ſiue tenuiſſima te rei familiaris anguſtia premat, ſententia illa mutari non poteſt. *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum.* Crœſus, & Amyclas diuerſi quidem poſſeſſores, ſed non diuerſas circa hæc, quibus fruuntur, exhibent voluntates. Licet enim ille aureos metiatur, iſte milium numeret, diſcreta quidem facultatum quantitate cæduntur, ſed non diſſimili circa ita, quæ cuique viritim ſuppetunt, amore tenentur. Porro ſi exiguus mus, vel quodcumque reptantium in quamlibet capaciſſimam tunnam caſu decidat, numquid non protinus cum ſecuribus hinc inde concurritur, totum, quidquid illud erat, effunditur, cunctiſque ſcreantibus, vomitum minante ſtomacho nauſeatur? Si tenuiſſima veneni ſtilla pando oleris aheno diffunditur, nonne totum, eſculentus licet, edulium prorſus abominabile indicatur?

Mens humana ita occupatur circa minima ſi ſit indigens, ſicut erga multa, ſi diues.
Matth. 6.
Perexigua mala, largiſſima bona corrumpunt.

Si ergo perexigua mala, largiſſima ſæpius bona corrumpunt, quo pacto te de lenocinante conſcientia iactas, quia minimum eſt, quod contra profeſſionis tuæ propoſitum priuata proprietate poſſideas? Nam iuxta Apoſtolum. *Modicum fermentum totam maſſam corrumpit.* Et alibi: *Qui modica ſpernit, paulatim decidit.* Neque enim primi parentes noſtri ex illo prohibito pomo frequentibus ſunt conuiuiis crapulati, cuius vna tantum leguntur infauſta perceptione corrupti, ſed non idcirco momentaneæ vltionis perplexi ſunt pœna, quia diutius non perſtitere tranſgreſſores in culpa.

1. Cor. 5.
Eccli. 19.
Geneſ. 3.

CAPVT VIII.

Qualiter ad veras poſſit Monachus diuitias peruenire.

SI ergo, frater, quiſquis es, ſumptus te delectat acquirere, vnde futuræ poſſis occurrere paupertati, veras prouidus diuitias appete, veræ etiam paupertatis inopiam pertimeſce. illius namque paupertatis intuitu, facillimè paupertas iſta contemnitur, illarum comparatione diuitiarum omnis terrenæ ſubſtantiæ copia, tamquam litorea alga deſpicitur, quæ pedibus conculcatur. igitur ſi verè contendis inopiam tædioſiſſimæ illius paupertatis euadere, ſtude in agro cordis tui optimarum frugum ſationibus inſudare. Teſte enim Apoſtolo: *Qui ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam.* Et iterum: *Bonum autem facientes non deficiamus; tempore enim ſuo metemus non deficientes.* Illud ſummum, & vnicum granum in noualibus tuæ mentis occulta, quod videlicet cadens in terra mortuũ fuit, & multum attulit fructum. Hoc tibi theſaurus, hoc tibi ſit omnigenarum vbertas frugum. In illo acquirendi finem conſtitue, in illo omnem vtriuſque vitæ fiduciam pone. Dominus enim omnium eſt, & diues in omnes, qui inuocant illum.

Galat. 6.
Ibid.
Ioan. 12.
Rom. 26.

Enimuero ſi granum illud competenti cura ſeruare ſtudueris, videbis apothecas interioris cellarij tui, auri, & argenti, omniumque diuitiarum talentis affluere. Videbis & horrea tua nouo prouentu ſegetum incomparabiliter redundare. Illum ergo theſaurum curioſa ſollicitudine iugiter excole, circa illum nocturnas, diurnaſque excubias vigili ſedulitate depende. In illo enim vno omnium diues eris, nec eorum, quæ tibi fuerint neceſſaria, copia poteris indigere. In illo quippe poſſidebis aurum diuinæ ſapientiæ, argentum ædificatricis eloquentiæ. In illo diuerſa pallia decoræ, & honeſtæ conuerſationis, bis tinctum videlicet coccum geminæ charitatis, colobinum nitidæ caſtitatis. In illo byſſum patientiæ flammeum birotinum diuini timoris, purpuram regiæ dignitatis. Quia enim muriceo ſanguine tingitur, vt in purpureum colorem lana vertatur,

Paupertatis Euangelicæ fructus.
Bona, quibus in hac vita pauperes fruuntur.

ita præſidet, vt omnes tu… carnis illecebras v… tiorumque barbariem v…e…to im…etio mort… care feſtinet, h…c rex non immeritò dicitur. & ſpiritualis purpuræ decore veſtitur. In illo diu… ſticum virentis ſemper ſpei, nimirum vo…tqs in
1. Pet. 1. hæreditatem incontaminatam immarceſſibilem, conſeruatam in cælis. In illo habebis annulum fidei, armillas perſ… in a… vita operis, dextralia etiam ſpeculatiuæ contemplationis.
Cant. 2. Læua enim eius ſub capite tuo, & dextera illius amplexabitur te.

Et quid tibi plura poll…cear? quandoquidem in illo omnium virtutum gemmis, cunctorum perfrueri charismatum margaritis. Nec tibi deerunt omnium mundorum ſcilicet, immundorumque animalium greges, quæ ſub virga tuæ tranſeant diſciplinæ. Immunda ſiquidem vitiorum armenta ſub tuæ ditionis imperio domabuntur; munda verò interioris tui hominis ventrem ſuauiſſimæ refectionis dapibus ſaginabunt. Ouiui …diis tuiſma de…tiùs accurata, dulcis innocentiæ præbebunt tuis ferculis alimenta. … domeſticæ … nec ceſſabunt in te diuini amoris augere … dinem. Vniuerſa genera volucrum … tuæ menſam ſumptuoſius inſtruent ſpiritale conuiuium; at verò rautina ceruix ſuperbiæ ſuppoſitum tuæ ditionis emugiet iugum. Equus luxuriæ effrenata libertas ſub te chamati … infatiabil…t ferrum. Omnes belluæ vitiorum vniuerſa portenta reptilium tremefacta parebunt tuæ domi nationis imperium. Et hæc quidem omnia in hac vita … cedent … ſi pretioſum il… ac ſingularem, quem prædiximus, cant… ſtudueris cuſtodire theſaurum.

Bona cæleſtia. Cæterùm in illa veræ beatitudinis vita quanta tibi, & quàm potiora dabuntur, non eſt, fateor, noſtrarum …um diſputare, non eſt noſtræ facultatis e…e. Hoc tantum ad compendioſum inex, licabilis nego…, … ſufficiat, quia
1. Cor. 2. hoc acceptum ſunt … mundus perfectè vel operum. Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus di…e…ibus ſe.

Chriſtus eſt theſaurus bonorum omnium. Hunc ergo theſaurum, Chriſtum videlicet, Deum & Dominum noſtrum, qui nobis factus eſt redemptor, & pr…ium, ipſe promiſſor, & præmi…m, qui & vita eſt hominum, …itas An…orum. Habe… iugiter, in exedra tui pectoris dil…enti cura recondas. In illum omnem cu-
In eo noſtra ſollicitudo projicienda. …que … ſollicitudinem projice. In ipſo per aſſid…rationis colloquium delectare. In ipſo te vig…s ſanctarum cogitationum epulis r… Ipſe tibi ſit cibus, ipſe nihilominus indumentum. Si contigerit autem, vt etiam cuiuſpiam commodi exterioris indigeas, nihil … de eius fida promiſſione diffidas, qua pollicetur,
Matth. 6. d…cens; *Primùm quærite regnum Dei, & hæc omnia*
Exod. 16. & 17. *adiicientur vobis*. Qui enim ſitientibus …
Beneficia Iſraelitico populo conceſſa. plebis agminibus ex … aridæ metallo rupis vberes aquarum riuos iuſſit effluere, qui eſurientibus cœleſte manna per …a temporum potuit ſpatia miniſtrare, qui innumeram ortygometrarum multitudinem præcepit in murmurantium caſtra deſcendere, vni homuncioni ſuis … q…d … inſiſtenti non poterit neceſſaria prouidere? Et qui per quadraginta circiter annorum curricula infinitæ illius turbæ veſtimenta ſeruauit illæſa, difficile ſibi eſt attritis veteribus nouas tibi exuuias reparare? Nos certè nos minimæ fidei, compellimus Chriſtum eſſe tenacem. Nempe puſillanimo-

…rum diffidentia facit pauperem Chriſtum: at … ua fides diuitem illum, & largum in exhibendis
Diffidentia Chriſtum experitur pauperem, fides verò diuitem. muneribus experitur. Sa…ge … in h… exercere, quæ iuſſit: & nulla prorſus ex his moueat dubietas quæ promiſit. Sit ſecurus exactor, … ad reddendum promptus eſt debitor. Sine cau…a diffiditur, vbi ille promiſſor eſt, qui numquam mentitur. Securus creditor gaudeat, cum ſimplex veritas promiſſione tenetur.

Hæc autem de proprietatem habentibus Monachis breui perſtringere compendio duximus; nunc autem ad eos, qui … vectationibus aſſiduè delectantur, diſputationis articulum transferamus.

CAPVT IX.

De Monachis aſſiduè diſcurrentibus.

NEc reor de veſtra excidere potuiſſe memoria, fratres chariſſimi, qu…a ſæpenumero de hac quoque re Mona…orum … concordi …ter nos … dolu…s & ſi … fratribus ac vagationis vitio … nec…s … charitatis affectu compaſſi ſum…s. Sunt …amque nonnulli, qui … ſæculi … tranquillitatem … ſub humanæ … i…go huc i… quæ diſcurrere, adeo vt deliberatione … monaſteri…ſ…e … amore tranſire; hunc autem ratio … ardore ſuccenſi, ſi … quando … per caſo … longius progredi, … cancellis cuſtodiæ videantur … quod procul dubio fieri … qui … non ignorat … Quos enim adhuc … nequiſſimus equitat, …
Monachos inquietos dæmon vrget ad ſui, & aliorum ruinam. … importunis vagandi calcaribus vrget, vt & ipſi ad ſæculi vanitatem redeuntes pereant, & alios ab arripiendo … veræ ſalutis auertant. Sunt enim quamplures in ſæculari habitu conſtituti, qui niſi ad hunc monaſticæ inſtitutionis portum, Chriſto duce, confugiant, aliter ſe in illis procelloſis mundani pelagi fluctibus ſaluari poſſe omnino diffidant.

CAPVT X.

Quid ſæculares de Monachis ſæcularibus dicant.

SEd cùm contemplantur eos qui nuper cuncta quæ mundi ſunt, cum magno feruore contempſerant, nunc ad ſæcularium negotiorum turbinem inh…ter r…digi, & in eamdem … quam euaſerant, cœnoſa … ſæce verſari, ſtupor mirantibus oritur, … ab imis viſceribus trahitur, & in eorum mentibus deſperatio generatur. In …ip…um namque vnuſquiſque huiuſmodi, querelam deponit, dicens:
Væh, væh, vbi ego propter … ſpem poſui? Cur autem capitis mei periculo ad ordinem illum tranſire decreui? Paulo minus breui puncto corpus ſimul & animam perdidi. Penè me in ignem apertis oculis propria voluntate conieci. Quis enim illo feruentior … aliquando monaſterium petiit? Q…, vt videba…t, animoſiori conſtantia ad Chriſti militiam properaui? Nunc autem omnium, quæ promiſit, oblitus, in terrenis ſe negotiis iugiter verſat, ſæculum tractat, ſæculum ſpirat: & quem nullus mortificationis habitus diſſimilem reddit, mecum mundo non diſſimiliter viuit. Plane, vt perſpicuum eſt, mutare
Monachorum peruagatio in ſæculo pereundi occaſionem multis adminiſtrat.

K

corpus exteriorem ſpeciem potuit, ſed mens in eo, quo fuerat ſtatu, male [illegible] permanſit. Quod mihi conuerſionis eius inuentor [illegible] accuſate ; In rebus ſiquidem bellicis ſolummodo commilitonem perdidi, ſed in religioſis [illegible] ibus ſocium non amiſi. Mecum certè oreuſes [illegible] ſes agitat, mecum in tribunalibus iudicum perorare non ceſſat, mecum importunius atria principum penetrat, mecum ſim[illegible] eorum auribus conſilia terrenæ profunditati iuſt[illegible].

Sed quia temeritatis ſocium [illegible] nuncupare præſumo, quem iam non conſuetudinaliter ſocium ſed in cunctis tamquam pe[illegible] ducem prææmbulum ſequor. Sanè tantam à populo gloriam de ſua conuerſione lucratur, vt ſuperuenienti omnes aſſurgant, quidquid attulerit, velut Prophetiæ oraculum credant, & deuotionis [illegible] conſequium reuerenter exhibeant. Sed videlicet quantum ad carnem, nequaquam infructuoſa illius creditur fuiſſe conuerſio ; quia qui ſæcularem veſtem non cum mente depoſuit, ſæcularem pompam callidus permutator plenius acquiſiuit.

Has itaque, atque huiuſmodi murmurationes dum detrectatores effundunt, quantis ſit occaſio pereundi in ſæculo peruagatio Monachorum quis enumerare ſufficiat? Facilius enim in ſæculari habitu etiam perire deliberant, quàm perditorum exempla ſequendo [illegible] utrumque ſimul, vt aiunt, ſæculum perdant. Et [illegible] non eſt mirandum, ſi videntibus hoc ſcandalum naſcitur, quod & Deo, & ſacræ auctoritati probatur eſſe contrarium. Ait

2. Tim. 2. enim Apoſtolus: *Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit.* Et ipſe Dominus admonet diſcipulos ſuos, dicens:

Luc. 21. *Cauete, ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate, & curis huius ſæculi.*

CAPVT XI.

Quòd diſcurſio Monachi & virtutes expellat, & vitiorum multitudinem introducat.

EX hac namque inquietudinis venenata radice tot vitiorum propagines oriuntur, vt in quocumque vigere cognoſcitur, omni monaſticæ perfectionis fructu, velut arbor arida denudetur. Et tamquam [illegible] ficulneæ ventis expoſitis ſtare nequeunt, ſic in illo diuerſis mundi tentationibus hinc inde perflantibus bonorum operum fructibus permanere non poſſunt. Hoc namque vitium tantæ violentiæ eſt, vt poſtquam ſibi in pectore Monachi ſemel imperium vendicauerit, [illegible] ex maxima parte, ſi ineſt virtutum chorus, abſ[illegible] nonnulla vitiorum portenta velut ergaſtulum proprij iuris irrumpant. Nam vt pateat [illegible] multis, Monachus in itinere poſitus, tenere ieiunium nequit, quia hoſpitalis [illegible] humanitas non permittit ; non ſapienter pſallit, quia obambulantis comitatus eum loquacitas impedit ; nocturnis non inſiſtit excubiis, quia ſecretum deeſt ſingularitatis ; flectendis genibus non inſudat, quia ſanctæ deuotionis ſtudio labor itineris non concordat ; nequaquam ſub ſilentij cenſura conſtringitur, quia frequenter emergentibus cauſis, interius etiam per multiloquia diffrenatur.

Monachus inquietus relinquit exercitium virtutum, exponiturque omnibus vitiis ac malis.

Quid dicam, quia lectioni, vel orationi minimè vacat, quem extra ſemetipſum egredi, & terrena quæque tractare imminens [illegible] neceſſitas dictat? Charitas in eo minuitur, quia mens, quæ tot actionum ſæcularium ventos recipit, ab amoris intimi feruore tepeſcit. Suum quoque caſtitas mentis diſpendium patitur, quia nonnumquam mens concupiſcentiæ telo confoditur per carnis [illegible], quam exterius contemplatur. Robur etiam patientiæ frangitur, quia quodlibet inceptanti dum ſæpè contra votum repentini caſus emergentes obuiant, qui ſuum accelerabat explicare negotium, non æquanimiter portat : & talis tunc per impatientiam verba profundit, quæ cum ad [illegible] reuertitur, vltricibus lacrymis grauiter pun[illegible]. Sobrietatis regula non ſeruatur, quia dum lautioribus cibis conuiuij apparatus inſtruitur, dum [illegible] talis officij ſedulitas exhibetur, qui inhumanum putat inuitantium precibus non condeſcendere, delectat etiam ventri ſub charitatis ſpecie [illegible] ter indulgere. In quo [illegible] articulo iu[illegible] ſerbi Dei ſæpè dubietas oritur, ne videlicet [illegible] ſobrietati conſulitur, quoque [illegible] hypocriſis [illegible] abominabile eſt vitium [illegible]. Vnde [illegible] quoſdam [illegible] pietatis modum omnino contem[illegible], vt hypocriſis quoque [illegible] procul abeſſe vid[illegible]. Sed hoc modo in eo, quod diſcretè agi [illegible] diſcretionis tenetur. Ille enim ſcit [illegible] dere, qui vitiatum nouit à viti[illegible] ſeparare [illegible] tem cum zizaniis ſimul etiam triticum era[illegible] hic procul dubio vim diſcretionis ignorat. Q[illegible] quis ergo ſolo ſupernæ remunerationis intu[illegible] brietatis limitem non excedit, & hypocriſim [illegible] humilitatis ſuæ pedibus calcat, & cuſtoditæ ſobrietatis præmium incunctanter expectat.

Hypocriſis [illegible] le eſt vitium.

Vt autem adhuc quoque de Monacho [illegible] te dicamus, lacrymarum compunctionem, qu[illegible] peccata defleat, non habet : quia mens arida, [illegible] per æſtum terrenæ conuerſationis incedit, d[illegible] fundi rore [illegible] Spiritus non meretur, atque & terrenarum cogitationum copia plena, quia aquas capitis intellectus gratia largiente non concipit, nullas exte[illegible] lacrymas fundit. Aliquando fortaſſe circumſtantibus auditoribus prædicat, ſed repentè [illegible] na gloria ſurripit, & quaſi ex inſidiis prodiens eum, qui aliis medebatur, occidit. Si autem & [illegible] prætacens, ſub ſilentij ſe cenſura conſtringit, nihil [illegible] rum poſſe perficere, quorum gratia venerat [illegible] beſcit Si monaſticæ grauitatis, vt dignum eſt, ſpeciem ſeruat, valde pertimeſcit, ne & hic hypocr[illegible] tam ſimulator [illegible] Si autem à ſuæ mor[illegible] tionis rigore quantumlibet [illegible] in lenitatem [illegible] uit, hic etiam multò minus ſecurus eſt, ne [illegible] ſuo exemplo alios del[illegible]. Si quando [illegible] ſidentes ſequeſtre pacis vult reformare [illegible] cordiam, ſi diſtrictè veritatem exe[illegible] tur, re[illegible] liationis inter eos vnitas non conſtatur : quod ſi vel menda[illegible] peccati laqueos non [illegible] dit. Cum vult peccantes arguere, culpam [illegible] nimium deputat, tot proximorum ſuorum aduerſum ſe odia concitare. Videre autem & cont[illegible] ſcere, quid aliud arbitratur, niſi prauè agentibus conſentire? Et hæc quidem ex illis, qui quantolibet calent ſuperni feruoris igniculo. Cæterùm frigidi quique, qui ſpretis diuinæ militiæ caſtris, ad mundanæ vertiginis molam ſiniſtro poſtliminio reuoluuntur, quam indicabiliter agant, quàm inconſideratè viuant, referant qui volunt. Nobis conſultius videtur, eos pia compaſſione deflere, quàm execrandæ conuerſationis geſta conſcribere, ne quibus ſolas compatiendi lacrymas debemus impendere, his videamur cenſoriis litteris obtrectare.

Apoſtatarum geſta deflenda potius quam ſcribenda.

CAPVT XII.

Quæ mala infelix anima Monachi patiatur, cùm ad inferiora reuertitur.

HOc autem abſolutè dicimus, quòd tantis inſidiarum tendiculis hoc tempore mundus iſte (Mentis euagationes, tenebræ, & ariditas, quæ Monachis ſæcularibus implicatio naſcuntur.) denſatus eſt, vt quiſquis huius ſacri Ordinis deſiderat innocenter viuere, ab illius proceſſu cautiſſimè ſe expedire ac abſtinere: cuius videlicet iter ſi ſæpe terit, procuratos inſidiarum laqueos non euadit. & tamquam arbor munientis ſe corticis defenſione nudata, nec virtutum fructus afferre, nec vitiorum quaſi terendorum ſcaturientium cariem poterit euitare. Cum vero ad propriæ habitationis clauſtra reuertitur, cominus illum quaſi quædam conglobata turba omnium quæ viderat, vel audierat, comitatur, vt tumultuantium negotiorum ſtrepitum, quem illic tolerabat in corpore, multo ingruentius multoque importunius hic patiatur in mente; præcipuè ſi orationi vacare enixius cœperit, ecce phantaſmata cogitationum, ecce imagines, quas viderat, rerum, ita vt in quolibet angulo conſtitutus videatur, ſibi ludis theatralibus intereſſe, vel inter agitantes forenſe litigium reſidere. Et quidem homo renititur, & quaſi circumuolantes muſcas abigere a ſuæ mentis ore conatur. At illæ mox, vt abſcedunt, protinus redeunt; illico vt repelluntur, aſſiſtunt: vt quaſi fugitiuum ſuum perſequentes capere, & in propriæ ſeruitutis noſtrani exercitia reuocare. Tunc infelix anima dicit, quanti ſibi conſtiterit, quòd ſe per latitudinem ſæculi inaniter relaxauit. Tabeſcit enim ſicca, obſcura, lapidea; in modum namque lapidis obdurata, nec iam lacrymarum fluenta prorumpere, nec lumen poteſt tenebris vndique circumfuſa videre. Pſalmodiæ quidem myſteriis intendere nititur, ſed tamquam lippientibus oculis intolerabili lumine reuerberatur. Anhelat virtute, qua poteſt, ad ſumma contendere, ſed quodam ſuo pondere prægrauata, in imis cogitur humiliata iacere. Tunc Propheticum illud non inconuenienter aptatur; *In tenebroſis collocauit me quaſi mortuos ſempiternos, circumædificauit aduerſum me, vt non egrediar, aggrauauit compedem meum, ſed & cùm clamauero & rogauero, excludet orationem meam.* (Thren. 3.) Mœret, anxiatur, anhelat, & quia nec ipſam hanc miſeriam ſibi flere permittitur, acriori doloris amaritudine tenebroſa turbatur. Saltem hanc plorantis vocem cum Propheta daretur effundere, qua dicitur: Idcirco, inquit, *ego plorans & oculus meus deducens aquam, quia longè factus eſt à me conſolator conuertens animam meam.* (2. Thren.) Sed infelix illa anima, etiam & ſe flebilem videat, & tamen flere non poſſit, quàm procul ſit à ſalute, quaſi in quemdam lacum de natura miſeriæ, longiùs conſpicit. Nimirum cum flere via tantummodo ſit, vt peccatorum valeat ad indulgentiam peruenire: ergo cum illa reatum ſuum plangere nequeat, videtur ſibi, quòd necdum etiam in viam pedem poſuerit, qua pertingere ad indulgentiam poſſit.

Huic ſimile eſt, quod ex imperfectorum perſona per Prophetam dicitur: (Pſal. 118.) *Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore.* Qui enim legem Dei, quæ procul dubio iuſtificatio eius eſt, omni tempore nondum deſiderat, ſed iam deſiderare concupiſcit, iam quidem vtcumque eminus ſuſpicit, ſed nequaquam perfectionis alta conſcendit. Fit ergo menti miſeræ tam tenebroſa confuſio, vt quocumque ſe verterit, ſe verſari in ſæculo videat, cum ſæculum ſine ſe eſſe indubitanter agnoſcat. Cum illo itaque eſt, quod cum ipſa non eſt: quia ſcilicet mundum, quem corporali digreſſione deſeruit, ſecum per phantaſticas imaginationes in mente depingit. Enimuero iſta in humana mente calamitas, & peccatum eſt, & pœna peccati. Iuſtum quippe eſt, vt quod quiſque volens admiſit, patiatur inuitus. (Quòd quiſque volens admiſit, iuſtè patitur inuitus.) Nimirum vt qui noluit ſe intra ſecretum ſui ordinis cohibere, cum potuit, nequaquam ſæculo carere poruiſſet etiam cum reliquit.

Mens igitur humana tantæ egeſtatis, atque penuriæ neceſſitate conſtricta dolet, gemit, atque ab imis viſceribus ſuſpirium trahit quia videlicet receſſus ſui munditiam vagationis vitio perdidit, & ſe rurſus in volutabro ſæculi velut ſus luculenta prouoluit. Tunc ſe leuitatis atque inconſtantiæ mordaciter arguit; ſe vagam atque fallacem vehementer accuſat, & Dei iudicium rectum eſſe, (Prou. 16, 2. Pet. 2.) & æquitatis iura tenere veraciter profitetur, dicens cum Propheta: *Bonus eſt Dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti illum: Bonum eſt præſtolari cum ſilentio ſalutare Domini, Bonum eſt viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua, ſedebit ſolus, & tacebit, quia leuauit ſe ſuper ſe.* (Thren. 3.) Quæ enim, ſi ſecreta diligeret, ſuper ſemetipſam gauderet euecta, mœreret nunc, quia ad publicum exiens, ſe ſub ſe videt iacere proſtratam.

CAPVT XIII.

Quòd is qui foras egreditur, cum excommunicatis communicare cogatur.

EST etiam aliud, quod etſi impedimenta deeſſent, ſolum ſufficere poterat, vt Monachos à mundi vagatione compeſceret. Quis enim hoc tempore quorumlibet ſæcularium poſſit inuenire conuentum, vbi non ſit huiuſmodi, qui pro ſui reatus piaculo excommunicationis debeat ſubire iudicium? Iam dudum enim omnia per mundum crimina communiter emerſerunt, vniuerſa flagitiorum mala nunc vigent, (Mundi mala & peccata.) atque eo ſe diffuſius quotidie pullulando dilatant, quo vicinius mundi terminus appropinquat. Quapropter impoſſibile eſt Monacho, qui ad publicum egreditur, vt non ſiue cum excommunicatis, ſiue cum excommunicandis, quod penè tantumdem eſt, communicare cogatur. Cum homicidis enim, cum periuris, cum inceſtuoſis, cum incenſoribus ædium, cum adulteris loquitur: quibus, etiam ſi aduerſus exhorreat, plerumque tamen oſculo iungitur, ſimul etiam communi ferculo, prout neceſſitas imminet, conuiuatur, cum è contrario Apoſtolus clamet: *Si is qui frater nominatur, eſt fornicator, aut immundus, aut ebrioſus, aut rapax, cum huiuſmodi nec cibum ſumere.* (1. Cor. 5.)

Et certe ſatis formidoloſum eſt, nimiſque contrarium, cum his qui a Deo diuiſi ſunt, habere conſortium, præſertim Monachis, qui Deo ita ſunt peculiari quadam, atque, vt ita loquar, domeſtica familiaritate coniuncti, vt abiurato ſæculo, ſolis ſint diuinis obſequiis irreuocabiliter deputati. Sicut enim ab ipſo reproborum capite, ita quoque à membris illius, niſi cauſa conuerſionis exegerit, (Cum mundanis quomodo, & cur conuerſandum.) ſtudendum eſt declinare. Vna ſiquidem hic abominationis repulſa debetur, quibus illic vnus ignis, atteſtante Veritate, paratur, dum ad ſiniſtram poſitis dicitur: *Ite maledicti in ignem æternum, qui pa-* (Matth. 25.)

ratus eſt diabolo, [illegible] nos ergo ad A non debemus [illegible] eximiſsis pa[illegible] deratí, ne eis in v[illegible] [illegible] etiam pœ-quos [illegible] nę extremę [illegible] at.

CAPVT XIV.

Quod ſicut ab excommunicatis, ita etiam ab excommunicandis oporteat declinare.

Malorum ſocietas quantùm bonos lædat.

E[illegible] mvero [illegible] patear, quantùm bonos prauorum ſocietas lædat, hac poſſumus [illegible] ratione colligere, quia videlicet eorum [illegible] Sacerdotali ſententia nuper excommu[illegible] tantummodo Canonico ſanctorum Patrum iudicio communione priuandi. Sed de his [illegible] nuper excommunicati ſunt nulli dubium, [illegible] omnis qui eorum parte pro v[illegible], ſimilem damnati[illegible] ſortiatur. De his autem, qui pro commiſsis criminibus Canonica quidem [illegible] auctoritate damnandi, nec dum tamen viuis Sacerdotum vocibus ab Eccleſiaſtica videntur vnitate præciſi, a nonnullis [illegible] igitur, vtrum eorum tuto ſocietas admittatur: ſed ſi rem penſiorum [illegible] perpendimus, nullam penè inter eos [illegible] diſtantiam inuenimus. Siue enim a modernis, ſiue ab antiquis Patribus quis rite damnetur, idem eſt: nec temporum diuerſitas ſoluit, quem eadem C [illegible] piacul[illegible] cauſa conſtringit; & ætatum [illegible] iudiciali calculo non præiudicat, vbi vna [illegible] æquitatis regula ſententiam dictat.

An eadem ſit excommunicatio Canonum, & Pontificum. Coſſ. Schol.

Sed quod approbare volumus, melius oſtendemus, ſi ipſa excommunicantium Patrum, & antiquorum ſcilicet, & nouorum, verba ponamus. Sacri ſiquidem Canones dicunt: Qui hoc, vel illud fecerit, excommunicetur. Moderni quoque Pontifices in iaculanda excommunicationis ſententia, eadem ferè verba depromunt, dicentes: Ille, qui hæc fecerit, excommunicetur. Quorum igitur ſunt eadem verba, e[illegible] nihilominus eſt intel[illegible] ſententia & [illegible] præſentium ſanè [illegible] omne iudicium ab [illegible] D [illegible] pendeat, nul[illegible] [illegible] quemli[illegible] damnant, [illegible] Conclu[illegible] ſententiam ſequ[illegible] cauendum eſt, [illegible] quos moderna Synodorum Concilia ab Eccleſiaſtica [illegible] & ab illis nihilominus [illegible] antiqui Patres eliminandos eſſe [illegible]

[illegible] non minima eſt, quæ mona[illegible] omnibus retrahat, & in ſui re[illegible] ab [illegible] reddat; quia valde miſerum [illegible] excessibus reprimi, ſed alie[illegible] maculis inquinari, cum aliis non delin- E [illegible], & [illegible] ſupplicia ſuſtinere. Malo[illegible] incaut[illegible] amicitiis iungimur, [illegible] Vnde Ioſaphat qui tot de antea [illegible] Achab Regis amicitia [illegible] attollitur [illegible] Domino [illegible] increpatur [illegible] Propheta dicitur: *Impio præbes auxilium, & [illegible] qui oderunt Dominum, amicitia iungeris; & [illegible] iram Domini [illegible] bona opera inuenta [illegible] luc[illegible] de terra [illegible]* [illegible] coniglo [illegible] ita [illegible] noſtra concordia. Quem [illegible] Apoſtolica non teneant, quæ nobis contestans, & à pra-

Malorum amicitia perniciosa eſt.

2. Paral. 19.

uorum [illegible] mac. *Denuntio*, *inquit*, *vobis in nomine* [illegible] *vos ab omni* [illegible] *ambulante* [illegible] *ſecundùm tradi*[illegible] *quam* [illegible]. S[illegible] [illegible] ab his omnibus [illegible] ſubtrahere, quo[illegible] traditionem Apoſtolicam [illegible] quanti [illegible] ſuperſunt ord[illegible] ſæculo videamus contubernium [illegible] habere? Potius autem qui Apoſtolica traditione contempta [illegible] doctrinam ſiue d[illegible] ſiue [illegible] inducere [illegible] doxi, & religioni [illegible] perfrui conſe[illegible] ma-reretur: Apoſtolo quoque Ioanne atteſtante [illegible] ait: *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non* B *affert, nolite recipere eum in domo, nec Aue* [illegible] *dixeritis: qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis.* Quibus nimirum Apoſtolicæ veritatis inſtructi[illegible] euidenter [illegible] comp[illegible] quia qui cum ſceleratis hominibus carn[illegible] amicitias iungunt, alieni reatus participes fiunt, & cum illis [illegible] extremæ vltionis coguntur [illegible] iudicium, cum qui[illegible] tamen in hac vita [illegible] non admiſere peccatum.

1. Theſſ. 3.

2. Ioan. 13.

CAPVT XV.

De Monachis qui pretioſis veſtibus delectantur.

Hoc etiam vitium, quod vl[illegible] ſecuti ſumus, deſeruientem Monachum ta[illegible] obſidet quia pro[illegible] numquam ſic ad [illegible] valet a ſe lepram vitioſæ pe[illegible] excutere, quin ſibi nece[illegible] videatur quan[illegible]tumlibet apud ſe occaſione itineris [illegible]. Hinc etiam pretioſarum amor veſtium [illegible] tur, ne videlicet in publicum prodiens, d[illegible] bilis eſſe videatur. Verumtamen dum ex[illegible] indumenti phalera quæritur, cuncta inter[illegible] hominis compoſitio diſsipatur. Hæc autem [illegible] ſania falſa, neſc[illegible] quo pacto ita peruerſæ menti oculos cæcat, vt nec quæ apud homines hon[illegible] D ſtas ſit, videat, neque vnde apud Deum [illegible] clar[illegible] videri poſſit, attendat. [illegible] reuera in[illegible] eſt & falſ[illegible]. Inſanum qu[illegible] pe[illegible] [illegible] iudicium ſuperbien[illegible] & [illegible] ni fauoris auram molliori veſte aptar[illegible] vero eſt, quia vn[illegible] los ſæpe ni S[illegible] offendit, in ſe etiam [illegible] minus a[illegible] d [illegible] manæ exiſtimationis iud[illegible] & ex [illegible] omnibus videri clar[illegible] appetit ex ca[illegible] quodammodo dentibus publicæ o[illegible] ex[illegible] numque [illegible] ad [illegible] ocu-los prouocat, linguas etiam ad carp[illegible] dum hunc, [illegible] induitur, derogation[illegible] mat. Quis enim Monachum moll[illegible] indutum videat, & non protinus d[illegible] vanum E ſpiritu, [illegible] poti[illegible], qu[illegible] cœleſtibus [illegible] d[illegible]? Quæ enim ſit mens ex ve[illegible] gi-tur, & iuxta exteriorem [illegible] quæ ſi intentio[illegible] nis ſpecies [illegible] od nimirum [illegible] E-uange[illegible] auctor [illegible] dat cum dicitur: *A fructibus eorum* [illegible] *tis eos.* Quam[illegible] am iſti non ve[illegible] ad nos cum veſtime[illegible] quandoquidem v[illegible] mentum [illegible] eſt [illegible] non [illegible] vel [illegible] rapinæ eſſe [illegible] rapin[illegible] quæ duarum, v[illegible] [illegible] Rapinæ n[illegible] eius [illegible] qu[illegible] gloriæ deditus in[illegible] poris

Pretioſa [illegible] eſt.

Matth. 7.

Item rapinæ ſpecies.

indumentum ſolus inſumit, vnde & fratrem ſuum ſecum contegere communiter potuit. Rapinam proculdubio perpetrat, qui vani honoris ardore ſuccenſus, duarum impenſas veſtium in vnam prodigit, & proximum ſuum, quem ſicut ſemetipſum amare debuerat, in ſua nuditate relinquit.

In quo differant ab hypocritis. Sed hoc diſtat inter iſtos encœniatos, videlicet Monachos, & illos hypocritas quos Euangelium notat; quia illi, teſte Veritate, veniunt ad nos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces; iſti autem intus vento vanæ gloriæ crepantibus ilibus intumeſcunt, foris autem in veſte rapinæ, ſicut probatum eſt, ac per hoc in veſte luporum arroganter incedunt. Itaque cùm Dominus de Ioanne dicat Iudæis: *Quid exiſtis videre? hominem mollibus veſtitum? Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt*; profectò Monachus, qui nitorem pretioſæ veſtis affectat, non ſuperni Regis, ſed mundi huius militiam baiulat: & licet videatur ſpecietenus Deo ſuæ quaſi obedientiæ munus offerre, ſed apertè conuincitur, humanum captando fauorem, vanæ gloriæ veraciter deſeruire. *Matth. 7. Matth. 11. Mundo ſeruiunt mollibus veſtiti, non Deo. Luc. 1.* B Porrò autem ſi ſub obtentu obedientiæ licet mollibus indui, cui potuit hæc remiſſio liberiori diſpenſatione concedi, quàm B. Ioanni, qui præcipuè obſequelæ donatus officio, venerat corda patrum in filios noua prædicatione conuertere, & perfectam plebem Chriſto Domino præparare? Numquid & ipſe Dominus prouidere ſibi calceamenta non potuit, cuius gentilis perfidia ſola inter ſe veſtimenta diuiſit? Nam ſi ei minimè calceamenta deeſſent, de illis etiam ſacræ hiſtoriæ ſeries non taceret. C

CAPVT XVI.

Quòd ſicut pretioſa veſtis ad iram, ita humilis Deum ad indulgentiam prouocat.

REx Niniue purpura indutus propriæ ciuitatis excidium metuit; coopertus ſacco diuini furoris motum contriti cordis humilitate placauit. *Ionæ 3.* Ezechias quoque cultu regio decoratus, terribiles *4. Reg. 19.* Regis Aſſyriorum minas tremefactus audiuit, ſed mox vt ipſe cilicio tegitur, cilicioque contectos ad Prophetam mittere nuntios non erubuit, propinquæ diuinæ victoriæ, & optatæ proſperitatis *Ibid.* oraculum reportauit. Quæ nimirum promiſſio, Scriptura teſte, celerem peruenit ad exitum. Nam ecce Angelus Domini centum octoginta quinque millia Aſſyriorum vna nocte percuſſit, deinde ipſum Sennacherib regem vterque filius parricidali quidem, ſed digno gladio trucidauit. D

Vides igitur apud Deum quantum veſtis fluxa diſtet ab aſpera. Perpendis, quia quem iratum experiri delicata metuerat, vilis, & abiecta veſtis Iudicem placat; & quem plectibilem illa reddiderat, venia dignum iſta commendat. Cuius autem momenti apud Deum veſtium ſit ornatus, egregius ille Prophetarum Iſaias euidenter oſtendit, qui nimirum ad diuinæ iuſſionis imperium veſtimenta depoſuit, & per trium annorum ſpatium nudus, & diſcalceatus inceſſit. Erubeſcat igitur humana ſuperbia, confundatur mens miſera vanæ gloriæ peſte corrupta, dum ille videlicet organum Dei, templum Spiritus ſancti, diuinæ iuſtitiæ propalator, non dubitauit publicè nudus incedere. Et infelix homo, qui ne vllum quidem metuit diuinæ familiaritatis indicium, ſuperſtitioſum lacinioſæ veſtis affectat ornatum, & dum malè coloratæ veſtis fucos indul- E

A tur, lubricus aſpici à ſemetipſo, ſuperni Speculatoris oculos non veretur auerti. Ita ſanè dum indumentum illud arrogantiæ ſub diuina æſtimatione deſpicitur, is etiam qui induitur, conſequenter abominabilis indicatur.

Sed eſto, videlicet vt Iſaias nudus inceſſerit, numquid tunc cùm veſtitus ire conſueuerat, indui mollioribus indulgebat? Interrogemus ergo ipſam Propheticæ narrationis hiſtoriam, & audiamus quid ſibi vox diuina præcipiat: *Locutus eſt*, *Iſa. 20.* inquit, *Dominus in manu Iſaiæ filij Amos, dicens: Vade, & ſolue ſaccum de lumbis tuis, & calceamenta tolle de pedibus tuis.* Qui enim non aliud quoddam veſtimenti genus, ſed ſaccum de lumbis auferre præcipitur, profectò quanti ſibi veſtium litura conſtiterit, liquidò declaratur. O quanta tunc erant regum, & principum terræ triclinia deaurata! quot pictis circumfuſa tholis purpurata cubilia! quanta prædiuitum ornamenta gemmis micantibus inſignita! quot laquearia cedrinis & cypreſſinis inſtincta ſigillis! & tamen omnibus ſpretis, deſpicabiliterque contemptis, hunc ſaccina deformitate contectum dignatus eſt omnipotens Deus templum ſibi rationale conſtruere, & per eum quaſi organum, ſecreti ſui myſteria mortalibus reuelare.

Diſcat ergo, diſcat encœniatus Monachus, quàm malè mercatur, quia vnde clarus apparere humanis oculis appetit, hinc proculdubio in ſuperni Iudicis æſtimatione ſordeſcit, vnde impenſius ab hominibus honoratur, inde magis à Deo deſpicitur, cúmque in admirationem ſui intuentium oculos prouocat, ab oſtentibus ſe diuinæ gratiæ contenebratus elongat.

CAPVT XVII.

De his qui vilitate veſtium vulgarem mercantur applauſum.

SED quoniam loquendi de vanitate veſtium ſe occaſio præbuit, ſicut de his qui mollibus delectantur pauca perſtrinximus, ita etiam de illis, qui eodem quidem laborant morbo, ſed diuerſa feruntur inſania, breuiter diſſeramus. Sunt namque nonnulli, qui vilium deformitate veſtium fauorabilem vulgi mercantur applauſum: & hac iucundius delectatione paſcuntur, ſi dum pro accuratæ deformitatis induſtria videntur abiecti, per efferentium populorum ora volitant glorioſi. *Hypocritæ vilioribus veſtibus vtuntur, vt ab hominibus ſancti reputentur.* Gaudent de ſe inquirentium diſcuſſiones fieri, gaudent ſe, velut mirandum aliquid, digito demonſtrari, qui nimirum de ſua deformitate compoſiti, de obſcuritate conſpicui, de humilitate videri machinantur excelſi. Verſuta ſiquidem diabolicę calliditatis aſtutia ad hoc deprimuntur, vt ſublimes appareant, ad hoc deturpantur, vt oculis intuentium ſpectabiles eniteſcant.

Porrò autem iſti cum ſuperioribus diuerſa quidem ſumma eſt, quam expendunt, ſed vnæ ſunt merces, quas concorditer emunt. Vana gloria nempe, quaſi quædam negotiandi materia in medio poſita eſt, ad quam videlicet diuerſi mercatores accedunt. *Vanæ gloriæ mercatus.* Alij vilia indumenta tamquam pretium de marſupio proferunt, alij redhibere pretioſa contendunt. Sed dum quippe pro ſuis partibus ſatagunt, qui viles veſtes afferunt, reliquis emptoribus continuò præferuntur. Qui enim delicatis veſtibus vtitur, ſicut ſuperius dictum eſt, ſæpè vnde captare auram fauoris æſti-

mat inde latiùs obtrectatorum morſibus patet: qui verò vilis indumenti extremitate contentus eſt (porrò de Monachis loquor) cuiuſcumque intentionis ſtudio, ſcilicet ſiue pranè, ſiue rectè id faciat, ſanctitatis illum opinio conuentibus plerumque commendat: & quò in exteriori habitu deformior quiſque conſpicitur, eò maiori ſæpè dignus reuerentia iudicatur.

CAPVT XVIII.

De vera humilitate Dauid.

VEruntamen quiſquis ille eſt, qui de proprij habitus vilitate ſupernæ retributionis præmium ſperat, neceſſe eſt vt omnem laudis humanæ fauorem ſub pedibus ſuæ mentis, ac ſi cœnoſum lutum calcare non deſinat, qualemque ſe ſpectantium obtutibus præbet, talem ſe intra conſcientiæ ſuæ ſecreta dijudicet. Vnde Dauid cùm eum Michol filia Saul obiurgaret, dicens: *Quam glorioſus fuit hodie Rex Iſrael diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris*, vt oſtenderet, quia eadem humilitas vigebat in mente, quam prendebat in corpore, non iratus efferbuit, non elationis verba reſpondit, ſed humiliter dixit: *Viuit Dominus, quia ludam, & vilior fiam pluſquam factus ſum, & ero humilis in oculis meis.* In quibus verbis veræ humilitatis forma proponitur, dum non minus interior, quàm exterior humilitas demonſtratur. Nonnulli enim quo ſe deformius in exteriori compoſitione deijciunt, eo de ſe intrinſecus maiora decernunt. Qui profectò aliud optant ſe in ſuperficie videri, aliud latenter intelligi: vnde ſe humiliter in publico deprimunt, inde in occulto elatius intumeſcunt. Dauid autem, vt extrinſecus ſe humilem præbeat, dicit: *Ludam & vilior fiam pluſquam factus ſum.* Vt verò humilitatem mentis oſtendat, adiungit: *Et ero humilis in oculis meis*, ac ſi patenter dicat: & exterius humiliabor, vt aliis exemplum ſalutis exhibeam: & intus humilis ero, vt in eiuſdem ſalutiferæ humilitatis radice & ipſe perſiſtam. Qui ergo ita ſimpliciter graditur, vt qualem ſe in deformatione ſui habitus præbet, talem ſe in opinione videntium eſſe deſideret, hic profectò Chriſti improperium veraciter portat, & crucem poſt eum mundo mortuus baiulat, tantòque in diuinis obtutibus clarior redditur, quantò apud humanos oculos deſpicabilior iudicatur, & fructuoſo commercio is, quem veſtis exterior fœdat, gratia interiore coruſcat.

2. Reg. 6.
1. Par. 15.
Ibid.
Quæ vera humilitas, & quæ ficta.
Ibid.

CAPVT XIX.

Quòd mollia indumenta minus perfecti faſtidiant, perfectiores aliquando indifferenter admittant.

NOnnulli etiam ſunt, qui rectæ intentionis ſtudio vilibus indumentis diutius aſſueti ſi contingat aliquando, vt quantumlibet mollioribus côtegantur, liberæ humilitatis ſupercilio dedignante faſtidiunt, & ſicut alij fœdis, ita iſti pretioſis indui veſtibus erubeſcunt, delicatos ſanè habitus tolerant deſpicabilium aſperitate fruuntur: ſiunt illis omnia corporum ornamenta dedecori, deformitas honeſtati. Horum quidem Heſter ſpeciem tenuerat, cùm dicebat: *Tu ſcis, Domine neceſſitatem meam, quod abominer ſignum ſuperbiæ, & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter il-*

Heſter 14.
Humilitas Heſter.

A *lud quaſi pannum menſtruatæ, & non portem in diebus ſilentij mei.* Hi quidem ſancti deſiderij ardore ferueſcunt, adhuc tamen aduerſus paſſionum ſuarum tentamenta confligunt. Alij autem ad tantæ mortificationis celſitudinem peruenerunt, quòd iam ad vtraque velut inſenſibiles facti, ſicut vilibus indui conſuetudinaliter expetunt, ita etiam vbi res exigit, pretioſa quæque, vel nitida nullatenus perhorreſcunt: vtraque ſcilicet vno contemplantes aſpectu, quos nimirum mollia non reſoluunt, & aſpera non affligunt.

Iſtorum quoque forma Iudith fuerat, quæ videlicet ciliciis eatenus vſa, cùm neceſſitas petiit diuerſis ſe corporeæ venuſtatis infulis adornauit, ſacra reſtante Scriptura, quæ ait: *Abſtulit à ſe Iudith cilicium, & exuit ſe veſtimentis viduitatis ſuæ, & lauit corpus ſuum, & vnxit ſe myro optimo, & diſcriminauit crinem capitis ſui, & impoſuit mitram ſuper caput ſuum, & induit ſe veſtimentis iucunditatis ſuæ, induitque ſandalia pedibus ſuis, & aſſumpſit dextraliola, & lilia, & inaures, & annulos, & omnibus ornamentis ſuis ornauit ſe.* Cum his igitur ornamentis ſancta fœmina & veræ circa ſe humilitatis cuſtodiam tenuit, & eum, quo locupletata fuerat, paupertatis ſpiritum non amiſit.

B Iudith 10.

CAPVT XX.

Vagatio multis fuit occaſio pereundi.

C SEd dum ego monachum pretioſis indutum temere geſtio, vagantem, quem arripueram, de manu propriæ diſputationis amitto, & iam procul elongantem vix aſpicio, dum ſolas mihi in manibus veſtes remanſiſſe perpendo. Abiectis itaque veſtibus, ipſum perniciter inſequamur: & comprehendentes, ſi fieri poſſit, ſiſtere laboremus. Nouerit ergo monachus vitio vagationis addictus, quia niſi à ſæculo pedem retrahat, & ad ſeruiendum Deo in loco remotionis ſe perſeueranter accingat, nec perfectionis culmen attingere, nec ordinis ſui dignè poterit munia cuſtodire. Dina quippe Iacob filia, quamdiu ſe intra tabernacula paterna cohibuit, illibatæ virginitatis iura ſeruauit, poſtquam verò ad videndas mulieres regionis illius egreſſa, publicum petiit, hoſtem protinus virginitas pertulit, & alienæ libidini turpiter proſtituta ſeruiuit. Vxor Leuitæ de latere montis Ephraim, donec in penetralibus poſita curis ſe domeſticis occupauit, coniugalis thalami pudicitiam cuſtodiuit, ducta autem relictæ cognationis affectu, patriam, parenteſque reuiſit, dehinc rediens, multis corruptionibus furioſæ libidinis præda ſuccubuit: & dum in carne periclitantis pudicitiæ naufragium pertulit, ignominioſo vexata ludibrio etiam ſpiritum exhalauit. Thamar ſoror Abſalon, dum in fraternis laribus ſimpliciter habitat, intemeratæ virginitatis genium ſeruat, cum verò Ammon filio Dauid fraternæ dependit viſitationis officium, præreptæ virginitatis plorat incurriſſe diſpendium, & tandem experta quod tutius eſſet manere, quàm progredi, licet ſerò, ſecretum otium noxiæ prætulit vagitati.

Caſus Dinæ vt omnibus monachis ſit exemplo.
Gen. 34.
Iudic. 19.
D
E 2. Reg. 13.

Et tu igitur ſi vis animam tuam in ſuæ virginitatis integritate perſiſtere, ſi abominandum ducis fœdis & violentis corruptoribus ſubiacere, ſecretum appete, receſſum ſingularitatis inquire, aures & oculos à negotiorum ſæcularium vanitate firmiter obſtrue, carnalium hominum colloquia deſtructioni magis, quàm ædificatio-

ni profutura contemne. Nam iuxta Salomonem: A *Eccl. 13.* *Qui tangit picem, inquinabitur ab ea.* Intra conſcientiæ ergo tuæ te cubiculum collige. Cunctis domus tuæ foribus, cunctis videlicet ſenſibus cenſoriæ diſciplinæ repagula, ne quis ingrediatur, appone. Fons enim, cui circumquaque, ne effundatur occluditur, vndis ad alta profluentibus eleuatur: è contrà, qui per plures riuos hinc inde deducitur, mox vt ſuper eum æſtus feruentior incubuerit, exſiccatur. Denique ſi deambulanti Dauid in ſolario domus *2. Reg 17.* regiæ clauſæ fores obſiſterent, in lauantis ſe Berſabeæ concupiſcentiam nullatenus exarſiſſet; ſed quia oculum ſub cuſtodia diſciplinæ non tenuit, ipſe quoque poſt eum in immane hiantis ruinæ barathrum totus in præceps ruit. Lubricatis enim greſſibus, totius ſui expertus eſt lapſum, dum ſolius frænum relaxauit obtutus; cui videlicet illud Hieremiæ aptiſſimè congruit, *Deprædatus eſt,* *Thren. 3.* inquit, *oculus meus animam meam.* Si ergo tam ſublimis cœli columna propter ſolam oculorum vagationem grauiſſimè corruit, quid de nobis infirmis & paruulis ſentiendum, qui per ſæculum diſcurrentes, nos extra noſmetipſos prorſus educimus; & viſum, atque auditum, omneſque ſenſus noſtros hauriendis mundi vanitatibus occupamus?

CAPVT XXI.

Quod Eſau vagatio deiecit, Iacob ſtabilitas exaltauit. C

QVæ autem diſtantia ſit inter Monachos, qui ſecreti remotionem diligunt: & eos qui ſe per exteriora diffundunt, in duobus Iſaac filiis luce clariùs edocemus. Scriptum namque eſt. *Quia factus eſt Eſau vir gnarus venandi, & homo agricola, Iacob autem ſimplex habitabat in tabernaculis.* *Gen. 25.* Sed iſte prudenter ſimplex fratris primogenita, & benedictionem patris, prouectus ſui cautus executor accepit, ille ſatuitate gnatus, quia in gladio viueret, & fratri ſuo velut domino famulus ſeruiturus eſſet, audiuit. Attamen iſte niſi in tabernaculis reſediſſet, proculdubiò primitiuæ benedictionis immunis extiſteret; ille niſi peruagus ſe in exteriora projiceret, D primatus ſui priuilegio non careret. Iſte domeſticæ quietis otium tenuit & diuina largiente gratia, in alienà iura ſubſiluit; ille venandi labore confectus, & hoc, quod ſibi iure competebat, amiſit.

Vt autem ſuperſedeant ſcutum excuſationis opponere, qui ſæculum perluſtrantes, iactant ſe obedientiæ legibus deſeruire, non ignorent, quia & Eſau venatum prodiens, paternis iuſſionibus paruit: & tamen nec patri cibos offerre, nec optatæ benedictionis meruit primitias obtinere. Quiſquis enim rem quæ ad vitium pertinet, conſuetudine ductus, propriæ voluntatis inſtinctu libenter exequitur, peccat etiam ſi alienis imperiis ſpecietenus obtemperare *Gen. 27.* videatur. Nam cùm dicitur: *Quia Iſaac amabat* E *Eſau, eò quòd de venationibus illius veſceretur;* conſtat nimirum, quia Eſau, vt patri cibos ſtudio venationis acquireret, non magis paternæ iuſſioni per obedientiam paruit, quàm inolitæ conſuetudini *Vagatio multis monachis ruina extitit.* quodammodo tributa perſoluit. Qui ergo diſcurrendo per ſæculum propriæ libidini ſatisfacit, & tamen obedire ſe maiorum iuſſionibus aſſerit, nouerit Deum non tam coloratis verboſitatibus credere, quàm de occultis hominum iuxta conſcientiam iudicare.

Notandum autem quod nonnulli quamdiu in ipſa vagatione ſunt poſiti, non grauiter corruunt; reuertentes autem quaſi quodam negotiorum ſæcularium temeto ebrij, in immane præcipitium deuoluuntur. Actionum quippe ſæcularium fumo ſuffuſi oculos redeunt, atque idcirco propriis liminibus redditi, vbi pedem operis ponere debeant, non attendunt. Quod profectò idem Eſau *Gen. 25.* patenter inſinuat, qui dum de agro rediens, oppido ſe conqueritur laſſum, damnoſum valdè pepigit cum fratre commercium; dumque in ſe immoderatam famis rabiem ſæuire permiſit, magnum primogenitorum decus vili paruæ lenticulæ coctione diſtraxit. Sic nimirum, ſic qui exterioribus deditus, ſemetipſum deſeruit, & ſua poſtmodum corpore, non corde in interiora reuocatus amiſit. Contingit B etiam vagationis vitio laborantibus, vt pulueratis interioribus oculis, ſicut non præcauent ne in reatus foueam corruant, ita etiam poſtmodum quò ceciderint non aduertant: itaque dum admiſſa quæque conſiderare ſubtiliter negligunt, quidquid illud eſt, quod deliquerant, confuſo mentis examine paruipendunt, culicem ſiquidem non liquantes, etſi camelum glutientes. Cuius quoque cæcitatis Eſau non immunis extitiſſe cognoſcitur, ſicut ſacra Hiſtoria teſtante perhibetur, vbi poſtquam dicitur, *Quia iurauit Eſau, & vendidit primogenita,* *Ibid.* deinde ſubnectit, *Et ſic accepto pane & lentis edulio, comedit & bibit, & abiit, paruipendens quòd primogenita vendidiſſet.*

CAPVT XXII.

In duobus his fratribus patet, quid inter vagos Monachos & ſtabiles diſtet.

IN his igitur duobus fratribus manifeſtè deprehenditur *Gen. 27.* quanta inter reſidentes atque vagabundos monachos eſſe diſtantia ſentiatur. Ille enim niſi ſe inſtabilem, & ſui prodigum per exteriora diffunderet, nequaquam benedictionis paternæ myſterium vnà cum primogenitis amiſiſſet; iſte niſi intra domeſtici ſe laris ſepta comprimeret, infrà præſcriptum ſubſecutionis ſuæ limitem iunior humiliter D reſediſſet. Ille gnarus & ſolers à ſuæ prærogatiuæ iure dilabitur; iſte quietus & ſimplex ſubactis fratribus, ſingulari priuilegio principatur. Alter ſaltus & luſtra peragrando defeſſus, à primaria ſui dignitate dejicitur, alter in conclaui amœno fruens otio, ad capeſſendam ſuper populos, tribuſque monarchiam diuinitus ſublimatur.

Deſinat ergo Monachus, quiſquis eſt, cum Eſau ex remotionis ſuæ clauſtris frequenter erumpere; deſinat cum eo ſub obedientiæ ſpecie cauſis ſe ſæcularibus implicare; ne quandoque ſe cum ipſo lugeat diuinæ benedictionis extorrem, quem noxiæ vagationis ſortitur auctorem. Cùm Iacob igitur ſe domeſticum præbeat, cùm Iacob E in tabernaculis ſimpliciter viuat, quatenus Deum, qui verè pater eſt electorum, boni operis veſci dapibus cupientem, non ſiluestrium ferarum, ſed domeſtici gregis apparatione reficiat, quando non de externæ ſanctitatis ſuperficie, ſed ſuaue ſibi de conſcientiæ ſuæ virtutibus edulium parat. Neque *Cur Deus nō pellem, ſed interiora ſibi viſcera iuſſerit offerri.* enim Deus hoſtiarum pelles in ſacrificio ſibimet mandat offerri, ſed interiora potiùs viſcerum cum ipſis quoque medullis præcipit exhiberi. Vnde & in oſtendendo ipſo ſacrificiorum ritu Moyſes præcipit, dicens: *Subtracta pelle, beſtiæ artus in fruſta* *Leuit 1.* *concidant*; cui mandato etiam myſticus intellectus ineſſe deprehenditur, ſi ſubtiliùs indagetur. Pel-

lem namque hoſtiæ ſubtrahimus, cum a mentis noſtræ oculis ſuperficiem virtutis amouemus. Cuius artus in fruſta concidimus, cùm diligenter ſubtiliter eius intima, membratimque cogitamus, vt quæ foris ſincera videntur & ſolida, intus non habeantur latebroſæ vanitatis vitio cauernoſa. Dauid autem pro magno munere medullata ſe

Pſal. 68. Deo ſacrificia oblaturum eſſe pollicetur, dicens: *Holocauſta, inquit, medullata offeram tibi, cum incenſo & arietibus.*

Quiſquis autem ſe per negotiorum ſæcularium exercitia delectabiliter fundit, holocauſti ſui medullas cum viſceribus ſubtrahit. & ſolam victimæ pellem Deo, quæ offerri prohibetur, adolere contendit; qui verò ſuaue Deo ſacrificium offerre deſiderat, receſſus petat, interiora ſectetur, animam ſuam integram, illibatamque in propria virginitate cuſtodiat: nec diſcurrendo per lupanaria ſæculi immundis corruptoribus, proſtibuli more, ſubſter-

4. Reg. 9. Iudith 10. nat. Vt ergo interni ſponſi conſpectui placeat, non oculos ſuos ſtibio cum Iezabele depingat, id eſt, non ſe fucis pompæ ſecularis obducat, ſed cum Iudith myrrho optimo ſua membra perungat: omnes videlicet mentis ſuæ ſenſus immortalis vnguine caſtitatis obliniat, ne in mortem per incontinentiam corruens, in fœtore luxuriæ computreſcat.

In conclaui igitur ſanctæ Eccleſiæ anima ſe pudica concludat, ſicque in æterni Regis thalamo iugiter requieſcat. Non carnalium propinquorum, non complicium quorumlibet requirat affectus, ſed ſolius veri Sponſi delectetur amplexibus. Neque enim ſine cauſa ſcriptum eſt:

Pſal. 44. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, quoniam concupiuit Rex ſpeciem tuam.* In huius igitur Sponſi cubiculo anima ſancta ab omni ſæcularis ſtrepitus turbine dormitat, ſuper hoc ſuæ virginitatis auctore caſti amoris facibus inardeſcat,

Cant. 1. cantans nimirum, & dicens. *Introduxit me Rex in cellaria ſua, exultabimus, & lætabimur in te.* Et

Ibid. iterum: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Si verò cuiuslibet occaſionis articulus accidat, vt egrediendi neceſſitas imminere videatur, non mox ad vagandum ſe leuiter proruat, non colloquio conſanguinitatis agglutinet, non ad ſæculi vanitatem fixus mundo animus incaleſcat, ſed morosè ac grauiter inter ſe deliberet, dicens, *Expoliaui me tunica mea, quomodo induar illam? Laui pedes meos, quo-*

Cant. 5. *modo inquinabo illos?*

CAPVT XXIII.

Quòd diuina diſpoſitio ſicut bonis ſpirituale otium tribuit, ſic & prauos diffundi in exteriora permittit.

Chriſtus princeps pacis. SI igitur ſingularis ille Sponſus hoc deſiderium animæ ſanctæ ineſſe perſpexerit, quia proculdubiò Princeps eſt pacis, liberam ſibi ſpiritualis otij requiem tribuit, & omnes emergentium cauſarum fluctus placida circa illam tranquillitate componit. Hinc eſt enim quod in Canticis Can-

Cant. 2. ticorum dicit: *Adiuro vos, filiæ Hieruſalem, ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit.* Quo contra menti reprobæ, negotiiſque ſæcularibus inhianti, ſub Babylonis ſpecie per Pro-

Iſa. 47. phetam dicitur. *Deſcende, ſede in puluere, virgo filia Babylonis, ſede in terra, non eſt ſolium filiæ*

A *Chaldæorum.* Hoc enim loco humana mens; virgo, non incorrupta, vt arbitror, dicitur, ſed infœcunda. Et quia Babylon, confuſio interpretatur, rectè infœcunda mens Babylonis filia vocatur, quæ in eo quòd nequaquam bona opera germinat, dum nullo ordine rectæ vitæ componitur, quaſi confuſione matre generatur. Sin autem virgo non infœcunda dicitur, ſed incorrupta, poſtquam ſtatum ſalutis perdidit, ad confuſionis ſuæ cumulum appellatur quod fuit. Cui aptè per increpationem dicitur diuina voce, *Deſcende.* In alto quippe humanus animus ſtat, quando ſupernis retributionibus inhiat. Sed ab hoc ſtatu deſcendit, cùm turpiter victus ſeſe defluentibus mundi deſideriis ſubjicit.

B Cui bene mox additur, *Sede in puluere.* Deſcendens enim in puluere reſidet, quia cœleſtia deſerens, terrenis cogitationibus aſperſus in infimis viteſcit.

Vbi adhuc ingeminando ſubiungitur, *Sede in terra.* Ac ſi apertè exprobrans dicat: quia cœleſti conuerſatione noluiſti te regere, ſub temetipſo proſtratus in terrenis actibus humiliare. Vnde & neceſſariò protinus additur. *Non eſt ſolium filiæ Chaldæorum.* Chaldæi namque feroces interpretantur. Valdè autem feroces ſunt, quia voluntates proprias ſequentes, nec ſuis parcere moribus ſciunt. Ferocia ſunt terrena deſideria, quæ non ſolum contra præcepta Conditoris, ſed ſæpe etiam contra

Chaldæorum etymon.

C percuſſionum verbera duram atque inſenſibilem mentem reddunt. Sed filia ferocium ſolium non habet, quia mens, quæ ad amorem mundi ex prauis deſideriis naſcitur, atque eiſdem deſideriis duratur, in eo quod ſe terrenis concupiſcentiis ſubjicit, ſedem iudicij amittit, nullique apud ſe ſolio præſidet, quia examine diſcretionis caret, quaſi à iudicij ſui ſeſſione repellitur, quia per exterioris deſiderij concupiſcentiam vagatur. Liquet enim, quod mens quæ intus conſilij ſedem perdiderit, foras ſe per deſideria innumerabiliter ſpargit, & quia agere intellecta diſſimulat, cæcatur etiam vt neſciat quid agat: & ſæpe iuſto

Deus reproborum animam ſecularibus implicari actib. permittit, electam verò à laboribus conſeruat liberam.

D Dei iudicio in ſua voluntate relinquitur, & ſub ea quæ anxiè appetit laborioſa mundi miniſteria relaxatur. Vnde & aptè illic ſubditur, *Quia vltra non vocaberis mollis, & tenera, tolle molam, & mole farinam.* Conſtat nimirum, quòd teneræ ſuæ filiæ parentes parcunt, nec duris atque ſeruilibus hanc operibus affligunt.

Omnipotens ergo Deus quaſi teneram filiam vocat, quando dilectam vniuſcuiuſque animam à laborioſis huius mundi ſeruitiis reuocat, ne dum exterioribus actibus afficitur, ab internis deſideriis induretur. Sed Chaldæorum filia mollis, & tenera non vocatur, quia mens prauis deſideriis dedita in eo, quem anxiè appetit, huius ſæculi labore relinquitur, vt foris mundo

E velut ancilla ſeruiat, quæ intus Deum vt filia nequaquam amat. Vnde & molam tollere, ac farinam molere iubetur. Mola in gyro ducitur, & farina profertur. Vnaquæque autem mundi huius actio mola eſt, quæ dum multas curas congerit, humanas mentes quaſi per gyrum vertit; atque ex ſe quaſi farinas projicit, quia ſeducto cordi ſemper minutiſſimas cogitationes gignit. Nonnumquam verò qui quietus alicuius eſſe meriti credebatur, poſitus in qualibet actione denudatur. Vnde illic protinus ſubiungitur, *Denuda turpitudinem tuam, diſcooperi humerum, reuela crura, tranſi flumina.* In adminiſtratione quippe operis turpitudo denudatur, dum

Cur mundi actiones comparentur molæ.

v[illegible] n ſ[illegible] at [illegible] A ga[illegible] mig[illegible] me[illegible] [illegible] i[illegible] ar [illegible] quas d[illegible] nd [illegible] ma-[illegible] quia actiones hu-[illegible], quæ q[illegible] m deſluunt, in-deſinen[illegible] nquit alia ſe-q[illegible] ſl[illegible] mei tendit.

Hæ[illegible] ſoli ſanctæ in-tent[illegible] ,& vagan[illegible] ne dedita in quo iaceat, [illegible] quia [illegible] ea quæ ſuperna ſunt, inhiare [illegible] ſub ſemetipſam etiam in-d[illegible] alto au[illegible] figitur, ſi amorem temporalium deſerens, ad ſpem incommutabilis B æternitatis ligat[illegible]. Nec nos [illegible] verbi illud aſtrui-mus, vt Monachus pertinaci propoſito in ſua iugi-ter rem[illegible] permaneat, ne aliquando progredi, vbi [illegible] cerit neceſſitas, acquieſcat, ſed hoc potius ſuademus, quatenus in tanto parcus, ra[illegible] ratius agat [illegible] ſcit, q[illegible] vagando per [illegible] neque ip[illegible] neque ad pe[illegible] alcat, etiam ſi d[illegible] enter in-uig[illegible] peruenire.

CAPVT IX.

De Eremitis, qui in vagatione ſunt poſiti.

SEd inter omnia hominum à ſuo propoſito de- C [illegible] genera, illud non mediocriter d[illegible] quod etiam ipſis ſanctiſſimis Eremitis, [illegible] entur admixti [illegible] quos idem peſtiferæ [illegible] morb[illegible] exagitat, & (ſi dicere liceat) [illegible] quoddam ſcilicet dæmon [illegible] Vertunni ſiquidem apud antiquos [illegible] dæm[illegible], quorum in [illegible] homines [illegible] reddebantur inſtabiles. Quibus [illegible] immeritò videntur obnoxij, qui [illegible] nali tempore in cellulis commo-[illegible] circulo huc illacque diſcur-[illegible] ſuam inaniter ſpargendo confu-[illegible] dummodo ſummoren[illegible] re- D [illegible] modo in publicum crebrius pro-[illegible] vitam, contemplatiuam [illegible] gl[illegible] tendere, in neu-[illegible] fructum probantur aſſerere: [illegible] gaudant cum Iacob duarum con-[illegible] quadam copula fœderari, deprehē-[illegible] opinionis ſententia in contra-[illegible] nimirum contra conſ[illegible] erudi-[illegible] & Ra[illegible], & Lia redditur infœcunda. [illegible] quidem [illegible] eratione viſus obtunditur, al-[illegible] maduerſione teritur quia vide-[illegible] mines: & per publicum diſcur-[illegible] ſiniſtræ opinionis apud populum [illegible] poſſunt ſpirituales Deo filios E [illegible] & velut ebrij de ſæculo redeuntes, intima [illegible] cunt penetrare. Qui quis enim deſiderat ad [illegible] aciem mentis attingere, ne-[illegible] ſibi eſt interiores oculos per diuturna va-g[illegible] ſpatia ab omni mundanæ actionis labe p[illegible], ne dum ad ſumma ſpeculanda oculos ele-[illegible] conuerſationis puluis obſiſtat, & ma-[illegible] tenebras quas reliquerat, videat, quàm lumen d[illegible] appreheudat.

CAPVT XXV

Quòd cellam conſuetudo dulcem, vagatio reddat horribilem.

HVc accedit quòd is qui vitam ſuam ſub hac in conſtantia mutationis alternant, eo fit viri tentationis auſterior, quò inolita vagandi conſuetudine retrabunt [illegible] iraut eremitica diſtr-ctio grauiſſimæ difficultati cella ipſa illis videatur horrori. Conſuetudo enim facit Monacho cellulam dulcem, vagatio videri facit horribilem. Va- B gantibus cellula carcer eſt, permanentibus ſuaue cubiculum; ſilentium perſeuerantem Monachum vigilem reddit, extrinſecus venientem ſopor deprimit, aſſuetum ieiuniis corpus ſobrietas roborat, affluentium epularum fluxus eneruat. Vigilia moderata aciem humanæ mentis exacuit, geminat o repetiti ſoporis obtundit. Confabulatio crebra in mente Monachi eſuriem parit, ſecreta remotio animam in aſſuetæ continentiæ rigore cuſtodit. Sæcularium negotiorum relatio animam paſſionibus deſiderij facit obnoxiam, ſacri eloquij aſſidua meditatio mundo reddit extinctam. Paupertas Monachi ſecuritas eſt mentis, ſecuritas mater eſt puritatis. E contrà rerum abundantia ad ſolicitudini, ſollicitudo radix eſt anxie- C tatis. Pedes illoti, manus neglectæ, inculta cæsaries, quaſi quædam anchora eſt Monachi in cella iugiter permanendi; è diuerſo accurata delicati corporis compoſitio fomes eſt, & occaſio in publicum prodeundi.

Q uibus ſi Monachum faciunt, & quæ qualis.

Quiſquis ergo vult, vt ſibi eremitica vita dulceſcat, profectò neceſſe eſt, vt in ea conſtanti animo iugiter perſeuerare contendat, nec alternet vicibus, ſi ſuaue iugum Domini vult portare quietus. Vita namque eremitica continuata quidem eſt refrigerium, intermiſſa quoddam videtur eſſe tormentum. Remotione quoque continua illuminatur anima, vitia deregnantur, & quidquid hominem de ſemetipſo latuerat, aperitur. Cùm aqua de D viuario remotis, quæ opponebantur, egeritur, piſces in ſiccum remanentes, humanos patiuntur aſpectus: & à nobis cùm terrenæ actionis fluctus elabitur; quidquid in profundo procellarum emergentium ſubnatare conſueuerat, denudatur. Venator quoque oppilatis anfractibus, denſis circumſepit altuum luſtra fruticibus, vnumque pro multis aditum feris fugacibus ex arte relinquit, atque illic te vibrata ſtringendo venabula in inſidiis ponit; ſic que compendium ſibi laborioſæ vexationis attribuit, dum pernicium ferarum veſtigia, quæ perſe[illegible] per infinita nequiuerat, in egreſſionis ſolo veſtibulo negotioſo otio quietus expectat. Et nos cum vitiis ad praui operis libertatem prodire E nitentibus, terrenæ actionis meatus occludimus, quaſi vno in loco illis inſidias ponimus, quia cum ſolis cogitationibus iugiter dimicamus. Sicque vitiorum noſtrorum beſtialis feritas facil[illegible] capitur, dum ſol[illegible] cogitationis humanæ perulum ſingulariter cuſtoditur. Anceps etiam cunctos vndique gurgites ramalium denſitatibus operit, atque ad vnum hauriendæ dulcis aquæ locum confluere volucres præſcripta neceſſitate compellit, dumque ſolus ille ad bibendum locus exponitur, circumpoſita muſcipularū argumenta felicis aucupij prouentione vitantur. Vt ergo diuerſis animi paſſionibus facil[illegible] poſſimus laqueos captionis inijcere,

Solitarij aduerſus cogitationes tantùm habent dimicare.

onerati, negotiorum ſæcularium rumulis, aduerſus ſ[illegible]los conuerſationum impetus ſtudeamus viriliter decertare, vt dum vitia noſtra ab actione deterrentur, ſolis [illegible] fluctuationibus aduolant, facile in ſanctæ prudentiæ laqueos cadant.

CAPVT XXVI.

Quod ſæpè Monachus falſa carnalium promiſſione decipitur.

NOtandum autem, quia ſæpe ſeruus Dei per huius mundi membra decipitur, dum ad dirimendas diſſidentium lites vel ad aliqua peragenda, Eccleſiaſticis ſcilicet vſibus profutura, importunius inuitatur: imminens namque per eum multorumq; commune diſcrimen, niſi progrediatur, exaggerant. Quod ſi acceſſerit, cuncta ad ſuæ voluntatis arbitrium, atque ad felices exitus prouentura, multipliciter aſſeuerant. Antiquus enim hoſtis videns militem Chriſti in procinctu ſancti certaminis poſitum, non aliter, poſſe à ſui propoſiti feruore tepeſcere, machinatur, vberioris cuiuſdã fructus ſuperficietenus bonum adumbrare, vt dũ lucrum maius attenditur, bonum, quod in præſenti eſt, ad tempus quaſi diſpenſatoriè poſtponatur. Sed qui mendacis mundi conſuetudinem frequenter expertus eſt, prudenter nouit & vana ſuggerentiũ commenta reſpuere, & ſe ab infructuoſi laboris exercitio grauiter cuſtodire. Apud quoſdam namque abſentis Monachi auctoritas grauis eſt, ſi autẽ præſens adfuerit, nullius iudicatur eſſe momenti. Sæpe enim cuiuſpiam venerabilis viri litteris reuerentiæ honor impenditur, qui perſonæ, ſi adſit, indeuotius exhibetur. Apud ſæculares nempe religioſus quiſque veluti pictura eſt. Pictura ſiquidem ſi procul aſſiſtas, inhiantet, & cum auiditate proſpicitur: ſi iuxta ſit, contemptibilis iudicatur. Et ſpiritualis quiſque carnalibus abſens quidem timori, præſens autem videtur deſpectui. Quod & Apoſtolus ſibimet contigiſſe teſtatur, cùm ait: *Epiſtolæ graues ſunt, & fortes, præſentis autem corporis infirma, & ſermo contemptibilis.* Quos enim Epiſtolarum fortitudine, & grauitate terruerat, his corporali præſentia deſpicabilis apparebat. Quid autem mirum, ſi iuſtis quibuſlibet viris iſta contingant, cùm & de ipſo Electorum capite, Redemptore videlicet noſtro, non diſſimile quid Euangelica ſeries afferat? *Herodes*, inquit, *viſo Ieſu, gauiſus eſt valde: erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eò quòd audierat multa de illo.* Sed videamus hoc tam magnũ, tam diuturnum deſiderium, quod in abſentem Dominum falſitas Herodiana tenuerat, in quem tandem exitum oblata videndi facultate concluſerit. Quod nimirum manifeſtè declaratur, cum paulò inferius ſubditur: *Spreuit autem eum Herodes cum exercitu ſuo, & illuſit indutum veſte alba, & remiſit ad Pilatum.* Ecce quem vulpes illa malitioſa deſiderauerat, ſpreuit: quem videre cupiebat, illuſit; & qui Vitam non pio viuendi amore quæſiuit, remittens eum ad Pilatum, in imperatis ſuæ morte remanſit.

Quibus tentationum fallaciis Chriſti militem diabolus proſternere conatur.

2. Cor. 10.

Luc. 23.

Ibid.

CAPVT XXVII.

Vt Monachus ſe à mundi implicatione cuſtodiat.

QViſquis ergo in procinctu cæleſtis militiæ poſitus ad ſupernæ patriæ municipium properat, ſtudeat malè blandientis mundi promiſſa reſpuere, [illegible] ſe ſub quolibet [illegible] num ſæcularium [illegible]. Habere [illegible] tum ſibi propriæ [illegible] credat, ſi [illegible] ſibi obedientiæ præſcriptum minus poſſit implere. Illud ad memoriam reuocet, quod ſcriptum eſt: *Caue ne in multis ſint actus tui.* Sæcularibus relinquantur ſæcularia iura componere. Satis ſit ſeruis Dei peritu ro huic mundo ſe mortuos exhibere. Sicut enim abſurdum eſt, bonis mala præferre, ita etiam fatuum, optimum bono inferius iudicare. Maria, quia optimam partem elegit ſufficere ſibi credidit: nec ſe ad bona Marthæ, frequens videlicet miniſterium, reclinauit. Moyſes, quia ab humana conuerſatione remotus, bis quadragenario dierum numero ieiunauit, bis etiam legem Domini digito ſcriptam ſuſcipere meruit, Aaron autem, qui ad [illegible] populi derelictus eſt, cognoſcitur idola fabricatus.

Eccl. 11.

Luc. 10.

Exod. 24. & 34.

Exod. 32.

Sic nimirum, ſic plerumque contingit, vt qui propria non contentus, alienæ progreditur ſaluti conſulere, ſui potius cogatur periculum ſuſtinere, cumque alij, velut inter procelloſa naufragia palpitanti, manum porrigit, ipſum quoque præcipitem vorax fluctus inuoluit. Tutius ergo eſt ſub huius vitæ nocturna caligine, nos in littore poſitos nauigantibus lumen ingerere, quam ad eos compaſſionis gratia cum propriæ vitæ periculo peruatare; quatenus ipſi per nos dato recti curſus indicio, ſinum tuti portus attengant, non autem nos ad eos tranſfretantes vorago ſpumoſi maris abſorbeat. In vertice montis R[illegible]dim Moyſes orabat, & duce Ioſue, Iſrael in conualle pugnabat. Sed ſi Moyſes in adiutorium populi ſui ad campeſtria deſcendiſſet, Amalech procul dubio Iſraelitarum cædentium terga percuteret, Si ille manus ad corripienda arma depoſuiſſet, facta ſuorum ſtrage, facilem victoriam aduerſariis triumphantibus præbuiſſet. Quod nimirum patenter agnoſcitur, ſi ipſa ſacræ hiſtoriæ [illegible] ſubtiliter attendatur, vbi dicitur: *Quia cùm leuaret Moyſes manus, vincebat Iſrael, ſin autem paululum dimiſiſſet, ſuperabat Amalech.* Orantis ergo manus, manus præliantium roborabat, & quia [illegible] imbelles ad cælum patebant, iccirco illæ dimicantes victoriam cæſis hoſtibus obtinebant. Illarum quidem fuit pugna, ſed iſtarum non ambigitur fuiſſe victoria, quia vt illis daretur vincere, iſtæ meruerunt diuinitus impetrare. At contra, Balaam filius Beor, qui ad prælium cum Madianitis egreditur, cum his, quos iugulare decreuerat, gladio trucidatur. Et iure, qui proprio non eſt contentus officio, diſcrimini redditur obnoxius alieno. Infelix meruit inter bellantium cuneos hoſtilibus gladiis confoſſus occumbere, qui in pace poſitus per Prophetiæ oraculum ipſius belli potuiſſet exitum renuntiare.

Exod. 17.

S[illegible] Iſrael[illegible] victoria [illegible] peccatoribus [illegible]

Num. 31.

CAPVT XXVIII.

De libertate, & diſcretione Eliſæi.

NEquaquam ſic Eliſæus, qui nimirum [illegible] tam regem Iſrael aduerſus Moab properantem, non ad bella ſecutus eſt, ſed tantum ſufficere credidit, quod ei ſucceſſum belli & ad futuram conciſis hoſtibus victoriam prædixit. Sed cur dicimus, quia nequaquam in prælium regia caſtra ſecutus ſit, cum & Naaman de te-

4. Reg. 3.

moris Syriæ [illegible] v[illegible]e, & oſtio [illegible] A ſuæ cum [illegible] humiliter aſſiſtente, [illegible] non ianuam [illegible] nuntium potius [illegible] mandauit. Et certè [illegible] dorum [illegible] randus eſſe videtur. Sicut enim [illegible] hiſtoria, *Princeps erat militiæ,* [illegible] *magnus apud dominum ſuum, & honoratus.* [illegible] enim dedit Dominus [illegible] ſalutem Syriæ. Erat inſuper, ſicut ſcriptum eſt, vir fortis & diues. In ipſa etiam expeditione [illegible], ſubſtantiæ facultate non erat omnino vacuus. Tulerat enim [illegible], ſicut legitur, decem talenta argenti, & ſex mille aureos, decem mutatoriis [illegible] veſtimentorum, quæ etſi [illegible] Scriptura non dicat, grauibus [illegible] tamen [illegible] conmmerata ponderis pretioſa fuiſſe quis ambigat? Quanti ſunt hodie qui Monaſticæ inſtitutionis profeſſione cenſentur, quibus ſi tam potens, tamque famoſus vir pro foribus [illegible] aſſiſtere, mox etiam feſtinantes [illegible] occurrerent, vt progrederentur humiliter [illegible] : & non tam quæ vtilites [illegible], quam quæ libenter audirentur [illegible] verba proferrent? Qui etiam ſi [illegible] rogarentur, nequaquam ſuſcipere oblata [illegible], præſertim ſi aliquantulum [illegible] alendorum fratrum ſibi conſcientus [illegible] Eliſæus autem Spi[illegible] diſcipulo [illegible] fidei [illegible] licet [illegible] filios ſub diſciplinæ ſuæ ma[illegible] [illegible] pecuniam ſpreuit, [illegible] vicem recipere [illegible] ne videlicet, quod gratis ac[illegible] inuitiam vendere videretur. [illegible] Naaman nequaquam ſuper[illegible] non aſſurrexit, ne videlicet [illegible] terrena adhuc gloria [illegible] etiam exhiberet: nimirum tam [illegible] Apoſtolicæ dignitatis imaginem præſe[illegible] Paulus poſtmodum expreſſam re[illegible] dicens: *Quamdiu ſum Apoſtolus Gentium, miniſterium meum honorificabo.* Numquid enim miniſter humilitatis exiſtimandus eſt, D [illegible] ſuperbè fixiſſe pro foribus, qui de monte Carmeli in quo manebat, cùm fœmina ſe [illegible] perrrain, & Sunamitem illam non ſolum [illegible] tum inſuper eſt ſecutus? Nam [illegible] *Viuit Dominus, & viuit anima [illegible] dimittam te.* mox ſequitur Scriptura dicens: *Surrexit, & ſecutus eſt eam.* Numquid etiam copioſa munera tumidi faſtus ſupercilio [illegible] qui a viro quodam de Baalſaliſa venien[illegible] viles hordaceos panes charitatiuè ſuſcipere non deſpexit?

Ibid.

Pro [illegible] Eu[illegible] pau[illegible] pertas.

Rom. 1.

4 Reg. 4.

Sed hic dum Prophetæ obſtaculum, ne tamidæ elationis arguatur, apponimus, in noſmet ip[illegible] exactoriæ quæſtionis aditum aperimus. E Poteſt enim aduerſus hæc quæ proponimus, quæſtio huiuſmodi fieri: Si tantus Propheta, & panes de manibus efferentis accepit, & exire de [illegible] mo fœmineæ ſupplicatione conſenſit. qua ratione Monachus, vel ſæculum frequentare non audeat, vel ſuſcipere munera difficiliùs acquieſcat? Ad quod nos ſub compendio reſpondemus [illegible] nequaquam quid accipiendi licentiam M[illegible] ho prorſus abſcidimus, ſed quo id temperatius, & cum diſcretione fiat, cùm fraterna deuotio poſtulat, ſuademus: nimirum vt necidiamquæque, ſicut Propheta panes quibus A indigebat, accipiat: & quæ ſuperflua iudicauerit, ſicut ille pecuniam, non admittat.

Quòd autem Eliſæus ad reſuſcitandum Sunamitis filium, de montana remotione deſcendit, huius temporis Monachis potiùs eſt venerationi habendum, quàm imitandum. Liceat ſanè Monacho ad ſæculum ex voluntate recurrere, quoties mortuum hominem ad vitam potuerit ſuſcitare. Illud namque Propheticum iter omnino cognoſcitur, & virtute plenum per reſurrectionis humanæ miraculum, & typicum per ſignificationis interne myſterium. Quid autem ſignificet non otioſum credimus, ſi breuiter apponamus. Sunamitis nempe filium B puer ab Eliſæo miſſus cum baculo non reſuſcitauit; per ſemetipſum verò Eliſæus veniens, ſeque ſuper mortuum ſternens, atque ad eius membra ſe colligens, hac illacque deambulans, & in ore mortui ſepties aſpirans, hunc ad rediuiuam lucem protinus per myſterium compaſſionis animauit. Auctor ſiquidem humani generis Deus quaſi mortuum puerum doluit, cùm extinctos nos iniquitatis aculeo miſeratus aſpexit. Et quia per Moyſen terrorem legis protulit, quaſi per puerum virgam miſit. Per legem quippe Deus virgam tenuerat, cùm dicebat, *Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur.*

Sanctorum geſta veneranda potius quàm imitāda ſæpius ſunt.

Exod. 20. & 21.

A peccati igitur morte lex nos ſuſcitare non C valuit, ſed ad ſtatum vitæ Deus aſpirata manſuetudinis gratia clementer erexit. Sed puer cum baculo mortuum ſuſcitare non valuit, quia Paulo atteſtante, *Nihil ad perfectum adduxit lex.* Ille autem per ſemetipſum veniens, & ſuper cadauer ſe humiliter ſternens, ad coæquanda ſibi mortui membra ſe collegit: *Quia cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt ſe eſſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo.* Huc illucque deambulat, quia & Iudæam iuxta ſe, & longè poſitas gentes vocat. Super mortuum ſepties aſpirat, quia ad perceptionem diuini muneris gratia ſeptiformis Spiritus in peccati morte iacentem inflammat. Moxque viuens exurgit, quia is, quē D terroris virga ſuſcitare non potuit, per amoris ſpiritum puer ad vitam rediit.

Hebr. 7.

Philip. 2.

4. Reg. 4.

Quis ergo Propheticum diſcurſum iure audeat in exemplum trahere, cuius nimirum conſtat, quia neque virtutem, neque myſterium poſſit æquare? Excubet igitur aſſiduè bellator Chriſti in procinctu cœleſtis militiæ lorica munitus fidei, pro caſtris ſui Imperatoris ad dimicandum paratus ſemper aſſiſtat, ne forſaſſis extra caſtra vagantem reperiens cum gladius hoſtilis abſumat. Donec Abner commilitonum caſtris interfuit, aduerſariorum cunctis terribilis extitit. poſtquam verò arma depoſuit, rudioris adhuc militis gladio, cæſi nuper Aſael pœnas exol- E uit. Vriæ quoque ſi propriæ domus hoſpitium placuiſſet, ſententiam procul dubiò regiæ indignationis, ac fraudis euaderet. Sed quia extrinſecus in alienis, quàm in proprio dormire cubiculo maluit, auctores ſuæ mortis litteras ad caſtrorum Vrbem obſidentium principem reportauit.

2. Reg. 2.

2. Reg. 11.

CAPVT XXIX.

Quòd hoc tempore prædicatio non, ſicut olim, ſit admodum fructuoſa.

ET quidem fuit olim tempus, quo bona annuntiantibus mundus egebat, ſed lapſa ſunt, ac euoluta tempora, quibus religioſus quiſque poterat ſæcularibus [illegible] conſulere, & in mente carnalium ſpiritualia non inutiliter ſeminare. Nunc ita felices quique verba vitæ tabulas depingunt, & ſalutaribus morinibus aures adhibent, & tamen tenuare declinant. Porro ſi fidei oculos ad [illegible] reducimus, velut fructuoſos ramos [illegible] degeneraſſe virulamina, præſertim in hoc præſens ſæculum [illegible].

Ionæ 3.

Quis enim non miretur, quod Niniue ſpacioſa nimis & incomparabilis ciuitas, ad vocem vnius hominis tam facilè à ſua prauitate conuerſa eſt: & innumerabilis populus, non ſolùm cum paruulis & mulieribus, ſed etiam cum iumentis ad pœnitentiam reducitur? Quis hoc tempore, non dicam infirmæ ætati, vel ſexui, ſed ipſis etiam viris præſumat ieiunia indicere, vt nec aquam bibere, nec quidquam omnino cibi liceat deguſtare? Ecce apud Gentiles bruta etiam pecora ad Prophetæ vocem eridiſſimos cibos [illegible], cùm & ipſi homines ſub Euangelica diſciplina, vltra diem ieiunare [illegible] ad pœnitentiam vno prædicante vnanimiter conſentiunt, ipſi prædicatorum [illegible] indeſinenter audiunt, & obedire nullatenus [illegible]. Quis etiam non obſtupeſcat, quòd omnes viri Iuda & Beniamin, quicumque vxores alienigenas [illegible] rant, ad prædicationem Eſdræ Sacerdotis non ſolùm illicita connubia diſſoluerunt, ſed & omnem ſobolem quæ ex eis genita fuerat, abiecerunt? Quis neſcit quantus virorũ amor circa vxores proprias vigeat, quantaq; circa filios pietas paternum pectus aſtringat? Quis ignorat ad diſſoluendum duplex hoc [illegible] vinculum, quo mœrore, qua amaritudine [illegible] tum, vt certa humana conterere? Quo vehementiſſimi doloris incendio paternus affectus, coniugalis animus compulſus eſt æſtuare? Habebant tamen veram circa Deum pietatem, ad nihilum redegerunt [illegible] pietatis imaginem [illegible], ut vt eſſent in ſpiritu veraces [illegible] contra carnem & ſanguinem laudabiliter rigidi. Armauerunt ſe contra iura naturæ, vt naturarum Auctori fideliter militarent. Obliti ſunt erga filios quod fuerant genitores, vt veri Patris [illegible] adhærebant: hæc dixit, atque vt ſupernæ pacis ſibi fœdera reſtituerent, coniugalis [illegible] copulam [illegible]. Neſciunt ſeruare matrimoniis fidem, vbi fides melius ad proprium recaleſcit Auctorem. Quibus [illegible] conuenienter aptatur quod per Moyſen dicitur: *Qui dixit patri ſuo & matri ſuæ, neſcio vos: & fratribus ſuis, ignoro vos, & ne [illegible] filios ſuos, hi cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum ſeruauerunt.*

Ecce quomodo verbi Dei prædicatio apud Chriſtianos viluerit.

1. Eſd. 10.

Quàm viriliter olim Iſraelitæ contra carnem & ſanguinem dimicauerint.

Quis, rogo, nunc poſſit inceſtuoſa coniugia quantumuis inſtantiſſima prædicatione reſcindere? Quis valeat, non dicam populum, ſed vel vnum hominem ad illiciti matrimonij repudium prouocare? Clamant ſacri Canones, humanæ in tantum ſcelus vindicant leges, obſiſtunt Prædicatores Eccleſiæ, & cuncta hæc per-

A [illegible] ritum po- [illegible] menta compingant. [illegible] ſuper [illegible] ſicut noſtis, per Romanæ Sedis Antiſtitem [illegible] congregatum eſt Synodale Concilium, [illegible] omnes [illegible] iuxta Canonum Decreta, Eccleſiaſtica iura [illegible].

Sed quis ex tot millibus [illegible] vnum vidit ab infauſti [illegible] diuulſum? Immò ne [illegible] clamitantis abſorberetur hiatu [illegible] poſt hæc, Eccleſiæ limen terere [illegible] ſta conſiderans, ab eorum ſe [illegible] miliaritate [illegible] mouit. In omnes itaque letalis lepræ contagium ſerpit, quia nimirum omnes [illegible] plices Apoſtolicæ excommunicationis [illegible] aſtringit. [illegible] per titulis [illegible] ſolummodo [illegible] perſiſtare maluerit, præſertim ſi ſanguinis [illegible] ſtantiæ dentibus affluit, [illegible] cenſis ſobolis [illegible] taris infamiam [illegible] à Deo [illegible] recedere, [illegible] glutinum diſſ[illegible]. Si vero his contraria [illegible] neque [illegible] calamitatis [illegible] tate percellantur, ipſe [illegible] conſanguini lineam texit, & inaudita [illegible] per multa argumenta [illegible] quoſdam in [illegible] allegationis teſtimonium adducit, quos [illegible] per vitæ terminum

Nulla habenda eſt conuerſatio cum excõmunicatis.

C blate [illegible] medio [illegible]. Ipſe [illegible] me [illegible] teſtimonium impingat, exaggerat [illegible] adminiculum, quo [illegible] ratio [illegible] poſſit, ii q[illegible]

[illegible] Monachus [illegible] vitæ ſuæ [illegible] deſerat, vitamque ſuam [illegible] lucrandi [illegible] inania ſectando, con[illegible]. Quis enim Sambuiacus noſtræ commiſſionis inſtinctu [illegible] ſponte [illegible] fuit? Quis alieni iuris violenter [illegible] ſolo expulſus in patrimonia ſua [illegible]. Quis in campo bellicoſis armatorum [illegible] conſtipatus, ex æquo [illegible] gredi potuit [illegible] culoſeque [illegible] ne tepedaue. Quis ex tot [illegible] præfixam chirographo terminis indulſit [illegible] debitor creditoris hæredibus bonæ fidei [illegible] ſeruauit? Omnia [illegible] confuſa [illegible] tis ac fidei decreta con[illegible]. A Iudicibus iuſtitia venditur. A Legiſperitis veritas tenebroſo cauillatoriæ argumentationis [illegible] fuſcatur. Venales ſunt ſiquidem leges, & pecunia iuſtificat delinquentes. Aurum nunc ipſis Senatoribus præſidens in tribunalibus iudicat, & v[illegible] imperator quidam pragmaticæ ſanctiones [illegible] promulgat. [illegible] enim Rex in ſecretarijs [illegible] tis de regni ſtatu, de rerum ſumma del[illegible], quodammodo ſic aurum & latet in occulto, & ſententiam depromit in publico. In [illegible]

Quàm ſit periculoſũ Monacho ſua [illegible] deſerere uoũ.

D

E anguſto concluditur, & decretis negotiis [illegible] los iudiciales apponit. Plerumque enim quos cauſa condemnat: mendax pecunia præmio dignos procaciter aſſeuerat: [illegible] conſcientia teſtatur innoxios, ſtatuit impia [illegible] iudicibus reos. Nummus nempe [illegible] legibus [illegible], atque ad ſuum intellectum obſcuras ſententias falſus interpretator inflectit. [illegible] cor Iudicum circa diuites oleo [illegible] emollit, erga pauperes verò ad exercendum [illegible] rigidæ animaduerſionis impellit. Nunc [illegible] auaritia malorum omniũ radix, vberius pullul[illegible], &

Auaritia omnium malorum radix.

& tanquam vitoiæ propaginis ramos per totum A
orbem feralium vitiorum portenta dilatat.

CAPVT XXX.

Quòd nunc omnia vitiorum monſtra feraliùs vigeant.

HÆc nimirum tempora Apoſtolico denunciantur oraculo, dum Timotheo futura prædicit: *In nouiſſimis*, inquit, *diebus erunt tempora periculoſa, & erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus inobedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores,* B *proterui, tumidi, voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes*: atque his præmiſſis, illicò ſubiungit: *Et hos deuita.* Numquid vſque ad mundi huius terminum Timotheus peruenturus erat, cui cùm prauitates hominum in nouiſſimis diebus futuras Apoſtolus enumeraret, protinus vt deuitaret, adiecit? an potius in vnius perſona diſcipuli, illis mandatum hoc communiter indidit, quos adhuc deputatos officio iuxta finem ſæculi fore prævidit? igitur dum non dicit: His prædica, his verba vitæ denuntia; ſed hos deuita; profectò moderuæ temeritatis inſolentiam arguit, atque ab infructuoſa tumidos quoſque prædicatione compeſcit. C

2. Tim. 3.

Quid ad hæc nos Monachi dicimus, qui menſuræ noſtræ metas excedimus, atque ius nobis alieni muneris vſurpatoriè vendicamus? Si Paulus diſcipulum in hoc ipſo ſpecialiter conſtitutum ab incorrigibilium prædicatione prohibuit, qua nos audaciæ nota corripimur, qui nequaquam nobis delegato prædicationis officio, importunè noſmetipſo ingerimus; & noſtra ſalute poſtpoſita, alienis quaſi profectibus inaniter inſudamus?

Cedat ergo, cedat ſterilis cura negotij. Superfluum iudicetur infructuoſo indulgere labori. In ſemetipſa mens totis collecta viribus redeat: aduerſus infatigabiles aduerſarios peruigil ſe ad certamen accingat. Charitatis quidem viſceribus erga omnes intrinſecus affluat, ad exteriora verò ſe cauſa alienæ ſalutis extendere ſupernacuum ducat. Ad D ſe venientibus monita ſalutis impendat, nullius hortatu leuiter propriæ quietis lucra poſtponat. Imperialis edicti pagina veredario diſcurrente deſertur, bullatæ nobis apochæ ab Auctore Sedis Apoſtolicæ diriguntur; Synodus congregatur, religioſis viris totius Concilij ſumma committitur. Solotenus illicò ſe Monachus flectat, honorem ſacris litteris reuerenter exhibeat: huius tamen expeditionis munus à ſe alienum irretractabiliter ducat, reputans intra ſe: quid mihi cum regibus terræ? quid mihi cum Synodali conuentu? Sufficiat mihi peccatis meis flendis inſiſtere: ſatis mihi ſit me huic mundo mortuum exhibere. E

Non debet Monachus ſe Regum negotiis ingerere.

Nolite, quæſo, Monachi, nolite ſub Eccleſiaſticæ compaſſionis ſpecie regum aulas irrumpere; nolite aures Principum velut ſalutaria ſuggerendo, faſtidioſa importunitate pulſare: Credite experto, credite in huius gratiæ ſtudiis non leuiter fatigato. Imperatoriæ namque maieſtati ſæpè quæ ſuggerenda videbantur, expreſſimus, à ſummis Pontificibus inuitati, Synodalibus Conciliis interfuimus: ſed qui hoc tempore iſta proſequitur, tanquam ſi ſemina credere arenoſis littoribus videatur.

CAPVT XXXI.

Quòd in Synodo Monachus ad Epiſcoporum inuidiam liberè loqui non audeat.

SÆpe namque in Conciliis Synodalibus poſiti, quoſdam ſibi feraliter conſcios præſidere in numero Sacerdotum vidimus, non modò ſui ſecuros, ſed vitro etiam ad aliorum crimina defendenda impudenter accinctos: qui nimirum, vt ferebatur, & cum Simone priùs emerant, & cum Giezi poſtmodum chariſmatum dona vendiderant. Quorum tanta vis erat ad excuſandas excuſationes in B peccatis, vt inter cætera mala, etiam Simoniacæ hæreſeos non modò defenſores, ſed viderentur potius aſſertores. Quis ad iſtorum inuidiam Monachus mutire præſumeret? Quis ad arguenda crimina, vel iuſtitiam declarandam, vendicare ſibi ius libertatis auderet? Illicò ſæuirent, illicò in nos duræ ſuggillationis arma corriperent, & præmiſſo iurgio, ſilentium imperarent, inter ſe ſcilicet hoc modo inuicem conquerentes: Ad concilium hoc iudicantium conuenimus.

Act. 2.
4. Reg. 5.

Sed, ô noua præſumptio! mortuorum ſententiis ſubiacemus, & Epiſcoporum ſunt iudices facti, qui legaliter ſub eorum fuerant legibus conſtituti. Quibus aliquando reſpondemus: Venerabi- C les Patres, & nomini, ſicut vobis ſpecialiter prærogatum eſt iudicare, ita etiam minoribus Eccleſiæ membris competit quod ſentiunt in commune conferre: nec vlla Canonum auctoritas prohibet, iuniores, quæ Eccleſiæ ducunt profutura depromere, dum tamen ventilata negotia Pontificalis iudicij debeat clauſula terminare. Si quando ergo hoc, aut aliquid huiuſmodi illis cum humilitate ſuggeritur, nequaquam patienter admittitur: ſed quidquid à nobis in Synodo dictum eſt, totum ad inuidiam noſtram ſuperbo vocabulo iudicium nuncupatur.

Melius ergo eſt vt Monachus in ſua cella maneat, quã Synodi negotiis ſe interponat.

Hæc breuiter iccirco perſtrinxerim, vt in me quilibet inexpertus diſcat, ſibimet etiam à talibus declinare quàm diligenter expediat. In vno ſiqui- D dem præuadante colligitur, verum à ſubſequenti exercitu ignotæ aquæ tutò fides habeatur. Protinus ſe ab impetu proprij curſus inſtitores venalium reprimunt, cum vel vnum ex ſuis redire à nundinis vacuum non diſtractis mercibus cernunt. Quem ruralibus curis intentum frequenter ſeges negata deluſit, quamplures à ſterilis anni cultura compeſcuit. Cùm ſcrutator fluctuum labore fruſtratus, vacua laſſus lina reportat, facilè iam nudatos à perluſtrandis inopis aquæ finibus reuocat. Sic nimirum me, non mihi ſoli, ſed & cunctis fratribus meis talia tentaſſe ſufficiat, vt dum vnius labor inutilis fuiſſe perpenditur, non vni, ſed multis à ſuperuacui laboris impendio cautela præbea- E tur.

CAPVT XXXII.

Quòd Monachus ſe à mundo cohibeat, & Dei iudicium ſuis ſemper oculis anteponat.

QVisquis ergò Monachus perfectionis culmẽ feſtinat attingere, intra remotionis ſuæ ſe clauſtra cohibeat, ſpirituale otium diligat: diſcurrere verò per ſæculum, velut merſare ſe in lacum ſãguinis perhorreſcat. Tot enim criminum magis ac magis in dies mundus contaminatione polluitur, vt quælibet ſancta mens ſolâ eius conſideratione B fœderur. Et dum veteribus noua ſemper augentur, quid aliud agitur quàm Antichriſti via proculdubio ſternitur, vt iam vltra finem ſæculi in mundũ veniens, ſine offendiculo liber ingrediatur? Et cùm illius via nihil aliud prorſus quàm noſtra ſint abſque dubio ſcandala, eadem cauſa debet veſtigia noſtra compeſcere, quæ illi ſpondet liberis poſſe greſſibus aduentare.

Via Antichriſti noſtra ſunt ſcandala.

Reprimatur ergo quilibet frater nunc in anguſto ſuæ remotionis ergaſtulo, vt infinitæ magnitudinis domus ſibi pateat in cælo. Hieremias ait: O *Iſrael, quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſsionis eius: magnus, & non habet conſummationem, excelſus, & immenſus!* Nunc ſe vinculo diuini C timoris obſtringat, vt poſtmodum ius veræ libertatis obtineat. Requieſcens in Chriſto, reputet nil ſibi commune eſſe cum mundo; vt quod Ioannes Apoſtolus iubet, non ſolùm corde, ſed & corpore ipſo conſeruet: *Nolite*, inquit, *diligere mundum, nec ea quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundum, non eſt charitas Patris in eo.* Clareſcat ſeruum Chriſti, nulla mundum affectione cordis diligere, atque ad hoc probãdum corporalibus etiam hunc faſtidiat greſſibus frequentare. Ipſa porro corporalis abſtinentia piæ mentis odium comprobet, vt quo quiſque à noxia mundi notitia magis alenatur, eo arctiori Deo familiaritate iungatur. Nunc flebilis, & mœrens defixos in terram oculos teneat, quos ad eum D videndum, qui venturus eſt in nubibus cæli cum poteſtate magna, & maieſtate, tunc lætus attollat, ſicut ſcriptum eſt: *Reſpicite, & leuate capita veſtra, quoniam appropinquat redemptio veſtra.*

Baruch 3.

2. Ioan. 2.

Matth. 26.
Luc. 21.

O quàm ad pronuntiandum breuiſſima verba, quàm ad pertractandum medullitus infinita ſententia! videlicet cùm reprobi eiulantes tremefactis viſceribus dicent. *O montes cadite ſuper nos, & colles operite nos à facie Sedentis in throno.* Cum denique ſol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum, & ſtellæ cadent de cælo. Tunc nimirum cùm videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent ſe ſuper ſe omnes tribus terræ. Quæ autem mens humana concipere, quæ lingua valeat explicare quantum erit tunc Electorum gaudium, quàm E inenarrabilis lætitia Beatorum, cùm periclitante mundo, ipſi de cætero ſubiacere periculis deſinunt, & venienti immortali Sponſo accenſis lampadibus tripudiantes occurrunt? Cùm membra mundi ad perferenda tartareæ combuſtionis ſupplicia corruunt, ipſi ad percipienda inacceſſibilis gloriæ præmia felices aſſurgunt! Cùm illorum vitam repente mors immortalis intercipit, iſtorum mortalitatem virtute reſurrectionis abſorptam, incorruptio glorioſa conſumit! Hoc cunctis ſæculis admirandum ſingulare ſpectaculum inceſſanter ſibi mens ſancta proponat. Hanc tremendam venturæ diſcuſſionis imaginẽ aſſidua præ oculis meditatione depingat. Iam ſe vir electus ad tribunal raptum Iudicis depu- A tet: iam ſe in examine poſitum ad reddendam actionẽ diuinis quæſtionibus perurgeri formidabiliter penſet. Mundo ſe extraneũ reddat, vt Deo propenſioris gratiæ largitate familiaris adhæreat. Hoc itaq; modo mortuus viuat, à terrenis vexationibus ſe ſubtrahat: ac velut in ſepulchro iam poſitus, in ſolo Creatoris ſui deſiderio ſuauiter requieſcat. Sicque in Deo vita ſit eius abſcondita, quatenus apparente Chriſto, & ipſe cum eo apparere mereatur in gloria. Amen.

Luc. 23.

Matt. 24.

Matt. 25.

Huius mũdi membrorum ſupplicia, & præmia electorum.

Coloſſ. 3.

CAPVT XXXIII.

Hic Scriptor alloquitur venerabiles Monachos Petrum, & Albizonem.

B NVnc igitur, fratres chariſſimi, alter ſcilicet tenens forma cœnobitarum, alter imitãdum eremiticæ conuerſationis exẽplum, ad vos ſtyli huius articulum reuoco, vt quibus primordiũ incipientis intenditur, in eos etiã conſequenter peracti Opuſculi clauſula terminetur. Videris igitur quàm celeriter breuis hæc vita pertranſeat: videris quia mundus hic vicinum ſui terminum indiciis iam euidentioribus clamat. Tellus enim generalibus effœta humoribus; quodammodo inuita aratrum tolerat, dum ferre fructus ſuis cultoribus negat: & velut anilis aluus, dum ſanguis in corpore, vulua mar- C ceſcente, frigeſcit, etiamſi procreandi ſtudium non defuerit, ad gignendum tamen ſobolem non aſſurgit. Aqua etiam nihilominus ſterilitatem patitur, vt iam piſcator retibus impendium deneget, dum inopis capturæ quæſtus duris per elementum liquidum laboribus non reſpõdet. Nec te, aer olim fœcunde, prætercam, qui nunc, dum diuerſis tendicularum argumentis in volucrum captione non prouenis, nimirum aucupes caſſo labore fruſtratos, ad exercitium rurale remittis; & quos dudum ad ſublimia captandis tuis muneribus faciebas intentos, iam vt meminerint, cui ſubſtentandæ vitæ adminiculum acceptum referre debeant, almmæ terræ D reddis obnoxios: quiq; tunc largus quælibet groſſiora edulia tuis iubebas deliciis cedere, iam nunc ad te manum retrahens, vilia facis oluſcula, velut accuratas epulas, menſas diuitum infercire.

Egregium argumentũ à ſimili.

Mundus itaque, vt prædictum eſt, quaſi longo laſſatus iam ſenio per cuncta ſua membra probabiliter indicat, quia curſus ſui terminos diutius non elongat. Huc accedit, quod homines nunc in iuuentute ſeneſcunt, & iuuenili adhuc decore vernante intempeſtiuis canis verticem ſpargunt. Nimirum quos propria dictat ætas, immaturæ venuſtatis adhuc flore vireſcere, ſenex mundus quodam violentæ auctoritatis imperio ſecum præcipit decrepitos apparere. Quo fit, vt ſicut cauernoſæ arboris poma mox vt producta fuerint, ante ma- E turitatem corruunt: ita nimirum homines acerbo, vt ita dixerim, exitu priuſquam ad ætatis plenitudinem veniant, moriuntur.

Cur homines citius ſolito nunc moriantur.

Cùm itaque mundus præcipitem, & iamjam protinus præ oculis imminentem ſui curſus minetur occaſum, homines etiam quotidie immaturo præuenti rapiantur interitu, quid reſtat niſi vt hoc breui puncto, quo viuimus, lapſura quæque velut iam lapſa deſpicere, & ad ea quæ permanent, pleno feruidæ mentis ſtudeamus deſiderio feſtinare? Ecce non leuia currentibus præmia proponuntur, & itineris noſtri ſtadium quotidie breuiatur. Nulla ergo vitæ præſentis offendicula noſtri curſus iter impediant, nullas nobis moras carnalis illecebræ torpor innectat. Quiſque iam ad promiſſa munera

*abiectis, f. Perſpicacis fidei oculos dirigat, & * à brutis ignauiæ vinculis obuiantia quæque terrenæ prauitatis obſtacula robuſtæ ſpei penna tranſcendat. Ecce enim qui de longinquo vocauerat, manum iam appropinquantibus porrigit; & quaſi teneros filios vacillantibus nutantes poplitibus firmat, blandéque ac leniter in gremium ſuæ charitatis inuitat.

Hebr. 4. Adeamus ergo cum fiducia thronum gloriæ, arripiamus tantæ inſignia pietatis: & quod temeritatis fuerat quærere non promiſſum, pudoris ſit nolle ſuſcipere vel oblatum. Dedignemur iam cœnoſi huius mundi lutum ſæpius corporaliter terere, cuius amorem Deo inſpirante didicimus libero mentis pede calcare. Ab eo itaque, quem non diligit animus, ipſe etiam corporeus reprimatur inceſſus. indignum cenſeamus viſitationis noſtræ frequentia, qui de noſtra gliſcit triumphare ruina. Inimicitias mentis ipſa quoque teſtetur abſentia corporalis, nec crebrò noſtros mereatur ille diſcurſus, quorum fœdare conſueuit obtutus: ſolúſque in inſidiarum ſuarum foueas incedat, qui noſtris aſſiduè greſſibus deceptionum laqueos parat. Sic ſic fruſtratas fraudum ſuarum excubias lugeat, dum nobis in pace quieſcentibus nocturnæ noſtræ profectionis aditum callidus inſidiator explorat.

Sufficiat autem noſtræ diſcurſioni diuini campus eloquij. Per hunc campum iugiter gradiamur, in eo delectabiliter ſpatiemur. Licet illic liberis greſſibus per parilem ſacrarum hiſtoriarum planitiem currere. Poſſumus etiam per myſticæ intelligentiæ profunditatem quodammodo præruptorum illic montium celſitudinem rapere. Illic perfruemur fidelium amicorum dulci colloquio, illic diuerſi apparatus, epularúmque cæleſtium iuge conuiuium. His dapibus inhians fidelis anima, aſſiduæ lectionis alimento vegetata robur accipiat, & puriſſimæ orationis adipe ſaginata pingueſcat. Relinquatur fames ſæculi faſtidientibus conuiuium mundi. Nos autem illas didicimus epulas eſurire, quæ & famelicis ſatietatem aſſolent cum iucunditate tribuere, & tamen ſatiatis neſciunt faſtidium generare. Quæ nimirum epulæ & mentis noſtræ ſtomachum ſuauiter replent, & tamen cloacarum ſeceſſibus nihil debent. Nihil enim de ſe prorſus egeſtioni relinquunt, ſed ad præbendas vires per omnium ſe venarum poros, cunctorúmque viſcerum penitùs interna diffundunt.

A His itaque cæleſtis menſæ dapibus mens intenta inexplebiliter vacet: his oculus ſolerter inuigilet: Vt Monachus debeat modo valde dicere, & ſacræ lectioni vacare. lingua articulatis ſtyli verba percurrat: cor, quæ leguntur, intelligat, & myſterij latentis arcana reuoluat. Hoc pabulum ſacra animalia per aſſiduæ retractationis ſtudium iugiter ruminent, quæ nimirum à ventre ſcientiæ ad memoriæ guttur ſæpius iterata meditatione redundent. Has, inquam, dapes mens ieiuna ſemper eſuriat, ab his vero nunquam ſatiata recedat: ſed quò magis expletur, eò rurſus ad earum appetitum auidius accendatur: ſicque omnes ſenſus noſtros circa illas vitales epulas occupemus, vt cunctis cauſarum ſæcularium negotiis inſenſibiles facti, verè mortui mundo, ſoli viuamus Deo: quatenus ipſe auctor, & inſtru- B ctor feliciſſimi huius feruli, illis ſuis conuiuiis nos dignetur adſcribere, qui ex ore Veritatis merebantur audire: *Ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi Pater meus, regnum, vt edatis, & bibatis ſuper menſam meam in regno meo.* Luc. 22.

Omnipotens Deus, qui charitas eſt, fratres chariſſimi, ſancto cordi veſtro clementer inſpiret, vt pro me peccatore dignemini ſemper orare. 1. Ioan. 4.

SCHOLIA.

Concludendum eſt igitur, quia ſicut ab his cauendum eſt, quos moderna Synodorum Concilia ab Eccleſiaſtica ſocietate repellunt. ita & ab illis nihilominus declinandum, quos antiqui Patres eliminandos eſſe decernunt.] Hoc loco Beatus Damianus loqui videtur iuxta Eccleſiæ morem, qui eius ætate ſeruabatur. Ante Concilium enim Conſtantienſe in C vniuerſum prohibebatur fidelibus participare cum excommunicatis, *cap. Cautum eſt.* 11. *qu.* 3. & *cap. Cùm deſideres.* & alibi ſæpè. Verùm in Concilio Conſtantienſi, per Martini V. Conſtitutionem, quæ incipit: *Ad euitanda multa ſcandala*) quam & Leo X. in Concilio Lateranenſi, *ſeſſ.* 11. confirmauit, eaque refert *Martinus Nauarrus in Summa, cap.* 27. *nu.* 35. cuius adhuc meminit *Didacus, Couarr. in cap. Alma mater,* 1. *par. Relect.* §. 2. (decretum eſt, *Licere fidelibus communicare excommunicatis, exceptis duobus, iis videlicet, qui nominatim fuerint denuntiati, aut notorij Clericorum percuſſores.* Iuxta quod decretum, noſtri Doctoris zelum & ſententiam interpretabimur.

Sic nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,
OPVSCVLVM DECIMVMTERTIVM.

De perfectione Monachorum. Ad O... Abbatem Pompoſianum, eiúſque Conuentum.

ARGVMENTVM.

In hoc libello præceptòris, vt ita dicam, officio fungitur. Nam cùm Monachorum ſui temporis corruptos mores, & inſtituta deploraſſet, eoſdem ſaluberri-

Religioſorum renuntiatio, & debitum. Nonne melius eſt vt modicum id quod reſtat, plenè ſoluatur, & gratiam ſimul cum dignitate homo recipiat, quàm & quod datum eſt, perdat; & quod terribilius eſt, in Regis indignatione permaneat?

Dedimus, fratres, vt confidenter dicam, dedimus nonaginta libras argenti Regi noſtro Chriſto, pro cuius intuitu poſſeſſa reliquimus, coniugium ſpreuimus, eſum carnium deuitamus, mundi pompas, & gloriam perhorreſcimus, nitorem ſæcularis habitus humili veſte mutamus. Magna ſunt hæc, ardua ſunt, fateor, magniſque ſupernæ retributionis muneribus compenſanda, ſed adhuc reſtat vnde præfixum debeat pondus impleri, vt in gazophylacium Regis æterni mereatur admitti. Quæritis quid ſit hoc? Occurrit mihi protinus, vt vobis iſta reſpondeam: Obedientia, charitas, gaudium, pax, patientia, cæteræque virtutes, quas gentium Prædicator enumerat. Sed volo compendioſè perſtringere, quo menti veſtræ valeat faciliùs, ac per hoc arctius inhærere. Itaque nihil eſt aliud niſi feruor in Deum & mortificatio in remetipſo. Si enim Apoſtolica in nobis ſententia viueret, qua dicitur: *Semper mortificationem Ieſu in corpore noſtro circumferentes*, quia carnalis amor non haberet vbi ſe intra noſtra diffunderet, neceſſariò ſe omnis noſtra delectatio in Deum ſuſpenſa transferret, & illic noſter ignis exiliens viueret, quia intra nos diffundendi ſe ſpatium non haberet. Prudens etenim vir, & ad ſalutis ſuæ cuſtodiam vehementer intentus, tanta reprimendis vitiis ſollicitudine ſemper inuigilat, vt perfectæ mortificationis cingulo lumbos ſuos & renes, ventrem vnà cum lateribus vndique circumſtringat. Quod nimirum tunc fit, cum pruriens gula reprimitur, cum lingua procax ſub ſilentio cohibetur, cum auris à detractionibus clauditur, cum oculus aſpectare quæ ſunt illicita, prohibetur, cum retinetur manus, ne crudeliter feriat, pes ne vagabundus inaniter pergat, cum reſiſtitur cordi, ne proſperis alienæ felicitatis inuideat, ne quod ſuum non eſt, per auaritiam concupiſcat, ne ſe ab amore fraterno per iracundiam diuidat, ne ſe ſuper cæteros arrogantèr extollat, ne titillanti luxuriæ ex delectatione conſentiat, ne ſe vel in mœrorem immoderatius deprimat, vel lætitia lenocinantem reſoluat. Quia igitur humana mens penitus vacare non valet, vt cuiuſlibet rei ſe amore non occupet, cum hoc virtutum muro vndique circumcluditur: quia ſe circa ſe nequaquam dilatare permittitur, ſupra ſe neceſſe eſt rapiatur.

Galat. 5.

Feruor in Deum & mortificatio.

2. Cor. 4.

CAPVT III.

Quòd neceſſe ſit terram noſtri cordis excolere, ſi de ampla volumus poſſeſſione gaudere.

HOc itaq; modo cum mens noſtra in ſuo competit auctore, quieſcere, & ex illa iam dulcedinis intimæ ſuauitate guſtare; mox quidquid diuinæ legi iudicat eſſe contrarium, reſpuit, quidquid à ſupernæ iuſtitiæ regula diſcrepat, abhorreſcit. Hinc planè vera mortificatio naſcitur: hinc fit, vt homo Redemptoris ſui baiulans Crucem, mundo mortuus videatur. Itaque iam non fabularum gaudet ineptiis, non otioſis acquieſcit diffluere verbis; ſed pſalmis, hymnis & canticis ſpiritualibus vacat, remotionem quærit, latibulum expetit; colloquentium officinas publicum, clauſtra Monaſterij focum deputat; angulis gaudet, ſecreta rimatur: & vt liberius conſpectui ſui Creatoris aſſiſtat, in quantum præualet, etiam colloquia humana declinat.

Bona quæ ex quiete & dulcedine interna naſcuntur.

Hic itaque vir poſtquam vrbes hoſtium ſubruit, poſtquam regum in ſpelunca latentium colla calcauit, & perdidit, poſtquam maritima, campeſtria, ac montana regna ſubuertit, quid iam reſtat, niſi vt

A repromiſſionis terram cum triumphatore Ioſue tranquilla pace poſſideat? alioquin quid prodeſt, quod deſerentes Ægyptũ, diuiſo mari rubro tranſiuimus, ſi in deſerto nunc per quadraginta annorum ſpatia coarctamus: & nec ad ollas carnium redire iam poſſumus, nec terram lacte melleque manantem iure poſſeſſionis intramus? Dormimus, ſterrimus, & ſub ignauiæ torpore marcemus.

Meritò itaque nobis ad opprobrium dicitur, quòd ſeptem tribubus necdum poſſeſſiones habentibus idem Ioſue dixiſſe perhibetur, *Vſquequo*, inquit, *marcetis ignauia, & non intratis ad poſsidendam terram, quam Dominus Deus Patrum veſtrorum dedit vobis?* Stultus denique miles eſt, qui ſatagit vincere, B ſi non ſtuduerit antè pugnare; nimis delicatus eſt, ſi antè nititur obtinere victoriam quàm egrediatur ad pugnam. Fruſtratur agricola, ſi antequam deſudauit ſerere, ambiat triturare, cum conſtet, quia quiſquis deſiderat frumenta colligere, prius neceſſe ſit frutices ſimul cum vepribus extirpare. Et reuera diuina voce peccatori homini dicitur. *Terra tua ſpinas & tribulos germinabit*; vt autem terra iſta valeat eſſe ferax ſegetum, patiens ſit ante ligonum, & vomerum: quatenus diuerſis afflictionibus, perfectæque pœnitentię diſciplinis exculta, velut vberum prouentu frugum, ſic adornetur omnium fœcunditate virtutum.

Ioſue 18.

Gen. 3.

Ad hanc profectò agriculturam typicè impellebat Ioſue filios Ioſeph, cum eis de paruæ ſortis funiculo conquerentibus, diceret: *Si populus*, inquit, C *multus es, aſcende in ſyluam, & ſuccide tibi ſpatia in terra Pherezæi, & Raphaim, quia anguſta eſt tibi poſſeſſio montis Ephraim*. Nam, vt rem ad id quod propius adiacet, non incongruè referam, in anguſta ſe montis Ephraim poſſeſſione cohibuit, qui ſola B. Benedicti Regula contentus eſſe decreuit. Sed audi, quomodo te ad montem Ioſue nouus impellat, & ad latiora poſſeſſionum ſpatia feſtinare præcipiat: *Regulam*, inquit, *hanc deſcripſimus, vt hanc obſeruantes aliquatenus, vel honeſtatem morum, vel initium conuerſationis nos demonſtremus habere*. Ecce mons Ephraim. Sed quoniam anguſtam hic poſſeſD ſionem eſſe perpendit, mox ad altiora, ſimul & latiora tranſmittit: *Cæterùm qui feſtinant*, inquit, *ad perfectionem, ſunt doctrinæ Sanctorum, ſiue Collationes & Inſtituta Patrum*, & cætera: quæ quoniam vobis notiſſima nouimus, hic apponere ſuperfluum iudicamus.

Ioſue 17.

Regula S. Benedicti.

CAPVT VI.

De his qui Gabaonitarum imitantur exemplum.

SEd, ô vtinam, quia tepidi atque degeneres nequaquam ad altiora contendimus, huius ſaltem parui montis anguſtias nauiter ſulcaremus; vt nullus in eadem Regula mandatorum angulus ſub negligentia deliteſceret, quem noſtri laboris, E & exercitij aratrum non ſulcaret. Nam vbicumq; duriora, vel quantumlibet altiora præcepta conſpicimus, illuc aratrum noſtri ſudoris immittere, velut in præruptum montem, vel in viuum lapidem formidamus. Volumus ſiquidem annumerari inter cuneos militum, ſed inſignia non curamus habere virtutum. Ad oculos quidem hominum prætendimus honeſtatis imaginem, ſed in conſpectu occulti Iudicis habere negligimus veritatem. Nonnulli namque (quod ſine gemitu dicere nequeo) ſic ad nouæ religionis tranſeunt ordinem, vt tamen prætęritæ vitæ numquam deſerant vetuſtatem: hi nimirum Gabaonitæ ſunt, non Iſraelitæ. Notum quippe eſt, quod Gabaonitæ mortis timore perterriti, ad Iſraeliticum populum cum frau-

Contra eos qui religioſum habitũ induentes, veteres mores non exuunt.

de & calliditate venerunt, ita vt ſe veteribus veſtimentis induerent: panes etiam ſiccos, vtres, ſaccos, calceamenta, atque omnia ſimul inueterata portarent: quibus ſcilicet, poſtquam impetrato

Ioſ. 9.

fœdere vita donatur, conſequenter etiam fraus patefacta cognoſcitur, quos Ioſue comperto dolo ſub maledictione damnauit, & aquæ geſtatores, lignorumque cæſores perpetuo iure conſtituit.

Qui ſunt autem Gabaonitæ, qui ad Iſraelitas mortis formidine tranſeunt, niſi ij qui ad ſeruitutis diuinæ militiam non perfectionis amore, ſed tremefacti ſcelerum ſuorum immanitate confugiunt? Sed eorum nonnulli veſte, non mente mutati, ſiccos panes ad eſum portant, quia azyma

1. Cor. 5.

adhuc ſinceritatis & veritatis ignorant. Vetuſtis veſtibus conteguntur, quia in veteri adhuc homine conſtituti, nouum induere neſciunt, qui ſecundum

Ephes. 4.

Deum creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis. Poſtremo omnia videntur inueterata quæ geſtant,

Ibid.

quia in præteritæ vitæ vitiis perſeuerant, non ob-

2. Cor. 5.

temperantes præcipienti Apoſtolo, *Renouamini*, inquit, *ſpiritu mentis veſtræ*; nec illa eis ſententia congruit, qua dicitur, *Vetera tranſeunt, & ecce facta ſunt omnia noua.* Ad nouitatem quippe ſuperficietenus venientes, re ipſa in vetuſtate perſiſtūt, quia emendationem & nouam conuerſationem in ſuis moribus non oſtendunt. Tales itaque maledictione plectuntur, nec ad ſortiendam cum Iſraelitis hæreditatem aliquatenus admittuntur. Non enim ex illorū numero ſunt, quibus dicitur. *In hoc vocati eſtis, vt benedictionem hæreditate poſſideatis.* Aqua autem Inſipida eſt, & ligna dura. Ligna ergo cædere, & aquas vectare iubentur; quia guſtus intelligentiæ ſpiritualis ignari, duris atq; inſenſibilibus exterioris exercitij negotiis occupantur. Sic igitur aliquam quidem in exterioribus videntur vtilitatē Eccleſię ſeruiendo conferre: ſed quia ſeruiliter viuunt, hæreditatem inter Iſraelitas nequeunt poſſidere.

CAPVT V.

De iis qui eorum tenent figuram, qui ad maledicendum conſtituti ſunt in Hebal.

TAlium tamen nonnulli ſi frequenter admoniti fuerint, ſi eis correctionis ſeueritas adhibetur, ſi pœna grauis irroganda proponitur, ſi terror denique tremendi Iudicii intentatur, de ſeruitute ad libertatem veniunt, & ad capeſſenda cum cæteris iura hæreditariæ poſſeſſionis aſſurgunt. Quorum ſcilicet typum tribus illæ tenuerunt, quæ & priùs præcipiente Moyſe, deinde Ioſue exequente, ad maledicendū ſunt conſtitutæ. Sic enim Scriptura teſtatur: *Omnis populus, & omnes maiores natu,*

Deut. 27.
Ioſ. 8.

ducesq; ac iudices ſtabant ex vtraque parte Arcæ in cōſpectu Sacerdotum qui portabant Arcam fœderis Domini, vt aduena, ita & indigena, media eorum pars iuxta montem Garizim, & media iuxta montem Hebal. Porro ij qui ſtabant iuxta Garizim, benedicebant factores legis, qui verò iuxta Hebal, maledicebant tranſgreſſores legis. Quid enim deſignant iſti, qui benedictio-

Seruiendū Deo amore non timore pœnæ.

nis funguntur officio, niſi eos proculdubio, qui non pœnarum metu, ſed ſpe cœleſtium præmiorum, & perfectionis amore ad ſeruitia diuina confugiunt, & iugiter Deum ſanctæ conuerſationis operibus benedicunt? Quid autem illi qui ad maledicendum poſiti ſunt, niſi eos qui non amore perfectionis æſtuant, non deſiderio gloriæ cœleſtis anhelant, ſed ad hoc tantum quæ in lege præcepta ſunt, ſeruant, vt gehennæ pœnas euadant?

Ad maledicendum itaq; miſſi ſunt, vt dum maledicunt, ipſi ad conſcientiam redeant, & perpendentes pœnas in Scripturis peccatoribus conſtitutas, à peruerſitate peccandi ſe vel timore compeſcant. Hinc eſt planè quod illæ tribus quæ ad benedicendum conſtitutæ ſunt, nobiliores ſunt, filij videlicet vxorum, quæ autem ad maledicendum, ignobiles, vt puta ancillarum, id eſt, Gad & Aſer, Dan & Nephthalim, inter quos erat Ruben, qui maculauerat thorum patris, & Zabulon Liæ vltimus.

Qui ſint viri nobiles in familiis religioſis.

Notandum autem quia omnes ſtetiſſe circa Arcam fœderis, referuntur, quia omnes tam nobiles quàm ignobiles, ac per hoc ſiue tepidi, ſiue in Dei amore feruentes, à ſancta Eccleſia non recedunt. Hoc autem à Moyſe quidem præceptum, ſed longe poſt Ioſue eſt executione completum. Quid per Moyſen niſi Lex; quid per Ioſue niſi Euangelium figuratur? Benedictionem ergo iuſtis debitam, & maledictionem peccatoribus irrogandam, non ſolùm lex vetuſta prædixerat, ſed Euangelicæ nouitatis gratia manifeſtat. Sed quamquam iſti ſint nobiles, ideoque benedictionis potiantur officio; ignobiliores illi ac per maledictionis formidinem terreantur: quia tamen aduerſus hoſtes vnanimiter dimicant, quia communi laboris inſtantia promiſſam terram ſibi vendicare deſudant, omnes ſimul admittuntur ad ſortes, & non diuerſo iure fiunt ſibimet inuicem cohæredes. Verumtamen valdè clarius eſt, vt feruentes atque robuſti nobilium inueniamur titulis inſigniti, quàm molles in aliquo degeneri compellamur ignobilitate notari.

Fugiamus ergo Hebal, contemnamus multò magis & Gabaonitas, vt neque exterioribus implicatos ſeruilis nos conditio deprimat, neque ſolo gehennæ timore conſtrictos inter ignobiles filios deſidiæ torpor abducat. Vindicemus virtutum armis hæreditatem noſtram, vt poſſeſſionis noſtræ terminos aſſiduæ culturæ ſudoribus dilatemus. At fortaſſis deſides quique reſpondeant, quod filios Ioſeph tunc dixiſſe Scriptura commemorat: *Non poterimus*, inquiunt, *ad montana conſcendere, cùm ferreis curribus vtantur Chananæi, qui habitant in terra campeſtri.* Alta quidem petunt, ſed eos, qui in imis habitant, pertimeſcunt, quia ad arcem nituntur feſtinare virtutum, ſed carnalium vitiorum diffidunt ſuperare poſſe conflictum; quibus tamen ignobiliter requieſcere non cōceditur, ſed illicò reſpondetur: *Populus multus es, & magnæ fortitudinis, non habebis ſortem vnam, ſed tranſibis ad montē, & ſuccides tibi, atque purgabis ad habitandum ſpatia, & poteris vltra procedere.* Immo vt audaciam timidis præbeat, ipſe Deus omnipotēs clamat, *Ego ſum*, inquit, *qui delebo eos à facie Iſraël*: Et Ioſue cœleſtis militiæ bellatores hortatur, ac facilem de hoſtibus victoriam pollicetur: *Nolite*, inquit, *timere, nec paueatis, confortamini, & eſtote robuſti, diſperdet enim Dominus cunctos hoſtes veſtros, aduerſum quos dimicatis.*

Ioſ. 17.
Ioſ. 13.
Ioſ. 10.

CAPVT VI.

De his qui dum perfectionem in ſola conuerſione conſtituunt, conuerſis pœnitentiam non imponunt.

PRæterea, dilectiſſimi, vt vobis tamquam complicibus, & vnanimibus in Chriſto familiariter loquar, quamdam in plerìſque Monaſteriis teneri conſuetudinem nouimus, quam vt vitab diceris, humiliter ſuademus. Nonnulli namque Rectores fratrum plus tribuentes Monaſticæ Regulæ quàm expediat, quibuſlibet à ſæculo venientibus, etiam ſi grauiter lapſi ſint, aliam pœnitentiam non imponunt, niſi tantùm communem Monaſterij ordinem ſeruare præcipiunt: quod profe-

Recenter conuerſis alia pœnitentia à communi iniungenda.

ſto quàm ſit inconſideratum, quàm inhumanum, A quam penitus indiſcretum, quiſquis ſapit, intelligit. Hi nimirum auditores ſuos in Hebalitarum ignobilitate conſtituunt, dum pœnitentiæ feruorem tollunt, dum non poſt ſolutum debitum amore perfectionis ad alta conſcendere: ſed pœnarum ſemper terrore conſtrictos, & cautione fœnoris obligatos docent ſub degeneris ignauiæ torpore languere, vt non cum his qui iuxta Garizin ſunt, ſecurè Dominum benedicant: ſed circa Hebal potius cum ancillarum filiis maledictionum iacula pertimeſcant. Qui hæc enim agit, quid diſtet inter decem millia talenta & centum denarios, non attendit. Nam ſi ius diſcretionis inſpicitur, vnuſquiſque quo magis grauatur offenſis, eo maiori grauandus eſt pondere ſatisfactionis. B Facilius quippe debitor ſoluitur, qui mutuatus eſt vnciam, quàm ille qui libram: nec pari emendatione plectendus eſt, qui ouem rapuit, & ille, qui bouem.

Vſ. ſchol.

Nam ſi diligenter attendimus, ipſos quoque Apoſtolos diſciplinæ noſtræ principes, & Chriſtiani dogmatis duces, iuxta prioris vitæ culpas laborum inuenimus inter ſe inuicem habuiſſe diſtantiam.

Apoſtolorum pœnitentia.
Act. 8.
2. Cor. 11.
Ioan. 21.
Cur B. Ioã. Euãg quiete obdormiuit.

Nam Paulus quia ſe in nece Stephani crudelis admiſcuit, plura quàm cæteri, paſſionum ſupplicia tolerauit; Petrus autem nuptiarum ſordes abluit cruore martyrij; at Ioannes, quia virgo eligitur, cæteris omnibus plus amatur; & quoniam in puerili ætate mundo ſubtractus grauiter non deliquit, non pœnas martyrij patiendo, ſed ſuauiter & C quietè quaſi dormiendo migrauit. Et cùm Prædicator ille egregius dicat: *Ego ſum minimus Apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus quoniam perſecutus ſum Eccleſiam Dei*; cùm corpus ſuum caſtiget, ſeruitutique ſubjiciat: cùm quod aliis ipſe concedit, de Euangelio nihil accipiat, ſed de manuum ſuarum laboribus viuat; cùm ille plus omnibus laboret, & tamen non ſe comprehendiſſe formidet. Si ille, inquam, inter tam magnifica virtutum opera non confidit adhuc in Apoſtolatu: quid nos infelices & miſeri tantum præſumimus de noſtræ deſidiæ monachatu? Quiſquis ſane ad religionis huius ordinem confugit, finem malis imponit.

1. Cor. 15.
1. Cor. 9.
2. Cor. 4.
Philip. 3.

Sed quid prodeſt à peccatorum perpetratione deſiſtere, niſi & hæc ipſa quæ perpetrata ſunt, ſtu- D deat quis diſtrictæ pœnitentiæ ſatisfactione delere? Sed quia mihi fortaſſe non creditur, quid ex hoc in Paſtorali libro perhibeat beatus Papa Gregorius, inquiratur, vbi ait, *Admonendos eſſe qui peccata deſerunt, nec tamen plangunt, ne iam relaxatas æſtiment culpas, quas & ſi agendo non multiplicant, nullis tamen fletibus mundant.* Quæ videlicet tam plena, tam euidenti illic ſunt ratione digeſta; vt quiſquis diligenter illa perlegerit, ex hac re de cætero dubitare non poſſit: nos autem hic apponenda non ducimus, quia prolixitatis faſtidium deuitamus. Et reuera quomodo de reatus ſui relaxatione ſecurus eſt, qui ad locum pœnitentiæ ve- E niens, pœnitentiam non obſeruat?

S. Gregorii ſententia de pœnitentia. in lib. Paſt.

At fortaſſis objicitur quia præter id quod commune eſt, ſpeciale cuiquã venienti de ſæculo ieiuniũ in Regula non iubetur. Ad quod facilè reſpondemus: quia B. Benedictus ſua quidem præcepta Monachis edidit, ſed iudicantes de peccatoribus ſacros Canones non deſtruxit, immo omnia Catholica ſcripta firmauit: conuerſis planè dedit præcepta viuendi; peccatoribus autem pœnitentiam non donauit: alioquin murmurare poſſunt, & iuſtè conqueri tam ij qui in puerili ætate, quàm qui à grauibus cuſtodiri ad conuerſationem veniunt,

S. Benedicti diſcretio.

A ſiu eundem viuendi modum tenere cum his qui criminibus grauati ſunt, compelluntur. Nam ſi aliter ieiunare nunquam debemus, nec aliam agere pœnitentiam, niſi quæ in eadem Regula ſancta præcipiunt, cur ibi iuſſum eſt: *Vt ieiunium à Priore frangatur propter hoſpites, niſi præcipuus ieiunij dies ſit?*

S. Ben. Reg. cap. 53.

Ate nunc, lege, percurre, reuolue folia, ſolerter inueſtiga, & dies ille ieiunandi præcipuus, qui hic in tranſitu dicitur, oſtende vbi ſancti Doctoris auctoritate iubetur: & cum inuenire non poteris, neceſſario confitere, quia ſanctus Vir non ſola quæ ſcripſit, obſeruare nos voluit: & dum ſua condidit, edicta Patrum præcedentium non caſſauit. Sed ne me quis temeritatis inceſſat, tamquam qui B ſacrum ordinem derogando dijudicem, atque deprehendam, nos ſanctæ profeſſioni tantum tribuimus, vt & ſecundi certum Apoſtolici ordinis, & ſecũdum nihilominus fateamur eſſe Baptiſmum. Sed dico quod dictum eſt, cum Princeps Apoſtolorum quibuſdam ad conuerſionem venire volentibus dicat, *Pœnitentiam agite & baptizetur vnuſquiſque veſtrum*; qua igitur mente ſecurus eſt, qui tranſactas culpas flere negligit, quando ipſe ſummus Paſtor Eccleſiæ huic etiam Sacramento addendam pœnam credidit, quod principaliter peccata dimittit? ſancta nimirum Regula illis eſt ſub tanta diſcretionis arte diſpoſita, illis ſpecialiter ſub tantæ moderationis libramine temperata, qui ſpontaneo deſiderio, & perfectionis amore gratis ſæculum deſerunt, non C propter eos, qui ſcelerum immanitate deterriti, fugere neceſſariò compelluntur. His, inquam, qui amore veniunt obedientiæ, non his qui trahuntur timore gehennæ. Deſiderantibus ſcilicet augere gratiam, nec præcauentibus vitare vindictam. Quod in ipſo libri principio manifeſtè colligitur, ſi ad quem ſua verba Spiritus ſanctus dirigat, ſubtiliter attendatur.

Religioſa profeſſio eſt ſecundus Baptiſmus.
Act. 2.

Spiritum ſanctum dico. Neque enim Vir ſanctus, tantæque cultor humilitatis prorſus vt ſuo verba prorumperet, magiſter in cathedram, & præcipuè pij Patris ſibi priuilegium vſurparet, dicens: *Auſculta, ô fili, præcepta Magiſtri, & inclina aurem cordis tui, & admonitionem pij Patris libenter excipe.* Sed ille ſeruum ſuum propriæ vocis organum fecit, qui ſimiliter in ipſo vaticinij incipientis exor- D dio clamare per Iſaiam cœpit, *Filios, inquit, enutriui, & exaltaui.*

Religioſorum fundatores ſunt organum Spiritus ſancti.
S. Bened. Reg. cap. 1.

Videamus ergo cum ſcribere incipit, quibus verba dirigit, ad quod hominum genus omnem vim ſecuturæ elocutionis intendit: ait enim, *Ad te ergo nunc meus ſermo dirigitur, quiſquis abrenuncians propriis voluptatibus, Domino Chriſto vero Regi militaturus, obedientiæ fortiſſima, atque præclara arma aſſumis.* Quantum ergo ex ſancti Viri verbis colligere poſſumus, magis ad diſcendam obedientiam, quàm ad peragendam pœnitentiam Regulæ huius ſchola cognoſcitur inſtituta; non vt ſiue peccatores, ſiue iuſtos excludat, vel vnum genus hominum E reſpuat: ſed quia omnem vim & intentionem ad edocenda obedientiæ præcepta conſtituat.

Iſa. 1.
S. Bened. Reg. cap. 1.
Scopus Regulæ S. Benedicti.

Verum dum hæc ſcribimus, non ignoramus nos quoſdam fratres offendere, eos videlicet, qui arbitrantur & abſolutionem criminum, & virtutum clauſulam in ſola duntaxat conuerſione conſtare; nobis autem ſufficiat reſpondere, quia dum iſta proferimus, nulli iuxta Apoſtolum, laqueos injicere volumus, ſed ad hoc tantum quod bonum eſt, prouocamus. Cur autem hæc tantis protraham, quia non alienum videtur, exponam: Quidam nempe frater ad nos de Monaſterio venit, quid in laicali vita commiſerit, confeſſus eſt. Porro debe-

1. Cor. 7.

baturilli ſeptuaginta, ſi rectè teneo, annorum pœnitentia, ſicut nobis ex ſacrorum Canonum ſententia videbatur. Erat autem ferè iam ſeptennis in habitu Religionis, cumque quæreremus pro his peccatis quantum iam pœnitentiæ peregiſſet; reſpondit: Domino quidem Abbati ſe cuncta fuiſſe confeſſum, ſed eum præter communem Monaſterij obſeruantiam, nullam ſibi pœnitentiam indidiſſe: quia perhibuit ſolam conuerſionem pro omnium peccatorum ſuorum abſolutione plenè ſufficere. Quid dicam? fateor, res mihi valdè diſplicuit; deſpexi, horrui, & hominem deceptum eſſe clamaui: nimirum qui pœnitentiam necdum haberet inceptam, quam diuerſis afflictionum modis iam habere potuerit conſummatam.

CAPVT VII.

Quòd melius eſt agere quod ex auctoritate præcipitur, quàm quod miſericorditer indulgetur.

VObis autem chariſſimi, & hæc & alia multa diſpliceant, quæ decepti homines dum ſe rectè agere arbitrantur, ignorant: atq; vt in aliis, quæ non agenda ſunt, libera poſſitis auctoritate corrigere, ipſi cautius euitantes abominanda monſtrare. Vt autem ad illud redeã, ſancta Regula quaſi ampla quædam, capax & ſpatioſa domus facta eſt ad omnia genera hominum capienda, pueros videlicet, & ſenes, fortes, & debiles, delicioſos, & multimoda morum inæqualitate diuerſos. Non ergo debemus vana noſmetipſos ſecuritate decipere, nec omnem clementiam Regulæ noſtris quaſi licenter vſibus arrogare. Licet enim via publica cunctis itinerantibus pateat, indiſcretus ille viator eſt, qui totam occupare diuaricatis greſſibus tentat. Singulorum totus eſt fons, qui in medio profluit; ſed inſolenter agit, qui totum vendicare propriis vſibus concupiſcit. Ita nimirum & de remiſſione ſanctæ Regulæ dicimus, & hortamur, vt vnuſquiſq; frater, qui de ſua eſt ſalute ſollicitus, ad poſſibilitatis ſuæ conſcientiam redeat: & de remiſſione Regulæ non tam quod licet, quàm quod neceſſitas poſtulat, in proprios vſus aſſumat. Aliud quippe, quod ex auctoritate præcipitur, aliud quod miſericorditer indulgetur. Sed quod præcipitur, non ſine peccato negligitur: quod autem indultum eſt, bonum eſt ſi dimittitur, non malum eſt, ſi completur. Sed ſi ipſius Regulæ verba diligenter inſpicimus, quod dicere volumus, faciliùs approbamus. Nã cùm dicit alicubi: *Infirmorum condeſcendentes imbecillitati, credimus minam vini ſingulis ſufficere per dies: quibus autem donat Deus tolerantiam abſtinentiæ, propriam ſe habituros mercedem ſciant.* Quid aliud de vino Monachis, quàm quod Apoſtolus de communi amplexu coniugibus dicit? *Hoc autem*, inquit, *dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium*, vbi mox addit, *Volo autem omnes homines eſſe ſicut meipſum; ſed vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic.*

Regulæ religioſæ communitas, & diſcretio.

S. Bened. Reg. c. 41.

1. Cor. 7.

Ibid.

Aliud itaque volebat Apoſtolus, & aliud permittebat. Volebat ſiquidem omnes homines eſſe ſicut ſemetipſum, hoc eſt, coniugalibus negotiis alienos: ſed quia id omnibus perſuadere non poterat, neceſſitate coactus nuptias permittebat; melius eſſe iudicans, vt nuptiarum lecto, velut infirmi iacerent, quàm vt in luxuriæ voraginem decidentes, ceruices effringerent. Sed beatus qui audit Apoſtolum quod vult præcipientem, non quod non vult ignoſcentem. Sic itaque Auctor ſanctæ Regulæ librato diſcretionis examine, alia ex au-

A ctoritate præcipit, alia propter imbecillitatem fragilium neceſſitate permittit. Nam cum dicit, *Licet legamus vinum Monachorum omnino non eſſe*. & alibi: *Licet omni tempore vita Monachi Quadrageſimæ debeat obſeruationem habere, tamen quia paucorum eſt iſta virtus*, & multa ſimilia; quid eſt aliud quàm ſi dicat: alta quidem oſtendo, ſed poplitibus teneris adhuc vos claudicare conſpiciens, per plana deduco: ſi cui autem poſſibilitatis vigor acceſſerit, deſerat ima, quæ inuitus indulgeo, teneat alta quæ volo. Nimirum melius eſt quidem ſaluari animam in Segor, quàm ſulphureo in Sodomis igne conſumi. Melius eſt enim nubere, quàm vri. Sed quàm glorioſius eſt ad montana conſcendere, quàm in B paruulæ Segor obſcura ignobilitate iacere.

S. Bened. Reg. c. 48. vbi ſup. c. 49.

1. Cor. 7.

Melius eſt in Religione ſegniter viuere, quã in ſeculi conuerſatione perire.

Et vt ad id, quod noſtrum eſt, redeam, melius certè eſt in ſpiritali ordine vel ſegniter viuere, quã funditus in mundana conuerſatione perire. Sed quã elegantius eſt omnia vitiorum portenta feſtinanter elidere, ad virtutum culmen æſtuanti deſiderio feſtinare, quàm ſub torpore deſidiæ in ſola ſuſcepti ordinis ſecuritate dormire. Ac ſi promulgator ſanctæ Regulę ſuis auditoribus dicat: ſuſcipientes quidem quod indulgeo, non peccatis, ſed non ſuſcipientes, mercedem habetis: admiſſa ſiquidem miſericordia non incurritis pœnam, ſed propter Deũ dimiſſa pertingitis ad coronam: & hæc quidem C ſpeciali crimine non depreſſi; alioquin quiſquis ſe meminit illicitè perpetraſſe, verſa nunc vice debet à licitis abſtinere; & qui commiſit ſuperbè prohibita, debet nunc humiliter abdicare concesſa. Plerique enim molliter, ſuauiterque viuentes ſi aliquando ſuadentur, vt quantumlibet vel parum ſaltem arctioris viæ arripiant inſtitutum, mox ratiocinium ſibi defenſionis obtendunt, dum quiſpiam eorum ſic ait: Viuo, inquit, vt iubeor, dum rebus conceſſis vtor, legis meæ mandata conſeruo: deinde vt tanquam victor de ſuperiori contendere videatur, in audaciam proſilit: Numquid, inquiens, Regula ab his, & huiuſmodi licentiam tollit? Numquid non mihi hæc & illa concedit? Verum quiſquis iſta contendit, inter voluntatem, neceſſitatemque ſcriptoris diſcernere necdum didicit, & D alia ſecundum indulgentiam permittit, alia ſecundum imperium præcipi non cognouit.

Hic itaque in deſerto moriturus eſt, quia dum in carnis ſuæ voluptatibus ignobiliter habitat, ad obtinendam ſui iuris terram per laborum certamina non deſudat: ſiue cum Rubenitis & Galaaditis antequam Iordanem tranſeat, figitur: atque ideo terram lactis & mellis poſſidere poſt triumphum cum aliis tribubus non meretur, intentionis ſuæ terminum poſuit: & quia adhuc in expeditione poſitus, iam domi ſe habitare credit; ad hæreditatis ſuæ funiculum, vbi vera eſt requies, & ſecura tranquillitas, non attingit.

E

CAPVT VIII.

De vita actiua & contemplatiua, ſub figura Liæ & Rachelis.

Conuerſationis religioſæ finis.

OMnis denique noſtra conuerſio, & abrenunciatio ſeculi ad nil aliud, niſi ad requiem tendit: ſed hæc requies ſic acquiritur, ſi prius homo diuerſis certaminum laboribus exercetur, vt ceſſante poſtmodum omni perturbationum ſtrepitu, per gratiam contemplationis transferatur animus ad indagandam ſpeciem veritatis. Sed cum ad hanc requiem, ſicut dictum eſt, non niſi per labores & certamina peruenitur, quo-

Quies animi laboribus acquiritur.

modo quis ad requiem peruenit, qui necdum ad A certamina ipſa, quæ in medio ſunt conſtituta, deſcendit? Quo enim pacto quis valeat aulam ingredi regiam, ſi eam, quæ præforibus eſt, nondum tranſiuit arenam? Qui propaginare non didicit, qui palmitum ſarmenta non ſecuit, qui glebas ſarculis numquam fregit, qui vomeribus noualia non ſulcauit, quomodo excuſſis paleis in horreo frumenta recondere, aut plenis muſto canalibus vinaria poterit amouere?

Porro non obſcurum eſt quod Laban duas filias habuit, quarum iuniorem Iacob in coniugium concupiuit, ad cuius tamen amplexus peruenire non potuit, donec maiorem ignarus, atque ideo inuitus accepit. Sed quia rem ſcientibus loquor, B non mihi multis elaborandum eſt verbis. Laban quippe, dealbatio interpretatur. Quis autem ad Deum conuertitur, niſi vt depoſita peccatorum nigredine per remiſſionis gratiam dealbetur? Sicut Iſa. 1. ipſe pollicetur dicens: *Si fuerint peccata veſtra quaſi vermiculus, tamquam nix dealbabuntur.* Quod felix Pſal. 50. ille peccator poſtulabat, cum diceret: *Mundabor, lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.* Lia interpretatur, laborans; Rachel, verbum, ſiue viſum principium. Sed ſi Scripturam diligenter attendimus, nec vno quidem die ſeruiſſe Iacob propter Liæ deſiderium reperimus, ſed per totas illas annorum hebdomadas pro ſola Rachel ſeruituti ſubjacuit: C inſuper & ipſam Liam ad illius intuitum tolerauit. Quis enim ad Deum iccirco conuertitur, vt labores & ærumnas, ac tentationum certamina patiatur? Omnis enim Deum quærentis intentio hoc ſperat, ad hoc ſpectat, vt ad requiem quandoque perueniat; & in ſummæ contemplationis gaudio, velut in pulchræ Rachel amplexibus requieſcat: videlicet vt per verbum quod audit, ſcandat ad videndum principium quod quæſiuit.

Sed neceſſe eſt vt hunc diuerſorum certaminum labor exerceat, antequam ad quietis intimæ ſuauitatem, quam concupiſcit, attingat. Prius ſeruitute deprimitur, vt iure poſtmodum ad perfectæ libertatis titulos prouehatur. Septem verò annis ſub D dealbationis gratia ſeruit, cùm ſeptem ea quæ ad proximi dilectionem pertinent, Decalogi mandata cuſtodit: videlicet vt primò timore conſtrictus, atque ideo ſeruitutis iugo depreſſus, ſaltem à vetuſtæ legis incipiat inſtitutis: vt nimirum parentes Exod. 20. honoret, vt non mœchetur, non occidat, non furetur, non falſum teſtimonium proferat, non vxorem alterius, non rem proximi concupiſcat. Quibus ritè ſeruatis, non mox, vt ſperabat, ad contemplationis oblectamenta perducitur, vt velut expectata diu Rachel pulchritudine perfruatur: ſed Lia ſibi per noctem inopinata ſupponitur, quia inter humanæ huius ignorantiæ tenebras tolerantia ſibi Fructus laboris ſpiritualis. laboris iniungitur. Ex qua tamen iam numeroſam ſobolem ſuſcipit, quia vberes ſpiritualis lucri per hunc laborem fructus acquirit.

Hanc itaque tolerat, vt ad illam quandoque perueniat quam perſeueranter amat. Suadetur ergo vt alios ſeptem annos ſeruire deſudet, quia profectò neceſſe eſt vt adhuc alia ſeptem præcepta conſeruet: ſed iam aliquanto liberior, non Legalia tamquam ſeruus, ſed Euangelica ſicut gener: videlicet Matt. 5. vt ſit pauper ſpiritu, ſit mitis, lugeat, eſuriat, ſitiatque iuſtitiam; ſit miſericors, mundum cor habeat, ſit poſtremò pacificus. Enimverò vellet homo ſi fieri poſſet, nullas quidem laborum moleſtias agendo, vel patiendo perferre, ſed protinus in ipſis ſui tyrocinij rudimentis ad pulchræ contemplationis delicias peruenire, verumtamen hoc non A in terra morientium ſit, ſed in terra viuentium; quod ſignificare videtur illud quod ad Iacob dicitur: *Non eſt*, inquit Laban, *in loco noſtro conſuetudinis, vt minores antè tradamus ad nuptias.* Gen. 29. Nec abſurdè maior appellatur, quæ prior eſt tempore. Prior eſt enim in hominis eruditione labor boni operis, quàm requies contemplationis. Expletis itaque duabus hebdomadibus, altera videlicet Legis antiquæ, altera Euangelicæ gratiæ, mox ad diu deſideratæ Rachelis peruenitur amplexus: quia quiſquis pertingere ad diuinæ contemplationis oblectamenta deſiderat, prius neceſſe eſt vt vtriuſque Teſtamenti peragere mandata contendat.

B CAPVT IX.

De Zelpha, & Bala.

SEd quia electus quiſque perfectionis ſuæ limite non contentus, filios etiam Deo gignere ſpirituali fœcunditate deſiderat, poſtquam coniugale Gen. 30. fœdus Iacob cum duabus ſororibus iniit, ad propagandum vberioris germen ſobolis, ancillas quoque ad generandi vſum ſuſcipere non refugit: atque vt omnia ſpiritualibus intelligantur redundaſe myſteriis, ipſa quoque ancillarum nomina ſub myſticis ſunt enuntiata figuris. Nam Bala interpretatur, inueterata. C Sane quia intellectum ſpiritualis ſubſtantiæ nudis verbis humana lingua nequit exprimere, quandoque doctrina ſapientiæ per quaſdam corporeas ſimilitudines audientem nititur informare. De veteri autem vita, & carnalibus ſenſibus dedita, corporeæ cogitantur imagines: quarum videlicet ad docendum vſus aſſumitur, cùm aliquid ex incomprehenſibili, & incommutabili eſſentia diuinitatis auditus. Rachel itaque maluit vtcumque filios ex ancilla ſuſcipere, quàm omnino ſterilis permanere; quia doctrina ſapientiæ, ſiue gratia contemplationis per exteriorum ſcientiam, vel viſibilium rerum formas auditoribus intimat, quidquid de inuiſibilibus intra D arcana mentis occultat; & ſic quodammodo per ancillam filios accipit, dum per eam, quæ ſub ſe eſt, ſcientiam, ſpirituales Deo filios parit; Zelpha verò interpretatus, os hians.

Hæc igitur ancilla illos figurat, quorum in prædicatione Euangelicæ fidei os quidem hiat, ſed cor non hiat. De quibus videlicet ſcriptum eſt: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me.* Matt. 15. Et de quibus Apoſtolus: *Qui prædicas*, inquit, *non furandum, furaris?* Rom. 2. Verumtamen ex hac ancilla hæredes futuros aliis Lia filios accipit: quia ſæpe per tales etiam prædicatores actiua vita multos regni filios adoptauit. De quibus Veritas: *Quæ dicunt*, inquit, *facite, quæ autem faciunt, facere nolite.* Matt. 23. Et Apoſtolus: *Siue*, inquit, *occaſione, ſiue Chriſtus veritate annuntietur, & in hoc gaudeo, ſed &* E *gaudebo.* Philipp. 1.

Sed iam ſufficiat, quòd ſacræ mentionem Hiſtoriæ hucuſque protraximus, qui ſeriatim Scripturas exponere propoſitum non habemus. Hoc tantum in his conſiderandum eſſe perpendimus, quia ſicut Iacob Rachelis ſolius intuitu omnes illas mulieres accepit, ex quibus filios genuit: ſic quiſquis ſub dealbationis gratia conſtitutus, fructificare Deo ſpirituali fœcunditate deſiderat, neceſſe eſt vt per omne quod agit, ad contemplationis ſemper gratiam tendat.

CAPVT X.

De his qui vagationibus dediti, ignorant ſpirituale coniugium.

Qui nec ex contemplatiuæ, nec actiuæ vitæ exercitiis occupantur.

SEd quid ad hæc dicimus, cùm videamus in domo Laban nonnullos ſub tanti torporis atque deſidiæ negligentia viuere, vt neque Rachelis ambiant pulchritudinem, neque etiam circa Liæ ſe videantur exercere laborem? Hi profectò ſunt, qui in Monaſteriis conſtituti, neque per remotiorem vitam, ſiue per aſſiduæ orationis inſtantiam ad gratiam contemplationis anhelant, neque ſub ieiuniorum ſe, diuerſorumque laborum diſtrictione caſtigant. Huiuſmodi planè vel coniugis omnino liberi, vel ancillarum tantummodo complexibus ſunt contenti: quia vel inertis ignauiæ potiuntur otiis, vel ſi quid agūt, non ad hoc tendunt vt actiuæ vel contemplatiuæ vitæ perferant fructum, ſed ad hoc potius vt proprij arbitrij, ſuæque voluntatis expleant appetitum.

Hi ſunt denique, qui ad quælibet peragenda negoria huc illucque votiua iugiter vagatione diſcurrunt; & dum quieſcere neſciunt, videri velut obedientes volunt; ſicque morbum vitij quo laborant, ſuperducto velamine virtutis obumbrant. Hi nimirum non iccirco laboribus atteruntur, vt obediant: ſed ideo ſuis Præpoſitis obedire deliberāt, vt laborandi materiam non amittant: otium videlicet tolerant, labore fruuntur: quia vagationē, quietem, molamq; negotiorum voluere, ſuauem deputant voluptatem. Sunt enim quædā animæ paralyticæ, quæ ſe gaudēt crebris diſcurſionibus agitare. Quiſquis enim corporeæ paralyſis languore conſtringitur, ſæpe miniſtrorum vexatione concutitur, & ſic agitationibus refouetur. Hi certè, ſpirituales videlicet paralytici, vel ſolis ancillis dicendi ſunt eſſe coniuncti, atque ideo eorum filij nullatenus ad hæreditatis capeſſendæ iura perueniunt; vel ſi liberas habere ſe putant, non ancillas, vt ita dixerim, propter filias Laban ſed peruerſo ordine filias ſibimet fœderare volunt propter ancillas: quia non ad hoc laborant, vt obediant; ſed ad hoc potius obediunt, vt laborent. Nec more Iacob, ad actiuam, vel contemplatiuam vitam fructus ſuorum operum referunt: ſed ſiue de actiua quid in ſua operatione demonſtrent, ſiue de contemplatiua aliquid verbis enuntient, non in his ſpiritualis vtilitatis expetunt fructum, ſed propriæ tantummodo voluntatis aucupantur arbitrium.

CAPVT XI.

De Monachis qui Grammaticam diſcere geſtiunt.

Quàm vanum ſit propter Grammaticæ ſtudia, regularem diſciplinā poſtponere.

VT autem cum ſtomacho loquar, ex iſtorum numero ſunt ij, qui Grammaticorum vulgus E adeunt, qui relictis ſpiritualibus ſtudiis, addiſcere terrenæ artis ineptias concupiſcunt: paruipendentes ſiquidem Regulam Benedicti, regulis gaudent vacare Donati. Hi porro faſtidientes Eccleſiaſticæ diſciplinæ peritiā, & ſæcularibus ſtudiis inhiantes, quid aliud quàm in fidei thalamo coniugem relinquere caſtam, & ad ſcenicas videntur deſcendere proſtitutas? Et, vt ita fatear, meretricum lenociniis oblectati dant repudium libetis, vt violato nuptiali fœdere, ſocientur ancillis. Deſerunt vxores, Laban videlicet filias, & ad lupanares tranſeunt concubinas; vt meritò cum Bala veteres, & cum Zelpha vaniloqua videantur vrbanitate dicaces. Sed fortaſſis

A obiiciunt, quia ad hoc exteriorum artium nugis inſudant, vt locupletius ad ſtudia diuina proficiant. Iacob certè petitionibus vxorum, concubinatum tolerauit amplexum; alioquin qui ex eis nati ſunt, nullatenus cum cæteris ad hæreditatis iura concurrerent, ſi adulterinæ conceptionis infamiæ ſubiacerent. Quærunt ergo & auctoritatem Patrum ſubtiliter confinlunt.

Quòd ſi his artibus operam dare Monachum ſacra Scriptura permittit, dicatur iam quia vxor viro ancillam in vſum ſobolis tradit. At ſi Gregorius, Hieronymus, aliique Doctores ſancti hæc funditus abnegant; nouerint iſti, quia adulterino pellicum amore decepti, velut contra coniugale fœdus ſine

Humanæ diſciplinæ quomodo ſint Deo cōſecrandæ.

B fœdere pertinaciter pugnant. Nam non ſolùm prohibemur poſt acceptum ſacrum Ordinem vanis huiuſmodi doctrinis intendere, ſed ex iis quoque quæ antè didicimus, ſuperflua quæque præcipimur detruncare. Vnde per Moyſem lege decernitur, vt mulieri in bello captæ, & in coniugiū victoris electæ corporis ſuperfluitas abſcindatur. *Quæ radet,* inquit, *cæſariem, & circumcidet vngues, & deponet veſtem in qua capta eſt, ſedenſque in domo tua flebit patrem & matrem vno menſe; & poſtea intrabis ad illam, dormieſque cum illa, & erit vxor tua.* Mulieri quippe cæſariem radimus, cum rationali diſciplinæ ſenſus ſuperfluos amputamus; vngues etiam circumcidimus, cum ab ea mortua quæque ſuperſtitionum

Deut. 21.

C opera deſecamus. Quæ etiam veſtem deponere, in qua eſt capta, præcipitur; vt ſuperductā fabularum, & quorumlibet figmentorum exuat ſuperficiem, ac ſolidam veræ rationis exhibeat veritatem.

Patrem verò & matrem deflet, quia liberalium auctores artium mens noſtra mortuos deputat, & eos in errore periiſſe compatiendo deplorat. Conſuetudo autem fœminarum eſt, per vnumquemque menſem ſui ſanguinis effuſione purgari: poſt menſem itaque ad hanc mulierem intrare præcipimur, vt artem cuiuſlibet diſciplinæ omni ſuperſtitionum contagio defæcatam, velut in coniugium ſortiamur, quatenus iam Iſraelitica facta, conſequenter in Iſraelitæ coniugium tranſeat, & bene fœcundam ſpiritalium operum ſobolem red-

D dat. Et hæc omnia illis proculdubio congruunt, qui in ſæculari militia liberalium ſtudiorum artibus inſtruuntur: cæterum quibus non licet etiam cum hoſpitibus loqui, in quibus videlicet ipſe Chriſtus alloquitur, & ſuſcipitur: qui non niſi ad interrogationem os aperire debemus, & cum reficimur, ex ipſa etiam ſacra lectione conſulere non audemus; quomodo liceat theatralia Grammaticorum gymnaſia inſolenter irrumpere & velut inter nundinales ſtrepitus vana cum ſæcularibus verba conferre? Hæc autem aduerſus Monachos nugis exteriorum artium implicatos diximus; vt eorum vanitas quàm procul à linea rectitudinis exorbitet, monſtraremus.

S. Bened. Regul. c. 53.

CAPVT XII.

De laude lacrymarum.

Religioſus debet obliuiſci mota ſæcularia.

VLtro etiam expedit, vt quicumque frater ſæculum perfecto corde deſeruit, ea ipſa quæ ſibi iam nota ſunt, ſi noxia probantur eſſe, dediſcat, & obliuioni perpetuæ, in quantum præualet, tradat. Neſciat itaque iam diſputare de coquis, ignoret eſculentiores præferre lautioribus cibis, non iam calleat vrbana, vel capioſa verba proferre, non theoricos colores in vſus tinnulæ declamationis aſſumere, non denique per ſales,

atque facetias riſum cuilibet extorquere. Ieiuniorum amet, neceſſariarum rerum penuriam diligat, aſpectus hominum fugiat, ſub ſilentij ſe cenſura conſtringat, ab exteriori ſe negotio ſubtrahat, os ſuum ab otioſa confabulatione cuſtodiat, mentis ſuæ latibulum petat, vbi ad videndam Creatoris ſui faciem totis niſibus inardeſcat: ad lacrymas anhelet, lacrymas à Deo quotidianis precibus flagitet. Lacrymarum quippe mador animam omni labe purificat, & ad proferenda virtutum germina noſtri cordis arua fœcundat. Sæpe namque miſerabilis anima velut ſub pruinali glacie comas, & foliorum ornamenta deponit, & recedente gratia ipſa ſibimet derelicta, tota remanet arida, & quaſi decidentium florum videtur decore nudata. Sed mox vt lacrymæ ex munere intimi Inſpectoris eruperint, protinus hæc eadem anima reuireſcit, torporis ignaui frigore ſoluitur, & tamquam arbor verna, Auſtri fomite recaleſcens, rediuiuo virtutum ſuarum flore veſtitur.

Lacrymæ animam purificant, & fœcundant.

Lacrymæ porro quæ à Deo ſunt, diuinæ exauditionis tribunal fiducialiter adeunt, & impetrantes præſto quod petunt, de peccatorum noſtrorum certa remiſſione confidunt. Lacrymæ ſunt in fœderanda inter Deum, & homines pace ſequeſtres, & veraces ſunt atque doctiſſimæ in qualibet humanæ ignorantiæ dubietate magiſtræ. Nam dubitantes ex aliquo verum Deo placeat, nec ne, nunquam melius certitudinem capimus, quàm cum veraciter lacrymantes oramus. Tunc enim quidquid agendum mens noſtra decreuerit, ſuper hoc rurſus ambigere neceſſarium iam non erit. Lacrymæ porro diluunt omne ſpurcitiarum in meretrice contagium, & immundis manibus tribuunt, vt non ſolùm pedum, ſed & dominici capitis mereantur attactum. Lacrymæ tribuunt, vt negator Apoſtolus non modò non pereat omnino poſt lapſum, ſed vltro etiam vt ſuper cæteros cæleſtis curiæ Senatores obtineat principatum. Lacrymæ contulerunt, vt Dauid poſt adulterij ſimul & homicidij profundiſſimum barathrum non modò regnum cum vita non perderet, ſed vltro etiam promiſſionem hæredis ex ſe naſcituri cum iuramento ſuſceptam immobiliter obtineret, qui & regni ſui ſolium, & omnium regna terrarum perpetuò poſſideret. Lacrymis eſt conceſſum, vt morituro modo Ezechiæ tria annorum luſtra ad vitam Deus omnipotens adderet, & inſuper ſe & vrbem Hieruſalem de Regis Aſſyriorum manibus liberaret. Lacrymis certè diuina pietas contulit, vt Saram Raguelis filiam de vinculo turpis improperij clementer abſolueret, & ad digni viri thalamos nuptiali per Angelum fœdere deſtinaret. Lacrymis impetrauit Eſther, vt Iſraeliticum populum Deus de communi periculo perditionis eriperet, & in Aman, quod ipſe parauerat, propoſiti ſuſpendij ſententiam retorqueret. Lacrymæ nihilominus contulere Iudith, vt & caput abſcinderet Holofernis, & intra cubiculum luxuriantis illecebræ florem non amitteret pudiciſſimæ caſtitatis.

Lacrymæ impetrant gratiam, & docent.

Luc. 7.
Matt. 27.
2. Reg. 12.
Lacrymæ vitam producunt.
4. Reg. 20.
Steriles fecundant.
Tob. 7.
Eſther 14.
Iudith 8. & 9.

Quid de Centurione Cornelio referam, qui munere lacrymarum Apoſtolicæ meruit viſitationis acceſſum: moxque deſerens gentilitatis errorem, ad Chriſtianæ regenerationis tranſlatus eſt nouitatem? Quid Suſannam memorem, quæ mox vt ad lacrymarum patrocinium confugit, protinus de manibus ad mortem ſe trahentium rapitur, in falſorum caput teſtium damnationis ſententia vertitur, & ſic per ſpiritum iunioris pueri ſanguis innoxius liberatur? Porro autem ſi cuncta lacrymarum percurrere dona voluero, priùs fortè dies

Act. 10.
Dan. 13.

A claudetur, quàm exemplorum copia ſubtrahatur. Hæc ſunt enim, quæ & animam peccatorum labe purificant, & cor vagum in oratione confirmant. Hæc ſunt, quæ de mœrore pariunt gaudium; & dum per oculos carnis erumpunt, ad ſpem nos ſupernæ beatitudinis erigunt. Non enim poſſunt in ſua petitione contemni, quæ & magnas voces habent in auribus Creatoris: quas profectò voces ille ad Deum frequenter emiſerat, & quid ad obtinendum poſſent, ſubtiliter nouerat qui dicebat: *Exaudi orationem meam, Domine, & deprecationem meam: auribus percipe lacrymas meas.* Qui enim non oculis attendi, ſed auribus percipi lacrymas poſtulat, voces ineſſe lacrymis manifeſtè deſignat. Lacrymæ B nempe cum in conſpectu pij iudicis ſupplicant, nihil hæſitant, ſed ſic miſericordiam tamquam rem quamlibet proprij iuris ſibimet vendicant, & impetraſſe ſe quod petierant confidenter exultant.

Spem erigunt.
Gratæ ſunt Dei aurib.
Pſal. 38.

O lacrymæ deliciæ ſpirituales, ſuper mel videlicet & fauum, atque omni nectare dulciores! quæ mentes ad Deum erectas iucunda ſaporis intimi ſuauitate reficitis, & arida, ac tabeſcentia corda hauſtu ſupernæ gratiæ medullitus irrigatis. Terrenarum namque dapum ſapores atque dulcedines ſuperficie quidem palati guſtantes oblectant, viſcera autem interiora non penetrant: ſapor verò diuinæ contemplationis omnia interiora noſtra replet, vegetat, obdulcat. Lacrymantes equidem oculi C diabolum terrent, & ſic lacrymarum erumpentium expauet impetum, ac ſi procelloſi nimbi grandinem, vel furentium vndique ventorum effugiat tempeſtatem. Nam ſicut ſpumoſi torrentis cumulus ſuperueniens, cunctis alueum ſordibus purgat: ſic lacrymarum profluentium curſus ex mente fletis & diabolicæ verſutiæ ſemina, & omnes ſordentium vitiorum peſtes eliminat.

Lacrymarum dulcedo.
Lacrymæ dæmonem terrent, ac fugant.

CAPVT XII.

Quòd ex amore Dei compunctio naſcitur, & rurſum ex compunctione diuinus amor augetur.

D SEd hæc aqua ex igne profluit, vt quiſquis affluere imbris inundatione deſiderat, diuini amoris ignem priùs neceſſe eſt in camino ſuæ mentis accendat. Quod faciliùs exprimere poſſumus, ſi quod in ſecundo Machabæorum libro perhibetur hiſtorialiter geſtum, ad memoriam deducamus. Ait ergo Scriptura: *Cùm in Perſidem, inquit, ducerentur patres noſtri, Sacerdotes, qui tunc Dei cultores erant, acceptum ignem de Altari occultè abſconderunt in valle, vbi erat puteus altus, & ſiccus, & in eo contutati ſunt eum, ita vt omnibus ignotus eſſet locus. Cùm præteriſſent autem multi anni, placuit Deo vt mitteretur Nehemias à Rege Perſidis: hic miſit nepotes Sacerdotum illorum; qui abſconderant, ad requirendum* E *ignem, & ſicut narrauerunt nobis, non inuenerunt ignem, ſed aquam craſſam.* In quibus omnibus verbis illud vnum ſpiritualiter attendendum eſt; quòd in alto & ſicco vallis puteo priùs ignis abſconditur, & poſtmodum non ignis, ſed aqua craſſa à requirentibus inuenitur. Mens quippe ſincera atque perfecta Deum intentione quærentis non incongruè per puteum vallis altum; & ſiccum deſignatur: quæ nimirum & à fluidis illecebrarum carnalium voluptatibus arida, & terrenæ concupiſcentiæ ruderibus altè defoſſa, & in veræ humilitatis eſt conualle fundata. Huic itaque puteo ſacrificij ignis immittitur, cum in electi cuiuſlibet mente diuini amoris flamma concipitur, atque ad cæleſti

2. Macc. 1.

deſiderium pius animus inflammatur. Sed hic ignis in aquam vertitur, quia ex aqua diuini amoris lacrymarum compunctio generatur.

Et notandum, quòd non pura dumtaxat aqua, ſed craſſa aqua narratur illic fuiſſe reperta. Quid enim craſſa eſt aqua, niſi lacrymarum compunctio, diuinæ proculdubio gratiæ pinguedine ſaginata? qua videlicet pinguedine ſaginari Propheta æſtuabat, cum diceret: *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.* Et per alium Prophetam hæc eadem promittitur craſſitudo, cum ait: *Delectabitur in craſſitudine anima veſtra.* Hinc iterum dicitur: *Memor ſit,* inquit, *Dominus omnis ſacrificij tui, & holocauſtum tuum pingue fiat.*

Pſal. 62.
Iſa. 55.
Pſal. 19.

Nec prætereundum, quòd abſcondentes hunc ignem, conturati quidem fuiſſe, non autem funditus extinxiſſe referuntur, quia nimirum ignis diuini amoris, quem in ara noſtri cordis accendimus, vt ex aromatibus bonorum operum ſuaue Deo ſacrificium offeramus in ipſo noſtræ conuerſionis initio, intus quidem debet occultè ſemper ardere, non autem foras ſe per vanæ gloriæ flammas expandere. Conturatur ergo ſopitis flammis, non autem vi priuatur ardoris, vt non prorſus intereat, ſed ſeſe poſtmodum mirabiliter ignis in aquã vertat. Hæc porro aqua, compunctio videlicet lacrymarum, non ſolùm nos à peccatorum contagione purificat, ſed etiam, vt placeant ipſa Deo bona noſtra, commendat. Omne namq; bonorum operum ſacrificium in conſpectu ſuperni Iudicis ſuauius redditur, ſi contritæ mentis lacrymis aſpergatur. Vnde illic aptè ſubiungitur: *Et ſacrificia,* inquit, *quæ impoſita erant, iuſsit Sacerdos Nehemias aſpergi aqua ipſa, & ligna quæ erant ſuperpoſita.*

Lacrymis ſacrificium operum noſtrorũ Deo fit gratius.
2. Machab. 1.

Sed cùm operum noſtrorum ſacrificium veræ compunctionis aqua perfundimus, mox mentes noſtras ſplendor irradiat: & quidquid obſcurum, quidquid in eis tenebroſum eatenus latebat, illuſtrat. Quidam namque ſe nobis tunc intimæ lucis radius aperit, & omnes animæ noſtræ latebras, honu fulgoris iucundi ſerenitate perfundit. Quapropter illic cum præmittitur: *Quia iuſsit haurire, & afferre ſibi, & ſacrificia quæ impoſita erant, iuſsit Sacerdos Nehemias aſpergi aqua ipſa, & ligna quæ erant ſuppoſita*: protinus hiſtoriæ ſeries addidit: *Hoc factum eſt, & tempus affuit, & ſol refulſit, qui priùs erat in nubilo: & accenſus eſt ignis magnus, ita vt omnes mirarentur.*

Ibid.

Audiuimus antè, quia aqua pro igne reperta eſt, nunc è contrario dicitur, quia per aſperſionem aquæ ignis magnus accenſus eſt. Ergo & ex igne aqua naſcitur, & ex aqua ignis inuicem procreatur. Quia videlicet & ex igne diuini amoris gratia compunctionis oritur, & rurſus ex compunctione lacrymarum deſiderij cæleſtis ardor augetur. Alterum ſiquidem pendet ex altero, & ſibimet vtrumque inuicem præſtat, dum & ex amore Dei lacrymarum compunctio profluit; & rurſus per lacrymas ad amorem Dei mens noſtra feruentius inardeſcit. In qua autem mente huius alternitatis reciproca varietas agitur, ab omni proculdubio reatus ſui ſqualore purgatur. Vnde illic non incongruè poſtremò ſubiungitur: *Appellauit autem Nehemias hunc locum Nephthar, quod interpretatur, purificatio.* Locus itaque noſter vbi ſacrificium offertur, vbi aquæ & ignis, vt dictum eſt, varietas alternatur, fidelis eſt anima. Quæ profectò non incongruè purificatio dicitur: quia dum nunc ſuperni amoris igne decoquitur, nunc contriti cordis fletib. mundatur, velut ſecundi baptiſmi fluentis abluitur.

Ex amore Dei lacrymæ, & ex lacrymis amor Dei naſcitur.

Has autem ſucceſſionum alternantium viciſſitudines, & mutationum ſpiritualium varietates Iſaias profunde inſpexerat, cum dicebat: *Orietur,* inquit, *in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut meridies; & requiem dabit tibi Dominus ſemper, & implebit ſplendoribus animam tuam, & oſſa tua liberabit.* Ecce ignis in puteo abſconditus. Sed audi quomodo ignis hic conuertatur in aquam; nam protinus ſubdit: *Et eris quaſi hortus irriguus, & ſicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ.* Poſtremò, vt noueris quia hæc rurſus aqua in ignem conuertitur, & per lacrymarum gratiam diuini amoris ardor feruentius excitatur, paulò inferiùs addidit: *Tunc delectaberis ſuper Domino, & ſuſtollam te ſuper altitudinem terræ.*

Iſa. 58.
Ibid.
Ibid.

CAPVT XIV.

De Syluestro lacrymarum inundatione decepto.

Hic autem quid nobis acciderit, ſilentio prætereundum eſſe non ducimus. Nam hucuſq; ſcribentibus Dominica feſtiuitas ſuperuenit, emergentibúſque negotiis à ſcriptione diutius exteriorum nos ſollicitudo compeſcuit. Tunc iuuenculus quidam, Syluester nomine, qui hæc non quidem me dictante ſcribebat, ſed vt dignè me prædicem tabulis deſcripta in ſchedulas transferebat, tanta maligni hoſtis arte deluſus eſt, vt in lacrymas repente prorumperet, & vix nocte vel die præter horas ſoporis, & cibi, ſeſe à lacrymarum inundantia cohiberet: vinum autem omnino dimiſit, cibo quoque ſe continentiſſimo, ac permodico ſuſtentabat: ſomno etiam ſummotenus indulgebat. Interea ſuggerebat illi diabolus vt remotioris eremi ſeceſſum peteret, vbi videlicet vel rarò, vel numquam hominem iam videret: cúmque ſibi concluſionis copiam præberemus, aiebat ſe concludi quidem nullatenus velle, talem autem deſiderare locum, vbi dum ingrederetur & egrederetur, liberè, & ſolitarius à nemine videretur. Obſiſtebant autem huic obſtinationi omnes vnanimiter fratres, & technam hanc, verſutiámque diaboli probabiliter aſſerebant. At ille peruicax & obſtinatus, dum lacrymis exuberantibus fidem præbet, in voto ſuo, quod maligno ſpiritu ſuggerente conceperat, irreuocabilis permanet. Puto quòd antiquus hoſtis aptum deceptionis ſuæ nactus articulum, hoc eius oculis ingerebat, quod in hoc opuſculo paulò ſuperius Syluester ipſe conſcripſerat: vbi dicitur, quia dubitantes ex aliquo, vtrum Deo placeat necne, numquam melius certitudinem capimus quàm cùm veraciter lacrymantes oramus. Non enim attendit quod huic verſiculo paulò ante præmiſſum eſt: quia illæ dumtaxat lacrymæ, quæ à Deo ſunt, exauditionis tribunal adeunt; non illæ certè quæ à callidi inſidiatoris præſtigiis ſuggeruntur.

Diſcrimen inter veras ac falſas lacrymas.

Hoc etiam oſcitando præteriit, quod dictum eſt veraciter lacrymantes. Non enim veraciter, ſed fallaciter lacrymatur, cui per mendacem ab initio ſpiritum falſus fletus immittitur: nam nec diſſimile quod & beatus Papa Gregorius in ſuis Moralibus ſcribit, dicens: *Sed hæc,* inquit, *vitia, quæ ſub virtutum ſpecie antiquus hoſtis occultat, valde ſubtiliter manus compunctionis examinat. Qui enim veraciter intus dolet, quæ agenda foris, quæ non agenda ſint, fortiter præuidet. Si enim nos vis compunctionis in intimis afficit, omnis mox ſtrepitus prauæ ſuggeſtionis obmuteſcit: Et ſi cor veraciter intus dolet, linguam contra nos vitia non habet.* Ecce hic magnificus Doctor, cui & fatuitatis noſtræ concordat ineptia, non ait, ſi cor intus dolet, ſed ſi cor veraciter intus dolet. Vt patenter

Gregorius Moral. lib.

parenter inſinuet alium eſſe dolorem, quo mens diuinitus afflata compungitur: alium quo per inſidiatoris fraudem quaſi contriti cordis lacrymas imitatur: alias eſſe lacrymas, quas mendacij, & erroris ſpiritus ſimulat: alias autem, quibus veritatis ſpiritus animarum ſqualorem, & rubiginem purgat.

Vt igitur ad relationis ordinem redeamus, quia dudum in alia ſolitudine habitare permiſſus, ſemet ipſum temerarius abſcidit, necnon & ad alia loca vagabundus errauit: ille dumtaxat confiſus in lacrymis, æquis conſiliis nullatenus acquieſcebat præbere conſenſum: nec ſe aliquatenus decipi poſſe credebat, quem quotidiana compunctio crebris lacrymarum profluuiis inundabat. Quid plura? ouum certè, quod aſpis in pectoris eius nidulo conſouebat, tandem familiarem prorupit in fœtum. Nam librum nobis admodum charum, videre ad medicum petiit, cuius quatuor de medio furtim quaterniones abſcidit, ac fibulas ad menſuram ſtringendi codicis, ne tale quid ſuſpicaremur, accuratiſſimè detruncauit: deinde ſtimulo conſcientiæ territus, ne compedibus vinciretur, præ foribus cellulæ ſtans, cultello vulnus infligere vel ſibi, vel aliis, ſi quis eum contingeret, minabatur. Tunc liquidò patuit huiuſmodi lacrymas non de cœleſti rore deſcendere, ſed ex tartari ſentina ſine dubio ſcaturire. Hoc autem, fratres mei, vobis narrare curauimus non vt delinquentis fratri exaggeremus infamiam, ſed vt vos ſuſpectam ſemper in ipſis etiam bonis ſtudeatis habere cautelam.

CAPVT XV.

De diuerſis Officiis Monaſterij; Primò de Abbate.

Prælati doctrina exemplo debet confirmari.

LIBET hic diuerſa Monaſterij Officia ſuccinctè perſtringere & quid adminiſtratoribus eorum quibuſque ſeruare conueniat, ſummotenus expedire. In primis igitur, o venerabilis Abba, fac ipſe quod præcipis, exerce quod prædicas, imple quod mandas, non vita diſcordet à lingua; non opera videantur à ſermone diſcreta, nec aliud doceat auctoritas præſidentis, aliud exhibeat operatio conuerſantis. Rarò autem progreſſurus egredere; vt ſemen verbi, quod ſparſeras, iugiter valeas excolendo rigare. Non itaque hoſpitem te Monaſterij frequens diſcurſus exhibeat, ſed habitatorem potius, atque domeſticum diuturnitas moroſæ grauitatis oſtendat. Commendet inedia ieiunia prædicantem, nec loquentis ſententias comedentis fauces impugnent. Melius nempe ſobrietatem docet manus, cum ad os ſub moderamine ducitur, quam ſi veſcentis lingua loquatur. Porrò viuida ſatis, & efficax in diſcipulorum mentibus prædicatio eſt alijs os ad menſas impellere, impellentem verò in rigore ieiunij permanere. Sic itaque delinquentibus ferulam, vt in te motum iracundiæ ſimul valida cohibeas diſciplina.

Qua ratione ſubditos caſtigare debeat.

Interim verò dum minaris, dum terroribus culpabilem concutis, in temetipſum oculos reuocans, modum humanæ fragilitatis attende, & temetipſum corripi poſſe, ſi cenſor adeſſet, ſubtiliter meditare: nec mireris, ſi ſubiectus quiſpiam forte tranſgrediens cuncta iuſſionis tuæ mandata non impleat, cum tanta ſit conditionis humanæ fragilitas, vt ipſa etiam corporis tui membra prorſus in omnibus tibimet obtemperare non poſſint. Vt autem quod dicimus, euidenter eluceat, præcipe oculis

A tuis, vt ſeſe acedia non obrepat; cordi, vt cogitationum phantaſmata non admittat; indica genitalibus pudicitiam, vt aliquando incentiua luxuriæ non titillent; gulæ ſobrietatem, vt ad alimenta eſculentiora non pruriat; poſtremò toti ſimul corpori, vt morbus inuentibus non pateſcat. Et cùm liquidò probaueris hæc à temetipſo exigere fidem, ſed penitus impetrare non poſſe, quid mirum ſi in his, qui à te perſonis & moribus diſiuncti ſunt, perfectam in omnibus nequeas obedientiam reperire? Planè ſi hæc in te ſolerti meditatione conſideres, fraternæ quoque imbecillitatis exceſſum æquanimiter feres. Si quid fortè patrimonij latioris acceſſerit, ſi ſuppetere copia cernitur, ſi Dei domus

B augetur, noli tuis meritis, ſiue ſtudiis arrogare, ſed beneficiis dumtaxat diuinis adſcribe. Reuoca itaque ante oculos tempora, quando priuatus eras: & recole, quia tibi nullatenus iſta prouenerant.

Humilitatem debet oſtendere.

Conſtat ergo quia non tibi, ſed Chriſti conferuntur Eccleſiæ, quod tu ſine illo aſſequi nequiuiſti. Non menſam fratrum cœnaturus exhorteas, non te conuiuia priuata delectent: & cum quibus tibi eſt altaris menſa communis, non indignos iudices, qui tibi participent etiam in corporalibus alimentis. Non igitur ſuſpicionem priuatè veſcentis abſentia generet, vnde ad perniciem murmurantium, ſiue detrahentium tua quoque fama laboret. Nec magnopere cures quam pretioſum ſit quod latrinam compleat, ſed id potius vnde fraterna charitas in

C Chriſto per amoris mutui glutinum coaleſcat.

Bona Monaſterij cuſtodire.

Noli Monaſterij bona prodigere, nec popularis auræ fauorem proprium de communi vellis vtilitate captare. Si enim credimus, quòd ditantium Eccleſias peccata ſoluuntur, credendum eſt etiam proculdubio, quia minuentes, & dilapidantes eas grauis ſacrilegij vinculis innectuntur: & inde ſunt illi peccatis obnoxij, vnde reperiuntur illi peccatorum nexibus abſoluti. Caue dum parentium ſtipatoris obſequiis, dum verbis aſſentantium ſuauiter deliniris, ne, quod abſit, ipſa in mente tua prælatio, vel impenſa reuerentia lenocinetur: & quaſi dignus ſis, qui ad iſta perueneris, malè demulcens cogitatio blandiatur. Villicus quippe quanto in commiſſa largiori poſſeſſione beatior, tanto eſt in reddenda ratione miſerior: tantóque debet plura cum

Adulationibus non nutriri.

D reddit, quanto gloriatur ampliora cum accipit. Planè timendum eſt valde quod dicitur: *Quia de omnibus ſibi commiſſis animabus rationem redditurus eſt Abbas; addita & ſuæ animæ ratione.* Penſemus itaque quanto nunc expedit, vt ſit timore penetratus, qui in tremendo examine ad ſui diſcuſſionem venit alienis iam ratiociniis fatigatus, ſed quia doctori magis docendum eſt, quàm diſcendum, hæc illi pauca ſufficiant, qui dum ſua conſtituturus ſit dicere, aliena fortè faſtidit audire.

S. Ben. Regul. c. 2. & 64.

E

CAPVT XVI.

De Priore Monaſterij.

Prior debet eſſe Abbati fidelis.

PRior autem Monaſterij hoc modo ſui Prioratus officium rationabiliter adminiſtrat, ſi ab Abbatis ſui voluntate non diſcrepat, ſi omnium fratrum animos, quantum in ſe eſt, in eiuſdem Abbatis ſincera dilectione confirmat. Ioſeph nemque herili præpoſitus domui, noluit ad vltimum alienæ coniugis in ſe deſiderium trahere, ſed in amore viri proprij docuit permanere. Nobilis & ille ſeruus Abraham, vt vxorem domino ſuo

Gen. 39.

Gen. 24.

ſincera fide prouideat omne [illegible] tenuus impenſæ humanitatis [illegible] m [illegible] ac tanti itineris [illegible] vt ſe [illegible] domino, homiliter, qu[illegible] exp[illegible] peratur. Sicut enim [illegible] per [illegible] ad [illegible] Chriſti debet [illegible] p[illegible] ccare [illegible] etiam Prior ne q[illegible] zelotypia generetur, in dilectione Abbatis ſui [illegible] conſouere. Non itaque circa delinquentium [illegible] pas ſe exhibeat nu[illegible], vt Abbatem faciat apparere crudelem; ſed [illegible] illo abſente praua quæque redarguat, vt is poſtmodum rediens velut in tranquilli portus ſinu, ſic in ſ[illegible] tualium fratrum iucundantium lætitia requie[illegible]t.

In diſciplina regulari ſit potiùs rigidus, vt Abbas videatur manſuetus.

Teneat igitur rigidam in excedentium correpsione cenſuram, nec patiatur apud ſe conſuetam regularis propoſiti topeſcere diſciplinam. Ille ſit ad iuſtitiam rigidus, vt Abbas videri valeat in manſuetudine pius; ille inſter exigere, vt ſit quod Abbas paterna poſſit pietate donare. Moyſes quippe vt fidelis famulus nudæ iuſtitiæ præcepta tradidit; Chriſtus autem vt verè pius Dominus, auſteræ legis duritiam temperauit. Aaron verò, qui prævaricanti populo ſe quaſi tractabilem præbuit, cum eo ſimul ad ſacrilegos ritus idoli fabricauit. Sicut appendebatur velum ante Arcam fœ[illegible]ris, ſic Prior ad exteriora quæque negotia quaſi quoddam ſit tegmen Abbatis. Ille ſiquidem pulueribus de ſæculi via ſurgentibus ſemper expoſitus obuiet; iſte velut Arca Domini in ſui fulgoris munditia [illegible] perſeueret. Ille tamquam Aaron os Abbati factus, loquatur [illegible] populum; iſte ſicut Moyſes, in his quæ ad Deum pertinent, di[illegible]inis [illegible] perfruatur. Vterque igitur in vnitate ſpiritus alterutrum concurrentes, talem, ſi poſſibile eſt, Deo ſobolem nutriant, cui in ius cœleſtis hæreditatis adſcriptæ poſteritas nulla ſuccedat.

CAPVT XVII.

De ſignificatore Horarum.

NOVERIT autem ſignificator horarum, quia nulla magis in Monaſterio eſt [illegible] fugienda, quam ſibi. Si enim [illegible] cuiuslibet ſynaxis hora, vel præuenta, vel dilata non teneat, omnem procul dubio horarum ſuccedentium ordinem turbat. Non ergo fabulis vacet, non longa cum aliquo colloquia m[illegible]ceat, non denique quid à ſæcularibus agatur inquirat; ſed commiſſæ ſibi curæ ſemper intentus, ſemper prouidus, ſemperque ſollicitus, v[illegible] ſphæræ neceſſitatem quieſcere neſcientem, ſi[illegible] tranſitum, & elabentis temporis [illegible] excurſum. Porro pſallendi ſibi [illegible] ſuetudinem, ſi diſcernendi horas quotid[illegible] deſiderat notionem: vt quandocumq[illegible] claritas, ſiue ſtellarum varietas nubium denſitate non cernitur, illic in quantitate pſalmodiæ quam tenuerit, quoddam ſibi velut horologium metiatur. Enimvero mos, vt homines ad Eccleſiam, dum pulſantur tintinnabula, congregentur, ex antiquæ legis myſtica traditione deſcendit, iubente Domino Moyſi. *Fac tibi*, inquit,

Num. 10.

duas tubas argenteas ductiles, quibus conuocare poſſis multitudinem, quando mouenda ſunt caſtra. cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad oſtium tabernaculi fœderis. Sicut enim tunc Iſraëlitica plebs [illegible] tubis ad tabernaculum [illegible] uebatur, ita etiam nunc fidelium populus ad Eccleſiam, audito tintinnabulorum clang[illegible] [illegible]inat.

Non [illegible] hoc diſcrepat, quod illic duntaxat cara

mo[illegible] ad bellorum no[illegible] canerent [illegible] & pa[illegible] p[illegible] dicitur. *Si e[illegible] de terra v[illegible] contra h[illegible] dimicant aduerſum [illegible] tubis & erit recordatio [illegible] in [illegible] conſpectu Domini [illegible] de manibus inimicorum [illegible]rum.*

Ibid.

Ad p[illegible] m quippe quaſi caſtra contendimus [illegible] ita dicam, pſalluri [illegible] ad Eccleſiam [illegible] inamus. Illic enim tetebras [illegible] es aduerſ[illegible] dimicant, vt [illegible] es phantaſmatum ab his quæ per labia d[illegible] vagabundas mentes auertant. Et [illegible] vera quam pulchra militiæ ſpecies, præcipue nocturnis horis, cum fratres quaſi tubarum clangoribus excitati cuneum faciunt, & tamquam du[illegible] acie properantes, attoniti ad procinctum diuini certaminis concorditer gradiuntur.

Chorus Monachorum eſt pulchra militiæ ſpecies.

Cum videlicet puerorum ala præcedit, iuuenum verò tanquam manipulorum turma ſubſequitur, poſtrema autem legentes veſtigia ſenes, belli [illegible] robur, ne [illegible] aliquis, ne vel hoſtis fortius immergat, totius exercitus terga cuſtodi[illegible]nt.

Adde, quod laterna in prima bel[illegible] fronte præfertur, vt columna ignis per deſertum præcedere [illegible] pulum aptiſſima ſimilitudine videatur. S[illegible] n[illegible] tunc, ſic centuriæ Chriſti ad comedendum [illegible] manna: ſic ad obtinendam terram lacte mel[illegible] que manantem veræ Iſraëliticæ properant legiones. Clangentibus namque tubis ad tabernaculum fœderis properant, vt verbi cœleſtis illic epulas comedant, & ſacrificium laudis Deo, ac [illegible] vo[illegible] vota perſoluant. Vnde & ibidem non inconuenienter additur. *Si quando*, inquit, *habebitis epulum*

Vbi ſup.

& dies feſtos & Kalendas, canetis ſuper holocauſtis, & pacificis [illegible] ; vt ſint vobis in recordationem Dei veſtri. In his igitur & huiuſmodi verbis ſignificator horarum prudenter aduertat, quam vigilem, quamque ſollicitum in aſſignato ſibi miniſterio eſſe ſemper oporteat, ne tantum videlicet opus per eius incuriam ſui ordinis ſtatuta confundat.

CAPVT XVIII.

De menſæ Lectore.

MENSAE Lector ſollicita conſideratione perpendat, quam diſtinctè, quam aperte, qu[illegible] denique intelligibiliter legere debeat. Q[illegible] uidem cum refectione corporum ille pabul[illegible] hiber animarum. Dixit Apoſtolus: *Eſca ventri & venter eſcis; Deus autem hunc, & illam deſtruet.*

1 Cor. 6.

Per alios igitur præbentur eſca corporibus, quæ mox in putredinem vertitur; per hunc diuina miniſtrantur eloquia, quæ [illegible] etiam, terra que [illegible] ſcentibus non tranſibunt. Sic ergo legendum eſt, vt dum [illegible] ſ[illegible] a ſtipe reficitur, anima quoque cœleſtibus epulis ſaginetur.

Legatur itaque non lectori, ſed auditori, nec aucupetur propriæ rumuſculos famæ, ſed [illegible] potius conſulat alienæ. Nec cures quid [illegible] dici, ſed quid de lectione poſſit in[illegible] ligi. E[illegible] entibus etiam ſuggerendum eſt, vt ſi[illegible] [illegible] nem obrietas temperet, quatenus commolentium ſtrepitus faucium meatus a[illegible] m non obru[illegible]. Sit mediatrix inter o[illegible] & menſam manus [illegible] mo[illegible] raia diſc[illegible] ſic ſe ſub grauitate fræno [illegible] penſa cohibeat: vt dum terrena per fauces e[illegible] trahitur, nequaquam a diuinis ieiunare dapibus eſuriens anima compellatur.

CAPVT XIX.

Quanta Cellerarium oporteat diſcretione pollere.

CELLERARIVS autem, quia quaſi pater conſtitutus eſt monaſterij, debet officium ſibi commiſſum tanta diſpenſationis arte peragere; vt manum & aperiendo ſubſtringat, & ſtringendo diſcretus aperiat, quatenus in eo & parca ſit largitas, & parcitas larga. Summopere quippe cauendum eſt, ne parcitatem tenacitas, largitatem effuſio mentiatur. Sæpè enim vitium virtutis ſe ſpecie palliat, quantoque quaſi bonum eſſe quod malum eſt cernitur, tanto difficilius emendatur. Bonus autem adminiſtrator ſic diſpenſat neceſſaria corporum, vt ſaluti etiam conſulat animarum: quia & B parcendo ſobrietatem nutrit, & largiendo murmurationis vitium ne oriatur, obſiſtit. Sæpè enim (vt vir prudentiſſimus ait) liberalitate liberalitas perit, videlicet cum res & non indigentibus indiſcretè profunditur, ideoque quid verè indigentibus dandum ſit, poſtmodum non habetur.

Liberalitate liberalitas perit.

Debet itaque negari ſuperfluum noſtris, vt ſuperſit vnde charitas impendatur extraneis. Nehemias enim vt venientes quoque de gentibus per circuitum in conuictum propriæ menſæ ſuſciperet, gregibus ſuis parcere inhumanum putat: ſicque ſuis neceſſitatem ſtipendiis temperat, vt ebarietatis officium & in alienos extendat. Tobias cùm tanta laboraret inopia, vt vxor eius textrini operis quæſtum conducta ſuſciperet, hæc ipſa, quæ habebat, C adiecit parua diuidere, vt concaptiuis fratribus qualecumque ſaltem ſolatium exhiberet. Peregrinus itaque pietatem à ſe peregrinari non pertulit, & rebus pauper opulentiſſimæ charitatis diuitias non amiſit. Abigail dum magnifici conuiuij partem ſubtrahit, à viri iugulo gladium Dauid in vltionem contumeliæ feſtinantis auertit: ſicque ſuis cibum bene furata ſurripuit, quibus vtrique vitam extraneis miniſtrando ſeruauit. Paulus etiam monet per vnam ſabbati, quod placuerit apud vnumquemque reponi, vt Hieroſolymam ſanctis indigentibus Corinthiorum poſſet gratia deſtinari. Sic itaque debemus noſtris quotidiani victus ſtipendia miniſtrare, vt meminerimus, etiam ſi facultas ſuppetat, & extraneis in neceſſitate ſuccurrere. Sit D autem Eccleſiæ diſpenſator, non acceptor perſonarum, ſed conſiderator infirmitatem; non captator gratiæ, ſed ſuſtentator imbecillitatis alienæ: vt æqualiter indigentibus æqualia tribuat, quos autem fragilitatis diuerſitas ſeparat, adminiſtrationis etiam diſpenſatio moderata diſcernat. Sic enim omne ſcandalorum ſeminarium tollitur, ſi ſingulis quibuſque membris, non quod voluntas ambit, ſed quod neceſſitas expedit, impleatur.

2. Eſdr. 5. — Tob. 2. — 1. Reg. 25. — 1. Cor. 16.

CAPVT XX.

Admonitio puerorum.

PORRO autem, quia totum ſancti huius cœnobij corpus, velut extenſis quibuſdam fraterni amoris vlnis amplectimur, ratum ducimus, ipſa quoque ætatum momenta diſtinguere, & tamquam congruentia quædam admonitionum indumenta ſingulis quibuſque membris aptare. Vt igitur ab incipientibus ordiamur: Inſtruendi eſtis, ô pueri, quia nunc ætas veſtra cerea eſt: & ſicut teneri adhuc eſtis in puſillitate membrorum, ita etiam vtique flexibiles diuerſitatibus morum. Quantumque à ramis adhuc Pythagoricæ litteræ A procul agitis, tanto faciliores eſtis, vel in dexteram dirigi, vel in ſiniſtræ partis procliuia detorqueri. Sed ſi inter manus figuli plaſta vitium læſionis incurrit, niſi præſtò corrigitur, poſtquam ad inſtar lapidis obduruerit, non medetur. Si virgula ex prima radice ſuccreſcens, in obliquum ſe qualibet occaſione retorqueat, ad rectitudinem numquam remeat, ſi aliquanto diutius in eadem obliquitate perdurat: & quia vt haſtile ſit, indigna decernitur, flammis edacibus pabulum deputatur.

Cauete ergo, ne vitium aliquod veſtrum cum incremento corporis ſimul adoleat, ne prauitatis cuiuſlibet in vobis nodoſitas obdureſcat; ſed ſitis vaſa non in contumeliam, ſed in honorem facta, B atque in domo Domini in omne opus bonum parata. Planè ſi vultis adultorum probitate niteſcere: & quod aliis impoſſibile eſt, abſque laboris tædio virtutibus abundare, amodò ſobrietatis arma corripite, & aduerſus æſtuantes carnis illecebras totis viribus decertare. In ipſo iam tyrocinij veſtri primordio certam vobis victoriam Deo pro vobis ſtante promittite, & prælium Crucis vtea illo certamen infœderabile cum aduerſis ſpiritibus audenter inire. Calcate ſuperbiam, frænetur ira, frangatur inuidia, teneat ſi entij lingua cenſuram, ruminatio Scripturarum gulæ pruritus extinguat; detractionem vt lingua non profert, ſic & auris non audiendo condemnet. *Cum detractoribus*, ait Salomon, *ne commiſceatis colloquium, quoniam* C *repente veniet perditio eorum, & ruinam vtrorumque quis nouit?* Tam videlicet eius, qui detrahit, quàm illius, qui aurem accommodat detrahenti: & quidem non detrahendum, verumtamen peccatum fratris illi, à quo debeat corrigi, non celandum. *Prou. 24.*

Quod nimirum tanto interdum à pueris facilius deprehenditur, quanto in eis vel noſcendi, vel deferendi ſuſpicio non habetur. Accuſauit Ioſeph fratres apud patrem crimine peſſimo; ſed vnde illorum tunc pertulit odium, inde poſtmodum ſuper eos dominationis obtinuit principatum. Achimas, & Ionathas ſuppoſiti iuxta fontem Rogel latuerunt, Regique Dauid, vt à facie Abſalon quantocyus fugeret, nuntium detulerunt: & hoc D Abiathan & Sadoch fecere per filios, quod facere non poterant per ſeipſos. Sæpè ſiquidem per iuniores culpa deregitur, quæ à maioribus ſalubriter emendatur. Nolite autem iam grandiuſculi de Priorum veſtrorum perperam fortè viuentium meritis diſputare, & non qua via gradiantur, ſed cuius vice fungantur, attendentes, illis in Chriſto humiliter obedire. Patres enim carnis, vt Apoſtolus ait, habuimus eruditores, & reuerebamur eos, quanto magis obtemperabimus patri ſpirituum, & viuemus? Samuel namque edoctus eſt & ille, quamuis reprobo Sacerdoti, quia tamen humiliter paruit, oraculum mox diuinæ reuelatio- E nis accepit. Superbum Saulem nequam ſpiritus vexat, & ei Dauid obſequi criſpando cytharam non recuſat. *Gen. 37. — 2. Reg. 17. — Heb. 12. — 1. Reg. 3. — 1. Reg. 16.*

Vt libidinis autem valeatis æſtus extinguere, irritamenta gulæ tamquam ſtuppæ, naphtæ, picis, & malleolæ fomitem declinate. Qui enim inter tres abſtinentes pueros in camino ignis quartus apparuit, & vobis tamquam ventum roris flantem ſpiritus ſui refrigerium miniſtrabit. In omnibus igitur crepundias infantiæ lactantis exuite, & rudimenta tyrocinij veſtri Domino per ingenuitatis indolem dedicate. Illum ſequimini inter tentationum certamina ducem, illum quærite in proſpe- *Dan. 3.*

ritatis pace cuſtodem. Inſuperabilibus igitur virtutum telis accincti, Chriſto propugnatori veſtro vnanimiter dicite: *Iudica, Domine, nocentes me, expugna impugnantes me: apprehende arma, & ſcutum, & exurge in adiutorium mihi.* Ille vos in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis ſuæ perductos, ſua faciet virtute victores. Ille vos hoſtium veſtrorum triumphatricibus plantis dabit calcare ceruices. Legite etiam Epiſtolam, quam Marino fratrueli noſtro direximus.

Pſal. 34. *Epheſ. 4.* *Hab. Tom. 1. lib. 6. epiſt. 26.*

CAPVT XXI.

Exhortatio Iuuenum, vel Adoleſcentium.

Iuuenilis ætas carnis pugnam patitur.

VOs autem ephebi adoleſcentes, vos etiam pubeſcentes iuuenes, tanto propenſioribus exhortationum auxiliis indigetis, quanto duriora carnalis incendij certamina toleratis. In vos ſiquidem recto curſu omnis hoſtilis impetus irruit, vobis omne belli robur incumbit. In vos omnium enim telorum denſiſſimæ grandines, & conſtipatis aduerſum vos iniquis ſpiritibus cum vitiis carnis turbulentiſſimæ vobis ingruunt tempeſtates. Feruent, feruent in oſſibus bella, & tamquam vaſtus Veſuuius, vel Æthna vaporati corporis veſtri caminus flammarum globos eructat. Vnde neceſſe eſt, vt quanto acrius impugnamini ad tutelæ veſtræ cuſtodiam, tanto robuſtius inſiſtatis. Vltro etiam ſatagendum eſt, vt iaculis pateant, qui iacula vibrare non ceſſant: & vulnera ſentiant, qui infligere vulnus anhelant. Nam aut fugandum eſt, aut fugiendum: aut terga vertendum eſt, aut è contrario terga cædendum. Huiuſmodi enim pugna eſt, vt quicumque non deiicit, ipſe deiiciatur: & qui glorioſè non vicerit, turpiter ſuperetur. Vbique periculum eſt, dum hoſtium exercitus circumfunditur, diſſidentium eis ciuium cuneus aggregatur: & dum acies ad conferenda bella dirigitur, caſtrorum aditus à ſeditioſis ciuibus aperitur. Vitia quippe quæ intra nos ſunt, tentatoribus in tentatione concordant, & vires iniquis ſpiritibus adminiſtrant.

Vigilantia & fortitudo neceſſaria.

Quibus armis debent ſe defendere.

Quapropter, chariſſimi, ſobrietatis, humilitatis, patientiæ, obedientiæ, caſtitatis, charitatis, omniumque virtutum arma corripite, & non pro agris & vrbibus, non pro filiis, vel vxoribus, ſed pro animabus veſtris, quæ omnem affectum neceſſitudinis ſuperant, dimicate. Præcipuè vt ætas veſtra vim ſentiat, ieiunandum vobis eſt, & orandum; quatenus & ieiunium carnis robur edomet, & oratio ad Deum animam leuet. Notandum tamen, quia nonnulli dum peragunt indiſcretè ieiunium, ieiunij non capiunt fructum: & quidquid enim vno die ieiunant, altero ad votum ſe ſatiando compeſcant. Sicque fit, vt ieiunij dies ſequenti militet diei, & dum externa vix hodie eſca digeritur, vacuato ſtomacho craſtini apparatus copia comeditur: dumque præter communia ſingulare aliquid, & lautius quæritur, non ſine miniſtrorum tædio cuncta apothecarum ſecreta curantur. Ille igitur bene ieiunat, qui in die refectionis communibus contentus eſt alimentis: ſi videlicet dum non eſcarum genere diſcrepat, etiam modum quotidie prandentium non excedat. Nec tamen ieiuniis nimium tribuentes, obedientiam, quæ aurea ad cœlum via eſt, relinquatis.

Ieiunium laudabile.

Obedientiā anteponenda etiam bonis operibus.

Dicam non quod aliena relatione cognoui, ſed quod oculis vidi. Pompoſiæ quidam frater erat Raimbaldus nomine, frater videlicet Petri reuerentiſſimi viri, qui nunc apud Vincentium Abbatis officio fungitur. Hic itaque adoleſcentiam ſuam crebris conſueuerat edomare ieiuniis, & ſicut in primis auſpiciis iam noſtræ indolis, in pleriſque ſpecimen dabat. Huic iniunctum erat officium, vt cuidam Teutonico miniſtraret incluſo: qui nimirum effoſſis oculis, & abſciſſa dextera, iuxta Eccleſiam poſitus arduam ducebat vitam. Erat autem Regula Monaſterij, vt nemo clauſtrenſium egrediens loqueretur. Aliquando autem cùm Raimbaldus in capitulo conſtitutus grauiter quereretur, ſe nequaquam poſſe pueris imperitis per ſigna præcipere, vt ſeruo Dei veſtes abluerent, & præſertim quæ ſibi edulia præpararent, poſtremò aſſerens, atque denuntians, quia niſi ſilentium frangeret, mandata penitus ſeruare non poſſet. E contrà vir ſanctus, Abbas ſcilicet Guido, ne ſilentium ſolueretur, vehementer obſiſteret, conſtanterque in auctoritatis ſuæ ſententia permaneret: demum ad hoc poſt multa peruentum eſt, vt ille præciperetur ab adminiſtratione ceſſare, ſibique quieſcere. Sed, ô diuinæ vltionis accelerata ſeueritas! vix dum dimidiæ horæ curſus elabitur, & ecce Raimbaldus ſuperpoſito dolori digito in gutture ſe eſſe percuſſum lacrymabiliter proteſtatur. Quid plura? Poſt diem, ſi ritè teneo, tertium ſatisfactione facta, & accepta ſancti Patris benedictione, defunctus eſt.

S. Guido Abbas Pompoſianus.

Hoc autem, chariſſimi, domeſticum vobis exemplo retulimus, vt memineritis ſanctam obedientiam pro confidentia nullius pij operis, ſiue religionis aliquando negligendam. Eſtote præterea inter tentationum veſtrarum bella ſolliciti, vndique vigiles, vndique circumſpecti: vt videlicet tentationis hora pertranſeat, ne quod in cogitatione ſuggeritur, protinus opere conſummetur. Sæpè enim in ſæcularibus prælijs vno momento contingit, quod per nulla temporum ſpatia poſtmodum valeat emendari. E contrà, qui vnius vulneris cauerit ictum, breuiſſimo puncto diuturnæ vitæ lucratur augmentum. Noſtis ipſi quod dicimus: ſæpè quis in peccati voraginem ſubitò labitur, quod per omne vitæ ſuæ ſpatium flere neceſſariò compellitur. In omni igitur tentationis articulo ſolerter eſt attendendum, ne tentatio ipſa perueniat ad effectum: nam ſi breui puncto operatio praua differtur, euaditur: & dum momentaneus ictus, vt ita loquar, effunditur, diu poſtmodum incolumis vita ſeruatur.

Vigilantia in tentationibus.

Efficax ratio ad vincendas tentationes.

CAPVT XXII.

De Nouitiis.

II verò, qui ad Religionis ordinem nouiter conuertuntur admonendi ſunt, vt prima contra gulam bella ſuſcipiant; vt dum ſobrietatis legibus venter parere compellitur, conſequenter etiam in his, quæ ſub ventre ſunt, flamma libidinis temperetur. Refrænetur lingua non ſolùm à ſermonibus otioſis, ſed & à fratrum plerumque confabulatione colloquij; vt tanto liberius in orationibus ſe vel laudibus diuinis exerceat, quanto hanc per ambagum viciſſitudines inanis verboſitas non fatigat. Terat oculus aſſiduis obtutibus pauimentum, mens per æſtuantis deſiderij machinam ſuſpendatur in cœlum. Vtraque ſubſtantia ſuam pertendat originem, vt & caro quem cernit puluerem ſe eſſe non dubitet, & anima ad id erecta quod perdidit, inhianti, atque indefeſſa ſemper cupiditate ſuſpiret. Pannoſas & hiſpidas veſtes paucitas attenuata conciliet; vilia, ac deſpecta frigus indumenta com-

Modeſtia in inceſſu.

mendet. Durum cubile diu ditatus, tandemque ſopor admiſſus emolliat. Paruipendit quippe ſtrati mollitiem, qui ſolam indultæ quietis cogitat quantitatem, nec cum Sardanapalo plumis innatare penſilibus inhiat, qui peruigiles cum Machario noctes ducere in orationibus intentus anhelat. Deſeratur publicum, hominum fugiantur aſpectus. Scrutentur anguli, remotiorum receſſuum abdita penetrentur. Furtiuæ quippe orationes vim inferunt cœlo, & indulgentiam rapiunt, dum frequenter in tenebris cœleſti lumine perfunduntur. Illatis contumeliis non vox contumelioſa reſpondeat: ſed aut conuiciantis amaritudinem modeſtia reſpondentis obdulceret: aut ſi hoc facilè obtineri non poteſt, ne iurgium feraliter effluat, irati linguam ſilentij ſaltem cenſura compeſcat. Furentibus nempe venris nauis ſæpè velificata ſummergitur: ſi autem antenna deponitur, omnis mox flatuum impetus neceſſe eſt inaniter effundatur. Ictum quippe conuicij ſagitta non inuenit, cùm conuiciati mens ſe ſe in humilitate velut inclinata deponit. Teneret nouitius ſæpè maiora, vt quæ minora ſunt, reddantur eorum collatione facilia.

Silentio, & manſuetudine contumeliæ excipiendæ.

Maiora tentanda, vt minora facilia reddantur.

Quod dicere geſtio tale eſt. Sæpè aqua turbida, vel tepida hoc ſtudio bibimus, vt contempta vini concupiſcentia, perſpicua ſolummodo, vel frigida aqua ſufficere iudicetur. Sæpè cantabritius panis apponitur, vt dum communis appetitur, ſiligineus non quæratur. Cui poſt puluinaria cento non ſufficit, quouis ſibimet ſtramine ſatisfacere poterit, ſi nudum priùs pauimentum lateribus terit. Qui poſt carnes oleum nauſeat, vt ſobrius liquor faucibus ſuauiter ſapiat, ſallitis aliquandiu leguminibus viuat. Quem inſolita delectat equitandi vectatio, intra cellulæ ſe anguſtias colligat, & clauſtrum monaſterij poſtmodum forum putat. Qui poſt gebellinam, martorinamve mollitiem veruecum faſtidit * compedium; ſi birros induit, vtrum à peregrinis, an à domeſticis foueatur pellibus, de cætero non diſcernit. Moyſes quippe vt ſimplici mannæ cibo contentus ſit, ne cum cæteris Iſraëlitis ſedere ſuper ollas carnium concupiſcat, ab omni cibo, vel potu per duplicem quadragenarij curſum in monte ieiunat. Filij Prophetarum, vt quælibet oluſcula non abhorreant, amariſſimas coloquintidas in ollam concidere non recuſant. Daniel dum inter rabidos leonum rictus coactus eſt degere, peruerſorum deinceps hominum didicit inſidias non timere. Nabuchodonoſor dum bruti animalis vecordiam tolerat, dum ferarum more, ſaltuum, atque ſyluarum condenſa perluſtrat, formatur, ne de regalis imperij dignitate ſuperbiat. Dauid cùm à proprio filio à regalis ſolij ſublimitate deijcitur, ne in Semei extraneum videlicet hominem vindicet, eruditur. Iſaias poſtquam triennio nudus, & diſcalceatus inceſſit, omnino credendum eſt, quia ſuperfluis poſtmodum, vel mollibus indui non quæſiuit.

Id confirmat exemplis ſacræ Scripturæ.

* Compedem f.

Exod. 24

4. Reg. 4

Dan. 6.

Dan. 4.

2. Reg. 15. & 23.

Iſa. 20.

Quiſquis ergo vult facilè ſibi cuiuſque laboris exercitium reddere, aggrediatur intrepidus & altiora tentare: quatenus aſperitatem aſperitas leniget, &, vt ita loquar, tolerabiles iudicentur vrticæ, palliuris, vel hirſutis vepribus comparatæ. Neque hoc dicimus, vt non à minimis quis incipere debeat; ſed hoc potius, vt dum difficiliora tentantur, collatione quadam hæc eadem minima leuigentur. Studeat etiam hoc nouitius, qui ardua tentans anguſtum iter ingreditur: vt cùm grauari vltra vires cœperit, mox ad latitudinem reuertatur. Acus quippe ſi duris violenter impingitur, niſi ex diſcretione retrahitur, neceſſe eſt vt coacta frangatur; ſi autem ſutor eam more cerdonum & impel-

A lit, & retrahit, facilè quidquid ſoliditatis obſtiterit, penetrabit. Sic & nos in noſtræ conuerſationis initio, dum modò nitimur, modò remittimur, modò per dura, modò per aſpera violenter inſiſtimus, modò nos remittendo laxamus, paulatim via panditur, vt omne quod obſtiterat, ingenuè tranſeatur.

Quomodo dura facilia reddantur.

CAPVT XXIII.

VOs etiam, ſancti ſenes, præterire non debeo, quos vtique tanto neceſſe eſt fieri cautiores ad prælium, quanto conſpicitis ipſum vobis præliandi terminum iam propinquum. Vnde conſtat, quia ſi nunc perditis, amiſſæ victoriæ titulos recuperare de cætero non poteſtis. Nunc igitur ad for- B titer agendum ſenum animus incaleſcat, & ſenilis ad debellandam vitiorum barbariem robur iuuenile concipiat. Iamiam profectò in limine municipij pedem ponitis, iam ad feliciſſimæ quietis otium mediantibus dumtaxat foribus propinquatis.

Abjiciatur ergo deſidia, deponatur inertia, & non tranſacti longi fortè laboris memoria retrahat, quos ſubiectæ pœnæ iam oculis oblatio mercedis inuitat. Rimator auri, quo profundius terræ venam effodit, eo robuſtius, atque feruentius ſe ad explendum id operis, quod reſtat, accingit. Nec tam præteritus labor vires eneruat, quàm ſpes theſauri iamiamque propinqui ad egerendi ruderis ſtudium C prouocat. Sine cauſa jentaculum inhiat, qui pronubus ad conuiuium nuptiale feſtinat. Ecce enim tauri Euangelici, & altilia occiſa, & omnia ſunt parata; inſuper & vox præconis: *Venite*, inquit, *ad nuptias*. Cur ergo præuenire delicias appetit, qui ad nuptiales dapes epulaturus accedit? Cur ructare ante vult, quàm diſcumbere? Cur porcorum ſe ſiliquis ſatiat, qui ad epulas properat Angelorum? Cur ſe non ab omni nunc voluptatum ſuarum famelica ſatietate coerceat, quem ſumma ac perfecta beatitudo gloriæ cœleſtis expectat? Cur non linguam ſuam à fabulis nunc, & vana verboſitate refrænet, qui Verbum ipſum, per quod facta ſunt omnia, præſentiſſima in perpetuum contemplatione proſ- D piciat? Cur ſe pro diſciplinæ cenſura ab aſpectibus non remoueat hominum, qui ad curiam tendit Imperatoris æterni & cœleſtium Senatorum? Cur aſperis exhorreat contegi veſtimentis, qui ſtola induendus eſt immortalitatis?

Cœleſtis gloriæ ſpe, & expectatione, mundi voluptates contemnuntur.

Matth. 22.

Ioan. 1.

Non ergo nos pigeat à cunctis mundi delectationibus ieiunare, vt omnium deliciarum cœleſtium copiis mereamur affluere: ne mens noſtra hæreat creaturis, ſed amplexus potiùs inhiet Creatoris. Quiſquis enim de longinquo veniens aulicis liminibus appropinquat, vecordiæ arguitur, ſi fabricis intentus ad regis faciem non anhelat: nec à ſpe fortiter agendi effœti corporis debilitas frangat, quia ſi ſpiritus adeſt cordi, conſequenter etiam vires artuum viſceribus adminiſtrat. Vnde & Caleph quia E mandata Dei feruenter impleuerat, iuuenili robore vegetus aiebat: *Hodie octoginta quinque annorum ſum ſic valens, vt eo valebam tempore, quando ad explorandum miſſus ſum: illius in me temporis fortitudo vſque hodie perſeuerat tam ad bellandum, quàm ad gradiendum*. Hoc eſt ſcilicet tam in reſiſtendo vitiis, quàm & per religionis tramitem in bonis operibus augmentandis. Et in Deuteronomio: *Moyſes* inquit, *centum & viginti annorum erat quando mortuus eſt; non caligauit oculus eius, nec dentes illius moti ſunt*. Hinc eſt etiam, quod in benedictione Aſer ipſe dicit: *Ferrum & æs calceamentum eius; ſicut dies iuuentutis ſuæ, ita & ſenectus ſua.*

Ioſ. 14. Nolite itaque, dilectiſſimi, velut extinctis iam vitiis ieiuniorum, vel vigiliarum in quantum fas Deut. 14. eſt arma deponere: nolite dum adhuc in ſtadio curritis, quaſi iam ſecuri deliciis lenocinantibus in- Deut. 33. dulgere. Familiare quippe eſt ſenibus ieiunare, & licet cibos ſæpe debilitas appetat, naturæ voluntas inſita cum ieiunio & ſobrietate concordat. Inuita- 2. Reg. 19. tur Berzellai Galaadites ad requiem: *Veni*, inquit Dauid rex, *vt requieſcas ſecurè mecum in Hieruſalem*. Sed opponit ſenectæ ſtuporem, & excuſat epu- Ibid. larum regalium voluptatem: *Numquid*, ait, *vigent ſenſus mei ad diſcernendum ſuaue, aut amarum, aut delectare poteſt ſeruum tuum cibus, & potus? vel audire vltra poſſum vocem cantorum, vel cantatricum?* Vnde perpenditur quàm quietus, quàm certè benè moratus fuerit iſte ſenex. Quomodo enim non B eſſet rei familiaris ſi contingeret, egeſtate contentus, qui regalis mēſæ dapes deſpicit inuitatus? Quomodo delectaretur otioſa vel riſibus apta verba depromere, qui & alienas melodiarum voces caſtis auribus dedignabatur audire? Et qui illic etiam delectari noluerat, vbi aliquando criſparentur vaſa pſalmorum; quomodo quieſcere potuiſſet, vbi ludicra & ſaltationes perſtrepunt hiſtrionum?

Senum vitium in loquendo. Nonnulli planè ſenum ſunt, quod prætereundum non eſt, qui etiam poſtquam ad Religionis ordinem venerint, ita fabuloſis næniis occupantur, vt & ſibi ſint noxij, & auditoribus videantur eſſe deliri. Modò enim rerum geſtarum lacinias texunt, C modò regum antiquorum edicta, vel victorias referunt: ſicque diem in nugarum anilium inepta recitatione conſumunt. Ita fit, vt per linguam Deo dicatam, quam non ſalutares occupant preces, ridiculosè vani, ac ſuperſtitioſi recitentur annales: qui nimirum dum linguam peſtiferis fabularum dapibus ſatiant, quia ieiunio ſemper eſt inimica verboſitas, etiam ventrem digno ſobrietatis moderamine non caſtigant.

Mainardi Monachi, boni ſenis exemplum. Habemus denique ſenem, in monaſterio ſcilicet Sitriæ, vocabulo Mainardum, quem ſcilicet adhuc paludatum cùm admonuiſſem, vt Monachus fieret, vt verboſus ac mordax ſemper extiterat, in typum D quodammodo iurgioſæ reſponſionis erectus: Ecce, inquit, ancillæ meæ quotidiana me ſedulitate vndique confouent & miniſtrant, & ſic vix vtcumque ſubſiſtere valeo: quo igitur pacto potero ſpiritualis inſtituti iter arripere, qui abſque vlla diſciplinæ ſarcina me ipſum penè nequeo ſaltim pedibus ſuſtinere? Verumtamen paulò poſt, quibus annitentibus neſcio, ecce factus eſt Monachus: qui nimirum iam ſenex & languidus cum tanto feruore cœpit, vt grandæuis atque maturis ſani ſcilicet conſilij viris miraculum, iuuenculis autem Monaſterij lubricis atque laſciuis fieret in deriſum. Qui profectò lacerantes eum detractionibus, & verbis mordacibus obrodentes, numquam eum à ſui ri- E gore propoſiti in tantum potuere deflectere, quin adhuc per dies ſingulos Pſalteria quatuor expleat, quatuor nihilominus per hebdomadam dies abſque vllo cibo & potu tam æſtiuo, quàm hiberno tempore tranſigat. Hoc tamen adhuc de priſco more ſeruato, vt menſem vnumquemque ſic dedicet, quatenus in prima cuiuſque menſis hebdomada, niſi Dominica die, vel quinta feria, penitus non manducet: eſt autem iam, niſi fallor, in ſacræ conuerſationis habitu duodennis, & hic quidem in conuentu fratrum.

Leonis Prezenſis aliud admirabile exemplum. Eſt autem & alius intra cellulæ ſepta concluſus, Leo videlicet Prezenſis, quē & in aliis noſtræ dictationis Opuſculis nos breuiter annotaſſe meminimus: vir videlicet tam decrepitus, vt qui eorum

A obitus recolit, quos ille parum naſcendo præceſſit: quibuſque ſimul viuendo conſenuit, ſenex ſit. Hic igitur in iam effœti ac tremuli corporis grauitate vinum niſi duabus, vel fortè tribus anni præcipuis feſtiuitatibus numquam bibit. Ante horam nonam præter Dominicos dies numquam comedit: duabus in hebdomada diebus, quando ſcilicet indulgentiùs viuit, pulmentum præter vnum prorſus aliud non admittit. Sic autem orationis eius ordo diſponitur, vt quotidie ſiue per æſtatem, ſiue per hyemem vnum Pſalterium cum Canticis, & Litaniis ſuiſante nocturnas Eccleſiæ vigilias expleat: ſecundum autem Pſalterium ab auroræ crepuſculo vſque ad horam Sextam pro defunctis cum nouem lectionibus canat: tertium verò Pſalterium B cum Gloria iterum cum ipſo adueſperaſcentis diei fine concludat.

Habet autem hanc gratiam, quam in nullo vnquam quantæuis perfectionis viro deprehendere potui, videlicet vt pſallenti numquam ſe cogitatio ingerat: tantaque cordis in eo puritas viget, vt abſque vlla reſiſtendi moleſtia nihil omnino mens cogitet, quod à pſallentis ore diſcordet. Illud etiam valde mirandum, quia numquam eius oculos acediæ tædium deprimit. Adde etiam, quòd cùm præ ſenectutis caligine faciem hominis diſcernere nequeat; litteras diſcernit, & legit; quotidie Pſalterium bis lectitando percurrit. Admiranda in pſallendo Leonis attentio.

Hoc quoque ſtupendum, quia intra cellulam poſitus, vbi nimirum ſubobſcura lux eſt, litteratim ſcripturæ diſcernit articulum; egreſſus autem vbi liberior videndi facultas eſt, apices non agnoſcit. Sic autem mihi ſubtiliter ſciſcitanti ſæpius ipſe profeſſus eſt. Nulla iam carnis certamina tolerat, nulla mentis vel ad momentum quidem vagatione laborat. Crucifixus igitur huic mundo iam penè quæ ſunt humana non ſentit, ſed totus azymus, totuſque ſincerus, vt ita fatear, Angelus viuit.

Ecce, dilectiſſimi, cùm multa ſuppetant, duo tantum exempla propoſui, vnum communis, ſolitariæ alterum vitæ. Quibus nimirum manifeſtè colligitur, quia vbi feruidi ſpiritus ardor incanduit, ſenilis ætas à boni operis ſtudio non torpeſcit, ſed ſicut ſerpentem coſtis dumtaxat, non pedibus innitentem, viuax ad currendum ſpiritus euehit; ſic ſenilia membra per ſpiritualis militiæ ſtudium diuinus amor impellit. Qui enim nondum habemus Hebr. 13. manentem ciuitatem, ſed futuram inquirimus, in qualibet hic ætate ſperare requiem non debemus; in huius quippe mundi ſalo iuſti laborant, vbi ſuam reprobi poſſident requiem. Quam videlicet diuerſitatem bene coruus ex Arca dimiſſus, & co- Gen. 8. lumba ſignificant. Coruus quippe cadaueribus inſidens, ad Arcæ clauſtra non rediit; columba autem reuerſa eſt, quia vbi pes eius requieſceret, non inuenit. Hîc enim vbi praui quique carnalibus ſe voluptatibus ſatiant, ſancti viri reperire nequeunt vbi ad quieſcendum deſiderij ſui pedem ponant. Hinc eſt etiam, quod qui peccaſſe deprehenditur, quadraginta verberibus atteri per legis man- Deut. 5. data iubetur. Quadragenarius quippe numerus totum hoc tempus per myſterium comprehendit, quo ſancta Eccleſia, per quatuor partes mundi diffuſa ſub Decalogo legis viuit. Quadragenario ergo numero delinquentes cædimur, ſi in hoc tempore pœnitentiæ verberibus caſtigamur. Debet itaque peccator quiſque, ſiue ſenex ſit, ſiue iuuenis, temporalibus atteri, vt purgatus in iudicio valeat inueniri. Eos enim nulla illic animi aduerſio affligere poterit, quos hic cuiuſcumque ætatis, conditioniſve fuerint, perfectæ pœnitentiæ diſciplina percuſſit.

CAPVT XXIV.

Vbi omnes in communi ad charitatis ſtudium prouocat.

NVnc autem, fratres chariſſimi, omnes vos generaliter alloquor: omnes per id, in quo omne
Philip. 2. flectitur genu, Chriſti nomen obteſtor. In fraterna charitate perſiſtite, in mutui amoris ſtudio aduerſus antiqui hoſtis inſidias vnanimiter conſpirate. Tota ſanctæ operationis veſtræ machina in charitatis ſe baſibus erigat: omne, quod conſtruitis ædificium, ex viuis virtutum lapidibus ſinceræ dilectionis gluti-
Gen. 6. no coaleſcat. Arcam quippe, quæ octo animas inter cataclyſmi fluenta continuit, intrinſecus, & extrinſecus liniri bitumine vox diuina præcepit. Sancta ſcilicet Eccleſia, quæ ad reſurrectionis gloriam tendit, ſic intus, & extra bitumine linitur: vt & foris blandiatur in fraterna dulcedine, & intus cohæreat in dilectionis mutuæ veritate. Quiſquis enim intus amat, ſed foris à fratribus morum inconſona aſperitate diſcordat, intrinſecus quidem bitumen habet, ſed extrinſecus non habet. Quiſquis vero ſe ſpecietenus affabilem præbet, amicitiam ſimulat, ſed in cordis occulto veritatem amicitiæ non conſeruat, damnabiliter intus biat, cum forinſecus ſuperducti bituminis ſimulatione cohæreat. Quorum videlicet à diluuiali naufragio neuter eripitur, quia duplici charitatis bitumine, vt diuinitus præceptum eſt, non munitur.

Qui autem ſe & foris præbet amabilem, & intus conſeruat amantem, foris cum ramis veri fructus exhibet beneficij, intus altè radicem figit, quia medullitus diligit; hic profectò & intus & extra bitumine linitur, quia duplici charitatis glutino cum
Gen. 6. proximis fœderatur. Porro autem quia de lignis læuigatis prius fieri Arca præcipitur, & ſic deinceps vt bitumine liniatur; qualiter ligna veſtra leuigari debeant, & dolabro pœnitentiæ, ac diſciplinæ poliri vtcumque ſuprà deſcripſimus: nunc vt compactæ fabricæ bitumen accedat, exigente rationis conſequentia ſuademus. Enimuero quamdiu mores hominum aſperi ſunt, & inculti, inaniter eis charitatis gluten apponitur, quoniam ab inuicem citò diſſiliunt, dum in eis politæ moralitatis æquata confœderatio non tenetur.

Eſtote igitur leuigati per ſpiritalis exercitij diſciplinam, eſtote bituminati per charitatis fraternæ concordiam. Quæ tamen confœderatio congruere perfectè non poterit, niſi cum Arca in cubitu conſumatur, id eſt, cùm multis vnus Chriſti vice proponitur. Vnitas quippe facit, vt multa ſibimet inuicem congruant, vt diuerſæ hominum voluntates in compage charitatis, & communis ſpiritus vnanimitate concurrant.

Quapropter, chariſſimi, ſi cupitis inuicem in Chriſti charitate congruere, ei, qui vobis Chriſti vice præeſt, humili ex corde attentiùs obedite.
Gen. 9. Non inter vos ſit garrulus ille Cham, qui nudata

A parentis verenda denunciet, qui paternæ offenſionis obſcœna diuulget. Qui videlicet inter duos fratres medius, nec in primitiis nomine eius Iſraëlitarum, ne locum mereatur in plenitudine gentium. Non ibi ſit, qui contempto paſtoris mercenarium quærat, qui voces alienorum audiat, qui in odij fornace diſcordiæ malleos ludat, qui Regnum Iſrael per ſchiſmatis ſeminarium diuidat. Non eſt, 2. Reg. 20.
inquit, uobis pars in Dauid, nec hæreditas in filio Iſai. Planè tamdiu apes in communi mellificant, quamdiu ſub vno principe perſeuerant. Grues quoque iuxta vocabulum tamdiu lineatim congruunt,
B quouſque vnam ſequendo, litterarum vtrimque ordinem non confundant. Roma mox vt condita eſt, duos etiam fratres ſimul Reges habere non potuit: ideóque prima ſurgentis ſtructuræ mœnia parricidio dedicauit. In Rebeccæ concipientis ventre Gen. 25.
ro Iacob & Eſau, cum necdum præter materna viſcera veſtes induunt, iam velut loricati, bella committunt.

Rector itaque fratres tamquam filios amplectatur, & foueat: vt & ipſi tamquam patri à filiis deferatur. Scitum quippe eſt illud oratoris Domitij: Cic. lib. 2.
Cur ego te, inquit, *habeam vt principem, cùm tu me* de Orat. in
non habeas in Senatorem? Non vt hæc ſpiritualibus Proœm.
ſint taxanda diſcipulis, ſed vt murmurationis oc- ſ. Io. 4.
C caſio tollatur infirmis. Omnes itaque diligat, vti iure ab omnibus diligatur. Sic igitur paſtor & oues, dux & militum cateruæ vno ſpiritu confœderentur in exercitatione virtutum: vt charitas, quæ Deus eſt, indiuiduæ vnitatis in eis teneat principatum. Ecce, dilectiſſimi mihi Patres, & Domini, ex ſtudio vobis ſtyli currentis articulum ſeptimo, quia incultum ac ruſticum eſſe, quod ſcribitur, non ignoro: vt quod abſque ſalis condimento iure deſpicitur, breuitatis ſaltem compendio commendetur. Quæſo itaque, vt qui lupinos aliquando poſt
D marinas delicias editis, hoc quoque piratium poſt ſacra volumina vtcumque reſpicere non ſpernatis.

SCHOLIA.

PEtrus *autem nuptiarum ſordes abluit cruore martyrij.*] Caue putes ſanctum Doctorem nuptias, quas conſtat à Chriſto Domino Sacramenti honore exdecoratas, vllo modo vituperare: Vnde & illud Pauli: *Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus.* Sed & ipſe beatus Damianus Hebr. 13.
ſuis in ſcriptis cùm occaſio ſe præbet, laudat nu-
E ptias, præſertim *lib. 5. Epiſt. 11. ad Clericos Fauentinos.* Sordes itaque nuptiarum ille intelligit, quas aliquis vitæ coniugalis occaſione contrahit: in qua cùm viri rebus diuinis minus feruenter vacare ſoleant, & ob id dicat Apoſtolus: *Qui autem cum* 1. Cor. 7.
vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt: Cúmque crebrius in vana delinquendi offendicula incurrant; non eſt mirum ſordes contrahere, ac propterea eas expiare teneri.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI

S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM DECIMVMQVARTVM.

De ordine Eremitarum, & facultatibus Eremi Fontis Auellani.

ARGVMENTVM.

Ad exemplum, & imitationem poſterorum, Regulas, & viuendi Inſtituta, quibus Eremitæ Fontis Auellani ſuo tempore vtebantur, deſcribit: iiſque, vt qui poſt ſe futuri ſunt, vtantur, neque ad laxiorem vitæ normam declinent, grauiſſimè obteſtatur. Suique vt in orationibus meminerint poſt mortem ſuam, obſecrat.

CVm feruorem ſanctæ conuerſationis veſtræ, fratres chariſſimi, diligenter attendo, nullis hoc humanis viribus deputo: ſed illi potiùs, qui operatur in vobis velle, & perficere, pro bona voluntate gratias ago. Ille enim fons eſt, & origo virtutis ille bonæ inſpirator eſt voluntatis. Et quid mirum, ſi fragilia corporum veſtrorum vaſcula ad portandam poſt ſe Crucem fortiter roborat, qui cuncta mundi horrea in leuibus culmorum ariſtis mirabiliter librat? Et quorum pondere lapidea ſæpe ædificia corruunt, ad hæc ferenda volatiles ſpicarum thecæ, tenuibus miſtæ paleis, non ſuccumbunt. Quid mirum, inquam, ſi debilibus ſeruorum ſuorum membris vires attribuit, qui in tenuiſſimis vuarum folliculis omnium vbique regionum vina ſuſpendit: & quod ex tunnis operosè, & cum magno labore compactis ſæpius effluit, hoc perexilis corticis, quaſi quoddam fidele depoſitorium ſine diminutione cuſtodit: immo quod illinc vel guttatim frequenter effunditur, hic non minuendo, ſed augendo potiùs per quotidiana incrementa ſeruatur.

Diuinæ potentiæ, & prouidentiæ exempla.

Quis autem diuini operis magnitudinem narrare ſufficiat, cùm ſiue in palearum culmis, ſeu in vuarum botris recondi videat cellaria potentum, promptuaria regum? Videamus in arbore folium ſub ipſis pruinis hiemalibus lapſabundum, & conſumpto autumnalis clementiæ virore, iamjam penè caſurum, itaut vix ramuſculo, cui dependet, inhæreat, ſed aperriſſima leuis ruinæ ſigna prætendat: A inhorreſcunt flabra, venti furentes hinc inde concutiunt, brumalis horror craſſi aëris rigore denſatur: atque, vt magis ſtupeas, defluentibus reliquis vndique foliis terra ſternitur, & depoſitis comis arbor ſuo decore nudatur; cùm illud ſolum nullo manente permaneat, & velut cohæredum ſuperſtes in fraternæ poſſeſſionis iura ſuccedat. Quid autem intelligendum in huius rei conſideratione relinquitur, niſi quia nec arboris folium poteſt cadere, niſi diuinum præſumat imperium?

Quid ergo mirum, ſi defluente iam ex maxima parte monaſtico Ordine, quoſdam ſeruos ſuos omnipotens Deus in perferendo diuerſarum tentatio- B num labore corroborat, qui &, quæ vult, in arboribus folia cæteris decidentibus ligat. Vnde non immeritò ſcrutator ille diuinæ patientiæ B. Iob: *Qui facit*, inquit, *magna, & incomprehenſibilia, & mirabilia, quorum non eſt numerus.* Quapropter immenſas Creatori meo gratias refero, qui me indignum miniſterij locum habere voluit in conuentu non multorum, ſed bonorum, quos mihi neceſſe ſit ad patriam redeundo præcedere; ſed gaudendum eſt, ſi fraterna poſſim veſtigia pacili conuiatione teneſe: vt fructum, qui nequaquam mihi ex ſpacioſa C terrà colligitur, vberiùs videatur anguſtæ fertilitatis recompenſare prouentus.

Monaſtici ordinis defluxus.

Iob. 9.

Volo autem, fratres mei, de veſtræ conuerſationis ordine pauca perſtringere, vt quod in veſtris nunc vnius operibus legitur, etiam apicibus traditum ad eorum, qui nobis in hoc loco ſucceſſuri ſunt, notitiam transferatur: quatenus & ſi non contigerit eos ad altiora conſcendere, eandem ſaltem viuendi regulam, quam

vos tenuiſſe didicerint, & ipſi ſtudeant fideliter A obſeruare: vt qui habitationis fuerint ſucceſſores, ſint nihilominus & conuerſationis hæredes: & quod de regulari obſeruantia ſui loci viderint ſpecialiter ſcriptum, pudeat ſi de ſua fuerit aliquando imitatione delerum.

Monaſterij Fontis Auellani.

In hoc nempe loco, qui fons Auellani dicitur, plerumque viginti plus minus Monachi per cellulas, ſiue in aſſignata cuique obedientia degimus; vt omnes ſimul cum conuerſis, & famulis tricenarium quinarium numerum, aut vix, aut breuiter excedamus. Viuendi autem regula hoc noſtro tempore talis eſt.

Monaſtici ieiunij regula.

Ab Octauis nempe Dominicæ Reſurrectionis vſque ad diem ſanctum Pentecoſtes, quatuor dies per hebdomadam ieiunatis, præter Dominicum verò diem, de cuius reuerentia nullus addubitat, B tertia feria, & quinta feria bis in die reficitis. Illo enim tempore, vt noſtis, non prohibentur Monachi auctoritate ſacrorum Canonum ieiunare. Ab Octaua autem Pentecoſtes vſque ad feſtiuitatem ſancti Ioannis, quinque diebus obſeruatur ſub hac diſcretione ieiunium: vt tertia feria ad horam Nonam pulmentum habeatis, quinta verò feria ſecunda vice reficitis. A feſtiuitate verò S. Ioannis vſque ad idus Septembris, tertia, & quinta feria tenetur bina in die refectio: reliquis verò quatuor diebus ſeruetur ſolito more ieiunium. Ab idibus verò Septembris vſque in Paſcha Domini, quinque diebus ieiunium ſine intermiſſione tenetur, ſaluo eo, quòd ſemper infirmioribus fratribus, humorumque inæqualitatem patientibus, prout ne- C ceſſe fuerit, miſericorditer ſubuenitur.

Veritas & fides, quam P. Petrus Damianus promittit.

Nemo autem me mendacij temeratius arguat, dum me non extraneis loqui, ſed his, qui rem peritè nouerint, præſentibus hæc narrare conſiderat: & certè non immeritò erubeſcerem, ſi inter diſcipulos veritatis, ipſis ſcientibus, commento fallaciæ deſeruirem.

Et ſi enim eos, qui poſtmodum audituri ſunt, huius rei plenitudinem fraudare non debeam, malo tamen ex eo, quod eſt, ſalua veritate relinquere, quam id, quod non eſt, vana perſuaſione iactare.

Duplex quadrageſima.

Ecce enim de duabus illis quadrageſimis, quæ vel Natalem Domini, vel ſanctum Paſcha præcedunt, licet ego taceam, vos tamen ſcitis, quia nonnulli hic ſunt, qui abſque diebus Dominicis, duplex illud quadrageſimale ſpatium totum D ieiunando tranſcurrere ſoleant, exceptis tribus ſolemnitatibus, S. videlicet Andreæ, & ſancti Benedicti, & Annuntiationis Dominicæ.

Feſtos dies ſolemnes à ieiunio excipiunt.

Per alias autem feſtiuitates, quæ magnæ quidem, ſed adeo non ſunt præcipuæ, ſiue in quadrageſimali tempore, ſiue per totius anni curriculum, Cellariis cum his, qui iuxta Eccleſiam commorantur, cùm duodecim celebrant lectiones, atque ſi Priori videtur, aliqua illis miſericordia refectionis impenditur. Cæterum hi, qui ſunt per cellulas conſtituti, trina lectione contenti, dum foras minimè prodeant, ieiunium ſuum ex more conſeruant.

Perfectum ieiunium quale appelle.

Ieiunare autem illos diximus, qui panem cum E ſale, & aqua percipiunt: vbi autem præter hæc aliud aliquid additur, perfectum ieiunium non vocatur.

Dominico die non ieiunandum.

Solebant autem hic quidam & Dominicis diebus vtriuſque quadrageſimæ coctionibus abſtinere, quod nos ob reuerentiam ſacræ diei prohibere curauimus.

Ieiunium famulorum.

Famuli autem, qui nobiſcum ſunt, per totius anni circulum tribus per hebdomadam diebus tenent ex more ieiunium. In illis autem duabus quadrageſimis quatuor dies conuenienter obſeruant, exceptis his, qui in via longiùs diriguntur.

Vino omni no abſtinet præterquam in Miſſa.

A vino autem, vt noſtis, aliquanto tempore continuimus; ita vt neque laici, neque extrinſecus venientes, vel etiam in Paſcha Domini, aliquid hic, præter aquam biberent: neque vinum hic, niſi pro Sacrificio haberetur. Sed quoniam & hic manentes cœperunt ægrotantes deficere, & quidam ad Eremum tranſire cupientes, huius rigoris obſeruantiam penitus abhorrere; fraternæ, ſiue vt veriùs dicam, communi imbecillitati diſpenſatoriè condeſcendentes indulſimus, vt vinum hic ſeruato ſobrietatis moderamine biberetur: vt quod cum Ioanne non poſſumus ex toto relinquere, ſaltem cum Timotheo Pauli diſcipulo ſtudeamus infirmo ſtomacho ſobriè, & humiliter miniſtrare: & qui prorſus abſtemij eſſe non poſſumus, eſſe ſaltem ſobrij ſtudeamus.

Luc. 6.

1. Tim. 5.

Feſti dies, quibus non ieiunant.

Verumtamen in prædictis duabus quadrageſimis conſuetudo tenuit, vt neque monachis, neque laicis vini, vel etiam piſcis perceptio concedatur. Pulmentum quoque in eiſdem quadrageſimis numquam ſit præter vnum, niſi his quatuor feſtiuitatibus, ſcilicet B. Andreæ, S. Benedicti, in Dominica Palmarum, & Cœna Domini, quibus nimirum ſacratiſſimis diebus piſces, & vinum cum gratiarum actione percipiantur.

In Sabbato autem ſancto, necnon & vigilia Natalis Domini, vt labor Eccleſiaſtici releuetur officij, totum panem, qui voluerint, comedunt: alium verò cibum ſiue laici, ſiue monachi penitus non admittunt. Tres autem ſolummodo Octauæ per annum ita celebrantur, vt ieiunare hic nemo cogatur, id eſt, Dominicæ Reſurrectionis, & ſanctæ Pentecoſtes, atque Natalis Domini. Sed quibuſdam, quia propter * deſuetudinem graue eſt totius hebdomadæ binam continuare refectionem, quandoquidem hoc humiliter expetunt, ieiunare aliquantulum pro miſericordia conceduntur.

** conſuetudinem, f.*

Pulmenta quæ ieiunij diebus præbentur.

Conſuetudo eſt autem fratribus in diebus Dominicis omni tempore, præter quadrageſimas duas, duo habere pulmenta: in aliis verò diebus vnum ſolummodo. Et de ieiuniis quidem iſta ſufficiant.

In cæteris autem ſpiritualis exercitij ſtudiis, quæ ſit continui feruoris inſtantia, quæ ſollicitudo, quã vigil & operoſa frequentia, timeo dicere: ne mihi ſimilibus, deſidioſis videlicet, & negligentibus videar oneroſus exiſtere, atque eorum in me aliquatenus inuidiam concitare: hoc tamen mihi liceat, D quia tanta eſt diligentia in flexionibus genuum, in diſciplinis ſcoparum, & in cæteris huiuſmodi: vt cum quilibet pœnitens incertæ mentis metu, iniunctam pœnitentiam per hæc remedia implere præcipitur, breui tempore longa pœnitentia conſumatur, ſalua tamen conſuetudine, vt ſi poſtmodum vita hominis in longum ducitur, ieiunium non relinquatur. Dantur autem ex more tria millia ſcoparum pro vnius anni pœnitentia, ſiue viginti Pſalteria, aut vigintiquinque Miſſæ.

Pœnitentia vnius anni quæ.

De Pſalmodia verò conſuetudo eſt, vt cùm duo fratres ſimul commorantur in cella, duo perſoluant in die Pſalteria, vnum pro viuis, alterum E pro defunctis.

Pſalterium pro viuis & defunctis.

Et illud quidem, quod eſt viuorum, cum illis dicitur additamentis, quæ beatus Romualdus appoſuit; quod verò pro defunctis cum nouem lectionibus dicitur, tribus nimirum per quinquagenos Pſalmos.

B. Romualdus.

Qui autem ſolus moratur, Pſalterium quidem viuorum totum per ſingulos dies adimplet: defunctorum autem ſiue medium, ſiue totum, iuxta quod virium poſſibilitas adminiſtrat.

Horarum Pſalmodia Canonica.

Horarum autem Pſalmodia Canonica omnino ſicut fit in Monaſterio, ita hîc per ordinem tota nihilominus adimpletur.

Hoc autem inter cætera prætermittendum non

Strictum ſilentium.

eſt, quia in cellulis continuum tenetur, ſicut tenetur in Oratorio, ex more ſilentium: nec prætermittitur, vt illic aliquis vel pro confeſſione loquatur; excepto ſi Priori viſum fuerit, vt nouitiis, eorumque inſtitutoribus ad tempus aliquantulum loquendi licentia concedatur. Si quid autem loqui indigent, ad Eccleſi m prodeuntes, quæque ſunt neceſſaria, manifeſtant.

Nudis pedibus in cellis permanent.

Illud etiam non minima pars pœnitentiæ eſt, quòd omni tempore, ſiue æſtate, ſiue hieme, non calceis, non ocreis vtuntur in cellulis; ſed nudis ſemper cruribus, & pedibus conſuetudo eſt permanere, exceptis his, qui graui moleſtia infirmitatis vrgentur.

Mos non comedendi extra monaſterium.

Regulare autem eſt Monaſteriis, vt hi qui in via diriguntur, foris non comedant, ſi eo die ſperant reuerti: cui videlicet obſeruantiæ illud etiam apud nos additur: vt ſiue ipſo, ſiue alio die fuerit quis egreſſus, ieiun us ſemper ad Eremum reuertatur.

Obedientia & paupertas.

De cæteris verò monaſticæ Inſtitutionis obſeruationi us quidquid in regulari, & diſtricto Monaſterio tenetur, idem etiam hic cautè, & ſolerter nihilominus cuſtoditur: videlicet de promptiſſima obedientia, vt quodcumque præcipitur, feruentiſſimè peragatur: de non dando, vel accipiendo ſine iuſſione Prioris: de proprio non habendo: vt dum ſunt in clauſtro, quod eſt iuxta Eccleſiam, ſiue in clauſtro, quod eſt iuxta Eccleſiam, ſiue in feſtiuis diebus, ſiue omnibus incompetentibus horis ſilentium teneant: vt in Capitulo, in Oratorio, in Refectorio regularem conſuetudinem non poſtponant: vt cum hoſpitibus non loquantur: atque ideo à cellulis vſque ad Eccleſiam ſiue venientes, ſiue redeuntes, à cenſura ſilentij non receda nt: & multa huius generis, quæ nimirum nos iccirco enumerare poſtponimus, quia laciniosi ſtyli faſtidium deuitamus. Taceo de vilitate ſpontanea, & aſperitate veſtium, de duritia, de auſteritate cubiculum, & de diſtricta cenſura ſilentij, de amore perpetuæ incluſionis.

Silentium cum hoſpitibus.

Veſtium aſperitas.

Diuina in Monaſteriis charitas & vnio.

Illud ſanè cuncta videtur excellere, illud omnibus ſanctè viuentium dignè cenſetur virtutibus eminere, quòd tanta eſt inter fratres charitas, tanta vnitas voluntatum vicarij amoris igne conflata; vt vnuſquiſque ſe non ſibi, ſed omnibus natum credat: quod alienum eſt, ipſe poſſideat: & quod ſuum eſt, in omnes extenſo amore transfundat.

Charitas & cura cum infirmis.

Hoc mihi etiam non mediocriter placet, fratres mei, quia ſi quis inter vos debilior apparuerit, mox omnes certatim, quid patiatur, inquiritis: vt ſe de ſolito rigore remittere non moretur, inſtantes, & non ſolùm neceſſaria quæque ſuggerere, ſed etiam voſmetipſos ad eius cuſtodiam vltroneos gauderis offerre.

Pœnitentia & officia pro defunctis.

Illud etiam ſilentio præteriri dignum eſſe non ducimus, quia cùm frater quiſpiam ex noſtris obierit, vnuſquiſque pro eo ſeptem dies ieiunat, ſeptem diſciplinas cum millenis ſcoparum ictibus accipit, ſeptingentas metanæas facit, triginta inſuper Pſalteria ex more decantat, continuis quoque triginta pro eo diebus Miſſarum ſolemnia ſpecialiter celebrantur. Hæc igitur huius loci regula nulla vori varietate poſtponitur: hæc conſuetudo circa defunctos diſtricta prorſus, & inuiolabili ſemper obſeruatione tenetur. Si quis autem fortaſſe nouitius, vel quolibet modo morte præuentus, iniunctam pœnitentiam conſummare non potuit, mox vt ad fratrum notitiam res patefacta peruenerit, cum magno feruore tota pœnitentia, parili facta inter eos diuiſione, ſuſcipitur: & quantalibet ſit, breui ſpatio per diuerſos afflictionum modos ouanter

Tricenarius Miſſarum numerus.

A expletur. Felices nimirum diuitiæ charitatis, quæ gratis ſe non modò viuentibus ingerunt, ſed & mortuos proſequuntur. Felices, inquam, quæ illic nobis ex aliena bonæ voluntatis vbertate ſuccurrunt, vbi proprij operis ſupplementa deficiunt: & cùm iam diſtrictè à nobis non habentibus, quidquid debemus, exigitur, ex fraternæ charitatis abundantia debiti noſtre libra completur.

Charitas erga defunctos laudatur.

Pauca hæc de ea, quæ nunc eſt, huius Eremi conuerſatione ſufficiant, vt per hæc, quæ breuiter annotantur, valeat colligi quid ex his, quæ ſilentio prætermiſſa ſunt, debeat æſtimari. Sed ecce, fratres chariſſimi, dum de veſtris virtutibus aliquid vobis præſentibus refero, timeo certè, ſimul & erubeſco; timeo ſcilicet vos offendere; erubeſco, ne

B videar aſſentarionibus deſeruire. Sed ad hoc ſcribendum, teſte conſcientia, bonæ me intentionis ſtudium prouocat, fraternæ ſalutis amor inſtigat: quatenus non ſolùm vobis talia ſcribendo conſulere, ſed & poſteris veſtris valeam longiùs prouidere. Nimirum, vt & vos iſta legentes ſtudeatis ei, quod ſemel cœpiſtis, bono operi perſeueranter inſiſtere: & illi in his diſcant, quid de noſtra debeant imitatione tenere. Quia enim in hoc loco, niſi diuina prouidentia aliter ſenſerit, non diu poſt ſpero me habiturum eſſe ſepulchrum: non minus ſum de futura huius Loci religione ſollicitus, quàm his, quæ ſub præſentia verſantur, intentus. Vnde te, ô Prior, quicumque mihi quotuſlibet in huius Loci

C adminiſtratione ſucceſſeris, per aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti, per terrorem diuini iudicij, te lacrymabiliter obſecro, per nomen te diuinæ maieſtatis obteſtor; vt ab huius obſeruantiæ regula, cum his, qui tibi ſubditi fuerint, non declines: à bono tramite, per quem in hoc loco nunc inceditur, non aberres. Pudeat vos ab illorum nobilitate fieri viuendo degeneres, qui facti eſtis habitaculo ſucceſſores. Abſit, vt diuini obſequij cenſus veſtro tempore videatur imminui, qui Deo ex huius Loci reditu ſolebat ante perſolui: non impar quippe penſum debiti muneris exigit, qui poſſeſſionem ſuam nouis agricolis antiqua cenſitam penſione locauit.

Adhortatio ad obſeruãtiam regularem.

Non ergo vos per ſpatioſæ viæ latitudinem delectet incedere, qui iubemini per anguſtam portam, quæ ducit ad vitam, intrare. Stricta namque

Matth. 7.

D via eſt, quæ ducit ad cælum; ampla autem eſt, quæ mergit in tartarum. Non itaque ad monaſterialem laxitudinem ab eremitica vos libeat diſtrictione deſcendere: & relicta lege ſpiritus, carnis illecebris, & lenociniis conſentire. Et quidem bona ſunt illa, ſed iſta meliora. Et quid eſt aliud à melioribus ad bona deſcendere, niſi ab excelſis ad humilia declinare, à recto curſu poſt tergum redire, ab ardore ſpiritus in teporem noxium deferuere, atque ſic paulatim à ſublimibus in præcipitium ruere?

. Hæc igitur pauca, quæ ſcripſi, Succeſſor mi, ſedulus inſpice: atque ad imprimendum formam

E tuæ, tuorumque conuerſationi quaſi quoddam ſignaculum tene. Numquam apud te hæc deprauetur imago: numquam tuo tempore hæc ſalutaris forma per incuriam deteratur; ne quod abſit, paracharaximus pro nummo moneta degenerante procedat. Et certè non ignoras, quia falſarius trapezita, qui monetam violaſſe conuincitur, plerumque iudiciali calculo manus abſciſſione mulctatur.

Vt autem ad hæc obſeruanda nullus excuſationi pateat locus, iuxta id, quod exiguitate Loci humilis competebat, ſtuduimus eatenus poſſeſſiones acquirere: vt prædictum fratrum numerum poſſit-

niſi exercendi cura defuerit, ſuſtentare. Librorum quoque numerum non minimum dereliquimus, vt fratribus noſtris, qui pro nobis orare dignentur, meditandi copiam præberemus. Bibliothecam namque omnium veteris & noui Teſtamenti voluminum, licet curſim, ac per hoc non exactè vobis emendare curauimus. Ex Paſſionibus quoque beatorum Martyrum; ex Homiliis ſanctorum Patrum; ex Commentariis, allegoricas ſacræ Scripturæ ſententias exponentium, Gregorij ſcilicet, Ambroſij, Auguſtini, Hieronymi, Proſperi, Bedæ, Remigij, etiam & Amalarij, inſuper & Haimonis, atque Paſchaſij diuina gratia noſtris albeſcere laboribus, plures libros habetis, quibus vacare poteſtis, vt ſanctæ animæ veſtræ non ſolùm oratione creſcant, ſed & lectione pingueſcant. Ex quibus nimirum codicibus nonnullos pro noſtra poſſibilitate correximus; vt in ſacræ diſciplinæ ſtudiis intelligentiæ vobis aditum panderemus.

Bibliotheca SS. PP. in ſacram Scripturam.

Lectione & oratione anima pingueſcit.

Clauſtrum quoque iuxta Eccleſiam conſtrui hac ratione cenſuimus; vt ſi quem adhuc inſolita monaſterialis Ordinis conſuetudo delectat, habeat vbi in præcipuis feſtiuitatibus ſolemniter ex more proceſſionem faciat; & proceſſioni Crucem argenteam ſatis idoneam procurauimus. Eiuſdem quoque intentionis ſtudio, imbecillitati fragilium conſulentes, etiam tintinnabula, atque becchinia, diuerſaque diurnæ domus vtenſilia comparauimus. Calices quoque duos argenteos pulcherrime deauratos hac vobis ratione prouidimus; vt cum ſacra Dominici corporis & ſanguinis myſteria vultis accipere, ſtannum, vel vilius quodcumque metallum veſtris labiis nequaquam neceſſe ſit adhibere. Conſpicua nihilominus ſacroſancto altari tegmina, & celebrandis Miſſarum ſolemniis pretioſa contulimus ornamenta.

Clauſtrum monaſt. iuxta Eccleſiam proceſſionū vſui ædificatur.

Supellex ſacrorum vtenſilium.

Hæc omnia, fratres, nos non ſine labore quæſiuimus, vt vobis laboris impendia tolleremus: tantoque liberius ſe veſter animus ad alta ſuſtolleret, quanto minus hunc ad prouidenda ſibi infima rei familiaris inopia non grauaret. Vnde rogo, fratres chariſſimi, quicumque mihi eſtis in huius Loci ſacri habitaculo ſucceſſuri, vt qui vobis antè conſului, quam huius vitæ haberetis ingreſſum; vos etiam me pia viciſſitudine veſtris adiuuetis orationibus iam defunctum. & qui vobis paraui locum religioſè viuendi; vos mihi copiam acquiratis indulgentiam promerendi. Ecce, fratres mei, fui, quod eſtis: & emenſus ſum, quod tranſitis. Præſtò vobis ſunt, quæ deſerui; propinquum eſt, quò perueni. Sic igitur compendium veſtræ mortalitatis excurrite; vt elapſis vanis, quæ temporaliter tranſeunt, ad bona perueniatis, quæ his perpetuò manſura ſuccedunt.

Copia rerū neceſſariarū liberiores facit religioſos in virtutum comparatione.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM DECIMVMQVINTVM.

De ſuæ Congregationis Inſtitutis. Ad Stephanum Monachum.

ARGVMENTVM.

Stephano cuidam, qui ex Cœnobio ad Eremum emigrauerat, eremiticæ vitæ, & conuerſationis præcepta deſideranti depromit: necnon Eremitarum, quibus ipſe præerat, Regulas, & viuendi Inſtituta exponit; ſaluberrima interim monita immiſcens, vt rudem adhuc, & huiuſmodi viæ rationis inexpertum ad inſidias cacodæmonis ſuperandas: dura, & aſpera quæque perferenda: & denique ad omnes perfecti Eremitæ numeros implendos gradatim perducat.

Chariſſimo fratri Stephano, amore ſupernæ charitatis incluſo, Petrus ... *Crucis Chriſti ſeruus, ſalutem in idipſum.*

HOneſtæ petitionis tuæ, dilectiſſime ... votũ ſuſcepimus, quibus te per noſtræ admonitionis apices eremiticæ vitæ regula postulas informari. Monaſterialem quippe latitudinem ... feruido ſpiritu relinquens, te carceralibus anguſtiis incluſiſti. Non contemnenda planè petitio, nec otioſum, vel ineptum negotium: ſed ſi executor inueniretur idoneus, etiam poſteris non mediocriter profuturum. Nos autem, qui in huius profeſſionis via ... vi... præimus, cæteros loquendo præire, velut iudices, ſiue iudices ... temeratium iudicamus. Præpoſterum quippe eſt, ſi lingua tamquam magiſterij ſuper alios arripiat ferulam, cuius adhuc vita flagellis obnoxia exhibet clientelam. Sed qui calcato proprie voluntatis arbitrio obedire ſemper omnia decreuiſti, dignum profectò eſt, vt quoque per nos ... a fraterna charitate non ſegniter obedire.

Quapropter in ... poſtulatum & tu deſideriis ſatisfacere optimus, & tamen ... menſuræ metas excedere non audemus, totum nobis arbitrantur, & integrum huius quidem inſtitut omnis præcepta non edere; ſuff... at autem, quod in noſtra ſic Congregatione conſpicimus, & experti ſomus ſimpliciter explicare. Nec tam quid ab Eremitis fieri debeat, generali definitione præſcribimus, quàm quod ... hac Eremo ſiat, tàm de loco, tam perſona ſpeciali ... intimamus. Quod tamen ex charitate legentibus infructuoſum eſſe non credimus, cum ad perfectionis culmen præcepta quidem moueant, ſed exempla compellant.

CAPVT I.

De ſolitaria vitæ laudibus.

VBè, frater, vt dicitur, ... rei notam fixiſti ... ad Deum ... non per qualemcumque, ſed per auream viam laudabiliter elegiſti. N... ad hoc te prudentia humanitatis impoſuit, ſed diuinus procul dubio Spiritus incitauit. Hæc eſt enim via, quæ inter reliquas ad ſumma tendentes eminens, & excelſa eſt. Interim per ſe currentem iam ponit in patria: & eum, qui adhuc verſatur in labore, tam quodammodo recreat, & conſolatur in requie. Hæc nimirum via per ſe commeantium greſſus neque ſpinis ſollicitudinum pungit, neque luto negotiorum ſæcularium impedit. Porro hæc via ſpatioſa, ſimul & anguſta ... hoc modo; vt quiſquis per eam cum ... deſiderio graditur, & propter anguſtias non ... non impingat, & propter latitudinem rectitudinis linea non diuertat. Nam etſi incipientibus plerumque ſtricta, vel difficilis videatur, non tamen mox, niſi quod abſit, fides deſit, inconſtanti puſillanimitate deſeritur: aſſuetis autem, & perfectioni iam propinquantibus ... hærentibus facilis quidem, & quodammodo ... via videtur eremetica ... Numquam tamen à portandis ... deficiunt, dum & proprias ... repriment, & aduerſus cogitationum ... armamenta conſtringunt. Duxiſti, frater, vxorem, quam non quidem cum vxoribus Iacob ... gignenda ſobole ... tas priuet, vel ... caullare vultus lippitudo dedecoret: ſed illam profectò, quæ ſit & cum Lia fœcunda, & cum Rachele formoſa. Nam etiam vt & ... clareſcat obtutus ad videndum principium, & plurimi nobiles tui fetuoris fruantur exemplum.

Hæc profectò eſt mulier, de qua dicitur: *Quia fortitudo, & decor eſt indumentum eius.* Solitariæ nempe conuerſationis ... eſt, vt ſic deſ... quis in magni operis fortitudine quatenus ſemper ſollicitus ſit in exhibenda decori animi puritate. Hæc eſt ... de qua rurſus dicitur: *Quia manum ſuam miſit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fuſum.* Quia videlicet huius vitæ ... executor ſic ſe per maiora opera deſiderij feruore dilatat, vt etiam cautus quæ ſunt minima non relinquat. Hæc planè vera ... ſibi vendicat ... tem: quia & ... ſedens ad veſtigia ... verbis intendit, & cum Martha cum Dominum diuerſis ... virtutum ... reficit.

Sed cur in deſcribendis huius ſanctæ vitæ meritis diutius immoror? Planè vt compendioſè eloquar, multæ ſunt viæ, quibus itur ad Deum diuerſi ſiue ordines in vniuerſitate fidelium ſed in omnibus his nulla profectò via eſt tam recta, tam certa, tam expedita, atque cunctis ſupplantatoriæ impactionis offendiculis aliena, quia & omnes ferè occaſiones, quibus peccari poſſit, eliminat: & plurima virtutum, quibus Deo placeat, incrementa conuectat: ita vt quodammodo facultates adimat delinquendi, & bonis operibus inſiſtendi vim neceſſitatis imponat. Quod ... qui non dedignatur ... in aliis noſtræ paruitatis Opuſculis valet expreſſius inuenire. Huic ergo ſanctæ, & vt verè fatear, viuificæ vitæ illud non in... ter aptatur, quod per Salomonem dicitur: *Multæ, inquit, filiæ congregauerunt diuitias, & tu ſupergreſſa es vniuerſas.*

CAPVT II.

De origine vitæ Eremiticæ.

VEruntamen rei ordo poſtulat, vt antequam ramos conuerſationis attingam, ipſam ra... originem ſolerter inquiram & qui huius inſtitutionis auctores fuerint, euidenter ex... ediam. Dignũ ſcilicet arbitror fontem pr... ſ aſpicere, vt poſt ſecuri ... valeam riuo haurire.

Huius itaque vitæ normam, vt anteriora præteream, in veteri Teſtamento Elias cœpit ... verò aucto diſcipulorum collegio dilatauit. In ... uo autem Paulus, & Antonius non diſſimi ... inuicem proportione creduntur. Dum conſtet iuxta fidem geſtorum, quod & Paulus in Eremo ſingulariter vixit, & plures Antonius in hac profeſſione diſcipulos ... Quamquam & hoc certe non lateat, quod & Moyſes ſibi ipſo tunc promulgatæ legi ... quadraginta annis populum per deſerta d... ... Redemptor noſter illuceſcente iam videlicet Euangelij gratia, Eremum

Margin notes: Pro. ... ; Solitaria ... (left, at foot); vita Liæ habet fœcunditatem, & Rachelis pulchritudinem.; Prou. 31.; Deſignatur in muliere ... Ibid.; In Magdalena & Martha.; Luc. 10.; Prou. 31.; Profeſſionis eremiticæ auctores, ac magiſtri.; Exod. 24.; Marc. 1.

Eremum confecerit. Teſte Marco, qui poſt euangelizationem Baptiſmi, protinus ſubintulit: *Et ſtatim ſpiritus expulit eum in deſertum, & erat in deſerto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur à Satana, eratque cum beſtiis.* Baptiſta quoque Ioannes huius profeſſionis aſſertor non mediocriter, qui ſine humano victu in deſerto viuere non humana virtute decreuit.

Ibid.

CAPVT III.

De duplici Eremitarum genere.

Diſcrimen inter Eremitarum, & Anachoretarum.

QVAPROPTER & ex ipſa naſcentis huius inſtitutionis origine, & poſteriorum deinde ſuccedente proceſſu manifeſte colligitur, quòd Eremitarum ordo bipartitus eſt: quorum videlicet alij cellulas incolunt, alij paſſim per Eremi deſerta gradientes, certas ædes habere contemnunt. Sed qui per Eremum ſpatiando diſcurrunt, Anachoretæ; qui verò cellulis contenti ſunt, vſitato vocabulo Eremitæ dicuntur: quibus nimirum nomen commune factum eſt ſpeciale. Quamquam huius temporis fratres ſuperbum ducant hoc ſibimet arrogare vocabulum, ſed humiliatis cau a pœnitentes ſe potius gaudeant appellari. Anachoretarum autem iam tunc filij Ionadab primitiæ fuerant, qui, ſicut Ieremias teſtatur, vinum, & ſiceram non bibebant. Habitabant porro in tentoriis, & quas mox compulerat, ſedes habebant. Hi denique ſcribuntur in Pſalmo, quod primi captiuitatem ſint ſub huiuſmodi perſecutione perpeſſi: quia ab exercitu Chaldæorum vaſtante Iudæam, vrbes ſunt introire compulſi hac videlicet ratione, quòd oppida carceres ducerent, & dulcis habitaculi requiem deſerti ſolitudinem æſtimarent. Sed nos ſanctis Anachoretis, qui hoc tempore aut rari ſunt, aut nulli, ſolam reuerentiam exhibemus; ad Eremitas autem omnem huius diſputationis articulum vertimus.

Anachoretarū origo. Ierem. 35.

Pſal. 136.

CAPVT IV.

Qua diligentia reſiſtendum carnis, ac diaboli tentationibus.

QVISQVIS igitur cellulam cum diabolo dimicaturus ingreditur, & in arena ſpiritualis prælij feruentis animoſitate pectoris incitatur, ad hoc totam ſuæ mentis intentionem dirigat, vt delectationem carnis, vel ad momentum quidem iam vltra non ſentiat; ſed ſibimet, ſimul & mundo mortuus viuat. Ad tolerandas itaque calamitates, atque miſerias animum præparet, morti ſe pro Chriſto deuoueat, diuerſis virtutum telis lumbos mentis accingat; omnia ſibimet aſpera, & dura præponat; vt cùm acciderint, non improuidus eneruiter concidat, ſed omnia æquanimiter ferat. Plane ſicut fluuius ex ſui fontis origine perexiguum oritur, ſed proceſſu longioris decliuij, riuis hinc inde confluentibus dilatatur: ſic interior noſter homo in ſanctæ conuerſationis itinere tenuis, & velut aridus incipit: paulatim verò per incrementa virtutum quaſi riuis vndique concurrentibus conualeſcit.

Res aduerſæ præuiſæ æquo animo ferantur.

Quiſquis ergo nititur amnis fluenta reſtringere; iuxta fontis aditum, neceſſe eſt ſatagat obſtacula connectare: vt vbi nondum amnis, ſed adhuc riuulus cernitur, illic obicibus impactis facilè reprimatur. Qui ad aulam quoque regiam properare diſponit, in ipſo demum expeditionis exordio cum paucis egreditur: confluentis autem ſubinde numerus ſocietatis augetur. Quiſquis denique huic ſtruit inſidias, non procul à domo, vnde egreditur, latitat: vt necdum conſtipatus multitudine commeantium repentinos impetus non euadat. Tunc autem veraciter ad Regem noſtrum properantes iter incipimus, cùm rudes adhuc, nouique tyrones in ſpirituali militia ſacramenta iuramus. Sed quia necdum ſpiritualium ſtudiorum agmine circumfundimur, necdum perfectionis virtutibus roboramur; tunc veternoſus hoſtis ante ipſum egreſſionis noſtræ veſtibulum inſidias præparat, ibi verſutiæ ſuæ dolos, ibi malignitatis artes, & laqueos, ibi deceptionum machinas, & omnia peſtiferæ calliditatis argumenta concinnat: quatenus riuum adhuc tenuem boni operis obſtruat, & gradientem, antequam commeantium agmine fulciatur, extinguat.

Sed inter has iaculorum crebreſcentium grandines, inter iſtas bellorum ingruentium tempeſtates; Chriſti miles non formidine contabeſcat, non fractus labore deficiat, ſed inuictæ fidei clypeo præmunitus, quò acriora infeſtantium luctatorum certamina tolerat, eò certius de vicina Dei auxiliantis aſpiratione confidat. Nec prorſus addubitet, quia ſi primæ tentationis articulum illæſus euaſerit; paulò poſt roboratus, & validus, terga vertentibus, ac ſuccumbentibus ſuis aduerſariis, præualebit. Idcirco nempe inſidiator ſpiritus totum fel ſuæ nequitiæ circa nouitios euomit. Ideo omne virus artificioſæ, ac deceptoriæ calliditatis effundit: quia non ignorat, quoniam ſi tunc effectum peruerſi conatus amiſerit, opportunitatem lædendi poſtmodum non habebit. Immo qui ſupplantare non potuit, ruinæ poſt modum turpiter ſubiacebit: & qui rudi non præualet, exercitato ſuccumbet.

Cur Diabolus nouitijs inſidietur.

CAPVT V.

De quiete, ſilentio, & ieiunio, Eremitis præcipuè neceſſariis.

NOTANDVM autem, quia, cùm omnibus ad æterna feſtinantibus vniuerſæ virtutes animi ſint habendæ, ſolitariæ vitæ propoſito tria ſunt præcipuè exteriora videlicet, congrua ſpeciali præ cæteris obſeruatione tenenda; quies ſcilicet, ſilentium, atque ieiunium: & cætera quidem inſtrumenta iuſtitiæ in ſola plerumque deuotione, vel habitu; iſta autem in exercitio debent familiari quadam ſedulitate verſari. Sicut enim Sacerdotis eſt proprium Sacrificiis offerendis inſiſtere: Doctoris eſt prædicare; ita nihilominus Eremitæ officium eſt, in ieiunio, ſilentioque quieſcere. Vnde non fruſtra reperitur ab antiquis vitæ huius inſtitutoribus dictum: *Sede in cella tua, & retine linguam tuam, & ventrem, & ſaluus eris.* Venter ſiquidem reprimendus eſt, ne dum ipſe immoderatè repletur cibis, cætera quæque membra inficiat vitiis. Lingua verò reſtringitur, quia indiſciplinatè laxata, ſupernæ gratiæ vigore animam vacuat, à ſtatu ſalutiferi rigoris eneruat. Veruntamen modus atque diſcretio in talibus eſt adhibenda; ne quod indifferenter agitur, velut onus importabile, per intolerantiam puſillanimiter deponatur. Sicut ergo ſupra promiſimus, quæ in hac Eremo

Venter ac lingua cur reprimēda.

Diſcretio neceſſaria.

viuendi regula teneatur, breuiter explicemus: vt dum hanc quaſi quoddam viuendi metrum conſiderationis tuæ oculis appoſueris, ſiue excedens, ſiue inferiùs gradiens, ad hanc ſedula intentione recurrens, errare non poſſis.

CAPVT VI.

Regula ieiunij, ac refectionis.

AB idibus itaque Septembris vſque ad Reſurrectionem Dominicam, quinque per hebdomadam diebus tenetur hic ex more ieiunium. Ab octauis autem Paſchalis feſtiuitatis vſque ad ſextum diem Pentecoſtes, quatuor tantùm per hebdomadam diebus ieiunium celebratur. Hac videlicet diſcretione ſeruata, vt propter Dominicum diem, de cuius ſpeciali reuerentia nullus addubitat, etiam tertia, & quinta feria bis in die reficiant fratres. Illo enim tempore licet aliquanto remiſſius viuere, tametſi minimè prohibeantur Monachi auctoritate ſacrorum Canonum ieiunare. Ab octaua verò Pentecoſtes vſque ad Natiuitatem B. Ioannis, tertia quidem feria pulmentum fratribus hora Nona tribuitur, quinta verò feria refectio iteratur. Porro à feſtiuitate S. Ioannis vſque ad idus Septembris, tertia, & quinta feria bina refectio in die tenetur: reliquis verò quatuor diebus ieiunium ex more ſeruetur. Saluo videlicet eo, quòd ſi quis inter fratres infirmari conſpicitur, mox illi, prout neceſſe fuerit, miſericorditer ſubuenitur. In feſtiuitatibus duodecim lectionum, quæcumque veniunt ab idibus Septembris vſque ad Reſurrectionem Domini, ſemel tantum reficiant fratres, exceptis videlicet his ſolemnitatibus, omnium Sanctorum, S. Martini, & S. Andreæ, Hebdomada Natalis Domini, & vno die Epiphaniæ, & Hypopanti. Quibus nimirum diebus iteratur pro more refectio: In cæteris autem feſtiuitatibus vna tantummodo ſunt refectione contenti.

Notandum autem, quia non omnes, quæ in Monaſterio, etiam in Eremo celebrantur feſtiuitates. Et hæ, quæ illic fiunt, plerumque tranſmutantur, vt aut in tertia, aut in quinta feria celebrentur: exceptis nimirum præcipuis feſtiuitatibus, quæ ob reuerentiam dignitatis mutari non poſſunt. Pleraſque autem feſtiuitates, quæ non adeo ſunt præcipuæ, ſiue in quadrageſimali tempore, ſiue per totius anni curriculum, Cellerarius cumhis, qui iuxta Eccleſiam commorantur, cum duodecim celebrent lectionibus: atque ſi Priori videtur, aliqua illis, rariſſimè tamen, miſericordia refectionis impendatur. Cæterùm ij, qui per diuerſas ſunt cellulas conſtituti, dum foris minimè prodeant, trina lectione contenti, ieiunium ex more conſeruent. Ieiunare autem illos dicimus, qui panem cum ſale & aqua percipiunt. Vbi præter hæc aliud quid additur, in Eremo ieiunium non vocatur. Duabus autem illis quadrageſimis, quæ vel Natale Domini, vel ſanctum Paſcha præcedunt, nonnulli fratres hic ſunt, qui totam hebdomadam ieiunando tranſcurrunt: & quotidie, exceptis Dominicis diebus, in pane & aqua viuunt. Quidam etiam fratres in vtriuſque quadrageſimæ non ſolum quibuſque feſtiuitatibus, ſed & Dominicis diebus coquinatibus abſtinent. Quod nos in Dominicis diebus primò quidem propter excellentiam ſanctæ Reſurrectionis curauimus prohibere, ſed rurſus coacti ſumus fraterna ſupplicatione permittere. Veſcuntur autem pomis, & herbarum radicibus, ac leguminibus infuſis, vel etiam elixis.

Nec illud planè ſilenter omittimus, quod in quadrageſimæ vtriuſque principio omnes Monachi, nec non & laici triduanum ieiunium diſtrictè conſeruant: ita vt qui a percipiendis alimentis omnino ſe compeſcere nequeunt, ſolo tamen pane ſimul & aqua contenti viuant. Eſt autem conſuetudo fratribus omni tempore duo in Dominicis diebus habere pulmenta, propter duas ſcilicet quadrageſimas ſuperiùs nominatas: in quibus per omnes, & Dominicas videlicet, & Sanctorum feſtiuitates, vno dumtaxat probantur eſſe contenti. Cæteris autem diebus, quibus nimirum temperato ieiunio remiſſius viuunt, ſi bis in die comedunt, duo illis pulmenta fiunt, prandentibus vnum, cœnaturis alterum exhibendum. Sin autem vna ſit refectio tantum, vnum ſit nihilominus & pulmentum. Quòd autem in Dominicis diebus duo his fieri ſolere pulmenta meminimus, conſtat extra Eremiticam regulam idcirco fuiſſe permiſſum, quia paſſim huc ab extraneis oblationum deferatur exenium. Cæterum vbi locus frequentatur deuotione fidelium, ceſſat proculdubio geminatio pulmentorum.

Vnde fit, vt in illa Eremo, quam auctore Deo in latere Suauicinij montis ipſi conſtru- B. Petrus Damiani in latere montis Suauicinij Eremum conſtruxit.
ximus, pulmentum præter vnum, cunctis æquè temporibus penitus ignoretur. A vino autem aliquanto tempore continuimus, ita vt neque laici, neque extrinſecus venientes, vel etiam in Paſcha Domini aliquid hic præter aquam biberent: neque vinum hic, niſi pro Sacrificio haberetur. Sed quoniam & hic manentes cœperunt ægrotando deficere, & quidam ad Eremiticam vitam tranſire cupientes, huius rigoris obſeruantiam videbantur penitus abhorrere, fraternæ, ſiue, vt verius dicam, communi imbecillitati diſpenſatoriè condeſcendentes indulſimus, vt vinum ſeruato ſobrietatis moderamine biberetur. Vt quod cum Ioanne non poſſumus ex toto relinquere, ſaltem cum Timo- Luc. 1.
theo Pauli diſcipulo meminerimus infirmo ſto- Timoth. 5.
macho parcè, & humiliter miniſtrare: & qui prorſus abſtemij eſſe non poſſumus, eſſe ſaltem ſobrij ſtudeamus. Verumtamen in prædictis duabus quadrageſimis conſuetudo tenuit, vt neque Monachis, neque laicis vini, vel etiam piſcis perceptio concedatur: exceptis his quatuor feſtiuitatibus, Sancti ſcilicet Andreæ, B. Benedicti, & Dominica palmarum, & Cœna Domini: quibus nimirum ſacratiſſimis diebus piſces, & vinum excellentium ſolemnitatum lætitia inuitante percipiunt. In Sabbato autem Sancto, nec non & Vigilia Natalis Domini, vt labor Eccleſiaſtici releuetur officij, totum panem, qui voluerint, comedunt: alium verò cibum, ſiue laici, ſiue Monachi penitus non admittunt. Tres autem ſolummodo Octauæ per annum ita celebrantur, vt ieiunare hic nemo cogatur, id eſt, Dominicæ reſurrectionis, & ſanctæ Pentecoſtes, atque Natalis Domini. Sed quibuſdam, quia propter deſuetudinem graue eſt totius hebdomadæ binam continuare refectionem, quoniam quidem hoc humiliter experunt, ieiunare aliquantulum pro miſericordia conceduntur: quamquam in Octauis Pentecoſtes & Eccleſiaſtica traditio, & Patrum decernat auctoritas ieiunandum. In reliquis verò Octauis quarumlibet feſtiuita-

rum, Eccleſiaſticum quidem, prout regularis ordo A poſtulat, tenemus officium, tenorem verò conſueti ieiunij non mutamus.

CAPVT VII.

De ſeruorum diſciplina.

VT autem tota domus Dei ſub regulari cuſtodia, & diſciplina teneatur, & vnumquodque membrum operetur in corpore, iuxta ſuæ proprietatis officium, famuli quoque; qui huic loco deſeruiunt, ab aſſignato ſibi viuendi ordine non recedunt: qui nimirum per totius annalis ſpatij curſum tribus per hebdomadam diebus tenent ex more ieiunium. In illis autem duabus quadrageſimis B quatuor dies ieiunio dedicant, exceptis his, qui in via longiùs diriguntur. Porro quocumque prodeant, omni tempore carnibus non veſcuntur: proprium etiam aliquid habere nihilominus, ſicut & Monachi, prohibentur. Nonnulli quoque ad audiendi Pſalterij vigilias maturiùs ſurgunt, cum his videlicet fratribus, qui apud Eccleſiam commorantur. Promiſſionem autem ingredientes hanc faciunt: *Ego frater N. promitto obedientiam, & perſeuerantiam omnibus diebus vitæ meæ in hac Eremo, quæ eſt ædificata ad honorem Dei, & Sanctæ Crucis; pro timore Domini noſtri Ieſu Chriſti, & remedio animæ meæ. Quòd ſi aliquo vmquam tempore hinc fugere, vel abire tentauero, liceat ſeruis Dei qui hic fuerint,* C *me plena ſui iuris auctoritate requirere, & coarctè, ac violenter in ſuum ſeruitium reuocare.* Scriptæ ergo huic promiſſioni ſignum Crucis ipſi præfigunt, & ab aliquo fratre coram omnibus lectam ponunt ſuper altare. Monachi autem nullam promiſſionem faciunt, præter eam tantùm, quæ in Monaſteriis fieri conſueuit; ſolo dumtaxat Eremi nomine permutato. Enimuero & Monachis, & laicis introire volentibus, omnia dura, & aſpera proponuntur: videlicet extremitas, vel etiam nuditas veſtium, penuria ciborum, propriæ voluntatis auerſio, duriſſimæ correptionis aſperitas, contumeliæ, reprehenſionum, laboris, & aſſiduæ fatigationis inſtantia. Hæc, & huiuſmodi multa, quæ nimirum nos idcirco proſequi, & enumerare negligimus, quia hæc ea- D dem & in Monaſteriis fieri regulari traditione meminimus.

Seruorum promiſſio, ſeu profeſſio.

Monachorum promiſſio.

CAPVT VIII.

De panis menſura, & ſpiritualibus exercitiis.

PAnis autem eadem in Eremo, quæ & in Monaſterio eſt menſura, hac tamen diſcretione ſeruata, vt in diebus quidem refectionis ſiue ſingulæ, ſiue binæ, ſi totum vult frater comedere, reprehenſioni non cogitur ſubiacere. In diebus verò ieiunij, quia vnuſquiſque frater lances habet in cella, E illis ſemper librat, quod ſibimet cœnaturus apponat. Menſura autem illa hunc habet modum, vt ſuperaddito quadræ dimidio dimidium buccellæ totius appendat: quadra videlicet remanente integra ſemis. Et vt nulla dubietas ſuper huiuſmodi menſura remaneat, nouem ornicum, vel tria anſerum oua libratis lancibus tantumdem penſant. Et de ieiuniis quidem, & de menſura ciborum iſta ſufficiant.

Exercitij ſpiritualis ſtudium.

In cæteris autem ſpiritualis exercitij ſtudiis, quæ ſit hic continui feruoris inſtantia, quæ ſollicitudo, quàm vigil, & operoſa frequentia, timeo ſcribere; ne & meipſum forſitan eis cohabitantem, etſi non cooperantem, vana videar elatione iactare. Hoc tantùm mihi dicere liceat, quia non parua hic diligentia eſt in flexionibus genuum, in diſciplinis ſcoparum, & in cæteris huiuſmodi: quæ nimirum, frater chariſſime, quia eorumdem hæc ſatagentium viuis vocibus clariùs potes addiſcere, non expedit hîc omnia litteris adnotare.

CAPVT IX.

De Pſalmodia.

DE Pſalmodia verò hæc conſuetudo eſt, vt cùm duo ſimul commorantur in cella, duo perſoluant in die Pſalteria; vnum pro viuis, alterum pro defunctis. Et illud quidem, quod eſt viuorum, cum illis dicitur additamentis, quæ B. Romualdus apponit, quæ etiam nos nó grauemur inſerere; ne nos conqueratur fortè nouitius, quæ ſibi magnoperè noſcenda ſunt, prætériſſe. Decurſis planè quinque Pſalmis, protinus ſubinfertur: *Gloria tibi Trinitas, æqualis vna Deitas, & ante omne ſæculum, & nunc, & in perpetuum. Orate pro nobis omnes Sancti Dei, vt digni efficiamur promiſſionibus Domini Dei noſtri Ieſu Chriſti. Pater noſter.* His expletis, mox ſubditur: *Adiutorium noſtrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram.* Pſal. 123. Et euolutis aliis quinque Pſalmis, tunc dicitur: *Te Deum Patrem ingenitum, te Filium vnigenitum, te Spiritum ſanctum paracletum, ſanctam & indiuiduam Trinitatem, toto corde, & ore confitemur, laudamus, atque benedicimus, tibi gloria in ſæcula. Amen. Domine Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina. Confundantur, & reuereantur inimici mei, qui quærunt animam meam. Adiutor meus, & liberator meus eſto, Domine, ne tardaueris. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto.* Pſal. 69. Quo finito rurſus dicitur: *Adiutorium noſtrum in nomine Domini.* Hæc igitur per quinquenos Pſalmos alternatim ſemper adduntur, donec Pſalterium cum tribus Dominicalibus, nec non & totius hebdomadæ Canticis expleatur. His etiam non neglectis, quæ in fine Pſalterij videntur adiecta, videlicet, *Te Deum laudamus; Nunc dimittis, Domine, ſeruum tuum;* duobus Symbolis; *Gloria in excelſis Deo; Pater noſter,* cum fide Catholica; poſtremò Litaniæ cum orationibus hæc omnia conſueto fine concludunt. Pſalterium verò pro defunctis cum nouem lectionibus dicitur, tribus nimirum per quinquagenos Pſalmos: qui autem ſolus moratur frater, Pſalterium quidem viuorum totum per ſingulos dies adimplet; defunctorum autem ſiue medium, ſiue totum, iuxta quod virium poſſibilitas adminiſtrat. Horarum autem Pſalmodia Canonica omnino ſicut fit in Monaſterio, ita hic per ordinem nihilominus tota perſoluitur.

Hymnus SS. Ambr. & Aug. Luc. 2. Symbol. Apoſt. & Athan. Luc. 2.

CAPVT X.

De ſilentij rigore.

HOc autem inter cætera prætermittendum non eſt, quia in cellulis continuum tenetur, ſicut reuera in oratorio, ex more ſilentium: nec permittitur, vt illic alter alterum vel pro confeſſione loquatur: excepto ſi Priori viſum fuerit, vt nouitiis, eorumque inſtitutoribus ad tempus aliquantulum loquendi licentia concedatur. Si quid autem loqui indigent, ad Eccleſiam prodeuntes, quæque ſunt neceſſaria, manife-

Colloquiū in cellā perniciosum.

ſtant. Eſt enim reuera, vt experimento cognouimus, animarum magna deſtructio, vbi paſſim fieri colloquium in cella permittitur. Nam dum infirmi quique fratres, qui ſub confeſſionis ſpecie ſe inuicem viſitant, breuiter explent quod cœperunt, ad alia ſe mox friuola & otioſa, data ſemel procaci linguæ libertate dilatant: & obliti repente quare conuenerint, mox fratribus ſuis, vel etiam Prioribus detrahunt: & quos amare ſinceriter, & purè debuerant, dente, vt ita loquar, liuido mordaciter rodunt. Deinde ad ſæcularia tranſeunt, & quidquid eſt, quod in vrbibus agitur, de eo in cellula diſputatur. Necdum id ad aures vulgi fama pertulit, vnde plerumque montium iam ſecreta compleuit. Adde, quòd abſentibus arbitris, quanto reprehenſionis ſecuriores ſunt, tantū quidquid linguæ cōfinxerint, liberius fundunt. Sicque fit, vt qui purgandi ſeſe cauſa conuenerant, cumulato linguæ contagio à ſe inuicem ſordidiores abſcedant.

CAPVT IX.

De monaſticæ Inſtitutionis obſeruatione.

ILlud etiam non minima pars pœnitentiæ eſt, quòd omni tempore ſiue æſtate, ſiue hieme non calceis, non ocreis vtuntur in cellulis; ſed nudis ſemper cruribus, & pedibus conſuetudo eſt permanere, exceptis his, qui grauiori moleſtia infirmitatis vrgentur. Regulare autem eſt Monaſteriis, vt ij, qui in via diriguntur, foris non comedant, ſi eo die ſperant reuerti. Cui videlicet obſeruantiæ illud etiam apud nos additur, vt ſiue ipſo, ſiue alio die fuerit quis egreſſus, exceptis præcipuis feſtiuitatibus, ieiunus ſemper ad eremum reuertatur: ſin aliàs pœnitentia non deerit.

S. Ben. Reg. c. 51.

Vbi ſup. c. 5. C. 33. & 54. C. 3. & 55. C. 42. & 32 Cap. 53.

De cæteris verò monaſticæ inſtitutionis obſeruationibus, quidquid in regulari & diſtricto Monaſterio tenetur, idem etiam hic cautè & ſolerter nihilominus cuſtoditur: videlicet de promptiſſima obedientia, vt quodcumque præcipitur humiliter, & feruentiſſimè peragatur; de non dando, vel accipiendo ſine iuſſione Prioris; de proprio non habendo; vt dum ſunt in clauſtro, quod eſt iuxta Eccleſiam, ſiue in feſtis diebus, ſiue omnibus incompetentibus horis ſilentium teneant; vt in Capitulo, in Oratorio, in Refectorio regularem conſuetudinem non poſtponant. vt cum hoſpitibus non loquantur; atque ideo à cellulis vſque ad Eccleſiam ſiue venientes, ſiue redeuntes, à cenſura ſilentij non recedant: & multa id genus, quæ nimirum nos idcirco enumerare poſtponimus, quia prolixitatis faſtidium deuitamus.

CAPVT XII.

De pietate erga defunctos.

ILlud etiam ſilentio præteriti dignum eſſe non ducimus, quia cùm frater quiſpiam ex noſtris obierit, qui videlicet nobiſcum degunt, pro eo vnuſquiſque ſeptem dies ieiunat, ſeptem diſciplinas cum millenis ſcoparum ictibus accipit, ſeptingentas metaneas facit, triginta inſuper Pſalteria ex more decantat & vnuſquiſque Sacerdos ſeptem Miſſas illi pro ſua perſona perſoluit, ſaluo eo, quod continuis quoque triginta diebus pro eo Miſſarum ſolemnia in conuentu communiter celebrantur. Hæc igitur huius Loci regula nulla vorì varietate poſtponitur: hæc conſuetudo circa defunctos diſtricta prorſus, & inuiolabili ſemper obſeruatione tenetur.

Triginta Miſſarum ſolemnia pro defunctis.

Si autem quis fortaſſe nouitius, vel quolibet modo iniunctam pœnitentiam morte præuentus conſummare non potuit, mox vt ad fratrum notitiam res patefacta peruenerit, cum magno feruore tota pœnitentia, pari facta inter eos diuiſione ſuſcipitur: & quantalibet ſit, breui ſpatio per diuerſos afflictionis modos ouanter expletur. Pauca igitur de ea, quæ nunc eſt, huius Eremi conuerſatione ſufficiant: vt per hæc, quæ breuiter adnotantur, valeat colligi quid ex his, quæ ſilentio prætermiſſa ſunt, debeat æſtimari.

CAPVT XIII.

Adhortatio.

HÆc itaque, dilectiſſime fili, quæ de fratrum noſtrorum tibi conuerſatione protulimus, diligenter intuenda præ oculis pone; vires etiam tuas velut in ſtatera diſtrictæ examinationis appende: vt ſiue ſubſidas, ſiue magis emineas, dum triti metam iugiter contemplaris itineris, per anfractuum diuerticula prorſus oberrare non poſſis. Nam & pictor imaginem compilationis gratia ſibimet pro ſcheda conſtituit, qui tamen ad menſuram tabulæ, quæ verſatur in manibus, omnia redigit, & huic coaptata mutuati operis liniamenta componit. Tu etiam nihilominus iuxta modum virium, quem tibi cæleſtium charismatum Largitor infuderit, hæc tibi ſic in exercitium arripe, vt noueris, quantum cogaris ex neceſſitate minuere, vel quantum hæc in te per acceſſum gratiæ poſſis augere. Nonnulli nempe totam hebdomadam ieiunando facilè tranſigunt, quidam verò etiam bidui ieiunium moleſtiſſimè ferunt: ſed in his exhibendis non diſpar meritum vterque ſortitur, & robuſtus videlicet, qui fortia peragit: & debilis, qui ea, quæ præualet, minima non relinquit.

Quapropter difficilè eſt definitiuam, communemque regulam ſuper ieiuniis conſtituere, ne cogere videamur vel fortiores à ſua perfectione langueſcere, vel debiles viribus ſuis maiora tentare. *Vnuſquiſque* enim *proprium donum habet ex Deo, alius ſic, alius autem ſic.* Nam & apud antiquos Patres noſtros, pleroſque legimus extitiſſe, qui etiam ſimul in communi congregatione viuentes, non communem viuendi regulam tenuerunt. Vires ergo ſuas vnuſquiſque conſiderans, non ſemetipſum inaniter fallat: non ſe ſimulata debilitate decipiat: ſed prout viderit ſe poſſe, ſub ſobrietatis legibus, & abſtinentiæ ſe rigore conſtringat.

1. Cor. 7.

CAPVT XIV.

De iis, qui arctiori viuendi genere ſe obſtrinxerunt.

PORRO & inter nos quoque nonnulli fratres ſunt, qui longè alia, quam hic ſcriptum eſt, via conuerſationis incedunt, & arctiori ſe non minimum viuendi lege conſtringunt. Alij ſiquidem nullo vmquam tempore vinum bibunt, vel acetum quomodolibet hauriunt; alij verò ouis, lacte ſimul & caſeo, ſuina quoque pinguedine non veſcuntur: plerique mattarum velut mollia ſtrata deſpiciunt, & papyrinis ad quieſcendum contenti ſunt ſtoriis, ita vt palearum quoque ſtramenta ſubiici prorſus abhorreant: ſemp.

Exempla admirabilis pœnitentiæ.

alij aſperrima quæque cilicia tamquam mollia, ac delicata indumenta contemnunt, & loricis ad carnem ferreis induuntur. Non deeſt, qui totius anni tempore per ſingulos non modò communes, ſed etiam feſtiuos, atque Dominicos dies, dimidio ſit pane contentus. Hic idem frater per integrum & dimidium circiter annum quinque diebus hebdomadæ cibum non tetigit, ſolis autem Dominica, & quinta feria comedere contentus fuit. Nunc etiam Dominicis diebus, & quinta feria poſt horam videlicet nonam ſic vno pulmento reficitur, vt ſecundum prorſus ignoret.

Eſt etiam qui continentiæ, & ſobrietatis amore non modò pomis, ſed & cæpis & porris, cunctis videlicet herbarum acruminibus ſe decreuerit abſtinere. Eſt qui vtroque quadrageſimali tempore ſingulis quibuſque diebus, aliis geminato pugillo ciceris viuat, quinta vero feria ſemper, tertia autem rarò panem ſolummodò comedat. Hic etiam lumbos ſuos ferrea ſemper catena circumdat, ne quando modum ſobriæ refectionis excedat.

Confeſſus eſt mihi quidam ex Senioribus noſtris, quia cum ſolus in cella comederet, non ſibi iuxta pruritum famis alimenta citius indulgeret, ſed remorando, ac protrahendo, rarò videlicet, atque minutius micas potiùs, quàm fruſta panis in os mitteret, & ſic ſe inter ipſa corporis alimenta durius per inopiam cruciaret: vt ipſe etiam cibus non tam reſolueret, quàm puniret: & refectio potiùs videretur eſſe dicenda defectio, dum non delectando reficeret, ſed affligendo potius caſtigaret. Corripui adoleſcentem noſtrum indolis adhuc ephebæ, acriori inſuper verbere caſtigaui, quia cantabricij panis quadra viuebat in die, & ita vix demum, vt ad medium vſque relaxaretur, obtinui: qui nimirum tunc ferrea loricatus intervalla à Dominico die vſque in quintam feriam nullum penitus cibum ſumpſerat, tribus vero reliquis hebdomadæ diebus ſolo pane viuebat. Habemus inter nos fratrem adhuc & ætate iuuenculum, & conuerſione nouitium, qui totum implere Pſalterium extenſis in altum brachiis conſueuit; per quinquagenos videlicet Pſalmos brachia fatigata deponens, ſed antequam vel vnum productiorem Pſalmum decurrere valeat, iterum ſubrigens. Habemus & alium inueteratum iam ſenem, qui duo Pſalteria ſub vna brachiorum extenſione decantat: vnum videlicet cum Canticis, & Litaniis, multiſque orationibus: alterum vero pro defunctis cum nouem lectionibus.

S. Dominicus Loricatus.

Dicam, ſed quis ſciat, vtrum fides aſſertioni fideliſſimæ præbeatur? Sed paruipendendum eſt, ſi humana temeritas arguat, quem ſumma Veritas falſitatis excuſat. Idem ſenex, Dominicus nomine, nonnumquam vno die continuato cum nocte, nouem Pſalteria meditando decurrit, & interim penè ſemper vtraque manu ſcopis armata nudum corpus afficit. Notandum autem, quia dum peragere ſatagit, nocte, vel die ſibi dormire non vacat, ſed aliquando genua flectens, dum caput terræ deponit, ſic nudo repente ſomnus obrepit, quo videlicet ſolo contentus eſt. Hic mihi aliquando fraterna familiaritate conqueſtus eſt, quia cùm nouem ſic Pſalteria ſæpe modulando perficeret, ad decimum numquam potuerit peruenire. Noui fratrem, qui ſe fateretur toties pſallendo genua flectere, quot in ſe verſus totum Pſalterium contineret; cum videlicet Pſalterium quatuor fere millia verſuum habere dicatur, ſicut aſſerunt, qui

A his ſupparandis operam dederant.

Sed & hæc prolixius idcirco non proſequor, quia & eos, de quibus loquor, offendere timeo: & illis cohabitare, quibus non coopero, aliorumque narrare feruorem frigidus erubeſco. Dignum autem credo robuſtis ac perfectioribus viris illa relinquere: ſed & hæc ipſa minora, quæ ſuperius ſcripta ſunt, aliquantiſper ſub modeſto diſcretionis libramine temperare: vt dum valentiores quique per altum virtutum pelagus citato feruent remigio currere, imbecilles etiam litoris vicina ſecantes, non compellantur hærenti lembo in arenoſis ſyrtibus remanere.

B

CAPVT XV.

De Eremitarum ieiunio.

VErumtamen ne quod ſcribimus, prorſus à regulæ ſolutum lege nutare videatur, credimus vnumquemque fratrum in cellula commorantem, niſi omnino ægrotus ſit, ita vt decumbat quidem in lectulo, toto anni tempore, ſiue æſtate videlicet, ſiue hyeme, tribus per hebdomadam diebus ieiunare in pane & aqua cum Dei adiutorio facillimè poſſe: & quoniam Sabbato ieiunare etiam Canonicæ traditionis authenticum eſt, non graue videatur fratri etiam Sabbato refectionem C ad Nonam horam vſque differre; vt ſemel quidem ipſo die reficiatur, ſed tamen vinum atque pulmentum percipere ex huius noſtræ inſtitutionis indulgentia non vetetur. Et hoc quidem æſtate. Nam ab Idibus Septembris vſque ad Paſchale gaudium, quatuor per hebdomadam diebus noueris ieiunandum: ſed etſi aliquando tanta debilitas acciderit, hyberno etiam tempore die Sabbati aut leguminibus infuſis, aut herbarum radicibus, ſiue etiam pomis ſolitum licebit aliquantiſper temperare ieiunium. Ita tamen vt ſi vnum quodlibet horum ſumat, aliud, niſi veræ neceſſitatis cauſa dictauerit, non adiiciat. Poſtremò tamen propter puſillanimes, ſi hîc neceſſitas omnino popoſcerit, quæ fieri permiſſa eſt in æſtate, eadem Sabbatorum D diſcretio ſeruetur in hyeme.

De feſtiuitatibus quoque, quæ hyemali tempore celebrantur, in quibus nos aſſeruimus ſemel in die ſolere comedere, liceat geminare cibum, ſicut mos eſt Cœnobitarum. Porro in duabus quadrageſimis, videlicet, quæ Dominicã Natiuitatem, Reſurrectionemque præcedunt, tertia quidem feria, & quinta pulmentum ſumat; Dominicis autem diebus & præcipuis feſtiuitatibus, addita inſuper quinta feria, etiam vinum bibat. Pulmento autem vno quadrageſimali tempore contenti ſint fratres, quando ſemel reficiunt: quando vero refectionem geminant, alterum prandentes, alterum cœnantes accipiant. Reliquo autem anni tempore E duo ſemper habeant. Dominicis quoque diebus, & maioribus feſtiuitatibus, ſi facultas affuerit, etiam tertium non negamus.

CAPVT XVI.

Diſcretio Prælati in moderandis ſubditis.

S. Romualdi diſciplinæ diſcretio.

DISCRETIONEM tamen debilium in Prioris arbitrio ponimus, nimirum vt ipſe poſſibilitatem vniuſcuiuſque conſideret: & prout cuique viderit expedire, piè illis alimenta

diſpenſet. Nam & nos approbamus, quod ſuis ſæpe diſcipulis B. Romualdus dixiſſe perhibetur: Dummodo, inquit, frater quilibet cellam non deſerat, etiam carnes permittatur ex diſcretione comedere, ſi tam ineuitabilis videatur neceſſitas imminere. Addebat inſuper. Tale enim propemodum eſt de Eremo ad Monaſterium reuerti, quale de monaſteriali ordine ad ſæculum aſportari. Vnde neceſſe eſt vt quicumque eremiticæ præeſt fraternitati, robur cuiuſque diligenter examinet,& iuxta virium facultatem neceſſaria ſubminiſtret. Et quidem ſi omnes ſub vnius regulæ menſura viuere præualent, optimum eſt; alioquin ſi vnus, aut fortaſſe plures indigent, quod ij, qui incolumes ſunt neceſſe non habent, clam videlicet, & occultè ſic infirmis pia exhibeatur humanitas, vt valentes ſine inuidiæ ſtimulo in ſui rigoris permaneant diſciplina. Neque enim neceſſe eſt, quod vni caſus irrogat, illico regulare omnibus fiat: cùm & idem frater, qui hodie ſubueniri ſibi per humanitatem poſtulat, ſecunda fortaſſis conſortatus hebdomada, eiuſdem humanitatis impendia non requirat. Nam & idem B. Romualdus, vt ſui conſueuerunt referre diſcipuli, ſic æſtiui temporis hebdomadas alternabat: vt vna quidem à dominica in dominicam in pana & aqua ieiunando transfigeret, alterius verò hebdomadæ pulmentum quinta feria manducaret. De Conuerſis quoque quantum ieiunent, eiuſdem Prioris prouideat diligentia.

CAPVT XVII.

De ſomni ratione.

DE ſomno quoque non tam dura quibuſdam diſtrictio, quàm modeſta diſcretio neceſſaria eſt. Melius quippe eſt ſomnum carni temperata quadam diſpenſatione concedere, & feruenter poſtmodum in Dei laudibus excubare, quàm ſummoreuus ſoporatum diſſolutis tota die labiis oſcitare. Enimuero nuperrimis etiam prædeceſſoribus noſtris conſuetudo non erat, vt aliquo tempore dormirent in die; nos autem æſtiuis diebus dormimus quidem, ſed vt indubitanter experti ſumus, quidquid prouectus in die dormientes amittimus, hoc & maturiùs nocte ſurgentes, & expeditiùs diuinis inſiſtentes obſequiis compenſamus.

Notandum autem, quia ante nocturnæ ſynaxis officium, ſi vel profundior adhuc nox, vel quolibet modo graues videntur eſſe vigiliæ, repetere accubitum licet; poſt nocturnum autem omnino non licet. Vnde nos, vt hæc regularis obſeruantia poſſet facilius cuſtodiri, hoc inſtituimus, vt quotidie ſignum primitus ad vigilias ſonet, deinde expleto ex more Pſalterio, vel quantum ratio temporis conſiderata permittit, ſonante iterum ſigno, nocturnale peragatur officium, vt iuxta diluculum, quo videlicet tempore grauius incumbit accidia, ſtantes nos, & Canonicis inueniat occupatos officiis. Abſit enim tunc nos ſopori, vel ignauiæ cedere, qua videlicet hora conſtat Redemptorem noſtrum deſtructo mortis imperio ſurrexiſſe; ne ſi tunc dormiamus, quando oriente ſole corporeo, etiam interior noſter homo lucem debet inocciduam expectare, quod abſit, irriſio nobis videatur illa

Matt. 28. congruere: *Diſcipuli eius nocte venerunt, & nobis dormientibus furati ſunt eum.*

Cauendum eſt autem, ne ſomno quis vel ad momentum quidem incompetentibus horis aſſentiat. Nam ſi ſedenti quidem, vel etiam ſtanti frequenter obrepſerit, poſtmodum cum dormire voluerit, ab eius oculis ſopor abſcedit. Sic nimirum dormitatio vigiliam, & vigilia dormitationem parit: cum & qui dormitat, inuitus poſtmodum vigilet, & rurſus qui diutius vigilat, ex neceſſitate dormitet. Cui ſimile etiam indiſcretè comedentibus ſæpe contingit. Hinc namque eſt, quod nonnulli ridiculè delirantes, ſuperfluò conqueruntur ſe cœnare non poſſe, quod certè ex immoderati ingluuie prandij manifeſtum eſt prouenire. Nam ſi frugalitatis metam in prandio non excederent, veſpertinam menſam non tantopere faſtidirent. Vt ergo cœnare quis valeat, ac mox quieſcenti ſopor incumbat, & ſobriè prandeat, & dormitationis ignauiam non admittat, nonnulli autem, quod prætereundum non eſt, vt nocte ſecurius dormiant, & vſque ad ſatietatem longis profundi ſoporis ſtertitionibus intumeſcant, dum adhuc dies eſt, Pſalmodiam anticipare feſtinant: quibus nimirum diſtrictè prohibendum eſt ne antequam ſuo tempore Completorium dicant, Pſalmos incipiant.

CAPVT XVIII.

De Pſalmodia priuata, ac publica: necnon aliis Eremitarum exercitiis.

PSalterium autem vnuſquiſque frater quotidie vnum decantet, ſi verò pro defunctis vult addere vel totum Pſalterium, vel medium, ſiue ſaltem tertiam partem, ane ex toto dimittere, eiuſdem fratris relinquatur arbitrio. Dum tamen meminerit omnem Pſalmodiæ ordinem, viuentium ſcilicet, & mortuorum, ſicut in Monaſteriis agitatur, expleat. Quatuor autem illis diebus, quibus ieiunandum eſſe cenſuimus, ſilentium teneant, niſi fortè neceſſitas ſuperueniens aliter imperauerit. In ipſis autem cellulis numquam loquantur alicui, niſi fortè aut omnino morentur incluſi, aut etiam ſint iuxta Monaſterium conſtituti. Sed nec alius cum alio fratre ſiue de proprio conuentu, ſiue cum extraneo præſumat aliquando ſimul in cella comedere, vel ad comedendum alios inuitare, vbi nimirum non licet etiam confeſſionem cum alio fratre verbis vulgaribus agere.

Si duo ſimul fratres in cella cohabitant, vnus ſemper præſit, & alter obediat, iuxta communis videlicet Prioris imperium: quòd ſi vter-libet eorum nouitius eſt, ſemel, aut bis in hebdomada poſt veſperam colloquendi licentiam habeant: at poſtquam nouitius eſſe deſierit, a mutua deinceps collocutione ceſſabunt. A cellulis venientes, vel ad eaſdem redeuntes, ſicut ſuperius dictum eſt, ſemper ſilentium teneant. Cùm ſignum ſonuerit ad congregandos fratres, quicumque intellexerit, non habeat licentiam, dum ſe præparat, remorandi in cellula, vltra quàm quinque Pſalmos valeat decantare. Silentium

Caueat autem vtilis frater, ne res ſuis neceſſitatibus deputatas, ſeu quælibet vtenſilia deterere præſumat, vel incautè cruciare: vtpote veſtes, ferramenta, vaſa, vel his ſimilia. Præſertim libros ſanctos ita cuſtodiat, vt numquam manum ſuper litteras teneat, numquam fumo nigreſcere, vel ignis * odorem ſentire permittat. Ponat autem iuxta ſe quæque ſibi ſunt familiarius ne- Vſus rerum

* ardorem.

ceſſaria, ne cum vſum horum neceſſitas poſtulat, (A) ipſe ad exhibendum ſibi frequentius ſuigat. Tantopere quippe vagatio eſt vitanda, vt nec per ipſam cellulam ſpatiari maſiter liceat. Porro ſi voluerit, calceis vtatur in cellula.

Pœnitentiæ.

Super metaneis verò diſciplinis atque palmatis, ſiue etiam brachiis extendendis in orationibus, cæteriſque ſancti feruoris exercitiis, nulla fratrem lege conſtringimus, quin potius ſuæ committenda prouiſionis arbitrio iudicamus. Sunt enim quibus horum aliqua non conueniunt, atque ideo tutum videtur, atque liberius, vt in talibus magis optio proponatur, quàm definitiua regulæ ſententia præſcribatur. Radant autem caput per menſes ſingulos, exceptis qua- (B) drageſimis duabus, quæ nimirum ſine lauacro capitum tranſigendæ ſunt. Balneis vero, ſi fuerint incolumes, non vtantur. Hæc itaque nos remoto omni auſteritatis rigore; ideo ſub tam modeſtæ diſcretionis libramine conſtituimus, vt frater, qui de ſua eſt ſalute ſollicitus, inſtitutionem ſalutiferam non abhorreat: & tamen ſi hæc fecerit, pleniſſimè de omnipotentis Dei miſeratione confidat. Verumtamen hæc regula poſt noſtrum teneat obitum: nam dum viuimus, aſſuetum minui, Deo largiente, non patimus inſtitutum,

Obedientiæ ſtudium.

Illud planè ſummopere eſt cauendum, ne ſub colore quis eremiticæ vitæ iugum detractet obedientiæ, immò tanto ſe arctiori obedientiæ lege (C) conſtringat, quanto hanc inſtitutionem ſuperexcedere Cœnobitarum regulam non ignorat. Sæpè enim frates de cella ad cellam iubentur habitaturus abſcedere, nec aliquod vtenſilium, quæ ſuo etiam ipſe labore parauerat, permittitur aſportare. Sæpè optantes in remotione quieſcere, ad peragendum opus compelluntur exire. Aliquando claues cellarum foribus ſubtrahuntur, & quàm longo tempore niſi per ſingulos dies Dominicos non redduntur. Aliquando diſtrictam ſibi victus continentiam indicentes coguntur remiſſius viuere, volenteſque reficere, compelluntur è contrario ieiunare. Sæpè poſt ſagmarios frater procul ire præcipitur: ſæpè diſtrahendi vel (D) coemendi gratia ad nundinas deſtinatur. Sed hæc & alia quæcumque à Priore mandantur, ita patienter, & humiliter ſunt ſeruanda, ac ſi fuerint diuinitus imperata. Obedientia quippe & bona noſtra commendat, & negligentiæ offenſas excuſat.

Vt ergo noſtra ſit remotio, vel afflictio fructuoſa, ſalutiferæ ſit ſemper obedientiæ ſale condita: & quoſcumque boni operis vita noſtra ramos expandat, in radice ſemper obedientiæ neceſſe eſt coaleſcat. Enimvero nos omnia huius inſtitutionis præcepta minutius non deſcribimus, ſed multa quæ & paſſim nobis occurrunt, ex ſtu- (E) dio prætetimus, quidquid enim in B. Benedicti Regula, quidquid in Inſtitutis, ſiue in Collationibus Patrum eſt dictum, huic competere diſciplinæ perpendimus; tamen in vnum hic cuncta colligere ſuperfluum iudicamus. Huc accedit quòd ipſa cellula, & diuturna conuerſatio perſeuerantem efficaciter inſtruit, & per proceſſum temporis rebus aperit, quod verbis perſtrepentibus explicare carnis lingua non poſſit. Vnde nos ex pluribus pauca, eademque breuiter perſtringendo tranſcurrimus, maioremque huius ſanctæ diſciplinæ peritiam ipſi potiſſimum cellulæ reſeruamus. Perſeueret enim tantummodo

S. Benedicti Regula, ac Patrū Collationes Eremitis apprimè neceſſariæ.

frater in cella; illa habitatorem ſuum, omnem viuendi ordinem plenius edocebit.

CAPVT XIX.

De cogitationibus vanis, & nocuis non ſuſcipiendis, vel expellendis.

NVnc autem ex his quæ verſantur in mente, pro ſtyli compendio breuiter diſputemus; vt in ſpirituali certamine dimicantem aduerſus cogitationes proprias, & pugnas diuerſas quaſi quibuſdam telis inſuperabilibus inſtruamus. In primis igitur, fili, quicumque manus ad confligendum paras cum inuiſibili hoſte conſerere, ſatage mentem tuam ab omni ſuggeſtionum obrepentium impetu peruigili cuſtodia communire: & ſicut quiſquilias, & quæque purgamenta, quæ de operibus manuum tuarum decidunt, in ignem protinus abjicis; ita nihilominus cogitationum tuarum motus in Deum projice. Et quoniam ipſe ignis conſumens eſt; illi ſuperflua cordis tui ad conſumendum trade; memorans illud Apoſtolicum: *Omnem ſollicitudinem veſtram projicientes in eum, quoniam ipſi eſt cura de vobis.* Et Propheta: *Iacta*, inquit, *cogitatum tuum in Domino, & ipſe te enutriet.* Vnum quippe viriliter decertanti è duobus deeſſe non poterit: vt videlicet ſuggeſtionibus, aut ingredi tentantibus vigil ſemper obſiſtas, aut ingreſſas eliminare contendas. Sed facilius eſt hoſtiles impetus in veſtibulo frangere, quàm admiſſos extra mœnia propulſare: tutius eſt arcere præ foribus, quàm laribus intromiſſos in terga compellere.

Pugna cum dæmone, & tentationibus.

Hebr. 12. 1. Pet. 5. Pſal. 54.

Pone itaque tentationem quaſi ſerpentem. Serpens nempe ſi ab ipſo auditu præſto repellitur, ſana ſunt omnia: nil omnino corrumpitur, nil eorum, quæ intus ſunt, inquinatur. Si autem ſemel fuerit admiſſus, tametſi quauis inſtantia poſtmodum cogatur abſcedere, de veneno tamen eius vel ſquammis neceſſe erit aliquid vel perexiguum remanere. Ergo ſollicitus eſto ſemper, vt tentationi principio naſcenti velut armatus, & expeditus occurras; & paruulos orientium cogitationum motus ad petram, qui eſt Chriſtus, allidas. Crede frequenter experto, ſæpè certè tentationem quaſi deliberantes admittimus, nobiſcum videlicet primitus paciſcentes, quod eam quantocyus egeremus: ſed licet ſuggeſtionem illam poſtmodum per egreſſum Confeſſionis emittimus, licet pœnitentiæ noſmetipſos afflictione punimus, neſcio quo pacto quibuſdam pollutionis excluſæ reliquiis diu poſt carere non poſſumus; & iuſto iudicio, qui prius volentes vano phantaſmate inhiabamur, nolentes poſtmodum acrioribus mordacis conſcientiæ ſtimulis pungimur.

1. Cor. 10.

CAPVT XX.

De gulæ illecebris fugiendis.

ET quia prima omnium gula aduerſus inſipientes illecebrarum ſuarum conſueuit arma vibrare, aduerſus hanc beſtiam & ipſe ſtrenuus irrue, continentiæ te telis accinge. Suadet illa vt modum refectionis excedat; tu tui corporis frænum tenens ad ſatietatem numquam peruenias: ſuggerit fortè lautiores cibos appetere, tu poſt peractum manus, quo cibi reponantur, attende. Si enim dignè perpendimus, eiuſdem fe-

Gulæ impugnatio.

te, veſaniæ eſt eſculentiores epulas inhiare, & anitergia cum eiſdem in cuniculos mergenda depingere: æquè nimirum ambitio vtraque ridenda eſt: quia ſicut egeſtionum ſordes melius pictura non tergit; ita etiam venter hominis ſuaues cibos à groſſioribus non diſcernit. Porro autem fauces, & gula callent quidem ſuauitatem ciborum; ſed ea diutius perfrui nequeunt, quia ventri protinus quæque dentibus attrita tranſmittunt. Sic itaque alternis vicibus & gula, cui cibi ſapiunt, ab eis in momento deſeritur: & ventri non ſapiunt, à quo diutius ſeruantur. Explorat autem diabolus quid nos ad veſcendum ſuauius iudicemus: hoc igitur oblato, ſuadet tenaciam, vt exacuat gulam: nimirum dum hoc nulli dare diſponimus, & tempus edendi congruum expectamus, interim mens noſtra crapulæ fit meditatorium, & malè exundans lebes eſcarum.

Vt ergo materiam huius vexationis amittas, projice quod malè ſeruatur: & protinus mens libera, depoſito omni quo premebatur, erigitur. Quidam verò cum lautiores cibos non appetant, obtentu tamen leuati, ieiunandi, e ieiunij, refectionis frænũ præcipiti libertate relaxant. Sed certum eſt, quia ciborum illa immoderata perceptio, corpus non tam viribus roborat, quàm mole grauat, ſenſum obtundit, torporem ingerit, ſomnolentiam parit; & dum vtique ventoſitatem frequenter efflare compellitur, cor fixum in oratione vel pſalmodia tenere, tumor, vel, vt ita fatear, languor incolumis neceſſariò prohibetur. Si itaque vires inſumendis alimentis expectas, numquam modum temperatæ ſobrietatis exceda: quia, quod ſalubre eſt corpori, conſtat etiam corporali amicum ineſſe virtuti.

CAPVT XXI.

De veſtium paupertate, & vilitate amanda.

Paupertas in veſtibus.

VEſtibus quoque vilibus, & paucis eſto contentus. Aſſueſce igitur, vt leui, ac perexiguo ſemper induaris amictu. Quod quidem in initio non ſine labore fit, ſed procedente conſuetudine, dum quaſi in naturam vertitur, incommoditas frigoris facilè mitigatur. Porrò extremitas veſtium, ciborumque penuria omnem auaritiam de corde Monachi prorſus expellit. Ad quid enim mihi concupiſcere, quod nec alimentis, nec indumentis accreſcat? Igitur & nuditatem pedum, & exiguitatem veſtium, lecti duritiam, ciborum aſperitatem, aquæ potum, percipiendo pulmentum, & cætera huiuſmodi, incipientes quidem non ſine quadam formidine perhorreſcimus; perſeuerantes autem, & longanimiter inſiſtentes, facilia prorſus, & tolerabilia deputamus. Aſperitatem quippe frequentia mitigat, rigorem conſuetudo commendat.

CAPVT XXII.

De nihil pro certo definiendo, & de cogitationibus diſcernendis.

Conformitas cum Dei voluntate.

HAnc etiam tibimet indicere conſuetudinem non graueris, vt aggreſſurum te aliquid, facturumve numquam pro certo definias: ſed potiùs, ſi Deo placere cognoueris, cum quadam videlicet conditione diſponas, omnemque voluntatem tuam à Dei voluntate ſuſpendas. Sic itaque ad agendum aliquid extrinſecus ſatage, vt ſupernæ diſpoſitionis arbitrium aſſiduè verſetur in men-

Cordis cuſtodia & cogitationũ ponderatio.

A te: quatenus ſi conatus tuus obuiante cuiuſlibet difficultatis obſtaculo frangitur, mens tua protinus ad diuinæ prouidentiæ iudicium reuertatur. Inter fluctuantes planè cogitationum inundantium impetus, mentem tuam quaſi rete conſtitue: quæ videlicet recta conſilia, velut piſces, contineat; & vanas cogitationes effluere, atque elabi, velut repentia quæque abominanda permittat. Diſcerne cogitationes, & non ſolum quæ ad mentem veniant, ſed etiam vnde veniant, vigilanter attende. Animaduerte quod loquor, ſæpè namque malignus hoſtis præterita peccata ad mentem reuocat: vt eiſdem rurſum illecebris delecteris: ſæpè diuinus Spiritus idipſum facit, vt in fletibus compungaris: &

B cum vna, eademque ad diuerſos exitus tendat, plerumque mens improuida, quid circa ſe agatur, ignorat. Sæpè à bono ſpiritu bona cogitatio peragendæ videlicet pietatis immittitur, cuius ſe auctorem callidus inſidiator aſtuta perſuaſione mentitur; ne ſcilicet bonum fiat, quod decepta mens ab aduerſario ſuggeſtum putat. Sæpè dum pſallimus, tamquam officioſis cogitationibus à diabolo vehementius oppugnamur; vt dum mens noſtra quaſi pium quid cogitare ſe conſiderat, ab intelligendo, quod pſallit, oculos licenter auertat.

Tentationum inter pſallendum victoria.

Porrò dum pſallimus, Deo noſtro ſacrificiũ laudis offerimus. Sed huic ſacrificio peſtilentes ſpiritus, velut harpyæ circumuolant, & prauas ingeren-

C do cogitationes tamquam iniectis illuc quibuſdam ſtercoribus fœdant: aut certè omnino diripiunt, ſi tentationibus nos infeſtando, ab oratione compeſcunt. Sed ſicut ſacrificia placare Deum, ſi nobis rapta ſunt, nequeunt, ita & quæ fuerint inquinata auctori munditiæ placare non poſſunt. Vnde pari modo cauendum eſt, ne vel nos acquieſcamus in tentatione deficere, vel hoſtis inſiliens ſacrificium noſtrum cogitationis fœdæ contagione valeat inquinare. Siue autem ſcripturarum meditationi deditus, ſiue operi cuipiam ſis intentus, frequenter ad orationem recurre, & terræ proſtrato corpore, mentem ad cœlum erige. Quo fit, vt & cor tentatio deſerat, & ab oculis acedia diu ſedentibus importuna diſcedat: verùm noli diu proſtratus iacere,

D quia tunc diabolus, tamquam & ipſa mens iaceat, ad tentandum acrius infeſtare feſtinat, & mixta ſimul cogitationum phantaſmata ſubminiſtrat. Quotieſcumque enim occultus hoſtis dormitantis oculos palpitare conſpexerit, mox tædioſo cordi iaculum prauæ cogitationis infigit. Quia tunc videlicet opportunum nocendi locum callidus inſidiator inuenit, cum mentem noſtram à cuſtodiæ ſuæ circumſpectione langueſcere per oculi exterioris indicium deprehendit. Sæpè manus ad orationem in modum ſigni ſalutaris extende, vt dum Crucis imaginem conatis exprimere, meritò apud Crucifixum veniam debeas facilius impetrare.

E

CAPVT XXIII.

Contra omnes tentationes, mortis ſepulturæque memoriam multum prodeſſe.

Mortis memoria vtilis ad vincenda omnia vitia.

IN omni autem titillantis pugnæ certamine, ſepulchrum ſtude ſemper ad memoriam reuocare. Ira forraſſis efferet animum, dirige protinus oculos ad ſepulchrum; mox enim omnis amaritudo deponitur, dum quo furor humanus vergat, mens prouida contemplatur. Superbiæ ſpiritus inflat, ſepulchrum ad mentem redeat;

A necceſſariò etiam illic rigidæ ceruicis tumorem premimus: vbi cinerem nos proculdubio pulueremque penſamus. Quid ſuperbis, terra & cinis? Inuidiæ faces inflammant, & ad ſepulchrum reſpice: & diſce, quia qui tam citò ab hac vita diſcedimus, fruſtra bona temporalia aliis inuidemus. Incentiua libidinis æſtuãt, ſepulchrum doceat, quàm velociter humani corporis vigor areſcat; & quam ſuperfluè voluptuoſum corruptibili carni cubile ſubſternitur, quam videlicet horrendæ domus requies in proximo præſtolatur.

Gulæ pruritus illecebrat, ſepulchro protinus ad mentem reducto, conſidera quia dum carnem noſtram delicatè, vel tenerè fouendo diſtendimus, B cibum proculdubio vermium saginamus: eoque fit, vt quo plura comedimus, à pluribus comedamur: dumque ventrem mollitet alimus, ingratis conuiuis pinguia alimenta nutrimus.

Auaritiæ ſtimulus incitat, ad ſepulchrum præſtò ſemper recurre: ibique condiſce, quia mortalitatis eius incaſſum ſtipendia plura congerimus, qui iter ipſum quod pergimus, tam breui ſpatio terminamus. Acedia te, vel ſomnolentia deprimit, ſepulchrum te doceat pro æternis nunc præmiis vigilare, in quo videlicet, te neceſſe eſt diutiſſimè ſine vlla poſtmodum remuneratione quieſcere, quatenus qui æternam requiem gaudij cœleſtis expectas alacriter, nunc cum propriæ torpore deſidiæ, momentaneo labore confligas.

C Veſtium te nitor oblectat, ad ſepulchrum recurre, atque perpende, quàm veſanè deſipiant, qui exornare vile puluiſculum veſtibus ambitioſis anhelant: qui nimirum iccirco lutum auro cõtegunt, ſordibus munditias ſuperponunt: quia quæ vera ſunt ornamenta interioris hominis non intelligunt. Vana gloria forraſſis eleuare te nititur, ad ſepulchrum reſpice, & quo fine omnis humana gloria claudatur, attende: *Omnis enim caro fœnum, & omnis gloria eius, quaſi flos fœni.* Prurit lingua per ventoſa, ſiue ſcurrilia verba diffluere, ſepulchrũ ad mentem redeat, & ſicut à criminoſa, ſic etiam ab otioſa te, vel incoſa nihilominus loquacitate compeſcat. Illic nimirum peritè valebis addiſcere, D quàm diſtrictè nos expediat à cunctis huius vitæ vanitatibus declinare: & ne plura enumerando te diutius protraham, in omni pugnæ ſurgentis articulo hæc te ſollicitudo non deſerat, vt protinus mentis oculos ad ſepulchra contemplanda conuertas: quatenus dum te illic immundum abiectumque puluerem eſſe conſideras, ceruicem cordis aduerſus Conditorem in arrogantiam non extollas, dumque te conſpicis proculdubio moriturum, iam te pulſantibus vitiis exhibeas velut mortuum. Eſto quoque ſollicitus, vt cum prauam tibimet cogitationem adeſſe perſenſeris, extenſo pollice, protinus cor tuum ſignare feſtines: quatenus dum in ipſam carnem ſignum ſanctæ Crucis imprimitur, continuo interior homo ad dimicandum cum cogitatione peruerſa totis viribus excitetur. Sicque mens ſublato triumphali vexillo hoſtibus ſuis viriliter obuiet: & propriis ſedibus, dum adhuc in veſtibulo retardatur, extrubet.

CAPVT XXIV.

Quomodo confiteri debeas.

Priuata ratio expiandi quotidianas noxas.

QVod ſi aliquando conſiſtens in cellula illicitum aliquid cogitando, vel etiam operando, peccaueris, vnde te quantumlibet conſcientia pauefacta remordeat, non ſtatim confeſſionis gratia prodeas, vel propoſiti ſilentij rigorem frangas, ipſi autem Deo Domino noſtro Ieſu Chriſto interim confitere, & futuræ iam confeſſionis, velut quaſdam illi arras: in hunc modum trade: Domine Ieſu Chriſte, æterne Pontifex, & Sanctorum miniſter, B ac veri tabernaculi Sacerdos iuxta ordinem Melchiſedech, qui ſanctum & immaculatum proprij corporis tui agnum, hoſtiam ſalutarem obtuliſti Deo Patri in odorem ſuauitatis pro peccatis noſtris, & ſic non ſine ſanguine ſemel in anno in Sancta Sanctorum intraſti, hoc eſt, in ipſum cœlum, vt appareas vultui Patris, tibi confiteor quia cecidi in hoc peccatum, quod oculos tuæ maieſtatis latere non potuit. Vnde & propter iſtud, & propter alia innumerabilia, & grauiſſima peccata mea non ſum dignus infelices oculos meos leuare ad cœlum, vel ingredi in ſanctam Eccleſiam tuam, aut etiam benedictum nomen tuum pollutis labiis meis exprimere. quapropter lacrymabiliter obſecro immenſam clementiam tuam, qui pro C peccatoribus mihique ſimilibus mori dignatus es, vt hoc mihi clementer indulgeas, & ad veram fructuoſamque pœnitentiam me peruenire concedas.

Oratio pro venia peccatorum.

Hebr. 9.

Confeſſio ad Horam Primam, ſiue Completorium.

Quòd ſi adhuc etiam quæris, quomodo ſolus ad horam Primam, ſiue Completorium debeas confiteri, ſic dicito: Ego miſerrimus, & infelix confiteor coram Deo, tibi, ſancta & glorioſa Virgo Maria, & vobis, omnes Sancti Dei, mea culpa, peccaui nimis per ſuperbiam, in ſuggeſtione, delectatione, conſenſu, cogitatione, verbis, & opere. Propterea deprecor te, piiſſima Dei Genitrix, & vos omnes Sancti & Electi Dei, vt orare D dignemini pro me miſero peccatore. Intercedentibus vobis omnibus miſereatur mihi omnipotens Deus, dimittat mihi omnia peccata mea, liberet, & me ab omni malo, conſeruet, confirmet, corroboret me in omni opere bono, & abſoluat me Deus ab omni vinculo delictorum meorum, & perducat me Chriſtus Dei Filius ad vitam æternam. Amen.

CAPVT XXV.

De his quæ ad leuandum pondus Eremiticæ auſteritatis valent.

Lacrymarum & contemplationis ſtudiũ.

PLane omni conatus inſtantia, ſummiſque viribus enitere, vt ad lacrymarum gratiam, contemplationiſque perfectionem poſſis attingere. E Quod nimirum non ad hoc tantummodo proficit, vt in illo beatitudinis Regno gradus ſuperior acquiratur: ſed ad hoc etiam, vt in hac ipſa vita quã ducis, omnis rigidæ auſteritatis horror abſcedat: ſeſeque quidquid diſtrictionis, quidquid afflictionis amarum videbatur, in dulcedinem vertat. Cum videlicet amor timori, libertas ſucceſſerit ſeruituti, tunc neceſſitas in voluntatem vertitur, & inenarrabili charitatis incendio ſuaue fit & iucundum, quidquid eatenus videbatur aſperum & durum. Porro Iſraëliticus ille populus in vaſtitate eremi conſtitutus, cum & in Ægyptum iam redire non poſſet, & adhuc promiſſam terram, meritis præ-

Exod.

pedientibus, non intraret, laboris & itineris tædium, diuerſæque neceſſitatis inopiam coactus eſt ſuſtinere. Sic nimirum, ſic quiſquis tenebroſam mundi huius iam latitudinem ſpreuit, ſed adhuc tamen ad perfectionis culmen, torporis, aſtrictus ignauia non aſpirat: multos ærumnarum, laborumque moleſtias neceſſe eſt perferat: vt pote inter vtrumque conſiſtens, & mundanæ proſperitatis qualicumque conſolatione non vtitur, & tamen adhuc ſupernæ cõtemplationis lumine perfrui non meretur. A mundo ſiquidem auertit oculos, quem reliquit, & lumen necdum valet videre, quod quærit: nõ habet iam de ſæculari delectatione quod gaudeat, & ſpiritualem lætitiam non deguſtat, ad quam videlicet non ingenuo feruore feſtinat.

Dei familiaris qualis eſſe debet.

Quapropter, aut ad perfectionem totis niſibus elaborandum eſt, aut multa calamitatum tentationumque tædia perferenda. Durum, ſanè eſt regalis curiæ militiam ſuſtinere, at poſtquam gratiam Regis adeptus, eius cœperis lateri familiarius adhærere, cubiculum frequentius ingredi, aſtare conſpectui, mutua miſcere colloquia, priuatis intereſſe conſiliis, totus mox illem ilitiæ labor dulcis, & amœnus efficitur, inquicumque negotium quauis quiete ſuauius deputatur. Nimirum ſine labore laboras, ſine moleſtia ſatagis, ſine vexatione diſcurris.

Feſtina ergo vitiorum paſſiones elidere, vt in cubiculum Regis admiſſus, ei valeas tamquam domeſticus adhærere; & mentis tuæ acies eo liberius in lucis Auctorem intendat, quo tenebroſa phantaſmatum, vanarumque cogitationum caligo non obſtat. Sæpe autem dum multiplici tentationum obſidione vallamur, diuinæ reſpectu clementiæ repente in contemplationem rapimur. Et ſic velut intra diuerſorium, magnificam Regis gloriam per occultas rimas inſpicimus, dum corpore foris poſito, ventorum procellas, & pluuiarum inundantium turbines ſuſtinemus. Sicque quodammodo ſolus oculus deliciarum regalium voluptatte perfruitur, dum membra cætera flabris, & cruciatibus exponuntur. Vt ergo leuigetur labor itineris, tendendi ſunt oculi ad requiem manſionis. Leue nimirum fit omne quod peragimus; ſi præ oculis meta ſemper habetur, ad quam feſtinamus. Illud quoque ad alleuandum diſtrictionis Eremiticæ pondus non mediocriter proficit, ſi cibi parcioris inopiam, & potus ariditatem, aliaque nonnulla carni contraria, ſibimet quis ad tempus indicit. Nam cùm poſtmodum ad conſueta reuertitur, conſuetudinis regulam, remiſſionis laſſitudinem arbitratur: & collatione quadam facta, lucrum caro non minimum deputat his aliquid adieciſſe, quibus tunc contenta viuebat.

CAPVT XXVI.

Quomodo lacrymarum gratia poſsit acquiri.

Quomodo gratiam lacrymarum acquirimus.

SEd quia lacrymis inſiſtendum eſſe, docuimus, conſequenter etiam quomodo ad ipſam lacrymarum gratiam poſſit attingi, prout earum largitor infuderit, breuiter intimemus. Quiſquis ergo non tam arido corde mœrere, quàm & lacrymarum inundantia quæris affluere, non modo te à ſtrepitu negotiorum ſæcularium remoue, ſed à fraterni ſæpè colloquij mutua te fabulatione compeſce, omnes à te mundanæ actionis curas, & ſollicitudines amputa, & eas tamquam ruderum moles, & meatus obſtacula ab obſtructi fontis ſpira- A mine ſubmouere feſtina. Sicut enim in cauerna terræ de abyſſo veniens aqua colligitur, ſed obicibus oppreſſa, non effluit, ſic in humano corde conſiderata profunditate diuini iudicij triſtitia naſcitur, quæ tamen per fletum lacrymis erumpentibus non emanat; ſi terrenorum actuum ſufflamen obſiſtat: triſtitia quippe lacrymarum materia eſt: ſed vt huius fontis poſſit vbertim vena profluere, ſatage cuncta negotij ſæcularis obſtacula remouere: & vt quod frequenter expertus ſum, non omittam, ipſe quoque ſpiritualis zelus, diſciplina commiſſorum, correptio delinquentium, ſanctæ prædicationis alloquium, hæc, & his ſimilia, tametſi ſancta ſint, & diuina prorſus auctoritate mandata, lacrymarum B tamen proculdubio noſcuntur impedimenta.

Si igitur ad lacrymarum gratiam pia vis intentione pertingere, non ſolum à terrenis negotiis, ſed à quorumdam te aliquando ſpiritualium exercitiorum executione compeſce. Maliciam quoque, iram & odium, & reliquas vitiorum peſtes de antro tui cordis elimina, ne ſi te accuſatria conſcientia fortè remordeat, mens tua intimi roris vacuefacta madoribus, ariditate formidinis contabeſcat, dicente Scriptura; *Areſcentibus hominibus præ timore.* Luc. 21. Sanctitatis quippe fiducia, & teſtis innocentiæ conſcientia puram mentem quibuſdam cœleſtis gratiæ riuulis irri- C gat, & reſoluit in lacrymas, duritiam ſqualidi cordis emollit, & profluendi meatum fletibus aperit. Sit ergo conſcientia tua pura, mundà, nitida, ſit ſincera, azyma, atque ab omni labe nequitiarum ſpiritualium defœcata: & cùm compunctio cordis erumpere properat, obex mordacis conſcientiæ non obſiſtat, neve cor pauidum dignæ formidinis algor obſtringat, & lacrymarum aqua verſa in glaciem non currat: quamquam & metus criminum compunctionem aliquando pariat lacrymarum.

Sed aliud eſt timor ſeruilis, aliud gratia ſpiritalis, qua videlicet holocauſta medullata Deo ſuper aram contriti cordis offerimus: & pingue ſacrifi- D cium in odorem ſuauitatis ſalubriter adolemus. Quæ nimirum ſancti Spiritus gratia ſi defuerit, licet mentem ad ſupernam gloriam quis ſubleuare contendat; licet gehennæ ſupplicia, vel præterita peccata ad memoriam reducat, vel etiam Dominicæ paſſionis myſteria recolat: propter hæc tamen omnia lacrymæ non erumpunt, cui mentis arcana peccatis exigentibus obdureſcunt. Tu autem, ſicut prudens & operoſus agricola, agrum tuum indeſinenter exerce, terram tui cordis, & corporis vomere ſanctæ diſciplinæ proſcinde, glebas duritiæ minutatim contere, vitiorum vepres extirpare contende: & ſic paratus quotidie, tenſis in cœlum oculis superni imbris inundantiàm præſtolare. Nã ſummus Arbiter, ille videlicet occultus inſpector, Cant. 2. E qui ſtat poſt parietem noſtrum, reſpiciens per feneſtram, proſpiciens per cancellos; licet ad tempus aquam prouida diſpenſatione contineat: ſi te ſic ſolerter agentem, ac vigilem eſſe conſpexerit, agrum in proximo vberibus proprij chariſmatis imbribus irr gabit: & ita diuerſis virtutum floribus ager ornabitur: vt qui hactenus ſqualidus ac ſterilis videbatur, iam prouentu exuberantium ſegetum feraciter cumuletur.

CAPVT XXVII.

De perſeuerando in eo vitæ modo, quem ſemel quis arripuerit.

Conſtantia in virtutum propoſito.

PRæterea vitæ modum, quem ſemel arripueris, perſeueranter tene, conſtanter exequere, ne ſcænica, quod abſit, à temetipſo videaris vertigine diſcrepare. Nolo igitur male volantis Icari ſequaris exemplum: qui nimirum dum modò ſumma penetrat, modò dimiſſis alis in ima declinat, inconſtantiæ ſuæ diffrænata libertas in hiantis eum pelagi profunda præcipitat: ne forte, quod dicitur, multicolorem te nutans mutabilitas reddat, ſed vniformem potiùs ſtatus grauitatis exhibeat. Perſeuera itaque in eo quod cœperis, & rectam conſuetæ vitæ lineam tene; ne te nouum ſemper variatæ vitæ diuerſitas reddat, ſed in ſanctæ conſtantiæ fundamento præfixæ Regulæ conſuetudo ſtabiliat: vt diuturnæ conſuetudinis vſus obdulcet, quod tamquam amarum prorſus, & aſperum infirmitas humanæ fragilitatis abhorret. Exhibe te vndique virtutum nitore conſpicuum, & vniformi, vt ita loquar, eſſe ſanctitatis ornatum, cui videlicet nullus cuiuſlibet vitij pannus videatur aſſutus. In honeſtum quippe videtur, atque ridiculum, ſi indutum te veſte purpurea, ſericis ocreis, calceis deauratis, ſolùm te villoſi arietis pileum inter multas ornamentorum inſulas exhibeat ruſticanum.

Quod dicere geſtio, tale eſt: cùm in afflictione ieiunij, in cenſura ſilentij, in abiectæ veſtis aſperitate Antonium præbeas; ne in leuitate riſus, vel facetæ dicacitatis vrbanitate, Democritum oſtendas. *Quis enim conſenſus templo Dei cum idolis? Quæ ſocietas luci ad tenebras? Deo ad Belial?* *Modicum* (2. Cor. 6.) enim *fermentum totam maſſam corrumpit.* (1. Cor. 5.) Sic igitur ager animæ tuæ virtutum ſegetibus floreat, vt nequaquam veprium aculei per incuriam inhorreſcant. Sic ex vna parte rectitudo videntes ædificet: vt ex altera vitio emergente, velut impacto ariete, quod ædificatum eſt, non vacillet. Eſto itaque grauis inceſſu, maturus in verbo, piger ad vindictam, velox ad indulgendam pœnitentibus veniam. In omnibus te exhibe conſummatæ virtutis exemplum, &, vt dicitur, vndique te præbe teretem, atque rotundum: vt malleo nunc diſciplinæ contuſus, & lima pœnitentiæ, ſanctique certaminis expolitus, poſtmodum ſine tinnitu, vel ſtrepitu ponaris in ordine lapidum ignitorum.

CAPVT XXVIII.

Qualis eligi, & qualis eſſe debeat Eremitarum Prior.

[redacted]rior Monaſterii [redacted] eſſe [redacted]ebet.

QVia igitur pro ſtyli compendio, qualiter conuerſari debeat Eremita, vtcumque deſcripſimus; qualis etiam eſſe Eremitarum Prior expediat, in calce Opuſculi breuiter annectamus. Nec dicendus eſt ordo præpoſterus, ſi is qui officio ſummus eſt primus, in deſcriptione Regulæ ponatur extremus, cum & prius debeat in eodem propoſito viuere quàm præeſſe, omniumque ſe præbere debeat minimum, qui in regimine videtur eſſe prælatus. Cauendum itaque eſt, ne de Monaſteriali ordine Prior eligatur inter Eremitas; licet prudens, & doctus, vel regularibus diſciplinis videatur inſtructus. Sed ex ipſo propoſito ſpiritualis fratet eligatur, qui videlicet iam cœperit eremiticè viuere, & experimento didicerit contra ſpiritu- A les nequitias dimicare; qui pugnas alieni cordis ex ſemetipſo domeſticè colligat, & quod ex ore confitentis audierit, ex propria conſcientia, velut tota manus ad prœlium recognoſcat.

Stude itaque Prior, vt te contiguus alloquar, quatenus quos Prioratus officio ſuperas, ſi poſſibile eſt, quantumlibet etiam vita præcedas. Validà quippe, & efficax in diſcipulorum cordibus prædicatio eſt aliis alimenta prouidere, prouidentem verò in ieiunij rigore perſiſtere. Optimè vigilias prædicat, qui poſt longum Pſalmodiæ decurſum, ſignum excitandis fratribus pulſat: eloquentiſſimè, dum tacemus, ſilentium commendamus: fructuosè de extremitate veſtium diſputat, qui ſe pannorum B conſciſſione deformat. Indumentorum verò iuxta diuitem nitore cōſpicuus, fruſtra eum Ioanne pilos prædicat camelorum. Vltor iniuriæ patientiam non ſuadet. Qui æmulandis pecuniarum quæſtibus inardeſcit, ignem auaritiæ in alieno pectore non extinguit. Qui crebra vagatione rapitur, de remorandi cenſura friuolus diſputator habetur. Qui autem cellulam perpetuus incolis, ad ſtabilitatis præconium de toto corpore linguam facit; & cùm os taceat, muta membra melius, quia & ſimplicius, clamant.

Vitæ tuæ ſemper habeto teſtem, qui & occulta bona tua in fratres ædificatoria debeat relatione transfundere, & famam tuam à ſiniſtra poſſit ſuC ſpicione purgare. Per planiora duc gregem tuum, ſed excelſa interim diſcretus ductor oſtende: quatenus dum diſpenſationi tuæ deputant, quòd remiſſius viuunt, & auctoritati Patrum diſtricta, quæ audiunt, ad conſcendendam perfectionis arcem expeditius accingantur; pudeatque ipſos ignobiliter in imis hebeſcere, qui per excelſa condiſcunt præuios ingenuè commeaſſe. Per recta gradientibus te ſupparem præbe: in delinquentes autem diſciplinæ vigorem zelatus exerce. Pro obſeruanda intra conſcientiam innocentiæ puritate, noli virgam deponere diſciplinæ: ſic tamen correptionis verbum ex labiis proferatur, vt fraterni amoris in pectore dulcedo ſeruetur. Sicut planè capiendis auibus de manu ſtantis accipiter aduolat: ſic inD dignationis vox ſine tuæ mentis indignatione procedat. Nam & ſagitta, cui infigitur, vulnerat: ſanguinem tamen is, à quo prodiit arcus ignorat. Notandum tamen, quia fragilis mens ab Eremi perſeuerantia facilius frangitur, etiam ſi leuis iniuriæ ſummotenus occaſio præbeatur. Nam & grauis ſarcina tantò minori deliberatione deponitur, quantò & ipſe quodammodo ſuadere videtur humerus, qui grauatur.

Facilè igitur ab illorum cohabitatione diſciditur, vbi quiſque quotidiana frui victus inopia, rariſſimam verò copiam tolerare iubetur. Vnde temperata diſciplinæ arte vtendum, ne quos afflictio priuata debilitat, iniecta duræ correptionis aſperitas E ſternat. Cuiuſcumque autem fortiter agentis exemplum, ſiquidem ex tuis eſt ſuppreſſa perſona, profer in medium. Si autem extraneus, vocabulum exprimatur. Efficacius enim modernorum cohortantur exempla, quàm veterum: & magnæ confuſionis pudor eſt, ſi cum ſanctis viris in vna ſimul ætate viuentes, in rectæ conuerſationis ſtudio eis in aliquo non reperiantur æquales. Quandoquidem illos ſola mentium ingenuitas roborat: iſtos autem diuerſorum temporum debilitas non excuſat.

CAPVT XXIX.

De venientibus ex ſæculo ad Eremum.

SI quando de ſæculari habitu quis ad Eremum conuerti voluerit, nolo, iuxta Priorum normam, rudimenta Monaſterij ſuadere: ſed ſi deuotio vera, ac ſincera paruerit, in eremo, quam flagitat, conuerſionis aditum præbe. Eo quippe, vt ingens loquar, pleraque deuoluta ſunt Monaſteria vt vitioſiores reperiantur ab eis ingreſſi, quàm ij, qui nuper ſunt de mundaui naufragij fluctibus eruti. Et certè ſimplici metallo monetæ ſignum congruenter imprimitur: at poſtquam falſatus eſt nummus, difficile eſt vt ad veritatem monetalis regulæ corrigatur.

Pateat igitur aditus venienti de ſæculo, vt imprimatur quodammodo ſimplici ſuperueniens ſigura metallo. Ingreſſus autem cellulam, non ſtatim omnem conſuetudinis regulam permittatur implere: ſed diu quærat, quod difficulter inuentum, charius teneat. Poſtmodum verò proceſſu temporis omnes ſancto deſiderio relaxentur habenæ, & quidquid ardui mens ſpirabat, attentet: vt in ipſo feruoris ſpiritu ſemitæ ſublimioris iter aggrediatur incedere, à qua poſtmodũ pudeat ignobiliter declinare: & initij ſui rudimenta pro exemplo ſemper ante oculos teneat, vt ſi non eminentiora conſcenderit, ab his ſaltem dilabi, quæ dudum cœperit, erubeſcat.

CAPVT XXX.

De his qui ex Cœnobitica conuerſatione ad Eremum accedunt.

SI autem de Regula Monaſterij ſit, qui ad Eremum properat, ſuperſtitioſas quaſdam monaſticæ diſciplinæ cenſuras, ſuperuacuos tintinnabulorum clangores, cantilenarum multiplices harmonias, ornamentorum phaleras, & cætera talia, quadam ſobriæ reprehenſionis arte dijudica, competenter extenua, ſine damnatione deprecia, inferens illud Apoſtoli: *Quia in Chriſto Ieſu neque circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed noua creatura.* (Galat. 6.) Et iterum: *Quia Altiſſimus non in manufactis habitat.* (Act. 7.) Illud etiam ad Timotheum: *Quia corporalis exercitatio ad modicum vtilis eſt, pietas autem ad omnia vtilis eſt.* (1. Tim. 4.) His igitur & huiuſmodi documentis exiſtimationem Monaſterialis ordinis quodam modeſtæ cenſuræ libramine ſupprime; vt dum in audientis mente fabrica conſuetæ vitæ deſtruitur, prælatæ ſolitudinis ædificium conſtruatur: & ad ſtandum ſe de cætero conſtanter accingat, qui ſe hactenus iacuiſſe conſiderat.

Si verò poſt peracti laboris diuturna certamina poſt edomatas maceratæ carnis illecebras, cùm iã ſe viderit quorumdam vitiorum, velut totidem hoſtium, calcare ceruices, cœperit immoderatius tranſacta deſpicere, & ea, quæ præſtò ſunt, liberiori laude proferre, tunc Cœnobiorum ſunt efferenda præconia: & quæcumque in eorum diſciplinis aguntur, ad Dei gloriam referenda; ac ſalutaris obedientiæ perhibenda ſunt ſacrificia; quatenus dum profeſſio vitæ communis extollitur, de ſingulari propoſito, ſi qua, fortè ſubrepſerat, arrogantia deponatur. Et nequaquam quaſi de perfectioris vitæ priuilegio ſumeat, dum pleroſque in inferiori gradu tanto ſolidius incedentes adhuc fortaſſe non æquat. Admonendus eſt, vt ſi quid agendum totalis immineat, non propterea quorumdam more Cœnobitarum, velociter pſallat & ſic de Pſalterio ad negotium vice peruerſa, tamquam de pelago ad littus enatare contendat. Anxietatem quippe ſpiritus, callidus inſidiator immittit: quietum verò, & humilem animo, vbi requieſcat, Princeps pacis inquirit. Reſpondeat igitur aduerſario ſuggerenti fabuloſa, dum pſallit: dum hoc, quod præ manibus eſt, officium, perago, interim tace: poſtmodum ſi quid cauſa dictauerit, innoteſce.

Quod ſi adhuc pertinacius ingruit, & obfirmatus inſiſtit, vtrumque ſimul, & id quod mittitur, & eum qui miſerit, maledicat. Adjciat quoque verbis eum terrere minacibus, dicens: Me infelix deſere, & tremendum iudicij diem ante oculos pone, in quo videlicet iuſtè damnandus es, & perpetuis poſtmodum flammis vltricibus exurendus. Qui nimirum terror plurimum valet ad ſuperandam pugnam, & ad effugendam verſuti inſidiatoris aſtutiam. Hinc eſt etiam, quod præmiſſis orationibus Exorciſmi, ſemper ex Eccleſiaſtica traditione ſubjungitur: Qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſæculum per ignem: vt dum malignus ſpiritus tanta formidine in tentatione percellitur, à creatura Dei territus expellatur. His & huiuſmodi telis commilitones tuos ſubtiliter inſtrue, & in acie cum aduerſariis iugiter dimicare prauius doce.

CAPVT XXXI.

De patientia virtute, illi, qui præeſt, maximè neceſſaria.

PLane cùm omnibus debeas florere virtutibus, qui ad virtutis exemplum es ſuper alios conſtitutus, patientiæ virtuti propenſius ſtudeas: omnigenæ aduerſitatis obſtacula per patientiam vince. Patientia te durum lapidem, immo inſecabilem præbeat adamantem. Adamantis quippe ſigillum formam cæteris lapidibus imprimit: ſed viciſſim in ſe nullius ſoliditatis imaginem prorſus admittit. Mens quoque tua ſi irruentibus aduerſis nulla ſe perturbatione mutauerit, velut alieni in ſe lapidis imaginem non accipit: immo ſuum aliis characterem imprimit, dum quidquid aduerſitatis acciderit, in ſaporem ſibi ſuauitate mentis, & animi tranquillitate conuertit. Aut numquam, aut tarò Capitulum cum fratribus celebretur, quo miſſa Metanea te non accuſes: vltro etiam in te ſcoparum diſciplina procedat, humili ſatis auctoritate depoſce. Si vel tuum, vel cuiuſlibet fratris læſum aduerſum te animum ſenſeris, noli quieſcere, donec ſtudeas vulnus mentis, prout cauſa dictauerit, vel corripiendo, vel mulcendo, vel etiam ſatisfaciendo ſanare. Idcirco autem ſuper Prioris officio diutius verba protrahimus, quia diuina gratia præduce, omnem ſubiectorum perfectionem in eius pendere magiſterio non ambigimus. Quod enim ſtomachus in humano corpore, hoc propemodum Prior eſt in fratrum ſpiritualium congregatione. Sicut enim de ſtomachi receptaculo rigor, & robur per omnia corporis membra diffunditur: ita nimirum de bene adminiſtrato Præſidentis officio omne corpus in charitatis compage degentium vegetatur.

CAPVT

CAPVT XXXI.

Non perfecta & conſummata Eremiticæ vitæ inſtituta, ſed leniora quadam huius conuerſationis principia in hac Regula contineri.

OBſecro autem ne me fratres mei, diſtrictiori quàm hic legitur, lege viuentes; diſſolutionis arguant, & auſteritatē Etem temperaſſe, auſterioris fortè cenſuræ quàm debeant, ſuggillationibus reprehendant. Nam cùm Iſraëlitæ illi carnales decidentibus Benjamin filiis venialiter parcunt, vnamque ex Iſrael cecidiſſe Tribum lacrymabiliter gemunt, & amaris fletibus & vlulatibus conqueruntur; quid nobis agendum eſt, cùm videamus inter Eccleſiaſticæ diſciplinæ reliquos ordines Eremiticę profeſſionis numerum eatenus imminutum; vt in pleriſque terræ prouinciis non ambigamus funditus eſſe deletum. Parcendum eſt ergo Benjamin, egregiis videlicet, ac robuſtiſſimis inter Iſraelitas cæteros bellatoribus; quatenus venialis, & moderata diſcretio per poſteritatis incrementa multiplicet, quos vtique diſtricta ſeueritas, vel potiùs humana fragilitas annullauit. Et ſic Tribuum numerus conſtet, dum eam, quæ periiſſe videbatur, auſteritas temperata conſeruet. Nam & illud quoque non excidit, quod ſancti Apoſtoli, qui miſſi fue- A rant Crucem Chriſti humano generi prædicare, omniumque virtutum adoptionis filios documentis imbuere, inter ipſa neſcentis fidei rudimenta, hoc ſolum quibuſdam præceperunt Gentilibus: vt abſtinerent ſe ab immolatis ſimulacrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione. *Act. 15. & 21.* Imponentes quippe minima, non prohibuere maiora; vt qui nouæ doctrinæ duritia poterant deterreri, quandoque ad fortia conualeſcerent præceptis mitioribus inuitati; & à paruis ac leuibus, velut pueri adhuc lactentes inciperent, vt grauiora legis diuinæ mandata in perfecta poſtmodum ætate valenter implerent.

Nos etiam, qui ſpiritalis infantiæ crepundias B teximus, & lactantis adhuc Eremitæ, vt ita fatear, incunabula fabricamus; dum debiles quoſque, noſtrique conſimiles per planiora deducimus, expeditè præcinctos ab ardui montis aſcenſu minimè prohibemus; quatenus imbecilles adhuc ſic lactis liquor enutriat, vt valentes, ac viuidos corpulentioris cibi ſoliditas non repellat. Hoc autem ex diuinæ clementiæ bonitate confidimus, quod quiſquis illa peregere, quæ in hoc Opuſculo ſcripta ſunt, augendi prouectus intentione ſtuduerit, non læderur à morte ſecunda, nec delebitur nomen eius de libro vitæ; ſed Agnus ille, qui eum poſt ſe Crucis ſuæ conſpicit geſtatorem, in cœleſti Hieruſalem adſcribet ſibimet proculdubio cohæredem. Amen. *Apoc. 20. & 21.*

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,
OPVSCVLVM DECIMVMSEXTVM.

Rhetoricæ declamationis inuectio in Epiſcopum Monachos ad ſæculum reuocantem. Ad Giſlerium Epiſcopum Auximanum.

ARGVMENTVM.

Redarguit quemdam Epiſcopum, qui auſus fuerat aſſerere, Monachum Religionis habitum ſemel ſuſceptum poſſe propter ægritudinem, aut alias cauſas deſerere, quod quàm ſit impium, & ſacris Canonibus, Conciliorumque ſtatutis contrarium pluribus oſtendit, & firmiſſimis rationibus comprobat à Religionis propoſito recedere non licere.

Domno Giſlerio Auximano Epiſcopo, Petrus vltimus Monachorum ſeruus, feruentiſſimæ deuotionis obſequium.

Occaſio ſcribendi. NOn vobis excidit, reuerentiſſime C Præſul, quia de reprobis illis viris, qui ſpreto Religionis habitu ad ſæculum ſunt relapſi, ſæpè vnà conqueſti, ſæpè communi ſumus tædio lamentati. Nuper autem cùm te corporali valetudine laborante, Romanæ Synodo me intereſſe contingeret, huius rei notitiam Domino Papæ ſuggerere congruum iudicaui: ille autem vtpote Vir ſanctiſſimus, iuxta ſinceriſſimæ charitatis viſcera, quæ in templo ſui pectoris vigent, rem valde perdoluit, & mox congruum imma-

niſſimo vulneri remedium adhibere curauit. Itaque quia ad executionem huius negotij idoniorem in illis partibus virum nequit addiſcere, ſuas ad te cenſuit litteras deſtinare, quatenus præuaricatores illos tu ſecundùm prudentiæ tuæ facundiam conueniſſes, & obedire volentes ad ſuum propoſitum reuocares: qui verò rebelles exiſterent, perpetui anathematis ſententia ferirentur.

Guido Epiſ. Numan. Dominum autem Guidonem Numanum Epiſcopum in prædicto Concilio reperi, & quia illе, vt noſti, incitamenta præbere huic vitio dicebatur, fateor peccatum meum durè illum ſuccenſere præſumpſi. Ille nimirum vir dignæ humilitatis, & patientiæ, & non ſolum ſacris eloquiis, ſed etiam liberalium artium ſtudiis eruditus, inſuggillantem quidem me patienter tulit: obiecti verò criminis culpam negando, deteſtando, Dei teſtimonium implorando, diſertiſſimè propulſauit. Vltro etiam pro me cœpit verborum ſuorum tela dirigere, qui aduerſum me falsò dicebatur eatenus dimicare. Sed licet venerabilis ille vir innocens repertus ſit; ego tamen vibrati iam iaculi impetum non continui, ſed verſo nomine aliam huc perſonam, cum qua confligerem, introduxi: vt nimirum ille ſe hoc vocabulo notatum non ambigat, quiſquis improbè ad huius controuerſiæ certamen aſpirat. Et licet auctor huius flagitij nunc manifeſtus non ſit, tamen dum latere ad tempus nititur, immunitatem de fugæ ſuæ latibulo non lucratur. Sed ſic armatus diſputationis ordo draconteæ foueæ foramen obſideat, quatenus mox vt emerſerit, in imminentem gladium ſubitò confringendus impingat.

Quapropter poſt illam ſummæ auctoritatis Epiſtolam, hoc etiam Opuſculum ſuſcipe, & ſic reuera Benjamin filius vtraque manu, bicipiti armatus gladio, in conſtipatos hoſtes irrumpe: quatenus illa ac ſi validus vomer ad viroſum aconytum radicitus euellendum zizaniati pectoris arua proſcindat. Hoc quaſi vilis ſarculus ſubſequens glebas frangat, immo vt exemplum congruentius proferatur, hoc velut orator manifeſti criminis reos eſſe conuincat, quos illa auctoritas, velut arbiter præſidens, Canonici rigoris cenſura coerceat. Sed diuina gratia præduce, quem aggredi nitimur, in illum protinus inuehamur.

Rhetoricæ declamationis inuectio in Epiſcopum Monachos ad ſæculum reuocantem.

CAPVT I.

Quòd Monacho ægrotanti non liceat ad ſæculum reuerti.

Maurus Epiſcop. COGOR aduerſum te, venerabilis Epiſcope Maure, exigente neceſſitate non modica ſcribere: compellor vltra mei Ordinis metam Sacerdotis, ſermonibus non Sacerdotalibus obuiare: vndique coarctor, vndique premor, videlicet & contra Epiſcopum loqui, ſuperbum eſt, & ad talia conticeſcere, conſenſum eſt adhibere. Sed melius eſt, vt arrogans ſolus appaream, quàm ad multorum perniciem mortale vitium, quod nunc in primis oritur, inoleſcat. Magis eligendum eſt de ſimplicitate locutionis in Epiſcoporum iudicio corripi, quàm ante tribunal ſuperni Iudicis de ſilentio condemnari. Nempe ante hoc ferè biennium dum in anguſto A cellulæ meæ angulo latitarem, ſiniſtrum quid, & mœrore plenum ad me fama diſcurrente perlatum eſt: videlicet quod nonnulli perditi homines poſt Satanam conuerſi, Monachicum habitum ſacrilega temeritate deſererent, & execrabili apoſtaſia ad ſæcularem militiam denuo repedarent: qui nimirum in tam profundi criminis baratrum lapſi, tuis ad audendum exhortationibus incitati, tua ad perſiſtendum dicebantur auctoritate fulciri. Ferebaris enim dicere, quia niſi quis regulariter protractus, & per longa temporum ſpatia, ſicut monaſtica præcipit Regula, ſit probatus, ſi aliter, aut propter ægritudinem, aut quolibet alio modo ad Monachicum peruenerit Ordinem, liberam redeundi ad ſæculum habeat facultatem. Error Epiſcopi dicentis propter ægritudinem poſſe Monachum redire ad ſæculum.

B Super cuius rei Capitulo tunc temporis breuem tibi Epiſtolam miſiſſe me memini, & vt ab hac peſtifera doctrina ceſſares, debita humilitate ſuggeſſi. Nuper autem apud Auximum conſtituti, à pluribus didici, quia in tua adhuc nihilominus intentione obſtinatiſſimè perſeueras, & contra diuinæ legis auctoritatem, contra Eccleſiaſticæ conſuetudinis normam, eadem dogmatizare non ceſſas. Vnde ſatis miror, quopacto prudens homo, & non omnino à litterarum ſtudiis alienus, tam incautam, tam peruerſam, tam noxiam poſſit proferre ſententiam, quæ videlicet communi hominum ſaluti contraria, ad nil C aliud niſi ad claudendam cœleſtis Regni ianuam peccatoribus proculdubio videtur eſſe prolata. Dic rogo, quis hanc ſententiam reperit, niſi ille qui primum hominem de paradiſi amœnitate deiecit? Quis, inquam, tam crudele, tam impium promulgauit edictum, niſi is qui Cain fratricidam in deſperationis voraginem merſit, & non ad euadendum ruinæ periculum, ſed ad profundiùs corruendum dicere docuit: *Maior eſt iniquitas mea, quàm vt veniam merear?* Inuentor huius ſententiæ Diabolus. Gen. 4.

Quæ eſt enim iſta dementia? quæ veſania? quæ crudelitas? Habet homo diſponendarum rerum ſuarum liberam facultatem; vt ſemetipſum Deo offerat poteſtatem non habet? Valet hominibus D tradere ſubſtantiam ſuam, non habet libertatem Deo reddere animam ſuam? Licet homini lapſum animal ab hiantis putei ore propellere, ruituram mox in infernum animam non licet pœnitentiæ remedio liberare? Porro ſi ipſe Deus omnipotens, qui offenſus eſt, paratus eſt vt recipiat; quis eſt hic, qui volentes currere, ab ipſo pietatis fonte compeſcat? Si Creator paratus eſt vt peccatis ignoſcat; quis eſt iſte qui peccatorem conuerti prohibeat? Quid eſt enim aliud Monachum fieri quàm conuerti? Sed qui hominem non poſſe Monachicum ſubire propoſitum in languore corporis conſtitutum denegat, profectò non poſſe conuerti indubitanter affirmat: quod ſi ſemel admittitur, nulli dubium quin E pœnitentia, quæ ſpes eſt peccatorum, & vnicum ſalutis humanæ remedium, deſtruatur. Peccatori venia pœnitentibus promiſſa eſt.

Ecce igitur peccatoris anima perdita, inreſerabili † hiſſeris ianua vitæ damnata, & omnis ſpes humanæ reparationis euulſa. Sed clamat è diuerſo diuina pietas, dicens: *Quacumque hora peccator conuerſus fuerit, vita viuet, & non morietur.* Et iterum: *Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat.* Et cum conuerſus ingemuerit, tunc ſaluus erit. Et vt Canonicæ auctoritatis compendium proferam, *Quicumque negat, etiam in vltimo vitæ ſpiritu, pœnitentiam abolere non poſſe peccata, Nouatianus eſt, non Chriſtianus.* Ezech. 18. Ezech. 18. & 33.

CAPVT II.

An ægrotus habitum religioſum induere poſſit.

DVm ergo Monachum fieri hoc ſit vtique conuerti, & conuerſionis remedium nulla hora reſpuit, nullum tempus excludit, conſtat proculdubio, quia in ægritudine conſtitutus, ſicut conuerti cùm vult, nullius auctoritatis obſtaculo præpeditur; ita etiam vt Monachus fiat, abſque vlla refragatione recto iure conceditur. Sed

Iacob 5. cùm Iacobus dicat: *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à morte:* Cuius homicidij reus efficitur, qui peccatori diſſuadet è diuerſo, ne conuertatur? B Nempe, niſi fallor, illius quod non quandoque moriturum corpus occiditur, ſed victura in perpetuum anima trucidatur.

At forſitan inquies, non quidem prohibetur in corporali moleſtia poſitus, ad portum Monachici ordinis repente confugere, ſed licet ſi conualuerit ad priſtinæ conuerſationis habitum remeare. Sed clamat, immo reclamat ipſa Veritas tã perſpicuæ falſitati, cùm dicit: *Nemo mittẽs manum*

Luc. 9. *ſuam ad aratrum, reſpiciens retro, aptus eſt regno* Dei.

Ad ſæcularem vitam redeuntes, in profundum malorum perueniunt.

Dignum quippe eſt, vt ſicut quis ad Deum veniens aptus ſit regno Dei: ſic à Deo recedens, non aptus ſit poſtmodum regno Deĩ. Ij quippe C tales, vt experimento didicimus, non in eadem, in qua primitus fuerant, malorum menſura perſiſtunt; ſed poſtquam ad vomitum redeunt, ad iniquitatum voraginem profundiùs deuoluuntur. Sicut & illi nuperrimè contigit, qui ſuo, vt fertur, hortatu, ſanctæ conuerſationis habitum deſeruit: deinde vix breui dierum peracto circulo, innocentem hominem ſuis manibus interemit. In quo videlicet reprobo viro adimpletum cernimus, quod dictum ex ore Veritatis audimus, nimirum:

Luc. 11. *Quia immundus ſpiritus, qui eum ante reliquerat, poſtmodum rediens ſeptẽ alios nequiores ſe ſpiritus aſſumpſit. & cum his omnibus in familiari ſuo vaſculo peſtilentiùs habitauit; ſiuntque nouiſſima hominis illius peiora prioribus.*

Militis tranſfugæ pœna.

Sanè ſi terrenæ militiæ tranſfugam non ſolùm mundanæ leges abjiciunt, ſed etiam ſacri Canones infames appellant, adeo vt eum etiam ad reddendum in contentione teſtimonium non recipiant: qui in ſuperni Imperatoris arma iurauerat, qui chlamydem iam militiæ cœleſtis induerat, qui balteum caſtitatis accinxerat, qui donatiuum ſacri verbi ab ipſo militum Duce ſuſceperat, quo iudicio, quo iure, qua fronte iam poteſt propriæ profeſſionis caſtra deſerere, & ſuo vomitu delectatus, ad ea quæ contempſerat, quæ abrenuntiauerat, quæ damnauerat, mundi ludibria animum reuocare? Fœdus mortales cum mortali paciſcimur, & ſeruamus; Deo ſponſionem facimus, & fidem frangere non timemus. Homo homini violatæ cautionis tenetur obnoxius, qui auctorem hominum fallere nititur, innocens iudicatur? Fallax debitor ab exactore conſtringitur, qui ſemetipſum Deo ſubtrahit, immunis habetur? Numquid ſeruus venia dignus eſt, qui violata fide non ſolùm recedit à Domino, ſed vltro ſe eius ſociat inimico? Nam quòd Deus huic mundo inimicus ſit, audi Iaco-

Iacob. 4. bum dicentem: *Qui vult* inquit, *amicus eſſe ſæculi huius, inimicus Dei conſtituitur.*

Tranſfugæ ſuaſor Deo odibilis.

Et vt ad ſententiam redeam, conſeruus, qui huius effugij incentor efficitur, numquid non adiſtricta Dominicæ animaduerſionis vltione plectetur: & pœna, quam vterque meruerat, in vnum caput congeſta retunditur? Præſertim ſi eiuſmodi fraudis ille ſeruus impetitur, qui Rectoris loco poſitus, cæteris præeſſe videbatur: & qui debebat extraneos ad domini ſui ſeruitium trahere, ipſe è contra domeſticos compellat exire: &, vt ita dixerim, cuius erat officium violentos incurſantium ferarum impetus ad domini ſui gregem compeſcere, ipſe ſatagat cruentis luporum dentibus ſimplices oues offerre.

CAPVT III.

Prælati pernicioſi deplorandi.

QVid ad hæc dicam? Quod dolori meo ſolamen inueniam? Compellor exclamare, compellor amaritudinem mei cordis effundere, vt videlicet dicam: O tempora, ô mores, ô ferreum ſæculum! Ferreum, inquam, ſæculum, in quo aurum in ſcoriam vertitur, & argenti ſpeciem vilis ſtagni vena mentitur. In quo proiecti ſunt lapides Sanctuarij in capite omnium platearum, & eſt ſicut populus, ſic ſacerdos; ſicut ſeruus, ſic dominus eius. Nam quis tam inueniri poſſit elinguis, qui non ad hæc ſaltem in voce lamentationis erumpat? Quis tam ferreus, quis C tam lapideus, cuius cor vulnera iſta non ſentiat? Peruenit enim gladius vſque ad animam. Nimirum mundus ſe ad finem delapſum minis crebreſcentibus indicat; & Epiſcopi qui animas ad Deum trahere importunè debuerant, ſtudent qualiter homines à Dei ſeruitute retrahant? Iudex iam vicinus appropiat, & præco, vt ciues fugiant, clamat? Ante tribunal ſuperni Iudicis iam iam humani generis ſumma colligitur, & à Sacerdote præcipitur, vt homines ad ſæcularia negotia diſpergantur? Proh dolor! huccine Sacerdotalis ordo redactus eſt, vt qui conſtituti ſunt mundum ſanctæ prædicationis luce perfundere, ipſi potiſſimùm conentur homines peruerſorum dogmatum tenebris obcæcare? Et qui poſiti ſunt D de agro Eccleſiæ cunctos errorum vepres euellere, ipſi non vereantur aculeatos erroneæ prauitatis tribulos ſeminare? Olim cùm florens adhuc mundus blandiretur, hominum plurimos ab eo ſubtrahebat docta lingua Paſtorum: nunc autem cùm iam euidentiſſimè ſe mundus deſpicabilem indicat, Paſtor Eccleſiæ, vt ad eum homines reuertantur, inuitat.

Videmus quotidie homines aliena diripere, bellorum ſtudiis inſudare, egenos opprimere, machinationum tendiculas fraternis greſſibus occultare, & vt cuncta mundi mala breui cingulo locutionis aſtringam, omnes penè, quæ ſua ſunt, quærere, non quæ Ieſu Chriſti; nos ad- Philip. 2.

E uerſus eos nullo zelo charitatis accendimur, nullis correctionibus obuiamus, nulla contradictione reſiſtimus. Si autem rariſſimus quilibet ea tanta hominum multitudine aut flagellis attritus, aut diuinæ inſpirationis gratia prouocatus, ad Creatorem ſuum quandoque conuertitur, mox ad ſuaſoriæ aſſentationis blandimenta conuertimur, ſacri eloquij floſculos ad prauitatem noſtri intellectus inflectimus, & ſic diuinis iam obſequiis mancipatum ad mundi volutabrum redire poſſe docemus: & ſæpè, quod in ipſa litterarum ſuperficie malè ſentientis error intelligit, ſubtiliter perſcrutata intentio doctoris euertit; & quod in coniate rectè ſentiri puta-

batur, conſiderata diligentiùs continui textus ſerie, error fuiſſe conuincitur.

Iamjam ipſa ſcriptura, quæ de Monachis loquitur, procedat in medium, ne noſter aduerſarius conqueratur deuictum ſe eſſe ſola argumentatione verborum. Non mihi Dialectica ſyllogiſmorum ſuorum circulos offerat, non Rhetorica lepidos deliniſicæ ſuadelæ colores infundat, non aliqua ſæcularis ſapientia phalerata mihi ſuæ vrbanitatis lenocinia ſuggerat; ſola ſe, & nuda proferat auctoritas Patrum, in quorum pectore omnipotens Deus, velut in tribunali ſolio præſidens, ſanctionis ſuæ voluit promulgare decretum, quatenus qui confligere nititur, non iam cauillantium verborum commentis, ſed ipſo potiùs veritatis oraculo ſuperari videatur: & vt omne tergiuerſationis vndique occludatur aufugium, ipſos contra ſe in mouenda lite ſentiat oratores, quos vniuerſus orbis habet & Iudices.

Deus præſidet in SS. doctoribus. SS. Patres negant monachum poſſe ad ſæculum redire.

CAPVT IV.

Quod ſponte ſuſcipitur, ſine peccato non deſeritur.

PRIMVS itaque magnus Leo ſuæ auctoritatis figat articulum, & vt ſeuera inſuperabilis dux, ipſe præferat in prima belli fronte vexillum. Ait enim inter cætera: *Propoſitum Monachi proprio arbitrio, aut voluntate ſuſceptum deſeri non poteſt abſque peccato. Quod enim quis vouit Deo, debet reddere. Vnde qui relicta ſingularitatis profeſſione, ad militiam, vel ad nuptias deuolutus eſt, publica pœnitentiæ ſatisfactione purgandus eſt. Quia & ſi innocens militia, & honeſtum poteſt eſſe coniugium; electionem meliorem deſeruiſſe, tranſgreſſio eſt.* Vbi notandum, quod Vir diſertiſſimus non ait, vt noſter garrit Epiſcopus, propoſitum Monachi longa moroſitate ſuſceptum; *Sed propoſitum*, inquit, *Monachi proprio arbitrio, aut voluntate ſuſceptum deſeri non poteſt abſque peccato.* Nihil ergo virium temporali reliquit moroſitati, qui totum ſpontaneæ tribuit voluntati.

S. Leo.

Si igitur propoſitum hoc negari non poteſt cum voluntate ſuſceptum, aſſeratur neceſſe eſt, cum peccato relictum. Cui ſimile eſt illud etiam, quod de virginibus idem Vir eloquentiſſimus ait: *Puellæ*, inquit, *quæ non coacto parentum imperio, ſed ſpontaneo iudicio virginitatis propoſitum, atque habitum ſuſceperunt, ſi poſtea nuptias eligunt, præuaricantur, etiam ſi nondum eis gratia conſecrationis acceſſerit: cuius itaque non fraudarentur munere, ſi in propoſito remanerent.* Audis igitur, ô Epiſcope, quia nihil momenti moroſæ conuerſioni, nihil ipſi etiam conſecrationi tribuitur, ſed omne monaſticæ perfectionis robur ſpontaneo iudicio reſeruatur.

Virgo voti præuaricatrix.

Ad confutandas litigatoris noſtri calumnias poterat, immo debuerat eminentiſſimus Leo ſufficere, ſi hic poſſet facilè rigidam ceruicem cordis ſacris auctoritatibus inclinare: ſed quia iſte necdum forſitan flectitur, beatus quoque Papa Gelaſius ad teſtimonium deducatur: ſcribit enim inter alia: *Quamobrem quiſquis virorum, vel mulierum habitum ſemel induerit, vel induerunt ſpontaneè religioſum, aut ſi vir deditus Eccleſiæ choro, vel fœmina fuerit, aut fuit delegata puellarum monaſterio, in vtroque ſexu præuaricator ad propoſitum inuitus reuerti cogatur, vt vir detondeatur, & puella monaſterium ingrediatur. Si autem quolibet patrocinio deſertores permanere voluerint, ſacerdotali ſententia à Chriſtianorum cœtu habeantur exterres, vt nec locus eis vllus ſit communis.* Singula obſecro verba ſubtiliter inſpice, vt in ſtatera mentis appendens, à veritatis ſtatu nequaquam valeas declinare. Perpende ergo quod dicitur: *Quiſquis habitum ſemel induerit ſpontaneè religioſum.* Ecce iuxta Gelaſiani Decreti ſententiam, quacumque occaſione, etiam ſi nulla interueniat mora probationis, quiſquis religioſo habitu ſemel induitur, funditus ſibi redeundi ad ſæculum licentia denegatur.

S. Gelaſius.

Concilia idem negant.

CAPVT V.

An filij à parentibus Deo dicati, habitum induti, in Religione manere teneantur.

HVIC etiam non diſſimile cernitur, quod in Chalcedonenſi Concilio reperitur, vbi qui ſemel in clero deputati ſunt, aut Monachorum vitam experiuerunt, ſtatuimus neque ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam, ſed hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quominus redeant ad hoc, quod propter Deum primitus elegerunt, anathematizari.

Chalcedonenſe.

Toletanum quoque Concilium teſtimonijs noſtræ allegationis addat augmentum: *Monachum*, inquit, *paterna deuotio, aut propria profeſſio faciat. Quidquid horum fuerit alligatum tenebit: proinde his ad mundum reuertendi recludimus aditum, & omnes ad ſæculum interdicimus regreſſus.* Ruſus in eodem Concilio, longè ſuperius, inter alia legitur: *Ideoque ſi in qualibet minori ætate, vel religionis tonſuram, vel religionis debitam veſtem, in vtroque ſexu filiis, aut vnus, aut ambo parentes dederint, certè vel volentibus, aut neſcientibus ſuſceptam, & non mox viſam in filiis abdicauerint, vel coram ſe, vel coram Eccleſia, palamque in conuentu eoſdem filios ea illa habere permiſerint; ad ſæcularem reuerti habitum ipſis filiiſque quandoque penitus non licebit. Sed conuicti, quod tonſuram, aut religioſam veſtem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum, habitumque reuocentur, & ſub ſtrenua diſcretione huiuſcemodi obſeruantia inſeruire cogatur.*

Toletanũ.

Cõſ. Schol.

Si placet etiam Triburenſe Concilium, quid de Monachis propoſitum relinquentibus decernat, auſculta: *Quicumque*, inquit, *ex ſæcularibus accipientes pœnitentiam ſe totonderint, & rurſus præuaricantes laici facti ſunt, comprehenſi ab Epiſcopo ſuo, ad pœnitentiam ex qua receſſerunt, reuocentur. Quod ſi aliqui per pœnitentiam irreuocabiles ſunt, nec admoniti reuertuntur, verè vt apoſtatæ coram Eccleſia anathematis ſententia condemnentur.* Ecce hic expreſsè docemur, quoniam hæc Epiſcopis cura iniungitur, non vt permanentes à monaſteriis exire ſuadeant, ſed potius vt præuaricantes redire compellant. Sed quid ex illis cauſamur hominibus, qui ſpontaneo conuertuntur arbitrio, cum & illis poſt tergum redire non liceat, qui tonſurantur inuiti?

Triburẽſe.

Vnde etiam apud Moguntinenſe Concilium tale promulgatur edictum: *De clericis verò hoc ſtatuimus, vt qui hactenus inuenti ſunt, ſiue in canonico, ſiue in monachico ordine tonſurati, ſine eorum voluntate, ſi liberi ſunt, ita permaneant.*

Sed reſpondebis forſitan mihi; & contra tot authentica ſanctorum Patrum iudicia, contra tot venerabilium Conciliorum ſtatuta, ſcutum adhuc vanæ defenſionis oppones. Eſto, inquies, vt qui à parentibus offeruntur, ita permaneant: qui voluntariè conuertuntur, ad negotia mun-

dana non redeant: qui inuiti etiam tonſurantur, iam ſaniori conſilio perſeuerare contendant. Nam de tam perſpicuis ſanctorum Patrum dictis ambigere, quid eſt aliud, quàm micantium aſtrorum globis oppoſitum apertis oculis nil videre?

Sed dic, rogo, ferendumne eſt, & non potius liberis vocibus arguendum, cùm praui quilibet monaſteriorum Rectores, qui nec Deum diligunt, nec lucrum animarum quærere comprobantur, turpis lucri ſtimulis accenſi, ita ſimplices quoſque blanda perſuaſione decipiant, vt eos vanis promiſſionibus illectos, ad monaſterium trahant; etiamne huiuſmodi recta conuerſio, quam non in poſſeſſorem, ſed in poſſeſſione præcipit inflammata cupido? Ad hæc ego ſine cunctatione B reſpondeo, & iſtis etiam vt à propoſito, quod cœperunt deuiare, non liceat, conſtanter affirmo: & vt argumentationibus propriis ratio non indigeat, rurſus ad Maguntinenſe Concilium ſermo recurrat: dicit enim poſt multa: *Conſtituit ſanè ſacer iſte conuentus, vt Epiſcopi, ſiue Abbates, qui non vt in fructum animarum, ſed in auaritiam, & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines illectos circumueniendo totonderunt, & res eorum tali perſuaſione non ſolùm acceperunt, ſed potiùs ſurripuerunt pœnitentiæ canonicæ, ſiue regulari, vt putà turpis lucri ſectatores ſubiaceant. Ii verò, qui vanis promiſſionibus illecti, vel quibuſlibet machinationibus perſuaſi, mentis inopes effecti rerum ſuarum domini eſſe neſcientes, comam depoſuerunt, in eo, quod cœperunt,* C *perſeuerare cogantur.*

Contra Abbates qui mammonæ cauſa inuitos tondēt.

Sed quoniam omnis verſuti litigatoris machina tunc exactè conuincitur, ſi quidquid ab eo obijci poſſe perpenditur, velut grauiſſimis argumentationum arietibus antea refellatur, non erubeſces forſitan dicere, quia B. Gregorius hominem de monaſterio extrahi, & vxori ſuæ, etiam ſi iam tonſuratus eſſet, reddi præcepit. Sed & nos tibi non immeritò reſpondemus, quia ſagitta in lapidem miſſa interdum percutit dirigentem: & ſæpè incautus miles eodem telo, quo percutere aduerſarium nititur, ipſe potius lethaliter vulneratur. Si enim hoc exemplum diligenter inſpicias, pro nobis ſtare cernitur, noſtris allegationibus atteſtari inexpugnabiliter inuenitur: & vt, quod dicitur, ipſa rei manifeſtatione clareſcat, aliquid hic de Gregoriana Epiſtola intermiſcere non pigeat: *Agathosa*, inquit, *latrix præſentium queſta eſt, maritum ſuum contra voluntatem ſuam in Monaſterio Vrbici Abbatis eſſe conuerſum. Quod, quia ad eiuſdem Abbatis culpam, & inuidiam non eſt dubium pertinere, experientiæ tuæ præcipimus, vt diligenti inquiſitione diſcutiat, ne fortè cùm eius voluntate conuerſus ſit, vel ipſa ſe mutare promiſerit: & ſi hoc repererit, & illum in Monaſterio permanere prouideat, & hanc, ſicut promiſit, mutari compellat.* Ecce nihil hic de moroſa conuerſione, nihil de diuturnitate probationis inquiritur; ſed hoc tantum E iubetur, vt ſi ille cũ vxoria voluntate & promiſſione conuerſus fuiſſe conuincitur, in eodem perſeuerare propoſito omnimodis compellatur.

A S. Gregorio vir redditus vxori, ſine cuius voluntate Monachi habitum induerat.

Quod autem ſequitur: *Si verò nihil horum eſt, hoc eſt videlicet, ſi neque cum voluntate, neque cum promiſſione eſt vxoris conuerſus, vt reddatur:* Hoc etiam maximè noſtris opitulari partibus non eſt dubium, nimirum dum enumeratis cauſis, quibus vir vxori reddi præcipitur, nulla de moroſa conuerſione mentio reperitur: quam ſcilicet longæ conuerſionis moram ſi quid momenti, ſi quid virium vigilantiſſimus Vir habere decerneret, explicatis aliis nequequam hanc ſilentio præter- A iret: ſed quam tacuit, tacendam eſſe ſilentio clamante præcepit.

CAPVT VI.

Quæ ætas requiratur in conſecrandis virginibus.

VERVM qui tam denſiſſimam teſtium nubem oppoſitam ſuis adinuentionibus conſpicis, vt iam more lubrici anguis, huc illucque te vertere conſtrictus manu validæ rationis minimè poſſis, fortaſſe tamen adhuc de his, qui in ægritudine poſiti conuertuntur, rationem tibi reddi ſpecialiter quæris; ſed ſi cuncta, quæ ſuperius dicta ſunt, diligenter attendas, perſpicuum eſt, te ſuperfluò de ſpecie illud ambigere, quod de genere cogeris affirmare. Si enim de omnibus non ſolum ſponte, ſed etiam coactè conuerſis, de his etiam qui deſpiciuntur, conuerſio rata decernitur, qualiter in ægrotis ad hoc inenarrabiliter æſtuantibus, & cum magno deſiderio flagitantibus non eadem præcipuè ſententia conſeruetur?

Nam vt de viris taceam, quibus ad conuerſionis remedium nulla præiudicat ætas, nullum tempus obſiſtit, ipſas etiam virgines, quas niſi in præcipuis feſtiuitatibus, & poſt viginti quinque annos ætatis conſecrari minimè licet, languore tamen correptas & conſecrari, & ſacrum velamen ſuſcipere pleniſſimè licet. Cui aſſertioni dum adhiberi teſtimonium quærimus, B. Gelaſius memoriæ primus occurrit, qui ait: *Deuotis quoque virginibus niſi aut in Epiphania, aut in Albis Paſchalibus, aut in Apoſtolorum natalitiis ſacrum minimè velamen imponatur, & non ante viginti quinque annos, niſi fortè, ſicut de Baptiſmate dictum eſt, graui languore correptis, ne ſine hoc munere de ſæculo exeant, implorantibus non negetur.* Vides ergo, quia illam etiam conuerſionem, quam infirmare, & irritam reddere ſanitas poterat, infirmitas roborat, languor excuſat! Et, vt ita loquar, vnde conuerſus corruit, inde conuerſio conua- D leſcit.

Gelaſij Decretum de velãdis Virginibus.

Sed ſi fortè calumniaris me exemplum de mulieribus reddidiſſe, cum tu de viris inquireres, nolo te lateat, quod in Vernictienſi Concilio legitur: *Eadem*, inquit, *lex erit viro & fœminæ.* Et ſi quæ dicta ſunt, ſtudioſè conſideras, ad diſputationis vim propenſius roborandam hoc non ex neceſſitate, ſed ex tædio feciſſe me non ignoras. Planè ſi cuncta ſacræ Scripturæ teſtimonia, quæ huic aſſertioni congrua reperiuntur, tentaremus apponere, antè fortaſſe dies, quàm exemplorum copia numeroſa deficeret: quorum videlicet idcirco ſcribere plura poſtponimus, quia prolixitatis faſtidium deuitamus. Quapropter impudenter adhuc teſtimonia requirentem ad ea, quæ ſuperius ſunt congeſta, remittimus, vbi ægrotos pariter & incolumes eadem regula comprehendit, quæ non ſolum voluntariè, ſed etiam violenter conuerſos, vltro etiam deceptoris machinationibus perſuaſos in eodem propoſito perſeuerare decernit.

CAPVT VII.

An viduæ velari poſſint.

TANTA veneratione, tanta cuſtodiæ cenſura Monachicum habitum ſancti Patres di-

gnum eſſe conſueuerunt, vt penè quocumque modo illum quis ſemel indueret, relinquendi poſtmodum licentiam non haberet. Et vt, quod dicimus, teſtimoniis approbemus, numquid non ſæpiſſimè in ſacris Canonibus interdicitur, vt vidua non veletur? Vnde, vt de cæteris ſileam, Gelaſius ait: *Viduas*, inquit, *velare Pontificum nullus attentet. Hæ tamen, quæ velari etiam à Pontifice prohibentur, ſi quolibet impulſu ipſa ſibi ſignum ſacri velaminis impoſuerit, abſque vlla retractatione relinquere vlterius non audebit.* Vnde in Aurelianenſi Concilio legitur: *Vidua, quæ ſpontanea voluntate ab altari ſacræ conuerſationis velamen ſuſcipiunt, decreuit Synodus in eodem propoſito eas permanere. Non enim fas eſſe decernimus, poſtquam ſe Domino ſemel ſub velo conſecrauerint, iterum eis concedi Spiritui ſancto mentiri.* Et idem alibi poſt multa: *Nos autem auctoritate Patrum ſuffulti in hoc ſacro Conuentu ſancimus, & liberè iudicamus; ſi vidua ſponte velamen, quamuis non ſacrum, ſibi impoſuerit, & in Eccleſia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit, nolit, ſanctimoniæ habitum vlterius habere debebit, licet Sacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione velamen ſibi impoſuiſſe, vt iterum poſſet deponere.*

Conſil. Aurelianenſe.

B

Liquet igitur, quia & illa conuerſio, quæ legaliter non proceſſit, & fieri omnino non debuit; tamen propter ſacri Ordinis reuerentiam, poſtquam facta eſt, iam non permittitur violari. Si ergo illam conuerſionem ſancti Patres roborant factam, quam & ipſi prohibuere futuram; quid de illa, obſecro, ſentiendum eſt, ad quam vehementes adhortationibus prouocant, in qua poſitos obteſtantur, vt perſeuerare non deſinant? Sic etiam tu, ſi quouis pacto ſubitanea tibi conuerſio diſplicebat vt à ſanctorum Patrum norma in nullo rediſſidentem oſtenderes, poteras forſitan conuertendis quidem aliquid de mora conuerſionis obijcere; conuerſis autem abſit, vt quod irreuocabiliter actum eſt, doceas retractare. Et quia ſermo ſe de mulieribus intulit, cur iſta de velatis viduis diximus, cum & virgines, quæ nullo adhuc ſacro velamine conteguntur, ſi ſaltem permanere ſe in virginali propoſito ſimulauerint, diſtrictè prohibentur, vt nubere non præſumant? Super quibus Innocentius Papa ſic ſcribit: *Hæ verò, quæ necdum ſacro velamine tectæ, tamen in propoſito virginali ſemper ſe ſimulauerant permanere, licet velatæ non fuerint, ſi forte nupſerint, reuocandæ ſunt, & agenda pœnitentia illis eſt; quia ſponſio earum à Domino tenebatur.* Nam ſi Apoſtolus illas, quæ à propoſito viduitatis diſceſſerant, dixerat habere damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt: quanto magis hæ, quæ fidem frangere conatæ ſunt? Et nos etiam, vt venerabilis Innocentij probatiſſimæ auctoritatis dicta ſequamur, ſi illas Apoſtolus damnabiles perhibet, quæ ſolummodo viduitatis propoſitum diſſoluerunt, quid de illis dicendum eſt, quid vtique perhibendum, qui ſæculum deſerunt, poſſeſſiones abjiciunt, Creatori ſuo ſe vltroneos offerunt, alienæ ſe ditioni ſubmittunt, & vt mundo funditus mortui videantur, mortificationis, & ſanctitatis habitum induunt?

C

D

Innocentius Papa.

1. Tim. 5.

E

Quod autem nunc etiam de fœminis loquimur, nequaquam fieri extra lineam propoſiti operis arbitramur. Saluo enim eo, quod eadem lex erit viro & fœminæ: idcirco etiam ad muliebrem ſexum noſtra ſe extendit oratio; quia vitium, quod malè naſci iam in viris aſpicimus, pullulare etiam quandoque & in fœminas formidamus; & ſicut in his ortum iniectionis ſarculo ſtudemus euellere, ita etiam in illis ne oriri valeat præcurrimus naſcendi aditum oppilare; vt velut malè abortiuum germen prius cogatur mori, quàm valeat naſci; antè in ſemetipſo marceſcat, quàm in gemmas erumpat.

CAPVT VIII.

Confirmantur ſuprà allata.

Libeat nunc animum paulſper ad ſuperiora reducere, & ex his, quæ præmiſſa ſunt, poſtpoſitis Patrum exemplis, cum Aduerſario modò propriis aſſertionibus diſputare, vt qui tam graui, tam multiplici Canonum auctoritate confunditur, noſtris etiam rationibus probabiliter ſuperetur: quatenus argumentationum circulus ſic vndique labia doloſa conſtringat, vt à tam peruerſa doctrina neceſſariò in perpetuum conticeſcat; vt & de nobis meritò dicatur: quia non dedimus cornu peccatori; & de illo iure cum Pſalmiſta canteтur: *Quoniam obſtructum eſt os loquentium iniqua.* Pſal. 62.

Age ergo, quid eſt quod dicitur: *Quia niſi qui regulariter protractus, & per annale ſpatium fit probatus, etiam ſi conuerſus ſit per ægritudinem, abſolutam relabendi ad ſæculum habeat libertatem?* Numquid qui hoc de valentibus cenſuit, idem nihilominus de languentibus iudicauit? Sed quis vel inſanæ mentis homo non videat, quia quilibet languidus, vel iam morti propinquus hanc obſeruationem prorſus adimplere non valeat? Si igitur omnes ſimul homines ſanctus Benedictus hac ſententia comprehendit; patet profectò, quia ægris, & omnino debilibus, qui ad perferendum non aſſurgunt, conuerſionis aditum obſerauit. Sed quis ferat hoc de ſancto Viro ſuſpicari aliquatenus poſſe, qui non ſolum ab hac, & ab omni peſte hæreticæ prauitatis alienus extitit, immo Spiritu ſancto plenus, tot ſignis atteſtantibus euidentiſſimè claruit? Quis illum ferat per Nouatianorum hæreſim homines ad deſperationem trahere, qui per ſacræ doctrinæ ſinceritatem tot animas hominum videtur quotidie ad ſpem æternæ vitæ reducere? Fateamur ergo neceſſe eſt, huius præcepti normam incolumes tangere; ad ægrotos autem nullatenus pertinere.

S. Benedict. Spiritu S. plenus.

Sed numquid ſi abſque corporali moleſtia quiſquam ad Monachicum Ordinem ſine probatione deuenerit, huic nequaquam redire poſt tergum noſter Epiſcopus prohibebit? Dic, obſecro ſecundum eſſe Baptiſmum? Sed quia hoc inuenire in dictis Patrum perſpicuum eſt, negare licitum iam non eſt. Non ignoras etiam, quia decretali rurſus antiquorum Sanctione præcipitur, vt ad Baptiſmi gratiam productiora temporum interualla tendatur. Vt enim Eccleſiaſticæ inſtitutionis ordinem breuiter tangam, ſicut ſeptem ſunt dona Spiritus ſancti, vt etiam ſeptem dona Baptiſmi, à primo videlicet pabulo ſacrati ſalis, & ingreſſo Eccleſiæ vſque ad confirmationem ſancti Spiritus per Chriſma: quæ omnia, ſicut frequentius agitur, expedit vt per diuturna temporum ſpatia compleantur. Sed ſi quis poſtpoſita moroſæ intercapedinis obſeruantia, ad plenitudinem Baptiſmi repente proruperit; hunc, rogo, Baptiſmum inualidum iu-

Propoſitum monaſtic. ſecundus Baptiſmus.

dicabis? Docebis hunc hominem debere totum, quod acceptum eſt, paruipendere; &, vt ſaluus fieri poſſit, adhuc ad purificationis myſterium properare? Loquere, reſponde: cenſebis ne hunc hominem Baptiſmi lauacrum iure poſſe repetere, qui ad Baptiſmum non indicto ordine præcipitanter auſus eſt proſilire? Cur taces? Nimirum tantopere loquendi auidus non ſic obmuteſceret, ſi haberet aliquid, quod rationabiliter reſponderet. Sed non ambigo, quin conſtanter affirmes & hunc Baptiſmum adeo ratum eſſe, & validum, vt quiſquis ex illo renaſcitur, iam proculdubio ſacrilegum ſit, & omnino nefarium, ſi ad eiuſdem regenerationis Sacramentum denuo reuocetur. Conſequitur ergo, vt quod ex primo Baptiſmate ſentire compelleris, hoc etiam de ſecundo Monachico ſcilicet inſtituto, ineuitabiliter fatearis. Et ſicut prior ſemel ſuſceptus nullatenus valet repeti; ita etiam ſecundus nulla poteſt iuris ratione contemni.

Nec Baptiſmus iterari poteſt, nec propoſitum Religionis contemni.

Veruntamen dic, obſecro, quis Sanctorum, quis antiquorum Patrum ſub hac, quam inſolenter aſſeris, probatione conuerſus eſt? Numquid Antonius? Numquid Paulus? Numquid Hilarion? Numquid & ipſe ſanctus Benedictus, qui iſta, ſicut tu falleris, videtur præcipere, ſub hac probationis obſeruantia ad monachicum legitur ordinem peruenisse? Percurre, quæſo, cunctas veridicæ antiquitatis hiſtorias, & cum non poſſis vel vnum per tam longa temporum interualla probatum oſtendere, neceſſe eſt, vt confitearis te calcetenus ſuperatum, victoris inſultationibus meritò ſubiacere. Sanè quo pacto cuncta exempla veterum, omnia geſta Patrum arroganti ſupercilio præteris, & contemptis omnibus, ad vnius te ſententiæ centrum obſtinatus aſtringis? Nam ſi illi proculdubio ſancti ſunt, neceſſario ſunt etiam imitandi. Quod ſi imitandi non ſunt, nec omnino ſancti ſunt. Cernis, ô bone litigator, quorſum vergat hæc tua docta ſententia? Cogeris ergo neceſſario confiteri vel ſanctos Patres noſtros omnino ſanctos non eſſe, vel eos, qui nouiter conuertuntur, magnopere probationibus non egere. Erubeſcat ergo lingua freneтica, & quæ neſcit eſſe facunda, diſcat eſſe vel muta. Neſcit aliquid vtiliter dicere, ſciat ſaltem ſine damno tacere. Serpit enim ſermo iſte peruerſus, vt cancer, qui niſi ab vno membro ciſurgio acutiſſimæ reprehenſionis abſciditur, nulli dubium, quin ad ſana Eccleſiæ membra peſtiferè dilatetur.

CAPVT IX.

Probatio ad religionem venientium cur exigatur.

SEd ad hæc reſpondebis fortaſſis, & dice: Cur ergo probatio iſta in commune præcipitur, ſi non etiam generaliter obſeruetur? Et ego abs te quæro: Dic mihi, qui præcipit vt ſub hac probatione quis ad conuerſationem veniat, vbi etiam cenſuit, vt aliter veniens, à Monachica inſtitutione recedat? Et cum oſtendere hoc minimè poteris, competens eſt vt credas, quia propter vagos homines, & duplices animo dictum eſt magis cautela conſilij, quàm auctoritate præcepti. Quod facile dignoſcitur, ſi vel initium ſententiæ ipſius, de qua agitur, attentè legatur. Dicit enim: *Nouiter quis veniens ad conuerſionem non tam facilis tribuatur ingreſſus, ſed, ſicut ait Apoſtolus, probate ſpiritum, ſi ex Deo eſt.* In quibus verbis patenter agnoſcitur, quia quiſquis ad conuerſionem diuino Spiritu prouocatus acceſſerit, tam moroſæ probationis interſtitio penitus non egebit. Tolle ſiquidem duplicem ſpiritum, probationis continuo ceſſat experimentum. Pulſet ille Spiritus, qui dicit: *Ego ſto ad oſtium, & pulſo*; ſi cognoſcitur, huic certè nulla mora protrahitur, nulla probatio quæritur, ſed pulſanti protinus aperitur. Denique ſicut ex Apoſtolico exemplo colligitur, quod illic ponitur: *Probate ſpiritum, ſi ex Deo eſt*; probatio iſta magis ſuſcipienti eſt neceſſaria, quàm venienti, videlicet vt ſuſcipiens internoſcere valeat, quo impulſus ſpiritu ſuſcipiendus accedat. Nec iam probatio expedit, vbi qui probandus eſt, perſpicaciter innoteſcat. Ibi quippe lucernam accendimus, vbi quod occultum eſt, non videmus; ſi autem quod latebat, aſpicitur, lucerna protinus extinguetur. Sic, ſi nimirum de cuius mente, quo ſpiritu ducatur, ambigitur, valde neceſſarium eſt vt probetur. Vbi autem conſcientia manifeſta claruerit, probationis exercitium inaneſcit.

S. Ben. Reg. cap. 58.

Ioan. 4.

Apoc. 3.

Et cùm (teſte eiuſdem libello Regulæ) cuncta penè huiuſmodi negotia in Abbatis arbitrio & poteſtate ſint conſtituta, cùm quilibet eo modo ad conuerſionem venerit, ſicut illi ab Abbate præcipitur, quàm impudenter, quàm inconſultè, quàm infrunitè quis aſſerat, vt illa conuerſio irrita iudicetur? Certè eadem regula præcipit, vt Abbatis menſa cum peregrinis, & hoſpitibus ſemper ſit. Sed quia modò propter reprimendam quorumdam crapulam, & luxuria conuiuia, religioſi cœnobiorum Rectores minimè faciunt; te iudice ab officio ſuo remouendi erunt? Qui nimirum dum ſancti Doctoris intentionem vigilanter aſpiciunt, ſequi verborum ſuperficiem paruipendunt; & dum medullam viuificatoris Spiritus ruminant, occidentis litteræ paleas calcant. Sed ſicut & hic propter ſaporem intelligentiæ, litterarum corticem poſtponi non prohibes, ita etiam de conuerſione Monachi eadem neceſſe eſt conſequenter affirmes.

Intentio potius ſcribentis, quàm litteræ cortex attendendus.

Sed quoniam ex quadratis argumentationum noſtrarum lapidibus inexpugnabile munimen ereximus; conſequens eſt, vt hoc in ipſius calce Opuſculi quadam ſyllogiſmi claue firmi et obſeremus. Omnes namque, qui Monachicæ profeſſionis habitum ſuſceperunt, aut ſpontaneo iudicio ſunt conuerſi, aut vi coacti, aut ſuaſoria calliditate decepti: qui autem ſponte conuerſi ſunt, vel ſub probatione ad Monaſterium veniunt, vel poſtpoſita probationis difficultate prorumpunt. Sed iam ſuperiùs poſita multiplici Canonum auctoritate firmatum eſt: vt quicumque aut ſponte conuerſi ſunt, aut coacti, aut etiam decepti, ſiue probati ſint, ſiue non probati, excepto ſi vxoris conſenſum & promiſſionem non habuerunt, omnes perſeuerare in eo, quem acceperunt, Monachico Ordine omnimodis compellantur. Concludatur ergo neceſſe eſt, vt omnes qui Monachicæ profeſſionis habitum ſuſceperunt, exceptis his, qui abſque vxoria permiſſione, & promiſſione conuerſi ſunt, quocumque alio modo ad hoc propoſitum venerint, in eo, quem cœperunt, ordine compellendi ſunt omnimodis permanere.

A Ecce, vt opinor, & Catholicorum Patrum teſtimoniis cinctus, & perſpicuæ veritatis multimoda ratione vallatus, ita es ex omni parte conſtrictus, vt tu contra hæc nihil prorſus opponere, nullo pacto ad rediuiua te poſſis vlterius certamina reparare. Quapropter da manus, & confitere te ignoraſſe quæ dixeris, & tuum tibimet iudicium per omnia diſplicere, immo aduerſus ea, quæ incautè protuleras, omni ſtudio retractationis accingere; & vt eos, qui per te in errorem lapſi ſunt, auctore Deo, ad rectitudinis viam valeas reuocare. Vertatur docta manus in prælio, & pro illis ſtare prudenter ſtudeat, quos oppugnare pertinaciter ſatagebat; vt de te ad laudem Dei cum Paulo meritò poſſit dici; *Nonne hic eſt, qui expugnabat in Hieruſalem omnes, qui inuocabant nomen iſtud?* (*Act. 9.*)

Modeſtia, & humilitas B. Pet. Dam.

B Parce, quæſo, labiis meis, quiſquis es venerabilis Præſul: & ſi quid in te aſperum blacteraui, ſi quid amaræ commotionis effudi, non typum arrogantiæ credas, ſed zelum iuſtitiæ clementer indulgeas. Ego enim dummodo vel vna erroris ſpina de nemore ſanctæ Eccleſiæ mea opera poſſit euelli, non refugio cuiuſlibet in me prauè ſentientis inuidiam prouocari. Nec te pudeat errorem tuum iunioris fratris redargutione corrigere; dum non ignoras Apoſtolorum minimum ipſi Apoſtolorum Principi in faciem reſtitiſſe. (*Galat. 2.*) Et ſi fortè reſpondeas, quia Paulus, licet minimus, tamen Coapoſtolus; ego autem non Coëpiſcopus; audi ſaltem quid Deus hominibus dicat: *Venite, inquit, & arguite me.* (*Iſa. 1.*) Si ergo Deus, vt ab hominibus redarguatur inuitat; ſatis dignum eſt, vt homo correptus ab homine, zelum fraternæ charitatis æquanimiter ferat.

Iuſta reprehenſio à quolibet excipi debet.

SCHOLIA.

A *Si in qualibet minori ætate vel religionis tonſuram, vel religionis debitam veſtem, in vtroque ſexu filiis, aut vnus, aut ambo parentes dederint, certè vel nolentibus, aut neſcientibus ſuſceptam, & non mox viſam in filiis, abdicauerint, vel coram ſe, vel coram Eccleſia, palámque in conuentu eoſdem filios talia habere permiſerint, ad ſæcularem reuerti habitum ipſis, filiiſque quandoque penitus non licebit.* Decretum eſt hoc Concilij * Toletani X. quod S. Doctor pro rei occaſione ad hunc locum referre voluit. At dum ille videtur aſſerere, oblatos monaſteriis à parentibus pueros, cum ad annos diſcre-

** Habetur tom. 2. Conc. edit. Colon. 1551.*

B tionis peruenerint, teneri poſtea in illis perſeuerare, intellige id ex debito reuerentiæ quam parentibus, à quibus oblati fuere, debent. Sic enim decere videtur, vt in cœpta vocatione permaneant: præſertim cùm iam ſibi veluti habitum & religionis diſciplinam parauerint. Nam de rigore neque parentes ad ingrediendam religionem filios obligare poſſunt: immo & filij iam oblati cum ad annos diſcretionis peruenerint, vt ad ſæculum redeant, reclamare poterunt 10. q. 1. cap. 1. *Cum ſimus. De regular. S. Thomas quodlib.* 3. q. 5. *&* 2. 2. q. 189. *Cardinalis Turrecremata tract.* 323. *in Reg. S. Ben. ad cap.* 59. *Sylueſter, verbo Religio, q.* 10. *Concilium Trid. ſeſſ.* 25. *cap* 15. *& deinceps.* De hac eadem re plura videas apud S. Bernardum, *Epiſt.* 1. *ad Robertum nepotem ſuum.*

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM DECIMVMSEPTIMVM.

De Cœlibatu Sacerdotum; Ad Nicolaum ſecundum Romanum Pontificem.

ARGVMENTVM.

Publicam Eccleſiaſticorum virorum laſciuiam, ac petulantem viuendi licentiam comprimendam eſſe; quantóque nobiliores ſunt qui peccant, eò maiore animi ardore, ac libertate reprehendendos, exemplo egregio Phinees, fornicarium illum nodum diſrumpentis, demonſtrat. Quæ res adeo cordi Deo fuit, vt inter cætera ob tantam rem bene geſtam, collata dona, quæ in ſemet Phinees iure optimo promereri voluerit, ſempiterni ſacerdotij fœdere ſit cumulatus. Contrà accidere deſidioſis Rectoribus, & flagitiis ſubditorum conniuentibus, Heli Sacerdotis admonet caſu. Demùm acriter in fornicarios

Sacerdotes, atque Epiſcopos, tum validis argumentis, tum ſacræ auctoritate Scripturæ inuectus, Nicolaum ſummum Pontificem hortatur canonica indictione, vt malè peccantes coërceat; ne dum nimium pius indulgénſque in alios ſit, alienam ipſe in ſe transferat pœnam.

Domno Nicolao ſummo Pontifici, Petrus peccator Monachus debitæ ſubiectionis obſequium.

NVPER habens cum nonnullis Epiſcopis ex veſtræ maieſtatis auctoritate colloquium, ſanctis eorum femoribus voluiſſeras apponere, tentaui genitalibus Sacer-

Act. 28. Sacerdotũ non vindicata incontinentia.

dotum, vt ita loquar, continentiæ fibulas adhibere. Sed quoniam hæc eſt ſecta, cui vbique contradicitur; aliud quidem quodcumque veſtræ conſtitutionis imperium ſub ſpe perficiendi, fidenter indicimus. Huius autem capituli nudam ſaltem promiſſionem tremulis prolatam labiis difficilius extorquemus. Primò, quia faſtigium caſtitatis attingere ſe poſſe deſperant:

Cauſæ intemperantiæ clericorum.

deinde quia ſynodali ſe plectendos eſſe ſententia propter luxuriæ vitium non formidant. Noſtris quippe temporibus genuina quodammodo Romanæ Eccleſiæ conſuetudo ſeruatur, vt de cæteris quidem Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudiis examen, prout dignum eſt, moueat. De clericorum vero libidine propter inſultationem ſæcularium diſpenſatoriè conticeſcat. Quod certè ſatis correctione dignum eſt, ne vnde vulgus omne conqueritur, inde potiſſimum à Magiſtris Eccleſiæ, in iudicio taceatur. Si enim malum hoc eſſet occultum, fuerat fortaſſis vtcumque ferendum; ſed, ah ſcelus! omni pudore poſtpoſito, peſtis hæc in tantam prorupit audaciam; vt per ora populi volitent loca ſcortantium, nomina concubinarum, ſocerorum quoque vocabula, ſimul & ſocruum, fratrum denique, & quorumlibet propinquorum; & ne quid his aſſertionibus deeſſe videatur, teſtimonia ſunt diſcurſio nuntiorum, effuſio munerum, cachinnantium ioci, ſecreta colloquia: poſtremo, vbi omnis dubietas tollitur, vteri tumentes, & pueri vagientes. Ergo præ pudore, neſcio quomodo ſupprimatur in ſynodo, quod publicè vociferatur in mundo; vt non modò peccantes, vt dignum eſt, notentur infamia; ſed & hi quoque, qui vltores eſſe debuerant, videantur in culpa.

CAPVT I.

Quòd Phinees iccirco fœdus æterni meruit ſacerdotij, quia in zelum ſe extulit vltionis.

NON hic pudor faciem Phinees Sacerdotis operuit, qui nimirum coëuntem cum Madianitide Iſraëlitem coram omni multitudine in

Num. 25. *Deut. 10.*

locis genitalibus, arrepto pugione, transfodit. Porrò autem nos contra diuina mandata perſonarum acceptores, in minoribus quidem Sacerdotibus luxuriæ inquinamenta perſequimur:

2. Paral. 19.

In Epiſcopis autem, quod nimis abſurdum eſt, per ſilentij tolerantiam veneramur. Sed ecce hic Phinees diuini Spiritus zelo ſuccenſus, cum totus penè Iſraëlitarum populus cum filiabus Moab fornicando corrueret, ſeſeque Beelphegor ſacrilegis cerimoniis initiaret, non in deſpectos quoſque, vel infimos diuinæ legis propugnator inſiluit; ſed excellentiores, & clariores in populo, quos ad terrendum cæteros truci-

A

daret, elegit. Teſtante Scriptura, quæ dicit: *Erat*, inquit, *nomen viri Iſraëlitæ, qui occiſus eſt cum Madianitide, Zambri filius Salai, dux de cognatione, & tribu Simeonis.* *Num. 25.* De mulieris quoque nobilitate, ſi quæritur, hoc in ſequentibus inuenitur: *Porro mulier Madianitis, quæ pariter interfecta eſt, vocabatur Cozbi, filia Sur principis nobiliſſimi Madianitarum.* Sanè poſt digeſtam fornicationis, & dignæ vltionis hiſtoriam, quid opus fuit Moyſi vt genealogiam fornicatoris vtriuſque contexeret; & alterum ducem, alteram nobiliſſimi principis filiam fuiſſe narraret, niſi vt diceret carnales illecebras in eminentibus perſonis acrius perſequendas? Hinc eſt quod & ipſe Dominus, cum

B

Carnis illecebræ in eminentioribus perſonis durius vindicandæ.

omnis Iſraëlitica plebs non diſpari crimine teneretur obnoxia, de populo quidem tacuit, aduerſus autem ſolos Principes in furorem ſe dignæ animaduerſionis erexit. Iratus enim ait Moyſi: *Tolle cunctos Principes populi, & ſuſpende eos contra ſolem in patibulis, vt auertatur furor meus ab Iſraël.* *Num. 25.* Planè & Moyſes non ad alios, ſed ad Iudices Iſraël ait: *Occidat vnuſquiſque proximos ſuos, qui initiati ſunt Beelphegor.* *Ibidem.* Dum ergo Phinees pro communi fornicatione totius multitudinis vlciſcenda, in eos potiſſimum qui duces videban-

C

tur, inſiliit, Principes ſimiliter populi in patibulis ſuſpendi, ſententia diuina præcepit, Moyſes quoque non quibuſlibet infimis, ſed Iudicibus Iſraël, vt proximos ſuos occiderent, pro vindicta fornicationis iniunxit. Quid in his omnibus datur intelligi, niſi quia reatus adulterij in perſonis clarioribus debet durius vindicari?

Adulteria Magnatum acrius perſequenda.

Et qui tales commotus vlciſcitur, pacem ſuperni iudicis, & gratiam non modo ſibi, ſed & populo abſque dubio promeretur. Vnde diuina vox, *Phinees*, inquit, *auertit iram meam à filiis Iſraël quia zelo meo commotus eſt contra eos, vt non ipſe delerem eos in zelo meo.* *Num. 25.* *Ibidem.* Ecce audiuimus quomo-

D

do propter iram Phinees placata eſt ira Domini ſuper Iſraël; audiamus etiam nunc qualiter ipſe per animi ſui commotionem, perpetuam ſibi cum Domino ſtatuerit pacem. Ecce, inquit, *do ei pacem fœderis mei, & erit tam ipſi, quàm ſemini illius pactum Sacerdotij ſempiternum, quia zelatus eſt pro Deo ſuo, & expiauit ſcelus filiorũ Iſraël.* Pacem quippe Dominus illi ſui fœderis dedit, quia ſedata omni carnis moleſtia, viuere illum vſque in finem mundi, in paradiſi amœnitate conſtituit. Ipſe ſiquidem eſt, niſi fallor, Elias Propheta,

Præmium Phinees propter zelum eius.

1. Machab. 2.

4. Reg. 2.

E

qui videlicet igneis equis, & curru, Eliſæo ſuſcipiente, eſt translatus in cælum. Vnde me quiſquis mentiri autumat, diuinæ legis interpretem Hieronymum, qui hoc in Hebraïcarum quæſtionum libro teſtatur, potius reprehendat. Porro autem & tempore Dauid Regis hic Phinees ſupereſſe, ac ſacerdotale officium gerere perſpicuè reperitur, dicente Scriptura: *Hi ſunt*, inquit, *Choritæ ſuper opera miniſterij, cuſtodes veſtibulorũ tabernaculi, & familiæ eorum per vices caſtrorũ Domini cuſtodientes introitũ. Phinees autem filius Eleazar, erat dux eorum coram Domino.* Cui nimirum Phi-

Phinees eſt idem qui Elias.

At de his diximus in Notis noſtris.

1. Par. 9.

nees nomen eſt à parentibus inditum, Elias verò agnomen eſt accidens per euentum. Elias ſiquidem interpretatur, Deus Dominus, quod ex hac ſibi occaſione impoſitum fuiſſe creditur, quia cùm legationis officio fungeretur, miſſus ab Iſraëlitico populo ad duas ſemitribus, Ruben videlicet & Gad, & dimidiam tribum Manaſſe, quæ enormis magnitudinis altare conſtruxerant, hoc ab eis reſponſum excuſationis accepit: *Fortiſſimus*, inquiunt, *Deus Dominus ipſe nouit, ſi præuaricationis animo hoc altare conſtruximus.* Ab his itaque rationem reddentium verbis, Elias nuncupatus aſſeritur, qui Phinees eatenus dicebatur, vt illorum reſponſum, huius videatur eſſe vocabulum.

Cur Phinees dictus & Elias.

Ioſ. 22.

4. Reg. 2.

S. Beda in chronicis. Conſule Scholia.

Notandum autem, quia ſicut in chronicis ſuis ſolertiſſimus Beda teſtatur, ab egreſſu filiorum Iſrael ex Ægypto, vſque ad Eliæ in cæli culmen aſcenſum, ſexcentorum viginti annorum ſupputari calculus inuenitur. Iure ergo qui mœchis repentinam intulit necem, annoſæ vitæ ſortitus eſt longitudinem; quique in terris diuini zeli eſt ardore ſuccenſus, congruenter eſt equis igneis eleuatus in cælum.

CAPVT II.

Quòd Heli ideo periit, quia filiis peccantibus malè pius indulſit.

AT contrà, Heli quia filiorum peccata cognouit, ſed eos inuectione, qua digni erãt, acerrima non corripuit, eiſdem filiis à Philiſthiim in bello peremptis, ipſe quoque de ſella retrorſum cecidit, fractiſque ceruicibus expirauit. Quin & Arca Domini ab hoſtibus capta eſt, & prius quidem quatuor millia, deinde triginta millia virorum ſunt, Philiſtæo trucidante, proſtrata. Et quidem redarguit, & quidem corripuit: ſed lenitate & manſuetudine Patris, non ſeueritate, vel auctoritate Pontificis. *Quare*, inquit, *facitis res huiuſmodi, quas ego audio, res peſſimas, ab omni populo? Nolite filij mei, non eſt enim bona fama quam audio.* Audierat enim, Scriptura teſtante, quia dormiebant cum mulieribus, quæ obſeruabant ad oſtium tabernaculi. Porrò quos inimicos Dei vidit, in perniciem ſuam ſibi recognouit: & quos hoſtili ferire gladio debuit, paternæ blanditiæ lenitate palpauit. Non ſic ille fidelis in domo Domini famulus Moyſes, magiſter videlicet ingenuit Phinees. Stans enim in porta caſtrorum, ait: *Si quis eſt Domini, iungatur mihi.* Congregatique ſunt ad eum omnes filij Leui, quibus ait: *Hæc dicit Dominus Deus Iſraël, Ponat gladium vir ſuper femur ſuum; ite, & redite de porta vſque ad portam caſtrorum: & occidat vnuſquiſque fratrem, & proximum: & amicũ ſuum.* Cæſis itaque 23. millibus hominum, ait Moyſes: *Cõſecraſtis manus veſtras hodie Domino, vnuſquiſque in filio, & fratre ſuo, vt detur vobis benedictio.* Planè ſicut benedictione digni ſunt, qui culpas corrigunt; ita nihilominus maledictioni obnoxij ſunt, qui peccantibus blandiuntur, ſicut per Prophetam dicitur: *Maledictus, qui prohibet gladium ſuum à ſanguine.* A ſanguine quippe gladiũ ſuum prohibet, qui ſe ab inferenda reprobis dignæ ſententiæ animaduerſione coërcet. Facti ſiquidem culpam habet, qui quod poteſt, negligit emendare. Vnde & præfato Heli vir Dei, qui & Phinees fuiſſe putatur, ait: *Hæc dicit Dominus: Quare calce abiiciſtis victimam meam, & munera mea, quæ præcep, vt offerrentur in templo, & magis honoraſti filios tuos, quàm me?* Si ergo Heli propter duos duntaxat filios, quos non ea, qua digni erant, inuectione corripit, cum eis ſimul, & cum tot hominum multitudine periit; qua arbitramur dignos eſſe ſententia, qui in aula Eccleſiaſtica, & ſoliis iudicantium præſident, & ſuper non ignotis prauorum hominum criminibus tacent? Qui dum dehoneſtare homines in publico metuunt, ad contumeliam ſuperni Iudicis diuinæ legis mandata confundunt: & dum perditis hominibus amittendi honoris officium ſeruant, ipſum Eccleſiaſticæ dignitatis auctorem crudeliter inhonorant. Vnde & eidem Heli, qui Deum, ſuos filios honorando, contempſerat, diuina vox ait: *Quicunque glorificauerit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Vbi mox ſubditur: *Ecce dies veniunt, & præcidam brachium tuum, & brachium domus patris tui.* Ac ſi apertè dicat: quia ego per paſtoralis officij dignitatem contra inimicos meos brachium tibi fortitudinis contuli ſed tu ad eorum vltionem illud exerere noluiſti, iam brachium à te præcidam, id eſt, vigorem tibi ſacerdotalis culminis auferam: vt qui manceps fueras ad pugnandum pro me, iam nec manum habeas ad tuendum te.

Exod. 32.

Ibid.

Hier. 48.

1. Reg. 2.

Ponamus planè, quod Ophni, & Phinees Epiſcopi ſunt, Heli autem Metropolitani vicem teneat: quid ergo deterius quis poteſt agere, quàm ſi luxurioſis Epiſcopis parcat, cùm emendare præualeat? Præſertim cum præfato Heli Dominus dicat: *Prædixi ei, quod iudicaturus eſſem domum eius in æternum, propter iniquitatem, eo quòd nouerat indignè agere filios ſuos, & non corripuit eos: idcirco iuraui domui Heli, quod non expietur iniquitas domus eius victimis, & muneribus vſque in æternum.* Si ergo victimis & muneribus omnia crimina diluuntur, ſola autem falſa in Epiſcopis pietas veniam non meretur, videat qui eorum diiudicare mala diſſimulat, quàm duræ ſententiæ apud diſtrictum Iudicem ſe obnoxium reddat. Sed quoniam ego ſummum Eccleſiæ vniuerſalis Antiſtitem vel leuiter ſugillare non audeo, ipſum, qui peccat, breuiter alloquar.

1. Reg. 3.

CAPVT III.

Contra Sacerdotem luxuriæ deditum.

CVR, ô Sacerdos, qui ſacrum dare, hoc eſt, ſacrificium Deo debes offerre, temetipſum prius maligno ſpiritui non vereris victimam immolare? Fornicans enim à Chriſti te membris abſcindis, & meretricis corpus efficeris, Apoſtolo teſtante, qui ait: *Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur.* Et iterum, *Tollam*, inquit, *membra Chriſti, & faciam membra meretricis?* Abſit. Quid ergo tibi cum corpore Chriſti, qui per carnis illecebroſæ luxuriam membrum factus es Antichriſti? *Quæ enim conuentio lucis ad tenebras, aut quæ ſocietas Dei ad Belial?* Numquid ignoras Dei Filium adeo carnis elegiſſe munditiam, vt ne quidem pudicitia coniugali, ſed de clauſula potius incarnatus ſit virginali? Et ne hoc ſufficere videatur, vt tantummodo virgo ſit Mater; Eccleſiæ fides eſt, vt virgo fuerit & is, qui ſimulatus eſt pater. Si igitur Redemptor noſter tantopere dilexit floridi pudoris integritatem, vt non modò de virgineo vtero naſceretur, ſed etiam à Nutricio virgine tractaretur, & hoc

1. Cor. 6.

Ibid. v. 15.

2. Cor. 6.

Ioſephum ſponſũ Virginis fuiſſe virginem.

cum adhuc paruulus vagiret in cunis; à quibus A nunc, obſecro, tractari vult corpus ſuum, cum iam immenſus regnat in cælis? Si mundis attingi manibus volebat in præſepio poſitus, quantam corpori ſuo nunc vult adeſſe munditiam iam in paternæ maieſtatis gloria ſublimatus?

Inceſtuoſi pœna.

Planè ſi pater filiam ſuam inceſtuoſè corrumpit, mox ab Eccleſia proiectus excluditur, communione priuatur, & vel in carcerem truditur, vel in exilium deſtinatur. Quantò ergo deterius ipſe abiiciendus es, qui cum filia tua non quidem carnali, quod minus eſt, ſed cum ſpirituali potius perire non metuis? Omnes quippe Eccleſiæ tuæ filij tui proculdubio filij ſunt. Et certè perſpicuum eſt, quia ſpiritualis generatio maior eſt, quàm carnalis.

Spiritualis generatio maior carnali.

Porrò dum tu ſis vir, & ſponſus Eccleſiæ tuæ, quod vtique perhibent B & annulus deſponſationis, & virga commiſſionis; omnes qui in ea regenerati ſunt per Baptiſmatis Sacramentum, tibi quoque nihilominus aſtringuntur neceſſitudine filiorum.

Epiſcopus factus diœceſanorum pater eſt.

Qui ergo cum ſpirituali filia tua committis inceſtum, qua conſcientia Dominici corporis audes tractare myſterium? Sed fortaſſis obiicias, quia longè ante quàm tu culmen ſis adeptus Epiſcopi, illa ſit nata, vel non in Epiſcopio, ſed in aliqua ſit Plebium baptizata; tamquam tu eorum tantummodo, qui naſcituri erant, factus ſis pater, & omnis parochia tua non ſit Eccleſia tua. Enimuerò cum Dominus dicat; *Nolite ſanctum dare canibus*; quod de te iudicium erit, qui corpus tuum, quod vtique ſanctificatum eſt per conſecrationis acceſſum, non canibus, ſed lupanaribus tradis?

Matth. 7.

Et cum omnes Eccleſiaſticos ordines in te vno habeas metuenda mole congeſtos, omnes proculdubiò fœdas, dum te proſtibuli permixtione commaculas.

Ordinum Eccleſiaſticorum metuenda moles.

Polluis itaque in te Oſtiarium, Lectorem, Exorciſtam, omneſque deinceps ſacros ordines, pro quibus omnibus in diſtricto Dei iudicio redditurus es rationem. Ad impoſitionem manus tuæ deſcendit Spiritus S. & tu eam adhibes genitalibus meretricum? Linguæ tuæ obſequitur Deus, & tu non vereris obtemperare dæmonibus? Porrò qui in Eccleſiaſtica cerneris dignitate conſpicuus, non te erubeſcis immergere fornicibus ſcortatorum? Et qui prædicator conſtitutus es caſtitatis, non te pudet ſeruum eſſe libidinis? Veniet, veniet profectò dies, immo nox, quando libido iſta tua vertatur in picem, qua ſe perpetuus ignis in tuis viſceribus inextinguibiliter nutriat; & medullas tuas, ſimul & oſſa indefectiua conflagratione depaſcat. Qui enim flamma libidinis æſtuas, qua fronte, qua audacia ſacris altaribus appropinquas? Ignoras, quia filij Aaron, Nadab videlicet, & Abiu, icircò cæleſti ſunt igne conſumpti, quoniam alienum ignem offerre Domino præſumpſerunt: Altaria quippe Domini non alienum, ſed ignem dumtaxat diuini amoris accipiunt.

Leuit. 10. Num. 3. Hebr. 10.

Quiſquis igitur carnalis illecebræ ignibus æſtuat, & ſacris aſſiſtere myſteriis non formidat, illo proculdubiò diuinæ vltionis interim igne conſumitur, de quo Scriptura teſtatur: *Et nunc ignis aduerſarios conſumit.* Et ſicut nunc æſtuantis luxuriæ flamma decoquitur, ita poſtmodum numquam finiendis atrocis gehennæ incendiis, neceſſe eſt comburatur. Præterea non expaueſcis, ô infelix Epiſcope, quia dum in luxuriæ voraginem corruis, Nicolaitarum hæreſim incurriſti?

Epiſcopi incontinentes incidunt in hæreſim Nicolaitarum.

Nicolaus quippe vnus ex his, quos Petrus Apoſtolus Diaconos conſecrauerat, dogmatizabat clericos cuiuſlibet ordinis nuptialibus fœderandos eſſe coniugiis.

Diacones à S. Petro Ap. conſecrati.

Quod ergo ille docebat verbis, ad hoc tu in cathedra peſtilentiæ ſedens, multo deterius inuitas exemplis. De quo videlicet ſcelere, Angelo Epheſinæ Eccleſiæ diuina vox ait: *Odiſti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* Et cùm Apoſtolus dicat: *Omnis fornicator non habet hæreditatem in regno Chriſti, & Dei.*

Apoc. 2. Epheſ. 5.

Qui in regno Dei, hoc eſt, in cælo, non habes quamlibet hæreditatem, quo pacto in Eccleſia, quæ nihilominus regnum Dei eſt, prælationis obtines dignitatem?

Eccleſia regnum eſt Dei.

CAPVT IV.

Exhortatio ad ſummum Pontificem, vt in Epiſcopos fornicarios Canonicum exerat vigorem

TV autem, Domine mi, venerabilis Papa, qui Chriſti vice fungeris, qui ſummo Paſtori in Apoſtolica dignitate ſuccedis, noli peſtem hanc per ignauiam ad incrementa perducere; noli conniuendo, & diſſimulando graſſanti luxuriæ fræna laxare. Serpit enim hic morbus vt cancer, & viroſa propago ad infinita porrigitur, niſi Euangelica falce, quod malè pullulat, amputetur. Abſit igitur, vt ſanctum cor veſtrum ſegnis Heli torpor emolliat, ſed C potius ad ſceleris vltionem ingenui Phinees zelus accendat. Deponantur ij, qui Eccleſiaſticæ caſtitatis non verentur fœdare munditiam, & deiecti deterreant, quos malè ſtantes ad turpis luxuriæ contumeliam prouocabant. Ad vltionem igitur ſe canonicus vigor exerat, & petulantium Clericorum mala compeſcat, quatenus & Beatitudini veſtræ, quod abſit, næuus non obrepat infamiæ, & ſolitus nitor Eccleſiaſticæ reſplendeat diſciplinæ. Veſtra quippe clementia non ignorat, quoniam Achab Rex Iſrael, dum Regi Aſſyriorum Benadab inordinata pietate pepercit, diuini aduerſum ſe furoris ſententiam D prouocauit: cui nimirum vir Dei ait: *Hæc dicit Dominus: Quia dimiſiſti virum morte dignum de manu tua, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius.*

3. Reg. 20.

Hic ipſe quoque vir Dei cum diceret ſocio ſuo: *In ſermone Domini percute me,* noluiſſetque ille percutere, ait: *Quia noluiſti audire vocem Domini, ecce recedes à me, & percutiet te leo.*

Ibid. v. 36.

Cùmque paululum receſſiſſet ab eo, vt Scriptura teſtatur, inuenit eum leo, atque percuſſit. Quibus vtique ſacri eloquij verbis, quid aliud innuitur, quàm quia incompoſita pietas proculdubio meretur iram Dei, dum non promulgat in reos ſub diſtricti iuris æquitate cenſuram?

Pietas incompoſita meretur iram Dei.

Meritòque debet ſuperni Iudicis ſubire E vindictam, qui neglexit in ſubditos exercere diſciplinam: illique leoni, qui circuit quærens quem deuoret, meritò traditur, qui ab infligendo pœnitentiæ vulnere per torporis deſidiam cohibetur.

1. Pet. 5.

Sic igitur ingenuus veſter ſpiritus ad tollendum caſtitatis opprobrium ſe feruenter accingat, ſic ſe in vltionem Nicolaitæ hæreſis ſtrenue ac viriliter erigat, vt iuxta ſponſionem Phinees, pacem ſui fœderis vobiſcum Deus omnipotens ſtatuat; immò, ſicut Eliam, cæſis typicè quadringentis quinquaginta ſacerdotibus, cælo vos non equis igneis, ſed Angelis comitantibus introducat.

3. Reg. 18.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S. R: E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM DECIMVMOCTAVVM.

Contra intemperantes Clericos, contextum ex tribus aliis beati Damiani de eo argumento diſſertationibus.

DISSERTATIO PRIMA.

ARGVMENTVM.

Petro Cardinali viro inſigni currenti, vt aiunt, ſtimulos addit, dum in Clericorum impudicam vitam longa oratione inuectus illum hortatur, vt ſuſcipiat hanc cogitationem digniſſimam ſuæ virtutis; eorumdem ſcilicet intemperantiæ totis viribus oppugnandæ, vt aliqua ratione, ſi fieri poſſit, coërceatur. Quàm ſit Deo rem gratam facturus, exemplo Phinees, & Moyſis oſtendit. Multis quoque rationibus, & argumentis illum inſtruit, & vt caſtitatem tueri, & Clericorum poſſit libidinem ſua oratione deſtruere.

Domno Petro Lateranenſis Canonicæ Archipresbytero, Petrus peccator Monachus fraternæ glutinum charitatis.

A Tantum valet iaculum, quanta virtus eſt bellatoris. Nam quantalibet limetur, & exacuatur induſtria, ſi brachium vibrantis elanguear, inſignis victoriæ manubias non reportat. At vbi bellator eſt ſtrenuus, per obtuſum quoque gladium cæſis hoſtibus aliquãdo fit triumphus. Nam & Goliath inſigni munitus gladio, non modò perdidit, ſed & percuſſus occubuit. Et Samſon cum vili mandibula aſini mille de Philiſtiim viros occidit. Hinc eſt, quod cum Iether primogenitus Gedeonis, gladium timuiſſet educere, Zebee, & Salmana Reges Madiam, dixerunt Gedeoni: *Tu ſurge, & irrue in nos, quia iuxta ætatem robur eſt hominis.* Itaque qui contra Clericorum luxuriam tamquam Tudites iaculum fabrico, in nullius eum melius, quàm in tuis manibus pono. Tanto quippe zelo vidi te ſemper aduerſus eorum perditos mores medullitus inardeſcere, vt Phinees, vel Heliæ iudiceris incendio non egere, adeo vt plus inſuggillationis tuæ vereantur obloquium, quàm ipſum quoque timeant Papale decretum. Nam velut egregius canis aulæ regiæ cuſtos, nocturnos fures claris baubatibus imperis, eoſque ne libidinis ſuæ facibus palatium regale comburant, mordicus apprehendis.

1. Reg. 17. Iudic. 15. Iudic. 8.

Zelus B. Petri in luxuriam clericorum.

CAPVT I.

Cur Clerici debeant eſſe caſti.

Non te latet, qui Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, tam diſtrictæ, tam rigidæ regula caſtitatis indicitur, vt omni Catholicorum Patrum concurrente iudicio, à contrahendis nuptiis funditus abſcindantur. Et certè ſatis eſt ratione pleniſſimum, vt poſt Epiſcopos, in his quoque tribus gradibus, niueus pudicitiæ candor efflorear, qui nimirum ſacris myſteriis familiarius appropinquant. Nam quia Dominicum corpus in Virginalis vteri templo coaluit, nunc B etiam à miniſtris ſuis cõtinentis pudicitiæ munditiam quærit.

Presbyteris Diaconis, & Subdiaconis cælibatus eſt ſeruandus.

Planè ſicut concipienti Deificæ Virgini non virile ſemen influxit, ſed virtus ſancti Spiritus obumbrauit; ita nunc in altari poſitum Sacramentum eadem ſancti Spiritus virtus eſt, quæ viuificat: & neceſſe eſt, vt hoc pudica manus, & impolluta contingat. Sed quoniam ſuper hoc themate prolixius iam alibi diſputauimus, & primo quidem piæ memoriæ Nicolao Papæ, deinde Taurinenſi Epiſcopo, poſtremò etiam Comitiſſæ Adelaidi, viritim ſcribentes diuerſa Scripturarũ exempla congeſſimus: ad illa te, frater venerande, tranſ-

Sacramentum in altari poſitũ virtus Spiritus ſancti viuificat.

de, tranſmitto, illis re velut armis militaribus induo: atque vt alter Ioſue vrbem Iericho ſubuertere nitaris, impello. Supereſt ergo nunc, vt eoſdem Clericos ipſe pauliſper aggrediar; quatenus quod in camino pectoris feruet, ita labiis quaſi rimis patentibus euaporet.

In Clericos impudicos.

Conuenio vos, ô proſectarij, vxorij, ac mulierum dominantium ditionibus inſeruiti: vt quid Canonicæ ſanctionis iura confunditis, & à ſanctis Patribus inſtitutam puritatis Eccleſiaſticæ regulam violatis? Proh pudor! libidinis veſtræ legibus colla ſubmittitis, & promulgata per ora Doctorum ſancti Spiritus edicta calcatis. Ecce per vos Apoſtolorum labor euertitur, & ædificium, quod Doctores Eccleſiæ fundauerunt, liquet, quod vobis impugnantibus, obruatur. Et ita fit: vt lex Eccleſiæ quam Clericalis ordo conſtituiſſe dignoſcitur, per eumdem rurſus ordinem è contrario deſtruatur. Amnon, & Abſalon fratres fuerunt, quos vnus quidem pater genuit: ſed alterum alter extinguit. Cain trucidauit Abel, malus ſcilicet iuſtum; ſæpius etiam adulterinus legitimum perimit, ſicut Iugurtha, perhibente Criſpo, Hiempſal, & Adherbal occidit. ita quodammodo ſpurij fratres legitimos perimunt, dum ij, qui ſe ſolo nomine Clericos profitentur, ſanctorum Patrum iudicia deſtruunt. Et tamquam ipſos videntur extinguere, quorum non metuunt ſententias annullare. Quos videlicet aptè ſignificare videtur Abimelech filius Hierobaal, quē Scriptura genitum refert de concubina, quam habuerat in Sichem. Hic enim occidit fratres ſuos filios Hierobaal, ſeptuaginta viros ſuper lapidem vnum. Quid enim per ſeptuaginta viros, niſi prædicatorum Eccleſiæ libra ſignatur? de quibus ait Lucas Euangeliſta: *Quia deſignauit Dominus ſeptuaginta, & miſit illos binos ante faciem ſuam in omnem ciuitatem, & locum, quò erat ipſe venturus.*

2. Reg. 3.
Gen. 4.
Criſpus Sal. Iul. de bello Iugur.
Iudic. 9.
Quid intelligatur per ſeptuaginta viros quos occidit Abimelech.
Luc. 10.

Hic etiam prædicantium ordo iam figurabatur in illis, de quibus ad Moyſen Dominus ait: *Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſraël, quos tu noſti, quod ſenes populi ſint, & magiſtri, & duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis.* Idem quoque myſticos numeros prædicatoribus conuenire tunc indubitanter agnoſcitur, cum Iſmëliticus populus in Elim caſtra poſuiſſe narratur: vbi videlicet erant duodecim fontes & ſeptuaginta palmæ. Quid enim per duodecim fontes, niſi ſancti deſignantur Apoſtoli, qui ariditatem cordis humani ſanctæ prædicationis non deſinunt irrigare fluentis? Quid verò per ſeptuaginta palmas, niſi inferioris gradus debent Sacerdotes intelligi, qui conſtituti ſunt per mundum Chriſti narrare victorias? Palma ſiquidem conſueuit coronare victores; denarius autem numerus in his per ſeptenarium ducitur, quia neceſſe eſt, vt per ſeptiformis Spiritus ſancti gratiam decalogus impleatur.

Num. 11.
Exod. 15.
Quid per duodecim fontes in Elim.
Quid per ſeptenariū numerū in ſeptuaginta.
Exod. 15.

Nec prætereundum, quod populus ille antequam venerit in Elim, pridiana caſtrametatus fuerat in Maram. Vbi nimirum cùm aqua tam eſſet amara, vt poculum nōn admitteret, lignum, quod Deus oſtendit, ingeritur, & protinus obdulcatur. Occidentem quippe litteram veteris legis, quia nemo valebat implere, quaſi præ amaritudine ſalſas aquas horreſcebant homines bibere; ſed his aquis cum lignum Crucis adhibetur, cùm Dominicæ paſſionis ſeries applicatur, mox ſpiritualis intelligentiæ cum dulcedine bibitur Sacramentum. Sicque populus de Mara venit in Elim, amaræ ſcilicet litteræ ſpernit horrorem, & ad Apoſtolicos fontes, atque ad palmalis fructus gaudet feſtinare dulcedinem. Legalem abiiciens ſeruitutem, dulcem expetit Euangelicæ gratiæ libertatem.

CAPVT II.

Luxurioſi Clerici cum Abimelech comparantur.

VT ergo ad id, quod cœpimus, reuertamur; cum per ſeptuaginta viros, quos occidit Abimelech, prædicatores figurentur Eccleſiæ; quid per eundem Abimelech, qui eorum frater erat, ſed ſpurius, niſi luxurioſi, atque carnales intelligendi ſunt Clerici, qui Catholicorum, ſanctorumque Pontificum & fratres quidem ſunt per acceptum Eccleſiaſticum ordinem, & tamen ſpurij iudicantur per degeneris vitæ, & ignobilium operum prauitatem? Hi fratres ſuos occidunt, cùm ſanctorum Patrum iudicia deſtruunt, cum ſanctiones eorum atque decreta peruersè viuendo confundunt. Et hæc interfectio fit ſuper lapidem vnum. Lapis iſte Saluatoris eſt Eccleſia, de qua per Zachariam dicitur: *Ecce ego adducam ſeruum meum orientem, quia lapis, quem dedi coram Ieſu. Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt.* Lapis iſte vtrobique vnus aptiſſimè dicitur vt vnitas Eccleſiæ commendetur. De qua ſponſus ait in Canticis: *Vna eſt columba mea, vna eſt Genitrici ſuæ.*

Lapis eſt Eccleſia.
Zach. 3.
Cur lapis vnus dicatur.
Cant. 6.
Quid ſeptē oculi.

Quid ſunt autem ſeptem oculi ſuper lapidem vnum, ſaluo tamen, ſi eſt, altiori myſterio, niſi illi ſeptuaginta viri, hoc eſt, Doctores ſancti in Eccleſiaſticæ pacis vnitate coniuncti, ſeptiformis ſancti Spiritus chariſmatibus illuſtrati? Per hos enim oculos ſancta videt Eccleſia, per hos conſpicit vbi recti operis pedem ponat, ac per viam mandatorum Dei gradiens, normam rectitudinis non offendat.

Abimelech ergo manzer, ac ſpurius ſeptuaginta legitimos fratres ſuper vnum lapidem perimit: quando * pars Clericorum ab Eccleſiaſticæ caſtitatis nobilitate degenerans, obſcœniùs ſe luxuriæ legibus ſubiicit. Et dum ſacros Canones reprobandos iudicat, eorum conditores, Sanctos ſcilicet viros, ac per hoc nobiles, Gedeonis, id eſt, Saluatoris ac Eccleſiæ filios, impia quodammodo crudelitate trucidat. Habent enim adulterinos Canones, & quaſdam argumentorum cauillantium nouitates, quibus oppugnent. Quod videlicet in illa quoque turris Sichimorum obſidione ſignatur, cùm de eodem fratricida per hiſtoriæ ſeriem dicitur: *Abimelech*, inquit, *audiens viros turris Sichimorum pariter conglobatos, aſcendit in montem Selmon cum omni populo ſuo, & arrepta ſecuri, præcidit arboris ramum, impoſitumque ferens humero, dixit ad ſocios: Quod me videtis facere, citò facite.* Deinde ſequitur: *Igitur certatim ramos de arboribus præcidentes, ſequebantur Ducem, quibus circumdantes præſidium ſuccenderunt: atque ita factum eſt, vt fumo, & igne mille hominum necarentur, viri pariter ac mulieres habitatorum turris Sichem.*

* primus.
Iudic. 9.

Non eſt huius loci ſacræ figuras hiſtoriæ ſolerter exponere, ſufficiat nobis, quantum ad propoſitum attinet, rem ſummotenus prælibare. Rami arborum ſunt ſententiolæ Scripturarum, quas dum impudici quique ad allegationis ſuæ robur violenter inflectunt, fumo, ſimul & igne numeroſas hominum cateruas extinguunt: fumo ſcilicet erroris, & igne libidinis; vt deceptas malè diſcentium mentes, & luxuriæ flamma ſuccendat, & praui dogmatis caligo confundat. Hæ ſunt enim merces, quæ de Sodoma, & Gomorrha prodire viſæ ſunt poſt excidium: *Abraham*, inquit Scriptura, *conſur-*

Quid per ramos arborum intelligendum.
Gen. 19.

geus manè vbi ſteterat prius cum Domino, intuitus eſt Sodomam, & Gomorrham, & vniuerſam terram regionis illius, viditque aſcendentem fauillam de terra, quaſi fornacis fumum. Porro autem & dum Thebes cum ſuis agminibus obſideret oppidum, eumdem contra caſtitatem Abimelech videtur figurale conflictum.
Indic. 9. *Erat autem turris excelſa*, vt Scriptura teſtatur, *in medio ciuitatis, ad quam confugerant viri, ſimul ac mulieres, & omnes Principes ciuitatis, clauſa firmiſſimè ianua, & ſuper turris tectum ſtantes per propugnacula.* Ciuitas vniuerſalis Eccleſia; turris caſtitatis eſt eminentia, ad quam confugerant viri, ſimul ac mulieres, fortes ſcilicet, & infirmi. Principes etiam ciuitatis, ordo videlicet Clericorum, qui tenet Eccleſiæ principatum. Accedens itaque Abimelech iuxta turrim, cœpit inſtantius dimicare, & appropinquans oſtio, ignem conabatur apponere.

CAPVT III.

Quàm pernicioſa ſit Clericorum intemperantia.

Hoc itaque modo Clerici petulantes, & infrunici, turri caſtitatis moliuntur incendium, dum multos ad ſuæ libidinis, & æſtuantis inſaniæ cohortantur exemplum. Igitur armati turrim caſtitatis impetunt, dum inceſti caſtos flamma peſtiferæ perſuaſionis accendunt. Sed huic certamini qui finis imponitur? Quos victoriæ titulos hæc pugna ſortitur? Ecce, inquit,
Ibid. *mulier fragmentum molæ deſuper iaciens, illiſit capiti Abimelech, & confregit cerebrum eius. Qui vocauit cito armigerum ſuum, & ait ad eum: Euagina gladium tuum, & percute me, ne forte dicatur, quòd à fœmina interfectus ſim. Qui iuſſa perficiens, interfecit eum.* Vt autem in his verbis non diutius immoremur, fragmen hoc molæ, quod Abimelech cerebrum fregit, nihil eſt aliud, quàm ſaxum illud, quod Daniel ſine manibus abſciſſum
Dan. 2. de monte conſpexit; ipſe videlicet Dominus, qui
Matth. 21. de ſe in Euangelio dicit: *Qui ceciderit ſuper lapidem iſtum, confringetur: ſuper quem verò ceciderit, conteret eum.* Mulier verò de cuius manibus emittitur, ſacra lex eſt, quæ flagitioſis pudicitiæ contemptoribus, repentinum Chriſti iudicium comminatur.
Hier. 23. De quo per Hieremiam dicitur: *Numquid non verba mea ſunt quaſi ignis, dicit Dominus, & quaſi malleus conterens petram?* Armiger verò Abimelech, diabolus eſt, qui videlicet omnibus, qui turrim caſtitatis oppugnant, arma libidinis, & acuta luxuriæ iacula ſubminiſtrat. De quibus iaculis dicit
Epheſ. 6. Apoſtolus: *In omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere.* Et
Ezech. 32. Propheta: *Ibi*, inquit, *Aſſur cum armis ſuis.* Quem ergo mulier fragmine molæ percuſſit, armiger enſe peremit; quia caſtitatis aduerſarios, quibus Scriptura ſacra iudicium diuinæ animaduerſionis intentat, diabolus æternæ mortis internecione trucidat; vt quibus fuerat miniſter in pugna, eorumdem ſit poſtmodum tortor in pœna, quæque illis contra pudicitiam arma ſuggeſſerat; eadem exigentibus meritis in eorum tunc iugulum vertat.

Dum igitur nunc Clerici molles, inceſti, atque à genuina ſui ordinis nobilitate degeneres; cum Abimelech arma corripiant; legitimos ſuper vnum lapidem fratres occidant; turrim Thebes, id eſt, caſtitatis arcem expugnare contendant. Omnis tamen eorum conflictus hoc fine concluditur, vt poſt ictum lapidis, armigeri quoque ſui gladio perimantur; quatenus qui ſuper lapidem gladio fratres extinxerant, lapide proterantur, vt gladium non euadant: eoſque pondus primò diuinæ ſententiæ conterat, deinde maligni ſpiritus pœnalis mucro concidat, quamquam non ignoremus, non abſurdè ſignificari poſſe per Ierobaal Chriſtum; per Abimelech Antichriſtum. Qui nimirum ſicut ille concubinæ, ſic & iſte eſt reiectæ filius ſynagogæ. Per ſeptuaginta verò fratres, quos Abimelech occidiſſe narratur, ſeptuaginta linguarum gentes, quas Antichriſtus in ſæculi fine perſequitur. Sed & nos, vt cœpimus, Clericorum adhuc væſaniam proſequamur. — *Alia interpretatio allegoriæ Abimelech*

Hi planè tamquam filij Iacob, paternæ quidem proſapiæ titulo decorantur: ſed quia ſpurij, atque degeneres, non legitimam ex vxoribus, ſed ignobilem potiùs, quaſi ex concubinis originem trahunt. Sicut enim Scriptura dicit: *Spuria vitulamina non dabunt radices altas.* Non enim Liæ, ſiue Rachelis, ſed Balæ potius, vel Zelphæ ancillarum filij in ſeruilis ſordidæ conuerſationis opere comprobantur. Bala ſiquidem interpretatur, inueterata. Et hi dum carnaliter viuunt, non ex nouitate ſpiritus, ſed ex carnali veteris hominis germine ſe prodire teſtantur. Zelpha vero in noſtra lingua ſonat os ient. hæc itaque illorum mater rectè dicitur; quorum ſcilicet in prædicationem veritas os videatur ire, ſed cor non ire; de quibus vtique ſcriptum eſt: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt à me.* Quibus etiam Apoſtolus quaſi perſonaliter exprobrans, ait: *Qui ergo alium doces, teipſum non doces? Qui prædicas non furandum, furaris? Qui dicis non mœchandum, mœcharis? Qui abominaris idola, ſacrilegium facis? Qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras? Nomen enim Dei per vos blaſphematur in gentibus.* Verbum quippe Dei, quod labiis aſtruunt, reprobè viuendo conuellunt. Et loquentes quidem, de clariſſima Patriarcharum videntur nobilitate deſcendere, viuentes autem ex ignominioſa fœdi proſtibuli comprobantur linea propagari. Abraham planè vnum quidem de vxore, plures autem ex concubinis filios genuit, ſed eos ab illo procul, dum adhuc viueret, ſeparauit. Non enim fratri fieri poterant cohæredes, qui ancillabantur in germine. Quid itaque Scriptura dicit? *Dedit Abraham cuncta quæ poſſederat Iſaac, filiis autem concubinarum dedit munera.* Et quidem dum ſupereſſet Abraham, omnes gloriabantur ſe eſſe filios Abrahæ, ſed cum in fine totum vni patrimonium contulit, qui reuera filij nomen obtineat, qui concubinali notantur infamia, manifeſtè diſcreuit. Nunc itaque manzeres Clerici inter legitimos Abrahæ filios communi videntur admixtione diſcurrere, ſed poſtmodum ab hæreditatis conſortio repelluntur, qui modò mulieribus quaſi perceptis à parte muneribus, delectantur.

Sap. 4. — Eſa. 29. — Rom. 2. — Gen. 25.

CAPVT IV.

Clericorum prauę obiectiones, & earum refutatio.

1. Cor. 7. Sed dicunt: Nonne dicit Apoſtolus: *Propter fornicationem vnuſquiſque ſuam vxorem habeat, & vnaquæque virum ſuum habeat? Vir vxori debitum reddat, & vxor viro?* Ecce, inquiunt, hæc Apoſtolica verba generalia ſunt: & dum vnicuique nubendi licentiam tribuunt, nos excipere non videntur.

Refutatio. Ad quod ego: Si per hæc verba coniugalis incontinentiæ paſſim fræna laxantur, Epiſcopis etiam, ſiue Monachis, inſuper & Anachoritis libertas eadem non negetur. B Et quoniam vterque ſexus non diuerſa lege conſtringitur, etiam ſacræ virgines ad ineunda coniugalis copulæ fœdera prouocentur. Sed quæ aures Eccleſiaſticis attritæ doctrinis hoc æquanimiter ferant, & non protinus expaueſcentes immane ſacrilegium perhorreſcunt? At nonnulli ſuper hac quæſtione conuenti, ad paupertatis illicò patrocinium conuolant, vnde ſibi clypeum friuolæ excuſationis opponant, mulliebris, inquiunt, ſedulitatis auxilio carere non poſſumus, quia rei familiaris inopiam ſuſtinemus.

Excuſatio Clericorum.

Refellitur. Quibus etiam è contrariò reſpondemus; quia vbi anguſtiora ſunt alimenta, ibi minor eſt alenda familia; & menſa quæ non grauatur eduliis, non eſt pluribus obeunda conuiuis. Vnde neceſſe eſt C vt paupertas indiga ſolitudinis, fœminarum doceat abdicare conſortium, & greges inhianter edentium prohibeat gignere paruulorum.

Verùm qua mentis audacia diuinis non expaueſcunt appropinquare myſteriis, cum Dauid antequam panes propoſitionis attingat, mundum ſe, ac ſuos iam per triduum à contactu mulierum reuerenter excuſat? Dixerat enim ſibi Abimelech 1. Reg. 21. ſacerdos: *Non habeo panes laicos, ſed tantum panem ſanctum. Si mundi ſunt pueri, maximè à mulieribus, manducent.* Vbi notandum, quia cum dicit, eos, qui panem ſanctum cogebantur edere, maxime à mulieribus mundos eſſe debere; perſpicuè docet, nullum culpæ contagium, nullum omninò reatum diuinis myſteriis eſſe contrarium, D quàm eſt illicita præſertim commixtio fœminarum. Portò dum tantus apud veteres metus ineſſet vmbræ Dominici Corporis, quanta nunc debetur ipſi reuerentia veritati? Et ſi coniugale commercium ab illius panis compeſcebat acceſſu, quantò magis ab hoc ſacroſancto myſterio re-

Exclamatio ab indignitate. mouendus eſt pellicatus? Ah ſcelus! Manus, quæ deputatæ fuerant ad ordinandas in cæleſtis menſæ ferculo vitales epulas Angelorum, tractare non metuunt obſcænitates, & ſpurca contagia mulierum. Ij, qui inter illa terribilia ſacramenta choris admiſcentur Angelicis, mox tamquam de cælo ruentes, ad fœmineæ fœditatis relabuntur amplexus, E & velut ſues immundæ cænoſis vermigenæ luxuriæ volutabris immerguntur. Eſai. vlt. *Quorum* ſcilicet *ignis non extinguetur, & vermis non morietur.* Cælum aperitur, ſumma ſimul in vnum & ima concurrunt, & ſe ſordibus quilibet audacter ingerere non veretur. Poteſtates Angelicæ trementes aſſiſtunt, inter offerentium manus virtus diuina deſcendit, donum ſancti Spiritus influit, Pontifex ille, quem adorant Angeli, à ſui corporis, & ſanguinis hoſtia non recedit, & adeſſe non trepidat, quem tartareæ libidinis æſtus inflammat.

Matth. 22. Si is, qui nuptialibus non ornabatur induuiis, manuum, pedumque loris addictus in tenebras pro- A iicitur vltionis, quid illi ſperandum eſt, qui cæleſtibus tricliniis intromiſſus, non modò non eſt ſpiritualis indumenti decore conſpicuus, ſed vltrò etiam tæter ſordentis luxuriæ ſqualore perfuſus? Si ille ſtridore dentium, & fletu plectitur oculorum, qui cultu veſtium, conuiuantium non obſectat aſpectus; quod illi iudicium, qui fæculentus, ac luridus; quantum ad ſeipſum nuptialis edulij munditiam polluit, diſcumbentium candidatos offendit, ipſumque Regem ſordidis manibus attrectare præſumit? Num. 16. Dathan, & Abiron iurgantes contra Moyſen, & Aaron dehiſcens terra deglutiit. Chore propter hoc ipſum cum ducentis quinquaginta viris, repentinum de cælo deſcendentis B ignis incendium deuorauit, & iſte quomodo viuet, qui non hominem, ſed hominum tam cruentè, tam turpiter offendit Auctorem? Huiuſmodi plane Clerici legationem mittunt Domino, non quidem ſtrepitu verborum, ſed linguis operum & intentione votorum. Nolumus hunc regnare ſuper nos. De quibus vtique dicturus eſt poſtmodum: *Verumtamen inimicos meos, illos qui noluerunt me regnare ſuper ſe adducite, & interficite ante me.* Luc. 19. Pharaonis quippe ſibimet præeſſe delectantur imperium, & Deum Iſraël ſuper ſe regnare contemnunt. Sed ille eos luto, & lateribus opprimit, quia Exod. 1. lutulentis, atque cœnoſis operibus incubare compellit. Quibus operibus admiſcentur & paleæ, actiones ſcilicet inutiles, & infœcundę, ac flammis C inextinguibilibus deputatæ.

CAPVT V.

Citantur exempla ſacrę Scripturę.

Iſtis præterea propheticum lumbar illud aptiſſimè congruit, de quo Hieremias ait: *Dixit Dominus ad me, Vade, & poſſide tibi lumbar lineum, & pones illud ſuper lumbos tuos.* Hier. 13. De quo paulo poſt: *Surgens*, inquit, *vade ad Euphraten, & abſconde illud ibi in foramine petræ. Quod cum feciſſet, & in Euphrate, ſicut iuſſus fuerat, abſcondiſſet; poſt plurimos dies, ait Dominus ad eum: Surge, D vade ad Euphraten, & tolle inde lumbar. Et abij,* inquit, *ad Euphraten, & tuli lumbar de loco vbi abſconderam illud: & ecce computruerat, ita vt nulli vſui aptum eſſet. Et ait Dominus: Sic putreſcere faciam ſuperbiam Iuda, & ſuperbiam Hieruſalem multam, populum iſtum peſſimum, qui nolunt audire verba mea, & ambulant in prauitate cordis ſui: & erant ſicut lumbar iſtud, quod nulli vſui aptum eſt.* Quid hic Hieremiæ perſona, niſi Dominum? Quid lumbar, niſi ordinem ſignificat Clericorum? Eccleſia veſtis eſt Chriſti. Omnis Eccleſia veſtis eſt Chriſti, de cuius ſibi membris per Prophetam dicitur: Eſai. 49. *Omnibus his velut ornamento veſtieris.* Sed ſicut lumbar intimum eſt humano corpori, & arctius E adhæret, quàm reliquæ veſtes; ita Clericalis ordo familiarius diuinis agglutinatur obſequiis, quàm cæteri homines; ſicut illic de Iſraëlitico populo diuina vox ait: *Sicut enim adhæret lumbar ad lumbos viri, ſic agglutinaui mihi omnem domum Iſraël, & omnem domum Iuda, dicit Dominus: vt eſſet mihi in populum, & in nomen, & in laudem, & in gloriam: & non audierunt.* Hier. 13.

Quibus, quæſo, tam aptè, tam expreſsè ſicut Clericis poſſunt iſta congruere, qui nomen Dei, laudem, & gloriam ſpecialiter conſtituti ſunt prædicare? Sicut enim Iſraël, & Iuda peculiaris erat populus Deo inter omnes gentes terræ: ita nunc Clerici ſpecialiter adhærent Chriſto præ cunctis

membris Eccleſiæ. Iſti nempe ſunt lumbar lineum A arctiori diuino corpori familiaritate connexum. Linum ſiquidem laborioſè peruenit ad candorem; & Clerici modò literarum ſtudiis inſudando, modò per interualla temporum quibuſdam gradibus aſcendendo, difficilè promouentur ad ſacri ordinis dignitatem. Alioquin ſi quis contentioſius aſtruat hoc iuxta Scripturæ ſeriem hiſtorialiter factum, nec ſpiritualiter intelligendum, quomodò Hieremias potuit inter innumerabiles Aſſyriorum, Chaldæorumque nationes vrbem Hieruſalem conſtipatis agminibus obſidentes, lumbari præcinctus exire: idque in Euphrate, qui tam longè decurrit, abſcondere? Poſtmodùm quoque profligato diuturni temporis curſu, quo pacto quaſi ſecurus B rediit: illudque putrefactum, ſicut Scriptura teſtatur, inuenit, cum Hieruſalem videlicet foſſa, vallo, caſtellis, & tam crebra vndique eſſet munitione circumdata? Nam cùm aliquando idem Propheta ad Anathoth viculum ſuum in tertio milliario ab vrbe ſitum conaretur exire, in porta protinus capitur, ad principes trahitur, grauiter verberatur: & tamquam transfuga, ſiue patriæ proditor in carcerem truditur. Quia ergo non conſequitur, vt intelligatur hiſtorialiter factum, conſtat proculdubio typicæ figuræ non deeſſe myſterium. Benè ergo per lumbar lineum iuxta hæc, quæ ſuperius dicta ſunt, chorus exprimitur Clericorum.

Lumbar Hieremiæ myſticè, non literaliter intelligendum.

Quod autem hoc lumbar in Euphrate, hoc eſt, C in aquoſo loco, & in foramine petræ, id eſt, in obſcuritate, atque vmbra poni iubetur, quid per hoc exprimitur, niſi illa Clericorum pars, quæ ſub voluptatis vmbra, & in fluxu luxuriæ commoratur? ne quorum duce in libro Iob Dominus dicit: *Sub vmbra dormit in ſecreto calami, & locis humentibus. Protegunt vmbræ vmbram eius, circumdant eum ſalices torrentis.* Atque vt oſtendat quantum cum ſuis familiaribus in habitatione fluminis delectetur, protinus addidit: *Ecce abſorbebit fluuium, & non mirabitur, habet enim fiduciam, quod influat Iordanis in os eius.* Quod autem dicitur fuiſſe poſitum in foramine petræ, poteſt non inconuenienter intelligi iuxta ſepta Eccleſiæ. Quaſi enim in foramine petræ Clerici recluduntur, dum iuxta Eccleſiæ limina ſuis excubare miniſteriis ſedula frequentatione iubentur. Lumbar ergo in humenti loco poſitum putruit, quia de iis, qui in luxuriæ fluxibus immorantur, Propheta teſtatur: *Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo.* iumenta quippe in ſtercore ſuo computreſcunt, dum quique carnales, & ſordidi vitam ſuam in luxuriæ fœtore concludunt. Nulli etiam vſui aptum repertum eſt; quia Dominus ait: *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Ac ſi apertè dicat: quiſquis, dictante ſui ordinis regula pudicitiæ ſemel arripit ſtiuam, ſi poſtmodum per ardorem libidinis oculos reflectit ad Sodomam; quia iam montana deſperat, regno Dei ſe prorſus inutilem fa- E ctum eſſe demonſtrat. Ad inſtar ergo lumbaris in humecto loco poſiti, Clerici computreſcunt, dum tumidos crapula & ebrietate ventres ingurgitant: dum illuuie ſe libidinis, & cœnoſæ luxuriæ fluentis inundant. Sicque cunctis vſibus redduntur inutiles: quia quo magis videntur in carne vireſcere: eo deterius marceſcentes obſoleſcunt in ſqualentis animæ fœditate. De quibus in Pſalmo, *Corrupti ſunt,* inquit, *& abominabiles facti ſunt voluptatibus ſuis.*

Iob. 40.

Ibid.

Ioël. 1.

Luc. 9.

Pſal. 13

CAPVT VI.

Albortatio ad Petrum Card.

TV autem, venerabilis frater, his, aliiſque Scripturarũ telis armatus, aduerſus Madianitarum caſtra congredere, Zambrin, & Cosbin, in meritorio turpiter coëuntes, diuini verbi pugione tranſfige, vt pacem fœderis Domini, & ius ſacerdotij ſempiterni cum Phinees merearis accipere. Ecce, inquit Dominus *do ei pacem fœderis mei, & erit tam ipſi, quàm ſemini illius pactum ſacerdotij ſempiternum; quia zelatus eſt pro Deo ſuo, & expiauit ſcelus filiorum Iſraël.* Non itaque hoſtilitas timeatur B humana, quæ pace diuini fœderis compenſatur. Moyſes namque quia percuſſit Ægyptium, profugus mox amiſit Ægyptum: vnde poſtmodum velut aucto fœnore, totius Iſraëliticæ plebis obtinuit principatum, *Vidit* enim, vt Scriptura teſtatur, *virum Ægyptium percutientem quemdam de fratribus ſuis, quem illico percuſſum abſcondit ſabulo.* Tu quoque dum vides Ægyptium, hoc eſt, principem tenebrarum, quemlibet de fratribus tuis, Clericalis ſcilicet ordinis, virga libidinis affligentem; immò quod magis congruit, lethali iaculo trucidantem, vibrato protinus verbi gladio in ictum te vulneris exere, eumque qui domeſticum ſeminis tui mul- C ctabat, occide, *argue, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina.* Sed quoniam, ſicut idem teſtatur Apoſtolus, *erunt nonnulli, qui ſanam doctrinam ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros prurientes auribus, & auertent quidem auditum à veritate, ad fabulas autem conuertentur, tu noli ceſſare, ſed age, quod ſequitur; Tu verò,* ait, *vigila, in omnibus labora, opus fac Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple. Hoc itaque modo, quos poteris, attrahe; contumaces autem, & obſtinata mente rebelles in obſcœnitatis ſuæ fœditate relinque.* Hoc eſt enim Ægyptium in ſabulo ſepelire. Sabulum quippe arenoſa eſt, & fragilis terra, quæ ſurgentis ædificij continere nequeat fundamentum. Vnde non in arena, ſed in petra perpetuò non lapſura fundatur D Eccleſia. *Super hanc,* inquit Dominus, *petram, ædificabo Eccleſiam meam.* Fundamentum ergo ſuum in petra Eccleſiæ collocant, quique fixi, ac ſtabiles in bonis operibus perſeuerant. De quibus in Euangelio Dominus ait: *Omnis homo, qui audit verba mea hæc, & facit ea, aſsimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram. Deſcendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat ſupra petram.* Qui verò fragiles ſunt, atque puluerei, & velut arundo impellentibus carnalis ille ebriæ flatibus agitati, arenoſi proculdubio ſabuli ſunt ſubſiciuio comparandi. De quibus per Pſalmiſtam dicitur: *Non ſic impij, non ſic, ſed tamquam puluis,* E *quem proiicit ventus à facie terræ.* Et Dominus, *Omnis,* inquit, *qui audit verba mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſupra arenam, & deſcendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina eius magna.* Hinc etiam in libro Regum, *Omnia,* inquit, *vaſa, quæ fecit Hiram Regi Salomoni in domo Domini, de aurichalco erant, & in campeſtri regione Iordanis fudit ea Rex in argilloſa terra.* Nam quia vaſa illa, carnales quoſque deſignant, non ex auro, ſed ex aurichalco potius dicuntur eſſe formata: & ideo non in montibus, ſed in campeſtri regione funduntur; quia qui per hæc figurantur, non virtu-

Num. 25.

Exod. 2.

2 Tim. 4.

Ibid.

Matth. 16.

Matth. 7.

Luc. 6.

Pſal. 1.

Matth. 7.

3. Reg. 7.

tum montana conſcendunt, ſed in carnalis, & luxurioſæ vitæ conualle ſubſidunt. Nec enim ductiles, ſed potius fuſiles ſunt; quia non extenduntur crucis, & pœnitentiæ malleis, ſed libidinum laxantur illecebris, & fluoribus reſoluuntur obſcœniſſimæ voluptatis. Ideoque ſicut in Euphrate lumbar eſt poſitum, ſic iſta vaſa iuxta Iordanem fuſa referuntur: & non in ſolida, ac firma terra, quæ baſis iniectæ contineat fundamentum, ſed in argilloſa potius, & arenoſa, quæ repentinum pariat ſubſiciuiſ.

Exod. 2. Tu itaque, venerande frater, cum Moyſe zelo diſtrictæ correptionis Ægyptium percuſſorem fratris interfice, eumque tamquam ſabulo in mentibus arenoſis abſconde, vt argilloſam terrenarum mentium ſepulturam mortuus impleat, ibique vermes concupiſcentiæ pariat. Eos autem, qui verè Iſraelitæ ſunt, tentationum ſuarum flagris verberare deſiſtat. *Matth. 27.* Non enim caſu accidit; quod caput ele- *Marc. 15.* ctorum Dominus in ſaxeo monumento; Ægyptius *Luc. 23.* verò, qui diabolum figurat, ſepelitur in ſabulo. Diabolus enim, qui interpretatur, deorſum fluens, illos ſibi vindicat qui ad ruinam ſemper velut arena diſſiliunt. Qui autem Chriſti ſunt, conſtanter in ſancti propoſiti ſoliditate perſiſtunt. Sepultura verò domus eſt mortuorum. Et quia diabolus mortuus eſt, quoniam à Deo, vera ſcilicet vita, diſiunctus eſt, omnem mentem, quam inhabitat, facit abſque dubio ſepulturam. Vnde per Prophetam dicitur: *Ezech. 32.* *Ibi Aſſur, & ſepulchra eius.* Ægyptius ergo ſanctæ eloquentiæ tuæ mucrone percuſſus intereat, eumque ſabuli ſepultura concludat, vt Iſraelitica plebs Pharaone demerſo, & pudicitiæ præcedente vexillo, cum triumphalibus hymnis ad terram repromiſſionis aſcendat.

DISSERTATIO II.

Contra Clericorum intēperantiam.

ARGVMENTVM.

Vir Eccleſiaſticæ tunc penè labentis diſciplinæ vindex acerrimus, caſtitatiſque amator, cultórque ſanctiſſimus, totum propè orbem ad eam à Clericis oppugnatam defendendam, & ſubleuandam diſertiſſimo ore quaſi quodam claſſico excitare, & inflammare conatur. Scribit enim ad Epiſcopum Taurinenſem, in cuius ditione tam pernicioſi exempli facinus publicè tolerari ſciebat, vt ſcandalum hoc ab Eccleſia ſua exterminare, & amouere contendat: quod vt ei perſuadere poſſit, nihil intentatum relinquit. Omnia tam noui, quàm veteris teſtamenti exempla, & loca congerit, & excutit. In Clericos quoque ipſos, & eorum pellices, quas ipſi vxores falsò appellabant, luculenter, & grauiter, vt res ipſa poſtulabat, inuehitur. Denique, vt vno verbo abſoluam, non committit vt caſtitati patrocinium defuiſſe videatur.

Domno Cuniberto reuerendiſſimo Epiſcopo, Petrus peccator Monachus deuotæ ſubiectionis obſequium.

HÆc eſt veræ charitatis, & amicitiæ regula, vt ita ſe fratres mutuæ dulcedinis amore confoueant, quatenus ſi quid in vtrouis reprehēſibile eſt, alter alteri non abſcondat. Illa quippe neceſſitudo probatur vtilis, & honeſta, quæ dum cuncta producit in medium, & quod corrigendum eſt, corrigit, & quod ſanum eſt, mutuo puritatis ac ſinceritatis amore cuſtodit. Sicque fit vt dum delinquentis culpa corrigitur, corripienti copioſior gratia cumuletur. Inter nonnullos virtutum flores, venerabilis Pater, quibus tuæ ſanctitatis vernat ingenium, vnum mihi, fateor, valde diſplicuit: quod nimirum & tunc me in te vehementer innexit, & nunc ſtyli huius articulum exarare compellit. Permittis enim, vt Eccleſiæ tuæ Clerici, cuiuſcumque ſint ordinis, velut iure matrimonij confœderentur vxoribus. Quod ſanè quàm Eccleſiaſticæ munditiæ videatur obſcœnum, quàm canonicæ ſit auctoritati contrarium, quàm certè cunctis ſanctorum Patrum ſanctionibus odioſum, abſit vt tanta, quæ in te eſt, poſſit ignorare prudentia. Præſertim cùm & ipſi clerici tui, aliàs quidem ſatis honeſti, & litteratum ſtudiis ſint decenter inſtructi. Qui dum ad me confluerent, tamquam chorus Angelicus, & velut conſpicuus Eccleſiæ videbatur enitere Senatus. *Epiſcopi Taurinenſis conniuentia in tolerāda libidine Clericorum.*

CAPVT I.

Hortatur labentem diſciplinam Eccleſiaſticam & caſtitatem ſubleuare.

POſtquam latentem peſtis huius eluuiem didici, protinus lux in caliginem, & lætitia mihi vertitur in mœrorem, atque ad illud Euangelicum illico meus recurrit: *Væ vobis*, inquit, *Scribæ, & Phariſæi, qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ foris apparent hominibus ſpecioſa, intus autem plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia.* *Matth. 23.* Quid eſt, Pater, quod tibi ſoli vigilas, & his, pro quibus prioreni exigendus es rationem, tam inerti ſecuritate dormitas? In aliis certè quibuſcumque perſonis non exigitur fœcunditas caſtitatis, in Epiſcopo autem inutilis eſſe caſtitas iure decernitur, quæ ſe ſic exhibet ſterilem, vt aliam non pariat caſtitatem. *Fruſtra eſſe caſti Epiſcopi, ſi Clericos incontinentes eſſe permittunt.* Præſertim cùm ipſe Deus omnipotens per Eſaiam, *Numquid ego, qui alios parere facio, ipſe non pariam, dicit Dominus?* *Eſa. 66.* Vbi notandum, quia dum non alias, ſed alios parere facio, dicat, virorum potius, ac paſtorum Eccleſiæ fœtus expectat. Maius autem paſtor cum eodem Propheta poteſt lugendo cantare: *Non parturiui, & non peperi, & non enutriui iuuenes, nec ad incrementum perduxi virgines.* *Eſa. 23.* Attende etiam diligenter quod in Leuitico legitur. *Omne*, inquit, *animal, quod vel contritis, vel tunſis, vel ſectis, ablatiſque teſticulis eſt, non offeretis Domino.* *Leuit. 22.*

Porrò ſi tanto Deus odio habet ſterilitatem in animalibus brutis, quæ ſibi per ſacerdotale miniſterium offeruntur, quantò magis hanc aſpernatur in ſacerdotibus, qui ſibi ſacrificium offerunt? Nimirum, vt ſicut illis fœtus exigitur carnis, ita ſacerdotes in alios propagines germinent

ſanctitatis. Tunc ergo cor n d in obr nibus tua cal itas approbatur, ſi & in C os ſuos propagnata porrigitur. Porr autem ſicut olim Deus omnipotens de cunctis tribubus Leuitas elegit, vt per legales cerimonias Iſraeliticam regerent plebem: ita etiam in nouo teſtamento Clericos ſibi, tamquam familiares adſciuit, quibus Eccleſiaſticam committeret dignitatem. Dicit enim Moyſi:

Num. 8. *Applicabis Leuitas coram tabernaculo fœderis, conuocata omni multitudine filiorum Iſraël. Cumque Leuitæ fuerint coram Domino, ponent filij Iſraël manus ſuas ſuper eos, & offeret Aaron Leuitas munus in conſpectu Domini à filiis Iſraël, vt ſeruiant in miniſterio eius.* Vbi notandum, quia cum dicit: *Ponent filij Iſrael manus ſuas ſuper eos, & offeret Aaron Leuitas munus in conſpectu Domini à filiis Iſraël*, euidenter apparet, quia Leuiticus ordo munus Dei eſt populo datum, eique in ſacrificium per manum ſacerdotis oblatum.

CAPVT II.

Clerici cur à populo ſegregantur.

QVid ergo iam reſtat, niſi vt ij, qui iam Deo facti ſunt ſacrificium, & à mundi huius ſeruilibus ſint operibus liberi, & ſolis diuini famulatus vacent obſequiis mancipari? Vt quid enim à populo ſegregantur, & munus Deo ſpecialiter fiunt, niſi vt diuiſam à populo viuendi regulam teneant, & cerimoniis diuinæ legis iugiter excubantes inſiſtant? Vnde & alibi dicit:

Num. 3. *Ego tuli Leuitas à filiis Iſrael pro omni primogenito, qui aperit vuluam in filiis Iſrael, eruntque Leuitæ mei.* Sed cùm lex illa fuerit data per ſeruum, Euangelica verò gratia ſit collata per Dominum; neceſſe eſt, vt aliud tunc à Leuitis Synagogæ, aliud nunc à Clericis exigatur Eccleſiæ. Illis ſiquidem pro qualitate temporis permittebantur iura coniugij: iſtis vero præcipitur, à carnalis affectus amplexibus penitus ſint remoti. Nam quia ſola Leuitica tribus ad ſacerdotale miniſterium tunc erat electa, neceſſaria tunc erat propagatio generis ad conſeruandum ſacerdotalis officium dignitatis; ſicut in

Leuit. 21. Leuitico Dominus, *Virginem*, inquit, *Sacerdos ducet vxorem: viduam, & repudiatam, & ſordidam, atque meretricem non accipiet, ſed puellam de populo ſuo: ne commiſceat ſtirpem generis ſui vulgo gentis ſuæ: quia ego Dominus, qui ſanctifico eum.* Nunc autem quia ex omni populo Chriſtiano paſſim fit ſacerdotalis electio, & in promotione Clericorum non diſtinctio generis, ſed prærogatiua dumtaxat exquiritur ſanctitatis: ceſſant iura coniugij, dum præcedentis aboletur cenſura mandati,

Heb. 7. ſicut Apoſtolus ad Hebræos ait: *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem eius, & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adducit lex.* Et

Heb. 8. paulò poſt: *Nunc autem Chriſtus tanto melius ſortitus eſt miniſterium, quanto & melioris teſtamenti mediator eſt. Nam ſi illud prius culpa vacaſſet, non vtique ſecundò locus inquireretur.* Hoc autem propter illos, qui dicunt, quia ſi Sacerdotes nubere peccatum eſſet, nequaquam hoc in lege veteri Dominus præcepiſſet. Sed qui hoc dicunt, procul dubio quid canonica decernat auctoritas, aut neſciunt, aut ſe fallaciter ignorare confingunt.

Presbyteri, qui pellicē habet, Miſſa non eſt audienda. Nos planè, qualibet nimirum Apoſtolicæ ſedis æditui, hoc per omnes publicè concionamur Eccleſias, vt nemo Miſſas à Presbytero, non Euangelium à Diacono, non denique Epiſtolam à Subdiacono proſſus audiat, quos miſceri fœminis non ignorat. Et ne id agere perperam videamur, apponeremus aliquot ſententias Patrum, niſi prohiberet epiſtolare compendium. Sed quia noſtris verbis fides non aliter adhibetur, eorum pauca ſaltem ponenda ſunt teſtimonia, vt per hæc, quæ nunc occurrunt memoriæ, colligant quanta valeant, ſi quæſierint, in ipſis codicibus inuenire.

Epiſt. 4. Clementis ad Iacobum fratrem Domini. Inprimis itaque, quid Apoſtolus Iacobus ſuper hoc negotio beato Clementi ſcripſerit, audiamus. *Miniſtri*, inquit, *altaris, Presbyteri, ſiue Diaconi ad Dominica tales eligantur officia, qui ante ordinationem coniugem ſuam reliquerunt. Quod ſi poſt ordinationem miniſtro contigerit propria inuadere cubile vxoris, ſacrarij non intret limina, nec ſacrificij particeps fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocauſti oblationem ſuſcipiat, nec ad Dominici corporis portionem accedat, aquam Sacerdotum porrigat manibus, oſtia forinſecus claudat, minora gerat officia, vrceum ſanè ad ſalutarem Calicem non ſuggerat.* Aurelius verò Car-

Conc. Carthag. 2. thaginenſis Epiſcopus inter cætera ſic ait. *Placuit ſacros Antiſtites, ac Dei Sacerdotes, necnon & Leuitas, vel qui Sacramentis diuinis inſeruiunt, continentes ſe in omnibus, quo poſſint ſimpliciter, quod à Deo poſtulant, impetrare; vt quod Apoſtoli docuerunt & ipſa*

Ibid. Faustinus Potentinæ. *ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus.* Fauſtinus etiam Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ prouinciæ Piceni, Legatus Romanæ Eccleſiæ dixit: *Placet vt Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus, & qui ſacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes, ab vxoribus ſe abſtineant.* Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Placet, vt in omnibus, & ab omnibus pudicitia cuſtodiatur, qui altari ſeruiunt.

Conc. Carthag. 5. c. 3. In Carthaginenſi quoque Concilio iterum dicitur: *Præterea cum de quorumdam Clericorum, quamuis lectorum, erga vxores proprias incontinentia referretur; placuit Epiſcopos, & Presbyteros, & Diaconos ſecundum propria ſtatuta etiam ab vxoribus continere. Quod niſi fecerint, ab Eccleſiaſtico remoueantur officio.*

Apoſt. Can. In Canonibus Apoſtolorum dicitur: *De Presbyteris, & Diaconibus diuinarum legum eſt diſciplina, vt incontinentes in officiis talibus poſiti, omni honore Eccleſiaſtico priuentur, nec admittantur ad tale miniſterium, quod ſola continentia oportet impleri.* Idem, qui ſuprà, videlicet Carthaginenſis Epiſcopus; *Audiuimus*, inquit, *fratres chariſſimi, præterea, quod quorumdam Clericorum, quamuis lectorum, erga vxores proprias incontinentia, referuetur; placuit, quod & in diuerſis Conciliis firmatum eſt, vt Subdiaconi, qui ſacra myſteria contrectant, & Diaconi, & Presbyteri, ſed & Epiſcopi ſecundum propria ſtatuta etiam ab vxoribus ſe contineant, vt tamquam non habentes videantur eſſe. Quod niſi fecerint, ab Eccleſiaſtico remoueantur officio.* Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, niſi maturiori ætate. Ab vniuerſo Concilio dictum eſt: Quæ veſtra ſanctitas eſt iuſte moderata, & ſancta, & Deo placita ſunt, confirmamus. Sed, vt valeamus euitare faſtidium, ſufficiat tantum de ſolis Subdiaconis quid ſtatuatur, inducere, vt eorum menſura diligenter inſpecta, de ſuperioribus gradibus nemini liceat dubitare.

Leonis Papæ ep. 92. ad Anaſt. In Decreto quoque Leonis Papæ hoc inter cætera reperitur: *Nam cùm extra Clericorum ordinem conſtitutis, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum arbitrium; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: vt qui habent, ſint tam-*

Theſſal. 4. *quam non habentes; & qui non habent, permaneant ſinguares.* Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt à capite, dignū eſt cuſtodiri, quanto magis à primo, vel

ſecundo, tertióve ſeruandum eſt, ne aut Leuitico, aut Presbyterali honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus exiſtimetur, qui ſe à voluptate vxoria necdum frænaſſe detegitur?

Syl. Rom. c. 8.

Sylueſter Papa in Decreto ſuo ſic ait: *Nulli autem Subdiaconorum ad nuptias tranſire permittentes, præcipimus ne aliqua hoc præuaricatione præſumpſerit.*

Can. Apo. 25. Greg. Reg. lib. 1. ep. 42.

In Concilio Nicæno dicitur, *Innuptis autem, qui ad Clerum prouecti ſunt, præcipimus, vt ſi voluerint, vxores accipiant; ſed Lectores, Cantoreſque tantummodo* Sed & beatus Gregorius Petro Subdiacono mandauit, dicens: *Ante triennium Subdiacones omnium Eccleſiarum Siliciæ prohibiti fuerant, vt more Romanæ Eccleſiæ, ſuis vxoribus nullatenus miſcerentur. Quod mihi durum, atque incompetens videtur, vt qui* B *vſum eiuſdem continentiæ non inuenit; neque caſtitatem ante propoſuit, compellatur à ſua vxore ſeparari, atque per hoc, quod abſit, deterius cadat. Vnde videtur mihi, vt à præſenti die omnibus Epiſcopis dicatur; vt nullum facere Subdiaconum præſumant, niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit, quatenus & præterita, quæ per propoſitum mentis appetita non ſunt, violenter non exigantur, & futura cautè caueantur. Qui verò poſt eandem prohibitionem, quæ ante triennium facta eſt, continenter cum ſuis coniugibus vixerunt, laudandi, atque remunerandi ſunt, & vt in bono ſuo permaneant, exhortandi. Eos autem qui poſt prohibitionem factam ſe à ſuis vxoribus continere noluerunt, peruenire ad ſacrum ordinem nolumus.* C *Quia nullus debet ad miniſterium altaris accedere, niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit probata.*

CAPVT III.

Clericorum inepta defenſio.

Pſal. 21.

SEd cur ego ad coaceruandos canones vltra progredior, quandoquidem hos ignorare ipſi etiam nequeunt, qui tumida aduerſus eos ceruice confligunt? Aliquando cùm me Laudenſis Eccleſiæ tauri pingues armata conſpiratione vallarent, ac furioſo ſtrepitu vituli multi tumultuantes infrenderent, tamquam ructum fellis in os meum euomere, dicentes: *Habemus auctoritatem Triburienſis, ſi tamen ego nomen teneo. Concilij, quæ promotis ad Eccleſiaſticum ordinem ineundi coniugij tribuat faculta-* D *tem.* Quibus ego reſpondi: *Concilium,* inquam, *veſtrum, quodcumque vultis, nomen obtineat: ſed à me non recipitur, ſi decretis Romanorum Pontificum non concordat.* Aucupantur enim quædam quaſi Canonum adulterina ſarmenta, eiſque præbent auctoritatem, vt authenticam canonum valeant vacuare virtutem. Sed Salomon dicit: *Quia ſpuria vitulamina non dabunt radices altas*: diſtant enim adinuentiones hominum à ſententiis, quæ prolatæ ſunt per Spiritum ſanctum; & qui ſacris Canonibus repugnare non metuunt, ipſum proculdubio Spiritum, à quo promulgantur, offendunt. Vnde Ioannes in Apocalypſi: *Si quis,* inquit, *appoſuerit ad hæc, apponet Deus ſuper illum plagas ſcriptas in libro iſto:* E *& ſi quis diminuerit de verbis libri Prophetiæ huius, auferet Deus partem eius de libro vitæ, & de ciuitate ſancta, & de his quæ ſcripta ſunt in libro iſto.*

Sap. 4. Commenta hominum d[illegible] à [illegible] Spiritu [illegible]latis. Apoc. 22.

Sed ne quis nos arguat ſacræ Scripturæ verba ad arbitrium noſtræ voluntatis inflectere, aſſerens nequaquam hæc ad ſacros Canones pertinere: audiat quod Anacletus Papa, quintus ſcilicet à B. Petro, de violatoribus Canonum dicat: *Violatores,* ait, *voluntariè Canonum grauiter à ſanctis Patribus iudicantur, & à ſancto Spiritu, cuius inſtinctu, ac dono, dictati ſunt, damnantur. Quoniam blaſphemare Spiritum ſanctum non incongruè videntur, qui contra eoſdem ſanctos Canones, non neceſſitate compulſi, ſed*

Damaſius in Epiſt. ad Aurelium Carthag.

A *libenter, vt præfixum eſt, aliquid aut proteruè agunt aut loqui præſumunt, aut facere volentibus ſponte conſentiunt. Talis enim præſumptio manifeſtè vnum genus eſt blaſphemantium Spiritum ſanctum: quoniam, vt iam prælibatum eſt, contra eum agit, cuius iuſſu, & gratia ijdem ſancti editi ſunt Canones.*

Cum omnes ergo ſancti Patres, qui per Spiritum ſanctum Canones condiderunt, de ſeruanda Clericorum pudicitia non diſſona inuicem vnanimitate concurrant, quid ſperandum eis, qui Spiritum ſanctum propriæ carnis illecebras adimplendo, blaſphemant? qui nimirum per momentaneæ libidinis fluxum inextinguibile combuſtionis æternæ mereantur incendium. Nunc in luxuriæ fœto- B re ſordeſcunt: ſed tunc flammis vltricibus traditi, in torrente picis, & ſulphuris rotabuntur. Nunc æſtuanti luxuriæ ſemetipſos exhibent tartarum: tunc in chaos æternæ noctis immerſi trucis gehennæ perferent ſine fine tormentum. Nunc in ſemetipſis ignem libidinis nutriunt: tunc indeficientis flammas incendij medullis ſuorum viſcerum paſcent. Et, ô nimis infœlices, & miſeri! ſeruando legem putridæ carnis ſuæ, quæ vermibus eſt deuoraturis obnoxia, illius iura contemnunt, qui de cœlo venit, & ſuper Angelos regnat. Vnde reprobo viro per Prophetam Dominus dicit: *Poſuiſti me poſt corpus tuum.* Ac ſi dicat, corporis tui libidinem pro lege cuſtodis, & legis meæ man- C data contemnis. Lex quippe corporis humani diuinæ legi contraria eſt. Vnde dicit Apoſtolus: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ eſt in membris meis.* Ezech. 23. Lex corporis humani eſt diuinæ legi contraria.

Illi ergo Deum poſt corpus ſuum ponunt, qui contemnentes diuinæ legis imperium, ſuarum obtemperant illecebris voluptatum: & dum laxant fræna luxuriæ, indictam ſibi præuaricantur regulam diſciplinæ. Ignorantes quia pro vniuſcuiuſque fugaci voluptate concubitus, mille annorum negotiantur incendium; vt qui nunc æſtuant flamma luxuriæ, tunc comburantur igne vindictæ. Sed qui petulantis illecebræ voluntantur in cœno, quàm peſtiferæ ſecuritatis audacia ſalutaris Euchariſtiæ D ſeſe ingerunt Sacramento? Cùm Dominus per Moyſem ſacerdotibus dicat: *Omnis homo, qui acceſſerit de ſtirpe veſtra ad ea quæ conſecrata ſunt, & quæ obtulerunt filij Iſrael Domino, in quo eſt immunditia, peribit coram Domino.* Deinde ſequitur: *Homo de ſemine Aaron, qui fuerit leproſus, aut patiens fluxum ſeminis, non veſcetur ex his, quæ ſacrificata ſunt mihi, donec ſanetur.* Quod ſi illi, qui corporis infirmitate cuiuſlibet immunditiæ patiebatur illuuiem, non licebat oblata comedere: quo pacto is qui ſponte verſatur in contaminatione luxuriæ, ſacramenta Deo valeat offerre? Vnde dicitur in Leuitico: *Omnis qui habuerit maculam de ſemine Aaron ſacerdotis, non accedat offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo.* E Deinde ſequitur: *Velum non ingredietur, nec accedat ad altare; quia maculam habet, & contaminare non debet ſanctuarium meum.*

Rom. 7. Leuit. 22. Leuit. 21.

CAPVT IV.

Continentia Sacerdotum, & Leuitarum miniſtrantium in veteri lege, quanta.

PRVDENS hîc lector attendat, quàm aptè Apoſtolica illa Iacobi ſententia, quæ ſuperius poſita eſt, cum hac diuina lege concordat. Si ergo tunc, quiſquis habebat maculam, ingredi ſanctuarium non audebat, quiſquis ſe nunc

cum mulieribus polluit, miniſtrare ſacris altaribus A
qua mente præſumit? Cum profectò tabernacu-
lum illud, vmbra tantum, & inſtrumentum erat
1. Tim. 3. imaginis, *Eccleſia* verò, ſicut Apoſtolus ad Timo-
theum dicit, *columna & firmamentum eſt veritatis.*
Hebr. 10. Et ſicut ad Hebræos ait: *Vmbram habet Lex futuro-
rum bonorum, non ipſam imaginem rerum.* In illo ta-
men veteris legis tabernaculo, ſiue templo, cum
miniſtrabant Leuitæ, vel ſacerdotes, nequaquam
ſuis vxoribus miſcebantur. Nam & Dauid, ſicut in
1. Paral. 23. Paralipomenon libro legitur, viginti quatuor ſa-
cerdotum, totidemque Leuitarum ſortes inſtituit,
qui in cultu templi ſuas vices agerent, ac per ce-
rimoniarum ritus ſuis temporibus miniſtrarent.
Qui nimirum donec vicis ſuæ tempus exple- B
rent, à reddendo coniugali debito penitus conti-
Luc. 1. nebant. Quod & Lucas Euangeliſta manifeſtè
declarat, qui cum præmiſiſſet, quia Zacharias erat
de vice Abia, & quia ſacerdotio fungeretur in or-
dine vicis ſuæ ante Deum, non multò poſt ait:
*Factum eſt, vt impleti ſunt dies officij eius, abiit in
domum ſuam*; moxque ſubiecit: *Poſt hos autem dies
concepit Elizabeth vxor eius.*

Vnde perſpicuè conſtat, quoniam illius tempo-
ris ſacerdotes prorſus à reddendo coniugali debi-
to ſeruabantur immunes, donec vicis ſuæ tem-
pus explerent. Immo iugiter morabantur in tem-
plo, donec ſortis indictæ fungebantur officio. Vn-
Leuit. 8. de Moyſes ad Aaron ait: *Donec ritus ſacrificij com-* C
*pleatur, die ac nocte manebitis in tabernaculo, obſer-
uantes cuſtodias Domini, ne moriamini.* Nunc au-
tem, cum ſcriptura præcipiat vt ſemper oremus,
miniſtri altaris non habent delegatas vices dum
ſine vlla temporis intermiſſione, miniſterii ſui
continuam exhibent ſeruitutem. Præterea dicit
1. Cor. 7. Apoſtolus. *Vir vxori debitum reddat, & vxor viro:*
Nolite, inquit, *fraudare inuicem, niſi fortè ex con-
ſenſu ad tempus, vt vacetis orationi.*

Dum ergo coniugale commercium ſæcularibus
tollit orare, qua ratione permittit clericus ſacris
altaribus miniſtrare? Quod ſanè tempus inuenient
quo debeant vacare coniugio, qui nunquam ab
Eccleſiaſticæ ſedulitatis feriantur obſequio? Ad
Corinthios namque dicit Apoſtolus: *Qui ſine vxore* D
Ibid. *eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat
Deo. Qui autem cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt
mundi, quomodo placeat vxori.* Quiſquis ergo diui-
nis mancipatur obſequiis, neceſſe eſt vt iis quæ
Dei ſunt, ſollicitus ſemper inſiſtat, ne per carna-
les affectus animum diuidat. Sed quomodo valet
eſſe ſollicitus ac ſemper intentus auctori, cuius cor
conglutinatur vxori? *Neſcitis*, inquit, *quoniam cor-*
1. Cor. 6. *pora veſtra membra Chriſti ſunt?* Et, vt multa præ-
teream, quæ ſuper hoc themate idem dicit Apo-
ſtolus, ne faſtidium generem, illud ſaltem inferam:
Ibid. *An neſcitis*, ait, *quoniam membra veſtra templum eſt
Spiritus ſancti qui in vobis eſt?* De quo templo ali-
bi dicit: *Si quis templum Dei violauerit, diſperdet* E
1. Cor. 3. *illum Deus.* Si ergo non ſolum anima, ſed & ip-
Non ſolùm animæ, ſed etiam corpora noſtra debent eſſe Spiritus ſãcti templa. ſum corpus noſtrum, quod videtur, & palpatur
extrinſecus, templum eſt proculdubio Spiritus
ſancti, quomodo is, cui prohibetur carnale com-
mercium, non violat templum Dei, dum ſemet-
ipſum petulantis luxuriæ proſtibulum conſtruit,
Spiritum ſanctum, in quo ſignatus fuerat, abijcit;
& in illius vice ſpiritum in ſe libidinis introdu-
Epheſ. 4. cit? Et cùm idem nobis dicat Apoſtolus: *Noli-
te contriſtare Spiritum ſanctum in vobis, in quo ſi-
gnati eſtis*: Nónne Spiritum ſanctum ad ſuum con-
triſtat interitum, qui eum ex habitaculo ſui iuris
excludit, & eius hoſtem, luxuriæ videlicet intro-

mittit auctorem? Cur non ad memoriam reuoca-
tur, quoniam filij Aaron, Nadab videlicet, & Abiu,
dum diuino altari alienos ignes inferunt, incendio
cœlitus miſſo protinus exuruntur? *Arreptis*, inquit, Leuit. 10.
*Nadab, & Abiu filij Aaron thuribulis ſuis, poſuerunt
ignem & incenſum deſuper, offerentes coram Domino
ignem alienum, quod eis præceptum non erat: egreſ-
ſuſque ignis à Domino, deuorauit eos, & mortui ſunt
coram Domino.* Quid eſt enim alienum ignem
Domino ſacerdotes offerre, niſi ardore libi-
dinis inflammatos ſacroſanctis altaribus propin-
quare?

Et cum ſcriptura dicat: *Spiritum nolite extinguere*, 1. Theſſ. 5.
iſti quantum in ſe, Spiritum ſanctum, qui in eis
ardere debebat, extinguunt, & alienum ignem
offerunt, dum ad altare Domini flamma libidinis
æſtuantes accedunt. Sed repente ſuper eos ignis
diuini furoris accenditur, quo terribiliter exurun- Hebr. 10.
tur, Scriptura teſtante, quæ dicit: *Et nunc ignis ad-
uerſarios conſumit.* Et certè legitimum eſt, vt quod
ſordentes ſacris altaribus appropinquant, gladio
diuinæ vltionis intereant, dicente ad Moyſen Do- Leuit. 15.
mino: *Docebitis filios Iſraël, vt caueant immunditiam,
& non moriantur in ſordibus ſuis, cum polluerint ta-
bernaculum meum, quod eſt inter eos.* Proh pudor!
maior à filiis Leui ſeruabatur reuerentia Synago-
gæ, quàm nunc à miniſtris Chriſti defertur Ec-
cleſiæ. Illi ſiquidem ſub diſtricti ieiunij ſe caſtiga-
bant, tabernaculum ingrediendo, centuriæ verò ne caſtitatis quidem acquieſcunt ſeruare mun-
ditiam. Dixit enim Dominus ad Aaron: *Vinum*, Leuit. 10.
*& omne quod inebriare poteſt, non bibetis, tu, & filij
tui, quoniam intrabitis tabernaculum teſtimonij, ne mo-
riamini: quia præceptum eſt ſempiternum in genera-
tione veſtra, vt habeatis ſcientiam diſcernendi inter
ſanctum & prophanum, inter pollutum & mundum.* Sed
nunc miniſtri Eccleſiæ, qui Chriſtum habent ma-
giſtrum, & hunc crucifixum, non perhorreſcunt
in voluptatum ſuarum dulcedine viuere, & quo-
cumque prurigo carnis allexerit, adhinnire, ſicut Hier. 5.
per Hieremiam Dominus ait: *Saturaui eos, & mœ-
chati ſunt, & in domo meretricis luxuriabantur. Equi
amatores in fœminas emiſſarij facti ſunt. Vnuſquiſque* Hier. 23.
vxorem proximi ſui hinniebat. Et iterum. *Propheta
namque, & ſacerdos polluti ſunt, & in domo mea
inueni malum eorum, dicit Dominus.* Sed quia nunc
deſideriorum ſuorum iucunditates explendo pa-
ſcuntur, quid eis pro ſuauitatis huius hauſta dul- Ibid.
cedine rependatur, attendant. *Ecce*, inquit, *ego
cibabo eos abſinthio, & potabo eos felle. A Prophe-
tis enim Hieruſalem eſt egreſſa pollutio ſuper om-
nem terram.* Nam qui nunc perditè viuunt, qui Pœnæ clericorum ſed. commentum.
medullas carnalis dulcedinis ſugunt, & quod in
quaſi melle petulantis luxuriæ ſaginantur, di-
gnum eſt, vt taxato poſtmodum pretio, felle il-
nul & abſinthio debrientur: vt ſicut nunc ſe vo-
luptatum ſuarum poculis irrigant, ita tunc re-
plens felle viſceribus amareſcant. Illud præterea
quàm impudentis audaciæ præſumptio eſt, vt ni-
mirum cum non poſſint ab obſcœna contagio-
ne ceſſare, nolint tamen à miniſterij ſui, cui ſe
indignos exhibent, executione quieſcere, cum Eſa. 1.
illis Dominus per Eſaiam dicat: *Cùm veneritis an-
te conſpectum meum, quis quæſiuit hæc de manibus
veſtris, vt ambularetis in atriis meis? Ne afferatis vltrà
ſacrificium fruſtra. Incenſum abominatio eſt mihi.* Per Hier. 6.
Hieremiam quoque increpans ait: *Vt quid mihi
thus de Saba affertis, & calamũ ſuaue olentem de terra
longinqua? Holocauſta veſtra nõ ſũt accepta, & victimæ* Malach. 1.
veſtræ non placuerunt mihi. Sed & per Malachiam:
O ſacerdotes, inquit, *qui deſpicitis nomen meum, & di-*

xiſtis in quo deſpeximus nomen tuum? offertis ſuper altare meum panem pollutum. Et paulò poſt: *Ecce ego proiiciam vobis brachium, & diſpergam ſuper vultum veſtrum ſtercus ſolemnitatum veſtrarum.* Ruſuſque per Eſaiam: *Cùm extenderitis*, ait, *manus veſtras, auertam oculos meos à vobis: & cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam.*

Malach. 2.

Eſa. 1.

Quod igitur a Deo ipſo proteſtante repellitur, cur imprudenter offertur? Vnde & poſtmodum dicit: *Iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos, & Deum veſtrum; & peccata veſtra abſconderunt faciem eius à vobis, ne exaudiret.*

Eſa. 59.

CAPVT V.

Quòd Clericis intemperantibus melius eſſet à ſacris Ordinibus ceſſare.

QVanto ergo melius, qui eiuſmodi ſunt, vt ſeſe nunc à ſui ordinis adminiſtratione compeſcerent, quàm diuini ſuper ſe furoris gladium prouocarent: quantoque modeſtius, vt recedẽdo Chriſti altaribus non ſeruirent, quàm hæc accedendo pollueret. Pium eſt enim credere, quia quiſquis nunc peccata propria recognoſcens, ac deferens, à ſuo ſe miniſterio humiliter reprimit, in die iudicij, eundem, quo ſe ſponte priuauerat, ordinem obtinebit. Quod in libro Eſdræ ſignificari videtur, vbi ſacerdotum genealogia deſcribitur. Ibi quippe ſacra narrat hiſtoria, quia quidam ſacerdotum quæſierunt ſcripturam genealogiæ ſuæ: & quoniam reperire non potuerunt, eiecti ſunt de ſacerdotio. Illi planè veraciter filij ſacerdotum ſunt, qui ſacerdotaliter viuunt: ij ſacerdotalis generis lineam ſeruant, qui vitam ſuam Deo ſacrificium offerunt, ac de ſacerdotali ſe prodire proſapia religioſè viuendo teſtantur. Et dum ſanctorum ſacerdotum imitantur exempla, quæ legunt, tunc in ſacris eloquiis ſacerdotum ſe filios recognoſcunt. At ij qui carnaliter viuunt, & prauorum ſequendo veſtigia, quaſi de ſæcularium generatione deſcendunt, meritò de ſacerdotum projiciuntur ordine, quorum ſe per vitam reprobam nequeunt filios inuenire.

1. Eſdr. 2.

Et notandum quod illic ſequitur: *Dixit Atherſatha eis, vt non comederent de ſanctis ſanctorum, donec ſurgeret ſacerdos Dei doctus, atque perfectus.* In qua nimirum prohibitione quid aliud per allegoriæ myſterium debet intelligi, niſi vt is qui indignus eſt ſacerdotio, à percipiendis ſe Sacramentis, & ſacerdotalis ordinis adminiſtratione compeſcat, donec Chriſtus in iudicio, qui verè ſacerdos eſt doctus, atque perfectus exurgat? Sicut per Pſalmiſtam dicitur: *Terra tremuit, & quieuit, dum exurgeret in iudicio Deus*; vt is cuius terroris inſtinctu, quilibet lapſus hic ſua ſe dignitate ſponte priuauerat, eum in iudicio grata vice reſtituens, ad amiſſi ordinis culmen attollat, dicens: *Amice, aſcende ſuperius, & tunc ſit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus.*

Ibid.

Pſal. 75.

Luc. 14.

Ephes. 4.

Nonnulli Clericorum à ſacro miniſterio ceſſant, & hoc modo putãt ſe poſſe impunè luxuriari.

Sed ſunt nonnulli, quod prætereundum non eſt, qui iuxta Apoſtolum deſperantes, ſemetipſos immunditiæ tradiderunt: nam continentiam funditus deſperantes, à ſuſcepti ordinis adminiſtratione ſe reprimunt, ſicque ſe delinquere velut impunè confidunt: ac ſi ſeruus domino ſuo dicat, quia quod præcipis, implere non valeo, ad hoſtium tuorum caſtra transfugio, illiſque me ad pugnandum contra te dedititium trado; tamquam poſſit dominum ſuum placare, quod fugit; & non poſſit irritare, quod aduerſus eum in arma conſurgit. Quibus ego conſtanter, & ſine vlla prorſus ambiguitate denuntio, quoniam caſſa ſe ac friuola pollicitatione decipiunt, ſi non exequentes officium, officio ſe exutos eſſe confidunt. Licet enim a frequentatione, vel executione ceſſet ordo cuiuſlibet, vel officium; in ordinato tamen nihilominus permanet ordinis Sacramentum. Et ſicut vir quiſpiam, & ſi ceſſet ab opere coniugali, nullo modo tamen abſoluitur copulatione coniugij; ita Clericus & ſi ſui ordinis non fungatur officio, eiuſdem tamen ordinis non exuitur Sacramento.

Clerici ordines ſacros non amittunt, etiam ſi eis non vtantur.

Cauendum eſt ergo illis, ne ſuper eos veniat formidoloſa illa ſententia, quæ per Apoſtolum dicitur: *Impoſſibile eſt*, inquit, *eos qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cæleſte, & participes ſunt facti Spiritus ſancti: guſtauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtuteſque ſæculi venturi, & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes ſibimetipſis Filium Dei, & oſtentui habentes.* Ita planè videntur agere, ac ſi Iſraelitarum quiſpiam, volens fornicari cum idolis, dicat: Quia nequeo ſeruare duram, ac rigidam Dei legem, ad ritum tranſibo Gentilem, tamquam recedens à lege non ſit debitor legi. Et hoc modo quamquam de ſeruata lege non ſit præmio dignus, vltioni tamen de contempta non teneatur obnoxius.

Hebr. 6.

Sed audiamus quid talibus diuina ſeueritas in Deuteronomio dicat: *Cúmque audierit quiſquam verba iuramenti huius, benedicat ſibi in corde ſuo, dicens: Pax erit mihi, & ambulabo in prauitate cordis mei, & aſſumat ebrius ſitientem, & Dominus non ignoſcat ei, ſed tunc quam maximè furor eius fumet, & zelus contra hominem illum: & ſedeant ſuper eum omnia maledicta, quæ ſcripta ſunt in hoc volumine, & deleat nomen eius ſub cælo, & conſumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Iſrael iuxta maledictiones quæ in libro legis huius ac fœderis continentur.* Eat ergo Clericus, cui muliebris prohibetur admixtio, præbeat ſacrilega venerandis altaribus auerſione repudium, vt liber, tamquam emiſſarius equus in luxuriæ proſiliat appetitum. Sed dum à Deo libertatem accipit, atque ab eo, tamquam abſolutus abſcedit, maledictionis eius, ac ſuæ perditionis laqueos non euadit. Cùm Pſalmiſta dicat: *Maledicti qui declinant à mandatis tuis.* Et per Ezechielem Dominus ait: *Neque cogitatio mentis veſtræ fiet, dicentium, Erimus ſicut Gentes, & ſicut cognationes terræ, vt colamus ligna, & lapides. Viuo ego, dicit Dominus Deus, quoniam in manu forti, & brachio extento, & in furore effuſo regnabo ſuper vos, & educam vos de populis, & congregabo vos de terris, in quibus diſperſi eſtis, & ſubiiciam vos ſceptro meo.*

Deut. 29.

Pſal. 118.

Ezech. 20.

CAPVT VI.

De duobus Presbyteris incontinentibus.

NOSTRA, vt fertur contigit ætate, quod narro. In Galliarum partibus penes adminiſtrationem, ac ditionem cuiuſdam religioſi, Abbatis, nomine Benedicti, Presbyter habitabat, qui nimirum quanto copia facultatis vberius affluebat, tanto magis religionis, & honeſtatis premebatur inopia. Obeunte igitur pellice, viduatus, adjecit iterare coniugium. Quid plura? Confœderat ſibi, quaſi tabularum lege proſtibulum, amicorum, atque confinium congregat nuptiali more conuentum, epulaturis etiam totius affluentiæ prouidet apparatum. Abbas autem, dum decumberet, iamque fœlicem propinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eum Monachos miſit, eique tam impudens

ſcelus ſub diſtrictæ cenſuræ interminatione prohibuit. Ille verò, vt erat conceptæ nequitiæ ſtimulatus inſtinctu, obtemperare non potuit, ſed temeritate plectibili, quidquid nuptiali ordo dictabat, impleuit. Cunctis itaque perſtrepentibus locis, ac laſciuiæ deditis, Presbyter tamquam bos ad victimam ductus conuiuium deſerit, thalamos non delectationis ſed perditionis ingreditur: &, ô terribilis Deus in conſiliis ſuper filios hominum! repentina morte mulctatur. Vno ſiquidem, eodemque momento, & ſemen fudit, & animam exhalauit. Sic ſic remunerari debuit, qui de ſacrario Domini ad exolerum lupanar, ſuinumque volutabrum tranſire decreuit. Fortaſſis enim iſte, quia ſacri altaris non frequentabat acceſſum, iccirco ſe impune credidit peccaturū. Sed expertus eſt, quod Apoſtolus dixerat: *Quia terribile eſt incidere in manus Dei viuentis.*

Pſal. 65. — Hebr. 10.

Num. 25. Alio quoque tempore, cum Papa Stephanus, qui zeli Phinees æmulabatur ardorem, omnes Clericos Romæ, qui poſt interdictum Papæ Leonis incontinentes extiterant, de conuentu Clericorum, & choro Eccleſiæ præcepiſſet exire, vt quamquam, relictis fœminis, per pœnitentiæ ſe lamenta corrigerent, tamen quia ſancto viro inobedientes fuerant, & de ſacrario ad tempus exirent & celebrandæ Miſſæ licentiam de cætero non ſperarent, iuxta Canonicam B. Cæciliæ trans Tiberim conſtitutam Presbyter habitabat, quod nec fœminam vllo modo acquieſcebat abjicere, nec vmquam poterat hæc ſtatuta, niſi vana prorſus, & friuola iudicare. Quadam itaque die, dum incolumis, vegetus, ac robuſtus exiſteret, veſpertinis horis ad quieſcendum ſe in lecto compoſuit. Sed repentina diuinæ vltionis animaduerſione percuſſus, manè repertus eſt cadauer exanime. Illico præfatæ Canonicæ religioſus certè conuentus duos ad me Clericos direxerunt, quid tali facerent mortuo conſulentes. Nos ſi rem ritè tenemus, conſilium dedimus, vt eum quidem, quia Presbyter fuerat, penes Eccleſiam ſepelirent: ſed nullum ſibi vel hymnorum, vel pſalmodiæ officium redderent; quatenus & inceſtis terror accreſceret, & caſtitatis gloria germinantius pullularet. Et certè dignum videtur, vt mortuus, iuxta Prophetam, ſepulturam poſſideat aſini, qui dum viueret, humana contempſit lege conſtringi. Sicut Ioachin filio Ioſiæ Regi Iuda per Hieremiam dicitur: *Sepultura aſini ſepelietur putrefactus, & proiectus extra portas Hieruſalem.* Enimvero cui militaris eſt character impreſſus, quocumque transfugiat, militiæ ſuæ, cui iuratus fuerat, ſecum ſemper ſignaculum portat. Et quandocumque inuſti ſibi ſtigmatis vibicem conſpicit, deſertorem ſe militiæ, reumque transfugij recognoſcit. Sic etiam Clericus, cùm ſignaculo Spiritus ſancti, quod in die ſuæ conſecrationis accepit, probatur ad lupanaria ſpurca deſcendere, nec illud de ſe vlla poterit occaſione delere, quamquam & illic illud accipiat ſignum, de quo in Apocalypſi Ioannes ait: *Faciet omnes puſillos, & magnos habere characterem beſtiæ in dextera manu, aut in frontibus ſuis.* Sed quid cum charactere beſtiæ ſigno illi, de quo dicitur: *Quia hi, qui erant ſuprà montem Sion cum Agno, habebant nomen eius, & nomen Patris eius, ſcriptum in frontibus ſuis? Quid enim luci ad tenebras? aut quæ ſocietas Chriſti ad Belial? Qui conſenſus templo Dei cum idolis?*

Alterius Presbyteri in eadem culpa non diſſimilis pœna.

Hier. 22. — Apoc. 13. — Apoc. 14. — 2. Cor. 6.

CAPVT VII.

Contra pellices Clericorum ſcriptor inuehitur.

INterea & vos alloquor, ô lepores Clericorum, pulpamenta diaboli, proiectio Paradiſi, virus mentium, gladius animarum, aconita bibentium, toxica conuiuarum, materia peccandi, occaſio pereundi. Vos inquam, alloquor gynecæa hoſtis antiqui, vpupæ, vlulæ, noctuæ, lupæ, ſanguiſugæ, affer, affer ſine ceſſatione dicentes. Venite itaque, audite me, ſcorta, proſtibula, ſauia, volutabra porcorum pinguium; cubilia ſpirituum immundorum, nymphæ, ſirenæ, lamiæ, dianæ, & ſi quid adhuc portenti, ſi quid prodigij reperitur, nomini veſtro competere iudicetur. Vos enim eſtis dæmonum victimæ ad æternæ mortis ſuccidium deſtinatæ. Ex vobis enim diabolus, tamquam delicatis dapibus paſcitur, veſtræ libidinis exuberantia ſaginatur. *Habitat* enim, iuxta Scripturam, *in ſecreto calami, & in locis humentibus. Vos eſtis vaſa iræ, & furoris Domini, repoſita in diem vltionis.* Vos tigrides impiæ, quarum neſciunt, præter humanum ſanguinem, cruenta ora ſitire. Vos harpyæ, quæ ſacrificium Domini circum volantes arripitis, eoſque, qui Deo oblati fuerant, crudeliter deuoratis. Nam & leænas vos non incongruè dixerim, quæ belluarum more, iubas attollitis, & incautos homines ad ſuæ perditionis interitum cruentis amplexibus harpaxatis. Vos ſirenæ, atque charybdides, quæ dum ſuauem deceptionis editis cantum, ineuaſibile ſtultis, ſalo vorante, naufragium. Vos viperæ furioſæ, quæ præ impatientis ardore libidinis Chriſtum, qui caput eſt Clericorum, veſtris amatoribus detruncatis. Nam ſicut Madianitides olim per phaleratæ veſtis ornatum ad ſuum prouocabant Iſraëlitarum corda concubitum: ita vos acurati cultus; ſiue fucati vultus illecebris infœlices homines de ſacroſancti altaris miniſterio, quo fungebantur, auellitis, vt in lubrico veſtri amoris glutino ſuffocetis. Et ſicut Madianitides illæ à ſe pellectis ſuadebant idola colere, ſic & vos iſtos poſt ſignum Crucis impreſſum quodammodo beſtiæ compellitis imaginem adorare. Qui profectò vobiſcum ſimul, niſi fortè reſipiſcunt, illud Apocalypſis elogium non euadunt: *Si quis,* inquit, *adorauerit beſtiam, & imaginem eius, & acceperit characterem in fronte ſua, aut in manu ſua, & hic biberit de vino iræ Dei, qui mixtus eſt mero in calice iræ ipſius, cruciabitur in igne, & ſulphure in conſpectu Angelorum ſanctorum, & ante conſpectum Agni, & fumus tormentorum eorum aſcendet in ſæcula ſæculorum, nec habebunt requiem die ac nocte.* Porrò autem ſicut Adam inter omnia Paradiſi poma, illud dumtaxat, quod Deus vetuerat, concupiuit: ſic à vobis ex vniuerſa humani generis multitudine illi tantummodo ſunt electi, qui penitus ab omni mulieris affectus ſunt confœderatione prohibiti. Per vos contra turrem Dauid Damaſci facies dimicat, dum antiquus hoſtis per vos inuadere caſtitatis Eccleſiaſticæ cacumen anhelat. Vos planè non immeritò, fatear, dipſades, vel Ceraſtes, quæ miſeris, & incautis hominibus ſic ſanguinem ſugitis, vt lethale virus eorum viſceribus infundatis. Vnde ad illarum numerum pertinentes, de quibus Moſes Iſraëlitarum Principibus ait: *Cur fœminas reſeruaſtis? Nonne iſtæ ſunt, quæ deceperunt filios Iſrael ad ſuggeſtionem Balaam, & præuaricari fecerunt vos in Domino ſuper peccato Phogor?* Ecqua enim mentis audacia profuit Hely, quia in luxuriam ipſe non

Prou. 30. — Iob. 40. — Num. 25. — Apoc. 14. — Num. 31.

non perhorreſciris contrectare manus ſacro ſancto chriſmate, vel oleo delibutas, ſiue etiam Euangelicis, vel Apoſtolicis paginis aſſuetas? Dicit de maligno hoſte Scriptura, quia eſca eius electa. Per vos ergo diabolus electam eſcam deuorat, dum ſanctiora membra Eccleſiæ, ſuggeſtionis ac delectationis velut vtriuſque molæ dentibus atterit. & dum vobis iungit eos, in ſua viſcera quaſi traijciendo conuertit. *Abac. 1.*

Decretum Leonis Papæ contra concubinas Clericorũ. In plenaria planè Synodo ſanctæ memoriæ Leo Papa conſtituit, vt quæcumque damnabiles fœminæ intra Romana mœnia reperirentur Preſbyteris proſtitutæ, ex tunc & deinceps Lateranenſi palatio adiudicarentur ancillæ. Quod videlicet ſalutare ſtatutum æquitatis iuſtitiæque pleniſſimum, nos etiam per omnes Eccleſias propagandum eſſe decernimus: quatenus percepto prius Apoſtolicæ Sedis edicto, vnuſquiſque Epiſcopus Eccleſiæ ſuæ vindicet famulas, quas in ſua parochia deprehenderit ſacrilega Preſbyteris admixtione ſubſtratas. Æquitatis ſcilicet iure, vt quæ ſacris altaribus rapuiſſe ſeruorum Dei conuincuntur obſequium, ipſæ hoc ſaltem Epiſcopo per diminuti capitis ſui ſuppleant famulatum. Sed quid ego loquens vobis vltra progrediar? potius ipſe Deus omnipotens quid vobis per Hieremiam loquatur, attendite. *Audite*, inquit *mulieres verbum Domini, & aſſumant aures veſtræ ſermonem oris mei, docete filias veſtras lamentum, & vnaquæque proximam ſuam planctum, quia aſcendit mors per feneſtras veſtras, ingreſſa eſt domos veſtras, diſpergere paruulos de foris; iuuenes de plateis. Et cadet morticinium hominis, quaſi ſtercus, ſuper faciem regionis, & quaſi fœnum poſt tergum metentis, & non eſt qui colligat.* Immò audiat vnaquæque quid ſibi per eumdem Prophetam idem Dominus ſingulariter dicat: *Quia oblita es mei, & confiſa es in mendacio, & ego nudaui femora tua contra faciem tuam, & apparuit ignominia tua, adulteria tua, & hinnitus tuus, ſcelus fornicationis tuæ ſuper colles, in agro vidi abominationes tuas.* Timeat itaque, & medullitus contremiſcat, ne ſuper eam illa maledictio veniat, quam immundis mulieribus per Moyſen Deus iniquitatis vltor intentat: *His*, inquit, *maledictionibus ſubiacebis: Det te Deus in maledictionẽ, exemplumque cunctorum in populo ſuo: putreſcere faciat femur tuum, & tumens vterus tuus dirumpatur. Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & vtero tumeſcente putreſcat femur.* Perpendat etiã, quia hæc delectatio carnis, qua nunc fruitur, illam ſibi parit amaritudinem, de qua in Apocalypſi Ioannes ait: *Quia hi, qui miſſi ſunt in ſtagnum ignis ardentis, commanducauerũt linguas ſuas præ dolore, & blaſphemauerunt Deum cœli & terræ in doloribus & vulneribus ſuis.* Sed ego dum productioris ſtyli laciniam fugio, velut ex magno animoſitatis gurgite vix tenuem ſcintillam in iumentorum auſtri armenta diſtillo. *Hier. 9.* *Hier. 13.* *Num. 5.* *Apoc. 16.*

Poſtremò tamen audite me, manipulæ Clericorum, ſi quod vobis clauſum eſt, regnum vultis recuperare cœlorum, repudiate quantocyus deteſtanda conſortia, & ſub dignæ ſatisfactionis, ac pœnitentiæ vos reprimite diſciplinam. Veniat inter vos ſancta diſcordia, quæ inſcitet, & accendat in vobis ſalutaris odij fomitem; & odio iam Deo violet charitatem. Nolite vaſa Deo ſacrata in vaſa contumeliæ vertere. Nolite hæc exẽplo Balthaſar vſui veſtræ delectationis aptare: ne repente zelus Dei ſuper vos in iracundiæ ſe furore ſuccendat, & vibratus indignationis ſuæ gladius vtrumque confodiat. Noui certè Preſbyterum, qui pellici ſuæ morienti, ac pœnitudinem flagitanti diſtrictè prohibuit, ſeſeque pro ea pœnitentiæ debita ſoluturum abſolutè ſpopondit. Illa vt potè ſacerdoti, & litteris erudito homini facile credidit, ſicque ſe in taſtamm cum maſſa plumbea, quam Zacharias Propheta teſtatur, immerſit. Subdolos ergo deceptores, tamquam ſerpentinum virus abijcite. & vos velut è cruentis leonum dentibus eripi feſtinate. *…n. 5.* *Zachar. 5.*

Nec vos terreat, quod fortè, non dicam fidei, ſed perfidiæ vos annulus ſubarrhauit: quod rata, & monimenta dotalia notarius quaſi matrimonij iure conſcripſit: quod iuramentum ad confirmandam quodammodo coniugij copulam vtrimque proceſſit. Totum hoc, quod videlicet apud alios eſt coniugij firmamentum, inter vos vanum iudicatur, & friuolum. Nam cùm ſcriptura dicat: *A Deo datur viro vxor.* Et Dominus in Euangelio: *Omnis arbor, quam non plantauit Pater meus cœleſtis, eradicabitur*; nullo ſtabilitatis nititur fundamento, quod omnipotentis Dei reluctatur imperio. In vos quippe redundat, quod Eſaias Propheta denuntiat: *Pro eo*, inquit, *quod eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum, ibant, & plaudebant, ambulabant pedibus ſuis, & compoſito gradu incedebant, decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, torques, & monilia, & armillas, & mitras, & diſcriminalia, & periſcelidas, & murenulas, & olfactoria, & inaures, & annulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & pallia, & linteamina, & acus, & ſpecula, & ſindones, & vittas, & theriſtra: & erit pro ſuaui odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro criſpanti crine caluitium, & pro faſcia pectorali cilicium: pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio.* Vnde ne vos cum viris, quos pulcherrimos arbitramini, diuini furoris gladio corruatis, extenta colla deponite, oculorum nutus, & plauſus abijcite, eique vos, qui vltor eſt criminum, humiliter ſubiugate. Porrò ſi ad Deum vultis incunctanti fide recurrere, plenam vobis paratus eſt veniam indulgere: cùm fornicanti cuilibet animæ per Prophetam dicat: *Si recedens mulier duxit virum alterum, numquid vir eius reuertetur ad eam vltra? Numquid non polluta, & contaminata deputabitur mulier illa? Tu autem contaminata es cum amatoribus multis tamen reuertere ad me, dicit Dominus.* Fœlix tale commercium, quia cùm impudicos Clericos à veſtra copulatione diuelleritis, plaudentibus Angelis cœleſtis ſponſi thalamos introitis. *Gaudium eſt enim eis ſuper peccatore pœnitentiam agente.* Et per Prophetam *Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos, dicit Dominus.* *Matth. 15.* *Eſa. 3.* *Hier. 3.* *Luc. 15.* *Malach. 3.*

CAPVT VIII.

Quòd is culpãdus ſit, qui negligit emẽdare quod poteſt.

SEd iam vt ad eum, cui cœptus eſt, ſtyli currentis reflectatur articulus, cùm Apoſtolica ſit illa ſententia qua dicitur: *Quia non modo talia facientibus, ſed & conſentientibus par pœna debetur*; valde tibi cauendum eſt. venerabilis Pater, qui quamuis temetipſum præbeas vernantis pudicitiæ candore conſpicuum, permittis tamen, vt in Clero tuo, tamquam cruenta illa Iezabel, obtineat luxuria principatum, de qua nimirum Angelo Thyatiræ Eccleſiæ dicitur: *Habeo aduerſum te pauca, quod permittis mulierem Iezabel, quæ ſe dicit Propheta, docere, & ſeducis ſeruos meos fornicari.* Authentica certè eſt illa ſententia, qua dicitur: *Facti culpam habet, qui quod poteſt, negligit emendare.* Quid *Rom. 1.* *Apoc. 2.*

enim profuit Hely, quia in luxuriam ipſe non corruit, ſed fornicantes filios paterna quidem pietate, non autem ſacerdotali auctoritate corripuit? *1. Reg. 2.* Lege, Pater, Epiſtolam, quam de Epiſcoporum incontinentia piæ memoriæ Nicolao Papæ direximus: & quidquid illic huiuſmodi reperies ſcriptum, ad re nihilominus intellige deſtinatum. *Monachus & Diaconus eadem pœnitentia mulctantur à Canonibus.* Verumtamen age, quæſo, ſi videres Monachum fornicantem, nonne protinus ſtomacho nauſeante ſcreares, cœlum, terramque vociferando confunderes, exurendum prætereà à flammis vltricibus inclamares? Et tamen liquidò nouimus, quia non diuerſam pœnitentiæ menſuram Monacho, atque Diacono canonica præfigit auctoritas.

Cum ergo vna peccati ſit in vtroque menſura, B cur habeatur in peccatore diuerſitas, vt videlicet hunc æquanimiter toleremus, immò etiam ſibimet amicabiliter applaudamus, illum verò dignum ſuſpendio iudicemus? An perſonam accipimus, & contra legis edictum diuerſum in ſacculo pondus habemus? *Deut. 25.* *Non habebis*, inquit Moyſes, *in ſacculo diuerſa pondera, maius & minus: nec erit in domo tua modius maior, & minor.* *Matth. 23.* An & aduerſus Euangelium facimus, culicem liquantes, & camelum glutientes? *Quantò maior eſt Presbyter Monacho in dignitate, tantò deterior eſt in peccato.* Nempe quantò maior eſt Presbyter Monacho in dignitatis Eccleſiaſticæ priuilegio, tantò deterior eſt in peccato. Nam cum Monachis de populo nil pertineat, C ſacerdotibus iuſſum eſt populi peccata portare. *Leuit. 10.* Sicut Moyſes ad Aaron dicit: *Cur non comediſtis hoſtiam in loco ſancto, qui Sanctorum eſt, & data eſt vobis, vt portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conſpectu Domini?* Sanè quomodo nunc aliena poſſunt peccata portare, quoniam oculi ſemper intendunt ad vteros tumentes, & pueros vagientes.

Sed quia nonnulli eorum ſunt, qui dum mala committunt, etiam vipetini dogmatis hæc aſſertione defendunt, non ignorent, quoniam damnabilis hæreſeos laqueis innectuntur. Qui nimirum dum corruunt, impudici, dum defendere nituntur, meritò iudicantur hæretici. *Clerici, qui ſibi licere affirmant vxorem ducere, ex hæreſi Nicolaitæ ſunt.* Vnde & D Clerici vxorati Nicolaitæ vocantur, quoniam à quodam Nicolao, qui hanc dogmatizauit hæreſim, huiuſmodi vocabulum ſortiuntur. Sed nunc accedit, vt hoc inſigne vocabulum nouum, ſi præualent, accipiat incrementum: vt qui hactenus dicti ſunt Nicolaitæ, amodò vocentur & Cadaloitæ. *Cadaloi inſana ambitio.* Sperant enim, quia ſi Cadalous, qui ad hoc gehennaliter æſtuat, vniuerſali Eccleſiæ Antichriſti vice præſederit, ad eorum votum, luxuriæ fræna laxabit. Super quo nimirum etiam mihi iidem eius fautores inſultant, eumque non eſſe mortuum iuxta cuiuſdam à me facti verſiculi Prophetiam exprobrantes, obtrectant. Dixeram enim inter cætera: Non ego te fallo, cœpto morieris in anno. Sed vt me comprobent E non fuiſſe mentitum, audiant admirabilem diuinæ diſpoſitionis euentum. *Damiani vaticinium de morte Cadaloi admirabiliter impletum.* Cadalous ſiquidem ipſo feſtiuitatis die ſanctorum Apoſtolorum Simonis & Iudæ, quaſi in Papam, Deo reprobante, ac repellente, fuit electus: eodémque vertente anno, in prædictorum Apoſtolorum vigiliis, ab omnibus Teutonicis, & italicis Epiſcopis, ac Metropolitanis, qui cum rege tunc aderant, damnatus eſt, & depoſitus. *Ezech. 4.* Quamobrem, iuxta Ezechielem Prophetam, fimum boum pro ſtercoribus humanis Deus ſibi quodammodo commutauit, dum carnis interitum honoris ruina mutauit. Tunc quippe mortuus eſt in honore, cùm

A honoris ſynodalis iudicio perdidit dignitatem. Nunc autem non dicam diſthanatus, ſed potiùs millemortuus toto terrarum orbe deridetur, exploditur, maledicitur, anathematizatur.

Audiant igitur hoc inſultores mei, & dum diuinæ diſpenſationis perſpexerint ordinem, me mendacij non accuſent. Tu autem, vir Domini, gladium Phinees zelo feruidus arripe, vt Iſraelitam cum Coſbin Madianitide coeuntem acuto valeas pugione transfodere. *Num. 25.* Cum Samuele quoque te in vltionis ſpiritum conſtanter accinge, & ad confuſionem Saul, Agag pinguiſſimum in fruſta concide. *1. Reg. 15.* Helias etiam tibi productum de pharetra Domini gladium porrigat, & de ſacerdotibus, ac prophetis Baal, ductis ad torrentem B Ciſon, ne quidem vnus euadat. *3. Reg. 18.* Nam & Moyſes, quia pro amore Iſraëlitæ cuiuſdam, percuſſum ſabulo abſcondit Ægyptium, totius Iſrael obtinere meruit principatum. *Exod. 2.* Atque vt illam magis victoriam memoremus, quæ ad caſtitatis pertinet ſacramentum, Dauid quia ducenta præputia Philiſthinorum ſtrenuus bellator abſcidit, protinus in coniugium Michol filiam Saul Regis accepit. *1. Reg. 18.* Nam quia Saul centum tantummodo petiit, ſed ducenta genero deferente ſuſcepit; iſte Regi Iſrael præputia geminata comportat, qui Deo non ſolum corporis, ſed & cordis pudicitiam immolat. Adonias filius Aggith, quia illicitum petiit, Berſabee interueniente, coniugium, C Salomone promulgante iudicium, fuſo cruore purgauit inceſtum. *3. Reg. 2.*

Memento itaque, quod tibi idem Salomon dicit: *Fili mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo, defixiſti apud extraneum animam tuam, Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis ſermonibus tuis: Fac ergo quod dico tibi, fili mi, & temetipſum libera, quia incidiſti in manus proximi tui: diſcurre feſtina, ſuſcita amicum tuum, ne dederis ſomnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ.* *Prou. 6.* Tunc enim apud amicum tuum propriis illaqueatus es verbis, cùm te Dei populum regere promiſiſti. Nec illud obliuiſcaris, quod per Hieremiam dicitur: *Maledictus homo, qui prohibet gladium ſuum à ſanguine.* *Hier. 48.* Ille quippe gladium D compeſcit à ſanguine, qui peccata delinquentium negligit vindicare. Sed ne fortè timeas pro caſtris pudicitiæ ſtare, & contra frementes luxuriæ cuneos caſtitatis arma corripere, audi quid tibi per Ezechielem vox diuina promittat: *Ecce*, inquit, *dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum, vt adamantem, & vt ſilicem dedi faciem tuam: ne timeas, neque metuas à facie eorum.* *Ezech. 3.* Per Salomonem quoque tibi dicitur: *Ne paueas repentino terrore irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo, & cuſtodiet pedem tuum, ne capiaris.* *Prou. 3.* Et iterum. *Omnis ſermo Dei ignitus clypeus eſt ſperantibus in ſe.* *Prou. 30.* Quod ſi impoſſibilitatem fortaſſis opponis, & ſicut mihi in os dixeras, ad hoc te ſufficere poſ- E ſe diffidis, audi quid tibi per eundem Salomonem Sapientia vera reſpondeat: *Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare ne ceſſes. Si dixeris, vires non ſuppetunt; qui inſpector eſt cordis, ipſe intelligit, & obſeruatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque homini iuxta opera ſua.* *Prou. 24.*

Sic ergo te, venerande Pater, in hoc caſtitatis, libidiniſque congreſſu conſtanter accinge. Sic vibrato ſpiritus gladio graſſanti in Eccleſia tua luxuriæ lethale vulnus inflige, vt manubias, ac ſpolia de manu cruenti prædonis ſtrenuus valeas bellator eripere; & ad ipſum caſtitatis auctorem peractæ victoriæ mereatis inſignia reportare.

DISSER-

DISSERTATIO III.

Contra Clericos intemperántes. Ad Adelaidem Subalpinorum Duciſſam.

ARGVMENTVM.

Qua de cauſa ſcripſerat ad Taurinenſem Epiſcopum, ſcribit nũc ad Adelaidem Principem fœminam, quæ Subalphinorum Gentes, & Sabaudię Regionem, marito mortuo, adminiſtrabat: nimirum, vt Clericorum in ſua ditione degentium libidinem coerceat, pelliceſque eos habere nequaquam patiatur: iuſtitiam quoque, & pietatem in Eccleſias, præſertim in Monaſterium Fructuarienſe, cuius laudes fuſè enarrat, plurimum ei commendat.

Adelaidi excellentiſſimæ Duci, Petrus peccator Monachus orationis inſtantiam.

QVidquid de caſtiratis iniuria, quã eadem regina virtutum à Clericis patitur, venerabili Taurinenſi Epiſcopo ſcripſi, tibi ſcribendum ante decreueram, niſi eorumdem Clericorum inſuggillantium calumniam formidaſſem. Expoſtularent enim, ac dicerent: Ecce, quàm impiè, quàm inhumanè parat nos iſte confundere, qui non cum Epiſcopis, non cum Eccleſiaſticis viris ſuper noſtro negotio cautè vult, ac modeſtè diſſerere: ſed quod in ſacrario tractandum erat, non veretur fœminis publicare. Hoc itaque metuens, perſonam mutaui: & quod tibi conceperam, illi potiùs deſtinaui. Ille tamen vnius Eccleſiæ cathedram tenet: in ditione verò tua, quæ in duorum Regnorum, Italiæ, ſcilicet, & Burgundiæ, porrigitur non breue confinium, plures epiſcopantur Antiſtites, ideoque non indignum videbatur, vt tibi potiſſimum de Clericorum incontinentia ſcriberem, cui videlicet ad corrigendum idoneam ſentio non deeſſe virtutem. Præſertim quod ad laudem Dei dixerim, cùm virile robur fœmineo regnet in pectore: & ditior ſis bona voluntate, quàm terrena poteſtate. Vnde quia Pöëtæ gentilis eloquium, *Opus eſt huic tutore, quem defenſorem paro*; hortor, & pero, vt tu Domno iungaris Epiſcopo; quatenus mutuæ virtutis fulti munimine, furentis in Chriſtum luxuriæ valeatis aciem debellare.

Terent. in Eunucho.

CAPVT I.

Hortatur Adelaidem, Clericorum incontinentium libidinem coercere.

SEd dum vos confœderare ad prælium contra diabolum ſtudeo, illud mihi bellum in memoriam reuocatur: quod Debora propheres vxor Lapidoth, cum Barach filio Abinoem habuiſſe contra Siſaram Ducem exercitus reperitur. De illa quippe legitur: *Quia iudicabat populum aſcendebantque ad eam filij Iſrael in omne iudicium.* Ad cuius exemplum tu quoque ſine virili Regis auxilio regni pondus

Iudic. 4.

A ſuſtines: & ad te confluunt, qui litibus ſuis imponere legalis ſententiæ calculum concupiſcunt. Sed ſatage, vt ſicut illa, & tu quoque habites ſub palma, inter Rama & Bethel. Rama ſiquidem interpretatur, Excelſa; Bethel, domus Dei. Habita ergo & tu ſub palma, ſemperque ſuper te Crucis Chriſti contemplare victoriam: ſede etiam inter Rama & Bethel, vt non ſolo, hoc eſt, terrenis inhæreas: ſed cum Apoſtolis in cœnaculo, & cum Anna ſancta vidua conuerſeris ſemper in templo. De qua dicit Euangeliſta: *Quia non diſcedebat de templo, ieiuniis, & orationibus ſeruiens nocte ac die.* Et quia Debora interpretatur, Apis, tu quoque melliſica, & diuinæ laudis dulcedinem in tuis labiis iugiter verſa. *Quàm dulcia*, inquit, *faucibus meis eloquia tua, ſuper mel & fauum ori meo!*

Luc. 2.

B

Pſal. 118.

Certè, vt multa prætereeam, tamquam ea quodam mellis fauo viſa eſt mihi hæc ſtilla deffluere, cùm hoc veræ humilitatis verbum de tuo contigit ore prodire: Quid mirum, Pater, ſi Deus omnipotens mihi viliſſimæ ancillæ ſuæ quantulamcumque conferre dignatus eſt inter homines poteſtatem, qui contemptibili cuilibet herbæ mirabilem aliquando præbet ineſſe virtutem? Oſtendiſti ergo te apem, dum faui diſtillas ex ore dulcedinem, ſicut ſcriptum eſt: *Quia de ore prudentis procedit mel, dulcedo mellis ſub lingua eius fauus diſtillans labia eius.* Siſara verò, excluſio gaudij interpretatur, quod profectò vocabulum inimico humani generis aptiſſimè congruit, qui primum hominem à paradiſi gaudio, quo fruebatur, excluſit. Sed quia non eſt huius temporis immorari in enodandis allegoriæ myſteriis, dixit Debora ad Barach: *Præcepit tibi Dominus Deus Iſrael, vade, & deduc exercitum in montem Thabor, tolleſque tecum decem millia pugnatorum de filiis Nephtalim, & de filiis Zabulon; ego autem adducam ad te in locum torrentis Ciſon Siſaram principem exercitus Iabin, & currus eius, atque omnem multitudinem, & tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam Barach: Si veneris mecum, vadam: ſi nolueris venire, non pergam. Quæ dixit ad eum: Ibo quidem tecum, ſed in hac vice tibi victoria non reputabitur: quia in manu mulieris tradetur Siſara.* Quæ nimirum nuda hiſtoriæ verba ſuccinctè tranſcurrimus: ne ſi figuras exponendo diutius immoremur, tædium legentibus ingeramus. Hoc tantum ex his dixiſſe ſufficiat, quia Barach, coruſcatio interpretatur. Coruſcatio verò habet quidem lucem, ſed non diutiùs permanentem. mox enim vt incipit, deſinit. Ita ſunt nonnulli Rectores Eccleſiarum, qui quodammodo tunc coruſcare incipiunt, cum ad corrigenda mala ſubiectorum, quaſi zelo ſe vltionis accedunt: ſed protinus extinguuntur, quia qualibet aduerſitate fracti, vel torpore deſidiæ reſoluti, citò deficiunt. Vnde & ille Barach deſidis, ac reſoluti paſtoris figuram gerens, aiebat ad Deboram: *Si veneris mecum, vadam: ſi nolueris venire, non pergam.*

Adelaidis humilitas.

Gen. 3.

C

Iudic. 2.

D

Barach etymon, & allegoria.

Ibid.

E

Quapropter ſicut vir ille cum fœmina, Barach videlicet cum Debora, mutuis ſe fulcientes auxiliis, contra Siſaram prælium ſuſceperunt, eumque cum ſuis agminibus, & nongentis falcatis curribus funditus debellarunt; ita & vos, tu ſcilicet, & Taurinenſis Epiſcopus, contra Siſaram, luxuriæ ducem, arma corripite: cumque in filios Iſraël, hoc eſt, in Clericos Eccleſiæ, dominantem, mucrone pudicitiæ iugulate; quatenus & Epiſcopus, immo omnes Epiſcopi, qui in adminiſtrationis tuæ finibus commorantur, ſacerdotali Clericos diſciplina coerceant; & tu in fœminas vigorem terrenæ poteſtatis extendas. Tres quippe tantummodo fœmi-

Quod fœminæ genus Deus agnoſcat, quod non.

nas. Deus nouit: quæ his plures ſunt, in eius adhuc A notitiam non venerunt. Nouit enim virgines cum Maria, viduas cum Anna, coniuges cum Suſanna.

CAPVT II.

Quòd concubinæ à templis ſint arcendæ.

Illorum verò Clericorum fœminas, qui matrimonia nequeunt legali iure contrahere, non cõiuges, ſed concubinas potiùs, ſiue proſtibula congruè poſſumus appellare; ideoque quia à Deo non mereutur agnoſci, de templo Dei meritò cenſen- *Num. 12* tur excluſi. Nam, ſi ſoror Aaron Maria, quia Moyſi leui ſermone detraxit, mox lepra perfunditur, ſe- B premque diebus à tabernaculo remouetur, quo iure iſtæ ingredi permittentur Eccleſiam, quæ eidem Eccleſiæ ſordes libidinis inferunt, vaſa Domini in proprios vſus aſciſcunt: & vt apertiùs loquar, miniſtros altaris propriæ luxuriæ miniſtrare compellunt?

Fortiſſimarum mulierum exempla. Age ergo, eſto virago Domini: & quaſi Debora cum Barach, hoc eſt, coniunctis ſimul Epiſcopis, Siſaram ad internecionem vſque perſequere. Et ſi- *Iudic. 4.* cut Iahel vxor Aber, tabernaculi ſui clauum ſuper *Ibid.* Siſaræ cerebrum poſuit, malleóque percuſſit, & tempus vtrumque transfixit, ita tu ſigno Crucis diaboli verticem transfode, auctoremque luxuriæ, qui Clericos à cœleſtibus gaudiis excludit, elide. C *Iudith 13.* Talis enim victoria Deum valde lætificat, qui aliquando per fœminas glorioſior laude triumphat. Iudith quippe continentiæ vidualis exemplum, dum deauratos, oſtroque nitentes Holofernis thalamos ſpreuit, fortioribus armis in mente præcincta, etiam caput ebrium audenter, impreſſo pugione, truncauit. Quæ etiam, vt hanc meruiſſet à Domino percipere fortitudinem, diffidentem, ac timidum antea corripuerat ſacerdotem. Oziam ſcilicet, qui Deo quinque dierum præfixerat terminum, ea, qua *Iudith 8.* dignus erat auſteritate redarguit, dicens: *Non eſt iſte ſermo, qui miſericordiam prouocet, ſed potiùs qui iram excitet, & furorem accendat. Poſuiſtis vos tempus miſerationi Domini, & in arbitrium veſtrum diem con-* D *Heſter. 7.* *ſtituiſtis ei?* Heſter dum pro ſalute populi ſui morti ſe viriliter obiicit, Aman Iſraëlitarum ſanguinem auidè ſitientem ſuſpendio interire compellit. Mulier ſapiens, quæ degebat in Abela, caput Sibæ *2. Reg. 20.* filij Bocri, ad Ioab militiæ principem proiecit abſciſſum, & ſic imminens obſidionis auertit à ciuitate periculum. Altera mulier in Thebes fragmen *Iudic. 9.* molæ de propugnaculo turris immerſit, & Abime- *2. Reg. 11.* lech fortiter oppugnantis caput, cerebrumque ſi- *1. Reg. 25.* mul obtriuit. Abigail vxor Nabal à domo ſua cædis interitum remouet, dum viri ſui contemnendo ſtultitiam, iraſcenti Dauid xenium præbet. Tu quoque à domo tua, & ab his, quibus præmines regionibus, gladium poteris diuini furoris auertere, ſi, etiam Epiſcopis negligentibus, luxuriam in ipſa E Eccleſiaſtici culminis arce ſubnixam, elaboraueris expugnare. Hoc enim videtur fieri nunc in finibus Chriſtianorum, quod factum legitur in ſegetibus Philiſthinorum. Nam ſicut vetus narrat Hiſtoria: *Iudic. 15.* *Cepit Samſon trecentas vulpes, caudaſque earum iunxit ad caudas, & faces ligauit in medio: quas igne ſuccendens dimiſit, vt huc illucque diſcurrerent: quæ ſtatim perrexerunt in ſegetes Philiſthinorum. Quibus ſuccenſis, conſortatæ iam fruges, & adhuc ſtantes in ſtipula, concrematæ ſunt, in tantum, vt vineas quoque, & oliueta flamma conſumeret.*

CAPVT III.

Quòd hæretici, ac mali Sacerdotes vulpibus ſint ſimiles.

Hæc planè hiſtoria, licet principaliter deſignat hæreticos, qui quaſi trecentario numero continentur, quia ſanctæ Trinitatis Fidem verbotenus confitentur: ſed dum ſub velamento orthodoxæ Fidei in prima ſermonis ſui fronte ſe palliant, ignẽ prauæ doctrinæ in poſterioribus, quo fruges omnium bonorum operũ exurantur, occultant. Quamuis, inquam, per has vulpes deſignentur hæretici, his tamen incontinentes Clerici cum ſuis pellicibus poſſunt non inconuenienter aptari: qui quaſi ſolutis pedibus gradiuntur, dum honeſtatis aliquando ſpeciem ſimulatè prætendunt. Sed cùm accenſis facibus combinantur in caudis; quia quaſi poſtpoſito, &, in quantum valent, occulto igne impudici conglutinantur amoris. Hæ itaque vulpeculæ, igne interueniente, coniunctæ, & libidinis facibus combinatæ, omnia Philiſthinorum ſata conſumunt; quia ſpiritales fructus Eccleſiæ deſtruunt, & quantum ad ſe, bona opera fidelis populi, diuinæ indignationis igne ſuccendunt, de quo igne myſticè per Pſalmiſtam dicitur: *Tradidit grandini iumenta eorum, & poſſeſsiones eorum igni.* *Pſal. 77.* Quoniam ſicut boni ſacerdotes Deo quorumlibet fidelium oblationes, & vota commendant; ita plerumque qui ſacris altaribus indigni ſunt, horribiliter grauant. Quod autem mali ſacerdotes vulpibus comparentur, Ezechiel quoque Propheta teſtatur dicens: *Ezech. 13.* *Quaſi vulpes in deſertis Prophetæ tui erant, Iſrael.* Et de Clericis quidem interim iſta ſufficiant.

De Eccleſiis autem, quæ tibi adiacent, admonerem, ne more prauorum quorumlibet diuitum, earum bona minueres; ſed cùm te præſente, plures nobiſcum colloquerentur Epiſcopi, Monaſteriorumque Rectores: nullus eorum fuit, qui vel à te, vel à tuis procuratoribus vllam ſibi moleſtiam conquereretur inferri, præter Augnſtenſem dumtaxat Epiſcopum: qui tamen non à te ſibi de ſuis aliquid imminutum, ſed conqueſtus eſt potius Eccleſiæ ſuæ nihil ex tua liberalitate collatum. Fœlix, inquam, diues hoc tempore, cui ſuppares conuicanei hoc ſolùm valent crimen inferre. In Fructuarienſi certè monaſterio, vbi per decem ferè dies hoſpitium tenui, quàm humanus, quàmque ſuauis tuus principatus eſſet Eccleſiis, euidenter agnoui: vbi nimirum ita ſecuri ſub tuæ protectionis vmbraculo, Deo deſeruiunt fratres, ac ſi ſub maternis alis pulli confoueantur implumes. Et quàm conuenienter illi loco Fructuariæ eſt nomen impoſitum, quod non humani ſenſus induſtria, ſed diuina credimus diſpoſitione prouiſum. *Fructuarienſis monaſterij laudatio regularibus dominibus communis.*

Nam quia Ephraim interpretatur, fœcunditas; ille proculdubio mons eſt Ephraim vbi nimirum veri Iſraëlitæ conſiſtunt. Qui dum arua mentium aſſiduis ſacræ Scripturæ ſententiis, quaſi quibuſdam ligonibus excolunt, vberes illic ſpiritualium ſegetum prouentus erumpunt, qui cœleſtibus horreis angelitùs inferantur. Ille, inquam, verè mons eſt Ephraim: vbi robur exercitus, vbi fortium cuneus bellatorum. Ibi contra diabolum aſſiduè geritur infœderabile bellum, & cominus in arma congreditur. hinc agmen Iſraelitarum, illinc exercitus Chaldæorum. Illic Agag pinguiſſimus per manum ſobrietatis in fruſta conciditur: & Eglon Rex Moab transfixo femore, caſtitatis gladio trucidatur. Qui Eglon interpretatur, vitulus mœroris, vt victimam *Ephraim montis etymon, & allegoria.* *1. Reg. 15.* *Iudic. 3.* *Iudic. 8.*

ſignificet perditionis. Illic Madianitarũ Reges, Ze-
1. Reg. 17. bee, & Salmana, veri Gedeonis gladio perimuntur.
1. Reg. 15. Illic in Golia, ſuperbiæ caput abſciditur; in Saul
2. Reg. 17. inobedientia reprobatur; in Achitofel ſtatus cum
Ioſ. 7. omni ſacrilega duplicitate ſuſpenditur; in Achas
Ioſ. 11. filio Charmi, ſuper auaritiam ingens lapidum con-
geries cumulatur. Ibi Ieſus, non ille Benun, vera-
citer Amorrhæorum ſuperat Reges, ſuoſque mili-
Exod. 35. tes facit eorum calcare ceruices. Illic planè Beſe-
3. Reg. 6. lehel de lignis Sethim, qui putreſcere neſciũt, Deo
Iſraël arcam fabricat, tabernaculum conſtruit, au-
reum cum ſeptem lucernis candelabrum erigit;
myſtica quoque auro, gemmiſque nitentia ſacer-
dotum ornamenta componit. Ibi Salomon tem-
plum Domino ex lapidibus precioſis ædificat, tan-
tùmque latomis, & cæmentariis ſilentium imperat,
1. Eſdr. 3. vt non ibi malleum, non ſecurim, non ferramen-
2. Eſdr. 4. tum aliquod tinnire permittat. Ibi Zorobabel fi-
lius Salathiel, & Ioſue filius Ioſedech, cum cætera
multitudine virorum armis accincti, ſic Hieruſa-
lem muros inſtaurant, vt tamen aduerſus hoſtium
cuneos opus impedire volentium, pugnare non de-
ſinant. Vtrobique igitur ſolerter intenti, vtrobique
parati, dum vna manus exercetur ad murum, alte-
ra vibratum tenet iugiter gladium: & dum hinc
ædificij ſtructura perficitur, illinc ingruentium ho-
ſtium barbaries propulſatur.

Luc. 15. Et quid amplius eloquar? Niſi quia illa eſt offici-
Gen. 1. na fabrilis, in qua mulieris Euangelicæ drachma
quotidie malleis diſciplinæ regularis extunditur, &
ſic ad ſui Conditoris imaginem, ad quam principio
condita fuerat, reformatur. Et reuera illic mundа-
næ machinæ faber, cui videlicet Euangeliſta Mar-
Marc. 6. co teſtante, dicebat: *Vnde huic hæc omnia, & quæ
eſt ſapientia, quæ data eſt illi & virtutes tales, quæ
per manus eius efficiuntur? Nõnne iſte eſt fabri filius, &
Mariæ, frater Iacobi, & Ioſeph, & Iudæ, & Simonis?*
Ille, inquam, Fabri filius, qui & ipſe nihilominus
Faber, illic propriis manibus agitat folles, ſeruos
ſcilicet ſuos, rerum temporalium mole penitus va-
cuos, & ab omni terreni amoris humore ſiccatos.
Eſa. 54. De quo Fabro per Eſaiam diuina vox ait: *Ecce ego
creaui Fabrum ſufflantem in igne prunas, & profe-
Hier. 6. rentem vas in opus ſuum.* Vnde & Hieremias: *Om-
nes*, inquit, *iſti. Principes declinant, ambulantes frau-
dulenter: æs & ferrum, vniuerſi corrupti ſunt: defecit
ſufflatorium: in igne conſumptum eſt plumbum fruſtrà,
conflauit conflator, malitiæ enim eorum non ſunt con-
ſumptæ: argentum reprobum vocate eos, quia Dominus
proiecit illos.*

Per hos itaque vim Spiritus ſancti efflat, vt eorum
verbis, vel exemplis in amore Conditoris ſui frigi-
Luc. vlt. da corda ferueſcant. Illic planè Ieſus ſæpè ad Diſ-
Ioan. 20. cipulos ſuos iannis clauſis ingreditur: quibus non
modò per ſalutationem pacis præbet alloquium,
ſed etiam per inſufflationem ſancti Spiritus influit
Sacramentum. In illo cœnaculo Paſcha quotidie
cum eiſdem Diſcipulis celebrat: & dum virtutem
myſtici ſermonis eructat, eos ad ardorem ſuæ dile-
ctionis inflammat. Operæpretium eſt cernere, quo-
modo examen apum Domini per aluearium ſuum
iugiter huc illucque diſcurrens: ac diuerſis officiolis
occupatæ, quod illis iniunctum eſt, certatim im-
plere contendant. Onera ſiquidem diuerſa com-
portant, mella conſtipant illudque nectar inclu-
dunt, vnde faui miri dulcoris, & gratiæ ſummi
Regis ferculis apponantur. Illic in conſpectu Da-
uid Regis Iſraël Sacerdotes, & Leuitæ, ſimul & Na-
* Cyniris. thinæi, nablis, tubis, * & citharis, cunctiſque mu-
1. Paral. 15. ſicorum generibus concrepant: ac myſtici carminis
organa modulantes, excubiarum ſuarum vices al-
A ternant, dicentes: *Confitemini Domino, quoniam bo- Pſal. 105.
nus, quoniam in æternum miſericordia eius.* Omnipo-
tentem Deum precor, ô Fructuaria, vt ante me de
vinculo carnis huius abſoluat, quam te ab eo in quo
te vidi, religionis ſtatu deiectam, veraciter audire
permittat.

De cætero, venerabilis ſoror, contende ſemper
de bonis ad meliora conſcendere: & ſicut per Apo-
ſtolum prohiberis in incerto diuitiarum ſperare, ita 1. Tim. 6.
etiam noli ex diuinæ clementiæ pietate diffidere.
Et quia te noui de iterata coniugij geminatione
ſuſpectam; tentatus à Saducæis Dominus de mu-
liere, quæ ſeptem fuerat fratribus nupta, cui foret
illorum in reſurrectione præ ceteris iudicanda, ſic
B reſpondit: *In reſurrectione neque nubent, neque nu- Matth. 22.
bentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei in cœlo.* nam ſi mul- Luc. 20.
tiuiræ ad regnum Dei nullatenus pertinerent, ne-
quaquam hic Veritas reſponderet, Erunt ſicut An-
geli in cœlo; ſed potiùs diceret: Quia erunt ſicut
maligni ſpiritus in inferno. In hoc itaque Saluato-
ris verbo manifeſtè colligitur, quia ſi religioſa dun-
taxat vita non deſit, à regno cœlorum frequentati
coniugij pluralitas non excludit. Ieſus enim talis
eſt ſponſus, vt quamcumque ſuæ charitatis vlnis
amplectitur, protinus in ea floridæ caſtitatis mun-
ditia reparetur. Et hæc loquor, non vt adhibeam
mulieribus adhuc futuris audaciam: ſed, vt iam fa-
C ctis, ſpei, vel pœnitentiæ non ſubtraham medi-
cinam.

CAPVT IV.

*Quòd zelus, ac pietas in Iudice moderata
eſſe debeat.*

Eſto circa delinquentes quadam librati exami-
nis arte diſcreta; vt nec ad vindictam præci-
pitanter inferueas, nec ad parcendum ſis omnino
remiſſa; quatenus nec ad vlciſcendum immodera-
tus te zelus accendat nec nimia pietas ab exercen-
dæ te diſciplinæ vigore cohibeat. Sanè quia mox,
D vt infertur iniuria, perturbatur animus, vix rectum
illico valet promulgare iudicium. Sicut enim in-
tuentis viſum aqua, dum quieſcit admittit; ſi tur-
batur, obtundit; ſic humanus animus in ipſo per-
turbationis articulo in offenſam recti iudicis regu-
lam, & lineam non attendit. Vnde neceſſe eſt, vt Perturbato
in poſterum ſententia differatur, quatenus, æquata animo non
iuſtitiæ lance, iudicium, quod perturbata nequi- eſt ferendũ
uerat, mens quieta ſuſpendat. In quo planè non iudicium.
minimum ad ædificationem pertinet intueri, Rex
Dauid quàm quietus, quàm grauis in promulga-
tione iudicij fuerit, & diſcretus. Qui nimirum Ioab,
& Semei ſe grauiter offendentes, donec vixit, Dauid pie-
& in eo ira, vel furor locum habere potuit, æquani- tatis ac iu-
miter tolerauit; cùm verò iam propinquaret ad ſtitiæ exem-
B obitum, & nullis olim ſopitæ iracundiæ ſtimulis plum imi-
vrgeretur, præcepit filio, vt poſt mortem ſuam in tandum.
illos vindicaret; tunc videlicet cùm eum huma-
nis iam rebus exemptum, offendentium pœna dele-
ctare non poſſet. *Tu*, inquit, *noſti, quæ fecerit mihi* 3. Reg. 2.
*Ioab filius Saruiæ: quæ fecerit duobus Principibus exer-
citus Iſrael, Abner filio Ner, & Amaſa filio Iether,
quos occidit, & effudit ſanguinem belli in pace.* Et pau-
lò poſt: *Facies ergo iuxta ſapientiam tuam, & non de-
duces caniciem eius pacificè ad inferos.* De Semei verò Ibid.
ait: *Habes quoque apud te Semei filium Gera, filij Ge-
mini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione peſ-
ſima, quando ibam ad caſtra.* Et paucis interpoſitis,
addidit: *Deduces canos eius cum ſanguine ad infernum.*
Vbi notandum, quàm laudabilis huius viri fuerit,

& admiranda diſcretio, quia quamdiu potuit iraſci, noluit vindicare: deficiente verò iam omni furoris, & iræ materia, ne præteriret omnino iuſtitiam, vltionis exercuit diſciplinam. Cum enim vltor non habet aliquid de ſuo, tunc recto depromitur vindicta iudicio. Vnde Dauid non paſcebatur vindicta, quia nec cruciabatur iniuria: non enim zelus fecit immoderatus acceſſum, nec pietas reddidit inordinata remiſſum. Sic ſic illatam diſcretus vltor iniuriam, & non remiſſus indulſit, & non ſæuiens vindicauit. Tu quoque, venerabilis ſoror, & Domina, huius imitare ſancti Regis exemplum; vt pietatis ſimul, atque iuſtitiæ nunquam deſeras inſtitutum. Ita tamen, vt, iuxta Apoſtolicum præceptum, ſuperexaltet miſericordia iudicium; & ſic omnis iudicij tui calculus ad omnipotentis Dei *Iacob. 2.* A gloriam tendat; quatenus expleto commiſſi villicatus officio, is qui tuum tenet nunc in ſuis manibus ſpiritum, de terreno te ad cœleſtis gloriæ prouehat Principatum. Monaſterium præterea Fructuarienſe, tamquam verè thalamum Ieſu, tuæ magis, ac magis commendo cuſtodiæ: cui quæſo, ita peruigiles tuitionis tuæ depende ſemper excubias, vt per te cœleſtis ille Sponſus tuus in eo ſuauiter requieſcat. Omnipotens Deus te, ac tuos, regiæ ſcilicet indolis, filios benedicat, eóſque non modo ad ætatis, ſed etiam ſanctitatis incrementa perducat. Domnus autem Adraldus Bremetenſis Rector cœnobij, vir videlicet religioſus, & prudens, ex me per te officioſiſſimè ſalutet. Qui ſi vult, vt ſibi quoque aliquid ſcribam, ſcribendo præcipiat.

Fructuarienſe cœnobium.

Adraldus Abb. Bremetenſis.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,
OPVSCVLVM DECIMVMNONVM.

De Abdicatione Epiſcopatus. Ad Nicolaum II. Rom. Pont.

ARGVMENTVM.

Orat Pontificem ſummum, ſupplicitérque obſecrat, vt ſibi Epiſcopatus onus deponere permittat; cauſas præcipuas affert, quod ſenior ſit, & iccirco quieti magis, quàm laboribus idoneus; quod illud laborioſum munus non ſponte, ſed coactus ſuſceperit, & denique quod propter ſua peccata, vt ipſe inquit, indignus ſit, qui in tam excelſo honoris, & dignitatis faſtigio ſedeat. Licere autem, ſi ita tempus, aut ratio poſtulet, Epiſcopatu ſe abdicare, plurimis ſanctorum virorum & exemplis, & auctoritatibus comprobat. In fine Deum precatur, vt eam Pontifici mentem det, qua ſuis votis ſatisfaciat.

Domino ſuo Nicolao vniuerſali Papæ, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

SACRARIVM' Spiritus S. veſtrum pectus agnoſcit, quia niſi me tunc neceſſitas Apoſtolicæ Sedis impelleret, & antiqua, quam iamdudum circa vos habueram, charitas inuitaret, poſt ſanctæ memoriæ Domini Stephani, veſtri quidem deceſſoris, mei autem perſecutoris, obitum, ego à me prorſus Epiſcopatum non canonicè traditum, ſed violenter iniectum funditus abſcidiſſem. Meminiſtis enim, Domine mi, quot querelas coram vobis ſæpè depoſui, quot gemitus, quot denique profunda ſuſpiria ex imis viſceribus traxi, quoties etiam vberibus lachrymis triſtia ora rigaui. Verumtamen apud vos tunc non obtinui miſſionem, quia Romanæ Eccleſiæ, B quæ ruinam minari videbatur, id vtilitas non poſcebat. Nunc autem te in ſagena Petri clauum regente, ſub tranquilla pace tota Chriſti gratulatur Eccleſia. Ventorum quippe ſe turbines reprimunt, procellarum ſpumantium volumina conquieſcunt, miteſcunt maria, totaque videtur cœli ſerenitas innouata. Cùm igitur ſub ſancto Pontificatu veſtro iucunda pace vniuerſalis Eccleſia potiatur, canis meis, & grandæuæ iamiam ſenectuti, quæſo, requies non negetur. Quapropter ob remiſſionem omnium peccatorum meorum, quæ nequiter perpetraui, cedo iure Epiſcopatus, & per hunc annulum (virgam enim tuliſtis) deſperata deinceps omni repetendi querela, renuntio: vtrumque etiam vobis Monaſterium reddo:

S. mem. Stephanus Papa X.

Tranquillitas Eccleſiæ ſub Nicolao II.

&, vt quieſcendi municipium veterano & emeriro militi permittatur, imploro. A

CAPVT I.

Probatur exemplis poſſe dimitti Epiſcopatum.

Hic mihi fortaſſis objicitur, ſemel acceptum dimitti regimen non licere. Ad quod breuiter dico quod ſentio; quia plerique Pontificatus intra non deſatunt, & de ſiniſtris ſunt: quotquot autem legimus recta intentione dimiſiſſe, certa ſpes eſt eos de æterna cum Chriſto ſocietate gaudere. Neque tamen hoc dicimus, vt paſſim deſeri Epiſcopatum liceat, niſi videlicet id fieri neceſſitas, ſiue rationalis quælibet cauſa depoſcat. B

1. De Valerio Hipponenſi Epiſc.

Enimvero B. Valerius Epiſcopus dum ſibi prouidet ſucceſſorem, magnum Auguſtinum Hipponenſi Eccleſiæ inthronizat Antiſtitem.

2. De Lucido Ficoclẽſi Epiſcopo.

Lucidus Ficoclenſis Epiſcopus dum propinquum ſibimet obitum imminare cognoſcit, ad cœnobialis portum conuolat ordinis, ac ſacerdotalis infulas dignitatis monachicis mutat induuiis. Et, vt noueris quid ſibi conuerſio iſta contulerit, ſicut authentica regiſtri teſtatur hiſtoria, ſub ipſo migrantis obitu Spiritus ſancti gratia lætiſſimo relucebat in vultu. Cui nimirum, & antequam moreretur, beatus Apoſtolus Andreas apparuit, & qua hora migraturus eſſet ex corpore, nuntiauit. C

3. De beato Adelberto Epiſc. Bohemienſi.

Quid B. Adelbertum martyrem dicam? Qui nimirum quoniam Bohemienſis Eccleſiæ poſtpoſuit cathedram, Monachum induens, triumphalem martyrij meruit inuenire coronam.

4. De Gebeheldo Laudunenſi Epiſcopo.

Vtque ex induſtria de cæteris ſileam, quidam ſanctus pœnitens, cuius me ad præſens vocabulum fugit, apud Gallias iam ante ſeptennium ferè Epiſcopatu dimiſſo, tandem, Angelo viſitante, præcipitur, vt ad Epiſcopatum redeat; ſed recuſat donec admonente eodem Angelo, beatus aduenit ſub celeritate Remigius. Sic itaque ne deceptio potuiſſet fortè ſurripere, etiam tuta formidans, humano ceſſit imperio, qui ad Angelicum prius oraculum rigidus ſtetit. D

5. De Laurentio Sabinenſi Epiſcopo.

Epiſcopus etiam ille Sabinenſis, qui ſolium Pontificale deſeruit, & Farſenſe, monaſterium, contemptâ ſacerdotali dignitate, conſtruxit, quàm nobilis in Chriſto vir fuerit, teſtis eſt antiqua traditio, quæ ſanctitatis eius inſignia celebrat: teſtis moderna deuotio, quæ piam eius memoriam in benedictione frequentat. Quanti ſcilicet & prius, & poſtmodum in eadem ſede vſque ad vitæ terminum perdurarunt, & tam operoſum fructum Deo nullatenus attulerunt?

6. De Bonito Epiſcopo Aruenorũ.

Nec te, fœlix Bonite, prætercam, qui hac dumtaxat occaſione percepta, quoniam de manu Regis, laici videlicet hominis, traditionem Eccleſiæ te ſuſcepiſſe contigerat, cathedram contempſiſti, atque ad remotioris vitæ cuſtodiam te protinus contuliſti. B

7. De Gaudẽtio Apſarenſi Epiſc.

Venerabilis quoque Gaudentius Apſarenſis Epiſcopus, cuius ego familiaritatis dulcedinem merui, per quem Deus iam non ignobile miraculum fecerat, Epiſcopatum dimiſit, & de Sclauonico regno nauigans, littoribus Anconitanæ vrbis applicuit, à qua non longè poſt biennium fœliciter obiit.

8. De Paulino Nolano Epiſc.

Nam & Paulinus Nolanæ Præſul Eccleſiæ, vt quærenti filium viduæ ſubueniret, miniſterium pontificale depoſuit, ſeſeque tyranno cuidam A tamquam vile mancipium ſubiugauit.

9. De Martyrio Antiocheno Epiſcopo.

In Eccleſiaſtica porrò, quam Romanus quidam Scriniarius ſcribit, hiſtoria, legiſſe me memini, Martyrium Antiochenum Epiſcopum propter diſſidentis inobedientiam populi, cathedram dimiſiſſe, vbi ſic dicitur: Rediens, inquit, Martyrius Antiochiam, & inueniens populos diſſidentes, Zenonemque his fauentem, coram Eccleſia abrenuntiauit Epiſcopatui, dicens Clero non ſubdito, & populo diſſidenti, & Eccleſiæ ſqualenti abrenuntio, ſeruans mihimet ſacerdotij dignitatem.

Verba Martyrij Epiſcopatui abrenuntiantis.

Vbi etiam illud inuenitur inſertum, quod Appio quidam Patricius, qui, imperante impio Anaſtaſio, in Nicæna ciuitate Presbyter fuerat per violentiam conſecratus, quoniam prudens erat, ex decreto piiſſimi imperatoris Iuſtini, qui Anaſtaſio in ſceptra ſucceſſerat, factus eſt Præfectus Prætorij. B

Appio ex Presbyterio per violentiam conſecrato, factus Prætorij Præfectus.

Sic nimirum, ſic Imperiali fuit pietate correctum, quod ſub tyrannica fuerat tempeſtate præſumptum. Quod profectò iccirco referendum duxi, vt quoniam & ipſe violenter attractus ſum, hinc valeat colligi quid etiam ſuper me dignè debeat ex antiquæ auctoritatis imitatione decerni. Quamquam & alterius videatur eſſe negotij definire, verum hoc, quod ille de Presbytero Præfectus Prætorij factus eſt, auctoritati, an præiudicio debeat imputari.

CAPVT II. C

Quid de dimittendo Epiſcopatu B. Gregorius ſentiat.

Porro autem beatus Papa Gregorius, ſi neceſſitas videretur exigere, nullatenus prohibebat Epiſcopos ab iniuncta ſibi dignitate ceſſare. Cuius Regiſtri tantummodo titulum nobis ſufficiat annotare, ne iudicemur epiſtolam lacinioſa prolixitate diſtendere. Ait enim is qui Regiſtri volumen explicuit: Pontificibus, inquit, voluntariè ſuis renuntiantibus ſedibus ſucceſſores Gregorius nullo modo denegabat, eoſque poſtmodum de reditibus relictæ Eccleſiæ ſufficienter nutriendos eſſe cenſebat: & reliqua, quæ illic latius ſubnectuntur. D Hinc eſt enim, quod idem Præſul inſignis de Epiſcopo primæ Iuſtinianæ, qui capitis ægritudinem patiebatur, hanc promulgat prolata diſceptatione ſententiam: Si verò, inquit, reuerentiſſimus Ioannes fortaſſe pro moleſtia ſua petierit, vt ab Epiſcopatus honore debeat vacare, eo petitionem ſcripto dante, concedendũ eſt.

Greg. Reg. lib. 9. ep. 41.

Quid item B. Hieron. Luc. 19.

Porrò & B. Hieronymus, dum de otioſo Eccleſiæ Rectore tractaret, adjecit: Illico, inquit, indignantis Domini reſponſione ferietur, *Serue nequam, quare non dediſti pecuniam meam ad menſam, vt ego veniens, cum vſuris exegiſſem illam?* Quod Doctor protinus exponens, ait: Id eſt, depoſuiſſes ad altare, quod ferre non poteras. Dum enim tu ignauus negotiator denarium tenes, alterius locum, qui pecuniam duplicare poterat, occupaſti. B

10. De Iuſto Lugdunenſi Epiſcopo.

Quid referam Lugdunenſem Epiſcopum, vita & vocabulo Iuſtum, qui commiſſum ſibi Pontificatus officium, & laudabiliter rexit, & non ſine laude deſeruit? Planè abreptitius quidam in tantam furioſæ mentis prorupit inſaniam, vt obuios quoſque violentus impeteret, verberum colliſione mactaret, pleriſque membra præcideret, mortem poſtremo nonnullis inferret. Hic aliquando plurimis inſectantibus, Eccleſiæ fores irrupit, ſeque tueri cœpit. Nam tunc enim ne-

cellitas edocebat ad cor redire, cùm iam cogebatur à vita diſcedere; ecce ſacerdos ſanctus concitus ad iſta proſilit, & Eccleſiæ confugium petenti ſe defenſor objecit. Ij verò, quorum propinqui vel extincti fuerant, vel truncari, vehementer inſtabant, & reum ad ſupplicia importuna conſtipatione quærebant. Quid plura? Tãdem ad hoc peruentum eſt, vt pius Pontifex ſatisdatione ſuſcepta ne reus mortis morti ſuccumberet, quaſi pro ſatisfactione victoriæ, eorum hunc manibus * tradidiſſet: ſed mox vt in eorum poteſtatem deuenit, extinctus interiit. Protinus vir Dei tãquam ſi ipſe huius homicidij auctor eſſet, pauefactus intremuit, Eccleſiam dimiſit, & in Æg pti partibus poſtmodum eremiticam vitam duxit. Hoc nimirũ ita litteris tradidi, vt ſeruus Dei Domnus Stephanus, qui veſtris aſſiſtit aſpectibus, intimauit.

* traderet. f.

Stephan. Card.

11. De Petro Rauennate Archiepiſcopo.

Petrus etiam Archiepiſcopus Rauennatem dimiſit Eccleſiam, cui mox adhuc ſuperſtiti Honeſtus, primo videlicet Ottone habennas imperij gubernante, ſucceſſit.

12. De Gregorio Nazianzeno Epiſcopo.

Enimvero & inſignis ille Gregorius Nazianzenus, qui ab Hiſtoriographis Deiloquus appellatur, Conſtantinopolitanam Eccleſiam contempſiſſe, imperante religioſo, atque Catholico Principe Theodoſio, traditur. Quod ſi nobis forte non creditur, ipſius hic hiſtoriæ verba ponantur: Sancta, inquit, Synodus Gregorio Deiloquo Epiſcopatum Conſtantinopoleos roborauit, & hunc inuitum in throno locauit, vtpote multum laborantem, & Vrbem à læſione hæreſeon liberantem. Cúmque didiciſſet quoſdam ex Ægypto ſapientiſſimus, & beatiſſimus iſte huic rei inuidere, compoſitorio ſermone oſtenſo, ſpontaneè à throno regnantis Vrbis abſceſſit. Quo thronum recuſante, Nectarium imperator, & Synodus prouehit. Hæc porro non noſtra, ſed ipſius hiſtoriæ verba ſunt.

CAPVT III.

Quòd animæ gehennæ ſupplicijs traditæ, Dominicis diebus refrigerio potiuntur.

ILlud etiam, quod Humberti Archiepiſcopi, ſummæ videlicet auctoritatis viri, narratione cognoui, ſilentio tradendum eſſe non arbitror. Nam cùm à finibus reuerteretur Apuliæ, aſſerebat in regionibus, quæ Puteolis adiacent, inter aquas nigras, & fœtidas promontorium eminere ſaxoſum, & ſcrupeum. Ex quibuſ videlicet exhalantibus aquis conſueto more teterrimæ videntur auiculæ repente conſurgere, & à veſpertina Sabbati hora vſque ad ortum ſecundæ feriæ ſolitæ ſunt humanis aſpectibus apparere. Quo indulti temporis ſpatio videntur hinc inde per montem velut ſolutæ vinculis liberè ſpatiari. Alas extendunt, plumas roſtro proſequente depectunt, & in quãtum datur intelligi, conceſſa ad tempus refrigerij ſe tranquillitate reſoluunt. Quæ profectò volucres nec vnquam videntur veſci, nec quolibet aucupis valent ingenio capi.

Diluceſcente igitur matutina ſecundæ feriæ hora, ecce magnus ad inſtar Vulturis Coruus poſt præfatas auiculas incipit concauo gutture grauiter crocitare. Illæ protinus ſeſe aquis immergentes abſcondunt, nec vltrà videndas ſe humanis oculis offerunt, donec aduesperaſcente iam Sabbati die, de ſulphurei ſtagni voragine rurſus emergunt. Vnde nonnulli perhibent eas hominum eſſe animas vltricibus gehennæ ſupplicijs deputatas, quæ nimirum reliquo totius hebdomadæ tempore cruciantur, Dominico autem die cum adjacentibus vltrò, citróque noctibus pro Dominicæ reſurrectionis gloria, refrigerio potiuntur. Cui ſcilicet aſſertioni etiam Prudentius nobilis verſificator in hymnorum ſuorum opuſculis atteſtatur. Sed cum hæc de auiculis, & Coruo inter aquas nigras aliquando apparentibus, aliquando ſe abſcondentibus, in pagina digeſſiſſem, religioſus Caſinenſis monaſterij Abbas Deſiderius aduenit, ſeſeque rem ſic habere funditus abnegauit. Cúmque illum, & Humbertum, meum videlicet relatorem, in mutua colloquia deduxiſſem, Humbertus ait: Ego quidem huius allegationis teſtimonium non deſeudo, veruntamen hoc ſimpliciter retuli, quod ab accolis loci illius audiui. Sed quoniam perſonæ iſtæ, Deſiderius videlicet, & Humbertus, tantæ auctoritatis ſint, vt neutri eorum fides debeat denegari; ego quoque, quod ſcripſi, procaciter non affirmo, ſed verum verum ſit necne, legentium inquiſitioni relinquendum eſſe decerno.

Prudentius.

Deſiderius Abbas Caſinenſis, & Humbertus Archiepiſc. S.R.E. Cardinalis.

13. De Epiſcopo Caprearum Benedictus VIII. Papa.

Vt igitur illud inferam, propter quod iſta præmiſi, Epiſcopus, qui tamen, ſi rectè teneo, Capreis præerat, vidit maiorem Benedictum Papam, qui iam obierat, nigro equo quaſi corporaliter inſidentem. Cúmque illum cœptum iter carpere cerneret, Heus, inquit, nonne tu es Papa Benedictus, quem defunctum liquidò nouimus? Ipſe, inquit, infelix ego ſum. Et ille, Quomodo tibi eſt pater? Grauibus, ait, tormentis afficior, ſpe tamen, ſi adiutorium præbeatur, de mea recuperatione non priuor; ſed perge quæſo ad fratrem meum Ioannem, qui nunc Apoſtolicam occupat Sedem, eique mea functus legatione denuntia, vt illam potiſſimum ſummam, quæ in tali theca reconditur, in pauperes pro mea ſalute diſtribuat: ſicque me redimendum eſſe, quandocumque tamen hoc decreuerit miſeratio diuina, cognoſcat. Nam cætera, quæ pro me ſunt indigentibus tradita, mihi nihil penitus profuerunt, quia de rapinis ſunt, & iniuſtitijs acquiſita. His igitur auditis, Epiſcopus Romam impiger adiit, Ioanni Papæ defuncti fratris verba narrauit, Epiſcopalis mox ſarcinæ pondus abjecit, Monachum induit, eoque modo ſalutem ſibi ex aliena calamitate prouidit.

Ioannes Papa. XX.

De æquiuoco quoque eiuſdem Benedicti Papæ, atque nepote, qui poſt eum tertius, Ioanni verò ſecundus in Romanæ Sedis inuaſione ſucceſſit, idem mihi narrauit Humbertus; quia Vaſſus quidam dum iter ageret, accidit, vt iuxta molendinum equo inſidens pertranſiret; ecce repente monſtrum immane conſpexit, quo viſo ſubitus eum terror inuaſit, & ſtupefactus intremuit. Videbatur autem monſtrum illud in aures dumtaxat aſelli, caudamque deſinere, cætera vrſus erat. Cúmque viator ad hoc portentum territus obrigeſceret, fugamque præcipitem formidoloſus iniret, informe prodigium humanæ vocis verba formauit: Noli, inquit, ô vir, expaueſcere: hominem me olim fuiſſe, ſicut & ipſe nunc es, proculdubio crede: ſed quia beſtialiter vixi poſt vitæ finem beſtiæ perferre ſpeciem merui. Porro cùm ille perquireret, quis fuiſſet: Ego, ait, ille ſolo nomine Benedictus fui, qui nuper Apoſtolicæ Sedis apicem indignus obtinui. Inquiſitus autem, quid iam retributionis haberet: Nunc quidem, inquit, vſque ad Iudicij diem per

De Papa Benedicto. Hic fuit eius nepos ais X I.

dumoſa, atque ſqualentia, per ſulphurea loca, & fœtores exhalantia, atque incendiis conflagrata, rapior & pertrahor: poſt extremũ vero Iudicium, corpus meum ſimul & animam irremediabilis cruciatus, & gehennalis barathri me irreuocabilis olla deglutiet, ita vt nulla mihi recuperationis ſpes in poſterum reſtet: poſt hæc verò, & huiuſmodi verba diſparuit. Sed cum ego, cur ille in hac ſpecie conſpectus ſit, indaginem quæro, non deeſſe myſterium ab eo, quod viſum eſt, deprehendo. Nam quia miſerabilis ille ab ipſo funeſti Pontificatus ſui primordio, vſque ad finem vitæ in luxuriæ cœno verſatus eſt, non incongruè viſus eſt, & ab auribus incipere, & in caudam aſini terminare. Aſinus quippe luxurioſum eſt animal, ſicut Propheta deſignat cum de carnis immunditiæ deditis, ait: *Vt carnes aſinorum, carnes eorum.* Quod autem per cætera membra vrſi tenebat ſpeciem, vitam in omnibus docetur duxiſſe carnalem. Nam, ſicut à Phyſicis traditur, vrſa cum parit, non catulum, iuxta conſuetudinem beſtiarum, ſed fruſtum carnis effundit: mox quod effuſum eſt, crebrius lingendo, & lambendo componit, ſicque ad ſui ſimilitudinem lingua formante, producit. Iure igitur qui luxurioſè, & carnaliter vixit, in aſini ſimul & vrſi figura comparuit. Cui nimirum, quis non videat, quantò melius fuerat, vt Epiſcopatum deſerens, pœnitentiam ageret, quàm in eo vſque ad vitæ terminum perſeuerans, veram vitam funditus perdidiſſet?

Ezech. 23.
Plin. *lib.* 8. *c.* 36.

CAPVT IV.

De Monacho, qui damnatus in inferno, poſteà liberatus eſt.

SEd quia hoc triſte prætulimus, aliud pietatis diuinæ miraculum, quod nimirum lætos habuit exitus, ex eiuſdem Humberti narrationibus ſubnectamus.

In Monaſterio, inquit B. Silueſtri, quod in Vrbinate conſtitutum eſt territorio, quidam Monachus obiit, & ab incipiente gallicinij nocturnalis articulo, vſque ad ſecundam diei horam cadauer exanime, lotum iuxta morem, atque conſtrictum, fratribus circumquaque pſallentibus in feretro iacuit. Cumque tranſactis iam Miſſarum ex maiori parte ſolemniis, *Agnus Dei*, iuxta regulam diceretur, ecce repente, qui mortuus iacebat in medio, anima redeunte, ſurrexit. Stupefacti ſunt fratres, & noua nimis admiratione perterriti: nimirum quem funeris officium perſoluentes exulerant, nunc vitalem ſpiritum recepiſſe videbant. At cum propius acceſſiſſent, verbaque ex ore illius audire auidius inhiarent: Ah ſcelus! ille maledicta, & contumelias in Deum cœpit effundere, benedictum Saluatoris nomen impiè blaſphemare, viuificæ Crucis ſignum, vt oſcularetur, oblatum, ſacrilego ore conſpuere; intemeratam quoque Dei Genitricem ignominioſis non timebat opprobriis lacerare. Vt quid, inquiens, pro me pſallitis, vel ſacrificiorum hoſtias offerre tentatis? Ego enim in ipſa flammantis tartari profunda deſcendi, ibique me meus magiſter, & dominus Lucifer irreuocabiliter deputauit; coronam planè ſuam æream inextinguibili ſemper ardore candentem, mihi in capite poſuit: eiuſdem quoque metalli chlamyde me, qua induebatur ipſe, veſtiuit. Erat autem chlamys tam longa, vt talo tenus flueret; tam feruenter ignita, vt liquefacta guttas emittere vi-

A deretur. Cumque fratres eum, vt pœnitentiam ageret, atque, vt occulta ſua in medium proferret, vnanimiter hortarentur; ille anathematizabat, & blaſphemabat: & non ſolùm pœnitentiæ remedium, ſed & omnia redemptionis noſtræ myſteria ore rabido, atque ſacrilego condemnabat. Monachi verò ad ſemper victricia orationis arma pio ſtudio recurrentes, cœperunt, abiectis indumentis, corpora ſua ſcopis allidere, pugnis pectora tundere, Pſalmodiæ, atque omnium, quibus valebant, precum generibus inſudare. Cunctis itaque fratribus in luctuoſis orationibus, & ieiunio conſtitutis, ac ſub diuinæ pietatis expectatione ſuſpenſis, tandem ſupernæ virtutis

Orationis potentia, & efficacia.

B ſplendor emicuit. Ecce enim deſperatus ille, & voragine maris hiantis abſorptus, ad ſuperficiem rediit: Dei quippe Saluatoris omnipotentiam laudat, nequiſſimis ſatanæ ludificationibus abrenuntiat, Crucem adorat, pœnitentiam flagitat. Confeſſus eſt autem; quia poſt renuntiationem ſæculi, in fornicationem cecidit, quam tamen eotenus nulli penitus per confeſſionis indicium patefecit. Laudans igitur, & benedicens Deum vſque in diem alterum vixit, ſicque Creatori ſuo mirabiliter teſtitutus, in ſancta de hoc ſæculo confeſſione migrauit. Sic ſic nimirum fraternæ orationis fructus effloruit, quæ videlicet oratio ex ipſis gehennæ viſceribus prædam

C rapuit, & de flammarum ſtipula in ſtructura ſupernæ Hieruſalem lapidem viuum poſuit. Hæc mihi Humbertus Archiepiſcopus retulit, cuius nimirum verbis velut Apoſtolica videntur veritate fundata.

Humberti Archiep. Card. auctoritas.

CAPVT V.

Quòd Epiſcopatus ſit arduum munus.

SI ergo ille, qui in monachatu ceciderat, quique de ſola ſua anima rationem debebat, tam terribili meruit ſententia condemnari, qua mente ſecurus eſt quilibet mei ſimilis indignus Epiſcopus, qui nimirum tot eſt anima-

D rum reus, quot per eius negligentiam, ſeu praua exempla depereunt? Cum conſtet fuiſſe nonnullos pro leui etiam quolibet impedimento, Epiſcopali regimine ſponte nudatos, ex quibus hic vnum ſufficiat inſeri, quem profectò in ea, quam Caſſiodorus de Græco in Latinum transfert, hiſtoria promptum eſt reperire, cuius hic hiſtoriæ nuda dumtaxat verba conſcribimus, vt dubietatis ſcrupulum ambigentibus auferamus.

Siluanus, inquit, Rhetor, fuit prius Troili Sophiſtæ diſcipulus, & ad perfectum Chriſtianus, vitamque monachicam diligens. Is enim Doctoris pallio vti deſpexit. Quem poſt hæc Atti-

14. De Siluano Philippopolenſi Epiſcopo.

E cus Epiſcopus comprehendens, Epiſcopum Philippopoleos ordinauit. At ille tribus annis in Thracia degens, nec frigora ferre valens, cum haberet corpus valdè debile, atque ſubtile, rogauit Atticum, vt eum in locum alium conſtitueret, dicens: Non ob aliam cauſam, niſi propter frigus ea ſe loca vitare. Cumque alter pro eo fuiſſet ordinatus, manſit Siluanus Conſtantinopoli, vitam monachicam perfectè cuſtodiens; tantùmque ſine vlla fuit arrogantia, vt plerumque in tanta multitudine ciuitatis cum ſoleis deſpectus procederet. Quodam vero tempore prætereunte, Troianæ Præſul Eccleſiæ moritur, Troianique venerunt petentes Epiſcoparum. Cumque co-

gitaret Atticus, quem ordinare deberet, ſubitò contigit ad eum ſalutandum venire Siluanum. At ille videns eum, mox cogitare ceſſauit. Tunc ad Siluanum, Non habes, inquit, vlterius occaſionem, pro qua Eccleſiaſticas curas poſſis effugere. Troia namque non habet frigus, ſed ecce apparaturus eſt tuo corpori opportunus à Deo locus: præpara ergo temetipſum, & ad Troiam continuò proficiſcere. Migrat ergo Siluanus.

Verum ſi quis hunc fortaſſe temeritatis accuſet, eumque pro ſolo frigore commiſſum regimen contempſiſſe, atque pro corporis commoditate ad aliud demigraſſe condemnet, audiat poſt hæc insigne per eum claruiſſe miraculum, & ſic ſaltem liuido reprehenſionis morſu lacerare deſinat iuſtum. Sic enim ſubiungit hiſtoria: Quo facto, miraculum, quod inter manus eius acceſſerit enarrabo. Nauis maxima, quæ grandes columnas deuexit, nuper in littore Troiano fabricabatur; cumque eam ad mare ducere voluiſſent, multis funibus, atque populo trahente, nullatenus mouebatur. Quod dum plurimis diebus ageretur, ſuſpicati ſunt nauem à dæmonio retineri. Tunc ad Siluanum venientes Epiſcopum, rogauerunt eum, vt in eo loco daret orationem, credentes hoc modo * trahi nauem. At ille humili ſermone dicebat ſe eſſe peccatorem, aſſerens hoc opus alicuius eſſe iuſti, non ſuum. Quem dum rogaſſent, venit ad littus, factaque oratione, tetigit vnum funem, iubens, vt inſiſterent operi cum labore. Tunc illis breuiter impellentibus, curſim nauis ad mare proceſſit. Hoc miraculum reuerentiam illius viri cunctos fecit habere prouinciales. Enimvero ſi Epiſcopatum dimittendo, atque ad alium commigrando Siluanus iſte peccaſſet, non in oſtenſa ſigni virtute mirabilis, ſed reatu potius miſerabilis videretur. Virtus ergo miraculi teſtimonium perhibuit ſanctitati. Porrò autem, ſi Epiſcopatum, vt dicitur, nulla licet ratione dimittere, quid eſt, quòd tot ſancti Pontifices, per Hiſtoriarum paſſim quæque volumina reperiuntur de ſuis ſe Eccleſiis ad alias tranſtuliſſe, cum profectò ſuas antè relinquerent, quàm ad reliquas tranſmigrarent? Quorum plerique cum commiſſum regimen ſpernerent, ad aliud ſe tranſituros adhuc funditus ignorabant.

* Deeſt ibi *poſſe*, vel aliquid eiuſmodi.

Et certè ipſa ratio docet, minus eſſe cum ſimpliciter ab Epiſcopatu deſiſtitur, quàm cum ex vno ad alium tranſmigratur. Non igitur ab eo me cohibebit moderna verſutia, ad quod venerabilium Patrum cohortantur exempla. Enimuerò, ſi beatus ille Siluanus propter ſolum corporis frigus Epiſcopatum ſine reprehenſione, deſeruit, cur ergo, ſpreto paſtorali regimine, tranſgreſſionis arguar, qui quotidie curarum ſæcularium negotiis irretitus, à diuini amoris feruore repeſco, & lethiferum torpentis animæ frigus incurro? Dicente Scriptura: *Sicut frigidam facit ciſterna aquam, ſic frigidam facit malitia animam.* Memini enim ſæpè me ita diuini amoris igne ſucceuſum, vt optarem protinus clauſtra carnis effringere, & quaſi de cœno ſolutus, & carceralibus tenebris, ad æternitatis lumen medullitus anhelare. Erat enim mihi tunc, ſicut per Prophetam Dominus pollicetur, cor carneum, ſiue vt mihi videbatur, cereum. Quod nimirum deſiderij cæleſtis afflatum flamma liqueſceret, & vberibus lacrymis flebilia frequenter ora rigaret. Horrebam audire, quanto magis ore proferre, quidquid non prouocabat

Hier. 6. Damiani deuotio, & contritio ante Epiſcopatum. *Ezech. 11.*

A ad Chriſtum; omneſque nugas ſiue nænias verborum ſæcularium velut rictus canum, ſiue morſus ſerpentium deputabam. Sæpe cernebam præſentiſſimo mentis intuitu Chriſtum clauis affixum, in Cruce pendentem, auiduſque ſuſpiciebam ſtillantem ſuppoſito ore cruorem. Porrò ſi nitar apicibus tradere, quidquid mihi contemplari dabatur, vel de ſacratiſſima noſtri Redemptoris humanitate, vel de illa cæleſtis gloriæ inenarrabili ſpecie, antè dies elabitur, quàm rei ſeries digeratur. Nunc autem durus, & ſaxeus, dum negotiis iugiter exterioribus atteror, in compunctionis intimæ lacrymas non reſoluor. Enimuero ſæpe manum meo
B pectori ſuperpono, & animarum medico quaſi purulentum vulnus oſtendo; clamitans, & intima ſupplicatione vociferans: Qui cauernas, inquam, tartareas diuinitatis tuæ radiis illuſtraſti, cordis huius tenebras dimoue, ac veritatis tuæ luce ſerenus infulge. Sed clamanti ſecus viam cæco Ieſus aliquando ſtat, lumenque reformat; aliquando pertranſit, tamquam deſidiosè clamantem non audiat; ſicque miſer cæcus in ſua nihilominus cæcitate perducat. Ego, ego, proh dolor! tanquam alter Samſon ſeptiformis Spiritus ſancti dona, quaſi ſeptem crines, amiſiſſe me defleo; & effoſſis oculis non frontis, ſed cordis, curarum ſæcularium
C molam voluo. Ego ille Sedechias, cui Rex Babylonius prius filios interficiens, bonorum operum fructus abſtulit: poſtmodum oculos eruit, dum contemplationis intimæ luce priuauit. Si igitur ſanctus ille vir, Siluanus ſcilicet, propter ſolam corporis incommoditatem non cunctatus eſt dimittere Thraciam; cur ego non deſeram pro cauendis tot animæ vulneribus Romam? Quamquam & ipſi corpori meo non ſit prorſus innoxia, vtpote ferax febrium nec vagarum. Vnde & Tetraſtichon hoc olim protuliſſe me memini.

Matth. 10. Luc. 18.

Iudic. 16. 4. Reg. 25. Hier. 39.

VERSVS DE ROMA.

D *Roma vorax hominum, domat ardua colla virorum.*
Roma ferax febrium, necis, eſt vberrima frugum.
Romanæ febres ſtabili ſunt iure fideles.
Quem ſemel inuadunt, vix à viuente recedunt.

Animæ igitur, ſimul & corporis aduerſitate deterritus, reuertatur fugitiuus ad dominum ſuum ſpretis porcis, & ſiliquis, ad patris oſculum filius redeat; ad vires Samſon priſtinas, capillis renaſcentibus, incaleſcat; quatenus ſtolam primam, quam amiſerat, induat: & victores ſuos reparatis viribus ſternat.

Luc. 15. Iudic. 16.

CAPVT IV.

E *De Simoniaco Epiſcopo, qui non poterat nominare Spiritum ſanctum.*

INterea illud etiam, quod Hildeprando Romanæ Eccleſiæ Archidiacono referente, didicimus, his inſerere operæpretium iudicamus. Nam cum adhuc Subdiaconatus dumtaxat fungeretur officio, à Victore Papa Apocriſarius ad Gallias deſtinatus, Synodum congregauit, in qua videlicet ſex Epiſcopos diuerſis criminibus inuolutos, ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate depoſuit; inter quos quidam erat Epiſcopus, qui quoniam per ſimoniacam hæreſim ad Epiſco-

Epiſcopus miraculo arguitur ſimoniacus.

patus culmen irrepſerat, Spiritum ſanctum verbis exprimere, quibuſcumque tentaret nitibus, non valebat. Et quidem Patrem, & Filium expedite ſatis, ac facilè proferebat; ad Spiritum verò ſanctum cum perueniſſet, mox lingua balbutiens tandem rigida remanebat. Meritò ſiquidem Spiritum ſanctum dum emit amiſit, vt qui excluſus erat ab anima, procul eſſet etiam conſequenter à lingua. Hac igitur difficultate conuictus, Epiſcopale decarcerauit officium. Sed abſit, vt hunc Sanctorum virorum catalogo dignum iudicem, qui pro Chriſti amore pontificales inſulas dimiſerunt.

De Comite, qui damnatus eſt propter poſſeſſionem Eccleſiæ, quã tenebat.

Nota, quod potentes raro ſunt bonæ opinionis & innocentis vitæ.

Porrò autem, quia prudentiſſimi illius viri ſemel incidit mentio, aliud etiam inſigne quod retulit, etiam ſi non magnoperè ad propoſitum thema pertineat, non ſilebo. Nam dum de prædiis Eccleſiarum iniuſtè poſſeſſis, sub præſentiæ veſtræ conſpectu, venerande Papa, in Aretina concionaretur Eccleſia, intulit congruenter exemplum: In Teutonicis, inquit, partibus Comes quidam diues, ac præpotens, ſed quod in illo hominum ordine prodigium eſt reperiri, bonæ opinionis, & innocentis vitæ, prout humanum erat de eius æſtimatione iudicium, ante decennium ferè defunctus eſt. Poſt cuius obitum quidam religioſus vir per ſpiritum ad inferna deſcendit, præfatumque Comitem in ſupremo gradu cuiuſdam ſcalæ poſitum vidit. Aiebat namque, quia ſcala illa inter ſtridentes, & crepitantis vltrices incendij flammas videbatur erecta, atque ad ſuſcipiendos omnes, C qui ex eadem Comitum genealogia deſcenderent, conſtituta. Erat autem tetrum chaos, & immane barathrum infinitè patens, atque in profunda dimerſum, vnde ſcala producta ſurgebat.

Comites poſſeſſores rerum Eccleſiæ damnati ad inferna.

Hoc igitur ordine ſuccedentium ſibimet ſeries texebatur, vt cùm quis eorum nouus accederet, primum interim ſcalæ gradum teneret. Is autem, qui illic repertus erat, aliique omnes ad proximorum ſibi graduum ima deſcenderent. Cumque alij atque alij ex eodem genere homines poſt carnis obitum ad præfatam ſcalam per temporum interualla confluerent, alij protinus cedentes ineuitabili neceſſitate iudicij ad inferiora migrabant. Planè dum vir, qui hæc contemplabatur, D cauſam huius horrendæ damnationis inquireret, & præſertim cur ille Comes ſui temporis puniretur, qui tam iuſtè, tam decenter, tam honeſtè vixiſſet, audiuit: Quia propter quandam prædij poſſeſſionem Metenſis Eccleſiæ, quam beato Stephano proauus eius abſtulerat, cui videlicet iſte iam decimus in hæreditate ſucceſſit, omnes iſti non diuerſo ſupplicio deputati ſunt; & ſicut eos ad peccandum non diſpar auaritiæ culpa coniunxit, ita nihilominus ad perferendas atrocis pœnas incendij commune ſupplicium copulauit.

Contra bonorum Eccleſiaſticorum iniuſtos poſſeſſores.

Hoc Eccleſiaſtici iuris iniuſti poſſeſſores aduertant, & ſubtiliter caueant, ne dum ſe reditibus ſatiant alienis, E edaces poſtmodum flammas depaſcant medullis ſuis. Quia igitur nos non tam diſtrictæ ſcribentium regulæ, quàm ædificationi fraternæ cupimus deſeruire, rem velut ab intentione propoſiti operis extraneam appoſuimus; vt quodammodo fluctiuagum quid, ne obliuio funditus raperet, ſtyli funiculo ſtringeremus. Nam cùm quis piſcaturus egreditur, ſi caſus attulerit, feram repente, vel volucrem capit, etiam ſi nil de venatione, vel aucupio propoſuerit. Præterea, vt noſtris aſſertionibus etiam A Euangelica non deſit auctoritas, Saluator noſter cùm domum Principis Synagogæ, filiam eius reſuſcitaturus aggreditur, mulieri fluxum ſanguinis patienti, velut abſque ea, quam cœperat, intentione medetur. Quid igitur mirum, ſi ſcribentes aliquando, quod cœptum eſt, intermittimus, nec omittimus; illud videlicet inſerentes, quod nihilominus ad ædificationem pertinere, ſentimus? Quanquam & hoc à noſtro propoſito non abhorreat, quia ſi ille propter vnam Eccleſiæ poſſeſſiunculam periit; quid de illo ſentiendum eſt, qui ſub nomine Epiſcopi totam Eccleſiam, cum indignè præſideat, non dimittit? Iam itaque poſt diuerticulum, ad propoſitum reuertamur. *Matth. 9.*

15. De Mileſio Epiſc. & mart.

Quid etiam de beato Mileſio martyre in Tripartita referatur hiſtoria, non ſilebo; quod nimirum, B vt vberiorem legentibus præbeam fidem, eoſdem apices ſtyli currentis apponam. Tunc etiam, ait, Epiſcopus, Mileſius nomine, martyrio coronatus eſt. Qui primùm quidem militabat apud Perſas, poſtea vero relicta militia, conuerſationem zelatus eſt Apoſtolicam. Dicitur enim, quia dum in ciuitate Perſica Epiſcopus fuerit ordinatus, multa ſæpè ſit paſſus, & plagatus, atque tractus, ſed virili mente cuncta ſuſtinuit. Cumque nulli potuiſſet illic ſuadere, vt Chriſtianus fieret, grauiter ferens, maledixit ciuitati, & exinde diſceſſit. Poſt paucum verò tempus primaribus eiuſdem loci in Regem peccantibus, ſuperueniens exercitus cum trecentis elephantis ciuitatem ſubC uertit, & velut deſolatam regionem arantes ſeminibus tradiderunt. Mileſius autem Epiſcopus ſolummodo peram circumferens, quæ ſacrum codicem Euangeliorum habebat, perrexit orationem facturus ad Hieroſolymam, & inde Ægyptum, vt videret Monachos ibidem conuerſantes. Qualis igitur iſte Sanctus, & miraculorum fuerit operator, Syri ſunt teſtes, qui eius actus, vitamque ſcripſerunt. Ecce hic, qui commiſſi regiminis iura poſtpoſuit, non modo nullum reatus crimen incurrit, vltrò etiam, vt miraculorum virtutes operaretur obtinuit.

CAPVT VII.

De Arnulpho Metenſi Epiſcopo.

SAne dum hiſtoriarum latitudinem tamquam cœli faciem curioſo perluſtramus intuitu, beatus Arnulphus, Eccleſiæ videlicet Metenſis Epiſcopus; velut aureum nobis ſidus occurrit, qui & ignorantiæ noſtræ tenebras per exempli ſui radios abigit, & noſtris allegationibus inexpugnabiliter robur attribuit, atque omnem ſuper hoc capitulo nodum dubietatis abſoluit. Hic profectò, ſicut veridica fratrum relatione didicimus, qui deſcriptam eius ſe lectitaſſe teſtanE tur hiſtoriam, in Lotharico regno non procul à Flandria, Ducatus gerebat officium. Hic prætereà Pipini pater, & Caroli magni Regum auus fuit. Cumque diuini Spiritus ardore ſuccenſus, vxoris affectus, filiorumque poſtponeret, ac mundanæ gloriæ pompas glorifica Chriſti paupertate mutaret, ad eremum properans, contigit vt per fluuium, qui Moſella dicitur, tranſitum viator haberet. Sed cum iam medium ferè ſuperiecti pontis attingeret, vbi torrentis alueus profundior decurrebat, illic annulum ſuum ſub hac fœderis conditione proiecit. Cum ego, in-

S. Arnulphus Pipini pater, & Caroli magni auus.

quit, annulum hunc recepero de ſpumoſis fluctibus erutum, tunc me proculdubio confidam omnium peccatorum meorum nexibus abſolutum; moxque eremum petiit, vbi non paruo tempore ſibi, ac mundo mortuus vixit. Interea, defuncto, qui tunc fuerat, Eccleſiæ Metenſis Antiſtite, beatum Arnulphum ad paſtoralis iura regiminis diſpenſatio diuina prouexit; dumque eſu carnium, prout in eremo deſueuerat, in Eccleſia nihilominus abſtineret, piſcis aliquando ſibi elatus eſt in exenium, quem coquus exenterans, in ilibus eius annulum reperit, cumque mox domino ſuo lætabundus offerre curauit. Quem beatus Epiſcopus vt aſpexit, illicò recognouit: & non tam vibrantis metalli miratus eſt venam, quàm quia propitiatione diuina reatus ſui conſecutus eſt veniam; quodque vim admirationis exaggerat, bidui iter eſt à ponte vnde proiectus eſt annulus, vſque ad locum, vbi piſcis venerabili fuit Epiſcopo præſentatus. Tunc vir Dei quo à peccatis eſt abſolutus, hinc magis eſt ſub diuino terrore conſtrictus: & eò ſe arbitratus amplius debitorem, quò circa ſe videt maiorem ſupernæ elementiæ bonitatem. Eligens igitur ſibimet ſucceſſorem, rurſus eremum petiit, ibique paſtorali cura depoſita, vſque ad fœlicem obitum vixit. Inſignis itaque vir, quod fecit, nos vtique, vt faceremus, edocuit.

16 De Farnulpho Ciſternenſi Epiſcopo.

Præterea via adhuc quindecim emenſi ſunt dies ex quo vidi Faruulphum venerabilem virum ſponte ſua Eccleſiaſtici regiminis adminiſtratione nudatum. In Ciſterna ſiquidem Apulæ ciuitate cathedram obtinuerat, quam reliquit: ac duobus ferreis circulis non parui ponderis pectus, ventremque conſtrinxit, quibus affligi ferè iam à ſeptennio non ceſſauit. Vino vel numquam, vel rarò vtitur, crebris quoque ieiuniis maceratur. Hic tantus vir ad abrenuntiationem Epiſcopatus non me minus exhortatus eſt verbo, quàm prouocabat exemplo.

17. De Hildulpho Treuerenſi Archiepiſcopo.

Porrò autem Hildulphus Treuerenſis Archiepiſcopus, quantæ ſanctitatis, quamque mirificæ vitæ vir fuerit, ſpatioſus Occidens non ignorat. Qui nimirum, vt geſtorum illius teſtatur hiſtoria, Iacob Leuchæ vrbis, quæ nunc Tullus vocatur, obſecrauit Epiſcopum, vt ſibi congruum ad habitandum prouideret ſolitudinis locum. Priùs itaque ſibi ſucceſſorem elegit, deinde Monaſterium conſtruens, per monaſticæ diſciplinæ lineam diſtrictus inceſſit. Vbi nimirum tot per eum facta miracula luce clarius perhibent, quia vir Domini Epiſcopatum dimittens, non modo reatus maculam non incurrit, verumetiam Deo ſuauitatis ſacrificium obtulit.

18 De Deodato æque Treuerenſi Archiepiſcopo.

Quid referam Deodatum ſummæ ſanctitatis virum, eiuſdem ſcilicet Eccleſiæ Treuerenſis Epiſcopum? Quia, ſicut authentica tradit hiſtoria, à Girbaldo eiuſdem Leuchæ ſanctiſſimo Præſule in ſaltu Voſagi locum obtinuit, in quo renuntians ſæculo, laudabiliter conuerſatus, Monaſteria ſtatuit, atque poſt diutinam in Chriſti agone militiam, vitæ ſenatum laureatus intrauit.

19 De Gondeberto Senonum Archiepiſcopo.

Quid Gondebertum, præclariſſimum videlicet Archiepiſcopum Senonum? Hic planè cæleſti deſiderio æſtuans, commiſſam dimiſit Eccleſiam, & in loco, qui Grandiaulum dicitur, cœnobium Senonenſe conſtruxit, quod ſcilicet ex relictæ Eccleſiæ vocabulo denominauit. Decreueram quidem vicenarium non excedere numerum, ſed quod præ oculis eſt, latere non patior.

20. De Lamberto Florentino Epiſcopo.

Poſtremò igitur, vt, omiſſis cæteris, ad domeſticum recurramus exemplum. Lambertus venerandæ memoriæ, qui ante vos Florentinæ Præſul Eccleſiæ tertius præfuit, ſpreto Pontificatus officio, monaſticæ diſciplinæ ſubiecit. Cuius nimirum quàm ſplendida fama ora hominum compleat, quàm ſuauis odor opinionis mentium nares aſpergat, veſtræ quoque Beatitudinis ſublimitas non ignorat.

21. De Nono Epiſcopo & mart.

Beatus quoque Nonus Martyr, qui & Hippolytus, memoriæ noſtræ non prætereundus occurrit. Qui nimirum poſtquam triginta millia Saracenorum ad Chriſti fidem efficaciſſima prædicatione conuertit, poſtquam beatam quoque Pelagiam de lupanaribus ad Eccleſiæ pudicitiam prouocauit, poſtquam denique nonnullos ſanctarum expoſitionum libros luculenter explicuit, tandem Epiſcopatum deſeruit: de Antiochenis partibus, vnde erat oriundus, abſceſſit, Romanos fines appetiit. Cumque beata Aurea apud Oſtiam ciuitatem ſaxo ceruicibus alligato, in marinis fluctibus martyrium conſummaſſet, B. Nonus ſanctum cadauer piâ deuotione collegit, & cum omni diligentia tumulauit. Quem mox idem perſecutor, qui dicebatur Vlpius, iuxta Tyberis alueum in foueam aquis plenam mergi præcepit, cuius poſtmodum corpus, conſummato triumphali martyrio, in ciuitate, quæ Portus dicitur, Chriſtiana deuotio ſepeliuit. Illicò audita eſt vox velut infantium, per vnam ferè horam clamantium, Deo gratias. Qui ergo talem vitæ meruit clauſulam, liquidò patuit, quia Epiſcopatum deſerens, coram Deo non incurrit offenſam.

S. Aurea virgo & mart.

22. De Pennenſi Epiſcopo.

Noſtris quoque temporibus Pennenſis Epiſcopus pontificalem cathedram ſponte deſeruit, ſeſeque illi, qui ſibi ſucceſſit, ſincera admodum deuotione ſubſtrauit. Nam & ipſe mihi ſucceſſor eius retulit, tanta illum ſibimet obedientia, & humilitate ſubiectum, ac ſi ſe numquam meminerit ſuper aliquos obtinuiſſe primatum.

23. De Calenſi Epiſcopo.

Noſtra nihilominus ætate Liutulphus Calenſis Epiſcopus Epiſcopali ſe dignitate deiecit, ſucceſſori, qui nunc ſupereſt, Eccleſiam tradidit: ſicque ſibi, ſi tamen non defuit, animus, liberam facultatem ad agendam pœnitentiam procurauit. Fœlix ſcilicet ille, qui ſic conditionem vitæ ſuæ in hac mortalitate diſponit, vt ei liceat pœnitendo plangere quod deliquit. Fœlix, inquam, qui procul à ſe prouidus abiicit, quidquid illud eſt, quod in viam ſibi veritatis obſiſtit. Quidquid enim in hac vita commiſimus, aut hîc iuxta peccati menſuram per flagella corrigitur, aut futuris proculdubio ſuppliciis reſeruatur.

CAPVT VIII.

De conuerſo, qui à SS. Andrea, & Gregorio verberatus eſt.

QVOCIRCA non abs re eſt, ſi quod fida fratrum relatione cognouimus, hîc etiam breuiter inſeramus. In Monaſterio namque, quod Cliuus Scauri dicitur, quodque beatus Gregorius infra Romanæ Vrbis mœnia condidit, puer quidam à parentibus, vt Deo deinceps militaret, oblatus eſt. Qui poſtmodum cum iam adoleſceret, de Monaſterio egreſſus

ad ſæculum rediit, vxoremque ſibi nuptiali fœdere copulauit: deinde cum iam ad iuuenilem peruenisset ætatem, diuina ſententia repente eſt percuſſus in gutture, cœpitque ingraueſcente languoris moleſtia morti propinquare: tandem malè fugitiuus, vt ad Monaſterium reportaretur, expetit: ibique pœnitudinem de ſuis prauitatibus, habitumque monachatus accepit. Cumque vxor eius cum nonnullis aliis lecto iacentis aſſiſterent, cœpit ille grauiter gemere, vlulatus emittere; & tamquam phreneſim pateretur, inordinata vociferatione garrire. Percunctantibus autem eis, cur non ille quieſceret: Nonne, inquit, cernitis beatum Andream Apoſtolum, ſanctumque Gregorium acerrimis me ſuis verberibus vnanimiter flagellantes? Vlulans itaque rurſus, ac flebiles voces emittens, paululum reſpirabat, atque dicebat: Modò me verberauerunt, propterea quia Monaſterium dimiſi, vxoremque ſuſcepi. Iterumque poſt fletus, atque rugitus ad momentum quieſcens, aiebat: Modò me caſtigauerunt, quia pauperibus mendicantibus, maximéque Scotigenis, non modò nihil dedi, ſed eos etiam, quod flagitioſum eſt, frequenter triſi. Rurſus ingeminans, ſtridores & gemitus aſſerebat, quoniam ſex nummos à quadam vidua paupercula mutuos accepi, & reddere nolui; quot pedum paſſibus illa laborauit, dum eos ad me veniendo requireret; tot ego nunc ictus de Sanctorum manibus pertuli, dum me pariter verberarent. Vt ſciatis autem, quia non mentior, perendie hora ſexta de hoc ſæculo migraturus ſum.

Erat porro tunc ſexta feria; nocte verò, qua Dominicus illuceſcebat dies, qui dicitur Ramis palmarum, de lecto, cunctis mirantibus, non ſegnis exiliens, ſcapulare, atque cilicium quæ iuxta ſe erant, repentè corripuit, moxque Eccleſiam beati Andreæ attonitus, ac feſtinus intrauit: vbi ſtrato compoſitus, his, qui aderant, fratribus ait: Ecce ſanctorum verberibus flagellatus, ita de corpore purificatus egredior, ſicut ex fonte baptiſmatis mundus exiui. In et Miſſarum igitur ſacroſancta ſolemnia, Dominica vix paſſione perfecta, hora qua prædixerat, Deo ſpiritum reddidit. Nudato autem ad lauandum ex more cadauere, ſic vibices, ac ſtigmata in eius membris vndique videbantur, ac ſi corpus eius materialibus fuiſſet virgis alliſum.

Sed quid mirum, ſi ſancti Dei, qui iudicaturi ſunt mundum, in homine, qui rationis erat capax, inſecuti ſunt culpam, quandoquidem & de bruto animali, vt ibidem didicimus, expetiere vindictam? Nam in eodem Monaſterio crypta eſt, quæ B. Gregorij dicitur, vbi videlicet & fons eius perſpicuus, ac frigidis redundat aquis, vnde bibebat, & lapideum cubile adhuc cernitur, vbi æſtiuo tempore quieſcebat. Quam aliquando cryptam prægnans canicula caſu ingreſſa eſt, ſiue vt æſtuans biberet, ſiue potius vt eo loci parturiret. Sed needum ad aquas vſque pertingens, mox vt præfato lectulo propinquauit, moriens corruit. Quanta ergo formidine penſanda ſunt homini diuina iudicia, quando & in animalia ratione carentia tam terribilem Deus exerit diſciplinam? Si enim ne ſimplicem quidem aquam huius ſancti loci noluit omnipotens Deus vt inſons canicula tangeret, qua putamus moleſtia toleret, cùm peruerſus quilibet ad percipiendum corpus eius, & ſanguinem ſacris altaribus appropinquat? Sed cùm prauus quiſque Deum reprobis ſuis actibus exacerbat, & ſtimulat, non illi protinus irrogat patientia diuina vindictam, quem tamen perpetuam reſeruat ad pœnam.

De canicula ante lectum beati Gregorii perempta.

CAPVT IX.

De Pandulphio, & Ioanne Principibus in inferno damnatis.

POrro dum ſtyli huius exaro dictator articulum, ecce Deſiderius religioſus Caſinenſis monaſterij Abbas accedit. Qui nimirum, ſicut beato Danieli cognatione iungitur nominis, ſic eum ab illo non ſeparat aſſertio veritatis. Hic itaque mihi aliquid narrat, quod ipſa ratio perſuadet, vt ſcribam. Seruus, inquit, Dei Neapolitanæ regionis in prærupta rupe, iuxta viam publicam ſolitarius habitat. Qui nimirum dum nocturno tempore pſalleret, & feneſtram cellulæ horarum explorator aperiret, ecce videt multos nigros homines tamquam Æthiopes iter carpere, & longo tractu onuſtos fœno ſagmarios comminare. Cúmque eos curioſus inquireret, qui eſſent, cuiuſve rei gratia hæc iumentorum pabula deuectarent: Maligni, inquiunt, ſpiritus ſumus, & paramus non pabula pecoribus alendis, ſed fomenta potius ignium hominibus comburendis. Præſtolamur enim in proximo principem Capuæ Pandulphum, qui iam decumbit; & Ioannem Magiſtrum militum Neapolitanæ ciuitatis, qui adhuc incolumis viuit. Illicò vir Dei præfatum Ioannem impiger adiit, quæ viderat, quæque audierat, fideliter cuncta narrauit. Per idem tempus Imperat. Otto ſecundus, aduerſus Saracenos præliaturus, Calabriam feſtinabat. His igitur auditis, Ioannes ait: Modo nos neceſſe eſt Imperatori reuerenter occurrere, & cum eo ſimul de huius terræ ſtatu prouida conſideratione tractare. Porro poſt Imperatoris abſceſſum ſpondeo quoniam & ſæculum deſeram, & monachici ordinis habitum ſumam.

Daniel, vir deſideriorum.

Otto II, Imp.

Vt autem probaret, vtrum verum eſſet, quod ille narrabat, nuntium protinus ad mœnia Capuana direxit, qui veniens Pandulphum iam mortuum reperit. Ipſe quoque Magiſter militum Ioannes antequam illas partes Imperator attingeret, vix diebus quindecim ſuperuixit. Quo mortuo mons Veſuuius, vnde videlicet gehenna frequenter eructat, in flammas erupit; vt liquido probaretur, quia fœnum, quod à dæmonibus parabatur, nil aliud fuit, niſi ignis atrocis incendij, qui prauis, ac reprobis hominibus debebatur. Nam quandocumque in illis partibus reprobus diues moritur, ignis erumpere de prædicto monte videtur, tantaque ſulphureæ reſinæ congeries ex ipſo Veſuuio protinus fluit, vt torrentem faciat, atque decurrente impetu in mare deſcendat. Vbi ſcilicet corporaliter videri poteſt, quod in Apocalypſi Ioannis de reprobis dicitur: *Quia pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure, quod eſt mors ſecunda.*

Apoc. 19. 20.

Enimuero & Salernitanus Princeps illius videlicet Guaimarij æque Principiis, qui ante non plurimos annos pro multis violentiis, atque tyrannicis oppreſſionibus ſuorum gladijs interemptus eſt, anus, cum procul aſpexiſſet quadam die de prædicto monte Veſuuio piceas,

Salernitani Principis miſerandus exitus.

A atque ſulphureas repente flammas erumpere, protinus ait: Proculdubiò ſceleratus aliquis diues in proximo moriturus eſt, atque ad inferos deſcenſurus. Sed, ô cæca mens reprobi hominis, immò terribile ſuper nos iudicium Conditoris! ſuperueniente ſiquidem proxima nocte, dum ſecurus cum meretrice concumberet, expirauit. Quem illa, vt poſtmodum referebat quid contigiſſet, ignorans, diutius pertulit, & vix tandem à ſe non hominem, ſed cadauer exanime proſtituta, deiecit.

CAPVT X.

De Presbytero, qui in Veſuuio monte periit.

B QVidam præterea in Neapolitanis partibus Presbyter volens certius, quod non licebat, addiſcere, illuc, vbi gehennale barathrum feruentius eructabat, præſumptoria decreuit audacia propinquare. Miſſarum igitur ſolemnia celebrauit, ſicque infulatus, velut armatus, iter arripuit: ſed dum vltrà quàm ſolebant homines, temerarius acceſſit, redire non valens poſtmodum non apparuit.

Alius quoque Presbyter matrem ſuam Beneuenti reliquerat ægrotantem, cumque per Neapolitanos fines Domino ſuo comitatum præberet, exundantibus flammis intendens, clamorem lugentis C audiuit, quem ſuæ matris eſſe proculdubio recognouit. Notauit horam, & tunc euidentiſſimè comperit matrem fuiſſe defunctam.

De alio Presbyt. qui in eiuſdem montis flãmas matris vocem lugentis recognouit.

Vt igitur ad ſuperiora redeamus, ſufficiat iam bis duodenos ſanctos enumeraſſe Pontifices, qui diuini amoris igne feruentes ab Eccleſiaſtica decreuerunt adminiſtratione deſiſtere, vt terrenis actibus expediti, Deo poſſent arctiùs, atque familiariùs inhærere. Hi nimirum venerandi Præſules, tamquam reuera viginti quatuor Seniores, procidunt ante Sedentem in throno, & adorant viuentem in ſæcula ſæculorum, mittentes coronas ſuas ante thronum Domini. Coronas nempe ſuas ante Domini thronum mittunt, dum ornamenta propriæ dignitatis D pro eius amore deponunt. Ad eorum quoque ſimilitudinem phialas aureas habent plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes Sanctorum: quia, vt puriores Deo valeant orationes in odorem ſuauitatis offerre, à cunctis ſe mundi huius ſtudent actibus ſegregare.

De vigintiquatuor ſenioribus. *Apoc.* 4.

Planè niſi longioris ſtyli faſtidium deuitarem, beatum quoque Athanaſium bis non inconuenienter apponerem. Qui videlicet ſub Arriano Rege Conſtantio Eccleſiam deſerens, ergaſtulo ſe cuiuſdam ſanctæ mulieris immerſit, ibique geminato triennio, præter cohabitatricem ſuam, cunctis ignotus mortalibus latuit. Poteram & beatiſſimum his connumerare Martinum; qui ius Epiſcopalis officij velut ex quadam parte deſeruit, dum tribus fe- E rè luſtris ante obitum ſuum, vt Deo familiarius viueret, à Conciliis ſe Synodalibus funditus abſentauit.

De S. Athanaſio Epiſc. Alexandr.

De S. Martino. Epiſc. Turonenſi.

Beatum quoque Gaudioſum non incongruè ſuperadderem, qui dum Abitunenſis Eccleſiæ, quæ videlicet Africanæ diœceſis eſt, cathedram obtineret, Vuandalis Africam deuaſtantibus, cum S. Quodvultdeo, ac cæteris Præſulibus fugit, & in Parthenope ciuitate Monaſterium condidit. Si ergo ille fugit, vt Vuandalorum euaderet gladios, quantò magis ego laqueos æternæ mortis effugere debeo?

De SS. Epiſcopo Gaudioſo, Quodvultdeo, & aliis.

Sergius etiam Metropolita Damaſci non inconuenienter his poſſet annecti, qui Eccleſiam ſuam

De S. Sergio Damaſceno Epiſcopo.

A pro Chriſti amore deſeruit, & Romam peregrinus aduenit: reperienſque beatorum Bonifacij & Alexij Baſilicam ſacerdotalibus penè officiis deſtitutam, Benedictum Romanæ Sedis Antiſtitem adiit; atque vt ſe Monaſterialem ibi permitteret regulam conſtituere, precibus impetrauit. Vbi nimirum longo poſt tempore religiosè degens vitam finiuit.

Beatus quoque Gregorius, ſicut in Regiſtri eius reperitur hiſtoria, tribus Epiſcopis primæ ſcilicet Iuſtinianæ, Ariminenſi, & tertio cuidam pro ſola capitis ægritudine, ſuas deſerendi Eccleſias, liberam facultatem dedit: eiſque reſeruato de relictis Eccleſiis neceſſario ſtipendio, ſucceſſores ſubſti- B tuere non negauit. Quod videlicet qui epiſtolas Anatolio Conſtantinopolitano Subdiacono, Mariniano Rauennati atque Ætherio, Epiſcopis miſſas legerit, dubitare non poterit.

CAPVT XI.

De tribus aliis Epiſcopis Eccleſias ſuas itidem deſerentibus.

ECce dum illis vigintiquatuor Epiſcopis, quos ſuperius enumerauimus, tres iſtos, qui auctore B. Gregorio, ſuas dimiſerunt Eccleſias, copulamus: beatos præterea Gaudioſum, atque Quodvultdeũ, C Sergiumque quoque Damaſcenum Metropolitam his omnibus ſuperaddimus, triginta proculdubio, qui pro diuino amore ſuis renuntiauerũt ſedibus, Epiſcopos inuenimus. Dicat mihi perſcrutator veterum, dicat hiſtoriarum, vel annalium quilibet indagator, tot ſanctis patribus paſtoralem cuſtodiam deſerentibus, quis vnquam Apoſtolicæ Sedis Pontifex obſtitit? Quis eorum quemlibet vel per legationis apices reprehendit, vel per ſynodalem ſententiam condemnauit? Dicat, inquam, vel cùm nullatenus poſſit inuenire quid afferat, procacem linguam ſuam dentibus mordeat, non me iniuſtis detractionibus rodat.

An non & minor Benedictus Papa, quem ſupra retulimus, Apoſtolici ſe culminis adminiſtratione D priuauit, ſucceſſoremque ſibi Gregorium, qui Gratianus dicebatur, in Romana Sede conſtituit? Super quibus præſente Henrico Imperatore, cum diſceptaret poſtmodum Synodale Concilium, quia vænalitas interuenerat, depoſitus eſt, qui ſuſcepit; non excommunicatus eſt, qui deſeruit.

Benedictus IX Papa Gregorius VI. Papa.

Porrò autem & B. Benedictum inſtar magni cuiuſdam Pontificis, poſſumus ad exemplum imitationis inducere, qui videlicet commiſſum non ambigitur regimen dimiſiſſe.

S. Benedict. Abbas.

Leo quoque Nonantulanus Abbas ad memoriam rediit, qui dum clericalem adhuc ſpeciem peteret, iamque deuotione peracta, ab Hieroſolymis remeaſſet, ſic vitam ſuam inſtituit, vt nil aliud præ- E ter vnum dumtaxat aſinum poſſideret. Cum hoc quotidie ſaltus, & paſcua circumquaque perluſtrans, materias * congerebat, quibus ad requiſita naturæ neceſſaria fratribus anitergia miniſtraret. Peracto itaque glorifico huiuſmodi opere manuum, pſalterioque cum ipſa ſimul exercitatione decurſo, protinus ad offerenda Deo ſacra myſteria non ſine multis lacrymis ſanctus Presbyter accedebat. Poſtmodum verò ad Monaſterij regimen violenter attractus, aiebat, (quod infelix frequenter & ipſe deploro) ieſum, inquiens, per pedes tenui, & nunc miſer & cæcus ſæculi molas voluo. Vixque peracto biennio, in manu Ottonis, qui tunc imperij ſceptra regebat, paſtoralem baculum reddidit:

B. Leo Abbas Nonantulanus.

dit: deinde apud ſanctum Bonifacium intra Romana mœnia perſeuerans, ex omni, quod ſibi vitæ huius reſiduum fuit, nil aliud, quàm æternæ vitæ ſibi ſtipendia procurauit. Ad cuius poſtmodum ſepulturam cæcus veniens, luci priſtinæ aſſeritur reſtitutus.

Miraculum ad eius ſepulchrum.

Verum ne copia deficiente Pontificum, ad exempla minus congrua conuolaſſe notemur Abbatum, vt non diuerſum nomen apponam, Leo Rauennas Archiepiſcopus mox, vt paralyſis eius ora conſtrinxit, cathedram ſpreuit, ſicque priuatus ferè quadriennio ſuperuixit. Cui videlicet Fredericus, tertio Othone fœliciter imperante, ſucceſſit: eique non inopes, quibus aleretur, poſſeſſiones Eccleſiæ delegauit.

Leo, & Fredericus Archiepiſc. Rauen.

Horum igitur, aliorumque Patrum auctoritate ſuffultus, Epiſcopatui, ſimul & Monaſteriis in ſanctis manibus veſtris irretractabiliter abrenuntio, omneque ius à me mouendæ in poſterum quæſtionis, ac repetitionis, abſcindo; & quia pro in- A numeris peccatis meis non ſum dignus in Eccleſiaſtica dignitate perſiſtere, det mihi diuina miſericordia per ſanctas orationes veſtras, venerabilis Pater, eo ipſo vitæ, quod reſtat, in luctu, & pœnitentia permanere. Confiteor enim, quia criminoſus, ſimul & vitioſus ad honorem hunc, & non ſine reprehenſione perueni, & in eo reprehenſibiliter vixi: ideoque mihi tutum viſum eſt, vt ipſe me potius ſponte deponerem, quàm ante tribunal tremendi Iudicis in conſpectu omnium Angelorum, & hominum, depoſitionis ſententiam ſub æterna damnatione ſubirem. Sed iam iſta ſufficiant: Omnipotens Deus, qui incomprehenſibili diſpenſationis ſuæ conſilio, & me ab obtinendi regiminis ambitione deiecit, & vos ad Eccleſiaſtici culminis ſumma prouexit, ſancto cordi veſtro, cuius eſt inhabitator, inſpiret talia mihi per ſacras litteras mandata dirigere, quæ meis votis, meiſque valeant deſideriis concordare.

Præmiſſæ orationis clauſula.

B Per nam. humilitas profunda.

Finalis oratio.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM VIGESIMVM.

Apologeticus ob dimiſſum Epiſcopatum.

ARGVMENTVM.

Excuſat ſe B. Petrus Dam. apud Pontificem, quod tenuitatis ſuæ ſibi conſcius, Epiſcopatu ſe abdicarit: ne quis autem illi hoc inconſtantiæ adſcriberet, (non enim licet ſemel ſuſceptum deponere regimen) breuiter reſpondet, & multorum Patrum exemplis, qui delato Epiſcopatu vti noluerunt, oſtendit magis tutum cepiſſe conſilium tanto onere ſe leuandi: rem præterea arduam, maximéque laborioſam aliis præeſſe, & Epiſcopatus fungi munere declarat.

Dilectiſſimis Apoſtolicæ Sedis Electo, & Virgæ Aſſur Hildeprando, Petrus Monachus ſeruitutem.

FERVNT, qui in rimandis rerum deſudauere naturis, hoc lyncibus naturaliter inſitum, quia cum poſt tergа reſpiciunt, protinus illum, quem præceſſerit, obliuiſcuntur. Continuo videlicet, & mens ſimul perdit, quæ oculus videre deſierit. Et cum hæc bellua tanto viſus acumine ferarum genus omne præcellat, vt & lapideos penetrare parietes valeat, hoc labo- B rat vitio; quia quodcunque illud eſt, à quo ſemel oculos auertit, ad memoriam poſtmodum non reducit. Quorum videlicet animalium quandam vobis eſſe ſimilitudinem dicerem, niſi me magnitudinis veſtræ reuerentia prohiberet. Mirum eſt enim quia tam acuta prudentia, immò, quod longè glorioſius eſt, tam ſincera, & feruentiſſima charitas, quæ me ſuſpicit affectuosè præſentem, numquam ſiue per ſtylum, ſiue per verbum viſitare

Lyncium natura.

Vrbana, & modeſta expoſtulatio.

dignetur abſentem. Porrò quoniam à vobis ſcripta non mereor, ſi mihi cum aliis negotium ageretur, dicerem: quia illa, quam Apoſtolus dicit, charitatis Epiſtola, non eſt apud vos in tabulis cordis carnalibus ſcripta, ſed imis, vt aiunt, ceris eraſa. (2. Cor. 3.) Sed dum attendo quid loquar, conſiderandum eſt nihilominus quid loquar. Quapropter dum vti loquendi libertate non audeo, ori digitum ſuperpono. Querela igitur expoſtulationis hucuſque producta, in quod propenſius ſcatet animus, breuiter inferam.

CAPVT I.

Quòd Petrus Damianus duorum Epiſcopatuum curam habuerit.

BEnedicta omnipotens diſpenſatio Conditoris, quia ad vos nuper aſcendens duorum Epiſcopatuum, vnius regendi, alterius viſitandi mole depreſſus, prærupta Alpium iuga tranſmiſi, moxque ſarcina tribulationis abiecta, exoneratus, & liber, ad dilectam ſolitudinem tanquam fugitiuus poſtliminio repedaui. Libet itaque ſub quadam mentis energia, quaſi diu ſtipitibus arctatos agitare pedes, duriſque catenis edomitas ſubleuare ceruices, illudque propheticum alacriter decantare: *Dirupiſti, Domine, vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.* (Pſal. 151.) Noſtis plane, certumque teneris hæc in me proiecta fuiſſe onera, non ſuſcepta: &, vt ita loquar, retiaculum non ingreſſus ſum, ſed violenter opertus. Quapropter occaſione nacta, pondus libenter abieci, quod vltroneus ante non ſubij. Et quia vos Apoſtolica Sedes, vos Romana eſtis Eccleſia, ad deponendum, reddendumque quod baiulare nequiueram, integrum mihi viſum eſt, non adire fabricam lapidum, ſed eos potius, in quibus viget ipſius Eccleſiæ ſacramentum. Sub perſecutione quippe Iudaïca vbicumque erant Apoſtoli, illic eſſe primitiua dicebatur Eccleſia. Nunc etiam cum Simon ille, veternoſus videlicet Trapezita, malleos, & incudem reparat, cum Romanam Vrbem velut officinam ſibi per monetarios peſtiferæ negociationis vſurpat; quò vos Petrus vobiſcum fugiens attrahit, illic eſſe Romanam Eccleſiam omnibus indubitanter oſtendit. (Petro Dam. quanta ob dimiſſos Epiſcopatus iniuncta pœnitencia.) Vnde ego cum Eccleſiaſticum vobis regimen renuntiare diſpoſui, non erraui; quia Romanæ, quæ vos eſtis Eccleſiæ, quod ſuum erat, dignè reſtitui: & vt vobis me confeſſum eſſe confitear, pro hac refutatione centum annorum pœnitentia mihi eſt conſequenter iniuncta; per illa nimirum remedia, quæ monaſticis ſunt regulis inſtituta. Quòd ſi parum videtur, vos etiam ſuperaddite: vltrò etiam & carcerali, ſi placet cuſtodiæ mancipate. Poſt tot quippe vagationis, & noxiæ libertatis exceſſus, quid reſtat niſi vt me religationis atque ſilentij cenſura coërceat? Sed hic fortè blandus ille tyrannus, qui mihi Neroniana ſemper pietate condoluit, qui me colaphizando demulſit, qui me certè Aquilino, vt ſic ita loquar, vngue palpauit, (Neroniana pietas Aquilino vngue palpare. Hildeprandum S. R. E. Archid. cius intelligit.) hanc querulus erumpet in vocem: Ecce latibulum petit, & ſub colore pœnitentiæ, Romæ ſubterfugere quærit acceſſum: lucrari machinatur de inobedientia otium, & cæteris in bella ruentibus hic ſibi degeneris vmbræ quærit opacum. Sed hoc ego ſancto Satanæ meo reſpondeo, quod filij Ruben, & Gad Moyſi ductori ſuo reſpondiſſe noſcuntur: Nos, inquiunt, armati, & ac- (Num. 32.)

cincti pergemus ad prælium ante filios Iſrael, donec introducamus eos ad loca ſua; paruuli noſtri & quidquid habere poſſumus erunt in vrbibus muratis propter habitatorum inſidias; non reuertemur in domos noſtras vſquequo poſſideant filij Iſrael hæreditatem ſuam, nec quidquam quærimus trans Iordanem, quia iam habemus poſſeſſionem noſtram in Orientali eius plaga. Hoc itaque modo comitaturus quidem vos, arma corripio. ſed vobis duce Chriſto, poſt bella victoribus, mox recedo. Hoc igitur dicam Electo Domini, quod Berzellai quoque Galaadites deſcendens de Rogelim Dauid locutus eſt Regi: *Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum; obſecro, vt reuertar ſeruus tuus, & moriar in ciuitate mea.* (2. Reg. 19.)

CAPVT II.

Quòd Epiſcopatus deponi poſſit aliquando.

HIc mihi fortaſſis obijcitur, ſemel acceptum dimitti regimen non licere. Ad quod breuiter dico quod ſentio; quia plerique Pontificatus iura non deſerunt, & de ſiniſtris ſunt: quoſque autem legimus recta intentione dimiſiſſe, certa ſpes eſt eos de æterna cum Chriſto ſocietate gaudere. Neque hoc dicimus, vt paſſim deſeri Epiſcopatum liceat, niſi videlicet id fieri neceſſitas magna compellat. Enimuero beatus Valerius dum ſibi prouidet ſucceſſorem, magnum Auguſtinum Hipponenſi Eccleſiæ inthronizat Antiſtitem. (Valerius Epiſc. Hipponen.) Lucidus Ficoclenſis Epiſcopus dum propinquum ſibimet obitum imminere cognoſcit, ad cœnobialis portum conuolat ordinis, ac ſacerdotalis infulas dignitatis monachicis mutat induuiis, (Lucidus Epiſc. Ficoclenſis.) & vt noueris quid ſibi conuerſio iſta contulerit, ſicut authentica Regiſtri teſtatur hiſtoria, ſub ipſo migrantis obitu Spiritus Sancti gratia lætiſſimo relucebat in vultu. Cui nimirum & antequam moreretur, beatus Apoſtolus Andreas apparuit; & qua hora migraturus eſſet ea corpore, nuntiauit.

Quid beatum Adelbertum martyrem dicam? (Adelbertus martyr Epiſc. Bohem.) Qui nimirum quoniam Bohemienſis Eccleſiæ poſtpoſuit cathedram, Monachum induens, triumphalem martyrij meruit inuenire coronam? Vtque ea induſtria de cæteris ſileam, quidam ſanctus pœnitens, cuius me ad præſens vocabulum fugit, iam ante ſeptennium ferè Epiſcopatu dimiſſo, tandem Angelo viſitante præcipitur, Ad Epiſcopatum redeat; (Genebaldus Laudunen. Epiſc.) ſed recuſat, donec admonente eodem Angelo, beatus aduenit ſub celeritate Remigius. Sic itaque ne deceptio potuiſſet fortè ſurripere, etiam tuta formidans, humano ceſſit imperio, qui ad Angelicum prius oraculum rigidus ſterit.

Epiſcopus etiam ille Sabinenſis, qui ſolium Pontificale deſeruit, & Farfenſe monaſterium, contempta ſacerdotali dignitate, conſtruxit, (Laurentius Sabinenſis Epiſc.) quàm nobilis in Chriſto vir fuerit, teſtis eſt antiqua traditio, quæ ſanctitatis eius inſignia celebrat; teſtis moderna deuotio, quæ piam eius memoriam in benedictione frequentat. Quanti ſcilicet & prius & poſtmodum in eadem ſede vſque ad vitæ terminum perdurarunt, & tam operoſum fructum Deo nullatenus attulerunt.

Nec te, fœlix Bonite, prætercam, qui hac dumtaxat occaſione percepta, quoniam de manu (Bonitus Epiſc. Aruernorum.)

Epiſcoporũ malorum deploratio.

Regis, laici videlicet hominis, traditionem Eccleſiæ te ſuſcepiſſe contigerat, cathedram contempſiſti, atque ad remotioris vitæ cuſtodiam te protinus contuliſti. Quid, rogo, iſte faceret, ſi tormenta, quibus noſtri cruciantur Epiſcopi, & ipſe perferret? Si ſcutatorum, & lancearorum turmæ poſt equitantis terga confluerent? Si eum tanquam gentilis militiæ ducem in procinctu poſitum armati vndique manipuli conſtiparent? Et quem decuerat reuerenter incedere cum choro pſallentium, audire cogeretur hinc inde perſtrepentium tinnitus armorum? Vnde fit, vt modò Pontificem non comitentur, vt dignum eſt, diuerſi Clericorum ordines: ſed caſtra potius, & armati telis vibrantibus bellatores. Penſemus etiã quale hoc ſit, quia hæc nonnulli & inuiti perferunt; & tamen eos, quos tolerant prædiis, lac facultatibus Eccleſiæ, velint nolint, carius emunt. Quotidie regales epulæ, quotidie apparatus, quotidie nuptiale conuiuium, & vnde refrigerare debuerant indigentes, rubentium tabularum recreant geſtatores. Et cum Epiſcopus diſpenſator, & promus debeat eſſe pauperum, ad eorum menſam affluentibus delieiis, alieni ructant; cum & illi, quorum eſt tota ſubſtantia, procul excluſi, famis inopia contabeſcant.

CAPVT III.

Contra Eccleſiaſtici peculij dilapidatores.

INter omnia porrò hæc mala illud excedit, & diabolicam propemodum videtur æquare nequitiam, quia prædiis in militiam profligatis, omniumque poſſeſſione terrarum, inſuper etiam & decimæ, ac plebes adduntur in beneficium ſæcularibus. Quæ profectò liberalitas inhoneſta & indigentibus adimit, vnde viuant; & diœceſanos etiam deterret, vt decimas non perſoluant. Vna ſcilicet res & illis ſubtrahit corporale ſubſidium, & iſtis periculum prouidet animarum. Quod totum in malè munifici caput redundare, nulli dubium eſt; ſi tamen eum ad hoc propria vanitas trahat, non neceſſitas antiqua compellat. Et quidem plurima ſupperunt, quæ de Epiſcoporum multiplicibus ærumnis apponerem, niſi me epiſtolaris compendij regula prohiberet.

Neceſſitas conſuetudinis antiquæ aliquando excuſat, vt videtur hoc loco innui.

Sedis apoſt. calamitas, & ærumnæ.

Sed, ô facinus! adeò me ſola Sedes Apoſtolica cruciat, vt ab his omnibus me dicendis auertat. In qua nimirum Sede, cùm admirari ſoleamus reuerendæ maieſtatis Antiſtitem, nunc deſpicabilis perſonæ cernimus * Mintionem. Hæc venerabilis ille vir expertus fuerat, Petrus videlicet * Apſarenſis, Epiſcopus; qui Epiſcopatum dimiſit, & de Sclauonico regno Italiam nauigans, littoribus Anconitanæ vrbis applicuit. Hic mihi, dum totius circa ſe regni reuerentiam conqueſtus exponeret, ac moleſtæ inquietudinis tædia numeraret, inter cætera vnum intulit, quod vos latere non patior. Quidam, inquit, degener quidem moribus, ſed maiorum titulis inſignitus, ſui generis conſanguineam nuptiali ſibi fœdere copulauit. Quid plura? Prohibitus perſtitit, excommunicatus adhæſit, totumque Eccleſiſticæ cenſuræ vigorem, nugarum puerilium fabulas deputauit. Cui certè hoc ad diuinæ indignationis indicium contigit, vt panes de nuptialibus menſis in plateas ante canum ora proiecti minimè tangerentur. Inſuper, ô diuinæ animaduerſionis pauenda ſeueritas! dum rigidus ſtat, dum præceptis ſe ſacerdotalibus non humiliat, qui vigilare ſibimet ad ſalutem noluit, in cubiculo dormientem repentè de cæleſtibus irruens fulgur extinxit. Sic ſic diuini furoris expertus eſt moriendo ſententiam, qui vulneri ſuo, dum viueret, adhibere contempſerat medicinam. Hoc autem diximus, vt quàm ſanctæ auctoritatis vir ille fuerit, qui Epiſcopatum deſeruit, monſtraremus.

**Cadaloum intelligit.*

** Auſarenſis ſic in ſup. ep. corr.*

Excommunicati hominis panes attingere, canes dedignantur.

Neglecta excommunicationis pœna diuinitus irrogata.

Sed dum iſta proſequimur, illud etiam nobis conſequenter occurrit, quod & ipſe nobis nuper, venerabilis Hildeprande, dixiſti: & quamquam non magnoperè huius videatur eſſe negotij, quod verſatur in manibus, tamen dum quomodolibet hoc apicibus tradimus, ne vorago funditus obliuionis abſorbeat, quaſi rem fluctiuagam paxillulis alligamus. Vt enim te retuliſſe memini, hæc tibi, vt eiuſdem verba ponamus, Nouatienſis Eccleſiæ narrauit Epiſcopus. Cum, inquit, in Teutonicorum partibus cuidam Epiſcopo conuiator incederem, & imminente iamjam refectionis hora, ille, quid mihi quaſi decenter apponeret, non haberet, æſtuare cœpit & anxiè quærere, vnde mihi poſſet in itinere poſitus, ſubuenire. Cumque hinc indigentia ſtringeret, illinc charitas animum dilataret, in arcto poſitus quid protſus ageret, ignorabat; cum ecce repente Grues, vt litteram inuicem congruentes exprimunt parili ſerie quaſi diuerſa vtrinque ſub vno duce caſtra componunt, ſuper verticem nobis turmatim volitare cœpèrunt. Tunc Epiſcopus in feruore fidei conſtanter erectus, ait: Domine, præcipe vnam de Gruibus iſtis ad nos deiici, vt ſeruus tuus de benedictionis tuæ munere ſatisfaciat charitati. Mira exauditionis diuinæ celeritas, vix verbum ore depromitur, protinus non parui corporis Grus terra tenus ante ora noſtra demergitur; ſicque fides, quæ per dilectionem operabatur, impletur. Hæc tibi referenti continuo percunctatus, aio: Eratne ſpiritualis ille Epiſcopus? Tu, vt neſcio, quo pacto didiceras, carni propriæ viuere hominem, reſpondiſti; vt liquidò pateat non vitæ rectitudinem, ſed fidem charitati coniunctam, hanc obtinuiſſe virtutem.

Fides charitati iuncta exaudiri meretur.

Addidiſti etiam, quia beato Leone Sedis Apoſtolicæ Præſule referente, cognoueras, æque carnalis, & inconſideratæ conuerſationis Epiſcopum extitiſſe, qui tantam extra meritum gratiam à Domino fuerat conſecutus, vt virtutes, ac ſigna frequenter oſtenderet; vltro etiam cum magnæ auctoritatis imperio ex obſeſſis corporibus dæmones effugaret. Inter quæ nimirum ſigna virtutum, & illud aliquando contigit, vt eodem, ſanctæ memoriæ Leone præſente, dæmoniacus aſtitiſſet; cumque præfatus Epiſcopus nequitiæ ſpiritum abire præciperet, ille autem quibuſdam verbis peruicacis ſuperbiæ reſultaret, tandem per nomen Chriſti terribiliter adiuratus, teniri vltra non potuit. Cumque caput miſeri hominis huc, illucque concuteret, capillos in altum pauendo quodam horrore ſubrigeret, os quaſi ad euomendum quibuſdam conatibus aperiret, protinus ſe obiecit Epiſcopus: Nequaquam, inquit, per os egredieris, vt uireris: omnino fruſtrabitur, quod moliris, per poſteriora te exire præcipio: nam oris tibi aditum nun permitto. Per ſordidos igitur meatus immunde habitator egredere, & fœda poſt te, vt dignus es, veſtigia derelinque.

S. Leo IX. Papa.

Dæmon ab Epiſcopo potenter eiectus.

Vix verba complenerat, & continuò nequiſſimus ſpiritus fluxu ventris electus eſt.

CAPVT IV.

Episcopi cuiuſdam miſericordiam in pauperem miraculo Deus remuneratur.

ALius item Epiſcopus, vt & ipſe dixiſti, oppido ſitiens, vinum ſibi afferri præcepit. Cumque pincerna totum, quod erat in vaſculo, funditus exhauſiſſet in poculum, & Epiſcopo detuliſſet, ecce pauper importunis illud ſibi dari precibus flagitabat, dicens, quia præ ariditate nimia niſi biberet, cominus expiraret. Et contrà miniſter aſſerebat, & nil ſe in vaſe reſiduum reliquiſſe & in eo loco vinum aliud reperiri nullatenus poſſe. In his igitur fortis Epiſcopus anguſtiis deprehenſus, cum & hinc videlicet ſitim differre non poſſet, illinc autem ſe bibere, alio periclitante, impium iudicaret, auertit ſe à ſe, fratrique laboranti in neceſſitate ſuccurrit. Præcepit igitur pauperi vinum dari; ſed iam quo magis ſpes bibendi omnino defecerat, eo ſitis Epiſcopi atrocius ſæuiebat. Mandauit itaque miniſtro, vt vinarium vas requireret, ſi fortè aliquam & conſolationis ſtillam, vel perexiguam reperiret. Qui diutius abnegans, nihilque ſe reſeruaſſe conſtanter affirmans, tandem non ſpe erectus, ſed imperio magis oppreſſus, paruit; & vas, quod vacuum reliquerat, vino plenum, nimirum admiratus, inuenit.

Abbatis eleemoſynarij exemplum.

Abbas quidam, vt mihi relatum eſt, ſuauis edulij concupiſcentia ductus Naupredam ſibi præcepit acquiri. Cumque miniſtri dicerent, hoc genus eo loci difficile poſſe reperiri; extitit qui diceret, vnam tantum in venalibus Naupredam ſe vidiſſe propoſitam, nullo pacto minus quàm viginti nummorum Papienſium ſolidis coëmendam. Iuſſit Abbas numerari pecuniam. Coquorum autem diligentia perfunctus, & lautè decoctus Abbati piſcis apponitur; ſed antequam tangeretur, ecce pauper ad ianuam, hoc potiſſimum ſibi dari, quod Abbati eſſet appoſitum, anxiè poſtulabat. Mox, vt erat, integrum piſcem, nihil hæſitans vir Domini, mittit ad pauperem. Illicò pauper, qui videbatur cum ipſa paropſide plena piſce, in ſublime ſe extulit; & librata manu, velut exenium portans, cælum cunctis videntibus penetrauit. Vnde liquidò comprobatur, quia quod indigentibus datur, Deo tranſmittitur, & quod in ſinu pauperum occultamus, in cælo reponimus.

Epiſcopi ſobrij præclarum facinus.

Illud etiam, quod nunc addimus, quamquam non ſit miraculum, ab ædificatione tamen, cui famulatur omne quod ſcribimus, non eſt alienum. Epiſcopus quidam Naupredam ſibi parari præceperat, qui paulo poſt dum inter ipſa Miſſarum ſolemnia ſacris altaribus deuotus aſſiſteret, ecce Naupredæ memoria illecebroſi guſtus eum tentauit affectu. Ille, vt erat inſignis animi, talia ſeparari poſſe in obtutibus occulti, & omnipotentis Inſpectoris erubuit, expletiſque regreſſus officiis, ſebreticum animæ piſcem pauperi tradendum eſſe mandauit. Sic profectò canicula voluptatis, quæ ſub menſa corporis, vtcumque potuiſſet viuere, ad Sancta Sanctorum impudenter irrumpens, pœnitentiæ fuſte mactata, metuit interire.

Pauper quidam pater familias vnum dumtaxat nummum in loculo poſſidebat, quem ad emendum aliquid, quod cum pane comederet, expendere geſtiebat. Cumque ſiccus, & aridus à lautioribus alimentis, hoc diu negotium in mente verſaret, interim pauper aduenit, miſericordiam poſtulauit. Ille hærens animo, velut in quodam erat meditullio conſtitutus. Nam ſi daret, caſum metuebat afflictæ, ſi retineret, culpam incurrere formidabat denegatæ miſericordiæ. Tandem vicit ſpiritus carnem, & Euangelicam imitatus

Mira miſericordia pauperis. Mar. 12. Luc. 21.

Viduam, ſub pauperis ſpecie bono debitori Deo ſuam fœnerat quantitatem. Redit domum, panis, qui ſolebat, apponitur. Pauper quidem menſa, ſed bona ſpe diues erat conſcientia. Damnum ſiquidem carnis compenſabat lucro pietatis; cum ecce vir quidam ignotus, & quem antea numquam viderat, feſtinus & anxius ligatos linteo in manu eius viginti denariorum ſolidos poſuit, dicenſque ſibi à domino ſuo miſſos, tamquam qui ab eo expectaretur, incunctanter abſceſſit. Cumque hic attonitus vellet inquirere, ille diſparuit.

CAPVT V.

Damianus ob ætatis grauitatem Epiſcopatus labores refugit.

ICcirco autem nomina hominum non appono, quoniam ordo peractæ rei facilius hæſit animo; nomina verò, curis aliis interuenientibus, fateor, intercepit obliuio. Nec magnoperè curamus videri aucupes nominum, dummodo non excidat ſeries, & ordo geſtorum; quamquam & hæc eadem geſta, quæ ſcribimus, quia in tranſitu audire nos contigit, vtrum inoffenſam fidei lineam teneant, certum per omnia non habemus. Ne igitur ſine nominibus digeſta narratio nares faſtidioſis lectoribus contrahat, à talibus interim ſuperſedeo. Et certe ſalubrius eſt, vt omiſſis omnibus, ad me redeam, me defleam, me lugenter meis oculis anteponam.

Effectus ſenectutis.

Ecce enim iam oculi caligant, & ſolito amplius phlegmatis humores abundant. Rugæ ſubeunt, & dentium ruinam gingiuæ minantur. Caput denique, quod canis hactenus ſpargebatur, cygneo, iam albore niueſcit; vox raucit, virtus deficit; &, heu! proh dolor! ſola in me vitiorum radix ignorat penitus ſenectutem. Enimuerò quotidie mortem præ oculis teneo, & iam tribunali tremendi Iudicis quodammodo præſentatus aſſiſto. Iam ſub quadam mentis imaginatione peruerſi ſpiritus truci vultu, exhorrenda ſpecie me ſub extremo ſpiritu palpitantem terribiliter impetunt, iam ſancti Angeli blandi, ac niuei, quaſi qui auxilientur, accedunt.

Duorum miſeranda hiſtoria.

Quiddam porro non longe ante hac eueniſſe comperi, quod dum mihi ſæpe mouet mentem, ſolet exaggerare formidinem. Quidam namque pœnitens ſub peregrino habitu in noſtris partibus exulabat: qui perquiſitus, quæ eum exiliari culpa compelleret: Cum conuicaneo meo, inquit ad ligna cædenda pergebam, & ecce trabalis magnitudinis ſerpens duobus attollens ſquamoſa colla capitibus, ſinuoſis flexibus obrepebat. Qui nos vt eò ambulantes aſpexit, continuo ſcintillans oculis, & tamquam linguis exacuens ora triſulcis, in nos impetum fecit. Cui protinus conuiator meus librata ſecuri, vnum caput abſcidit, moxque ferramentum ex eius manibus cecidit. Protinus ſerpens in furoris rabiem implacabiliter efferatus, in ſu-

blime ſe erigit, quod ſolum remanſerat, caput attollit, auctoremque proprij vulneris mordicus apprehendit, quem mox vt inuaſit, ſinuoſis eū ſpiris implicuit, & inuoluit, totumque hominem ſuis viribus vindicans, in ſubterraneæ ſpecus latebras aſportauit. Sed dum traheretur ille, quod ſolum poterat, me flagitat, in me clamoſas voces ingeminat, vt vel ipſe ſibi promptus adiutor accurrerem; vel ſecurim, quæ in meis erat manibus, porrigere feſtinarem. Ego autem infelix, & degener, vltricibus flammis obnoxius, & ipſe potius à ſerpentibus meritò deuorandus, væh mihi homicidæ! contremui, & cùm manibus eſſet agendum, cauſa dictante, non pedibus, fugam paraui; ideóque à ſacerdotibus iniunctum mihi hoc exilium patior, méque vt reuera mortis illius auctorem deflere compellor.

Quæ nimirum gemendæ calamitatis hiſtoria ita totum cor meum tremefacit, & concutit, vt immenſam cordis mei formidinem, nec ſtylo tradere, nec valeam ſermone proferre. Meditor enim ſæpe, ecce homo, & beſtia, duo pariter in ſpelunca. Non mediator interuenit, non ereptor accedit, ferinum ſanè cor pietas non emollit; præſertim cùm rabidæ voracitati hoc etiam ſuperadditur, vt illatæ contumeliæ grauis vltio compenſetur. Quæſo, quæ rei huius tunc ſpecies erat, immo quæ mens miſeri hominis eſſe poterat, cum præda factus eſſet hoſti neſcio miſereri, cum euadendi ſpes nulla ſupereſſet, ſed potius cruentis dentibus in eſcam traditus, ferinam protinus ingluuiem ſatiaret? Huius ergo ſorm dolosi caſus ſpeciem in mea ſæpe mente depingo, moxque draconem illum totius crudelitatis auctorem, quomodo rapiat, ac deuoret animas, pauida conſideratione pertracto; illum ſæpe verſiculum ſeperens, quem Propheta cantabat: *Ne quando*, inquit, *rapiat vt leo, animam meam; dum non eſt qui redimat, neque qui ſaluum faciat.* Tam breuis ſcriptura, quàm formidandi materiam ſanis mentibus prebet?

Pſal. 7.

Porrò autem & ante annum in non longinqua ab hac regione villa contigiſſe dicunt, quòd quidam agricola vix erumpente crepuſculo, maturè ſurrexit, enormis draconem magnitudinis vidit, quem quia lignum putauit, mox ſe ſuper eum ad ſedendum quaſi in trabe compoſuit. Commota protinus beſtia caput attollit, hominem cruanto ore peruadit, ſicque viuentem ſub momento rabida voracitate deglutiit: & vt corda noſtra grauior adhuc formido concutiat, atque ad metuenda ſuper nos diuina iudicia peruigil nos ſollicitudo compellat; plerumque videmus honeſtioribus, ac iuſtè viuentibus viris iſta contingere; cum è contra carnales, & incompoſiti videantur homines, vt ſupra meminimus, etiam virtutibus coruſcare.

Iuſtis ſæpe aduerſa accidunt.

Nam, vt non diutius immorer, quidam ab Hieroſolymis rediens, hoc ſibi, ſuiſque comitibus contigiſſe narrauit; quia cum itineris labore defeſſi, ſecus viam nocte quieſcerent, repente leo terribilis dormientibus ſuperuenit. Presbyter autem piæ opinionis, & honeſtæ vitæ, qui etiam quater iam à Dominicæ ſepulturæ viſitatione redierat, ſociis vndique circumfuſis medius quieſcebat, Irruens igitur immanis beſtia, neminem ex his, qui ſibi prius occurrerant, tetigit; ſed cæteros ſuperſiliens, & tanquam proiecta ligna contemnens, ſolum Presbyterum ſignanter appetiit, præcipitanter inuaſit, cæterique leonibus, qui non procul aberant, prædam ſuam cruentus venator expoſuit. Quem clamitantem, & ſociis audientibus horribiliter mugientem, ſubitò deuorauerunt; & è veſtigio conuiatores eius vſque ad turrim, in quam tremefacti conſcenderant, ſunt ſecuti. Quod vtique infirmis mentibus ſatis videtur eſſe terribile, vt merentes præmia, virga coërceat, & ſuper eos, qui digni ſunt gratia, cæleſtis inuigilet diſciplina.

Presbyter peregrinus deuoratur à leonibus.

CAPVT VI.

Quòd Seruus Dei ciuitatem conflagrandam prædicat ſibi ipſi verò non conſulit.

ILlud etiam non diſſimili dignum videtur eſſe formidine, quod religioſo quodam Piſauæ diœceſis Abbate referente, cognoui. Aiebat planè, quia proxima hac æſtate tranſacta contigit, vt eſſet in quadam Teutonicorum vrbe ſeruus Dei ſanctæ conuerſationis, & bonæ famæ; qui iuxta Monaſterium in cellula morabatur. Huic ſanè reuelatum eſt, quia niſi populus per pœnitentiam quantocyus ſe à ſua prauitate compeſceret, infra triginta dies tota eorum ciuitas incendio ſubiaceret. Qui nimirum viſionis ſuæ myſterium non ſolum Epiſcopo ciuitatis innotuit, ſed & per omnem populum ſine mora diuulgare curauit. Illi autem in prauitatis ſuæ malitia perdurantes, virum Dei arbitrati ſunt delirare, & intentatas Dei minas omnino paruipendentes, dedignati ſunt ſua facta corrigere. Porrò vir Dei pretioſiora quæque Monaſterij iubet in receſſus abditos conuehi, vbi poſſent ab ignibus illibata ſeruari.

Quid verbis immoror? Tandem lugubris ille dies aduenit, & à ſeptem vrbis regionibus vltor ignis exoritur. Ecce Monachi ad ſerui Dei cellulam anxiè prorumpunt, eumque imminente periculo, non ſegniter exire depoſcunt. Ille autem recuſat omnino, diuinoque iudicio cuncta committens, quid Deo de ſe placeat, immotus expectat. Ignis ergo globis in aſtra furentibus, cuncta occupat, cuncta peruadit; & non modo cætera quæque ſuccendit, ſed & Monaſterium, heu! tædet dicere, ipſumque ſeruum Dei cum tota ſua cellula conflagrauit. Quod profectò Dei iudicium non tam diſcutiendum eſt, quàm timendum. Quis enim humanæ mentis intuitus diuinorum iudiciorum penetrare valet abyſſum, cum ſit vtique terribilis in conſiliis ſuper filios hominum? Quis enim credere potuiſſet, vt is, qui per reuelationem meruit agnoſcere perituræ vrbis excidium, ſemetipſum ignoraret flammis ſimul atrocibus exurendum? Hæc igitur, & his ſimilia cùm mente conſidero, cùm ſubtili meditatione pertracto, dum quid mihi adhuc immineat, neſcio; tremefactis certè totis viſceribus obſtupeſco; moxque ad lacrymas redeo, & ſi fletus aliquando præ cordis duritia non erumpit, mens tamen ipſa mœrore grauius contabeſcit. Perpendo ſæpe quale ſit inſatiabilibus ſubiacere draconibus, inimicis infœderabilibus intereſſe, in morte viuere, in ignibus habitare. Illud etiam, quomodo ad cruciandos impios hoc præ cæteris electum ſit elementum; vt cum fauilla diſſiliens, in quolibet membro, vel ad momentum tolerari non poſſit, vltrices flammæ miſeros homines hinc egredientes abſorbeant, & infinitè patens vorax gehenna concludat. Ex quibus nimirum plura ſuppeditat animus eloqui, niſi me prohiberet epiſtolare

Iudiciorum Dei abyſſus. *Pſal. 65.*

Expauenda gehennæ conſideratio.

compendium diutius immortati. Ex qua tamen occaſione quiddam nunc redit in mentem, quod non piget breuiter annotare.

Fauentinorum damnatorum ſpectra oſtenſa Diacono cuidam.

Duo viri de primoribus Fauentinæ ciuitatis ex hoc ſæculo ante non paruum tempus egreſſi, cuidam Diacono ſimul apparuere per viſum, qui nimirum ferreis caſulis in more Sacerdotum taio tenus ad ima deſfluentibus videbantur induti. Percunctatus autem Diaconus, vtrum ne, inquit, vos, qui in illa vita eſtis, iugiter Dominum benedicitis? Reſponderunt: Nos, qui apud inferos æterno igne cruciamur, numquam benedicimus Dominum. Planè, quod ſollicitudinis meæ pondus accumulat, & frater ille, cuius ante meminimus, vt conijci poteſt, tunc ſtabat, cum reuelationis præſagium meruit; tunc in aliqua fortè culpa iacebat, cum diſcrimen incurrit. In lubrico ſiquidem poſiti, repente prolabimur; & nunc mundi ſub momento temporis inquinamur.

Presbyteri lapſi exemplum.

Vnde & illud nunc ad memoriam redit, quod in Beneuentana olim vrbe conſtitutum audire me contigit. Princeps denique eiuſdem ciuitatis Presbyterum habebat ſanctæ conuerſationis virum, & in diuinis officiis, ac præcipuè in ſolemnitate Miſſarum indeſinenter aſſiduum. Qui dum quotidie ſacris myſteriis reuerenter inſiſteret, Angelus Domini ex conſuetudine veniebat, & vidente Principe, Sacramentum Dominici corporis ex offerentis manibus aſſumebat. Sed, ô mutualis vitæ huius lubrica, & incerta conditio! Nam qui Angelicis fruebatur mundis obſequiis, in fœdæ luxuriæ voraginem repente prolapſus eſt. Quid plura? Peragendi ſacri myſterij tempus aduenit, Presbyter conſuetudine foris exigente compellitur; ſed grauiter intus, conſcientia remordente, torquetur; ornatur, accedit, trepidat, palpitat, tamen offerre præſumit. Ecce Angelus, vt aſſuetus fuerat, venit, & inſpectante Principe, ſpongiam infectam aqua ſuper caput illius expreſſit, totumque corpus eius tergendo purgauit. Expletis autem myſteriis eandem ſpongiam rurſus expreſſit, omneſque ſordes, atque ſqualores, quos ex corpore illius antè contraxerat, membris eius omnibus iterum ſuperfudit. Hoc viſo Princeps admiratus obſtupuit, Presbyterumque ſemotis omnibus ſecretè conuenit. Inquiſitus itaque Presbyter, ſi nouiter aliquid criminis admiſiſſet; primò quidem quaſi perhorreſcens facinus, abnegat; deinde malè ſibi conſcius, ac Principis auctoritate compulſus, tandem corruiſſe ſe nocte præterita in quamdam eiuſdem Principis cubiculariam confitetur,

Madelmi incluſi virtutes, & lapſus.

In eadem rurſus vrbe vidi Monachum, cui nomen erat Madelmus, qui nimirum iuxta Monaſterium degens in cellula, incluſus, ſiue, ſolitarius dicebatur. Hic mihi retulit, quia in ſacroſancto Paſchali Sabbato, Reſurrectionem præcedente Dominicam, in Eccleſia, quam frequentare conſueuerat, quatuordecim plus minus lampades adornauit, & aqua ſuppoſita præter vnam, omnibus oleum ſuperfudit. Cumque cæteris ſatisfactum eſſet; ſed deficiente oleo, vna remaneret, petiuit ab Abbate, ſed impetrare non potuit. Tandem in fide non hæſitans, aqua lampadem impleuit, lumen adhibuit, quæ profectò per totam noctem cum cæteris nihilominus radiauit: & cum naturale ſit aquæ, vt ignem ſemper extinguat, illa fouebat. Tunc Abbas aduocatus in teſtimonium, ſignum virtutis admiratus expauit, ſeſeque oleum non dediſſe, confuſus erubuit. Porrò & alias quaſdam Monachus ille dicebatur oſtendiſſe virtutes. Sed væ illi! clauſis oculis ſecurus incedit, & verſuti hoſtis laqueos non attendit. Nam poſtmodum hic in luxuriæ voraginem corruit, & qui eatenus magnæ reuerentiæ Principi, ac ciuibus fuerat habitus, publicè virgis cæſus, & ſub inhoneſto ludibrio turpiter aſſeritur decaluatus.

CAPVT VII.

Quòd res ſit maximè ardua aliis præeſſe.

Dæmonum inſidiæ, & laquei.

HÆc iccirco dixerim, vt liquido pateat, quia in hoc vitæ mortalis itinere gradientibus multæ ſupponuntur inſidiæ, diuerſa occultus hoſtis ſcandala contegit, multa vicaria ſtruit, plures laqueos, atque retiaculas noſtris quotidie greſſibus anteponit. Dicant ergo mihi, qui volunt Epiſcopare, plebibus te regendis expone. Sed qui me ipſum nequeo inter tot gladios, ac tela protegere; quo pacto & alios poſſum ex captioſis latentium inſidiarum laqueis expedire? Deponenda eſt ergo ſarcina, quam baiulare non poſſum: meliuſque eſt pondus abiicere, quàm cum detrimento Domini, cuius ſum ſeruus, fractis ceruicibus interire. Sufficiat nunc ad teſtimonium hoc ſolum beati Hieronymi, quod, necdum hora tranſacta, ſub oculis habuiſſe me memini. Dum enim de otioſo Eccleſiæ Paſtore tractaret, adiecit: *Illico*, inquit, *indignantis Domini reſponſione ferietur: Serue nequam, quare non dediſti pecuniam ad menſam, vt ego veniens cum vſuris vtique exegiſſem illam?* Quod idem Doctor protinus exponens, ait, id eſt, depoſuiſſes ad altare, quod ferre non poteras. Dum enim tu ignauus non negotiator denarium tenes, alterius locum, qui pecuniam duplicare poterat, occupaſti. Hoc ego ſancti viri conſilium, fateor, libenter arripui; & onus, cui ſuccumbere compellebar, abieci. Immo pecuniam, quam duplicare non poteram, negotiator ignauus ad altare depoſui.

S. Hieronymus.

Luc. 19.

Fuit, fuit olim, ſed iam elapſum eſt tempus, vt modeſtiæ pudor, mortificationis inſigne, digna ſeueritas, & ſacerdotalis genij valeat cenſura ſeruari. Nam, vt me ſolum dignè coarguam, videris ipſi quia protinus, vt ad vos venio, ecce ſales, ecce facetiæ, lepôres, vrbanitates, dicacitates, volumina quæſtionum, omneſque verborum inanium peſtes inſolenter erumpunt, quæ nos, non iam Sacerdotes, ſed potius oratores, ac rhetores, ſiue, quod inhoneſtum eſt, ſcurras oſtendunt. Mox enim, vt verba conſerimus, paulatim quædam lenocinia confabulationis alternæ ſurrepunt, quæ omnem animi rigorem indecenter emolliant, & ſeueritatis robur in excuſſum riſum, & turpia ioca diſſoluant. Hinc eſt, quod mens extra ſe ſparſa confunditur, acies cordis obtunditur, lux diuini amoris extinguitur, terror in alios, & reuerentia ſacerdotalis amittitur; & quod periculoſius eſt, rectè viuendi linea, quæ aliis ad exemplum proponenda fuerat, non tenetur.

Modeſtiæ Damiani, & humilitatis exemplum.

Inutilium ſermonum effectus.

Quod ſi nos, vel pudore, vel metu in hæc declinare contemnimus, mox inhumani, rigidi, & quos Hyrcanæ genuerint Tigres ſaxei iudicamur. Reprimo calamum. Nam, vt turpiores attexantur ineptiæ, pudore ſuffundor, videlicet venatus, aucupium, alearum inſuper furiæ; vel ſcachorum, quæ nimirum de toto quidem Sacerdote exhibent mimum; ſed præcipuè oculos, manus, & linguam, quaſi mimum verum ſimul effi-

Plin. lib. 8. c. 18.

ciunt, ſicque conditos, & qui ſuauius ſapiant, cibos dæmonum menſis apponunt. Hic planè, ſi quid mihi de venerabili Florentinæ ſedis Epiſcopo contigerit, recolo, alienum eſſe ab ædificatione non credo.

Dum aliquando ſibi eſſem comes itineris, veſpertinum tandem ſubeuntes hoſpitium, ego me in Preſbyteri cellam ſemoui; is autem in ſpatioſa domo cum commeantium turba reſedit. Mane autem facto, à meo mihi Agaſone ſignificatum eſt, quod prædictus Epiſcopus ludo præfuerit Scachorum. Quod profectò verbum, velut ſagitta, cor meum acutiſſimè pupugit, & indignationis vulnus inflixit. Hora autem, quæ mihi videbatur electa, conueni hominem, & acriter inuehor. Hoc igitur initium ſermonis arripiens, aio: Librata manu virgas exero, plagas infigere quæro: ſi ſit qui terga ſubjiciat. Et ille, Inferatur, inquit, culpa, non recuſabimus pœnitentia. Rectene, inquã, tuique erat officij, veſpere in ſcachorum vanitate colludere, & manum Dominici corporis oblatricem, linguam inter Deum & populum mediatricem, ſacrilegi ludibrij contaminatione fœdare? Præſertim cùm canonica decernat auctoritas, vt aleatores Epiſcopi deponantur. Et quid prodeſt ei, quem efficaciter auctoritas damnat, etiam ſi iudicium extrinſecus non accedat. Ille autem ex diuerſitate nominum, defenſionis ſibi faciens ſcutum, ait: aliud ſcachum eſſe, aliud aleam. Aleas ergo auctoritas illa probibuit, ſcachos verò tacendo conceſſit. Ad quod ego: Scachum, inquam, Scriptura non ponit: ſed vtriuſque ludi genus aleæ nomine comprehendit.

Scachorum ſiue latrunculorum ludus Eccleſiaſticis illicitus, aleæ verò interdictus.

Etiam latrunculi continentur nomine aleæ.

Quapropter dum alea prohibetur, & nominatim de ſcacho nihil dicitur, conſtat proculdubio vtrumque genus vno vocabulo comprehenſum, vnius ſententiæ auctoritate damnatum. Tunc ille, vt mitis eſt animi, & perſpicacis ingenij, redditis rationibus humiliter acquieuit, culpam nullatenus iterandam certa pollicitatione conſtituit, iniungi ſibi pœnitentiam poſtulauit. Cui mox præcepi, vt ter pſalterium meditando percurreret, ac duodecim pauperum pedes ſub totidem numiſmatum erogatione eorumque recreatione lauaret. Hac ſcilicet ratione perſpecta, vt quoniam hæc culpa cum manibus potiſſimum, & ſermone committitur, lauando pauperum pedes, ſuas potius à culpæ contagio manus ablueret: & Imprimens alienis veſtigiis ora, pacem ſibi cum Domino, quem per ſcenicos iocos offenderat, reformaret. Hoc autem diximus, vt quàm inhoneſtum, quàm abſurdum, quam denique fœdum ſit hoc in ſacerdote ludibrium, ex alterius emendatione noſcatur.

Pœnitentia Florentino Epiſc. iniuncta à B. Pet. Dam.

Præterea, dilectiſſimi, vt ad id redeam, pro quo ſcribere iſta propoſui, nolite mihi de cætero eſſe moleſti, vt quietis portum, in quem à Chriſto per vos gubernante relapſus ſum, deſeram; & ſpumantes procellarum cumulos, confragoſa volumina, Scyllæam voraginem denuo ſulcare contendam. Quamuis enim ego miſer, & ille ſit ſanctus: quia tamen par mihi quodammodo cum Samuele ſit cauſa, non diſpar promatur ſuper vtrumque ſententia. Ille ſiquidem principatus deſeruit dignitatem, Dauid tamen vnxit in principem. Nos etiam ad eius exemplum, Apoſtolicæ Sedis, auctore Deo, cupimus Pontificem ordinare, ac protinus à proprij Pontificatus arce recedere.

Reg. 8. & 16.

Alludit ad munus Cardin Ep. Oſt. Coſ. Schol.

Ecce, dilectiſſimi, dum vberioris vobis alloquij verba protraxi, epiſtularis regulam breuitatis offendi. Si quis igitur me lacinioſæ velit prolixitatis arguere, arguat potius impatientem ſilentij charitatem: nec ignoret, quia illic eſt ſuccincta prolixitas, vbi ſic ſtyli currentis ſcriptor extendit articulum, vt tamen totum pleni pectoris non explicet votum. Stephanum quoque, quẽ inter primos in mente geſtamus amicos, in epiſtolæ calce ſubnectimus, vtque memoris non ſit immemor, obſecramus. Ille miſerum Petrum de manibus eruat Hildeprandi, ad cuius imperium magno Petro paruit carcer Herodis.

Steph & Hildeprand S. R. E. Card.

Act. 12.

SCHOLIA.

ILlud *etiam non diſsimili dignum videtur eſſe formidine quod religioſo quodam Piſanæ diœceſis Abbate, &c.* Id quod hoc loco ſanctus Cardinalis narrat de quodam Dei ſeruo incluſo, qui & præuiderat incendium, quo in cella ſua exuſtus eſt, hoc ipſum mihi videtur, quod Marianus Scotus hiſce verbis expreſſit: *Podelbruna ciuitas cum duobus Monaſteriis feria ſexta ante Palmas igne conſumuntur.* In Monaſterio autem erat Paternus nomine, Monachus Scotus, multiſque annis incluſus, qui etiam combuſtionem prænuntiabat, in ſua cella ambiens martyrium, combuſtus eſt. Feria ſecunda poſt octauas Paſchæ, exiens de Colonia, cauſa orationis eumdem locum viſitaui, ob bona quæ narrantur de eius ſepulchro.]

Mar. Scotus Chron. l. 3. ætat. 6. ſub ann. 1058.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S. R: E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM VIGESIMVMPRIMVM.

De fuga dignitatum Eccleſiaſticarum.

ARGVMENTVM.

Monachum quemdam, quod Abbatis ſe dignitate abdicaſſet, vt prudentem vehementer commendat: grauiſſimaſque moleſtias, curas, ſollicitudines, negotiorum moles, & pericula, quibus eorum, qui Monaſteriis præſunt, vita referta eſt, ſic ei ante oculos ponit, vt huiuſmodi dignitates non modo non appetendas, ſed etiam quàm maximè fugiendas eſſe, apertiſſimè, & veriſſimè concludat. Supereſſe tamen eidem Monacho non minoris negotij prouinciam ſcribit, vt tentationes ſibi à dæmone infligendas (qui, vt eum in pulcherrimi facti pœnitentiam adducat, omnia conaturus eſſet) propulſare poſſet, & ſuperare. Proinde illum monet, vt fortiter ſe accingat ad hoſtis impetus excipiendos, ne ſi contrà fecerit, in ambitionis fluctus rurſus relabi neceſſe ſit.

Domno B. religioſiſſimo Abbati, Petrus peccator Monachus debitæ ſeruitutis obſequium.

CHARISSIME Pater, dignas A auctori bonorum Deo gratias refero, qui te per ſuum ſpiritum docuit periculoſo hoc tempore aridá virgam vanæ prælationis abjicere, & ad priuatam animæ tuæ cuſtodiam expeditis greſſibus feſtinare. nunc verè meus Abbas eſſe cœpiſti, cum præeſſe aliis deſiiſti. Ecce de iugo multigenæ ſeruitutis ereptus, ingenuæ libertati es per ei miſericordiam reſtitutus. Seruum enim te ſæcularium, ſeruum te eſſe neceſſe fuerat etiã Monachorum. Illorum ſiquidem, ne Monaſteriũ B læderent; iſtorum verò, ne tibi conſpiratæ factionis ſcandalum generarent. Illos nempe verebaris, ne domus Dei bona diriperent; iſtos autẽ, ne domeſticæ ſeditionis aduerſum te machinas concinnarent. Et dum vnum caput tot dominis ſubditur, infœlix anima multiplici quodammodo catena conſtringitur, ne Creatoris ſui veſtigia proſequatur. Dic Pater, dic, inquam, videlicet vt expertus: quis poteſt hoc ferreo ſæculo Monaſteriũ ſine ſui capitis periculo regere? immo quis poteſt cum Abbate, ſimul & Monachum poſſidere? Mox C enim, vt quis Abbas fieri incipit, Monachus eſſe deſiſtit: & quicumque abbatizandi culmen efflagitat, nihil eſt aliud, niſi quod Monachum velut importabile pondus quærit abjicere: & ne apoſtata videatur, ſub fucato ſe vult colore regiminis palliare. Videlicet vt poſſit latere peccatum, prælationis quæritur argumentum: & vitioſa cutis paſtoralis officij ſuperducitur, vt peruerſæ mentis

Matth. 23. plaga cum viroſi putris fœtoribus occultetur. Quibus nimirum aptè congruit illud Euangelicum, Væh vobis, inquit, quia ſimiles eſtis ſepulcbris dealbatis, quæ foris quidem apparent hominibus ſpecioſa; intus autem plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia.

CAPVT I.

Quòd animarum Rectorum miſera ſit conditio.

PRæcipitur Monacho vt moriatur mundo, ſed qua ratione hoc Abbas adimplet, qui tot curarum tumultibus premitur, tot negotiorum ſæcularium perplexionibus innodatur? Qui diem loquendo, & diuerſa tractando continuat, noctem conſiliando dimidiat? Qui cum aliis complere nõ curat, atque ad explendũ primæ ſynaxis officium ſolis ortum ſemper anticipat: & cum conuentus fratrum ſilentium communiter ſoluit, ille inter eos numquam ſaliuam virginem portat? Nec ad proferendum iam cœleſtem ſermonem idonea ſuppetit lingua, quæ prius eſt tam prolixis retrentę locutionis ambagibus diſſoluta.

Porroeum Monachus iubeatur in hoc mundo nihil appetere, nil prorſus ambire; quid de Monacho ille Abbas habet, quẽ videmus velut æthneis eructantem flammis, auaritiæ facibus inardeſcere, prædiorum confinia dilatare, pecunias hinc inde cum tanta auiditate colligere, ad aliena conquirenda totis deſideriis anhelare? Cui quidquid eſt, nihil eſt, niſi & hoc ſtuduerit inuenire quod deeſt. Cui Monaſterium ſit hoſpitium, equinum verò dorſum quotidianum eſt habitaculum, chirothecæ, calcaria, ſcutica, pidriſigulæ, & ſi quæ alia

æquitandi ſunt vtenſilia, numquam otioſo ſitu neglecta marceſcunt, cùm ſacerdotalis ornamenta, quibus ſacris altaribus deſeruitur, ſæpe à tineis comeſta reperiãtur. Quæ enim fora, quæ tribunalia inueniri poſſunt Abbatibus vacua? quæ curia, quæ cubilia Principum ſerratis Abbatum virgis non aſpiciuntur effoſſa? Aulicum limen iugiter Abbatum veſtigiis teritur, & eorum querelæ vel iurgia importunè Regum auribus ingeruntur. Non eos effugiunt caſtra bellantium, ſed ſub ſequeſtræ pacis ſpecie, inter ipſos galeatorum cuneos diſcerpi, & comprimi ſæpè videas cucullatos. Qui vult noſſe, quid actum ſit apud forenſe negotium, non prætoria iudicum, ſed diuerſoria potius perquirat Abbatum: quidquid in ſæculo agitur, ab eis velut à magiſtris negotiorum ſæcularium requiratur. Sed cùm Dominus dicat: *Cauete*, inquit, *ne grauentur corda veſtra crapula, & ebrietate, & curis huius ſæculi.* Et iterum: *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.* Apoſtolus etiam concorditer clamat: *Nemo militans Deo, implicat ſe ſæcularibus negotiis, vt ei placeat cui ſe probauit.* Quiſquis tot terrenis actionibus plenum Monaſterij regimen vltroneus appetit, quid aliud creditur agere, niſi quod velut iam laſſus Chriſti militiam execratur vlterius baiulare? & dum iugum Chriſti, quod vtique ſuaue eſt, tenera ceruice portare detrectat, ad refectionis eius conuiuium non aſpirat. Quæ nimirum refectio his ab ipſo Veritatis ore promittitur, qui ſub eius leui onere non laſſantur. *Venite*, inquit, *ad me, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego vos reficiam.*

Luc. 21. Matth. 6. & Luc. 16. 1. Tim. 2. Matt. 11. Ibid.

Cæterum qui ante miſſionem militare vult ſoluere cingulum, ad ſupernæ patriæ non meretur attingere municipatum; & cui grauis eſt pugna, numquam illi victoriæ poterit prouenire corona. Ille præcipue, qui vt laborem militiæ fugiat, ad eiuſdem militiæ ducatum inhianter anhelat; dumque dux belli eſſe humanis oculis cernitur, in conſpectu occulti arbitri malefidus transfuga iudicatur. Fugit enim qui vt reuera pugnandi valeat vitare periculum, ſimulat ſe antesignani vice ſpecietenus portare vexillum: & qui inter cateruas militum non poterat ire, vel vltimus principandi deſiderio iam in præcedenti cotum cernitur primipilus. Infœlix non illud ad memoriam reuocans, quod per os B. Benedicti Spiritus ſanctus terribiliter clamat: *Qui ſuſcipit animas regendas, præparet ſe ad rationem reddendam.* Et iterum: *Sciat*, inquit, *Abbas de omnibus iudiciis ſuis æquiſſimo Iudici Deo ſe rationem redditurum.* Qui etiam alibi *Sciat Abbas culpæ paſtoris incumbere, quidquid minus vtilitatis in ouibus paterfamilias poterit inuenire. Qui enim Iudex fieri vult animarum, neſcit quàm durum, quàm diſtrictum cogatur expectare iudicium.* Vt enim Scriptura dicit: *Duriſſimum iudicium his qui præſunt, fiet.*

B. Bened. reg. c. 2. Iudicium quod de animarum Rectoribus fiet.

Sap. v. 6.

CAPVT II.

Quòd præſidendi ars facilè diſcitur, ſed difficile impletur.

VNum autem in iſtis nouellis Abbatibus video, quod vehementer admiror. Qui enim per decem annos, vel eo amplius ſub alterius regimine conſtitutus, numquam ad hanc potuit peruenire ſcientiam vt perfectè Monachus videretur: nunc ipſo die, quo in prælatione conſtituitur; ita præſidentis induit ſpeciem, ita dominantis exprimit maieſtatem; vt non nuper electum, ſed natum dicas Abbatem. Fit repentè ſeuerus in vultu, imperioſus in voce, ad corripiendum acer,

A ad iudicandum promptus. Ipſe ſi offenderit, iam omnino ſatisfactionis ignarus, dedignatur accũbere, niſi in octogona ſella, ita præparata, ac ſi ſenatoria curulis in curia. Pro ſuæ voluntatis arbitrio hæc præcipit fieri, illa cõteſtatione interdicit, ligat, ſoluit, admouet, remouet: & in his omnibus nequaquam à nobis * iunioribus conſilium quærit: ſed ſibi ipſi ſufficiens, velut propriæ poteſtatis iura diſponit. Deuotis quidem, & ſubditis pollicetur gratiam, repugnantibus autẽ Phalarica ſpirat animaduerſione vindictam: vt potius videatur in præfectoriis faſcibus agere, quàm Eccleſiaſticæ humilitatis officio deſeruire. Nauſeant fauces eius communia nobiſcum alimenta percipere, neceſſe eſt coquis plura atque diuerſa vni cuidã ventri B edulia præparare. Nam groſſus cibus, qui ex communi fratrum lebete depromitur, indignum pituitæ teneri, & delicatiſſimi hominis iudicatur. Nuper egreſſus dormitorium, quieſcere non poteſt, niſi ſecretum habeat, & ſingulare cubiculum. Licet iuuenculus, licet validus, corpore neſcit incedere, ſi deſit baculus, quo ſe debeat ſuſtentare.

* ſenioribus f.

In his itaque, & aliis pluribus, quæ perſequi longum eſt, ita ſubito magiſter efficitur, vt in tota præſidendi regula, velut antiquus quidam Pater, nihil offendere videatur. Quàm doctè, quàm imperioſè nouit cuncta, velut quadã maieſtatis auctoritate præcipere, qui diutiſſimè ſubditus num- C quam ſapuit ſuis præceptoribus obedire. Præſidendi ſiquidem artem docibilẽ dixerim, quæ tam facile diſcitur; vt quilibet etiam ad alia vecors, hanc mox vt inceperit, magiſter in ea peritiſſimus approbetur: &, vt arctius teneatur, non ſolùm ſui notitiam quantocyus præſtat, ſed etiam obediendi artem, quæ à ſe diuerſa eſt, ex alumni ſui memoria prorſus oblitterat. Quamplurima itaq; Monaſteriorum Rectoribus imminent, per quæ; vel lenocinante ipſa immunitatis licentia, ſponte corruunt: vel mundanæ perturbationis neceſſitate coacti, etiam nolentes offendunt.

Sed eſto, vt eos nulla ſæcularium moleſtia feriat, omnis vndique mundani fluctus procella quieſcat, quis valeat inteſtinæ ſeditionis mala D perferre, & ſola Monachorum tædia ſuſtinere? Quis tot & tam variis voluntatibus ſatisfaciat? Quis ſemetipſum per tam diuerſa formarum monſtra componat? Decernunt ſiquidem ſuum Præpoſitum debere ſpiritualiter viuere, cogunt tamen per totum diem cauſarum ſæcularium negotiis inſudare; ne videlicet Eccleſiaſtica bona depereant, ne domum Dei, quod abſit, ab incolumitatis ſuæ ſtatu declinare contingat: & tolerabilius ferunt, ſi per Abbatis abſentiam cuncta regularis inſtitutionis diſciplina dilabatur, quàm vt Eccleſiaſticæ vtilitatis commodum diſpendia patiatur. Si delinquentium vitia diſtrictæ animaduerſionis iudicio corrigit, impius, E ſi circa eos remiſſius agit, zelo Dei creditur alienus, ſi ſilentij ſe aliquando cenſura conſtringit, dicitur, quia cùm paſtor obmuteſcit, gregem lupus inuadit. Paulò liberius loquar. Qua fronte aliis ſilere præcipiat, cuius garrula lingua continua verboſitate declamat? Cùm ieiunat, laudis humanæ fauorem captare dicitur, cùm comedit, ſuo parcit, alieno ventri eſſe vitricus perhibetur. Lautiori veſte contectus, vanam gloriam quærere, extremitate & vilitate contentus, fertur Monaſterium deturpare. Prædicationis ſermo ſi in longum protrahitur, conſpuitur, faſtiditur, & magis ſomnum dicitur prouocare, quàm ædificationi poſſe congruere. Si autem locutio bre-

Subditorũ diuerſæ voluntates.

Iudicia de Moderatoribus.

nis fiat; quod in ſuo, inquiunt, non ſtuduit vaſe recondere, non valet aliis propinare; & fons, qui in occulti meatus ſui venis areſcit, vberes riuos per fiſtulas non effundit.

Vnum eſt, quod ſuper Abbate ſuo Monachi magnipendunt, & ſummis præconiorum laudibus efferunt, videlicet, ſi apud potentes ſæculi valeat: ſi nocendi, & adiuuandi liberam facultatem habeat: ſi loqui in turba, & proprias cauſas agere non erubeſcat. Hinc eſt quod hoc noſtro tempore Monachi neminem ſibi præeſſe volunt, niſi & validi corporis ſtatura procerum, & claris proauorum titulis inſignitum. Sit licet ſanctus, ſit omnium virtutum nitore conſpicuus; illis tamen naturæ muneribus carens, ſi Antonius deducatur, conſona omnium voce indignus electione decernitur. Adde etiam, quia nullum ſibi Rectorem dari, niſi de propriæ congregationis numero patiuntur: aliàs, etiam ſi prodigiorum virtutibus eniteſcat, illis obſiſtentibus ad capeſſendæ prælationis officium non aſpirat. Metuunt enim, ne alios ſibi aliquando præferat: paueſcunt, ne de conſuetudine, in qua iam inueterati ſunt, iſte aliquid emendare præſumat: ne, quod abſit, mortificationem doceat, ne vana ſuperſtitione eos ieiunare compellat, ne extremitatem diligat, ne noua præcipiat; ne eos, quod cunctis intolerabilius eſt, à propria fortaſſis voluntate compeſcat. Sic ſic videlicet malunt de ſui quempiam ſuini gregis cuſtodia dignum, quàm extrinſecus venientem in omni religioſæ vitæ, & ſanctitatis conſummatione perfectum. Ille, ille nimirum nunc Abbas extollitur, ille dignus percepti honoris infula iudicatur, qui nouit agrorum fundos extendere, turrita domorum culmina fabricare, copiam terrenæ facultatis acquirere, ſibi commiſſis non tam neceſſaria, quam & ſuperflua miniſtrare. Porrò ſi curando talia, animarum cura poſtponitur: dicitur, quia inter præcipua multa bona, leuis quælibet culpa miſericorditer indulgetur. Omnes ſiquidem poſſunt animæ ſuæ vtilitati conſulere: non omnibus datum eſt, tam ardua, tam neceſſaria prouidere. Facile locus tribuitur veniæ, vbi hoc intuitu minora negligimus, vt ad maiora ſtudioſius accingamur.

Quod ſi Abbas ab exterioribus temperans, ſpiritualibus ſe ſtudiis mancipauerit, gemitur, ſuſpiratur, & vnuſquiſque ex domeſticæ facultatis iactura conqueritur. Ecce, inquiunt, domus ſancta deſtruitur, poſſeſſio noſtra minuitur: & per vnius incuriam tot virorum commoda ad nihilum rediguntur. Fiat ratiocinium, ponamus calculum, poſtquam ille ſuper nos infauſto auſpicio ius indignæ poteſtatis accepit; quot, & qualia ornamenta Eccleſiæ ſuperaddidit? Quot prædiorum manſos acquiſiuit? Vbi denique poſſeſſionis noſtræ terminos ampliauit? Planè ſi res diligenter inquiritur, locus hic ſuo tempore non modò non auctus, ſed in multis potius cernitur imminutus. His itaque & huiuſmodi calamitatum ſtimulis Abbates ſæpè perculſi, & ſubiectorum malitia conturbati, nec quietam præualent vitam agere, nec lucrandis animabus, prout eorum dictat officium, deſudare. Sed dum nos talia de quorumdam Abbatum, ſiue Monachorum prauitatibus loquimur, nemo nos ſimul cum eis etiam religioſos, atque honeſtos carpere ſuſpicetur. Quippe quorum veſtigia humiliter oſculantes amplectimur, & in eis Chriſtum, prout dignum eſt, adoramus. Illos etiam ipſos nequaquam liuido detractionis dente corrodimus, ſed eorum potius fraterna compaſſione plectendis moribus condolemus, qui nimirum per diſſolutæ conuerſationis incuriam, non ſolum nobis ſcandalum generant, ſed ipſius etiam ſæcularibus detrahendi, & deteſtandi ſacrum ordinem, materiam ſubminiſtrant.

Quapropter, dilectiſſime, ſatis laudabiliter, & prudenter egiſti, videlicet vt infœcundi laboris grauiſſimum pondus abiiceres, & leuigatis ceruicibus ad fructuoſæ quietis otium conuolares. Hoc tibi conſilium non caro vel ſanguis attribuit, ſed diuina potius miſeratio cœlitus inſpirauit. Quandoquidem nunc vacat, & de propria ſalute propenſiori fieri cura ſollicitum, & de tot animarum non reddenda multiplici ratione ſecurum. Veruntamen quoniã veternoſus humani generis inimicus, qui mille artes nocendi mouet, mentes ſeruorum Dei pulſare non deſinit, & illatis diuerſis tentationibus quieſcere non permittit, expedit te tanto ſollicitius circa propriam cuſtodiam vigilare, quanto licet ab alienæ prouiſionis cura deſiſtere. Locum quippe mutaſti, ſed non hoſtem: & quocumque pergas, corruptionis tuæ tecum, velis, nolis, ſarcinam portas, ex qua neceſſe eſt ſpinas, & tribulos inceſſanter emergere, in quibus extirpandis expediat te infatigabiliter exercere. De ſunt homines, qui tibi machinentur linguarum ſuarum ſagittas infligere; ad ſunt inuiſibiles inimici, qui aduerſum te numquam deſinant ferociter dimicare. Illi ſanè poterant tecum ſopitis querelis facili reconciliatione componi, iſti neſciunt quandoque homini pace compoſita fœderari. Illi aduerſum te nulla norunt, niſi exteriora arma corripere: iſti in ipſis mentis tuæ mœnibus impiè ſæuiunt, in ipſa tui pectoris vrbe confligunt. Et, vt ita congreſſio periculoſior videatur, in ipſa carne tua quædã quaſi perfidos tibi commilitones inueniunt, quos in augmentum ſuæ partis adſciſcunt. In tuis laribus viuit, vnde hoſtibus tuis robur accreſcit: & vitiorum monſtra, cùm inimicorum aduerſum nos ſpirituum bella conſurgunt, illis ſociata conſtipatis nos cuneis feraliter premunt.

Hominum inſidias fugere poſſumus, non autem dæmonum.

CAPVT III.

Quibus artibus dæmon impugnet eos, qui ſe à prælaturis abdicarunt.

STude ergo, dilectiſſime, per ſanctæ conuerſationis inſtantiam ſic in anteriora contendere, vt neſciat mens tua poſt tergum oculos reuocare. Illud Apoſtolicum ſemper in memoria teneatur quo dicitur: *Quæ retro oblitus, in ea, quæ anteriora ſunt, extendens me, ſequor ad brauium ſupernæ vocationis.* Sint pedes tui, ſicut per Ezechielem de ſacris animalibus dicitur, *pedes recti.* Nimirum qui ſic nouerint anguſtum iter, quod ſemel arreptum eſt, carpere, vt ad eam quæ relicta eſt, retrogradis greſſibus dedignentur ſe latitudinem retorquere. Nonnulli enim poſt depoſitum ſui Prioratus officium, tantis tentationum fluctibus æſtuant, vt violentiſſima pugna ſe capere in eorum corde vix poſſit. Proponunt namque ſibi maligni ſpiritus qualia, & quàm multiplicia animarum lucra Deo potuiſſent acquirere, ſi patienter in eo, quo fuerant, voluiſſent ordine permanere. Quàm plures enim, inquiunt, ex ſæculari habitu ad ſeruitutem Chriſti tua exhortatione concurrerent: ipſi etiam qui

Philip. 3.

Ezech. 1.

relicti ſunt, facile ſe à ſuis prauitatibus cohiberent. (A) Sed hæc bona vagitas abſtulit, virium inſtabilitatis excluſit. (Matth. 25.) Numquid tibi ſoli natus es? Vt nullum de te proximi tui ſolatium ſentiant: nulli ex te, velut ex ſterili arbore, ac per hoc ignibus debita, fructus erumpant? (Luc. 19.) Seruus ille, qui in ſudario talentum herile repoſuit diſtrictæ animaduerſionis ſententiam non euaſit: & ex eo incautus in damnationis periculum cecidit, vnde quaſi cautus ſibi prouidere putauit. Alij dediſti mercedem tuam, proiecciſti à te perpetuæ remunerationis acquirendæ materiam.

Inter hæc etiam ad memoriam reuocant huius mundi bona, quibus erat ante circumfluus: exaggerant paupertatis inopiam, in qua nunc cernitur infeliciter conſtitutus. &, vt murum mentis impactus tentationis aries acrius feriat, additur: perpende ergo, quanto melius ſit cum Deo omnibus etiam temporalibus bonis affluere, quàm contra Deum non ſubſidio ſubſtentatoriæ neceſſitatis egere: quia Deum non timuiſti, temetipſum dejiciendo, & dehoneſtando, contemnere, propriis ſaltem vſibus debueras temporalia huius vitæ ſtipendia procurare. Modò etiam falſus amor eorum fratrum quorum deuoto fuerat vſus obſequio, latenter immittitur: modò liuor in eos, qui aduerſati fuerunt, non modicus excitatur. (C) Iſtos dolet, quia ſe conqueruntur ab eo, in quem ſperauerant, remanſiſſe deceptos; illos autem, quia ſe gloriantur de ſuæ præſumptionis exceſſibus impunitos. Iſtos putat de ſua deiectione rabeſcere; illos velut inimicos ſuis caſibus inſultare. Iſtos opinatur à ſuis æmulis comprimi: illos mœret in ſuperbiæ cornibus arroganter extolli. Hæc, & alia multa cogitationum phantaſmata nequiſſimi ſpiritus humanis mentibus ingerunt: his nimirum, quæ nequaquam ſe forti proſpectionis cuſtodia circumcludunt. Hinc eſt, quod nonnullos cernimus. Præpoſituræ cum magno prius feruore * deſedere, poſtmodum verò ad eumdem vomitum importunæ ambitionis inſtantia feſtinare: & multiplicium tentationum vallari denſitate, vel ad concupita deueniunt, vel à ſancti operis, quo incanduerunt, feruore tepeſcunt. (* decedere.)

Tu autem, dilectiſſime, iuxta prudentiam tuam virtutum armis fortis præliator accingere, contra hoſtis verſuti inſidias ſemper in acie paratus aſſiſte, vanam huius mundi gloriam deſpice, terrenæ fœlicitatis blandimenta contemne, quidquid in ſæculo arridet, tamquam ludificatoriæ imaginationis ſomnium deputa, ad veram illam cœleſtis patriæ beatitudinem cor erectum totis viſceribus inardeſcat. Cùm pugna creſcit, cùm tentationum ſtrepitus ingruit, protinus ad hunc portum mens læta confugiat, & velut in quadam munitionis arce delectabiliter requieſcat: vt fiat, quod per Pſalmiſtam dicitur: *Abſcondes eos in abdito vultus tui à conturbatione hominum, proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.* (Pſal. 30.) Propoſita igitur inerti corporis ignauia, omnium virtutum ſtudiis prudenter inuigila: in eo, quod cœpiſti, immobiliter perſeuera. Nec Monaſterium reliquiſſe pœniteat, ſed ſero te potius experrectum conſcientia reprehendat; quatenus qui nunc pauper eſſe cum (C) Chriſto temporaliter eligis, cum eo ſimul immortalibus diuitiis in æterni regni gloria perfruaris: & inter electos Abbates te iubeat in reſurrectione conſtitui, pro cuius amore in hac vita de Abbatum te ordine deieciſti. Ecce, dilectiſſime Pater, amoris tui dulcedine prouocatus, dum plura tibi ſcribere ſtudui, epiſtolaris modum breuitatis exceſſi; ſed rogo omnipotentem Dominum, vt & hæc tibi ruſtica, & imperita verba proficiant, & in eorum recompenſatione, tua pro ſeruo tuo orare ſanctitas non deſiſtat.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM VIGESIMVMSECVNDVM.

Contra Clericos aulicos, vt ad dignitates prouehantur.

ARGVMENTVM.

Inuehitur in Clericos, qui vt Epiſcopatus ſibi poſſint, & dignitates Eccleſiaſticas comparare, ſæcularium Principum ſe famulatui addicunt. Docet autē illos non iccirco ab infando ſimoniæ crimine immunes eſſe, quod pecunia ad eas ſceleſtas emptiones conficiendas non vtantur. immò multò magis ea culpa irretitos teneri; quia ſcilicet ſeipſos, quod maius eſt, vendunt, vt ſacerdotia adipiſcantur. Principibus quoque cauendum eſſe ait, nedum improbis, & flagitioſis hominibus Eccleſiarum gubernacula committunt, aliena peccata in ſe transferant: quod pluribus exaggerat, multiſque rationibus confirmat.

Domno Boneſacio Reuerendiſsimo Epiſcopo Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

Eccl. 37. ADMONET vir Sapiens: *Cum emptore*, inquit, *tracte de venditione, cum viro liuido de gratiis agendis, cum impio de pietate, cum honeſto de honeſtate.* Quibus etiam ante præmiſerat: Ibid. *Cum viro religioſo tracta de ſanctitate, & cum iuſto de iuſtitia.* De ſacerdotibus ergo nulli congruentius ſermo dirigitur, quàm Sacerdoti. Cum itaque, venerabilis Pater, de modernis Epiſcopis mihi perplura diſpliceant, illud intolerabilius arbitror, quia nonnulli dum honores Eccleſiaſticos Æthnæis vaporibus æſtuantibus ambiunt, in clientelam potentium tamquam ſeruos ſe dediticios obſcœnè ſubſternunt. Eccleſiaſtica quippe deſerunt, B dum Eccleſias concupiſcunt: & vt tyrannidem arripiant ſuper ciues, vt ita dixerim, dedignantur eſſe concines: militiam fugiunt, vt militibus præſerantur: & dum non erubeſcunt templo Dei mutare palatium, de religione Canonica in ordinem tranſeunt laicorum. Virtutum arma deponunt, procinctum ſpiritalis militiæ deſerunt, caſtra tranſfugiunt, militare cingulum ſoluunt. Dedignantur cum ceteris ſtipendij percipere donatiuum, ad ſolius anhelant dictaturæ, vel imperij principatum. Qui nimirum dum non per Eccleſiæ ingrediuntur oſtium, ſed per ſæculare poſticum, non paſtores ouium, ſed fures & latrones fiunt: Veritate ; exhibente, quæ ait: Ioan. 10. *Qui non intrat per oſtium in ouile ouium, ille fur eſt, & latro.* Porro ſi non ex aliena, C ſed ex eadem militia militum tribunus eligitur, ſi ſæpius eiuſdem regni oriundus, ad regiæ dignitatis apicem promouetur, ſi denique ex eiuſdem fundi accolis quiſpiam in rurali villicatione præponitur, quo pacto ſola Chriſti Eccleſia extraneo, vel ignoto cuilibet homini, tamquam vile ſtabulum, committetur? Si terrena quæque per ſuos domeſticos diſponuntur, quomodo ſancta Eccleſia, quæ ſceptrum regni, & aula eſt cœleſtis imperij, ſpretis propriis, in exteros transfertur? Vndecumque tamen ſit, ſi ab ipſis, quibus eſt præponendus, eligitur, non extraneus iudicatur.

CAPVT I.

De Clericis obſequio ſæcularium Principum deditis.

SEd quis ferat illi Eccleſiaſtica iura committi, qui vt Eccleſiam nanciſcatur, Eccleſiam deſerit: & dedignatur obſequium dependere propriæ, vt ſibi regimen arroget alienæ? Præterea cùm de viro iuſto Propheta perhibeat: Iſa. 33. *Quia excutit manus ſuas ab omni munere*; quis eum à munerum valeat præſtatione defendere, qui & ſemetipſum alienæ ſeruitutis imperio dedere, & in diuturnæ expeditionis impenſas facultates ſuas conuincitur profligare? Prophetica planè illa ſententia ſic exponitur, vt tria dicantur eſſe E munerum genera, ſcilicet munus à manu, munus ab obſequio, munus à lingua. Tria munerum genera, de his etiam epiſt. 2. lib. 2. Et munus quidem à manu pecunia, munus ab obſequio obedientia ſubiectionis, munus à lingua fauor aſſentationis. Sed ſi ritè conſiderentur hæc tria munerum genera, in eo quod medium ponitur, & primum ſimul & tertium continetur. In obedientiá quippe ſubiectionis, & munus à manu, quod eſt pecunia; & munus à lingua, quod eſt

A fauor adulationis, ſubſequenter agnoſcitur. Quis enim manifeſtius approbatur pro adipiſcendis honoribus præſtare pecuniam, quàm is, qui tot expenſas vtendo vehiculis, tot facultatum ſummas in accurandis pretioſarum veſtium prodigit ornamentis? Eoque ſuperat eum, qui pecuniam ſemel appendit; quia non contentus ſolummodo facultates expēdere, ſemetipſum quoque non dubitat tamquam ſeruum Domino vendititium ſubiugare.

Jam verò quis ambigat eum, cum datur occaſio, Aſſentatorum vitia exectanda. fauorabilibus dominum ſuum verbis oblinere, vt eum blanda poſſit adulatione mulcere? Vtque eius animum capiat, quod ſibi magis placeat, callidus obſeruator explorat. Oculis gliſcit, geſtibus innuit, B feſtiuitatem ſereni cordis ore prætendit. Pendet ad nutum, vt ſic herile præceptum, tamquam per Sibyllinum os Phœbi præſtoletur oraculum. Ire iubetur, euolat: ſtare præcipitur, ſilicem repræſentat. Si dominus feruet, iſte ſudat; ſi ille æſtum, hic cauma conqueritur. At ſi vel leuiter frigeat, hic neceſſe eſt, tremefactis viſceribus obtorpeſcat. Si ille dormire vult, hic accidiatur. ſi ſatur eſt, hic ructare compellitur. Sicque non ſuus nil aliud loquitur, niſi quod illi placere ſuſpicatur. Sicut de quibuſdā non diſſimilibus per Eſaiam dicitur: *Qui dicunt videntibus, nolite videre: & aſpicientibus, nolite aſpicere* Eſa. 30. *nobis ea, quæ recta ſunt: loquimini nobis placentia, videte nobis errores, auferte à me viam, declinate à me ſemitam. ceſſet à facie mea ſanctus Iſrael.* Et hoc iſte C modo iuxta Pſalmiſtam dum oleum malè blandientis aſſentationis exaggerat, mentem illius, quæ caput eſt cogitationis, impinguat. *Oleum*, inquit, *peccatoris non impinguet caput meum.* Pſal. 140. Et Salomon ait: *Fili mi, ſi te lactauerint peccatores, ne acquieſcas eis.* Prou. 1. Peccatores etenim lactant, cùm vel perpetranda mala blandimentis inferunt, vel perpetrata laudibus extollunt.

Quibus nimirum Scripturæ teſtimoniis patenter oſtenditur, quia quiſquis adulatur, generale peccatoris nomen per antelin ſpecialiter promeretur. Et cùm Pſalmiſta dicat: *Quia laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ*; Pſal. 9. & qui iniqua gerit, benedicitur; & is qui laudat, & qui ſponte laudatur, non diſpari D reatus obligatione conſtringitur.

CAPVT II.

Quòd adulatio in Clericis ſit ſimonia.

HOc ergo genus muneris ceteris muneribus & deterius eſt ad peccandum, & grauius ad perſoluendum. Quoniam illa vtraque ſine iſto poſſunt facile reperiri; hoc autem ſine duobus illis, vel vix vel numquam valet impleri. Nam venditoribus Eccleſiarum ſi auari ſunt, ſufficit pecunia cum appenditur; ſi glorioſi, ſolus adulationis E fauor aliquando vice pretij compenſatur. Qui verò ſe mundi principibus pro nanciſcendis honoribus tradunt, & pecunias neceſſario prodigunt, & delinificis patronos ſuos adulationibus lingere non omittunt. Nequaquam ergo diffiteantur ſe dediſſe pecuniam, qui prælationis ambitione Principibus exhibent clientelam. Qui nimirum dominationis deſiderio ſeruiunt; & vt diuitiis affluant, cum facultatibus ſuis, & ſemetipſos expendunt. Humiliantur, vt poſtmodum impunè ſuperbiant,

biant; ſe pediſſequos exhibent, vt præcedant; laboribus atteruntur, vt gaudeant; affliguntur inopia, vt nuptialis edulij continua poſtmodum epulatione turgeſcant; & velut propoſita vænalitatis menſa, fœnerando ſeruitium, mercantur imperium. Amant enim primos recubitus in
Matth. 23. cœnis, & primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.

Dent alij inſenſibilis metalli ſummam, trutinent ſtolidæ pecuniæ quantitatem, numerentur æra, vaſa ponderentur anaglypha. Dent, inquam, alij nummos; iſti dant pretium ſemetipſos. An non eſt pretium ſedulum ſubiectionis obſequium? Nam vt de ſpiritali conuertamur ad carnale coniugiũ, numquid Iacob, qui vicennali pro vxoribus ætate ſeruiuit, dicendus eſt pretium non dediſſe, quia Laban ſocero ſuo pecuniam non appendit? Sed audi, Scriptura teſte, quid eius vtræque conquerantur vxores: *Numquid*, inquiunt, *habemus reſidui quidquam in facultatibus, & in hæreditate domus patris noſtri?* moxque ſubjicit: *Nónne quaſi alienas reputauit nos, & vendidit, comeditque pretium noſtrum?* Cùm profectò Iacob nullam pro vxoribus pecuniam dederit, niſi dumtaxat, quia soceri pecora cuſtodiuit. Dumque apud eum opilionis officio fungitur, geminam filiarum eius copulam promeretur. Vis itaque pretium ex ore Iacob ipſius audire? *Die*, inquit, *noctuque æſtu vrebar, & gelu; fugiebat ſomnus ab oculis meis; ſic per viginti annos ſeruiui tibi in domo tua.* Dauid quoque non aliud Sauli pro filia pretium dedit, niſi quia dumtaxat eius militiam baiulauit. Vnde leuiro ſuo Iſboſeth per nuntios dicit: *Redde vxorem meam Michol quam deſpondi mihi centum præputiis Philiſtiim.* Laboris quippe ſui victoriam dotem deputat, quam & Saul velut quamdam pecuniam ſponſalium vice ſuſceperat. Sic, inquit, loquimini ad Dauid: *Non habet neceſſe Rex ſponſalia, niſi tantum centum præputia Philiſtinorum, vt fiat vltio de inimicis Regis.*

Hominum obſequia pretio donantur. — *Gen. 31.* — *Ibid.* — *2. Reg. 3.* — *1. Reg. 18*

Sicut ergo Laban filias vendidit, pretiumque comedit, non quia recondidit pecuniæ lucrum, ſed quia laborioſæ ſeruitutis percepit impendium. Et ſicut Saul nupturæ filiæ non auri, vel argenti dona quæſiuit, ſed laborem belli, vel inſigne triumphi, vice dotis accepit; ſic ille neceſſariò Eccleſiæ venditor eſſe conuincitur, qui ſubiectionis obſequium de malè ſperata eius largitione mercatur. Et cùm is qui pretium accipit, aſſeratur Eccleſiam vendere; iſte congruentius dicitur venditare: quia vænale commercium, quod ille ſemel iniit: hic longa, vt ita loquar, ac diuturna negotiatione protraxit. Et, infelix Clericus, quot ſeruitia fucatæ humilitatis exhibuit, quaſi tot pecuniarum ſummas appendit. Qui nimirum aſſentationibus ſuis dum aucupatur nomen Epiſcopi, larnam induit paraſiti. Et dum ſpirat ambitione Pontificem, ſcenicum exhibet hiſtrionem: atque ideo hic non ſimplex, ſed omnigena dicendus eſt ſimoniacus, quia quidquid eſt, per quod Eccleſia vendi potuit, hic triplici vænalitate commiſit. Nec glorietur metalli ſe non dediſſe pecuniam, qui, quod pretioſius habebat, ſemetipſum vænalem præbuit, qui naufragio ſe tam duri laboris immerſit, & in huius expeditionis ſumptus nonnihil ex propriis facultatibus profligauit.

Ponamus, verbi gratia, duos Clericos centenas nummorum libras non diſpari peculio poſſidentes, quorum alter curiam Regis adeat, ſenſimque in proprios vſus, quod in ſudario latet, inſumat; alter cum Iacob in tabernaculis maneat, nec aliunde ære turgentem ſollere compellat. Vtrique poſtmodum vno die ſua cuique delegetur Eccleſia: Et hic quidem totum æs, quod crumena ſeruabat, in ſacrilegij pretium funeſtus negotiator effundat; alter verò quia ſeruiuit in curia, nil nouiter tribuat, ſed ad percipiendum Eccleſiæ villicatum tamquam gratuitus mercator accedat. Quis horum, quæſo, carius emit Eccleſiam? Numquid non ille, qui licet patrono nil dederit, tot ærumnis, & laboribus preſſus quicquid habebat, in tam grauit, & diuturnæ expeditionis ſumptus expendit; & iſte vilius, qui ſine labore ſuam venditori pecuniam numerauit? Nam perſpicua ratio perſuadet, quia pluris emit Eccleſiam, qui ſua omnia cum laboribus perdidit; quàm is, qui quietus & otioſus præfixæ quantitatis pacta perſoluit.

Porro cùm & forenſibus legibus cautum ſit, vt curialis quiſque funditus arceatur à Clero; iſte de Eccleſia migrauit ad curiam. Et, heu prodigioſa væſania! vt præferatur Clericis, qui de Clerico efficitur curialis: factus eſt ſeruus mundi, vt ius domini, immò cathedram peſtilentiæ vſurpet in domo Dei. Qui ſi ſemel inueſtitutam de manu largitoris acceperit, vel quolibet prorſus ingenio culmen regiminis adeptus aſcenderit, mox vt ſibi fautores inueniat, larga de facultatibus Eccleſiæ dona diſpenſat.

CAPVT III.

De Epiſcopo quodam Bononienſi.

NOSTRIS certè temporibus Bononienſi Eccleſiæ quidam præſedit Epiſcopus, eo ſcilicet modo, quo diximus, curialis: qui nimirum poſtquam lætiſſima Eccleſiaſtici iuris prædia in ſuburbio conſtituta diſtraxit, ſubſequenter obmutuit. Sicque ferè per ſeptennium donec aduixit, paralyticus, & elinguis elanguit: Iuſtè ſcilicet, ſuperno diſpenſante iudicio, vt qui linguam ſuam fecerat negotij ſetialis interpretem, cum ipſa quoque prorſus amitteret totius eloquij facultatem. Quilibet itaque curialis Epiſcopus hos muneribus attrahit, illis beneficia latiora concedit; ſic à quibus non erat electus, eligitur; & vt ſibi de Simone nihil deſit, ipſam electionem ſacrilega vænalitate mercatur. Verumtamen in hoc ſui ſceleris turpitudinem palliat, quia ſub colore fidelitatis Eccleſiaſticæ municipes per iuſiurandi ſacramenta confirmat. Cùm nemo deterius Eccleſiam lædat, quàm iidem ipſi infidi fideles, qui eius diripere facultates anhelant. Cùm illis ergo munera tribuit, cum ſub nomine velut Eccleſiæ ſibi potiſſimum iurare compellit, non Eccleſię conſulit; ſed ſibi quietè poſſidendi, culminis aditum pandit. Siue ergo ante conſecrationem, hoc, ſiue poſtquam conſecratus eſt, faciat, valde ſibi timendum eſt, nedum nos pro Eccleſiæ vtilitate, ſed prò ſua potius confirmatione, facti loci bona dilapidat, in voraginem ſe ſimoniacæ hæreſeos, dum extolli conatur, immergat, & hinc perniciosè coram diuinis obtutibus corruat, vnde ſe inter homines arrogantet exaltat. Sicut ſcriptum eſt: *Deiecisti eos dum alleuarentur.* *Pſal. 71.*

Sed & hoc prætereundum non eſt; quia ſicut is, qui regiminis apicem inuitus aſſequitur, ſi quid illis aſperum, ſi quid patiatur aduerſum, ad cumulum ſibi prouenit meritorum: & pro tri-

bulatione, quam tolerat, non incaſſum exultationis æternæ præmium ſperat. Sic ille, qui vltroneus ambit, vel importunus ingerirur, vix pro aduerſitate, quam in regimine patitur, præmiũ conſequetur. Ad 'e itaq; quod patitur, referat: ſibique omne, quod laceratur, adſcribat. Labores, quos ſuſtinet, honoribus recompen'ét: fructumque laborum potiùs in adepta dignitate conſtimat, quam de futuri muneris retributione

Matt. 6. præſumat, Domino de talibus atteſtante: *Quia receperunt mercedem ſuam* Nam ſibi ipſe conciuit, vnde mens eius tot caſibus concuſſa ſuccumbit. Enimvero qui ad miniſterium terrenæ diſpenſationis coactus attrahitur: cum in executionibus eius aduerſa pertulerit, laboris ſui præmiu non carebit. At ſi villicatus pretio, vel precibus obtinetur, erubeſcit pro laboribus ſuis commodum retribusionis exigere, qui ſe laborandi materiam meminit importunis anxietatibus exſorſiſſe.

Hæc itaque diximus, vt non ſibi glorientur ſimoniacam deeſſe vænalitatem, qui famulando Principibus Eccleſiaſticam adepti ſunt dignitatem. Nec ſibi regulam gratuitæ promotionis applaudant, cum ſe redemiſſe, quod poſſidetur, duris laboribus non ignorant.

CAPVT IV.

Quòd peccata Epiſcopi non rectè ordinati in promoſoris caput redundent.

PRINCIPIBVS quoque, & quibuſlibet ordinatoribus Eccleſiarum ſummoperè cauendum eſt, ne ſacra loca, non conſiderato diuino iudicio, ſed pro arbitrio, & ad libitum præbeans, ne ad ſuam confuſionem diuinæ legis ordinem, & ſacrorum Canonum ſtatuta confundant. Nam quiſquis Eccleſiam Dei non regulariter ſed potentialiter ordinat, in promouentis caput omnia illius, qui promotus eſt, mala redundãt. Vnde Prædicator egregius cum dixiſſet:

1. Tim. 5. *Manus citò nemini impoſueris*; prọſtò ſubjunxit: *Nec*

Ephes. 5. *communicaueris peccatis alienis.* Alienis quippe peccatis communicare conuicitur, quiſquis indignum, & improbum, atque ideo cupidum ad gimen prouehere non veretur. Et cum Eccleſia Christi non habens maculam, neque rugam, reproba cuiuſlibet ordinatione fœdatur, in ordinantis animam omnis illa lethiferæ contagionis lepra transfunditur.

Paulus Diacon. hiſt. Ro. ad Eutrop. lib. 11. in princ. Romanorum nempe tradit hiſtoria, quia petentibus Gothis, vt eis Imperator Valens Epiſcopos deſtinaret, à quibus Chriſtianæ Fidei rudimenta ſuſciperent; ille doctores ad eos non Orthodoxos, ſed Arriani dogmatis miſit, rudemque populum, quibus inuolutus erat, erroribus, implicauit. Sed, ò prædicandam, veréque laudabilem diuini examinis æquitatem! Nam cum Gothi iam ab Hunnorum agminibus ex antiquis ſedibus fuiſſent violenter eiecti, & circa Danubium, intra Romanos ſcilicet fines, à Valente ſine vlla fœderis pactione beni'gnè ſuſcepti: diuino tamen iudicio poſtmodum contra Valentem in arma conſurgunt, eiuſque exercitum acerrima cæde proſternunt. Quibus cognitis Valens egreſſus Antiochia contra Gothos innumeris vallatus agminibus, properat: ſera ductus pœnitentia, Sanctos quoſque reuocari de exiliis imperas. mox tamen committit, &

A perdit. Nam ad primum Gothorum impetum Romanorum equitum acies perturbantur, nudoſque pedites deſerunt. Qui mox equitatu hoſtium septi, ac ſagittarum nubibus obruti, dum huc illucque velut amentes palando diffugiunt, hoſtilibus gladiis funditus perimũtur; ipſe quoque Imperator ſagitta ſauciatus, equo delabitur: in viliſſimam regetem, milite geſtante, defertur: ſicque ſuperuenientibus Gothis, ignibus atrociter concrematur. Iuſto quippe Dei iudicio ab eiſdem conſumptus eſt flamma vindictæ, quos ipſe percuſſerat igne perfidiæ. Sic, iuxta Scripturæ ſententiam, egreſſus eſt ignis de rhamno, & deuorauit cedrum Libani. Iudic. 9.

Sed & per hoc exemplum, quod nunc de Scriptura potuimus, illud etiam non inconuenienter occurrit, quod ibidem in libro Iudicum poſitum

B meminoramus. Nam dum hoc ſerreo ſæculo, & ij qui regimine digni ſunt, fugiant; & illi, qui merito reprobandi ſunt, irreuerenter accedant; hoc agi videtur per operationis effectum, quod illic legitur per allegoriæ myſterium, Ait enim: Quia *ſtetit Ioathan in vertice montis Garizim, eleuataque voce clamauit: Audite me, viri Sichem, ita* Ibid. *vt audiat vos Deus: Ierunt ligna, vt vngerent ſuper ſe Regem, dixeruntque Oliuæ, Impera nobis. Quæ reſpondit: Numquid poſſum deſerere pinguedinem meam, qua & dij vtuntur, & homines: & venire, vt inter ligna promouear Dixeruntque ligna ad arborem ficum: veni, & ſuper nos regnũ accipe. Quæ reſpondit*

C *eis: Numquid poſſum dulcedinem meam deſerere, fructuſque ſuauiſſimos, & ire, vt inter cætera ligna promouear? Locuta ſunt quoque ligna & ad vitem: Veni, & impera nobis. Quæ reſpondit: Num poſſum deſerere vinum meum, quod lætificat Deum, & homines, & inter ligna cætera promoueri?* Deinde Scriptura ſubiungit: *Dixeruntque omnia ligna, ad rhamnum. Veni, & impera nobis. Qui reſpondit eis: Si verè regem me vobis conſtituitis, venite, & ſub vmbra mea requieſcite.*

Longum eſt, ſi dicamus Gedeonem typum tenere Saluatoris. Per plurimas eius vxores, diuerſas debere nationes intelligi, quæ ſibi cohæſere per fidem. Per ſeptuaginta filios, totidem lin- Chriſti typus. Iudic. 8.

D guarum populos Per concubinã, Synagogam. Per Abimelech, Antichriſtum, qui Synagogæ filius erit Vnde & in Apocalypſi his qui credituri ſunt, dicitur: *Qui dicunt ſe Iudæos eſſe, & non ſunt, ſed ſunt ſynagoga ſatanæ.* Et ſicut ille peremit ſeptuaginta fratres, ſic iſte perſecuturus eſt omnes, quæ ſibi non conſentient, nationes. His, inquam, omiſſis, quæ longioris ſtyli videntur egere tractatu, vt quantum patitur epiſtolare compendium, ita dumtaxat cœptæ diſputationi congruere videatur, prolixæ hiſtoriæ figuram ſuccinctè perſtringimus. Apoc. 7.

Quid ergo per Ioathan, qui interpretatur, conſummatus, ſiue perfectus, niſi ſanctum, & doctum quempiam prædicatorem debemus accipere? Hic in montem Garizim aſcendit, & voce magna clamauit. Priùs aſcendit, & poſtmodum clamauit. Antè conſurgit in montem, & ſic eleuat vocem. Quia niſi Doctor virtutum priùs culmen aſcendit, inaniter clamat. Sicut per Eſaiam dicitur. *Super montem excelſum aſcende tu, qui euangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Hieruſalem.* Per Garizim autem ſancta deſignatur Eccleſia, quæ eſt virtutum omnium ſchola, & cœleſtium ſegetum vbertate fœcunda. Hic eſt enim mons, qui laudibus per Moyſem benedictionibus deputatus eſt, & Quid per Ioathan deſignetur. Deut. 27. Eſa. 40. Quid per Garizim.

Eccleſia mons benedictionis eſt, cuius filiis per A
1. Pet. 3. Apoſtolum dicitur: *In hoc vocati eſtis, vt benedictionem hæreditate poſſideatis.* Hanc hæreditatem
à vidua matre ſuſcepimus, pro qua vir eius mori
dignatus eſt; de qua & per Pſalmiſtam dicitur:
Pſal. 131. *Viduam eius benedicens, benedicam.* Et congruè
Garizim, qui interpretatur, Diuiſio, vel Aduena,
ſanctam figurat Eccleſiam, quoniam Eccleſia
gentium, quæ priùs extitit funditus à Dei lege
diuiſa, in prima vocatione facta eſt aduena, iam-
que per incrementum gratiæ facta eſt omnino
domeſtica. Vnde iam firmiter radicatis, & velut
Ephes. 2. in vrbe compoſitis Paulus ait: *Iam non eſtis hoſpites, & aduenæ; ſed eſtis ciues Sanctorum, & domeſtici Dei.* B

Quid item per ligna ſiluæ, oliuã, ficũ, & vitẽ. Sed vt omittentes plurima, quod propoſitum
eſt, tranſiliendo celeriter percurramus, ligna
ſiluæ ſunt homines vani, & infructuoſi, ac flam-
mis vltricibus merito ſuæ ſterilitatis obnoxij.
Matth. 3. *Omnis* enim *arbor, quæ non facit fructum bonum,
excidetur, & in ignem mittetur.* Qui verò per oli-
uam, quæ & ſignum pacis oſtendit, oleique pin-
guedinem fundit, niſi illi deſignantur, qui Spiri-
tus ſancti pinguedine deliburi euangelizando
pacem, reconciliant homines Creatori? Quàm,
inquit, ſpecioſi pedes euangelizantium pacem. C
Ficus autem ſacræ legis imaginem tenet, vnde
Rom. 10. & in Euangelio dicitur: Quia *quidam paterfa-
Matth. 21. milias plantauit vineam, in qua ſcilicet plantauit &
Eſa. 5. ficum. Vinea* quippe *Domini Sabaoth domus eſt Iſraël.* In qua nimirum plantauit diuina manus
Decalogum legis. Sed hæc ficus priorem popu-
lum quaſi groſſos ſuos, aridos ſcilicet, & inutiles
protulit, & abiecit, nouum verò Chriſtianę Fidei
germen ad maturitatem internæ pinguedinis,
ſuauitatemque perduxit. De quibus Hieremias
Hier. 24. ait: *Video ficus, ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde, quæ comedi non poſſunt, eo quod
ſint malæ.* D

Per ficus ergo illi poſſunt non inconuenienter
intelligi, qui ſacræ legis eruditione ſunt ſuffi-
cienter inſtructi. Vitis etiam idipſum penè vide-
tur ſignificare quod ficus. Dicit enim Domi-
Ioan. 15. nus: *Ego ſum vitis vera, & vos palmites.* Et quia
de palmitibus fiunt vites, quid mirum ſi & ſancti
Doctores aſſerantur vites; vt quod Saluator mun-
di per naturam, hoc illi glorientur habere per
gratiam? Qui nimirum dum triumphum Domi-
nicæ paſſionis prædicare non ceſſant, quaſi per
doctrinæ ſuæ botros arentia corda noſtra vino
beati cruoris inebriant. De hoc vino per Iacob
ſuper Saluatore noſtro allegoricè dicitur: *Lauabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine pallium* Gen. 49.
ſuum. Stola Chriſti fuit in Apoſtolis, & cæteris Stola Chriſti ſynagoga Iudæorum.
credentibus ſynagoga: cuius etiam pallium gen-
tilis eſt populus. De quibus ſibi per Prophetam
dicitur: *Viuo ego, dicit Dominus, quia his omnibus
velut ornamento veſtieris.* Hos itaque Chriſtus in Eſa. 49.
ſanguine vuæ lauit, quem de ſemetipſo contritus
in * prælio Crucis expreſſit. Vnde & Ioannes ait: * prælo f.
Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Cùm igitur oliua, ficus, ac vitis, hoc eſt, Apoc. 1.
ſpirituales viri lignis præeſſe ſilueſtribus, id eſt,
terrenis hominibus, atque carnalibus nullatenus
acquieſcant; offert ſe rhamnus, & ab eis conſu-
mendus, & eadem vel prauæ conuerſationis Gen. 3.
exemplo, vel erronei dogmatis incendio con-
ſumpturus. Rhamnus enim ſpinis crebreſcenti-
bus horret, per quem ſcilicet quilibet peruerſus
inuenitur, qui ſic peccatorum tamquam veprium
aſperitate denſatur. Vnde & primo homini di-
ctum eſt: *Terra tua ſpinas, & tribulos germinabit
tibi*, id eſt, Corpus tuum aculeatis vitiorum pun-
ctionibus ſubiacebit. Et per Prophetam Domi-
nus: *Spinis*, inquit, *peccatorum ſuorum circumdederunt me.* Lignis itaque petentibus Regem, id eſt, Thren. 3.
prauis quibuſque carnaliter eligentibus Præſu-
lem; rhamnus accedit in medium, quilibet vide-
licet reprobus, qui & ignem damnationis in ſe
ex eorum prauitatibus augeat, & eos peruersè vi-
uendi, vel docendi reciproca combuſtione con-
ſumat. Vnde & illic dicitur: *Egrediatur ignis ex
eo, vt conſumat habitatores Sichem, & oppidum Mello: egrediaturque ignis de viris Sichem, & de oppido* Indic. 9.
Mello, & deuoret Abimelech. Hæc autem Ioathas
conſtitutus in vertice montis eloquitur; quia per
ſanctos in Eccleſia prædicatores addiſcimus, quo-
modo quibuſque peruerſis, ac reprobis vana pe-
tentibus reſiſtamus.

Ecce, venerabilis frater, vnam dumtaxat Epi-
ſtolam periſti, ſed inſuper & alteram recepiſti.
Ipſe quoque verſa vice depoſco, vt dum integra
noſtræ dilectionis vna dirigitur, ad nos etiam
iuxta vetuſtæ diſputationis ethicos gemina re-
uertatur. Quod ſi te de curialibus Epiſcopis ad-
huc latius audire delectat, eiuſdem thematis *
epiſtolam, quam Concardinalibus tuis olim miſi,
te videre non pigeat. Illud etiam in epiſtolæ cal- * Epiſt. 4. lib. 2.
ce ſubnecto, vt amodò, & deinceps, ſicut ij, qui
Eccleſiæ militando promoti ſunt, vocantur ex
more Pontifices; ita qui famulando Principibus
fiunt, dicantur à curia Curiales.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM VIGESIMVMTERTIVM.

De breuitate vitæ Pontificum Romanorum, & diuina prouidentia.

ARGVMENTVM.

Alexandro ſummo Pont. ex Mantuano Patrum conuentu redeunti has litteras obuiam mittit, in quibus eidem ſciſcitanti rationem reddit, cur Pontificum Romanorum vita breuis plerumque, & anguſta ſit. Deinde in admirationem diuinæ prouidentiæ, & bonitatis effunditur, à qua tot, tantaque beneficia in humanum genus profecta ſint, & quotidie proficiſcantur, quæque omnia hominis gratia creauerit, hominiſque imperio ſubiecerit. Hortatur ergo mortales, vt cùm tot res propter ſe conditas contemplantur, Deo Opt. Max. inexhauſto beneficentiæ fonti immortales gratias agant; & terrenis his voluptatibus contemptis, ad vera gaudia, quæ in cœlo piè, ſanctéque viuentibus parata ſunt, omni animi contentione ferantur.

Domno Alexandro ſummæ Sedis Antiſtiti, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

QVIA redeuntem te, venerabilis A Pater, à Mantuano Concilio, finitimis iam audio patribus propinquare, congruum iudicaui exenio litterarum tibi, quo videlicet dono potiſſimum delectaris, occurrere. Sed & mox, vt ad vos impiger iter arriperem, dulcis fama pertinxit. Iacob ſiquidem, de quo Scriptura dicit, quia Gen. 25. *ſimplex habitabat in tabernaculis*, idcirco terrenis placandum eſſe fratrem muneribus duxit, quia ſola dumtaxat eum diligere terrena cognouit. Ego quoque, qui cum Iacob domi ſimpliciter B habitaui, quia tibi plus ſpiritualia, quàm carnalia quæque placere non ambigo, ſpirituali faciem tuam munere placare contendo. Quamquam 2 Reg. 15. cùm Dauid fugeret à facie Abſalon, magis ſibi profuerit Chuſai Arachites, qui in Hieruſalem 1. Reg. 30. rediit, quàm Ethai, qui videlicet à fugiente Dauid indiuiduus aſſecla non receſſit. Idem quoque Dauid legem conſtituit in Iſrael, vt æqua ſit pars deſcendentis ad prælium, & remanentis ad ſarcinas: & potentius iuuit Iſraeliticum populum Moyſes in Rhaphidim, dum velut otioſus oraret, C quàm Ioſue, licet irruentibus Amalechitis, terribiliter armatus occurreret. Quod perſpicuè perhibet Scriptura, cùm dicit: *Quia cùm leuaret ma-* Exod. 17. *nus Moyſes, vincebat Iſraël: ſin autem paululum remiſiſſet, ſuperabat Amalech.* Sed nullum munus cuiquam congruentius datur, quàm id, quod ab eo ipſo, cui datur, exigitur.

CAPVT I.

Cur Romanorum Pontificum vita breuis ſit.

ALiquando certè, ſi ritè teneo, à me ſollicitè requiſiſtis, quæ mihi cauſa videretur, cur Apoſtolicæ Sedis Antiſtes numquam diutius viuat, ſed intra breue temporis ſpatium diem claudat extremum, adeò vt poſt B. Petrum Apoſtolum, qui per quinque circiter annorum luſtra præſedit, nemo poſtmodum Romanorum Pontificum hoc ſpatium præſulatus æquauerit: modernis immò temporibus vix quiſpiam in prædictæ Sedis culmen euehitur, qui metam quatuor, vel vt multum, quinque tranſcẽdat annorum. Quod conſiderantibus prodigialis, vt ita loquar, ſtupor oboritur, quoniam hæc breuiter viuendi neceſſitas, quantum ad noſtram notitiam, in nulla alia totius orbis Eccleſia reperitur. Sed in quantum mortalibus, diuinæ diſpenſationis reuelatur arcanum, videtur nobis, quia idcirco hoc iudicij cœleſtis ordo diſponit, vt humano generi metum mortis incutiat; & quàm deſpicienda ſit temporalis vitæ gloria, in ipſo gloriæ principatu euidenter oſtendat; quatenus dum præcipuus hominum tam anguſti temporis compendio moritur, tremefactus quiſque ad præſtolandi ſui obitus cuſtodiam prouocetur, & arbor humani generis, dum cacumen, ac verticem ſuum tam facilè corruiſſe conſiderat, flatu concuſſa formidinis, in ſuis

vndique ramuſ ul s c nitenteſcat.

Mouet tacitam obiectionem.

Sed quiſpiam j iat, c & Regibus hæc eadem viuen reutas non o ur ai Nam & Octauianus Auguſtus q imperante, Saluator mundi de Virgine naſ i & Dauid Rex, de cuius ſtirpe dignatus eſt propagari; alter quinquaginta ſex, alter quadraginta annorum curricula in regali faſtigio floruerunt: poſt quos, & alij videlicet vtriuſque Regni P in ipes, etſi minutculè, non tamen ad inſtar Romanorum Pon ſicum, breuiſſima regnauerunt temporum quantitate. Ad quod facilè reſpondetur: quia cum vnus omni mundo Papa præſideat, Reges autem plurimos in orbe terrarum ſua cuiuſque regni meta concludat, quia quilibet Imperator ad Papæ veſtigia corruit, tamquam Rex Regum, & Princeps Imperatorum, cunctis in carne viuentes honore, ac dignitate præcellit. Vnde quolibet Rege defuncto, adminiſtratione eius regnum tantummodo, cui præerat, deſtituitur; cum verò Sedis Apoſtolicæ Pontifex moritur, vniuerſus, tamquam communi patre mundus orbatur. Quid enim Africa de Regibus Aſiæ, aut quid Æthiopia de Principibus ſentit Heſperiæ? Nam, ſiue moriantur, ſiue viuant, quia procul a ſe remoti ſunt, vtrumque indifferenter ignorant.

Romani Impp. qui violenta morte periêre.

Eſt & aliud, cum mors cuiuſlibet Regis non magnopere ſit terrori, quoniam ſæculares Principes, qui turbis popularibus præſunt, ſæpe gladiis perimuntur. Nam, vt de multis paucos adhibeam, Caius Claudius, Nero, Galba, Otho, Vitellius, omnes iſti Imperatores per continuam ſunt ſeriem vnus poſt alterum principati, & excepto Claudio, cuncti ſunt, vel ſuis, vel hoſtilibus gladiis interempti. Poſtmodum quoque, ſicut Romana tradit hiſtoria, Macrinus, Antoninus, Alexander, Maximus, Gordianus, Decius, Gallus, Voluſianus: omnes hi ſeriatim ſibimet per continuum ordinem ſuccedentes, gladio trucidante, proſtrati ſunt. Sæculares ergo Principes, quia diuerſæ mortis caſibus exponuntur, eorum audientium exitu non terretur. Papæ verò vita, quia ſola naturalis obitus lege concluditur, eius ex hac vita tranſitus ſine graui formidine non auditur. Porrò quia terreni Principes regni ſui quiſque, vt dictum eſt, limitibus includuntur, cauſa non eſt cur per alienas mundi prouincias eorum obitus diffundatur; Papa verò, quia ſolus eſt omnium Eccleſiarum vniuerſalis Epiſcopus, cùm luce priuatur, mors eius per ampla terrarum regna diffunditur. Et ſicut Sol, quia ſolus lucet, ſi eclipſim fortè ſuſtineat, præſto neceſſe eſt vt tenebras

Pulchra comparatio.

totus vbique mundus incurrat; ſic Papa cùm ex hac vita recedit, illico, quia vnus in mundo eſt, longinqua regnorum ſpatia mortis eius fama percurrit; & conſequens eſt, vt quos tam ſublimis, ſingularisque perſonæ caſus obtundat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis viſceribus expaueſcant. Vbi notandum, quàm velit omnipotens Deus Romani Pontificis vitam hominibus in ædificatione prodeſſe, cuius etiam mortem decreuit ſaluti gentium miniſtrare. Quanto ſtudio debet lucris animarum, dum aduiuit, inſiſtere, cuius etiam mors peruidetur ad Creatorem ſuum animas hominum reuocare; vt dum ſe patrem orbis eſſe conſiderat, ab inculcanda tot filiis hæreditate deſidia non torpeſcat.

CAPVT II.

Prædicātur diuina bonitatis, & beneficētia munera.

Hic liber aciem mentis paulisper attollere, & quanta diuinitus homini gratia præro-

getur [illegible] nimirum per diuinæ muneris inſtitutionem elementa cuncta deſeruiunt, & non modo cælum, & terra, & aqua, & quæque in eis ſunt, in humanæ vtilitatis adminiſtratione concurrunt. Primo quidem ſibi famulantur quatuor elementa, quæ diximus quia ex eis conſtat; deinde quia quidquid habent, illi extrinſecus adminiſtrant. In humore quippe terræ radix herbarum, & arborum coaleſcit, quas poſtmodum in vſus hominum ad naturalis incrementi celſitudinem porrigit. Ipſa quoque agreſtis herba in carnes animalium vertitur; animalium vero carnibus hominum viſcera vegetantur. Animalia quoque ipſa dum viuunt, diuerſis humanæ ſeruituris deputantur obſequiis: nimirum, vt alia ſeſe inſidentibus vehiculum præbeant; alia commendandis, proſerendiſque ſeminibus arua proſcindant; alia nobis non modò lactis profluant copiam, ſed & velut Euangeliſtæ ſubiecta doctrinæ, duas tunicas diuidant, dum ſe pellibus, nos velleribus tegunt. Sed quia nos in ſingulis immorari non ſinit Epiſtolaie compendium, quæ vix poſſet etiam prolixitas enumerare librorum, ſufficiat nobis breuis illa Pſalmiſtæ concluſio, qua dicitur: *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius, oues, & boues vniuerſas, inſuper & pecora campi; volucres cæli, & piſces maris. qui perambulant ſemitas maris.*

Luc. 3.

Pſal. 8.

Et hoc eſt inter cætera valde mirabile, quoniam ab humanæ ſubiectionis imperio, nec volatus aues, nec fortitudo leones, nec velocitas tygrides, nec proceritatis enormitas eripit elephantes. Leoni planè tantus ineſt terror, vt cum rugitus emittit, multa protinus animalia, quæ illius impetum poterant celeritate curſus euadere, compellantur omnino deficere, & greſſus ſuos ſtupefacta, & attonita cohibere. Leo tamen ab homine capitur, & tamquam debilis cattus caueis inſeritur. Tygris quoque, quæ lingua Parthica dicitur ſagitta, vno curſu ſtadia octoginta tranſilire; integro verò die totum mundum ab ortu vſque ad occaſum dicitur tranſilire: hæc tamen, quæ tam incredibiliter currit, aliquando venantium laqueos non euadit. Sed cum miranda quælibet animalia virtuti hominum ſunt ſubiecta, etiam minima, vel immunda humanæ ſaluti probantur vtilia. Quid enim vilius cimice? tamen ſi ſanguiſuga faucibus hæſerit, fumo illius excepto, ſtatim euomitur, & difficultas vrinæ huius appoſitione laxatur. Quid etiam, iuxta legem, immundius vulture? Tot tamen in eo ſunt medicamenta, quot membra. Vidi certè grandæuæ iam ætatis Epiſcopum, qui etiam ad fidem Christi conuertiſſe non pauca gentilium millia dicebatur: Hic perhibebat, quia dum per Æthiopiam tranſiit, magni draconis carnes, fame fauces obdulcante, comedit, vt etiam iuxta litteram illud Pſalmiſtæ videatur impleri: *Tu confregiſti caput draconis magni, & dediſti eum in eſcam populo Æthiopum.*

Cæſ. Schol.

Plin. lib. 29. c. 4.

Idem lib. 29. c. 6.

Pſal. 73.

CAPVT III.

Temporum varietates deſcribuntur.

Sed cùm Deus omnipotens homini cuncta ſubdiderit, hoc etiā non minus mirabile eſt, quod ipſa quoque ſibi tempora tam pulchra qualitatum varietate diſtinguit, videlicet, vt prius brumalis algor ſemina commendata nouaribus occultet; deinde vetus clementia multipli-

ces geminum fœtus mundum parturire compellat; mox æſtuum calma ſegetes terreat: poſtremo pluuialis autumnus & palmitibus vuas, & arboribus quoque turgentia poma decerpat. Sed nec ipſos quoque prouentus arborum vel agrorum omnipotens Conditor in vnā quodammodo congeriem coaceruat, ſed diuerſa diuerſis temporibus vel agenda, vel edenda diſpenſat. Nam ſi eodem tempore cuncta ad veſcendum poma concurrerent, & faſtidium congeſta veſcentibus gignerent, & ſimul conſumpta de copia inopiam generarent. Sed nunc ita diuerſis ſunt variata temporibus, vt dum illa comeduntur, hæc matureſcant, & dum alia conſumpta pertranſeunt, alia mox maturata ſuccedant. Fruges quoque ſi colligendæ ſimul ingruerent, laboribus non ferendis agricolas prægrauarent; ſed dum variis temporum diſpenſantur articulis, & prouentus copia non minuitur, & labor hominū leuigatur. Nam quod ſegetum alia primitiua, alia ſint ſerotina, etiam Moyſes perhibet Pharaoni. Poſtquam enim grando percuſſit

Exod. 9. Ægyptum: *Linum, inquit, & hordeum læſum eſt, eo quod hordeum eſſet virens, & linum iam folliculos germinaret: triticum autem, & far non ſunt læſa, quia ſerotina erant.* De primitiuis etiam pomis

Exod. 10. paulo poſt dicit: *Deuorata eſt igitur herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiſerat.*

Cum igitur ſoli homini maria ſimul & flumina, paludes & ſtagna cum innumeris piſcium compellantur ſeruire generibus, aër cum auibus ſimul & imbribus, terra cum pecoribus, cunctiſque germinibus: Hæc tamen interim velut parua poſtponimus, maiora perpendamus. Omittamus igitur, quod huius mundi conditio tanta moderationis arte diſponitur, vt aer & ignis, duo videlicet maſculini generis elementa præſideant; alia vero duo, quæ fœminini ſunt generis, aqua ſimul & terra ſubſidant; & hoc quaſi bino coniugio procreatur quidquid apud nos ex qualibet originali materia prodire conſpicitur. Taceamus etiam, quod tota cœli machina vſibus hominum ita mirabiliter ſeruiat, vt contra ſeptem planetarum globos perpetuo rotatu circumacta confligat; quatenus dum illæ petunt ortum, iſta vergat iugiter ad occaſum. Illas tamen ſecum vi ſuæ magnitudinis attrahat, eaſque ſuos circulos per Zodiacum ſpatio temporis, quod cuique præfigitur, explere compellat. In quo videlicet vniuerſali mundi certamine non paruum ſpiritualis figuræ myſterium deprehenditur, ſi quæ ſit in homine, minori videlicet mundo, concertatio perpendatur. Quid enim ſphæra cœli, quæ planetas includit, niſi corpus deſignat humanum, quod rationalem animam contegit? Quæ videlicet anima quaſi ſeptenario planetarum numero continetur, dum totidem ſancti Spiritus donis imbuitur.

Homo, minor mūdus, Μικρόκοσμος. Pulchra cœli cum homine comparatio.

Galat. 5. Et quid eſt quod ſphæra labitur ad occaſum, è contra planetæ concorditer enituntur ad ortum, niſi hoc quod Apoſtolus dicit: Quia *caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem?*

Rom. 7. Numquid non quaſi ſphæram contra planetas pugnare conqueritur, cum de carnis & animæ ſuæ controuerſia lamentatur, dicens: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ?* Et tamquam ſphæra poſt ſe planetas trahat, protinus addidit: *Et captiuum me ducentem in lege peccati, quæ eſt in membris meis.* Planetæ igitur ſeptem enituntur ad ortum, cum anima rationalis inſtinctu ſancti Spiritus incitata redire conatur ad Deum, quem rerum omnium conſtat eſſe principium. Sphæra verò prolabitur ad occaſum, cum caro neglectis ſuperioribus, grauatur in ima vitiorum. Vnde ſcriptum eſt: *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.*

Sap. 9.

Sed hæc nos diutius proſequi, epiſtolaris breuitas non permittit. Quid dicam, quod eadem cœleſtis ſphæræ machina ſic ſe in ſemetipſam ſemper, & non in exteriora deuoluat, vt in vnius hemiſphærij ſui reuolutione diem, in reuolutione vero alterius expleat noctem? Et hoc modo dum vna reuolutio totius ſphæræ cœleſtis abſoluitur, viginti quatuor horarum numerus impletur, quibus videlicet vnus dies cum ſua nocte perficitur. Hoc itaque modo dum cœlum militat homini & dies Solis radiis illuſtratur, & nox Lunæ, ſtellarumque nutantium varietate depingitur. Sed hæc quia corporaliter aſpiciuntur, omittimus, ad maiora nunc, & inuiſibilia veniamus.

CAPVT IV

Quòd Angeli per totum mundum diſcurrant in auxilium hominum.

PORRO autem qui diuinarum Scripturarum vacat eloquiis, non ignorat, quia per hunc mundum cœleſtium virtutum quotidie multitudo diſcurrit, quæ nobis auxilii manus in certamine porrigit. De quibus per Danielem dicitur. *Millia millium miniſtrabant ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei.* Ad hoc enim Deo miniſtrant, vt nos ab iniquorum ſpirituum impugnationibus protegant. Vnde & Paulus ait: *Sunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis.* Neque enim verſutiæ tam callidi, tam exercitati hoſtis poſſet fragilitas humana reſiſtere, niſi eos à tentationibus electorum virtus Angelica propulſaret. Vnde vnicuique noſtrum à die baptiſmatis vſque ad obitum delegatus eſt Angelus, qui & viriliter decertantem à tentatione cuſtodiat, & auxilium præbere in bonis operibus non deſiſtat. Pateremus exempla, niſi cerneremus frequentatione notiſſima. Hic notandum, cum Deus homini tantam præroget gratiam, quantam Deus ab homine patiatur iniuriam. Deputat Deus virtutes Angelicas humanæ cuſtodiæ; & infelix homo relicta munditia & puritate virtutum, ſqualoribus ſe polluit, ac ſordibus vitiorum. Nam in exhalantis, ac cænoſæ luxuriæ fœtore prouoluitur, cum vermeſcentis auaritiæ ſordibus inquinatur; cum denique ad inſtar Ægyptiorum fluminum homicidalis anima in odij ſanguinem vertitur; poſtremò cùm velut in cloacam ſtercorum corruens, multiplicis nequitiæ fæcibus inuoluta ſordatur: hunc Angelus fœtorem, & inhoneſtam purulentiæ nauſeam inuitus ſatis, & grauiter tolerat: etſi cœleſtis imperij lege conſtrictus, obedientiam non omittat. In Angelorum quippe conſpectu nil ſordidum, nil fœter obſcœnum niſi vitium & peccatum. Et ſic noſtri tetra iſta fœtent, & abominantur illuuiem: ſicut homo compellitur ad exhalantis latrinæ ſecreta ſcrutari fœtorem. Vnde quotidie ante tribunal æterni Iudicis de commiſſi ſui prauitate conqueritur, & quia grauem ferat iniuriam, illius obſcœna dinumerans, profitetur. Nam ſi Rex potens cuilibet de ſuis Principibus impuberis filij velit delegare cuſto-

Dan. 7.

Hebr. 1.

Angelus cuſtos, & eius officiu.

Hominis ingratitudo extrema in Deum.

Exod. 7.

Angeli cuſtodes hominum clientum quantum abhorreāt ſordes & peccata.

dam & [illegible] im[illegible] in furorem verſus [illegible] ſa[illegible], [illegible] e l[illegible] bus, nam [illegible] mu[illegible] bus ob[illegible]nat, & [illegible] in g[illegible]em [illegible]pleuerat a tem[illegible] ræ pro l[illegible]r, [illegible] ett[illegible] in quaſenris cæli volutabrum ſordi[illegible]æ, ſ[illegible] more p[illegible]oluat; nonne protinus ille de[illegible] oſcet, & recon[illegible] nare depoſi[illegible] um. & Patris abiicere famulatum? Quanto magis ergo credendum e[illegible], quod Angelica illa ſublimitas & largitorem bonorum omnium Deum de conſpicua Sanctorum conuerſatione glorificat, & in eius conſpectu peruerſorum hominum ſcelera ſubtiliter enumerando condemnat? Huc accedit, quia in die iudi[illegible]ij eorum ſunt nequitiæ teſtes qui ſi recte vixiſſent, eorum fierent defenſores. Hoc itaque modo mal[illegible] agentibus vertitur in perniciem, quod recte viuentibus prouiſum eſt ad ſalutem; quia ſancti Angeli, qui deputati ſunt [illegible] illis in adiutorium, perditionis in reprobos exaggerant incrementum. Fœlices ergo, qui iuſte viuunt; quia dum malignis ſpiritibus infatigabiliter obluctantur, A[illegible] [illegible] fortitudinis au[illegible]io muniuntur. Adde etiam, quod & ipſi ſpiritus ini[illegible] [illegible] profectus noſtri ſunt obſequio deputati. Nam dum tentamur, & non ſuccumbimus, dum imperimur & præualemus, dum oppugnat certè violentus hoſtis, & non expugnat, futuræ nobis retributionis pondus accumulat; & dum laborem certaminis irrogat, victoriæ nobis materiam ſubminiſtrat.

In ſuis ciccū. pariatur. [illegible]

CAPVT V.

Q[illegible]d omnia homini ſeruiant, etiam infernus.

E[illegible] dum raptim, celeriterque cuncta perſtringimus, vſibus hominum miniſtrare con[illegible] co[illegible] ter [illegible] nia reperimus, cælum ſcilicet, terram pa[illegible]ter & infernum. Hic præſumptionis nos fortaſſe q[illegible] arguat, ſi authentica Scripturæ ſententia non acc[illegible] rat. Sed ecce Paulus Corinthiis dicit: *Omnia enim veſtra ſunt, ſiue Paulus, ſiue Apollo, ſiue [illegible]phas, ſiue hic mundus, ſiue vita ſiue mors, ſiue præſentia ſiue futura. Omnia enim veſtra ſunt, vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei.* Sed tunc omnia ſunt [illegible]er[illegible]iter hominis, ſi ipſe homo ſit veraciter homo. E[illegible] enim qui ſolo nomine ſit homo, eſt qu[illegible] [illegible] ſa & veritate ſit homo. 1 Cor. 3.

Au[illegible] Salomonem: *Finem,* inquit, *loquendi omne pariter audiamus Deum time, & mandata eius obſerua: hoc eſt enim omnis homo.* Quis eſt autem finis loquendi, niſi ille, de quo dicit Apoſtolus: *Finis enim le[illegible] ad iuſtitiam Chriſtus omni credenti?* Finis quippe [illegible] is ad iuſtitiam Chriſtus eſt, quia quid[illegible] uid, ſiue [illegible] erus, ſiue noua lex loquitur, ad illum ſine [illegible]ubitatione refertur. Ad iuſtitiam verò non otioſe dicitur, quia diuinæ legis ſermo iuſtificat & animam à ſordibus mundat, ſicut Di[illegible]ipulis Veritas ait: *Iam vos mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum vobis.* Deum verò timere, eſt cuncta, quæ Deus prohibet, execrando, & abominando contemnere. Mandata [illegible] ius obſeruare eſt, omnia, quæ præcipit, operibus exercere. Eccl. 12. Rom. 10. Ioan. 15.

Deum timere, & eius mandata ſeruare, quid ſit. [illegible]

I[illegible]e ergo Deum timet, qui ſatagit cauere quod pro[illegible]ibet. Ille mandata eius obſeruat, qui ſtudet implere quod imperat. Deum ergo time, & man[illegible]ta [illegible]ius obſerua: hoc eſt enim omnis homo. Ac ſi perſpicue dicat: Qui non ſtuduerit cauere prohi[illegible]ita, qui neglexerit implere præce-

A p[illegible] [illegible]ne caret, vo[illegible] [illegible]amq[illegible] [illegible] m[illegible] aber[illegible] ſed homini eſſe non hal[illegible] [illegible] [illegible] ci vi[illegible]ur [illegible]ute nominis q[illegible] [illegible]tent. Ille nimirum ſe credat ve[illegible] iter hominem, q[illegible] [illegible] hominum te[illegible] noſcit Auctorem al[illegible] quin qui ignorat, ignorabitur. Quod autem ſine [illegible] is ſit homo perſpicue definit Scriptura, cum dicit: *Stellæ non ſunt mundæ in conſpectu ei[illegible];* quanto magis homo putredo, & [illegible] lius hominis vermis? Vnde & Abraham cum ad ſummæ [illegible] locutionis culmen attollitur, cùm [illegible] [illegible]uæ fam[illegible] [illegible]aritatis gratiam peculiariter promeretur, [illegible] [illegible] [illegible]mi[illegible]tatis recordatione deprimitur, cum [illegible]it: *Loquar ad Dominum meum, cum ſim puluis & cinis?* Iob. 25. Gen. 18.

Nam & apud Græcos hæc [illegible] conſuetudo perhibetur, vt cum Imperator quis in dignitate creatur, mox vt imperialibus facri[illegible] infulis redimitus, coronæ, ſimul ac [illegible] glorià decoratus, cum denique procerum va[illegible]atur obſequiis, cum exc[illegible]pitur modulantibus [illegible] pſallentium choris, quidam ſibi præſto ſit obuius, qui videli[illegible] vna manu vaſculum plenum mortuorum oſſibus ac pulueribus offerat, in alia verò ſtuppam lini ſubtiliter pexam, ac pilis penſilibus molliter demolitam, cui protinus ignis adhibetur, & repente in n[illegible] [illegible]li flamma ſubito vorante, conſumitur: Vt in altero debeat conſiderare quod eſt, in altero valeat videre quod habet. In cineribus ſiquidem ſe cinerem recognoſcit, in ſtuppa iam colligit in die iudicij quam ſubito mundus ardebit; quatenus dum ſe, ſimul ac ſua tam vana, tam floccipendenda conſiderat, de imperialis culminis aſcenſo faſtigio nullatenus inſoleſcat; & dum poſſeſſor [illegible] atque poſſeſſio ſubiacere communi omnium caſui non ambigitur, iam quaſi de ſingulari dignitatis apice, qui ad ſumma prouectus eſt, non inflet[illegible]r. B C

Cõſuetudo Græcorum in Imperatore creando.

Pulchrum ergo mundanæ conditionis ordinem homo conſideret, & dum ſuis [illegible]ſibus omnia cern[illegible] [illegible] [illegible] non ſibi, ſed ſuo referat gratias Conditori, lenocinantem mundi gloriam ſub iudicij ſui calcibus deprimat, virorem carnis aridum iam puluerem credat, d[illegible] em ſuæ vocationis tamquam ſpeculum ſuis ſemper obtutibus anteponat, d[illegible] ſtrictum vltimæ diſcuſſionis iudi[illegible]ium contremiſcat: quatenus dum nunc Creatoris ſui legibus ſubditur, qui inter creaturas, quæ terrenæ ſunt, videtur inſignis, in cæleſti quoque gloria veraciter ſit ſublimis. D

Exhortatio ad hominē.

SCHOLIA.

TYnri, *quoque, quæ lingua Parthica dicitur ſagitta, vno cui ſu ſtadia octingenta, integro vero die totum mundum, &c.* Hæc niſi per hyperbolē dicta accipias, omnino fabulo[illegible]a ſunt. Celeritate quidem tanta illa eſt, vt vſque ad [illegible]ua tempora eam numquam fuiſſe captam ſcripſerit *M. Varro lib. 1. de ling. Lat.* capi tamen interdum teſtatur *Plutarchus in comment. de Herodoti malignitate.* Itaque ſicut velocitas curſus quorumdam hominum comparari ſolet cum animantibus velociſſimis (vt 2. Reg. *Porro Aſael curſor velociſſimus fuit, quaſi vnus de capreis quæ morantur in ſiluis*) ſic velocitas ipſorum animalium, quæ ſummum gradum velocitatis tenent, per hyperbolen interdum exprimi conſueuit. Tygridis, eiuſque myſticæ ſignificationis meminit ſanctus Cardinalis epiſt. 18. lib. 2. E

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM VIGESIMVM QVARTVM.

Contra Clericos Regulares proprietarios.

ARGVMENTVM.

Deteſtatus priùs pertinaciæ vitium, quo nihil aut Deo magis inuiſum, aut rebus humanis fieri poſſit pernicioſius, vtpote cum ex ea tãquam e fonte diſſenſionum, diſcordiarumque ſemina in Eccleſiam deriuentur; in nonnullos Clericos acerrimè inuehitur, qui cum Eccleſiarum fructibus in commune alerentur, pecuniam præterea, & alia bona ſeorſum poſſidebant: idque ſibi per leges licitum eſſe facere pertinaciter aſſerebant. Hos igitur validiſſimis rationibus redarguit, & manifeſtè probat Clericos ex genere eorum, qui Canonici appellantur, proprium, aut priuatum nihil poſſe habere: ſed debere eos, cùm primùm ſacris initiantur, vniuerſa bona aut pauperibus tradere, aut in commune conferre. Quapropter orat Pontificem Max. vt quod humana, & diuina iura cogunt, id etiam Clericos facere, ſua ipſe auctoritate, & iuriſdictione compellat.

Domno Alexandro beatiſſimo Papæ, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

A QVANTVM ad noſtræ intelligentiæ modulum, venerabilis Pater, nullũ in humano genere malum pernicioſioris eſt criminis, quã defenſio prauitatis. Vnde Dauid ait: *Non declines cor meum in verba mala, ad excuſandas excuſationes in peccatis.* (Pſal. 140.) Offenſio quippe Dei meretur iram, excuſatio prouocat ad vindictam. Hoc planè vitium, ſicut ex radice humani generis prodiit, quotidie pullulat, & tamquam per erumpentes arboris ramos germinare non ceſſat. B Conſultus enim Adam, cur ex interdicto pomo comederit. *Mulier*, inquit, *quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* (Gen. 3. Excuſatio in peccatis quantum malum.) Ac ſi vterque in Conditorem obliquè crimen intorqueat; eſique, à quo redarguuntur, inceſſat, dicẽtes: Non nobis, ſed tibi proculdubio debet hic reatus adſcribi, qui & coniugem viro iunxiſti, & ſerpentem in paradiſo inter homines viuere decreuiſti. C Quorum vtriuſque tamquam primiſcholus ille diſcipulus erat, qui de Abel Domino requirenti reſpondit: *Numquid cuſtos fratris mei ſum ego?* (Gen. 4.) Hoc ſanè præcauebat Dauid vitium, cum dicebat: *Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum, neque vrgeat ſuper me puteus os ſuum.* (Pſal. 68.) Nam cum peccat homo, quaſi in puteum labitur; cum verò peccata defendit, os putei ſuper eum ne pateat egreſſus, vrgetur. Corruit ergo in puteum homo cum peccat, claudit verò ſibimet os putei dum excuſat. D Ex hac porrò defenſione, vel

A excuſatione criminis hæreſis naſcitur. Hæreſis enim interpretatur, electio. Et dum quod eligit, quis defendere nititur, relicto veritatis tramite, quia per abrupta peruerſi dogmatis rapitur, in hæreſim neceſſe eſt prolabatur. (Pertinacia eſt Hæreſis origo.) Hoc autem inter peccatorem, & hæreticum diſtat; quia peccator eſt qui delinquit hæreticus autem qui peccatum per prauum dogma defendit. (Differentia peccatoris & hæretici.) Nos autem, quia magiſtros habemus ſanctos Apoſtolos, & Apoſtolicos viros, non debemus, quod nobis videtur eligere; B neque quod ſemel electum eſt, obſtinatè, & peruicaciter defenſare; ſed his dumtaxat, quæ à probatis Eccleſiæ Doctoribus definita ſunt, fidem irretractabiliter adhibere.

CAPVT I.

Oppugnat verbis ſancti Auguſtini pertinaciam Clericorum.

C HÆc iccircò præmiſimus, quia dolemus nonnullos ſanctos fratres, Canonici videlicet ordinis, in tam effrænis prorupiſſe liberratis audaciam, vt non modò ſibi ius habendæ pecuniæ vindicent, sed & hanc ſibimet ex regulari auctoritate competere pertinaciter aſſeuerent. Ad quos probabiliter reuincendos, poſſemus quidem plurima Scripturarum & veteris, & noui Teſtamenti exempla congerere, ſi priſci noſtri Patres ac Doctores Eccleſiæ ſuper hoc themate funditus ſiluiſſent. Sed ſuperfluum D eſt nos vilibus ſarculis illic glebas effringere

A vbi camſtrenui cultores terræ viuentium acutiſſimo linguæ ſuæ vomere reperiuntur arua ſulcaſſe. Prior igitur Auguſtinus accedat in teſtimonium, & virum Canonicus habere proprium debeat, euidentiſſima ſui examinis auctoritate decernat. Ait enim in Sermone, qui titulatur de moribus Clericorum. Me, inquit, hoc nonerit charitas veſtra diuiſiſſe fratribus meis, qui mecum manent, vt quicunque habent aliquid, aut vendat, & eroget pauperibus, aut donet, aut commune illud faciat. Eccleſiam habeat, per quam nos Deus paſcit. Et dedi dilationem vſque ad Epiphaniam propter eos, qui vel cum fratribus ſuis non diuiſerunt, vel dimiſerunt quidem quæ habent apud fratres ſuos, ſed nondum de rebus ſuis aliquid egerunt, quia expectabatur ætas legitima. Faciant inde quod volunt, dum tamen ſint pauperes mecum, ſimul expectemus miſericordiam Dei. Si autem nolunt, qui forte nolunt, certè ego ſum, qui ſtatueram, ſicut noſtis, nullum ordinare Clericum, niſi qui mecum vellit manere; vt ſi vellet diſcedere à propoſito, rectè illi tollerem clericatum, quia deſereret ſanctæ ſocietatis promiſſum, cœptumque conſortium. Ecce in conſpectu Dei & veſtro, muto conſilium, qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus & Eccleſia eius, maneant vbi volunt, & vbi poſſunt; non eis aufero clericatum: ſed nolo habere hypocritas. Malum quippe eſt talem fore, malum eſt cadere à propoſito, ſed peius eſt ſimulare propoſitum. Ecce dico cadit, qui ſocietatem communis vitæ iam ſuſceptam, quæ laudatur in Apoſtolorum Actibus deſerit, bono ſuo cadit, à profeſſione ſancta cadit. Obſeruet Iudicem, ſed Deum, non me.] Et paulo poſt: [Qui mecum manere vult, ſi paratus eſt paſci à Deo per Eccleſiam ipſius, non habere aliquid proprium: ſed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere, maneat mecum: qui hoc non vult, habeat libertatem: ſed videat vtrum habere poſſit fœlicitatis æternitatem.]

Ab auctoritate Auguſtini

Verba Auguſtini.

Act. 4.

In ſecundo quoque eiuſdem operis Sermone ſic ait [Quiſquis cum hypocriſi vixerit, quiſquis inuentus fuerit habens proprium, non illi permitto, vt inde faciat teſtamentum, ſed delebo de tabula Clericorum. Interpellet contra me mille concilia, nauiget contra me quò voluerit ſit certe vbi potuerit. Adiuuabit me Dominus; vt vbi ego Epiſcopus ſum, ille Clericus eſſe non poſſit.]

Nimius fortaſſe fuerim in protelando beati huius Doctoris exemplo. Sed vtinam vel ipſi prædicatur fides, dum noſtris verbis omnino ſubtrahitur. In quibus profecto ſancti viri verbis euidenter oſtenditur: Quia Clericus, qui pecuniam poſſidet, ipſe Chriſti poſſeſſio, vel hæreditas eſſe, vel Deum hæreditare poſſidere non poteſt. Quod tamen non de Clericis omnibus dicimus, ſed de his ſpecialiter, qui Canonico cenſentur nomine, & viuunt in Congregatione. Ipſis enim, quia Deus offertur, terrena poſſeſſio prohibetur. Sicut ipſe Dominus ad Aaron in Deuteronomio loquitur dicens: *In terra eorum nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars, & hæreditas tua in medio filiorum Iſrael*

Deut. 18.
Num. 18.

CAPVT II.

Idem facit verbis D. Hieronymi

SEd ſi cui ad tollendam pecuniam de Clericis ſola tanti Doctoris auctoritas, necdum tonaſſe ſufficiat, quid etiam beatus inueniatur ſuper hoc decreuiſſe Hieronymus, non negligenter attendat. Ad Heliodorum namque Epiſcopum inter cætera ſic ait: [Animaduertere, frater, non licet tibi quidquam de tuis habere rebus:] *Omnis*, inquit Dominus, *qui non renuntiauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* B Cur timido animo Chriſtianus es? reſpice cum Petro relictum rete, reſpice ſurgentem de telonio publicanum ſtatim Apoſtolum. *Filius hominis non habet vbi caput reclinet*; & tu amplos porticus, & ingentia tectorum ſpatia metiris? Hæreditatem expectas ſæculi? Cohæres Chriſti eſſe non potes. Et non longè pòſt Dominum auſculta dicentem: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia tua, & da pauperibus, & veni, ſequere me.* Tu autem perfectum te eſſe pollicitus es. Nam cum derelicta mundi militia te caſtraſti propter regna cœlorum, quid aliud, quàm perfectam ſectatus es vitam? Perfectus autem ſeruus Chriſti, nihil præter Chriſtum habet: aut ſi præter Chriſtum C habet quid, perfectus non eſt. & ſi perfectus non eſt, cum ſe perfectum fore Deo pollicitus ſit ante, mentitus eſt. *Omnis autem, qui mentitur, occidit animam.*

Luc. 14.
Matth. 9.
Matth. 8.
Matth. 19.

Igitur vt concludam, ſi perfectus es, cur bona paterna deſideras? Si perfectus non es, Deum fefelliſti. Diuinis Euangelium vocibus intonat: *Non poteſtis duobus dominis ſeruire*; & audet quiſquam Chriſtum mendacem facere, Mammonæ, & Domino ſeruiendo? vociferatur ille ſæpe: *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum ſibi, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*; & ego onuſtus auro arbitror me Chriſtum ſequi? Ad Nepotianũ quoque Preſbyterum poſt multa ſubinfert: [Igitur D Clericus, qui Chriſti ſeruit Eccleſiæ, interpretetur primo vocabulum ſuum; & nominis definitione prælata, nitatur eſſe quod dicitur. Si enim κλῆρος Græcè, Latinè ſors appellatur, propterea vocantur Clerici, quia de ſorte ſunt Domini: vel quia ipſe Dominus ſors, id eſt, pars Clericorum eſt. Et quia vel ipſe pars Domini eſt, vel Dominum partem habet, talem ſe exhibere debet, vt & ipſe poſſideat Dominum, & ipſe poſſideatur à Domino. Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta dicit: *Pars mea Dominus*, nihil extra Dominum habere poteſt. Quod ſi quidpiam aliud habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus. Verbi gratia: Si aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem, cum iſtis partibus Dominus pars eius fieri non dignatur. Si E autem ego pars Domini ſum, & funiculus hæreditatis eius, nec accipio partes inter cæteras tribus, ſed quaſi Leuita, & ſacerdos viuo de decimis; & altari ſeruiens, altaris oblatione ſuſtentor, habens victum, & veſtitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus ſequar.]

Matth. 6.
Matth. 16.
Clericorum etymon.
Pſal. 72.

Beatus etiam Proſper cùm proprietatem pecuniæ Clericis prohiberet, ſententiam de pioruм poſuit, dicens: [Quia non poteſt ibi eſſe vnitas voluntatum, vbi fuerit diuerſitas facultatum.] Ecce ad condemnandam, & funditus abolendam Canonicorum pecuniam, tres non quacunque, ſed inexpugnabili teſtimonium

Ab auctoritate Proſperi Aquitani.

Matth. 18. Doctores adduximus: vt in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum.

CAPVT III.

Canonicorum defenſio quàm friuola.

SEd cum hæc illis obiicimus, ipſi regulæ ſuæ librum nobis protinus offerunt, ad regulæ ſuæ auctoritatem redeunt: eaque ſibi proprietatis peculium concedente, pati ſe præiudicium conqueruntur. Quam nimirum regulam nos nec funditus improbamus, nec auctoritatem illi omninò tribuimus. Probamus enim in quantum ſanctis Eccleſiæ doctoribus conſonat: abiicimus autem, atque conſpuimus, in quantum authenticis eorum inſtitutionibus non concordat. B

Sed iam ipſa illorum regula deducatur ad medium, & vtrum indifferenter tota, an cautè, atque ſuſpectè ex parte dumtaxat ſuſcipi debeat, in vna ſaltem pagmula diſcernamus. Hoc planè in quadam eius periocha reperitur: [Sanctorum, inquit, Patrum ſententia docet: Clericos non

Verba regulæ.

diuitiarum ſectatores eſſe, nec res Eccleſiarum inofficioſè accipere debere. Qui enim Eccleſiæ ſeruiunt, & ea, quibus opus eſt, non habent: aut libenter accipiunt, aut exigunt, nimis carnaliter ſapiunt. Indignum quippe eſt, ſi fidelis, & operoſa deuotio Clericorum, propter ſtipendium ſæculare præmia ſempiterna contemnat; vt quod accipiat, inde rationem reddat, & C peccatis alienis ſua multiplicet peccata. Vnde neceſſe eſt, imò vtile Clericis, in Eccleſiaſticis accipiendis ſumptibus, ſuum vitare periculum. Proinde tam de ſuis, quàm de Eccleſiæ facultatibus non plus accipiant aut exigant, quàm oportet. Id eſt, accipiant cibum, & potum, & veſtimentum, & his contenti ſint: ne plus accipientes, pauperes grauare videantur non ſine grandi peccato: & non accipiant, vnde pauper victurus erat.] Ecce in his verbis hæc regula, vbi ſcilicet Clericos cibo, & potu, ac veſte contentos eſſe debere promulgat, & nobiſcum, & cum totius Eccleſiæ auctoritate concordat. Quod D autem illico ſequitur, prorſus abſurdum, ineptum videtur, ac friuolum: [Ij vero, inquit, qui nec ſuis rebus abundant, nec Eccleſiæ habent poſſeſſiones, & magnam vtilitatem Eccleſiæ conferunt, accipiant in Canonica congregatione victum, & veſtimentum, & eleemoſynarum partes:] quia de talibus in libro Proſperi dicitur: [Clerici, quos voluntas, aut natiuitas pauperes fecit, in congregatione viuentes neceſſaria vitæ accipiant.] Prius itaque dat victum, & veſtimentum, deinde diuiſores conſtituit eleemoſynarum. Illud ſcilicet ad neceſſarium vitæ ſubſidium, hoc ad inſerciendam cogeriem ſacculorum. Illud vt corporaliter viuant: hoc vt E æternæ morti pabulum nutriant.

Conſideranda ſunt etiam ipſa repuantium portenta verborum & ignominioſæ, atque confuſæ locutionis opprobrium. Nam cum præmiſiſſet, vt Clerici ſuſciperent cum victu, & veſtitu etiam partes eleemoſynarum; quaſi reddit cauſam quare hoc: quia de talibus, inquit, in libro Proſperi dicitur: [Clerici, quos voluntas, aut natiuitas pauperes fecit, in congregatione viuentes, neceſſaria vitæ accipiant.]

Confutatio. Dic Tullianæ reformator eloquentiæ, dic noue Demoſthenes: quia dicit Proſper, vt Clerici neceſſaria vitæ percipiant, iccircò præcipit, vt A præter victus, & veſtimenta, per ſingulas etiam perſonas eleemoſynas diuidant? Vt iuxta tuam interpretationem, neceſſaria vitæ ſuſcipere, hoc ſit, victu, veſteque perceptis, eleemoſynas ſpertire? Quàm bene faciunt Clerici, qui te præconiis efferunt, qui tam grauia, atque importabilia tuæ legis edicto lætis viſceribus amplectuntur! Et reuera ſatis grauia ſunt, & importabilia, quæ promulgas, cum à maximo vſque ad minimum; id eſt, etiam ſi duorum, vel trium ſit annorum in Clero puerulus, quinque ſibi libras vini, & quatuor panis, vt non ad vomitum, ſed ad exenterationem repleatur, accumulas. Et vt plena diſcretionis tuæ virtus appareat, hoc præci- B pis; vt etiam ſi ſemel in die reficitur, hæc panis, & vini menſura nullatenus minuatur; vt ſi iuxta ſobrietatis tuæ metam refectionis fręna laxentur, non iam ructare, ſed crepare venter, & ilia compellantur. Planè præter nonnullas ſanctorum Patrum ſententias, quæ in eodem libello reperiuntur, appoſitè de cætero ſicut in litteris ſtylus horret incultus, ſic in pleriſque ſententiis deuius corrigendus eſt intellectus. Neſciuit enim inuenire quod ſcriberet, neſciuit ſcribere ſi quas etiam inepties inueniſſet. Iſtos amant ſotores eloquentiæ, qui ſpinoſis moribus aduerſantur Eccleſiaſticæ diſciplinæ.

Eo quam regulis obſeruabant Canonici Regulares B. Petri Dam. ætate, Conſule Schol.

CAPVT IV.

Conuincit Rationibus.

ENimvero cum ſancti Patres in Clericalis peculij condemnatione non diſſonent, ſed in diſtrictè prohibenda, ac funditus auferenda Clericis pecunia vno ſpiritu, vno ſimul ore concordent; vnde tamen hæc hauſerint, accedamus ad fontem, & profluentis riui principalem repetamus originem. Et quamquam nefas ſit de tantorum virorum diſputare ſententia, non vereamur tamen eorum, hoc eſt, magiſtrorum noſtrorum adire Doctores; vt ab illis etiam nos mereamur inſtrui, à quibus & noſtri ſunt Doctores inſtructi, quatenus dum fons patuerit, D vnde puritatis riuus oboritur, ſcandalis, & obloquentis audaciæ temeritas refellatur. Conſtat itaque, & perſpicuum eſt, quod Canonicorum regula ab Apoſtolicæ vitæ norma prodierit; & dum ſpiritualis quiſque Conuentus rectam ſui tenet ordinis diſciplinam, teneram quodammodo lactantis Eccleſiæ imitatur infantiam.

Agit rationibus.

Audiamus ergo quam conuerſationem, quem viuendi ordinem ſub Apoſtolis nouiter ad fidem veniens tenebat Eccleſia: *Multitudinis*, vt Lucas ait, *credentium erat cor vnũ, & anima vna, nec quiſquam eorum, quæ poſsidebat, aliquid ſuũ eſſe dicebat: ſed erant illis omnia cõmunia.* Acta. 4. Ecce vbi non erat diuerſitas rerum, vigebat vnitas voluntatum. Nimirum vbi non eſt diuiſio cenſus, in vnionem E charitatis plurimarum mentium conflatur affectus. Illic enim mens à mente diuiditur, vbi facultatum communio non tenetur: & vbi poſſeſſionum diuerſa proprietas, ibi mens poſſidentium non eſt vna. At vbi circumſtantia quælibet communiter poſidentur, diuerſorum mentes in vna voluntate concurrunt: quia vnde inuicem litigare debeant non inueniunt. Quiſquis ergo Clericus proprietatis conatur habere peculium, non valet Apoſtolorum tenere veſtigia, quia non erit illi cum fratribus cor vnum, & anima vna. Ioan. 12. Cum Iuda ſiquidem loculos, atque pecuniam habere poteſt: vnanimitatem verò, vtramque

concordiam cum Apoſtolis habere non poteſt. De
quorum videlicet regula in eorum Actibus legi-
Act. 4. tur: Quia, *quotquot poſſeſſores agrorum, aut domo-
rum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ
Ibid. vendebant & ponebant ante pedes Apoſtolorum*: vbi
mox additur; *Diuidebatur autem ſingulis, prout cui-
que opus erat.*

Sed age iam, Clerice, qui recondendæ tibi pe-
cuniæ licentiam vindicas, qui ius habendæ pro-
prietatis vſurpas, reſponde quæſo, cuius ſunt fa-
cultates, ex quibus tibi licet habere peculium?
Tuæ videlicet ſunt, an Eccleſiæ? Sed ſi tuas tibi
licet vſurpare pecunias, quomodo poſuiſti eas ad
pedes Apoſtolorum? Si Eccleſiæ bona ſunt, quæ
recondis, cur propria contempſiſti? Porrò ſi quid B
tibi de propriis reſeruaſti, audi Apoſtolum terri-
Act. 5. biliter obiurgantem: *Cur*, inquit, *tentauit ſatanas
cor tuum, mentiri te Spiritui ſancto, vt fraudares
de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, & ve-
nundatum in tua erat poteſtate? Quare poſuiſti in
corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus, ſed
Deo.* Quod ſi non propria poſſidere, ſed Eccleſiæ
conaris bona diuidere, quæ ſcilicet communis eſt
tibi cum fratribus; dic ergo, Ieſu magiſter, dic fra-
tri meo vt diuidat mecum hæreditatem.

Et notandum, quòd Euangeliſta præmiſerat:
Luc. 12. *Ait quidam ei de turba.* Tu itaque non vt Leuita,
vel Clericus, ſed vt de turba vulgaris, & laicus,
C roga Ieſum, vt tibi cum fratre tuo iubeat hæredi-
tatem diuidi. Cui protinus ille reſpondeat: *Homo,
Ibid. quis me conſtituit Iudicem, aut diuiſorem ſuper vos?*
Luc. 11. moxque ſubiungat: *Videte, & cauete ab omni aua-
ritia, quia non in abundantia cuiuſquam vita eius
eſt ex his quæ poſſidet.* Vis ergo diuidere? Nõ habe-
bis Ieſum iudicem, aut diuiſorem, ſed ſchiſmati-
cæ potius diuiſionis vltorem. *Qui non eſt*, inquit,
*mecum, aduerſus me eſt: & qui non colligit mecum,
diſpergit.* Porrò autem ſi tibi licet habere pecu-
niam, nullam melius, quàm tuam. Quod ſi quæ
tua fuerant, poſſides, quid ergo in religionis ordi-
Prou. 26. nem veniens reliquiſti? Immò reuerſus ad vo-
2 Pet. 2. mitum, & aratrum deſerens, dum in terga refle-
Luc. 9. ctis intuitum, vltra non eris idoneus regno cæ-
D lorum. Sin autem Eccleſiaſtica tibi liceat bona
recondere, videris auxiſſe diuitias, non ſpre-
uiſſe; vt magis pecuniæ quæſtum, quàm religio-
nis ambias inſtitutum; & non tam ſanctitatis
culmen voluiſſe conſcendere, quàm aceruos pe-
cuniæ cumulare. An prærogabitur Clericis, quod
Marc. 6. non permiſit Chriſtus Apoſtolis? Nam cum eos
ad prædicandum mitteret, ſicut Marcus ait, præ-
cepit eis, ne quid tollerent in via, niſi virgam
tantum, non peram, non panem, neque in zo-
nis æs: tibi verò ad æris, hoc eſt pecuniæ recepta-
culum, non dicam zona, ſed vtinam arca ſuffi-
Coloſſ. 3. ciat. Et cum Apoſtolus auaritiam idolorum no-
E minet ſeruitutem; quomodo tu Chriſtum colis,
qui idolum in pecunia veneraris? Quæ eſt enim
participatio iuſtitiæ cum iniquitate? aut quæ
ſocietas luci ad tenebras? Quæ autem conuen-
2. Cor. 6. tio Chriſti ad Belial? Aut quæ pars fidelis cum
infideli? Quis autem conſenſus templo Dei cum
idolis?

Matth. 6. Planè cum tu contra tui ordinis inſtitutum re-
condis in arca pecuniam, & confidis in incerto
diuitiarum, qui in ſolo Deo ſpem tuam ponere
debuiſti, (vbi enim theſaurus tuus, ibi eſt pro-
culdubio & cor tuum) non iam iure Chriſticola
dicendus es, ſed nummicola. Et cum de Leuiti-
Num. 18. cis Dominus dicat: *Ego ſum hæreditas eorum:* & tu
Deut. 18. pſallendo reſpondeas: *Portio mea Dominus.* Ecce
A ſi ordinem tuum teneas, ſi abominanda pecuniæ Pſal. 72.
lucra contemnas, & tu hæreditas Dei, & Deus
eſt hæreditas tua. Sed totum hoc Sacramentum
in adulterium vertitur, dum infœlix Clericus pe-
cuniæ ſeruus efficitur, cui nimirum tanquam
Deo per ſedulitatem cuſtodiæ famulatur. Ipſe
enim ab ea, quam poſſidet, pecunia poſſidetur:
dum in ea cor figere, eique peruigili deſeruire
cuſtodia, auaritia dominante, compellitur. Pro-
ijciam ergo Chriſtum de arca pectoris mei, & lo-
co eius pecuniam conſtipabo? Certè tam nobi-
lis pecunia Chriſtus eſt, vt conſortium aſperne-
tur omnino peculij, nec cum ſorde pecuniæ ſe
patiatur includi. Vt ergo Chriſtus pectoris tui lo-
B culum impleat, æreus ab eo nummus abſcedat; vt
Chriſtus animæ tuæ ſuum characterem impri-
mat, vile didrachma Cæſaris imaginem præfe-
rens euaneſcat.

CAPVT V.

*Quæ mala ex peculio oriantur inter
Canonicos.*

PEculij denique proprietas facit, vt Clerici ſui
Pontificis dedignentur imperium; vt diſcipli-
næ, vel obedientiæ veram libertatem deſerant, &
turpi fœdiſſimæ deditionis opprobrio ſæcularibus
C colla ſubmittant. Cum Dominus Moyſi dicat:
Applica tribum Leui, & fac ſtare in conſpectu Aaron Num. 3.
*ſacerdotis, vt miniſtrent ei, & excubent, & obſer-
uent quidquid ad cultum pertinet multitudinis, coram
tabernaculo teſtimonij, & cuſtodiant vaſa tabernaculi
ſeruientes in miniſterium eius: dabiſque dono Leuitas
Aaron, & filijs eius, quibus traditi ſunt à filiis Iſraël.*
Aaron quippe, & filios eius, quis ambigat ius ha-
buiſſe Pontificum? Tribum verò Leui quis neſciat
prætuliſſe ordinem Clericorum? Leuitæ ergò
Aaron, & filiis eius à filiis Iſraël dono traduntur,
cum ex omni Chriſtiano populo Clericalis ordo
in excubias Eccleſiaſtici cultus aſſumitur: & vt aſ-
ſiſtant, atque miniſtrent ſuis Pontificibus, offerun-
D tur. Sed quiſquis ſeruus eſt Mammonæ, ritus ab-
horret Eccleſiaſticæ diſciplinæ.

Nec prætereundum eſt, quod illic præſto ſubiun-
gitur: *Ego*, ait Dominus, *tuli Leuitas à filijs Iſraël,* Ibid.
*pro omni primogenito, qui aperit vuluam in filijs
Iſrael, eruntque Leuitæ mei*; vt liquidò pateat,
Clericorum ordinem Dei omnipotentis eſſe pe-
culium, ſicut & ipſe Deus ſpecialis eſt hæreditas
Clericorum. Et quantæ væcordiæ, quantæque væ-
ſaniæ eſt, ſi ab eo, cui Deus offertur, eo contempto
terrenæ facultatis commodum requiratur? Cui
Deus in hæreditate non ſufficit, quid eum ſatiare
poſſit, ignorat: quia mentis eius oculum furioſa
cupiditas cœcat.

E Et certè qui talis eſt, quoniam pro amore pe-
cuniæ ſuum violat ordinem, indignus eſt procul-
dubio, vt Eccleſiaſticam obtineat dignitatem.
Vnde & Salomon ait: *Sicut qui mittit lapidem in* Prou. 26.
*aceruum Mercurii, ita qui tribuit inſipienti hono-
rem.* Nam quia apud Gentiles Mercurius Deus
* ſacelli, ſiue pecuniæ dicebatur, aceruus Mer- * Lucelli f.
curij cumulus atque congeries eſt nummorum.
Et quia nummo regula monetalis imprimitur,
quid per nummorum deſignatur aceruum, niſi
regularium, ac veræ ſanctitatis imaginem præ-
ferentium concio Clericorum? Quid verò per
lapidem, niſi duram, ſtolidam, & inſenſibilem
illius mentem accipimus, qui dum Deum eſſe
indubitata fide non credit, ſpem ſuam in terre-

na qualibet poſſeſſione conſtituit? De quo per Prophetam dicitur: *Dixit inſipiens in corde ſuo. Non eſt Deus.* (Pſalm. 13.) Huic autem inſipienti tunc honor tribuitur, cum ad Eccleſiaſtici gradus apicem quiſpiam non Deo, ſed pecuniæ deditus promouetur. Sed ſicut nummorum diſſipatur aceruus, ſi deſuper lapis immittitur, ita per indigni, ſiue lapidei paſtoris acceſſum quaſi conſtipatus ordo deſtruitur regulariter gradientium, & in charitate obedientium Clericorum. Grauatur enim mali paſtoris vmbraculo, & tanquam nummorum cæleſtium cumulus, tartarei lapidis mole diruitur.

Stulto igitur, & inſipienti deneganduus eſt honor Eccleſiaſticus, ne ſanctorum Clericorum tanquam nummorum ſpiritalium mergatur aceruus. De quo videlicet ſtulto paulò ſuperius idem Salomon ait: *Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium ſtultum.* (Prou. 26.) Quibus nimirum verbis quid aliud videtur expreſſum, niſi vt carnaliter ſapienti, ac per hoc ſtulto cuilibet non committatur prædicationis officium? De ſanctis enim prædicatoribus dicitur: *Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona!* (Eſai 52. Rom. 10.) Itaque quilibet ordinator Eccleſiæ ſi dignos, & idoneos in dignitate conſtituit, quaſi pedibus rectis incedit. Per eos enim verbum ſpargendo circumquaque diſcurrit: & quod per ſemetipſum non valet agere, per illos ſatagit efficaciter adimplere. Sin autem carnales quoſque, ac reprobos ordinare præſumat, hic claudus pedibus ambulat. Qui etiam iniquitatem bibere dicitur: quia dum verba ſanctæ prædicationis per ſtultum nuntium mittit, & contra Apoſtolum, citò manus imponit, peccatis communicat alienis. (1.Tim.5.) Nam & ſi prudenter quiſque loquatur, ſi tamen non agit ipſe quod loquitur, in ſpirituali claudus itinere non immeritò iudicatur. Vnde & illic aptè ſubiungitur: *Quomodo pulchras fruſtra habet claudus tibias, ſic indecens eſt in ore ſtultorum parabola.* (Prou.26.) Pulchris planè innititur tibiis, qui luculenti nitet claritate ſermonis. Sed dum ſine bonis operibus accuratum deprimit eloquium, velut ſine greſſu promouet recta crura verborum. Quaſi pulchras ergo habet tibias ad videndum, ſed non vtiles ad gradiendum, qui podagricis vitiorum laqueis innodatus, ipſe quidem turpiter claudicat, dum alios, vt agiliter gradiantur, inuitat. In iſtorum ergo ſtultorum ore indecens eſt parabola: quia dum ſpiritualiter ſonant, & carnaliter victitant, eorum vita cum labiis non concordat. Quos nimirum honeſta loquentes, ſed inhoneſtè viuentes prædicatio recta non liberat, ſed mordax conſcientia vehementer accuſat. (Nota de malis prædicatoribus.) Vnde illic non incongruè ſubditur: *Quomodo ſi ſpina naſcatur in manu temulenti, ſic parabola in ore ſtultorum.* (Ibid.) Spina quippe in manu temulenti naſcitur cum illi, qui huius vitæ amore eſt ebrius, reprehenſionis in mente aculeus generatur. In ore itaque ſtultorum parabola quaſi ſpina eſt: quia dum aliud loquuntur, aliud agunt, mens eorum in ſemetipſa aliquando redarguitur, & quodam quaſi ſpinæ pungentis aculeo perforatur. Velut ſpina certè malè viuentis, & benè dicentis conſcientia pungit, dum in eo, quod extrinſecus loquitur, quodam pudoris, atque formidinis ſtimulo intrinſecus ſauciatur.

CAPVT VI.

Ad prædicationis officium qui ſint idonei.

VT ergo ad eos, à quibus cœperat, ſermo recurrat, Clericus, qui captus eſt amore pecuniæ, nequaquam idoneus eſt ad miniſtranda verba doctrinæ. Quod etiam in eo, quod ſuperius propoſuimus, Apoſtolico declaratur exemplo. Nam cùm Scriptura præmittat: *Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna*; (Act. 4.) moxque ſubiungit: *Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat: ſed erant illis omnia communia*; protinus addidit: *Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium Reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri, & gratia magna erat in omnibus illis.* Deinde ſubinfert: *Nec enim quiſquam egens erat inter illos.*

Quid autem ſibi vult, quod huius ſacræ Scriptor hiſtoriæ dum de continentia loquitur Apoſtolica & communi vita, repente quaſi materiam interrumpit: & ad enarrandam prædicationis conſtantiam tanquam mutato ſtylo proſilit, dicens: Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium Reſurrectionis. Cur vni materiæ aliam interpolat, qui cœptam perſequi, & continuare debuerat; niſi, vt patenter oſtendat, quia illi dumtaxat idonei ſunt ad prædicationis officium, qui nullum terrenæ facultatis poſſident lucrum: & dum aliquid ſingulare non habent, communiter omnia poſſident? Nihil ſcilicet habentes, & omnia poſſidentes. (2.Cor.2.) Ij nimirum dum nullis terrenarum rerum præpediuntur obſtaculis, expediti ſtant pro Dominicis caſtris in campo certaminis: & quia rebus exuti ſolis virtutum armis accincti, gladio ſpiritus, aduerſus vitiorum dimicant acies, idonei bellatores ſunt obluctantium hoſtium obtruncare ceruices. Cui nimirum bello impares ſunt, & eneruiter cedunt, qui communibus non contenti, peculij ſingularis ambiunt proprietate grauari. Hinc eſt, quod in Deuteronomio gradientibus ad prælium dicitur: *Quiſquis eſt homo, qui plantauit vineam, & necdum fecit eam eſſe communem, & de qua veſci omnibus liceat, vadat, & reuertatur in domum ſuam, ne fortè moriatur in bello, & alius homo eius fungatur officio.* (Deut.20.)

Sed iam, venerabilis Pater, incultæ diſputationis protraxiſſe ſermonē hucuſque ſufficiat: verùmtamē vt hæc apud inobedientium Clericorum, immo nummicolarum rebellionem efficaciter valeant, ſanctus Apoſtolatus veſtri vigor impellat.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM VIGESIMVMQVINTVM.

De dignitate Sacerdotij.

ARGVMENTVM.

Hic totus in eo eſt, vt oſtendat quæ ſit dignitas Sacerdotis, quod officium, quanta ſit ei, qui tam ſublime munus ſuſtineat, præſtanda innocentia: & quàm ſit non modò crimen, ſed etiam criminis ſuſpicio fugienda. In principio autem, quod oblitus eram dicere, gratias agit eidem, quòd multa munera ad ſe miſiſſet.

Domno A. Venerabili Archiepiſcopo, Petrus peccator Monachus pleniſſimæ deuotionis affectum.

CVm Patriarcha Iacob filio ſuo Ioſeph dicat: *Benedictione Patris tui*
Gen. 49. *confortatæ ſunt benedictionibus Patrum eius*; ego congruè poſſum dicere: quia benedictiones Patris mei, non Patrum, ſed eiuſdem Patris mei, ſunt benedictionibus confortatæ. Tot quippe benedictiones fuerunt, quas mihi liberalitas veſtra direxit, vt vna commendaſſet alteram, & ſequentes eam, quæ præceſſerant, prout ſcriptura loquitur, confortarent. Porrò autem ſi Dauid gratiarum promeruit actiones, cùm de manubiis, quas Amalechitis abſtulerat, ſenioribus Iuda, dona tranſmitteret, di-
1. Reg. 30. cens: *Accipite benedictionem de præda hoſtium Domini*: quantò potiores ego gratias debeo, qui benedictione accepi non cruentatas, atque deprom-ptas è ſanctuario Domini? Verùm vt ab occaſione
B corporalium munerum, ad ſpiritualium benedictionum ſe ſermo dirigat ſacramentum, cùm Apoſtolus hoc in magna fœlicitate conſtituat, quod dicit: *In hoc vocati eſtis vt benedictionem hæreditate*
1. Pet. 3. *poſſideatis*, quanta vobis, hoc eſt, ſummis Eccleſiæ Sacerdotibus eſt dignitas prærogata, vt benedi-
Dignitas Archiepiſcop., & ſollicitudo. ctionem non modò vobis exhibitam poſſidere, ſed poſſitis etiam aliis tradere? Et non qualemcumque, ſed etiam Epiſcopalem, per quam ſcilicet, veſtri iuris eſt ordinare Pontificem: & cùm non parui terroris ſit, atque formidinis eſſe vel inferioris ordinis ſacerdotem, nimirum ipſi quoque lege præcipitur, vt populi portet iniquitatem; quàm pauendum eſt, ac tremefactis viſceribus formidandum, omnibus nunc in eccleſiaſtica digni-
Num. 18. tate præcellere, quos æque neceſſe eſt, & pro omnes in tremendi Iudicis examine reſpondere? Vnde ſollicitè conſiderandum eſt, vt quem ad obti-
A nendas eccleſiaſtici culminis infulas ſummi Sacerdotij ſublimitas eleuat, celſitudo quoque laudabilis, & arduæ conuerſationis attollat: & ſicut per acceptæ dignitatis ſublime faſtigium cæteris eminet, ſic eum præ cæteris vita ſupereminens, & ſpiritualium morum ſplendor exornet. Vnde per Moyſen dicitur: *Pontifex*, id eſt, *Sacerdos maximus*
inter fratres ſuos, ſuper cuius caput fuſum eſt vnctionis oleum, & cuius manus in ſacerdotio conſecratæ ſunt, veſtituſque eius eſt ſanctis veſtibus, caput ſuum non diſcooperiet, veſtimenta non ſcindet, & ad omnem mortuum non ingredietur omnino: ſuper Patre quoque ſuo, & Matre non contaminabitur, neque egredietur de ſanctis, ne polluat ſanctuarium Domini, quia oleum ſanctæ vnctionis Dei ſui ſuper eum eſt. Oleo quippe Lenit. 21.
caput Sacerdotis inungitur, cùm mens eius ſancti Spiritus pinguedine ſaginatur. Cuius etiam manus idem oleum conſecrat, cùm bonæ voluntatis ſtudium, quod Sacerdos verſat in mente, & viſibiliter oſtendit in opere.

Expoſitio: *Pontifex*, id eſt, *Sacerdos maximus*, &c.

CAPVT I.

Quid ſit Sacerdotem de ſanctis egredi.

SAncti planè Sacerdotis eſt, & quæ ſancta ſunt, cogitare, & quæ mente conceperit, etiam in operibus euidenter exprimere: alioquin quid prodeſt bonum aliquod cogitare, niſi ſolerter inuigilet hoc ipſum & in operatione perficere?

Elaborandum eſt ergo Sacerdoti, vt & caput illius conſecratum ſit per piæ voluntatis intuitum, & manus eius ſpiritualis olei ſint chariſmate delibutæ per euidens ſanctæ operationis indicium. Qui etiam veſtitus ſanctis veſtibus dicitur, quia digni

eſt, vt Sacerdos pietatis, atque iuſtitiæ ſẽper indu- A uiis adornetur, ſicut ſcriptum eſt: *Sacerdotes tui induant iuſtitiam.* (Pſal. 131.) Cui præcipitur, vt caput ſuum non diſcooperiat, id eſt, vt cor ſuum huius mundi deſideriis non expandat, ſed occultum ſemper in adipiſcendi regni cæleſtis intentione cuſtodiat. Iubetur etiam veſtimenta non ſcindere, videlicet, vt ſic ſemper honeſtatis, ac piæ conuerſationis veſte contectus incedat; ne, quod abſit, hanc peruerſi cuiuſlibet operis interpretatione dirumpat. Prohibetur inſuper & ad mortuum ingredi, nimirum vt ſtudeat à malis, quibus anima moritur, pedem cautè ſubtrahere, ſeſeque ab operibus mortuis peruigili ſolicitudine cuſtodire. De quibus dicit (Hebr. 9.) Apoſtolus: quia, *Chriſtus eripuit nos ab operibus mor-* B *tuis ad ſeruiendum Deo viuenti.* Subiungitur etiam, vt ſuper Patre, & Matre non contaminetur, id eſt, vt neque mundi negotiis, neque mortalis huius vitæ deſiderio polluatur. Vnde bene ſubiungitur, de ſanctis non egredietur, ne polluat ſanctuarium meum. De ſanctis enim ſacerdos egreditur, cùm neglectis animarum curis per deſideria terrena vagatur. De ſanctis egreditur, cùm eccleſiaſtica diſciplina poſtpoſita, tranſeuntium cauſarum negotiis immoderatius implicatur. Vbi mox aptè ſubiungitur: *Ne polluat ſanctuarium meum.* Sanctuarium quippe polluitur, cùm ſacerdos quilibet per terrena deſideria ſparſus, cauſiſque ſæcularibus diſſolutus, ſacroſanctis altaribus audacter aſſiſtere non veretur, cum videlicet fit, quod per Prophetam dicitur. (Eſai. 24.) *Et erit ſicut populus, ſic ſacerdos.* C Quamobrem vt Eccleſia Chriſti in ſua vigere mundicia valeat, & obſcœno malè miniſtrantium contagio non ſordeſcat, illic adhuc aptè ſubiungitur: (Leuit. 21.) *Virginem ducet vxorem, non viduam, non repudiatam, & ſordidam, atque meretricem non accipiet, ſed puellam de populo ſuo: ne commiſceat ſtirpem generis ſui vulgo gentis ſuæ, quia ego Dominus, qui ſanctifico eum.* (Sacerdotis vxor quæ ſit.) Sacerdotis vxor vita eius, & conuerſatio non inconuenienter accipitur, quæ ſcilicet eſſe virgo præcipitur, vt ab immundi ſpiritus obſoleta luxuria, qui violator eſt animarum, immunis, & incorrupta ſeruetur. Non ſit vidua, ſed cæleſti ſponſo fœlici ſit fœdere copulata. Repudia- D ta quoque, ac ſordida, vel etiam eſſe meretrix interdicitur: ne videlicet ſi ſpurca libidinis, ac luxuriantium vitiorum contaminatione polluitur, ab eodem animarum Sponſo ferali diuortio ſeparetur. Huic ſordidæ vxori Apoſtolus libellum repudij dederat, cùm dicebat: (Philip. 3.) *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta, propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror velut ſtercora.* Ac ſi dicat: Vxorem illam ſordidam, ac meretricem, cui copulatus in Iudaiſmo fueram, per diuortium deſero, eamque repudij interueniente libello, tamquam ſtercus abiicio. Ex huiuſmodi quippe ſacerdotis vxore non tales liberi pro- E creantur, qui Deo ſacrificium offerant, ſed potius qui ſeueritatem, & vltionem diuinæ animaduerſionis incurrant. Hinc eſt, quod cùm ad Oſee Prophetam diuina voce dicatur: (Oſeæ 1.) *Vade, ſume tibi vxorem fornicationum, quia fornicans fornicabitur terra à Domino.* Ille, ſicut ſcriptura teſtatur, *abiit, & accepit Gomer filiam Debelaim, & concepit, & peperit filium. Et dixit Dominus ad Oſee: Voca nomen eius Iezrahel.* (Iezrahelis etymon.) Quod vtique nomen quamuis proſperum ſignificare videatur, in eo quod interpretatur, ſemen Dei, hic tamen vindictam Dei, & furorem ſonat, cùm protinus ſubinfertur: (Ibid.) *Quoniam adhuc modicum, & viſitabo ſanguinem* A *Iezrahel ſuper domum Iehu, & requieſcere faciam regnum domus Iſrael, & in illa die conteram arcum Iſrael in valle Iezrahel.* Quod autem hic [illegible] Iezrahel, non ſalus, nec proſperitas, ſed Dei potius ira ſignatur, etiam in hoc innuitur, cum protinus ſubinfertur: *Concepit adhuc, & peperit filiam, & dixit Dominus: Voca nomen eius abſque miſericordia, quia non addam vltra miſereri domui Iſrael, ſed obliuione obliuiſcar eorum. Cumque peperiſſet & tertiam, ait: Voca nomen eius non populus meus, quia vos non populus meus, & ego non ero veſter Deus.* In quibus vtique nominibus filiorum fornicariæ mulieris euidenter addiſcimus, quia quiſquis immundæ vitæ velut vxori vir iungitur, eiuſque B malè blandientis amplexibus oblectatur, nequit ex ea liberos, qui Deo placeant, gignere. quia nec poteſt ex amara radice dulcis fructus afferri. Non enim poteſt arbor mala fructus bonos facere. (Matth. 7.) Vnde cauendum eſt ſacerdoti, ne ſordidam, aut meretricem ducat vxorem, ſed caſtæ ſemper, atque pudicæ conuerſationis exhibeat honeſtatem. Ex qua nimirum non ſpurios, ſed legitimos valeat filios gignere, dum ſtudet ingenuos bonorum operum fructus, diuina largiente gratia, germinare. Neceſſe eſt ergo vt ſacerdotalem ſacerdos ducat vxorem, ex qua reſponſuram paterno generi procreet ſobolem. Vnde & illic congruè ſubditur: (Leuit. 21.) *Non commiſceat ſtirpem generis ſui, vulgo gentis ſuæ.* (Expoſitio: *Sacerdos nõ commiſceat ſtirpem generis ſui, vulgo gentis ſuæ.*) Sacerdos etenim generis ſui ſtirpem vul[illegible] ſuæ generis aſſociat, cum vulgariter viuens à populo C per clarioris vitæ meritum non diſcordat: denique per latam, & ſpacioſam viam mundanæ conuerſationis incedit, ſeſeque per morum ſpiritualium honeſtatem à turbis vulgaribus non ſecernit. Vt autem ſacerdos dignam generi ſuo ſobolem procreet, ipſe quoque à patrum ſuorum, ſanctorum videlicet præcedentium ſacerdotum, veſtigiis non aberret: ne ſi ab eorum in[illegible] proſapia ignobiliter viuendo degenerat, ius ſacer[illegible]talis officij, quo videlicet indignè fungebatur, amittat.

CAPVT II.

D *Quòd nobilitas ſacerdotum ſit vita ſancta.*

Hinc eſt, quod in libro Eſdræ, cum præmiſſum ſit, de filiis ſacerdotum, filij [illegible], filij Accos, filij Beraellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis vxorem, & vocatum e[illegible] nomen eorum, protinus additur: (1 Eſdr. 2.) *Iſi quæſierunt ſcripturam genealogiæ ſuæ, & non inuenerunt: & eiecti ſunt de ſacerdotio.* Planè qui genealogiæ ſuæ ſcripturam non inueniunt, de ſacerdotio repelluntur; quia qui ſe per ignobilitatem ſæcularis vitæ ab ingenuo præcedentium patrum ſtemmate E degeneraſſe conſiderat, dignum profectò eſt, vt eos à ſacerdotio cenſuræ canonicæ vigor expellat. Nobilem ergo neceſſe eſt eſſe Eccleſiæ ſacerdotem; vt qui miniſter eſt Domini, erubeſcat ſe ſeruum eſſe peccati. Ad quam nobilitatem nos ille prouexit, de quo Apoſtolus ait: (Coloſſ. 1. Apoc. 1. Galat. 6. Leuit. 2.) *Quia eruit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filij dilectionis ſuæ, ſeruitutemque peccati illius à nobis cruor abſterſit*, de quo per Ioannem dicitur: *Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Hanc autem munditiam, vt ſacerdos in ſe valeat præ cæteris poſſidere, ſtigma ſanguinis Chriſti ſtudeat in ſe ſignantè exprimere, ſicut dicit Apoſtolus: *Ego ſtigmata Ieſu ſemper in cor-*

(Quid ſit ſanguine tincta immolati tangi extremà auriculæ, manus & pedis Sacerdotis.)

pore meo porto. Vnde & in lege præceptum eſt, vt A ſanguine arietis immolati tangeretur extremum auriculæ dexteræ ſummi Sacerdotis, ſimiliter & manus dexteræ, & pedis. Vt hæc itaque ſe termio celer expediat, in auricula ſacerdos arietis immolati ſanguinem portat, cùm eum paſſionis Chriſti myſterium inhianter audire delectat. Dexteræ quoque eius idē ſanguis illinitur, cùm id, quod ſtudioſus auditor intelligit, efficaciter operatur: dexter etiam pes eodem cruore ſignatur, cùm vita ſacerdotis aduerſus tentamenta diaboli, paſſionis Chriſti recordatione munitur: vt ſicut poteſtatem accepit ſuper Serpentes, & Scorpiones incedat: morſus tamen eorum, & inualidi furoris venena non metuat; ſiue certè, B quia pes eſt corporis terminus, quid per hoc, niſi boni operis deſignatur extremum? Nimirum, vt omne bonum, quod incipimus, perſeueranter etiam vſque ad fœlicem terminum perducamus. Hinc eſt, quod Iſraelitico populo diuina

Deut. 28. vox ait: *Si audieris*, inquit, *vocem Domini Dei tui, vt facias, atque cuſtodias mandata eius, faciet te Dominus Deus tuus excelſiorem cunctis Gentibus.* in quibus vtique verbis patenter exprimitur, quod figuratur in membris: *Si audieris*, inquit, *vocem Domini Dei tui*, ecce *ſanguis arietis immolati rubet in aure ſacerdotis.* Quod verò ſequitur, *vt facias*, ecce manus operantis. Quod autem poſtremò ſubiungitur, *atque cuſtodias mandata eius*, ecce perſe- C ueranti a boni operis. Nihil enim prodeſt cuiquam bonum opus incipere, niſi ſtudeat etiam vſque dum perficiat, cuſtodire.

Et notandum, quod dextera tantum auricula, manus, & pes ſacerdotis illo ſanguine liniri præcipitur: quo videlicet ſic ſemper dexteræ conuerſationis, ac fidei rectitudinem in omnibus teneat: vt exorbitantibus à via veſtigiis, anfractus ſiniſtræ deuius non incurrat. Siue certè ſic ſemper Dominicæ paſſionis Sacramentum prodextro teneat, vt tamquam ſiniſtra, prorſus, ac vilia cuncta mundi huius blandimenta contemnat. Enimuerò quia ſacerdos dux, & anteſignanus eſt exercitus Domini, bis titulorum inſignibus in- D bet adornatus incedere, ſeſeque ſequentibus Eccleſiaſticæ militiæ cuneis Sanguinis, & Crucis Chriſti debeat vexilla præferre. Hoc figurabat Zacharias Propheta cum diceret: *In die illa erat,*

Zach. 14. *quod ſuper frænum equi eſt, ſanctum Domino.* Porrò autem ante Saluatoris aduentum quid genus humanum, niſi velut infrænis equus erat, quod vbique per voluptatum ſuarum campos libertas infrunita raptabat? Sed ori eius frænum Redemptor noſter adhibuit, cùm ſanctum Euangelium, quo videlicet omnia petulantis laſciuiæ vitia compeſcuntur, obiecit. Super hoc autem frænum ſanctum Domini, hoc eſt, Crux ponitur, quia cuncta ſancti Euangelij præcepta Crucem ſpirant: vt Crux poſt Chriſtum portetur, inuitant.

Ante Saluatoris aduentum genus humanum equus erat infrænis.

CAPVT III.

Quòd ſacerdoti vel minima criminis ſuſpicio ſit fugienda.

Exod. 28. ID ipſum ſignabat & lamina illa aurea, quam ſummus Sacerdos in gloriam, & decorem gerebat in capite, cui videlicet nomen Domini Tetragrammaton erat inſcriptum. Sicut enim quatuor illic erant litteræ, ita nihilominus quatuor ſunt Crucis cornua quadrifidi orbis partes amplectentia. Hanc ſacerdos portabat in gloriam

Galat. 6. & decorem; quoniam & Apoſtolus dicit: *Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Portet ergo laminam auream ſacerdos in capite, vt Crucem Chriſti iugiter verſet in mente. Sanctum quoque Domini fræno equi ſui conſequenter adhibeat, vt carnem ſuam cum vitiis, & concupiſcentiis crucifigat. Tunc enim ſacerdos & laminam auream capiti, & ſanctum Domini fræno adhibet equi, cum & ad crucem Chriſti mentis intuitum dirigit, & corpus ſuum velut ferocem equum, ab omni laſciuientium vitiorum libertate compeſcit. Propter hoc ſanè geminum Crucis portandæ myſterium ſcriptum eſt, quoniam & Elias, & Ioannes Baptiſta zonas pelliceas habebant circa lumbos ſuos. De Saluatore verò noſtro Ioannes in Apocalypſi dicit: 4. Reg. 1.
Quoniam habebat zonam auream circa mamillas ſuas. Matth. 3.
Conſtat autem, quia inter vtramque mamillam Apoc. 1.
cor hominis conſtituitur. Vnde Sponſa dicit in Canticis *Dilectus meus inter vbera mea commorabitur*, hoc eſt, in corde meo iugiter requieſcet. Cant. 1.
Quid eſt ergo pelliceis zonis, quæ videlicet ex mortuis animalibus fiunt, lumbos, vbi libido permaxime viget, accingere, niſi omnes carnalium paſſionum illices motus, ac fomites per afflictionem corporis vndique refrænare? Et quid eſt circa mamillas auream habere zonam, niſi & aduerſus ingruentium cogitationum importuna phantaſmata, ſollicita ſemper inuigilare cuſtodia? Lumbos ergo pellicea zona præcingimus, cùm carnis laſciuiam per inediæ continentiam coërcemus. Auream verò zonam circa mamillas habemus, cùm aduerſùs infeſtantium cogitationum impetus infœderabili certamine dimicamus. Tunc itaque fiet quod illic ſequitur: mox enim vt ſanctum Domini ſuper frænum equi futurum Propheta præmiſit præſtò ſubiùnxit: *Et erunt lebetes in domo Domini, quaſi phialæ coram altari, & erit omnis lebes in Hieruſalem, &* Zach. 14.
in Iuda ſanctificatus Domino exercituum. Lebetes planè in phialas verti: & zonam auream circa mamillas haberi præcipiebat Dominus in Euangelio, cum dicebat: *Cauete ne grauentur corda veſtra* Luc. 21.
in crapula & ebrietate, & curis huius ſæculi. In crapula ſcilicet, & ebrietate lebetes; in curis huius ſæculi zonam habendam circa mamillas intellige. Lebetes planè illorum erant pectora, qui ſuſpirabant piſces Ægypti, qui nauſeantes manna, eſuriebant pepones, inhiabant cœpas, & Num. 11.
allia. An lebetes non erant, qui feruentes clamabant, quia *ſedebamus ſuper ollas carnium?* illa quippe corda lebetes ſunt, in quibus edacitas regnat, & per cupiditatis æſtum excoquuntur edulia, & copia diuerſa ciborum. Sed hi lebetes conuertuntur in phialas, & ſunt coram altari, ac ſanctificati Domino, cum Sanctum Domini, equis fræno ſuperponitur, cum denique zona aurea mamillis interioribus adhibetur. Tunc nimirum E lebetes, & ollæ carnium conuertuntur in phialas Apoc. 5.
aureas, videlicet plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes Sanctorum. Et iſtæ ponuntur coram altari phialæ, quæ prius dum lebetes eſſent, potius verſabantur in nidore culinæ.

Quid per zonas pelliceas & aureas ſignetur.

Vanorum hominum corda lebetibus comparantur.

Tunc autem mens ſacerdotis eſt phiala aurea, atq; odoramentis ſpiritualium aromatum plena, cum orationibus, ac piis operibus eſt vigilanter intenta. Et hæc phiala coram altari eſſe dicitur, quia omne, quod cogitat, Deo ſacrarium offerre non ceſſat. Et tunc lebes iſte ſanctificatus eſt Domino, atq; ideò conſecrationis gratiā, quam ipſe intus ex munere ſummi Largitoris accepit, meritò iam, & in alios adhibita manus impoſitione

Mens ſancti ſacerdotis phiala eſt aurea.

tranſfuudit. Sed ego, quaſi qui loquor, oblitus, dum ſermonem diutius protrabo, meram compendij epiſtolaris excedo. Iam igitur iſta ſufficiant, tantum vt qui à benedictione cœperam, A verbum in benedictione concludam.

Dextera Dei, venerabilis Pater, ſuis te benedictionibus repleat: & grege comitante commiſſo regnis cœleſtibus introducat.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM VIGESIMVMTERTIVM.

Contra inſcitiam & incuriam Clericorum.

ARGVMENTVM.

Sacerdotum inſcitiam, imperitiamque ſingularem, in ſacris quoque rebus incutiam, negligentiam, ſeu potius contemptum religionis grauiter deteſtatur: & hæc omnia quàm ſint tam ipſis ſacerdotibus, quàm reliquorum hominum ordinibus, quorum ſalus illis commiſſa eſt, pernicioſa, disertè oſtendit: itemque quàm cauti debeant eſſe Epiſcopi in talibus ad Eccleſiaſticas dignitates promouendis, ne peccata eorumdem ad ipſos redundent. Quod in extrema parte Epiſcopo, ad quem ſcribit, diligenter commendat.

Domno V. Reuerentiſſimo Epiſcopo Petrus peccator, & Monachus.

Sacerdotũ ignorantia accuſatur.

QVIA te, vir reuerentiſſime, ſacerdotij culmen in Eccleſia tenere conſpicio, ineſſe quoque tibi ſacerdotalem animum fiducialiter credo, dolorem cordis mei, qui me de ſacerdotibus cruciat, tibi potiſſimum communicare decerno. Per Epiſcopalis enim torporis ignauiam ita nunc presbyteri litterarum repeſiuntur expertes, vt non modò eorum, quæ legerint, intelligentiam non attingant, ſed ſyllabatim quoque vix ipſa decurrentis articuli elementa balbutiant. Et quid iam pro populo in ſuis precibus ſupplicat, qui quod loquitur ipſe velut alienus ignorat? Scriptum eſt enim: *Qui ignorat, ignorabitur.* Et cum Apoſtolus obſequium noſtrum rationabile eſſe præcipiat, quomodo illic rationabile erit obſequium, vbi is qui offert, oblationis ſuæ non concipit intellectum? Cúmque Deus omnipotens in offerentibus meritum magis vota conſideret, quàm ſtrepitum vocis attendat; quid in ſuis obtinere precibus valeat, qui quod neſcit, implorat? Quibus quid aliud euenire putandum eſt, niſi quod illis ſacerdotibus contigerit, quos poſt captiuitatem Iſraëlitici populi Rex Aſſyriorum in vrbibus Samariæ conſtituerat, & diuini cultus cerimonias ignorabant? Nam cum neſcirent Deum iuxta legalium mandatorum obſeruantiam colere, leonum eos rabies perimebat.

1. Cor. 14.
Rom. 12.

B Scripturæ ſiquidem hæc verba ſunt: *Nuntiatumque eſt Regi Aſſyriorum, gentes quas tranſtuliſti, & habitare feciſti in ciuitatibus Samariæ, ignorant legitima Dei terræ: & immiſit in eos Dominus leones & ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terræ.* 4. Reg. 17.
Petrus autem dicit: *Quia diabolus tanquam leo rugiens, circuit quærens quem deuoret.* Sacerdotes ergo, qui Dei legitima neſciunt, leonum dentibus exponuntur; quia nimirum illos malignorum ſpirituum rabies deuorat, qui ſacrificiorum cultui temerariis auſibus inſiſtentes, qualiter Deus ritè colatur, ignorant. Sicque funguntur officio ſacerdotum, vt ſacerdotalis officij neſciant ſacramentum. Et ſicut per illorum imC peritiam factum eſt, quod Scriptura teſtatur: *Vnaquæque, inquit, gens fabricata eſt Deum ſuum, poſueruntque eos in phanis excelſis, quæ fecerunt Samaritæ: Gens, & gens in vrbibus ſuis, in quibus habitabant.* Ita nunc per pſeudoſacerdotum ignorantiam, qui docere Dei populum neſciunt, fieri dolemus: vt ſcilicet alij quorum Deus venter eſt, & terrena ſapiunt, luxuriam colant: alij auaritiam, quæ eſt idolorum ſeruitus, venerentur: alij rapinis, alij periuriis, alij homicidiis, alij beneficiis ſacrilega deuotione deſeruiant: & ſic diuerſis criminibus, tanquam ſimulacris & ſculptilibus obſequium ſeruitutis impendant. Vnuſquiſque cuius opus facit, illius &

1. Pet.
4. Reg. 17.

Sacerdotũ ignorantia quã ſit omnibus pernicioſa
Philip.
Epheſ. 5.

ſeruus appellatur, de quibus dicit Apoſtolus: *Quia tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, in immunditiam, vt contumeliis afficiant corpora ſua in ſemetipſis, qui commutauerunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt, & ſeruierunt creaturæ potius, quàm Creatori.* Qui nimirum per Fidem, quam tenent, Eccleſiæ parietibus includuntur, ſed per reprobæ vitæ meritum, exterinſecus ſunt. *Confitentur* enim *ſe noſſe Deum, factis autem negant.* Fidei quippe verba prætendunt, ſed impietatis operibus inhianter inſiſtunt. Vnde & illic legitur: *Fuerunt igitur gentes iſtæ timentes quidem Deum, ſed nihilominus & idolis ſuis ſeruientes.* Quos vtique redarguit Veritas ipſa, cum dicit: *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.*

Rom. 1. Tit. 1. 4. Reg. 14. Matth. 6.

CAPVT I.

Quòd imperiti non ſunt ad ſacerdotium promouendi.

CVM ergo per ſacerdotum vecordium imperitiam plebs indocta depereat, par fuerat, vt Epiſcopalis grauitas a talium ſe promotione ſuſpenderet, nec alienos exceſſus in ſe temeraria præcipitatione transferret: præſertim cùm Timotheo Apoſtolus dicat: *Manus citò nemini impoſueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Quiſquis enim vel inepitet lapſum, vel diuinæ legis ignarum ad ſacrum prouehit ordinem, eius ſe peccatis inuoluit, cui peccandi materiam trahit: & non modò his ſe, quibus ille iam inuolutus eſt criminibus obligat: ſed his etiam, quæ commiſſurus eſt, per anticipationem obnoxium parat.

1. Tim. 5. Epiſcopus qui indignū promouet, eius ſe peccatis inuoluit.

Eſt aliud, quod mihi de ſacerdotibus ſecularis ordinis diſplicet, quia ſicut ſæcularibus mixta regionariæ ciuilitatis habitatione colliminant, ita nihilominus plerique ab eorum conuerſatione, & inconditis moribus non diſcordant: curis ſæcularibus indifferenter inſeruiunt, a b otioſi ſe ſermonis ineptiis non compeſcunt: immò per lites, & iurgia frequenter à proximorum ſuorum charitate reſiliunt, & cum liuoris, vel cuiuſlibet terrenæ concupiſcentiæ flammas in ſuis pectoribus feruere non neſciunt, venerandis tamen altaribus ſe impudenter ingerunt, & ab offerendi ſacroſancti libaminis miniſterio non recedunt. non attendentes, quod filij Aaron idcirco cæleſtis ignis incendio concremati ſunt, quia alienum ignem offerre in Dei ſacrificio præſumpſerunt: *Arreptis*, inquit Scriptura, *Nadab, & Abiu filij Aaron thuribulis ſuis, poſuerunt ignem, & incenſum deſuper, offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat*; moxque ſubiungit: *Et egreſſus ignis à Domino deuorauit eos, & mortui ſunt coram Domino.* Nam cum ad offerendum Deo terribilis ſacramenti libamen accedimus, cauendum valde eſt, ne alienum ignem, hoc eſt, libidinis flammam, vel cuiuſcumque vitij fomitem inter ſalutares hoſtias deferamus. Sed ille potius ignis in noſtratum mentium thuribulis ardeat, illa cor noſtrum diuini amoris flamma ſuccendat, quam Dei ſpiritus per inuiſibilem gratiam noſtris viſceribus adminiſtrat. Admonendi ſunt itaque qui ſacris altaribus miniſtrare diſponunt, vt non modò cor ab æſtuantium paſſionum igne cuſtodiant, ſed etiam linguam, quæ inter Deum & nos quodāmodo mediatrix eſt, à ſuperuacui ſermonis leuitate compeſcant. Petrus enim, quia ream ſuam, linguā ſcilicet, deliquiſſe cognouit, eius inter ſe & Deum tanquam mediatricis habere patrocinium recuſauit: ſed dum amarè fleuit, reconciliationis ſuæ ſpem in lacry-

Abuſ' vitiū ſacerdotum. Leuit. 10. Ibid. Sacerdos ſacris altaribus appropinquans, ab omni peccato mundus eſſe debet. Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 18.

A marum interuentione conſtituit, & oculis, quibus non peccauerat, veniam impetrauit. Sit ergo vſque ad Miſſarum peragenda myſteria ſaltua linguæ noſtræ virgo vel caſta: vt vel ſe ſub virginali taciturnitatis cenſura coërceat, vel ſub pudicæ quodammodo locutionis moderamine ſobria verba depromat.

Illud etiam quantæ confuſionis opprobrium eſt quod nonnulli circa ſacri altaris vtenſilia tantæ negligentiæ ſunt, & tam ſegnis incuriæ, vt ſtanneos, vel etiam ſuppatis cuiuſcumque metalli calices longo ſitu ſcabredinis inhorreſcere patienter aſpiciant, in ſqualido linteo Dominicum corpus offerant, & inuoluant: & quod non dignaretur potens quilibet, qui tamen vermis eſt, B propriis adhibere labiis, in hoc iſti corpus non verētur imponere Saluatoris. Quid porrò de conſciſſis, ac putreſcētibus ſacrorum altarium prandeis, quid de diuerſis vaſis ad Eccleſiaſtica miniſteria neceſſariis. quid deniq; de ſacerdotalibus eloquar indumentis: quid poſtremò de codicibus dicam, in quibus nimirum hæc ipſa quoque legere inoffenſè non poſſumus, quæ tenaci adhuc memoria reſeruamus? Quæ nimirū omnia, oculis ſubiecta cernentibus, & leuibus excutiunt riſum, & ſapientes prouocant ad lamentum. Vnde primæ dignitatis ſacerdotibus valde cauendum eſt, & terribiliter formidandum, ne quod ab illis, qui videntur ſubeſſe, delinquitur; ab his qui potioris C ſunt gradus, & quibus hæc corrigenda ſunt, requiratur. Nullus planè mortalium, vt exiſtimo, maius aliquid in diuinis peragit ſacramentis, quàm ipſi quoq; qui ſæcularis ſunt ordinis ſacerdotes. Eſto ſiquidem, quod Patriarchæ, vel Metropolitæ quilibet, & Epiſcopi conſecrent, diuinum chriſma conficiant, & cætera, quæ ſuis ſpecialiter competunt priuilegiis, experimenta percurrant. Sed neque Epiſcopus, neque chriſma, neque aliud quid in Eccleſiaſticis ſacramentis maius quàm corpus, & ſanguis eſt Saluatoris. Ea ergo, quæ potiora, & ſublimiora ſunt in Eccleſia, presbyteri cum pontificali dignitate participant. Et quamuis ſuis quique limitibus iubeantur eſſe D contenti, iidem ipſi qui ſunt in quibuſdam ſuppares, in excellentioribus rebus inueniuntur æquales.

Sacerdotum incuria circa res ſacras. Sacerdotibus maioribus cauendum eſt, ne ad eos redundent vitia inferiorum.

CAPVT II.

Quòd nullus grauius peccat quàm presbyter malus, vel imperitus.

NVLLVS igitur grauius conuincitur peccare, quàm presbyter, qui vel per imperitiam, vel reprobam vitam dum indignè miniſtrat, quantum ad ſe ſalutaris victimæ ſacramenta contaminat. Regi planè, vel ſublimiori cuique perſonæ ſi quis per virus detractionis obloquiE tur, vel etiam in diripienda, ſiue demolienda rerum ſuarum facultate graſſatur, facile redit in gratiam, ſi dignè ſatisfaciens emendat offenſam. At ſi manibus excedit, ſi in eius perſonam audacter proſilit, ſi hoſtiliter irruit, quia non pecuniaria, ſed criminalis eſt cauſa, nihil ab eo aliud exigitur, quàm vindicta: & non iam inter eos de reparatione ſequeſtræ pacis agitur, ſed dē ſola dumtaxat augendi fœnoris vltione tractatur. Ita nimirum aliud eſt in Deum per diuerſos modos humanæ fragilitatis excedere, aliud in ſacroſancti corporis eius, & ſanguinis oblatione peccare. Sicut aliud eſt promulgata regiæ legis edicta ne-

Qui ſacroſanctum Chriſti corpus pollutis manibus tractat, particeps crucifigentium Chriſtum eſt.

gligere, aliud ipſum ſpecialiter Regem vibiato propriæ manus iaculo tauciare. Multis nempe ſceleribus plebs Iſraelitica ſe ferequenter immiſcuit, ſed numquam ſe iam crudeliter polluit, quàm tunc cum Dominum crucifixit. Et certè qui Dominicum corpus pollutis tractare manibus non veretur, crucifigentium Ieſum particeps eſſe conuincitur. Quibus nimirum expaueſcenda nimis eſt Apoſtolica illa ſententia, qua dicitur: *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cæleſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti, guſtauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtuteſque ſæculi venturi, & prolapſi ſunt: rurſus renouari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes ſibimetipſis Filium Dei, & oſtentui habentes.* A nullo planè Deus omnipotens maioris iniuriæ præiudicium tolerat, immo deterius nemo peccat, quàm Sacerdos, qui prohibentibus canonibus indignè ſacrificat. Aliter ſi quocumque modo peccantes quaſi Dominum in rebus eius offendimus, dignè vero ſacrificantes, velut in perſonam eius manus inicere non timemus; cum ſcriptum ſit: *Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt: Deus ſi autem in Deum peccauerit vir, quis orabit pro eo?* Eant ergo nunc Preſbyteri, & pro lucris huius vitæ ſacris ſe altaribus ingerant, pro ſuo ſuæque conſanguinitatis affectu ex fidelium oblatione diteſcant: non videlicet vt pupillis, ac viduis alimenta prouideant, non vt ſubſidia peregrinantibus ſubminiſtrent, ſed vt ſibi, vel ſuis turpia lucra conuectent. Eant, inquam, & ſe ſuoſque dumtaxat demiſſi ſui acquiſitione reficiant, vt poſtmodum medullis ſuis ignis æterni voraginem paſcant. Quantæ ſcilicet damnationis eſt eos, qui peccata populi comedere prohibentur, ex acquiſitis rebus non codices emere, non ornamenta, vel vtenſilia ſuis Eccleſiis prouidere, ſed in neceſſitatis, vel neceſſitudinis ſumptus cuncta prodigere? Præſertim cum hæc idcirco Sacerdotibus conferantur, vt ipſi pro populo precibus, ac votis inſiſtere, eiuſque debeant peccata portare. Hinc eſt quod Eleazar, & Themar filiis Aaron Moyſes ait: *Cur non comediſtis hoſtiam pro peccato in loco ſancto, quæ Sancta ſanctorum eſt, data eſt vobis, vt portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conſpectu Domini?* Sed cum paſſus ſit Dominus in Cruce pro ſalute mundi, nunc mactatur in altari pro vnius commodo, & facultate Preſbyteri. Tunc crucifixus eſt pro totius populi multitudine, nunc quaſi pro vnius homuncionis vtilitate ſalutaris hoſtia videtur offerri. Iſti planè ſanctorum Patrum, qui dum in ſacerdotali ordine floruerunt non legitimi filij, ſed potius dicendi ſunt manzeres, atque ideo non immerito inter eorum non connumerantur hæredes. Illi ſiquidem, iuxta Hieremiam, nutriebantur in croceis; iſti, proh dolor! amplexati ſunt ſtercora.

Hebr. 6.

1. Reg. 2.

Sacerdotibus dantur facultates Eccleſiæ, vt pro populo orent.

Leuit. 10.

Thren. 4.

CAPVT III.

Quis ſit verè Sacerdos.

Leuit. 6.

HIc planè iure fungitur ſacerdotio, qui regulis non obuiat patrum, qui paternum non violat inſtitutum, vnde Moyſes ait: *Offerat ſimilam calidam in odorem ſuauiſſimum Domino Sacerdos, qui patri iure ſucceſſerit.* Ille quippe Sacerdos patri iure ſuccedit, qui ſanctorum Patrum ingenuitatem in conſpicuis operibus exprimit, qui maiorum ſuorum proſapiam per ſpuriæ conuerſationis ignominiam non confundit. alioquin quiſquis ille eſt, qui velut à titulis proauorum, & clara generoſitate degenerat, qui ſe non legitimum, ſed adulterinum vel extraneum alienis moribus repræſentat, eiiciendum ſe de ſacerdotio euidenter indicat. Vnde & in libro Eſdræ de quibuſdam dicitur: *Quia quæſierunt ſcripturam genealogiæ ſuæ, & non inuenerunt, ideoque eiecti ſunt de ſacerdotio;* quibus & hoc protinus interdictum eſt, vt non comederent de ſanctis ſanctorum. Sicut ergo illi, qui ingenuitatem venerabilem Patrum ſanctæ conuerſationis honeſtate conſeruant, in dignitate ſacerdotalis officij meritò perſeuerant: ſic è diuerſo qui à præcedentium Patrum degenerant meritis, dignum eſt, vt etiam paternæ priuentur officio dignitatis. Et qui facti ſunt a Patrum ſuorum claritate diſſimiles, in paterno non maneant officio Sacerdotes: & nullatenus in eorum iura ſuccedant, à quorum nobili ingenuitate degenerant. Quos omnes velut ab vna perſona per Oſee Prophetam Dominus reprobat, dicens: *Quia ſcientiam repuliſti, repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi: & ſecundùm multitudinem eorum ſic peccauerunt mihi, gloriam eorum in ignominiam commutabo, peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum ſubleuabunt animas eorum; & erit ſicut populus, ſic Sacerdos; & viſitabo ſuper eum vias eius, & cogitationes eius reddam ei.* Nolo tot eorum enumerare flagitia, quæ vel in oblatione myſterij, vel inter ipſa quoque regenerationis humanæ perpetrant ſacramenta: videlicet in ſcrutiniis, in ſymbolis, atque in baptiſmalis lauacri ſacramento. Omitto panem in ſalutares hoſtias conuertendum, qui nonnumquam ante ſit mucidus, quàm ſanctificetur oblatus: ipſum quoque myſterium non intra dies octo conſumitur, ſed plerumque ad omnipotentis Dei iniuriam in menſem tertium reſeruatur. Præterea quod aliquando aqua vino in Euchariſtia non miſcetur, & ſic quodammodo per errorem occulti ſchiſmatis à Chriſto populus ſeparatur. Hæc, & his ſimilia tædet vltra protendere, ne dum diutius iſta proſequimur, Chriſtianæ religionis opprobrium texere videamur.

1. Eſdr. 2.

Oſee. 4.

CAPVT IV.

Quòd Epiſcopi vigilantes eſſe debent in coërcendis Clericorum flagitiis.

VNde ſatagendū eſt ſanctis Epiſcopis, vt his malis, quæ in necem Chriſtiani populi graſſantur, occurrant: & Apoſtolorum opera per pſeudoſacerdotes, qui modò ſunt, deſtrui non permittant, nec tam arduum Chriſti patiantur perire laborem propter augendam in terreno quæſtu paucorum hominum facultatem. Interim quod mens ſcatet, ſupprimere volo, nec valeo: ſcintillam zelus excutit, dum caminum conſcientiæ dolor incendit. Quid enim erit de quolibet ſupremæ dānationis Epiſcopo, qui lapſo cuicumq; presbytero tollit lucrū, & ſacrificandi reddit officiū: Iſte iam non communicat peccatis alienis, ſed auctor exiſtit, immo tamquā Iudas Scariothes, tradit impiis manibus Saluatorem propter vilis pecuniæ quantitatem: Chriſtum venali commercio diſtrahit, & pro amore pecuniæ tradit auctorem vitæ. Et iſte protinus omnium criminum reus, pro quibus ille fuerat Sacerdotalibus inſulis cauendus.

Quid Epiſcopi de Sacerdotibus indignis conſtituere debeant.

Vt ergo ſtylus ad hoc, vnde digreſſus eſt, redeat, videtur nobis, ſi placet, hoc Epiſcopis vtendum eſſe conſilio, vt indignos, ac turpiter lapſos adminiſtratione ſuſpendant: ſuper eos autem, qui permanſerint, idoneos à latere ſuo viros, qui eos debeant frequenter inuiſere, & cuſtodire conſtituant. Cui ſimile Rex etiam Aſſyriorũ fecit, cum Sacerdotẽ ad inſtruendos cæteros Samariam deſtinauit: *Ducite*, inquit, *illuc vnum de Sacerdotibus, quos inde captiuos adduxiſtis, vt habitet cum eis, & doceat eos legitima Dei terræ.* (4. Reg. 17.) Qui nimirum Sacerdos, ſicut Scriptura proſequitur, habitauit in Bethel, & docebat quomodo colerent Dominum. In Bethel ergo, hoc eſt, in domo Dei, dignum eſt potiorem quempiam præſidere, qui ſacerdotalis officij regulis cæteros poſſit imbuere. Nam valde timendum eſt, quod per Moyſen dicitur: (Leuit. 4.) *Anima, quæ peccauerit per ignorantiam de beſtia, & de vniuerſis mandatis Domini, quæ præcepit, vt non fierent, quippiam fecerit; ſi Sacerdos, qui eſt vnctus, peccauerit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato ſuo vitulum immaculatum Domino.* Ex quibus verbis illud formidoloſè notandum eſt, quod ait: *Si Sacerdos, qui vnctus eſt, peccauerit, delinquere faciens populum*; quia nimirum Sacerdos, qui le- A gem Dei neſciendo deliquit, ſuis etiam populum in peccatis inuoluit: & quos doctus releuare potuerat, ſecum ſimul per imperitiam grauat. (Sacerdotes quàm perniciosè peccent.)

Tu verò, venerande vir, quem & vita præclarum, & doctrina conſpicuum: &, quod his præſtantius eſt, ſpiritalis zeli feruor reddit accenſum, ſic aliis iuniorum memineris delegare cuſtodiam, vt & ipſe frequenter huc illucque diſcurrere non omittas. Faciens quod hortatur Salomon in Prouerbiis: *Diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum tuum, ne dederis ſomnum oculis tuis, ne dormitent palpebræ tuę.* (Prou. 6.) B Illud quoque non excidat, quod poſtmodum dicit: *Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare non ceſſes.* (Prou. 24.) Vbi ſcilicet & excuſatio tollitur, cùm ſubiungit: *Si dixeris, Vires non ſuppetunt, qui inſpector eſt cordis, ipſe intelligit.* (Ibid.) Sic ergo ſuper commiſſum gregem inſignis paſtor inuigila, & ignauos opiliones ab eorum cura remoueas, & ipſe cum Dauid (1. Reg. 17.) inſurgentium vrſorum, atque leonum rictus infringas; (Gen. 14.) ſiue etiam cum Abraham poſtquam cæſis Amalechitis fratrem tuum Loth de iugo captiuitatis eduxeris, ad Melchiſedech regem iuſtitiæ cum triumphali gloria reuertaris.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM VIGESIMVMSEPTIMVM.

De communi vita Canonicorum. Ad Clericos Fanenſis Eccleſiæ.

ARGVMENTVM.

Orta diſſenſione inter Fanenſes Eccleſię Canonicos, aliis in commune bonis Eccleſię collatis, aliis ſeorſim ſibi viuere volentibus ſcribit ad eos, hortatuſque vt depoſita omni contentione, Apoſtolorum, & primitiuæ Eccleſię morem ſequantur: Canonici non tam nomine, quàm re eſſe velint. * Quod multis etiam rationibus eis perſuadere conatur; non poſſe enim inter eos eſſe vnionem animorum, inter quos eſt facultatum: ac multa alia in eandem ſententiam pręſcribit. (* Diuiſio 1.)

Sanctis in Chriſto fratribus Fanenſis Eccleſiæ Clericis, Petrus peccator Monachus ſalutem.

DIV eſt, dilectiſſimi, quod in his partibus fama vulgauit, non paruæ ſimultatis inter vos emerſiſſe diſcordiam, ob id videlicet, quia nonnulli veſtrum aggrederentur in Canonica regularitate viuere, plerique autem non acquieſcerent, volentes tãtum apud ſe in ſuis proprietatibus habitare. Quod quidem non miramur, quia rarum non eſt; ſed dolemus potius, quia inhoneſtum eſt. Satis enim videtur abſurdum, vt Clerici quis prætendat in ordi- C ne ſpeciem, & ſæcularium teneat viuendo conuerſationem: & quem à laicorum turbis profeſſionis conditio ſeparat, turpe eſt ſi vel domeſtica conuerſatio, vel peculij abominanda proprietas laicum eſſe conuincat. Quid enim illius poterit concupiſcentiam ſatiare, cui non poteſt ipſe Deus in poſſeſſione ſufficere? (Nihil illi ſatis eſſe poteſt, cui Deus parum eſt.) Clericus quippe, ſicut iuxta ſui etymologiam vocabuli, ipſe ſors Dei eſt, ita nihilominus & Deus omnipotens eius eſſe portio perhibetur, vnde & Hieremias ait: *Pars mea, Dominus, dixit anima mea, propterea* (Tren. 3.)

expectabo eum. Et alibi Deus; *Opus,* inquit, *manuum* Eſai. 19. *mearum tu es, hæreditas mea Iſraël.* Si igitur Clericus Dei eſt portio, & Deus portio eius, non leuem Creatori ſuo contumeliam videtur inferre, qui ſuper hoc ſingulare talentum terrenã æſtuat pecuniam cumulare. Nam & in libro Numeri de Leuitis Deus Moyſi præcipit, dicens: Num. 3. *Tolles Leuitas mihi pro omni primogenito filiorum Iſraël: Ego ſum Dominus: & pecora eorũ pro vniuerſis primogenitis pecorũ filiorum Iſraël.* Et iterum: Ibid. *Tolle Leuitas pro primogenitis filiorum Iſraël, & pecora Leuitarum pro pecoribus eorum: eruntque Leuitæ mei. Ego ſum Dominus; in præceptis meis ambulent.* Ac ſi manifeſtius dicat: ſicut eos mihi in proprium ius ſpecialiter vindico, ſic mihi iugiter deſeruire abſque omni terrenæ conuerſationis ſubiectione decerno: nec eos velut ſeruos iugo negotiorum ſæcularium patior B ignobiliter ſubjici, qui meis obſequiis dediti, libertatis ingenuæ ſunt titulo decorati.

CAPVT I.

Quòd Clerici non habent proprietatem rerum, quas poſſident.

ET notandum, quod non ſolum Leuitas, ſed Leuitarum etiam pecora Dominus ſua eſſe teſtatur; vt perſpicue doceat, quod ij qui eccleſiaſticis mancipãtur obſequiis, Deo debent non modò ſuæ ſedulitatis, & laboris impendiũ, ſed etiam proprietatem quoque earum, quas poſſidẽt, facultatum: ſcíantq; ſe, ſimul & ſua iuris eſſe non C proprij, ſed diuini. Hoc autem tempore Clericis quod de quibuſdam loquor, parum videtur, ſi ſua Deo, viuendo carnaliter, ſubtrahant: niſi etiam ab Eccleſiaſticæ procurationis excubiis per angiportus, & nundinarum ſtationes habitando ſuccedant. Nimirum ſuauius iudicantes, ſi cauponum tabernas olfaciant, quàm ſi diuini ſacrarij quotidie limen terant: magiſque delectat eos textricum gynæcea conſpicere, quàm cæleſtis eloquij paginis incubare. Puer planè Samuel poſt ablactationem nequaquam domum cum parentibus remeat, ſed 1. Reg. 1. circa tẽpli miniſterium iugiter perſeuerat. Ioan- D Matth. 3. nes, vt innocentis vitæ munditiam teneat, ad Marc. 1. & ſqualentis eremi ſolitudinem tenera adhuc ætate Luc. 3. feſtinat: illicque gratiam propheticæ prædicationis accepit, quã in turbis popularibus degens, promereri non potuit. Nunc autem è contra, ij qui diuinis ſunt cerimoniis mancipati, Eccleſiæ ſacraria remota contemnunt, habitare verò inter forenſis ſtrepitus murmura concupiſcunt.

Sed audiamus quid de metandis Leuitarum caſtris auctoritas diuina præcipiat, ſicque poſſumus iure perpendere, vbi potiſſimum Clerici debeant Num. 1. habitare. *Tribum,* inquit, *Leui noli numerare, neque pones ſummam eorum cum filijs Iſraël, ſed conſtitue eos ſuper tabernaculum teſtimonij, & cuncta vaſa eius, & quidquid ad cerimonias pertinet: ipſi portabũt* E *tabernaculum, & omnia vtenſilia eius, & erit in miniſterio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur.* Et Ibid. paulò poſt, cùm præmiſiſſet: *Metabuntur autem caſtra filij Iſraël vnuſquiſque per turmas, & cuneos, atque* Ibid. *exercitum ſuum:* præſtò ſubjunxit: *Porrò Leuitę per gyrum tabernaculi figant tentoria.* Si igitur ex Clericorum habitatio, iuxta Eccleſias eſſe deberet. præcepto Domini Leuitæ caſtra ſua iuxta tabernaculum figunt, nec ſecedere tabernaculo, vel inter turbas habere hoſpitium permittuntur; cur nunc Clerici iuxta diuinæ conſtitutionis edictum abhorreant apud Eccleſiam degere, vt tanto liberius, quanto quietius in ſacri eloquij valeant

A meditatione vacare? & ſaltem hoc præſtent Eccleſiæ, quam Euangelicæ gratiæ ſplendor illuſtrat quod illi deferebant tabernaculo, quod ſub ignorantiæ tenebris ænigmatum figuræ velabant. Et certè valde præpoſterum eſt, ſi illa nunc denegetur reuerentia veritati, quæ tunc adumbratæ deferebatur imagini. Nam quod illud tabernaculum non ipſa veritas, ſed potius fuerit veritatis exemplar, teſtatur Dominus, dum præcipit Moyſi: *Vide,* inquit, *omnia facito ſecundùm quod tibi monſtratum eſt in monte.* Exod. 25. Quod ergo Moyſes vidit in Hebr. 8. monte, veritas noſtra fuit, quod Iſraelitis tabernaculum fecit, imago fuit tantummodo veritatis. Eccl. eſt tabernaculũ Dei. Miniſtri tunc tabernaculi comedebant manna proculdubio morituri; in Eccleſia verò Chriſti Sacramenta percipimus, in æternitate victuri. B De qua videlicet Eccleſia dicit Paulus: *Quia eſt* Hebr. 8. *tabernaculum verum, quod fixit Deus, & non homo.* 2. Paral. 8. Porro autem templum Salomonis quàm iuges, quámque ſolicitas miniſtrorum habuiſſe legatur excubias, quia vos ignorare non credimus, ſcribere ſuperfluum iudicamus. Quis enim illud præſertim libri Paralipomenon perſpicuè non aduertat; quia conſtituit Salomon iuxta diſpoſitionem patris ſui Dauid officia Sacerdotum in miniſteriis ſuis, & Leuitas in ordine ſuo: vt laudarent, & miniſtrarent coram Sacerdotibus iuxta ritum vniuſcuiuſque diei, & ianitores in diuiſionibus ſuis per portam, & portam.

C CAPVT II.

Quòd is nequeat dici Canonicus, qui nõ ſit Regularis.

SI igitur illi, qui ex mandato legis coniugalibus erant copulis obligati, tantæ ſedulitatis excubias ſuis ſanctuariis exhibebãt; quid nunc faciendũ eſt Clericis, qui videlicet caſtitatis munditia præditi, à cunctis ſunt carnalis commercij vinculis abſoluti? Planè quo pacto quis valeat dici Canonicus, niſi ſit regularis? quomodo Monachus, niſi iuxta vim ſui nominis ſit etiã ſingularis? Volunt ſiquidem Canonicum, hoc eſt, regulare nomẽ D habere, ſed non regulariter viuere. Ambiũt com- Canonici, & Monachi ſignificatio. munia Eccleſiæ bona diuidere, aſpernantur autẽ apud Eccleſiam communiter habere. Enimvero non eſt hæc primitiuæ Eccleſiæ forma, ſatis exorbitat ab inſtitutionis Apoſtolicæ diſciplina: quibus nimirum erat cor vnum, & anima vna; & vendebant agros, ponebantque pretia ad pedes Apoſtolorum, & diuidebant ſingulis prout cuique opus erat: nec quicquã eorum, quæ poſſidebat, aliquid Act. 2. ſuum eſſe dicebat ſed erant illis omnia communia. At contrà, filius prodigus dixit patri *Da mihi* Luc. 15. *portionem, quæ me contingit;* & ſic diſſipauit omnia bona ſua cum meretricibus. Hic profectò electorum reproborumq. lineæ diſcernuntur: quia nimirum iſti, quæ ſibi ſunt propria, gaudent cum E aliis habere communia; illi autem ſicut à charitatis glutino ſcindunt mentes, ita nihilominus communes à fratribus diuidunt facultates. Vbi verò diuiſio rerum, ibi proculdubio non eſt vni- Vbi diuiſio rerum, ibi non eſt vnitas animorum. tas animorum. Charitas quippe communionem facit auaritia diuiſionem. Vnde & Lucas dicit: *Ait quidam de turba ad Ieſum,* (non de magnis ſcilicet, ſed de turba erat, quia terrenis auaritiæ ſqualore ſordebat:) *Magiſter,* inquit, *dic fratri* Luc. 12. *meo, vt diuidat mecum hæreditatẽ.* Cùmque reſpondiſſet: *Homo, quis me conſtituit iudicem, & diuiſorem inter vos?* protinus intulit his, qui aſtabant: *Videte, & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia*

cuiuſquam vita eius eſt ex his, quæ poſſidet. Quibus A
profectò verbis patenter veritas indicat, quia
nonnulli idcirco diuidere communia geſtiunt,
quia cupiditatis & auaritiæ facibus inardeſcunt.
Act. 5. Ananias & Saphira, non quia communia diui-
Matth. 26. dunt, ſed quoniam retentum aliquid de propriis
Luc. 22. commune non faciunt, corporeæ mortis ſenten-
Ioan. 13. tia percelluntur. Iudas quia non fuit denariorum
& 18. cum cæteris communione contentus, in traditio-
nis voraginem corruens, de communione cecidit
Gen. 13. Apoſtolatus. Loth dimittens Abrahæ diſpertita
Gen. 14. poſſeſſione conſortium, duris ſeruire compelli-
Gen. 5. tur vinculis barbarorum. Eſau venandi ſtudio
Ibid. per ſaltuum luſtra diſcurrens, primogenita per-
didit. Iacob ſimpliciter in tabernaculis reſidens,
lenitudinem paternæ benedictionis accepit. B

CAPVT III.

Quòd Monachi diſcurrentes, non Monachi dicendi ſunt, ſed gyrouagi.

IN monachico ſanè ordine, quos in clauſtris ſub Abbatis imperio regulariter manere conſpicimus, conſequenter vtique Monachos appellamus: quos autem proprium poſſidere indifferenter huc illucque diſcurrere, ſolutos legibus iuxta propriæ voluntatis arbitrium diffluere cernimus, non Monachorum, ſed gyrouagorum potius, vel ſarabaitarum dignos vocabulo iudica-
Matth. 12. mus. Sunt itaque ſarabaitæ Monachorum, ſunt
Luc. 11. etiam Clericorum. Dicit autem Dominus: *Qui non eſt mecum, aduerſum me eſt; & qui non colligit mecum, ſpargit.* Iſti nempe qui cum Deo in fraterna charitate non colligunt, dum marſupium mentium per diſcordiam ſcindunt, virtutum fruges, ſi quæ ſunt, quaſi per foramen ſpargentes, amittunt. Vnde & Propheta de ſtulto viro dicit:
Aggæi 1. *Quia congregauit diuitias, & miſit eas in ſacculum pertuſum.*

Schiſmatici ſunt etiam, qui ſe à fraterna charitate diuellunt.

Porro non illi ſoli ſchiſmatici ſunt dicendi, qui Fidei vnitatem diuidunt; ſed ij etiam, qui ſe per elationis vel auaritiæ vitium à fraterna charitate diuellunt. Nec enim maior eſt fides quàm charitas. Nam cùm Deus ipſe ſit charitas, & qui manet
1. Ioan. 4.
Iacob. 2. in charitate, in Deo manet, non minus improbandus eſt, qui excidit à charitate, quàm qui errat à fide. Si quis enim totam legem obſeruauerit, offendat autem in vno, hoc eſt, in charitate, factus eſt omnium reus: ac per hoc etiam perfidiæ probatur obnoxius. Planè ſi iuxta Petri vocem, dia-
1. Pet. 5. bolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret, qui fraterni conſortij caulas deſerit, vltroneus ſe cruentæ belluæ morſibus tradat. Buccula namque in armento compaſcens, lupi non timet incurſum: cùm verò ſoliuaga præſumit ſilnerum luſtra percurrere, feratum compellitur ingluuiem ſatiare. Turmatim anſeres volitantes accipitrem paruipendunt: aliquando qui deſuerit, roſtro perfoſſus, & vnguibus non euadit. Apes in aluearijs congregatæ mellificant, & quamdiu In vnum coeunt, ex eorum laboribus dulces faui Regibus apponuntur: at ſi diſſiliunt, ac relicto duce vagabundæ petulitant, famis neceſſe eſt inopia contabeſcant. Hoſtium vallatus inſidiis, ſi cum eo, quo conſtipatur, abſtiterit, hoſtilibus ſe iaculis præda factus exponit. Eccleſia nempe Chriſti, ſicut prophetica teſtantur oracula, caſtra Dei ſunt: in quæ videlicet hoſtilis impetus non irrumpit, donec virtutum armis accincti, in compage chari-

Eccl. Chriſti caſtra Dei ſunt.
Gen. 32.

tatis. vt in vnitate ſpiritus Chriſti milites conglo-
bantur. A quibus nimirum quiſquis infelicis Ioſ. 7.
Acham imitator, aureæ regulæ, vel argenti cu-
piditate diuiditur, veri Ioſue, ac communi to-
tius populi ſententia lapidatur.

Quapropter obſecro ſanctitatem veſtram, cha- Matth. 16.
riſſimi, expulſo Phariſæorum fermento, natiui-
tatis veſtræ domos cum Abraham Patriarcha re- Gen. 12.
linquite, in vno vos cœnaculo cum Apoſtolis
apud Eccleſiam congregate: propria quæque Act. 2.
cum Barnaba & Stephano, veris ſcilicet abrenun- Act. 4.
tiatoribus, in commune conferte, vt in frater-
na vos vnanimitate viuentes, Spiritus ſanctus Act. 2.
mirificè dignetur inuiſere. Vos enim ſal terræ; ſed Matth. 5.
ſicut Veritas dicit: *Si ſal euanuerit, in quo condietur?*
Exiguo quippe ſalis multa dulceſcunt, & paruo
Clericorum numero totius Chriſtianæ plebis
eruditur, & inſtruitur multitudo. Sicut enim
Epiſcopi duodecim Apoſtolorum noſcuntur
obtinere primatum, ita & Sacerdotes Eccleſiæ
ſeptuaginta Diſcipulorum ordinem repræſen- Exod. 15.
tant. Quod profectò manſio illa Iſraelitici po- Num. 33.
puli in Helim figuratè deſignat. Ibi nimirum
duodecim profluebant Apoſtolici fontes, qui
diuini Verbi imbribus arentia hominum corda
perfunderent. Ibi ſeptuaginta virebant palmæ,
totidem videlicet diſcipuli, qui mundo diabo-
licæ tyrannidis ſeruitute depreſſo, victoriæ
C Chriſti palmas inferrent. Illi ſiquidem fontes
palmarum arbores irrigant, qui ſacri Pontifices
verbis affluunt, vnde cæteri Sacerdotes Eccleſiæ
in ſpe cœleſtium præmiorum ſine ceſſatione vi-
reſcunt, qui nimirum decuplato ſeptenario nu-
mero, hoc ſignificare videntur, vt per ſeptifor-
mis gratiæ Spiritum legis decalogus impleatur.

Quid per Chriſti Apoſtolos, & Diſcipulos ſignetur.

Eorumdem ſignatura.

Iſtos itaque ſeptuaginta Diſcipulos cum binos ante faciem ſuam Dominus mitteret, & eos, qui alios docturi erant, vt & ipſi irreprehenſibiliter viuerent, admoneret in ipſo docendi principio tamquam permaximè neceſſarium, ac principale præmiſit, vt pecuniarum lucra contemnerent, auaritiæ ſordes abjicerent, proprietatis peculium non haberent; *Nolite*, inquit, *portare ſacculum, neque peram, neque calceamenta.* Per Marcum
Luc. 10.
Marc. 6.
D quoque prohibet, vt neque panem, neque æs in zonis haberent, neque duabus tunicis indui, ſed ſandaliis calceari, virgam tantummodo geſtantes incederent. Cur autem hoc factum eſt? Numquid propter illos tantum? Sed eſto, vt propter illos ſit factum; quare autem ſcriptum, niſi propter nos? *Quæcumque* enim *ſcripta ſunt, ad noſtram* Rom. 15.
doctrinam ſcripta ſunt. Cur itaque hæc in Eccleſia legimus, niſi * hæc ipſa, quæ leguntur, operibus * vt,
impleamus? Præſertim ij qui per ſuccedentium viciſſitudines temporum eorum funguntur officio, eorum proculdubio neceſſe eſt conuerſentur exemplo. Poſſidere igitur terrenum aliquid
E prædicatoribus ſuis prohibet Deus, vt qui conſtituti ſunt in auditorum cordibus concupiſcentiarum æſtus extinguere, ipſi ſibimet caueant ad aliorum perniciem ambitionis, & auaritiæ fræna laxare. Huc accedit, quod ſæpè ex occaſione itineris, obuiante forma muliebri, libidinis flammam concipiet miniſter altaris. Nam dum à propriis ad Eccleſiam iter terit, repente malignus ſpiritus laqueos præparat, fœminæ viſcarium tendit, & vultum aſpici lubricum, quem deceptus intuetur, opponit. Sed quiſquis vel auaritiæ flamma, vel libidinis æſtuat, qua fronte, qua conſcientia diuinis altaribus appropinquat? Hinc eſt enim, quod filij Aaron diuino ſunt igne

conſumpti, quia alienum ignem offerre Domino A præſumpſerunt. *Levit. 10.* Scriptum quippe eſt: *Arreptiſque Nadab, & Abiu filij Aaron thuribulis ſuis poſuerũt ignem, & incenſum deſuper, offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat: egreſſuſque ignis à Domino deuorauit eos, & mortui ſunt coram Domino.* Altaria quippe Domini non alienum, ſed ignem dumtaxat diuini amoris accipiunt. *Luc. 12.* De quo videlicet ipſe dicit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt ardeat?* Quiſquis igitur terrenæ, vel carnalis concupiſcentiæ flamma in thuribulo ſui pectoris æſtuat, & ſacris aſſiſtere myſteriis non formidat, illo procul dubio diuinæ vltionis interim igne conſumitur, de quo *Hebr. 10.* Scriptura teſtatur: *Et nunc*, inquit, *ignis aduerſarios conſumit.* Enimvero nimis impoſſibile eſt, fratres mei, vt is, qui rerum familiarium curis opprimitur, qui ſimul habitando, & colloquendo tur- B bis quotidie popularibus admiſcetur, mundo corde ſanctis valeat intereſſe myſteriis. *Difficile eſt vt Clerici curis ſæcularibus oppreſſi, dignè valeãt ſacris myſteriis aſſiſtere.* In quibus videlicet terribilibus ſacramẽtis cœlum aperitur, & virtutes Angelicæ ſimul cũ hominibus diuerſantur. Quantæ ergo munditiæ debent eſſe Clerici, quàm nitidi, quàm deniq; à cunctis negotiorum ſæcularium fœtoribus alieni? qui videlicet velut contubernales, & condomeſtici Angelorũ conſortio perfruuntur, & Sacramentorum cœleſtium Deo cooperatores, & diſpenſatores exiſtunt.

CAPVT IV.

Quòd boni malorum ſocietate peruertuntur.

NEque hoc nos dè ſolis Sacerdotibus loquimur, ſed de omnibus Clericis, qui ſacris altaribus in quolibet gradu miniſterij ſui iura dependunt. Nam etiam ſi mundus ſit quis in ſe, malorum nonnumquam ſocietate polluitur. Quod vtique ſi aliquibus non contingeret, nequaquam *Eſa. 6.* Propheta conquerens, gemuiſſet: *Vah*, inquit, *mihi, quia vir pollutus labiis ego ſum, quoniam in medio populi polluta labia habentis ego habito.* Qui nimirum iccirco ſe pollutum labiis aſſerebat, quia inter eos, qui polluti erant labiis, habitabat. Idipſum planè & Moyſes in terra Madian pertuliſſe cognoſcitur, ſicut eum occidere voluerit Dominus, D *Exod. 4.* ſubtiliter indagetur. Scriptum quippe eſt: *Cùmque eſſet in itinere in diuerſorio Moyſes, occurrit ei Dominus, & volebat occidere eum.* Mirum valde, cur eum repente Dominus occidere voluiſſe deſcribitur, quem aſſecretem ſibi iam, & ſymmiſten familiariter fecerat: cui conſilij ſui, ac voluntatis arcana panderat, & nunc in executione ſuæ obedientiæ dirigebat. Sed procul dubio datur intelligi, quia quantamlibet contagij maculam ex diuturna Madianitarũm cohabitatione contraxerat, atque iccirco terrore, ac negligentiæ correctione purgandus erat, qui corrigendis aliis cœleſtium mandatorum baiulus accedebat. Quod ſcilicet vxor eius Sephora prudenter intellexit, de qua E *Exod. 4.* Scriptura protinus addidit: *Tulit illico Sephora acutiſſimam petram, & circumcidit præputium filij ſui.* Abſurdum quippe fuerat, ſi videretur Gentilis in filio, qui Iſraëlita erat in ſemetipſo. Qui ergo alios ad rectitudinis viam debet inſtruere, valde cauendum eſt, ne ipſe, quod abſit, in aliquo videatur errare. *Iudic. 20.* Hinc eſt etiam, quod Iſraeliticus populus ad vlciſcendum ſcelus * Belamin, zelo ** Bẽjamin.* rectitudinis inflammatur, & tamen idem populus Belamin gladiis antè proſternitur. Quem enim non moueat, quod Dominus bis interrogatus, bis A ad ineundum contra Belamin prælium dedit aſſenſum; & tamen in primo certamine viginti duo millia Iſraelitis, in ſecundo verò decem & octo millia ceciderunt? Quid igitur in his intelligendum eſt, quid ſentiendum, niſi quia prius curandi ſunt à tumore proprij vulneris, qui auferre morbos alienæ geſtiunt prauitatis? *Prius nos ipſos quàm alios corrigere debemus.* vt ipſi iam mundi per vltionem ſuimet veniant, qui aliorum percutere praua feſtinant; ſicut in Euangelio dicitur: *Qui ſine peccato eſt veſtrum, prius in illam lapidem mittat.* *Ioan. 8.* Vnde rectè cùm illi Deum conſulentes, dicerent: *Quis in exercitu noſtro Princeps certaminis contra filios * Belamin? Reſpondit, Iudas ſit dux veſter*; *Iudic. 20.* ** Bẽjamin.* quia enim Iudas, Confeſſio interpretatur, rectè dux illius belli Iudas conſtituitur, Vt nimirum prius per confeſſionem propria ſtudeant errata corrigere, qui aliis volunt errorem conſitentibus ſubuenire.

CAPVT V.

Quòd communio vitæ vnionem ſpiritus, & rectitudinem pariat.

QVapropter, chariſſimi, ſi vultis in populo Dei, quibus ad exemplũ præpoſiti eſtis, inter quos lucetis quaſi luminaria in mundo, verbũ vitæ continentes: Si vultis, inquam, inter eos animarum lucra conquirere, ſi errantes ad religionis liber rectitudinem prouocare, in vobiſmetipſis C priùs, ſi qua ſunt, obliqua dirigite, & ad ſcholam Chriſti ſimul conuenientes, in communione vitæ, & vnione ſpiritus cõcorditer permanete. Non inter vos diuiſio ſit domorum, non ſciſſura mentium, non diuerſitas facultatum. Mementote ſemper, quia de ſectis lapidibus altare reprobat Deus: *Si* enim *leuaueris*, inquit, *ſuper eum cultrum tuum, pollutum* erit. *Exod. 20.* Secti quippe lapides ſũt, qui fraternæ ſocietatis conſortium reſpuunt: qui viuere cum fratribus, & conuerſari concorditer nolunt. Tales autem Chriſtus in ſuo non recipit corpore, quos à membrorum ſuorum ſectos indicat vnitate. De illis porro lapidibus altare eſt potius fabricandum, quibus Petrus dicit Apoſtolus: *Et ipſi tamquam lapides viui ſuperædificamini domus ſpiritua-* *1. Pet. 2.* D *les.* Cui videlicet domui ille fundamẽtũ eſt, præter quod non poteſt aliud poni: *1. Cor. 3.* ille ſummitas, qui factus eſt in caput anguli. Præterea numquid otioſè præcipit Dominus: *Nolite*, inquit, *theſaurizare vobis theſauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur: & vbi fures effodiunt, & furantur.* *Pſal. 117.* *Matth. 6.* Quis, quæſo huius mandati ſententiam teneat, ſi hanc Clericus non obſeruat: Numquid coniugati, qui filios nutriunt, qui Deo decimas ex ipſius auctoritate perſoluunt? *Qui enim offert*, vt Paulus ait, *neceſſe eſt eum aliquid habere quod afferat.* *Hebr. 8.* Deinde quomodo poterit in choro quis pſallentium conſtitutus, cor fixum in oratione tenere, qui de loculis & lapſidilibus, ne audax aduolet manus, excogitat? E de apothecis, & horreis, ne furibus famulentur, addubitat? ne non ſeræ minus fideles obſiſtant, atque de furum ſemper obrepentium irruptione midat? Ego autem forſitan mentior, ſed numquid Veritas poterit mentiri, quæ dicit: *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum?* *Matth. 6.* *Luc. 12.* Et fortè tolerabilius cenſeretur, ſi in ſuis penetralibus officia diuina peragerent, ac non longius laborantes, ibi Deum quærerent, vbi peculia cuſtodirent, vt cùm illis diceretur: *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum*; non incongruè ſubderetur: vbi eſt etiam Deus tuus?

Sed quoniã res hæc non ridenda eſt, ſed dolenda, obſecro vos, dilectiſſimi mihi fratres, & domini, nolite, quæ ſuggerimus, paruipẽdere, ſed in ſchola vos Chriſti ſub diſciplina ſancti Spiritus congregate, quatenus ipſe nobiſcũ nunc, & vſque ad
Matth. vlt. conſummationem ſæculi, ſicut eſt pollicitus, maneat, & ad A Patris ſui gloriam felici poſtmodũ vos remuneratione perducat. Quibuſdam fortè diſpliceam, quia dum aliis intra regularis vitæ limitem compeſcere geſtio, ipſe modum compendij epiſtolaris excedo. Sed optimè compenſatur, ſi arguitur imperitus ſcriptor, dummodo proficiat ſapienter auditor.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI

S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM VIGESIMVMOCTAVVM.

Apologeticus Monachorum aduerſus Canonicos.

ARGVMENTVM.

Queruntur Monachi, quod à cœtu totius Eccleſiæ per Canonicos excluſi fuerint, cum ipſi ab Apoſtolis, immò à Prophetis ſuam traxerint originem, ſeuerè quemdam arguunt, qui auſus eſt dicere: A Monachis Eccleſiæ Sacramenta nullo pacto eſſe miniſtranda. Denique exemplo ſanctorum Auguſtini, Hieronymi, Athanaſij, & decreto Bonifacij Papæ IV. probant ligandi & ſoluendi poteſtatem Monachos habere.

Cunctis amantiſſimis Clericis, ac Canonicis, omnes vnanimiter Monachi.

Eccleſia à Monachis non à Canonicis fundata eſt. MVltum, fratres chariſſimi, ſi digni eſtis audire, miramur, quomodo vel ob quam cauſam conamini nos à conſortio, & vnitate vniuerſalis Eccleſiæ ſeparare: cùm conſtet à Monachis, non à Canonicis vniuerſalem Eccleſiã fundatam, gubernatam, & à diuerſo errore cribratam. Apoſtoli nempe fundatores, & rectores Eccleſiarum noſtro, non veſtro more viuebant, vt
Act. 1. Lucas Euangeliſta in Actibus Apoſtolorum refert:
Philo Iud. & Philo diſertiſſimus Iudæorum, in libris quos in laudẽ noſtrorũ conſcripſit, primitiuos Chriſtianos Monachos, non Canonicos vocat: & habitacula eorũ Monaſteria nuncupat: ac quamplurima dicit, eos laudabilia egiſſe, & conſcripſiſſe. Certè noſtri, C non veſtri ordinis Moyſes & Elias fuere, eremum
Exod. 3. qui incoluere: noſtri auctores greges Prophetarum,
1. Reg. 17 cum quibus reprobus Saul ſæpè cantauit. Longum
3. Reg. 19. eſt paginas veteris Teſtamenti reuoluere, veniamus ad nouum quem ſuprà reliquimus. Apoſtolos certè, & ſucceſſores eorum, ſi irreuerberatis oculis paginas noui inſtrumenti percipitis, monachico non canonico more viuere inuenietis: eiſque po-
Matth. 18. teſtatem ligandi atque ſoluendi conceſſam à Domino proculdubio reperietis. Quod ſi ita eſt, immo quia ita eſt, cur nos ab hoc priuilegio ſeparare conamini? Neſcitis, quia quibus dixit Apoſtolus: Mortui enim eſtis, ſcilicet mundo: eiſdem dixit in alia
Coloſſ. 3. Epiſtola: Neſcitis, quia Angelos iudicabimus, quã-
1. Cor. 6. to magis ſæcularia? Ergo ſi, ſicut vos dicitis, mun- B do mortui ſumus, ſcilicet vitiis, & peccatis, non erubeſcimus, quia idem Apoſtolus dicit: *Si autem mortui ſumus cum Chriſto, credimus quia ſimul reſurgemus cum ipſo;* itemque: *Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrũ;* & in alio loco: *Viuo autẽ ego non iam ego, viuit verò in me Chriſtus.* Sed ne turbarentur, qui ſe toties mortuos audiſſent, ait: *Neſcitis, quia Angelos iudicabimus, quanto magis ſæcularia?* Ecce noſtra libertas. Quare? quia idem Apoſtolus dicit: *Vbi Spiritus Domini, ibi libertas.* Væ ergo nobis, & vobis ſi mortui non fuerimus mundo. Si igitur mortui ſumus mundo, & viuimus Deo, probabimus vos per omnia eſſe mẽritos: quia dicitis: Nos ob hoc, quod mortui ſumus, mundo non poſſe diſpenſare Eccleſiaſtica. Sed quid vos extollitis? Recolite principia noſtra, & veſtra: & ex auctoritate Patrum, cui plus competat collyriato lumine periudicet.

2. Tim. 2. Rom. 6. Philip. 1. Galat. 2. 1. Cor. 6. 2. Cor. 3.

CAPVT I.

Conqueſtio Monachorum de Canonicis.

CONTRA vos itaque multum conquerimur, quia quidam veſtrorum auſus fuit temerario ore dicere: A Monachis nullo modo communionem eſſe recipiendam; inſuper etiam ſuſcipientes excommunicauit, & in opprobrium noſtrum, immo in condemnationem ſuam, & illorum recommunicare præcepit. Sed quid contra illum? Scimus, quia penè idiota eſt, & multorum criminum reus; ideoque iuxta Salomo- Prou. 26.
nem, vitamus ſtulto reſpondere iuxta ſtultitiam

ſuam, ne ſimiles ei efficiamur. Sed, ne videamur ſuccubuiſſe, reſ[illegible]dere volumus ſtulto, vt idem Salomon adm[illegible], in ſtultitiam ſuam, ne ſapiens ſibi [illegible] videatur. *Ibid.* & patenter oſtendimus, eum in rebap[illegible]zatorum ſectam miſerabiliter corruiſſe. S[illegible] mirum, ſi odium fraternum hoc prother [illegible] cùm Ioannes Apoſtolus intonet, dicens: *2. Ioan. 2.* *Qui odit fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quo eat; quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos eius.* Sed ne longius toxica illius veneni ſerpant, manifeſtè oſtendimus, antecesſoribus no[illegible] præ omnibus Clericis, hæc ſacramenta licita fuiſſe conſtringere, & diſpenſare, ſicut in vita B. Maioni legitur, quod de vino quodam Anachoreta conſecrato, à maximis & venerabilibus viris pro benedictione expectabatur: ante cuius fores ſæpè & Epiſcopi, & Comites benedictionis gratia pernoctarunt. Te[illegible] ſplorus denique Apoſtolicus ex Anachoretis fuiſſe comprobatur. *Probatur ſanctorum Monachorum exempla.* Dionyſius etiam, & Adeodatus, ac Stephanus nuper defunctus, ex Monachis fuiſſe leguntur, qui tamen Apoſtolicam Sedem glorioſiſſimè gubernarunt. Gregorius ex monaſterio raptus, ac violenter infulatus, non ſolùm ſuas propulit, ſed etiam diſpoſitiones aliorum meliorare ſtuduit. Num etiam Martinum Turonenſem omittendum putatis, cui aſtanti Sacramento diuino g[illegible]bus igneus apparuit? Forſan ex illorum manibus quia Monachi fuerant, percipere Sacramenta diuina quiſquam inſanus prohibuit? Abſit. Faceſſat ergo inſana, & proterua do[illegible]rina, & Sanctorum Patrum ſequatur auctoritas, quæ etiam ex cuiuſcumque ſacerdotis manibus Sacramenta diuina, non ſolùm percipere, ſed etiam dedignantes ſuſcipere ab Eccleſia ſeparat [illegible] tamen ſacerdotes rectæ fidei fuerint. Suff[illegible]ent iſta contradicentibus.

CAPVT II.

Quòd Sacramentorum adminiſtratio Monachis præ omnibus Clericis licita fuerit.

SEd quia nimis periculoſum eſt obmuteſcere velle, introducimus & alios teſtes, Baſilium ſci[illegible]li[illegible], Athanaſium, & B. Auguſtinum, nec non & Hieronymum [illegible]tæ legis interpretem, Martianũ q[illegible]que R[illegible] tem Ep[illegible]copum, & Auguſtinum Anglorum Præſulem, quos [illegible] dubium eſt, Monac[illegible]os fuiſſe. *Sanctorum Monachorum auctoritate confirmatur.* Nunquidnam Romani Præſules, quos prædiximus, vel iſti, quos nunc retulimus, quia Monachi fuerunt, minus laudabiles habiti ſunt? Non vtique. F[illegible] Epi[illegible]copos, Preſbyteros, Diacones non ordinatum, quis inſanus audeat dicere? An forſitan pœnitentiam criminoſis non impoſuerunt, & [illegible]tric[illegible], vt cõpetebat, benigniſſimè non addidere. Vtique facere potuerunt.

Nunc [illegible] requirite ſancta [illegible] Concilia, & maximè ſextum, & ſeptimum Concilium, ibique inuenietis, Monachis licitum fuiſſe diſputare, abſque vllo ſcrupulo in conſpectu Concilii ſuper omnes, qui aderant. Sed iam ſufficiant. *Item ex ſexto Concilio.*

Veniamus ad conſecrationem, quam, diſpenſante Deo, per Epiſcopos accepimus. *Ex modo conſecrãdi.* Numquid nos aliter, quam Canonici conſecramur, quis inſipiens audeat dicere? Nemo. Nam vtrique in commune benedictionem à Domino infundi, Epiſcopus obnixè depoſcit. Et dum con[illegible] ſigillatum, obnixe depoſcit cunctis ſacerdotibus, dicens: Conſecrentur, Domine, manus iſtæ, vt quidquid benedixerint, benedicta ſint; & quidquid conſecrauerint, conſecrata ſint. *Verba conſecrationis ſacerdotalis.* Ecce communis benedictio. Vnde ergo diuortium? Longum eſt iſta proſequi.

Videàmus noſtrorum, veſtrorumque veſtimentorum figuram. *Ex modo veſtimentorum.* Agite vtrumque. Prophetæ, & Apoſtoli noſtro, an veſtro veſtitu vſi ſunt. Forſitan dicetis, noſtro. Et vbi eſt illud, quod de Elia legitur: *Vir piloſus, & zona pellicea accinctus renibus;* *4. Reg.* & de ipſis & ſimilibus Paulus dicit: *Circuierunt in melotis, & in pellibus caprinis;* *Hebr. 11.* & de Ioanne B[illegible] Ioannes Euangeliſta: *Zona, inquit, pelli[illegible] lumbos eius,* *Math. 3. & Marc. 1.* Petro quoque Angelus impera[illegible] Pr[illegible] *cinge te, & calcea te caligas tuas;* *Act. 12.* de Pauli quoq[illegible] zona Agabus dixit: *Virum, cuius hæc zona eſt, Iudæi in Hieruſalem alligabunt, & tradent in manus Gentium.* *Act. 21.* Horum ergo Patrum indumenta nullatenus nominatim Scriptura poneret, niſi eis primatum vſi fuiſſent. Quod ſi vobis dubium videtur, [illegible] veſtrorum partium teſtimonio aurem accommodate. Legite collationes Patrum, quas Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus climato ſermone abb[illegible]uiare ſtuduit: *Eucherius Lugd. Ep.* & ſi nobis credere non vultis, [illegible]tem illius litteræ credite. Nam nos, eo Doctore [illegible] paginam exarauimus. Igitur non ſolùm prædi[illegible] Patres in v[illegible]itu ſequimur, ſed inſuper ſublimi[illegible] mam c[illegible] [illegible], quod vobis durum eſt audire, Seraphim [illegible] quis dubitet ſex alas habere? dicente Scriptura: *Sex alę vni, & ſ[illegible] alteri.* *Monaſ[illegible] veſti[illegible] ad imitationẽ Seraphim [illegible] Eſa. 6.* Enimvero & nos ſex alis velamur, vi[illegible] duabus in capite, & duabus dextera læuaque, & duabus ante, & ret[illegible]. Si autem hæc incredibilia v[illegible]is videntur, perquirite quod Bonifacius in noſt[illegible] tuitione compoſuit; & ſi adhuc contraire v[illegible], morum veſtrorum, ac veſtimentorum auct[illegible] ex auctoritate Patrum edicite: & quod nobis apponitis, teſtimoniis probate: & ſi vita comite fuerit, altiora quàm diximus, iuuante Deo, dicenda ſperate.

Sit nomen Domini benedictum.

Ab auctoritate Bonifacij I V. Pont. Max 16.qu. 1. ap. Decr. Grat.

Decretum Bonifacij Papæ.

Quòd Monachi presbyterij honore decorati, poteſtatem habent ligandi, & ſoluendi.

SVNT nonnulli nullo dogmate fulti, audaciſſimè quidem, zelo magis amaritudinis, quàm dilectionis inflammati, aſſerentes Monachos, quia mundo mortui ſunt, & Deo viuunt, ſacerdotalis officij potentia indignos; neque pœnitentiam, neque Chriſtianitatem largiri, neque abſoluere poſſe per ſacerdotalis officij diuinitus ſibi iniunctam poteſtatem, ſed omnino labuntur.

Magnus Gregorius ex Monacho Pont. Max.

Nam ſi ex hac cauſa veteres æmuli vera prædicarent, Apoſtolicæ compar Sedis beatiſſimus Gregorius monachico cultu pollens, ad ſummum nullatenus apicem conſcenderet, cui quidem hæc ligandi, ſoluendique poteſtas à Deo ſumma conceditur: Auguſtinus quoque eiuſdem ſanctiſſimi Gregorij diſcipulus, Anglorum prædicator egregius: & Pannonienſis Martinus beatiſſimus, cuius ſanctitatis famam longè latéque diffuſam totus perſonat mundus; alij quoque quamplurimi viri ſanctiſſimi, pretioſiſſimo Monachorum habitu fulgentes, nequaquam annulo Pontificali ſubarrharentur.

S Benedict. Monachorum præceptor.

S. Ben. reg. cap. 4.

Sed quia Monachi fuerunt, prædictis vti prohibentur. Neque enim B. Benedictus Monachorum præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor; ſed eos ſæcularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo. Quod quidem Apoſtolicu documentu, & omniū ſanctorum Patrum inſtitutu, non ſolum Monachis, ſed etiam Canonicis maximoperè imperatur. Nemo *enim* militans Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus. 1. Tim 2. *Nos verò tantorum Patrum inſtituti exemplu, quibus eſt periculoſiſſimum refragari, credimus à ſacerdotibus Monachis ligandi, ſoluendique officium, Deo operante dignè adminiſtrari, ſi eos dignè contigerit hoc miniſterio ſublimari. Quod incunctanter affirmat quiſquis ſtatum Monachorum, & habitum, poteſtatemque euidenter conſiderat. Verbi gratia, Angelus Græcè, Latinè nuntius ſonat.*

Sacerdotes vocantur Angeli.

Sacerdotes igitur Monachi, atque Canonici, qui quotidie Dei præcepta populo nuntiant, Angeli vocantur, ratione non incongrua. Sed vnuſquiſque Angelicus ordo, quanto claritatem Dei vicinius contemplatur, tanto maiori virtute eius diuinitati adhærens, ſine dubio roboratur: eorum Cherubim ordo eximius prædicatur, quorum figuram Monachorum cultus competenter habere comprobatur.

Cherubim figuram habent Monachorum in dumenta.

Nam vti Cherubim, ita Monachi ſex alis velantur. Duabus quidem in capucio, quo caput tegitur: aliis verò duabus, quibus pedes teguntur, veriſimilibus demonſtratur aſſertionibus. Illud verò cucullæ, quod brachiis oſtenditur, alias duas alas eſſe dicimus, & id tandem, quod dicitur, ſex alarum numerum certiſſimè impleri aſſeritur. Decertantes igitur monaſticæ profeſſionis Presbyteros Sacerdotalis potentiæ arceri officio, omni modo præcipimus, vt ab huiuſcemodi nefandis auſibus reprimantur in poſterum, quia quanto quiſque eſt celſior, tanto eſt & in his potentior.

Epiſcopus debet canere Miſſam in ordinatione Presbyteri, ſimiliter & Abbas in ordinatione Monachi; quia remiſſio peccatorum eſt. Propter hoc relinquet Rex Regnum, & ſummus Pontifex Pontificatum, Epiſcopus Epiſcopatum, Comes Comitatum, & multi diuites vtriuſque ſexus ſuas poſſeſſiones in ſæculo, & venient in Monaſterium ad ſeruiendum Deo. Abſit. vt Monachus viuens ſub regula, vel Abbate, ſubijciatur aliis hominibus. Nefas eſt dicere: Monachus non habet poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, vt quidam dicunt, quia mortui ſunt. Verè mortui ſunt huic ſæculo, ſicut ſancti Apoſtoli fuerunt. Numquid ſancti Apoſtoli non habuerunt Rom. 6. *poteſtatem ligandi & ſoluendi, ex quibus vnus dicebat.* Si enim mortui ſumus cum Chriſto, credimus quia ſimul viuemus cum eo? *Quis melius poteſt dicere, ſoluere, vel ligare peccantem, quàm qui ſolutus eſt à Deo à peccatis? Quis melius valet animas dare Deo, quàm ille qui proximus eſt ei: Qui dentes huiuſmodi ſtridunt circa Monachos, infælices ſunt & verba eorum vana.*

Verba decentis in Clericos criminales.

Cauſæ odij Canonicorum in Monachos.

Sed audite cur talia dicunt. Lex enim dicit: Si quis Clericus in adulterio, vel in aliquo crimine fuerit deprehenſus, aut ipſe confeſſus, aut ab aliis reuictus, iuxta Concilia trecentorum decem & octo Patrum, ad honorem non poteſt redire, niſi per dignam pœnitentiam. Ex qua re multa ira, & inuidia inflammati circa Monachos, vel circa catholicos viros die noctuque optant inſidias inuenire, qualiter poſſint eos iniuſtè illaqueare. Luc. 6. *Qui enim ſua peccata nullatenus valent purgare, quomodo poſſunt aliena dimittere? Numquid poteſt cæcus cæcum ducere? Itaque qui res vel honores Eccleſiæ ſubtrahere voluerit, anathema ſit. Quid vltra dicam? Conuertimini, & videte, quia nil melius eſt quàm relinquere ſæculum, & ſequi Deum, qui dicit:* Venite ad me omnes, & ego vos requieſcere faciam. Matth. 11.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM VIGESIMVMNONVM.

De vili veſtitu Eccleſiaſticorum.

ARGVMENTVM.

Mainardo Abbati, qui pretioſioribus veſtibus indui conſueuerat, oſtendit quàm ſit Eccleſiaſticis viris, & præſertim Monachis indecorum, veſtimentorum ſpecioſitatem appetere. Multa quoque ex ſacris litteris deprompta exempla adducit, ex quibus manifeſtè probat Deo huiuſmodi veſtium pompam inuiſam eſſe: cum omnes Sancti tam veteris quàm noui Teſtamenti, & ipſe etiam Chriſtus, viliore veſtitu vti non erubuerint.

Domno Mainardo fratri chariſsimo, Petrus peccator Monachus ſalutem in Domino.

TENTATIS, & competenter adhibitis omnibus medicinæ generibus ſi languidus obeat, non eſt vnde medicum conſcientia reprehendat. Fecit enim omne quod potuit, qui cuncta quæ decent Archigenem, curationum argumenta perſoluit. (Archigenes medicus antiquiſſ.) Dum is ergo, qui febricitat, moritur; qui curandi munus impleuerat, crimine non tenetur. Nam quod ſuum erat, induſtriam artis exhibuit, atque ideo calumniæ non patebit. Diu iam, frater eſt, ex quo tibi pretioſarum veſtium æſtus incanduit: &, vt ita loquar, ambitionis tuæ viſcera tamquam lethiferæ, febris ardor excoxit. Ego autem tibi velut medicus, licet imperitus, & oleum lenis, atque ſuauis admonitionis adhibui, & auſteræ correptionis vinum frequenter infudi. Nec Scripturarum tibi defuere pigmenta, quarum ſententias dum exponere ſtudui, velut aromaticas tibi ſpecies * pindere non ceſſaui. (* pandere f.) Et quoniam ego cum cæteris fratribus, vilibus coram te fuimus contenti ſemper exuuiis, dum feci prius ipſe, quod monui, quaſi prius antidotum bibi: ſicque te ad bibendum, quod propinaueram, prouocaui. Sed & cauterium poſtremo aduſtionis impreſſi, dum nitori veſtium ignes tartareos minitans, intentaui. An non aduſtionis ferrum diuitibus imprimebat Iacobus, cum & hic veſtes tineis, & illic carnes incendiis obnoxias perhibebat, dicens: *Agite nunc diuites, & plorate, vlulantes in miſeriis veſtris, quæ aduenient vobis. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt, aurum & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut ignis.* (Iacob. vlt.) Metallum quippe, quod nunc per auaritiam poſſidetur, tunc in laminas vertitur: & caro, quæ nunc fucatis veſtibus adornatur, flamma poſtmodum ſtridente perfricatur. An non medicinale ferramen- A tum ambitioni veſtium etiam Saluator appoſuit, cum diuitem byſſo, ac purpura decoratum, flammis infernalibus ardere perhibuit? (Luc. 16.) Scriptura quippe teſte, nil aliud in hoc diuite reprehenditur, niſi quia ſub nitore veſtium etiam ſine miſericordia legitur ſplendidè conuiuatus. Quamquam & in ipſo indumenti cultioris ornatu, ſine dubio vanæ gloriæ deprehenditur appetitus. Nemo quippe illic anhelat pretioſis veſtibus indui, vbi alienus eum aſpectus nequeat intueri. Sed ad hoc quiſque cultioribus indumentis eniteſcere concupiſcit, vt ſe mirantium nitidulus oblectet aſpectum, vt alienorum paſcat illecebras oculorum; ſed dum mulcet oculos extrinſecus intuen- B tium, interni iudicis offendit obtutum.

CAPVT I.

Quibus veſtibus S. Eccleſia delectetur.

SOlent planè potentes ſæculi paleratis obſequentium induuiis delectari, præſertim ſi metatores hoſpitij ſint mirabiles, ſi præambuli quique diuerſi cultus ſpecie videantur inſignes. Sed videamus metatorem Chriſti Ioannem, attenda- C mus Regis egregium Præcurſorem: qui nimirum (Luc. 1.) præiuit eum in ſpiritu, & virtute Eliæ, vt conuerteret corda Patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iuſtorum. Perpendamus itaque, Imperator cœli & terræ, quibus præuij metatoris ſui veſtibus delectetur; ſed, Euangelio reſtante, cognoſcimus, quia veſtimentum eius pilis inhorruerat camelorum. De quo Saluator: *Quid*, inquit, *exiſtis in deſertum videre? hominem mollibus veſtitum? Ecce, qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt.* (Matth. 3. Marc. 1. Luc. 7.) Ac ſi manifeſtè perhibeat, quia non cœleſtis, ſed terreni Regis digni decernuntur obſequiis, qui ad vanæ gloriæ nitorem accura-

tis ornari geſtiunt indumentis. Mollibus quippe veſtibus regalis aula; aſperis, & incultis delectatur Eccleſia. *Pſal. 44.* *Omnis enim gloria eius filiæ Regum ab intus*, Eccleſia ſiquidem, vel quæque fidelis anima, quæ & ipſa ſanctorum Apoſtolorum eſt filia, non extrinſecus correſcere, ſed ornata gaudet in occultis iudicis obtutibus apparere. Nec oblectatur fucata pulchritudine veſtium, ſed rutilantium glorianti varietate virtutum. De qua etiam varietate Scriptura proſequitur: *Ibid.* *In fimbriis aureis circumamicta varietate.* Vis audire varietatem veſtium, quæ cœleſtis ſponſi delectat aſpectus? Anima certè oliuæ caſtitatis candore conſpicua, ante Dei omnipotentis oculos ſpirituali byſſo, ſiue colobio videtur induta: hæc etiam dum flamma feruidæ charitatis ignitur, dirotini, ſiue bis tincti cocci rubore perfunditur; cùm verò vel ab hoc ſæculo funditus mortificari, vel conſummari per martyrium auidè concupiſcit, tunc velut conchilij ſanguine tingitur, ſicque regalis purpuræ ſpeciem imitatur. Sed nec diu piſtici quoque viror abeſſe credendus eſt, quia dum mens amœna ſemper virentis paſcuæ gaudia firmiter ſperat, velut in ſmaragdinei decoris ſpecie immarceſcibiliter vernat. Vnde *1. Pet. 1.* & per Petrum dicitur: *Quia regenerauit nos Deus in ſpem viuam per reſurrectionem Ieſu Chriſti in hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarceſcibilem conſeruatam in cœlis.* His planè veſtibus animam Dominus ſe induiſſe teſtatur, *Quas veſtes in ſponſis ſuis Deus requirat.* cùm per Ezechielem loquitur, dicens: *Ezech. 16.* *Veſtiui te diſcoloribus, & calceaui te hyacintho, & cinxi te byſſo: & indui te ſubtilibus, & ornaui te ornamento.* Hunc denique cultum, hunc indumenti ſpiritualis ornatum idem Petrus etiam à mulieribus exigit, cùm eis lenocinantis, ac lupanariæ compoſitionis phaleras interdicit: *1. Pet. 3.* *Quarum ſit*, inquiens, *non extrinſecus capillatura, aut circumdatio auri vel argenti, aut indumenti, veſtimentorumque cultus: ſed qui abſconditus eſt cordis homo in incorruptibilitate quieti, & modeſti ſpiritus, qui eſt in conſpectu Dei locuples.* Inuiſibilem quippe ſponſum inuiſibilis oblectat ornatus, & cum ſanctam animam conſpicit enitere virtutibus, in eius illico volat amplexus; cui dicit: *Cant. 6.* *Pulchra es, amica mea, ſuauis, & decora, ſicut Hieruſalem.* Sicut Hieruſalem ait, non ſicut Babylon, *Apoc. 17.* quam vidit Ioannes circumdatam purpura, & cocco, & inauratam auro, & lapide pretioſo, & margaritis: habentem poculum in manu ſua plenum abominatione, & immunditia fornicationis eius. Babylonem ſanè diabolus, Hieruſalem inhabitat Chriſtus. Ille luxuriantis amictus vanitate reficitur; hic aſperis, & humilibus, ſi cordis non deſit humilitas, delectatur. Auctorem porro ſuperbiæ ſæpè nitor veſtium prouocat, aſperitas autem Chriſtum, vt humiliato cuilibet miſereatur, inuitat. Nam, ſicut ſacra Regum teſtatur hiſtoria: *3. Reg. 22.* *Rex Iſraël, & Ioſaphat Rex Iuda, ſedebat vnuſquiſque in ſolio ſuo, veſtiti cultu regio in area, iuxta portam Samariæ, & vniuerſi Prophetæ in eorum conſpectu mendacia prophetabant.* Auctor quippe mendacij fucati cultus delectabatur illecebris, & adumbrati decoris aſpectu per ora prophetantium officinas fabricauerat falſitatis. At contrà, cùm idem Achab comminantis Eliæ dicta, prout dignus erat, verba perciperet, ac impendentem ſuis ceruicibus diuini furoris gladium territus formidaret, *3. Reg. 21.* Scriptura teſte: *Scidit veſtem ſuam, & operuit cilicio carnem ſuam, ieiunauitque & dormiuit in ſacco, & ambulabat demiſſo capite. Factuſque eſt ſermo Domini ad Eliam Theſbytem, dicens: Nonne vidiſti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus eſt mei cauſa, non inducam malum in diebus eius.*

CAPVT II.

Indui veſtibus ſplendidis quàm animæ perniciosum, & Deo odibile.

Ecce, Achab imperiali purpura decoratur, & reprobo ſpiritu ſaliente, decipitur; cilicium induit, & gladium diuini furoris auertit. Regalibus infulis redimitus, laqueo deceptionis impingitur, ſacco contentus, dilatæ vltionis indulgentiam promeretur. Eat ergo Monachus vanæ gloriæ deditus, & toga radiante conſpicuus, nitore veſtium aſpectantium paſcat illecebras oculorum, ſed dum veſtibus fulget, iniquorum ſpirituum deceptionibus patet: diuinæ præterea indignationis aduerſum ſe ſententiam prouocat, dum ſolis exterioribus deditus, oculos hominum, vt ſe admirentur, inuitat: tantoque deſpicabilius, Deo ſuperbiam reprobante, contemnitur, quanto coram oculis intuentium celſioribus induuiis amicitur. At contra Iob, qui nudus in terram corruit, qui profluentem ſaniem teſta radit, dum in ſterquilinio putrefactus, ac ſcaturiens vermibus etiam ab *Iob. 1. 2. 38.* vxore deſpicitur, diuinæ conſolationis alloquium promeretur. Nec enim Deus corporalis contagij nauſeat ſordes, vbi mundi cordis inuenit puritatem. Præterea, quid eſt quod Apoſtolus ait: *1. Tim. 6.* *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus?* Cur enim cùm dicit, *habentes alimenta*, non protinus addidit, & veſtes? ſed tantummodo cùm præmittit, *habentes alimenta*, præſtò ſubiungit, *& quibus tegamur.* Cur hoc niſi vt perſpicuè doceat, nos debere tam deſpicabilibus operimentis indui, quæ digna non ſint veſtium vocabulo nuncupari? Enimvero Dauid Rex nudus, ac ſolo con- *2. Reg. 6.* tectus Ephod, coram arca Domini publicè ſubſiliens ſaltat. Eſaias Euangelicus Propheta triennio *Eſa. 20.* nudus, & diſcalceatus coram viris & mulieribus ambulat; & Monachus, qui vitæ carnalis profeſſus eſt ſepulturam, nitidulæ veſtis adhuc pompas anhelat? Quamquam idem Eſaias, & antequam *Ibid.* nudus incederet, non molli quolibet mulcebatur amictu, ſed cilicio tegebatur. Niſi enim cilicio contectus incederet, nequaquam ſibi vox diuina iuſſiſſet: *Solue ſaccum de lumbis tuis.* Eſau planè veſtes valde bonas, vt Scriptura perhibet, venaturus *Gen. 27.* domi reliquit, ſed his alter nudatus, primatum paternæ benedictionis accepit. Iacob namque, qui quaſi ſub Euangelica doctrina prius non duas *Matth. 10.* tunicas habuit, ſimplex etiam veſtimentum, ſimul & alimentorum poſtmodum in oratione quæſiuit: *Gen. 28.* *Si fuerit*, inquit, *Deus mecum, & cuſtodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum, erit mihi Dominus in Deum.* Igitur qui duplices honoris gratia veſtes habebat, obruitur, qui ſimplici contentus erat, eleemoſynis diuinæ gloriæ ſublimatur. Herodes quoque, ſicut in Actibus Apoſtolorum legitur, dum in- *Act. 12.* dutus veſte regia, conſpicuus cernitur: dum ei concionanti ad populum, Dei voces habere, non hominis acclamatur, protinus Angelo feriente percutitur, & quia vanæ gloriæ deditus, delatam ſibimet in Deum transferre gloriam nol-

uit, repentino ſuperuenire iudicio conſumptus à vermibus expirauit. Sic nimirum, ſic diuino dignus eſt iudicio dejici, qui coram oculis hominũ de nitore cultioris habitus ambit arroganter extolli. [Luc. 2.] Nam & ipſe Conditor Angelorum dum in præſepio vagiens reclinatur, non oſtro, vel togis rutilantibus obſitus, ſed vilibus legitur panniculis obuolutus. Erubeſcat ergo terrena ſuperbia, confundatur, & obſtupeſcat arrogantia redempti hominis, vbi mox erumpentibus radiis, exorti coruſcat humilitas Redemptoris. [Luc. 23.] Nam & ſub ipſo ſalutifero paſſionis articulo, Herodes eum alba veſte induit, eumque mox ad Pilatum ſub hac irriſione remiſit. [Heb. 13.] Et cùm Apoſtolus dicat: *Exeamus ad eum extra caſtra, improperium eius portantes.* Improperium Chriſti portare nolle conuincitur, qui dyſcolis indui veſtibus arrogantia tumidus dedignatur. A ſe denique mortui pro nobis Saluatoris abjicit improperium, quiſquis in mortificationis ordine conſtitutus, album vel ignobile quodlibet deſpicit indumentum.

CAPVT III.

Diſſuadet pretioſarum veſtium appetitum.

TV itaque, dilectiſſime, iamjam velut purulentam morbi lethalis illuuiem euome, & pretioſarum veſtium appetitum ab ſtomacho languidæ mentis expelle. Non leuis quippe languor eſt animæ, de ſuperſtitioſo corporalis amictus nitore gaudere. Gratiam ſiquidem ſancti Spiritus, in qua delectetur, excluſit, qui ſe per exterioris ornatus deſiderium ſpargit, cuius vtique ſi ſentiret in mente dulcedinem, nequaquam corporei cultus ſuperuacuam concupiſceret vanitatem, quod euitandum vir Sapiens admonet, dicens: [Eccl. 11.] *In veſtitu ne glorieris vmquam, & in die honoris tui ne extollaris.* Illius ergo veſtis concupiſce nitorem, qua coram oculis Dei perpetuò polleas: non qua fallacis, ac friuolæ huius vitæ momenta tranſcurras. Nunc itaque ſordidis vtere, quorum ſqualorem indeficuo valeas candore mutare. De quo videlicet vtriuſque generis indumento per Zachariã dicitur: [Zachar. 3.] *Ieſus,* inquit, *erat indutus veſtibus ſordidis, & ſtabant ante faciem eius Angeli. Qui reſpondit, & ait ad eos, qui ſtabant contra ſe dicens: Auferte veſtimenta ſordida ab eo, & dixit ad eum: Ecce, abſtuli à te iniquitatem tuam, & indui te mutatoriis, & dixit: Ponite cidarim mundam ſuper caput eius.* Quid enim per Ieſum, Sacerdotem videlicet magnum, niſi mediator Dei & hominum debet intelligi? Planè ſicut per Zorobabel filium Salathiel, qui de Regali Iudæ ſtirpe proceſſerat & Ieſum filium Ioſedech, qui ius ſacerdotalis adminiſtrabat officij, Iſraeliticus populus poſt ſeptuaginta annos iugum Babylonicæ captiuitatis euaſit, templumque Hieruſalem, quod dirutum fuerat, redîuiua nouitate conſtruxit: ita numerus electorum, poſt huius vitæ tempora, quæ ſeptenaria dierum repetitione decurrunt, per Ieſum Chriſtum, qui verus Rex eſt, & Sacerdos, de ſeruitute huius mortalitatis eripitur, & in cœleſti Hieruſalem templum Dei, quod eſt ſancta Eccleſia, renouatur. De qua nimirum ſeruitute dicit Apoſtolus: *Nam & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.* [Rom. 8.] Tunc itaque Ieſus non corpore ſuo, quod eſt Eccleſia, ſordida veſtimenta deponit, tunc honoris, ac gloriæ regimen aſſumit: quia omnis electorum chorus à lugubri ſqualore temporalis triſtitiæ liberatur & immortalitatis ſtola in illo ſplendore ſempiternæ fœlicitatis induitur. Quod etiam in Pſalmo dedicandæ domus apertiſſimè canit Eccleſia: *Conuertiſti,* inquit, *planctum meum in gaudium mihi, conſcidiſti ſaccum meum, & præcinxiſti me lætitia, vt cantem tibi gloria mea, & non pungar.* [Pſal. 29.] Cidaris etiam munda in eius capite ponitur, quia fœlicitatis æternæ gloria coronatur. Huius itaq; beatæ veſtis intuitu, dilectiſſime frater, lenocinantia quæque corruptibilis indumẽti blandimenta contemne, ſudictas, ac fluitantes nitentis habitus lacinias deſpice, contentus extremis, ac vilibus, ſub ſanctæ regulæ te lege conſtringe. [Rom. 12.] Noli altum ſapere, ſed time: vltimum in ſpiritualibus nuptiis accubitum pete, humilitatis iniuriã perhorreſce: ſi quando negligenter obrepſerit, per pœnitentiam corrige. Memento itaque, quod per Salomonem dicitur: *Si aſcenderit ſuper te ſpiritus poteſtatem habentis, locum tuum ne dimiſeris.* [Eccl. 10.] Ac ſi apertè dicat: Si tentatoris ſpiritum contra te in aliquo præualere conſideras, humilitatem pœnitentiæ non relinquas. Glorioſius igitur depura veſte alba cum Chriſto humiliter conregi, quàm cum ſuperbo, & purpurato diuite, flammis vltricibus irrecuperabiliter ſepeliri. [Luc.] [Luc. 16.]

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM TRIGESIMVM.

De Sacramentis per improbos adminiſtratis.

ARGVMENTVM.

Florentinos cum ſuo Epiſcopo diſſidentes, propterea quod illũ de Simonia ſuſpectum habebant, ad concordiam reuocare nititur: purgans ſe, quod

cum Florentiæ eſſet, cum illo communicaſſet Non enim æquum fuiſſe ait, vt Epiſcopum ſine cauſa damnaret: præſertim cùm crimen, quod ei objiciebatur, non probaretur. Grauiter quoque in quoſdam Monachos inuehitur, qui Epiſcopi eiuſdem communionem auerſabantur, & in tantam audaciam peruenerant vt neque Baptiſmum, neque aliud Sacramentum ab eo collatum, valere affirmarent. Quod hîc confutat. Demum hortatur Florentinos, vt ſi quid contra Epiſcopum ſuum habent, ad Pontificem Romanum deferant, ad quem ſpectat de huiuſmodi rebus ſententiam ferre. interim tamen eidem communicent.

Dilectis in Chriſto Ciuibus Florentinis, Petrus peccator Monachus fraternæ charitatis obſequium.

NVPER, vt recolitis, dilectiſſimi, A ad vos venientes, laborioſè ſtuduimus inter Epiſcopum veſtrum, voſque componere: & amicitiæ, quæ reciſa fuerat, fœdera reformantes, in vos ſpiritum ſequeſtra pace conflare. Sed quoniam adiuuandi apud vos prædicti Sacerdotis intuitu plura protulimus, quæ ſiniſtra ſcilicet, interpretatione peruerti, & a turbis valens vulgaribus vitiari; ne & nos indigna notemur infamia; & illi, quod abſit, mendacij crimen incurrant; quod ore coram vobis frequenter expreſſimus, etiam ſtyli currentis articulo commendamus: vt quod audiſtis ore prolatum, videatis etiã apicibus exaratum: & in verba noſtra commen- B tari, vel ab his diſcrepare, mendax quiſque non audeat; dum in nobis, & manus ſcribens, & lingua loquens, indiſſona ſibimet vnitate concordant. Anathematizamus itaque, & irrecuperabiliter condemnamus Simoniacam hæreſim, primam omnium hæreſeorum ex imis diaboli viſceribus erumpentem, ſeſeque aduerſus naſcentis Eccleſiæ regulam exitialiter extollentem. Quæ nimirum adhuc ex ipſo diaboli felle progreditur, & in perditionis filios peſtilentiſſime deriuatur.

Simoniaca hæreſis quàm execrabilis

Act. 8.

Cuius ſcilicet auctori per Petrum dicitur: In felle amaritudinis, & in obligatione peccati video te eſſe. Quia verò fel columba non habet, Spiritus C autem ſanctus in columbæ ſpecie ſuper Dominũ venit, iſque amaritudine fellis intumuit, columbini ſpiritus capax eſſe non potuit. Quapropter omnes huius nefandæ hæreſeos peſte correptos, hæreticos eſſe indubitanter aſſerimus: eoſque damnabiles, atque à ſuis arcendos honoribus, iuxta ſacrorum Canonum ſententias, iudicamus.

Matth. 3.

CAPVT I.

An Eccleſiæ ſacramenta per malos conferri poßint.

VERVMTAMEN tantam gratiæ plenitudinem ſanctæ Eccleſiæ ineſſe confidimus, in ea proculdubio, & per malos bona, & per inquinatos munda, & per execrabiles Sacramenta conferri poſſe credamus. Hæc eſt verè cor- D pus Chriſti, & iuxta Apoſtolum, columna, & firmamentum veritatis. Et hæc non nouiter ex noſtra temeritate decernimus, ſed ex ſanctorum catholicorum Patrum auctoritate iam decreta firmamus. Quod in libello quoque, cui *Gratiſſimus* nomen indidimus, multis noui, ac veteris inſtrumenti teſtimoniis approbatur. Sed condemnatis omnino Simoniacis, ac indubitanter inter hæreticos deputatis, ſicut in præfato libro digeſſimus, licet eorum Sacramenta ex authentica canonum poſſent ſanctione defendi: vt eos tamen magis, ac magis Synodalis cenſura

1. Tim. 3.

Rab. opuſc. 6.

A confunderet, conſtitutum eſt in Romano, ſanctæ memoriæ Nicolao præſidente Concilio: vt quicumque per eos eatenus fuiſſent in cuiuſlibet Eccleſiaſtici gradus dignitate promoti, in percepti honoris miniſterio permanerent, & tunc verò, & deinceps quicumque ſe paterentur à Simoniaco prouehi, nil penitus ex ea deberet promotione lucrari, & ſic miniſtrandi iura deponeret, tamquam ſi hæc nullatenus percepiſſet. Hac itaque ratione iam non modo Simoniacos reprobamus, ſed & per eos exhibita Sacramenta contemnimus. Hæc itaque, ſi obliti non eſtis, omnia me viuis vocibus proferentem frequenter audiſtis. Non enim alia ſcribimus, quàm B quæ locuti ſumus. Si ergo ego, & vos de Simoniacis, eorumque reprobandis in poſterum conſecrationibus vna ſententia vtrique congruimus, cur adhuc inuicem litigamus? Eſt planè ſuper Epiſcopo veſtrò quæſtio, quem videlicet nonnulli veſtrùm opinantur venaliter irrepſiſſe, nonnulli verò gratis, & per oſtium introiſſe, conſtantis animi libertate confirmant. illi turbulentis iurgando conuiciis, quod opinantur, allegant; iſti quod ſcire fatentur, crimen iniectum refellendo propulſant. Et quis ego ſum, qui inter hos compugnantium globos ſignum manus mittam, & tam ferale ſcelus homini anteq̃uam canonicè C probetur, adſcribam? Nam licet error ſemper ſit, & vbique vitandus, tolerabilius tamen eſt, ſi quis iuſtificet peccatorem, quàm ſi præiudicet innocentem. Synodus annualiter imminet; Sedes Apoſtolica cunctis adeuntibus patet. Romanam ergo pulſet Eccleſiam quiſquis ſe iuſtam aduerſus Epiſcopum habere calumniam ſperat. Nec enim nos homunciones exigui in andronaſium angulis reddere poſſumus irritum, quod in ipſo ſuum totius mundi cardine non ambigimus inſtitutum. Cernitis itaque me ſimpliciter hæc ſola conſcribere, quæ me præſentes audiſtis ore proferre. Erubeſcat ergo fabricator quiſque mẽdacij, qui dum me vidit in cauſa nutantis con- D trouerſiæ non leuiter iudicantem, impudenter clamat Simoniacæ hæreſeos exiſtere defenſorem. His igitur paucis rationem me vobis reddidiſſe ſufficiat, ne longior ſtylus fatigari vos nimia prolixitate compellat.

Decret. Nic. Pp. ap. Grat. 1. qu. 1. cap. de cætero.

An ſacramenta à Simoniacis ſuſcipere liceat.

Epiſcoporum cauſæ ad Rom. Pont. pertinent.

Hinc ad commonachos meos articulum transfero, à quibus profectò procedere notam hanc iurgandi materiam non ignoro. Dicunt enim, quia ab huiuſmodi Sacerdotibus nec chriſma confici, nec potuerunt ſolennia celebrari. Et tam hæc impudenter allegant, vt anno octo compulerint in tribus Plebibus ſine conſperſione chriſmatis catechumenos baptizari. Sed cum

Monachorum quorumdam temeritas.

Chriſtus proculdubio denominetur à chriſmate, nil aliud tollunt Baptiſmo, niſi Chriſtum, qui chriſmatis ſubtrahunt Sacramentum. Et certè ſi me fortè non fugit, nulla vnquam hæreſis in tantam prorupit audaciam, vt Baptiſmi lauacro chriſma, hoc eſt, vt à Chriſtiano Chriſtum diuidere præſumpſiſſet. Quod ſi contempta propria, ab alia Eccleſia furtiuè delatum chriſma credatur, ſicut à quodam ſcilicet eorum fautore confingitur: ecce quantum ad illos pertinet, in ſpiritualibus rebus committitur adulterium, & in ſacrilegium vertitur Sacramentum: nimirum dum propriæ Eccleſiæ chriſma projicitur, & ab aliena clandeſtinæ fraudis ingenio ſubrogatur. Beatus denique Papa Gregorius in ſupremo vltimæ homiliæ verſiculo ſic ait: *Sed hæc omnipotens Deus, qui per me in veſtris auribus loquitur, per ſe in veſtris mentibus loquatur.*

S. Greg. homil. vlt. ſuper Euang.

Cùm igitur hoc librum ſuum fine concludit, omnipotentem Deum cuncta, quæ in eo ſcripta ſunt, per ſe locutum euidenter oſtendit. Hic itaque, per quem talis inhabitator eloquitur, in homilia de Sacerdotibus facta, per impoſitionem manus Simoniaci Spiritum ſanctum cœlitus dari manifeſtiſſimè confitetur. *Qui namque*, inquit, *ſunt in templo Dei hodie, qui columbas vendunt, niſi qui in Eccleſia pretium de impoſitione manus accipiunt?* per quam videlicet impoſitionem Spiritus ſanctus cœlitus datur. Vbi adhuc eamdem ſententiam replicat, & tamquam tardioribus, vel adhuc dubitantibus rurſus inculcat, dicens: *Columba ergo venditur, quia manus impoſitio, per quam Spiritus ſanctus accipitur, ad pretium præbetur.* Sed quia de his in libro noſtro multa conſcripſimus, hic in talibus non diutius immoramur: ſolummodo qui legit, intelligat.

Idem hom. 17. ſuper Euang.
Per Simoniacos S. Spiritus datus.

CAPVT II.

Quòd Spiritus ſanctus per improbi miniſterium dare poteſt ſua chariſmata.

PRæterea maior eſt Eccleſia, quàm Ramatha: maior eſt Chriſtus, quàm Samuel. Si ergo in Saul, quem malus exagitare ſpiritus conſueuerat, cùm veniſſet in Ramatha, vbi Samuel cum Dauid prophetabat, ſpiritus inſiluit: ita vt ſe veſtimentis exueret, & nudus tota die, ac nocte, cum cæteris concinens, prophetaret: quid mirum ſi Spiritus ſanctus in Eccleſia ſuper quemlibet reprobum, veniat: & non per eius meritum, ſed per eius miniſterium in alios chariſmatis ſui dona transfundat? Si, inquam, diuinus Spiritus illum repente corripuit, atque ab eo, per tam diuturni temporis ſpatium non receſſit, qui vas erat omnino diaboli, eumque nequitiæ ſpiritus non clam, ſed apertè per corpus ſimul & animam poſſidebat; quid nouum, ſi cloacam reprobi cuiuſlibet hominis ſplendor ille cœleſtis irradiat, quem tamen nullum ſqualoris obſcœni contagium fœdat? Sed nunc cur iſta proſequimur, cùm conſecrationem Simoniacis nuper fuiſſe prohibitam ſuperius præfati ſumus? Planè quia ijdem ipſi, qui Baptiſmum fieri ſine chriſmate docuerunt, adhuc aduerſus eos, qui ante Synodum gratis à Simoniacis ordinati ſunt, ſufflat: eoſque cum ſuis ordinatoribus eſſe hæreticos, dogmatizant: eorumque Miſſas, & omnia per eos facta myſteria, blaſphemant, anathematizant, conſpuunt, objciunt, & explodunt, eorumque benedictionibus terribiliter maledicunt, cum dicat Apoſtolus: *Quia maledici regnum*

1. Reg. 16. & 19.
1. Reg. 10.
1. Cor. 6.

A *Dei non poſſidebunt.* Et in ſuis maledictionibus illud Malachiæ Prophetæ teſtimonium adhibent, quo dicitur: *Maledicam benedictionibus veſtris.* Non attendentes, quod Dominus in libro Numeri de Sacerdotibus ait: *Inuocabunt nomen meum ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis.* Sacerdos quippe Dominum ſuper hominem verbis inuocat: ipſe ſuper eum Dominus benedictionem efficaciter format. Effectus itaq; benedictionis nō in merito Sacerdotis conſtat, ſed hunc inuocatio diuini nominis adminiſtrat, vt quod ex ore ſonat hominis, virtus impleat Creatoris: & per indigni ſæpè hominis miniſterium diuina virtus ſuum veraciter efficiat Sacramentum. Sed fatui, & imperiti quilibet homines in hoc Prophetæ verbo B caligantes errant, neſcientes ſcilicet, quæ loquuntur, vel de quibus affirmant. In ſacris quippe Scripturis ita maledictio aliquando pro ſterilitate, ſicut & benedictio pro rerum temporalium ponitur vbertate. De qua nimirum benedictione in libro Regum dicitur: *Benedixit Dominus Obededom & omnem domum eius. Nuntiatumque eſt Regi Dauid, quia benedixit Dominus Obededom, & omnia eius propter Arcam Domini, dixitque: Ibo, & reducam Arcam cum benedictione in domum meam.* Vnde & Pſalmiſta præmitteret: *Viduam eius benedicens benedicam*, vt oſtenderet, de qua benedictione diceret, protinus addit: *Pauperes eius ſaturabo panibus.* Et alibi: *Benedixit eis, & multiplicati ſunt nimis.* C Vbi patenter oſtenditur: quia benedixit, hoc eſt, multiplicauit. Cui ſimile eſt quod filij Ioſeph dixerunt ad Ioſue: *Quare dediſti mihi poſſeſſionem ſortis, & funiculi vnius; cùm ſim tantæ multitudinis, & benedixit mihi Dominus?* Benedictio igitur aliquando multitudinem, aliquando ſignificat vbertatem. At contrà, contemnenti mandata cuilibet reprobo per Moyſem dicitur. *Maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ: maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ*, vnde paulò poſt: *Mittet Dominus ſuper te famem, & eſuriem.* Quamobrem & in hoc Malachiæ teſtimonio, vt non intelligamus maledictionis, vel anathematis iaculum intorqueri, ſed famis & ino-D piæ ſupplicium intentari, præmittit, dicens: *Si nolueritis*, inquit, *ponere ſuper cor, vt detis gloriam nomini meo, mittam in vos egeſtatem*; moxque ſubiungitur: *Et maledicam benedictionibus veſtris.* Cùm ergo egeſtatem præmittit, quid maledictionibus intelligi velit, hoc clarius innoteſcit. Ac ſi dicat, ſi contempſeritis præcepta mea, in veſtris cordibus ponentes, quod præcipuè pertimeſcitis, ſub egeſtatis vos & inopiæ faciam penuria ſuſpirare; vt ipſa vos terræ veſtræ ſterilitas feriat, dum in proferendis bonorum operum frugibus vitium vos ſterilitatis accuſat & inopia vos cruciet corporum, qui videlicet alimenta negligitis animarum. Et, vt hoc eiuſdem Prophetæ verbis adhuc clarius approbemus, longè poſtmodum dicit: E *Gens tota inferte omnem decimam in horreum meum, & ſit cibus in domo mea: & probate me ſuper hoc, dicit Dominus, ſi non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vſque ad abundantiam.* Porro ſi maledictionem anathematis illic Dominus voluiſſet intelligi, non diceret: *Maledicam benedictionibus veſtris*; ſed potius: Maledicam vobis, qui ſcilicet benedicere non merentes auderis.

Malach. 2.
Num. 6.
Sacerdotalis benedictionis effectus procedit à virtute diuina.
Maledictio & benedictio in ſacra Scriptura, quomodo accipiantur.
2. Reg.
Pſal. 131.
Pſal. 106.
Ioſ. 17.
Deut. 28.
Ibid.
Malach. 2.
Malach. 3.
Matth. 21.

Et vt, quod dicimus etiam ex Euangelio manifeſtiſſimè comprobemus, nil aliud ficulneæ dixiſſe Dominus legitur, niſi hoc ſolum: *Iam non amplius in æternum quiſquam fructum ex te manducet.*

Quæ nimirum verba Petrus maledictionem appellauit, cum ei poſtmodum dixit: *Rabbi, ecce ficulnea, cui maledixiſti, aruit.* Talis etiam maledictio primo homini data eſt, cui dictum eſt: *Maledicta terra in opere tuo, quæ ſpinas, & tribulos germinabit tibi.* Sed & iſta ſterilitatis maledictio benedictionem vbertatis excludit, ſicut in Pharaonis ſomnio vaccæ vaccas, & ſpicæ deuorant ſpicas.

Marc. 11. *Gen. 3.* *Gen. 41.*

CAPVT III.

Quòd qui Sacerdotes lacerant, Sacramenta blaſphemant.

Sicut ergo hîc præcepta ſeruantibus non aliam, quàm benedictionem promittit abundantiæ, ita illic non ſeruantibus è contrario maledictionem minatur inopiæ; alioquin verò quo pacto Deus omnipotens ſacerdotali maledicerer benedictioni, quam virtus ſui conſecrat nominis? Cum enim, ſicut ſuperius dictum eſt, ſuper quem nomen Domini inuocatur, indubitanter ab ipſo Domino benedicitur, quomodo conſequens eſt vt eam benedictionem Dominus maledicat, per quam ipſe hominem per inuocationem ſui nominis benedicit? Hinc eſt, quod auctoritas Canonum etiam à peſtilentioribus hæreticis baptizatos prohibet iterum baptizari; ne videlicet nomen Dei, quod inuocatum eſt ſuper illos, videatur annullari, vel in irritum duci. Quiſquis præterea dum Sacerdotes quoſlibet obtrectationibus lacerat, eorum nihilominus & Sacramenta blaſphemat. Quid etiam beatus Iudas Apoſtolus de blaſphemantibus in Epiſtola ſua loquatur, attendat: Nam cum præmiſiſſet de quibuſdam, qui dominationem ſpernunt, maieſtatem autem blaſphemant, præſto ſubintulit: *Cum Michaël*, inquit, *Archangelus cum diabolo diſputans, altercaretur de Moyſi corpore, non eſt auſus iudicium inferre blaſphemiæ, ſed dixit: Imperet tibi Dominus.* Si ergo ſummus in Angelis diabolo blaſphemiæ iudicium non præſumpſit inferre: quomodo non paueſcit homo Sacramẽta, quæ virtute ſancti Spiritus plena ſunt, irridere? Nam cum Veritas dicat: *Qui peccat in Spiritum ſanctum, non remittetur ei, neque hîc, neque in futuro*; timendum valde eſt, ne illum ab eis conſtet offendi, ſine quo peccatorum offenſio nequeat relaxari.

Ca. Apoſt. 4. & diſt. 32. cap. præ. 10. paragr. ſecundum ſententiali-ter. *Iud. c. vnic.* *Matth. 12.*

Sed cur de ſola Sacerdotum, ſiue Sacramentorum obtrectatione conquerimur; cum ab eis omnia penè dilacerari, omnia conſpui, omnia dicantur irriſione publica ſubſannari? Non eſt, inquiunt, Papa, non Rex, non Archiepiſcopus, neque Sacerdos. Vnde factum eſt, ſicut dicitur, vt mille circiter homines his nugis, næniiſque decepti, ſine Sacramento Dominici corporis & ſanguinis ex hoc mundo receſſerint. Opinantur enim per huius temporis Sacerdotes nullam in Sacramentis poſſe fieri veritatem: ſed & quamplures repetiuntur Eccleſiæ, quas non modò ſuis ingreſſibus indignas ducunt, ſed nec ſalutationis quidem obſequiu idoneas arbitrantur. Nam & ſalutare deſpiciunt, quas vtique dedicatas ab indignis neſcio quibus Epiſcopis ſuſpicãtur. Enimuero, vt Lucas narrat, ait Paulus: *Cæſarem appello.* Cui Feſtus, *Cæſarem*, inquit, *appellaſti, ad Cæſarem ibis.* Eſtne ſceleratior Papa quàm Nero? Credimus Monachos iſtos ſanctiores eſſe quàm Paulum? Cur ego Paulus, qui tertij cæli tribunal antè conſcenderat, Neroniano conſpectu non ſit dignatus aſſiſtere; quis eſt Monachus, qui pro ſuæ ſanctitatis arrogantia Sedis Apoſtolicæ debeat iudicium reprobare? vbi ſcilicet non hominis meritum; ſed Eccleſiaſticæ dignitatis attenditur inſtitutum. Ipſi quippe in angiportuum angulis iudicant, & Synodalia iura detrectant, dum dicant Monachos, clericalia cuncta corrodunt: & ſolis laicis, qui videlicet acrius, ac mordacius inſequendi ſunt, parcunt. Vident Monachum incedentem; aſpice, inquiunt, vnum Scapulare. Presbyterum, vel Epiſcopum abire proſpiciunt, barbiraſos ſe videre fatentur. A quibus etiam ſi benedictio quæritur, nullatenus reſpondetur; protinus auertunt oculos, aſſerentes ſcilicet eos, quibus reſpondeatur, indignos.

Act. 25. *2. Cor. 12.*

CAPVT IV.

Cur Iudæi in Chriſtum malè affecti.

Nos etiam ſi cum peccatoribus communicamus, & ſimul veſcimur, obtrectationum mox tale conſpergimur, laceramur, pariterque cum illis ſententias damnationis inuoluimur: immo nos, nos, inquam, & ipſiſſimi ſumus, qui eorum indigni iudicamur alloquio, qui eorum ſociale contubernium non meremur. Sed hæc non Monachorum eſt regula, ſed ſuperſtitio Phariſæorum. *Murmurabant*, inquit Euangeliſta, *Scribæ, & Phariſæi, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum iſtis.* Et hæc eſt radix, & tota materia, vnde feralis in Dominum furor Iudaici liuoris incanduit: hinc in mortem eius vipereni fellis malitia conſpirauit: Nimirum, quia ſe putabant legalium cerimoniarum eſſe cuſtodes: Dominum autem arguebant amicum publicanorum, & ſabbata violantem. Delectat me cum Domino meo hanc perferre calumniam: & malo cum illo in domo Leui carnaliter viuere, quàm in tabernaculis peccatorum, hoc eſt, cum ſanctis Deo repugnantibus, habitare. Qui nimirum ſpreta regula Chriſtianorum, Stoicorum dogma ſequuntur, dum eſſe prorſus æqualia omnia peccata definiunt. Nos autem inter Dauid ſanctum, reprobumque Saulem, Ionathan medium conſtituimus: qui licet Saulem veritatis, ac Fidei ſinceritate tranſcendat; Dauid tamen merita, pietatemque non æquat. Admonendi ſunt itaque fratres noſtri, ne nimis iuſti, nimis ſint ſapientes. De quorum primo Salomon: *Noli*, inquit, *eſſe nimium iuſtus*: de ſecundo dicit Apoſtolus: *Noli plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Mala ſapientia, quam caligo erroris obnubilat: bona ſimplicitas, quæ à Catholicæ Fidei tramite non declinat. Odioſa ſanctitas, quæ in hæreſim illabitur: & dum per trita itineris ductum dedignatur incedere, per anfractus, & ruinoſa deuia compellitur oberrare. Nimia certe immunditia in hæreticæ contagionis illuuiem Nouatianos, qui & Cathari dicuntur, immerſit: nimia ſanctitas Luciferianos, tamquam pernicioſos palmites, ab Eccleſiaſtici corporis vnitate præcidit: Qui dum prohibent non licere quod licet: ac per hoc iactant ſe defenſores eſſe iuſtitiæ, hoſtes adiudicantur Eccleſiæ: vt ſibimet extrinſecus, velut ranæ in paludibus garriant, qui dum ineſſent, importunè vociferantes, omnia confundebant. Huiuſmodi quippe genus hominum ranis, ſiue locuſtis merito comparatur: quia ſicut Ægyptum illa tunc animalia percuſſerunt, ita per

Luc. 15. *Pſal. 85. Stoicorum opin. Cicero Parad.* *Eccl. 7.* *Rom. 12. Nimia ſapientia ac indiſcreta ſanctitas periculo & errori proxima.* *Nouatianorum & Luciferianorũ hæreſes.*

hos nunc vaſtatur Eccleſia. Nam de locuſtis Scriptura dicit: *Quia operuerunt vniuerſam ſuperficiem* Exod. 10. *terrę, vaſtantes omnia*: moxque ſubiungitur: *Deuorata eſt igitur herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit.* Locuſtæ ſiquidem vniuerſam terræ ſuperficiem vaſtant, & herbas cum pomis arborum deuorant: cùm detractores quilibet, vel infirma noſtra, quaſi herbas humilium, vel ſicut fructus arborum, opera perfectorum dilacerando corrodunt, & liuido mordacis inuidiæ dente conſumunt. Contra quos dicit 2. Cor. 7. Apoſtolus: *Capite nos, neminem læſimus, neminem corrupimus, neminem circumuenimus.* Et alibi exprobrans, ait: *Inuicem mordetis & inuicem læditis?* Galat. 5. *Videte ne ab inuicem conſumamini.* Sed cum nos, A in ſacro videlicet ordine conſtituti, deberemus eſſe venatores Dei, ſicut per Hieremiam dicitur: Hier. 16. *Mittam venatores meos, & venabuntur*; nos relicta præda ſæcularium, nudatis dentibus, inuicem ringimus: &, quaſi rabidæ caniculæ, mutuis nos morſibus laceramus. Reprimatur iam præſumptio tumida, exæquet ſe fratribus ſanctitas onerosa. Qui vult eſſe ſanctus, ſit ſibi coram Deo, nec per arrogantiam fratri præferatur infirmo. Catulus itaque, cuius erat officium Finis huius Epiſt. videtur imperfectus. extraneos pellere, nequaquam, contemptis illis, aggrediatur domeſticos lacerare: ne qui quietus poterat dormire ſub tecto, excluſus foribus compellatur * naubare ſub dio. * l. cubare.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM TRIGESIMVMPRIMVM.

Contra philargyriam, & munerum cupiditatem.

ARGVMENTVM.

Auaritię vitium, & præcipuè in accipiendis muneribus, grauiſſimè deteſtatur: Cardinaleſque Epiſcopos hortatur, vt illud ab vniuerſa Eccleſia, & Sacerdotum mentibus, ſi fieri poteſt, euellere, & exterminare conentur. Prudenter autem hoc admonet vir Sanctiſſimus. Videbat enim omnes ferè clades, & ærumnas, quibus illa tempeſtate Chriſtiana Reſp. premebatur, atque adeo vexabatur, ex auaritiæ fonte deriuatas eſſe: cuius teterrimam peſtem ſi Princeps Eccleſia opprimeret, facilè deinde futurum apparebat, vt in toto Catholico orbe aboleretur.

Cardinalibus Epiſcopis Apoſtolicæ Sedis Petrus peccator Monachus ſalutem in Domino.

SICVT verba præſentibus indicia B ſenſuum, ſic inter abſentes litteræ ſunt inſtrumenta animarum. Bellatoriæ artis induſtria, ſicut in bello diſcitur, vt in pace poſtmodum doceatur; ſic aliquando, dum docetur in otio, cautius exercetur in bello. In conflictu Sedis Apoſtolicæ, in quo vos adhuc vnanimiter deſudatis, concertator & ipſe pugnaui. Sed ecce cùm militari cingulo ſim ſolutus, & in municipij pace compoſitus, liber iam docere quod didici.

CAPVT I.

Quòd Iudices ne gratis quidem accipere poſſunt dona.

INter omnes itaque vitiorum circumfrementium acies, inter denſiſſimas iaculorum ingruentium more grandinum tempeſtates, aduerſus auaritiam vobis eſt attentius vigilandum, Exhortatio contra auaritiam. eiuſque ſagittis ſemper opponendus eſt clypeus. Quæ nimirum ad hoc præcipitanter anhelat, vt Auaritiæ finis, & intentio. lethale miſeris vulnus infligat, principio tamen, vt obtutum non frontis, ſed cordis extinguat. Vnde vir Sapiens ait: *Exenia, & dona excæcant ocu-* Eccl. 20. *los iudicum, & quaſi mutus in ore auertit correptiones* Deut. 16. *eorum.* Armat enim muneribus aduenantes, & per eos expugnat, ac cęcat eorum corda, qui ſuggerendi locum apud aures obtinent principales,

de quibus per Eſaiam Dominus conqueritur, di- A
Eſa. 1. cens. *Principes tui infideles, ſocij furum, omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones.* Dicat aliquis. Ego quidem nihil quæro, ſed ſi quid gratis offertur, accipere non recuſo. Ecce hic non notantur ij, qui munera quærunt, ſed qui tantummodo diligunt. Qui etiam ſocij furum non immerito dicuntur, quia dum fortiua dona ſuſcipiunt, etiam à communitris ſuis, & ſodalibus deprehendi velut in furti crimine perhorreſcunt. Et notandum quod dicitur: *ſequuntur retributiones*; quia quamuis munificis ſuis auxilium, quod poſtulantur impendunt, reatus tamen maculas non euadunt; quia dum beneficij ſui talionem recipiunt, fructus æternæ mercedis amittunt. De qui- B
bus & paulo poſt dicit: *Heu conſolabor ſuper hoſtibus meis, & vindicabor de inimicis meis.*
Ibid. Filij plane Samuelis nullum aliud crimen habuiſſe leguntur, niſi quia munera dilexerunt: & quia paternæ munditiæ non ſequebantur exemplum, irrecuperabiliter amiſerunt plebis Iſraeliticæ principatum, & notandum, quia dum de illis Scriptura
1. Reg. 8. dicit: *Declinauerunt poſt auaritiam, acceperunt munera*; protinus intulit: *peruerterunt iudicium.*
Munera peruertunt iudicium. Vicinum quippe eſt, atque contiguum, vt poſt munus acceptum, peruertatur etiam corrupto cenſore iudicium. O quàm mundam Samuel frontem habebat à muneribus, cum dicebat! *Conuerſatus co-*
1. Reg. 13. Samuelis integritas. *ram vobis ab adoleſcentia mea vſque ad diem hanc, ecce præſto ſum, loquimini de me coram Domino, & co-* C
ram Chriſto eius: vtrum bouem cuiuſquam tulerim, an aſinum, ſi quempiam calumniatus ſum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cuiuſquam munus accepi: & contemnam illud hodie, reſtituamque vobis.
Exod. 23. Deut. 16. Vnde & in lege præcipitur: *Ne accipias munera, quæ excæcant etiam prudentes, & ſubuertunt verba iuſtorum.* Et in Deuteronomio non diſſimile: *Non accipies,* inquit, *perſonam, nec munera; quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum.* Quàm auerſus à ſuſcipiendis muneribus erat Abraham, cùm Regi Sodomorum Bara obſiſtebat dicens:
Gen. 14. Abraham ab accipiendis muneribus auerſus. *Leuo manum meam ad Dominum Deum excelſum poſſeſſorem cæli & terræ, quod à filo ſubtegminis vſque* D
ad corrigiam caligæ non accipiam ex omnibus, quæ tua ſunt. Quàm mundus à ſuſceptis muneribus Moyſes erat, qui ſcientem omnia Dominum in teſtimonium deducebat:
Moyſes munera nõ accipit. Num. 16. *Tu,* inquit, *ſcis, quod ne aſellum quidem vnquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum.* Nam vbi muneribus inhiatur, conſequens eſt, vt ſicut Iudex hunc, accepta mercede iuſtificat; ſic illum, qui nil dedit, affligat.
Eſai. 5. per Eſaiam dicitur: *Væ, qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo.* Quibus illico vindictam, quæ illis debetur, intentat, cum ſubdit: *Propter hoc ſicut deuorat ſtipulam lingua ignis,*
Ibid. *& flamma calor exurit, ſic radix eorum quaſi fauilla erit, & germen eorum, vt puluis aſcendet.* De quibus idem Propheta alibi conqueritur dicens: *Om-*
Eſai. 56. *nes in viam ſuam declinauerunt, vnuſquiſque ad auaritiam ſuam à ſummo vſque ad nouiſſimum.* E
Auaritia plane Dei omnipotentis aduerſum ſe iracundiam prouocat: & cor quod poſſidet, vanis ſemper cogitationibus vexat. Hinc eſt quod
Eſai. 57. de auaro conqueritur populo, dicens: *Propter iniquitatem auaritiæ eius iratus ſum, & percuſſi eum, & abſcondi, & indignatus ſum, & abiit vagus in via cordis ſui.*

CAPVT II.

Quòd fructus ex diuitiis capitur, ſi diſpenſentur pauperibus.

NVlla ſanè putredo vulneris in Dei naribus intolerabilius fœtet, quàm ſtercus auaritiæ. Auaritia Deo quàm ſit exoſa.
Et cupidus quiſque dum ſordentis pecuniæ quæſtus accumulat, vertens exedram in latrinã, quaſi molem ſtercoris coaceruat. Hinc eſt quod per
Ezech. 7. Ezechielem dicitur: *Argentum eorum foras proiicietur, & aurum eorum in ſterquilinium erit. argentũ eorum & aurum non valebit liberare eas in die furoris Domini.* & alibi ſcriptum eſt:
Abac. 2. *Væ ei, qui multiplicat non ſua vſquequo, & aggrauat contra ſe denſum lutum*: Auaro ſanè contra ſe denſum lutum aggrauare, eſt terrena lucra cum peccati pondere cumulare. Abacuc etiam Propheta: *Væ,* inquit, *qui*
Ibid. *congregat auaritiam malam domui ſuæ; vt ſit in excelſo nidus eius, & liberari ſe putat in die mali.* Porro ſicut ignem ligna non ſatiant, ſic æſtum auaritiæ pecunia cumulata non ſedat. Sed ſicut flamma fomentis extollitur, ita nihilominus auaritia, dum lucra cumulantur, augetur. Vnde & Eccleſiaſtes:
Eccl. 5. *Auarus,* inquit, *non implebitur pecunia; & qui amat diuitias, fructus non capiet ex eis.*
Fructus ex diuitiis capitur, ſi diſpenſantur pauperibus. Fructus quippe ex illis caperet, ſi eas bene ſpargere non amando voluiſſet; quia verò retinendo diligit, hic vtique ſine fructu derelinquit, vbi & ſequitur:
Ibid. *Vbi ſunt multæ opes, multi ſunt qui comedunt eas.* Et quid prodeſt poſſeſſori, niſi quod cernit diuitias oculis ſuis?
Ibid. De quibus idem Salomon ait: *Diuitiæ conſeruatæ in malum domini ſui: Pereunt enim in afflictione peſſima, generabit filium, qui in ſumma egeſtate erit.* Et vt oſtendat, quàm infideles ſint diuitiæ poſſidenti, mox ſubiicit:
Ibid. *Sicut egreſſus eſt nudus de vtero matris ſuæ, ſic reuertetur, & nihil auferet ſecum de labore ſuo. Miſerabilis prorſus infirmitas quomodo venit, ſic reuertetur.* Quid ergo prodeſt quod laborauit in ventum cunctis diebus vitæ ſuæ? &c. An idcirco forte lucra congerimus, vt poſſeſſiones, ac prædia redimamus? Sed quid prodeſt confinia proprij iuris extendere, cùm hæc vitæ
Ecc. noſtræ nequeant anguſtias protelare? Vnde vir ſapiens ait: *Noli attendere ad poſſeſſiones iniquas,*
Eſai. 5. *& ne dixeris, Eſt mihi ſufficiens vita nihil enim proderit in tempore vindictæ.* Nam & Eſaias ait: *Væ, qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis vſque ad terminum loci; numquid habitabitis in medio terræ ſoli vos?* Ac ſi apertè dicat: Quouſque vos extenditis, qui in communi mundo degere ſine conſortibus non poteſtis? Adiacentes quidem atque contiguos premitis; ſed contra quos vos valeatis extendere, ſemper inuenitis. Vnde ſcriptum
Prou. 28. Eccl. 10. eſt: *Qui quærit ditari non erit innocens.* Et alibi dicitur:
Auaritia omnia ſcelera ſuperat. *Auaro nihil eſt ſceleſtius. Quid ſuperbis terra, & cinis? Nihil eſt iniquius quàm amare pecuniam.* E
Dura certè & nimis formidoloſa ſententia. Si enim nihil eſt auaro ſceleſtius, nihil iniquius, non ergo melior parricidis, non præfertur inceſtis, æquatur hæreticis, aſſimilatur idololatris. Vnde & Apoſtolus dicit: *Auaritia quæ eſt idolorum ſeruitus.*
Coloſſ. 3. Auarus quidquid boni fecerit, donec erit auarus, amittet. Sit ergo quilibet caſtus, ſit ſobrius, ſit indigẽtibus alendis intentus, hoſpitalitati deditus, ieiunet, vigilet, diem nocti pſallendo continuet, ſi tamen auarus eſt, totum perdit; ita vt inter omnium criminum reos nequiorem ſe inuenire non poſſit: *Nihil eſt* enim, ſicut dicitur, *auaro ſceleſtius,*
Eccl. 10. *nihil iniquius, quàm amare pecuniam.* Quid ergo proderit non occidere? non mœchari? non ra-

pere? non denique periurare? immunemque te prorſus à cunctis criminibus cuſtodire: dummodo ſi à te auaritia non expellitur, nihil te nequius nihil ſceleſtius reperitur.

CAPVT III.

Quid ſit auaritia.

Et ergo auarus, parietes Eccleſiæ conſtruat, ſtudio prædicationis inſiſtat, diſſidẽtes in pace confœderet, titubantes in Catholicæ Fidei veritate confirmet, offerendis quotidie ſacrificiis ſit intentus, à negotiis ſecularibus ſit remotus; donec tamen in eo ardor auaritiæ non extinguitur, omnis flos virtutum eius exuritur, & nullus eo criminoſior inuenitur. Enimuero poſtquam Scriptura poſuit, auaro nihil eſſe ſceleſtius, ne quis in hoc verbo, quod eſt auarus, dubietatis ſcrupulus poſſet emergere, vigilanter addidit: nihil iniquius, quã amare pecuniam. Igitur auarum eſſe, nihil eſt aliud, quàm amare pecuniam. Amatur enim acquiſita pecunia, amatur nihilominus acquirenda.

Auarus, aut ſua nimis amat, aut aliena deſiderat.

Auaritia quippe quaſi biceps eſt coluber; vtroque conſueuit ore mordere, vtroque peſtiferum virus influere; dum aut aliena res quæritur, aut habita delectabiliter poſſidetur. De illo ſanè, qui vtroque huius ſerpentis ore deglutitur, ſcriptum eſt: *Viro cupido, & tenaci ſine ratione eſt ſubſtantia: & homini liuido ad quid aurum? iniuſtè aliis congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.* Sunt præterea, qui totis ad appetenda aliena deſideriis inardeſcunt: ſed hæc poſtquam adepti ſunt, præcipitanter effundunt. Sunt qui ad aliena quidem acquirenda non inhiant, ſed quæ ſua ſunt, tenaci cuſtodia tanquam Cereris ſacra conſeruant. Teterrimum autem genus eſt eorum, qui & aliena turpiter ambiunt, & quæ iam ſui iuris ſunt ſordida tenacitate cuſtodiunt. Pelores ſcilicet draconibus Babyloniæ, qui licet infinitam auri, argentique dicantur ſeruare congeriem, nulli tamen propriam diripiunt facultatem: & contenti quaſi propriis rebus, non inhiant alienis. Porro autem quid mihi congregare diuitias, quas neque huc quiſpiam dum ingrederetur, aduexit, neque comitari poterunt de ſæculo recedentem? Vnde dicit Apoſtolus: *Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid poſſumus; habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum eſt cupiditas, quam quidam appetentes, errauerunt à fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis.*

Eccl. 14.

auarorum triplex genus.

1. Tim. 5.

CAPVT IV.

Quàm ſit pernicioſum diuitias appetere.

Qvid ergo mirum quod ſuperius diximus, auaro nihil eſſe ſceleſtius; cum dicatur omnium malorum radix eſſe cupiditas? In quo enim radix eſt omnium malorum, ille conſequenter omnium malorum reus eſſe conuincitur: quia quorum habet in ſui pectoris agro radicem, non poteſt venenatam vitare propaginem. Nec prætereundum quod ait: *Quam quidam appetentes, errauerunt à fide.* Nimirum ſicut proditor Saluatoris, qui vt exiguæ ſummæ perciperet quantitatem ſub vænalitate diſtraxit rerum omnium Conditorem, & pro vilis amore pecuniæ, Auctorem tradidit vitæ. Sicut etiam Balaam filius Beor qui dum ad pecuniæ quæ offerebatur, inhiat quæſtum, Dei fide contempta, de Iſraelitici populi dedit ruina conſilium. Hunc plane quidam non contemnendæ auctoritatis viri tradunt, Heliu fuiſſe Buziten de progenie ſcilicet Buz, qui ſecundus filius fuit Nachor fratris Abraham. Qui videlicet Heliu in libro B. Iob eius amicus dicitur extitiſſe; quoniam Propheta fuerat, & ſpiritalis gratiæ reuelatione pollebat: ſed dum auaritiæ paulatim declinaſſet in vitium, de Propheta factus ariolus, de ariolo conuerſus perhibetur in magum. Ecce quid vtilitatis conferat auaritia; quæ dum fidem hominibus tollit, Prophetam vertit in magum, & ex Apoſtolici culminis apice mergit in tartarum. Numquid & Giezi à fide non errauerat, qui dum argentum Naaman offerente perciperet, Domini ſui ſpiritum ſuſpicabatur abſentem? Sed ait Heliſæus, *Nonne cor meum in præſenti erat, quando reuerſus eſt homo de curru ſuo in occurſum tibi?* Vbi cautè conſiderandum eſt, quia ſi ille lepra mulctatus eſt, qui pretium tulit de virtute Prophetæ, quo pacto quis audeat vendere iudicium Papæ? *Accepiſti*, inquit Heliſæus, *argentum, & veſtes, vt emas oliueta, & vineas, oues, & boues, ſeruos, & ancillas; ſed & lepra Naaman adhærebit tibi, & ſemini tuo in ſempiternum.*

Ibid. Matth. 26.

Num. 22.

Cõſ. Schol.

Iob. 32.

Auaritiæ effectus.

4. Reg. 5.

Ibid.

Duo planè ſimoniacæ hæreſeos reperiuntur auctores, vnus in veteri Teſtamento, alter in nouo: quæ etiam duo ſimoniacorum genera perfecerunt, vendentium ſcilicet, & ementium. Giezi ſiquidem donum ſancti Spiritus vendidit, Simon Magus comparare tentauit. Nec ille ſolummodo dicendus eſt ſimoniacus, qui dat, vel accipit de ſacris ordinibus pretium; ſed & qui vendit Synodum, qui diſtrahit ſacerdotale iudicium. Sed fortaſſe aliquis dicat: Et ille ergo, qui pro ſynodali ſententia quidquam tribuit, ſimoniacum crimen incurrit? Non hoc dixerim; quia neque Naaman deliquit, dum fraudulento ſeruo pro mundatoris ſui reuerentia munus obtulit. Aliud quippe eſt, quamlibet cauſæ ſuæ deſiderare iuſtitiam, aliud canonicam, quæ per Spiritum ſanctum cõſtituta eſt, vænalem habere cenſuram. Et qua conſcientia de promulgando iudicialis ſententiæ calculo pretium ſumimus; cum ille, cui patrocinium vænale præbemus, aut iuſtè, aut contendat iniuſtè? Quod ſi iuſtè litigat, veritatem proculdubio vendimus: ſi verò iniuſtè, contra veritatem, quæ Chriſtus eſt, impudentis audaciæ temeritate pugnamus. Hinc eſt, quod in lege præcipitur: *Iuſtè quod iuſtum eſt, exequeris.* Iniuſtè quippe, quod iuſtum eſt, exequitur, quiſquis ad defenſionem iuſtitiæ non virtutis æmulatione, ſed amore præmij temporalis excitatur. Nam iniuſtè, quod iuſtum eſt, exequi iure dicitur, qui iuſtitiam, quam prætendit, venundare non veretur. At ille quod iuſtum eſt, iuſtè probatur exequi, qui in aſſertione iuſtitiæ nil aliud præter ſolam iuſtitiam quærit.

Duo auctores ſimoniæ, vnus in veteri Teſtamento, alter in nouo.

4. Reg. 5.

Act. 8.

Deut. 16.

CAPVT V.

Quòd Simoniaci ſunt non ſolum qui paciſcuntur, ſed etiam qui pecuniam non pactam poſtulant.

Et quia ſunt nonnulli, qui vel antequam conſecrationis exhibeant miniſterium, vel ante deciſum cauſæ negotium, nullum pacti ſunt

commodum; poſtmodum verò tamquam à debitoribus exigunt, & extorquendis remunerationibus vehementer inſiſtunt, hi ſe Giezi non dubitent crimen incurrere, qui poſtquam Naaman curatus eſt, iamque reuerſus, de dono S. Spiritus auſus eſt pecuniam poſtulare. Et ſicut ille, non alia, quàm lepræ plaga percuſſus eſt, quæ homines remouebat à caſtris; ſic iſte non leui, ſed illius labe perfunditur criminis, quod ab Eccleſiæ ſeparat Sacramentis. — *4. Reg. 8.*

Quod non vult S. Doctor Episcopatu ſe abdicaſſe, licet voluerit, alibi dicemus.

Vidi plane, dum Epiſcopalis apicis officio fungerer, quemdam de fratribus noſtris, nomen quidem ſupprimo, vitium noto, qui ſic ſubſultabat, atque gliſcebat, dum præfixum Synodalis Concilij tempus inſiſteret, ac ſi trituræ, ſiue vindemialis prouentus articulus immineret. Accingebat enim ſe muneribus colligendis, ad quos vtique præcidendos non aciem ferri, ſed falcem exacuebat eloquij, qui etiam huius fraudis habere pſeudo dicebatur Apoſtolos, qui nimirum pecunias hinc inde corraderent, eoſque marſupiis iam euomentibus infercirent. Si quis autem mihi forte ſuccenſeat, quod Conſacerdotem meum tam mordaciter reprehendam; Ioannem corripiat, & Matthæum, qui dum ſacræ proſequuntur hiſtoriæ veritatem, Coapoſtolum ſuum pecuniis inhiantem ſacrilegum perhibent traditorem. Sperantes autem huiuſmodi quæſtus hoſtis antiquus ſæpe deludit, vt eis nullatenus impleat, quod promiſit. Sicut enim auceps accipitrem ad eſcam carnis blandiens prouocat: ſed mox vt manu tenuerit, carnem ſubtrahit, loro pedes aſtringit, ita diabolus primò quidem pollicetur lucrum, quod poſtmodum ſubtrahens, peccati dumtaxat iniicit laqueum. Hoc itaque modo qui muneribus inhiat, tanquam mus dum eſcam corrodere nititur, tendicula ſuffocatur.

Ioan. 12. 13. v. 5. 18. Matth. 26.

Eutrop. hiſt. Rom. lib. 2.

Quod nimirum egregiè præcauit inſignis ille Fabricius, quem dum Pyrrhus Epirotarum Rex aduerſus Imperium Romanæ Reipublicæ dimicans, eſſe pauperem comperiſſet, ſollicitare cœpit, quartamque regni ſui partem ſibi, ſi ad ſe transfugeret compromiſit. Quod ille dedignatus abhorruit, & quouis glorioſior Rege, in ſua paupertate permanſit. Hoc itaque Chriſtianus, qui auarus eſt, audiat: ſicque Gentilitatem ſuam, & Gentilis hominis Euangelium erubeſcat. Et ſæpe ſub hac intentione munus accipitur, vt ſi munificus reperiatur eſſe culpabilis, aufugium iuſtitiæ non lucretur. Quod facile quidem promitti, ſed difficilè valet impleri. Acceptis quippe muneribus, ſi contra datorem quid agere volumus, mox in ore noſtro verba moleſcunt, locutionis acumen obtunditur, lingua quadam pudoris erubeſcentia præpeditur. Mens quippe percepti muneris conſcia, debilitat iudicialis cenſuræ vigorem, reprimit eloquentiæ libertatem. Nam & ſi iudicij rectitudo funditus non adimitur, iudicandi tamen auctoritas eneruatur. Nonnulli verò hanc circa ſe reperiuntur habere cuſtodiam, vt iudicialis adhuc cauſæ pendente negotio nil etiam ab offerente ſuſcipiant: ſopitis verò litibus gratis oblata non ſpernant. Sed emergentibus cauſis ſæpè contigit, vt quod ſe parauerant gratis accepiſſe, in aliis cogantur negotiis compenſare ſuiique periculum, quod ſe ſperauerant reliquiſſe poſt tergum, inſperatè coram ſe reperiunt enarandum. Hoc eſt ergo tutum, & integrum, vt iuxta Prophetam, *Excutiamus manus noſtras ab omni munere*, & nocendi ſiue iu-

Excerpere munera, quàm periculoſum.

A nandi ſeruemus nobis ingenuam libertatem: vt non litigemus ſub ſeruitute pecuniæ, ſed ſeruiamus in libertate iuſtitiæ. Si quis fortè domeſticæ facultatis conqueratur anguſtias, audiat attentè quod ſcriptum eſt: *Propter inopiam multi deliquerunt, & qui quærit locupletari, auertit oculum ſuum.* Si ergo illi delinquunt, qui rei familiaris inopiam perferunt, qui ea quoque, quæ victui ſunt neceſſaria, ſibimet deeſſe conſpiciunt: Si, inquam, & iſti peccant, dum acquirendis rebus non ſuperfluis, ſed neceſſariis æſtuant, quod illis iudicium, qui ad hoc ditari moliuntur, vt effluant? vt diuerſas metallorum ſpecies, & obnoxia tineis veſtimenta recondant? Quibus terribiliter intonans Iacobus comminatur Apoſtolus: *Agite*, inquit, *nunc diuites, & plorate vlulantes in miſeriis, quæ aduenient vobis.* Quibus præmiſſis, & cauſam præſto ſubiungit: *Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt, aurum, & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut ignis: theſaurizaſtis enim vobis iram in nouiſſimis diebus.* — *Eccl. 19.* — B — *Iacob. 5.* — *Ibid.*

CAPVT VI.

Quòd diuitiæ non appetantur ad indigentiam; ſed ad luxum.

C PORro autem qui eiuſmodi ſunt, non ad hoc conqueruntur inopiam, vt indigentiam naturæ neceſſitatum ſuſtentaculis fulciant, ſed vt tuſtitæ dapibus lances Indica pigmenta redoleant, vt in cryſtallinis vaſculis adulterata melle vina flaueſcant. Ad hoc certè ditari cupiunt, vt quocumque deueniunt, præſto cubiculum operoſis, & mirabiliter textis cortinarum phaleris induant, ſicque parietes domus ab oculis intuentium tamquam ſepeliendum cadauer obnoluant. Mox etiam taperis prodigioſas imagines prætereuntibus ſedilia ſternunt, peripetaſmata laquearibus ne quid occiduum delabatur, opponunt; deinde clientium turba diuiditur. D Alij ſiquidem domino ſuo reuerenter aſſiſtunt, nutumque eius ſi quid fortè iubeatur, curioſa nimis, velut rimatores ſiderum, obſeruatione cuſtodiunt. Alij Marthæ miniſterio dediti, velut hirundines, inquieti per diuerſa diſcurrunt. Inter has autem deliræ ambitionis inſanias, quid ſibi dorſalia quærunt, quæ à ſuis conſpici dominis non merentur? Graue quippe diſpendium ſui pariuntur ornatus, dum in occipitio, vel ceruicibus oculi non erumpunt. Et quàm vtile diuitiarum genus, quod dum nullum vſum præter ſolam habeat pulchritudinem, ſpecie tamen ſua nequeat paſcere poſſidentem. Alienorum nempe dumtaxat oculorum famulatur illecebris, dum non ad aſpectum, ſed poſt tergum ſui appenditur poſſeſſoris. E Cui non diſſimilis & illa creditur eſſe dementia, dum lectulus tam operoſis decuſſatur impendiis, vt ornamentum ſacroſancti cuiuſlibet, vel etiam ipſius Apoſtolici præcellat altaris. Et quàm videtur abſurdum, vt ſtratus iſte diligentius excolatur, vbi corruptibilis caro ſoporis quiete reſoluitur, quàm ara Crucis, in qua videlicet hoſtia Dominici corporis immolatur. Hoc ergo modo cum ſobrietas ſoleat commendare Pontifices, effuſis nunc opibus facti ſunt helluones. Regalis itaque purpura, quia vnicolor eſt, vilipenditur, pallia verò

Diuitiæ nullum vſum afferūt præter ſolum aſpectum.

Conſultus Schol.

diuerſis fucata nitoribus ad ſublimis lectuli deputantur ornatum. Et cùm domeſtici murices noſtris aſpectibus ſordeant, tranſmarinorum pelles, quia magno pretio coëmuntur, oblectant. Ouium itaque, ſimul & agnorum deſpiciuntur exuuiæ, Ermelini, Gebellini, Martores exquiruntur, & Vulpes. Cùm illa ſcilicet in ſacris honorentur eloquiis, & vel Eccleſiæ, vel perſonam exprimant Saluatoris. *Oues*, inquit, *meæ vocem meam audiunt*; &, *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*. De iſtis verò vel taceatur omnino, & indigna ſint, quæ Scriptura commemorat; vel ſi eorum reperitur vlla memoria, ſiniſtram probantur habere figuram. Sicut eſt illud: *Vulpes foueas habent, Filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet*. Ecce non reclinatur in vulpeculis Chriſtus; dormit ſub vulpinis pellibus Chriſtianus. Reſpuit animalia Redemptoris mundi vocabulo decorata; illud ſuum deputat ornamentum quæ figuras innuunt reproborum. Sed diuites iſti non mediocri percelluntur obſtaculo, quia dum phaleratis, atque depictis ſe lodicibus contegunt, væh, væh illis! apertis oculis dormire non poſſunt. Inuidendum eſt ergo regulo dudum Conſuli Romanorum, cui Carthaginenſes, dum in Reipublicæ conſtanter amore perſiſteret, oculorum palpebras præciderunt. Et reuera ad quid decor iſte pulchritudinis, ſi non aſpicitur? Ad quid certè rerum tam ſpecioſa varietas, ſi hac intuendis animus non paſcatur? Præclarum videlicet hoc diuitiarum eſt genus, quo dum vtitur, nequeat aſpici: dum aſpicitur, vſum præbere non poſſit. Tædet cætera vanitatis attexere, non ridenda, ſed gemenda ridicula: faſtidium eſt tot ambitionis, ac prodigioſæ væſaniæ dinumerare portenta. Papales ſcilicet infulas, gemmis micantibus, aureiſque bratteolis per diuerſa loca corruptas. Imperiales equos, qui dum pernices greſſus arcuatis ceruicibus glomerant, ſeſſoris ſui manus loris innexas, indomita ferocitate fatigant. Omitto annulos enormibus adhibitos margaritis. Prætereo virgas, non iam auro, gemmiſque conſpicuas, ſed ſepultas. Numquam certè vidiſſe me memini pontificales baculos tam continuo radiantis metalli nitore contectos, ſicut erant, qui ab Eſculano, atque Tranenſi geſtabantur Epiſcopis. Vterque tamen alter in Apuliis finibus, Nicolao præſidente; alter in Lateranenſi Eccleſia coram Alexandro, Romanis ſcilicet Pontificibus, ſunt deiecti. Nec eis profuit, quod Pontifices lignei, auratis vſi ſunt baculis, dum ſacerdotij meritum non nitor efficiat veſtium, ſed ſpiritualium norma virtutum: & non micantia margarita vel gemmæ, ſed mores aurei deceant ſacerdotem. Sicut enim vera ſacerdotis humilitas Deum ſibi conciliat, & cætera eius bona commendat; ſic arrogantiæ tumor, & vanitatis ambitio diuinæ aduerſum ſe indignationis iracundiam prouocat, & contra bonum, quod aliquando forſitan operatus eſt, pugnat. Vnde per Eſaiam Dominus dicit: *Numquid ſuper his non indignabor?* Super montem quippe ſublimem ſacerdos aſcendit, cùm ſeſe in ſuperbiæ faſtum per quaſdam adulterini decoris inſolentias erigit. Et cùm anima ſacerdotis tamquam ſponſa Chriſto ſpiritalis ſit coniugij fœdere copulata, ſi ſic exteriorem ambiat cultum, vt interiorem poſtponat ornatum, quodammodo viri ſui toro

Ioan. 10. *Ioan. 1.* *Matth. 8.* *Luc. 9.* *Eutrop. hiſtor. lib. 2. in fine.* Eſculani, & Tranenſis Epiſc. faſtus & depoſitio. *Eſa. 57.*

A introducit adulterum. Vnde vox diuina præſtò ſubiungit: *Quia iuxta me, ait, et diſcooperuiſti, & ſuſcepiſti adulterum*. O quam acerbi doloris eſt, ſi cum maritus eſt præſens, tunc introducatur adulter: & in thalamo quo recubat ſponſus, riualis admittatur inceſtus! Vnde protinus additur: *Dilataſti cubile tuum, & pepigiſti cum eis, dilexiſti ſtratum eorum in manu aperta*. Et ne de ornatu, vel deliciis taceat, illico ſubjicit: *Et ornaſti te regio vnguento, & multiplicaſti pigmenta tua*. Poſtquam verò confudit arrogantiam ſuperborum, & luxurioſè viuentium, mox ſpiritum conſolatur humilium, & ſalubriter afflictorum: *Auferte*, inquit, *offendicula populi mei, quia hæc dicit Dominus excelſus, & ſublimis,* B *habitans æternitatem in excelſo, & in ſancto habitans, & cum contrito, & humiliato ſpiritu, vt viuificet ſpiritum humilium, & viuificet cor contritorum*. Cor denique Sacerdotis Dei templum, Chriſti debet eſſe ſacrarium, non certè, ſicut legitur, ſpelunca latronum, vel ſordentis pecuniæ receptaculum. Hoc enim vnaquæque mens in diuino deputatur examine, quod verſat per concupiſcentiam in cogitatione. Fornicationem imaginatur, vel adulterium, lupanar efficitur meretricum: effuſionem ſanguinis meditatur, & odium, campus eſt frementium bellatorum: ciborum, & ſuauium epularum verſat quis in cogitatione delicias, quid aliud in conſpectu Dei videtur, niſi C cacabus, ſiue lebes, in quo cibus excoquitur? Controuerſias tractat, atque litigium, quid aliud quàm tribunal Iudicis aſpicitur, ſiue forum? Vnde cùm Dominus ad Ezechielem diceret: *Ingredere, & vide abominationes peſſimas, quas iſti faciunt hic*, præſtò ſubiungit: *Et ingreſſus vidi, & ecce omnis ſimilitudo reptilium, & animalium, abominatio, & vniuerſa idola domus Iſraël depicta erant in pariete in circuitu per totum*. Quod enim verſatur in mente, tamquam depictum cernitur in pariete. Et mens ipſa earum rerum imagines contrahit, quas ſedula meditatione reuoluit; & tamquam diuerſis actionum imaginibus pingitur, prout vana, vel vtilia meditatur. Ac ſi quiſ- D piam micantia nunc aſtra ſuſpiciat, nunc declinet oculos in latrinam, modò miretur radiantis auri fulgorem, modò ſcabram ferri contempletur æruginem, ſic ſic humana mens dum terrena meditatur, & infima; proculdubio terra conſpicitur. cùm verò quæ pietatis ſunt, tractat, cùm diuina cogitat, atque cæleſtia, meritò cælum, templum Dei videtur, atque ſacrarium.

Ibid. *Ibid.* *Hier. 7.* *Matth. 21.* Mens vocatur id, quod cogitat. *Ezech. 8.*

CAPVT VII.

Quòd Romana Eccleſia ſedes ſit Apoſtolorum.

E NVnc præterea Romana Eccleſia, quæ ſedes eſt Apoſtolorum, antiquam debet imitari curiam Romanorum. Sicut enim tunc terrenus ille Senatus ad hoc communicabant omne conſilium, in hoc dirigebant, & ſubtiliter exercebant communis induſtriæ ſtudium, vt cunctarum gentium multitudo Romano ſubderetur imperio: ita nunc Apoſtolicæ Sedis æditui, qui ſpirituales ſunt vniuerſalis Eccleſiæ Senatores, huic ſoli ſtudio debent ſolerter inſiſtere, vt humanum genus veri Imperatoris Chriſti valeant legibus ſubiugare. Et ſicut tunc Romanorum Conſules ex diuerſis mundi partibus reportabant,

portabant, peracta hoſtium cæde, victorias; ſic iſti nunc animas hominum de manu diaboli debent liberare captiuas. Ad hos quippe victoriarum titulos, ad hos debent ſemper inhiare triumphos; videlicet, vt antiquo prædoni animarum pereuntium manubias rapere, & Regi ſuo Chriſto ſigna gaudeant victricia reportare. Hunc porrò conflictum Dauid ſignauit, cùm Rabbath ciuitatem victor obtinuit. Rabbath quippe, multitudo vel grandis interpretatur, quod non inconuenienter vniuerſitatem huius mundi ſignificare cognoſcitur. Dauid itaque Rabbath obtinuit ciuitatem, 4. Reg. 15.

Quid ſit Dauid obtinuiſſe ciuitatem Rabbath.

cùm ſuis legibus Chriſtus grandem, & copioſam huius mundi ſubdidit multitudinem. Coronam verò de capite Regis illius Dauid abſtulit, ſibique, B ſicut Scriptura teſtatur, impoſuit, quod nunc verus Dauid Chriſtus impleuit, cùm mundi ſapientes, Ibid. quibus quodammodo diabolus ornabatur, eripuit, & in ſui decoris, & gloriæ diadema conuertit. Multitudo quippe fidelium non modò Chriſti, ſed & Doctoris cuiuſque corona perhibetur, cuius prædicatione conuertitur. Sicut Paulus Philippenſibus ait: *Itaque, fratres mei chariſſimi, gaudium meum,* Phil. 4. *& corona mea, ſic ſtate in Domino.* Sed & prædam, iuxta Scripturam, aſportauit multam valde. Prædæ quippe de Rabbath tollitur, cum ex hoc mundo quique fideles, atque deuoti ad Dei omnipotentis obſequium conuertuntur. Vos, inquam, ô ſancti C Pontifices, vos potiſſimum huiuſmodi debetis eſſe prædones, qui quotidie deſideriis animas hominum de manibus reprobi poſſeſſoris eripere, & triumphales Regi veſtro Dauid manubias reportare. Nec tamen ſufficit, cum diabolo raptus ad Deum quiſque pia deuotione conuertitur, niſi mox etiam à ſtatus ſui duritia quaſi crebro ſanctæ prædicationis malleo conteratur. Vnde per Hieremiam: *Numquid non verba mea ſunt quaſi ignis,* Hier. 23. *dicit Dominus: & quaſi malleus conterens petram?* Verba quippe Domini quaſi ignis ſunt, quia frigus expellunt, calorem mentibus ingerunt: malleus autem ſunt, quoniam obſtinationis, & peruicaciæ duritiam molliunt. Congruè ergo ſacra ſubnectit hiſtoria: *Populum quoque eius adducens* D 2. Reg. 12. *ſerrauit, & circumegit ſuper eos ferrata carpenta; diuiſitque cultris, & tranſduxit in typo laterum.* Quid enim per ferrata carpenta, quod vtique genus eſt curruum, niſi fortem atque inexpugnabilem quadrigam ſanctorum Euangeliſtarum, ac per hoc omnium diuinarum ſcripturarum intelligere debemus eloquium?

Quid per ferrata carpenta ſignetur.

Nam prout alibi iam diximus, vile quidem ferrum, tamen edomat omne metallum. Sicut ferrum metallis omnibus dominatur; ſic Euangelica doctrina duras mentes emollire cognoſcitur. Quid eſt ergo ſuper captos homines ferrata carpenta circumagere, niſi ſacræ Scripturæ totis humanarum mentium aream triturare? Vt in eis ſermo diuinus & vitiorum te- E luctantium glebas obterat, & eas ad ſuſcipiendas mandatorum cæleſtium ſegetes complanare, & exæquare contendat. Et quid eſt, eos cultris diuidere, niſi peccatorum hominum conſcientiam ad confeſſionem diuini verbi prædicationibus aperire? De quo verbo dicit Apoſtolus: *Gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei.* Ephes. 6. Tunc enim tamquam ſpiritalibus cultris homo diuiditur, cum ad detegendas animæ ſuæ plagas diuini verbi gladio deſecatur. Cur autem eos in typum laterum tranſduxiſſe narratur, niſi quia lateres, & terreni ſunt, & decocti? Tunc enim peccator in typum lateris vertitur, cum ad prædicationis vocem, ſancti Spiritus ardorem concipit: & veraciter humiliatus, A terram ſe ac lutum eſſe perpendit. Sic itaque quiſque conuerſus, ac pœnitens in lateris formatur imaginem, cum & humiliatur ex ſuæ fragilitatis luto, & quaſi rubeſcit, ſiue flammeſcit in amore diuino: vt dum ſe terrenum puluerem penſat, ardorem ad referendas Deo gratias, qui ſe reuocauit accendat. Vnde & Adam interpretatur, terra rubra; vt ex primi parentis nomine quiſque condiſcat, vel quid originaliter ſit, vel quid eum actualiter eſſe conueniat.

Adam interpretatur, terra rubra.

Ad hos itaque ſacerdotes Eccleſiarum, ad iſtas ſancti Pontifices debuerant anhelare victorias, non ſumptuoſis epularum ferculis, non rebus lenocinanti petulantia voluptatis. Poſt mundi quippe naſcentis exor- B dium per mille fermè atque ſexcentos annos humanum genus ſine vini poculo, & eſu carnium vixit: nec tamen quiſpiam, quem Scriptura commemoret, vſque ad obitum languore contabuit.

CAPVT VIII.

Epilogus, & opuſculi concluſio.

SEd vt iam, quæ ſuperiùs latius comprehenſa ſunt, breuis Epilogi fine concludam: & cotis functus officio, dum ipſe non incidam, incidentis aciem ferri magis ac magis exacuam; euellatur à corde noſtro radicitus auaritia, concurrentibus ſcilicet C omnium ſcripturarum teſtimoniis, euidentiſſimè condemnata: & cum Achar filio Charmi, quaſi tot Patrum ſententiis, quot lapidibus obruta. Non Ioſ. 7. accipiendis muneribus delectemus, ne in occulti Cenſoris examine à ſacerdotali, quod abſit, deijciamur ordine, ſicut filij Samuelis ob hoc iudicia- 1. Reg. 8. lis amiſere culminis dignitatem. Non vendamus Synodum, nec ſynodale decretum redigamus ad pretij quantitatem, ne ſacri Concilij Spiritum ſanctum diſtrahere videamur auctorem. Sæcularis pompæ faceſſat ambitio, moderetur nitor, & inſolentia veſtium, epularum, ac potuum ingurgitatio temperetur. In manus pauperum noſtra pecunia tranſeat: quæ per auaritiam turgeſcat, per D miſericordiam exhauſta iam crumena ſollicitat. Noſtræ diuitiæ, noſterque theſaurus lucra ſint animarum, & in arca noſtri pectoris pretioſa recondantur talenta virtutum.

Sacerdotum theſauri ſunt lucra animarum.

In hac etiam ara principaliter ſacrificium offeramus, & profligatis, quæ circa nos ſunt, demum noſmetipſos Deo viuentes hoſtias immolemus; quatenus qui ſacerdotes in oculis hominum cernimur, in obtutibus etiam occulti Iudicis veri ſacerdotij iure fungamur.

SCHOLIA.

REgalis *itaque purpura quia vnicolor eſt, vilipenditur; pallia verò diuerſis fucata nitoribus,* E *ad ſublimis lectuli deputantur ornatum.*] Ex hoc loco facile colligitur multo ante quàm recentiores aliquot affirmant, purpuram S. R. E. Cardinalium habitum fuiſſe, nec eorum dumtaxat, qui ex Clericorum ordine ad tam ſublime faſtigium euehebantur, ſed etiam Monachorum è S. P. Benedicti clauſtris ad eam dignitatem aſſumptorum. Conſtat enim eos, ad quos Petrus Dam. ſcribit, Monachos fuiſſe ex ſancti Benedicti familia, quibus tamen ita loquitur: *Et cùm domeſtici murices noſtris aſpectibus ſordeant, tranſmarinorum pelles, quia magno pretio coëmuntur, oblectant.* Qui arbitror, vt dicebam, longè antiquiorem purpuræ vſum inter S. R. E. Præſules fuiſſe, quàm recentiores aliqui exiſtiment. Et quidem ſi in hiſce re-

bus argumentum valet à picturis deſumptum, purpuræ vſum non modò in Clericis, ſed etiam in Monachis fuiſſe antiquiſſimum probat etiam auctor * libri beato Deſiderio Abbati & Cardinali prope annum Domini, 1060. dedicari, & ex Bibliotheca Caſinenſi cum aliis multis in Vaticanam tranſlati: in cuius fronte, ipſe, inquam, Deſiderius Monachus & Abbas ſacri Monaſterij Caſinenſis, ac tituli S. Cæciliæ Preſbyter Cardinalis duplici veſte, ſtricta vna, talari altera, & quaſi conſulari, purpurea vtraque, vtraque aurea in ſingulis extremitatibus ornata inſpicitur. Nec eſt dubitandum quia viuente Deſiderio ea pictura facta ſit; nam præterquam quod verſus, qui libri principio ab Anonymo illo Caſinenſi eiuſdem libri ſcriptore præfiguntur, ipſum tamquam præſentem alloquuntur: id etiam præterea oſtendit, quod Deſiderius ad capitis tergum quadratam habet tabellam, quæ indicium ea tempeſtate viuentis eſſe ſolere, peruetuſta Vrbis monumenta, quorum nos multa obſeruauimus, demonſtrant: & Ioannes Diaconus Cardinalis in *vita S. Gregor. lib. 4. cap.* 84. teſtatur. Amplius, ſicut Cardinales in locum Senatus antiqui ſucceſſere, ita multò antea quàm hi recentiores opinantur, à Romanis Pontificibus eos purpura donatos fuiſſe veriſimillimum ſit. Sed, & cum dicant Innocentium IV. anno Chriſti 1244. ſtatuiſſe vt Cardinales equo in publicum vecti, galero rubro vterentur: & Paulum II. anno Dom. 1464. ſuo Decreto mandaſſe, vt Cardinalium galeri ex ſerico coccineo fierent, quibus etiam panno eiuſdem coloris dono datis, equi vel mulæ eorum, dum equitarent, vt ſternerentur, voluiſſe: mirum videtur quomodo alij hiſtorici ſcribant Cardinales tempore Clementis VI. circa annum Chriſti 1353. & 1358. panno purpureo, tam ipſos, quàm ipſorum equos indutos, ac perornatos fuiſſe: vt de Cardinali Ægidio Albornotio teſtatum reliquit illius ætatis ſcriptor Matthæus Villanus Chron. Florent. lib. 3. cap. 54. & lib. 7. cap. 100. & aſſertor vitæ beati Petri de Lucemburgo Cardinalis creati ad annum 1386. tametſi à Pſeudopapa non ſolum galeri rubei, ſed & cappæ rubeæ duobus in locis

* Hab. lib. 1. an. gob. ſig. n. 1202.

A ſatis apertè meminit. Verum vt hoc loco illud etiam non prætereamus, Abbates etiam Benedictini Ordinis quoſdam dignitatis commonſtrandæ gratia (licet eorum Monachi nigris veſtibus induti incederent) violaceo vſos eſſe; vt conſtat antiquiſſimo Monaſterij Farfenſis Regiſtro, ex quo manifeſtè apparet quinque ac triginta ferè numero Abbates ad Supponem, qui anno Domini 1040. vixit, his veſtibus indutos Monaſterium rexiſſe. Quem violaceum colorẽ Abbatibus, & maximè Romæ degentibus, quive ſacro Illuſtriſſimorum Cardinalium Conſiſtorio, ac ſummo Pontifici præſto adeſſe, & quaſi à latere eſſe conſueuerant,

B & temporum, bellorum, ac cæterorum huiuſmodi iniurias, hominúmque malitiam ademiſſe, facile creditum eſt. Nec hoc quidem mirum, cùm Benedictini Ordinis profeſſoribus ex ſanctiſſimi ſui Patris Regula quocumque vti colore permiſſũ fuerit. Quapropter cùm Cardinalitia, vel quauis alia dignitate fulgebant, vt purpuream, vel violaceam chlamydem geſtarẽt, diſpenſatione ſummi Pontificis (vt alterius inſtituti ſectatores, quibus aliter innui cautum eſt Regula) non indigebant. Quamuis verò S. P. Benedictus fuit cum Monachis * in veſte nigra incederet, generatim tamen hæc præcipit: De quarum rerum omnium colore, aut groſſitudine non cauſentur Monachi: ſed quales inueniri poſſunt in Prouincia, in qua habitant.

C Vnde Paulus Diaconus Caſinenſis appoſitè hunc locum ita explicat: Non debent Monachi cauſare, ſi pedules albi fuerint, & tunicæ fuſcæ, id eſt, ſi pedules alterius coloris fuerint, & alterius tunicæ atque alterius cucullæ.] Et Ferriolus: (Smaragdo Abbate referente) Colorem etiam, inquit, in his album vel nimis rufum, per quem ſæpe ſpecies corporis ad perniciem ſuam videntibus commendatur, vitet.] Hæc Ferriolus, qui quaſi ex conſilio eiuſmodi Monachos admonebat. Quibus inſpectis manifeſtè conſtat Monachos in clauſtris degentes, ſi omnis coloris indumento tegi poterant, maiori iure Eccleſiæ Proceres conſtitutos, iniuſſu, & impunè purpureis, vel violaceis veſtibus inſigniri poſſe quis dubitat?

S. Benedictus regula, 55. Paulus Diac. ſup. c. 55. regul. S. Bened ap. me M. S. Smaragd. in c. 55. reg. S Benedicti.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI

S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis ſancti Benedicti,

OPVSCVLVM TRIGESIMVM SECVNDVM.

De quadrageſima, & quadraginta duabus Hebræorum manſionibus.

ARGVMENTVM.

Occaſione cuiuſdam, qui per quadraginta dies non modò tunc, cùm ab Eccleſia ſancitum eſt, ſed aliis etiam anni temporibus, cibis lautioribus abſtinebat, quadragenarij huius numeri myſteria, & quaſdam quaſi prærogatiuas ex ſacris litteris colligit. Deinde quadraginta duo loca, in quibus morati ſunt paulìſper Hebræi antequam ad deſtinata ſibi diuinitus arua peruenirent, myſticè interpretatur, ita vt per ea virtutum quibuſdam quaſi gradibus ad perfectionem, & felicitatem tendentem Chriſtiani hominis vitam occultè ſignificari luce clariùs oſtendat.

Reuerentiſſimo fratri Hildeprando, Petrus peccator Monachus *intimæ dilectionis affectum.*

QVod ego, ſimul & tu, venerabilis A frater, vicaria nuper interlocutione contulimus, non otioſum, vel ſuperfluum ducimus, ſi per titularis etiam ſtyli ſeriem digeratur. Dixi ſiquidem, ſi oblitus non es, noſſe me ſeruum Dei, qui præter illas quadrageſimas, quæ ſcilicet à Patribus inſtitutæ, ſuiſque limitibus per anni circulum ſunt præfixæ, alias occultè * carinas celebrat, quibus ſcilicet illices carnalium paſſionum appetitus frangat, ac prurientes æſtuantis illecebræ concupiſcentias crucifigat. Modò quippe per quadraginta dierum ſpatium piſcibus abſtinet, modò ſe vel à pomorum, vel etiam olerum, quæ ſibimet aptiora ſunt, perceptione coërcet. Aliquando ſiquidem ceraſorum primitias comedit, aliquando peponum, aliquando ficuum, vel vuarum, vel quidquid illud eſt quod delicatius ſapit. Sed mox vt gula prouocatur, vt comedat, diſciplina protinus adhibetur, ne deſiderata contingat: & quia quod ardor edendi iam guſtauerat, auidius concupiſcit, ille protinus frænum abſtinentiæ faucibus iniicit; non vtique condemnans cibos, quos Deus creauit, ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus; nec ignorans quia omnis creatura Dei bona, & nihil reiiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Cùm omnia ſcilicet comedere prius incipiat, quamquam eſus ille magis ad cruciatum, quàm ad oblectationis emolumenta proficiat. In hac igitur abſtinentia gulæ frangitur appetitus, concupiſcentiæ feruor extinguitur, non Dei, quod abſit, creatura damnatur: & in hoc vberior mercedis fructus acquiritur, quod hæc quaſi vilium rerum abſtinentia non famoſa, vel celebris, * & palam geritur, & tamen velut occulta neſcitur. Quem videlicet, fratres, ſi quis cur hoc, vel illo cibo non vtatur, inquirat; reſpondet illicò, quia ſuis infirmitatibus hunc noxium non ignorat. Quod tamen iſte de languoribus animæ loquitur, hoc ille de incommoditate corporis arbitratur. Et hanc per ſingulos illos cibos abſtinentiam quadrageno ſemper dierum B circulo tenere conſueuit.

Cuiuſdam abſtinentia.

* Carin. ſ. f.

1. Tim. 4.

* ſed.

CAPVT I.

Quòd in rebus deſpicabilibus grauior eſt abſtinentia.

IPſe quoque mihi nuper confeſſus es, quoniam ideò te funditus à porrorum, ſiue ceparum perceptione compeſcis, quia videlicet his acuminibus vberius delectaris. In his itaque deſpicabilibus rebus & grauior abſtinentia, & minor eſt gloria. Facilius enim carne, quàm ſale quis abſtinet; grauiùs eſt abiicere fructus arborum, quàm aſperſas patinis fragrantias pigmentorum.

Hildeprãdi Card. abſtinentia.

Gen. 32. Quamquam & parentes noſtros de paradiſo pomum proiecerit, non pigmentum. Quia non eſt in culpa quod pluris emi, ſed quod poſſit auidius concupiſci. Sed potiorum rerum abſtinentia plauſu fauoris attollitur, vilium verò contemptus dignus præconio non videtur. Vnde fit, vt quod minoris eſt honoris in publico, maioris gloriæ pondus habeat in occulto. Sicut ait Prædicator egregius: 2. Cor. 4. *Quod momentaneum*, inquit, *& leue eſt tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Enimverò mihi videtur ſeruus ille Dei, quem diximus, de ſancti Spiritus hoc infuſione concipere, quod ſemper vult de quadrageſima in quadrageſimam per varias ſuccedentis abſtinentiæ viciſſitudines currere, & nunquam velit à propoſita ſacrati huius numeri linea declinare. Hic eſt enim numerus, quo cæ- B lum cataclyſmus aperuit; cùm abolitis iniquitatum ſordibus, mundi faciem diuina pietas innouauit. Per huius numeri continentiam Moyſes ſcripta digito Dei legis mandata promeruit: per hanc & Elias vſque ad montem Dei Horeb indefeſſa greſſuum agilitate peruenit. Accedit huic numero longè clarior gloria, cum & ipſe Dominus & quadraginta diebus ieiunauit in deſerto, & totidem horis poſtmodum iacere dignatus eſt in ſepulchro. Poſt Reſurrectionem quoque quadraginta diebus cum Diſcipulis deguit, donec ad maieſtatis Paternæ conſeſſum victor aſcendit.

Quadragenarij numeri myſteria. Gen. 7. Exod. 24. 3. Reg. 19. Matth. 4. Marc. 1. Luc 4. Act. 1.

Quod ergo frater ille huius ſacri numeri myſterio delectabiliter paſcitur, vt intra metam eius per ſalutaris ſemper abſtinentiæ viciſſitudines C transferatur, diuini proculdubio Spiritus promouetur inſtinctu: vt dum intra quadragenarij numeri modum iugiter graditur, ex Ægypto cum Iſraëlitis ad patriam ſe properare teſtetur. Per Num. 14. hunc enim numerum Iſraëliticus populus terram Deut. 29. repromiſſionis ingreſſus eſt. Et, ô quàm profundi, Ioſ. 5. quámque admirabilis altitudo myſterij! quia per quam ſacramenti lineam Deus eſt conuerſus ad homines, per hanc homo reuerſus eſt ad Auctoré. In egreſſione quippe filiorum Iſraël ex Ægypto quadraginta duæ ſunt manſiones, & aduentus Do- D mini Saluatoris in mundum per quadraginta duas nihilominus generationes inducitur, quas videli- Matth. 1. cet Euangeliſta Matthæus enumerat, dicens: *Ab Abraham vſque ad Dauid generationes quatuordecim, à Dauid vſque ad tranſmigrationem Babylonis generationes quatuordecim, à tranſmigratione Babylonis vſque ad Chriſtum generationes quatuordecim.* Ipſo ergo numero Dominus in Ægypti huius ima deſcendit, quo populus Iſraël ad terram repromiſ- Philip. 2. ſionis aſcendit. Deſcendit, inquam, ille, vt iſte aſcenderet. Ille ſeruitutis induit formam, vt iſte de ſeruitutis ergaſtulo liber exiret. Et obſeruanter Exod. 13. Moyſes poſuit, dicens: *Aſcenderunt filij Iſraël cum virtute ſua.* Quæ eſt enim electorum virtus, niſi E 1. Cor. 1. Chriſtus, qui eſt virtus Dei? Qui ergo aſcendit, cum ipſo aſcendit, qui ad nos non neceſſitate, ſed dignatione deſcendit: vt illud verum eſſe non du- Epheſ. 4. bitetur, quod per Apoſtolum dicitur: *Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper omnes cælos, vt adimpleret omnia.*

CAPVT II.

Contra eos qui literaliter tantum ſacram Scripturam intelligunt.

SEd quia nos ex occaſione prædicti fratris in materiam huius diſputationis incidimus, non A otioſum credimus, ſi in ea paulò diutiùs immoremur; præſertim cùm nonnulli diuinæ rationis ignari, friuolum conquerantur, atque ſuperfluum, vt in Eccleſia legatur iſtarum deſcriptio manſionum. Arbitrantur enim hæc ſcire, vel legere nil penitus vtilitatis afferre: putantes quod rem tantummodo geſtam narret hiſtoria, & hanc cum ipſa tunc vetuſtate tranſiſſe, neque nunc ad noſtram aliquatenus notitiam pertinere. Sed ſi ſubtiliter ipſa Scripturæ verba perpendimus, quàm extremæ dementiæ ſit hoc dicere, luce clariùs inuenimus. Ait enim hiſtorica ſeries: *Et hæ manſiones filiorum Iſraël, ex quo exierunt de terra Ægypti cum virtute ſua in manu Moyſi, & Aaron*; moxque ſubintulit: *Et ſcripſit Moyſes profectiones eorum per verbum Domini.* Num. 33.

Audiſtis, quia ſcripſit hæc Moyſes per verbum B Domini? Et quis hoc audeat dicere? immò quis temerario præſumat ore garrire, vt quod Domino iubente conſcribitur, nil vtilitatis, nulla conferat emolumenta ſalutis? Aggrediar ergo, frater mi, ſi tibi oneroſum non eſt, manſionum illarum figuras ſummatim, ac ſuccinctè perſtringere, & quod eſt dictis Patrum indagare potuerim, compendioſis verbis breuiter annotare, vt querceloſus quiſpiã ex guſtu micarum labentium colligat, quàm nectareis dapibus pleni ferculi menſa redundat.

Notandum autem, quoniam omnis ille diſcurſus, & quidquid illic geſtum hiſtorialiter legitur, totum in nobis per myſterium ſpiritualis intellectus impletur. Quod enim tunc viſibiliter geſtum eſt, nobis per ſpiritualem intelligentiam congruit, C noſtro tempori vetus illud ſæculum militauit. Hæc enim, vt ait Apoſtolus, *in figura contingebant illis.* 1. Cor. 10. Nos enim de fornace Ægyptiacæ ſeruitutis egredimur, & terram repromiſſionis ingredi per plurima manſionum loca, hoc eſt, per diuerſa virtutum incrementa conamur. Sed quoniam abſque tribu ſola Leui Patrum penè omnium cadauera proſtrata ſunt in deſerto; ad terram autem illam filij tantummodò peruenerunt, expedit vt vetus homo noſter intereat, & nouus, qui ſecundùm Deum Epheſ. 4. creatus ſit, ad obtinendam terram viuentium con- D ualeſcat. Quod autem tribus Leui cum cæteris in deſerto non periit, hinc manifeſtè colligitur, quia poſtquam omnium Iſraëlitarum numerus à viginti annis, & ſupra, Moyſe ſupputante, deſcriptus eſt, præſto ſubiunctum eſt: *Leuitæ autem in tribubus* Num. 2. *familiarum ſuarum non ſunt numerati cum eis.* Dixit enim Dominus ad Moyſen: *Tribum Leui noli nu-* Num. 1. *merare, neque pones ſummam eorum cum filiis Iſraël.* Poſtmodum verò Scriptura dicit: *Hic eſt numerus* Num. 26. *filiorum Iſraël, qui deſcriptus eſt à Moyſe, & Eleazaro ſacerdote, inter quos nullus fuit eorum, qui antea numerati ſunt à Moyſe, & Aaron in monte Sinai.* Prædixerat enim Dominus, quòd omnes morerentur in ſolitudine. Quibus videlicet hiſtoriæ ver- E bis patenter oſtenditur, quia cæteris in deſerto proſtratis, ad repromiſſionis terram Leui tribus incolumis & illibata peruenit. Quiſquis ergo ſe potuerit in ſacerdotum, vel Leuitarum ordine conſtituere, Quiſquis noluerit cum reliquis hominibus in terra ſortem hæreditariæ portionis acquirere, ſed ſolùm cum tribu Leui contentus ſit Dominum poſſidere: iſte profectò in huius mundi deſerto non moritur, ſed terram repromiſſionis ingredi, viuus, & incolumis promeretur. Qui ad promiſſiones ergo Patrum peruenire deſiderat, hæreditatis in terra funiculum cum tribu Leui poſſidere contemnat. Nam qui ſe pro terrenis in terram deiicit, qui ſeſe vbi cum amaritudine Paſcha celebrandum eſt, ac velociter tranſeundum,

Manſiones Iſraëlitarũ ſpiritualiter intelligendæ.

diutius gaudere confidit: Anima, inquiens, habes A multa bona repoſita in annos multos, requieſce, comede, bibe, epulare: non ſine cauſa meretur audire: *Stulte, hac nocte repetet animam tuam à te quæ autem paraſti, cuius erunt?* Hic itaque non die, ſed nocte perimitur, ſicut primogenita Ægyptiorum. Nimirum qui non ſpreuit Ægyptum, ſed obſequium præbuit rectoribus tenebrarum, qui & ipſi nocte animam eius repetunt, quoniam odiuit lucem, nec iuſtitiæ conſecutus eſt veritatem. Sed dum vagantius ad exteriora progredimur, iam quaſi præmiſſæ ſponſionis obliti, nunc ad Iſraelitarum manſiones, in quibus aliquantulum immoraturos nos eſſe promiſimus, iam quodam, vt ita loquar, poſtliminio redeamus. B

CAPVT III.

Quòd deſcenſio Chriſti ad nos fuerit per 42. gradus.

ITaque ſicut dictum eſt, in quadragintaduabus manſionibus peruenerunt filij Iſrael vſque ad
Num. 33. principium capiendæ hæreditatis. Principium verò capiendæ hæreditatis fuit, vbi Ruben & Gad, & dimidia tribus Manaſſe, acceperunt terram Galaad in poſſeſſionem. Porrò autem ſicut illi aſcenderunt per quadraginta duas manſiones; ita Saluator noſter in Ægyptum mundi huius deſcendit C per totidem Patres. Quod ſi iam intelligimus quantum Sacramēti numerus iſte contineat, humanæ ſcilicet aſcenſionis, & diuinæ deſcenſionis, incipiamus iam per ea, quæ deſcendit Chriſtus aſcendere: & primam nobis eam manſionem, quam ipſe nouiſſimam habuit, ædificate. Si quis enim ad nos per loca quælibet veniat, vt mox rediens per loca nos eadem ducat, vbi deſinit ille, nos iter incipimus, & vbi ille cœperat nos finimus. Prima ſcilicet, Chriſti generatio cœpit ab Abraham, vltima verò veiut poſtrema manſio terminauit in Virginem. Et quoniam Abraham interpretatur, Pater excelſus, nos hoc iter incipimus à Virginis partu, vt peragrantes ſequentia D deinceps manſionum loca, poſtremò ad Deum, Patrem videlicet perueniamus excelſum. Partus ergo Virginis nobis ex Ægypto exire volentibus inprimis occurrit, cùm Verbum Dei carnem factum in hunc mundum veniſſe credentes, relictis omnibus caducis, & tranſitoriis, in illo ſolo requieſcimus, in illo noſtræ quietis & ſpei habitaculum collocamus. Poſt hæc iam ſi perficere & ad ſingulos quoſque Fidei, & virtutum gradus aſcendere nitimur, tamdiu debemus immorari, donec valeant virtutes in conſuetudinem verti. Et tunc non quaſi tranſcurrere ſpiritualis vitæ deſerta conſpicimur, ſed manſiones facere, vel etiam habitare in ipſis virtutum profectibus iudicamur. Nam qui bonum opus non perſeueranter E incipit, quaſi viam properando tranſcurrit: qui verò in ea, quam ſemel arripuit, permanet ſanctitate, ibi quodammodo ædificat manſionem. Et notandum, quia cùm ire, & manere, ac per hoc iter, & manſio à ſe ſint penitus diſſona, nec ſibimet inuicem congruant, vtrumque tamen in illo Iſraelitico procinctu conueniſſe Scriptura confirmat: vt illi per deſertum & iter habuiſſe dicantur & manſiones. Quia nimirum nos, qui terram viuentium intrare contendimus, & manere debemus per fixum profeſſionis noſtræ propoſitum, & ire ſemper per meliorandæ conuerſationis, & cumulandi profectus augmentum.

Manſio 1. In primis ergo proficiſcuntur filij Iſrael de Rameſe. Rameſe, ſicut nonnullis videtur, in noſtra lingua, commotio turbida, vel commotio tineæ dicitur. In quo datur intelligi, quod omnia, quæ mundi ſunt, in commotionibus, & perturbationibus conſtituta, & corruptelæ, quam tinea deſignat, probantur obnoxia. In quibus vtique non oportet animam reſidere, ſed incunctanter exire. Quidam verò Rameſe interpretari commotionem, vel tonitruum putauerunt. Quod vtique nobis aptari non incongruè poterit, quia dum ad prædicationem Euangelicæ tubæ commoti fuerimus, velut ad tonitruum cæleſtium nubium excitati, ex Ægypto mundi huius eximus. Exierunt autem illi menſe primo, quintadecima Luna, in ipſo ſcilicet plenilunio, ac veris exordio. Et nos cùm ſummæ lucis radiis illuſtramur, cùm in bonis bonæ voluntatis flores erumpunt, cùm omnia renouantur, cùm prata denique noſtrorum cordium ſuperni Solis fomite recaleſcunt, tunc ex Ægypti tenebris egredi feſtinamus.

Secunda manſio fit in Socchot. Socchot autem interpretatur, tabernacula. Primus igitur animæ profectus eſt, vt terrenis ſe commotionibus diuidat, ſibique tamquam peregrinæ, & incolæ non habitaculum figat, ſed exilij tabernaculum ſtruat; lugens cum Propheta: *Heu me, quia incolatus meus prolongatus eſt!* Pſal. 119. 2.

C Deinde veniunt in Ethan, ſiue, vt ſeptuaginta interpretes dicunt, Buthan, quæ eſt in extremis finibus ſolitudinis. Ethan fortitudinem ſonat. 3. Qui ergo iam pro Deo peregrinantur in mundo, qui ſe incolas, & exules recognoſcunt, neceſſe eſt, vt quanto magis ſe præbent in terrenis actibus debiles, tanto ſint in humilitate, ac patientia fortiores. Buthan autem vallis interpretatur, quod ab eodem ſenſu nequaquam diſcrepat. Oportet enim vt quiſquis ad terram viuentium properat, ad perferenda tentationum iacula in humilitatis, & patientiæ conualle perſiſtat.

Inde profecti ſunt in Phiairoth, quæ reſpicit 4. D Beelphegor, & caſtrametati ſunt ante Magdalum. Phiairoth interpretari dicitur, os nobilium, per quod exprimitur lingua Doctorum. In conualle quippe patientiæ conſtitutus, quo grauius vel perſecutionum, vel carnalium tentationum flagellis atteritur, eo magis neceſſe eſt, vt ei ab ore nobilium, id eſt, à Sanctorum Doctorum exhortationibus ſuccurratur. Si verò non Phiairoth ſed Oſiraath proferendum eſt, vt alia teſtatur editio; ſciendum eſt, quod Irath, vicus interpretatur. Ad hos ergo, hoc eſt, ad primum vici huius venitur ingreſſum, quod ſignificat nouæ conuerſationis initium. Vnde non ad vrbem, ſed ad vicum veniunt, quia neceſſe eſt, vt nouitij quique interim ſe intra ſuburbanæ vitæ cohi- E beant modum, nec præcipitanter adhuc audeant Num. 33. Senatoriæ perfectionis attentare faſtigium. Vnde bene dicitur, quoniam Ariorh reſpicit Beelſephon. Beelſephon ſiquidem interpretatur aſcenſio ſpeculæ, ſiue turris. A paruis enim ad magna conſcenditur. Non enim hæc manſio fuit in ipſa ſpecula, ſed reſpiciebat ſpeculam quia nouitius quiſque, & ſi ad ſpeculatiuam vitam iam per deſiderium tendat, necdum tamen ad ſpeculatiuæ perfectionis culmen aſpirat. Quamobrem illic aptè ſubiungitur: *Et caſtrametati ſunt ad Magdalum.* Ibid. Magdalus magnificentia dicitur. Nouiter enim quis ad Dei ſeruitium veniens, aſcenſionem ſpeculæ; & magnificentiam iam quidem in conſpectu ſuo per intentionem tenet, ſed per

perfectum virtutis necdum poſſidet. Quia licet ſpe contemplationis, ac perfectionis iam paſcatur, & nutriatur, necdum tamen conſummatæ munditiæ, vel ſupernæ gratiæ nitore perfruitur. Vt ſi Beelſephor interpretatur, dominus Aquilonis, ſicut à quibuſdam dicitur, quid per hunc Aquilonis dominum, niſi antiquus hoſtis exprimitur, qui frigidis, & ab amore Dei alienis cordibus principatur? Ante hunc caſtrametamur, cùm aduerſus eum infœderabili dimicatione confligimus.

5. Inde profecti per mare Rubrum venerunt in Mara, quæ interpretatur, amaritudo. Rectus ſcilicet ordo eſt, vt qui ad terram properant melle manantem, in deſerto vitæ huius laboris, & tentationis amaritudinem hauriant: & per diſciplinæ præſentis aſperitatem perueniant ad remunerationis internæ dulcedinem. Vnde dicit Apoſtolus: *Omnis, inquit, diſciplina in præſenti quidem non videtur eſſe gaudij, ſed mœroris: poſt autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddit iuſtitiæ.* In procinctu ſiquidem ſpiritualis militię conſtitutis, modo amara dulcibus, modo dulcia miſcentur amaris; vt per hæc experiatur humana conditio, & quid à ſe patiatur infirmitatis, & quid à Deo debeat ſperare virtutis. Sicut eidem populo dicitur: *Afflixi te, & cibaui te manna in deſerto, quod neſciebant patres tui, donec dignoſceretur quid eſſet in corde tuo.* — Hebr. 12. Deut. 8.

CAPVT IV.

Quòd Apoſtoli ſint duces populi Chriſtiani.

6. VNda ſequitur, quia profecti de Mara, venerunt in Elim, vbi duodecim erant fontes aquarum, & ſeptuaginta palmæ. Vides poſt tentationis amaritudinem ad quantam deueniunt & dulcium pomorum, & aquarum profluentium amœnitatem. Per tentationis itaque pugnam, perducuntur ad palmas, & per ſitis intolerandæ penuriam, ad irriguam veniunt aquarum viuentium affluentiam. Animarum quippe medicus omnipotens Deus ſic omnia ordinatè diſpenſat, veramquam melle pigmentis infuſo, & triſtibus læta, & lætis triſtia miſceat; quatenus mens infirma, & aliquando percuſſa numquam de proſperitate ſuperbiat: & aliquando refota, in aduerſitatibus non ſuccumbat. Elim præterea interpretatur, arietes, qui nimirum ſunt gregum ſequentium duces. Qui verò ſunt duces rationalis gregis, hoc eſt, populi Chriſtiani, niſi ſancti Apoſtoli? Hi nimirum ſunt duodecim fontes ariditatem mentium doctrinæ cæleſtis fluoribus irrigantes. Verùm quia non illos duodecim dumtaxat Apoſtolos Saluator noſter elegit, ſed & alios ſeptuaginta conſtituit: idcirco non ſolum duodecim fontes, ſed & ſeptuaginta deſcribuntur illic arbores fuiſſe palmarum. Nam & ipſi Apoſtoli nominantur, ſicut & in beati Pauli verbis agnoſcitur. Cum enim de Reſurrectione Saluatoris ageret: *Viſus eſt*, inquit, *Cephæ, & poſt hæc illis vndecim, deinde apparuit Apoſtolis omnibus.* Ex quibus verbis manifeſtè colligitur, quod præter illos duodecim, & alij Diſcipuli non inconuenienter Apoſtoli nominentur. — 1. Cor. 15.

7. Sed egreſſi de Elim, iuxta mare Rubrum fixere tentoria. Nota, quia non mare rurſus ingrediuntur, ſed iuxta mare tabernaculum figunt: vt mare tantum, & procellarum cumulos procul aſpiciant, nequaquam tamen motus eius,

A & impetus pertimeſcant. Nos etiam poſt tentationum fluctus, poſt vndiſoni maris formidoloſa naufragia, eadem ſæpe mala, quæ pertulimus, ante oculos ponimus: vt iam, velut in littore conſtituti, dignas erepti noſtro Deo gratias referamus.

Profecti quoque de mari Rubro applicuerunt in deſertum Sin. Sin interpretatur, rubus, ſiue tentatio. Incipit ergo Chriſti militi iam proſperitatis ſpes arridere, & collocutionis diuinæ verba promittere. De Rubo ſiquidem Dominus apparuit, & Moyſi ad filios Iſrael perferre mandata præcepit. Illic ergo tibi datur ſperandæ clementiæ ſignum, vbi factum B eſt Iſraeliticæ viſitationis initium. Sed non otioſè Sin etiam tentatio dicitur. Solet etiam ſæpius & in viſionibus interuenire tentatio, dum nonnumquam ſpiritus iniquitatis transfigurat ſe in Angelum lucis. Et ideo ſubtiliter eſt agendum, vt diſcernantur genera viſionum. Sicut & Ieſu Naue cùm Angelum cerneret, & tentationes aliquando huiuſmodi viſionibus ineſſe nullatenus dubitaret, protinus ab eo, qui apparebat, requiſiuit, dicens: *Noſter es, an aduerſariorum?* Nam & per Apoſtolum diſcretio ſpirituum inter dona ſancti Spiritus enumeratur. Quod autem Sin, etiam odium interpretari dicitur, neque hoc quidem à ſpirituali exorbitat intellectu. Quiſquis enim peruenit ad viſionem, vel allocutionem Dei, confeſtim concipit odium C mundi. — 8. Exod. 3. Etiam in viſionibus tentatio interuenit. 2. Cor. 11. Ioſ. 5. 1. Cor. 12.

CAPVT V.

Quòd languores animæ ſint vitia, mors verò peccata criminalia.

SEd & inde progreſſi, venerunt in Depheca: ſiue vt alia translatio perhibet, Raphaca. Depheca denique pulſatio dicitur. Et nos poſtquam pertingimus ad Eccleſiam, quam videlicet Rubus ille ſignificat, vbi Dei meretur homo colloquium, ibi viſio conſpicitur Angelo- D rum; tunc incipimus petere, quærere, ac regni cæleſtis arcana pulſare, Domino præcipiente, & pollicente, qui dicit: *Pulſate, & aperietur vobis.* Si verò Raphaca quis malit admittere, quæ ſanitas dicitur: hoc nomen animæ dudum languidæ, ſed iam per donum ſanctæ Eccleſiæ languoris nexibus abſolutæ conuenienter aptatur. Hæc eſt enim anima, cui dicitur: *Benedic anima mea Domino, & omnia interiora mea nomini ſancto eius.* Quem, quæſo, Dominum? Qui ſanat, inquit, omnes languores tuos, qui redimit de interitu vitam tuam. Languor ſcilicet animæ vitia ſunt, mors animæ peccata criminalia ſunt. *Peccatum* enim *cum conſummatum fuerit, generat* E *mortem.* — 9. Exod. 3. Matth. 7. Luc. 11. Pſal. 102. Ibid. Languores animæ vitia, mors eiuſdē peccata criminalia. Iacob. 1.

Deinde veniunt in Halus. Halus interpretatur, labores, ſiue fermentum. Et certè ſanitatem labores ſequuntur, quoniam ad nil aliud ſanitatem ſancta debet anima concupiſcere, niſi vt labores pro Deo valeat, preſſuraſque perferre. Ideo nempe ſocrus Petri de febre conualuit, vt Domino per ſedulitatis obſequium miniſtraret. Ideo per Ananiam ſanatus eſt Paulus, vt continuis poſtmodum laboribus inſudaret. Hinc eſt, quod eidem Ananiæ de illo dictum eſt: *Ego enim oſtendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* Quod autem Halus etiam fermentū interpretari dicitur, & hinc nobis congruæ — 10. Matth. 8. Marc. 1. Act. 9. Matth. 13.

ſignificationis intellectus offertur. Hec eſt enim fermentum illud, quod tollens mulier commiſcuit in farinæ ſatis tribus, donec fermentaretur totum, id eſt, ſanctum Euangelium. In hac ſiquidem ſolitudine populus murmurauit, & manna ſimul & coturnices accepit. Et cùm non modo fermentum, ſed & manna factum ſignificet Euangelium, miro modo hæc ſimul in decima manſione conueniunt: vt poſt legis præmiſſæ decalogum, panis Euangelij ſuccedere videatur.

Luc. 13. 3. Euangelium per manna ſignificatum.

12. Poſthæc veniunt in Raphidin. Interpretatur itaque Raphidin, laus iudicij. Et certè ſatis congruè, vt & labor antecedat laudem, & laus proueniat poſt laborem. Verum non cuiuſcumque rei, ſed laus iudicij, * videlicet de rationis iudicio prodeat, non laus, quæ de ſuperbiæ vanitate procedat. *Spiritualis* enim *homo iudicat omnia, & à nemine iudicatur.* Reperiuntur & aliæ horum nominum interpretationes; ſed ſi cuncta, quæ nobis in hac materia ſuggerunt, amplectimur, iam non ſeruabitur epiſtolaris ordo compendij, ſed onerosi conſurget enormitas libri. Iſraelitarum ergo manſiones ſuccinctè tranſcurrimus, non vt earum ſcrutemur arcana cubicula, ſed vt in earum nominibus, tamquam exteriora parietum ſimpliciter oſtendamus.

* quæ add. 1. Cor. 2. B

13. Deinde veniunt in deſertum Sinai. Sin, quam ſuperius diximus, & Sinai, vnum non ambigitur eſſe deſertum: ſed Sin dicitur ipſa planicies, Sinai verò mons eſt in eadem ſupereminens ſolitudine, in quo nimirum Dominus legis edicta promulgat, & Moyſes tabernaculum fabricat. Et hoc aptiſſime congruit, vt poſtquam rationabilis anima rectum, ac per hoc laudabile cœperit habere iudicium, tunc in ſe Deo ſuo conſtruat tabernaculum, & digna iam Creatoris alloquio cœleſtium percipiat myſteria mandatorum.

C Exod. 24.

13. Poſt hæc profecti ſunt ad ſepulchra concupiſcentiæ, vbi ſcilicet pulcher ordo contexitur. Nam cùm fœlix anima ſuo ſit tabernaculum Creatori, cùm mandatis diuinæ legis intenta iam cœperit cœleſtia contemplari; mox æſtuantium vitiorum ardor extinguitur, & omnis carnalis illecebræ concupiſcentia ſepelitur; vt non iam caro ſe aduerſus ſpiritum moueat, non aduerſus carnem ſpiritus concupiſcat.

Galat. 5. D

14. Inde tranſitur in Aſeroth, quod interpretatur, atria perfecta, vel beatitudo. Et, ô quàm pulcher ordo myſterij, quàm decora ſeries ſpiritualis incrementi! vt poſtquam ſepelieris concupiſcentias carnis, præſto peruenias ad atrium perfectionis, & præmium beatitudinis. Felix anima, quæ nullis iam vitijs carnis vrgetur, quia mox ad beatitudinem percipiendæ remunerationis ingreditur.

15. Poſt hæc venerunt in Rethma, ſiue Pharam. Rethma, vt opinamur, interpretatur, viſio conſummata, Pharam verò, viſibile os. In quibus quid aliud intelligitur, niſi vt ſancta quælibet anima poſt ſepultas iam carnis concupiſcentias, perducta iam ad atrium perfectionis, ſecura de præmio beatitudinis ad conſummatam mox Dei viſionem veniat, eiuſque viſibile os, hoc eſt, præſentem Dei ſpeciē cernat? Nunc enim videmus eum, ſicut dicit Apoſtolus, in ſpeculo, & in ænigmate; tunc autem facie ad faciem: & nunc cognoſco ex parte, tunc autem cognoſcam, ſicut & cognitus ſum. Quæ tamen omnia, quia ſancti quilibet in carne conſtituti, habere nequeunt pleniter in re, iam habent in ſpe, quam ſcilicet

E 1. Cor. 13. Viri ſancti in hac vita habēt beatitudinē in ſpe.

A ſpem iam firmiſſimam tenent; quia Spiritum ſanctum, qui eos in vitæ huius laboribus roborat, pignus habent. Vnde & illa interpretatio, qua Rethma ſonitus, ſiue iuniperus dicitur, non incongrua iudicatur. Fertur enim lignum hoc ignem in ſe longo tempore conſeruare; adeo vt ſi prunæ eius fuerint cineribus adopertæ, vſque ad annum ignitæ perueniant. Quia ergo Spiritus ſanctus, ſicut legitur, ſcientiam habet vocis, & in Apoſtolos miſſus eſt in ſpecie ignis; hæc interpretatio, qua Rethma ſonitus, vel iuniperus dicitur, aptiſſime Spiritui ſancto conuenire videtur. Plin. lib. 16. cap. 25. Sap. 1. Act. 2.

16. Hinc itaque digreſſi, caſtrametati ſunt in Remon Phares, quod apud nos, excelſa interciſio dicitur. Nam cùm animæ redeuntis ad Deum intellectus augetur, mox ei datur perfecta notitia, qua ſcilicet excelsè atque ſublimiter nouit & terrena à cœleſtibus intercidere, & caduca quælibet, ac tranſitoria à perpetuis ſeparare. Si verò Remon Phares, vt alibi reperitur, mali punici diuiſio dicitur, per hoc proculdubio ſancta deſignatur Eccleſia, quæ tamquam multa grana vno cortice contegit, dum omnem credentium turbam inſeparabili Catholicæ Fidei vnitate concludit.

17. Deinde tranſeunt in Lebna, quod interpretatur, dealbatio. Non autem ignoramus dealbationem aliquando pro crimine poni, ſicut dicuntur monumenta dealbata, & paries dealbatus; ſed hic illa dealbatio debet intelligi, de qua per Eſaiam dicitur: *Si fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, vt lana alba erunt.* Et in Pſalmo: *Niue dealbabuntur in Selmon.* Et in Apocalypſi; *Capilli Ieſu tamquam lana alba referuntur.* Quapropter hæc dealbatio conuenienter intelligitur de veræ lucis ſplendore prodire, & de ſummæ viſionis claritate deſcendere. Quod ſi Lebna, vt quidam dicunt, in laterem vertitur, in quo videlicet opere Iſraeliticus in Ægypto populus coactus eſt laborare, hoc datur intelligi, quia ſicut illi poſt tam ſublimia loca rurſus in laterem veniunt; ita nos quamdiu in huius mundi deſerto peregrinamur, neceſſitate compellimur aliquando à ſummis ad ima deſcendere, & à ſpiritualibus ad terrenæ actionis opera tranſmigrare. Eſa. 1. Pſal. 67. Apoc. 1.

18. Poſt hæc veniunt in Reſſa, quod in frænos vertitur, & non incongruè. Si enim poſt perfectionis culmen ad opera lutulenta deſcendimus, diſciplinæ nexibus, & pœnitentiæ loris infrænandi ſumus, ne vagemur per abrupta præcipites, ſed citò redeamus ad conſuetæ munditiæ puritatem. Interpretatur etiam Reſſa viſibilis, ſiue laudabilis tentatio. Quamuis enim mens cuiuſlibet iuſti viri iam ad alta proficiat, tentatione tamen adhuc in ima deprimitur, ne per tumorem ſuperbiæ de virtutibus extollatur. Stimulus enim tentationis ad cuſtodiam adhibetur humilitatis. Vnde dicit Apoſtolus: *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ angelus ſatanæ, qui me colaphizet.* Hæc ergo tētatio viſibilis eſt, quia manifeſta; laudabilis, quia ſalutifera. 2. Cor. 12.

CAPVT VI.

Quòd caro in tentatione ſubiicienda ſpiritui.

19. INde progreſſi veniunt in Ceelatha, quod interpretatur, Eccleſia; vt videlicet inſtabiles quique, qui ſe per vitiorum abrupta præcipitan-

rer impellunt ſacræ S<r ptura fræuis ad Eccle-
ſiam retrabantur; ſiue quod alia tenet editio,
Machebar, quod eſt principatus virgæ. Quod
vtrumque poteſtatem videtur exprimere. Car-
ni quippe, quæ tentatur, neceſſe eſt vt præſidens
ſpiritus principetur. Vt cùm illa abjiciat pugnans,
ille quaſi deſuper intentet minaciter virgam,
dum rigidi terroris adhibet diſciplinam.

20. Exinde venitur in montem Sepher, ſiue Se-
Iob. 39. phar, quod tubicinatio appellatur. Tuba ſignum
eſt belli. Equus enim Dei odoratur bellum, &
cùm audierit buccinam, dicit, va; & miles Chri-
ſti cùm ſe perſenſerit vitiorum ingruentium ten-
tatione vallatum, virtutum protinus arma corri-
piens procedit ad prælium, & cominus in bella
congreditur, ne degeneri torpore ſolutus, ab ad-
uerſariis facilè perimatur, & tunc poterit glorio-
ſus tuba canere, hoc eſt, ad ſpirituale certamen
& alios prouocare.

21. Vnde illic dicitur, quia inde profecti venerunt
in Harada, ſiue quod alibi dicitur, in Caradath,
quod in noſtra lingua ſonat, idoneus effectus;
vt ipſe nimirum iam prædicator factus, meritò
2. Cor. 3. valeat cum Apoſtolo dicere: *Qui idoneos nos fecit
miniſtros noui teſtamenti.*

22. Sed & inde proficiſcentes, veniunt in Mace-
loth, quod interpretatur, ab initio. Quiſquis
enim ad perfectionis ſummam contendit, om-
nium rerum contemplatur initium, dum cuncta
viſcerum ſuorum vota conuertit ad Deum. Et
dum cor ad auctorem ſuum iugiter dirigit, à re-
rum omnium initio non recedit. Vel ſi Mace-
loth, vt quidam ſentiunt, dicatur eſſe conuen-
tus, per hoc Eccleſia intelligitur, in qua videli-
cet à cunctis fidelibus conuenitur. Vnde cani-
Pſal. 132. tur: *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habita-
re fratres in vnum!*

23. Deinde venitur in Thaath, vel, ſicut alibi legi-
tur, in Caath, quod eſt patientia, vel confirmatio.
Quiſquis enim deſiderat terram viuentium per
præſentis vitæ labores ingredi, neceſſe eſt eum ad
toleranda mundi pericula per patientiam confir-
mari. Vel ſi Thaath, vt à quibuſdam dicitur, ver-
titur in pauorem, dicatur vnicuique certanti,
vel iam fortè per diuinam gratiam triumphanti:
Rom. 11. *Noli altum ſapere, ſed time.*

24. Sed inde profecti veniunt in Thare, quod Græ-
cè quidem ecſtaſis interpretatur, in noſtra verò
lingua dicitur contemplatio. Conſequens eſt
enim, vt quiſquis antea probatur per patien-
tiam, proinde ad contemplationis perueniat
gratiam: & qui priùs in tribulatione deprimi-
tur, poſtmodum ad viſionis intimæ lætitiam
ſuſtollatur. Sin autem Thare, ſicut quidam pu-
tant, aſtutia, vel malitia debet intelligi, hoc ad
Eccleſiarum Præpoſitos non immeritò videtur
poſſe referri; vt ipſi ſuis auditoribus timeant qui
in tentationum tribulatione laborant. Aſtutia
enim, & malitia illius cauenda eſt, de quo dici-
1. Pet. 5. tur: *Quoniam aduerſarius noſter tamquam leo ru-
giens circuit, quærens quem deuoret.*

25. Deinde procedunt in Methca, vel, ſicut alibi
legitur, Maathica, quod interpretatur, mors no-
na. Numquam tam perfectè diabolica cauetur
aſtutia, quam ſi Chriſto commorimur; vt tam-
quam inſenſibiles ad hoſtis callidi tentamenta
reddamur. Quam nouam mortem contempla-
tio parit, quæ ſcilicet & mundum nobis, & nos
mundo mortuos efficit. Quod ſi Methca, vt qui-
buſdam placet, in dulcedinem vertitur, quid
mirum, ſi de contemplatione ad dulcedinem ve-
niatur, cùm ipſa contemplatio nil aliud ſit, quàm
ineffabilis, & immenſa dulcedo?

Poſt hæc venitur in Heſmona, quæ feſtinatio 26.
dicitur. Nam poſtquam pertingimus ad dulce-
dinem contemplationis, moram non ferimus tar-
ditatis. O quàm moleſte moram patiebatur ille,
qui dicebat. *Vtinam dirumperes cælos, & deſcen-* Eſa. 46.
deres, & liqueſierent montes à facie tua! Quàm
grauiter hanc moram ferebat ille, qui dicebat. *Cu-* Philip. 1.
pio diſſolui, & eſſe cum Chriſto, multo magis me-
lius. Sin autem à Senna dicatur, quod oſſa ſigni-
ficat, hoc ad robur conſtantiæ pertinet. Quod ne-
ceſſe eſt, vt Chriſti amator habeat, ne per amo-
rem nimium impatiens fiat.

Hinc iam tranſitur in Moſeroth, quod ſignifi- 27.
care putatur, excludens. Anima quippe, quæ ad
perfectum ſponſi ſui amorem peruenit, tenta-
tiones à ſe callidi corruptoris excludit. Vnde &
Apoſtolus. *Nolite*, inquit, *locum dare diabolo.* Quod Epheſ. 4.
ſi Moſeroth, iuxta quoſdam interpretatur, vincu-
la, ſanus per omnia, & congruus intellectus elu-
cet. Nam tum ſancta quælibet anima, quæ cæle-
ſti ſponſo in amore coniungitur, neceſſe eſt vt
ei aſſiduis ſcripturarum meditationibus, quaſi
quibuſdam vinculis inſolubiliter connectatur.
De quibus vinculis Chriſto per Eſaiam dicitur:
Viri ſublimes ad te tranſibunt, & tui erunt, & poſt Eſa. 45.
te ambulabunt colligati vinculis.

Vnde non immeritò iam venitur in Bauaëim, 28.
quod ſignificat fontes, vel excolationes, id eſt,
vbi diuinarum Scripturarum fontes anima bibit,
& excolat, hoc eſt, ſubtiliter tractat, ac ruminat.
Excolat, inquam, cum illud Euangelicum ſeruat:
Vt ne vnus quidem apex, aut vnum iota de lege Matth. 5.
prætereat, quin omnia fiant. Si verò bene Ia-
can, ſicut quidam dicunt, transfertur in filios ne-
ceſſitatis, ſiue ſtridoris, hoc ſignificat, quia quiſ-
quis diuinis eloquiis eruditus eſt, & affluenter in-
ſtructus, neceſſe eſt vt poſt ſe & alios trahat, ac fi-
lios gignat. Quibus nimirum dum fletus, & ſtri-
dorem dentium minaciter objicit, quodammodo
neceſſitatem eis, vt ad Deum conuertantur, im-
ponit. Ij ſunt ergo filij neceſſitatis, vel ſtridoris,
de quibus & prophetice canitur: *Afferte Domino* Pſal. 28.
filij Dei, afferte Domino filios arietum.

CAPVT VII.

Quare tentatio virtuti admiſceatur.

Poſt hæc aſcendunt in montem Gadgad,
quod interpretatur, nuntius, vel accinctio, 29.
vel certè conciſio. Quibus enim verba Dei an-
nuntiamus, eos proculdubio commonere debe-
mus, vt & ſe virtutum armis accingant, & inui-
ſibilium hoſtium ſpiritualibus gladiis terga con-
cidant. Quod dum eos agere non ſegniter edo-
cemus, cum eis ſimul ad montana conſcendi-
mus. Quod ſi Gadgad, vt quidam putant, tenta-
menta ſignificat, datur intelligi, quoniam his, qui
ad cæleſtem patriam tendunt, tentationes deeſſe
non poſſunt. Et ſæpè tentatio virtutibus admiſce-
tur, vt laborioſo Chriſti militi merces vberior ac-
quiratur.

Et quia per mala tentationum ad præmiorum 30.
bona tranſitur, congruè ſequitur, quoniam inde
profecti venerunt in Ierebatha, ſiue, vt alibi le-
gitur, Iatbatha, quod interpretatur, bonitas, ſiue
bonum. Ergo per experimenta tentationum ad
bonitatem, quæ proculdubio Chriſtus eſt, perue-
nitur.

31. Inde profecti ſunt in Ebrona, quod tranſitus appellatur. Animo quippe tranſeunda ſunt omnia; & in eum ſolùm debes obtutum mentis infigere, cum quo ſine tranſitu valeas permanere.

32. Poſt hæc veniunt in Aziongaber, quod interpretatur, conſilia viri. Poſtquam enim nos in Chriſtū omnino projicimus, poſtquam in eum omnem cordis noſtri fiduciam collocamus, eſſe pueri ſenſibus vlteriùs non debemus, imitantes Apoſtolum, qui dicit:
1 Cor. 13. *Cùm autem factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli.* Et iterum: *Nolite pueri effici*
2. Cor 14. *ſenſibus.*

Sed quoniam qui apponit ſcientiam, apponit
33. dolorem, iterum veniunt in deſertum Sin, quæ eſt Cades. Sin autem tentationem interpretari, iam ſuperius diximus. Sicut enim vas aureum, vel ar-
Eccl. 1. genteum ſæpè malleus percutit, ſæpè lima hinc inde poliendo circumdat, vt clarius fiat; ſic iterata tentatio, conſtantis, & non cedentis animæ rubi-
Eccli. 27. ginem purgat. Vas enim figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio tribulationis. Et quia Cades, fructificatio ſancta dicitur, vides quoniam tentationum ſulcos ſancta fructificatio ſubſequatur.

34. Sed & hinc applicuerunt in montem Hor, in extremis finibus Edom. Hor, montanus interpretatur. Quiſquis enim tentatus non labitur, ſed de tentatione fructificat, conſequens eſt vt ad montem, qui Chriſtus eſt, victor aſcendat. Hic eſt enim mons ille coagulatus, mons pinguis, de quo per
Pſal. 67. Prophetam dicitur: *Erit in nouiſſimis diebus præpa-*
Eſa. 2. *ratus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur ſuper colles, & fluent ad eum omnes gentes.* Hic mons dicitur montanus, quia vbi Chriſtus, ibi
Ioan. 12. & proculdubio Chriſtianus. *Vbi ſum*, inquit, *ego, illic & miniſter meus erit.*

35. Deinde veniunt ad Salmona, quod interpretatur, vmbra portionis. Et meritò poſtquam in montem, qui eſt Chriſtus, aſcendimus, vitiorum fugientes ardorem, ſub defenſionis eius vmbraculo reſidemus. De qua videlicet vmbra per Hieremiam
Thren. 4. dicitur: *Spiritus oris noſtri Chriſtus Dominus, captus eſt in peccatis noſtris, cui diximus: In vmbra tua viue-*
Luc 1. *mus in gentibus.* Et Angelus ad Mariam: *Virtus*, inquit, *Altiſſimi obumbrabit tibi.* Salmona etiam, vt alicubi reperitur, imaguncula dicitur: quod vti-
Num. 21. que loco illi non abſurdè congruit, dum ibi æneus
Ioan. 3. ille ſerpens appenſus ſit, qui Crucifixi repræſentat imaginem Saluatoris.

CAPVT VIII.

Quòd oris parſimonia tranſitus ſit in Phinon.

36. Fit præterea tranſitus in Phinon, quod interpretatur, os, vel oris parſimonia. Et os quidem, quia mox vt paſſionis Chriſti ſacramenta cognoſcimus, quod corde credimus, ore pronuntiamus; ſi-
Pſal. 115. cut ſcriptum eſt: *Credidi propter quod locutus ſum.*
Rom. 10. Et Apoſtolus: *Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Oris verò parſimonia dicitur: quia dum tam profunda redemptionis humanæ myſteria penetrare non poſſumus, quaſi ori noſtro digitum ſuperponimus, vt diuinitatis Chriſti celſitudinem maioribus relinquentes, de ſola tantùm eius Cruce tractemus. Sicut dicit Apoſto-
1. Cor. 8. lus: *Nihil iudicaui me ſcire inter vos, niſi Chriſtum Ieſum, & hunc Crucifixum.*

37. Poſt hæc profecti ſunt in Oboth, quod vtique vertitur in Magos, ſiue Phitones. Propter quod datur intelligi: quia poſt imaginem Dei, quæ in

A cordis ratione concipitur, poſt acceptam fidem, quæ oris confeſſione profertur; conſurgunt aduerſum nos hæretici, errore venenatæ perfidiæ dogmatizantes, tamquam Phitones, & Magi malefica incantationum carmina conſpergentes.

Hinc tranſitur in Gebarim, quæ eſt in finibus 38.
Moabitarum. Gebarim ſignificat aceruos lapidum tranſeuntium. Iſti porro ſunt lapides viui, Sancti ſcilicet, ex quibus non modo Hieruſalem ſuperna conſtruitur, ſed & præſens Eccleſia tamquam margaritis coruſcantibus adornatur. Qui meritò trāſeuntes dicuntur, quia terrena quælibet, ac tranſitoria mente calcant, atque ad cœleſtia tranſire feſtinant. Si verò non Gebarim, ſed Gai dicatur, B quod alia teſtatur editio, & hoc ab intellectu tranſeuntium non aberrat. Gai ſiquidem interpreta-
tur, Chaos. Dicit autem Abraham diuiti: *Quia in-* Luc 16.
ter nos, & vos, Chaos magnum firmatum eſt. Ad illum ergo Sancti ſemper tranſire deſiderant, vt in eius ſinu, ſicut & beatus ille Lazarus, feliciter requieſcant.

Vnde ſatis aptè conſequitur, vt poſt Chaos Phi- 39.
tonum, atque Magorum, quod eſt tenebroſa calliditas hæreticorum, præſtò veniant in Dibongad, quod ſignificare dicitur, apiarium tentationum.
Apes enim ore mella ferunt, ſed aculeis pungunt, Hæretici
ſic & hæretici, verbis quidem manifeſtè blandi- apibus ſimiles.
menta prætendunt, ſed quaſi poſt ſe erroris aculeos C contegunt. Primò diſtillant ore dulcedinem, ſed poſtmodum ſpargunt aculeatæ falſitatis erro-
rem. Vnde Propheta conqueritur, dicens: *Circum-* Pſal. 117.
dederunt me ſicut apes, & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis.

Inde profecti ſunt in Helmondeblathaim, quod 40.
vertitur in contemptum palatarum, hoc eſt, ficuum, ſiue contemptus opprobrij. Ficus autem delicioſus eſt fructus, per quod intelligitur neceſſarium eſſe, vt qui iam donis cœleſtibus appropinquant, cuncta carnalis illecebræ blandimenta contemnant. Quod ſi contemptus opprobrij magis admittitur, per hoc indubitanter inſtruimur, vt ſi quando vel hæreticorum, vel reproborum quo- D rumlibet dehoneſtamur iniuriis, non turbemur. Per quod ſcilicet vtrumque ſalubriter edocemur, vt nos nec inhoneſti contemptus irriſio moueat, nec vlla terrenæ dulcedinis oblectamēta reſoluāt; quatenus de hoc mundo valeamus dicere cum
Propheta: *Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.* Pſal. 138.

Inde commigrant ad montes Abarim contra 41.
Nabo. Abarim, tranſitus; Nabo, abſceſſio interpretatur, vbi ſcilicet anima quaſi per omnes itineris manſiones, ita per cunctas fuerit progreſſa virtutes: quia iam ad culmen perfectionis aſcendit, mente mox tranſit ex hoc ſæculo, & abſcedit.
Quæ nimirum, & ſi adhuc manere videatur in
mundo, in carne tamen, non ſecundùm carnem 1. Cor. 10.
E ambulans, iam receſſit è mundo. Sicut de Enoch dicitur: *Et non inueniebatur, quia tranſtulit illum*
Deus. Ita quiſquis ſanctitate perfectus, & mundo Gen. 5.
iam mortuus pertranſiit mundum, & habitat in Sancti ſunt mortui in mundo.
regione virtutum.

Poſtrema verò manſio eſt in campeſtribus Moab 42.
ſuper Iordanem contra Iericho. Ad hoc enim tam longi itineris tranſitus agitur, ad hoc tot ærumnis, ac laboribus per vaſtam huius mundi ſolitudinem ſuſpiratur; vt applicemus ad Iordanem, hoc eſt, accedamus ad inexhauſtam cæleſtis ſapientiæ plenitudinem. Iuxta quam peregrinationis noſtræ tabernaculum conſtruentes, eius fluentis à cunctis nos Ægypti ſqualoribus properemus abluere, vt purificari terram repromiſſionis valeamus intra-

re: vt ſimus, ſicut de Sponſa in Canticis dicitur: *Oculi eius ſicut columbæ ſuper riuos aquarum. quæ lacte ſunt lotæ, & reſident iuxta fluenta pleniſſima.* Cant. 5. Et notandum quod perfectio iſta non in montibus, ſed in campeſtribus deſinit; quoniam Sancti quique quanto celſiori perfectione ſunt præditi, tanto maiori ſunt humilitate fundati. (Sancti quãto perfectiores, tanto humiliores.) Qui etiam contra Iericho manſiones ædificant, quoniam aduerſus mundum, qui per eam deſignatur, infœderabiliter pugnant. Quibus dicitur: *Si de mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat, diligeret; ſed quia de mundo non eſtis, propterea odit vos mundus.* Ioan. 15.

CAPVT IX.

Epilogi & opuſculi concluſio.

HÆc tibi, venerabilis frater, de Iſraeliticis manſionibus ſummatim, raptimque tranſcurrimus: profundiora verò myſteria vacationi tuæ, quæ liberior eſt, reſeruamus. Inquirendi quidem, vel intelligendi dedimus occaſionem, non autem plenæ contulimus intelligentiæ facultatem. Et nos quidem earumdem manſionum tantummodo quaſi ianuas aperuimus, tuæ prudentiæ ſit eas ingredi, earumque myſteria velut occulta theſauri cœleſtis talenta rimari. Mihi autem dumtaxat obtinuiſſe ſufficiat, vt fatuus quiſque neſciens quæ loquitur, vel de quibus affirmat, non vlterius garriat hæc nihil vtilitatis afferre; ſed myſticis allegoriarum ſpiritualium ſacramentis non dubitet omnia redundare. Nos itaque poſt metata tot manſionum caſtra, poſt tam longæ perfectionis ærumnas, Aaron, & Moyſe iam defunctis, hoc eſt, veteri ſacerdotio, ac lege ſolutis, ſub Ioſue Duce terram Euangelicæ repromiſſionis ſumus ingreſſi. Terram, inquam, lacte ac melle manantem, hoc eſt, humanitatis Chriſti, atque diuinitatis myſteria profluentem; quibus vtique iam nil aliud reſtat, niſi vt in Hieruſalem pectoris noſtri conſtruamus Domino templum, ita decore virtutum tamquam auri, & argenti, omniumque gemmarum varietate conſpicuum. In cuius ſcilicet temA pli veſtibulo duas erigamus hinc inde columnas ad Salomonis exemplum, ponentes & catenulas in earumdem capitibus columnarum. Sicut enim Scriptura teſtatur: *Vnam columnam à dextris, & alteram poſuit à ſiniſtris*; 2. Paral 3. vbi mox ſequitur: *Eam, quæ à dextris erat, vocauit Iachin*, hoc eſt, firmitas: *& quæ ad læuam, Booz*, hoc eſt, in robore.

Quid enim per columnam, quæ à dextris erat, & vocatur firmitas, debet intelligi, niſi dilectio Dei? Et quid per eam, quæ à ſiniſtris eſt, & vocatur in robore, niſi dilectio proximi? (Quid per columnas duas templi à Salomone conſtructi intelligendum.) Aliud eſt enim firmitas, hoc eſt ipſum robur, aliud in robore; quoniam aliud eſt diligere ipſum Deum, aliud diligere proximum in Deo. In dilectione quippe proximi menſura ponitur, Deum verò diligere ſine vlla B prorſus menſura iubemur. In veſtibulo ergo templi columnam, quæ firmitas vocatur, erigimus; cùm in hac præſenti Eccleſia quæ cœleſtis illius Eccleſiæ veſtibulum eſt, Deum totis viribus firmiter, & conſtanter amamus. Ipſa quippe dilectio, ſicut Ioannes Euangeliſta perhibet, Deus eſt. 1. Ioan. 4. Et de Deo Propheta pſallit: *Tu es Deus meus, & fortitudo mea.* Pſal. 42. Columnam verò, quæ vocatur in robore, in ſiniſtra eiuſdem veſtibuli parte ſtatuimus, cùm proximum noſtrum in Deo, ſicut noſmetipſos amamus. Vbi notandum, quod Scriptura proſequitur: *Necnon & quaſi catenulas in oraculo, & ſuperpoſuit eas capitibus columnarum.* 2. Par. 3. In noſtræ quipC pe mentis oraculo capitibus columnarum catenulas ſuperponimus, quibus ſcilicet vtramque columnam ſibimet inuicem connectimus, quia nec Deum ſine proximo, nec proximum verè diligimus ſine Deo. Quod vtique templum tu, venerabilis frater, optimè potes, Deo manum præbente, conſtruere, qui mutuatus es ab Ægyptiis aurea vaſa, & argentea cum veſtibus pretioſis. (Hildeprandus in lectione Pœtarũ, & Philoſophorũ verſatus.) Exod. 12. Theſaurum quippe tollit Ægyptiis, vnde Deo tabernaculum conſtruat, qui Pœtas, ac Philoſophos legit, quibus ad penetranda myſteria cœleſtis eloquij ſubtilius conualeſcat. (Pœtarum, & Philoſophorum lectio ad penetrãda ſacræ Scripturæ myſteria vtilis.) Ipſe tabernaculum hoc in noſtra dignetur mente conſtruere; qui destructum ſui corporis templum triduano potuit ſpatio reformare.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM TRIGESIMVMTERTIVM.

De bono ſuffragiorum, & variis miraculis, præſertim B. Virginis.

ARGVMENTVM.

Deſiderius Caſinenſis Abbas B. Petro Damiano per internuntiũ cõminatus fuerat illum, niſi ad ſuũ Monaſteriũ viſendũ quamprimùm accederet, orationũ ſuffragia, ſi ſe viuente decederet, à Caſinenſibus Monachis non habiturum. Qua comminatione permotus ſcribit ad eumdẽ in præſentia,

vt eam reuocet, itineriſque difficultatem cauſatur: pœnę quoque, quam ſibi cõminatus fuerat, grauitatẽ exaggerat. Ad vltimum cùm obediẽtiæ virtutem collaudaſſet, ſe obtemperaturũ illi non obſcurè præ ſe fert.

Archangelo Monachorum Deſiderio, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

NON ignorare te patior, venerande Pater, quia Guidunculus ille, puer videlicet noſter, acrem mœroris aculeum meis viſceribus intulit; cum id, quod mihi minatus es, per ordinem nuntiauit. Dixiſſe ſi quidem te retulit quia niſi Caſinenſe Monaſterium, quod vtique nobiliter regis, inuiſerem; orationem ſancti loci, ſi te viuente defungerer, non haberem. Quæ videlicet minæ cùm eas ad mentẽ reuoco; non vt acus pungunt, ſed conti potius more, vel ſpiculi, viſcera noſtra trãsfodiunt. Geminis ſiquidem neceſſitatis vndique coarctor obſtaculis. Nam & propinqui obitus me reddit ætas matura ſuſpectũ, & tot ſanctorum oratione fraudari, non leue periculum. Veniens itaque medullitus pertimeſco, ne dum Monaſterium quero, extra Monaſterium moriar. Mors enim licet aliis ſit incerta, proculdubio tamen ſenibus eſt propinqua. Ætas enim cui non ſucceditur, finem vitæ proximum comminatur. Non veniens autem nihilominus paueo, ne ſi fratribus, quibus interſum, inſeparabiliter hæream; vberioris, & incomparabiliter * ſubuentionis auxilium conuentus amittam. In vtriuſque igitur periculi meditullio conſtitutus, quid mihi potius ſit agendum, ad liquidum non diſcerno, dum è duobus quidquid elegero, ſuſceptionis ambiguæ laqueum non euado.

Mors aliis incerta, ſenibus eſt certo propinqua.

* ſãctioris, vel quid ſimile ſ.

CAPVT I.

Quòd ſomniis non ſit credendum.

HIc ad memoriam redit, quod ſicut Gellius ait, Alexander ſomniauit, ne ſomniis crederet. Vbi quidquid eligat Alexander, hoc diſceptationis fine cõcluditur: vt illi, quod viderat, ſomnio non credatur. Nam ſi ſomniis iure creditur, ſomnium illud, quod aſſerit, non credendum eſſe mentitur. Quod ſi nequaquam debet ſomniis credi; conſequitur etiam vt nec illis fides debeat adhiberi. Cui non diſſimille quid & in ſacro reperitur eloquio, cum dicitur: *Ego dixi in exceſſu mentis meæ, omnis homo mendax*; cui nimirum reſponderi poteſt: Si omnis, & tu: falſa que iam erit ſententia, quam mendax ipſe protuliſti. Si verò ipſe non mendax, vera iam ſententia non erit; quia dum tu es verax, non omnis homo cognoſcitur eſſe mendax. Verùm ne ad inſtar Gentilium ſcripturarum ſacra quoque Scriptura calumniæ pateat, ſed ipſa ſe potius propriâ auctoritate defendat, notandum eſt; quod præmittitur; Ego dixi in exceſſu mentis meæ. Per exceſſum igitur mentis & ſemetipſum tranſiit, cùm de qualitate hominis definiuit. Ac ſi perſpicuè dicat, De falſitate omnium hominum inde veram ſententiam protuli, vnde ego ipſe ſupra hominem fui. In tantùm verò & ipſe mendax, in quantùm homo. In tantùm autem omnino non mendax, in quantùm per exceſſum mentis ſupra hominem ad ſumma contemplanda conſcendi.

Pſal. 115. Expoſitio. *Ego dixi in exceſſu mentis meæ: omnis homo mendax.*

Sed cùm quindecim ferè dierum medium nos iter abſentet; par fuerat, vt quod ſeni præcipis, ipſe prior experieris, valens ſcilicet ætate, præualidus robore: inſuper adde, quia & abundas vehiculis, & conſtipantium miniſtrorum obſequiis. Fertur & Phalaris huius prætendiſſe legis exemplum, qui nimirum cùm licet regnum in tyrannidem verteret, & exquiſitis quoſque nocentes ſuppliciis atrociter laniaret; faber quidam æreum ſibi taurum obtulit, atque vt in eum igne candentem damnati quique projicerentur, inſtruxit. Placere quippe ſibi de crudelitate potiſſimum credidit, quem & inferendis ſemper ſuppliciis inhiantem, & inhumanæ cognouit crudelitatis auctorem. Præſertim quia dum quiſquẽ proiectus in beſtiam voces emitteret, taurus quodammodo videretur naribus, & ore mugire. At ille munifico ſuo, quæ merebatur, dona redhibuit: Amice, inquit, de collato quidem munere gratias ago; ſed volo, & ineuitabiliter impero, vt quod me docuiſti, prior experiaris. Protinus igitur proiectus in taurum, quod inferri aliis docuit, prior ipſe probauit. Et pœnæ factus eſt auctor, qui pœnalis labyrinthi fuerat antè conflator. Age igitur & ipſe quæ præcipis, & iuuenis ad ſenem propera, qui ſenem, vt ad te gradiatur, inuitas. Verumtamen, nunc ſeriò loquar, ſi per tam longinqui itineris ductum, B. Benedicti Patris noſtri limen attingere licuiſſet, ego non paruæ mercedis cumulum deputarem. Et certum teneo, quia ſi in illius peregrinationis itinere me obire contingeret, non tam proprij reatus me grauaret exitium, quàm illius attolleret dignitas meritorum.

Phalaris tyranni crudelitas.

Montis Caſini peregrinatio quanti ſit facienda.

CAPVT II.

Exemplum ſtupendum de Baſſo Anicienſi.

HAnc itaque ſpem meam illud etiam roborat, quod mihi vir religioſus, & prudens ante quintum ferè diem, Stephanus Apoſtolicæ Sedis Cardinalis presbyter intimauit. Ait enim, quia Baſſus quidam, Burgundio genere, Anicienſis Epiſcopatus, Eccleſiam Dei Genitricis, ſemperque Virginis inſigni titulo decoratam, quæ vocatur in Podio, orationis gratia deuotus adiit: & peractis orationibus, ac deuotione completa, redire cœpit ad propria. Cúmque veniſſet ad pagum quemdam, in quo cella cuiuſdam Monaſterij, cuius me vocabulum fugit, à religioſis fratribus incolebatur, languore correptus cecidit, ægrotauit, & obiit: dehinc cum iam lotum, atque ex more linteis obuolutum in medio iaceret cadauer exanime, ac pia fidelium circà feretrum cuſtodia pernoctaret, intempeſto iam ferè noctis immenſo, ac gallicinio propinquante, qui mortuus iacebat, repente proſiliuit; & ſic omnes vndique circumſtantes admirationis ſtupor, & intolerabilis horror inuaſit. Tunc ille magni clamoris animaduerſione vociferans, tremens, & horribiliter expaueſcens rogare cœpit adſtantes, vt pſalmodiæ, piiſque votis valenter inſiſterent, quatenus tetros nequitiæ ſpiritus, qui per angulos, ac parietes domus vndique

Stephanus presbyter Card.

Baſſus Anicienſis, licet peccator, B. Virginis interceſſione ſaluatur.

videbantur, ſanctis orationibus eiulgarent. Cùmque fuſis ad Deum precibus, more fumi, veluti perſtati dæmones euanuiſſent; ille, terrore depoſito, & ſecularitatis animatus audacia, quod ſibi in occulto contigit, publicè coram omnibus enarrauit. Egredienti, inquit, mihi de corpore duo prorſus Angeli ſplendidæ claritatis occurrunt; qui me ſecum ducere in ſuperiora cœperunt; ſed ecce me nigrantes dæmonum turmæ, velut phalanges Æthiopum vndique circumfundunt: me tamquam ſui iuris hominem acri nimis & importuna vehementer exactione repoſcunt. Noſter, inquiunt, hic homo eſt, ſub noſtris ditionibus vixit, noſtris obtemperare legibus non omiſit. Semper enim illi lex carnis inuiguit; legem verò ſpiritus funditus ignorauit. At contrà beati Angeli reſponderunt: Non, inquiunt, diffitentur fuiſſe *, dum in propriis viueret. Non enim licet reſiſtere veritati; ſed quia nunc in obſequio Reginæ cœleſtis, Dominæ noſtræ, defunctus eſt nequaquam impietati veſtræ pro vitæ ſuæ reatibus ſubiacebit, qui vitam ſuam pio fine concluſit. Nec ad æterni Iudicis poterit perire conſpectum, qui Genitricis eius ſibi prouidit auxiliū. Ad hæc illi: Cùm Deus, aiunt, procul dubio iuſtus ſit iudex, numquam, quod noſtrum eſt, auferet, nec aduerſum nos præiudicialiter aget; cùm iniuſtitiam prorſus ignoret. Cùmque vim Angelis inferre tentarent, Angeli verò leuius, atque remiſſius iam cognita veritate, reſiſterent; affuturum tamen ſibi continuò profitentur auxilium, & Dei Genitricis celerem comminantur accurſum. Sed cùm hinc iſti modeſta circa me tuitione contenderent; illi è diuerſo ad repoſcendum ſui iuris hominem furioſius, ac truculentius ebullirent; ecce velut igneum fulgur, repentinus radiantis coruſci ſplendor illuxit, cunctiſque mirantibus cœlorum Regina Angelicis vallata reuerenter obſequiis, Dei Mater aduenit. Tunc reprobi ſpiritus licet ad primum tantæ gloriæ terrerentur aduentum, eorumque nimius ſplendor reuerberaret obtutum, tamen illatam ſibi conqueruntur iniuriam, & Angelicæ violentiæ proteſtantur ex propria poſſeſſione rapinam, dicentes: Quia ſi Deus eſt iuſtus, numquam de manibus noſtris auferet impium. Quibus è diuerſo B. Virgo reſpondit: Licet hic homo, vt aſſeritis, veſtra per prauitatem operis poſſeſſio fuerit, & impiè, ſiue carnaliter vixerit; numquam tamen piiſſimus, & clementiſſimus Filius meus, ac Dominus patietur cum veſtris fieri crudelitatibus ſubditum, quem ſub mei famulatus obſequio cernit in peregrinatione defunctum: præſertim cùm iſte confeſſus peccata ſua ſacerdotibus fuerit, iudiciumque pœnitendo, ac ingemiſcendo perceperit, quamquam ſubita morte præuentus implere nequiuerit. Ad hæc illi quaſi nacta occaſione victoriæ tripudiantes, & velut inſultantes obiiciunt: Cùm tu ſis inquiunt, mater veritatis, & æternæ iuſtitiæ, num ignorare potes quoniam hoc tam immane, tamque cruentum facinus perpetrauit, quod nulli tamen vmquam per vocem confeſſionis innotuit? quoddam ſcilicet graue ſcelus à me commiſſum nomine tenus inclamabunt. Quod peccatum cùm beata Virgo, licet ab auctoribus mendacii veraciter recognouiſſet, modeſtè paulìſper obticuit, & quodammodo veritati reuerentiam præbuit. At reparato rurſus eloquio: Verum quidem, inquit, eſt quod obiicitis; ſed quoniam apud miſericordem Dominum meum ac filium miſericordia ſuperexaltat ex more iudicium, cùmque non tam delectat pœna peccantium, quam remiſſio peccatorum, me confeſtim intuens ait: Ad corpus homo præſtò regredere. Scelus hoc, quod ab iniquis tibi iure obiectum eſt, ſacerdoti coram vicinæ huius cellulæ Monachis confitere; eoſque ex meæ auctoritatis iuſſione depoſce, vt pœnitentiæ modum, qui tibi iniunctus fuerit ipſi ſuſcipiant, & implere pro tua mox obeuntis abſolutione contendant; quo peracto ad me protinus ſine dilatione reuertere. Hic enim ego non deſino te, donec redeas, expectare. Cùmque per ordinem hæc ille narraſſet, pœnitentiam ac ſibi inditam ſancti fratres cum pro charitate illius, tum pro Deificæ Virginis obedientia ſuſcepiſſent, mox lætus & hilaris, velut obdormiens obiit. Et ſic vera eſſe quæ viuens dixerat, moriens approbauit. Ego quoque ſi ad vos contendens, beati itineris viator obiero, S. Benedicti præſidium nequaquam mihi defuturum eſſe confido.

* veſtrum ſ. add.

Iacob. 2.

CAPVT III.

B. Virgo præbendam Clerico ſui deuoto ablatam reſtitui iubet.

IDem præterea Stephanus aliud mihi retulit, quod tamen non adeo certum tenebat, ſicut aliud, quod ſupra digeſſimus. Audiſſe, inquit, me memini, quia Clericus quidam fatuus erat, nauci, friuolis, & ineptus. Huc accedit, quia nullam religionis dotem, nullam Canonicæ diſciplinæ grauitatis, ſiue modeſtiæ videbatur habere virtutem: inter hos tamen emortuos inutilis vitæ cineres hic perexigui fomitis tenuis viuebat igniculus, vt ante ſacroſanctum altare quotidie beatæ Dei genitricis accederet & reuerenter verticem curuans, Angelicum hunc, atque Euangelicum verſiculum decantaret: *Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum benedicta tu in mulieribus.* Cùm itaque tantæ fatuitatis ineptiam nouus deprehendiſſet Epiſcopus, ab inutili perſona vtilitatem Eccleſiæ detineri indignum duxit; eique præbendam, quam nuper clario ſuo deceſſore perceperat, abſtulit. Sed cum hunc rei familiaris egeſtas opprimeret, & præter hoc aliud quid vnde poſſet viuere, non haberet, nocturno ſilentio pia Dei Genitrix Epiſcopo, dum dormiret, apparuit, quam ſcilicet præcedebat vir in vna manu ardentem faculam, in altera ferulam portans. Cui mox B. Virgo præcepit, vt Epiſcopum delinquentem aliquantis ferulæ, quam gerebat, verberibus caſtigaret: Cur, inquiens, Capellano meo, qui mihi quotidianas impendebat excubias, ſtipem Eccleſiæ, quam non ipſe contuleras, abſtuliſti? Moxque ſacerdos tremefactus euigilans, Clerico beneficium reddidit, & quem ignotum Deo fortè crediderat, iam quaſi charum propenſius honorauit. Si igitur ille vnum dumtaxat laudis canendo verſiculum, corporei victus alimenta promeruit, quam fideliter æterna ſperabunt, qui beatæ Reginæ mundi quotidiana horarum omnium vota perſoluunt? Vnde pulcher etiam mos in nonnullis Eccleſiis inoleuit, vt ſpecialiter ad eius honorem per omne Sabbatum Miſſarum celebrentur officia, niſi fortè feſtiuitas, vel feria Quadrageſimalis obſiſtat. Nos etiam Eremis, ſiue Monaſteriis, quorum videlicet ad Chriſti gloriam miniſtri ſumus, tres per hedomadas ſingulas

Luc. 1.

Pia deuotio B. Virg. officia recitandi, & Miſſæ ſolemnia ad eius honorē ſingulis Sabbatis celebrandi.

gulis dies Sanctis aſſignatos habemus, ad quorum ſcilicet honorem Miſſas ſpecialiter celebramus. Et ne pro libitu, ſed ratione dictante id videamur audere,† quod ſecundum virorum illuſtrium pias opiniones, atque ſententias, quælibet animæ defunctorum in diebus Dominicis requieſcunt, atque à ſuppliciis feriantur; ſecunda vero feria ad ea, quibus aſſignata ſunt pœnarum ergaſtula reuertuntur. Iccircò ipſo potiſſimum die Angelis miſſarum honor impenditur, vt & mortuis, & morituris patrocinalis eorum defenſio procuretur; ſexta quoque feria viuificæ Cruci non inconuenienter adſcribitur, quæ ſcilicet dies pendentis in Cruce Domini glorioſo ſanguine purpuratur. Qua die omnes fratres noſtri, B quos vtique monaſterialis ordo connectit, hoc etiam ad cumulum propriæ ſalutis adiiciunt, vt & ſe mactent in Capitulo vicaria colliſione ſcoparum, & inſuper celebrent in pane, & aqua ieiunium. Aſſerentes quia in hoc Cruci vere communicamus, in hoc proculdubio Christo commorimur, ſi hoc eodem die, quo ipſe paſſus eſt, nos etiam carnem noſtram per inediæ cruciamenta mactemus.

*ſeias, vel quid ſimile add. ſ.

Adducunt etiam, quia cum per quinque millium circiter annorum prolixa curricula totum genus humanum ferreo diaboli fuerit iugo depreſſum, & hoc potiſſimum die per Crucis inſigne vexillum ſit triumphaliter abſolutum, dignum proC fectò eſt, vt huic diei, quæ videlicet omnium ætatum nexus abrupit, caro noſtra quaſi cuiuſdam tributi canonem ſoluat, per quam de captiuitatis ſuæ compedibus abſoluta tripudiat. Aiunt etiam, quia cum in die tremendi examinis Arbiter æternus illuxerit, Angelicis vndique conſtipatus obſequiis, cunctis etiam elementis tantæ maieſtatis horrore permotis, præſtò beata Crux vlnis aduehetur Angelorum, & ante cunctorum ſtatuetur ora mortalium, non iam auro, vel margaritis ornata, ſed rutilantior Sole, cunctiſque ſideribus ex virtute diuina. Tunc itaque quàm ſincero corde, & libera conſcientia ante ſublime ſolium flammiuomi tribunalis aſſiſtit, qui ſeruitutis ſuæ penſum perſoluiſſe ſe viuificæ Cruci, per quam de D ſeruo diaboli liber effectus eſt, recognoſcit. His, & aliis argumentationibus ſancti fratres ſexta feria ieiunandum eſſe definiunt: & ſic crucifixo Domino ſe quoque crucifixos oſtendunt. Et quid graue, ſi Christianus quilibet vnum animæ ſuæ diem per hebdomadam tribuit, ad quod agendum pro corporis incolumitate ſeruanda dieta quoque medicinalis impellat? Nam Cæſar Auguſtus, ſub quo Saluator ex Virgine dignatus eſt naſci, ſicut quædam tradit hiſtoria, vſus conſilio medicorum, vno ſemper abſtinebat per hebdomadam die; vt alleuiato corpore potuiſſet vegetus, & incolumis permanere. Ad honorem quoque ſanctæ Crucis eodem die Miſſas celebrant, vt ſibi patrocinium E Crucis in die neceſſitatis acquirant.

Sexta feria ieiunare laudabile eſt.

Cæſaris Aug. abſtinentiæ vſus.

CAPVT IV.

Sabbatum cur B. Virgini ſit dicatum.

SAbbatum enimverò, quod requies interpretatur, quo videlicet die Deus requieuiſſe legitur, ſatis congruè beatiſſimæ Virgini dedicatur. Quam nimirum ſibi Sapientia domum ædificauit, atque in ea per humilitatis aſſumptæ myſterium, velut in ſacratiſſimo lectulo requieuit. Cui profectò condignus honor impenditur, exhi-

Prou. 9.

A bentibus pincuiduob. ò certæ defenſionis auxilium prouidetur.

Quocirca quod fratris mei Damiani tunc Archipreſbyteri, deinde Monachi relatione didici, niſi me fallat obliuioſa memoria, fideliter narro. Alter enim frater meus, Marinus nomine, laicus quidem habitu, ſed timoratus ſpiritu, ingraueſcente pulmonis, ac pectoris valetudine tãdem ad extrema peruenit. Interea cuiuſdam diei iam illuceſcente diluculo, repentè cœpit quaſi cuilibet aduentanti gratulabundus gliſcere, iucundanter hilareſcere, & feſtiua ſerenitate vultus alacriter aſſultare: mox & in verba prorumpens, cum magno animaduerſionis impulſu circumſeB dentes alloquitur: Leuate, inquit, leuate, ac Dominæ meæ reuerenter aſſurgite; deinde aliorſum mutatæ vocis eloquium dirigens, aiebat: Et quid eſt, Domina mea, Regina cæli & terræ, quia viſitare dignata es pauperculum ſeruum tuum? Benedic me, Domina mea, & ne patiaris in tenebras ire, cui lucem tantæ præſentiæ contuliſti. Cùm igitur huiuſmodi ſermones impleſſet; ecce Damianus, qui ſcilicet illi, ſicut & mihi erat germanitate coniunctus, perſolutis Deo nocturnis officiis, ab Eccleſia redit. Quid circa fratrem languidum ageretur, inquirit. Ille verò certum ſe quidem de vicina morte teſtatur, ſed aduerſus aſſidentes probroſa redargutione conqueritur. C Heu, heu, frater, inquit, quàm ignaros, quàm imperitos, atque irreuerentes habemus, & ſine diſciplina domeſticos, & tu vir ſtrenue Bonizo, (erat enim illic inter eos diues quidam huius vocabuli, ille negotiator) quomodo ſedere potuiſti ad Reginæ cæleſtis aduentum? Venit Regina mundi; & vos aſſurgere neglexiſtis? Venit Mater Imperatoris æterni; & vos eius præſentiam ignobilem deputaſtis? Ad quod Bonizo, Deliras, inquit, adhuc, & ægritudine dementatus, hæc vana profundis; aut verum eſt fortè, quod loqueris? Nobis certè vana hæc videntur, & friuola. Ad hoc ille: Num ignoratis, ait, quia languor iſte, quem patior, numquam alienare mentem ægrotantium conſueuit? Firmiter igitur, D & abſque vlla proſus ambiguitate cognoſcite, quoniam Angelicis comitata veſtigiis beata Redemptoris noſtri me Mater inuiſit, hilaritatem mihi ſereni vultus oſtendit: benedixit me, & protinus abiit. Cumque paulopoſt ille defunctus eſſet, ſenex quidam Preſbyter, Seuerus nomine, qui nimirum ſpiritualis eius pater extiterat, retulit; quondam longè antè dum vegetus adhuc, & ſanitate floreret incolumis, depoſitis nudatus exuuiis, collo corrigiam, qua cingebatur, innexuit: altari ſe beatæ Dei Genitricis, velut ſeruile mancipium, tradidit: mox ſe quaſi ſeruum malum coram Domina ſua fecit verberibus affici, dicens: Domina mea glorioſa, virginalis munditiæ ſpeE culum, & omnium norma virtutum, quam ego te miſer, & infelix offendi per obſcœnam carnis meæ putredinem; & eam, cuius tu mater, & auctor es, violaui mei corporis caſtitatem; nunc itaque, quod ſolum remedij ſupereſt, me tibi famulum trado, tuæ ditionis imperio ſubſtracti cordis colla ſubmitto. Flecte rebellem, ſuſcipe contumacem: nec tua pietas reſpuat delinquentem, cuius intemerata Virginitas peperit vitæ pietatis Auctorem. Per iſtud ergo munuſculum ſeruitutis meæ tibi nunc offero cenſum, & amodò, ac deinceps quoad vixero, certi canonis appendam annuale tributum. Quamdam ergo pecuniæ ſummam in altaris crepidine poſuit, & ſic de miſeri-

Damianus Monachus frater S. Doctoris. Marinus frater alius, & eius ægrotatio, ac felix obitus. B. Virgo illum in extremis laborantem inuiſit.

Marinus ſe B. Virg. tamquam mancipium offert.

dia, quam quæſierat confiſus, abſceſſit. Non igitur fortaſſis hanc, ſed huiuſmodi frater meus de fratre narrauit hiſtoriam, cuius etſi præ obliuione verba non teneo, ſaltem in quantum mihi poſſibile eſt, à relatis quadam ſimilitudine non recedo. Confeſſionis igitur ille verſiculus ad relata, vel referenda mihi cuncta proficiat: meque in quibus ignoranter oberro, coram ſupernis obtutibus excuſabilem reddat.

CAPVT V.

Quòd orationes & ſuffragia ſint alimenta defunctorum.

VT igitur ſuperioribus & inferiora coniungam, noli, noli, pie Pater, in minarum, quas intentaſti, perſeuerare ſententia: noli ægrotanti filio, ſiue viuenti, ſiue poſt obitum, orationis tuæ ſubtrahere medicinam. Porrò autem quia infelix ego dum viuo, præ deſidiæ torpore non ſemino, poſt obitum meum, ſi ſuperuixeris, de manibus tuis alimoniam ſpero: quatenus oblationis tuæ ſacramentum animæ meæ vertatur in epulum, & orationis tuæ ſacrificium mihi vitale ſit alimentum. Et quid mirum, ſi ſacræ oblationis hoſtia refectio creditur eſſe defunctis, cum in alimenta vertatur aliquando viuentibus etiam in periculis conſtitutis? Nam venerabilis ſenex Petrus ſacerdos, & monachus, qui iam ſeptuaginta fermè annos ſub iure Nonantulani monaſterij religioſè vixit, nunc etiam in hac Eremo vitam ducit Angelicam, mihi ſæpè narrauit, quod ipſe quoque fratrum à Comani lacus confinio venientium relatione cognouit. Ait enim, quia latomi quidam apud Clauennam montem de ſaxea terræ vena lebetes exculpſerant, & expleto labore, iam egreſſi redire parabant. Quorum vnus dum ferramentum quoddam ſe per obliuionem reliquiſſe cognouit, in concauam montis ſcrobem iacturam ſuam recollecturus immerſit. Sed ecce poſt ſe pars ſpecus in minima concidit, eumque lapidea ruderum moles catenus, vt nequaquam reuerti poſſet, incluſit. Cumque collaboratorem eius crebris effoſſionibus ſocij attentarent, vt vel dilaceratum, atque contritum extincti cadauer educerent, iamque omnis eorum labor incaſſum cederet, tandem defeſſi, ac funditùs deſperantes ad propria repedarunt. Poſtmodum verò necdum labentis anni prorſus euoluto circulo, amici, vel affines eius quodam intimi feruoris inſtinctu animantur, vt eum ſollicitius quærant, quatenus ex eius oſſibus, vel extrema quædam valeant reperire veſtigia. Cum diuerſis itaque montem ſoſſoriis adeunt, hinc inde ſcrutantur, & curioſius obeuntes rimæ latentis aditum quærunt. Egeſtis itaque non ſine graui labore ruderibus, adhuc fodientes anhelant, & excauati montis adhuc viſcera penetrant. Cum ecce hominem, quem vix mortuum reperire ſe poſſe ſperabant, repentè ſanum, & incolumem cernunt, eumque velut è ſepulchro cum hymnis & laudibus exultationis educunt. Cumque requireretur, quo modo ſine alimentis tam longo tempore viuere potuiſſet; reſpondens, Ex quo, inquit, in illa ſcrobis anguſta ſum cauerna concluſus, quotidie mihi breuis auicula columbæ ſimilis aduolauit, & in ore ſuo niuei mihi panis oblatiunculam detulit. Quo videlicet cibo ita totis viſceribus obdulcatus ſum, & refectus, vt regalibus, immò cæleſtibus me deliciis arbitrarer impletum. Solo autem vno die, quoniam ad me dapifera mea conſueta non venit, intolerabilis me famis inopia cruciauit. Vxor enim eius quotidie fecerat pro eius anima ſacramentum hoſtiæ ſalutaris offerri, vno autem die inhorreſcente brumalis inclementia temporis, attingere limen Eccleſiæ ſuperſedit. Quapropter illis mutuo conferentibus liquido patuit, eum illo die ſignanter inedia tabefactum, quo pro ipſo non fuerat ſacrificium laudis oblatum.

Petrus ſacerdos ex Monacho Nonantulano eremita.

Fr. ſlot ſaxorum ruderibus per annum obrutus, viuit propter Miſſæ ſacrificium.

CAPVT VI.

Exemplum mulieris, quæ defuncti viri animam eleemoſyna redimere conabatur.

SEd nec illud ſilentio dignum duco, quod Atto piæ memoriæ Auximanus ciuis, prudens videlicet, & honeſtus vir, me præſente, narrauit. Mulier, inquit, quædam, obeunte viro, vidua remanens, in quodam presbytero magnam ſpem de præfati viri ſui ſalute poſuerat, eique per domeſticam famulam crebræ ſatis oblationis xenia dirigebat. Per eam ſemper obſecrans, vt defuncti ſui dignaretur habere memoriam: quod ille non difficile promittebat; veruntamen auarus, & tenax numquam benedictionem mulierculæ, vel ex his, quæ ipſa detulerat, porrigebat. Vnde factum eſt, vt eam tam crebri iam tæderet itineris, & accuſaret intra ſe tenaciam ſacerdotis.

Poſt multa quadam die per eandem piorum munerum baiulam miſit eadem matrona presbytero gallinam coctam, ſubcineticium panem, & vaſculum vini. Igitur dum illa caſu tunc ſolito propenſius eſuriret, & querelam cordis, cogitationiſque tumultus illa aduerſus presbyterum ſuſtineret, huc illuc omnia vndique circumſpiciens, in remotioris receſſus angulum cauta diuertit, ipſaque ſibi diſcumbens, pariter & aſſiſtens, quæque portabat inhianter vniuerſa conſumpſit. Mulier igitur cibo, potuque refecta mox lætitia cordis exultans, caput terræ proſtrauit: deinde ſe ſubrigens, ad cœlum manus extendit, & in vocem huius orationis erupit: *Deus*, inquit, *omnipotens, qui das eſcam omni carni*; ſicut caro mea refecta eſt hoc cibo corporeo; ita per miſericordiam tuam hodie & animã domini mei ſatietur in paradiſo. *Pſal. 135.*

Regreſſa igitur ad dominam ſuam mulier, quid reſponſum ſit à ſacerdote, requirit; illa verò gratias egiſſe, & circa defunctum vigilantiam promiſiſſe teſtatur. Proxima nocte per viſum adeſt vir, vxori de pridianis muneribus gratias egit. Cúmque ſolerter inquireret quid circa ſe diſpoſitionis eſſet, vtrum ſcilicet eum pœna conſtringeret, an ei quæuis, vtinam, proſperitas arrideret, reſpondit: Vſque heri malè mihi fuit, ſed & inter cætera meæ calamitatis incommoda grauius me fames afflixit. Heri verò, te præbente conuiuium, ſplendidè refeci: ac funditus fame conſumpta, largis alimentorum dapibus abundaui. Et his dictis præſtò diſparuit. Cumque mulier euigilaſſet, ac de viri ſui verbis ſollicitè pertractare cœpiſſet, non mediocriter mirabatur, cur ille dixerit heſternum ſe tantummodo ab ea percepiſſe conuiuium, quandoquidem illa ſacerdoti frequentiſſimè direxiſſet xenium. Igitur altiori pertractans viri verba conſilio, intellexit non ſine myſterio eſſe quod dixerat. Vocans autem famulam, diſtrictè cœpit

inquirere, de exenio quid egiſſet, vel quid presbyter reſpondiſſet. Cumque illa terrore concuſſa, modò hæc, modò illa confingeret: & veritate ſuppreſſa, per ambages, & commenta quædam non procedentia palpitaret; domina verò fidem non adhibens, dura prorſus, & aſpera minaciter intentaret. Illa demum neceſſitate conſtricta, tandem quod in re erat, aperuit: & ſe, quæ detulerat, comediſſe, & pro domino ſuo preces fudiſſe confeſſa eſt.

CAPVT VII.

Quòd fructuoſior eſt eleemoſyna pauperibus data, quàm oblatio à ſacerdote carnali celebrata.

HOc igitur ita, vt factum eſt, quantocyus per populi ora depromitur, & celebri per regiones relatione vulgatur: multorumque teſtimonio definitum eſt, quod vtilior eſt, & fructuoſior eleemoſyna pauperum, quàm quælibet oblatio tradita manibus carnaliter viuentium ſacerdotum; quandoquidem defunctus ille, & quod presbytero datum eſt, ignorauit; & quod à paupercula muliere perceptum eſt, ſolemne conuiuium ſenſit. Eleemoſyna quippe animas hominum in tenebras ire non patitur, terreniſque munuſculis ſiderea regna mercatur. Vnde nonnulla in noſtris partibus Monaſteria præclaram nuper inſtitutionis normam ſibimet indiderunt, vt præter cætera pietatis opera, etiam tres pauperes cum priuata menſa iuxta ſe ſemper Abbas habeat, eiſque ſingulis menſuram cibi quem quiuis habet frater apponat. Nam cùm regularis norma præcipiat vt Abbatis menſa ſemper ſit cum hoſpitibus, hoc modo nouiter vtrumque completur; vt & Abbatis menſa non ſuperbis ſæculi, ſed ſanctis hoſpitibus hæreat, & ipſe conueſci fratribus non omittat. Enimuero, vt copioſiora in pauperes alimenta proficiant, dantur in Monaſteriis, & Eremis decimæ quorumque prouentuum, & non modò pecorum, ſed & ornicum, pariter & ouorum. Deuotioni quoque defunctorum hoc nouiter ſuperaddunt, vt charioribus quibuſcumque defunctis octauas ſemper anniuerſarias faciant; & non vno tantum depoſitionis die, ſed per † ogdoadam potius annua is ſibi memoriæ vota perſoluant. Et ſuggero, atque humiliter peto, vt ipſe notum hoc eorum, quæ prædiximus, arripias inſtitutum: nec à minimis fratribus mutuari dedigneris exemplum. Melius eſt certè Doctoribus à diſcipulis diſcere, quàm ſuperbè, quæ recta ſunt, ignorare. Honeſtius eſt maiori, vt quæ neſcit addiſcat; quàm quæ diſcenda ſunt, neſciat. O glorioſa virtus humilitatis, per quam homo verè diſcipulus efficitur Saluatoris! *Diſcite*, inquit, *à me quia mitis ſum, & humilis corde*. Hæc eſt enim virtus, per quam ſuaue Deo ſacrificium, & magiſter impenſi laboris inſtantiam, & diſcipulus ſuam exhibet clientelam.

S. Benedict. Reg. cap. 56.

† hebdomadam.

Diſcendum eſt ab inferioribus, nō modò à maioribus.

Matth. 11.

A venerabilis planè Cluniacenſis Cœnobij fratribus didiciſſe me contigit inſignia duo ſanctæ humilitatis exempla, quorum vnum nō mediocriter quoſque prælatos, alterum valet ædificare ſubiectos. Marcuardus certè eiuſdem Rector Eccleſiæ Maiorum ſibimet ſubſtituit, & grandæuæ iam ſenectuti ſuæ quietis otium procurauit. Hic itaque dum priuatus in infirmorū maneret ædicula, quadam adueſperaſcente die caſeum petiit, quem Cellerarius pluribus, vt fieri ſolet, intentus, non modò dedit, ſed & duris inſuper miniſtrum eius reſponſionibus fregit. Conqueſtus eſt Abbatum turbam, nec poſſe ſe tot dominorum perferre moleſtiam. Quo ſenex audito, non mediocre ſcandalum pertulit: & quia lumen oculorum prorſus amiſerat, dolor in eius corde tenacius hæſit. Nam quo cæcus à viſibus vacat, eo quidquid audierit, in corde ſubtilius verſat: & quia per exteriora quæque non ſpargitur, interiori zeli ſtimulo truculentius inflammatur. Mane verò facto, miniſtro ſuo, vt ſeſe ad manū in Capitulo duceret, iuſſit. Adductus autem, talibus Abbatem aggreſſus eſt verbis: Frater, inquit, Maiole, non ego te ſuper me vt me perſequeris impoſui: nec vt tanquam emptor mancipio dominareris; ſed vt reuera patri filius compareteris, elegi. Et poſt huiuſmodi multa propemodum commotus adiecit: Es ne, quæſo, meus Monachus? Quo reſpondente, Sum, tuumque me non magis fuiſſe, quàm & nūc eſſe profiteor. Et ille, Si meus, inquit, es Monachus, protinus cede ſedi, & locum, quem ante tenueras, repete. Quo Maiolus audito, repentè ſurrexit, humilem locum, prout iuſſus fuerat, expetiuit. Marcuardus itaque quaſi poſtliminiò reuerſus, vacantem occupat ſedem, Cellerarium, cui fuerat infenſus, accuſat quem mox terræ proſtratum duriùs corripit tandemque modum pœnitentiæ, qui ſibi videbatur, iniungit. Perfunctus itaque tam longi tribunatus officio, præſtò dethronizatus aſſiſtit: Maiolo vt ad ſuam ſedem redeat, præcipit. Ille confeſtim nil cunctatus obedit.

Marcuardi Abbat. Cluniac. quodnam Maioli obedientiæ experimentum fecerit.

A

Auditus ſupplet videndi defectum.

B

Mira obedientia Maioli Cluniacenſis Abb.

C

CAPVT VIII.

Quòd magna vis ſit obedientiæ.

IN hoc igitur ſancto viro euidenter oſtenditur, & veræ virtus obedientiæ, & monachicæ mortificatio diſciplinæ. Verè in eo cernitur & imperialis patientiæ dignitas, & Apoſtolicæ humilitatis regnare maieſtas. Iuſſus enim Prioratus officium abiicere non contempſit; iuſſus recipere, patienter & humiliter obediuit: vtrobique ſibimet mortuus, & conſummatæ obedientiæ loro conſtrictus, dum alienis omninò ſe ſubſtrauit imperiis, nulla proprij ſenſus in ſe viuere vota permiſit. Sed quoniam tanta beati viri humilitas ſterilis eſſe non potuit, quod prius de Spiritus ſancti rore radix ipſa concepit, priorum pentium ramorum germen pullulando diffudit.

D

Vir itaque Domini venturus aliquando Romam, præcepi cuidam fratri, vt ſecum pergeret, quia ſicut rogatus fuerat cùm in Monaſterio S. Pauli Priorem conſtituere decreuiſſet, ille nonnulla difficultatis obſtacula reluctatus oppoſuit, & modò hoc, modò illud, tandem obſtinatus obedire contempſit. Maiolus autem inobedientiam fratris æquanimiter tulit, eoque relicto itinere, quod decreuerat, commeauit. Cúmque frater in Monaſterio per inobedientiam remanſiſſet, & reliqui fratres in eum vehementer inueherent, ac tam obſtinatæ duritiæ pertinaciam vnanimiter increparent, tandem in cor reuerſus, aduerſus propriam voluntatem in arma congreditur, ſalutaris obedientiæ telis accingitur, & mox ſupernæ gratiæ feruore ſuccenſus beati viri veſtigia perniciter comitatur. Sed dum ille neſciens cœpto itinere graditur; hic verò poſt eum feſtinanter accelerat, & anxius,

Monachus Cluniacenſis ex inobediente obediens factus, leprasū oſculo ſanat.

E

ac repentinus anhelat. Mox ad quemdam fluuium peruenit, cuius vir Domini iam vada tranſierat, & ſuper ripam adhuc alteram conſiſtebat.

Cùm itaque Monachus in citeriori ſe fluminis crepidine figeret, quoniam abſente nauigio tranſitum non haberet, videns procul aſtare magiſtrum, quod ſolùm potuit, præſtò corruens in terram ſe humiliter ſtrauit; & quia veniam deprecans, per oris organum fortè non poſſet audire clamorem, de toto corpore linguam fecit. Quod dum eminus Maiolus aſpexit, quid hoc eſſet, incunctanter agnouit, moxque miſſo remigio, transferri ad ſe Monachum fecit. Quem præſto vir Dei ad quid veniſſet, inquirit: at ille ſimul & de præteritis veniam deprecatur, & impleturum ſe de cæteris quidquid iniungeret, pollicetur. Tunc ille: Vis, inquit, abſque dubio pœnitentiam? Quo reſpondente, Volo; protinus addidit: Huic igitur oſculum præbe. Nam caſu tuberoſæ cutis illic leproſus aſtabat. Ille confeſtim in eius oſculum ruit, moxque lepra mundati corporis prorſus euanuit. Sic ſancta obedientia fructum ſuæ humilitatis inuenit, dummodo veniam ſe corrigendo promeruit, A ſed & ſignum inſuper tam perſpicuæ virtutis oſtendit. Et cui ſuperbia penè potuit apoſtaticam inferre perniciem, humilitas dedit Apoſtolicam exhibere virtutem.

Hæc omnia, venerabilis Pater, non ſine magno timore deſcribimus, ne vel per obliuionem propriam, vel per infidæ relationis audaciam à veritatis linea quamtumlibet declinemus. Quamobrem hæc nos non conſtanter aſtruimus; ſed quia velut ſub hoc relationis ordine ad noſtram fuerint perlata notitiam, opinamur.

Verùm quiſquis obedientiam prædicat, illi B ſummopere cauendum eſt; vt eum nota rebellis inobedientiæ non inurat. Nam vbi diſtat opus à labiis, fœdatur nomen auctoris. Quoniam qui idipſum, quod ore ſtatuit, factis oppugnat, legem proculdubio deſtruit, quam promulgat. Quapropter ipſum obedientiæ deprecor, & humilitatis Auctorem, vt in proximo dignetur à me huius infamiæ probra repellere, meque permittat hunc Prophetæ verſiculum in Caſinenſis Cœnobij foribus decantare: *Propter hoc ſciet populus meus nomen meum in die illa; quia ego ipſe, qui loquebar, ecce adſum.*

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM TRIGESIMVMQVARTVM.

De variis miraculoſis narrationibus, addita ſimili diſputatione de variis apparitionibus & miraculis.

ARGVMENTVM.

Hoc opuſculum totum exemplis admirandis refertum eſt, quæ vno nomine Miracula appellatur, quæ magnam vim ad inflammandos animos ad virtutem, à vitiiſque deterrendos habere, certiſſimè conſtat.

Domno Deſiderio Archangelo Monachorum, ac cæteris ſanctis Fratribus, Petrus peccator Monachus deuotiſſimi famulatus obſequium.

CVm in meo pectore tuæ charitatis ardor inextinguibiliter ferueat, meque circa tui memoriam tepeſcere non permittat, mihi nuper aliquid in memoriam venit, quod me mittendæ tibi legationis admonuit. Nam dum in tui contemplatione ſedulus habitarem, & Angelico Fratrum, ſanctoque Conuentui, ſic in cordis obtutibus, velut corporaliter intereſſem; inter alia multa repente tuarum recordatus ſum litterarum, quas tu quidem ſub interrogatione miſiſti; ſed his ego Synodali præpeditus inſtantia adhuc non reſpondi. Et hæc in illis, ſi reminiſci valeo, continebantur C epiſtolis: quia zelotypa quædam mulier habens virum ex adulterij fraude ſuſpectum, qualiter eum ſibi vindicare poſſet proprio toro contentum, à vicina petiit muliere conſilium. Quæ nimirum peruerſa, & vltricibus flammis euidenter obnoxia, hoc eam ſacrilegium venenata ſerpentis antiqui ſuadela perdocuit, vt corpus Dominicum quaſi communicatura perciperet, quod cautè reſeruans, viro ſuo poſtmodum non ſine quibuſdam maleficiis propinaret. Quod videlicet à Sacerdote perceptum, & vſque dum occaſio præberetur pallolo reſeruatum, non ſine magno dedit ſtupore miraculum. Hæc enim particula Dominici cor-

Quæſtio B. Damiani propoſita de zelotypa muliere.

po·is inuenra eſt vſque ad medietatem in carnem eſſe conuerſam, altera verò medietas panis ſpeciem nou mutauit. Itaque ſi ritè reminiſcor, hoc propoſuiſti: deinde quid porrenderet, inquiſiſti. Super qua quæſtione, quia non neceſſe eſt diutius immorari, breui compendio quid mihi videatur expediam. Nam iccirco Deus omnipotens ſacroſanctum illud myſterium in carnis ſpeciem vertit, vt perfidiam reprobe mulieris argueret, dum viſibilem Dominici Corporis oſtenderet veritatem: quatenus quæ purum panem, vt videbatur antè credebat, veræ carnis ſpeciem cerneret; ſicque ſacrilegam cœpti ſceleris audaciam ſuo ipſa iudicio condemnaret. Quod autem medietas ſic remanſit, ad euidentioris iudicij teſtimonium proficit; vt dum in vna, eademque ſubſtantia hinc panis, illinc carnis adeſſe conſideras ſpeciem, in vtroque veræ carnis, verique panis indifferenter intelligas veritatē; quia & ipſe eſt *panis, qui de cælo deſcendit* & ipſa nihilominus caro, quæ de virginalis vteri materia prodiit.

Egregia quæſtionis ſolutio.

Ioan. 6.

Nam & veſter ille finitimus piæ recordationis Amalphitanus Epiſcopus, nomen neſcio, Stephano Romano Pontifici, me præſente, ſub iureiurando ſæpè teſtatus eſt; quia cùm aliquando ad menſam Domini ſacrificaturus accederet, ſed ſuper Sacramento Dominici Corporis incredulus hæſitaret, in ipſa confractione ſalutaris hoſtiæ, rubra prorſus ac perfecta caro inter eius manus apparuit, ita vt etiam digitos illius eruentaret, ſicque ſacerdoti omnem ſcrupulum dubietatis auferret. Vbi notandum, quam ſit immane periculum indignis manibus attrectare iam terribile Sacramentum. Sed quid de Sacramentis ipſis eloquimur, cùm etiam ſuper eos aliquando, qui ex eorum vaſis offendunt, terribiles fieri ſententias videamus?

In Epiſc. Amalphit. vera Domini præſentia in Sacramento manifeſtatur.

CAPVT I.

Terribile exemplum Arnaldi Epiſc. Aretini calicē Dominicum alienantis, & ab Eccleſia ſubtrahentis.

ARNALDVM certè Aretinæ ſedis Epiſcopum tu quoque familiariter agnouiſti. De hoc mihi Martinus Eremita, magnæ ſcilicet opinionis vir, ac celebris famæ narrauit: Quia ex quodam ſui iuris Monaſterio calicem aureum abſtulit, & quibuſdam imminentibus neceſſariis alienauit: cui nimirum calici nobilis, ac deuota mulier, quæ eum Sanctis obtulerat, anathematis titulum, ne ab aliquo tolleretur, prouidè fecit inſculpi. Interea cuidam fratri ſopore depreſſo, videre contigit quemdam lacum nimij caloris ardore feruentem, & piceos, ſulphureoſque fœtores non ſine tetri fumi voluminibus exhalantem. Circa quem lacum teterrimi quidam velut Æthiopes, nigris ſimiliter equis, ſed excelſis inſtar turrium, inſidebant. Intus autem innumerabilia crudelium tortorum monſtra: damnatorum verò videbantur horribilia, ac diuerſa ſupplicia. Inter quos ſubitò contigit, vt etiam Arnaldum videret Epiſcopum, quem videlicet in illis præ nimietate caloris exundantibus aquis ceruicenus immerſum, terribiles duo Æthiopes conſtringebant, quorum alter ſartaginem ferream, alter calicem aureum in manibus habere videbatur: ſed iſte cum ſartagine calicem replebat aqua & ille labiis Epiſcopi protinus eumdem calicem apponebat, eumque funditus ebibere compellebat. Sic itaque numquam ceſſabant, & ille poculum labiis hiantis immergere, & iſte coactus indeſinenter haurire. Quid multis immoror? Hanc viſionem audiuit Epiſcopus; vt Monaſterio reſtituat calicem, ab amicis omnino ſuggeritur. Ille ſub fortaſſis ambiguo reddere pollicetur. Sed dum res in craſtinando differtur, immo dum circa ſalutem ſuam ille non vigilat, cœleſtis ſuper eum ſententia non dormitat. Nam & B. Petrus de his, quæ fictis verbis in auaritia negotiantur, ait: *Quibus iudicium iam olim non ceſſat, perditio eorum non dormitat.* Quadam itaque die, tertia propinquante iam hora, in caſtelli, vbi erat, crepidinem, ſellam præcepit afferri, vt ſurgentis calorem Solis exciperet, ac matutini frigoris reliquias propulſaret. Cùmque reſideret domeſtici ſui, ſerui, atque contubernales aſſiſterent; & ille ſecutus, hilaris, ac iucundus, faceta cum eis, & vrbana verba miſceret; ſubitò repentinus dolor in eius verticem, tanquam gladius, irruit; eumque morior, morior exclamare coegit. Mox baiulantibus neceſſariis defertur ad lectulum; myſterium ſacroſanctæ communionis accepit, ac ſpiritum protinus exhalauit. Timeat ergo quiſquis vel Eccleſiaſtici myſterij vtenſilia diſtrahit, vel tremendi anathematis elogium paruipendit, ne dum quaſi ſecurus ambulat, latentis eum iudicij laqueus comprehendat. Heu miſerabilis valde, & infelix humana conditio! Certè præfatus Epiſcopus licet in hoc ſibi negligentiæ torpor obrepſerit, aliàs tamen acutus erat, ingenioſus, & cautus, tantæque facundiæ, vt dum expeditiſſime in verbis decurreret, circumciſus labiis dici non immeritò potuiſſet. Sed cùm Apoſtolus dicat: *Prudentia carnis mors eſt; prudentia ſpiritus vita & pax*: quid prodeſt, ſi quiſpiam ſæculi huius prudentia calleat, ſi ingenij viuacis obtutibus abdita comprehendat, ſi verſuta calliditate, tamquam Proteus, in varia ſe formarum monſtra conuertat?

1. Pet. 2.

Arnaldi Ep. Aretini mors repentina.

Rom Pont. anathema iuſtè timendum.

Rom. 8.

CAPVT II.

Aliud terribile exemplum Tedaldi Epiſcopi.

INTEREA ſub huius occaſione ſermonis, illud in memoriam redit, quod olim Teraldus Epiſcopus prædeceſſor iſtius, in feſtiuitate beati Donati conſtitutus in pulpito, ſermoni, quo concionabatur, adiecit. In Longobardiæ, inquit, finibus, vnde originem duco, vir erat verſipellis ingenij, & acutiſſimæ ſubtilitatis, duplex animo, ſermone lepidus, concinnandis, fabricandiſque commentis edoctus, in reperiendis, ac variandis conſiliis vehementer aſtutus. Numquam erigebat brachia contra torrentem, ſed ex quocumque latere mundani turbinis eum aura proflaret; ille protinus aptum calliditatis, atque verſutiæ pallium opponebat. Accidit autem, vt hunc poſt obitum quidam frater nocturna viſione conſpiceret. Lacus erat igneus; qui flammiuomis vaporabat incendiis, & crepitantibus ignium globis terribilem cernentibus incutiebat horrorem; quem lacum trabalis enormitas videbantur obſidere dracones, variaque ſerpentium genera, hinc inde per circuitum ſpatiari. Vir autem ille, quem diximus in ipſa flammarum ſtridentium voragine coarctatus, tentabat quidem effugere, ſed obſtantibus beſtiis, dolebat aditum non patere. Modò ſcilicet ex hac parte fugam parabat; ſed ecce ſerpens obuius aderat. Per aliam partem erumpere ſatagebat,

Viſio terribilis cuiuſdam fratris.

ſed ecce rurſus alia beſtia laxo gutture ſtridens iter occluſerat. Ille rurſus & alia ad euadendum loca tentabat, ſed inſurgentibus beſtiis, omnino meatus aufugij non patebat. Porrò autem Matth. 7. Marc. 4. cùm Veritas dicat: *Eadem menſura, qua menſi fueritis, remetietur vobis*; hoc illi iuſto Dei iudicio contingebat. Sicut enim ille per carnalis aſtutiæ vanitatem, ex quibuſlibet huius ſæculi ſe nouerat laqueis expedire; ita poſtmodum verſa vice nullo valebat ingenio ſupplicium, quo cruciabatur, euadere. Qui nimirum ſi prudentiam, qua callebat, in diuinis ſtuduiſſet exercere mandatis, non cremaretur inter rabida ora ſerpentium, ſed gauderet potius inter agmina Beatorum.

CAPVT III.

Aliud exemplum cuiuſdam non dantis honorem loco ſacro.

VNum planè contigit in noſtris partibus de quodam carnaliter ſapiente, quod dignum non eſt ſilentio prætetire. Fanenſis quidem Primarius ciuitatis, Hugo nomine, ipſa nocte, quæ peracta Paraſceue, ſacroſanctum Sabbatum Dominicæ ſepulturæ præcedit, cum armis & armatis ingreſſus Eccleſiam, in qua diuinis vacabatur officiis, peroſum ſibi violenter hominem cœpit, ac vinculis crudeliter mancipauit. Quem C quia noua præſumpſit, nouo Deus omnipotens ſupplicio condemnauit. Nam cùm ſenſum mentis, in quantum mihi videtur, integrum teneat, omnes eum tamquam væſanum, exinanitum, atque dementem conſpuunt, abjiciunt, & exprobrant. Halitum quippe eius, iuxta querelam Iob. 19. B. Iob, vxor exhorret, cumque velut arreptitium nurus explodit, ad menſam, ſiue colloquium filius non admittit, auertunt oculos famuli, dedignantur amici, clientes, milites, affines, atque propinqui: Epiſcopus etiam ciuitatis, &, vt compendioſè cuncta complectar, omnis clerus, & populus iam ferè per duodennium arbitrantur eum mentis impotem, & væſanum, nullumque cum eo, D tamquam energumeno, dignantur habere conſortium. Porro cum diues ſit, & exuberans domus eius, fluunt pannoſæ & illotæ veſtes, horret inculta cæſaries, caput eius diuturni ſudoris fœtet iniuria, corpus totum per longam ſordet incuriam. Hic planè, cùm me adeſſe cognoſceret, me concitus adiit, mala quæ patiebatur, expoſuit, querelam de ſuis ſobrio ſermone digeſſit, & (quantum ex tenore verborum eius colligere potui) rationabiliter declamauit. Itaque conueni filium, Epiſcopum quoque ac de ciuitate quamplurimos, & ſubtiliter inquiſiui, quid inordinatum, quid delirum, quid ineptum in illo conſpicerent, pro quo illi væſaniam imputarent. E A quibus vtique nihil aliud, & ne vnum quidem certi ſigni verbum addiſcere potui, niſi hoc tantùm, quia demens eſt: quod omnes ore conſono vnanimiter aſſerebant. Cúmque ego dicerem: Quomodo id ſciris, quibuſve indiciis eum inſanire conjicitis? Nihil aliud inuenientes, idipſum denuo replicabant: Demens eſt. Quod mihi videtur profundum atque admirabile Dei omnipotentis eſſe iudicium, vt qui prudens, & ſciens ſponte deſipuiſſe cognoſcitur, prudens, & ſciens opinione væſaniæ puniatur: & qui ſponte factus eſt furioſus, demens ab omni populo iudicetur inuitus. Meritò contra votum adiudicatur inſa-

Cõpos mẽtis iuſto Dei iudicio inſanus reputatur.

A niæ, qui voluntate propria conatus eſt inſanire. Enimvero ſi veraciter fureret, eo minus miſer eſſet, quo deſpectus ſui mala, quæ patitur, ignoraret. Non eſt itaque ſicut mortuus ſæculi, qui Pſal. 142. non ſentit; ſed ſicut mortuus eſt inferni, qui iugiter moritur, & mortem ipſam ſentire non deſinit. Saluo nempe illo terribili in mundi fine iudicio, nunc etiam omnipotens Deus non modo crudelia quælibet facta, ſed & ſuperba, ſiue ſacrilega, prout dignum eſt, vlciſcitur verba. Vindicauit ſiquidem, quod Balthaſar ſacra vaſa temulentus indignè tractauit: nec dimiſit inultum, quod Nabuchodonoſor arrogãter elata verba deprompſit: *Nonne*, inquit, *hæc eſt Babylon magna, quam ego ædificaui in domum regni, in robore fortitudinis meæ,* B *& in gloriam decoris mei?* Et ecce ſicut Propheta teſtatur, cùm adhuc ſermo eſſet in ore regis, vox de cœlo ruit: *Tibi dicitur, Nabuchodonoſor Rex,* Ibid. *Regnum tranſiit à te, & ab hominibus te eiicient, & cum beſtiis, atque feris erit habitatio tua.* Puniuit 2. Par. 36. præterea Dominus Sedechiam Regem Iuda, qui per reprobos actus Dei mandatum contempſit. Vltus eſt etiam Ananiam Prophetam, non quia malum fecit, ſed quia mendacium protulit. Cui Hieremias: *Non*, inquit, *miſit te Dominus, & tu* Hier. 28. *confidere feciſti populum iſtum in mendacio, iccirco hæc dicit Dominus: Ecce mittam te à facie terræ, hoc anno morieris.*

Etiam verba vlciſcitur Deus.

Dan. 5.

Dan. 4.

CAPVT IV.

Clerici pugnacis, inſolentis, & blaſphemi cades.

† NOuis quoque temporibus accidit, vt in Burgundiæ regno quidam Clericus eſſet, ſuperbus nimis ac tumidus: & non modo carnali vitæ ſæculariter deditus, ſed & contra ſuum ordinem terribiliter bellicoſus. Hic itaque cùm Eccleſiam B. Mauritij multis inclytam prædiis, ſuis ditionibus vſurparet, potens autem quidam è diuerſo ſui iuris eſſe, non ſine magna litis, atque certaminis animoſitate contenderet, tandem belli dies vtroque paciſcente ſtatuitur, & à multis hinc inde fre- D mentium armatorum agminibus conuenitur. Potens autem ille, quem diximus, nuntium ad hoſtilia caſtra direxit, qui & apparatum belli ſolerti ſpeculatione perpenderet, ac ſibi celeriter nuntiaret. Fortè tunc Clericus Miſſam cum his, qui dimicaturi erant, ſuis fautoribus audiebat. Cúmque ad Euangelium veniretur, in fine lectum eſt: *Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui* Matth. 23. *ſe humiliat, exaltabitur.* Illico Clericus in hanc ſa- Luc. 14. & 18. crilegam vocem proteruus erupit: Hæc, inquiens, ſententia vera non eſt: nam ſi ego me meis aduerſariis humiliter inclinaſſem, hodie tot poſſeſſionum, atque clientium copias non habe- E rem. Reuerſus autem nuntius domino ſuo fideliter retulit, non modo quod in bellici procinctus apparatu conſpexit, ſed hoc etiam, quod in ore Clerici tumidè loquentis audiuit. Tunc ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad ſpem proculdubio obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Conglobatis itaque diuerſorum cuneis armatorum, ex vtraque parte pugna committitur, vires viribus opponuntur, depreſſa telorum ſilua deponitur, & humanis inflicta corporibus arma graſſantur. Habebat autem Clericus equam, quàm videlicet præliaturus aſcenderat, tantæ velocitatis, ac roboris, vt nullus ſibi videretur equus, aut mulus ad dimicandum poſſe

† Noſtris &.

præferri. Caſu, immo Deo diſponente, contigerat, quod præcedenti nocte iumentum illud ſtabulo ſolutum abſcederet: aceruumque ſalis inueniens, ex eo plurimum comederat. Clericus itaque dum in acie conſtitutus ſuper aquæ riuulum deueniret, ibique cominus aduerſantium armis arma conferret, iumentum, vt erat aſſumpti ſalis copia ſitibundum, frænum de manu rectoris violenter extorſit, ſuiſque totum viribus vindicauit, ac præſto caput in aquam ad bibendum inhianter immerſit.

Pœna ſuperbi Clerici.

Ille verò, dum ea manu, qua ſcutum tenebat, cum iumento confligit, hoſtilibus iaculis faciem coactus exponit: & ecce repente gladius os eius fulminis more tranſfixit, ſicque vir reprobus vitam ſuam fine concluſit. O quam congruè in illa pertulit corporis parte vindictam, quâ nigri fellis in Dominum vomuerat blaſphemiam!

Pſal. 56.

Et cùm Propheta de talibus dicat: *Filij hominum dentes eorum arma, & ſagitta, & lingua eorum gladius acutus*; qui linguam ſuam & dentes aduerſus Deum gladij more vibrauit, dignè per eadem membra materialis gladij pœnas exſoluit. Iſti planè contigit, quod Dominus in Euangelio dicit:

Luc. 13.

Quia ſuper decem & octo homines turris Siloë cecidit, & occidit eos. Quem verò myſticè turris illa ſignificat, niſi illum, cui Pſalmiſta decantat:

Pſal. 60.

Deduxiſti me, quia factus es ſpes mea, turris fortitudinis à facie inimici? Huic enim expoſitioni ipſum quoque Siloë nomen adgaudet. Siloë ſiquidem interpretatur, Miſſus. Haud dubium quin ſit ille, qui dicit:

Nominis Siloe interpretatio.

Ioan. 8.

Qui me miſit, mecum eſt. Et ibi cæcus à natiuitate lumen accipit ab eo, qui ait: *Ego ſum lux mundi.* De caſu iſtius turris alibi ſub figura dicitur lapidis:

Matth. 21.

Omnis, qui ceciderit ſuper illum, confringetur, ſupra quem verò ceciderit, conteret eum. Super hanc turrim, ſiue lapidem, cadit homo, atque confringitur, cùm per fragilitatem aliquam peccat, ſed eius ſuper ſe ruina conteritur, cùm ſuperbè blaſphemat. Turris ergo Siloë ſuper hunc Clericum cecidit, & ſicut blaſphemando meruerat, omnino contriuit.

CAPVT V.

Quòd Deus nullum peccatum impunitum relinquit.

ET quid mirum, ſi grauia nos peccata tormentis addicant, cùm ſubtile Dei iudicium impunita etiam minima non relinquat? Immo quid nouum, ſi reprobæ locutionis ſacrilegium damnat, cùm ipſa quoque laudis ſuæ præconia, niſi dignè ſint deprompta, contemnat?

Adraldus Abbas monaſt. Bremetenſis.

Adraldi nempe prudentis, & religioſi viri, qui Bremetenſi præminet Monaſterio, didici relatione quod ſcribo, quod etiam inditum litteris eſſe dicebat. Clericus, inquit, Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat, & ecce beatus Seuerinus eiuſdem Eccleſiæ nuper Epiſcopus, equi eius habenas apprehendit, eumque retinens, ſiſtit. Cumque ille in ſtuporem verſus, & grauiter admiratus, cur illic tam clarus, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret;

S. Seuerini Colonien. Archiepiſc. purgatoriũ ob intempeſtiuè conacerunta Horarum Canonicarum officia.

Da mihi, ait, manum tuam, & quæ circa me ſunt, non auditu diſce, ſed tactu. Cumque datam manum fluctibus Epiſcopus impreſſiſſet, tantus eam ardor abſorbuit, vt vndique carnes eius reſolutæ diffluerent, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus, † nomen, inquit, tuum in tanta benedictione ſit apud nos, & fama tua conſonis

† cùm adde.

A totius Eccleſiæ præconiis celebretur, cur te peſtilens hæc vorago conſtringit, tantoque, prob dolor! incendio cruciaris? Ad quem ſanctus Epiſcopus: Nihil, ait, aliud in me remanſit vltione plectendum, præter hoc tantum, quia dum in aula regia conſtitutus, Imperialibus me conſiliis vehementer implicui, Canonicæ ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpacia non perſolui. Manè quippe ſimul omnia coaceruans, tota die negotiis ingruentibus ſecura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum, ardoris huius ſero ſupplicium. Tu verò omnipotentis Dei clementiam humiliter implora, vt manum tuam in ſalutis priſtinæ

B reſtituat ſtatum. Quod cùm factum fuiſſet: Vade, inquit, fili, obſecra fratres noſtros Eccleſiæ Clericos, & alios ſpirituales viros, vt pro me preces fundant, indigentibus ſubſidia fundant, ſacrificiorum votis inſiſtant. His enim peractis, ego mox de vinculo pœnæ huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum ciuium choris lætus adiungar.

Preces, & ſacrificia pro iis, qui in purgatorio cruciantur.

Quod certè magnam nobis debet inferre formidinem, quia cùm ſanctum virum vni culpæ dumtaxat obnoxium, tam intolerabilis Purgatorij pœna conſtrinxerit, væh, væh, quæ mihi, meiſque ſimilibus eſt inferenda ſententia, quos tot reatuum prolixitas grauat?

CAPVT VI.

C

Quòd Dei laudes fœdis cogitationibus non ſint inquinandæ.

DISTINGVENDA ſunt ergo per momenta temporum Eccleſiaſticæ inſtitutionis officia, & ſub magna diuini timoris, ac reuerentiæ dicenda ſunt diſciplina, ne dum pſallimus, fructum ſpiritus cum carnis deſidia miſceamus. Quid enim prodeſt, hoſtiam Deo laudis offerre, & per torporem negligentiæ fœdis eam cogitationibus inquinare? Hanc porro boni, malique mixturam locus ille ſignificat Euangelicus vbi dicitur: Quia docente Domino, ad-

D erant quidam ipſo in tempore nuntiantes illi de Galilæis, quorum ſanguinem Pilatus miſcuit cum ſacrificiis eorum. Nam quia Pilatus, os malleatoris interpretatur, quid per hunc, niſi diabolum debemus intelligere, qui paratus eſt ſemper homines offenſionum ictibus verberare? Vnde & virgam ſuper humeros hominum tenere dicitur per Prophetam:

Luc. 13.

Virgam, inquit, *humeri eius ſuperaſti, ſicut in die Madian.* Quid verò ſanguis, niſi peccata? Quid ſacrificia, niſi rectas, & acceptabiles Deo ſignificant actiones?

Pilati nominis etymon.

Iſai. 9.

Pilatus ergo Galilæorum ſanguinem cum ſacrificiis miſcuit, quia malignus ſpiritus vel orationes noſtras prauis cogitationibus polluit, vel

E opera bona peccati cuiuſlibet attaminatione corrumpit, vt ſanguis ſacrificium polluat, dum reatus offenſio oblatam Deo recti operis victimam fœdat. Vnde ſcriptum eſt:

Gen. 15.

Quia cùm Abraham Deo ſacrificium de pecoribus, ac volucribus deuotus offerret, deſcenderunt volucres ſuper cadauera, & abigebat eas Abraham. Quid enim exprimunt volucres, niſi reprobos ſpiritus per aëra volitantes? volucres ergo à ſacrificio noſtro repellimus, cùm operum noſtrorum victimas à malignis ſpiritibus eas fœdare tentantibus, prouidè cuſtodimus.

Quid per volucres ſig.

Idem ſanè, quem prædiximus, Adraldus, dum in Burgundiæ regno mihi conuiator incedens

Adraldus Abb. con-

uiator S. Doct. in regno Burgundiæ.

derer, In hoc, inquit, loco, per quem nunc tranſitum habemus, aliquid contigit, quod ſi dicimus, non videtur otioſum. Frater quidam noſtri Cœnobij (haud dubium quin Cluniacenſis) piæ mentis, & rectæ conuerſationis vir, hinc aliquando tranſibat; & ecce crinitus quidam, quaſi ex Hieroſolymitana peregrinatione deueniens, palmam ferebat in manu. Cumque peregrinus, & Monachus inuicem obuij ſeſe altrinſecus pertranſiſſent; ait ille: Completorium in lecto, nec ſalus eſt, nec profectus. Quod frater audiens, admiratus expauit, ac repente poſt terga reſpiciens, eum videre non potuit. Mox enim vt verbum protulit, omnino diſparuit. Ille vero ad conſcientiam mox reuerſus inuenit, quia pridiano veſpere laſſus de via redierat, & feſſa in lectulum membra projiciens, iacendo Canonicas horas compleuerat. Vtrum ille Angelus fuerit, an reuera, ſicut videbatur, homo, Dei ducimus relinquendum eſſe iudicio.

Completorium in lecto nec ſalus eſt, nec profectus.

Ioan. Prior Monaſterij Fontis Auellani.

In hac etiam Eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, Prior quidam fuerat, nomine Ioannes, qui lentis quibuſdam infirmitatibus macilentus videbatur ſemper, & gracilis. Hac itaque ſui corporis imbecilla tenuitate confiſus, ſæpe iacens in lecto Completorium decurrebat. Accidit autem, vt dæmoniacus quidam non procul abeſſet, qui multa hominum ſecreta, & obſcænos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Ioannes dæmonem exire præciperet, & quibuſdam exorciſmi quæſtionibus flagellaret; Tunc, ait, ille es, qui ſub † corro quotidie Completorium inſuſurras, & modo me quaſi Sanctus ejicere, & iuris mei vaſculum de meo vis dominio liberare? Hoc audito, frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mendacij recognouit auctorem.

Horæ Canonicæ non ſunt in lecto legendæ.

Ioanni Eremitæ, à dæmone impoſitum.

Alter etiam Eremita, qui vocabatur Ioannes de Anſo, cùm ei, vt egrederetur vehementer inſiſteret, ac diuini nominis adiurium crebrius intentaret: Numquid oblitus es, ait, hac tibi nocte quid fecerim? Nam, ſi non excidit, certus es, quia dum ego me in apri ſilueſtris effigiem verti, tu me quaſi venator inſectabaris. Sed qui videbar aper, ſubito ſpeciem venuſtæ mulieris aſſumpſi, atque in oſculum tuum ruens, vt ſemen effunderes, cum gloria triumphaui. Cum itaque reprobus ſpiritus de fratre delinquente per ſoporis energiam ſe glorietur habuiſſe triumphum; quanto putamus eum gaudere tripudio ſuper his, qui labuntur in adulterium, vel inceſtum? Vnde ſæpe Deus omnipotens terribile exhibet etiam in hac vita iudicium, nec tamen miſeri homines deſinunt iterare plectendum.

Robertus Gallorum Rex cur excommunicatus.

Nam Robertus Gallorum Rex, auus iſtius Philippi, qui in paterni iuris ſceptra ſucceſſit, propinquam ſibi copulauit vxorem, ex qua ſuſcepit filium, anſerinum per omnia collum, & caput habentem. Quos etiam, virum ſcilicet & vxorem, omnes ferè Galliarum Epiſcopi, communi ſimul excommunicauêre ſententia. Cuius ſacerdotalis edicti tantus omnem vndique populum terror inuaſit, vt ab eius vniuerſi ſocietate recederent, nec præter duos ſibi ſeruulos ad neceſſarij victus obſequium remanerent: qui tamen & ipſi omnia vaſa, in quibus Rex edebat, vel bibebat, percepto cibo, abominabilia iudicantes, pabulum ignibus exhibebant. His tandem Rex coactus anguſtiis, ad ſanum conſilium rediens, diuertit inceſtum, iniitque legale connubium.

Non ſunt conſanguineæ ducendæ vxores.

Quàm ſit Pontificum anathema formidandum.

CAPUT VII.

Quòd non ſunt commatres ducendæ vxores.

SED & Otto Rex Teutonicorum, qui poſtmodum Imperator creatus eſt Romanorum, Adalaidem Italiæ Reginam, quæ ſibi commater extiterat, ſuſcepit in coniugem. Quem filius eius Almificus, qui Moguntinæ præſidebat Paſtor Eccleſiæ, cœpit conſtanter arguere, & ſceleſtum luridumque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus, eum comprehendi præcepit, & carcerali mox cuſtodiæ mancipauit; quem per annale circiter ſpatium carcer incluſit, ſed à correctione linguam terroris vinculum non ligauit. Cùm verò pater eum quadrageſimali decurrente ieiunio, de cuſtodia decreuiſſet educere, antequam Pſalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recuſauit exire. Verumtamen cum exiuit, zelo ſacerdotalis accenſus auctoritatis, non quieuit, ſed mox in patrem iaculum publicæ excommunicationis intorſit. O verè dignum Regio genere ſacerdotem, qui in cauſa Dei non Imperiale faſtigium, non paternum recognouit affectum: ſed dum paternam, ac Regiam auctoritatem in ſolo Deo conſtituit, hunc hominem eius legibus reſiſtentem, à ſe prorſus extraneum deputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduerſum te inſolenter agere, te verò præiudicium ſuſtinere: ſcito prænoſcens, quia die ſancto Pentecoſtes vterque ſimul aſtabimus ante Deum, ibique ventilabitur inter nos, librata iuſtitiæ lance, litigium. Ibi luce clarius apparebit, quis noſtrûm æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factumque eſt, ipſo, qui dictus eſt, ſacroſanctæ ſolemnitatis die, vt dum præfatus Auguſtis Imperialibus infulis redimitus, multorumque Pontificum choris, ſiue procerum vallatus agminibus, Miſſarum ſolemniis intereſſet, repentino ſuper eum veniente iudicio, repertus ſit mortuus. Epiſcopus autem in Domino iam quieuerat. Sic ſic qui de inceſto coniugio contempſit inter homines iudicari, ad tribunal æterni iudicis coactus eſt pertrahi, & qui ſubiectum ſibi dedignatus eſt audire Pontificem, terribilem ſuper ſe non potuit euadere Maieſtatem.

Parentes legibus Dei reſiſtentes, extranei reputandi ſunt.

Ottonis Imperat. lamétabilis interitus.

Hæc ego, venerabilis Pater, & alia quamplurima, non ſine magnæ formidinis angore conſcribo, ne videlicet, vel relatores mei meræ veritatis ſemitam non tenuerint, vel ipſe quoque relationum in quolibet immemor obliuione deliquerim. Verumtamen teſte conſcientia, non hæc mentiendi voto, ſed ædificationis affectu, prout melius poſſum, narrata recolere, ſatago ſchedulis annotare. Si quid mihi tamen in his obliuionis obrepſit, immò quidquid humanæ conditionis infirmitate deliqui antequam nexibus huius carnis abſoluar, diuina mihi pietas tuis orationem in memoriam reuocet, ac dignè lugere permittat, ne viuenti mihi pœnitendum quid manere poſſit occultum, quod morientis ſit oculis ingerendum.

Abbas Cluniacenſis, haud dubiũ quin Hugo fuerit ſanctitate clariſſ.

Hugo Abbas Cluniacenſis, cùm ad ſuum me Monaſterium perduxiſſet, frater quidam ſenex in infirmorum domo, ingraueſcente totius corporis tumore, languebat. Hic porrò, cùm Abbatis comperiiſſet adeſſe præſentiam, lætus affe-

ctus, diuinam cœpit implorare clementiam: Domine, inquit, quem nullum latet occultum, quæſo, ſi quid reatus in me eſt, quod non ſim hucuſque confeſſus, tu mihi miſericorditer in memoriam reuoca, quatenus Abbati meo dum præſens eſt, purè confitear; atque ab eo, qui ius hoc in me præ cæteris habet, iudicatus abſoluar. Hoc dicto, huiuſmodi vox auribus eius inſonuit: Certè eſt, certè eſt aliquid in te, quod confeſſus adhuc non es. Cúmque ille vocem ſolam audiret, ſed à quo procederet, non videret, orando ſubiunxit: Exprime, Domine, manifeſtè quid hoc ſit, vt confeſſus corrigam quod erraui. Porrò vox eadem peccatum quoddam (ſicut quærebat) ſignanter expreſſit, quod ille à ſe commiſſum illicò recognouit, & Abbati feſtinanter aſcito, facta confeſſione, purgauit; paucíſque pòſt diebus in ſancta pace defunctus eſt.

Aduertant hæc ſanctæ confeſſionis contemptores.

CAPVT VIII.

Terribile exemplum cuiuſdam hominis deſperati, ac interficientis ſeipſum.

S. Hug: Abb. Cluniacenſis.

NON talem ſortitus eſt finem Clericus ille, de quo mihi idem Hugo Cluniacenſis Monaſterij rector fida relatione narrauit: Religioſus, inquit, quidam Epiſcopus in expeditione poſitus, cum veniſſet ad ripam cuiuſdam fluminis, ſubſtitit, ibique laſſus recreare ſpiritum cœpit. Cúmque illic tranquillè quieſceret, audiuit vocem de fluminis alueo prodeuntem, & hæc verba clarius exprimentem: Hóra venit, homo non venit. His auditis Epiſcopus, ſollicitus redditur: & recogitans hoc ſine myſterio eſſe non poſſe, aduentum rei ſolerti cuſtodia præſtolatur. Sed dum attentus explorator expectat, dumque hæc & illa recogitat; ecce quidam Clericus agillimè properabat, equumque calcaribus atterens, amnem tranſire quantocyus feſtinabat. Admonuit autem ſuos Epiſcopus, vt obuios ſe venienti feſtinanter obiicerent, eumque à ſui curſus impetu retinerent. Cúmque ille pernicirer properans, flumen aggrederetur præcipitanter inuadere, ac ſine mora tranſire; illíque contrà violenter obſiſterent, & gradum figere compuliſſent, ait: Quieſcite, quæſo, dimittite me, recedite, quia iuſſio Regis vrget. Non eſt res, quæ deferri poſſit in poſterum. Myſterium Regis inſtat, ineuitabilis neceſſitas imperat. Quid plura? Sanctus Epiſcopus eum violentiſſimè retentum, ſuperuenienti nocte ſecum habere coëgit hoſpitium. Sed, ô miſera hominis, ac lugenda conditio, quæ facilius valet ſibi conſciſcere mala cum deſunt, quam vitare cum imminent! Epiſcopo ſcilicet cum ſuis graui ſopore depreſſo, ille vas aquæ in hoſpitio reperit, in quod caput immergens, ſuus ipſe tortor effectus, ſe feraliter enecauit. Sed ſicut iſte, licet occulto, diſtricto tamen Dei iudicio, carnis interitum pertulit; ita per eius piam clementiam mortem animæ ſimul & corporis alter euaſit.

Verè cuius Deus vult miſeretur, & quem vult indurat.

CAPVT IX.

Votifragus infirmitate corripitur, vt reſipiſcat.

NAM quod nunc dicturus ſum, & ex relatione iam dicti Cluniacenſis Abbatis, & ex ore illius, cui res ipſa contigerat, frequentius audiui. Adoleſcens quidam erat in finibus Aquitaniæ, qui cum coæuis ſuis iuuenculis de animarum ſuarum cœpit ſalute tractare. Deliberatione præmiſſa, tandem ſtatuunt, ac vnanimi inuicem confœderatione proponunt, & mundani cultus pompas abiicere, & ad monaſticæ conuerſationis ordinem commigrare. Sed dum res adhuc ſuſpenſa differtur, dum rerum ordo multiplici varietate concutitur; ipſe quoque reuera adoleſcentis animus fixus in ſuo propoſito non tenetur. Quid multa? Mutata penitus mente deſponſauit vxorem. Cúmque per proceſſum temporis mens eius & memoriam ſancti propoſiti paulatim de ſe prorſus eraderet, & ſub prætextu coniugij ad explendam carnalis illecebræ voluptatem impatientius ebulliret, diuina ſuper eum vigilante clementia, ſubito languore percuſſus eſt, ac paulo poſt ad extrema peruenit. Necessariis igitur, ac propinquis de iam quaſi defuncti diſputantibus ſepultura, dum in medio poſitus videretur cadauer exanime, vixque tenuis quidam motus in eius pectore palpitaret, ecce duo teterrimi, ac truciſ vultus Æthiopes eum (vt ſibi videbatur) tanquam leones rugientes inuadunt, rapaci ferocitate corripiunt, de corpore violenter euellunt, moxpedes eius, & brachia duris alligant nexibus, ſicque velut hœdum in phalangam pendulum alter poſt alterum baiulare cœperunt. Quos autem dolores, & torſiones ipſe pertulerit, quantum, & qualia viderit, vel audierit, per quamplurima eum loca vectauerint, pe longum eſt non tantum ſtylo digerere, ſed ſimplicibus quoque verbis ex ore per ordinem referentis audire. Hoc tantùm hic inſerre ſufficiat, quia dum per obſcuræ caliginis eum loca portarent, ecce B. Petrus Apoſtolus ſplendidus, & coruſcans occurrit, eumque de portantium humeris raptum, nexibus, quibus angebatur, abſoluit. Illi mox relicta præda ſtridentes dentibus, & eiulantes abſcedunt, factumque ſibi præiudicium flebiles conqueruntur. Beatus autem Apoſtolus adoleſcentem ad Cluniaci Monaſterium ſecum duxit, eique forinſecus poſito, ſeſe, donec reuerteretur, expectare præcepit: Ego, inquit, meum Monaſterium ingrediens viſito, ac per circuitum cuncta perluſtrans, quid agatur, attendo: deinde ad te, conſideratis omnibus, redeo. Sed mox vt iſte relictus eſt ſolus, ecce crudeliores, & acriores iidem reuertuntur Æthiopes, & non iam per manus, & pedes, ſed per genitalia ipſa corripiunt, eumque ſic non ſine grauiſſimo illius dolore ſuſpendunt. Nam velut ſi roſtro paſſer accipitris, vel aquilinis vnguibus columba rapiatur implumis; ſic à reprobis illis ſpiritibus miſer iſte corripitur, trahitur libratus, per verenda ſuſpenditur, & quaſi recuperata præda, quæ fuerat perdita, longius aſportatur, cum ecce beatus Petrus radianti nimis, ac terribili ſplendore conſpicuus, ſe tamquam fulmen iniecit, rapinam ſuam quaſi per impetum violenti ſpiritus apprehendit: & clauibus, quas manu geſtabat, raptores nequiſſimos acerrimè verberauit. Mox illum ad domum propriam vſque perduxit, reddenſque ſpiritum corpori veramque ſaluti ſubſtantiam reformauit. Nam ille protinus conualeſcens, domui ſuæ ſine cunctatione diſpoſuit, atque ad Cluniacenſe Monaſterium properans, ſanctæ conuerſationis habitum feruida ſatis deuotione ſuſcepit. Sic itaque diuinæ militiæ transfuga, dum paterni verberis diſciplina cælitus eruditur, de manu cruen-

S. Petrus Apoſtolus apparet, & à dæmonibus eum liberat.

Rediuiuus votum perſoluit.

ri prædonis eripitur, & ouis oberrans ad proprij paſtoris mapalia reuocatur. Sed jam ſe reprimens calamus cohibeat ſtylum, ne regulam breuitatis excedat epiſtolare compendium. A

Scribite, ſi placet diſtichon iſtud in Refectorio, ſub pedibus Apoſtolorum.

Ignit Apoſtolicum linguarum flamma Senatum,
Germinat & varias quaſi vox fœcunda loquelas.

DISPVTATIO

De variis apparitionibus & miraculis.

ARGVMENTVM.

Archiepiſcopo, vtpotè qui talibus rebus audiendis magnoperè delectabatur, nuntiat Canonicos Velitrenſis Eccleſiæ, cui ipſe præerat, emerſiſſe tandem aliquando, & ſe ad bonam, vt dicitur, frugem recepiſſe, eoſque juxta præſcriptam ſibi diſciplinam, non vt ante coactos, ſed ſponte, & libenter vitam inſtituere. Affert deinde nonnulla exempla, & mira, quæ multis contigerunt, ex C quibus non parua vtilitas percipi poteſt.

Domno A. Venerabili Archiepiſcopo, Petrus peccator Monachus pleniſſimæ deuotionis affectum.

QVIA noui ſanctam mentem tuam, venerabilis Pater, præcipuè de hominum ſalute gaudere, adeo vt cum animarum te contingit audire profectum, velut ad dulcium epularum agglicas, ac delectetis edulium.

Velitrenſis Eccleſiæ Canonicorum emendatio, & profectus.

Refero tibi de Canonicis noſtris, ſanctæ vi- D delicet Velitrenſis Eccleſiæ, quia qui ſub multis laboribus noſtris, atque ſudoribus incorrigibiles videbantur, jam per diuinam gratiam reſipiſcunt, & per canonicæ regulæ tramitem non jam coacti, ſed gaudentes incedunt. Vnuſquiſque præterea eorum quadrageſimali tempore quotidie Pſalterium complet; tribus per hebdomadam diebus omnes vino & pulmento communiter abſtinent; tantúmque diſtrictæ conuerſationis videntur habere feruorem, vt per totam Quadrageſimam, quæ eſt ante Paſcha: & illam, quæ Natiuitatem Domini noſtri Ieſu Chriſti conſuetudinaliter antecedit, tribus in hebdomada diebus vnuſquiſque ſe in Capitulo coram fratribus exuat, & propria peccata confeſſus, E dura corrigiarum ſcutica perferat diſciplinam. In quo videlicet ſanctæ conuerſationis indicio pores manifeſtè colligere quid de cæteris vitæ modis, & obſeruationibus debeas æſtimare. Et, ô diſciplina ſalutifera, nimirum carnis afflictio! in qua dum corpus ad humanum nudatur aſpectum, ante Dei oculos coruſcantibus indumentis apparet ornatum. Porrò vix dum menſis emenſus eſt, ex quo res contigit iſta, quam refero.

Carnis maceratio per ſcopas quã ſit ſalutifera.

CAPVT I.

Barunciï Eremitæ ſanctitas.

BARVNCIVS planè mihi frater vnanimis, & in amoris præcipui dulcedine ſingularis, non in eremo, ſed in villa quadam eremo ſubiecta, dum opus ageret neceſſarium, languorum incurrit extremum. Qui dum ſibi imminentem cognoſceret obitum, fratribus, qui ſibi ſedulitatis officium exhibebant, pœnitentiam ſibi propoſuit iniungi, qui dum tres, vel vt multum, quatuor Pſalmos, vtpote ſancto, & innocenti viro, ſufficere judicarent; ille petiit, vt decem B ſibi annorum pœnitentiam traderent, quam illicò peragendam fratribus qui morabantur in eremo, quantocyus delegarent. Nocte igitur inſecuta, dum quique per cellas conſtituti poſt gallicinium nudati, corporalibus diſciplinis inſiſterent, feſtinarentque fratres pœnitentiam antequam ille moreretur, implere; Lamberto fratri, qui ſibi ſedulus aſſiſtebat, Baruncius ait: Cur, inquit, te non præparas, & ſicut cæteri fratres indumentis Eccleſiaſticis non adornas? Omnes enim de eremo fratres vſque modò mihi viſibiliter aſtiterunt, albis nimirum, ac reſplendentibus ſtolis induti, & velut in choro pſallentes micantium veſtium candore conſpicui. Compulit ergo illum vt ad eorum indueretur exemplum. Vbi notandum, quia dum fratres illi nudati corporalibus diſciplinis eſſent ab ipſo procul intenti, ei, vt ita loquar, non jam carnalibus, ſed ſpiritualibus oculis decoro cultu videbantur induti. Is planè, qui mihi hoc retulit, venerabilis Pater Liutprandus aliud etiam mihi conſequenter innotuit, quod ab audientium ædificatione non vacat.

Monachi dum flagellis atteruntur, ſtolis albis ornati videntur.

Initio, inquit, illius Quadrageſimæ, quæ Natiuitatem Dominicam ex Eccleſiaſtica inſtitutione præcedit, tanta mihi ſubitò moleſtia repentini languoris incubuit; vt vix pedibus conſtanter inſiſterem, nedum poſſem regulam quotidianæ conuerſationis implere. Cúmque tenebroſis, atque confuſis cogitationibus fluctuans, ieiunium funditus deſperarem, ac de quotidiana deinceps ciborum remiſſione decernerem, ſubito lenis mihi ſopor obrepſit, & ſuper codicem, cui videlicet intentus eram, caput paululum reclinaui. Tunc mihi viſum eſt, quod tota cella plena eſſet fumo, & inſuper quamplures illic eſſent homines, qui clamoſis, ac mutuis inter ſe vociferarentur colloquiis; cum ecce ſanctus frater Iuuentius, qui in eadem eremo laudabiliter conuerſatur, repentè cellulæ fores irrupit, & zelo ſeueriſſimæ animaduerſionis homines exturbauit, ac ſine mora violenter propellens excluſit. Num, inquit, huius eremi non eſt inuiolabilis regula, vt colloquium fieri in cella quiſque non audeat, ſed ingredientium labia ſilentij protinus cenſura compeſcat? Moxque manutergium repente corripuit, omnemque fumi chaos, terramque congeriem qua cella replebatur, abiecit. Quo facto, protinus exſoporatus euigilo, mentemque meam ab omni fumigantium cogitationum caligine liberam, non ſine magna cordis lætitia recognoſco. Tunc itaque omni tædio tentationis, atque languoris expulſo, tantæ virtutis in me robur, ac fortitudinem reperi, vt per totam illam Quadrageſimam vſque ad Dominicam Natiuitatem vix aliquando vel leuiter

Liutprandus ven. Eremita cæleſti auxilio roboratur, ac ieiunium poſſit violare.

S. Frater Iuuentius Eremita.

eſuritem: & ne vno quidem die præter panem, & aquam, niſi fallor, alia quælibet alimenta requirerem.

CAPVT II.

Pariſienſis Epiſcopi intemperantia diuinitus punitur.

*Alberico f.

ET, ô vtinam ſic * Albuino Pariſienſis Eccleſiæ contigiſſet Epiſcopo. Cui nimirum dum ſeptimi, ſi ritè teneo, menſis ieiunium celebraret; & profligato iam ieiunij biduo, ad Sabbatum perueniſſet, ſingularis ferus venatione captus, offertur. Mox ille in concupiſcentiam lethalis edulij peſtilenter illectus exarſit, ieiunium in alteram hebdomadam transferendum eſſe decreuit: & confeſtim coquis, vt porcum accuratius coquerent, imperauit. Illo itaque die gulæ ſuæ perfecit homo miſerabilis appetitum, octauo autem proximo videlicet Sabbato, diem clauſit extremum. Et hoc certè dignè commeruit, qui de Eccleſiæ ſacrario quaſi ſepulchra concupiſcentiæ fecit in deſerto. Quid autem mirum, ſi illic, vbi tam aperta eſt culpa, manifeſtè eſt irrogata vindicta, cum ſæpe miſerabilem rei videamus euentum, & tamen ignoremus ſupernæ diſpoſitionis cauſa latente myſterium?

Num. 11.

Leo ex Puteolano Epiſc. Eremita Neap. cœnobium S. Agnelli.

Leo planè dudum Puteolanus Epiſcopus, nunc autem nobilis Eremita, nuper mihi, & fratribus retulit: quia cum dæmoniacus quidam eſſet in Monaſterio, quod apud Parthenopen eſt in beati Angeli Confeſſoris honorem conſtructum, in hominem propè aſtantem repentinus inſiluit: eumque rabido furore percutiens, protinus interfecit. Et, ô quis profunda Dei iudicia penetrare ſufficiat! Mox enim, vt innocentem hominem furibundus extinxit, confeſtim à dæmonio liberatus, & menti ſuæ, ac rationi priſtinæ reſtitutus, numquam de cætero paſſionis illius moleſtiam pertulit. Inquiſitus autem cur hoc facinus perpetrauerit; Hominem, inquit, non vidi, ſed nigrum canem, qui me mordicus apprehendere ſatagebar, ſicut mihi videbatur, occidi. In hoc igitur occultæ diſpoſitionis effectu cauſa non claruit, cur videlicet, vel ille repentino dignus fuerit vulneri perimi, vel iſte meruerit à dæmonio liberari. Cum & ille, quantum ad humanum ſpectat arbitrium, innocenter occiſus, & iſte quantum ad exterioris reatus ſpeciem, videatur vltione plectendus. Et quid mirum, ſi merita nobis aliena non pateant; cum & ipſi ſæpè, quod fecimus, per obliuionis hebetudinem ignoremus?

Dæmoniacus hominem necans liberatur.

Iudicia Dei abyſſus multa.

CAPVT III.

B. Virgo Maria in ſuæ feſtiuitatis Aſſumptione innumeros liberat à pœnis Purgatorij.

RElіgioſus planè Preſbyter Ioannes rem mihi retulit ante paucos annos Romæ contigiſſe, quam narro. In Aſſumptione ſcilicet beatæ Dei Genitricis Mariæ cùm nocturno tempore Romanus populus iuxta morem orationibus, & Litaniis inſiſteret, & accenſis luminibus diuerſarum regionum Eccleſias perluſtraret; mulier quædam in Baſilica, quæ eſt ad honorem eiuſdem beatæ Virginis, in † Capitulo conſtituta, commatrem ſuam vidit, quæ ſcilicet ab anno ferè fuerat iam defuncta. Cumque per multitudinem confluentium ad eius attingere non potuiſſet alloquium, ſtuduit eam in tali cuiuſdam angiportus articulo præſtolari; vt dubium non eſſet, quod egreſſa Baſilicam, ab ea declinare non poſſet. Hanc itaque tranſeuntem protinus inquiſiuit: Non, inquit, tu commater mea es, Marozia videlicet, quæ dudum defuncta es? Hoc illi vocabulum fuerat, dum adhuc viueret. Qua reſpondente, Ipſa ſum. Et quomodo, inquit, tibi nunc eſt? Ait, Vſque hodie non leuis me pœna conſtrinxit, quia videlicet per laſciuiæ petulantis illecebras cum coætaneis me puellis in tenera adhuc ætate fœdaui: & hoc ipſum, proh dolor! obliuioni quodammodo tradens, Sacerdoti quidem confeſſa fui, ſed iudicium non accepi. Verùm hodie Regina mundi pro nobis preces fudit, meque cum multis aliis de locis pœnalibus liberauit: tantaque multitudo per interuentionem eius hodie eſt de tormentis erepta, vt numerum totius Romanæ plebis excedat; vnde ſacra eidem Dominæ noſtræ glorioſæ dicata paſſim loca viſitamus, actioneſque ſibi gratiarum pro tantis miſericordiæ beneficiis alacres exhibemus. Cùmque ſuper hoc commater illius ambigeret, nec fidem facilè ſermonibus adhiberet, ſubiunxit: Vt experiaris, inquit, pro certo verum eſſe quod loquor, ſcias te tranſacto hoc anno, in hac eadem feſtiuitate proculdubio morituram. Quod ſi, quod fieri non poteſt, vlterius vixeris, me protuliſſe mendacium liquidò comprobabis. Et his dictis, ab oculis eius euanuit. Mox illa cilicium induit, & de obitu ſuo ſolicita, quæ audierat, viuere cautius cœpit. Quid plura? Peracto ferè anno pridianis cœpit ægrotare vigiliis: in ipſo verò feſtiuitatis die vitam, ſicut ei demonſtratum fuerat, terminauit. Vbi notandum, & non leuiter expaueſcendum, quia de peracta culpa, quam præfata mulier obliuioni tradiderat, vſque ad interuentum intemeratæ Dei Genitricis ſupplicia perferebat.

† Capitolio vel Campitello f.

B. Virginis miſericordia & auctoritas apud Deum.

CAPVT IV.

Sanctorum apparitio pulcherrima Romæ in Eccleſia ſanctæ Cæciliæ.

RAinaldus quoque Cumanus Epiſcopus mihi narrauit, quod & ab Humberto venerabili ſanctæ Ruffinæ quondam Epiſcopo ſe didiciſſe perhibuit. Presbyterum, inquit, nocturno ſilentio quieſcentem, compater ſuus, qui defunctus fuerat, in viſione clamauit, dicens: Veni, vide ſpectaculum, quod iudicare non poteris otioſum. Duxit ergo illum ad Baſilicam beatæ Cæciliæ, in cuius videlicet atrio videbantur Agnes, Agatha, eademque Cæcilia, multarumque beatarum Virginum chorus, mirabili cultus, & habitus nitore conſpicuus. Hæ nimirum parabant quandam magnificam ſedem, cæteris hinc inde ſubſelliis eminentem, & ecce B. Virgo Maria cum Petro, & Paulo, atque Dauid, ac non paruis Martyrum diuerſorumque Sanctorum vallata turmis micantibus venit, ſeſeque in ea, quæ parata erat, ſede compoſuit. Porrò autem dum in illo tam ſancto conuentu ſilentium fieret, omneſque reuerenter aſtarent; ecce mulier quædam, licet paupercula, pelliceo tamen indumento decenter ornata, ad intemeratæ Virginis veſtigia corruit, eamque vt Ioanni Patricio iam defuncto miſereretur, orauit. Cumque hoc ipſum mulier ter obſecrando repeteret, nec reſponſum aliquod impetrare poſſet, adiecit: Noſti, inquit,

Rainaldus Epiſc. Cumanus, & Humbertus Epiſc. Card.

Ioannes Rom. Patricius.

Domina mea, Regina mundi; Ego ſum miſera illa, quæ in atrio Baſilicæ tuæ maioris nuda, & tremula iacere conſueueram. Ille verò mox vt aſpexit, pia mihi miſeratione condoluit: & pellem hanc ſuper me, qua videlicet erat indutus, iniecit. Tunc beata Dei Genitrix: Homo, inquit, ille, de quo rogas, multa flagitiorum mole depreſſus eſt: duo tamen hæc habuit, vt & indigentibus pius, & magna ſacris locis extitiſſet humilitate deuotus. Frequenter enim oleum propriis ceruicibus deferebat, & lucernis Eccleſiæ meæ fomitem miniſtrabat. Cúmque ſuper hoc eidem Patricio, & cæteri ſancti teſtimonium perhiberent, eumque idipſum & ſuis Eccleſiis egiſſe ſimul aſſererent; illicò Regina mundi præcepit, vt Patricius ille duceretur ad medium; & ecce multitudo dæmonum præfatum Ioannem trahunt, pœnalibus vndique loris aſtrictum, & ambientium catenarum ſqualoribus vehementer attritum. Tunc eum Domina noſtra iuſſit abſolui, & Sanctorum cœtibus aggregari; vincula verò, quibus ille fuerat abſolutus, alteri homini, qui in hac adhuc vita manebat, præcepit innectenda reponi. Tunc conuentus ille Sanctorum ſolutus eſt, & vnuſquiſque in diuerſa contendens, ab aſpectu cernentis euanuit. Beatus verò Petrus Apoſtolus ad Eccleſiam ſuam venit, cui protinus omnium ſucceſſorum ſuorum, Pontificum videlicet Romanorum, chorus, infulatus, ac feſtiuus occurrit: ipſe quoque beatus Petrus cum eatenus videretur indutus Hebraicis veſtibus, ſicut in picturis vbique conſpicitur, tunc & phrygium ſuſcepit in capite: & ſicut cæteri, ſacerdotalibus infulis eſt ornatus in corpore. Tunc reſponſorium illud, quod dicitur: Tu es Paſtor ouium; melodiis, atque mellifluis cœperunt intonare clamoribus; ſicque illum vſque ad ſacerdotalis chori conſiſtorium deduxerunt. Quò perueniens, ipſe Apoſtolorum Princeps nocturnum eſt exorſus officium, dicens: Domine, labia mea aperies: deinde tres Pſalmos, totidemque lectiones, ac reſponſoria, quæ in Apoſtolorum natalitiis recenſentur, canonico more perſoluit. Omnibus itaque per ordinem rite decurſis, matutinis quoque laudibus conſequenter expletis, eiuſdem Eccleſiæ tintinnabulum ſonuit, & continuò Preſbyter, qui hæc videbat, euigilans, ſomnium terminauit.

B. Virginis iuſſu Sanctorũ cœtibus aggregatur S. Petrus Apoſtolus.

Præterea idem, qui ſupra, mihi narrauit Epiſcopus, quia Monachus quidam quotidie dum ante ſanctum altare beatæ Mariæ ſemper Virginis pertranſiret, illam ex more percurrebat Antiphonam, quæ ſic incipit: Gaude Dei Genitrix Virgo immaculata: Gaude, quæ gaudium ab Angelo ſuſcepiſti: Gaude, quæ genuiſti æterni luminis claritatem: Gaude mater: Gaude ſancta Dei Genitrix Virgo. Tu ſola mater innupta. Te laudat omnis factura. Genitrix lucis intercede pro nobis. Quam videlicet Antiphonam dum quadam die pertranſiens diceret, audiuit vocem ex eodem altario procedentem: Gaudium mihi annuntiaſti, gaudium tibi eueniet.

Laudans B. Mariam, gaudium annunciatur.

CAPVT V.

Officium mortuorum quotidie perſoluens in cæleſte regnum introducitur.

SEd & idem mihi narrauit Epiſcopus, quia frater quidam non quotidiano, non certe ſolemni Sanctorum, ſed ſolo vtebatur, & delectabatur officio defunctorum. Cumque conditionis humanæ debitum ſoluens tribunali ſuperni Iudicis aſtitiſſet; cœpit turba dæmonum vehementer hoc illi crimen impingere, quod Eccleſiaſticæ inſtitutionis regulam negligens, per aſſuetæ ſynaxis officia vota Deo reddere contempſiſſet. Tunc beata Regina mundi ſemper Virgo Maria, & omnes Sanctorum chori cum ea valenter occurrunt, ſeſeque ad illius auxilium concorditer interponunt. Hic, inquiunt, noſter Capellanus, ac miniſter extitit: quodque defunctorum ſemper exequiis libenter interfuit, nobis omnibus proculdubio miniſtrauit. Abſit igitur, vt in impiorum manus iſte deueniat, qui piis erga nos, dum adiuueret, ſtudiis inſudabat. Sic itaque beatæ Virginis precibus, omniumque ſupplicatione Sanctorum, in eorum meruit tranſire conſortium. Ignorabat tamen huius rei relator Epiſcopus, vtrum ille frater ad nos reuerſus, an aliis in hac vita degentibus iſta retulerit.

Hæc tibi, venerabilis frater, familiariter ſcribo, quia velut ſuauibus epulis ſic in tua, quæcumque ſit, allocutione delector: & mens mea continuò lætatur, & gliſcit, cùm aliquid, quod tibi congruè ſcribatur, occurrit.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM TRIGEGIMVMQVINTVM.

De picturis Principum Apoſtolorum.

ARGVMENTVM.

Cauſam affert cur Paulus Apoſtolus ad dexteram, Petrus verò ad ſiniſtram in picturis exprimantur: idcircò ſcilicet, quia Paulus eſſet ex tribu Benjamin, qui Latinè, filius dexteræ interpretatur: probátque huiuſmodi nomen aptiſſimè illi conuenire. Multas quoque eiuſdem Pauli prærogatiuas adducit. Tùm demùm exponit cur Hieroſolymitana Eccleſia, cùm in ea Christus paſſus fuerit, non ſit caput omnium Eccleſiarum.

*Domno Deſiderio ſanctæ * conuerſionis Abbati, religioſóque Conuentui, Petrus peccator Monachus in Domino ſeruitutem.* (* Conuerſationis.)

VT domnum Martinum ad vos iter arripere didici, Notario protinus, vt exciperet, imperaui. Sed quoniam per totum Quadrageſimalem circulum tecum, venerabilis Pater, familiariter degens, quæque conferenda videbantur, viua voce contulimus, & quæ communicanda erant, ſiue tractanda, ſæpius intimauimus; iam quid noui ad te ſcribi valeat, non inuenio, dum quidquid neceſſarium eſſe poterat, frequentiùs iteratum alterutra confabulatione perpendo. Quid igitur faciam? Numquid qui loqui cœperam, deficiente materia, ſtolidè conticeſcam?

CAPVT I.

Cur Petrus ad ſiniſtram, & Paulus ad dextram in picturis collocentur.

SED dùm armatam penna, atque ad ſcribendum ea more libratam manum Scriptoris aſpicio, materia mihi dulcis offertur, de qua ad diſputandum mea mens alacriter prouocetur. Per iſtam ſiquidem Notarij dextram repentè mihi illud occurrit, quod ipſe à me, quæſtione propoſita, ſæpenumero requiſiſti: Cur videlicet in imaginibus picturarum per vniuerſas adiacentes Romæ Prouincias, Petrus, qui primus eſt, ad ſiniſtram; Coapoſtolatus autem eius Paulus conſtituitur ad dextram; cùm iuxta vulgarem ſenſum hoc rerum ordo depoſcat, vt Petrus, qui Senatus Apoſtolici princeps eſt, dextrum Domini latus; Paulus verò, qui iunior eſt, ſiniſtrum iure poſſideat? Sed durum eſt valdè,

A vt opinemur, quia tam egregium, tamque famoſam Apoſtolicæ diſpoſitionis ordinem inconſultè, atque inconſideratè deuota Deo, ac religioſa vetuſtas admiſerit. Neque enim credendum eſt, vt Conſtantinus Imperator, imò Papa Silueſter; (Cōſ. Schol.) atque poſt eos Principes, & Sacerdotes in Eccleſiaſticæ diſciplinæ littera peruigiles, atque ſolertes, hunc ordinem tantorum Principum negligendum ducerent, ſi correctione dignum aliquatenus æſtimarent. Ne ergo ſanctæ huius Hiſtoriæ ordo inordinatus appareat, quod nobis videtur, Sanctitati veſtræ breuiter innoteſcat.

Paulum planè de tribu Benjamin extitiſſe, (Paulus de tribu Benjamin.)
B quis ambigit? Benjamin autem Hebraicè, Latinè filius dexteræ nuncupatur. Quid ergo mirum eſt, ſi ad dexteram conſtituitur, qui vocabulum dexteræ ex paterno iure ſortitur? Enimuerò, vt vetus illa beato Paulo liquidò congruere videatur hiſtoria, non ſine cauſa Scriptura dicit: *Quia egrediente anima Rachel præ dolore, & imminente iam morte, vocauit nomen filij ſui, Benoni, id eſt filius doloris mei.* (Gen 35.) Pater verò appellauit eum Benjamin, id eſt, filius dexteræ. Per Rachel namque, (Per Rachel deſignatur Eccleſia.) quæ ouis, vel viſum principium dicitur, Eccleſia
C non immeritò deſignatur. Quæ nimirùm & ad inſtar ouis innocenter viuit, & per ſtudium contemplationis ad videndam Redemptoris ſui ſpeciem medullitus inardeſcit. Qui de ſe requirentibus Iudæis ait: *Ego principium, qui & loquor vobis.* (Ioan. 8.) Benjamin igitur naſcente, Rachel mater emoritur; dùm appropinquante ad lucem nouæ regenerationis Saulo, perſecutionibus Eccleſia per eum crudeliter impugnatur. Sicut Lucas in Actibus Apoſtolorum, *Saulus*, inquit, *deuaſtabat Eccleſiam, per domos intrans, &* (Act. 8.)

Paulus in perſona Beiamin ſignificatus.

trahens viros, & mulieres tradebat in cuſtodiam. Congruè itáque Rachel Benoni, id eſt, filium doloris mei vocat, quem Iacob Benjamin, id eſt, filium dexteræ nuncupat; quia Paulus, qui Matris Eccleſiæ dolor exiitit, qui eam quodammodò dum naſceretur impugnando peremit, à Deo Patre filius dexteræ eſt vocatus, cùm per eum diuina potentia aduerſus gentes quaſi per fortem ſuam dexteram dimicauit, verborum iacula valenter intorſit, ſalubres cordium plagas intulit, & per eum deuictis, atque proſtratis hoſtibus, cum gloria triumphauit. Hinc

Galat. 1.

eſt quod idem Paulus ad Galatas ait: *Cùm autem complacuit ei, qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam, vt reuelarem Filium ſuum in me, & euangelizarem eum in Gentibus, continuò non acquieui carni, & ſanguini.* Non ergo immeritò filius dexteræ Paulus vocatur, per quem omnis Gentium multitudo, quæ ad dexteram Dei ponenda eſt, ad Fidei ſacramenta colligitur.

Epheſ. 6.

Accinctus ſiquidem verbo Dei, quod eſt gladius Spiritus, hodiéque vſque ad finem ſæculi aduerſus omnium vitiorum, iniquorúmque ſpirituum rabiem dimicat, & tanquam fulminea Chriſti manus, vibratis cæleſtis eloquij gladiis, rigidas reſiſtentium Deo ceruices obtruncat. Rectè igitur Paulus dextri iuxta Redemptorem lateris obtinet dignitatem, qui diuinæ dexteræ non ambigitur exercere virtutem. An non quodammodò dextera Dei aduerſus diabolum dimicantem ſe fatetur eſſe, cùm dicit:

1. Cor. 9.

Ego autem ſic curro, non quaſi in incertum, ſic pugno non quaſi aërem verberans?

CAPVT II.

Pauli prærogatiuæ enarrantur.

PAVLVS ad cælum tertium raptus aſcendit, vbi etiam arcana verba, quæ hominibus loqui non licet, audiuit.

2. Cor. 12.

Quis autem neſciat, quia vita terrena dicit ſiniſtram, cæleſtis autem ſignificat dexteram, ſicut Sponſa dicit in Canticis:

Cant. 2. Expoſitio, *Læua eius ſub capite meo, &c.*

Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me? Læua namque eſſe ſub capite dicitur, quia præſens vita apud electum quemlibet ſub mente, quæ proculdubiò cogitationum caput eſt, deſpecta calcatur. Dextera verò Dei Sponſa amplexari perhibetur, quia dum fidelis, & ſancta anima æſtuanti ſui Creatoris igne ſuccenditur, velut diuinis quibuſdam amplexibus vndique confouetur. Qui ergo carnis adhuc fragilitate circumdatus, ad cæleſtem vitam aſcendiſſe cognoſcitur, rectè filius dexteræ nuncupatur. Hunc dexteræ Filium Deus omnipotens tanquam propriam dexteram per totam mundi latitudinem ſemper extendit, & per eam adoptionis populos ad Fidei vnitatem colligit. Hanc dexteram ſummus agricola per Eccleſiæ ſuæ aream verſat, & per eam ſpirituales ſegetes ventilat, vt purgata myſtici frumenti grana horreis cæleſtibus introducat. Hanc dexteram ſuam Deus huc, illucque procul extendit, dùm ad colligendas in Fidei Sacramento gentes Paulus toto terrarum orbe diſcurrit.

Pauli feruens charitas.

Ipſe quippe quàm valida charitate flagrat, tam nimia ex locis ad loca ſe vagatione permutat. Tranſire ad alia ex aliis appetit, quia ipſius eum, quem implet, ſtimulus charitatis impellit. Longè namque à Romanis poſitus ſcribit:

Rom. 1.

Memoriam veſtri facio ſemper in orationibus meis; obſecrans, ſi quomodo tandem aliquando proſperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos. Deſidero enim videre vos. Retentus Epheſi, Corinthiis ſcribit: *Ecce tertiò hoc paratus ſum venire ad vos.*

2. Cor. 12.

Rurſum Epheſi commorans, Galatis loquitur, dicens: *Vellem me eſſe apud vos modò, & mutare vocem meam.*

Galat. 4.

Romæ quoque cuſtodia carceris clauſus, quia ire per ſemetipſum ad Philippenſes non permittitur, tranſmittere ſe Diſcipulum pollicetur, dicens: *Spero in Dominum Ieſum, Timotheum citò me mittere ad vos; vt ego bono animo ſim, cognitis quæ circa vos ſunt.*

Philip. 2.

Conſtrictus etiam vinculis, atque Epheſi retentus, Coloſſenſibus ſcribit: *Nam & ſi corpore abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcum ſum.*

Coloſſ. 2.

Ecce cor Apoſtolicum quantum fraterni amoris igne decoquitur, quanto ad deſudandum pro ſalute Gentium deſiderio coarctatur. Hîc corpore tenetur; illuc ſpiritu ducitur: & paterni amoris affectum præſentibus impendit, abſentibus porrigit. Coram poſitis exhibet opera, audientibus exprimit vota. Efficaciter præſens eis, cum quibus non erat: nec tamen illis abſens, cum quibus erat. Cuius amorem meliùs cognoſcimus, ſi eius adhuc ad Corinthios verba penſamus. Ait enim: *Veniam ad vos cùm Macedoniam pertranſiero: nam Macedoniam pertranſibo, apud vos autem forſitan manebo, vel etiam hiemabo.*

1. Cor. 16.

Quid eſt, quòd tam anxiè per tot loca partitur, niſi quod circa omnes vna charitate conſtringitur? Charitas enim, quæ diuiſa vnire conſueuit, vnum cor Pauli diuidi per multa compellit. Quod tamen tantò ardentiùs in Deo colligit, quantò latius per ſancta deſideria ſpargit. Prædicando igitur Paulus vult ſimul omnia dicere, amando vult ſimul omnes videre; quia & in carne permanendo vult omnibus viuere, & de carne tranſeundo per ſacrificium Fidei vult omnibus prodeſſe. Nec mirum ſi Prædicator egregius in fraterna charitate feruentiùs æſtuat, ſi præ cunctis mortalibus in eo copia veræ dilectionis abundat; cùm fons vitæ, qui eum Vas electionis appellat, in eum ſe decreuerit abundanter influere, eúmque dignatus ſit Sacramentorum ſuorum fluentis incomparabiliter irrigare.

Act. 9.

Hoc eſt quod ait: *An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Chriſtus?*

2. Cor. 13.

CAPVT III.

Paulus præ cæteris omnibus priuilegio admirabili eſt inſignitus.

HOc planè Saluator mundi B. Paulo per ſingularis gratiæ priuilegium contulit, quod nulli mortalium poſt Incarnationis ſuæ myſterium prærogauit. Nam poſtquam beata illa atque diuina Redemptoris humanitas ad paternæ maieſtatis eſt euecta conſeſſum, vt non iam hominibus corporaliter intereſſet, ſed cæli potius virtutibus præſideret, non per magiſtrum, ſed ſpecialiter per ſe ipſum ſic illum efficaciter docuit, omniúmque ſibi geſtorum ſuorum myſteria delegauit; vt non modò præceſſorum ſuorum magiſterio nullatenus indigeret, ſed eos inſuper omnis cæleſtis ſapientiæ profunditate præcelleret. Vnde & ipſe primus Apoſtolorum Petrus eius admiratur ſapientiam, dicens

2. Pet. 3.

Chariſſimus frater noſter Paulus, ſecundùm datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis; ſicut & in omnibus epiſtolis, loquens in eis de his, in quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles deprauant. Quod autem in diſcendis Euangelicæ

doctrinæ myſteriis non magiſtrum quemlibet hominem, ſed Deum ſpecialiter habuerit præceptorem, teſtatur ipſe, qui in principio Epiſtolæ ſuæ ad Galatas loquitur, dicens: *Paulus Apoſtolus non ab hominibus, neque per hominem; ſed per Ieſum Chriſtum, & Deum Patrem, qui ſuſcitauit eum à mortuis.* Fons enim æternæ vitæ velut immenſus torrens totum ſe ſimul in vas ſuæ electionis immerſit, qui in cæteros Apoſtolos per longa temporum interualla, ſapientiæ ſuæ fluenta profudit. Et paulò poſt: *Notum enim vobis facio, fratres, Euangelium quod euangelizatum eſt à me, quia non eſt ſecundùm hominem, neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, ſed per reuelationem Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Quòd ergo Petrum Dominus per multa argumenta adhuc mortalis edocuit, hoc totum repentè beato Paulo conſtitutus iam in gloria paternæ majeſtatis exhibuit. Ac ſi Doctor quiſpiam dum priuatus eſt, diſcipulos doceat, poſtquàm verò ad obtinenda regalis imperij ſceptra conſcendit, remotis clientium claſſibus, vnum inter multos egregium, quem nobiliùs inſtruat, eligit.

Paulus Euangelica myſteria dicit non ab hominibus, ſed à Deo. Galat. 1.

Ibid.

Solutio quæſtionis propoſitæ.

Vt ergo ad id, vnde cœpit ſermone recurrat, cùm B. Petrus ad dexteram ponitur, primatus eius, quem inter cæteros eſt ſortitus Apoſtolos, honoratur. Cùm verò Paulus einſdem dextri lateris occupat locum, in Benjamin, cuius eſt filius, myſticæ figuræ redolet Sacramentum. Quamquam & hoc non à myſterio vacet, quod B. Petrus Dominici lateris ſiniſtram tenet. Per illum ſiquidem actiua vita ſignatur. Et ſicut contemplatiua vita per dexteram, ſic actualis exprimitur per ſiniſtram. Quòd autem per B. Petrum præſens vita, hoc eſt actiua, figuretur, in hoc præcipuè demonſtratur, quòd ſicut Euangelica frequentiſſime teſtatur hiſtoria, & Petrus Dominum plus omnibus condiſcipulis diligat; & Dominus non Petro, ſed Ioanni potius prærogatiuam ſpecialis omninò dilectionis impendat. Per Ioannem quippe contemplatiua, per Petrum verò, ſicut dictum eſt, actiua vita ſignatur. Quia ſancti omnes in hac vita ad ſimilitudinem Petri, Deum plus amant, & quaſi minus amantur; dùm duras propter eum laborum moleſtias perferunt; mortali tamen adhuc carne circumdati, ad amplexus eius dulcedinem non pertingunt. Illi verò qui iam cum Deo ſunt, in hoc eum quodammodò minus amant, & magis amantur: dum & pro eo nullos laborum turbines ſentiunt, & tamen intimæ familiaritatis eius oblectationibus perfruuntur. Non ergo mirum, ſi B. Petrus aliquando partem videatur tenere ſiniſtram, qui & actiuæ vitæ continet ex Scripturarum auctoritate figuram.

Ioan. 20.

Ioan. 13.

Ioannes contemplatiuá, Petrus actiuam vitam deſignauit.

CAPVT IV.

Cur B. Paulus propriam non habeat cathedram.

VNVM verò in B. Paulo videtur egregium, quia cùm omnes Apoſtoli diſtributi terrarum regionibus, proprias obtineant cathedras, iſte dum nullam ſpecialiter teneat, videtur aliquatenus communiter omnibus præſidere. Planè quia ipſe toto terrarum orbe vniuerſalem fundauit Eccleſiam, dignum eſt, vt ſicut in omnibus Fidei ſemen ſparſit, ſic etiam in omnibus ius teneat præſidentis. Dicit enim ad Corinthios: *Gratia Dei ſum id quod ſum: & gratia eius in me vacua non fuit, ſed abundantius illis omnibus laboraui; non ego autem, ſed gratia Dei mecum.* Ad Romanos autem: *Habeo*, inquit, *gloriam in Chriſto Ieſu ad Deum: in obedientia gentium; verbo & factis, in virtute ſignorum, & prodigiorum, in virtute Spiritus ſancti: ita vt ab Hieruſalem per circuitum vſque ad Illyricum repleuerim Euangelio Chriſti. Si autem hoc prædicaui Euangelium, non vbi nominatus eſt Chriſtus, ne ſuper alienum fundamentum ædificarem: ſed ſicut ſcriptum eſt: Quibus non eſt annunciatum de eo, videbunt; & qui non audierunt, intelligent.* Hæc eſt igitur cauſa cur Paulus nullam ſpecialiter cathedram teneat, quia ſi audemus ſummis minora conferre, ad inſtar Chriſti, ſaluo cæterorum Apoſtolorum iure, videtur omnibus Eccleſiis præſidere.

1. Cor. 15.

Rom. 15.

Eſai. 52.

Porrò autem quantum ad vulgarem pertinet ſenſum, quoniam Hieroſolymis paſſus eſt Dominus, vniuerſis Eccleſiis non Romana, ſed Hieroſolymitana potius præeſſe deberet Eccleſia; verumtamen cùm ex auctoritate Canonum, Romana Eccleſia primum teneat locum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Conſtantinopolitana quartum, Hieroſolymitana iam quintum: conſtat Dominum Saluatorem non vni cuilibet cathedræ ſpeciali iure præeſſe, ſed cunctis vnum Paſtorem vniuerſaliter præſidere. Liquet ergo Eccleſiarum ordinem eſſe diſpoſitum iuxta priuilegium Petri, non ſecundùm incomparabilem excellentiam Redemptoris. Quia quod omnes Apoſtoli iuxta menſuram ſuam obtinent per gratiam collati muneris, hoc totum poſſidet Chriſtus per naturalis imperium majeſtatis. Quamdam ergo, ſi dici liceat, cum Chriſto ſimilitudinem Paulus tenet, dum non vni dumtaxat Eccleſiæ, ſed omnibus præſidet. Non igitur ſine cauſa B. Paulus dextrum in picturis obtinet latus, dum id non modò depoſcat propenſior fructuum cumulus, ſed & figuralis intelligentiæ ſacramentum. Gliſcit adhuc animus ſuper hoc themate plura conſcribere, ſed litterarum baiulus qui ad vos properare feſtinat, dum potius vellet volare, quàm currere, non me permittit ſaltem minimas ad ſcribendum moras habere. Clementia vobis, dilectiſſimi, diuina præcipiat, vt pro me orare ſancta veſtra fraternitas non deſiſtat.

Cur Eccleſia Hieroſolymitana cunctis aliis non præcellat, cum ibi paſſus ſit Chriſtus.

Paulus cum Chriſto habet quandã ſimilitudinem.

SCHOLIA.

PLane quia ipſe (Paulus) *toto terrarum orbe vniuerſalem fundauit Eccleſiam, dignum eſt, vt ſicut in omnibus fidei ſemen ſparſit, ſic etiam in omnibus ius teneat præſidentis.*] In hac Epiſtola beatus Petrus Damianus plus nimio videtur tribuere Paulo: tametſi enim vera ſunt, quæ refert de ipſius Apoſtoli rebus geſtis, ſunt tamen cautè intelligenda: quoniam totius orbis Paſtor, & princeps Petrus dumtaxat eſt, non Paulus. Quamobrem verum quidem eſt elogium, quod ipſi Eccleſia tribuit, dum ait: Prædicator in vniuerſo mundo:] verum eſt quod idem affirmat: Inſtantia mea quotidiana, ſolicitudo omnium Eccleſiarum;] Sed tamen illum tantum honorem, quem prima ſpecie Cardinalis Damianus ſancto Paulo defert, ſancto Petro magis congruere certiſſimum eſt, de quo Magnus Leo: Inter beatiſſimos Apoſtolos, inquit, in ſimilitudine honoris, fuit quædam diſcretio poteſtatis: & cùm omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret: de qua forma, Epiſcoporum quoque eſt

2. Cor. 11.

Leo Epiſt. ad Anaſt. Theſſal.

Chryſoſt. Hom. 87. in Iõ. Greg. in 1. lib. Reg. 55. c. 4.

orta diſtinctio: ſanctus Ioannes Chryſoſtomus. Quid tandem aliis omiſſis, de his dumtaxat Petrum affatur? os erat Apoſtolorum, & princeps, & vertex ipſius cœtus: propterea & Paulus eum præter alios viſurus aſcendit. Itaque Damianum iuxta magni Gregorij mentem intelligemus, vt quod attinet ad Apoſtolicum munus A Euangelij prædicandi, atque peccata ſoluendi, æquè omnes Apoſtolos, nedum Paulum, in vniuerſum mundum miſſos eſſe exiſtimemus, cum quadam tamen ſubordinatione Petri, qui gregi vniuerſali præfectus eſt; vt multis docet ſanctus Cyprianus de vnit. Eccleſ. & Epiſt. 55. ad Cornelium Papam.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM TRIGEGIMVM SEXTVM.

De diuina Omnipotentia in reparatione corruptæ, & factis infectis reddendis.

ARGVMENTVM.

De Dei omnipotentia, æternitate, infinitate, prouidentia, cæteriſque huiuſmodi altiſſimis, obſcuriſſimiſque quæſtionibus, luculenter, & copioſè differit contra eos, qui diuinæ potentiæ quaſi terminum conſtituere audebant, aſſerentes Deum facta infecta reddere non poſſe. Quod falſum eſſe veriſſimis rationibus probat. Demum beneuolentiam, & amorem ſuum erga Caſinenſe Monaſterium Deſiderio Abbati pluribus patefacit, & velut in pictura ante oculos ponit.

Domno Deſiderio Caſinenſis Monaſterij reuerendiſſimo Rectori, & vniuerſo ſancto Conuentui Petrus peccator Monachus pacis oſculum in Spiritu ſancto.

CAPVT I.

Quòd Deus multa poteſt quæ non vult.

QVI ſolus de marini fluctus procellis eripitur, dum ſagenam adhuc inter rupes, & ſcopulos, inter minaces, atque intumeſcentes vndarum cumulos periclitari conſiderat, inhumanus eſt, ſi laborantes in diſcrimine ſocios non deplorat. Ego itaque Epiſcopatu dimiſſo, me quidem velut arenis expoſitum gaudeo; ſed te ventis, atque turbinibus atteri, ac inter hiantes pelagi fluctuare voragines, non ſine C fraterna compaſſione ſuſpiro. Errat, Pater, errat, qui confidit ſe ſimul & Monachum eſſe, & curiæ deſeruire. Quàm malè mercatur, qui Monachorum præſumit clauſtra deſerere, vt mundi valeat militiam baiulare. Vndis erutus ſanus eſt piſcis, non vt ſibi viuat, ſed vt alios paſcat. Vocamur, attrahimur; ſed vt viuamus aliis, moriamur nobis; amat venator ceruum, ſed vt ſibi faciat cibum; perſequitur capras, lepuſculos inſectatur; ſed, vt ipſe bene ſit, illa nihil ſint. Amant & homines nos, ſed non nobis: ſi-

Errat, qui ſe Monachū, & aulicum eſſe putat. Sæculares non ſincerè amant Monachos.

B bimet diligunt, in ſuas nos vertere delicias concupiſcunt. Quos nimirum dum in exteriora proſequimur, quid aliud quàm Monacho noſtro, qui latebat intrinſecus, repudium damus? Mox enim ad ſumma tendentis vitæ ſtatus euertitur, rigor eneruatur diſciplinæ, atque ſilentij cenſura diſſoluitur: & ad effluendum quidquid libido ſuggeſſerit, ora laxantur. Vnde proceſſit, & quod nunc occurrit memoriæ: verùm Deus poſſit reparare virginem poſt ruinam. Nam dum aliquando, vt meminiſſe potes, vterque diſcumberemus ad menſam, illudque B. Hieronymi ſermocinantibus deueniret in medium; audenter, ait, loquor: cùm omnia poſſit C Deus, ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam. Valet quidem liberare à pœna, ſed non valet coronare corruptam. Ego licet pauidus, vt pote, qui diſputare de tanti viri teſtimonio facilè non auderem, vnanimi tamen Patri, tibi videlicet, dixi purè quod ſenſi. Hæc, inquam, fateor, numquam potuit mihi placere ſententia. Non enim à quo dicatur, ſed quid dicatur attendo. Nimis ſcilicet inhoneſtum videtur, vt illi, qui omnia poteſt, niſi ſub altioris intelligentiæ ſacramento, tam leuiter impoſſibilitas adſcribatur. Tu autem è contrario reſpondiſti: ratum eſſe, quod dictum eſt,

B. Hieron. in Epiſt. ad Euſtochiū de cuſtodia virginitatis.

A & ſatis authenticum, Deuo videlicet non poſſe ſuſcitare virginem poſt ruinam. Deinde longis, atque prolixis argumentationibus multa percurrens, ad hoc tandem definitionis tuæ clauſulam perduxiſti, vt diceres: Deum non ob aliud hoc non poſſe, niſi quia non vult. Ad quod ego: Si nihil, inquam, poteſt Deus eorum, quæ non vult: nihil autem, niſi quod vult, facit; ergo nihil omnino poteſt eorum facere, quæ non facit. Conſequens eſt itaque, vt liberè fateamur, Deum hodie idcircò non pluere, quia non poteſt: idcircò languidos non erigere, quia non poteſt: ideò non occidere iniuſtos, ideò non ex eorum oppreſſionibus liberare Sanctos. Hæc, & alia multa idcircò Deus non facit, quia non vult: & quia non volt, non poteſt; ſequitur ergo, vt quidquid Deus non facit, facere omninò non poſſit. Quod profectò tam videtur abſurdum, tamque ridiculum, vt non modò omnipotenti Deo nequeat aſſertio iſta congruere, ſed ne fragili quidam homini valeat conuenire. Multa ſiquidem ſunt quæ nos non facimus, & tamen facere poſſumus. Si quando tamen tale quid in myſticis, & allegoricis contingat nos reperire ſcripturis, cautè potiùs & reuerenter accipiendum eſt, quàm iuxta litteras audacter, & liberè proferendum. Sic eſt illud, quod Loth properanti Segor, ab Angelo dicitur: *Feſtina igitur*, inquit, *& ſaluare ibi, quia non potero facere quidquam, donec ingrediaris illuc.* Et: *Pœnitet me feciſſe hominem.* Et quia Deus præcauens in futurum, tactus ſit dolore cordis intrinſecus, & multa id generis. Si quid igitur tale diuinis paginis reperitur inſertum, non mox paſſim procaci, ac præſumptiua vulgari debet audacia, ſed ſub modeſta ſobrij ſermonis proferendum eſt diſciplina: quia ſi hoc diffunditur in vulgus, vt Deus in aliquo, quod dici nefas eſt, impotens aſſeratur, illicò plebs indocta confunditur, & Chriſtiana Fides non ſine magno animarum diſcrimine perturbatur.

Deum poſſe multa, quæ non vult.

Gen. 19.

Gen. 6.

Scandaloſum eſt dicere Deum non omnipotentem.

Illo plane modo dicitur Deus non poſſe aliquid, quo & neſcire: videlicet quidquid malum eſt, ſicut non poteſt agere, ita neſcit agere. Non enim poteſt, aut ſic mentiri, vel peierare, vel iniuſtum aliquid facere, quamquam per Prophetam dicat: *Ego Dominus formans lucem, & creans tenebras: faciens pacem, & creans malum.* Quod autem dicit in Euangelio: *De die autem illo, vel hora nemo ſcit, neque Angeli in cœlo, neque Filius, niſi Pater;* hoc proculdubiò intelligendum eſt, quòd Diſcipulus hoc tantummodò neſciat, qui ſibi nil protſus ignorat. Cùm enim Ieſus, Verbum videlicet Patris, tempora cuncta condiderit, omnia ſiquidem per ipſum facta ſunt, qua conſequentia, qui totum nouit diem iudicij, partem videlicet temporis, ignorauit? Sed ſuper eodem Saluatore ſcribit Apoſtolus: *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi.* Cur autem abſconditi, niſi quia non palam omnibus manifeſti? Nam de eodem iudicij die poſt Reſurrectionem rurſus à Diſcipulis inquiſitus, ait: *Non eſt veſtrûm noſſe tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* Ac ſi dicat: Non vobis hoc expedit quatenus dubietatis iſta ſuſpenſio in operibus pietatis vos magis, ac magis ſemper exerceat, & ab omni, ſi qua poſſit obrepere, vanitate compeſcat. Scit ergo ſibi quod neſcit Apoſtolis. Quod in hoc proculdubiò probat, cùm Patrem, cum quo videlicet vnum eſt, hoc noſſe denuntiat: *Ego enim*, ait, *& Pater vnum ſumus.* Sic

Non poſſe Dei, vel neſcire, quomodo intelligi debeat.

Eſai. 45.

Matth. 24.

Marc. 13.

Ioan. 1.

Coloſſ. 2.

Act. 1.

Ioan. 10.

enim iuxta verbi ſonum, aſſerit ſe quaſi neſcire, quod Pater; ſicut aliquando ſignificatur quodammodo non habere, quod Pater. Vnde eſt & quod dicit Apoſtolus: *Cùm tradiderit regnum Deo, & Patri*, tamquam regnum donec ipſe tenuerat, Pater non habeat; & cùm Patri tradiderit, ipſe non teneat. Cùm tradere regnum Deo Patri, nihil aliud ſit iuxta ſobrium intellectum, niſi perducere credentes ad contemplandam ſpeciem Dei Patris. Tunc quippe Deo Patri regnum à Filio traditur, cùm per Mediatorem Dei & hominum in contemplationem diuinitatis æternæ fidelium multitudo transfertur; id eſt, vt iam neceſſaria non ſit B diſpanſatio ſimilitudinum per Angelos, & Principatus, & Poteſtates, & Virtutes: ex quarum perſona non inconuenienter intelligitur dici in Canticis Canticorum ad Sponſam: *Similitudines auri faciemus tibi cum diſtinctionibus argenti quoad vſque Rex in accubitu ſuo eſt*, id eſt, quoad vſque Chriſtus in ſecreto ſuo eſt. Quoniam vita noſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo; *Cùm Chriſtus*, inquit, *apparuerit vita noſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.* Quod antequam fiat, videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, hoc eſt, in ſimilitudinibus; tunc autem facie ad faciem. Hæc enim nobis contemplatio promittitur actionum omnium finis; atque æterna perfectio gaudiorum. *Filij enim Dei ſumus, & nondum apparuit quod erimus.* C *Scimus, quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus; quoniam videbimus eum ſicuti eſt.* Quod enim dixit famulo ſuo Moyſi: *Ego ſum, qui ſum;* Et: *Dices itaque filiis Iſrael: Qui eſt, miſit me ad vos;* hoc contemplabimur, cùm videbimus eum in æternum. Ita quippe ait: *Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te vnum verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* Hoc fiet, cùm venerit Dominus, & illuminauerit abſcondita tenebrarum, cùm tenebræ mortalitatis huius, corruptioniſque tranſierint. Tunc erit mane noſtrum, de quo in Pſalmo dicitur: *Mane aſtabo tibi, & videbo.* De hac contemplatione intelligitur dictum, cùm tradiderit regnum Deo, & Patri; id eſt, D cùm perduxerit iuſtos, in quibus nunc ex fide viuentibus regnat mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus ad contemplationem Dei Patris. Multa denique talia reperiuntur in ſententiis Scripturarum, quæ ſi iuxta litterarum ſuperficiem contenti ſumus accipere, non nobis poterunt lumen veritatis infundere, ſed tenebrarum potius caliginem parturire. Hoc ergo quod dicitur, Deum non poſſe malum aliquod vel neſcire; non referendum eſt ad ignorantiam, vel impoſſibilitatem, ſed ad voluntatis perpetuæ rectitudinem. Quia enim malum non vult, rectè dicitur, quia neque ſcit, neque poteſt aliquod malum. Cæterum quidquid vult, E indubitanter & poteſt, teſtante Scriptura: *Tu autem Dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia diſponis nos: Subeſt enim tibi cùm volueris, poſſe.*

1. Cor. 15.

Regnū Deo Patri tradi à Chriſto, quid ſit.

Cant. 1.

Coloſſ. 3.

1. Cor. 13.

1. Ioan. 3.

Exod. 3.

Ioan. 17.

1. Cor. 4.

Pſal. 5.

1. Cor. 15.

1. Tim. 2.

Deum non poſſe, vel neſcire aliquod malū, quomodo intelligendum.

Sap. 12.

CAPVT II.

Quòd voluntas Dei omnibus rebus cauſa eſt vt exiſtant.

VOLVNTAS quippe Dei omnium rerum, ſiue viſibilium, ſiue inuiſibilium cauſa eſt, vt exiſtant; adeò vt condita quæque antequam ad formarum ſuarum viſibiles procederent ſpecies, iam veraciter, atque eſſentialiter viuerent

Ioan. 1. io ſui opificis voluntate. *Quod factum eſt*, ait A Ioannes, *in ipſo vita erat.* Et idem in Apocalypſi, (Apoc. 4.) viginriquatuor Seniores dixiſſe teſtatur: *Dignus es, Domine Deus noſter, accipere gloriam, & honorem, & virtutem; quia tu creaſti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata ſunt.* Prius dicitur, quia erant, & poſtmodum fuiſſe creata. Quia quæ foris expleta ſunt per conditionem operis, iam intus erant in prouidentia, & conſilio Conditoris. Porrò autem ſicut voluntas Dei cauſa eſt, vt quæ nondum ſunt condita, originaliter fiant; ita nihilominus efficax cauſa eſt, vt quæ ſunt perdita, ad ſtatus ſui ordinem redeant. (Ezech. 18.) *Numquid enim voluntatis meæ eſt mors impij, dicit Dominus: Sed volo, vt conuertatur, & viuat.* B

Vt ergo ad id, quod prælibatum eſt, ſermo recurrat, quid præiudicat Deo ſuſcitare poſſe virginem poſt ruinam? Numquid idcircò non poteſt, quia non vult: & idcircò non vult, quia malum eſt; ſicut dictum eſt, mentiri, & peierare: & iniuſtum quid facere, Deum nec velle, nec poſſe? Sed abſit, vt malum ſit de violata virginem fieri, imò ſicut malum eſt virginem violari, ita violatam redire in virginem proculdubiò bonum eſſet, ſi diuinæ diſpoſitionis ordo concederet v. g. hominem poſt lapſum mortis ſubire vindictam; licet iuſto Dei iudicio malum fuit. Mortem enim Deus non fecit, cùm ipſe potius (Sap. 1.) ſit mors mortis (ſicut per Oſeam Prophetam dicit: (Oſee 13.) *Ero mors tua, ô mors.*) Iam verò ſaltem poſt re- C demptionis noſtræ myſterium, (1. Cor. 15.) hominem immortalem fieri certè bonum eſſet, ſi ſententiam ſemel prolatam clementia diuina diſſolueret. Neque enim hoc omnipotens Deus idcircò, vel nolle, vel poſſe dicendus eſt, quia malum eſt, hominem videlicet fieri immortalem; ſed iuſto ſuo iudicio, noſtræque ſalutis augmento, quod ipſe nouit, tantum in vindicta redempti hominis voluit ſupereſſe. (Cur non inſtauret Deus virginitatē poſt lapsū.) Hoc itaque modo malum eſt poſt ſtuprum virginem eſſe corruptam; bonum autem eſſet ſi virginitatis Deus ſignaculum in ea reformaret. Sed licet Deus hoc nullatenus faciat, ſiue vt virginem terreat, quatenus vereatur amittere quod poſtmodum nequeat reparare; D ſiue dictante æquitate iuſtitiæ, vt quod tamquam vile quid per carnis blandimenta proiecit, id inſtaurare etiam per pœnitentiæ lamenta non poſſit; ſiue certè vt dum in ſe ruinæ ſuæ ſigna ſupereſſe conſiderat, acrioribus afflictionis ſuæ remediis indeſinenter inſiſtat. Siue igitur his, ſiue aliis ſupernæ prouidentiæ cauſis, ad integritatem priſtinam violata virgo non redeat: nequaquam tamen omnipotens Deus dicendus eſt hoc non poſſe, ſed potius nolle: vt ſeruetur arbitrium æquiſſimæ voluntati, non autem adſcribatur, quod abſit, Impotentia Maieſtati. Quod enim malum eſt, non poteſt facere Deus, quia nec poteſt etiam velle: quod tamen nequaquam referendum eſt ad impoſſibilitatem, ſed ad E naturalem potius clementiæ ſingularis bonitatem. Quod verò bonum eſt, & velle poteſt, & facere, tametſi quodam cautelæ ſuæ, vel prouiſionis nutu, quædam bona, aut rarò faciat, aut numquam faciat. Alioquin poterat dici ante Saluatoris aduentum, quia Deus creare non poſſet ex vtero Virginis Filium. Nimirum, quod numquam fecerat, ſed ne quidem niſi ſemel facturus erat. Tamen etſi numquam faceret, & velle, & facere poterat, quia bonum erat. Virginem itaque ſuſcitare poſt ruinam, quomodo non poſſit Deus, cùm proculdubiò & ille omnipotens ſit, & hoc bonum ſit?

CAPVT III.

Quòd abſque dubio Deus poſt lapſum reparare virginem poſſit.

VIRGINEM ſane ſuſcitari poſt lapſum, duobus intelligitur modis: aut ſcilicet iuxta meritorum plenitudinem, aut iuxta carnis integritatem. Videamus itaque an vtrumque valeat Deus. Iuxta meritum namque plebem fidelium virginem appellat Apoſtolus, cùm Corinthiis dicit: *Deſpondi enim vos vni viro, virginem* (2. Cor. 11.) B *veſtram exhibere Chriſto.* Neque enim in illo Dei populo ſolummodo virgines erant, ſed multæ coniugiis obligatæ, vel poſt virginitatis diſpendium continentes. Et Dominus per Prophetam. *Si vir*, inquit, *dimiſerit vxorem ſuam, & illa recedens duxerit virum alterum, numquid reuertetur ad eam vltrà? Numquid non contaminata, & polluta vocabitur mulier? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis; tamen reuertere ad me, dicit Dominus.* (Hier. 3.) Reuerſio planè iſta ad Dominum, quantum ad qualitatem meritorum pertinet, hoc eſt, de corrupta integram fieri, de proſtituta virginem reparari. Cui rurſus idem ſponſus inquitur: *Et omnium peccatorum tuorum iam memor non ero.* (Hier. 31.) In carnalis C ſiquidem ſponſione complexus viri, corruptio carnis, fœdus amoris, diſpendium caſtitatis, virginem ſeplerumque thalamis nuptialibus tradit, quæ polluta recedit. Et contrà, cui ſe cœlis Sponſus adhæſerit, protinus abluit maculas turpitudinis, & ad florem reuocat redolentiſſimæ caſtitatis. De proſtibulo virginem, de corruptione reddit integritatem.

Vnde eſt, quòd pleroſque nouimus vtriuſque ſexus homines poſt abominabiles voluptatis illecebras, ad tantam religioſæ vitæ perueniſſe munditiam, vt non modò caſtos, atque pudicos quoſlibet in ſanctitate præcederent; ſed & non contemnenda multarum virginum merita ſuperarent. (Peccator reſurgit ad maiorem gratiam.) Quibus non iam ſola prioris meriti D menſura rependitur, ſed proculdubiò cum remiſſione reatus etiam cumulus ſuperadditæ mercedis augetur. Ecce probatum, vt opinor, eſt, iuxta meritum poſſe Deum ſuſcitare virginem poſt ruinam: iuxta carnem verò quis etiam vaſanæ mentis addubitet, eum videlicet, qui erigit eliſos, (Pſal. 145.) ſoluit compeditos, (Matth. 4.) qui poſtremò curat omnem languorem, & omnem infirmitatem, clauſulam non poſſe reparare virgineam? Enimuerò qui corpus ipſum de tenuiſſimo ſeminis liquore compegit, in humanæ formæ ſpeciem per varia membrorum lineamenta diſtinxit, ad ſummam necdum exiſtentem condidit creaturam, exiſtentem iam non poterit recuperare vitiatam? (Deus poteſt virginitatē corruptæ carnem, & meritum reparare.) Fateor E planè, fateor; nullumque timens cauillatoriæ contentionis obloquium conſtanter affirmo: quia valet omnipotens Deus multinubam quamlibet virginem reddere, incorruptioniſque ſignaculum in ipſa eius carne, ſicut ex materno egreſſa eſt vtero, reparare. Hæc autem dixi, non vt B. Hieronymo, qui pio ſtudio locutus eſt, detraham, ſed vt eos, qui ex verborum illius occaſione, Deum aſtruunt impotentem, inuicta fidei ratione refellam.

A

CAPVT IV.

Quomodo poſſit fieri, vt quod factum eſt, non ſit factum.

AD illud poſtremò, quod in hac diſputandi materia plures obiiciunt, ſub Sanctitatis tuæ iudicio video reſpondendum. Aiunt enim: Si Deus, vt aſſeris, in omnibus omnipotens eſt, numquid poteſt hoc agere, vt quæ facta ſunt, facta non fuerint? Poteſt certè facta quæque deſtruere, vt iam non ſint; ſed videri non poteſt, quo pacto poſſit efficere, vt quæ facta ſunt, facta non fuerint. Poteſt quippe fieri, vt amodò, & deinceps Roma non ſit; ſed vt antiquitus non fuerit condita, quomodo poſſit fieri, nulla capit B opinio. Inſpirante Deo reſponſurus ſum ad hæc: in primis exactorem meum verbis Salomonis Eccl. 3. admonendum video, quibus ait: *Maiora te ne quæſieris, & altiora te ne ſcrutatus fueris.* Deinde dicendum, quia quod Deus facit, aliquid eſt: quod Ioan. 1. Deus non facit, nihil eſt: *Omnia* enim *per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil.* De quo nimi- Eccl. 3. rum alibi ſcriptum eſt: *Qui fecit, quæ futura ſunt.* Eccl. 18. Iuxta quod & illud: *Qui viuit in æternum, creauit* Rom. 4. *omnia ſimul.* Et Apoſtolus: *Qui fecit,* inquit, *ea quæ non ſunt.* Omnia planè hæc teſtimonia Scripturarum teſtantur Deum feciſſe quod non erat; non deſtruxiſſe quod erat, condidiſſe futura, non aboleuiſſe præterita. Quamquam & ſæpe legatur, Deus aliquid euertiſſe, vt melius aliquid C procuraret; ſicut mundum per aquæ diluuium, Gen. 7. Pentapolim per ignis incendium, quibus nimi- Gen. 19. rum ſic abſtulit eſſe, & futurum eſſe, vt nequaquam abſtulerit & fuiſſe. Quamquam ſi ad prauorum hominum merita, qui tunc deleti ſunt, ſolerter inſpicias, quoniam vanitates, & inania ſectati ſunt; vt non ad eſſe, ſed ad nihilum tenderent, eos meritò non fuiſſe decernas. Hinc eſt, quòd eos in afflictione ſpiritus conqueri, Scriptura teſtatur: *Exiguum,* inquiunt, *& cum tædio* Sap. 2. *eſt tempus vitæ noſtræ, & non eſt refrigeriũ in fine hominis, & non eſt qui agnitus ſit reuerſus ab inferis; quia ex nihilo nati ſumus, & poſt hæc erimus quaſi nõ fuerimus. Erimus,* inquiunt, *tamquam ſi non fuerimus: quia & tunc quando videbantur eſſe, ad nihilum potius pertinebant, quàm ad verum eſſe. Ego, ait, ſum qui ſum; & hæc dices filiis Iſraël: Qui eſt, miſit me ad vos.* Qui enim ab D Exod. 3. illo, qui verè eſt, recedit, neceſſe eſt, vt non ſit: quia ad nihilum tendit. Hinc eſt, quòd iterum gementes dicunt: *Extinctus cinis erit corpus noſtrum,* Sap. 2. *& ſpiritus diffundetur tamquam mollis aër; tranſiet vita noſtra tamquã veſtigia nubis, & ſicut nebula diſſoluetur quæ fugata eſt à radiis Solis; nomen noſtrum obliuionem accipiet, & per tenuis vmbræ tranſitus eſt tẽpus noſtrum.* Eſai. 40. Vnde & Propheta, *Omnes,* inquit, *gentes quaſi non ſint, ſic ſunt coram eo: & quaſi nihilum & inane re-* Sap. 11. *putata ſunt ei.* Et Salomon ait: *Tamquam momentum ſtateræ, ſic ante te eſt orbis terrarum, & tamquam gutta roris antelucani.* Et innumera talia reperiuntur in Scripturis, quibus impij homines, aut tenuiſſimis, aut viliſſimis comparentur rebus, aut nihil eſſe dicantur, etiam tunc, cùm potentes eſſe videntur. Vnde & Dauid: *Vidi,* inquit, *im-* Pſal. 36. *pium ſuperexaltatum, & eleuatum ſicut cedros Libani; & tranſiui, & ecce non erat.* Tunc enim & cùm diuitiis intumeſcunt, & cùm ſe ſuper alios arrogantes extollunt, cùm denique inferiores per tyrannidis violentiam opprimunt; tunc, inquam, eo verius nihil ſunt, quo ab eo, qui verè, & ſummè eſt, procul ſunt.

CAPVT V.

De futuris contingentibus, & Philoſophiæ vſu in ſacris diſputationibus.

SED quid ſibi volunt vani quilibet homines, & ſacrilegi dogmatis inductores, qui dum aliis quæſtionum ſuarum tendiculas ſtruunt, quòd in eas ipſi antè præcipites corruant, non attendunt; & dum ſimpliciter gradientibus ſcandala friuolæ inquiſitionis obiiciunt, ipſi potius in lapidem offenſionis impingunt. Numquid, inquiunt, poteſt Deus hoc agere, vt poſtquam ſemel aliquid factum eſt, factum non fuerit? tamquam ſi impoſſibilitas iſta non ſolis videatur B prouenire præteritis, & non in præſentibus ſimiliter inueniatur temporibus, & futuris. Nam & quidquid nunc eſt, quamdiu eſt, non eſſe impoſſibile eſt. Item, quod futurum eſt, non futurum eſſe impoſſibile eſt: quamquam nonnulla ſunt, quæ videlicet æqualiter poſſunt euenire, & non euenire: ſicut eſt, me hodie equitare, & non equitare: amicum videre, vel non videre: pluere, vel aërem ſerenum eſſe. Quæ ſcilicet, & his ſimilia huius ſæculi ſapientes conſueuerunt ad vtrumlibet appellare; quia ſolent æquè & contingere, & non contingere. Sed hæc ad vtrũlibet magis dicuntur iuxta variabilem naturam rerum, quàm iuxta conſequentiam dictionum. C Secundùm naturalem namque variæ viciſſitudinis ordinem poteſt fieri, vt hodie pluat: poteſt & fieri, vt non pluat. Sed quantum ad conſequentiam diſſerendi, ſi futurum eſt vt pluat, neceſſe eſt omnino vt pluat: ac per hoc prorſus impoſſibile eſt vt non pluat. Quod ergo dicitur de præteritis, hoc conſequitur nihilominus de rebus præſentibus, & futuris: nimirum, vt ſicut omne quod fuit, fuiſſe neceſſe eſt, ita, & omne quod eſt, quamdiu eſt, neceſſe ſit eſſe: & omne quod futurum eſt, neceſſe ſit futurum eſſe. Atque ideo quantum ad ordinem diſſerendi, quidquid fuit, impoſſibile ſit non fuiſſe: & quidquid eſt, impoſſibile ſit non eſſe: & quidquid futurum eſt, impoſſibile ſit futurum non eſſe. Videat D ergo imperitè ſapientium, & vana quærentium cæca temeritas; quia ſi hæc quæ ad artem pertinent diſſerendi, ad Deum prauiter referant; iam non tantùm in præteritis, ſed in præſentibus, ac futuris, eum impotentem penitus, & inualidum reddant. Qui nimirum, quia necdum didicerunt elementa verborum, per obſcuras argumentorum ſuorum caligines amittunt claræ Fidei fundamentum; & ignorantes adhuc, quod à pueris tractatur in ſcholis, querelæ ſuæ calumnias diuinis ingerunt Sacramentis. Et quia inter rudimenta diſcentium vel artis humanæ nullam apprehendere peritiam, curioſitatis ſuæ nubilo perturbant puritatis Eccleſiaſticæ diſciplinam. E Hæc planè quæ ex dialecticorum, vel rhetorum prodeunt argumentis, non facilè diuinæ virtutis ſunt aptanda myſteriis, & quæ ad hoc inuenta ſunt, vt in ſyllogiſmorum inſtrumenta proficiant vel clauſulas dictionum, abſit, vt ſacris legibus ſe pertinaciter inferant, & diuinæ virtuti concluſionis ſuæ neceſſitates opponant. Quæ tamen artis humanæ peritia ſi quando tractandis ſacris eloquiis adhibetur, non debet ius magiſterij ſibimet arroganter arripere: ſed velut ancilla dominæ quodam famulatus obſequio ſubſeruire; ne ſi præcedit oberret: & dum exteriorum verborum ſequitur conſequentias, intimæ virtutis

Futura contingentia.

Eccleſiaſticæ diſciplinæ puritas perturbatur ex Dialecticæ artis ignorantia. Dialectica vſus in rebus diuinis.

lumen, & rectum veritatis tramitem perdat, A Quis enim manifeſtè non videat, quia ſi argumentationibus iſtis, vt ſeſe ordo verborum habet, fides adhibetur, diuina virtus in temporum quibuſque momentis impotens oſtendatur? Nam iuxta friuolæ quæſtionis obloquium, non præualet Deus agere, vt vel dudum quæ facta ſunt, facta non fuerint, vel è diuerſo, quæ facta non ſunt, facta fuerint: vel quæ nunc ſunt, quamdiu ſunt, non ſint: vel quæ futura ſunt, futura non ſint: vel è contra, quæ futura non ſunt, futura ſint. De qua nimirum quæſtione veteres liberalium artium diſcuſſores, non modò Gentiles, ſed & Fidei Chriſtianæ participes prolixiùs tractauerunt: ſed nemo illorum in hanc auſus eſt proſilire væſaniam, vt Deo notam impoſſibilitatis adſcriberet: & præſertim ſi Chriſtianus fuit, B de illius omnipotentia dubitaret; ſed ita de conſequentia neceſſitatis, vel impoſſibilitatis iuxta méram ſolius artis diſputauere virtutem, vt nullam in his conflictibus Dei facerent mentionem. Iſti autem, qui antiquam quæſtionem nouiter afferunt, dum altiora geſtiunt noſſe, quàm capiunt, potius aciem ſuæ mentis obtundunt; quia ipſum lucis auctorem offendere non pareſcunt. Hæc igitur quæſtio, quoniam non ad diſcutiendam Maieſtatis diuinæ potentiam, ſed potius ad artis dialecticæ probatur pertinere peritiam: & non ad virtutem, vel materiam rerum, ſed ad modum, & ordinem diſſerendi, & conſequentiam verborum, non habet locum in Eccleſiæ C Sacramentis, quæ à paruis ſcholaribus ventilatur in ſcholis. Non enim ad Fidei regulam, vel morum pertinet honeſtatem: ſed ad loquendi copiam, verborumque nitorem. Quamobrem ſufficiat nobis breui compendio fidem defendere, quam tenemus: ſapientibus autem huius ſæculi, quæ ſua ſunt, cedimus. Habeant, qui volunt, literam occidentem, dummodo per Dei miſericordiam ſpiritus à nobis viuificans non recedat.

Philoſophorum nullus tam inſanus, vt Dei negauerit omnipotentiam.

1. Cor. 3.

CAPVT VI.

Quòd Deus intra præſentiæ ſuæ ſinum, omnia ſimul, & tempora, & loca concludat. D

CONSTAT itaque Deum omnipotentem ſic omnia ſæcula in æternæ ſapientiæ ſuæ theſauro concludere, vt nec ad ſe quid accedere, nec à ſe quidquam per temporum momenta valeat tranſire. In illa igitur ineffabili ſuæ maieſtatis arce perſiſtens, ſic omnia in præſentiæ ſuæ conſtituta conſpectu, vno, ac ſimplici contemplatur intuitu, vt ſibi nunquam penitùs vel præterita tranſeant, vel futura ſuccedant. Cui dum ſemper eſſe, atque idem eſſe eſt per æternitatem; dum omne, quod labitur, circumſcribit, intra E ſemetipſum omnium curſus temporum claudit. Et ſicut intra ſe ſine tranſitu cohibet omnia tempora, ita nihilominus intra ſe ſine ſpatiis vniuerſa continet loca. Hinc eſt planè quod ait: *Cælum & terram ego impleo.* Hinc eſt quod Sapientia illius dicit: *Gyrum cæli circuiui ſola.* De qua & Salomon ait: *Quia cùm ſit vna, omnia poteſt, & permanens in ſe, innouat omnia.* Et idem alibi: *Si cælum, & cæli cælorum te capere non poſſunt: quantò magis domus hæc, quam ædificaui tibi?* De cuius etiam Spiritu ſcriptum eſt: *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia.* De quo rurſus dicitur: *Quia omnium eſt artifex, omnem habet virtutem, omnia proſpiciens.* Et Dominus per Prophetam dicit: *Cælum mihi ſedes eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum.*

Hier. 23.
Eccl. 24.
Sap. 7.
2. Paral. 6.
Sap. 1.
Sap. 7.
Eſai. 66.

A Rurſumque de eo ſcriptum eſt: *Cælum metitur palmo, & omnem terram pugillo concludit.* Sedi quippe, cui præſidet, interior & ſuperior manet. Nam per id cælum palmo metiens, & terram pugillo concludens, oſtenditur, quòd ipſe ſit circumquaque cunctis rebus, quas creauit, exterior. Id namque quod interius concluditur, à concludente exterius continetur. Per ſedem ergò, cui præſidet, eſſe interius, & ſupra perpenditur; per pugillum verò, quo continet, eſſe exteriùs, ſubterque ſignatur. Quia enim ipſe manet intra omnia, ipſe extra omnia, ipſe ſuper omnia, ipſe infra omnia, & ſuperior eſt per potentiam, & inferior eſt per ſuſtentationem, & exterior per magnitudinem, & interior per ſubtilitatem. Vbi ergo ſi aliquid abſque eo, qui cùm per molem B corporis nuſquam eſt, per incircumſcriptam ſubſtantiam nuſquam deeſt? De quo ait Apoſtolus: *Quia in ipſo conſtant omnia.* Et rurſus: *Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia.* Eſt enim, vt ita dixerim, locus illocalis, qui ſic in ſe continet omnia loca, vt non moueatur ipſe per loca: & cùm omnia ſimul impleat, non per partes ſui occupat partes loci, ſed totus vbique eſt, nec per ampliora loca diffuſior, nec per anguſtiora contractior, nec altior in excelſis, nec plus humiliatus in infimis, non maior in magnis, non minor in minimis; ſed vnus, idemque ſimplex & æqualis vbique, nulla indigens creatura, ſed eo indi-C get omnis creatura. Nam & antequam virtutes Angelicas condidiſſet, antequam tempus temporale aliquid extitiſſet, plenas, atque perfectas immortalitatis diuitias & gloriæ poſſidebat. Ad creandum igitur, quod non erat, non ſolitudinis eum, vel alicuius inopiæ neceſſitas impulit, ſed ſola propriæ clementiæ bonitas prouocauit. Nec beatitudini eius rerum conditio conferre aliquid potuit, cùm ita per ſe, & in ſe ſit plenus, atque perfectus; vt nec exiſtente creatura, ſibi aliquid accedat, nec ea pereunte decadat. *Omnia ſiquidem flumina intrant in mare, & mare non redundat.* D

Act. 7.
Eſai. 40.

Quo pacto Deus extra, intra omnibus rebus.

Coloſſ. 1.

Dei localitas illocalis.

Cur Deus creauerit Mundum.

Eccl. 1.

CAPVT VII.

De Dei ſimplici, & vna, diſtincta tamen omnium rerum ſcientia, & prouidentia.

EST planè Deo ſicut coæternum omnia poſſe, ſic & omnia noſſe, idemque ſemper exiſtere. In illo itaque ſummo rerum cardine naturarum omnium iura diſpenſans, ſic omnia tempora, præterita videlicet, præſentia, & futura intra ſuæ prouiſionis arcana complectitur, vt nec nouum aliquid ſibi penitus accedat; nec aliquid ab eo per curſus momenta recedat; ſed nec di-E uerſis obtutibus diuerſa conſiderat, vt cùm intendit præteritis, vacet à præſentibus, vel futuris: vel rurſus cùm præſentia, ſiue futura conſiderat, oculos à præſentibus auertat; ſed vno dumtaxat, ac ſimplici præſentiſſimæ Maieſtatis intuitu, ſimul omnia comprehendit. Neque hoc confuſè, atque inexplicatè, ſed omnia diſcernit, atque iuxta proprietatem ſuam quæque diſtinguit. Planè qui in theatro reſidet, non ſimul omnia videt: quia cùm intendit aciem ante ſe, non videt poſt ſe: qui autem non in theatro, ſed ſuper theatrum excelſior ſupereminet, totius vndique interiorem theatri ambitum vno comprehendit aſpectu; ita omnipotens Deus, quia omnibus, quæ voluuntur, incomparabiliter ſupereminet, omnia ſimul ſuis ſubiecta conſpectibus præſen-

Deus vna notione omnia comprehēdit, diſtinctè tamen.

tialiter videt. Et, vt quod loquimur, non modò viuax ingenium capiat, ſed & deſes quilibet facilè comprehendat, maior nobis varietas eſt in hoc tam breuiſſimo temporis puncto, quo dicimus cælum, quam Deo ſit ſimul inſpicere infinita omnium ſpatia ſæculorum. Nam cùm huius particulæ prima dicitur ſyllaba, remanet adhuc ſecunda; & cùm ſecunda ſonat, iam prima pertranſiit. Deus autem vno, atque ineffabili ſuæ contemplationis ictu ſimul omnia conſpicit, & conſpiciendo diſtinguit. Omnia circumdando penetrat, & penetrando circumdat. Hinc eſt, quod Petrus ait Apoſtolus: *Vnum hoc non lateat vos, chariſſimi, quia vnus dies apud Deum, ſicut mille anni, & mille anni, ſicut dies vnus.* Et quia millenarius numerus perfectus eſt, mille annos poſuit pro longitudine, & prolixitate omnium ſæculorum. Vnde & Pſalmiſta: *Mille*, inquit, *anni ante oculos tuos, tanquam dies heſterna, quæ præteriit*: quia quidquid à nobis futurum expectatur, iam Deo per omnia notum, quaſi præteritum eſſe decernitur. Eſt enim, ſicut ipſe de ſe dicit: *Alpha, & Omega, initium & finis.* Et per Prophetam: *Ante me non eſt formatus Deus, & poſt me non erit.* Enimuerò, quia in ſupremo rerum vertice ineffabiliter ſupereminens, quaſi quodam profunditatis, & æterni conſilij ſui circulo non modò cuncta temporum ſpatia, ſed & loca, & vniuerſas amplectitur creaturas, & hæc omnia vno contemplationis ictu, ac ſimplici ſemper aſpectat intuitu; non immeritò ſolus potens, ſolus æternus, ſolus dicitur immortalis. Vnde & Apoſtolus: *Regi*, inquit, *ſæculorum immortali, & inuiſibili, ſoli Deo honor, & gloria.* Et idem: *Beatus, & ſolus potens Rex Regum, & Dominus dominantium, qui ſolus habet immortalitatem, & lucem habitat inacceſſibilem, quem nemo hominum vidit, nec videre poteſt*; nam & Angelica virtus, licet potens ſit, non tamen à ſe, ſed ab illo eſt, licet immortalis ſit, ſuumque beatum viuere nullo prorſus fine concludat, tamen quia & loca mutat, & tempora, non coæterna ſuo dicenda eſt Creatori, quia naturaliter, atque eſſentialiter eſt ipſa potentia, ipſa immortalitas, ipſa æternitas. Vnde & Moyſes: *Dominus*, inquit, *regnabit in æternum, & vltrà.* Nam & Angelica beatitudo iuxta conditionis ſuæ modum non immeritò videtur æterna, quæ nulli prorſus termino probatur obnoxia. Et meritò dicitur, quia in æternum viuit, quia beatè viuere numquam deſinit. Sed ille non ſolùm in æternum, ſed in æternum regnat, & vltrà, qui cuncta ſæculorum volumina intra prouiſionis ſuæ continet ſinum; & non tanquam præterita, vel futura, ſed vt reuera præſentia, ſuóque ſubiecta conſpectui, perſpicaciſſimo comprehendit intuitu: qui ſuæ ditionis imperio regit omnia, cuius legibus obtemperant vniuerſa, qui omnes creaturas ad nutum ſui diſponit arbitrij: omnibus viuendi moderatur, atque temperat ordinem, omnium formas diſtinguit, ac ſpecies, omnibus, prout vult, congruas virium tribuit facultates: à quo, & per quem eſt quidquid eſt: proculdubiò nihil eſt.

2. Pet. 1.
Pſal. 89.
Apoc. 2.
Eſai. 43.
1. Tim. 1.
1. Tim. 6.
Exod. 15.

CAPVT VIII.

De Dei æternitate.

Quòd Deo nō eſt heri, vel cras, ſed hodie ſempiternum.

OMNIPOTENTI itaque Deo non eſt heri, vel cras, ſed hodie ſempiternum, cui nihil defluit, nihil accedit, cui nihil eſt varium, nihil à ſe diuerſum. Illud hodie æternitas eſt incommutabilis, indefectiuus inacceſſibilis, cui videlicet nihil addi, nihil valet imminui: & omnia quæ apud nos elabendo diſcurrunt, aut per temporum viciſſitudines ſe variant, apud illum hodie ſtant, & immobiliter perſeuerant. In illo ſcilicet hodie dies ille adhuc immobilis eſt, in quo mundus iſte ſumpſit originem; in illo iam, & ille nihilominus eſt, quo iudicandus eſt per æterni iudicij æquitatem. Neque enim in eam lucem, quæ ſine acceſſu, ea, quæ elegit, & illuſtrat: & ſine receſſu ea, quæ reſpuit, deſerit, defectus mutabilitatis venit; quia in ſemetipſo permanens immutabilis, mutabilia cuncta diſponit. Sicque in ſe tranſeuntia condidit, vt apud ſe quæ condita ſunt, tranſire nequaquam poſſint. Nec tempus intus in conſpectu eius defluit, quod apud nos foris per exteriora decurrit. Vnde fit, vt in æternitate eius omnia fixa permaneant, quæ non fixa extrinſecus ſæculorum volumina indeſinenter emanant. Deo quippe dies vna eſt æternitas ſua, quam videlicet diem, nec fine claudi, nec initio videt aperiri Pſalmiſta, cùm dicit: *Melior eſt dies vna in atriis tuis ſuper millia.* Quid eſt ergo, quòd ille non valeat de præteritis omnibus, vel futuris, qui videlicet omnia facta, vel facienda ſine vllo tranſitu defigit, & ſtatuit in ſuæ præſentia Maieſtatis? Cui profectò & illud tempus intranſibiliter adeſt, quod ea, quæ facta ſunt, anteceſſit; & illud, quo cuncta deinceps futura concludit. Hinc eſt enim, quòd in his, quæ prophetico ſpiritu dicta ſunt in ſcripturis, ſæpè reperiuntur præterita pro futuris poni, & longè poſt agenda velut iam tranſacta narrari. Vnde eſt quòd paſſurus per Prophetam Dominus ait: *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus, faciem meam non auerti ab increpantibus, & conſpuentibus in me.* Reſurrecturus autem: *Reſurrexi, & adhuc ſum tecum.* De aſcenſuro quoque, atque Spiritus ſancti dona miſſuro dicitur: *Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus*, quia videlicet in oculis illius ſapientiæ, vnde iſta manabant, omnia tempora ſimul ſtant, futura, atque præterita, vt reuera præſentia; fixa, atque immobilia ſemper aſſiſtunt. Et tantumdem eſt: *Dederunt in eſcam meam fel*, quantum & dabunt; & idem eſt: *Foderunt manus meas, & pedes meos*, quod fodient.

Pſal. 83.
Præterita pro futuris ponit ſæpè Scriptura.
Eſai. 50.
Pſal. 67.
Epheſ. 4.
Pſal. 68.
Pſal. 21.

Iam itaque veniant ſuperuacuæ quæſtionis auctores, imò qui peruerſorum dogmatum nituntur eſſe cultores, & dicant; Numquid poteſt Deus agere, vt quæ facta ſunt, facta non fuerint? Quibus ego prima fronte reſpondeo: quia hoc non eſt, quia diuinæ bonitatis eſt, de nihilo aliquid agere, non de aliquo potius nihil efficere; cùm vtique ſcriptum ſit: *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil.* Ego probare volo, quòd Deus de nihilo faciat aliquid; tu oſtendere niteris, quòd de aliquo faciat nihil. Sed iam, quæſo, cuncta ſimul euome: omnes peſtiferi languoris humores ſub vnius conamine excreatos effunde; vt multiplici morbo vnius antidoti ſufficiat hauſtu occurrere, nec ad curationem tot pluribus compellamur confectionum generibus indigere. Age ergo, dic quæſo: poteſt facere Deus de præteritis, vt quod factum eſt, non fuerit factum: vel de præſenti, quod nunc eſt, quamdiu eſt, vt non ſit: vel vt omninò quod futurum eſt, vt futurum non ſit: vel rurſus hæc omnia per contrarium? Quæ nobis profectò execrationi potius videntur eſſe tradenda, quàm ſtylo. Dic mihi verſoræ quæſtionis obiector, credis etiam tu, quia quidquid

Ioan. 1.

Deus facit, bonum eſt, atque adeo aliquid eſt: & A
Gen. 1. quidquid ille non facit, nihil eſt? Audi Scriptu-
Ioan. 1. ram: *Vidit*, inquit, *Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Et illud: *Sine ipſo factum eſt nihil.* Sed quia hoc negare non potes: aſſentior, inquis. Tu itaque dum quæris, vnam eandemque rem & fuiſſe, & non fuiſſe: eſſe, & non eſſe; futuram eſſe, & futuram non eſſe; niteris profectò quæque facta, vel facienda confundere; & inter eſſe, & non eſſe, nutantia demonſtrare. Quod certè rerum natura non habet. Nihil enim ſimul poteſt eſſe, & non eſſe: ſed quod in rerum natura non eſt, proculdubiò nihil eſt. Quæris ergo à Deo, durus exactor, vt faciat, quod ſuum non eſt: hoc eſt, nihil. Sed ecce Euangeliſta contra te ſtat, dicens: *Quia ſine ipſo factum eſt nihil*; Deus B adhuc non didicit facere nihil. Tu eum doce, & præcipe vt ſibi faciat nihil. Adhuc peto, reſpondeas: Credis, quæſo, & quod Propheta canit, cui ſcilicet omnia Scripturarum teſtimonia con-
Pſal. 134. cinunt: *Omnia*, inquit, *quæ voluit Dominus, fecit in cælo, & in terra, in mari & in omnibus abyſſis?* Sed hoc etiam à te negari non poſſe manifeſtum eſt.

Cùm ergo Deus omnia poſſit, cur addubitas Deum hoc non poſſe, vt aliquid ſimul ſit, & non ſit, ſi hoc fieri bonum eſt? Porro ſi inutile eſt, res quaſlibet inter eſſe, & non eſſe confundi, Deus autem non inutilia, ſed bona omnia fecit: imo ſi malum eſt, ac per hoc nihil eſt. Hoc
Ioan. 1. Deus omnino non facit; *Quia ſine ipſo factum eſt nihil.* Huc accedit, quia voluntas ſummi, & C omnipotentis opificis tam efficax cauſa eſt omnibus rebus exiſtendi, vel non exiſtendi, vt quod ille vult eſſe, non poſſit non eſſe: & quod non vult eſſe, non valeat eſſe. Virtus quippe Dei fecit, vt quod conſtituit eſſe, iam non valeat non fuiſſe: & quod conſtituit fuiſſe, quamdiu eſt, non valeat non eſſe: & quod conſtituit eſſe futurum, iam non valeat futurum non eſſe. Vnde ergo Dei virtus potentior, & mirabilior eſſe perpenditur, inde à ſtultè ſapientibus in ſuo poſſe inualida iudicetur? Sic enim quidquid eſt, ab ipſo eſt. Ipſe rebus hanc vim exiſtentiæ contulit, vt poſtquam ſemel extiterint, non extitiſſe non D poſſint.

CAPVT IX.

Quòd mala dicenda ſunt potius non eſſe, quàm exiſtere.

MALA autem quælibet, ſicut ſunt iniquitates, & ſcelera, etiam cùm videntur eſſe, non ſunt; quia à Deo non ſunt, ac propterea nihil ſunt, quia videlicet Deus omnino non fecit,
Ioan. 1. ſine quo factum eſt nihil. Quapropter ſi quid boni factum eſt ab hominibus, perdere ſuum eſſe, & non fuiſſe non poteſt, quia opus Dei eſt, etiam ſi per homines factum eſt. Vnde Prophe-
Eſai. 26. ta dicit: *Omnia* enim *opera noſtra operatus es in nobis.* E Omnia quippe bona & Dei ſunt, & noſtra; quoniam ille operatur in nobis, qui effectum tribuit
Sap. 7. operandi. Et Salomon: *In manu illius*, inquit, *& nos, & ſermones noſtri, & omnis ſapientia, & operũ ſcientia, & diſciplina.* In illo etiam, ſicut ait Apoſtolus,
Act. 17. *viuimus, mouemur, & ſumus.* Quòd ſi malum factum eſt, etiam tunc nihil erat, cùm eſſe videbatur. Hinc eſt, quòd ipſos malitiæ, ac prauitatis auctores apud inferos conqueri, Scriptura te-
Sap. 5. ſtatur: *Tranſierunt*, inquiunt, *omnia illa tamquam vmbra, & tamquam nuntius præcurrens, & tamquam nauis, quæ pertranſit fluctuantem aquam, cuius cùm pertranſierit veſtigiũ nõ eſt inuenire neque ſemitam carinæ illius in fluctibus.* Semita namque in fluctibus facta, mox deficit. Vnde rurſus dicunt. *Aut tamquam auis, quæ tranſuolat in aëre, non vllum inuenitur itineris illius argumentum.* Tertium quoque non
diſſimile his rurſus apponitur: *Aut tamquam ſagitta emiſſa in locum deſtinatũ, diuiſus aër cõtinuò in ſe reclusus eſt, & ignoratur tranſitus illius.* Veſtigiũ certè nauis, & auis, & ſagittæ tranſitus mox ſiunt, Ibid. illicò recluduntur, ſic quilibet iniqui, mox vt incipiunt, præſtò deficiunt. Vnde ſubiungunt: *Sic & nos nati continuò deſiuimus eſſe*, imo ipſo momento, quo videntur eſſe, non ſunt, quia ab illo, qui verè eſt, longè ſunt. Quo contra de viro iuſto dicitur: *Conſummatus in breui, expleuit tẽpora multa,* Sap. 4. *quia placita erant Domino opera illius.* De illis autem; *Deiecisti eos dum alleuarentur.* Non ait, poſtquam Pſal. 72. alleuati ſunt, ſed dum alleuarentur; quia per hoc inaneſcunt, per quod intumeſcunt: inde corruunt, vnde ſublimes fiunt. Non itaque hoc aſſerendum eſt, quod poſtquam ad extrema deueniunt, tunc nihil fiunt: ſed tunc proculdubio ſunt nihil, cùm videntur aliquid. Nihil apud reſtimonium veritatis, aliquid in vmbra caliginis. Adhuc fortaſſis epulabatur ille ſplendidè, fulciebatur cunctis obſequentium, ambiebatur agminib. Luc. 16. bellatorum, quem Propheta ſuperexaltatum, & eleuatum vidit: & mox ad contemplanda ſumma Eſai. 36. pertranſiens, quem magnum aliquid fortè crediderat, nihil eſſe cognouit. Hinc eſt enim, quod ſcriptum eſt: *Quoniam ſpes impij tamquam lanugo eſt, quæ à vento tollitur, & tamquam ſpuma gracilis, quæ à* Sap. 5. *procella diſpergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffuſus eſt: & tãquam memoria hoſpitis vnius diei prætereuntis.* Nam qui tot momentanearum rerum exempla congeſſit, non tam vile quid eſſe omnem reproborum gloriam, quàm nihil eſſe ſignauit. Mala ergo etiam cùm videntur eſſe, non ſunt: & ab eo qui verè, & ſummè eſt, procul ſunt. Bona autem, id eſt, ea, quæ bonus artifex condidit, quæ vtru quiſquis es, quæris, eſſe ſimul, & non eſſe non poſſunt, quia in rerum natura, quam rationabilis artifex eſſe conſtituit, alternitas iſta non inuenit locum. Quia enim inter eſſe, & non eſſe confundi malum eſt, ac potius nihil eſt, idcirco à bono Creatore, qui bona omnia fecit, alternitatis iſta confuſio facta non eſt. In malis autem poteſt vtcumque videri hæc confuſionis alternitas, quæ certè videntur eſſe, & non ſunt: atque ideo quaſi ſunt, & non ſunt. Sunt quidem ſuperficie coloris, non autem in iudicio veritatis: quamquam & ipſis malis non poſſumus hanc diuerſitatem exactè concedere, vt ſimul ſint, & non ſint: quia videntur eſſe, ſed non ſunt: atque ideo veriùs dicuntur ſemper non eſſe, quàm eſſe, & non eſſe.

CAPVT X.

Quòd omnia Deus poteſt, ſiue faciat, ſiue non faciat.

MANIFESTVM eſt igitur alternitatem iſtam, de qua quæritur, ſcilicet, vtrum poſſit aliquid fuiſſe ſimul & non fuiſſe; eſſe, & non eſſe; futurum eſſe, & futurum non eſſe, naturis exiſtentium rerum nulla poſſe ratione congruere; ad ſolas autem verborum pugnas, quæ de diſſerendi, ac ratiocinandi fiunt conſequentiis pertinere. Quamobrem indubitabili fide credendum eſt, Deum omnia poſſe, ſiue faciat, ſiue non fa-

ciat. Nam quod malum eſt, potius debet dici A nihil, quàm aliquid. atque ideo nihil præiudicat, ſi dicamus Deum omnia poſſe, licet mala omnia non poſſit: cùm mala non intra omnia, ſed extra omnia potius debeant ſupputari. Hinc eſt, quod ſæpe diuina virtus armatos dialecticorum ſyllogiſmos, eorumque verſutias deſtruit: & quæ apud eos neceſſaria iam atque ineuitabilia iudicantur, omnium Philoſophorum argumenta confundit. Audi ſyllogiſmum: Si lignum ardet, profectò vritur: ſed ardet, ergo & vritur. Sed ecce Moyſes videt rubum ardere, & non comburi. Rurſus, ſi lignum præciſum eſt, non fructificat: ſed præciſum eſt, ergo non fructificat. Sed ecce virga Aaron in tabernaculo, contra naturæ ordinem reperitur amigdalas protuliſſe. B Alioquin quid eſt, tot in Ægypto Pharaoni magnalia, ac ſigna portendere; filiorum Iſraël cateruas Ægyptiis pereuntibus, per diuiſum mare transferre, largiſſima fluenta ex aridi ſaxi rupe producere, & Ierichuntina mœnia non armis frementibus, ſed tubis clangentibus, diſſipare? Poſtremò, quid in ſtuporem omnium ſæculorum, Solem in cælo ad imperium Ioſue per vnius diei ſpatium ſiſtere; per Ezechiam verò, decem ad orientem lineis reuocare; circa tres pueros furentis incendij vires extinguere, circa Danielem verò cruentos leonum rictus, & rabida ora refrænare? Quid, inquam, hæc omnia ſunt niſi friuola ſapientum huius mundi ſenſa confundere, & contra naturæ conſuetudinem C diuinæ virtutis gloriam mortalibus reuelare? Veniant dialectici, ſiue potius, vt putantur, hæretici, ipſi viderint: veniant, inquam, verba turrinantes, quæſtiones ſuas buccis concrepantibus ventilantes, proponentes, aſſumentes, & vt illis videtur ineuitabilia concludentes, ac dicant: ſi peperit, concubuit: ſed peperit, ergo concubuit. Numquid hoc ante redemptionis humanæ myſterium non videbatur inexpugnabilis roboris argumentum? Et quidem poterat Deus, & ſeruare virginem ante ruinam, & reparare virginem poſt ruinam. Vtrumque ſcilicet bonum erat, ſed licet eatenus neutrum fecerat, vtrumque tamen poſſe facere credendus erat. Et certè D mirabilius eſt, & valde præcellentius virginem incorruptam manere poſt partum, quàm corruptam ad virginale decus redire poſt lapſum; quia & maius eſt, quemlibet clauſis ianuis ingredi, quàm eas, quæ patuerint, ianuas claudi. Si ergo natus ex Virgine Redemptor noſter, quod maius eſt, & longè præſtantius, fecit, quod minus eſt, corruptam quamlibet redintegrare non poterit? Potuit Deus homo ex vtero virginali, ſalua virginitate, procedere, non poterit violatæ virginitatis diſpendium reparare? Quomodo ergo reſtauratur homicida, vt poſt dignam pœnitentiam iam non ſit homicida? Quomodo fur, quomodo periurus? quomodo raptor? quomodo E omnium certè criminum rei poſtquam ſe veraciter corrigunt, iam non ſunt, qui fuerunt? Vnde ſcriptum eſt: *Verte impios, & non erunt.* Sed dicis: Fateor, inquam, quia corrupta quælibet poſt pœnitentiam iam non eſt, quæ fuit, vt videlicet fornicationis ſubeat notam: veruntamen ad veritatis iam non reuertitur gloriam. Et ego è contra reſpondeo: quia qui potuit ex materno vtero, illæſa virginitate procedere, valet etiam ſi vult, inuiolata qualibet virginitatis ſignaculum reformare.

Virtus diuina ſyllogiſmorum robur ſæpe diſſoluit.

Num. 17. Exod. 7. Exod. 14. Exod. 17. & Pſ. 77. Iſue 6. Iſ. 10. 4. Reg. 20. & Eſai. 38.

Dan. 3. Dan. 6.

Iſaiæ 7. Matt. 1. Luc. 1.

Prou. 12.

CAPVT XI.

Quòd naturæ Conditor, naturæ ſit etiam immutator.

PROPONATVR adhuc ſuperſtitioſæ quæſtionis obloquium: videatur etiam, ex qua ſit radice productum, quatenus ne præcipiti raptu vberes ſinceræ Fidei fruges obruat: ſed hiatu terræ dignus cum ipſo fonte riuus areſcat. Ad affirmandum namque quòd Deus nequeat virginem reparare poſt lapſum, quaſi conſequenter adiiciunt: Numquid hoc poteſt Deus agere, vt quod factum eſt, factum non fuerit? Tamquam ſi ſemel conſtet vt ſi fuerit virgo corrupta, iam B nequeat fieri, vt rurſus ſit integra. Quod certè quantum ad naturam verum eſt, ſtatque ſententia factum quoque aliquid fuiſſe, & factum non fuiſſe, vnum idemque inueniri non poteſt. Contraria quippe inuicem ſunt, adeò vt ſi vnum ſit, alterum eſſe non poſſit. Nam quod fuit, non poteſt verè dici, quia non fuit; & è diuerſo, quod non fuit, non rectè dicitur, quia fuit. Quæ enim contraria ſunt in vno eodemque ſubiecto congruere nequeunt. Hæc porrò impoſſibilitas rectè quidem dicitur, ſi ad naturæ referatur inopiam; abſit autem, vt ad maieſtatem ſit applicanda diuinam. Qui enim naturæ dedit originem, facilè cùm vult, naturæ tollit neceſſitatem. Nam qui rebus præſidet conditis, legibus non C ſubiacet Conditoris: & qui naturam condidit, naturalem ordinem ad ſuæ deditionis arbitrium vertit: quicumque creata quælibet dominanti naturæ ſubeſſe conſtituit, ſuæ dominationis imperio naturæ obſequentis obedientiam reſeruauit. Conſideranti plane liquido patet, quoniam ab ipſo mundi naſcentis exordio rerum Conditor, in quid voluit, naturæ iura mutauit: imo ipſam naturam, vt ita dixerim, quodammodo contra naturam mutauit. Numquid enim non contra naturam eſt mundum ex nihilo fieri? Vnde & à Philoſophis dicitur: *Quia nihil ex nihilo fit.* Animalia non ex animalibus, ſed ex ſtolidis elementis, ſolo iuſſionis imperio creari: dormientem D hominem coſtam perdere, nec dolere: de ſolo viro fœminam ſine fœmina fieri, & in vna coſta omnia hominis membra diſtingui: mutuò ſe nudos aſpicere, & non modò non erubeſcere, ſed nequidem noſſe: & multa alia, quæ perſequi longum eſt. Quid ergo mirum eſt, ſi is, qui naturæ legem dedit, & ordinem, ſuper eandem naturam ſui iuris exerceat ditionem, vt ei naturæ neceſſitas non rebellis obſiſtat, ſi eius ſubſtrata legibus, velut ancilla deſeruiat? Ipſa quippe rerum natura habet naturam ſuam, Dei ſcilicet voluntatem, vt ſicut illius leges quælibet creata conſeruant ſic illa cùm iubetur ſui iuris oblita, diuinæ voluntati reuerenter obediat. Quid eſt E enim, hodiéque quod cernimus, quoniam Salamandra in ignibus viuit, & non modò læſionem aduſtione non patitur, ſed tamquam fomentis inſuper vegetatur? Quidam quoque vermiculi in feruentiſſimis aquis & naſcuntur, & viuunt. Quid eſt, quòd palea tam frigida eſt, vt obrutas diutiſſimè niues ſeruet: calida, vt poma quælibet acerba maturet? Quid eſt, quòd ignis cùm ipſe ſit lucidus, quælibet ſi fuerint ab eo aduſta, nigreſcunt: & cùm ipſe reſplendeat, quidquid & ambit, & lambit, pulcherrimus decolorat? Verumtamen lapides igne candente percoſti, & ipſi ſunt candidi: & quamuis ille

Conf. ſchol.

Ariſt. 1. Phyſ. text. 34.

Gen. 2.

De Salamandra.

Palea calida, & frigida eſt.

Ignis natura.

magis rubeat, illi flammis albeſcunt, luci tamen A congruit album, tenebris nigrum. Cumque ignis in lignis ardeat, lapides coquat, contrarios habet in non contrariis rebus effectus. Licet enim ſint lapides, & ligna diuerſa, conſtat tamen non eſſe contraria, ſicut album, & nigrum, quorum in lapidibus vnum, in lignis exhibet alterum. Illos enim clarificat, hæc offuſcat, dum in illis omnino deficeret, niſi in iſtis viueret. Cur etiam

Carbonum. in carbonibus tanta infirmitas, vt ictu leniſſimo frangantur, preſſu facillimo conterantur: & tanta firmitas, vt nullo humore corrumpantur, nulla prorſus ætate vincantur, vſque adeo, vt eos ſubſternere ſoleant, qui limites figunt, quatenus litigantes eorum oſtenſione conuincant, ſi qui poſt annoſa, ac diuturna temporum curricula fixum lapidem, limitem non eſſe contendant? Quis enim eos infoſſos humidæ foueæ, B vbi ligna putreſcerent, tamdiu durare incorruptibiliter poſſe, niſi rerum ille corruptor

Calcis. ignis efficeret? Calx quoque conceptum ignem atque ſopitum ſic occultiſſimè ſeruat, vt nemo tangendo ſentiat, ſed cùm extinguitur, tunc accenditur, & ſentitur: vt enim calx vim occulti ignis expellat, aqua perfunditur: & cùm antè frigida ſit, inde ferueſcit, vnde feruentia cuncta friges cunt. At ſi non aqua, ſed oleum, quod vtique fomes eſt ignis, adhibetur, nulla eius infuſione calor vel minimus excitatur.

Quid ergo mirum, ſi omnipotens Deus in magnis magnus oſtenditur, cùm etiam in minimis, atque extremis quibuſque rebus tam mirabiliter operetur? Quid enim vilius pelle colubri? C

Pellis colubri. Si tamen oleo ferueſcente decoquitur, mirè per eam dolor aurium mitigatur. Quid inferius Ci-

Cimicis. mice? Si ſanguiſuga faucibus hæſerit, fumo eius excepto, ſtatim euomitur: vrinæ quoque diffi-

Adamãtis. cultas huius appoſitione laxatur. Quid de Adamante referam, qui non igne, non ferro diuiditur, vlláque alia vi, niſi dumtaxat hircino ſanguine non ſecatur? Quid eſt quòd Magnetem

Magnetis. lapidem mirabilem ferri facit eſſe raptorem? Qui tamen ſi Adamas iuxta ponitur, non modò iam ferrum nullatenus rapit, ſed & ſi iam rapuerat, vt ei appropinquauerit, mox remittit; tamquam D

Arcadici lapidis. ſi lapis lapidem timeat, & velut ante conſpectum maioris potentiæ vires proprias perdat. Nec latet Aſbeſton Arcadiæ lapidem propterea ſic vocari, quod accenſus ſemel iam non poſſet extin-

Pyritis. gui. Pyrites etiam lapis, qui in Perſide reperitur, cur ab igne nomen accepit, niſi quia tenentis manum, ſi vehementiùs prematur, adurit? In

Selenitis. eadem rurſus Perſide lapis gignitur, qui Selenites vocatur, cuius candor interior cùm Luna creſcit, eademque poſtmodum ad defectum tendente, decreſcit. Quid eſt præterea, quòd

Salis Agrigentini. Agrigentinum Siciliæ ſal cogit, cùm admotum igni fuerit, fluere: cùm verò in aquam mittitur velut in ignibus crepitare? Quid eſt quòd apud E

Fontis Garamantum. Garamantas efficit quemdam fontem tam frigidum diebus, vt non bibatur; tam feruidum noctibus, vt non tangatur? Quis in Epiro alium fontem ita mirabilem præbuit, vt cum ſit con-

Fõtis Epiri. trectantibus frigidus, in eo tamen faces, vt in cæteris extinguuntur accenſæ, ſed non vt in cæ-

Ficus Ægyptiæ. teris accenduntur extinctæ? Quis in Egypto huiuſmodi ficum conſtituit, cuius lignum cùm in fluenta proiicitur, non ad lignorum conſuetudinem potiùs enatet, ſed in profunda mergatur; quodque eſt mirabilius, poſtquam in vno aliquamdiu manſerit, inde ad aquæ ſuperficiem

rurſus emergit, quando ſcilicet madefactum humoris pondere debuit prægrauari? Quid eſt *Pomorum Sodomæ.* quòd in aruis Sodomæ poma gignuntur, quæ ad maturitatis quidem ſpeciem vſque perueniunt: ſed morſu, preſſuve tentata, in fumum, vel fauillam corio fatiſcente, euaneſcunt? Quid etiam *Equarum Cappadociæ.* quòd in Cappadociæ finibus equæ ex vento concipiunt, iidemque fœtus nonniſi ad triennium vſque viuunt? Vnde Thilon Indiæ inſula, *Arboris inſulæ Thilon. Volucrum ex arboribus naſcentium.* huiuſmodi vires habet, vt omnes in ea rami arborum numquam nudentur tegmine foliorum? Vnde & terra illa occiduis partibus hanc conſecuta eſt dignitatem, vt ex arborum ramis volucres prodeant, & ad pomorum ſimilitudinem animati, atque pennati fructus erumpant? Sicut B enim referunt, qui ſe vidiſſe teſtantur, paulatim incidit pendulum quid ex ramo ſuſpendi, deinde in imaginem volucris, ſpeciemque formari: poſtremò quantulumque plumeſcens, hiatu roſtri ſeſe ab arbore diuidit, ſicque nouus aëris habitator ante penè diſcit volare, quàm viuere. Enimuero quis tot virtutis diuinæ magnalia, quæ contra communem naturæ ordinem fiunt, enumerare ſufficiat? Quæ nimirum non humanis diſcutienda ſunt argumentis, ſed virtuti potius relinquenda ſunt Creatoris. Quid ergo mirum *Gen. 5.* ſi his, qui naturalia rerum omnium iura diſpo- *Eccli. 44.* ſuit, & ipſum naturæ ordinem ad arbitrium effi- *Heb. 11.* caciſſimæ ſuæ voluntatis inflectit, vt qui matrem *4. Reg. 13.* Virginem naſcendo ſeruauerat, violatam quam- *Eccl. 48.* C libet ſi voluerit integram reddat? Æquale nempe *Ioan. 11.* fuit Deo, & priùs Enoch, & Eliam in carne re- *Luc. 7.* tinere viuentes: & pòſt Lazarum, ac viduæ filium de ſepulchris educere reſurgentes.

CAPVT XII.

De Palatio Romuli, & Philoſophis corruentibus.

NESCIO ſi legitur, ſed à nonnullis intra Romana mœnia celebri fama vulgatur, quòd videlicet Romulus, qui conditor Vrbis aſſeritur, conſtructo palatio, cuius parietina, licet ſemiruta, ex magna adhuc parte cernuntur in hanc vocem, quaſi de firmamento operis confiſus eruperit: Certum eſt, inquit, & immobi- D liter fixum, quia niſi Virgo pepererit, domus iſta non corruet. Sicque, ſi tamen verum eſt quod aſſeritur, ex Gentilis hominis lingua, ſicut rei probauit euentus, egreſſa eſt prophetia. Nam nocte, qua Saluator ad Redemptionem noſtram ex virginali aluo proceſſit, ſicut dicitur, palatium corruit. Vtrumque nimirum & virginem parere, & ædificium ruere, homini Deum ignoranti, impoſſibile videbatur. Atqui vtrumque ſemper potuit, ſed diu intra prudentiæ ſuæ ſecreta continuit, vtrumque cùm voluit, per effectum operis congruo tempore declarauit. Illud planè ſtupendum eſt, quod nunc homines in E Eccleſiæ gremio non modò renati, ſed etiam nati, tam audacter, tam impudenter omnipotenti Deo calumniam impoſſibilitatis obiiciunt, & protinus abſorbere terreni ſubiciuij voragine non paueſcunt. Erubeſcat iam lingua phrenetica, & quæ neſcit eſſe facunda, diſcat eſſe vel muta. Neſcit ædificationis augmenta depromere, ſciat ſaltem ſine Fidei deſtructione tacere. Alioquin abſcindat ſibi ferro præputium per vindictam, non ſibi frænum adhibeat per ſilentij diſciplinam. Ventilent quæſtiones ſuas qui volunt, iuxta modum, & ordinem diſſerendi, dum verò per ambages ſuas, & ſcholaris infantiæ nænias

ſiæ nænias contumeliam non inferant Creatori; ſciantque impoſſibilitatem iſtam in ipſa rerum eſſe natura, & verborum ex arte procedentium conſequentia, non ad virtutem pertinere diuinam, nihilque diuinæ maieſtatis euadere poſſe potentiam; vt dicatur iuxta ſolius naturæ ordinem, verborumque conditionem, ſi eſt aliquid, quamdiu eſt non poteſt non eſſe: & ſi fuit, non poteſt non eſſe: & ſi futurum eſt, non poteſt non eſſe futurum. Alioquin contra ipſius naturalis proprietatis ordinem, exiſtendique materiam, quid eſt, quòd Deus non poſſit euertere? quid eſt, quod Deus non valeat noua conditione creare? Diſcutiant itaque iuxta modulum ſuum litterarum dumtaxat, quibus adhuc indigent, elementa: nec altiora ſe vſurpent diuina myſteria. Philoſophus quidam, dum ſiderum curſus, ſtellarumque meatus nocturno tempore rimaretur, in limoſum repètè lapſus eſt puteum. Cuius caſum poëtata eſt Iambi, quæ illius erat ancilla, dicens: Dominus meus ignorabat id, quod ſub pedibus eius iacebat vile lutum: & inueſtigare tentabat arcana cælorum. Ex cuius nimirum vocabulo, Iambicum metrum nomen accepit. Animaduertant hoc, qui modum ſuæ capacitatis excedunt: & ad ea, quæ ſuper ſe ſunt, ſuperbè tentanda prorumpunt, nedum aduerſus Deum quid loquuntur, ignorant; incautè ſe, inſipienterque locutos, etiam per illatam ſibi dignæ vltionis ſententiam, diſcant.

Thaletem hunc nonnulli fuiſſe autumant.

CAPVT XIII.

De his, qui Dominum blaſphemantes lepra perfuſi ſunt.

PRVDENTIS, & honorati apud ſæculum cuiuſdam Diaconi didici narratione, quod refero: In Bononiæ partibus, inquit, duo quidam viri, qui & amicitiæ inuicem fœdere, & compaternitatis, ſtritè recolo, neceſſitudine tenebantur, in conuiuio diſcumbebant, quibus in menſam allatus eſt gallus. Quod videlicet pulmentum vnus illorum arrepto cultello, vt mos eſt, in fruſta deſecuit, tritum quoque piper cum liquamine ſuperfudit. Quo facto, alter protinus ait: Profectò compater, ſic explicaſti gallum, vt ipſe S. Petrus, etiam ſi velit, redintegrare non poſſit. Cui mox intulit ille: Planè non modò B. Petrus; ſed & ſi ipſe Chriſtus imperet, gallus hic perpetuò non reſurget. Ad hanc vocem repente gallus viuus, & plumis vndique coopertus exiluit, alas percuſſit, & cecinit, plumas concuſſit: totumque liquamen ſuper eos, qui conueſcebantur, aſperſit. Illico ſacrilegum blaſphemæ temeritatis digna pœna ſequitur vltionis. Nam & in aſperſione piperis, leprâ percuſſi ſunt. Quam videlicet plagam non modò ipſi vſque ad obitum pertulerunt, ſed & poſteris ſuis in omnes generationes, velut quoddam hæreditarium, reliquerunt. Vnde factum eſt, vt in famulatum ſubacti ſint ſanctæ Bononienſis Eccleſiæ, quæ videlicet B. Petri Apoſtoli eſt inſignita vocabulo. Quorum progenies, vt relatos aſſeruit, huc vſque leproſa hoc illationis Canone cenſita eſt: vt ex operibus manuum ſuarum inferant Eccleſiæ capiſteria. Sic, ſic nimirum duplici pœnæ, lepræ, ſimul & ſeruitutis addicti ſuppliciis, inſtruunt alios, vt iam temerè de diuina potentia non loquantur. Et gallus qui dudum arguerat Petrum in terra negantem: tunc probauit Petrum cum eo, quem negauerat, in cœlo regnantem. Et forte non ſine di-

Compaternitatis neceſſitudo.

Matth. 26.

A uino iudicio, huiuſmodi Canonis illatione ſunt mulctati, vt ſicut triticum à quiſquiliis, capiſterio ventilante, diſcernitur, ita per diſcretionis magiſterium diſcant, & quæ velut quiſquilias vitando repellere, & quæ quaſi ad victus vtilitatem debeant verba proferre. Nam peruerſi quilibet homines, dum quid cor ſuggeſſerit, agunt: dum quidquid lingua prurit, inconſultè, ac procaciter effluunt; ſi eis aliquando flagella non obuiant, Deum, vel non eſſe, vel humana curare non autumant. *Dixit enim inſipiens in corde ſuo: Non eſt Deus.* Et iterum: *Quomodo ſcit Deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo?* Ideoque nonnulli in ipſo momento praui operis, vel è veſtigio poſtquam nequiter agunt, motum diuini furoris incurrunt, quatenus & B ipſi ſupernæ patientiæ diutius non illudant; & cæteri ab agendo ſimilia ſe per animaduerſionis eorum exempla compeſcant.

Pſal. 13. Pſal. 72.

CAPVT XIV.

De illo quem, adulterio commiſſo, malignus ſpiritus interemit.

ENIMVERO cùm apud Parmenſe oppidum degerem, ibique liberalium artium ſtudiis inſudarem, quiddam me contigit noſſe, quod non inutile videtur ad poſterorum notitiam ſtyli currentis articulo tradere. Ad Occidentem C ſanè prædictæ Vrbis eſt quædam extra muros ſita Baſilica, gemino beatorum Martyrum Geruaſij, & Prothaſij titulo decorata. Nocte quadam, quæ videlicet eorumdem Martyrum natalitia præcedebat, vir quidam maturius ſurrexit, boueſque ſuos in paſcua remotiora deduxit: cui conuicinus quidam, flamma nequiſſimæ libidinis inflammatus inſidiatus eſt, vt eius vxorem polluere moliretur. Eadem igitur nocte callidus ad domum eius explorator acceſſit, & occaſione reperta, non diutius poſtquam iſte cum paſcendis animali- D bus abiit, ille febricitare ſe diabolica machinatione confingens, in lectum vxoris illius vir ſimulatus irrepſit. Cúmque velut frigeſcens intremeret, dentium ſtridorem emitteret, crebrius ſingultiret, infelix mulier tamquam ægrotanti viro compatiens, cœpit illum vlnis aſtringere, lodice contegere, & quibus valebat impendiis, confouere. At ille, vt dolorem mente conceperat, peperit iniquitatem: violat itaque alienum torum, ſibique procurat interitum, moxque concitus abiit. Sed ecce vix breui temporis elapſo ſpatio, maritus redit, ſtratum repetit. Cui protinus vxor expoſtulans, & vehementer exprobrans, ait, E Optimè poteris hodie ſanctorum Martyrum, quæ tibi tam contigua eſt, Eccleſiam ingredi; & cum cæteris Chriſtianis diuinis intereſſe myſteriis. Cúmque vir attonitus, quid illa loqueretur, inquireret: euentumque rei, ſicut contigerat, per ordinem cognouiſſet; vterque ſe deprehendentes irriſos, ac turpiſſima ludificatione deluſos, intolerabili doloris anguſtia conſternati ſunt. Interea dum populus ad Eccleſiam hinc inde conflueret, vt nocturnæ laudis officium deuotus audiret; tandem & illi reſumpto ſpiritu, nihilominus conuenerunt, atque omni verecundiæ rubore poſtpoſito, querelam ſuam coram omnibus depoſuerunt, præſertim mulier laceros crines euellens, & vberibus lacrymis ora triſtia perfundens, lugubres

Baſilica Parmenſis SS Geruaſij, & Prothaſij.

Vxorem contactu pollutus, Eccleſiam ingredi religio.

Nocturnæ laudis officium.

Aa

emittebat vlulatus in cælum: Domine, tu, inquit, corda hominum noſti, tu conſcientiæ meæ teſtis es: quia ego hac ſanctiſſima nocte etiam proprij thalami viriles amplexus abhorrui, alieno præſertim miſceri viro me penitus ignoraui; te oro, Domine, non aſpicias peccata mea: ſed placeat coram te, vt Sanctorum tuorum vleiſcaris iniuriam. In conſpectu ergo populi tui nunc oſtende virtutem, & ad gloriam ſanctiſſimi nominis tui prode meæ proditionis auctorem. Producatur in medium, & immanitatem crudeliſſimi ſceleris de ſuæ fraudis aufugio non lucretur. Cúmque multa his ſimilia mulier amaro ſpiritu non clam, ſed vociferando profunderet, & populus ei pro mœrore compatiens, idem votis, & precibus diuinam clementiam imploraret; auctor ſceleris, vbi latebat, dæmoniaco ſpiritu repentè corripitur, & in furorem nimium, atque væſaniam rabidus effertur. Moxque in Eccleſiam, populo obſtupeſcente, nouiter proſiliit, omneſque in ſui admirationem, ſemetipſum laniando, ac diſcerpendo, conuertit. Dans fremitus, & rugitus, propriis ſe manibus crudeliter lacerabat, modò velut volans in alta proſiliens, modò ſe cum grauiſſimo impetu in ima demergens, modò in parietem caput incutiens, modò ſe in pauimentum inſaniendo proſternens, omnia viſcera ſua miſerabiliter conquaſſabat. Hoc itaque modo malignus ſpiritus eum collidere non ceſſauit, donec infelicem animam coram populo, qui aderat, de corpore illius euulſit. Videntes autem qui aderant, immenſam auctori Deo iuſtitiæ gloriam referunt; qui & impunè non paſſus eſt abire peccantem, & innocentem conſolatus eſt mulierem. Quando autem hoc mihi relatum fortè dicebatur, adhuc videri ſaxa, quibus impegerat, ſanie illius, & cruore rubentia. Porro autem & hic fortè credebat Deum, vel neſcire quod occultè committitur; vel nequaquam poſſe, vt de ſcelera committentibus vleiſcatur; dicens in corde [Pſal. 93.] ſuo: *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.* Sed ſiue Dei mandata calcando, ſiue Deum detractionibus ſtimulando, quis arroganter excedat; non leuis eſt criminis: & in paucis, ſiue praua committentibus, ſiue ſuperba loquentibus, quos repentè diuina ſententia percutit, quid cæteri, qui velut immunes videntur, ad horam mereantur, oſtendit. Deſinat, oro, iam deſinat quiſquis ponit os ſuum in cœlo, vt lingua eius tranſ- [Pſal. 72.] eat ſuper terram. Quod profectò tale eſt, qui ſic Deum derogationibus lacerat, vt & contra ſeruum eius de illius impoſſibilitate confligat.

CAPVT XV.

Concludit aſſerendū eſſe Deū poſſe facta infecta facere.

QVANDO igitur quæſtio iſta proponitur, vt dicatur: Quomodo poteſt Deus hoc agere, vt quod factum fuit, factum non fuerit? Reſpondeat ſanæ fidei frater: quia quod factum eſt, ſi malum fuit, non aliquid, ſed nihil fuit: ac propterea non fuiſſe dicendum eſt, quia materiam exiſtendi non habuit, quod rerum Artifex, vt fieret, non mandauit. Quòd ſi bonum fuit, quod factum eſt, à Deo vtique [Pſal. 32. & 148.] factum eſt. *Dixit* enim, *& facta ſunt, mandauit, & creata ſunt. Omnia* enim *per ipſum facta ſunt, &* [Ioan. 1.] *ſine ipſo factum eſt nihil.* Atque ideo tale eſt, quod dicitur; Quomodo facere Deus poteſt, vt quod factum fuit, factum non fuerit? Ac ſi dicatur: poteſt Deus agere, vt quod fecit ipſe, non fecerit? Nimirum, vt quod fecit Deus, non fecerit Deus. Ideo conſpuendus eſt, qui hoc aſſerit, & non reſponſione dignus, ſed ad cauterium potius deſtinandus; ad confutandos tamen improbos, & dicaces, memoriæ commendanda ſunt, quæ ſuperiùs dicta ſunt: quæ nimirum nos omittimus hîc etiam ſuccinctè perſtringere, ne legenti faſtidium valeat ſtyli prolixitas generare. Non enim librum, ſed epiſtolam edere propoſuimus. Inter cætera tamen illud vnum, quod à nobis dictum eſt, memoriæ noſtræ non excidat, quoniam Creatori omnium Deo, omnia poſſe coæternum eſt, ſicut & omnia noſſe, quodque intra ſapientiæ ſuæ ſinum ſic omnia tempora, præterita ſcilicet, præſentia, & futura concludit, figit, ac perenniter ſiſtit; vt neque nouum aliquid ad ſe patiatur accedere, nec à ſe quidquam prætereundo tranſire. Verumtamen, quæ eſt illa virtus, quæ poteſtas, qua poteſt Deus omnia; quæ ſapientia qua nouit omnia, inquiramus Apoſtolum: *Chriſtus*, inquit, *Dei eſt virtus, & Dei ſapientia.* Ibi [1. Cor 1.] ſanè vera æternitas, vera eſt immortalitas: ibi æternum illud hodie, quod nunquam tranſit: ibi præſens ſempiternum, illudque hodiernum, quod tanta iugiter ſtabilitate defigitur, vt tranſire neſciat, nec ſe aliquando in præteritum vertat. Ad retundendam ergo dicacium hominum impudentiam, quibus adhuc propoſitæ quæſtionis abſolutio ſuperius facta non ſufficit, non ineptè poſſumus dicere: quia poteſt Deus facere in illa inuariabili, & conſtantiſſima ſem- [Deus poteſt facere factū infectum.] per æternitate ſua, vt quod factum fuerat, apud hoc tranſitu noſtrum, factum non ſit; ſcilicet vt dicamus: Roma, quæ antiquitus condita eſt, poteſt Deus agere, vt condita non fuerit. Hoc quod dicimus, poteſt, præſentis videlicet temporis, congruè dicitur quantum pertinet ad immobilem Dei omnipotentis æternitatem; ſed quantum ad nos, vbi continuata mobilitas, & perpes eſt tranſitus, vt mos eſt, potuit, conuenientius diceremus; vt ita intelligamus, hoc quod dicitur: poteſt Deus facere vt Roma non fuerit non condita, hoc ſcilicet ſecundùm eum, apud quem *non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis* [Iacob. 1.] *obumbratio.* Quod nimirum apud nos ita ſonat, potuit Deus. Quantum enim ad æternitatem ſuam, quidquid potuit Deus, hoc etiam & poteſt; quia præſens eius in præteritum numquam ei vertitur: eius hodie non in cras, vel in aliquod temporis viciſſitudine permutatur; ſed ſicut ipſe ſemper eſt, quod eſt; ita quidquid illi adeſt, ſemper adeſt. Quapropter ſicut ritè poſſumus dicere: potuit Deus, vt Roma antequam facta fuiſſet, facta non fuerit; ita nihilominus poſſumus & congruè dicere: poteſt Deus, vt Roma etiam poſtquam facta eſt, facta non fuerit. Potuit ſecundùm nos, poteſt ſecundùm ſe. Illud enim poſſe, quod habebat Deus, antequam Roma fieret, immutabile ſemper apud æternitatem Dei & intranſibile perſeuerat. Et vt de quacunque re poſſimus dicere, quia potuit eam Deus: valeamus etiam nihilominus dicere, quia poteſt eam Deus; quia poſſe eius quod ſibi vtique coæternum eſt, fixum ſemper, atque immobile eſt. Potuiſſe enim Dei, apud nos eſt tantummodò; apud ipſum autem non potuiſſe, ſed immotum, conſtans, atque inuariabile poſſe ſemper eſt. Quodcunque enim

(potuit) Deus, indubitanter & (poteſt:) apud quem nimirum, ſicut non eſt eſſe, & fuiſſe, ſed ſempiternum eſſe: ita conſequenter non eſt potuiſſe & poſſe; ſed immobile ſemper, & perpetuum poſſe. Sicut enim non ait: [Exod. 3.] *Ego ſum, qui fui, & ſum:* ſed potius, *ego ſum, qui ſum: & qui eſt, miſit me ad vos;* ita proculdubiò conſequens eſt, vt dicat: non ego ſum, qui potui, & poſſum; ſed, qui immobiliter & æternaliter poſſum. Illud enim poſſe, quod apud Deum erat ante ſæcula, illud eſt hodie: & illud poſſe, quod ſibi eſt hodie, erat nihilominus ante ſæcula; & fixum, atque immobile per omnia, quæ futura ſunt, ſæcula, æternaliter perſeuerat. Sicut ergo potuit Deus antequam quæque facta eſſent, vt non fierent: ita nihilominus poteſt & nunc; vt quæ facta ſunt, non fuiſſent. Illud enim poſſe, quod tunc habebat, nec immutatum eſt, nec ablatum; ſed ſicut ipſe ſemper eſt, quod eſt, ita & poſſe Dei mutari non poteſt. Ipſe eſt enim, qui per Prophetam dicit: *Ego Deus, & non mutor.* Et in Euangelio: *Antequam* [Malach. 3.] *Abraham fieret, ego ſum.* [Ioan. 8.] Non enim mutatur iuxta conditionem noſtram de futurum eſſe in eſſe, vel de eſſe in fuiſſe, ſed ſemper idem eſt, & ſemper eſt, quod eſt.

Sicut ergo Deus vnus, idemque ſemper eſt, ita apud eum omnia poſſe, indefectiuum, atque pertranſibile ſemper adeſt. Et ſicut veraciter, & abſque vlla penitus contradictione dicimus: quia hoc nunc, & ſemper Deus, hoc eſt, quod erat ante ſæcula; ita nihilominus veraciter dicimus, quia hoc nunc, & ſemper poteſt Deus, quod poterat ante ſæcula. Si ergo per omnia poteſt Deus quidquid ab initio potuit ante rerum conditionem, vt quæ nunc facta ſunt nullatenus fierent; poteſt igitur vt facta minimè fuiſſent. Poſſe ſiquidem eius fixum eſt, & æternum, vt quidquid vnquam potuit, ſemper poſſit, nec varietas temporum apud æternitatem vllum viciſſitudinis inuenit locum: ſed ſicut idem ſemper, quod in principio erat, ſic etiam totum poteſt quidquid ante ſæcula poterat. Propoſitæ igitur diſputationi adhibenda eſt clauſula: Si itaque omnia poſſe coæternum eſt Deo, poteſt igitur Deus, vt quæ facta ſunt, facta non fuerint. Sed omnia poſſe coæternum eſt Deo: poteſt igitur Deus, vt quæ facta ſunt, facta non fuerint. Conſtanter igitur, & fideliter aſſerendum eſt, quia Deus ſicut omnipotens dicitur, ita proculdubio ſine vlla exceptione omnia veraciter poteſt, ſiue in his, quæ facta ſunt, ſiue in his, quæ facta non ſunt; vt illud Eſther elogium, velut inuiolabile ponatur in opuſculi concluſione ſignaculum: [Eſther 13.] *Domine Rex omnipotens, in ditione tua cuncta ſunt poſita, & non eſt, qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati. Tu enim feciſti cælum, & terram, & quidquid cæli ambitu continetur: Dominus omnium tu es, nec eſt qui reſiſtat maieſtati tuæ.*

CAPVT XVI.

Teſtatur charitatem ſuam erga fratres Monaſterij Caſinenſis, & virilem eorum virtutem commendat.

VERVMTAMEN quæſtio iſta, licet aduerſus Deum inaniter opponatur, habet alias latebras; continet adhuc obſcuros ſinus atque receſſus: nos ſubtilius adhuc rimari idcircò deſiſtimus, quia volumen vitamus extenſum, qui **A** propoſuimus epiſtolare compendium. Præſertim dum ſuper hac diſputandi materia non aliud attingere decreuimus, niſi vt ex impotentia Dei, deuolutam ſuper nos calumniam, veritatis allegationibus repellamus. Sed dum iſta præſcribimus, quo cor feruentius æſtuat, cohibere ſilentio, vt ſaltem ſcintilla non effluat, non valemus. Igitur vt iam omnes communiter alloquar, nolo vos lateat, venerabiles fratres mei, quia ex quo glorioſi Cœnobij veſtri limen exceſſi, vos iugiter præ oculis habui; vos intimæ dilectionis viſceribus aſtrinxi: atque, vt ita fatear, redeunti à Caſino ſacratiſſimo, idem [Montis Caſini cœnobium ſacratiſſimum.] contigit quod mulieri, quæ reuertebatur à Silo **B** tabernaculo, vt nimirum vultus mei non ſint amplius in diuerſa mutati: vobiſcum ſane præſentialiter habitu, vobis ſemper aſſiſto. [1. Reg. 1.] Alioquin ſi propterea non ſum vobiſcum, quia corporalibus oculis vos non intueor: ergo nec ipſi oculi ſunt in capite, quia caput cernere nequeunt; vel ipſi ſibimet oculi abſentes ſunt: quia nec quiſquam ſe, nec vterque ſe inuicem poſſunt mutua contemplatione conſpicere. Beati ſiquidem qui vobiſcum viuunt: beati, qui inter vos, & in ſanctis operibus veſtris moriuntur. Pia nimirum fide credendum eſt, quia ſcala il- [S. Greg. 2. lib. Dialog. c. 37.] la, quæ de Caſino monte olim in cælum videbatur erecta, adhuc palliis ſtrata, lampadibúſ- **C** que coruſcat. Sicut tunc excepit Ducem, ita nunc exercitum tranſmittit ad cæleſtia ſubſequentem: nec ab eius glorioſo tramite exorbitant declinantes iam defuncti, cuius dum in hoc exilio viuerent, veſtigia ſunt ſecuti. Hoc eſt [Gen. 27.] intimi fetu cis incendium illud, quod mihi inexſtinguibiliter flagrat in corde, hæc perpes fabula, quæ meo verſatur in ore. Inter cæteros [Puerorum ſcholæ in Monaſterio Benedictino antiquitus habebantur.] autem virtutum flores, quos in illo agro pleno, cui benedixit Dominus, reperi, fateor, hoc mihi non mediocriter placuit, quòd ibi ſcholas puerorum, qui ſæpè rigorem ſanctitatis eneruant, non inueni; ſed omnes, aut ſenes, cum quibus vtique nobilis vir ſedebat in portis Ec- **D** cleſiæ; aut iuuenili viuendi decore lætantes. [Prou. 31.] Qui nimirum vt filij Prophetarum, idonei ſunt ad [4. Reg. 2.] Eliam per deſerta quærendum: aut certè adoleſcentiæ adhuc flore vernantes, qui, iuxta Apoſtolum Ioannem, vicere malignum. [1. Ioan. 2.] Ecce quod nunc occurrit, dicam ad conſolationem diuini mei Petri, qui olim ciuis fuerat Capuanus, nunc in militia eſt æterni Regis adſcriptus.

CAPVT XVII.

De puero clauſis foribus intromiſſo.

E PARVVLVS quidam, ætate quinquennis, Hubaldi ſcilicet nobiliſſimi viri, qui mecum degit in Eremo filius, in meo Monaſterio factus fuerat Monachus. Hic aliquando intempeſtæ noctis ſilentio, quieſcentibus fratribus, ſiue egreſſus, ſiue ſublatus ſit, neſcio. Sed cùm piſtor in piſtrino iaceret, interrupto ad horam ſomno, veſtem, quæ ſibi cominus adiacebat, ſibimet voluit ſuperponere, vt frigus arceret. Extendens itaque brachium, dormientem iuxta ſe reperit puerum. Repentè ſtupefactus, & valde perterritus, feſtinus exurgit, lucernam accendit, totamque domum ſollicita curioſitate circuiens, omnes aditus clauſos, & obſeratos inuenit. Mane autem facto, non parua admiratio inter fratres

verſabatur ; nimirum puer, qui remota omni dubietate, præterito veſpere in ſtrato ſuo, ipſis videntibus quieuiſſet, qualiter in piſtrinum clauſis ianuis ingredi potuiſſet. Et quidem de Apoſtolis legitur, cùm educendi eſſent de cuſtodia publica: *Quia veniens Angelus Domini, per noctem aperiens ianuas carceris, & educens eos, dixit: Ite, & ſtantes loquimini in templo plebi, omnia verba vitæ huius.* De Petro autem ruſus legitur: *Quia cùm præcederet eum Angelus de carcere ad portam ferream, vltro aperta eſt eis.* De Paulo etiam: *Quia ſubito terræ motus factus eſt magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris, & confeſtim aperta ſunt oſtia omnia, & vniuerſorum vincula ſoluta ſunt.* Porrò autem cùm beatos Apoſtolos etiam Angeli de cuſtodiis non educerent, niſi prius ianuas aperi- B rent; mirum eſt valdè, quomodo puer vel magicis artibus hominum, vel præſtigiis immundorum ſpirituum clauſam vndique domum, non apertis foribus, ingredi potuit. Nam & ipſe puer ſollicite requiſitus, hoc addebat; quia quidam homines eum aſſumentes, ad magnum conuiuium deduxerunt, vbi videlicet omnes epularum deliciæ videbantur, eumque

Act. 5.

Act. 12.

Act. 16.

Dæmonum illuſiones.

A manducare fecerunt: referebat etiam, quòd eum vſque ad Caſtellum, quod ſupereminet Monaſterio, deferentes, ſuper ipſum tintinnabulum, quod iuxta Baſilicam in excelſo dependet, impoſuerunt.

Hoc autem idcirco duximus deſcribendum, vt vnuſquiſque noſtrûm, dum & ipſos pueros, qui peccare necdum nouerunt, maligni hoſtis ſubiacere inſidiis conſiderat; ipſe quoque, quod patitur, æquanimiter ferat. Illatas nempe à maligno hoſte moleſtias cum quanta debent portare patientia peccatores, cùm illorum aliquando fraudes & ipſi perferant innocentes? Ergo frater ille, quem Deus viſitat in tribulationibus, hortor, vt gaudeat, & tentationis impactæ malleo, animæ ſuæ purgari rubiginem fiducialiter credat. Non enim eſt, vt ipſe diabolus fingit terrendo, futuræ damnationis indicium; ſed æternæ ſalutis potius augmentum. Spiritus ſanctus, qui eſt lumen æternum, & remiſſio peccatorum, omnes vos illuminet, & abſoluat, ſedulamque mei memoriam in ſanctis orationibus veſtris vos habere præcipiat.

Animæ ſuæ rubigo aduerſis purgatur.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM TRIGESIMVMSEPTIMVM.

De variis ſacris quæſtionibus, iuncta alia eiuſdem argumenti tractatione priorem conſequente.

ARGVMENTVM.

Quæſtiones quaſdam ab Alberico ex Caſinenſi Monacho S. R. E. Cardinale, ſibi propoſitas diſcutit: tum ſumpta occaſione, loca nonnulla in ſacris litteris, & earum interpretibus obſcura declarat.

Alberice venerando fratri, Petrus peccator Monachus ſalutem in Domino.

Vetus narrat hiſtoria, quia cùm filij Ioſeph, Ephraim ſcilicet, & Manaſſe latiora poſſeſſionis exigerent ſpatia, hoc acceperunt, Ioſue præcipiente, reſponſum, vt ad montana tranſirent, ſyluarum denſa ſuccidèrent, ſicque ſibi largiora ſpatia propriis manibus procurarent. Qui etiam paulò poſt ſeptem tribubus dicit: *Vſquequo marcetis ignauia, & non intratis ad poſſidendam terram, quam Dominus Deus patrum veſtrorum dedit vobis?* Tu quoque, frater, dum me quibuſdam quæſtiunculis pulſas, atque vt tibi ſoluantur, efflagitas, mox ad montana Doctorum, atque ad ſyluas mittendus, ex ſcri- C pturarum, vbi ſcilicet continuo labore deſudans, ſyluescentia ſaltus arbuſta ſuccidas, nodos & dubietatum truncos euellas, ac noualia tibi, velut quibuſdam propriæ indaginis manibus excolas.

Ioſ. 17.

Ioſ. 18.

Ex ſacris litteris, &c.

Doctoribus quæſtiones ſunt commendandæ.

Sic igitur humus cæleſtis eloquij propriæ ſubtilitatis eſt ſarrienda ligonibus, vt non ab alienis manibus alimenta præſtolatus eſurias; ſed vberis prouentus copiam proprio labore conuectans, mox in ſpiritualium deliciarum affluentia delectabiliter viuas; interim tamen dum tuæ deſunt fruges, noſtra tibi, non dicam horreum, D non certè, quod minus eſt, tunna, ſed perexilis ſaltem bati menſura ſuccurrat, noſtriſque ſegetulis ſaltem vtcumque tua temperetur

egeſtas. Eſt enim quiddam medium inter ſplendidè viuere, ac famis inopia funditus interire. Vis itaque, vt non modò quod quæris, ediſſeram, ſed & apicibus tradam; quatenus ſic ignorantia pereat, vt deinceps obliuio non obrepat.

QVÆSTIO I.

1. Reg. 13.

AGE igitur. Quid eſt, inquis, quod dicitur: *Filius vnius anni erat Saul, cùm regnare cœpiſſet; duobus autem annis regnauit ſuper Iſraël?* Hoc nonnulli intelligi ſic arbitrantur: quia Regi Saul in exordio regni ſui filius erat anniculus, qui teneram adhuc vnius anni vagiebat infantiam: ſcilicet Iſboſeth, & hic duobus annis poſt mortem patris regnauit ſuper Iſraël. Sed quoniam hic à doctioribus viris ſenſus exploditur, à nobis etiam alius inquiratur: quod ita Beatus Hieronymus docet intelligi, quoniam ſic erat innocens, tamquam puer vnius anni cùm regnare cœpit, & duobus annis in eiuſdem innocentiæ ſimplicitate permanſit. Sed qui tunc erat ex humilitate filius, poſtmodum per ſuperbiam factus eſt ſeruus.

Solutio ſecundùm aliquorum ſententiam.

Vera ſolutio S. Hieronymi.

DVBITATIO II.

1. Reg. 30. 2. Reg. 8. Num. 11.

QVÆRIS etiam, qui erant Cerethi, & Phelethi, qui bellatores dicuntur fuiſſe Dauid? Legitur in libro Numeri dixiſſe Dominum Moyſi: *Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſraël, quos tu noſti, quod ſenes populi ſint, ac magiſtri; & duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis, facieſque ibi ſtare tecum, & auferam de ſpiritu tuo, tradámque eis, vt ſuſtentent tecum onus populi, & non tu ſolus graueris.* Ex iſtorum itaque ſtirpe duæ proceſſerunt cognationes, quarum vna Cerethi, altera dicebatur Phelethi. Et Cerethi quidem, dans iudicium Phelethi, puniens interpretatur: vt quos illi adiudicarent morti, promulgando ſententiam; iſti punirent irrogando vindictam.

1. Par. 18.

Solutio.

DVBITATIO III.

ADDIS etiam, cur filij Dauid ſacerdotes fuiſſe dicuntur, qui nullam cum filiis Aaron conſanguinitatem, niſi ſicut cæteræ tribus habuiſſe noſcuntur? Sed ſciendum, quia dum ſacerdotes venerabiles, ac magiſtri conſtituuntur in populo, aliquando nomine ſacerdotum deſignantur principes, vel doctores. Sicut alibi reperitur: Iraiarites erat ſacerdos Dauid, id eſt, magiſter; ita quoque cùm dicitur: *Filij autem Dauid erant ſacerdotes*, ſic intelligendum eſt, ac ſi dicat, quia magiſtri erant fratrum ſuorum, vel certè principes inter cæteros, ſicut habet antiqua tranſlatio. Nam vbi noua dicit editio, *filij Dauid erant ſacerdotes*; in veteri legitur, *filij autem Dauid principes erant aulæ regiæ.*

Solutio.

2. Reg. 8.

DVBITATIO IV.

2. Reg. 21.

ILLVD præterea te non intelligere perhibes, quod ſcriptum eſt: *Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philiſthæos, in quo percuſſit Adeodatus filius ſaltus Polymitarius Bethlehemites Goliath Gethæum.* Quod nimirum facile valet intelligi. Nam Gob interpretatur lacus. Et ſicut periclitatur, qui in lacum leonum mittitur, ſic Dauid quaſi leonis ſe dentibus tradidit, cùm in

Solutio.

A rabiem Goliath ſe præliaturus immerſit. Idem Dauid Adeodatus iure dicitur, quoniam à Deo eſt electus in regnum. Qui etiam filius ſaltus vocatur, quia de paſcuis ſaltuum, vbi oues alebat, eductus agnoſcitur. Nec ſine cauſa idem Dauid Polymitarius dicitur, quia mater eius de genere Beſelehel extitit. Qui tabernaculum fœderis in deſerto conſtruxit, in quo etiam nonnulla polymitaria operatione contexuit. Bethlehemites quoque non incongruè dicitur, quia de Noëmi duxit originem, & de Bethlehem fuerant tempore famis egreſſæ, atque ad eamdem Bethlehem ſunt reflorente poſtmodum vbertate reductæ. Quod autem Adeodatus cum omnibus ſuis his adiectiuis ipſe proculdubio ſit Dauid,

Dauid cur dicatur Adeodatus, filius ſaltus, Polymitarius, & Bethlehemites.

B ſequentia declarant, vbi dicitur: *Hi quatuor nati ſunt de Arapha in Geth, & ceciderunt in manum Dauid, & ſeruorum eius.* Sanè quid etiam per hæc myſticè ſignificetur, exponerem, niſi quòd perſpicuum eſt, epiſtolaris mihi breuitas prohiberet. Iuxta myſticum ſcilicet intellectum, hæc omnia referuntur ad Chriſtum. Ipſe enim Adeodatus eſt, de quo & per Eſaiam dicitur: *Puer natus eſt nobis, filius datus eſt nobis.* Qui filius ſaltus non incongruè dicitur, quoniam ex Iudæis ſecundùm carnem naſci dignatus eſt, qui dum nullum fructum ſpiritualis germinis attulerunt, velut agreſtes arbores non in horto plantatæ, ſed in ſaltu natæ ſteriles extiterunt. Vnde legitur: *Vox clamantis in de-*

2. Reg. 21.

Chriſtus Dauidi aſſimilatus.

Eſai. 9.

C *ſerto*, hoc eſt in infructuoſo Iudæorum populo.

Eſai. 40.

Polymitarius quoque Redemptor noſter meritò dicitur, quia velut textrini operis ſtudio vacat, dum & ſe ſuis fidelibus induit, & ex illis iuſtitiæ veſtimenta contexit. De ſuis quippe veſtibus per Apoſtolum dicitur: *Vt exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam non habentem maculam, neque rugam.* Et per Prophetam: *Omnibus his velut ornamento veſtieris.* De Chriſti verò fidelibus Pſalmiſta canit: *Sacerdotes tui induantur iuſtitia.* Et per Ezechielem Dominus improperat animæ, quam ſpiritualibus indumentis decenter ornauit, ſed eum ipſa mœchiæ ſordibus polluta de-

Epheſ. 5.

Eſai. 49.

Pſal. 131.

D ſeruit: *Veſtiui te, inquit, diſcoloribus, & calceaui te hiacintho, & cinxi te byſſo, & indui te ſubtilibus, & ornaui te ornamento;* & paulò poſt: *Et veſtita es byſſo, & polymito, & multis coloribus.* Quid ergo mirum, ſi Redemptor noſter Polymitarius dicitur, qui virtutis decore polymito induit animam, quam ſponſali iure ſortitur? Ipſe eſt enim Dei ſapientia, de qua per Salomonem dicitur: *Quia quæſiuit lanam, & linum, & operata eſt conſilio manuum ſuarum.* Cuius digiti apprehenderunt fuſum, cuius omnes domeſtici veſtiti ſunt duplicibus: cuius etiam caro ſtragula veſtis facta eſt in paſſione. Sed eadem

Ezech. 16.

Prou. 31.

E byſſus & regalis purpura indumentum illius eſt in reſurrectione. Qui etiam Bethlehemites iure vocatur, quia in Bethlehem de Virgine natus agnoſcitur. Quòd autem dicitur, quia tertium bellum fuit in Gob, hoc intelligitur, quia verus Dauid Saluator Iſraël, ante legem, & ſub lege, ac poſtmodum in Euangelica gratia fideles ſemper bellatores habuit, per quos contra Philiſthæos, id eſt, aduerſus malignos ſpiritus dimicauit. Ad hoc itaque tertium bellum Dauid venit in Gob, qui interpretatur lacus; quia Redemptor noſter dum velut forti armato fortior ſuperuenit, ipſe per ſe etiam vſque ad inferna deſcendit. Luc. 11.

Pſal. 87.
Vnde per Pſalmiſtam dicit: *Poſuerunt me in lacu inferiori, in tenebris, & vmbra mortis.* Illic percuſſit Goliath Getheum: quia dum electorum animas de gehennæ clauſtris eripuit, antiquum hoſtem, qui ſuper eos tyrannidem exercebat, lethali vulnere ſauciauit.

DVBITATIO V.

2. Reg. 24. — 2. Par. 3. — Solutio.
QVÆRIS etiam cur in Scripturis ſacris ſit iſta diuerſitas, vt in libro Regum legatur, Dauid redemiſſe aream Ornan Iebuſei, ſimul & boues, qui offerendi erant in holocauſtum, ſiclis argenti tantummodò quinquaginta; cùm in Paralipomenon pro ſola area dediſſe narretur auri ſexcentos ſiclos? Sed ſciendum eſt proculdubio, quia in libro Regum boues tantummodò quinquaginta ſiclis argenti comparaſſe Dauid legitur: quanti verò aream comparauerit, illic omninò ſiletur. Paralipomenon verò liber de bobus è contrario tacet, ſed emptam ſexcentis auri ſiclis aream perhibet. Quod facilè peruidetur, ſi in vtroque libro ipſa verborum ſeries diligenter attenditur. Nam in libro Regum (Ibid.) hic eſt ordo verborum: *Emit ergo Dauid aream, & boues argenti ſiclis quinquaginta.* Vbi ſic diſtinguendum eſt, vt prius Scriptura dicat: Emit Dauid aream, nec exprimat quanti: deinde ſequatur, & boues argenti ſiclis quinquaginta. In libro verò Paralipomenon ita legitur: *Dedit ergo Dauid Ornan pro loco ſiclos auri iuſtiſſimi ponderis ſexcentos, & ædificauit ibi altare Domino.* Sic igitur vtraque ſibimet Scriptura diuiſit, vt illa boum, iſta ſolius areæ numeret pretium. Res itaque, quibus pretij menſura præfigitur, diſcrepant; ſed Scripturæ ſanctæ ſibimet inuicem non repugnant.

DVBITATIO VI.

2. Reg. 18. — Solutio. B. Hieron.
ILLVD prætetea conſulendum putaſti, quod legitur: Fuit autem ibi prælium diſperſum ſuper faciem omnis terræ, & multo plures erant, quos conſumpſerat ſaltus de populo, quàm ij, quos vorauerat gladius. De qua ſententia in libro Hebraicarum quæſtionum hæc B. Hieronymi verba ſunt: *Saltum hunc*, inquit, *qui plures conſumpſiſſe, quàm gladius voraſſe legitur, beſtias ferociſſimas, quæ in ſaltu erant, Hebræi autumant, à quibus plures conſumpti, quàm à gladio vorati fuerint.* (B. P. Dam.) Verùm hic vt dicitur, Hebræorum fuit intellectus; nobis autem videtur, quia veſani quique, & infruniti, cui cum Abſalon perduelliones extiterant, Deo deſerente cæcati, arbuſtis occurrentibus impingebant: atque ideo dicatur, quia plures ceciderint ſaltu conſumente perempti, quàm ij, qui gladio fuerint trucidante vorati. Quod ita debere intelligi non ambigitur, ſi ipſa ſtyli conſequentia, vel ſuperficie tenus attendatur. (2. Reg. 18.) Nam poſtquam præmittit: *Multo plures erant, quos ſaltus conſumpſerat de populo, quàm ij quos vorauerat gladius in die illa*; præſto ſubiungit: *Accidit autem vt occurreret Abſalon ſeruis Dauid ſedens in mulo: cùmque ingreſſus fuiſſet mulus ſubter condenſam quercum, & magnam, adhæſit caput eius quercui; & illo ſuſpenſo inter cælum, & terram; mulus, cui inſederat, pertranſiit.*

DVBITATIO VII.

ILLVD prætereà, quod inquiris, quid factum ſit de arca Domini, & tabernaculo fœderis, quæ fabrefacta ſunt in deſerto. Sicut huius rei penè nil officit ignorantia, ita vix aliquid vtilitatis probatur conferre notitia: (Solutio.) verumtamen ſicut Scripturæ tradit auctoritas, (Deut. 34.) in monte Abarim, vbi Moyſes ſepultus agnoſcitur, tabernaculum ſimul cum arca, nec non & altare incenſi reconditum Hieremiæ Prophetæ manibus inuenitur. Quod euidenti declaratur indicio, ſi ſecundi libri Machabæorum diligenter attendatur exordium: *Erat*, inquit, *in ipſa ſcriptura, quomodo tabernaculum, & arcam iuſſit Propheta diuino reſponſo ad ſe facto, comitari ſecum, vſquequo exiit in montem, in quem Moyſes aſcendit, & vidit Dei claritatem; & veniens ibi Hieremias, inuenit locum ſpeluncæ & tabernaculum, & arcam. & altare incenſi intulit illuc, & oſtium obſtruxit.* (2. Mach. 2.) Hæc igitur tria Sacramenta, ſicut dictum eſt, Hieremias in præfato Abarim monte recondidit. Si quid autem ex his aliud poſtmodum factum fuerit, aut certè ſi intacta permanſerint, quia nuſquam Scriptura commemorat, noſtra quoque diſquirere curioſitas non præſumat.

DVBITATIO VIII.

ILLVD etiam Eſaiæ, quod tibi petis exponi: (Eſai. 53.) *Propter ſcelus populi mei percuſſi eum, & dabit impium pro ſepultura, & diuitem pro morte ſua*; vt nobis videtur, tale eſt. (Solutio.) Pater omnipotens Filium propter populi ſui peccata percuſſit, quia illum, vt noſtra peccata deleret, Crucis patibulum ſubire conſtituit. Ad hoc enim eſt Filius à Patre traditus, vt ſeruus fieret abſolutus; ſicut Apoſtolus, (Rom. 8.) *Qui proprio*, inquit, *Filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Ad hoc innocens vulneribus eſt percuſſus, vt peccator exultet à ſuorum vulneribus liuore ſanatus. Sicut per eundem Eſaiam dicitur: (Eſai. 53.) *Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra, cuius liuore ſanati ſumus.* Sed Redemptor noſter pro duobus populis, Gentili, videlicet, & Iudaïco pati dignatus eſt, quorum alter impius, alter diues meritò dicebatur. Et Gentilis quidem populus impius erat, quia idolis ſeruiens pietatem diuini cultus ignorabat. Hæc autem pietas Græcè dicitur, θεοσέβεια Iudaïcus verò populus diues extiterat, quia dum ſabbata, circumciſionem, neomenias, omnéſque cerimonias diuinæ legis accepit, tamquam copioſis theſauri cæleſtis diuitiis abundauit. Quibus exuberare diuitiis Corinthios iam conuerſos Paulus exultabat, (1. Cor. 1.) cùm diceret: *Gratias ago Deo meo ſemper pro vobis in gratia Dei, quæ data eſt vobis in Chriſto Ieſu; quia in omnibus diuites facti eſtis in illo, in omni verbo, & in omni ſcientia, ita vt nihil vobis deſit in vlla gratia.* Saluator ergò noſter pro morte, quam in ſe ſuſcepit, duos de morte reſuſcitatos Patri populos reddidit, Gentilem ſcilicet, qui dæmonibus olim impiè ſeruiebat: & Iudaïcum, qui quamuis occidentem litteram tenens, & viuificantem ſpiritum neſciens, diuinæ tamen legis diuitias poſſidebat.

(Chriſtus morte ſua Gentilem populum & Iudaïcum redemit.)

DVBITATIO IX.

Thren. 3. POSTREMO quod quæris illud Hieremiæ Prophetæ quid ſit. *Ex ore Altiſſimi non egredientur nec bona, nec mala*; famoſa quæſtio eſt penè totius Eccleſiæ. *Apoc. 5.* A plurimis enim quæritur, *Solutio.* & celebris currit per ora multorum. Sed eo largiente, qui aperit lignum, & ſoluit ſignacula eius, hæc facilè quæſtio ſoluitur, ſi non ex nobis, ſed ex illo confidentia præſumatur. Omnipotens Pater, & Innocentem Filium impiorum manibus tradidit, & tamen à recto iuſtitiæ tramite non receſſit: quoniam inde iuſtitiam reflorere conſtituit, vnde illum ad tempus iniuſtitiæ ſubiacere permiſit. Sicut in libro Sapientiæ legi- *Sap. 12.* tur: *Cùm ſis*, inquit, *iuſtus, iuſtè omnia diſponis*; ipſum quoque, qui non debet puniri condemnas. Pater itaque Filium mortem ſubire permiſit, verumtamen vt eum perimerent, peremptoribus non præcepit: alioquin inculpabiles extitiſſent dum miniſterium impietatis adſcriberetur pietatis Auctori.

Poteſtatem ergo Deus Chriſti perſecutoribus præbuit, ſed vt eum perſequentes occiderent non mandauit. Vnde illic præmittitur Propheta *Thren. 3.* dicens: *Vt peruerteret hominem in iudicio ſuo, Dominus ignorauit*. Peruerteret quippe Dominus in iudicio hominem, ſi condemnari præciperet innocentem. Sed aliud eſt condemnare, aliud à condemnationis ſupplicio non eripere, aliud in conatus ſacrilegos furentes impellere, aliud nequaquam accepti furoris inſaniam refrænare. Vnde illic non ignorando, ſed reprobando ſubiungitur: *Quis eſt iſte, qui dixit, vt fieret Do-* *Ibid.* *mino non iubente?* Domino dicit non iubente, non tamen prohibente. Non ergo perſecutoribus Deus, vt Saluatorem noſtrum crucifigerent, iuſſit: quia nihil in eo, quod puniendum eſſet, inuenit. Non tamen ne crucifigeretur, inhibuit; quia pro mundi ſalute paſſurum, nullatenus eum ex Impiorum manibus liberauit. Vnde *Ibid.* bene mox additur: *Ex ore Altiſſimi non egredientur nec bona, nec mala*. Bona quippe procederent, ſi eum de ſupplicio, quod irrogabatur, eriperet; mala verò, ſi crimen in eo, qui ſuppliciis adiudicandus fuerit, reperiret. In paſſione ergo Chriſti ex ore Altiſſimi nec bona egrediuntur, nec mala, quia Pater eum nec ex poteſtate liberat, nec ex legis æquitate condemnat, quia licet non reperiat peccatorem, pro ſalute tamen mundi in paſſione poſitum, non eripit innocentem. Nullis videt peccatis obnoxium, nec tamen reddit Impiorum manibus abſolutum: vt dum ſubit innocens pœnam, qui peccator eſt, ſeueretur ad veniam. Et dum vnus, qui non debet, ſoluit omnium debita, omnes, qui ſub originali vetuſtæ cautionis fœnore tenebantur aſtricti, reſciſſi chirographi reddantur legibus abſoluti.

DVBITATIO X.

IN hoc etiam, quod tu non interrogas, ego ſæpius dubitaui, cur Dauid Ioab, & Semei, quibus iratus erat, dum adviueret, clementer indulſit: moriens autem Salomoni ſibimet in ſceptra regia ſuccedenti, perdendos eſſe mandauit? Tu, inquit, *noſti quæ fecerit mihi Ioab fi-* *3. Reg. 2.* *lius Saruiæ, quæ fecerit duobus principibus exercitus* A *Iſraël, Abner filio Ner, & Amaſæ filio Iether, quos occidit, & effudit ſanguinem belli in pace.* Atque paulò pòſt addidit: *Facies ergo iuxta ſapientiam tuam, & non deduces canitiem eius pacificè ad inferos.* De Semei quoque ſic ait: *Habes &* *Ibid.* *Semei apud te filium Gera filij Gemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione peſſima, quando ibam ad caſtra*; deinde quibuſdam interpoſitis addidit: *Deduceſque canos eius cum ſanguine ad infernum.* Quid eſt enim, quòd eos Dauid moriens damnat, quibus viuendo pepercerat, cùm profectò rationis ordo depoſcat, vt in perduelliones, vel quoſlibet inimicos viuens ſententiam vltionis exereret, moriens autem eis miſericorditer in- B dulgeret?

Sed ſciendum eſt, quia per regnum Dauid, *Solutio. Per regnum Dauid, præſens ſæculũ deſignatur.* qui tot perſecutionibus, & ærumnis attritus, tot aduerſitatibus & inopiis cum ſuis commilitonibus eſt afflictus, hoc præſens ſæculum deſignatur, in quo cum ſuis membris Chriſtus affligitur, multiſque tribulationibus Eccleſia laceſſitus. Regnum verò Salomonis, qui diuitiis, *Per regnum Salomonis, futurum ſæculum. Chriſtus eſt nobis Dauid in via, in patria Salomon.* & gloria cuncta regalium dignitatum iura tranſcendit, omnia principalis imperij faſtigia ſuperauit, futuræ vitæ denuntiat gloriam; in qua Chriſtus vere pacificus, æterna cum ſuis quiete perfruitur, ac cæleſtis conuiuij dapibus ſolemniter epulatur.

C Vnus igitur, idemque Redemptor noſter, & nunc Dauid eſt, & tunc Salomon erit: quia & modò tanquam manufortis per membra ſua contra diabolum pugnare non deſinit: & tunc ſopita prorſus omni carnis, & ſpiritus controuerſia, cum corpore ſuo, quod eſt Eccleſia, vt reuera pacificus, æterna tranquillitate regnabit. Nunc in Electis ſuis, quaſi Dauid calamitatum faſcibus premitur, perſecutionum, ac diuerſis aduerſitatum preſſuris vrgetur, tribulationibus, & ærumnis atteritur; poſtmodum tanquam Salomon exuberanti diuitiarum immortalium copia potietur. Nunc Dauid à facie Ab- *2. Reg. 15.* ſalon fugiens, decem concubinas in domo re- D linquit, quas Abſalon per inceſtum turpiter fœdat: quia Redemptor noſter dum eiectus de ciuitate Iudaica in deſertum Gentium properat, relinquit in domo legis Iudæos, non viriliter incedentes, ſed muliebri conuerſatione viuentes. Qui nimirum per decem concubinas non incongruè figurantur, quia dum eneruiter decem legis præcepta cuſtodiunt, non caſtum matrimonij merentur aſcendere thalamum, ſed abſque fidei cohærentes annulo, ſortiuntur *2. Reg. 20.* pro coniugio pellicatum. Quas Abſalon laſciuiens *Eſai. 4.* polluit, quia malignus ſpiritus reprobas impiorum animas quaſi proſtituendo corrumpit. De qui- *Hoc nõ per Salomonem dictum eſt, ſed per Scripturam de Salomone.* bus ſcriptum eſt: *Quia Dauid poſtmodum non eſt in-* E *greſſus ad eas, ſed erant clauſæ vſque in diem mortis ſuæ in viduitate viuentes.* Perdiderunt enim virum, de quo per Eſaiam dicitur: *Quoniam acceperunt ſeptem mulieres virum vnum*, de quibus & per *3. Reg. 11.* Salomonem dicitur: *Quia ſeptingentæ ſunt Reginæ.* *Per Salomonem autem dicitur ſexaginta ſũt Reginæ & octoginta concubinæ Cant. 6.* Acceperunt itaque ſeptem, quæ amiſerunt decem. Cœleſtem quippe Sponſum ſancta ſibi confœderauit Eccleſia, ſeptiformi ſcilicet Spiritus dono repleta. Quem Sponſum Synagoga, quæ Decalogi mandata perceperat, perdidit, viduaque permanſit, quia dum in domo conſueti ritus, & legalium cerimoniarum immobiliter perſtitit, cum *S. Eccleſia Spiritus S. donis repleta.* Rege Dauid in deſerta Gentilium exire contempſit.

David ergo viuens tolerat, quos in fide con- A demnat, quia Iudex humani generis Chriſtus, quem ille ſignabat, illis nunc miſericorditer parcit, quibus in fine ſæculi ſententiam iuſtæ damnationis infligit. David itaque miſericordiam prærogat: Salomon iuſtitiam indicat. Quia vnus idemque Redemptor noſter, & nunc quaſi David reproborum prauitates æquanimiter tolerat, & poſtmodum tamquam Salomon in gloria ſua veniens, eos quaſi vibrato iudicij ſui mucrone trucidat. Hæc alternitas diuini examinis frequenter in eiſdem David ſermonibus inuenitur, ſicut illic: *Miſericordiam*, inquit, *& iudicium cantabo tibi, Domine.* Et, *Miſericordiam, & veritatem diligit Deus. Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi.* Sic itaque B dum miſericordia veritati, quaſi David præponitur Salomoni, vt quos piè David per miſericordiam ſuſtinet, Salomon per iudicium iuſtè condemnet. Et notandum quòd per Ioab, qui ſuis homicidium manibus perpetrauit, illi deſignantur, qui mala faciunt: per Semei verò, qui Regi tantummodo maledixerat, illi figurati ſunt, qui praua loquuntur. Nam & ij, qui nequiter agunt, & illi qui ſermonibus reprobis, ac falſis inſiſtunt, in extremæ diſcuſſionis examine proculdubio damnabuntur, ſicut idem ait: *Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem, perdes eos qui loquuntur mendacium.* Sed ne iam fortaſſis Epiſtolaris compendij limen excedat, calamo ſilentium imperamus, C ne & ipſi redarguamur indociles, dum te docere nitimur quæſtiones.

Pſal. 100. Pſal. 85. Pſal. 84.

Quid per Ioab ſignificetur, quid per Semei

Pſal. 1.

ARGVMENTATIO ALIA.

De variis ſacris quæſtionibus.

ARGVMENTVM.

Idem ferè argumentum eſt huius argu- D mentationis, quod ſuperioris: duas enim alias ab eodem Alberico rogatus quæſtiones enodat beatus Petrus Damianus.

Alberico fratri chariſſimo, Petrus peccator Monachus ſalutem.

DVBITATIO I.

DVBITARE te perhibes, dilectiſſime, cur non modò Scripturæ veteris Teſtamenti, ſed & plerique Doctores Eccleſiæ, decem E menſibus aſſerunt hominem in materno vtero coaleſcere, nec intra nouem menſium ſpatium fateantur exire? De quibus, ne per multa vagemur, ſufficit, ſi vnum dumtaxat apponamus exemplum. Ait enim in libro Sapientiæ Salomon: *Sum quidem & ego mortalis homo ſimilis omnibus, & ex genere terreno illius, qui prior factus eſt, in ventre matris figuratus ſum caro: decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine ex ſemine hominis, & delectamento ſomnij conuenientis, & ego natus accepi communem aërem*, cùm & beatus Ioannes Baptiſta, & ipſe auctor, & inſtitutor naturæ Chriſtus, ſic intra nouenarium nati

Homo quot menſibus maneat in materno vtero.

Sap. 7.

fuerint menſium curſum, vt ex decimo menſe, ne tenuiſſimum quidem attigerint atomum. Nam Ioannes quidem conceptus eſt, ſicut ſcribitur, viij. Kal. Octobris, & natus eſt viij. Kalendarum Iulij. Saluator autem noſter conceptus eſt in vtero Virginali viij. Kalendarum Aprilis, & natus eſt ad ſalutem mundi viij. Kalendarum Ianuarii. In quibus nimirum vtriſque conceptionibus, & natiuitatibus ſerui ſcilicet, ac Domini, ſic nouem menſes reperiuntur impleti, vt decimi nullatenus videantur incepti: quamquam ſi diligenter tempus vtrumque perpenditur, duobus diebus diutiùs, quàm Ioannes, intra materna viſcera manſiſſe Dominus inuenitur. Cùm igitur plerique homines intra nouem menſium curſum abſque vlla prorſus ambiguitate naſcantur, quid eſt, quòd per decem menſes in vtero coagulari à Doctoribus perhibentur?

Sed in quantum nobis datur intelligi, menſes apud veteres triginta tantummodo dierum numero ſupputabantur; iſta verò regula, quæ nunc tenetur, vt alii menſes triginta contineant dies, alii triginta vnum, ab illius Romuli, qui Romanam Vrbem condidit, inſtitutione deſcendit. Romulus enim cùm acris, ſed agreſtis eſſet ingenii, dum cœpti ac noui ſtatum ordinaret Imperii, illum diem cuiuſque menſis conſtituebat initium, in quo nouæ lunæ conſpiceret ortum; vt ille potiſſimum dies Kalendas efficeret, quo noua luna primitus illuxiſſet. Sed quia modò tardius, modò celerius luna videri ſolet, contigit, vt cùm tardius apparuit, præcedens menſis plures; cùm verò celerius, dies acciperet pauciores. Vnde factum eſt, vt alii menſes triginta vnum, alii triginta dies tantummodo ſortirentur. Quæ videlicet regula nunc in ſupputatione menſium, vt coniicimus, apud nos ex illius inſtitutione tenetur.

Solutio

Menſes apud antiquos triginta dierum numerum continebant.

Sed quoniam hanc Gentilis hominis regulam, vt nobis videtur, veteres Sancti non renuerant, tricenos ſolummodo dies ſingulis quibuſque menſibus adſcribebant. Vnde ſufficiat nobis, vt vnius Doctoris inſeramus exemplum. Beatus loquitur Auguſtinus, quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum hoc, & tu in triduo illud reædificas? Qui videlicet numerus ſi per ſenarium ducitur, omne tempus, quo Dominus in matris vtero manſit, impletur. Nam quadragies ſexies ſeni, ducenti ſeptuaginta ſex dies fiunt, qui dierum numerus complet nouem menſes, & ſex dies, qui videlicet tamquam decem menſes parientibus fœminis imputantur. In quibus nimirum verbis indubitanter oſtenditur, quòd triginta ſolummodo dies quibuſque menſibus adſcribuntur. Triginta quippe ſi nouies multiplicentur, ducenti ſeptuaginta fiunt. In ducentis ergo ſeptuaginta tricenarius numerus nouies inuenitur, qui iuxta beati Doctoris huius teſtimonium, nouem menſes fiunt: quinque vero dies, qui reſidui ſunt pro decimo menſe accipiuntur. Cùm igitur apud nos ſeptem menſes ſint, quorum vnuſquiſque triginta vnum dies habeat, aliquanti dies apud veteres de nouem menſibus ſuperabant; quos vtique partem pro toto ponentes, pro decimo menſe computabant. Cùm ergo minores erant menſes, quantitate plures dicebantur in dinumeratione; vt quos nunc dicimus nouem,

Ioan. 2.

S. Aug. to. 3. l. 4. Trin. c. 5. & to. 4. l. 83. quæſtionum, quæſt. 56.

tunc parte pro toto poſita, dicerentur eſſe decem. Hæc interim tibi ſolutio ſuper propoſita quæſtione ſufficiat, donec potiorem te à ſapientibus audire contingat.

ALTERA DVBITATIO.

De die Paſſionis & Reſurrectionis Chriſti.

DVBITAS etiam de Paſſione ac Reſurrectione Dominica, quæ videlicet hoc anno ita per omnia veniunt, ſicut tunc ſpecialiter, cùm Dominus eſt crucifixus. Inquiris enim vtrum tarò, an crebro ſic veniant. Alij ſiquidem ſe numquam hoc vidiſſe, alij ſæpius hoc in vita ſua contigiſſe confirmant, tu verò, qui veritatis ſtudes eſſe diſcipulus, tantæ varietati times adhibere fidem, ne ſcilicet in compugnantium ſententiarum traducaris errorem.

Solutio. 1. Sed noueris quoniam in quantum ex traditione præcedentium Scriptorum colligere poſſumus, hic Dominicæ Paſſionis articulus, ex eo tempore, quo Dominus eſt in Cruce ſuſpenſus, numquam ita rurſus euenit, niſi ſemel, & nunc ſecundò repetitur. Poſt Paſſionem quippe Domini quingenteſimo trigeſimo tertio anno Paſchalis ſolemnitas eodem menſe, & die, & luna, eodemque concurrente, qui primus quintus eſt, contigit, quibus primo nouæ Dominicæ Reſurrectionis anno contigerat: & hoc anno ſimiliter fit, vt in vnum cuncta concurrant. Sicut enim tunc cùm Dominus pateretur, & menſis erat Martius, & dies à Kalendis Aprilis octauus, feria erat ſexta, & luna decima quarta; ita per omnia, & quingenteſimo trigeſimo tertio anno poſtmodum contigit, & hoc anno, qui milleſimus ſexageſimus quintus eſt, ſimiliter venit. Compoſuerunt autem Paſchalem curſum quatuor eruditi viri, Hippolytus, Euſebius, Theophilus, & Proſper: poſt quos Victorius natione Aquitanus, ſcrupuloſiſſimus videlicet calculator; rogatus à ſancto Hilario Vrbis Romæ Epiſcopo, rem diligentius inſtaurauit, eumdemque curſum cautiſſima ſatis indagatione compoſuit.

Paſchalis computi Auctores.

Produxit itaque annorum ſeries vſque ad annos quingentos triginta duos: ita vt quingenteſimo trigeſimo tertio anno, ſolemnitas Paſchalis incipiat, eodem ſcilicet menſe, die, feria, & luna, eodemque concurrente: quibus primo anno Dominicæ Paſſionis, ac Reſurrectionis illuxerat. Hoc etiam anno, in quo nunc viuimus, ad eumdem ordinem Dominica Paſſio, quæ poſtridie celebranda eſt, redire videmus. Dum igitur annus iſte primum illum Dominicæ Paſſionis, ac Reſurrectionis ordinem renouat, proculdubio, cum illa, quam diximus, Victorij calculatione concordat. Interim verò dum res valeat enucleatius diſcuti, hac, chariſſime frater, vterque ſimus ſolutione contenti.

Hoc tamen nolo te lateat, quoniam hoc præſenti Paſchali ſolemnitate peracta, nonageſimo quinto anno ſimiliter Paſcha veniet, omnibus his in vnum conuenientibus, menſe videlicet, die, feria, & luna, & quinto concurrente, qui tamen biſſextus eſt, & epacta, & verſu cycli decennouennalis. Poſt quintum concurrentem biſſextum, ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo anno, ſimiliter Paſchalis ſolemnitas ventura eſt; & poſtmodum tribus vicibus fiet, vt Paſcha per ordinem nonageſimo quinto anno ſimili modo ſemper eueniat, eiſdem omnibus, quæ ſupradicta, ſimul conuenientibus. Sed in iſto quinto concurrente, qui nunc eſt, numquam Paſchalem feſtiuitatem euenire contigit, ab ipſa prima Paſſione Dominica, niſi dumtaxat eam ſolam, quam Victorius poſuit, & nunc ſecundò repetitur, & numquam deinceps ventura eſt, vt omnia illa ſimul congruant, hoc eſt menſis, dies, feria, & luna, epacta, eodemque verſu cycli decenonuennalis, niſi ſimiliter quingenteſimo trigeſimo tertio anno. Sed cùm iam ſæculum hoc ſuo ſit fine claudendum, ſuperfluum eſt per longæ calculationis Ephemeridas producere volumina ſæculorum.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM TRIGEGIMVMOCTAVVM.

Contra errorem Græcorum, de proceſſione Spiritus Sancti.

ARGVMENTVM.

Ad Patriarcham.., ſcribens, contra Græcorum hæreſim diſputat, qui Spiritum ſanctum à Patre tantùm, non à Filio procedere, impiè affirmabant. Hanc

opinionem luculentè redarguit, contrariumque verum eſſe firmiſſimis rationibus, & auctoritatibus probat. Idcircò autem ad Patriarcham illum de hac re ſcribit, quia, vt hæc ipſa quæſtio ſibi enuclearetur, à Pontifice Romano poſtulauerat.

Domno L. Beatiſſimo Patriarchæ, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

Dominicus Patriarcha Gradenſis.

A RELIGIOSVS Epiſcopus Popilienſis Eccleſiæ mihi retulit, quoniam ex ore Dominici Reuerendiſſimi Patriarchæ Gradenſis audiuit, quæſtionem vos Catholicæ Fidei valdè neceſſariam, Apoſtolicæ Sedi ſacris inſertam litteris deſtinaſſe, atque vt à ſanctiſſimo Papa Alexandro, inuictis ſcripturarum teſtimoniis euidentiſſimè ſolueretur, Sacerdotalis officij vigilantia poſtulaſſe: cur videlicet Spiritus ſanctus apud Latinos à Patre dicatur, Filióque procedere, cùm apud Græcos à ſolo procedere Patre credatur? De qua nimirum quæſtione, quod ſentio, auxiliante ipſo Spiritu ſancto, de quo agitur, aperire præſumo. Non quòd mi- B hi ſuper hoc negotio, vel à vobis aliquid ſit iniunctum, vel ab auctoritate ipſius Romani Pontificis fuerit imperatum. Nam quo pacto ſummum negotium imperito homini dignaretur iniungere, qui tot ſanctis, ac peritiſſimis viris ſecum iugiter conuerſantibus non ambigitur abundare? Sed quia licet ignarus ſim, & inutilis ſeruus in domo Domini mei Ieſu, illis etiam eis obſequiis importunum me libet ingerere, ad quæ nemo me dignatus eſt prouocare.

CAPVT I.

De auctoritate Romani Pontificis.

LAVDABILIS planè Sanctitatis veſtræ prudentia, & digni fauoris eſt attollenda præconiis, quæ ſoluendam ſancti Spiritus quæſtionem, non ad alium quempiam, ſed ad Petrum ſpecialiter, quem cæleſtis ſapientiæ, & potentiæ claues accepiſſe indubitanter agnoſcit. Nec decebat tantæ dignitatis, & ſapientiæ virum ab alio myſterij cæleſtis arcana requirere, niſi ab illo potiſſimum, quem non caro potuit, vel ſanguis inſtruere, ſed cui Deus ipſe per ſe ſua ſecreta dignatus eſt aperire. *Beatus es*, inquit, *Simon Bariona, quia caro, & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui eſt in cælis.* (Matth. 16.) Hunc enim præ cæteris mortalibus de toto terrarum orbe Conditor orbis elegit, cui cathedram magiſterij principaliter in Eccleſia tenere perpetuo priuilegij iure D conceſſit; vt quiſquis diuinum aliquid, ac profundum noſſe deſiderat, ad huius Præceptoris oraculum, doctrinámque recurrat: Nec illi humiliter offerre, quod ſoluendum eſt, erubeſcat, etiamſi & ipſe, quod quæritur, non ignorat. Numquid enim Angelus de cælo veniens neſciebat docere Cornelium, quem videlicet, vt quid ſibi agendum eſſet, addiſceret, deſtinauit ad Petrum? *Mitte*, inquit, *viros in Ioppen, & accerſi Simonem, qui cognominatur Petrus. Hic hoſpitatur apud Simonem quemdam Coriarium, cui eſt domus iuxta mare: hic dicet tibi, quid te oporteat facere.* (Act. 10.) Poterat plane ſanctus Angelus hominem docere Gentilem, quid ſibi competeret ad ſalutem: ſed huius vſurpare nolebat officium, cuius docendi nouerat fuiſſe commiſſum.

A Quid ergo mirum ſi Sacerdos, licet ſanctitate conſpicuus, licet eloquiis diuinis vehementer inſtructus, ad Apoſtolorum Principis magiſterium miſit, ad quem etiam Angelus docendi gratia primitias Gentium Cornelium deſtinauit? Pauli etiam ad Galatas hæc verba ſunt: *Paulus Apoſtolus non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum, & Deum Patrem, qui ſuſcitauit eum à mortuis.* (Gala. 1.) Hic itaque, qui non ab hominibus, ſed ab ipſo Chriſto, & Deo Patre fuerat factus Apoſtolus, atque ab Auctore ſapientiæ ſufficienter inſtructus, ad Petri tamen magiſterium venit, & non in tranſcurſu, ſed per plurimos dies apud eum in cæleſti ſchola permanſit. *Veni*, inquit, *Hieroſolymam videre Petrum,* (Ibid.) B *& manſi apud eum dies quindecim.* Per myſticum ſcilicet hebdomadis, & ogdoadis numerum, veteris inſtrumenti, ſimul ac noui didicit ſacramentum.

Dignum ergo fuit, vt ad ſedem illius veſtra ſancta prudentia ſoluendam dirigeret quæſtionem, ad quem & ignarus fidei vir angelitus mittitur: & à quo Apoſtolus etiam, qui iam à Deo inſtructus fuerat, pleniùs eruditur. Et quia per Moyſen dicitur: *Habetis Aaron, & Vr vobiſcum, ſi quid natum fuerit quæſtionis, referetis ad eos.* (Exod. 24.)

Adſit vtinam Aaron, id eſt, mons fortitudinis Chriſtus: adſit & Vr, ignis ille videlicet, qui eſt ipſe, de quo ſcribimus, Spiritus ſanctus: vt per nos etiam, minimum videlicet Romanæ Ec- C cleſiæ membrum, quòd nonnullos latet, aperiat: & huius quæſtionis nodum quaſi quoddam myſtici libri ſignaculum clauis Dauid Chriſtus abſoluat.

CAPVT II.

Quæ ſit origo Græcorum erroris.

INPRIMIS ergo dicamus vnde ignorantiæ iſtius oriatur origo, vt & Græci ferè omnes, & Latinorum quidam perhibeant Spiritum ſanctum non à Filio, ſed à ſolo Patre procedere. Hoc enim ex Dominicis æſtimant verbis quibus ait: *Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.* (Matth. 10.) Et iterum: *Ecce ego mitto promiſſum Patris mei in vos.* (Luc. 24.) Et illud: D *Cùm venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me.* (Ioan. 15.) De quo rurſum ait: *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum, Spiritum veritatis.* (Ioan. 14.) Et alibi dicit: *Paracletus autem Spiritus ſanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia.* (Ibid.) Et iterum: *Si ergo vos, cùm ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris, quanto magis Pater veſter de cælo dabit Spiritum bonum petentibus?* (Matth. 7.)

Auctoritates, quæ pro Græcis facere videbantur.

His itaque, & huiuſmodi non ſolum Euangelicis, ſed & aliis ſcripturarum teſtimoniis aſſerunt Spiritum ſanctum nequaquam à Filio, ſed à ſolo tantum Patre procedere. Nam & apud Latinæ linguæ Doctores ſæpè tale quid reperitur, quod huic ſententiæ congruere videatur. Beatus planè Hieronymus in expoſitione Fidei,

Hieronymi. quam ad Alypium, & Auguſtinum Epiſcopos A mittit, inter cætera ſic ait: *Credimus & in Spiritum ſanctum Dominum verum ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri, & Filio.* Augustini. Auguſtinus etiam aduerſus Maximum hæreticum inuectus, ait: *De Patre eſt Filius, de Patre eſt Spiritus ſanctus.* Beatus Leonis Pap. etiam Leo Papa in argentea tabula, quæ ante ſacratiſſimum corpus beati Pauli Apoſtoli videtur erecta, inter cæteras ſuæ Fidei ſymbolas ait: *Et in Spiritum ſanctum Dominum, & viuificatorem ex Patre procedentem, cum Patre, & Filio coadorandum, & glorificandum.* Nicæni. Conc. In Nicæni quoque Concilij ſymbolo dicitur: *Credimus & in Spiritum ſanctum, qui de Patre procedit propriè, & Deus eſt verus ſicut Filius;* Et B aliquanto poſt: *Quodque & Spiritum ſanctum verum Deum inuenimus in ſcriptura, & de Patre propriè procedere, & cum Patre, & Filio ſemper eſſe:* Et iterum: *De Patre*, inquit, *Filius, & Spiritus ſanctus propriè, & verè de Patre procedit.*

Veruntamen hæc, & alia huiuſmodi teſtimonia ſcripturarum, ſiue ſanctorum verba Doctorum non præiudicant Catholicæ Fidei, qua Spiritum ſanctum ſicut à Patre credimus, ita nihilominus & à Filio procedere perhibemus. Nam cùm vel ipſe Dominus, vel ſancti quoque Doctores Eccleſiæ, Spiritum ſanctum à Patre procedere concorditer aſſerant, nuſquam tamen perhibent, quòd à Filio non procedat: imò C cùm dicitur Spiritus ſanctus à Patre procedere, à Filio quoque procedere credi neceſſe eſt, quia Pater, & Filius vnius, eiuſdemque ſubſtantiæ procoldubiò eſt. Ioan. 10. Nam cùm Filius dicat: *Ego, & Pater vnum ſumus*; quomodo poteſt Spiritus ſanctus ab eo quod vnum eſt, & procedere, & non procedere?

Sed res ineffabilis, quæ nullo valet humanæ rationis ingenio concipi, nullo poteſt mentis intuitu, vel conſideratione diſcerni, ex diuinorum dumtaxat eloquiorum debet ſententiis colligi. Nam, ſicut ait Apoſtolus: 1. Cor. 2. *Spiritus ſanctus omnia ſcrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim ſcit hominum, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt? Ita & quæ Dei ſunt, nemo cognouit, niſi* D *Spiritus Dei. Nos autem ſpiritum huius mundi non accepimus, ſed ſpiritum, qui ex Deo eſt, vt ſciamus, quæ à Deo donata ſunt nobis, quæ & loquimur, non in doctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in doctrina ſpiritus.* Enimuerò quomodo Pater ineffabiliter Filium gignat, quomodo Spiritus ſanctus à Patre, vel vtroque procedat, qualiter intuitus humanus attingeret, niſi per organa Prophetarum, vel per incarnatum Verbum ſuum Deus omnipotens hoc mortalibus reuelaret? Hebr. 11. *Eſt* enim *Fides*, ſicut dicit Apoſtolus, *ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium.* Stat enim Ioannis illa ſententia, qua 1. Ioan. 3. E dicit: *Chariſſimi, nunc filij Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus, ſcimus quoniam cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt.* Ad comprehendendum ergo ſummum, & ineffabile veræ fidei ſacramentum, non humanæ opinionis ſequamur indaginem, ſed ſolam amplectamur cæleſtis eloquij veritatem, vt hoc potiſſimum de Deo credatur, quod diuinitus, & in his, quæ ſumma & incomprehenſibilis Veritas prohibet, fidei noſtræ conſtantia non vacillet.

CAPVT III.

Quòd Spiritus ſanctus à Patre ſimul & Filio procedat.

PORRO autem quòd à Patre procedat Spiritus ſanctus, nulla neque apud Græcos, neque apud Latinos quæſtio eſt: nec res teſtimoniis indiget, cùm hoc ipſum, & ea quæ ſuprà poſuimus, euidenter exempla declarent. Quod autem à Patre procedat, ſimul & à Filio, vnde ſcilicet quæſtio eſt, Euangelica nos docet auctoritas, cùm Dominus dicit: *Paracletus autem Spiritus ſanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia.* Ioan. 14. Et alibi: *Cùm venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre.* Ioan. 15. Cùm ergo Paracletum & Pater mittat in nomine Filij, & Filius mittatur à Patre; patet profectò, quia ſicut ab vtroque, qui proculdubio vnum ſunt, mittitur, ita nihilominus & ab vtroque procedit. Et qui ſæpe Spiritus Veritatis dicitur, cùm vtique Chriſtus ſit Veritas, qui Spiritus eſt Veritatis, Spiritus eſt proculdubio Filij. Vnde & alibi dicit: *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet.* Ioan. 16. De meo ſcilicet accipiet, quia & in me eſt. Vnde & in Eſaia vox Eſai. 59. Patris ad Filium: *Spiritus meus*, inquit, *qui eſt in te, & verba mea, quæ poſui in ore tuo, non recedant de* C *ore tuo, & de ore ſeminis tui vſque in æternum.* Ipſe Luc. 6. nimirum Spiritus eſt illa virtus, quæ de illo exibat, ſicut in Euangelio legitur, & ſanabat omnes.

Et iterum de muliere fluxu ſanguinis liberata: *Ego noui virtutem de me exiſſe.* Luc. 8. Vnde & Apoſtolus ad Galatas: Galat. 4. *Quoniam*, inquit, *eſtis filij Dei, miſit Deus Spiritum Filij ſui in corda veſtra clamantem, Abba Pater.* Et alibi: Rom. 8. *Qui Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius.* Ecce hic, cùm dicit Apoſtolus: *Spiritus Filij ſui, vel Spiritus Chriſti*, numquid addit & Patris, vt dicat, Spiritus Chriſti, & Patris? Numquid quia prætermiſſo Patris vocabulo, Spiritus Filij dicitur, iure conſequitur, vt Patris eſſe Spiritus denegetur? Idem quoque Apoſto- D lus ad Philippenſes ait: Philip. 1. *Scio enim, quia hoc mihi proueniet in ſalutem per veſtram orationem, & ſubminiſtrationem Spiritus Ieſu Chriſti.* Hinc eſt, quòd Sapientia Dei, quæ proculdubio Chriſtus eſt, dicit: Eccl. 24. *Spiritus meus ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mel & fauum.*

Sicuti ergo cùm Filij, vel Chriſti Spiritus dicitur, non ſtatim conſequitur, vt eum poſſimus à Patre diſiungere: ita cùm dicitur, Spiritus Patris, non eum poſſumus à Filio ſeparare. Beatus etiam Petrus ait: 1. Pet. 1. *De qua ſalute exquiſierunt, atque ſcrutati ſunt Prophetæ, qui de futura in nobis gloria prophetauerunt, ſcrutantes in quod, vel quale tempus ſignificaret, quid in eis erat Spiritus Chriſti, prænun-* E *tians eas, quæ in Chriſto ſunt, paſſiones, & poſteriores glorias:* Quòd autem eumdem Spiritum Filius in Diſcipulos miſerit, idem Petrus in Actibus Apoſtolorum perhibet, dicens: Act. 2. *Dextera igitur Dei exaltatus, & promiſſione Spiritus ſancti accepta à Patre, effudit hoc donum, quod vos videbitis, & auditis.* Hinc eſt, quòd cùm reſurrexiſſet à mortuis, & apparuiſſet diſcipulis, vt eum de ſe procedere patenter oſtenderet, inſufflauit, & ait: Ioan. 20. *Accipite Spiritum ſanctum.*

Nec ſanè putandum eſt, quòd flatus ille corporeus, qui tunc aërem percuſſit, Spiritus ſanctus fuerit, ſed per congruam hanc ſignificationem conuenienter oſtenſum eſt, quòd Spiritus ſanctus procedit ab ipſo. Eſaias quoque cùm de

Eſai. 11. Filio Dei loqueretur, adiecit: *Percutiet terram virga* A *oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium.* Cui ſententiæ concinens Paulus in Epiſtola ad *2. Theſſ. 2.* Theſſalonicenſes ait: *Tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui.* Quod etiam in libro beati Iob myſticè deſignauit, cùm dicitur: *Audiet auditionem in terrore vocis eius, & ſonum de ore illius pro-* *Iob 37.* *cedentem.* Os denique Patris in hoc loco intelligitur Filius, per quem videlicet nobis diuinæ legis ſanctio promulgatur, ſonus verò de illius ore procedens, Spiritus ſanctus eſt, qui à Filio veniens, mirabiliter ſonuit, cùm ſuper Apoſtolos repentino *Act. 2.* ſonitu in linguarum varietate deſcendit. *Factus eſt,* inquit, *repente de cælo ſonus tanquam aduenientis Spi-* B *ritus vehementis.* Hic nempe ſonus, qui de ore Chriſti prodiit, ipſe eſt proculdubiò gladius bis acutus, *Apoc. 1.* quem Ioannes in Apocalypſi ex eiſdem labiis exi- *Pſal. 32.* re conſpexit. De quo & per Pſalmiſtam dicitur: *Verbo Domini cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorum.* Quia ergo, ſicut dictum eſt, os Patris Filius eſt, Spiritus oris Dei nil aliud intelligendum, quàm Spiritus Chriſti.

CAPVT IV.

Amouet dubitationem, quæ naſci poterat.

QVOD ſi quæritur, cùm de ſubſtantia Patris C ſit Filius, de ſubſtantia Patris ſit nihilominus & Spiritus ſanctus, cur vnus Filius, & alius non ſit Filius? Non incongruè reſpondetur, de Patre eſt Filius, de Patre eſt Spiritus ſanctus: ſed ille genitus eſt, iſte procedens, ideoque ille Filius eſt Patris, de quo & genitus eſt: iſte autem Spiritus vtriuſque, quoniam de vtroque procedit. Veruntamen & illa generatio, & iſta proceſſio non modò ineffabilis, ſed & prorſus incomprehenſibilis eſt. Sed in his, quæ noſtræ mentis acie penetrare non poſſumus, illis, per quos Spiritus ſanctus locutus eſt, Fidem certam, tamquam ſi res noſtris ſubiaceret obtutibus, adhibemus. Et quamquam nobis ignota ſint arcanæ profunditatis occulta myſteria, D non tamen dubitamus in eo, quod Dominus loquitur: non ambigimus in eo quoque quod in Prophetarum vaticiniis inuenitur.

CAPVT V.

Amouet aliam dubitationem.

SED hîc mihi fortaſſis obiicitur: non intelligitis Euangelium, neſcitis quid ſibi velint oracula Prophetarum; quæ ſcilicet aliud ſæpè prætendunt in litterarum ſuperficie, aliud continent in ſpiritualis intelligentiæ veritate. Ad quod nos fa- E cilè reſpondemus, quia fuere quamplures Apoſtolici & Catholici viri, de quorum ſcilicet approbata pietate, & ſanctitate per oſtenſa multarum ſigna virtutum nil omninò remanſit ambiguum. Hi nimirum orthodoxam Fidem verbis ſimplicibus expoſuerunt, & litteris exaratam ad poſteritatis memoriam reliquerunt. Illorum planè fuit ex Apoſtolicis, & Propheticis ſententiis iſta diſcutere; nobis autem nil aliud reſtat niſi præfixis dumtaxat eorum definitionibus obedire. Illis nempe vis neceſſitatis incubuit, vt hæc ſubtiliter, ac diligenter inquirerent, & certam Fidei regulam definirent; nobis autem ea tantum via gradiendum eſt, per quam videlicet noſtri præceſſere maiores.

A Quòd ergo illi tunc ex Euangelicis, ac Propheticis, vel etiam Apoſtolicis fontibus inhianter hauſerunt, hoc nobis propinantes in poſteros fideliter transfuderunt, dicente Pſalmiſta: *In Eccleſiis bene-* *Pſal. 67.* *dicite Deo Domino de fontibus Iſraël;* & nos puritatem Fidei, quæ per eos in nobis, tamquam per veritatis riuulos influit, ſecurè iam, & abſque vllo timore percipimus: & tanquam ab ipſa principali diuini fontis origine, nos hanc haurire gaudemus. Audiamus ergo quid de proceſſione Spiritus ſancti in *Auctoritates Patrum Latinorum.* ſexto libro de Fide, quem ad Gratianum Imperatorem mittit, beatus dicat Ambroſius: *Non enim,* *Ambroſij.* ait, *quaſi ex loco mittitur Spiritus, aut quaſi ex loco procedit, quando procedit à Filio.* Et paulò pòſt: *Spiritus* B *ſanctus cùm procedit à Patre, exit à Filio:* nec immeritò ab vtroque procedit, cùm in vtroque æqualiter ſit, ſicut in octauo eiuſdem operis libro idem dicit Ambroſius: *Pater in Filio, & Filius in Patre: ita Dei Spiritus in Patre, & in Filio.* Auguſtinus autem cùm *Auguſtini.* per totum ferè librum, quem de ſancta Trinitate compoſuit, innumerabiliter aſſerat, quòd Spiritus ſanctus de Patre ſimul Filióque procedat, tamen vnam ſaltem eius ſententiam ponimus, ne prorſus eum negligenter præteriſſe videamur. *In illa,* inquit, *ſancta Trinitate vnus eſt Pater, qui ſolus de ſe ipſo eſſentialiter vnum Filium genuit: & vnus Filius, qui de vno Patre ſolus eſt eſſentialiter natus: & vnus Spiritus ſanctus, qui ſolus eſſentialiter de* C *Patre, Filióque procedit.* Hieronymus quoque hoc *Hieronymi.* ſcripſiſſe fertur: *Spiritus, qui à Patre, Filióque procedit, Patri, Filióque coæternus, & per omnia coæqualis eſt. Hæc eſt ſancta Trinitas, id eſt, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus: vna eſt deitas, & potentia, vna eſſentia, id eſt, Pater, qui genuit, Filius, qui eſt genitus; & Spiritus ſanctus, qui ex Patre Filióque procedit.* Quamuis hoc in expoſitione Fidei eius videlicet illa, quam legimus, nequeat inueniri. B. etiam Papa Grego- *Gregorij.* rius in confeſſionis ſuæ Symbolo ſic ait: *Credo Patrem ingenitum, Filium genitum, Spiritum verò ſanctum nec genitum, nec ingenitum, ſed coæternum de Patre, & Filio procedentem.*

Quòd ſi ab his fortè, qui Græcè tantum ſciunt, *Auctoritates Patrum Græcorum.* D Latinè non norunt, è diuerſo dicatur non ſibi ſufficere Romani Doctores eloquij, niſi Græci quoque ſermonis Patres adhibemus, audiant quid beatus perhibeat Athanaſius in libro quem aduer- *Athanaſij.* ſus Arrium ſcripſit: *Ego,* inquit, *credo Filium in Pa-* *Ioan. 10.* *tre, & Patrem in Filio, Spiritum quoque paraclitum, qui procedit à Patre, & Filij eſſe, & Patris; quia & à Filio procedit, ſicut in Euangelio ſcriptum eſt, quòd per inſufflationem ſuam dedit Diſcipulis Spiritum ſanctum.* B. etiam Cyrillus de hac eadem Spiritus proceſſio- *Cyrilli.* ne contra Neſtorium ſic ait: *Quamuis enim in ſua ſit ſubſtantia Spiritus eius, & intelligatur in perſona proprietas, iuxta id, quod Spiritus eſt, & non Filius, at-* E *tamen alienus non eſt ab illo. Nam Spiritus appellatus eſt Veritatis, & Veritas Chriſtus eſt. Vnde & ab iſto ſimiliter, ſicut & à Deo procedit.*

CAPVT VI.

Aliam item amouet dubitationem.

SED adhuc fortaſſis inquiritur, cùm Spiritus de Patre procedat, & Filio, cur idem Filius dixerit, quia de Patre procedit? Quid enim cauſæ fuit, vt non diceret de Patre & me procedit, ſed potius diceret, Spiritus qui à Patre procedit? Cur hoc eum feciſſe putamus, niſi quòd ſolet referre id etiam, quod ſuum eſt, ad eum de quo ipſe eſt? De Patre quippe eſt Filius, & à quo

à quo habet, vt ipſe ſit Deus, ab illo nihilominus A habet, vt à ſe quoque procedat Spiritus ſanctus. Vnde eſt, quod alibi dicit: *Mea doctrina non eſt* Ioan. 7. *mea, ſed eius, qui miſit me.* Si igitur hic apertè cognoſcitur ſuam eſſe doctrinam, quam tamen non ſuam dixit eſſe, ſed Patris: quanto magis illic Ioan. 12. intelligendum eſt; & de ipſo procedere Spiritum ſanctum, vbi ſic ait, de Patre procedit, vt nequaquam diceret de me non procedit? Huic & illud eſt ſimile, quod alibi dicit: *Qui in me credit, non in me credit, ſed in eum qui me miſit.* Quid enim ſibi vult, quod ait: *Qui in me credit, non in me credit?* Quomodo in ipſum; quomodo non in ipſum? Quomodo tam contrarium, tamque per compugnantia ſibi verba intelligetur aduerſum, *Qui in me credit, non in me credit, ſed in eum, qui me miſit*: B niſi ſic intelligatur, qui in me credit, non in hoc, quod videt, credit; vt ſpes noſtra non in creatura ſit, ſed in illo qui creaturam ſuſcepit; quatenus vnum ſe eſſe cum eo mortalibus innoteſceret, atque ad ſe ſimul cum eo contemplandum humana corda mundaret? Ita cùm dicit: *Mea doctrina non eſt mea*, non paruam mentibus caliginem generat, niſi tamen à ſpiritu diſpenſatiuæ rationis ordo diſcernat. Non enim dixit, Iſta doctrina non eſt mea, ſed, Mea doctrina non eſt mea. Quam dixit ſuam, eamdem dixit non ſuam. Quomodo ſane illud verum eſt, niſi ſecundùm aliud ſuam dixerit, ſecundùm aliud non ſuam? Secundùm formam C Dei, ſuam; ſecundùm formam ſerui, non ſuam? Cùm enim dicit, non eſt mea, ſed eius, qui miſit me, ad ipſum Verbum, quod in carne latebat, noſtræ mentis intuitum prouocat, vt eum à Patre ſimul vnum eſſe cognoſcat. Doctrina enim Patris eſt Verbum Patris, qui eſt vnicus Filius. Quod ergo dictum eſt: *Doctrina mea, non eſt mea*, ſic intelligendum eſt, ac ſi dicat: ego non ſum à me ipſo, ſed ab illo qui me miſit.

CAPVT VII.

Quomodo dicatur Spiritus ſanctus à Patre propriè procedere, in Niceno Symbolo. D

CVm ergo doctrinam ſuam, quam ſimul cum Patre dictat eſſe non ſuam, ſed Patris eſſe perhibeat, quid mirum ſi Spiritum ſanctum dicat de Patre procedere, à quo ſcilicet habebat idem Filius, vt etiam de ipſo procederet? Vnde cùm in Niceni Concilij Symbolo, quod ſuperiùs memorauimus, Spiritus ſanctus non ſimpliciter dicatur à Patre procedere, ſed addatur propriè, & in Spiritum, inquit, ſanctum, qui de Patre procedit propriè; hæc proprietas non ideò datur Patri, vt Spiritus ſanctus de ſolo ipſo procedat: ſed quia ab ipſo datum eſt Filio, vt etiam ex ipſo procedat. Vnde & Auguſtinus in libro de ſancta Trinitate, *Non fruſtra*, inquit, *in hac Trinitate non dicitur* Aug. l. de Trinitate. *Verbum Dei, niſi Filius: nec donum Dei, niſi Spiritus ſanctus: nec de quo genitus eſt Verbum, & de quo procedit principaliter Spiritus ſanctus, niſi Deus Pater.* Moxque ſubiungit: *Ideò addidit principaliter, quia & de Filio Spiritum ſanctum procedere reperimus: ſed hoc quoque illi Pater dedit, non iam exiſtenti, & nondum habenti, ſed quidquid vnigenito Verbo dedit, gignendo dedit.* Non ergo turbetur Fides, cùm audit Spiritum ſanctum propriè, ſiue principaliter à Patre procedere: quoniam ab illo datur Filio, vt ab ipſo procedat, à quo & ipſe ineffabili, atque incomprehenſibili generatione procedit; ſicut ipſe qui Eccl. 24. eſt Patris ſapientia per Salomonem dicit: *Ego* Ioan. 8. *ex ore Altiſſimi prodiui.* Et in Euangelio: *Ego enim ex Deo proceſſi, & veni.* Illud præterea ſummoperè cauendum eſt, ne dum aſſerimus, quòd de Patre Filius habeat, Paracletus à ſe procedat, credamus etiam quòd Spiritus ſanctus de Patre procedat in Filio, & de Filio procedat ad ſanctificationem noſtram. Abſit enim hoc credi, ne quaſi diuerſitas graduum videatur in ſimplici; atque incomprehenſibili diuinitate diſponi; cùm Scriptura dicat: Exod. 20. *Ne aſcendas per gradus ad altare meum.*

Sed abſque vlla dubitatione credendum eſt; quòd Spiritus ſanctus ſimul ab vtroque procedat, quamuis hoc Filio Pater dederit; vt quemadmodum à ſe, ita nihilominus & ab illo procedat. Spiritus enim ſanctus ineffabilis quædam eſt Patris, Filijque communio: atque ideò videtur hoc vocabulum obtinere, quia Patri ſimul ac Filio non ambigitur hæc appellatio conuenire. Nam hoc ipſe propriè dicitur, quod illi communiter appellantur; quoniam & Pater Spiritus, & Filius Spiritus: Pater ſanctus, & Filius ſanctus: & ſicut vtrique eius vocabulum indifferenter congruit, ſic ipſe ſimul ab vtroque procedit. Concluſio.

Poſſemus adhuc nonnulla ſcripturarum exempla congerere, nec impoſſibile eſſet noſtris allegationibus egregios Catholicæ Fidei defenſores cum ſuis argumentationibus adhibere: ſed quia Iudic. 6. lege prohibemur iuxta altare nemoris arbuſta conſerere, nolumus poma Spiritus, opacis prolixæ locutionis foliis operire. Sanctitas ergo tua, venerabilis Pater, licet cæleſtis eloquij pabulo pleniter, vbertimque refecta, tamen magis, ac magis adhuc veritatis eſuriens, non dedignetur interim hoc pauperculi hominis perexile tentaculum, guſtatura poſtmodum de manibus Domini noſtri Papæ, tamquam per Abacuc Prophetam, Dan. 14. per Angelum, regalium delicias epularum.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM TRIGESIMVMNONVM.

Contra ſedentes tempore diuini officij.

ARGVMENTVM.

Commendat Archiepiſcopi Biſuntini diſciplinam, & ordinem, quibus in ſua Eccleſia vtebatur. Illud autem præcipuè laudat, quod tumulum ſibi viuo poſnerat, vt ſcilicet ſupremum vitæ diem ſemper ante oculos haberet. Vnum tamen correctione dignum, dum in eius hoſpitio eſſet, ſe vidiſſe, quod tum Clerici, tum ij, qui ſacris non ſunt initiati, dum eadem ſacra peragerentur, iis ſedentes intereſſent: id non eſſe neque ex præſcripta diſciplina, neque ex dignitate, apertè demonſtrat.

Domno V. Reuerendiſſimo Archiepiſcopo, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

CAPVT I.

De Archiepiſcopi Biſuntini magnificentia, & Clericorum auaritia.

NON ignotas, Venerabilis Pater, quoniam dum a te receptus hoſpitio tuis interfui, ſic omnia velut in quadam animi mei tabella depinxi, vt nulla de cætero valeant obliuione deleri. Teneo ſcilicet clauſtrum poſt * abſidam Eccleſiæ, tuo dumtaxat habitaculo dedicatum, vbi tam priuatè, tam remotè ſtudio potes orationis ac lectionis inſiſtere, vt eremitica videaris ſolitudine non egere. Alterum quoque clauſtrum, quod dextrum tenet latus Eccleſiæ, non omiſi, vbi candidus Clericorum tuorum cœtus, tamquam chorus nitet Angelicus. Illic enim velut in cæleſtis Athenæ Gymnaſio ſacrarum ſcripturarum erudiuntur eloquiis: illic veræ philoſophiæ ſolerter incumbunt ſtudiis, ſeſeque ſub regularibus exercent quotidie diſciplinis.

Nec illud excedit, quia præter iſtas, duas alias nouiter canonicas, vno ſimul eodemque tempore conſtruis: vnam ſcilicet cum Eccleſia C ſanctæ Mariæ Magdalenæ, alteram verò cum Eccleſia, ſi ritè teneo, ſancti Laurentij: Et cùm tua non ſit diues Eccleſia, mirum eſt qualiter tam operoſis, tamque magnificis ſit intenta ſtructuris, & tam profuſis quotidie ſufficere poſſit impendiis.

Archiepiſcopi Biſuntini magnificentia in ædificandis Eccleſiis.

Illud autem, fateor, mihi præ omnibus placuit, quia ſepulchrum tuum mihi tunc oſtendiſti, à te velut hodie ſuſcipiendum, accuratiſſimè præparatum: vbi tamquam Veſpillonum merces, quini nummorum ſolidi per quatuor

A altrinſecus angulos in ſudario ſunt ligati: vt inter exequias funeris, in ipſo quoque pietatis opere ſepultoribus tuis videatur remuneratio non deeſſe; in quo nimirum Patriarchæ Abrahæ tenere videris exemplum, qui cùm Saram vxorem ſuam ſepelire ſatageret, & omnes filij Seth electa quæque ſepulchra ſua ſibi gratis offerrent, gratuita contempſit, ab Ephron filio Seor ſpeluncam duplicem comparauit. *Gen. 23.* Nam & in ipſo quaternario numero quodammodo cerneris eius imitatus exemplum; ſicut enim quadringentis ſiclis argenti redemit ille ſpeluncam, ſic & tu quaternis quinque ſolidis aliquo modo videris emere B ſepulturam.

Hic notandum, quàm deteſtanda ſit auaritia Clericorum, qui de ſepulturis Eccleſiæ commodum ſperant: cùm hoc etiam ignorantes Deum Gentiles abhorreant. Illi reſpuunt pecuniam, cùm offertur; iſti impudenter exigunt, etiam cùm negantur. Illi contemnentes Abrahæ pretium dicunt: *In electis ſepulturis noſtris ſepeli mortuum tuum, nulluſque te poterit prohibere*; *Gen. 23.* iſti Gentilium ſuppares aiunt: *Appende pecuniam, & ſuſcipe ſepulturam.* Tu autem, Venerabilis Pater, ſapientis mihi videris vſus eſſe conſilio, C cùm ſepulturam tibi adhuc viuens, & valens fieri decreuiſti. Nam ſi quando deceptoria hæc vita blanditur, ſi fortè mens lenocinante faſtigio cuiuſlibet dignitatis extollitur, mox vt ad expectantem ſe talem domum quis oculos dirigit, puluerem ſe ſicut eſt, cineremque perpendit. Hinc eſt, quod per Salomonem dicitur: *Quid neceſſe eſt homini maiora ſe quærere, cùm ignoret quid conducat ſibi in vita ſua, numero dierum peregrinationis ſuæ, & temporis, quod velut vmbra præterit?* *Eccl. 7.* Nec illices titillationum motus præualent carnes in luxuriæ fluxa reſoluere, dum mens cogitur

Auaritia Clericorum in ſepulturis deteſtanda.

ſcaturientes vermes, ac profluentem ex eiſdem carnibus ſaniem cogitare. Vnde & idem Salomon, *Melius eſt*, inquit, *ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij.* In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futurum ſit. *(Ibid.)*

Sed ij, qui radicem cordis in arenoſa tenent huius ſæculi delectatione plantatam, ſi ſibi mundus arridet, ſi iucunditas eos ſuauis, ac tranquilla demulcet, tamquam fel, vel abſinthium, memoriam proculdubio mortis abhorrent. Vnde vir Sapiens ait: *O mors, quàm amara eſt memoria tua homini pacem habenti in ſubſtantiis ſuis, viro quieto, & cui ſtitiæ directæ ſunt in omnibus, & adhuc valenti capere cibum!* At ſi quem tædioſæ calamitatis infortunium prægrauat, ſi languor aſſiduus, vel inopia rei familiaris anguſtat, illi mors dulcis efficitur; atque vt volaces greſſus acceleret, exoratur. Vnde dicit ille, qui ſuprà: *O mors, bonum eſt iudicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus defecta ætate.* Cùm profectò finem ſuum homo nequaquam pro varietatibus huius vitæ debeat perhorreſcere, vel optare: ſed ad hoc tantùm ſi vel propriæ, vel fraternæ ſaluti perpenditur eadem mors, vel vita prodeſſe. Quod in ſe declarat ille, qui dicit: *Coarctor autem è duobus, deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum Chriſto, multò magis melius: permanere autem in carne, neceſſarium eſt propter vos.* Hinc & beatus Petrus auditoribus ſuis aiebat: *Iuſtum arbitror, quamdiu ſum in hoc tabernaculo, ſuſcitare vos in commonitionem. Certus enim ſum, quòd velox eſt depoſitio tabernaculi mei.* In verbis plane ſuis bonus Paſtor oſtendit, quia non ſibi, ſed diſcipulis ſuis & viuere volebat, & mori. Nam paulò poſt dicit: *Dabo autem operam & frequenter habere vos poſt obitum meum, vt horum memoriam faciatis.* Placet itaque mihi ſepultura tua, quam tibi velut memoriæ ſignum ante oculos poſuiſti; vt dum illa conſpicitur, florentis malè huius vitæ tibi viror areſcat, ac de futuris cogitare mens in ſe collecta ſolerter incipiat. Quò ſcilicet poſtquam homo peruenerit, illud proculdubio inuenit, quod mutare nullatenus poſſit. Vnde & Salomon admonet, dicens: *Semper memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.*

(Margin: Eccl. 41. — Homines mundani in delicijs mortem abhorrent. — In aduerſitatibus verò exoptant. — Ibid. — Homo non debet mortem optare, aut perhorreſcere pro varietate fortunæ, ſed pro fraterna charitate. — Philip. 1. — 2. Pet. 1. — S. Petrus nõ ſibi, ſed ſuis viuere, & mori volebat. — Eccl. 7.)

CAPVT II.

Quòd Clericis, dum diuina celebrantur officia, ſedere, praua conſuetudo eſt.

VNVM præterea torporis, ac deſidiæ ſignum in Eccleſia tua vidi, quod & tunc, prout expeditionis dictabat hora, corripui, & nunc apicibus tradere non ſuperfluum duco. Plerique ſiquidem ibi Clericorum reſident, dum vel canonica horarum celebrantur officia, vel etiam ipſa Miſſarum offeruntur terribilia Sacramenta. Cuius torporis ignauiam per Galliarum partes nonnullis ineſſe etiam Monachis deprehendi: quod profectò prauæ conſuetudinis vitium & correctione dignum, & de ſtadio militantis Eccleſiæ in his, quæ incolumes ſunt, conſtat penitus eradendum. De qua ſcilicet in Canticis legitur: *Quid videbis in Sunamite, niſi choros caſtrorum?* Et iterum: *Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis ſuis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* *(Cant. 7. — Cant. 4.)*

Nam cùm vbique nobis aduerſus nequitiæ ſpiritus immineat infœderabile bellum, feruentius ingruit in modulatione Pſalmorum: & cùm oramus, tunc velut in acie contra malignorum hoſtium tentamenta confligimus, vt nobis omnino neceſſe ſit, aut ſuperantibus eneruiter cedere, aut correntibus, in Domino plauſibiliter inſultare. Qui cùm corpora noſtra marcida ceſſione contemplantur hebeſcere, de ruina quoque interioris hominis illico ſperant ſe victoriam obtinere. De quibus per Eſaiam dicitur: *Ponam illum in manu eorum, qui te humiliauerunt, & dixerunt animæ tuæ, Incuruare, vt tranſeamus.* Vbi poſt incuruationem animæ, etiam de corporis incuruatione protinus additur: *Et poſuiſti vt terram corpus tuum, & quaſi viam tranſeuntibus.* Vtraque nimirum ſubſtantia, anima ſcilicet, & corpus, in nobis ſic vnitæ ſunt, vt plerumque vna ſolerter agente, vigeat altera; & dum hæc reſoluta negligenter oſcitat, illa quoque dormitantis ignauiæ languore torpeſcat. Ioſue certe cùm vidiſſet Angelum euaginatum tenentem gladium, ait: *Quid Dominus meus loquitur ad ſeruum ſuum?* cui nil aliud ille præcepit, nil prorſus vt exequeretur, iniunxit, niſi tantum hoc, *Solue*, inquit, *calceamentum de pedibus tuis*; quare? ſubiunxit: *Locus enim, in quo ſtas, ſanctus eſt.*

(Margin: Cũ oramus tunc contra malignos ſpiritus quaſi in acie decertamus. — Eſai. 51. — Ioſ. 5.)

Cùm ergo loco illi, propterea quia ſanctus erat, debebatur nuditas pedum; cur Eccleſia, quæ nihilominus ſanctus eſt locus, non mereatur ſaltem ſtantium reuerentiam clericorum? Moyſi quoque dicitur: *Ne appropies huc; ſolue calceamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt.* Vt quid enim hæc antiquis Patribus diuinitus imperata per ſacras paginas legimus, niſi vt ſanctis locis nos reuerentiam debere credamus? An minus ſacer eſt locus, in quo per myſterium viuificæ paſſionis Chriſti corpus offertur, quàm ille, vbi per ſuum Deus Angelum loquebatur? In Deuteronomio quoque legitur, quia dixit Dominus Moyſi: *Tu ſta hîc mecum, vt loquar tibi omnia mandata, & cerimonias, atque iudicia.* Non ait, ſede, vel recumbe; ſed, ſta mecum: vt ſcilicet ſtando diſcat, quod ſedendo poſtmodum doceat.

(Margin: Exod. 3. — Deut. 5.)

Nunc itaque dum in procinctu ſumus, vult Deus nos ſibi miniſtrantes aſſiſtere, vt cum eo poſtmodum mereamur in municipij tranquillitate ſedere. Potiò autem ſi cui tanta ſuppeteret munerum copia, vt donec officium ſupereſſet, præbere dona ſingulis non ceſſaret; is quoque gradum figeret, cuius articulos languor chiragricus innodaret. Corporis ergo morituri ſtans ſuſciperet commodum, animæ vero perpetuo regnaturæ ſedendo deſpicit ornamentum: Si Regi, vel terreno cuilibet Optimati ſuæ ditionis officia reuerenter aſſiſtunt; cùm ante terribilem maieſtatis diuinæ conſpectum laudum præconia iubilamus, qua præſumptionis audacia ſedere præſumimus? Dicit Daniel: *Millia millium miniſtrabant ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei.* Ecce, dum innumerabilium Angelorum alij Deo miniſtrare, alij dicuntur aſſiſtere, nullus eorum hic reperitur in ſubſellio reſidere.

(Margin: Dum ſumus in hac vita, tempus eſt ſtãdi, poſtea erit tempus ſedendi. — Dan. 7. — Apoc. 5.)

CAPVT III.

Quòd Angeli contra homines in Eccleſia ſedentes indignantur.

CVm ergo virtutes Angelicæ trementes aſſiſtũt, terreni, & corruptibiles homines aſtare

de piciunt ? Et cùm Eccleſiaſticis illis officiis A
rite eredatus Angelicam ſemper adeſſe præſen-
tiam, dicente Scriptura: *In conſpectu Angelorum*
Pſal. 137. *pſallam tibi*: noſtramque vigilantiam, ſiue deſi-
diam non modò diligenter attendere, ſed &
ſuperno Iudici cuncta per ordinem nuntiare,
quanto putamus aduerſus nos zelo mouentur,
dum in conſpectu illius nos irreuerenter ſe-
dere conſpiciunt, cui ſcilicet ipſi trementes aſ-
ſiſtunt? Nam & Zacharias ſacerdos cùm Incen-
ſum poneret, non ſedentem, ſed ſtantem iuxta
Luc. 1. altare Angelum vidit. *Apparuit illi*, ait Euangeli-
ſta, *Angelus Domini ſtans à dextris altaris incenſi.*
Apoc. 7. Dicit in Apocalypſi beatus Ioannes: *Vidi turbam
magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omni-* B
*bus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis,
ſtantes ante thronum.* Stantes vtique ante, non ſe-
Eſaiæ 6. dentes. Et paulò poſt: *Omnes*, inquit, *Angeli
ſtabant in circuitu throni, & ſeniorum.* Eſaias cùm
præmiſiſſet, *Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium
excelſum, & eleuatum, & ea, quæ ſub ipſo erant,
replebant templum*, protinus addidit: *Seraphim ſta-
bant ſubter illud.* Ecce vbi Seraphim ſedere non
audent, ſedet homo luteus, & tanquam pannus
menſtruatæ luridus, & immundus? Vbi virtu-
tes cælorum ſibi ſedilia non vſurpant, illic ho-
mo tanquam communi, ac domeſtico perfrui-
tur otio, qui ſe puluerem eſſe, & cinerem non
ignorat? Ingreditur Rex nuptiale conuiuium, C
& inuenit hominem non modò fortaſſe nuptia-
les indutas non habentem, ſed & contra il-
lius conuiuij regulam ignobiliter reſidentem;
quid aliud iubere putandus eſt, niſi vt ligatis
ille manibus & pedibus, illicò mergatur in te-
Matth. 22. nebras? Enimuerò de ſedente Eli Sacerdote di-
1. Reg. 4. cit Scriptura: *Quia cecidit de ſella retrorſum, iux-
ta oſtium, & fractis ceruicibus mortuus eſt.* Sede-
Dan. 5. bat & Balthaſar Rex Babylonis, cùm in ſuper-
ficie parietis aulæ regiæ articulus ſibi ſcribentis
apparuit, qui ſuam, ſuorúmque ſtragem inſtante
nocte prima, Medis, ac Perſis imminentibus,
nuntiauit.

Iudic. 8. Requieſcebant Zebee, & Salmana Reges Ma- D
dian cum exercitu ſuo, cùm ſuper eos tam-
quam ſecuros Gedeon irruit, eoſque gladiis
graſſantibus trucidauit. Diſcumbebant nihilo-
1. Reg. 30. minus Amalechitæ ſuper faciem terræ, cùm
illos repente Dauid inuaſit, eoſque à veſpera
vſque in veſperam diei alterius percutere non
3. Reg. 17. ceſſauit. At contrà, Elias dicit: *Viuit Dominus
exercituum, ante cuius conſpectum ſto.* Sto, inquit,
non ſedeo, non oſcito, non marceſco, cui
3. Reg. 19. etiam à Domino dicitur: *Egredere, & ſta in mon-
te coram Domino.* Non ait, ſede, ſed ſta coram
Domino. Numquid & Dauid, atque illi ſeptem
chori cum eo ſedebant coram Arca Domini, E
& non potius, ſicut Scriptura teſtatur, *Ipſe Rex*
2. Reg. 6. *percutiebat in organis, & ſaltabat, ac ſubſiliebat totis
viribus ante Dominum*? Sicque ducebant Arcam in
iubilo, & clangore buccinæ. Nota quoque quod
1. Par. 15. ait Dominus Moyſi: *Applica tribum Leui, & fac
ſtare in conſpectu Aaron Sacerdotis, vt miniſtrent ei,
& excubent, & obſeruent quidquid ad cultum perti-
net multitudinis coram tabernaculo teſtimonij.* Non
Num. 3. ait, ſedeant, oſcitent, & dormitent; ſed, fac ſta-
re, vt miniſtrent, excubent, & obſeruent. Moy-
ſes in monte per quadraginta dies, & totidem
noctes nunquam, vel ad momentum quidem ſe-
dit, nulla cibi, vel potus alimenta percepit, ſed
ieiunus Domino iugiter aſtitit; & tu, qui quoti-
diana te refectione ſuſtentas, breui ſaltem ſpa- A
rio grauaris ante tui Conditoris aſtare præſentiam?
Sic enim in Exodo legitur: *Stetit ergo ibi cum Domino* Exod. 34.
*Moyſes quadraginta dies, & noctes, panem non comedit,
& aquam non bibit, & ſcripſit in tabulis verba fœderis
decem.* Hodieque nonnulli fratres, dum laudibus
diuinis inſiſtunt, non ſunt ſolo ſtandi labore con-
tenti, ſatagentes inſuper, & per alia ſui corporis
exercitia fatigari.

Nam, vt de cæteris ſileam; quidam frater,
Gezo nomine, nunc à noſtro non procul habita- Gezonis
culo diſparatur, ſexagenaria iam circiter ætate Eremitæ
grandæuus, qui totum Pſalterium genua flectendo pia exerci-
decurrit, hoc ſcilicet modo, vt vnum expleat tatio.
verſum dum pauimento proſternitur; alterum
B dum protinus eleuatur. Sic itaque per totum Pſal-
terij curſum vna ſemper fit metanæa per geminos
verſus.

Alius quoque nobiſcum fuit, ætate prouectior,
qui iure Dominicus vocabatur. Hic mihi confeſ-
ſus eſt, ſæpe ſe mille feciſſe metanæas per ſingulos
dies, dum tamen ferrea lorica iugiter eſſet indu-
tus ad carnem. Sed qui talia quærit audire, curet
opuſcula noſtra percurrere.

CAPVT IV.

*Quòd laici quoque in Eccleſia inter Diuina officia
ſedere non debent.*

C NVNC autem ſufficit mihi ſanctitati veſtræ
ſuggerere, vt hoc ignobilis negligentiæ vi-
tium in ſua prius Eccleſia corrigat, deinde per
cæterarum palmites tamquam falcem ſalutiferæ
correptionis extendat. Diſtrictè quippe prohi-
bendum eſt, non modò clericis, ſed & laicis
vtriuſque ſexus, vt niſi ſicut mos eſt, inter no-
cturni lectiones officij, aliàs dum diuinis hym-
nis inſiſtitur nemo ſedeat, niſi corporis eum va-
letudo compellat. Pleroſque nempe vidimus
non modò ſacri, ſed & ſæcularis ordinis viros
qui ſic inter quælibet Eccleſiaſticæ ſynaxis offi-
cia ſtatus ſui viribus ſunt contenti, vt nec podio,
D nec adiacenti prorſus vlli materiæ dignentur in-
niti. Qui nimirum quo laborioſius in conſpectu
ſupernæ maieſtatis ſe conſpicientis aſſiſtunt, &
ſuauiorem dulcedinem intimæ quietis acquirunt:
quantoque difficilius ſui corporis grauedinem
tolerant, tanto copioſius eos ad Deum meritum
leuat.

Portò autem, ſicut Eutropij teſtatur hiſto-
ria, Varro Conſul quoniam apud Cannas dum
aduerſus Annibalem confligeret, perdidit,
numquam poſtmodum vſque ad vitæ ſuæ ter-
minum recubans cibum ſumpſit. Quod ſi fa-
ciunt hoc Ethnici, vt famæ ſuæ nomen exten-
E dant; quid agendum eſt Chriſtianis, vt in cæ-
leſti ſibi gloria ſedes acquirant? Enimuerò ſi
dignus in Deum nobis feruor ineſſet, par fue-
rat nos inter diuinæ laudis excubias non modò
non ſedere, ſed & manibus in alta porrectis in-
ceſſabiliter pſallere. Sicut hortatur nos Pſalmi-
ſta, cùm dicit: *In noctibus extollite manus veſtras in* Pſal. 133.
ſancta, & benedicite Dominum. Et Apoſtolus ad
Timotheum, *Volo*, inquit, *viros orare in omni loco,* 1. Tim. 2.
leuantes puras manus ſine ira, & diſceptatione. Nam S. Ambroſ.
& præclarus Eccleſiæ doctor Ambroſius beatos
martyres Geruaſium, & Protaſium extenſis ma-
nibus ſemper orantes ſe vidiſſe teſtatur. In cuius
verbis datur intelligi, quoniam & ipſe non ali-
ter tunc orabat Epiſcopus, quamquam hoc ipſe
vitandæ gloriæ cauſa non exprimat. Veriſimile

quippe eſt, vt cum quo ſimul orant, nequaquam A
ab eo in orationis qualitate diſſentiant; alioquin ſi
aliter orabat Ambroſius, ad hoc ſibi ille modus
orationis oſtenditur, vt ad hanc orandi regulam
deinceps informetur. Cui cùm beatus Paulus de
præfatis Martyribus diceret, quorum corpora in
eodem loco inuenies, ſignanter addidit, in quo ſtas,
& oras. Stabat quippe Sacerdos egregius, cum ora-
bat, non ad inſtar iſtorum ſedebat, & otioſa tracta-
Hebr. 1. bat. Prætereà cùm idem dicat Apoſtolus: *Qui ſunt*
Angeli nul- *adminiſtratorij Spiritus in miniſterium miſſi propter eos,*
libi frequẽ- *qui hæreditatem capiunt ſalutis*: Vbi credenda eſt fre-
tius quàm quentius Angelica beatitudo diſcurrere, quàm in
in Eccleſia Eccleſia, vbi nouit Dei populum, propter quem
conueniũt. ſcilicet mittitur, conuenire? Et qui potentiori cui-
libet perſonæ feſtinanter aſſurgimus, qua præſum-
ptionis audacia ſedere coram virtutibus Angelicis
non timemus?

Tu autem, dilectiſſime, quia in occiduis par-
tibus inter ſacerdotes inſignis es, ac celebris fa-
mæ, vbique in quantum potes, & hoc ignomi-
nioſæ ſeſſionis opprobrium deſtrue, & cætera, quæ
villicatui ſacerdotalis officij competunt, non ſe-
gniter implere contende: argue, obſecra, in-
crepa, atque, vt idem monet Apoſtolus, *vigila,*
in omnibus labora, opus fac Euangeliſtæ, miniſterium 2. Tim. 4.
tuum imple; vt cùm neceſſe fuerit conſpectui ſum-
mi Paſtoris aſſiſtere, copioſum, ac dignum tanto
nomine fructum de peracto valeas miniſterio
conſignare.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVADRAGESIMVM.

De frænanda ira, & ſimultatibus extirpandis.

ARGVMENTVM.

Gratulatur V. Epiſcopo, quòd à graui quodam morbo Dei gratia conualuiſſet. Hinc ſumpta occaſione eumdem hortatur, vt iracundiam cohibeat: odij, & ſimultatum ſemina, ſi quæ ſunt in animo ſuo, penitus euellat: & denique, vt iuxta Euangelicæ legis præceptum, inimicis ſuis omnes iniurias, & offen-ſas condonet.

Domno V. Reuerendiſſimo Epiſcopo, Petrus peccator Monachus ſalutem in Domino.

CAPVT I.

Infirmitates à Deo cur mittantur.

Iob 5.
VERE diuinæ diſpoſitionis ordo lau-
dabilis, quia dum ſecat, curat: dum
percutit, erudit; medetur, dum vul-
nus infligit. Ad hoc enim te, Vene-
rande Pater, diuina ſeueritas corpo-
ralis moleſtias verberibus cinxit, vt tanquam do-
cilem puerum à leuitate compeſceret; idcircò te
malleo diſciplinæ percuſſit, vt vas vtile in domo
Domini à ſcabreſcentis ſcoriæ, vel ſuperductæ ru- C
biginis ſqualore purgaret. Hinc eſt, quod de incor-
rigibilibus, & indiſciplinatis per Prophetam dici-
Hier. 5. tur: *Percuſſiſti eos, & non doluerunt: attriuiſti, & no-*
luerunt accipere diſciplinam. Et iterum: *Fruſtra con-*
Hier. 6. *flauit conflator; malitiæ eorum non ſunt conſumptæ.* De
quibus & alibi per Prophetã diuina vox ait: *Omnis*
Ezech. 12. *domus Iſrael mihi verſa eſt in ſcoriam.* Tunc enim
domus Iſraël in ſcoriam vertitur, cùm diuina pec-
B cator animaduerſione percuſſus, vel in deſperatio-
nis voraginem labitur, vel contra iuſtè ſæuientis
imperium per impatientiam effertur. At contrà,
quaſi manente metallo ſcoria ſub diuinis per-
cuſſionibus tabeſcit, cùm quilibet pœnitens ſu-
perno verbere vapulans, & inhorreſcentium à
ſe vitiorum rubiginem proiicit, & refloreſcen-
tium candore virtutum, ac reſplendentis vitæ
nitore clareſcit. Quod vtique per reſpectum
diuinæ gratiæ in te perſpicuè videmus imple-
tum, cùm & inimicos omnes in gratiam recepiſti,
& ſic ab interiori prius valetudine conualeſcens,
C etiam corpore factus incolumis, Eccleſiæ gau-
dium reddidiſti. Vnde cum Dauid non ingrata
Deo debes voce cantare: *Caſtigans caſtigauit me* Pſal. 117.
Dominus, & morti non tradidit me. Et cum Iona: *Cùm* Ionæ 2.
anguſtiaretur in me anima mea, Domini recordatus
ſum; vt veniat ad te oratio mea ad templum ſanctum
tuum. Dehinc gratiarum actiones cum eodem
Propheta hoc potiſſimum debes fine conclude-
re: *Ego autem in voce laudis immolabo tibi: quæcun-* Ibid.

quæ voui reddam pro ſalute mea Domino. Nos etiam, qui te velut amiſſum recipere, Deo largiente, meruimus, offeramus ei ſacrificium noſtrorum vitulos labiorum, & cum filia Raguel Sara dicamus:
Tob. 3. *Benedictum eſt nomen tuum, Deus Patrum noſtrorum, qui cùm iratus fueris, miſericordiam facis, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui inuocant te.* Sequeſtri planè functus officio frequenter inſtiterã,

S. Pet. Dam. inſtantia cũ V. Epiſcopo, vt eum inimicis ſe reconciliaret.

vt cum inimicis tuis rediuiua pace componeres, vt coſutibus tuis te iniuſtè lædentibus ſacerdotaliter indulgeres; ſed animi tui motus, quos homo blandiens lenire non potuit, auſteritas diuina perdomuit: &, vt ita loquar, iram tuam iraſcendo placauit. Sæuire ſcilicet in te voluit, vt ſæuitiam tolleret: ſpiritum vltionis effudit, vt manſuetudinis in te ſpiritum reformaret.

CAPVT II.

Quòd per iram ſapientia deperdatur.

QVANTO plane ſtudio vitium iracundiæ ſit vitandum, nunc prudentiæ tuæ liquidò valet probare iudicium. Nam qui tunc tibi videbantur amari, tuæque familiaritatis acceſſu prorſus indigni, dulciſſima nunc eorum affabilitate perfrueris, teque in eos ſecurè proiiciens, quodammodo iucundis amicitiæ conſtrictus amplexibus delectaris. Tunc enim
Pſal. 6. meritò dicebas: *Turbatus eſt præ ira oculus meus;* nunc autem alacri potes voce cantare: *Iuſtitiæ*
Pſal. 18. *Domini rectæ, lætificantes corda, præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.* Præceptum quippe
Ioan. 13. Domini charitas eſt. *Hoc eſt*, inquit, *præceptum meum, vt diligatis inuicem.* Hoc ſanè præceptum oculos cordis illuminat, ſicut è contrario liuor
Ioan. 2. & odium cæcat. *Quiſquis* enim, ſicut ait Ioannes, *odit fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quò eat, quia tenebræ excæcauerunt*
Ioan. 12. *oculos eius.* Quo contrà, Dominus ait: *Ego lux in hunc mundum veni. & omnis qui credit in me, in tenebris non manet.* Enimuerò ſi omnis, qui credit in Chriſtum, non manet in tenebris: & omnis, qui odit fratrem ſuum, iuxta Ioannis vocem, in tenebris eſt, ille profectò non credere in Chriſtum manifeſtè conuincitur, qui feralis odij tenebris excæcatur.

Ex huius igitur Apoſtolicæ, & Euangelicæ ſententiæ ratione colligitur, quia quiſquis odij cæcitate percutitur, inter Chriſti fideles ſuperfluò numeratur: & quicumque eſt odioſus, neceſſario ſequitur, vt ſit etiam infidelis, & in Deum non habeat Fidem, qui circa proximum diuinitus inſtitutam amiſerit charitatem. Illa

Vera fides quæ dicatur.

ſiquidem ſolummodo vera Fides dicitur, quæ per dilectionem operatur. Excludatur igitur
Galat. 5. ab electorum mentibus iracundia, quæ odium generat, quæ nimirum cordis oculos, quos per ſemetipſam turbat, per virulentam ſobolem deterius cæcat; & iracundus quiſque ſe veraciter perimit, dum læſionem proximi, vel, quod atro-
Iob. 5. cius eſt, mortem ſitit. Vnde ſcriptum eſt: *Virum ſtultum interficit iracundia, & paruulum occidit*
Sap. 2. *inuidia.* Potiò cùm ſcriptum ſit: *Tu autem Domine, cum tranquillitate iudicas;* quoties turbulentos animi motus ſub manſuetudinis vigore reſtringimus, ad Conditoris noſtri ſimilitudinem reparare conamur. Nam dum quietem mentis ira diuerberat, dilaniatam quodammodo, ſciſſamque perturbat: vt ſibimetipſi non congruat, ac formam intimæ ſimilitudinis velut aqua fluctuante confundat, & dum cor fluidum iracundia permouet, tamquam vndæ fluctuantis imago propriæ origini non reſpondet. Per iram denique ſapientia perditur, vt quid, quoue ordine agendum ſit, ignoretur. Vnde ſcriptum eſt: *Ira in ſinu ſtulti requieſcit.* De qua alibi legitur: *Ira perdit etiam* Eccl. 7.
prudentes: quia videlicet confuſus animus, etiamſi valeat quid ſubtiliter intelligere, lethalis vitij mole depreſſus non valet explere. Potiò autem qui conſueuit frequenter iraſci, iuſtitiam nunquam poterit operari. Mentiri me fortaſſe quis diceret, ſi Apoſtolus in epiſtola non ſcripſiſſet: *Ira viri iuſtitiam Dei non operatur.* Nam dum perturbata mens iudicium ſuæ rationis exaſperat, non quod Deus præcipit, ſed quod furor ſuggerit, rectum putat.

Quanta ſanè ſit iracundiæ peſtis, in hoc patenter exprimitur, cùm nobis iracundi hominis ſocietas Iacob 1.
prohibetur: & quaſi per antiquæ ſcripturæ ſententiam quadam iam, vt ita fatear, excommunicatione percellitur, dum à proximorum ſuorum contubernio ſeparatur. Ait enim Salomon: *Noli*

Iracundi hominis conſuetudo nobis prohibetur.

eſſe aſſiduus cum homine iracundo, ne diſcas ſemitas Prou. 22.
eius, & ſumas ſcandalum animæ tuæ. Et iterum: *Melius eſt*, inquit, *habitare in angulo domatis, quàm cum* Prou. 21.
muliere litigioſa, & in domo communi. Vnde qui ſe ex humana ratione non temperat, neceſſe eſt, vt ſolus beſtialiter viuat. Per iram ſanè concordia rumpitur, vndè cohabitantium ſæpe ſocietas violatur. Sicut ſcriptum eſt: *Vir animoſus parit rixas, & vir* Prou. 29.
iracundus effodit peccata. Peccata nempe iracundus perhibetur effodere, quia malos etiam, quos ad furoris inſaniam prouocat, cogit vt deteriores per impatientiam fiant.

CAPVT III.

Quòd ira Spiritum ſanctum excludat.

PER iram præterea lux veritatis amittitur, & obtenebratæ mentis obtutibus inoccidui ſolis radius occultatur. Vnde dicit Apoſtolus: *Sol* Epheſ. 4.
non occidat ſuper iracundiam veſtram. Nam cùm iracundia menti confuſionis tenebras incutit; huic Deus illicò radium ſuæ cognitionis abſcondit. Per iram certè ſancti Spiritus ſplendor excluditur, cuius ſcilicet habitaculum fieri mens improba non meretur. Vnde per Prophetam dicitur: *Super quem requieſcet ſpiritus meus; niſi ſuper* Eſaiæ 66.
humilem, & quietum, & trementem ſermones meos? Nam cùm humilem dixit, quietum conſequenter addidit: quia dum ira menti quietem ſimul & humilitatem ſubtrahit, ſuam ſancto Spiritui protinus habitationem claudit: dumque ſe per furoris inſaniam eleuat, ne ad ſe Spiritus ſanctus introeat, ſemetipſum mens velut obſeratis foribus damnat. Et ſciendum quod ira ſæpe tranquillitatis mentita colorem, ſuperficiem quietis obtendit, dum in furoris indignationem apertè non proſilit: ſed interim, dum intra mentem velut in clibano vehementius æſtuat; licet extrinſecus taceat, clamoſas intra forum conſcientiæ voces format. Vnde per Salomonem Prou. 11.
dicitur: *Præſtolatio impiorum furor.* Et Sapiens quidam ait: *Cogitationes iracundi vipereæ ſunt generationes; mentem comedunt matrem ſuam.* Tradunt autem phyſici, quod anima hominis tripartita ſit. Eſt enim, vt aiunt, rationalis, iraſcibilis, concupiſcibilis.

Ira Spiritum ſanctum excludit.

Anima hominis tripartita.

Non ergo ſine magno labore compeſcitur, quæ non per accidens oritur, ſed naturaliter in-

ſitap ꝑhibetur. Verumtamen aduerſus hoc vitium, ſicut nec aduerſus concupiſcentiam, nequaquam debemus deſperare victoriam. Natura quippe noſtra, cui ſcilicet iſta dicuntur originaliter inſita, ex primi quidem parentis eſt tranſgreſſione corrupta, ſed ad ſtatum incolumitatis priſtinæ per noſtri Redemptoris eſt gratiam reformata. Et licet lex carnis cum ſpiritus lege confligat, facilè mens noſtra vetuſtatis ſuæ tenebras ſuperat, ſi in eo, quem renouata concepit, vigore cæleſtis gratiæ perſeuerat. Vnde dicit Apoſtolus: *Lex enim ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu liberauit me à lege peccati, & mortis*; vbi mox additur: *Nam quod impoſſibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus filium ſuum miſit in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iuſtificatio legis impleretur in nobis.* B Porrò ſi ira, vel concupiſcentia, quæ nobis dicuntur naturaliter inſitæ, per vigorem ſpiritus ſuperari non poſſent, nequaquam idem prædicator egregius impoſſibilia præcepiſſet. Ait enim: *Nunc autem deponite & vos omnia, iram, indignationem.* Ad Epheſios quoque. *Omnis*, inquit, *amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tollatur à vobis cum omni malitia.* De concupiſcentia verò ſuperfluum eſt exempla proponere, quam & lex antiqua vetat, & omnis ſacrarum Scripturarum cenſura condemnat.

Natura noſtra corrupta per tranſgreſſionem Adæ, per gratiam Chriſti reformata.

Rom. 8.

Ibid.

Coloſſ. 3.

Epheſ. 4.

Superari ergo per diuinam gratiam poſſunt, quæ ſuperari per diuina mandata iubentur. Quid igitur ira deterius, quæ nimirum de felle antiqui draconis euomitur, C & vt re vera lethale virus in furioſi cuiuſpiam corde graſſatur. *Ira* ſiquidem, ſicut ſcriptum eſt, *dæmonium habet.* Quod etiam experimẽto dignoſcimus, ſi Saul iraſcentis hiſtoriam per ordinem perpendamus. Ait enim Scriptura: *Quùm mulieres Iſraeliticæ ludentes in ſiſtris, & lætitiæ tympanis canerent, percuſſit Saul mille, & Dauid decem millia: iratus eſt Saul nimis, & diſplicuit in oculis eius iſte ſermo.* Deinde ſubinfert: *Poſt diem autem alterum inuaſit ſpiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus ſuæ.* Ecce, liquidò videmus quod ſcriptum legimus, iram ſcilicet habere dæmonium. In Saul enim cùm ira præceſſit, & mox D nequitiæ ſpiritum introduxit: dehinc abreptitium ſuum in zelum veſani furoris accendit, ac ad perimendum Dauid, quem ſanctus inhabitabat Spiritus, incitauit. Nam, teſte Scriptura, *Tenebat Saul lanceam & miſit eam, putans quod configere poſſet Dauid cum pariete.* Fremebat enim in vaſculo ſuo auctor iracundiæ ſpiritus, eumque aduerſus innocentem fetalis inuidiæ facibus inflammabat.

Vitia nobis inſita ſuperantur per diuinam gratiam.

1. Reg. 18.

Ira dæmonium habet.

Ibid.

Ibid.

CAPVT IV.

Exemplum Presbyteri propter iracundiam Diabolo mancipati.

CVi propemodùm conſimile quid in Vrbinati territorio iam ferè à decennio contigit, quod ad noſtram perfectò notitiam ipſa potius rei præſentia, quàm fama vulgante peruenit. Aduesperaſcente quippe iam die, in duorum quorundam Presbyterorum eundibus ſol inocciduus occidebat, eoſque aduerſum ſe mutuis iniuriarum, iurgiorumque conuitiis auctor diſcordiæ ſpiritus accendebat. Cúmque Presbyter compresbyterum probroſis contumeliarum irriſionibus laceraret, & alter alterum multo mordacitatis ſale, maledictorumque telationibus conſperſiſſet, vnus eorum minacites intonans, & dentibus ſtridens, correpta lancea iter arripuit, A atque ad domum ſuam longius conſtitutam, furibundis properare greſſibus cœpit. Sed cùm illum iam ſuperueniens caligo noctis obnuberet, cur etiam interiores tenebræ pernicioſius poſſiderent; ecce quinque nigri equites cum caballis æquè nigrantibus obuiant, eique is, qui maior inter eos videbatur, inſultat: Sæpe, inquit, inſtiti, vt te mihi ſubderes, vt id clientelam meorum contubernalium deuenires.

Toties itaque ſubterfugiens, iam non poteris iugum meæ ditionis euadere. Videbatur enim nobilis quidam vir eſſe, Romanus nomine, qui frequenter eum ſollicitauerat, vt ſibi ſubditus fieret. Presbyter itaque nimij terroris horrore perculſus, ad præcipientis imperium manus vtraſque complosit, atque illius manus dedititiorum more deoſculans, ſe velut in herilis fidei tuitione commiſit. Cui videlicet rei congruit quod Salomon ait: *Manus in manu non erit innocens malus.* Quem protinus ille percunctans, Scis, inquit, qui ſim? Ille preſto reſpondens ait: Nonne tu es dominus meus Romanus? At ille: Abſit, abſit; ſed ego ſum, inquit, diabolus, cui tu nunc commiſſus es, & indiuiduæ deinceps ſocietate conſtrictus.

Prou. 11.

Sta igitur in fide, & ſerua quod pollicitus es; & poſt huiuſmodi verba, vel geſta, preſto diſparuit. Tunc ille tremefactus, confuſus, atque perterritus, ad domum non ſine magno trepidationis horrore peruenit: paulò poſt ad Epiſcopum ſuum C ſanctæ memoriæ, Teuzonem nomine, me quoque præſente, pœnitentiæ flagitator acceſſit. Cui mox ſacerdotalis officio dignitatis adempto, cùm æſtiuum tunc cauma ferueſceret, & ſecandarum meſſium tempus inſtaret, iuxta * canonicæ regulam, incluſionem cuſtodiæ carceralis indiximus: annorum pœnitentiam competenti moderatione præfiximus: atque qui in ſpem certæ recuperationis abſque dubio conualeſceret, adhortati omnes ſumus. In quo nimirum facto manifeſtè perpenditur; quoniam iracundus dum zelo immoderati furoris accenditur, D iuxta Scripturæ teſtimonium, à dæmonio poſſidetur. Numquid enim iracundus dæmonio vexante non agitur, qui nonnunquam ad plectendam cuiuſlibet, non lædentia, quin potius ſibimet obſequentis innocentiam permouetur? Vltro etiam dum libero mentis iudicio caret, erga res etiam inſenſibiles vindictam vltoriæ animaduerſionis exercet. Quod vtique Cyrus Rex Perſidis egiſſe deprehenditur, ſicut Herodotus antiquæ ſcriptor hiſtoriæ profitetur. Qui dum militum vallatus agminibus, Gyndem fluuium tranſuadaret, vnus regiorum equitum candore, formaque præcellens, dum per rapacem alueum, vbi offenſi vado vertices attollebantur, ingreditur, E vndarum procellis præcipitanter irruentibus, naufragus abſorbetur. Tunc Rex ira permotus, vlciſci in amnem ſtatuit, conteſtans eum, qui præclarum vorauerat equitem, ita permeabilem relinquendum, vt via aliquando poſſet attingere genua fœminarum. Annum igitur, vt cognoſcitur, totum in hoc ridiculoſo labore perpetuat, ac reum maieſtatis fluuium dum multis vtrinque foſſis aperuit, quaſi totidem per latera vulneribus ſauciauit, per quadringentos ſcilicet, & ſexaginta riuulos aquas fluminis ſubdiuiſit, ſic velut inimici ſui ſanguinem perfluere compulit, & diuitem venam, in quam tyrannus infremuit, paupertate multauit.

Teuzo Epiſcopus Vrbinas.

* canonicæ.

Cyri Regis veſana iracundia.

CAPVT V.

Quòd ira hominem reddit amentem.

CERNIS itaque, qualiter ira reddit amentem, quæ dum exequitur quod impatientia ſuggerit, ſemetipſam ridentibus pabulum ſubſannationis exponit. Per omne quippe vitium quod ab hominibus perpetratur, diuerſis vtique modis miſero cordi veternoſi hoſtis virus infunditur. In iracundiæ verò peſte, tota ſuâ viſcera ſerpens concutit, omnem fellis amaritudinem euomens fundit; adeo vt prudentem mentis expertem, rationabilem furioſum, callentem ingenio reddat inſanum. B Alienat enim miſeros, & velut abreptitios inſanire compellit. Quod ſanè licet omnibus Chriſtianis ſit omnino prohibitum, permaximè tamen ſacerdotibus eſt cauendum. Nam cùm veritas cunctis fidelibus in commune præcipiat, vt diſſidens quiſque munus ſuum ante altare deferat, nec illud antequam læſo fratri reconcilietur, offerre præſumat: quanto propenſius id agendum eſt ſacerdoti, qui videlicet non metalli pondus, non corruptibilem margaritam, non certè manipulos ſegetum, ſed vitalis Euchariſtiæ oblaturus eſt ſacramentum? Et cùm illa ſingularis hoſtia pro inimicis principio ſit oblata, Apoſtolo teſtante, qui ait: *Cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius*; C qua mente ſacerdos ad tam terribile ſacramentum, qua temeritatis audacia menſæ cæleſtis præſumit adire conuiuium, ſi dum reconciliationis myſterium celebrat, fratri ſuo reconciliari contemnat? Inimicus offert hoſtiam, quæ inimicitias ſoluit, ad myſterium pacis impacatus accedit; cùm maius ſit ſacrificium peccatori dimittere, quàm laudis hoſtias immolare; & placabilius ſit Deo bonæ voluntatis holocauſtum, quam exterioris victimæ ſacramentum.

Matth. 5.

Rom. 5.

Vnde non otioſum credimus ſi his verbis inſeritur quod celebri à nonnullis relatione vulgatur. D Vir quidam, vt dicitur, potentiorem ſe hominem interfecit, à cuius etiam filio, more ſæculi, non legibus Euangelij, multas bellorum moleſtias pertulit: paterni ſcilicet vltor interitus; & ſtrages anhelabat hominum, & frequentium reportabat manubias rapinarum. Inter has igitur homicida deprehenſus anguſtias, imperiale decreuit adire veſtigium, ſi quod fortè tot calamitatibus poſſet reperire ſolatium. Quo comperto, paterni ſanguinis vltor inſequitur, eumque, ſiue vt tribunalium lege conſtringat, ſiue vt repente gladiis opprimat, impiger comitatur. In Teutonicis verò partibus tunc Imperator agebat.

Cùm itaque procedens modeſtè, quaſi ſecurus incederet, E ſubſequens autem celerius properaret, tandem contigit vt ſibimet inuicem propinquantes, in mutuos vterque duceretur aſpectus. Sed cùm is qui homicidij reus erat, vix quatuor vel quinque comitum fulciretur auxilio; interfecti verò filius triginta fermè cingeretur obſequiis armatorum, quaternionem ſuum cohortatus vt fugiat. Ille ſe conſpiciens de perſequentium manibus auolare non poſſe, animæ patrocinium petiit, ad humilitatis verò oraculum confugium fecit. Proiectis igitur armis, brachiis etiam in modum crucis extenſis, ſolo proſternitur, & vel miſerentium veniam, vel ictus ferientium præſtolatur. At ille iam victor ad reuerentiam crucis manum reprimendo compeſcuit, A vltroetiam ne ab aliquo feriretur inhibuit: poſtremò pacem integram faciens, ad honorem ſanctæ viuificæ Crucis, non modò vitam, ſed & paternæ necis donauit offenſam.

Hac igitur inſigni peracta victoria, quam ſcilicet non tam alterius quam ſui, & , vt ita fatear, non tam hoſtis quàm proprij cordis victor extiterat, ad Regis curiam, quia non procul erat, acceſſit: ſed mox vt Eccleſiam oraturus ingreditus, res mira nimium ſtupenda, Saluatoris imago, quæ in cruce videtur expreſſa, tribus eum vicibus inclinato capite viſa eſt ſalutare. O quàm glorioſum & inſigne præconium, vt ab auctore miſericordiæ mereretur reuerenter accipi, qui B propter eius reuerentiam omiſerat vindicari; & ab eo recipere ſalutationis honorem, pro quo ſaluti contrariam poſtpoſuit vltionem. Quod protinus Imperator audiens, honorifica eum & affectuoſa, prout decebat, affabilitate ſuſcepit, & copioſa munerum liberalitate ditauit. O ſi vir ille ſacerdotalis ordinis officio fungeretur, quàm confidenter ad offerendum Deo munus potuiſſet accedere! Quo contrà, quiſquis in corde iræ vel odij confuſiones agglomerat, & tēpus vltoriæ retributionis expectat, quàm perniciosè, quàm noxiè ſacris altaribus appropinquat! Hominibus quippe vertitur in incendium, quod ad refrigerij prouiſum eſt augmentum.

Inimico ignoſcenter à Chriſto crucifixo ſalutari meretur.

C

CAPVT VI.

Prodigium quod contigit Presbytero Salernitano Miſſam celebranti.

VNOS fortaſſe contigit, quod cuidam ſuo Presbytero venerabilis Alfanus Salernitanus Archiepiſcopus nuper eueniſſe perhibuit: qui nimirum Presbyter ad cumulandos pecuniæ quæſtus non mediocriter à viduis & fœnorum captabat vſuras, & de cætero, carnali conuerſatione viuebat. Hic aliquando dum Miſſarum celebraret officium, inter ipſam Dominici corporis fractionem, D tres repente fauillæ ignis ex ipſo cæleſti ſacramento prodeuntes emicuerunt, & in pectus ſacrificantis terribiliter impegerunt, quod nimirum quid eſſe potuerit, ſubtiliter inquirentia prudentia iudicabit.

Illud etiam ſilentio prætereundum eſſe non arbitror, quod idem Salernitanæ Rector Eccleſiæ, & religioſiſſimus ac veraciſſimus Caſinenſis Monaſterij Abbas Deſiderius, vno mihi, vt ita loquar, ore dixerunt: quoniam Epiſcopus, cuius me ad præſens vocabulum fugit, dum in quodam caſtro conſecraturus eſſet Eccleſiam, ab eo qui Beneuentanæ tunc erat electus Eccleſiæ, beati Barbati Confeſſoris reliquias petiit. E Qui nimirum fraternis acquieſcens votis, ſacras mundiſſimæ buſtiæ reliquias intulit, ſigillum competenter expreſſit, & ſtatuto die per fidelem quemdam Monachum arcana petenti dona transmiſit. Sed mox vt ſoluto ſigillo capſidile recluditur, inane prorſus & vacuum reperitur. Miratur gerulus deeſſe reliquias, quas credebat incluſas; dolet Epiſcopus à ſpei ſuæ ſe ſuſpenſione fruſtratum, veruntamen ingruente propoſito, dedicatur Eccleſia. Redit nuntius, vacuum, vt credebat, capſidile reportans. Sed ecce, dum graditur, ſentit quod intra buſtiam aliquid agitatur: mox aperit vaſculum, totum venerabilium reliquiarum, ſicut allaturus acceperat, ineſſe reperit ſacramentum; poſt pau-

Deſiderij Caſinenſis Abbatis laus.

ſulum verò & præfata Eccleſia eſt omninò destructa, & totum nihilominus caſtrum, in quo fuerat conſtituta: quod ſanè an ex merito ſacerdotis euenerit, an quolibet alio diuino iudicio, nobis ad liquidum patere non potuit.

CAPVT VII.

Votum ſoluere contemnens infeliciter perit.

ILLVD etiam nunc ad memoriam redit, quòd præfatus Salernitanus Archiepiſcopus cuidam ex ſuis ciuibus eueniſſe perhibuit. In maris denique tempeſtate deprehenſus, futurum ſe Monachum affectuoſa ſponſione deuouit; ſed naufragio erutus, votum ſoluere vitæ huius amore contempſit. B Expleto verò anno, ipſo die quo votum Domino ſuæ conuerſationis obtulerat, Kalendis ſcilicet Ianuarij, dum hinc inde diſcurreret, cum ludentibus, & cachinnantibus pueris choros duceret, & friuola quædam, ac ſcurrilia verba
*boaret f. * ſonaret, ſubitò lapis de tecto ſuper eum cecidit, & obtriuit. Sic infelix ille, qui mundum deſerere contempſit vltroneus, amiſit inuitus; & fallacem carnis dulcedinem perdidit, qui amando carnem mentitus eſt veritati.

Prou. 18. Huic itaque contigit quod ſcriptum eſt: *Ante ruinam exaltatur cor.* Et illud Apoſtoli: *Horribile*
Heb. 10. *eſt incidere in manus Dei viuentis*. Quòd ſi ira Dei viuentis cunctis peccantibus eſt timenda, illi certè
Ira Dei iracundo maximè eſt tremenda. C eſt obnixius ac terribilius formidanda, qui laborat impatientiæ vitio. Qui dum in pectore ſuo ſtomachantis animi turbinem verſat, motum diuini furoris in ſe per ſuam iracundiam prouocat. Quid enim iuſtius quàm vt ira mereatur iram? vindicta patiat alterutram talione vindictam? Vnde vir
Eccl. 28. ſapiens ait: *Qui vindicari vult à Deo, inueniet vindictam, & peccata illius ſeruans reſeruabit.* Quo con-
Ibid. trà ſalubriter admonet, dicens: *Relinque proximo tuo nocenti te, vt tunc deprecanti tibi peccata ſoluantur:*
Ibid. vbi mox quaſi argumentando ſubiungit: *Homo homini ſeruat iram, & à Deo quærit medelam? In hominem ſimilem ſimili ſibi non habet miſericordiam, &*
Ibid. *de peccatis ſuis deprecatur?* Adhuc etiam velut indignando ſubinfert: *Ipſe dum caro ſit, reſeruat iram, & propitiationem petit à Deo?* Et tamquam pro iracundo fuſa oratio exaudiri non valeat, donec in iracundia perſeuerat, conuenienter adiecit:
Ibid. *Quis exorauit pro delictis illius?*

Et quia cùm ante oculos noſtros mors celerius ventura reducitur, protinus iracundiæ tumor ne-
Ibid. ceſſe eſt reprimatur, aptè ſubnectit: *Memento nouiſſimorum, & deſine inimicari: memorare timorem Domini, & non iraſcaris proximo.* Reprimatur igitur iracundiæ furor in corde, vt numquam prorumpere poſſit in vocem. Sicut & in Eccleſiaſte dicitur:
Eccl. 11. *Aufer iram de corde tuo, & amoue malitiam à carne tua.* Iræ quippe tanquam rapaci atque præcipiti cuidam fluuio, Dominus trium obſtaculorum ſufflamen oppoſuit. In quibus vtique furoris impetum
Tria remedia iracundiæ. diſciplinæ loro cohibendum eſſe mandauit. Primum ſcilicet in corde, ſecundum in gutture, poſtremam oppoſitionis metam præfixit in voce:
Matth. 5. *Omnis*, inquit, *qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio*; hic oppoſuit obicem cordis. *Qui autem dixerit racha, reus erit concilio*; ecce obſtaculum gutturis. *Qui autem fatue, reus erit gehennæ ignis*; ecce obſtaculum vocis. Hæ ſunt igitur oppoſitiones, & quaſi quædam crates, & rudera cæleſtis imperij, quibus iracundiæ ac furoris impetus premitur: & ne quaſi rapax fluuius obuiantia quæque ſubuertat, A ſub diſciplinæ rationalis iudicio cohibetur. Sit ergo mens noſtra non quaſi vitrum, quod ad primum percuſſionis ictum impatiens frangitur: ſed pretioſi potius vena metalli, quæ ſub mallei contuſione purgatur. Eſſet planè vitrum cunctis metallorum fulgoribus longè præſtantius, ſi primis ictibus preſſum non cederet, ſi natiui ſoliditate roboris percuſſionis iniuriam toleraret. Sed quia citius frangitur, inter cæteras metallorum ſpecies ſuppar, & contemptibilis iudicatur. Vitrum ſcilicet ex arena fit per humanæ artis induſtriam, ideoque compellitur ingenitæ fragilitatis ſeruare naturam.

CAPVT VIII.

B *Vitri condendi egregius artifex quod à Tiberio Imp. præmium reportauerit.*

VERVMTAMEN tradit hiſtoria, quia faber quidam ſub Tiberio Cæſare tale quoddam excogitauerit temperamentum, quo vitrum ductile fieret atque flexibile, & inſtar naturam cuiuſque metalli, ad ferientis ictum infractum, ac ſolidum permaneret. Qui dum aulæ regiæ foribus fuiſſet admiſſus, porrexit Imperatori phialam, hoc, quod excogitauerat, artificio temperatam. Quam Rex indignatus ſubitò proiecit in pauimentum: quæ nimirum phiala nullatenus eſt confracta, ſed ad ſimilitudinem vaſis ænei, vel
C argentei reperta eſt ea quodam latere complicata. Faber autem protinus phialam de pauimento leuauit, vaſculum de ſinu protulit, & vas non ſciſſura colliſum, ſed obliquè retortum, metalli more correxit. Hoc facto Cæſar admiratus, dixit artifici: Eſtne quiſquam alius præter te, qui hanc vitrorum ſciat efficere condituram? Iurat faber neminem eſſe ſuper terram præter ſe ſolum, qui huius artis comprehendat ingenium. Quo Cæſar audito, præcepit eum protinus decollari, nimirum reputans quia ſi huius artis exquiſita ſubtilitas in communem hominum notitiam deueniret, aurum conſpueretur vt lutum, omniumque viteſceret ſpecies metallorum: & verò ſi
D tam fragilis vitro natura deeſſet, videlicet vt ductilis effecta, ictus ferientis admitteret, cuius vnquam metalli fulgor perſpicaciam vitreæ claritatis æquaret? Vt igitur ad propoſitum reuertamur, ſicut vitrum fragilis natura depretiat, & ſoliditatis robur cætera metalla commendat; ita per iracundiam tota virtutum ſtructura collabitur, & per imperialis patientiæ maieſtatem nitentium gemmarum ſplendore, coruſcum Deo in nobis habitaculum fabricatur. Sicut enim illa virtutes eradicat; ſic iſta congerminat.

CAPVT IX.

E *Beatus Petrus Damianus ad iracundiam pronus quomodo moderetur.*

PORRO autem & me, qui hæc vtcumque conſcribo, naturalis iracundiæ conſperſio ſtimulat, ac ſæpè leuiſſima quælibet offenſio concuſſæ meæ quietis arcana perturbat; vt in me plerumque, quod vix eſt acu vel ſpina leuiter punctum, phalarico telo mihi videatur eſſe perfoſſum. Leuem virgam iudico taxeam, tolerans ſuſpiro plumbatam. Sed hæc intrinſecus, quantum verò ad opus, dicat ira quod vult, frendeat, fremat, dentibus ſtrideat; in omnibus

his quæ mihi interius ſuggerit, in quantum negare potuero; meum extrinſecus adiutorium non habebit: licet inflata turgeat, ſufflet, furiat, ſæuiat, intumeſcat, ego ſibi membra mea non dabo, vt per ea quaſi per arma, quod conatur, efficiat. *Nolite*, inquit Apoſtolus, *exhibere membra veſtra arma iniquitatis peccato.* Non enim illi do manum meam, vt per eam inflata percutiat, vel aliquid rapiat. Non linguam, non labia moueo, vt per ea ſui fellis amaritudinem fundat. (*Rom. 6.*)

Dum ego itaque ſæuienti iræ penitus hæc auxilia denego, neceſſe eſt vt mox velut ſine pabulo flamma flacceat, aut prorſus intereat, aut tanquam ventus in offenſo aëre inaniter tranſeat, dum obſtaculum deeſt in quod præcipitanter impingat. In ſemetipſam ſcilicet infracta reliditur, dum materia fomitis, in qua ſe valeat exercere, E fruſtratur. Hoc enim reſpondeo iræ, quod titillanti luxuriæ. Aliquando me libido ſuccendit, inflammat, viſcera concutit, genitalia ſubrigit: ſed in his omnibus faciat ipſa ſuis viribus contenta, quod poteſt: nam meæ cooperationis auxilium habere non poteſt. Clamat iracundiæ furor, audio: æſtuat libidinis ardor, ſentio: ſed nec illis clamoribus auxilij manum porrigo, nec iſtis furentibus flammis pabuli fomitem ſubminiſtro; illis opem vlciſcendo non fero, iſtis per effectum libidinis non inſufflo. Hoc itaque modo neceſſe eſt, vt iræ furor inaniter euolet, ac deficiat: & ardor libidinis ſeſe, dum materiæ fomes non miniA ſtratur, extinguat. Naturam quippe poſſum ex ratione compeſcere, non omnino delere: poſſum lenire, non prorſus extinguere. Faciat in me vnuſquiſque quod vult, mihi neceſſe eſt intra me metipſum patientiã quærere, nec debeo fructum ex alienæ virtutis mercede ſperare. Nã vbi deſunt bella, quæ prouocent, non offertur victoria, quæ coronetur. Incaſſum clypei tegmen opponitur, vbi iaculi, vel mucronis acies non vibratur. Si flamma fornacis emoritur, metalli puritas non probatur; ita me non aliena manſuetudo faciet patientem, ſed intra me debent erigi propugnacula turrium, quæ procul abiiciant, ac propellant ingruentium turbines iaculorum. (*Libidinis domitur.*)

Hæc tibi, venerabilis Pater, imperitè dictaui, non vt te doceam, qui es, auctore Deo, doctor Eccleſiæ, ſed vt turbulentis, mihique ſimilibus poſſem ſub allocutionis tuæ occaſione prodeſſe. Nec tamen vereor ne ſancta prudentia tua moleſtè ferat, ſi quid ſibi iunior quiſque ſuggerere cum humilitate præſumat: cùm non ignoret hominibus prophetica Dominum voce dixiſſe: *Venite, & arguite me.* Et Moyſen Domini Symmyſtem ex Iethro, gentilis videlicet hominis, ore patienter audiuiſſe: *Stulto labore conſumeris.* (*Eſa. 1.*) (*Exod. 18.*)

Omnipotens Deus, qui te, venerande vir, nobis incolumem reddidit, & vitiorum omnium te faciat euitare ſqualorem, & tamquam ex cocto per ignem vaſculo ſuo ſpiritualium virtutum ingerat claritatem.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMPRIMVM.

De tempore celebrandi nuptias.

ARGVMENTVM.

Totus eſt in confutandis quibuſdam, qui aſſerere non erubeſcant, nuptias tempore quadrageſimalis ieiunij contractas, dummodo copula non intercedat, validas eſſe, & ideo non debere diſſolui. Oſtendit igitur, nuptias conſenſu, non concubitu contrahi.

Domnis V. & P. religioſis Fauentinæ Eccleſiæ Clericis, Petrus Monachus fraternæ charitatis obſequium.

CAPVT I.

Tempus celebrandi nuptias ex ſacris Canonibus.

CONQVESTA eſt mihi veſtra fraternitas, quòd quidam Eccleſiaſticæ diſciplinæ ordinem confundentes, & iuxta Prophetam, Deum ponentes poſt corpus ſuum, quadrageſimali ieiunio matrimonium contrahunt, ſed vt canonum ſententiam ſubterfuC giant, vxore ducta, & celebratis nuptiis ſolum concubitum defuiſſe contendunt. Accedit adhuc veſtræ querelæ, quod grauius eſt, quia nonnulli, qui ſpecietenus ſpirituales videntur, & ſcripturarum ſibi ſcientiam vindicant, illos excuſare nituntur. Nam cùm canonum decernat auctoritas, vt quicumque à Septuageſima vſque ad octauas Paſchæ, tribuſque hebdomadibus ante feſtiuitatem ſancti Ioannis; ab Aduentu quoque Domini, vſque poſt Epiphaniam, nuptias (*Ezechiel.*)

celebrauerint, ſeparentur; illi in ſolo nuptiali concubitu nuptialia iura conſtituunt, eoſque perhibent diuidi non debere; qui dilato dumtaxat carnali commercio, prædictis temporibus fœderantur. Quod nimirum quàm abſurdum, quamque ſit friuolum, quiſquis vtcumque ſacri eloquij limen terit, facile deprehendit. Si enim iure in concubitu conſtare nuptiæ perhibentur, quid eſt quòd ſacri Canones prohibent, vt abſque publicis nuptiis numquam matrimonium copuletur? Numquid hoc volunt, vt vir vxori publicè miſceatur? Cumque hoc adeo ſit inhoneſtum, & pudore pleniſſimum, vt in totius humani generis tam prolixis ætatibus nemo vmquam præter duos homines id attentaſſe legatur, Paridem videlicet, & quemdam Philoſophum; quomodo fieri canonica cenſura præcipit, quod effrenata quoque luxuria Gentilis populi turpiſſimum iudicauit? Porrò ſi nuptiarum celebritas in ſolo carnali commercio conſtituitur, quid eſt quod ſecundas contrahere nuptias viduata quoque perſona permittitur; à tertiis verò vel quartis auctoritate canonica prohibetur? Numquid poſtquam vir vxori ſecunda vice coniungitur, iam redire ad torum ſuum vlterius, quod omnino ridiculum eſt, denegatur? Enimuero ſi concubitus nuptiæ ſunt; quoties vir mulieri admiſcetur, toties proculdubio nuptias celebrare conuincitur.

Diogenem Cynicum. Laërt. in eius vita, & alij.

Quapropter ſi carnale negotium quis centies iterauerit, non modò multinubi, contra canonicam regulam, ſed & centinubi crimen incurrit. Quod qui præſumit aſtruere, ſine dubio creditur inſanire. Concubitus quippe, qui tamen iure permittitur, non nuptiæ, ſed res eſt potius nuptiarum. Non enim, iuxta Leonis Papæ ſententiam, *omnis mulier viro iuncta, vxor eſt viri: quia nec omnis filius hæres eſt patris.* Et paulò poſt: *Non dubium eſt*, inquit, *eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuiſſe myſterium.* In cuius itaque verbis liquidò perpendere poſſumus, quia aliud nuptiale myſterium, aliud carnale eſt ſacrilegium. Quod enim canonicè fit, ſacramentum eſt: quod autem contra canones vſurpatum eſt, ſacrilegium eſt. Ex ratione quippe temporis agitur, vt vna eademque res ſiue ſalubris, ſiue noxia iudicetur. Quiſquis enim inhorreſcente hieme vites putat, vineam diſſipat. Qui æſtate ſeminat, frumenta profligat. Tunc denique ſuſcipiendis ſeminibus apta tellus efficitur, ſi congruo tempore ſurriatur. Qui ſub niuali turbine cæmentarios conducit, ruinam conſtruit. Qui ſuccoſa verni temporis ligna ſuccidit, vt domatum parietes erigat, vt laquearium tabula compingat, ſuperuacui ſe laboris vexatione fatigat. Et, vt ad ſacramenta veniamus, qui præter ſtatuta tempora Clericos ordinat, non eos vtique prouehit, ſed offenſionis obſtaculum, ne de cætero prouehantur, opponit. Qui paſſim, nec certo tempore chriſmatis, vel baptiſmi ſacramenta celebrat, non tam opifex ſacramenti, quàm reus dicitur ſacrilegij.

S. Leo Papa.

Res varia exigunt tempora.

CAPVT II.

Contra peruertentes tempora.

CVM ergo ipſa Eccleſiaſtica ſacramenta ſuorum temporum viciſſitudines quærunt, vigoremque ſuum ex deputati temporis congruitate concipiunt, quo pacto ſola matrimonia vires habere poterunt, ſi temporum ſtatuta confundunt; Etenim Salomon ait: *Omnia tempus habent, & ſuis ſpatiis tranſeunt vniuerſa ſub cælo.* Et paulò poſt: *Tempus flendi, & tempus ridendi, tempus plangendi, & tempus ſaltandi, tempus amplexandi, & tempus longe fieri ab amplexibus.* Qui ergo flendi tempore ſaltant, & rident: qui tunc amplexantur, quando longè fieri ab amplexibus debent, ſicut apud eos temporis ordo peruertitur, ſic eis iure voluptas in amaritudinem, gaudium in mœrorem, in confuſionem gloria, in proſtibulum thalamus permutatur. Cùm enim legibus cautum ſit, vt tempore meſſium, vel vindemiarum nequaquam cauſarum litigia ventilentur, ne forenſia negotia dirimantur, & temporum ratio fert, vt quidquid tunc in tribunalibus iudicium definitur, irritum cenſeatur; quomodo quadrageſimale tempus nuptias non euacuat, quas canonum auctoritas damnat? Numquid minorem vim canones ſacri continent, quàm pragmaticæ ſanctiones? Dicitur, nuptiarum ſummam eſſe concubitum, qui nimirum ſi deſit, nuptiale dici non poſſe myſterium.

Eccl. 3. Ibid.

Ergo & beata Virgo Maria viro; ſecundùm eos, carnaliter nupſit, quæ iuxta Euangelii fidem, ſponſo ſuo Ioſeph nuptiali fœderatione conuenit. *Antè, inquit, quàm conuenirent, inuenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto.* Sed quia nuptiarum vocabulum patenter Euangeliſta non exprimit, ideoque nuptias celebraſſe B. Virgo mihi perhibenti fortaſſe non creditur, Expoſitorum aliquis, prout occurrit, in teſtimonium deducatur. Ait nempe Beda in expoſitione Matthæi: *Notandum*, inquit, *in primis in eo quod ait, Antequam conuenirent; Verba conueniendi non ipſum concubitum, ſed nuptiarum, quæ præcedere ſolent, tempus inſinuant, quando ea quæ prius ſponſa fuerat, coniux eſſe incipit. Ergo antequam conuenirent, dicit, Antequam nuptiarum ſolemnia ritè celebrarent, inuenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto. Siquidem memorato ordine poſtea conuenerunt, quando Ioſeph ad præceptum Angeli accepit coniugem ſuam.* Ambroſius quoque: *Non te*, inquit, *moueat, quod frequenter Scriptura coniugem dicit: non virginitatis ereptio, ſed coniugij teſtificatio, nuptiarum celebratio declaratur.*

Inter B. Virginem & Ioſeph verum matrimonium interceſſit.

Matth. 1.

S. Beda.

S. Ambroſ.

Cùm ergo luce clarius conſtet, quia beata Dei Genitrix Virgo non nupſit; & tamen iuxta Scripturæ ſententiam, abſque dubio nuptias celebrauit, quomodo dicitur, vbi concubitus defuit, nuptias dici non poſſe? Nos autem è diuerſo liberè profitemur, & concubitum poſſe ſine nuptiis fieri, & ſine concubitu rectè nuptias appellari. Sunt enim aliquando nuptiæ cœlibes, ſunt quæ dignæ dicantur nuptiæ virginales. In quibus videlicet ſic vxor viro dotali fœdere iungitur, vt prælato cæleſtis thalami deſiderio carnali nullatenus miſceatur. Ex quarum ſcilicet genere nuptiarum B. Ioannes Euangeliſta ſubtractus à Domino traditur *, qui nimirum cùm virgo permanſerit, nihilominus tamen nuptiæ vocatæ ſunt, quas contempſit. Ad quod etiam nuptiarum genus, beatus Apoſtolus auditores ſuos videtur inuitare, cùm ait: *De quibus ſcripſiſti mihi, bonum eſt homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem vnuſquiſque ſuam vxorem habeat, & vnaquæque mulier ſuum virum habeat.* Cùm mulierem non tangere bonum eſſe primò perhibeat; deinde propter fornicationem vxorem habere vnumquemque decernat, ad cælibes proculdubio nuptias diſcretus Doctor inuitat, vt ſi laqueum fornicationis dumtaxat euadere poſſumus, carnale cõmercium in nuptiis non quæramus. Nuptia-

Nuptiæ cælibes quæ ſunt.

B. Io. Euāg. à nuptiis vocatus.

* Conſule Schol.

1. Cor. 7.

tum planè ſocietas ab initio propter gignendam ſobolem, & propagandam poſteritatem non ambigitur inſtituta.

CAPVT III.

Nuptiæ ad quid inſtitutæ.

QVANTVM ergo ad antiquitatem ſæculi, intentio nuptiarum eſt procreatio filiorum. Attamen ſicut ſolo vomere terra proſcinditur, ſed, vt hoc fieri poſſit, cætera neceſſaria membra aratris attexuntur. Soli nerui in eitharis, atque huiuſmodi muſicis vaſis aptantur ad cantum, ſed vt aptari poſſint, inſunt & cætera in compagibus organorum, quæ à canentibus non percutiuntur. Ita & huic intentioni, propagandæ videlicet ſobolis, adduntur & alia, cùm propter coniugalis matrimonij ſacramentum, cùm propter ſpeciem honeſtatis, conuentus videlicet pronuborum, conuiuij celebris apparatus, dona ſponſalia, tabularum dotalium inſtrumenta, & ſi qua ſunt aliæ. Quæ videlicet omnia ſimul iuncta nuptiæ vocantur. Et hæc antiquitus, vt prædictum eſt, ad propagandam tantummodo ſobolem; nunc autem adueſperaſcente iam mundo, & illius coruſcante doctrina, qui de Virgine Virgo eſt, ad euitandam ſpectat proculdubio fornicationem. Tunc enim, ſaluo altiori myſterio, dicebatur: *Maledictus vir, qui non habuerit*

Eſai. *ſemen in Iſraël* Nunc autem dicitur: *Viri diligite vxores veſtras ſicut Chriſtus Eccleſiam.* Et Apoſtolus,

Epheſ. 5. *Tempus eſt*, inquit, *vt qui habent vxores, tamquam non habentes ſint.* Et iterum: *Volo vos omnes eſſe ſicut ego.*

Coloſſ. 3. Enimuerò qui, ſicut ſuperius diximus, vxorem ducendam prædicat, & non tangendam, non

1. Cor. 7. exculpere prolem, ſed fornicationis videtur oppilare

Ibid. voraginem, nec tumeſcentem vterum, infantiumque balatum, ſed immaculatum cubile, & coniugalis continentiæ deſiderat cælibatum.

Ibid. Qui nimirum cùm dicit: *Si ſe non continent, nubant*; Et alibi, *Reuertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram*; patenter oſtendit, quia mutuæ inter coniuges caſtitatis eſt auidus; admixtionem verò carnis permittit inuitus.

Conſtat ergo per hæc, quæ ſuperiùs comprehenſa ſunt, quia quiſquis ſine concubitu fieri poſſe nuptias denegat, aduerſus Apoſtolum, per quem Chriſtus loquitur, contumaciter pugnat. Qui & omnes homines vult ſicut ſemetipſū continenter viuere; & tamen admonet vnumquemque ſuam vxorem, ne in fornicationem labatur, habere. Erubeſcant ergo ſtultè ſapientes, & ſapiendo vecordes, qui peruicaciter aſſerunt virum à fœmina diuidi non debere, quam non interueniente concubitu quadrageſimali tempore duxit vxorem. Qui videlicet ad tantam quandoque prorupere veſaniam, vt eam quoque, quæ ipſo ſancto die Paraſceue, quo Dominus crucifixus eſt, à viro furata dignoſcitur, abnegent relinquendam: & dum impudenter aſtruunt quaſi legale connubium, ſacrilegum roborant verſutis allegationibus pellicatum. Quippe cùm Dominus pateretur Crucis affixionem; ille verſabat in

**ſordidam.* mente * ſordis luxuriæ voluptatem: Et cùm Redemptori ſuo totus orbis, vt re vera capiti membra, commoritur; ille ſubantis libidinis turpitudinem meditatur. Quid ætate mea hoc Dominicæ Crucis die contigerit, ſuccinctè perſtringam. Apud Rauennam ſanè vrbem multa animalia in macello ſunt à libripendibus cæſa, quæ communi Senatuſconſulto, & præcipuè Martini venerabilis Eremitæ decreto, omnia canibus ſunt proiecta. Quid igitur facerent zelum Dei habentes, ſi nouam nuptam tranſire in ſponſalitium cernerent, ſi amicorum turbas, relicta Crucis adoratione, nuptiales choros ducere comperiſſent?

CAPVT IV.

Pœna celebrantium nuptias quadrageſimali tempore.

SED dicite mihi, ô nouæ aſſertionis auctores, ſi caſo obrepſerit homini, vt intra quadrageſimalis obſeruantiæ curſum vxori ſe carnaliter iungat, ſaluo coniugio, pœnitentiam illis imponitis, an eos ab inuicem ſolutis tabulis interueniente diuortio ſeparatis? Sed ecce, canonica decernit auctoritas, vt quiſquis eo tempore cum coniuge labitur, quadraginta dumtaxat dierum pœnitentia reformetur. Quo igitur pacto in ſolo concubitu conſiſtere nuptias dicitis, & vtrumque idem eſſe contra totius ſacri eloquij ſententiam iudicatis? cùm videlicet cenſura canonica nuptias illicitis temporibus inſtitutas remoto omni ſcrupulo diuidat, concubitum verò ſola paruæ pœnitudinis animaduerſione percellat? Dicite, inquam, mihi, cum pace veſtra loquor, ſi in ſolo concubitu nuptiæ conſtare dicendæ ſunt, cur nuptiæ contra legum mandata contractæ, vſque ad diuortium condemnantur; concubitui verò leuia tantummodo pœnitentiæ menſura præfigitur? Si enim vtraque vnum ſunt, ſicut non diuerſa ſunt in peccato, ita nec diſpari debent ſubiacere iudicio: & quorum eſt eadem cauſa, vna vtriuſque debet eſſe cenſura.

Porrò autem, quid eſt hoc etiam quod canonica ſanctione præcipitur, vt virgines, quæ ſe non cuſtodiunt, ſi eoſdem, qui eas violauerint, maritos acceperint, eo quòd ſolas violauerint nuptias, poſt vnius anni pœnitentiam reconcilientur? Si enim nihil aliud ſunt nuptiæ, quàm concubitus, cur dicuntur nuptias violaſſe virgines proſtitutæ, quæ profectò concubitum non violarunt, ſed potiùs impleuerunt? Enimuerò ſi ſolo concubitu nuptialia iura complentur, iam nun damnentur fœda proſtibula, immo meritoria coronentur: & olidi fornices ædes ſint nuptiales. Huccine tandem philoſophorum noſtrorum argumentatione peruentum eſt, vt eiuſdem ſint meriti & nuptiales tabulæ, & obſcœnarum pellicum voluptates? Idem lupanaris videatur eſſe volutabrum; quod cubile immaculatum?

Et, vt cum ſtomacho loquar, tantumdem furtiua videatur valere concubitus, quantum publica, ac per hoc honeſta celebritas nuptiarum? confundatur ergo verſuta calliditas, nec quæ veritas ſegregat, multiplicitate verborum iungere ſe poſſe confidat. Reprimatur etiam plectenda præſumptio, ne quod temerariis auſibus nunc latenter inchoat, per conueniendi vitium paſſim poſtmodum inoleſcat. Dirimantur infauſta coniugia, & in ſui vigoris ſtatu Eccleſiaſtica permaneat diſciplina. Reſcindatur quod contra legum ſcita contractum eſt, ne cancer, qui nunc oritur, malè ſerpendo pullulet, & ab vno ſe per Eccleſiaſtici corporis membra dilatet. Sic itaque nunc temerariæ præſumptioni ſacerdotalis auctoritas obuiet, vt Chriſtiana religio non, quod abſit, vento doctrinæ circumferatur, & fluctuet, ſed in Apoſtolicæ traditionis regula immobiliter perſeueret. *Epheſ. 4.*

SCHO-

SCHOLIA.

EX *quarum ſcilicet genere nuptiarum beatus Ioannes Euangeliſta ſubtractus à Domino traditur.*] Fuit itaque non modò hic noſter ſanctus Cardinalis, ſed & alij qui aſſeuerarent, ſponſum nuptiarum, quæ factæ ſunt in Cana Galilææ, Ioannem hunc ipſum Euangeliſtam fuiſſe, & a Chriſto ad ſui ſequelam vocatum, ſponſæ nuptium reliquiſſe. Quam rei quoque exiſtimationem ex antiquis hiſtoriis acceptam, duo in primis Benedictinæ item Religionis decora ſanctitate, ac doctrina celeberrimi (Beda nempe Venerabilis, & Rupertus Abbas) aperte ſatis confirmant. Et quidem Bedæ teſtimonium nongentos ante annos litteris conſignatum de Ioanne hoc eſt: *Sed hunc præ omnibus diligit, quia virgo electus ab ipſo, virgo in æuum permanſit. Tradunt namque hiſtoriæ, quod eum de nuptiis volentem nubere vocauerit. Et propterea, quem à carnali voluptate retraxerat, potiore ſui amoris dulcedine donauit*] Rupertus verò, qui Damiani tempora attigit, verba ſunt: *Ioannem Euangeliſtam relictis nuptiis (ipſius enim iſtas fuiſſe nuptias, opinio ferè omnium eſt) ipſum Dominum ſequi cœpiſſe arbitramur. Tradunt namq; hiſtoriæ, quòd eum de nuptiis volentem nubere vocauerit.*] Eadem quoque veritas duobus vetuſtiſſimis Prologis Euangelio ſecundùm Ioannem præfixis, quorum alter tribuitur Hieronymo, & alter Auguſtino, comprobatur. Illius textus eſt iſte: *Ioannem de nuptiis volentem nubere vocauit Dominus.*] Huius porro Prologi auctorem fuiſſe Hieronymum, ſanctum Thomam inter alios aſſeruiſſe, Sebaſtianus Barradius animaduerterit. *Hanc opinionem* (ait Barradius) *ſequitur diuus Thomas 2. 2. quæſt. 186. artic. 4. & dum exponit Prologum illum diuo Hieronymo adſcriptum, eamque putat eſſe D. Hieronymi ſententiam.*] Alterius verò Prologi atteſtatio talis eſt: *Iſte ſiquidem eſt Ioannes, quem Dominus de fluctiuaga nuptiarum tempeſtate vocauit, & cui matrem virginem virgini commendauit.*] Hunc etiam Prologum Auguſtino adſcribi debere, Baronius (vt alios nunc miſſos faciam) vltro fatetur. Ait enim: *Auguſtinus in Præfatione in Ioannem Euangeliſtam hæc habet: Iſte ſiquidem eſt Ioannes.*] & cætera modò relata: quæ cùm viderit ille, nihilominus hanc de Ioannis nuptiis ſententiam omnino explodendam eſſe contendit, vocatque commentitiam, nuper excogitatam, atque ridiculam; Auguſtini autem teſtimonium interpretatus: Sic Auguſtinum, ait, dixiſſe vocatum à nuptiis, non quòd eùm vxorem duxiſſet, eam reliquerit, ſed quòd eam prorſus non acceperit, prout idem Auguſtinus in fine eiuſdem operis teſtatur, cùm his vtitur verbis: *Plus amatum, quòd neque vxorem duxerit, & ab ineunte ætate caſtiſſimus fuerit.*]

Beda to. 7. homil. de S. Ioan.

Rupert. in Ioan. lib. 2. in fin.

Barrad. in Euãg. to. 2. lib. 3. cap. 1.

Baron. Annal to. 1. ad A.C. 31.

Auguſt. in Ioan. tract. vlt. prope finem.

Ita Baronius ex Auguſtino. Verùm tanti viri pace affirmare non dubitauerim, hæc Auguſtini verba magis fauere ſanctiſſimis Patribus Bedæ, Damiano, Ruperto, Thomæ, Bonauenturæ, cæteriſque quam ſibi: atque dum Auguſtinus, vel etiam alij inquiunt, Ioannem Euangeliſtam non duxiſſe vxorem; tantumdem eſt, ac ſi cum vxore eum non vixiſſe, vel non cohabitaſſe. Præterea Damiani opinionem veritati eſſe conformem, & alij multi docent ſcriptores, & ſanctitate, & litteris præclariſſimi. Angelicus Doctor, *Ne alicui ſpes perueniendi ad perfectionem tolleretur, aſſumpſit ad perfectionis ſtatum etiam*

S. Thõ. 2. 2. q. 186. art. 4. ad 1.

A *illos, quos inuenit matrimonio iunctos. Non autem poterat abſque iniuria fieri, quòd viri vxores deſererent; ſicut abſque iniuria fiebat, quòd omnes diuitias derelinquerent. Et ideo Petrum, quem inuenit matrimonio iunctum, non ſeparauit ab vxore. Ioannem tamen volentem nubere à nuptiis reuocauit.*] Seraphicus Doctor: *Quamuis dubium ſit, cuius fuerint nuptiæ in Cana Galileæ, ſicut Magiſter in hiſtoria Scholaſtica tangit, nos tamen credimus fuiſſe Ioannis Euangeliſtæ, quod habetur in Prologo ſuper Ioanne, vbi Hieronymus affirmare hoc videtur.*] Sanctus Antoninus Florentiæ Archiepiſcopus: *Celebratæ autem nuptiæ in Cana Galilææ, quæ communiter dicuntur fuiſſe Ioannis Euangeliſtæ, &c*] quibuſdam etiam interiectis: *Ioannes autem non conſummato matrimonio virgo ſecutus eſt Chriſtum.*]

S. Bonauent. in vita Chriſt. c. 20. p. 2. opuſc.

S Antonin. chron. p. 1. c. 5. tit. 5. § 6. & 3. p. ſumm. tit. 1. ca. in princ.

B Hiſce tantæ auctoritatis viris addas Nicolaum Lyranum, de ſacris litteris optimè meritum, qui trecentos ante annos non tantum Prologum illum in Ioannem fuiſſe Hieronymi exponendo confirmauit, verùm etiam ſuperiorum Patrum ſententiæ ſic adſtipulatus eſt: *Dicitur etiam communiter, quòd iſtæ nuptiæ fuerunt Ioannis Euangeliſtæ, à quibus eum Chriſtus vocauit ante conſummationem matrimonij per copulam carnis. Ex hoc in Eccleſia obſeruatur, quòd ante carnalem copulam poteſt licitè alter coniugum intrare religionem: hoc autem videtur per dictum Hieronymi in Prologo, vbi dicitur, quòd Chriſtus vocauit eum de nuptiis nubere volentem. Ex quo videtur quòd nuptiæ fuerunt ſuæ, quia Chriſtus non legitur in aliis nuptiis fuiſſe. Hoc etiam videtur per hoc, quòd*

Nic. Lyran. in c. 2. Ioan.

C *Mater Ieſu erat ibi tanquam in nuptiis nepotis ſui. Non enim eſt veriſimile quòd ipſa veniſſet, niſi multum attinuiſſet ſibi, ſicut iuit ad Elizabeth cognatam ſuam, feſtinanter tamen, vt habetur. Luc. 1. quia ſecundùm quod dicit Ambroſius, non libenter ſtabat in publico, ſed magis in orationis ſecreto*] Eidem ſententiæ ſubſcribunt & alij permulti grauiſſimæ auctoritatis & doctrinæ viri, Thomas de Vio Card. Caietanus in cap. 2. Ioannis Dominicus Soto 4. ſent. diſt. 17. quæſt. 1. art. 4 qui non alia quam SS Hieronymi & Auguſtini auctoritate fretus, ex hoc Chriſti facto concludit, poſſe alterum coniugum rato, & non
D conſummato matrimonio etiam altero inuito religionem ingredi. Dionyſius Carthuſianus, cuius ſunt verba: *Hieronymus enim ſentit, quòd ſponſus fuit Ioannes Euangeliſta, filius ſororis Beatiſſimæ Virginis.*] Ioannes Maior qui ſic habet: *Ioannes Zebedæi has nuptias contraxiſſe putatur, ita Hieronymus & Auguſtinus exiſtimant, à quorum ſententiis niſi patenti ratione vallatum contraire pudet.*] Syluester Prierius, qui ſic ait: *Sciendum eſt; quòd tenetur communiter, quòd iſtæ nuptiæ fuerunt Ioannis Euangeliſtæ*: quod videtur ſonare dictum Hieronymi in Prologo. Robertus Carazolus, Epiſcopus Aquinas, de Sanctorum laudibus ſerm. 35. Hugo de Prato ſerm. 18. Dom. 1. poſt Octauam Epiphan. Michaël de Pa-
E latio, Enarrat. 1. in cap. 2. Io. Thomas Turgillus tom. 1. in idem Euangelium. Ioannes Ozorius tom. 1. concion. in 2. cap. Ioan. & (vt alios prætermittam) Philippus Diez tom. 3. conc. Domin. 2. poſt Epiph. in hiſce etiam recentioribus noſtris temporibus ſcribens: *Communiter* (ait de huiuſmodi nuptiis) *habemus fuiſſe ſancti Ioannis Euangeliſtæ, ex quibus eum ſanctiſſimus Saluator mundi vocauit.*] Itaque cùm hæc de Ioannis nuptiis exiſtimatio tantæ auctoritatis innitatur teſtificationibus, taleſque habeat patronos, quos credibile eſt non futili traditione perſuaſos: Et quòd ex vetuſtis hiſtoriis deſumptum Beda & Rupertus affirment: Quòd illis receptis, & antiquis Prologis confirmetur: Quòd à ſex-

Dionyſ. in c. 2. Ioan.

Io. Maior in cap. 2. Ioan.

Syluester Prier. in Euang. Domin. 1. poſt Oct. Epiph.

centis annis ad hæc noſtra tempora communis A habita fuerit, reuera eut tam facili negotio commentitia, nuper excogitata, atque ridicula credatur, non video. Quòd autem Nicephorus teſtatur harum nuptiarum ſponſum fuiſſe Simonem Cananæum, cùm eius opinio infirma habeat fundamenta, nec antiquos ſectatores, præter illum, meritò à doctis quibuſque ſcriptoribus exploditur; Et eo maximè, quòd cùm recenſeat eiuſmodi nuptias, non tamen ab iis eſſe abſtractum affirmat. *Helena*, ait ille, *Conſtantini Imperatoris mater, in Cana Galilææ (vbi Simonis Cananæi nuptiæ celebratæ ſunt) ſacram ædem ædificauit.*] Vnde Alexandri III. ſententia, qua ex nuptiis vocatus aſſeritur ſponſus, de Ioanne quem à Chriſto vocatum fuiſſe ſcriptores teſtantur, potius intelligenda videtur. *Verùm*, ait ille, *poſt conſenſum legitimum de præſenti, licitum eſt alteri, altero etiam repugnante, eligere Monaſterium,* (ſicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) *dummodo carnalis commixtio non interuenerit inter eos.*] Cardinalis quoque Baronius poſtquam dixiſſet: *Qua in re potius Nicephoro aſſentiendum eſſet affirmanti fuiſſe eiuſmodi nuptias Simonis Cananæi;*] ſtatim ſubiecit: *Cæterùm & Nathanaël erat è Cana Galilææ, oppido* (vt tradit Hieronymus) *poſito in Galilæa Gentium.*]

Niceph. hiſt. l. 8. c. 30.

C. Verum. 2. de conuerſ. coniugat.

Baron. Annal. tom. 1. ad A C. 31.

Hieron. in locis Hebr.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

De fide Deo obſtricta, non fallenda; addita alia eiuſdem argumenti diſſertatione.

ARGVMENTVM.

Dum Mediolani ſanctus Doctor ad corrigenda Clericorum illius Eccleſiæ vitia ab Apoſtolica Sede legatus verſaretur, aderat ei præcipuus adiutor Landulphus quidam, vir & generis nobilitate, & litterarum cognitione non vulgari: quique ad eam rem ex ſententia perficiendam non mediocre ſtudium, auctoritatemque afferebat. Is concitata ab iiſdem Clericis populari ſeditione, cùm vterque ad exitium furentibus plebis animis depoſceretur, vouit ſe vbi primùm ex tam atroci tempeſtate euaſiſſet, rebus humanis valere iuſſis, ad Religionis portum conuolaturum. Quod tamen dexteritate, & Damiani facundia, ſedata populi ſeditione, voti compos effectus, præſtare negligebat. Scribit igitur ad eum, & enumeratis multorum exemplis, qui graues Deo non ſeruatæ fidei pœnas perſoluerant, hortatur, vt fidem non homini, ſed Deo obſtrictam fallere reformidet.

Landulpho Clerico, & Senatorij generis, & peritiæ literalis nitore conſpicuo,
Petrus peccator Monachus ſalutem.

PRÆSTOLATVS ſum, & certum B tenui, vt iuxta condictum ſacri Ordinis arriperes inſtitutum. Sed quia te Rex Ægypti luti & lateris ſeruitio non oppreſſit: quia à procinctu ſuæ militiæ ſatrapis inſiſtentibus non abiecit, ſed potius cum Leuita illo de latere montis Ephraim blandiens ſocer Bethlehemita retinuit, filiæque ſuæ amore deuinctum, multis ſermonum, atque refectionum ſuauitatibus deliniuit: quod non homini, ſed Deo ſpoponderas, humana non perſoluiſti temeritate.

Exodi. 5.

1. Reg. 29. Iudic. 16. & deincep.

CAPVT I.

Quòd nulla excuſatione licet non implere votum.

OBSERO, mi frater, quid prudentia tua valet excuſationis obtendere? quid argumentatur, vt ei liceat, quod Chriſto iudice, & Angelis teſtibus promiſerat, non implere? cùm Dominus per Moyſem dicat: *Si quis virorum voverit Domino, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum; ſed omne quod promiſit, implebit.* Num. 30. An fortè hoc purgat mendacium, idoneumque videtur in defenſione perfugium, quod Mediolanenſis ciuitas tunc in ſeditionem verſa, repentinum vtique noſtrum minabatur interitum? Et

Votū etiam neceſſitate, vel metu mortis emiſſum obſeruandum. * perſeuerantura.

quod neceſſitas intulit, ſi voluntatis deſit arbitrium, non manebit? Sed canonica decernit auctoritas, vt ſi vidua pietatis violentiam pertimeſcens, ſacrum velamen quaſi non * perſeuerantiam ſuſcipiat, ab eo, quod ſemel iniit, propoſito non recedat.

Abſit ergo vt votum timor abſoluat, qui fœminas etiam in iudicio non excuſat, præſertim cùm me denuntiante, ne huiuſmodi te voto pro timore mortis conſtringeres, niſi etiam conſequenter per viui operis efficaciam promiſſa impleres, tu te diuinæ ſententiæ deuotaſti, ſi datæ ſponſionis aliquando myſterium violares. Dicam, quod ſuper non diſſimili te nuper apud nos accidiſſe cognoſcitur.

CAPVT II.

Arduinus damnatus, quòd monaſticum habitum, vt vouerat, non ſuſcepiſſet.

VIR quidam, Arduinus nomine, famoſæ prudentię genere clarus, diuitiis opulentus, certa mihi deuotione ſpoponderat, quòd ſi ante non poſſet, ſaltem expleto decennio, ad Monaſterium B. Vincentij, quod videlicet in Vrbinati conſtitutum eſt territorio, monachicum ſuſcepturus habitum declinaret. Tandem termino conditæ pactionis exacto, cùm ego huic aſſiduus exactor inſiſterem; ille inde cedendo, blandiendo, verbis quidem bonum omne promitteret, ipſius autem conuerſionis effectum quibuſdam tergiuerſationibus protelaret; Rector quoque iam dicti Monaſterij illius fauebat votis, diſſuadebatque conuerti, cuius nimirum pernece ſſariis ſuſtentabatur auxiliis. Interea languore corporis irruente decubuit, peccata confeſſus, iudicio ſacerdotis abſoluitur, pauperibus & Eccleſiis multa largitur, in tantum, vt cunctis quaſi bene compoſitis, aſſiſtentes ſibi cognatos & affines ſub hac obteſtatione conſtringeret: *Obſecro*, inquit, *per charitatem, quę Deus eſt, nemo me reddi huic mortali vitæ depoſcat; ne quod abſit, imparatum poſtmodum mors improuiſa reperiat.* Aliquanto autem poſt eius obitum tempore, prædicto Abbati vir ille per viſum nocturnæ quietis apparuit. Videbatur autem quòd in ſpatioſa quadam campi planitie Imperator, ſi rectè teneo, vel quælibet excelſa poteſtas, cum totius regni primoribus, & copioſo moraretur exercitu. Cumque ille ſtupefactus huc illucque oculos deduceret, ecce Arduinus à quibuſdam tamquam cuſtodibus celeriter ducebatur: Heus, inquit, ſiſte gradum, fige pedem, quieſce paulliſper, mihi non loqueris, Arduine?

1. Ioan. 4.

Age frater, quid tibi eſt, lætatis, an pateris? adeſt pœna, vel gloria? Cui triſtis & flebilis: Cur, ait, me de gloria conſulis, qui iugibus pœnis afficior, & ne ad momentum quidem reſpirare permittor? Ad quem Abbas: Quid tibi, inquit, B. Vincentius? num tibi nunc in neceſſitate non ſuccurrit, cui ad collaborandum ſuæ domus adminiſtratoribus tam ſedulo decertaſti? Cui mox ille ſubiunxit: Sanctus, ait, Vincentius diu me ſuum fecit ſperare colloquium; ſed quia dudum fatigatus, hoc obtinere non merui, ſpem hanc omnino iam fruſtratus, amiſi. Vbi ſolerter attendendum quā recta ſit linea diuinæ iuſtitiæ, imo quàm artifex apud Deum menſura vindictæ. Ille ſiquidem dum adhuc viueret, conuertendum ſe in Monaſterio beati Martyris & promittebat, & differebat: nunc autem ad eiuſdem Martyris venire colloquium, & quaſi ex promiſſione ſpetabat, & tamen nullatenus impetrabat. Dignumque fuit, vt Abbas potiſſimum hanc cerneret viſionem, qui ne conuerteretur, illi obſtiterat.

Artificioſa diuinæ vindictæ menſura.

Alius etiam æquè notus mihi, atque ciuis in Rauennati vrbe pollebat, & legis peritia ſtrenuus, & Grammaticorum regulis competenter inſtructus. Hic mecum fidedictor inſtituit, vt ſi ego, ſimul & ipſe relinqueret ſæculum. Quid plura? Tandem ego ad conuerſionem veniens, vt ſponſio redderetur exegi, ſed obtinere non potui. Ille quippe me gaudendo præmiſit, ſuaque veſtigia ſubſiſtens, artificioſè repreſſit. Non diebus verò multis poſtmodum, dum hunc aduerſus leuirum ſuum furentis animi liuor accederet, gladio repente percuſſa manus eius obriguit; ſicque ſtupefacta manſit, ac rigida deinceps, vt baiulo ſuo magis eſſet oneri, quàm virtuti. Iam itaque inutilis tactus, mundum, dum abuteretur, abiecit; & non iam manceps, ſed cum Beniamin totus dexter, in ſancta vſque ad obitum conuerſatione permanſit. Gen. 35.

CAPVT III.

Epiſcopus percuſſus in gutture, quòd pauperculæ porcum abſtuliſſet, Religioni ſe dedit.

INTEREA Ioannes quoque Commiaclenſis Epiſcopus ad memoriam redit, qui dum conuerſionem ſuam per longa temporum interualla differret, aliquando contigit vt in fundo ſuo, quem in ſaltus poſſidebat territorio, moraretur. Illic itaque conſtitutus, pauperculæ cuidam viduæ porcum, quem velut ſpem ſui victus alebat, auferri, ſuiſque ferculis profuturum, non ſegnius præparari. Emittit preces illa, fletus fundit ac gemitus, ſibique diligentiæ ſuæ reddi poſtulat detrimentum. Sed ſuo ventri magis quàm illi pius Epiſcopus dum propriis prouidet menſis, mandatum paruipendit Auctoris, qui per Prophetam dicit. *Subuenite oppreſſo, iudicate pupillo, defendite viduam.* Sed qui abſens credebatur inſtituendo præceptum, præſentem eſſe ſe docuit inferendo iudicium. Nam Epiſcopus dum lacrymas viduæ, ſuæ facit delicias gulæ, mox percuſſus in gutture, vulnus incurrit, quod nullis medicorum ſtudiis, donec vixit, euaſit. Eſa. 1.

Hoc itaque præpeditus incommodo, cùm iam iuxta Scripturam, ſola vexatio intellectum daret auditus, tandem ſanis conſiliis acquieuit, & Epiſcopales infulas monachica profeſſione mutauit, atque in Pompoſiano Cœnobio, quod in B. Mariæ ſemper Virginis eſt honore conſtructum, longis poſt temporibus vixit. Vſque tamen ad obitum tanta læſi gutturis laborauit moleſtia, vt niſi cum magna difficultate traiicere alimenta non poſſet; adeo vt ad geminam ſemper menſam ſuccedentium ſibi fratrum in refectione diſcumberet, vixque tantum cibi caperet, vnde recreare ſtomachum potuiſſet. Pſal. 28.

Clusini Epiſcopi paralyſis gulæ vitio inflicta.

Sed dum huius Epiſcopi reminiſcimus, ſub hac occaſione quid etiam Cluſino Epiſcopo contigerit, ſcribere prouocamur. In ipſa planè quarta feria, quæ initium Quadrageſimæ dicitur, fecit conuiuium ſumptuoſis dapibus inſtrui, & balneum præparari, accitiſque militibus, & obſequentium turbis lautum diem deduxit, & velut aduenienti nuptæ, Quadrageſimæ cum nuptiali conuiuio gratulabundus occurrit. Vbi hoc tantum diſſonabat à regula, quia cùm adhuc liueſcerent in

capitibus cineres, æſtuabant ingurgitati mero, & A diſtenti dapibus ventres. Sed, o vigilans ſuper nos diuina clementia! incolumis tunc, atque vegeti vultum Epiſcopi paralyſis repente corripuit, eiuſque faciem inhoneſtam viſu, atque ora diſtorſit: per plures etiam annos, quibus poſtmodum ſuperuixit, hoc in ſe diuinæ animaduerſionis inſigne portauit.

CAPVT IV.

Adamus Semphronienſis Epiſcopus inopinatò moritur, quòd religionis ingreſſum diſtuliſſet.

NVm & Adam Semphronienſem Epiſcopum prætenibo, qui ſe Monachum fieri ſæpè B promiſerat; ſed ſemper excuſationes quibuſdam quaſi rationibus coloratas obtendere ſatagebat. Aliquando mitius febriens, me vocauit ad ſe; cui nimirum, vt Monachus fieret, cùm ego violenter inſiſterem, velle ſe perhibebat; & tamen vt per quaſdam verborum eius rimas erumpere videbatur, rem differre tentabat. Poſtremò quod apud me magis obtinuit, ait: Ego quidem, Pater, quidquid præcipis, incunctanter obtempero; verumtamen nolo te lateat, quia mox vt ego factus fuero Monachus, prædis quoque atque rapinis hæc proculdubio patebit Eccleſia, inſuper & poſſeſſiones eius, & prædia ſceleſti homines radicitus extirpabunt. Hoc ergo audiens, dum deluſus Eccleſiæ tam periclitanti, proh dolor! animæ non prouidi. Recedens igitur ſibi, ſuiſque mandatum dedi, C vt ſi languor aliquatenus ingraueſceret, aut mihi per iudicem protinus innoteſcerent, aut illum ad Monaſterium non longè poſitum deferrent.

Porrò autem poſtquam ego receſſi, frater eius hæc mihi per nuntium delegauit: Dominus quidem meus, vt ſperamus, per diuinam clementiam conualeſcet; verumtamen hortor, vt reuertaris ad eum, hoc ſcilicet ordine, vt videlicet Dominico die propius accedendo ad cœnobium B. Vincentij, quod ab Epiſcopatu vix quinque lapidibus diſtat, requieſcas. Secunda verò feria maturius ſurgens, D ac matutinas laudes ſuauiter equitando perſoluēs, ad nos diluculo nondum plenius dieſcente pertingas; & poſthæc venire te, quæſo, non pigeat. Nam ſi veneris, tui labor itineris compenſatione congrua non priuabitur. Hoc vltimum ego audiens, illico nauſeatus exhorrui, & tamquam mihi ſpes daretur munerum, pro pecuniæ quæſtu ire me funditus abnegaui: conſcientia teſte non mentior, ipſum quoque non leuiter conuiciatus ſum, velut inhoneſtæ legationis auctorem. Rurſus tamen me in memetipſo recolligens, timere cœpi, ne ſi hic homo ex hac vita tranſiret, me poſtmodum conſcientia negligentiæ redarguens cruciaret. Quid verbis immoror? Tandem parui, cunctaque ſicut ille mandauerat, per ordinem ſeruans, E cùm vix dum aurora prorumperet, Eccleſiæ* lumen accedendi. Sed ecce cùm omnes hinc inde perſtreperent, fletus & eiulatus emitterent, vix duobus aſſiſtentibus pueris, intra cubiculum cadauer Epiſcopi iacebat exanime. In quo nimirum caſu, ac ſummo ſtudio perpendendum quanta aduerſus incautos huius vitæ dilectores callida machinatoris inſidietur aſtutia. Accuratè ſcilicet & argutè illud mihi temporis punctum per ora mittentium conſtituit vt venirem, quòd Epiſcopi mors inopinata præcederet, vt & illius me præueniret occaſus, & meos fruſtraretur aduentus. Quid ergo prodeſt quòd dum ad conuerſionis gratiam

* limen acceſſi f.

Dæmonis aſtutiæ contra huius vitæ amantes.

prouocamur, clypeum nobis excuſationis ſemper opponimus, & tamquam Deus interně non videat, neceſſitatum non vrgentium fabricam compilamus? Nam cùm paruas quaſlibet res nobis iniuſtè ſublatas diſtrictè diiudicet, credendum eſt quòd hominem ſibimet ſubtrahi, pretioſam ſcilicet ſubſtantiam, æquanimiter ferret?

CAPVT V.

Chriſti prouidentia erga eleemoſynarum furem.

DICAM quod mihi Guatimpotus ſenex, vir videlicet honeſtiſſimus, apprimè litteris eruditus, ac medicus retulit: Quidam, inquit, alienum ſuem furtiuè ſurripuit, & caueæ clan- B deſtinus incluſit. Vir tamen ille pietatis operibus intentus conſueuerat eſſe, & præcipuè humanitatem peregrinis & hoſpitibus ſedulus exhibebat. Interea adeſt diues Ieſus in effigie pauperis, & tamquam prolixo iam crine deformis egebat arte tonſoris. Ille protinus reuerenter aſſurgens, inter cætera officinſæ humanitatis impendia cœpit illum forcipibus attondere: ſed dum tornat ac ſatagit, ecce reperit duos in occipitio ſub crinibus oculos latitantes. Expauit homo, ſtupenſque contremuit; & quid vellet eſſe, quod cerneret, pauidus inquiſiuit; cui mox ille: Ego, inquit, Ieſus vocor, qui vndique cuncta contemplor; & iſti ſunt oculi, quibus etiam ſuem C vidi, quem nuper in cauea concluſiſti, moxque diſparuit. Ille protinus ad cor rediens, & diuinam circa ſe clementiam recognouit; & quod iniquè præſumpſerat, ſatisfactione purgauit. Sed qui tibi tam vnanimi fraternæ gratiæ familiaritate coniungor, obſecro, non te pigeat minimum quid audire quod loquor. In hoc enim copioſior gratia puræ, ac non ſuſceptæ charitatis oſtenditur, ſi quidquid venit in mentem, non tam vrbanè quàm ſimpliciter proferam.

CAPVT VI.

Pambonis Romani furtum furto diuinitus punitum.

CERTE vir quidam, nomine Pambo, clarus quidem genere, ſed tenuis facultate, Romæ conſtitutus, in vno mecum verſabatur hoſpitio, cum Henricus piæ memoriæ Rex, coronam ſuſcepit Imperij. In ipſis autem vigiliis Dominicæ Natiuitatis, propinquæ iam nocti imminentibus tenebris, non paruus porcorum grex per longam nundinarum porticum ducebatur. Tunc præfatus Pambo inter opaca vænalium vnum è porcis irruens arpaxauit, fauces, ne grunniret, obſtrinxit; ſicque gratulabundus, ad ſocios, vt in E craſtinum pararetur, abduxit. Illuceſcente itaque ſacroſancta ſolemnitate, ſuo fruitur ſcelere, & ſatiatus exultat de ſui criminis impunitate. Putabat enim fortaſſe, quòd hoc non attenderet Deus: ſed ſubſequente proxima nocte didicit, quia ſuper eum diuina retributio vigilauit. Nam dum equum ſuum malè cuſtodiens obdormiret, ſubitò fur habenam, quam ille ſuis innexuerat manibus, aſtutè ſubduxit, equumque cum fræno ſumit, & ſellam tranſpoſuit. Euigilans itaque ſubtili ſe ſenſit mulctatum iudicio, quia ex eadem manu qua porcum rapuerat, aucto fœnore caballum ſibi ſurreptum eſſe cognouit. Sed quamuis in hoc homine è veſtigio ſit vltio ſecuta poſt culpam, non mirum quòd à quibuſ-

ſiam reprobis aliquando pœna differtur, ſuiſque ſceleribus diutius perfruuntur. Sicut enim Scriptura teſtatur: *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.*

Iob. 21.

CAPVT VII.

Clericus luxurioſus cum pellice incendio periit.

MEMINI planè, quia cùm apud Parmenſe oppidum liberalium artium ſtudiis docendus inſiſterem, dum adhuc videlicet in ipſo adoleſcentiæ flore, & noua pubertas indueret faciem, & æſtus libidinis accenderet carnem; Clericus quidam, Zeuzolinus nomine, pellicem ſuam iuxta meum habebat hoſpitium, vt aiunt, aſpectu lubricam, & inhoneſto ſatis decore venuſtam. Hic itaque nitidulus, & ſemper ornatus, atque conſpicuus incedebat, ita vt caput eius nunquam niſi gibellinica pellis obtegeret, indumenta carbaſina, atque niuentia ſiligio per artem fullonis inficeret, calceus poſtrema ad aquilini roſtri ſpeciem non falleret. Erat illi præterea vox gracilis, ſuauis, ac tinnula, adeo vt in Eccleſia modulans audientium corda mulceret, & aſtantium in ſe plebis ora conuerteret. Affluebat vterque deliciis, rubebant ora flammantia; quotidie cachinnis inuicem atque ludibriis, oculorum nutibus, & ſcurrilitatis illecebris feſtiuis applaudebant.

His ergo furiis ac perditis moribus, quia corpore contiguus aderam, mente longinquus eſſe non poteram. Quid dicam? quia dum hæc cernerem, titillantis luxuriæ moleſtias pertuli, cùm etiam poſtquam ad eremum veni, eiuſdem lenocinij memoria me ſæpius colaphizare non deſtitit, ſæpè, fateor, mihi malignus hoſtis hoc ſchema propoſuit, & illos eſſe felices ac beatiſſimos, qui tam iucundè viuerent, perſuadere tentauit. Sed huius beatitudinis initium diximus, conſequenter etiam quo fine concluſerint attexamus. Nam dum per quinque ferè annorum luſtra in hac luxurioſa voluptate vixiſſent, ante annum, cùm commune ipſius vrbis flagraret incendium, in vna domo reperti, vterque ſimul igne conſumpti ſunt. Sic ſic nimirum flamma libidinis ignem meruit combuſtionis; & quid dulcis vita contulerit, amarus, proh dolor! exitus demonſtrauit.

Presbyter apoſtata, & peregrinationis meritum amiſit, & amne merſus interiit.

Sed vt ad reos redeam, qui conuerſionem ſuam & pollicentur, & fallunt; Presbyter quidam Maurus nomine, ante annos paucos ſe mihi deuotè commiſit, meque certum quia Monachus in eremo fieret, reddidit; paulò poſt mutatum eſt cor eius, ac fœdus quod * pro me cum Deo pepigerat, violauit. Sed vt cæcitas mentis erumperet in ſuperficiem carnis, & caligo quæ latebat; liquidò pingeretur in fronte, in eius oculo repente vulnus oboritur, quod eum, donec aduixit, inhoneſta deformitate fœdauit. Poſtmodum verò dum orationis ſtudio Romam pergeret, amnemque tenuis admodum gurgitis tranſuaderet, cùm cæteri omnes vadum illæſi tranſmearent, ſolus equus illius ſubitò ſine ſeſſore repertus eſt. Requirentes igitur eum dum per alueum fluminis huc illucque diſcurrunt, vndis hunc obrutum exanime cadauer inueniunt. Hoc itaque modo dum ſancto propoſito vagationis ſuæ quiſquilias prætulit, vtriuſque laboris meritum deluſus amiſit.

* per

Verùm ego dum dulcedine tuæ charitatis illectus, ſermonem diutius protrabo, non clam me eſt, quòd modum iam compendij epiſtolaria excedo. Porrò autem non ego te peritum rudia admoneo, non de ſcripturis exempla propono, ſed tanquam ruſticus res tantum domeſticas retuli; vt quotidianis ſtomachum dapibus, hebetem vilibus ad edendum ſiliquis, vel herbis virentibus excitarem. Ad tuæ igitur te remitto mentis armarium, vbi certe plurimæ conduntur paginæ ſcripturarum. Illic prudentia tua ſolerter inquirat, quid melius ſit, an vt perſoluto conuerſionis tuæ debito, in ſoliis iudicantium ſedeas; vel non ſoluto, ante tribunal æquiſſimi Iudicis rationem redditurus aſſiſtas. Vnum ſcio, quia ſi a mundi vanitatibus vlla poſſes ratione conuerti, heres proculdubio os Dei, præco Chriſti, tuba cæleſtis eloquij, deſtructor diaboli, ædificii fundator æterni; eſſes poſtremò lumen Eccleſiæ, ac murus inexpugnabilis militiæ Chriſtianæ.

Matt. 19.

DISSERTATIO ALTERA.

De ſeruanda fide Deo præſtita.

ARGVMENTVM.

Attonem quemdam profeſſione iuriſconſultum, qui cùm Deo ſe dicatum reliquum vitæ in Monaſterio acturum verbis conceptis pollicitus eſſet, fidem impiè præſtare recuſabat, perjuriumque ſuum cauillationibus quibuſdam, (vt huiuſmodi ſolent homines) & captioſis argumentorum laqueis defendere nitebatur; à tam nefario facinore deterrere conatur & culpæ magnitudine, & pœna ante oculos propoſita.

Attoni cauſidico, Petrus peccator Monachus ſalutem in Domino.

CONSTAT te, Vir illuſtris, Domini Mainardi Abbatis manibus ſponte commiſſum, & pro cæleſti deſiderio monachicũ deuouiſſe propoſitũ: nunc autem mente mutata, ſicut dicitur, non modò votum violare diſponis, ſed & id fieri poſſe, per multas argumentorum verſutias cauillaris. Hinc eſt, quod eumdem Abbatem hoc conſpuiſſe iurgio ſtomachatus aſſereris: Oſtende, inquiens, mihi authenticæ Scripturæ ſententiam, qua me, vel mundo dignè calumnietis abſtractum, vel monaſticæ regulæ iure fatearis abnoxium. Vt igitur legis perito viro in primis de forenſi iure reſpondeam, Romanis legibus cautum eſt, vt quod ſemel a dante conceditur, nullo modo reuocetur.

CAPVT I.

Quòd Dei vota ac promiſſa violare nefas ſit.

Promiſſum reuocare non licet.

CVm ergo hæc apud homines iubeatur forma ſeruari, quanto magis apud Deum debet inuiolabiliter cuſtodiri? Homo itaque non amittit, quod ſemel accepit: Deus autem poſſeſſionis ſuæ iure fraudabitur? Terrenæ militiæ duces, eos ſibi qui militiam profeſſi ſunt, vindicant: nos in diuini procinctus arma iuramus, caracterem nobis militiæ cæleſtis imprimimus,

& notam nobis inurere tranſfugij non timemus? A Dediſti Deo non aurum, non equum, non denique alienum, quod extra te, ſed temetipſum, & nunc ſubtrahere niteris? Quam ergo mercem *Matth. 16.* vice tui Domino permutabis? *Quam enim commutationem dabit homo pro anima ſua?* Quamquam *Leuit. 27.* Moyſes in lege præcipiat: *Homo*, inquit, *qui votum feceris, & ſpoponderit Deo animam ſuam, ſub æſtimatione dabit pretium.* Vbi ſolerter attendendum *Ibid.* eſt, quod paulò inferius ſubinfertur: *Omne quod Domino conſecratur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager, non vendi, nec redimi poterit, quidquid enim ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanctorum erit Domino.* Audi etiam, fili mi, quàm terribilem in te ſententiam vir Sapiens manifeſtè depromat: B *Eccl. 10.* *Initium*, ait, *ſuperbiæ hominis, apoſtatare à Deo, quoniam ab eo, qui fecit illum, receſſit cor eius: quoniam initium omnis peccati eſt ſuperbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictu, & ſubuertet eum in finem.*

Ergo, frater mi, iuxta conſilium eiuſdem *Eccl. 17.* Sapientis, *conuertere ad Dominum, & relinque peccata tua: precare ante faciem Dei, & minue offendicula.* *Ibid.* Vbi præſto ſubiungit: *Reuertere ad Dominum, & auertere ab iniuſtitia tua; & nimis odito execrationem, & cognoſce iuſtitias, & iudicia Dei, & ſta in ſorte propoſitionis, & orationis altiſſimi Dei.* Illud etiam eiuſdem viri te non *Eccl. 18.* prætereat: *Non impediaris orare ſemper, & non verearis vſque ad mortem iuſtificari: quoniam merces Domini manet in æternum.* C Illud etiam non obli- *Eccl. 5.* uiſcaris: *Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.* Eccleſia- *Eccl. 12.* ſtes etiam dicit: *Memento Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas, Non mihi placent.*

CAPVT II.

Quòd qui vota non perficit, Deum videtur irridere.

OBTVLISTI temetipſum Deo, & factus D refuga ſubtraxiſti. Deum puerum, & te facis ouum. Nam dum te ſibi prius oblatum conaris, quaſi ludendo ſubducere, videris eum vel- *Galat. 6.* le velut puerum obgannire. *Nolite errare; Deus non irridetur: Quæ enim ſeminauerit homo, hæc metet.* Deludis Auctorem, offendis mendacio veritatem. Porrò cùm Deus ſit proculdubio Veritas, nullo magis offenditur vitio, quàm mendacio. Audi itaque quid in Deuteronomio per *Deut. 23.* Moyſen Dominus dicat: *Cùm votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus: & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum: ſi nolueris polliceri, abſque peccato eris; quod autem ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſeruabis, & facies ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, &* E *propria voluntate, & ore tuo locutus es.* Imò perpende inſuper, & hæc quàm formidoloſa ſententia ſit, quam per Euangelium Dominus in- *Luc. 9.* tonat dicens: *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Spopondiſti, & ſponſionem violare non metuis? Vouiſti, & votum ſoluere negligis? cùm Pſal- *Pſalm. 75.* miſta dicat: *Venite, & reddite.* Salomon etiam *Prouerb. 6.* in Prouerbiis: *Fili mi*, inquit, *ſi ſpoponderis pro amico tuo defixiſti apud extraneum manum tuam: illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis ſermonibus tuis.*

Si ergo manum ſuam apud extraneum ille defigit, & reddendæ pro eo rationi ſeſe obnoxium facit, qui pro amico ſpoponderit; quanto magis tu ratiocinium Deo debes, qui non pro alieno, vel extraneo ſpopondiſti, ſed temetipſum Deo ſpecialiter obtuliſti? Cœpiſti quidem diuini amoris igne feruēſcere, cùm te decreuiſti militiæ cæleſtis obſequio mancipare; ardere ſcilicet per ſpiritum cœpiſti, ſed per degenerem carnis ignauiam tepuiſti. Vnde per Apocalypſim Ioannis ſententia hæc in te diuina dirigitur, cùm torpens animus tuus à ſancto propoſito reuocatur: *Vtinam frigidus eſſes, aut calidus: ſed quia tepidus es, & nec frigidus, neque calidus, incipiam te euomere ex ore meo.* *Apoc. 3.* Sanè præterquàm cibus euomitur, nulli prorſus vſui congruus iudicatur. Tu verò & in corpus Chriſti tamquam ſuaue refectionis epulum traieciſti, dum obſeruandis eius excubiis te per aſtipulationis & commiſſionis iudicium tradidiſti: nunc autem, proh dolor! quaſi faſtiditus euomeris, dum votum ſponſionis refringere, ac violare conaris; *Quomodo à Dei ore euomamur.* non attendens quod in libro Numeri per Moyſen Dominus ait: *Si quis virorum votum Domino* *Num. 30.* *vouerit, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum ſuum; ſed omne quod promiſit, implebit.* Et quidem in conſpectu hominum laïcus es per paludamenti, ac ſæcularis habitus ſpeciem; ſed in Dei omnipotentis obtutibus à Monacho cecidiſti per violatam ſacri propoſiti ſponſionem. Coram hominibus ſtare conſpiceris, ſed in conſpectu Domini cecidiſti. Nam quod tibi fuerat ante commiſſionem licitum, de cætero tibi licere non poterit, dum à melioris propoſiti deliberatione ſuccumbis.

CAPVT III.

Bona opera fidem frangentium, Deo minùs placent.

SED quia mihi fortè non credis, meiſque ſermonibus fidem adhibere contemnis, beatus ſaltem tibi Gregorius Papa ſufficiat, qui hoc *S. Greg. hom. 3. lib. 1. ſup. Ezech.* in tertia expoſitionis Homilia ſuper Ezechielem, per hæc eadem quæ ſupponimus, verba declarat: *Sunt*, ait, *nonnulli qui bona quidem, quæ nouerunt, operantur; atque hæc operantes, meliora deliberant: ſed retractantes meliora, quæ deliberauerunt, immutant. Et quidem bona agunt, quæ cœperant: ſed à melioribus, quæ deliberauerunt, ſuccumbunt.* Hi nimirū ante humana iudicia ſtare videntur in opere, ſed ante omnipotentis Dei oculos ceciderunt in deliberatione. Vndè fit plerumque, vt & bonum opus eorum minus placeat Deo: quia cùm per mentis deliberationem in meliori gradu inconſtanter ponitur, hoc ipſum cogitationis inconſtantia accuſat.

Se quia perfecti quique magna ſe diſcretionis ſubtilitate conſpiciunt, ne ad deteriora vnquam vel in opere, vel in cogitatione delabantur; & quantum quotidie proficiant, inceſſanter penſant, rectè de his dicitur: *Non reuertebantur, cùm incederent: ſed vnumquodque ante faciem ſuam gradiebatur.* *Ezech. 1.* Tu autem te, mi frater, è contra retrogradum exhibes, dum non cum ſanctis animalibus ante faciem tuam graderis, ſed ridiculosè poſt tergum redire conaris. Nec illud aduertis, quod per Eſaiam Dominus dicit: *Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate; ſemini nequam, filiis ſceleratis: dereliquerunt Dominum, blaſphemauerunt ſanctum Iſrael, abalienati ſunt re-* *Eſa. 1.*

Hier. 7. *trorſum.* De quibus Hieremias: *Facti ſunt retrorſum, & non ante.*

Perpende ergo, quia qui retrorſum abalienatur in ſemine, nequaquam & inter ſceleratos filios ponitur: illos ſcilicet, qui non cum benedictione dignis in hæreditatis iura ſuccedunt, quibus dictũ

1. Pet. 3. eſt: *In hoc vocati eſtis, vt benedictionem hæreditate poſſideatis*: ſed cum eis potiùs, qui ſententiam perpetuæ maledictionis incurrunt, quibus vtique dici-

Pſal. 118. tur: *Maledicti, qui declinant à mandatis tuis.* Expedire te cœpiſti, frater, de laqueis huius pernicioſi, ac deceptoris mundi, & feſtinare ad dulcedinem Dei; nunc diſponis à Deo recedere, & mundi te rurſus laqueis implicare? Contra quod Petrus ait:

2. Pet. 2. *Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitionem Domini noſtri, & Saluatoris Ieſu Chriſti, his rurſus implicati ſuperantur, facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus.* Melius enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem, retrorſum conuerti ab eo, quod illis traditum eſt ſancto mandato. Contigit enim eis illud verè prouer-

Prou. 26. bium: *Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti.*

Hier. 2. Portò ſicut per Prophetam dicitur: *Quàm durum, & amarum eſt dereliquiſſe te Dominum Deum tuum.*

Ibid. Iterúmque de te vtique ſimilibus: *Me, inquit, dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent aquas*

Hebr. 3. Quo contra Paulus admonet, dicens: *Videte, fratres, ne forte ſit in aliquo veſtrûm cor malum incredulitatis, diſcedendi à Deo viuo, & vero.* A Deo plane non receditur gradibus pedum, ſed prauorum perpetrationibus operum. Et cùm à celſioris propoſiti ſublimitate corruitur, tunc à Deo, qui eſt vertex

Quomodo & quando à Deo recedamus. & cardo bonorum omnium, infœlix anima ſeparatur. Non ſufficit tibi, quia ſacri ordinis ſponſionem violata fide coneris infringere, niſi & eiuſdem peruerſæ defenſionis audaciam velis, & in alios friuolis quibuſdam argumentationibus propagare. Dogmatizes enim, vt arbitror, quia licet quiſpiam manibus ſe committat Abbatis, & ſacrum polliceatur ſubire propoſitum, non prohibetur huiuſmodi ſponſionis violare promiſſum.

Hæreticus quiſnam dicendus. Ex quibus profectò aſſertionibus hæreſis oritur, niſi conatus iſte tuus quantocyus reprimatur. Neque enim mox, vt quis in hæreſim labitur, iure protinus hæretici vocabulo denotatur: ſed ille dumtaxat hæreticus meritò dicendus eſt, qui tuetur errorem, qui defendit abominabilis perfidiæ prauitatem. Præterea, nec abs re eſſe credimus, ſi vel pauca de ſacris canonibus exempla ponamus; quatenus ex diuerſis auctoritatibus euidenter appareat, quatenus auerſioni tuæ reluctantis iuſtitiæ murus obſiſtat; vt oberrantibus inconſtantiæ tuæ veſtigiis nullum pateat prorſus aufugium: ſed quocumque te verteris, auctoritatis te tota cohibeant, prauiſque conatibus concorditer, atque ideò valenter obſiſtant. Et dum per anfractus oberrare contendis, obicibus vndique circumpoſitis, ionſtus ad recti tramitis lineam reuertaris. Attende igitur, quid ſtatuerit Chalcedonenſe Concilium. Qui Monachorum, inquit, vitam expetiuerunt, ſtatuimus, neque ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam Sed hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quominus redeant ad hoc, quod propter Dominum primitus elegerunt, anathematizari.] Chalced. Concil. Act. 15. Can. 7.

CAPVT IV.

Conciliorum decretis, religioſæ vitæ propoſitum relinquentes damnantur.

AVDI nihilòminus & Leonis Papæ decretum: Propoſitum Monachi proprio arbitrio, aut voluntate ſuſceptum, deſeri non poteſt abſque peccato.] Leonis PP. epiſt. 90. ad Rusticum Narbon. Ep. apud Grat. 20. q. 3. c. Propoſit.

Quod enim quis vouit Deo, debet reddere. Vnde qui relicta ſingularitatis profeſſione, ad militiam, vel ad nuptias deuolutus eſt, publicæ pœnitentiæ ſatisfactione purgandus eſt: quia & ſi innocens militia, & honeſtum eſſe poteſt coniugium, electionem tamen meliorẽ deſeruiſſe, tranſgreſſio eſt. Monachi plane propoſitum proprio tunc arbitrio ſuſcepiſti, cùm ad Monachicum te tranſiturum ordinem ſpopondiſti.

Hinc eſt, quòd egregius ille vir non ait, quod induit, quis non debet exuere; ſed potius ait, quod vouit Deo, debet reddere. Vt euidenter edoceat, quoniam & vouere, eſt ſuſcipere: & votum frangere, proculdubiò ſacrum propoſitum violare. Hinc eſt, quod poſtmodum non dicit, ſacrum habitum deſeruiſſe; ſed, electionem, inquit, meliorem deſeruiſſe, tranſgreſſio eſt. Hinc eſt etiam, quod in Toletano Concilio reperitur: Monachum autem paterna deuotio, aut propria profeſſio facit, quidquid horum fuerit, * alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reuertendi recludimus aditum, & omnes ad ſæculum interdicimus regreſſus.] Conc. Tol. 4. Can 49. * ſ alligatum.

Sed iam ab hic ſuperſedendum eſt, ne dum propoſitionem noſtram pluribus nitimur Scripturarum teſtimoniis allegare, videamur in epiſtolari compendio lacinias texere. His igitur tantiſper inſtructus exemplis diligenter attende, quàm plectibilis ſit exceſſus ſponſionem ſacri ordinis violare. Quamobrem, dilectiſſime fili, venenata malè blandientium contemne concilia: pernicioſa, vel potius mortifere ſuadentium ridendam perhorreſce vocem, & à ſibilis antiqui ſerpentis aures obtura. Sacrum, ſicut pollicitus es, non trades adire propoſitum; vt non cum his, qui apoſtatati ſunt, ſubruaris, quod abſit, in pœnam; ſed cum his potius, qui Apoſtolicam tenuere doctrinam, porrigente manum Chriſto, quandoque proueharis ad gloriam.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMTERTIVM.

De laude flagellorum, & (vt loquuntur) diſciplinæ.

ARGVMENTVM.

Intermiſſam à cœnobij Caſinenſis Monachis ſingulis diebus, qui ſabbatum præcedunt: verberibus in conſpectu omnium corpus affligendi conſuetudinem, reuocandam eſſe, multis rationibus conatur oſtendere.

Sanctis fratribus in Caſini Montis cæleſti ſchola degentibus, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

OBSERVATIO ſextæ feriæ, dilectiſſimi, cui veſtra ſancta deuotio dedicauit, & ieiunij ſalutaris inediam, & Apoſtolicorum verberum diſciplinam, quoq; hominum multitudines ad exemplum ſalutis attraxerit, & tamquam nouella diuinæ plantationis oliua in exuberantium germinum propagioes pullulauerit, teſtes ſunt non modò Monaſteria veſtra, hoc eſt, quæ ſuorum gaudent imitari veſtigia magiſtrorum, ſed & multitudines vrbium, atque villarum, quæ ſe communiter ingerentes, atque lætantes idipſum plauſibiliter arripiunt inſtitutum. Adeò B vt plerique præ deuotionis ardore concepto, niſi quantocyus huius obſeruantiæ ſuſcipiant regulam, non leuem ſe reputent propriæ ſalutis perferre iacturam: nullatenus ambigentes, quia dum die Crucis per corporalem alimentorum ſe continentiam mactant, Paſſioni Redemptoris in veritate communicant: atque ad Dominicæ Reſurrectionis gloriam ſe peruenire non inaniter credunt; dum, Chriſto in Cruce pendente, ipſi quoque ſuæ carnis illecebras per abnegatæ refectionis patibulum crucifigunt. Hinc eſt, quod ait Apoſtolus: *Si compatimur, & conregnabimus: ſi commorimur, & conuiuemus.* (2. Tim. 2.) Et iterum: *Si complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul & reſurrectionis erimus.* (Rom. 6.) Et paulò poſt: *Si autem mortui ſumus cum Chriſto, credimus quia ſimul etiam viuemus cum ipſo.* (Ibid.)

CAPVT I.

Dæmonis aſtutia quanta.

SED ſciendum eſt, quod humani generis inimicus, dum totum ſacrificium non valet de manibus offerentium rapere, more quaſi rapacis Harpyæ, partem ſaltem quamlibet conatur auferre. Hinc eſt, quod cùm Abraham Deo ſacrificium ex A diuerſis animalibus obtuliſſet, ſcriptum eſt: *Quoniam deſcenderunt volucres ſuper cadauera, & abigebat eas Abraham.* (Gen. 15.) Super mactata quippe cadauera deſcendunt volucres, dum ad rapiendum ſacrificium afflictorum corporum noſtrorum, aëreæ ſe præcipitant poteſtates; vt vel totum de manibus litantium rapiant, vel partem * prærapeam quaſi de manubiis ſibi victoriæ triumphalis applaudant. (* præreptam. f.)

Hinc eſt, quod auctor antiquæ ſuperbiæ ſpiritus per ora quorumdam, tamquam per vaſorum ſuorum organa, vobis concrepat, dicens: Ieiunio quidem non penitus improbandum eſt B corpus atterere, ſed turpe nimis, & inhoneſtum eſt ante tot fratrum intuentium oculos membra nudare. Et vnde vox iſta procedit, niſi ab illo, qui parentes generis noſtri nuditatem erubeſcere compulit? Ante vocem quippe ſerpentis, ait Scriptura: Erat itaque nudus, Adam ſcilicet, & vxor eius, & non erubeſcebant. (Gen. 2.) At poſtquam eis venenata conſilia callidi draconis inſtillauit aſtutia, protinus ſcriptum eſt: *Cùmque cognouiſſent ſe eſſe nudos, conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi perizomata.* (Gen. 3.) Audenter dicam, dilectiſſimi fratres mei, quia quiſquis, vt compatiatur Chri- C ſto, nudari veſtibus erubeſcit, hic proculdubiò ſerpentis verba audiuit: & quia de ſua nuditate confunditur, inſtar primi parentis, à diuinis, vt ita loquar, aſpectibus occultatur: *Vocem, inquit, tuam audiui in paradiſo, & timui, eo quòd eſſem nudus, & abſcondi me.* (Ibid.) Et reuera ſine dubio celatur à facie Dei, qui portare dedignatur improperium Chriſti; cùm Apoſtolus dicat: *Exeamus igitur extra caſtra ad eum, improperium eius portantes.* (Hebr. 13.)

Humilis ergo frater extra caſtra cum Paulo ſimul egreditur, & portare Saluatoris improperium non veretur; ſuperbus autem, & arrogans quiſque petit cum primo parente latibu-

lom, vt omnia cernentis Dei vitet aſpectum: ſimilium ex illis eſt, quibus dicitur: *Diſcedite à me operarij iniquitatis, quia neſcio vos.* Neſcio, inquit, quia vos fugientes a me non vidi, hoc eſt; elationis veſtræ ſuperbiam reprobaui. A

Luc. 13.

CAPVT II.

Qui dicamur velari à facie Dei.

PORRO cùm in initio ſaloraris huius obſeruantiæ vnuſquiſque veſtrùm & diſciplinam nudus acciperet, & nuditatis ignominiam non timeret; quis vos poſtmodum faſcinauit, & Chriſti paſſionem, quæ mundi decus, & ſalus eſt hominum, erubeſcere docuit? Abſit autem vt vobis, dominis videlicet meis, illud inferre præſumam, quod B Galatis Apoſtolus ait: *Sic,* inquit, *ſtulti eſtis, vt cùm Spiritu cœperitis, nunc carne conſummemini.* Illud tamen audacter dicam, quod Corinthiis exprobrans, dicit: *Quia libenter ſuffertis inſipientes, cùm ſitis ipſi ſapientes. Suſtinetis enim ſi quis vos in ſeruitutem redigit, ſi quis deuorat, ſi quis accipit, ſi quis extollitur, ſi quis in faciem vos cædit.* Quæ nimirum omnia ad doctrinam peruerſa dogmatizantionis pertinere, quis ambigat? Porrò autem, ſicut dixit Deus ad Adam: *Quis enim indicauit tibi quòd nudus eſſes, niſi quod ex ligno, de quo tibi præceperam ne comederes, comediſti?* Ita vobis non immeritò valeat cum iurgio ſeueritatis intendi: quis ad hoc vos induxit, vt Crucis Chriſti portare contumeliam timeretis, niſi quia C verba cuiuſpiam malè ſuadentis audiſtis?

Galat. 3.
2. Cor. 11.
Gen. 3.

Hinc eſt etiam, quod à me ſollicitè perquiſiſtis, quod erat in cauſa, ſimpliciter mihi reſpondiſtis: quia videlicet piæ memoriæ Stephanus Cardinalis hoc inſugillando deriſit, ac velut indignam rem conſpuens, & exetrando deſpiciens, ne vlterius fieret, penitus interdixit. Nec mirum, cùm Apoſtolus dicat: *Verbum Crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt: his autem, qui ſalui fiunt, id eſt nobis, virtus Dei eſt.* Domnum planè Stephanum cùm credā per Chriſti gratiam nonnullis floruiſſe virtutibus, morbo tamen elationis laboraſſe, prout feruor iuuentutis impelleret, dicebatur: & fortè iuſto Dei omnipotentis exigente judicio, factum eſt, vt propter D huius verbi piaculum obitum incurreret repentinum. Breui quippe temporis ſpatio, poſtquam hæc vobis verba locutus eſt, accipit antidotum. Feſtiuitate verò B. Scholaſticæ Virginis iouitaote, quaſi vegetus, & iam incolumis ad nocturnum ſurrexit officium; eodémque die prior ipſe, deinde germanus eius iunior repente defuncti, atque altera die pariter ſunt ſepulti.

Stephanus, Monachus Caſinenſis S. R. E. Cardinal.
1. Cor. 1.
Repentina morte eſt ſublatus.

Et credi forſitan dignè poteſt, hoc diuina fuiſſe moderatione diſpoſitum, vt Venerabilis ille frater in eius potiſſimum Virginis die iudicium improuiſæ mortis incurreret, contra cuius Monaſterium incauti ſermonis arrogantiam protuliſſet; E quatenus ob hanc culpam animam illius læſio nulla contingeret, pro qua momentaneæ mortis pœnam caro eius, tam ſubitò corruens, pertuliſſet. Sæpè namque ſic diuinæ iuſtitiæ miſericordia permiſcetur, vt in hac vita peccator dignam perpetrati ſceleris recipiat vicem, quatenus illic æternæ damnationis fugiat vltionem: & hic eum finiendi ſupplicij pœna percellat, vt illic vltionem, quæ numquam finitur, euadat.

CAPVT III.

Fabri dignum ſupplicium diuino iudicio conſtitutum.

HIc planè ad memoriam redit, quod mihi nuper Petrus de Burgo, vir videlicet clariſſimus retulit: Faber eſt, inquit, in regione, quæ Pilonicum dicitur, artis malleatorum apprimè peritus, & in fabricandis maximè lanceis, atque ſagittis circumquaque notiſſimus, ſpretis ſcilicet ferramentis, & vtenſilibus, quæ congrua ſunt neceſſitatibus hominum, illa delectabatur acuere, quæ infigendis ſunt apta vulneribus, & cædibus bellatorum; ita vt non iam paruus eorum nu- B merus eſſet, qui per eius ineuaſibiles gladios in certamine corruiſſent. Hic cùm aliquando non grauiter fauciatus in pectore cecidiſſet, quoniam procul erat à propriis, in aliena receptus domo decubuit: vbi tamdiu vulnuſculum medicinalis induſtriæ ſedulitate curauit, donec reſumptis aliquantulum viribus, in melius de languore conualuit. Miſſo itaque ab vxore ſua vehiculo, vt rediret ad propria, lætus quidem præſto ſurrexit; ſed dignum ſtupore miraculum, totum cum armo brachium in lectulo dereliquit: atque, vt rem audias inauditam, nullam tunc doloris moleſtiam ſenſit, ſed ſic ſua tamquam aliena miratus, & ſe repente debilem reperit, & conuulſum à ſe C brachium eminus iacere conſpexit. Iuſto nimirum Dei iudicio factum eſt, vt repente brachium perderet, quo videlicet repentinæ mortis miniſtra tela crudeliter fabricaſſet: & vbi vulnus non pertulit, ibi ſe vulneratum inuenit, qui ſæpè quamplurimos per feralis artis ingenium improuiſo vulnere ſauciauit.

CAPVT IV.

Terribilis iudicij comminatio.

VT ergo ad id, quod exorſus eſt ſermo, recurrat; quiſquis diſciplinam ſuſcipere pro D nuditate ſui corporis erubeſcit proculdubiò cùm Adam Dei deambulantis in paradiſo fugit aſpectum, & crucifixi Chriſti conuincitur * videre ſupplicium: nec eum ſequitur, qui vt nos liberaret à maledicto, ipſe factus eſt maledictum: ſed illum potius imitatur, qui omnes de ſublimi videt, & ipſe princeps eſt ſuper omnes filios ſuperbiæ. Ille nimirum indutus eſt gloria, de quo per Prophetam dicitur: *Omnis lapis pretioſus indumentum tuum;* ſed propter elati tumoris arrogantiam in confuſionem corruit ſempiternam. Iſte verò eſt, cuius & perſecutores, & ſectatores vnum concorditer proferentur opprobrium. Illi ſiquidem in- E ſidiantes dicunt: *Morte turpiſſima condemnemus eum;* iſti verò pœnitentes clamant: *Nos putauimus eum quaſi lepróſum & percuſſum à Deo & humiliatum.* Quibus vtique verbis ſupra eam Propheta præmiſerat: *Non erat ei neque ſpecies, neque decor; & vidimus eum, & non erat aſpectus: & deſiderauimus eum deſpectum, & nouiſſimum virorum, virum dolorum, & ſcientem infirmitatem, & quaſi abſconditus eſt vultus eius, & deſpectus: vnde nec reputauimus eum.*

* irridere.
Galat. 3.
Iob 41.
Ezech. 28.
Sap. 2.
Eſai. 53.
Ibid.

Dic ergo quiſquis es, qui Chriſti paſſionem ſuperbus irrides, qui cum eo nudari, flagellarique deſpiciens, nuditatem eius, & euocta ſupplicia tamquam nugas, ac nænias, & quædam

ſomniorum deliramenta ſubſannas, quid facies cùm eum, qui publicè nudatus eſt, & in Cruce ſuſpenſus, videris in maieſtatis ſuæ decore conſpicuum, Angelicis agminibus vndique conſtipatum, incomparabilis ſplendoris, immenſitate circumdatum, & ſuper omnia viſibilia, & inuiſibilia ineffabiliter glorioſum? Quid, inquam, facies, cùm eum, cuius nunc ignominiam deſpicis, aſpexeris in igneo tribunalis excelſi ſolio præſidentem, & omne genus humanum recto æquitatis examine terribiliter iudicantem? Tunc ſol obſcurabitur, luna tenebris inuoluetur, ſtellæ de cælo cadent, fundamenta montium contremiſcent, cæli triſtibus radiis coruſcabunt, terra, ſimul & aër flammis in excelſa furentibus cremabuntur, & elementa pariter omnia confundentur; & tu ornate, tu molliter, & decenter indute, intra iſta quid facies? Qua fronte, qua præſumptionis audacia illius gloriam participare ſperabis, cuius portare contumeliam, & ignominiam deſpexiſti? *Matth. 24.*

CAPVT V.

Quòd Chriſti vulnera ſunt ſenſuum noſtrorum medicamenta.

Martyrum glorioſa vulnera. QVIS te delicatum atque tenellum aggregabit collegio Martyrum, in quorum corporibus videbuntur in gloria vniuerſæ, non modò virgarum vibices, ſed & innumerabilium vulnerum cicatrices? Chriſtus Crucis non erubuit turpitudinem; & tu putidæ carnis tuæ vermibus deuorandæ confunderis nuditate? Ille nudatur, creditur, nectitur vinculis, oblinitur ſputis, quinquepartito vulnere illius caro perfoditur, vt nos à vitiorum, quæ in nos per quinque ſenſus ingrediuntur, irruptione curemur; & tu laſciuus, tu vnctus, tu petulculus, ac tenellus, non vis theſaurum carnis tuæ hominibus detegi, ne mortalis, vel terrena, quod abſit, ſed magnum quid debeat æſtimari? Paulus Apoſtolus ter virgis in publico cæditur, nec veretur: quinquies quadragenas vna minus in iudicio accipit, & lætatur: præterea gaudere ſe dicit in frigore, & nuditate. Petrus cum coapoſtolis omnibus flagellatur, atteritur in concilio Phariſæorum: & omnes gloriantur, atque tripudiant, quia dignatus eſt eos Ieſus pro ſuo nomine contumelias pati. Dauid propriis indumentis exutus, & Ephod lineo præcinctus ante arcam Domini totis viribus ſaltat; & non ſuam, ſed Dei gloriam quærens, atque à regalis genij grauitate declinans, in Dei omnipotentis honore coniubilat. Cui Michol: *Quàm glorioſus*, inquit, *hodie fuit Rex Iſraël, diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris.* Superbi ſcilicet Regis filia humilitatem viri portare non potuit, atque idcircò nuditatis, quæ Domino miniſtrabat, gloriam non cognouit. (*2. Cor. 11.* — *Act. 5.* — *2. Reg. 6.*)

Talem ergo merentur habere magiſtram, qui carnem ſuam coram fratribus perhibent non eſſe nudandam. Et quoniam iſti areſcentes in radice ſuperbiæ, numquam ſpiritualem germinant fructum, his meritò congruit, quod de illa quoque Scriptura teſtatur, dicens: *Igitur Michol filiæ Saul non eſt natus filius vſque in diem mortis ſuæ.* Nam & iſti meritò deberent à vobis cum auſteritate repelli, ſicut illam Dauid ſuis reſponſionibus fregit: *Viuit Dominus*, ait, *quia ludam ante Dominum, & vilis fiam pluſquam factus ſum, & ero humilis in oculis meis.* Cui ſcilicet Michol ſimul cum ſuis diſcipulis delicioſè viuentibus quodammodo per Eſaiam Dominus dicit: *Et nunc audi hæc delicata, & habitans confidenter, quæ dicis in corde tuo: Ego ſum, & non eſt præter me amplius, non ſedebo vidua, & non videbo ſterilitatem, venient tibi hæc duo ſubitò in vna die, ſterilitas, & viduitas.* Dauid planè, vt nudus incederet, ſanctus, qui in eo erat Spiritus impulit; Michol verò paternus ille poſſeſſor, vt eum inſolenter argueret, incitauit. De quo videlicet poſſeſſore dicitur: *Quia inſiliut ſpiritus Domini malus in Saul.* Ideòque ſine vlla dubitatione credendum eſt, quia diuinus eum Spiritus prouocat, qui ad honorem Crucis Chriſti ſe humiliter nudat, & ille ſuperbi Saul ſpiritu in arrogantiam tumoris attollitur, qui ſe vt crucifixo Chriſto participet, exuere dedignatur. Quæ profecto ſuperbia ſic eum ab ipſo humilitatis auctore diuiſit, vt ne Samuel quidem ſibi veniam impetrare potuerit. (*Ibid.* — *Ibid.* — *Eſaiæ 47.* — *1. Reg. 16.* — *Saul ſuperbi pœna.*)

Egregium Prophetarum Eſaiam publicè coram omni populo nudum incedere Dominus imperat, & Monachus, qui, vt ita loquar, vnius ſtateris impar eſt, nudari coram paucis fratribus erubeſcit: *Vade*, inquit, *ſolue ſaccum de lumbis tuis, & calceamenta tolle de pedibus tuis*, moxque ſubiunctum eſt: *Et fecit ſic, vadens nudus, & diſcalceatus.* Et notandum, quia non molle carbaſinum, non ſtamineum delicatum; ſed, ait, ſolue ſaccum de lumbis tuis. Vt ex veſtis mollitie colligas quàm delicatè, quàm molliter vixerint, quoſcumque etiam ſub lege veteri Spiritus veritatis impleuit. Reges igitur, ac Prophetæ, imò Saluator, pariter & Apoſtoli nequaquam veriti ſunt nudari, cùm id ordo perſecutionis expetiit; & tu quaſi dominicus delicatus, times nudus aſpici, ne te contingat oculis videntium faſcinari. Et reuera fratres tui pulli ſunt coruorum, qui Domini ſui portare gloriantur opprobrium, tu, ſicut dicitur, filius gallinæ albæ, gaudes omnibus, ac nitidulus apparere. Sed dum coruorum contemnis ſuperbiendo nigredinem, lepræ, quam lex antiqua denuntiat, incurris alborem. (*Iſaiæ 20.*)

CAPVT VI.

Corporis noſtri vilitas, ac fœtor.

AGI, frater, quid eſt caro iſta, quam videlicet tam diligenti cura veſtibus contegis, & tanquam regiam ſobolem molliter nutris? Nonne maſſa putredinis? nonne vermis, puluis, ac cinis? Nec iſte, qui nunc eſt, à ſapiente viro attenditur: ſed potius dignum eſt, vt ſanies, virus, fœtor, & obſcœnæ corruptionis illuuies, quæ poſtmodum futura eſt, perpendatur. Quas ergo gratias tibi referent vermes, qui voraturi ſunt carnes, quæ molliter, ac ſuauiter enutriſti? Age, inquam, cur paſſus eſt Chriſtus? An vt proprios reatus ablueret, & exceſſus ſui commiſſa deleret? Sed audi Petrum de illo dicentem: *Qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius.* Ad quid ergo paſſus eſt? Adhuc Petrus ipſe reſpondeat: Chriſtus, ait, paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum vt ſequamini veſtigia eius. Chriſtus ergo primò paſſus eſt, quem protinus Apoſtoli ſunt ſecuti, quorum & nos veſtigia præcipimur imitari, ſicut vnus eorum dicit: *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.* Ad quid ergo Chriſtum legimus (*1. Pet. 2.* — *Ibid.* — *Chriſtus paſſus eſt, vt eius exemplum ſequeremur.* — *1. Cor. 11.*)

paſſum, niſi vt eius è veſtigio proſequamur exem- A plum?

Obſecro itaque vos, dilectiſſimi, aures veſtras à ſerpentinis peruerſa loquentium ſibilis claudite, eaſque in ſimplicitate pauperis, & crucifixi Chriſti Ieſu virgines cuſtodite: aureum Babylonis poculum, & calicem iræ Dei, qui vobis blandè porrigitur, ab ore veſtro repellite: peſtifera ſuperborum, & adulterantium verbum Dei, venena vitate. De quibus ad Timotheum Apoſtolus dicit: *Profana, & vaniloquia deuita: multum enim proficiunt ad impietatem: & ſermo eorum vt cancer ſerpit.* Ne vobis, & mihi, quod abſit, gemina formido contingat, quam Apoſtolus diuerſis ponit in locis: *Vobis quidem timeo, ne ſicut ſerpens Euam ſeduxit aſtutia ſua, ita corrumpantur ſenſus veſtri, & excidant à ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu; mihi autem illud timeo, ne ſine cauſa laborauerim in vobis.* De illis etiam dicit: *Nam eiuſmodi pſeudoapoſtoli ſunt operarij ſubdoli, transfigurantes ſe in Apoſtolos Chriſti, quorum finis erit ſecundùm opera eorum.* Non ergo mens ſancta participare Crucem Chriſti in verberibus metuat, non eius contumeliam in nuditate corporis erubeſcat; cùm ipſe dicat; *Qui me erubuerit, & meos ſermones; hunc Filius hominis erubeſcet, cùm venerit in maieſtate ſua, & Patris, & ſanctorum Angelorum.* Numquam planè de ſui corporis nuditate confunditur, qui clara mentis acie futuræ præmia retributionis contemplatur: nec perhorreſcit plagarum ſub momento volantem aſperitatem, qui prouidè conſiderat eam, quæ ubi compenſanda eſt ſuauitatis æternæ dulcedinem.

Apoc. 17.
Solus Chriſtus crucifixus audiendus.
2. Tim. 2.
2. Cor. 11.
Gen. 3.
Galat. 4.
2. Cor. 11.
Luc 9.

O quàm iucundum! ô quàm inſigne ſpectaculum! cùm ſupernus Iudex de cælo proſpectat, & homo ſemetipſum in inferioribus pro ſuis delictis mactat! Vbi reus ipſe in pectoris ſui tribunalibus præſidens, trifariam tenet officium: in corde ſe conſtituit iudicem, reum in corpore, manibus ſe gaudet exhibere tortorem; ac ſi Deo ſanctus pœnitens dicat: Non opus eſt, Domine, vt officio tuo me punire præcipias: non expedit, vt ipſe me iuſti examinis vltione percellas; ipſe mihi manus inicio, ipſe de me vindictam capio, vicémque meis peccatis reddo. Et hoc eſt profecto, quod Petrus Apoſtolus admonet, dicens: *Nemo veſtrûm patiatur quaſi homicida, aut fur, aut B maledicus, aut alienorum appetitor: ſi autem, vt Chriſtianus, non erubeſcat.* Enimuerò vbi hoc fit, dæmones fugiunt; & quod ad Chriſti gloriam, eorúmque fit ignominiam, cernere perhorreſcunt. Huic è contra ſpectaculo aſſiſtunt Angeli, qui gaudent de peccatore conuerſo: & hoc Deo gaudentes annuntiant: cùm iam inuiſibilis Index id ipſum per ſe delectabiliter cernat. Hæc eſt hoſtia, quæ viua mactatur, ad Deum per Angelos oblata defertur: & ſic humani corporis victima illi vnico ſacrificio, quod in ara Crucis oblatum eſt, inuiſibiliter permiſcetur; & ſic in vno theſauro ſacrificium omne reconditur, videlicet & quod vnumquodque membrum, & quod caput omnium obtulit electorum.

Iucundum Deo ſpectaculum.
1. Pet. 4.
Luc. 15.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMQVARTVM.

De decem Ægypti plagis, atque decalogo.

ARGVMENTVM.

Pernicioſa quædam, & teterrima vitia, quæ ab omnibus, & præcipuè ab iis, qui arctius vitæ inſtitutum arripuerunt, cuitanda eſſe, per Ægypti plagas indicari, iis tamquam antidota, quæ in decalogo continentur, præcepta ſingula, ſingulis ex diametro apponi docet.

Dilectiſſimo fratri Ioanni iam non Laudenſi, ideoque laudabili viro, Petrus peccator Monachus paternæ dilectionis affectum.

Pro his, quæ hic innuit B. Doctor, librũ Exodi conſule.

CONTEMPSISTI nuper, fili, Pharaonem, & ſuperbi Regis, ac opprimentis Ægypti ſimul abominatus es ſeruiturem, neceſſe eſt ergo nunc, vt gradiens per deſertum, multa tentationum genera ſubeas: ſitis, ac famis inopiam perferas, & ſic per ærumnoſa pericula, C diuerſáque calamitatis anguſtias ad terram repromiſſionis attingas. Oportet ergo te ad montem Sinai cum Hebraico populo feſtinare, & illic diuinæ legis mandata percipere; vt his tamquam telis, ac lorica munitus, & inſurgentium hoſtium iacula reſpuas, & ingruentibus quibuſlibet aduerſitatum caſibus non ſuccum-

bas. Sed hæc lex data eſt populo quinquageſimo
die, poſtquam egreſſi ſunt ex Ægypto. Quinqua-
geſimus autem numerus pœnitentiæ dedicatur,
ſicut per multa ſcripturarum argumenta colli-
gitur. Quod & Iubileus ſignificat annus, &
quinquageſimus ille Pſalmus, quem Dauid pœ-
nitendo deſcripſit. Et ſicut illi in Euangelio de-
bitores, quorum alter quingentos, alter debe-
bat quinquaginta denarios; ita quoque, qui de-
bebat centum cados olei, quinquaginta ſcribe-
Luc 7. re iuſſus eſt. Quæ videlicet omnia pœnitentiæ
Luc 16. odotamenta ſalubriter ſpirant, ſi non deſint na-
res intelligentiæ, quæ myſterij fragrantiam ſa-
gaciter attrahant. Vt ergo dignus ſis diuinæ le-
gis edicta ſuſcipere, te per pœnitentiam corrige,
præteriti reatus nequitiam confitere; & ſic in-
tra pœnitentiæ numerum currens, ea confeſſio-
ne peccati peruenies ad montem Dei. Et hoc
aptiſſimè congruit, quòd mons Sinai dicitur,
quod rubus interpretatur. Per rubum ſanè,
qui ſpinis vndique cingitur, peccatorum no-
ſtrorum, quæ Dominum pungunt, aſperitas de-
Thren. 3. ſignatur. Vnde per Hieremiam dicitur: *Spinis
peccatorum ſuorum circumdedit me populus hic.* Et
in Apocalypſi legitur: *Quia videbit eum omnis ocu-
Apoc. 1. lus, & qui eum pupugerunt: & plangent ſe ſuper ſe
omnes tribus terræ.* Hic itaque mons ſanctam præ-
S. Eccleſia. figurat Eccleſiam, in qua fit & confeſſio ſimul,
& remiſſio peccatorum. Nam Moyſes in rubo
Dominum vidit, qui videlicet rubus Eccle-
ſiam, in qua Dominus videtur, expreſſit. Vn-
Exod. 33. de & idem Moyſes cùm peteret, dicens: *Si
inueni gratiam ante te, oſtende mihi temetipſum ma-
nifeſtè, vt videam te.* Cui reſponſum eſt, vt ſu-
pra petram ſtaret, & inde Domini poſteriora
conſpiceret. Petra nimirum illa Fides eſt, ſuper
quam Eccleſia catholica conſtruitur, vnde Do-
minus videtur.

CAPVT I.

Quòd diuina lex ſit medicamentum plagarum.

AB hoc ergo monte neceſſarium eſt medica-
menta ſuſcipere, quæ te valeant ab eo, quem
in Ægypto contraxeras, languore ſanare. Quid
enim plagæ, quæ in Ægypto factæ ſunt, niſi
vulnera? & quid lex illa cæleſtis, niſi eorum-
dem fuit vulnerum medicina? Debet enim per
confeſſionem peccator eluuiem ſui reatus euo-
mere, & ſic pœnitentiæ poculum de vaſculo
diuinæ legis haurire. Hic enim ſorbetur antido-
tus, vt animæ languentis ægritudo ſanetur.
Porrò autem animæ carnalibus illecebris diſſo-
lutæ, per voluptatum ſuarum campos, & prata
diſcurrunt: & tanquam effrænes equi per leno-
cinantis petulantiæ blandimenta laſciuiunt. Co-
hortantur enim ſe viciſſim, ſicut liber Sapientiæ
Cap. 2. teſtatur, & dicunt: *Venite, & fruamur bonis, quæ
ſunt, & vtamur creatura tamquam in iuuentute ce-
leriter, vino pretioſo, & vnguentis nos impleamus, &
non prætereat nos flos temporis; coronemus nos roſis,
antequam marceſcant: nullum pratum ſit, quod non
pertranſeat luxuria noſtra, nemo noſtrûm ſit exors lu-
xuriæ noſtræ: vbique relinquamus ſigna lætitiæ.* Iſti
nimirum laſciuientes, & hinnientes equi quanto
pinguioris aruinæ ſunt robore validi, tanto in-
trinſecus deterioris morbi noſcuntur ægritudine
diſſoluti; & cùm illis frænum diuinæ legis ad-
hibetur, quid aliud quàm nexus ac vinculum
putreſcentibus membris apponitur, vt quod de-
hiſcere prorſus, ac fluere cœperat, præceptorum
cæleſtium retinaculis aſtringatur? Hinc eſt, quòd
Euangelicus ille Samaritanus appropians illi, qui Luc. 10.
vulneratus à latronibus fuerat, alligauit vulnera
eius, infundens oleum, & vinum. Hinc eſt, quod
per Ezechielem pollicetur, dicens: *Quòd perierat,* Ezech. 34.
*requiram: & quod abiectum fuerat, reducam: &
quod confractum fuerat, alligabo: & quod infirmum
fuerat, conſolidabo.* Plagæ igitur factæ ſunt in
Ægypto, quia humanæ animæ vulnera infliguntur
in mundo. Neceſſe eſt ergo vt vulnerati quique
ad montem Sinai, hoc eſt, ad Eccleſiam veniant,
vt eorum vulnera præceptorum cæleſtium nexus
aſtringant. Nam quot plagæ fuerant, tot præce-
pta ſunt diuinitus promulgata: vt quot ſunt vul-
nera cordis ægroti, totidem ſint medicamenta,
quæ illis valeant adhiberi.

CAPVT II.

De diuina legis promulgatione.

SED antequam de plagarum, ac legalium man- Exod. 12.
datorum concordi numero diſputemus, dicen- 19. & 20.
dum eſt: quia ſicut quinquageſimo die poſtquam Act. 2.
Paſchalis Agnus occiſus eſt, Hebraicus populus
legitur accepiſſe Decalogum: ita nihilominus
à reſurrectione Domini quinquageſimo ſimili-
ter die Spiritus ſanctus ſuper Apoſtolos viſus eſt
in varietate linguarum. Illic digito Dei lex per-
hibetur fuiſſe deſcripta, & Spiritus ſanctus, qui
die Pentecoſtes Diſcipulis datus eſt, digitus Dei
dicitur, ſicut ipſe Dominus ait: *Si in digito Dei* Luc 11.
eiicio dæmonia, profectò peruenit in vos regnum Dei.
Audit illic populus voces, atque tonitrua, clan-
gorémque buccinæ perſtrepentem; aſpicit lam-
pades, & fulgura, montémque fumantem. In
vocibus nempe, & tonitruis, ac tubæ clangori-
bus vehemens clamor eſt prædicantium; in lam-
padibus autem, atque fulguribus claritas mi-
raculorum. Quæ ſcilicet omnia ſancti Spiritus
ſunt virtute completa. Quo flagrantes Apoſtoli
in varietatibus intonuere linguarum, & radia-
runt ſplendore virtutum. Quòd autem Dominus
in igne, ſimul ac fumo deſcendit, myſticè do-
cet, quia ſicut fideles radio ſuæ cognitionis illu-
minat, ſic infidelium oculos quaſi per fumi-
gantes tenebras erroris obſcurat. Hinc eſt, quod
Dominus in Euangelio dicit: *Ego in hunc mun-* Ioan. 9.
*dum veni; vt qui non vident, videant: & qui vi-
dent, cæci fiant.* Et per Eſaiam dicitur: *Succenſa* Eſai. 9.
*eſt quaſi ignis impietas, veprem, & ſpinam vorabit:
& ſuccendetur in denſitate ſaltus, & conuoluetur ſu-
perbia fumi.* Sed quoniam Epiſtolari compendio
hæc ſacramenta non congruunt, quæ prolixis etiam
voluminibus explicari via poſſunt, redeamus ad
plagas Ægypti, & mandata legis: & videamus Decē Ægy-
hinc noſtra vulnera, illinc medicamenta cæleſtia pti plagæ,
ſub eodem numero contineri; vt quot ſunt morbi, decem ani-
totidem apponantur antidoti; quatenus dum ſuũ mæ vulnera
cuique vulneri malagma ſalutis apponitur, ra- ſignifican-
tionalis anima mox ad ſtatum incolomitatis priſti- tes, per de-
næ per omnia reformetur. Porrò autem cùm per cem Dei
laſciuiæ fluxum reſoluitur anima, diuinæ legis in- præcepta
diget ligatura. Et cùm mandatorum cæleſtium ſanantur.
vinculis alligatur, ad robur optatæ ſalutis per ob-
iecta vulneribus fomenta reducitur.

CAPVT

CAPVT III.

De prima plaga.

Exod. 7. AG a igitur, prima plaga eſt, cùm aquæ vertuntur in ſanguinem. Porrò autem iſtæ plagæ non fiunt, niſi in Ægypto, id eſt, in corde tenebroſo, & caligine cæcitatis oppreſſo. Cur ſcilicet aquæ vertantur in ſanguinem, cùm cæca mens, quantum ad ſe, confundit, ac violat rectæ Fidei puritatem. Sicut enim per aquam omnes de viſceribus terræ ſegetes prodeunt, ſic ex Fide ſpiritualia proferuntur alimenta virtutum. Tunc igitur aqua in ſanguinem vertitur, cùm cæcitate perfidiæ cor inſipiens obſcuratur. Sicut de Rom. 1. quibuſdam dicit Apoſtolus: *Quia cùm cognouiſſent Dominum, non ſicut Dominum glorificauerunt, aut gratias egerunt; ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum.* Cui primæ plagæ, hoc eſt, peſtilentiſſimo vulneri, mox adhibetur primi medicina præcepti: *Audi Iſrael,* Deut. 6. *Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt.* Hoc eſt enim medicinale vinculum, quo perfidiæ vulnus debeat alligari; vt hoc audiens, vnum ſolummodo Deum colas, & in plures deos mareeſcentis perfidiæ putredinem non effundas. Et iuſto Dei iudicio, iuxta litteram factum eſt, vt illius fluuij ſanguine potarentur Ægyptij, in quo primitus pueri necabantur Hebræi.

CAPVT IV.

De ſecunda plaga.

Exod. 8. SECVNDA verò plaga ranarum eſt abundantia. Rana clamoſum eſt animal, & in limoſis vociferatur ex more paludibus. Cui ſimiles iudicantur hæretici, ac Philoſophi, qui velut ſuper paludes limoſas, hoc eſt, inter turbas ſqualore perfidiæ ſordidas, vanis aduerſus Chriſtum vociferantur obloquiis: & dum per argumenta fallaciæ non deſinunt importunis garrire clamoribus, inane quidem in auribus tædium, ſed nullum mentibus viuendi afferunt cibum. Cui morbo, qui videlicet in anima lethaliter ſæuit, ſecundum præceptum tamquam poculum ſalutis Exod. 20. occurrit. Secundum autem præceptum eſt: *Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum.* In vanum namque Chriſti nomen aſſumit, qui eum non Rom. 8. Creatorem, ſed tantummodo creaturam credit. Vanitati enim creatura ſubiecta eſt. Et ideò tales homines ſunt proculdubiò vani, quia veritatem Dei commutantes in mendacium, fidem adhibent vanitati.

CAPVT V.

De tertia plaga.

Exod. 8. TERTIA verò plaga ciniphes ſunt. Hoc autem animal tam minutum eſt, ac perexiguum, vt dum ſe per aërem librat, & huc illucque vagabundis anfractibus inſtabiliter volat, viſum cernere volentis effugiat. In corpore tamen noſtro cùm ſederit, pungit; adeò vt cùm eas nequeas videre dum volant, compellaris ſentire cùm ſtimulant: & dum circumuolantes, ſeſeque importunius ingerentes, vultus noſtros infeſtare non deſinunt, volentes quieſcere non permittunt. Quamobrem hæc plaga

A vagationis, & inquietudinis vitium manifeſtè deſignat. Quo videlicet morbo quidam laborantes inutiliter huc illucque diſcurrunt: & velut malis Vertunnis obnoxij, per impatientiam non quieſcunt. Sed quoniam ciniphes illæ perexiguæ ſunt, & noxiæ; vt non tam pondus videantur habere, quàm morſus, qui vitio vagationis inſeruiunt, quod per ciniphes deſignatur, leui quidem arbitrantur eſſe peccatum, ſed non leue reatus perfodiuntur aculeo. Non aggrauat pondus, ſed penetrat morſus; quia quanto vitium hoc leuius deputant, tanto maior, neceſſe eſt, vt peccati ſtimulus animæ languentis interiora tranſfigat. Huic itaque languori tertij præcepti obuiat medicina, cùm dicitur: *Memento vt diem ſabbati* Exod. 20.

(Vertunnus Deus erat apud Gentiles.)

B *ſanctifices.* Sabbatum, id eſt, requies. Vbi eſt & Deut. 5. ſanctificatio ſabbati, ibi proculdubiò ſpiritus Dei. Vnde ſcriptum eſt: *Super quem requieſcet ſpiritus* Eſa. vlt. *meus, niſi ſuper humilem, & quietum, & trementem ſermones meos?* Penſanda ſunt verba, quia ſi Spiritus ſanctus requieſcit tantummodo ſuper quietum, ergo deſerit inquietum. Enimuerò ſicut ſecundum præceptum refertur ad Filium, ita hoc tertium pertinet ad Spiritum ſanctum, qui nihilominus tertia eſt in ſancta Trinitate perſona. Nam & illam tertiam plagam Spiritui ſancto incantatores adſcribunt, cùm & ipſi ciniphes excitare non poſſunt, dicentes ad Pharaonem: *Digitus Dei eſt hic.* Ad colendum hoc ſabbatum, Exod. 2. diſcipulum ſuum prouocabat Apoſtolus, cùm di-

C cebat: *Attende lectioni & doctrinæ.* Et alibi: *Orate ſine intermiſſione.* Ad huius ſabbati cultum Do- 1.Tim.4. 1.Theſſ.5. minus nos prouocat per Prophetam cùm dicit: *Vacate, & videte, quoniam ego ſum Dominus.* Ac Pſal. 45. ſi dicat: ſpirituale ſabbatum colite, vagationis inquietudinem deuitate, vt per Spiritus ſancti gratiam fixos, non vos ciniphes inquietent, ſed ſpiritualis ſabbati cultura ſanctificet. Notandum præterea, quoniam tria dumtaxat iſta præcepta in vna deſcripta ſunt tabula, alia verò ſeptem continebantur in altera. Iſta ſiquidem ad charitatem Dei, illa verò ad amorem pertinent proximi. Et idcircò non amplius quàm duæ ſunt tabulæ, quia geminæ ſunt charitatis impreſſio-

D nes diſtinctæ. Tria planè præcepta in vna tabula, ſeptem verò deſcripta fuiſſe in alia, ex hoc maximè colligitur, quod beatus Apoſtolus ad Epheſios ait: *Filij obedite parentibus veſtris in Domino, hoc enim iuſtum eſt:* Honora patrem, & ma- Epheſ. vlt. trem, quod eſt mandatum primum in promiſſione; vt bene ſit tibi, & ſis longæuus ſuper terram. Cur autem primum hoc mandatum dicitur, niſi quòd in principio ſecundæ tabulæ poſitum eſt? Quod etiam in promiſſione dicitur, quia quod in aliis præceptis non inuenitur, hoc præceptum longæuitatis promiſſio ſequitur. Præmiſſo nimirum hoc, quod dicitur: Honora patrem, & ma-

(Parentum obedientia cur primum mandatum.)

E trem, vt bene ſit tibi, & ſis longæuus ſuper terram. Hoc ergo præceptum, quod quartum eſt in generali numero mandatorum, in ſecunda tabula ponitur primum.

CAPVT VI.

De quarta plaga.

CVI contraria eſt quarta plaga, hoc eſt, cynomia, quæ dicitur muſca canina. Nihil Exod. 8. enim tam caninum eſt, quàm ignorare parentes: & illis, qui nos genuerunt, reuerentiam non deferre. Eos etiam tamquam muſcæ circumuo-

lantes canini mores exagitant, qoi dum deferre parentibus neſciunt, per leuitatis inconſtantiam à naturali grauitate recedunt: eoſque tamquam caninæ mulcæ dilacerant, dum ſe contra genitores ſuos quaſi ringentes, & oblatrantes per impatientiam vexant. Vt hæc ergo plaga curetur, digna parentibus reuerentia deferatur.

CAPVT VII.

De quinta plaga.

Exod. 9. QVINTA plaga mors pecorum eſt. Omnes enim, qui ſpreto cooiogali thoro, alienarum ſe mulierum fœditatibus polluunt, & per obſcœnæ libidinis paſſim fluxa reſoluunt, quid aliud, quàm bruta dicenda ſunt pecora, atque à ratione spiritualis intelligentiæ penitus aliena? Facti ſunt
Pſal. 31. enim, *ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus.* Et per Hieremiam dicitur: *Satiaui eos, & mœchati ſunt, & in domo meretricis luxuriabantur; equi amatores in fœminas emiſſarij facti ſunt, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat.* Hæc ergo pecora, neceſſe eſt, vt funditus extincta depereant, niſi diuinæ legis
Exod. 20. medicamen accurrat. Dicitur ergo: *Non mœchaberis.* Hoc itaque quintum præceptum quintæ plagæ tamquam medicinalis nexus opponitur: vt dum proprio thoro quiſque contentus eſſe compellitur, nequaquam in extraneos carnis amplexus intemperantia diffrænatæ libidinis extendatur.

CAPVT VIII.

De ſexta plaga.

Exod. 9. SEXTA plaga ſunt vulnera, & veſicæ turgentes, atque feruentes. In vulneribus ſcilicet arguitur doloſa odientium, ac purulenta malitia: in veſicis tumens & inflata ſuperbia: in feruore æſtuans ira, & inflammati furoris inſania. Sunt enim animæ quædam homicidales, in quibus hæ peſtes oriuntur, & acerrimè ſæuiunt: eaſque niſi humanum ſanguinem fundant, quieſcere non permittunt. Huic itaque furenti morbo, & immaniter ſæuienti, ſextum præceptum tamquam medicina cæleſtis occurrit, quo dicitur: *Non occides.* Vt hoc quilibet audiens, exortam malæ
Exod. 20. voluntatis in ſemetipſo perniciem reprimat, nec extrinſecus ad effundendi cruoris effectum conceptum malitioſæ conſcientiæ virus erumpat.

CAPVT IX.

De ſeptima plaga.

Exod. 9. POST hæc plaga grandinis ponitur: vbi ſcilicet grando, & ignis pariter ferebantur. Porrò autem duo hæc contraria ſunt, frigus in grandine, calor in igne: ſic qui aliena furantur, & à fraterna charitate ſunt frigidi, & ardore cupiditatis accenſi. Vbi etiam fulgura, atque tonitrua mixta fuiſſe cum grandine perhibentur. Quid autem per fulgura, & tonitrua, niſi pauor intolerabilis deſignatur? Et hoc furibus familiare eſt, vt primò capi, deinde puniri tremefactis viſceribus paueant: nec tamen à ſemel conceptæ nequitiæ perpetratione quieſcant. Iſtæ nimirum peſtes, hoc eſt, grando, ignis, fulgura, ſimul atque tonitrua eorum corda, qui clam aliena diripiunt, tamquam quædam arua deuaſtant: &, ſi qua ſunt, A omnes bonæ voluntatis fruges, & germina diſſipant. Huic itaque peſſima vulneri ſeptimi ſuccurrit medicina mandati, cùm dicitur: *Non furaberis.* Exod. 20.
Vt hoc quiſque cognoſcens, cordis ſui ſegetes hac multiplici peſte non perdat, ſed bonorum operum frugibus animæ ſuæ cellarium repleat. Implens illud Apoſtolicum: *Qui furabatur, iam* Epheſ. 4.
non furetur: ſed laboret manibus ſuis, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patientibus.

CAPVT X.

De octaua plaga.

OCTAVA autem plaga locuſtæ ſunt. Per hæc Exod. 10.
animalia, quæ ſegetum germina deſtruunt, B & peſtifero fruges ore corrodunt, qui poſſunt melius deſignari, quàm ij, qui fratribus detrahunt, & falſum illis crimen * opponunt. Nam quaſi * impoſitum
alienæ ſegetis germina deuorant, dum fratrum ſuorum non modò bona ſupprimunt, quæ prædicare debuerant: ſed vltro etiam nota eos falſi reatus infamant. Rodunt itaque, quia non modò eorum vera bona per inuidentiam contegunt, ſed eis etiam ſtigma fictæ prauitatis inurunt. An iſti tamquam locuſtæ non rodunt, quibus per Apoſtolum dicitur: *Si mordetis & come-* Galat. 5.
ditis inuicem: videte, ne ab inuicem conſumamini? Huic itaque plagæ mandatum illud competenter C opponitur, quo dictum eſt: *Non falſum teſtimonium* Exod. 20.
dices. Vt videlicet falſus quiſque teſtis, qui non erit impunitus, ab alienæ vitæ morſu ſe reprimat, locuſtinos dentes abiiciat, & virentia ſegetis alienæ germina non abrodat.

CAPVT XI.

De nona plaga.

IAM nona plaga eſt denſitas tenebrarum. Nemo magis in interiores tenebras labitur, quàm is, qui coniugalis thalami violat fidem, & alienam inuadere quærit vxorem. Sed has tenebras, quas D vtique cor luxoriæ deditum tolerat, diuinæ legis ſplendor illuſtrat, cùm dicitur: *Non concupiſces vxo-* Exod. 20.
rem proximi tui. Vbi notandum, quia non dicit, non tolles, ſiue non pollues: ſed, quod plus eſt, non concupiſces vxorem proximi tui. Superius certè dictum eſt, non mœchaberis: hic dicitur, non concupiſces vxorem proximi tui. Ergo de re vna duo videntur eſſe mandata. Illic enim mœchia alienum thorum violantis effectus; hic etiam violare volentis prohibetur affectus. Illic ſporcus, & illicitus condemnatur adulterij coïtus; hic etiam adulterinæ concupiſcentiæ compeſcitur appetitus. Et reuera ipſa concupiſcentia violandi alieni matrimonij adulterium eſt, ſicut Dominus ait: *Qui* Matth. 5.
E *viderit vxorem alterius ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo.* Non ergo quiſpiam alienam concupiſcat vxorem, ne palpabilem tenebrarum patiatur in corde caliginem. Quam etſi fortè iam patitur, corruſcantem radium mandati legalis admittat, & ſic tenebras conſcientiæ cæcutientis obiiciat.

CAPVT XII.

De decima plaga.

POSTREMO decima plaga eſt mors primogenitorum. Duos filios habet homo, nimi-

tum cùm facit opus, quod ad hanc pertinet vitam. A & cùm ſpirituale quid operatur, quod ad vitam tendit æternam. Sed ſpiritualis fructus, quaſi primogenitus noſter, in noſtris operibus debet obtinere primatum. Exod. 12. Matth. 6. Luc 12. Vnde & Dominus: *Primùm*, inquit, *quærite regnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis.* Ac ſi dicat: gignite ſpiritualem fructum, qui veſter ſit vtique primogenitus: qui verò ad huius vitæ pertinet neceſſaria, ſit in hæreditate ſecundus. Huic enim primogenito cum Iacob debetur Gen. 24. & deinceps benedictio: de Eſau verò, eiuſque ſimilibus Scriptura dicit: Prou. 20. *Hereditas, ad quam in principio feſtinatur, in nouiſſimo benedictione carebit.* Deut. 21. De his duobus liberis in Deuteronomio per figuram dicitur: *Si habuerit homo vxores duas, vnam dilectam, & alteram* B *odioſam, genueritque ex eis liberos, & fuerit filius odioſæ primogenitus, volueritque ſubſtantiam inter filios ſuos diuidere, non poterit filium dilectæ facere primogenitum, & præferre filio odioſæ: ſed filium odioſæ agnoſcet primogenitum, dabitque ei de his, quæ habuerit, cuncta duplicia: iſte eſt enim principium liberorum eius, & huic debentur primogenita.* De quibus omnibus verbum illud hîc duntaxat ducimus exponendum, quòd vxor dilecta ſit vita mollis, delicioſa, carnalis; odioſa autem vxor eſt vita ſpiritualis, vtpote rigida, diſtricta, & omnino carnalium delectationum illecebris inimica. Huius ergo filio primogenita debentur, quia ſpiritualis C vitæ fructus illum habere meretur in præmium, qui eſt, iuxta Ioannem, *Primogenitus mortuorum, & Princeps Regum terræ: qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Sed hic primogenitus, id eſt, ſpiritualis fructus illi procul dubiò moritur, qui ſuis non contentus, alienis rebus intendit; quod fraterni iuris eſt, appetit: & bona proximi ſuccenſis auaritiæ facibus, concupiſcit. Sed decimum legis præceptum eſt: *Non concupiſces rem proximi tui.* Hoc igitur ille mandatum diligenter audiat, ne primogenitum perdat: vt de primogenito ſuo gaudeat, & nequaquam quod alienum eſt, concupiſcat.

Quid per vxorem dilectam, vel odioſam in ſacris litteris innuatur.

Apoc. 1.

Exod. 20.

CAPVT XIII.

Diuinorum præceptorum emolumenta, & præmia.

HÆc ſunt, fili chariſſime, diuinæ legis edicta, ab his omnia Scripturæ ſacræ prodeunt inſtrumenta, his omnibus ſanctæ religionis innitum diſciplina. Hæc certe diuerſorum vulnerum vincula, hæc ſalubris eſt animarum languentium medicina. His planè omnes plagas, quas in Ægypto pertulimus, imò cunctos interiorum ægritudinum morbos, quos in planitie ſæcularis vitæ concepimus, apud montem Exod. 19. Sinai, hoc eſt, in ſublimitate ſacri propoſiti curare debemus. In his itaque ſemper eſto, hæc ſedulus meditare: &, vt ita loquar, hæc pigmenta, vel ſpecies in piſtrinario mentis tuæ iugiter tere. Ex hac igitur aromatum cella non exeas; ſed hic omnes animæ tuæ latebras curioſius inſpice: cuncta viſcerum tuorum arcana ſcrutare; medicamenta vulneribus, prout cuique apta perſpexeris, adhibe: & incolumitatem poſtquam ſemel adeptus fueris, peruigili ſatage ſolertia cuſtodire. Nam peior eſt recidiua, quam febris; & ſicut medici perhibent, diæta non minus eſt obſeruanda, quàm cura; videlicet, vt alimenta, quæ ſunt contraria, caueas, & quidquid noxium, quidquid acceptis antidotis probatur aduerſum, tanquam virus lethale contemnas. Hoc eſt plane decachordum illud Pſalterium, quod crebra plectri iubemur impulſione percutere, hoc eſt, ſanctis operibus quaſi tot chordas quot ſunt mandata, criſpare. His itaque bene compoſitis, cum Moyſe C montana conſcende, diſtrictioris vitæ faſtigium arripe, vt cum eo ſimul merearis audire; *Vade, & dic eis: reuertimini in tentoria veſtra; tu verò ſta hîc, & loquar tibi omnia mandata, & ceremonias, atque iudicia.* Deut. 5. Tu quoque dans mundo repudium, cum Domino iugiter permane, & in eius conſpectu promptus aſſiſte. Neque enim dicit: ſede hic, vel recumbe mecum, ſed, ſta hic mecum. Vt intelligat, ipſum ſpirituale otium in laboris exercitio conſtitutum. Sta igitur in monte cum Domino, vt infœderabile bellum cum ſpiritibus nequitiæ iugiter conſeras; vt illices paſſionum carnalium petulantias non D eneruiter frangas. Sic itaque aduerſus ingruentium vitiorum barbariem dimica, vt rebelles cum Ioſue victor obtineas Reges; ipſeque te iubeat victricibus plantis eorum calcare ceruices, Ioſ. 10. quatenus hoſtium manubiis opulentus, & victoriarum titulis inſignitus, terram repromiſſionis triumphator attingas: imò cum veris Iſraëlitis terram viuentium hæreditario ſemper munere poſſideas.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMQVINTVM.

De ſancta ſimplicitate ſcientiæ inflanti anteponenda.

ARGVMENTVM.

Conſolatur Ariprandum Monachum, qui ingenium liberalibus diſciplinis in ſæculo non excoluerit: oſtenditque ſciendi cupiditatem originem eſſe malorum omnium, ſcientiam ipſam, præſertim à Chriſtianis virtutibus abiunctam, profeſſoribus pernicioſam, aliis inutilem: contrà verò ſanctam ſimplicitatem ſecuram eſſe, ac perutilem. Proinde illum hortatur, vt ſi velit aliquid vtiliter ſapere, ad Deum per contemplationem rerum diuinarum accedat.

Sanctæ ſpei filio Ariprando, Petrus peccator Monachus paternæ dilectionis affectum.

NIMIS ingratus eſt ſeruus, ſi poſtquam tela, vel gladios ab herili liberalitate percepit, eiſdem mox armis accinctus, aduerſus dominum ſuum protinus in bella conſurgit: perduellionis reus eſt miles, qui ditatus imperialibus donis, aſſerit aptius ſibi conuenire coronam, quàm ſubiectionis, vel obedientiæ clientelam. Confiteris te, fili mi, frequentius impugnari, & infeſtantium cogitationum perferre caliginem, quia cùm docile cor, ac facillimum habeas ad diſcendum, ante veri luminis aditum requiſiſti, quàm cæcam Philoſophorum ſapientiam diſceres: ante ad eremum peruolaſti, ſequens veſtigia piſcatorum, quàm liberalium artium, non dicam ſtudiis, ſed ſtultitiis inſudares.

A inauditam mundo declinationis regulam introducit. Porrò, qui vitiorum omnium catervas moliebatur inducere, cupiditatem ſcientiæ quaſi ducem exercitus poſuit, ſicque poſt eam infelici mundo cunctas iniquitatum turmas inuexit. Quid ergo mirum, ſi in Euæ filium idipſum adhuc iaculum vibrat, quod in eamdem Euam antiquus olim hoſtis intorſerat? Expertus quippe non poteſt deſperare ſucceſſum, dum eamdem filiis infert pugnam, qua ſuper parentes noſtros dudum ſe meminit obtinuiſſe victoriam.

Sed cùm Redemptor noſter paſtor vtique ſit,
B non quidem canum, vel luporum, ferarumve frendentium, ſed ouium, & non tantum ouium, ſed & agnorum; non licet, quæſo, paſtori, vt cenſoriam ſuper gregem ſuum virgulam teneat, eumque vel menſæ, vel paſcuæ pro voluntate decernat? Nam & Dominus in legalibus cærimoniis modò boues, & modò vitulos, modò arietes, modò agnos anniculos præcipit immolari.

CAPVT I.

Scientiæ cupiditas quàm pernicioſa.

HANC ergo querelam à te clementia diuina commeruit, qui & tibi ſubtilioris ingenij gratias prærogauit: Nimirum ſi inter ipſa tuæ rudimenta militiæ veteroſus hoſtis eodem te genere certaminis impetit, quo ſcilicet, & in ipſo mun-
C di naſcentis initio primos parentes humani generis ſuperauit. Hæc enim prima ſerpentis verba ſunt ad mulierem, his ſibilis draco teterrimus in cor
Gen. 3. eius venena ſtillauit: *Scit Deus*, inquit, *quòd in quocumque die comederitis ex eo*, haud dubium quin pomo aperientur oculi veſtri: &, *eritis ſicut dij, ſcientes bonum, & malum.* Ecce, frater, vis grammaticam diſcere? diſce Deum pluraliter declinare. Artifex enim doctor dum artem obedientiæ nouiter condit, ad colendos etiam plurimos deos

CAPVT II.

Cur Deus alios iuuenes, alios ſenes ad ſe vocet.

DVM ergo de grege ſuo faciat poſſeſſor quiſque, quod velit, quo pacto non licuit Creatori tuo te velut agnum tenerrimum menſæ refectionis apponere, reliquumque gregem in exterioris adhuc vitæ paſcuis reſeruare: vt te iam intra propria viſcera ſpeciali quadam familiaritate traiiciat, dum alios interim ſuis temporibus conuertendos moderamine piæ diſpenſationis expectat? Samuel namque puerulus tamquam tener agniculus cum tribus ſarinæ modiis, & amphora vini, menſæ Domini, 1. Reg. 1.

Matth. 3. vt ita loquar, apponitur, dum Heli Sacerdoti, & templo Dei, quod erat in Silo, à parentibus de- Marc. 1. dicatur. Ioannes Baptiſta non ſolùm ipſe agnus, Luc 3. ſed agnum prædicaturus, qui tollit peccata mundi, de grege ſacerdotalis domus eligitur, & in deſerta contendit; vt eo Dominus, velut epulo ſuauis edulij, delectabiliter ſaginetur. Non enim homines ad procinctum ſpiritualis militiæ pro ſuo dumtaxat alleguntur arbitrio, ſed is, qui eos, vt ad ſe confertantur, inſpirat; ſingula ſuper eos ætatum, ac temporum momenta diſpenſat; vt alios ad ſe trahat grandæua iam ſenectute maturos, alios iuuenilis incrementi vigore robuſtos. Illos tollat primo pubeſcentis adoleſcentiæ decore vernantes; illos autem ab ipſo pueritiæ lactantis exordio, velut de nido pullos, inducat implumes. B Achia ſanè præ nimia iam ſenectute caligat, ſed vxorem Ieroboam eminus 3. Reg. 14. aduenientem prophetalis oculi ſerenitate proſpectat: *Ingredere*, inquit, *vxor Ieroboam, cur aliam te eſſe ſimulas? Ego autem miſſus ſum ad te durus nuntius.* Ezechiel tricennali viget ætate, cùm iuxta Chobar fluuium conſtitutus, ad diſ- F~ penſandum propheticæ gratiæ promouetur offi- 1. Reg. 16. cium. Dauid vix dum pro florentis adoleſcentiæ decore pubeſcens, de poſt fœtantes paternæ ſubiectionis eligitur, & ad criſpandum ſpiritualis allegoriæ Pſalterium; atque ad obtinendum re- Hier. 1. galia ſceptri faſtigium promouetur. Hieremiæ dictum eſt: C *Priuſquam te formarem in vtero, noui te: & antequam exires de vulua ſanctificaui te, & Pro-* 2. Mach. 6. *phetam in Gentibus dedi te.* Et quid plures enumerem? Qui enim Eleazarum præ ſenilis algore iam frigidum, triumphalis martyrij feruore ſuccendit, ipſe teneros adhuc B. Felicitatis filios inuictæ Fidei conſtantia roborauit.

CAPVT III.

Cur Deus per viros idiotas, ac ſimplices mundum inſtituit.

SEd fortè dicas: multos lucrifacerem, ſi gratia prædicationis affluerem, ſi copiam ſcientiæ litteralis haberem. Et ego reſpondeo: quoniam 2. Mach. 7 & Eleazarus multos potuiſſet ab idololatria reuocare, ſi viueret; Machabæi, & innumerabiles Chriſti martyres plurimos ad agonem Fidei firmare potuiſſent, ſi perſecutionis illatæ differre ſupplicia decreuiſſent: ſed quoniam ad pœnarum perferenda tormenta efficacius ædificauerunt martyrizando, quam prædicando, poſtponentes verbum, reliquere ſequentibus imitationis exemplum. Tu quoque valentius prouocas videntes te properare poſt Chriſtum, quam promouere poteras audientes qualibet multiplicitate verborum. Nec enim Deus omnipotens noſtra grammatica indiget, vt poſt ſe homines trahat, cùm in ipſo humanæ redemptionis exordio, tùm magis videretur vtrique neceſſarium ad conſpergenda nouæ Fidei ſemina, non miſerit philoſophos, & oratores; ſed ſimplices potius, ac piſcatores. Vnde legitur, quia Samſon maxillam aſini, quæ iacebat, arripuit: & in Indic. 15. ea mille Philiſthæos occidit. Quid eſt enim per iacentem aſini maxillam mille viros occidere, niſi per linguas humilium, atque ſimplicium perfectum non credentium numerum à prauitatis ſuæ ſtatu deiicere, atque ad humilitatem Chriſti per ſanctæ prædicationis officium inclinare? Nam quia Samſon interpretatur ſol; poſtquam A mundo ſol iſte reſplenduit, poſtquam miraculorum, atque ſignorum ſuorum per orbem terrarum radios ſparſit, omnium mox ſibi reſiſtentium colla perdomuit, eoſque à ſuperbiæ vitæ ſuæ rigore proſtrauit.

CAPVT IV.

Quid in concionatore requiratur.

TV quoque, fili mi, vt prædicandi ſortitus officium, imitare vel aſini, de quo dictum eſt; vel etiam ouis exemplum. Quæ nimirum cùm viuit turpiter * beat, mortua verò * balat. in inſtrumentis muſicis ſuauiter cantat: Sic & qui carnaliter viuunt, balare cum ouibus ina- B niter poſſunt, nauiter explere prædicatoris officium nequeunt. Dicit etiam Propheta: *Lau-* Pſal. 150. *date Dominum in tympano, & choro.* Corium quippe non ſonat, niſi ſiccum relinquens, humor abſcedat. Si ergo vis, vt tympanum, vel chorda tua clarum in auditorum cordibus ſonitum reddat, omnis à te vitæ carnalis humor euaneſcat; mens tua ab omni fluxu luxuriæ prurientis areſcat. Nam & frigus concretum pectoris, vocem intercipere conſueuit. Si vis ergo Dei verbum claris vocibus intonare, caue ne diuini amoris in te flamma tepeſcat, ne tibi principis in Aquilone ſedentis algor obrepat. C Hoc denique frigus iam tunc ille conceperat, Iſaiæ 14. qui deambulanti Domino ad auram paradiſi, poſt meridiem, raucis quodammodo vocibus reſpondebat: *Audiui*, inquit, *vocem tuam, & ti-* Gen. 3. *mui, eo quòd nudus eſſem, & abſcondi me.* Potiò quia meridianus ab illo iam feruor abierat, aura quoque frigoris eſt alumna. Huc accedebat, quia & illum iam innocentia ſublata nudauerat. Hæc omnia quid aliud innuunt, quàm quia illius viſcera extincti amoris algor obſtrinxerat, atque ideò vox illius in auribus Domini raucum ſonabat? Hoc frigore iam & Heli ſacerdos conſtrictus obtorpuerat, qui filiis ſuis aiebat: *Non* 1. Reg. 2. *eſt hæc bona, filij mei, fama, quam ego audio, vt* D *tranſgredi faciatis populum Domini.* Nam quia prædicatoris huius guttur ab amore Domini algor occluſerat, idcircò vox eius quodammodo rauciens, in filiorum ſuorum cordibus efficaciter non ſonabat. Si vis ergo vocem habere vel in Feruens prædicationibus intonantem, vel in orationi- oratio, ac bus efficacem, ſatage ſemper, vt te diuinus fer- prædicatio uor accendat, ne vocem tuam torpor frigoris quã efficax. intercipiat. Frigidæ quippe mentis oratio, vel prædicatio non admittitur, & tamquam vox rauciens non auditur. Ab hoc plane frigore Abraham alienus extiterat, de quo Scriptura pronuntiat: *Quoniam apparuit ei Dominus in con-* Gen. 18. *valle Mambre, ſedenti in oſtio tabernaculi ſui in* E *ipſo feruore diei.* Et Sponſus ille cæleſtis, ſicut in Canticis dicitur, paſcit & cubat in meridie. Cant. 1. Enimuerò cum te cordis acumen permouet ad querelam, quid aliud agis, quàm aduerſus Deum per eadem, quæ Deus contulit, arma confligis? Et cùm ingratum eſſe Deo non parui ſit criminis, formidoloſè tibi cauendum eſt, ne inde contra Deum proſilias in tyrannidem, vnde gratiarum illi debueras actionem: & dum ſcientiam, quæ inflat, immoderatius flagitas, charitatem, quæ ædificat, inſipienter offendas. Quid enim 1. Cor. 8. ſcis, vtrum diſpenſator meritorum omnipotens Deus ad hoc tibi ſubtilioris ingenij perſpicaciam, agilitatemque contulerit, vt iam tibi quo-

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMQVINTVM.

De ſancta ſimplicitate ſcientiæ inflanti anteponenda.

ARGVMENTVM.

Conſolatur Ariprandum Monachum, qui ingenium liberalibus diſciplinis in ſæculo non excoluerit: oſtenditque ſciendi cupiditatem originem eſſe malorum omnium, ſcientiam ipſam, præſertim à Chriſtianis virtutibus abiunctam, profeſſoribus pernicioſam, aliis inutilem: contrà verò ſanctam ſimplicitatem ſecuram eſſe, ac perutilem. Proinde illum hortatur, vt ſi velit aliquid vtiliter ſapere, ad Deum per contemplationem rerum diuinarum accedat.

Sanctæ Spei filio Ariprando, Petrus peccator Monachus paternæ dilectionis affectum.

NImia ingratus eſt ſeruus, ſi poſtquam tela, vel gladios ab herili liberalitate percepit, eiſdem mox armis accinctus, aduerſus dominum ſuum protinus in bella conſurgit: perduellionis reus eſt miles, qui ditatus imperialibus donis, aſſerit aptius ſibi conuenire erroꝛnam, quàm ſubiectionis, vel obedientiæ clientelam. Conſiteriſte, fili mi, frequentius impugnari, & infeſtantium cogitationum perferre caliginem, quia cùm docile cor, ac facillimum habeas ad diſcendum, ante veri luminis aditum requiſiſti, quàm cæcam Philoſophorum ſapientiam diſceres: ante ad eremum peruolaſti, ſequens veſtigia piſcatorum, quàm liberalium artium, non dicam ſtudiis, ſed ſtultitiis inſudares.

A inauditam mundo declinationis regulam introducit. Porrò, qui vitiorum omnium cateruas moliebatur inducere, cupiditatem ſcientiæ quaſi ducem exercitus poſuit, ſicque poſt eam infelici mundo cunctas iniquitatum turmas inuexit. Quid ergo mirum, ſi in Euæ filium idipſum adhuc iaculum vibrat, quod in eamdem Euam antiquus olim hoſtis intorſerat? Expertus quippe non poteſt deſperare ſucceſſum, dum eamdem filiis inſert pugnam, qua ſuper parentes noſtros dudum ſe meminit obtinuiſſe victoriam.

B Sed cùm Redemptor noſter paſtor vtique ſit, non quidem canum, vel luporum, ferarumve frendentium, ſed ouium, & non tantum ouium, ſed & agnorum; non licet, quæſo, paſtori, vt cenſoriam ſuper gregem ſuum virgulam teneat, eumque vel menſæ, vel paſcuæ pro voluntate decernat? Nam & Dominus in legalibus cærimoniis modò boues, & modò vitulos, modò arietes, modò agnos anniculos præcipit immolari.

CAPVT I.

Scientiæ cupiditas quàm pernicioſa.

HAnc ergo querelam à te clementia diuina commeruit, qui & tibi ſubtilioris ingenij gratias prærogauit: Nimirum ſi inter ipſa tuæ rudimenta militiæ veternoſus hoſtis eodem te genere certaminis impetit, quo ſcilicet, & in ipſo mun- C di naſcentis initio primos parentes humani generis ſuperauit. Hæc enim prima ſerpentis verba ſunt ad mulierem, his ſibilis draco teterrimus in cor

Gen. 3. eius venena ſtillauit: *Scit Deus*, inquit, *quòd in quocumque die comederitis ex eo*, haud dubium quin pomo aperientur oculi veſtri: &, *eritis ſicut dij, ſcientes bonum, & malum.* Ecce, frater, vis grammaticam diſcere? diſce Deum pluraliter declinare. Artifex enim doctor dum artem obedientiæ nouiter condit, ad colendos etiam plurimos deos

CAPVT II.

Cur Deus alios iuuenes, alios ſenes ad ſe vocet.

DVm ergo de grege ſuo faciat poſſeſſor quiſque, quod velit, quo pacto non licuit Creatori tuo te velut agnum tenerrimum menſæ refectionis apponere, reliquumque gregem in exterioris adhuc vitæ paſcuis reſeruare: vt te iam intra propria viſcera ſpeciali quadam familiaritate traiiciat, dum alios interim ſuis temporibus conuertendos moderamine piæ diſpenſationis expectat? Samuel namque puerulus tamquam tener agniculus cum tribus farinæ modiis, & amphora vini, menſæ Domini, 1. Reg. 1.

Matth.3. vt ita loquar, apponitur, dum Heli Sacerdoti,
& templo Dei, quod erat in Silo, a parentibus de-
Marc. 1. dicatur. Ioannes Baptiſta non ſolùm ipſe agnus,
Luc 3. ſed agnum prædicaturus, qui tollit peccata mun-
di, de grege ſacerdotalis domus eligitur, & in
deſerta contendit; vt eo Dominus, velut epulo
ſuauis edulij, delectabiliter ſaginetur. Non enim
homines ad procinctum ſpiritualis militiæ pro
ſuo dumtaxat alleguntur arbitrio, ſed is, qui eos,
vt ad ſe conſerrantur, inſpirat; ſingula ſuper
eos ætatum, ac temporum momenta diſpenſat;
vt alios ad ſe trahat grandæua iam ſenectute
maturos, alios iuuenilis incrementi vigore ro-
buſtos. Illos tollat primo pubeſcentis adoleſcen-
tiæ decore vernantes; illos autem ab ipſo pue-
ritiæ lactantis exordio, velut de nido pullos,
inducat implumes. Achia ſanè præ nimia iam
ſenectute caligat, ſed vxorem Ieroboam eminus
3. Reg. 14. aduenientem prophetalis oculi ſerenitate proſpe-
ctat: *Ingredere*, inquit, *vxor Ieroboam, cur aliam
te eſſe ſimulas? Ego autem miſſus ſum ad te du-
rus nuntius.* Ezechiel tricennali viget ætate,
cùm iuxta Chobar fluuium conſtitutus, ad diſ-
1. Reg. 16. penſandum propheticæ gratiæ promouetur offi-
cium. Dauid vix dum pro florentis adoleſcen-
tiæ decore pubeſcens, de poſt fœtantes paternæ
ſubiectionis eligitur, & ad criſpandum ſpiritualis
allegoriæ Pſalterium; atque ad obtinendum re-
Hier. 1. galis ſceptri faſtigium promouetur. Hieremiæ di-
ctum eſt: *Priuſquam te formarem in vtero, noui te:
& antequam exires de vulua ſanctificaui te, & Pro-
2. Mach. 2. phetam in Gentibus dedi te.* Et quid plures enume-
rem? Qui enim Eleazarum piæ ſenili algore iam
frigidum, triumphalis martyrij feruore ſuccendit,
ipſe teneros adhuc B. Felicitatis filios inuictæ Fi-
dei conſtantia roborauit.

CAPVT III.

Cur Deus per viros idiotas, ac ſimplices mundum inſtituit.

SED fortè dicas: multos lucrifacerem, ſi gra-
tia prædicationis affluerem, ſi copiam ſcientiæ
litteralis haberem. Et ego reſpondeo: quoniam
2. Mach. 7 & Eleazarus multos potuiſſet ab idololatria re-
uocare, ſi viueret; Machabæi, & innumerabiles
Chriſti martyres plurimos ad agonem Fidei fir-
mare potuiſſent, ſi perſecutionis illatæ differre
ſupplicia decreuiſſent: ſed quoniam ad pœna-
rum perferenda tormenta efficacius ædificaue-
runt martyrizando, quam prædicando, poſtpo-
nentes verbum, reliquere ſequentibus imita-
tionis exemplum. Tu quoque valentius prouo-
cas videntes te properare poſt Chriſtum, quam
promouere poteras audientes qualibet multi-
plicitate verborum. Nec enim Deus omnipo-
tens noſtra grammatica indiget, vt poſt ſe ho-
mines trahat, cùm in ipſo humanæ redemptio-
nis exordio, cùm magis videretur vtique neceſ-
ſarium ad conſpergenda nouæ Fidei ſemina, non
miſerit philoſophos, & oratores; ſed ſimplices
potius, ac piſcatores. Vnde legitur, quia Sam-
ſon maxillam aſini, quæ iacebat, arripuit: & in
Iudic. 15. ea mille Philiſthæos occidit. Quid eſt enim per
iacentem aſini maxillam mille viros occidere,
niſi per linguas humilium, atque ſimplicium
perfectum non credentium numerum à prauitatis
ſuæ ſtatu deiicere, atque ad humilitatem Chri-
ſti per ſanctæ prædicationis officium inclinare?
Nam quia Samſon interpretatur ſol; poſtquam
A mundo ſol iſte reſplenduit, poſtquam miraculo-
rum, atque ſignorum ſuorum per orbem terra-
rum radios ſparſit, omnium mox ſibi reſiſtentium
colla perdomuit, eoſque à ſuperbiæ vitæ ſuæ ri-
gore proſtrauit.

CAPVT IV.

Quid in concionatore requiratur.

TV quoque, fili mi, vt prædicandi ſortia-
ris officium, imitare vel aſini, de quo di-
ctum eſt; vel etiam ouis exemplum. Quæ ni-
mirum cùm viuit turpiter * bcat, mortua verò * *balat.*
in inſtrumentis muſicis ſuauiter cantat: Sic &
qui carnaliter viuunt, balare cum ouibus ina-
B niter poſſunt, nauiter explere prædicatoris offi-
cium nequeunt. Dicit etiam Propheta: *Lau- Pſal. 150.*
date Dominum in tympano, & choro. Corium quip-
pe non ſonat, niſi ſiccum relinquens, humor
abſcedat. Si ergo vis, vt tympanum, vel chor-
da tua clarum in auditorum cordibus ſonitum
reddat, omnis à te vitæ carnalis humor eua-
neat; mens tua ab omni fluxu luxuriæ prurien-
tis areſcat. Nam & frigus concretum pectori,
vocem intercipere conſueuit. Si vis ergo Dei
verbum claris vocibus intonare, caue ne di-
uini amoris in te flamma tepeſcat, ne tibi
principis in Aquilone ſedentis algor obrepat.
C Hoc denique frigus iam tunc ille conceperat, *Iſaiæ 14.*
qui deambulanti Domino ad auram paradiſi,
poſt meridiem, raucis quodammodo vocibus
reſpondebat: *Audiui*, inquit, *vocem tuam, & ti- Gen. 3.*
mui, eo quòd nudus eſſem, & abſcondi me. Porrò
quia meridianus ab illo iam feruor abierat, aura
quoque frigoris eſt alumna. Huc accedebat, quia
& illum iam innocentia ſublata nudauerat. Hæc
omnia quid aliud innuunt, quàm quia illius
viſcera extincti amoris algor obſtrinxerat, atque
ideò vox illius in auribus Domini raucum ſo-
nabat? Hoc frigore iam & Heli ſacerdos con-
ſtrictus obtorpuerat, qui filiis ſuis aiebat: *Non 1. Reg. 2.*
*eſt hæc bona, filij mei, fama, quam ego audio, vt
D tranſgredi faciatis populum Domini.* Nam quia præ-
dicatoris huius guttur ab amore Domini algor
occluſerat, idcircò vox eius quodammodo rau-
ciens, in filiorum ſuorum cordibus efficaciter
non ſonabat. Si vis ergo vocem habere vel in *Feruens*
prædicationibus intonantem, vel in orationi- *oratio, ac*
bus efficacem, ſatage ſemper, vt te diuinus fer- *prædicatio*
uor accendat, ne vocem tuam torpor frigoris *quã efficax.*
intercipiat. Frigidæ quippe mentis oratio, vel
prædicatio non admittitur, & tamquam vox
rauciens non auditur. Ab hoc plane frigore
Abraham alienus extiterat, de quo Scriptura
pronuntiat: *Quoniam apparuit ei Dominus in con- Gen. 18.*
*ualle Mambre, ſedenti in oſtio tabernaculi ſui in
E ipſo feruore diei.* Et Sponſus ille cæleſtis, ſicut in
Canticis dicitur, paſcit & cubat in meridie. *Cant. 1.*
Enimuerò cum te cordis acumen permouet ad
querelam, quid aliud agis, quàm aduerſus Deum
per eadem, quæ Deus contulit, arma confligis?
Et cùm ingratum eſſe Deo non parui ſit criminis,
formidoloſè tibi cauendum eſt, ne inde contra
Deum proſilias in tyrannidem, vnde gratia-
rum illi debueras actionem: & dum ſcientiam,
quæ inflat, immoderatius flagitas, charitatem,
quæ ædificat, inſipienter offendas. Quid enim *1. Cor. 8.*
ſcis, vtrum diſpenſator meritorum omnipo-
tens Deus ad hoc tibi ſubtilioris ingenij perſpica-
ciam, agilitatemque contulerit, vt iam tibi quo-

dammodo ſignum futuræ remunerationis oſtenderet: & occidentem illam ſcientiam, quam pro illius amore ſpreuiſti, viuaci mentis acumine compenſares? Nam cùm litteræ oriantur ex ſenſu, non ſenſus procedat ea litteris; cui ſenſus incolumis eſt, litteras non requirit. In litterario quippe ludo, vbi pueri prima articulatæ vocis elementa ſuſcipiunt, alij quidem abecedarij, alij ſyllabarij, quidam verò nominarij, nonnulli etiam calculatores appellantur: & hæc nomina cùm audiuimus, ex ipſis continuo, quis ſit in pueris profectus, agnoſcimus.

CAPVT V.

Quomodo Spiritus ſanctus nos doceat.

CVI verò per donum ſancti Spiritus intellectus aperitur, quia per conceptum vigorem viuacis ingenij cuncta facilè comprehendit, his ad diſcendum gradibus magnoperè non egebit. Sicut de tribus illis pueris dicitur: *Quia dedit illis ſcientiam, & diſciplinam in omni libro, & ſapientia; Danieli autem dedit intelligentiam omnium viſionum, & ſomniorum, ita vt Babyloniorum ſapientes ad eorum prudentiam non attingerent, eoſque magi, arioli, vel aruſpices in myſteriorum cæleſtium reuelationibus non æquarent.* Dan. 1.

Sancti viri ſine litteris illuſtres.

Sed, & veteribus omiſſis, ad modernos iterum veniamus. Beatus Benedictus ad litterarum ſtudia mittitur, ſed mox ad ſapientem Chriſti ſtultitiam reuocatur: & quia ſcholam pia ruſticitate mutauit, hoc deſcriptum reliquit in capiſterio mulierculæ, quod de ſe mundi ſapientes exprimere nequeunt in menſa Geometricæ, vel Aſtronomicæ diſciplinæ. Litteras & Martinus ignorat: ſed hic fatuus, & imperitus perditas trium mortuorum animas ab inferis reuocat. Antonius non rhetoricatur, ſed toto conſpicuus orbe, litteris, vt ita loquar, vitalibus legitur. Hilarium, Platones, & Pythagoras proiicit, vnoque contentus Euangelio, in ſepulchrali ſe cellulæ antro concludit: ſed ecce dæmonibus imperat, quem Philoſophorum ſtudia non exornant. Quæ ſi tu quoque apud ſæculum, vt efflagitas, didiciſſes, fortaſſis hodie Dominus intra ſortis ſuæ funiculum non haberet. Eſt enim ſapientia de qua ſcriptum eſt: *Nam per ſapientiam ſanati ſunt, quicumque placuerunt tibi, Domine, ab initio.* Et eſt ſapientia, de qua dicitur: *Non eſt hæc ſapientia deſurſum deſcendens, ſed terrena, animalis, diabolica.* Et, ô quantis hæc ipſa terrena, & animalis ſapientia conceſſit non iter proſperum; vt videlicet antè corruerent in periculum mortis, quàm fruerentur optatis. Sap. 9. Iacob. 3.

CAPVT VI.

Quòd humana ſapientia multis periculis ſubiacet.

Iuo S. Doctoris magiſter.

GVALTERVS plane, magiſtri mei, ſcilicet Iuonis, ſocius fuit, qui per triginta fermè annos ita per occiduos fines ſapientiam perſecutus eſt, vt de regnis ad regna contenderet: & non modò Teutonum, Gallorum, ſed & Saracenorum quoque Hiſpanienſium vrbes, oppida, ſimul atque prouincias penetraret; ſed mox vt ſtudiis toto, vt ita loquar, orbe corraſis, exilium habitatione mutauit, & iam velut in pace compoſitus docere, pueros cœpit: æmuli ſui, cuiuſdam videlicet alterius ſapientis neceſſarij, vel fautores eum ſimpliciter gradientem ex inſidiis occiderunt, qui confoſſus gladiis, non Sacerdotes, vt mihi relatum arbitror, petiit: non de tranſactis confeſſionem, vel pœnitudinem geſſit; ſed vſque ad vltimum ſpiritum hoc ſolum inclamare non deſiit: heu quale damnum! Si quid autem vel de confeſſione facienda, vel aliud quid dicebatur; ille iam alienatus, hoc ſolummodo repetebat: heu quale damnum! Hic itaque velut Arachne inextricabilia, vt ſibi videbatur, ſubtegminis fila contexuit: ſed mox, vt ea ventus vltimæ neceſſitatis impulit, protinus in nihilum omnia diſſipauit. Anni quippe noſtri, teſtante Propheta, ſicut aranea meditabuntur. Pſal. 89.

VGO Parmenſis Eccleſiæ Clericus quot vtilitatum dotes habuerit, non enumero; quia lacinioſi ſtyli deuito faſtidium. Hic tantæ fuit ambitionis in artium ſtudiis, vt aſtrolabium ſibi de clariſſimo prouideret argento: vt dum ſpiraret ad Epiſcopale faſtigium, Conradi Imperatoris ſe conſtituit Capellanum: à quo dum reuertitur regiis pollicitationibus cumulatus, & de conſequenda dignitate penè non dubius, incidit in latrones. Preſbyter enim quidam in Teutonicis partibus qui laicum habebat aſſeclam, paſcentes equos illius tentauit inuadere. Cui dum ille ſeſe impiger obieciſſet, Preſbyter eum lancea confodiens, interemit: & tunc liquido deprehendit, nil fuiſſe quod didicit, dum ſimul amiſit & irridentis vitæ dulcedinem, & concupiti culminis dignitatem. Ambitionis pœna.

CAPVT VII.

De mundanæ ſapientiæ effectibus.

PRÆTEREA ſæpe contingit, vt nonnulli carnaliter ſapientes & diutius viuant, & numquam valeant inuenire quod optant. In ſapientiæ quippe ſuæ vanitate confiſi, dum ſperant ſe cuncta ſuppetere, arbitrantur vtique ſe religionis teſtimonio non egere: & dum inanem ſapientiam iactant, inſipienter viuere non formidant. Quamobrem à ſe conſpicientibus eorum actua explođitur, vita conſpuitur, conuerſatio deridetur, fama polluitur, teſtimonium condemnatur; ideoque qui propoſuerant ad votum carnis viuere, in contrarium verſa ſententia, ſæpe compelluntur egere; cùm è diuerſo quippe ſimplices, & quieti rebus exuberent neceſſariis. Vnde per Eſaiam Dominus dicit: *Pro eo quod vocaui, & non reſpondiſtis, locutus ſum, & non audiſtis; & faciebatis malum in oculis meis; & quæ nolui, elegiſtis: propter hoc ecce ſerui mei comedent, & vos eſurietis: ecce ſerui mei bibent, & vos ſitietis: ecce ſerui mei lætabuntur, & vos confundemini: ecce ſerui mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore, & præ contritione ſpiritus vlulabitis.* Eſai. 65.

Hodieque certè in Romana Vrbe frater aduiuit, ortus de ſummis proceribus Galliarum, cuius nomen taceo, quia fratris ignominiam perhorreſco. Cui, neſcio, an aliquid vtilitatis deſit. Tot ſiquidem exteriorum bonorum floribus eniteſcit: nobilis vt Imperator; pulcher aſpectu quodammodo, ſicut Tullius loquitur; vt Virgilius poëtatur; turba vehemens in Eccleſia: perſpicax, & acutus eſt in lege diuina: ſcholaſticè diſputans, quaſi deſcripta libri verba percurrit; vulgariter loquens, Romanæ vrba-

Litterarum ſtudia ſine virtute ſunt infœcunda.

nitatis regulam non offendit. Quid de monachico proſequar ordioe? quid de regularis magiſterio diſciplinæ? In quorom videlicet notitia ita connaluit, vt oec docere oauiter poſſit: ſed eius, proh dolor! talis eſt vita, vt eum lateri nullus innideat; ad ſe introducere nemo depoſcat; & vt rem non diutius protrsham, ſtulto ſapienti monaſterialis ad habirandum ianna clauditur: cuius paſſim ruſticis, & imperitis, ac dyſcolis aditus oon negatur. Vnde rectè vir ſapiens ait: *Melior eſt homo cui deficit ſapientia, & deficiens ſenſu in timore, quàm qui abundat ſenſu, & transgreditur legem Altiſſimi.* (Eccl. 19.)

Leonis incluſi cæleſtis ſapientia & ſanctitas.

Quod etiam in Domino meo Leone ptobatut incluſo. Poſuimus enim ſtultè peritum, apponamus etiam ſapienter indoctum. B Hic planè Leo (cùm præter Pſalmos, aut neſcio quid tenuiſſimű, & extremum) litteras non didicerit, grammaticos quoſlibet, ac mundi philoſophos, in ſcripturarum notitia, & conſiliorum ſpiritualium profunditate præcellit; vt quicumqoe ad illud de quouis animæ negotio conſulentes accedimus, ſuſcipientes ab eo verbum, ita confidimus, ac ſi prophetici ſpiritus oraculum reportemus. Sed quoniam & tibi apprimè notus eſt, & opuſculis noſtris frequenter inſertus, ſufficiat vnum hic verbum proponere, quod ouper ab eius ore quaſi negligenter cecidit: ſed à me negligenter audiri oon potuit. C Nam cùm inter cætera ſpiritualiter viuendi capitula ſolerter inquirerem: Vtrum ille poſt ſolutum oocturnæ ſynaxis officium, poſſet dormire ſi vellet, hoc ſe fuoditus neſcire perhibuit. Cumque idipſum ego ſæpiùs iterarem, & an ille circa dilucuium dormiret perquirerem: Reſpondit ille, ſe hoc omnimodis ignorare, quia numquam penitus expertus eſſet: Subiunxit etiá, ſe ſuis aſſuetum cogitationibus reſpondere: Accidietur, inquit, cor, palpitent oculi, os per crebra balauſtia gannite non ceſſet, caput etiam nutet, & io ima deuergat: ſed quia hæc omnia me perimeſe nequeuot, ad conſentiendum huius tempoiis ſomno, nullatenus ſuperabunt. (*Somni victoria.*) Nam & nos ſuper hac re diſtichum feceramus, quod hic inſerere otioſum eſſe non ducimus. D

Non canonem ſoluit, qui pſallens nocte redormit:
Ne tamen hoc paſſim ponat caput ante ſynaxim.

Sed heo me miſerum! hoc inter me, & Domoum Leonem, qnod inter fortiſſimum Dauid, & delirum euenit hiſtrionem. Ille ſiquidem viribus fortia fecerat: iſte ſola voce triumphalia eius geſta decantat. Ille nimirum ſe Deo nouit per ſomnï mactare conflictum; nos verſiculos facimus ad ſimilitudinem puerorum. Et quale, quæſo, eſt effœtum viribus, ac tenuiſſimi corporis homioem iam per ſeptuaginta ferè annos in monaſtico habitu degere, & adhuc vtrum diurnæ lucis erumpente crepuſculo dormire valeat, ignorare? E Hic itaqne prudens, hic verè dicendus eſt ſapiens, qui dum mondum calcibus abiicit, ipſum mundi principem philoſophando deludit.

Benedictinorum eremitárum Regula ſancte S. Romualdum viua erat.

CAPVT VIII.

Quòd ad Deum accedentes humanis diſciplinis non indigent.

QVOCIRCA, dilectiſſime fili, noli huiuſmodi ſapientiam quærere, quæ tibi ſimul cum reprobis, & Gentilibus valeat conuenire. Quis enim accendit lucernam, vt videat ſolem? A quis ſcolacibus vtitur, vt ſtellarum micantium videar claritatem? Ira qui Deum, vel Sanctos eius ſinceto quærit intuitu, non indiget peregrina luce vt veram conſpiciat lucem. Ipſa quippe vera ſapientia ſe quæreotibos aperit, & ſine aduiterinæ lucis auxilio, lucis inoccuduæ ſe ſulgor oſtendit. Vnde ſcriptum eſt: *Clara eſt ſemper, & numquam marceſcet ſapientia: & facile videtur ab his qui diligunt illam: & inuenitur ab his qui quærunt illam: præoccupat eos qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat.* (Sap. 6.) Illam ergo ſapientiam quære, illam totis viſceribus ardenter amplectere, ex qua non modò valeas ſapere, ſed & viuere, ac per eam ſine fioe gaudere. In Deo igitur, qui vera eſt ſapientia, quærendi, & intelligendi finem conſtitue: hunc aſſiduus meditare, in eo iugiter requieſce. Cui ſcilicet in eodem Sapientiæ libro dicitur: *Noſſe enim te, conſummata iuſtitia eſt; & ſcire iuſtitiam, & virtutem tuam, radix eſt immortalitatis.* (Sap. 15.) In illo igitur defige totum tuæ mentis obtutum, ab illo ſapientiæ fonte ſume ſitibundi pectoris hauſtum: vt in viſceribus tuis illius vitalis poculi vigore concepto, & ipſe cæleſtis gratiæ madore iugiter vireas, & in alios diſtillantia fontis irrigui fluenta transfundas. Et quæſo, vt hoc per te quandoque Deus omnipotens exhibeat fratribus tuis, quod per Eſaiam promiſit pauperibus ſuis: *Egeni, inquit, & pauperes quærunt aquas, & non ſunt: lingua eorum ſiti aruit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Iſraël non derelinquam eos.* (Eſa. 41.) Vbi mox ſequitur: *Aperiam in ſupinis collibus flumina, & in medio camporum fontes; ponam deſertum in ſtagnum aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum.* (Ibid.)

Quoniam igitur, fili chariſſime, temetipſum velut agnum tenerrimum obtuliſti, & hoc dæmones per aëra volitaotes incurſant, vt vel ex manibus tuis oblata diripiant, vel iniecta prauæ cogitationis illuuione corrumpant; tu cum Abraham imminentes ad impetum volucres abige, vt holocauſtum tuum immaculatum, & integrum valeas cuſtodire. (Gen. 15.) Ex eorum quippe pharetra proculdubio toxicata cogitationis noxia ſagitta depromitur, vt litterarum ſtudia remanentibus in ſæculo coæuis tuis inuideas; & in hos eos cautos ac prouidos, te verò deceptum, & fatuum credas: vtpote ſi hoc & ipſe feciſſes, quaſi gratiorem tunc hoſtiam Deo tuæ conuerſionis offerres: ſed hoc totum Deo veraciter obtuliſti, quidquid ad meliorem, ac manentem ſubſtantiam properans pro amore illius acquirere contempſiſti. Melius eſt autem totum ſimul offerre, quàm particulariter diſpenſare. Sicut enim melius eſt ouem dare, quàm fructus ouis; ita laudabilius eſt totam artem Deo ſimul offerre, quàm fructus artis. Iulianus Cæſar, & Donatus Martyr vno tempore didicerunt. Et ille quidem permanſit in ſtudiis; hic ſecutus eſt veſtigia veritatis. Sed ille in ſapientia ſua tam fœliciter floruit, vt octo libros contra Galilæas (ſic enim Chriſtianos, vel Apoſtolos vocat) & Euangelium ſcriberet: Donatus autem delipuit, vt cæleſte faſtigium cùm triumphalis martyrii gloria penetraret. (*Donati Epiſcop. Aret. & Mart. ac Iuliani Apoſtatæ ſtudia.*) Ioannes Euangeliſta apud ſæculum penè nil didicit, ſed ſpretis oratorum, dialecticorumque verſutiis, ad ſimplicem Ieſu ſtultitiam puerulus commigrauit. (*Ioan. Euág. vbi didicit.*) Hic tamen dum per libri ſui principium ſummæ lucis myſterium terribiliter intonat, illico philoſophorum cæca ſubtilitas in tenebroſa ſtudiorum ſuorum profunditate caligat. Præterea beatus Papa Gregorius artis grammaticæ diſciplinam eatenus in ſuis laudat Epiſto- (Greg. Mag. Reg. lib. 9. Epiſt. 48.)

S. Hieron. Ciceroniani ſtudij pœnas dat. Epiſt. 22 to. 1. ad Euſto. de cuſtod. virg.

iis, vt eam congruere deneget Chriſtianis. Hieronymus ad tribunalia tremenda pertrahitur, flagris atrocioribus verberatur: cui tamen non aliud quàm Ciceroniani nominis crimen impingitur. Deuotatur ille, hac ſe prorſus vltione plectendum, ſi ſæculares libros vlterius legeret, ac ſi Chriſtum per apoſtaticæ perfidiæ ſacrilegium denegaret. Dicebatur enim illi: Ciceronianus es, non Chriſtianus. Et ille, Si ſæculares, inquit, codices vlterius legero, te negaui. Honeſta ſatis & vtilis ſapientia: nimirum, quæ cum Chriſti negatione confertur, quæ hæreticæ perfidiæ comparatur; vt idem valeat eam legere, quod Deum negare. Si ergo is qui terrenum illud dogma didicerat, ab eius compeſcitur vſu; quanto magis qui B needum expertus eſt, ab eius prohibetur acceſſu? Si ille cohibetur à notis, quanto cautius iſte reprimendus eſt a diſcendis. Diſcumbis, frater, ad A menſam Dei, ſufficiant tibi dapes cæleſtis eloquij. Abijce lolium, quod in veſaniam comedentium mentes inebriat; ſuſcipe frumentum, quod eſurientium animas ſobria refectione confirmat. Nec fauces animæ tuæ vitalis eſcæ faſtidiant alimentum, ſed procul abijciant falſitatis ineptias, & quiſquilias vanitatum. Omnipotens Deus, dulciſſime fili, doctrina te ſuæ legis erudiat, vt cor tuum veræ ſapientiæ luce perfundat; te de manibus tuis viuentis hoſtiæ ſuſcipiat holocauſtum, & ad ſpiritualium prouehat incrementa virtutum: te ſemper in ſe manere concedat, & inuicem ipſe in tuis viſceribus delectabiliter requieſcat: vt, ſicut eſt ipſe pollicitus, tamquam B palmes in vite, numquam deſinas pij operis germina pullulare. Amen.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMSEXTVM,

De ferenda æquanimiter correptione.

ARGVMENTVM.

Ariprandùm tyronem in militia ſpirituali laudat, quòd adoleſcens ad eremum ſe contulerit: monetque illum, vt exemplo Chriſti Domini regularem diſciplinam non deſerat; proinde æquo animo ferat non modò ſeniorum, verùm etiam iuniorum correptiones, quæ ad animi labes abluendas ſui aliorumque profectum plurimi faciunt: multa ex occaſione dicit de bono correptionis, & cur, & an ſine culpa ſanctus Paulus ſanctum Petrum obiurgauerit.

Ariprando fratri chariſſimo Petrus peccator Monachus paternæ dilectionis affectum.

Ariprandus fuit à ſecretis S. Doct.

EXIGIS, dilectiſſime fili, vt tibi aliquid ſcribam; & qui, me dictante, frequenter aliis ſcriptitas, vt tibi quoque aliquid ſcribatur imploras. Sed vnde ſcriptori congruentius incipiam ſcribere, quàm à ſcribendi ipſius myſtica dignitate? In te quippe, qui ſcribis, tres ſunt digiti, & vna manus; cui verò ſcribis, tres ſunt perſonæ, & vnus Deus. Cùm igitur ex diuerſis apicibus continuum ducis articulum, ad illum ſemper vnum tua dirigatur intentio, cuius in temetipſo per quamdam ſimilitudinem conſpicis ſacramentum. Et quia dum in ſcholarum adhuc gymnaſio inter adoleſcentulos ageres, & ephebi vultus florem needum pubis vlla, vel tenuis lanugo veſtiret, feruor te ſancti Spiritus incitauit; vt non monaſteriale propoſitum, ſed eremi potius arriperes inſtitutum, caue ne per ætatis adhuc imbecillis obtentum, ſancti loci regulam violes: ne rigorem atque ſeueritatem beatæ conuerſationis enerues, ne mutari velis ſolitam ſeueritatis conſuetudinem: ne peregrinæ adinuentionis præſumas ſuperinducere nouitatem. Nam & ipſe, qui magiſter eſt Angelorum in cælo, morem in terra tenuit, quem inuenit: nec dedignatus eſt terrenam ſeruare conſuetudinem, qui venerat exhibere cæleſtem. Nam, vt infinita prætereram, cur ſibi caput ac pedes vnguento conſpergi muliebri miniſterio paſſus eſt, niſi quia C Paleſtinæ atque Iudaicæ regionis mòs erat, vt eius accolæ crebrius vngerentur? Hinc eſt enim quod ait: *Tu autem cùm ieiunas, vnge caput tuum.* Et quid mirum ſi Dominus in vita ſeruauerit morem patriæ, quem & ſepulturæ ſuæ ſacroſanctis exequiis non dedignatus eſt cuſtodire? Sic enim Ioannes refert: *Ioſeph ab Arimathia, & Nicodemus acceperunt corpus Ieſu, & ligauerunt illud linteis cum aromatibus, ſicut mos Iudæis eſt ſepelire.* Cùm ergo is, qui eſt ipſa ſapientia, per quam

Exemplo Chriſti, regulares conſuetudines ſeruare debemus.

Matt. 26. Luc. 7. Ioan. 19. 12. Matt. 6. Ioan. 19.

cuncta ſunt condita, in his etiam rebus, quæ A nullius penè videntur eſſe momenti, traditionem hominum ſeruare non ſtatuit; quantæ præſumptionis eſt, ſi diſciplinæ quis regulam frangat, quam à ſanctis Patribus traditam non ignorat?

CAPVT I.

Correptiones æquo animo ferentium emolumenta.

INTER cætera igitur ſanctæ conuerſationis inſignia, quæ videlicet & in aliis florere conſideras, & tu ipſe, diuina ſuffragante clementia, iam irreprehenſibiliter ſeruas, vnum præ cæte- B ris caue, ne correptiones aliquando grauiter feras, ne qualibet occaſione redargui à tuis quoque iunioribus erubeſcas. Quod videlicet huius loci tam familiare eſt, atque natiuum, vt qui

* correptus

* corripitur, fugit, nobiſcum habitare non poſſit. Ad hoc enim homo de ſæculo, magiſterio regularis diſciplinæ ſubmittitur, vt rubiginem, quam de mundo lenocinante contraxerat, aſperæ correptionis lima detergat. Vnde eſt quòd

Prou. 1.

Sapientia loquitur in Prouerbiis: *Conuertimini ad correptionem meam, en proferam vobis ſpiritum meum.* Non enim dixit, ad blanditias meas; ſed, *Conuertimini*, inquit, *ad correptionem meam.* Vnde quibuſdam corripi dedignantibus ait: *Manè conſur-* C

Ibid.

gent, & non inuenient me; eo quòd exoſam habuerint diſciplinam, & timorem Domini non ſuſceperint, nec acquieuerint conſilio meo, & detraxerint vniuerſæ correptioni meæ. Hinc admonet dicens: *Diſciplinam*

Prou. 3.

Domini, fili mi, ne abiicias, nec deficias cùm ab ipſo corriperis: Quem enim diligit Dominus, corripit; & quaſi pater in filio complacet ſibi. Iure ſcilicet non hominis, ſed Domini correptio dicitur, cùm in amore Christi à proximo in proximum quælibet ſeueritas irrogatur: & nimis à ſapientia deuiat, qui ſuperbum cor diuinis increpationibus non inclinat. Vnde & idem Salomon ait: *Qui diligit diſci-*

Prou. 12.

plinam, diligit ſapientiam; qui autem odit increpationes, inſipiens eſt. Quapropter idem inſipiens in D

Prou. 5.

Prouerbiorum libro conqueritur, dicens: *Cur deteſtatus ſum diſciplinam, & increpationibus non acquieuit cor meum, nec audiui vocem docentium me, & magiſtris non inclinaui aurem meam?* At contra quiſquis increpationibus æquanimiter acquieſcit, de catalogo ſapientum non recedit. Vnde ſcriptum eſt:

Prou. 15.

Diligentiſ patrum eſt filios corripere.

Auris quæ audiuit increpationem vitæ, in medio ſapientium commorabitur: qui verò abiicit diſciplinam, deſpicit animam ſuam. Vitrici denique priuignis indulgent: patres dura plerumque verbera propriis pignoribus adhibent. Illi nimirum odientem paſcunt; iſti verò diligentes erudiunt, & affligunt. Vnde ſcriptum eſt: *Qui parcit virgæ, odit fi-*

Prou. 13.

lium ſuum: qui autem diligit illum, inſtanter erudit. Et alibi: *Melior eſt manifeſta correptio, quàm amor ab-* E

Prou. 27.

ſconditus. Meliora ſunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oſcula odientis. Iterum ſcriptum eſt: *Eru-*

Prou. 19.

di filium tuum, ne deſperes: ad interfectionem eius ne ponas animam tuam. Ad interfectionem quippe filii paterna manus ponitur, cùm in eum quem nequiter agentem conſpicit, non modò non inueheitur, ſed eius inſuper plectendis actibus delectatur; & plauſibilibus non veretur verbis extollere, quem duris debuerat verberibus coercere.

CAPVT II.

Quòd ſapientis eſt amare correptionem, ſtulti odiſſe.

QVISQVIS ergo ſapiens eſt, auſteritatis illatæ diuitiam animæ ſuæ vulneribus deputat medicina. Vnde ſcriptum eſt: *Si corripueris ſapientem,* Prou. 19.
intelliget diſciplinam: Et iterum: *Plus proficit correptio* Prou. 17.
apud prudentem, quàm plaga apud ſtultum. De quo etiam prudente dicitur: *Qui patiens eſt, multa gu-* Prou. 14.
bernatur prudentia; qui autem impatiens eſt, exaltat ſtultitiam ſuam. Stultitiam quippe ſuam exaltat impatiens, quia quo per impatientiam ſuam à quibuſlibet frequentius læditur, eo quotidianis contra eos iurgiis atrocius efferatur. Vnde legitur: *Semper* Prou. 17.
iurgia quærit malus; Angelus autem crudelis mittitur contra eum. Crudelis Angelus contra quærentem iurgia mittitur, quia dignum eſt, vt mentem, in qua crudelitas habitat, crudelis poſſeſſor inuadat: quia, ſicut dicit Apoſtolus, Ira dæmonium habet. Vnde illic, mox vt crudelem mitti contra impatientem docuit, protinus ſubiunxit: *Expedit magis* Ibid.
vrſæ occurrere, raptis fœtibus, quàm fatuo confidenti ſibi in ſtultitia ſua. De hoc fatuo & impatienti ſcriptum Prou. 22.
eſt: *Noli eſſe amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioſo, ne fortè diſcas ſemitas eius, & ſumas ſcandalum animæ tuæ.* Porrò ſicut æger, qui non capit antidotum, moritur; ita qui non poteſt corripi, nequit ab animæ ſuæ languoribus releuari. Vnde Prou. 23.
rurſus per Salomonem dicitur: *Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim percuſſeris eum virga, non morietur: tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.* Vis audire quid illis immineat, qui reſpuunt corripi? qui dedignantur à ſenioribus obiurgari? *Viro*, inquit, *qui corripientem dura ceruice* Prou. 29.
contemnit, repentinus ei ſuperueniet interitus, & eum ſanitas non ſequetur. Vbi & paulò poſt ſubditur: *Eru-* Ibid.
di filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ. Enimuero equo adhuc indomito pes in ſubſellé percutitur, vt poſtmodum clauis affigi ferrum ſibi ſuppedaneum patiatur. Rudi quoque tauro circulus lentæ vitis innectitur, vt aſſuetus hoc procul dubio diſcat, quatenus iugum poſtmodum detrectare non audeat. Sic iunior quiſque frater etiam tunc obiurgandus eſt, cùm non peccat, vt diſciplinam veræ correptionis poſtmodum æquanimiter ferat. Quo contra de non correpto ſcriptum eſt: *Qui delicatè à pueritia nutrit ſeruum ſuum,* Prou. 29.
poſtea illum ſentiet contumacem. De quo videlicet ſeruo vir ſapiens ait: *Cibaria, & virga, & onus aſino;* Eccl. 33.
panis, & diſciplina, & opus ſeruo.

CAPVT III.

Quòd impatientibus correptiones ſunt quaſi gladii.

NEC ob id tibi, fili chariſſime, tot Scripturarum teſtimonia coaceruo, vt ſanctæ indolis tuæ moribus hæc iudicem expedire; ſed hoc potius, vt coæuis tuis ea tua valeam occaſione conſulere. Non enim vas Ierichontinis plenum 4. Reg. 2.
aquis, nobis allatum eſt: quas ego ſcilicet inſtar 4. Reg. 4.
Eliſæi, cæleſtis ſapientiæ ſale conſpergerem, & ſic eas amaritudine defæcarem. Sed nec ollam te plenam * colloquintidis præbuiſti, cuius amariſſimum guſtum trita diuini verbi farina in dulcedinem verteret, ſicque Prophetarum filiis comeſtibilem exhiberet. Non enim arundo viſa es in deſerto vento agitata, ſed illa potius quæ mel protulit, vnde præcurſor Domini Ioannes vixit, Matt. 11.
Adduxiſti, frater, aluearium fauis diſtillantibus

* colocyntidis.

plenum; præbuiſti te nobis agrum non ligonibus A ſarriendum, ſed plenis iam falcibus deſecandum; non ſcilicet paliuris ac vepribus robòreſcentem, ſed exuberantium meſſium decore flauentem. Quo contrà, de negligente ac ſtulto vir ſapiens dicit: *Per agrum hominis pigri tranſiui, & per vineam ſtulti, & ecce vrtica omnia repleuerant.* (*Prou. 24.*) Impatientibus ſanè correptiones quaſi gladij ſunt, ſed ſi volunt vt hi gladij vertantur in falces, hirſuta vitiorum ſuorum dumeta, quibus horrent, permutentur in meſſes. Vnde Propheta cùm præmiſiſſet de Saluatore noſtro, quia *iudicabit Gentes, & arguet populos multos*, protinus addit: *Et conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces.* (*Eſai. 2.*) Nimirum, congruus ordo, dum primùm quidem peccator arguitur: deinde gladij in vomeres, & lanceæ conflantur in falces. Nam dum B impatiens quiſpiam per diſciplinam mitior factus, tamquam planus ager increpationis cultro proſcinditur, deinde ſuaui ſemine ſanctæ prædicationis aſpergitur, & ſic demùm fœcunda bonorum operum fruge veſtitur: huic ſcilicet & gladij facti ſunt vomeres, & lanceæ conuertuntur in falces. Quia qui reprehendi prius tamquam gladio perfodi deuitabat, nunc & vomerum ſacræ doctrinæ libenter ſuſtinet, vt fruges ferat; & falcem ſupernæ meſſionis expectat, & vt horrei cæleſtis promptuarium repleat.

CAPVT IV.

Quòd in religioſis conuentibus ad regularem diſciplinam neceſſaria eſt correptio.

C SPIRITVALIS plane quiſque conuentus, ſi fraterni zeli frequenti correptione non vtitur, Iſraëliticæ plebis myſtica laborat inopia: quæ videlicet, incipiente Saul Regis imperio, fabrum ferrarium non habebat. Dicit enim Scriptura: *Quia faber ferrarius non inueniebatur in omni terra Iſrael.* (*1. Reg. 13.*) Porrò ſicut ferrum reliqua metalla fortiter edomat; ita correptionis malleus vitia delinquentium reprimit, & quaſi cudendo rigidæ mentis duritiam frangit. Hinc eſt quod de ipſo fabrorum ſpiritualium principe per D Eſaiam dicitur: *Ecce ego creaui fabrum ſufflantem in igne prunam, & proferentem vas in opus ſuum.* (*Eſa. 54.*) De ferro quoque Eccleſiaſtes dicit: *Si retuſum fuerit ferrum, & hoc non vt prius, ſed hebetatum erit, multo labore exacuetur, poſt induſtriam ſequitur ſapientia.* (*Eccl. 10.*) Sed Philiſthæi de terra Iſraël fabros ferrarios tollunt, cùm maligni ſpiritus falſæ pietatis obtentu, zelum correptionis de fratrum labiis auferunt. Vnde & illic ſubditur: *Cauerant enim Philiſthæi, ne fortè facerent Hebræi gladium, aut lanceam.* (*1. Reg. 13.*) Vnde paulò poſt: *Retuſa itaque erant acies vomerum, & ligonum, & tridentium, & ſecurium, vſque ad ſtimulum corrigendum.* (*Ibid.*) Dum Philiſthæi timent gladios, tollunt fa- E bros; vt dum armorum fabricatura compeſcitur, non ſit etiam qui cætera exercendi laboris vtenſilia fabricetur, Apoſtolo quippe teſtante: *Gladius ſpiritus eſt verbum Dei.* (*Epheſ. 6*) Hunc gladium, quia peruerſi timent ſpiritus, fabros de terra Iſraël auferunt, dum eos qui redarguere delinquentium errata debuerant, à tenenda cenſuræ diſciplina compeſcunt; & hac negligentiæ diſſolutione contingit, vt in ſeruorũ Dei quibuſque conuentibus, non modò ſacræ prædicationis ſermo ceſſet audiri, ſed & honeſtarum artium exercitia deſinant frequentari. Nam quia diſtricta magiſterij eos diſciplina non reprimit, propriis voluptatibus dediti,

A ſcribere neſciunt; arti honeſtæ, vel manuum exercitia nulla condiſcunt; cùm Apoſtolus dicat: *Qui non laborat, non manducet.* (*2. Theſſ. 3.*) Quæ nimirum cùm ſibi ſint neceſſaria, ſæculares viros, vel etiam reprobos adeunt; quoniam hæc apud ſe reperire non poſſunt. Vnde illic dicitur: *Deſcendebat ergo omnis Iſraël ad Philiſthiim, vt exacueret vnuſquiſque vomerem ſuum, & ligonem, & ſecurim, & ſarculum.* (*1. Reg. 13.*) Iſraël ergo ad Philiſthæos non aſcendit, ſed deſcendit, ad vtenſilia ſuæ neceſſitatis exacuat, cùm ſacri ordinis viri ad ſæcularium ima declinant, vt ab eis ſibi commodum cuiuſlibet vtilitatis acquirant. Vides ergo, quia ſi de ſacro conuentu correptionum cenſura ſubtrahitur, diſciplinæ vigor funditus eneruatur, & religio tota deſtruitur; quia dum vnuſquiſque propriæ ſequitur voluntatis ar- B bitrium, ad ſæcularia rediens, ſpiritualis obſeruantiæ violat inſtitutum. (*Viri ſtrenui eſt, correptionem ſine culpa ad aliorum profectum amplecti.*) Vnde quiſquis eſt, cui regularis vitæ feruor inæſtuat, correptiones libenter amplectitur; & tunc etiam, cùm innocens eſt, ſuis reprehenſionibus delectatur. Non vt eum conſcientia peccaſſe remordeat, ſed quoniam hoc prodeſſe cæteris audientibus ſperat: vt vnde ipſe innocens & mundus arguitur, alij, vel lapſi, vel lapſuri fortè corrigantur.

CAPVT V.

Cur beatus Paulus beatum Petrum reprehenderit.

C VNDE nunc ad memoriam redit quòd Paulus, ſicut ad Galatas ſcribit, beatum Petrum Coapoſtolum increpauit: ſed ei quem velut diſcordando redarguit, votis interioribus concordauit: (*Galat. 1 & deinceps.*) *Cùm veniſſet*, inquit, *Petrus Antiochiam, in faciem ei reſtiti, quia reprehenſibilis videbatur. Priùs enim quàm venirent quidam à Iacobo, cum Gentibus edebat: cùm autem veniſſent, ſubtrahebat, & ſegregabat ſe, timens eos qui ex circumciſione erant.* Vbi mox additur: *Et ſimulationi eius conſenſerunt cæteri Iudæi, ita vt & Barnabas duceretur ab eis in illam ſimulationem.* O quàm dura ſuperficie tenus verba, & ſi ſolis attendantur in ſyllabis ab Apoſtolici culminis grauitate funditus aliena. Reprehenſibi- D lis eſt Petrus, cui ad reprehendendum, & ad corrigendum commiſſa ſunt omnia regna terrarum. In faciem ei reſiſtitur, ad cuius imperium ianua regni cæleſtis Chriſti fidelibus aperitur; (*Matth. 16.*) ſimulationis auctor aſſeritur, qui primus eſt in prædicatoribus veritatis; & vt copioſior adhuc exaggerari valeat iniuria, diligenter attende quid ſequitur: *Sed cùm vidiſſem quòd non rectè ambularent in veritate Euangelij, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu cùm Iudæus ſis, Gentiliter viuis, & non Iudaicè, quomodo Gentes cogis Iudaizare?* (*Galat. 2.*) Quid eſt hoc, beate Paule, quod Priorem tuum increpationibus laceras, obiurgationibus exacerbas? quo pacto non vere- E ris eum ante hominum ora confundere, cui ſpeciali iure conceſſum eſt, vniuerſali totius orbis Eccleſiæ præſidere? An fortaſſis excidit, quod vos communis vtriuſque Doctor inſtruxit? *Si peccauerit*, inquit, *in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolum: ſin autem te non audierit, adhibe duos vel tres teſtes.* (*Matth. 18.*) Tu verò non priuatè conuentum, non clam coram teſtibus allocutum: ſed palam omnibus arguis, & inſuper ad poſteritatis venturæ notitiam, quod grauius eſt, hoc te feciſſe conſcribis. An & illud oblitus es quod Timotheo ipſe iuſſiſti: *Seniorem ne increpaueris, ſed obſecra vt patrem?* (*1. Tim. 5.*) Sed in eo quòd B. Petrum Paulus coram omnibus manifeſtè redarguit, ſoris quidem contradictor

apparuit, ſed cordis eius vota compleuit. Gentiles enim venientes ad fidem, non audebat Petrus eis præſentibus qui ex circumciſione crediderant, in conueſcendi ſocietate recipere, ne videlicet illi ſcandalum ſuſtinerent, & mox à fide adhuc tenera ſub hac occaſione recederent. Et ideo qui cum Gentibus edere conſueuerat, quibuſdam à Iacobo venientibus ab eorum ſe conſortio ſubtrahebat: timens ſcilicet ex circumciſione credentibus, ne ſi eum conueſci Gentibus cernerent, perfidiæ periculum ſuſtinerent. Nam quia Petrus ita per omnia ſentiebat, vt Paulus, Gentes ſcilicet obſeruare ritus Iudaicos non debere, qui Actus Apoſtolorum legit, dubitare non poterit: imo huius ſententiæ primus auctor Petrus inter Apoſtolos indubitanter inuenitur, cuius nunc à Paulo quaſi præuaricator arguitur. Ait

Act. 15. enim: *Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum, quod neque patres noſtri, neque nos portare potuimus? ſed per gratiam Domini Ieſu Chriſti credimus ſaluari, quemadmodum & illi.* Volebat ergo Petrus permaximè coram omnibus argui, gaudebat obiurgantis inuectione confundi: vt id quod inuitus agebat, correptus omitteret; & in eo quòd ſolus attentare timuerat, ſocium inueniret. Paulus ergo pro Petro cùm teſtitit, eique proculdubio intrinſecus concordauit, quem extrinſecus arguit; alioquin, quomodo Paulus in alio condemnaret, quod ipſe non diſſimili neceſſitate compulſus egiſſet? Nam propter Iudæos, qui legis obſeruantiam, & veteres ritus tenendos eſſe perhibebant, & Timotheum, Gentilis videlicet hominis filium circumcidit: & ipſe votum ſoluens, ſibimetipſi caput raſit, & ſacrificium iuxta veteris legis cærimonias obtulit.

Act. 16.

Act. 21.

CAPVT VI.

An beatus Paulus peccauerit beatum Petrum obiurgans.

IN hoc ergo quòd Petrum corripere viſus eſt, obſecundatus eſt, non auerſatus; & non aduerſus eum, ſicut Porphyrius opinatur, ſuperbè pugnauit, ſed humiliter miniſtrauit. Hæc nimirum Pauli correptio miniſterium fuit obedientiæ, non obiurgatio diſciplinæ; non temeritas inuectionis, ſed vnanimis concordia voluntatis. Tu itaque, dilectiſſime, cùm ſuper qualibet occaſione corripieris, etiam ſi te deliquiſſe nequaquam conſcientia reprehendat, quod obiectum eſt, libenter amplectere, culpabilem te coram fratribus tuis humiliter confitere. Quod nimirum & illis erit imitationis exemplum, & tibi proueniet in augmenta virtutum. Memento quod per Salomonem dicitur: *Melius eſt à ſapiente corripi, quàm ſtultorum adulatione decipi.* Eccl. 7. Talis ergo ſit voluntas tua, vt is etiam qui te fortè durius arguerit, cum tui cordis intentione concordet: & in eo quòd in te aſper inuehitur, morigeretur potius quàm obluctetur. Præſentibus itaque conuerſatio tua luceat, abſentibus fama in benedictione redoleat. Eſto, quod ſuperius diximus, ager, & exuperans copia ſegetum, & ſpirās odoribus pigmentorum, vt in te quoque delectetur omnipotens Deus, & dicat: *Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Deus.* Gen. 27. Vt quoniam Ariprandus ipſe vocaris, * ares autem virtus dicitur, tanquam * ἀρετή ager vberrimus centeni fetus fructus aceruum, & Deo prandium merearis offerre virtutum.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

De Caſtitate, & mediis eam tuendi.

ARGVMENTVM.

Damiano nepoti inter cæteras virtutes Caſtitatem præcipuè commendat: quam, vt facilius tueatur, quotidie, vt Dominicum corpus percipiat, ſuadet. Deinde contra inſidias dæmonis illum inſtruit. Poſtremò, vt ſe Priori commendet, petit: quem de hoſpitalitate ſeruanda admoneat.

Damiano chariſſimo filio, Petrus peccator Monachus paternæ dilectionis affectum.

QVIA litterarum gerulus anxiè parat exire, non poſſum, quæ mittenda ſunt, elimata ſtyli digeſtione conſcribere: neque volo, vt potius veri conſideres ſenſum, quàm aucuperia lenocinia falerata verborum. Interim itaque, dum præſto reſcribere nequeo, ſufficit hoc tibi ſimpliciter ſcribi, quod Timotheo velut æquæuo per epiſtolam Apoſtolus præcipit: *Dum venio,* inquit, *attende lectioni, exhortationi, atque doctrinæ.* 1. Tim. 4. Cui nimirum iam & iſta

Ibid.

p æ uiſerat: *Exemplum eſto fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate.*

CAPVT I.

Quòd Caſtitatis virtus iunioribus difficilior ſit.

ET vt de cæteris virtutibus, quæ nunc per epiſtolam enumeratæ ſunt, interim taceam, caſtitatem, quam vltimam poſui, non in membris tantummodo ſtudeas ſeruare corporeis, ſed hæc eadem permaximè regnet, ac vigeat in viſceribus cordis. Nulla quippe virtus eſt, quæ in adoleſcentiæ flore grauiora certamina perferat, quam videlicet velut in camino ſurgentis incendij, titillantis illecebræ genuinus ardor impugnat. Sed B cùm ſuper hoc themate nobis vberius diſputare non liceat, quia præ nimia celeritate non vacat, quid mihi Imperatrix, Agnes olim ſcilicet aureo quidem diademate coronata, nunc autem multo fœlicius, & incomparabiliter eminentius in Regis æterni thalamo collocata, heſterno iam veſpertini temporis elabente crepuſculo, retulit, hic annotare ſuccinctè, raptimque non pigeat; vt apud animum tuum, non tam laciuioſa loquendi proiisitss, quàm inſignis exempli dignitas conualeſcat. Porrò dum præfata Chriſti ſponſa, & B. Petri filia in omnium diſpoſitione virtutum delectabiliter paſcitur, in tractanda tamen caſtitatis pudicitiæque munditia propenſius immoratur. C Vnde factum eſt, vt dum nonnulla de ſalute animarum mutuis confabularemur eloquiis, & præcipuè quaſi quoſdam verſaremus in manibus vernantis floſculos caſtitatis, illa hoc in medium protulit: Poſtquam Imperator, inquit, Otto regnum Italiæ Berengario victor eripuit, captas illicò duas eius filias in Teutonicas partes exilio tranſmigrauit. Quæ nimirum, dum venuſti vultus ſpeciem, & inſigni corporum pulchritudine Regum referrent generis dignitatem; cœperunt multi regni proceres Adelaidi Auguſtæ vehementer inſiſtere, vt tam elegantis formæ decus dotali ſibi mererentur copula ſociare. D Quæ nimirum puellæ dum omnes procos æqua prorſus dedignatione contemnerent, & mortale coniugium ſanctæ ſuperbiæ ſupercilio faſtidirent; vna illarum duos pulcinos ſuis vberibus ſuppoſuit, & tamdiu inter veſtem & carnem, donec omnino putreſcerent, occultauit. Cumque conſpiceret homines ad ſuum venire colloquium, laxabat occultè veſtem, & naribus colloquentium gaudebat exhalare fœtorem. Cumque colloquentes ei hanc quotidie narium paterentur iniuriam, tandem ceſſauit deluſa ſollicitudo quærentium, & virgo Chriſti per ſimulatam carnis alienæ putredinem, inuiolabilem ſui corporis ſeruauit integritatem. E Vnde factum eſt, vt vtræque poſtmodum ſorores eligerent ſanctimoniale propoſitum, & vſque ad finem vitæ monachicum ſeruarent irreprehenſibiliter inſtitutum.

Agnes ex Imperatrice ſanctimonialis.

Otto I Italiæ regnum Berengario eripuit A. C. 951. Adelais Lotharij regis, Ottonis I. mox vxor. Admirabilis in duab. puellis ſeruatæ caſtitatis ratio.

CAPVT II.

Quòd frequens Euchariſtiæ ſuſceptio eſt præſidium caſtitatis.

QVAMNAREM pudeat, vel, ô fili, vitio libidinis eneruiter, vel in cogitatione ſuccumbere, de quo cernis infirmiorem, & fragilem ſexum cum tanta gloria triumphare, & vt A frementem beſtiam valeas, vt ita loquar, ex agro tui iuris expellere, ſatage te, frater, iam quotidie Dominici corporis & ſanguinis perceptione munire. Videat occultus hoſtis labia tua Chriſti rubore rubentia, quæ territus perhorreſcat, & mox in tenebrarum ſuarum latibula paueſcendo diffugiat. Quod enim tu per viſibilem panis ac vini ſpeciem ſuſcipis; ille velit, nolit, Dominici corporis ac ſanguinis intelligit veritatem.

Sacroſanctæ Euchariſtiæ ſuſceptione dæmon exterretur.

Porrò autem eadem mihi tunc venerabilis Regina narrauit, quod nuper in Vormacienſi Eccleſia, dum longiori per negligentiam tempore Euchariſtia reſeruata fuiſſet in buxide, ſola poſtmodum illic caro fuerit reperta. B Ita dum curioſius in eam multorum viſus intenderet, nil aliud quàm veram ac ſolidam carnem proculdubio iudicaret.

Panis ſacratus diu ſeruatus in buxide, caro repertus eſt.

Rainaldus etiam venerabilis Cumenæ Eccleſiæ Pontifex dum adeſſet, quod ſibi paulò ante contigerat, veridicus enarrator expoſuit: Presbyter, inquit, in Eccleſia, cui, Deo auctore, deſeruio, hodieque niſi fallor adiuiuit, qui tam paruam ac tenuem in litterarum habet doctrina notitiam, vt aperte quoque ſcriptionis articulum ſyllabatim vix valeat legere: nimia tamen paupertate conſtrictus, vtcumque Miſſarum cogitur ſolemnia celebrare. Hic aliquando dum ſacri muneris Euchariſtiam detuliſſet ægroto, vt erat vtique deſes, ac negligens, aliquantulum Dominici ſangui- C nis remanſit in calice. Quod cùm ille in Eccleſiam rediens comperiſſet, ſed faſtidio præpeditus noluiſſet accipere, mox calicem lauit, & in labrum marmoreum, in quo erat aqua ſanctifica, proiecit. Et, ô magnum diuinæ virtutis iudicium; illam labri partem quam id quod effuſum eſt de calice, contigit, in ſanguineum ruborem repente conuertit, vbi ſcilicet duæ maiores guttæ ſanguinis exprimuntur: ſed neque illæ, neque aliæ, quæ iuxta videntur eſſe minuſculæ, nullo poſſunt ſtudio vel ablui, vel abſtergi, quo rubor impreſſi ſanguinis aliquatenus valeat aboleri. Cùm ergo pur- D pureus ille cruor tam tenaciter hæſerit in vaſe lapideo, quantum putamus ius ſibi poteſtatis vindicat virtus illa cæleſtis in pectore Chriſtiano? His itaque cæleſtibus ſacramentis, fili chariſſime, te frequentius munire non differas, quibus videlicet diabolicæ verſutiæ, & ſubdolæ machinationis argumenta repellas. Præcinctus erigere, conſtanter atque robuſtus ſta ſemper in acie, nec ignores indeficientem aduerſarium contra te inſatigabiliter dimicare.

Rainaldus Cumanus Epiſc.

Dominici ſanguinis virtus.

CAPVT III.

Diabolus transfigurat ſe in Angelum lucis, vt Monachum decipiat.

E INTEREA dum hæc loquor, & illud nunc ad memoriam redit, quòd Hildebrandus Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, eiſdem, qui ſuperius memorati ſunt, & Epiſcopo præſentibus retulit: Duos, inquit, ſanctos Monachos vidi, & non mediocrem apud eos locum familiaritatis obtinui; qui nimirum ſingulis morabantur in cellulis, apud Monaſterium, quod in loco conſtructum eſt, qui dicitur Aquiſgrani, quorum videlicet alter, qui maioris videbatur eſſe ſimplicitatis, Marinus; alter autem Romanus vocabatur proprio nomine. Sed Marinus vix vlla dies erat, in qua diabolum vel per ſpeciem aliquam

Hildebrandus S. R. E. Arch. Ord. S. Ben.

aliquem non aſpiceret, vel per ſomnium non audiret, adeo vt antiquus hoſtis ſibi ſæpe compſalleret, ſimulque cum eo diuinæ laudi officia celebraret. Aliquando verò tenebrarum auctor ſe transfigurauit in Angelum lucis, eique quaſi legem dictando mandauit: Caue, inquit, quia qui Angelum Dei, & aſpicere, & alloqui meruiſti, indignum eſt vt de cætero cum hominibus loquaris. Protinus ille tanquam mandatum diuinitus accepiſſet, à fratrum ſe funditus collocutione remouit, ſeque ſub rigida ſilentii cenſura conſtrinxit. Cui cùm frater Romanus primò, deinde Abbas Monaſterii, vt ſibi loqueretur, vehementer inſiſteret, & ille prædantis labiis * non mitteret; Abbas fores cellulæ violenter irrumpens, dignis indiſcretum fratrem verberibus caſtigauit, & ſic ad reddendum ſermonis officium compulit. Cui mox admonendum ſubiunxit: Idcirco, inquit, antiquus aduerſarius, bonorum ſemper operum inimicus, ſilentium tibi tentauit imponere, vt & tu fructum fraternæ ædificationis amitteres, & illi, qui à te ſubleuandi erant, tuæ conſolationis auxilium non haberent. Sic itaque, frater, quia non malitia, ſed ex ſimplicitate peccauerat, ad mentem quantocyus rediit, & contempta ſuggeſtione diaboli, admonitionibus pii Patris humiliter acquieuit.

* reſponſū, vel quid ſimile addit. Flagello, & humilitate illius tela deſtruūtur.

Sed dum te, fili mi, ad euacuandas antiqui hoſtis inſidias prouoco, quid præfata Regina retulerit audiſſe ex ore beati Leonis noni, Romanæ Eccleſiæ Pontificis, non omitto. Ait itaque prædictus Papa: Amita mea ſanctimonialis effecta, in quodam virorum erat Monaſterio conſtituta: ibique in propria degens cellula cum quadam Pigmea, id eſt, breuis ſtaturæ fœmina, quotidianæ laudis officia patienter, & humiliter perſoluebat.

B. Leo IX. Papa, Ord. S. Ben.

CAPVT IV.

Quòd diabolus ſigno Crucis cognoſcitur.

QVADAM verò nocte cùm ante nocturnæ ſynaxis * maturius ſurrexiſſet, comitemque ſuam more ſolito ſæpius inclamaſſet; illaque graui ſopore depreſſa, nullatenus reſponderet; tandem in iram commota, quid diceret non attendit: Diabole, inquit, ſurge. Ad quam vocem præſto diabolus eius, quæ dormiebat, effigiem repræſentans, acceſſit; & mutuos reddendo verſiculos, pſallere ſimul cœpit; cumque ad illum Pſalterii locum modulatione continua perueniſſent, vbi dicitur: *Exurgat Deus, & diſſipentur inimici eius, & fugiant à facie eius qui oderunt eum: ſicut deficit fumus deficiant*, & reliqua: hic illico malignus ſpiritus ſubſiſtit, & hos exprimere verſiculos non præſumpſit. Hoc ſancta mulier cùm apud ſe miraretur, expauit; & quod erat, non inaniter ſuſpicans, ſignum ſibi ſanctæ Crucis impoſuit, ſtatimque malignus hoſtis euanuit; & quis eſſet qui ſanctæ mulieri pſallendo comes extiterat, ſe fraudulenter occultando monſtrauit. Huic etiam venerabili matronæ nocturnis horis nequam ſpiritus cadauer cuiuſdam hominis, qui pro ſuis ſceleribus appenſus fuerat, attulit; & vt illi terrorem incuteret, huiuſmodi ſibi, vt ita loquar, xenium procurauit. Quæ mox Abbati loci, fratrumque conuentui, quid ſibi nequiſſimus hoſtis feciſſet, innotuit; atque vt pro illo miſero fratres omnes in commune preces effunderent, * obnoxiis precibus impetrauit. Poſtmodum verò cuidam diuinitus reuelatum eſt, per orationes fratrum illum miſericordiam conſecutum. Sic itaque deceptus hoſtis antiquus, qui dum viuenti machinatur illudere, iacturam cogitur de mortuo ſuſtinere.

* articulū, vel horam, vel aliquid ſimile.

Pſal. 67.

Diaboli vertuntur in ſui ignominiā, & hominū vtilitatem.

* obnixis f.

CAPVT V.

Chriſtianæ charitatis exemplum.

AD hoc igitur & huiuſmodi diabolicæ tentationis tibi proponuntur exempla, vt & ipſe contra hoſtis callidi deceptoris inſidias ſolerter euigiles: & dum te delectat aliorum cum hoſte luctantium audire victorias, ipſe te per languidi corporis ignauiam non remittas. Sed iam iſta ſufficiant. Commenda me fratribus. Domno Priori ex noſtra parte humiliter ſuggere, vt à feruore ſolito pietatis & miſericordiæ non tepeſcat: ſed ſuſceptionibus hoſpitum, & ſubſidiis egenorum, in quantum res domeſtica patitur, inſiſtere non omittat. Sed & illi conueniens exemplum profero, quod huic rei, quam ſibi iniungere geſtio, non mediocriter profuturum eſſe confido. Nam & eadem Agnes Regina, quæ ſuprà, inquit etiam: quia vir quidam in Alemaniæ partibus, auia ſaltuum, prærupta montium, opaca ſyluarum venandi ſtudio peragrabat. Hic itaq; dum anxius huc illucque diſcurrit, & ſollicitus curioſitatis indagine ferarum luſtra perquirit, inuenit duas mulieres, matrem ſcilicet ac filiam, per illos hiemalium cumulos pruinarum, & profunda niuium rudera miſerabiliter oberrantes. Qui protinus miſericordia ductus, comiti ſuo qui eum ſolum ſequebatur, ait: Leuemus in equis has fœminas, ſingulis ſingulam, & ad hominum habitacula deuehamus, quia vel oberrantium fortè luporum ſunt morſibus exponendæ, vel vi nimii algoris ſunt proculdubio morituræ. Quod comes penitus abnegat, & hanc ſe ferre poſſe ſtomachatur iniuriam. Cui dominus: Ego, inquit, ſi tu faſtidis, ſolus vtramque leuabo, & hanc quam dicis iniuriam, alacriter ſuſtinebo. Cumque vnam poſt ſe, & alteram, in medio reſidens, poneret ante ſe: tandem ſocius mente compunctus, atque confuſus, domino ſuo ceſſit vnam, & ipſe ad ſubuehendum corripuit alteram. Sic igitur eas per difficillima loca, & longos anfractus non ſine graui periculo detulerunt; donec ſcilicet molendinum caſu obuium reperirent, ibique eas deponerent. Adiecit etiam dominus, vt vni earum veſtem traderet, quia vim frigoris aliquatenus temperaret. Hic aliquanto poſt tempore factus eſt Monachus, & deinceps ingraueſcente moleſtia, ad extrema perductus eſt. Tunc fratribus, qui aſtabant, cum magna cœpit animaduerſione clamare dicens: Videtis innumerabilium dæmonum turbam, quæ me vndique circumuallat, meque terribilibus oculis intueri, & impugnare non ceſſat? Cumque continuis orationibus, & pſalmodiæ fratres inſiſterent, ille tamen nihilominus tremefactus viſceribus formidaret; tandem ille, qui ſibi, ſicut dictum eſt, in venatione comes extiterat, aſſiſtens propius exclamauit: Nonne vides quòd mulier illa quam tecum ſimul ad aquimolum deuectaui, veſtimentum illud, quod tibi tunc dedi, tenens in manibus, ventilat, & omnes in hac domo dæmones violenter exturbat? paulò poſt, ecce, Deo gratias, eiecti ſunt, & à meis obtutibus, mulieris huius impulſu, prorſus euanuerunt. Sic igitur ille ſub

Fructus miſericordiæ, & eleemoſynæ.

bonæ ſpei ſecuritate defunctua eſt, & miſericor- A diæ fructua, quos viuus exhibuit, oblatos ſibi, dum moreretur, inuenit. Nam ſæpè contigit, vt inter multas carnalium actionum tenebras vnum boni operis lumen erumpat, quod hominum ad bonum finem, portumque perducat.

CAPVT VI.

Per vnum opus bonum Dei pietas peccatores ſaluat.

VNOR non otioſum arbitror, ſi & id quod Stephanus eiuſdem Reginæ Capellanus, vir videlicet honeſtus, & prodens enarrarit, attexo. Ait enim, quod Stedelandus Imperator Galliciæ retulit, quòd tunc ad vnius notitiam, alio poſtmodum referente, peruenit: Tres, inquit, me- B retrices erant obſcœnis lupanarium fœditatibus deditæ, &, vt ita loquar, omni tranſeunti turpi lenocinio proſtitutæ, ſed cùm regio illa communi Saracenorum & Chriſtianorum eſſet habitatione permixta, illæ ſe Chriſtanis quidem turpiter exponebant. Saracenorum verò conſortia funditus abdicabant. Cumque ſe dolerent illi in hoc fœdo negotio deſpici, ſuæque genti conquererentur iniuriam irrogari, tandem eas ad tribunal Præſidis pertrahunt, & vt ſuis quoque ſicut Chriſtianis, in luxuriæ permixtione conſentiant, vehementer inſiſtunt. Sed dum ſcelus hoc apud eas modo blanditias intentantes, aliquatenus obtinere non poſſunt, prolata ſententia Præſidis, adiudicatæ ſunt morti. Quid plura? Protinus ſpiculatores accedunt, nudis ceruicibus vibratos pugiones incuriunt: ſed ne ſupremam quidem cutem inciſere, caſſatis ictibus, poſſunt. Interea dum & iſtæ mori alacriter volunt, & illi occidere nequeunt, carcerali cuſtodiæ mancipantur. Nocte verò vni earum, quæ quaſi ſuperior erat cæteris, Saluator apparuit, eique dixit: Noli timere, hodie certamini veſtro finem imponam, voſque cum corona martyrij in gloriæ meæ amœnitate ſuſcipiam. Sequenti verò die ad tribunalia Iudicis deducuntur, inquiſitione facta, eadem nihilominus ſententia perſeuerat, idem eſt, qui fuerat, animus, & Agarenorum, ſicut prius, per omnia deteſtantur amplexus. Protinus ergo carnifices, quoniam in ceruicibus earum nil ſe poſſe probauerant, earum guttur gladio * deſecant, & ſic de meretricibus Martyres efficiunt. Sed quoniam longius quàm incipiendo decreuerat, iam ſtylus iſte perducitur, cohibendus eſt calamus, & epiſtolaris compendij ponendus eſt modus. Tandem diuinæ pietatis imploro clementiam, vt iores cætera virtutum, & totius ſanctæ religionis inſignia, inuiolabile tibi ſeruandæ pudicitiæ robur infundat, & vaſculum tui corporis in ſanctificatione & honore cuſtodiat; quatenus is qui dicit in Canticis, *Ego flos campi, ego lilium conuallium*; ſicut pro te dignatus eſt fieri filius Virginis, ſi etiam vernare te faciat floribus caſtitatis.

Tres meretrices, eo quod Saracenos deſpuerent, martyrio coronãtur.

* deſecant.

Cant. 2.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMOCTAVVM.

De ſpiritualibus deliciis.

ARGVMENTVM.

Honeſtum Monachum edacitatis, & ciborum delectu plus iuſto ſtudioſiorem, ſpiritualium dulcedine epúlarum ante oculos poſita, ad terrenarum dapium contemptum, & cæleſtium deliciarum meditationem, & amorem perducere conatur.

Honeſto fratri, Petrus peccator Monachus ſalutem.

CAPVT I.

De Iubileo, eiuſque myſteriis.

QVI coactus in arma progreditur, impulſus tamen fortiter præliatur, corrigit ignominioſæ trepidationis opprobrium, dum obtinet ex virtute triumphum. At ſi & inuitus incipit, & mox occurrentibus aduerſariis corde pauido terga C vertit, etiam ſi fugiens hoſtilia tela contempſerit, nota tamen degeneris infamiæ non carebit. Tu quoque, frater, in quantum datur intelligi, non vltroneus in militiæ ſpiritualis arma iuraſti; & poſtquam, dato nomine, tyrocinij ſacramenta profeſſus es, nil inſigne, nil forte, nil certè dignum laude geſſiſti: ſed ex Ægypto progreſſus, ciborum ac potuum cœpiſti murmurare penuriam, cunctas Ægypti delicias ſuſpirare, cum illo carnali conquerens Iſrael: *Vtinam mortui* Exod. 16

Dan. 3. *eſſemus per manum Domini in Ægypto, quando ſedebamus ſuper ollas carnium, & comedebamus panes in ſaturitate.* Miſit ergo te Rex Babylonis in caminum ignis ardentem, ſed videre non potuit Dei filium tecum inter globos flammarum æſtuantium incedentem. Stuppæ, naphtheæ, picis, ac malleolæ congeriem perſequutor intulit; ſed diuina virtus huius erga te vires incendij non extinxit. Ibid. Porrò de flamma illa dicitur: Quod erupit, & erecta eſt ſuper fornacem cubitis quadraginta nouem. Non enim ad quinquagenarium numerum, id eſt, vſque ad myſtici Iubilei potuit pertingere ſacramentum. Iubileus enim annus requietionis eſt. Ignis ergo ille carnalis concupiſcentiæ non ad requiem pertinet, ſed B ſcandala potius generat, dum reprobandum titillantibus illecebris, æſtuantem vexat, atque perturbat. Non enim ad illum quinquageſimi diei pertinet ignem, de quo dicitur: *Totus autem mons Sinai fumabat, eo quòd deſcendiſſet Dominus ſuper eum in igne, & aſcenderet fumus ex eo* Exod. 19. *quaſi de fornace.* Sed nec illi congruit, qui quinquageſimo nihilominus die poſt Dominicæ reſurrectionis gloriam ſuper Apoſtolos in linguarum varietate deſcendit. Act. 2. Vterque igitur ignis iſte deſcendit, quia nimirum de cælo venit. Ille autem non deſcendiſſe, ſed aſcendiſſe legitur, vt de carnalis concupiſcentiæ petulantia procedere videatur.

C A P V T II.

Quid fuerit manna, & quid ſignificet.

NOLI, frater, noli gulæ, vel carnis deſeruire libidini, qui te militem ſpopondiſti ſobrietatis auctori. Pudeat te carnalium voluptatum eſſe vernaculum, nec collum tuum ingenuo Chriſti iugo ſubmiſſum, vinculis te Iudic. 3. ſubiicias barbarorum. Non Eglon Rex Moab ſub ſua te ditione poſſideat; ſed tecum ſimul Aoth illum inopinato pugione transfodiat. 1. Reg. 15. Nec Agag Rex Amalech, cum terreno Iſraël ſub 4. Reg. 25. ſuo te imperio comprimat, ſed cum Samuel coram te per artus in fruſta concidat. D Non te deſtructor ille Hieruſalem delectet, qui profectò quoniam illecebrarum ſuggerit oblectamenta carnalium, ſuper coquos habere dicitur principatum. Si te dulce quid manducare delectat, diuinum illud ad myſticum manna in cordis tui palato ſapiat, de quo dicitur: *Quia guſtus* Exod. 16. *eius erat quaſi ſimilæ cum melle.* Simila ſcilicet iſta de grano frumenti fit, quod in terram cadens, ac mortuum, multum attulit fructum. Ioan. 12. Sed hæc ſimila melle conſpergitur, quia humanitas Redemptoris plena eſt dulcedine Deitatis. Deus 2. Cor. 5. enim erat in Chriſto, mundum reconcilians ſibi. Vel certè mel in ſimila, dulcedo eſt ſpiritualis in littera. E Hinc eſt quod ex eodem manna Hebraïcus ille populus turtulas ſibi confeciſſe Num. 11. deſcribitur: *Frangebat,* inquit, *populus illud mola, ſiue terebat in mortario, coquens in olla, & faciens ex eo turtulas ſaporis, quaſi panis oleati.* Turtula planè niſi prius aperitur, guſtari non valet, quod intra eius ſepta reconditur. Prophetarū oracula, is quo turtulis ſimilia. Oracula nempe Prophetarum quaſi quædam turtulæ ſunt, quæ ſub quadam quaſi carnalium theca verborum ſpiritualis intelligentiæ contegunt ſacramentum. Hanc turtulam aperire non poterat, cui per Eſa. 29. Eſaiam dicebatur: *Lege librum iſtum.* Et reſpondit: *Non poſſum. Signatus eſt enim.* Hanc ſibi tur- A tulam Eunuchus ille reſerari petiit, cùm Philippo dicenti ſibi: *Putaſne intelligis quæ legis?* Act. 8. Reſpondit: *Et quomodo poſſum, niſi aliquis oſtenderit mihi?* Ac ſi dicat: Turtulam quidem iſtam in manibus teneo, ſed non poſſum ex ea comedere, niſi eam docta manus aperiat, & medullam mihi ſpiritus, qui in palea litteræ latet, exponat. Hanc per ſemetipſos aperire non poterant, de quibus Hieremias aiebat: *Paruuli petierunt panem, & non* Thren. 4. *erat qui frangeret eis.*

Hoc ergo manna, dilectiſſime, hunc vitalis alimoniæ cibum in meditationis tuæ mortario ſubtiliter pinſe, in feruidi amoris olla iugiter excoque, vt ex hoc animæ tuæ viſcera valeas velut B aruinæ cæleſtis adipe ſaginare. Hoc intimæ refectionis edulium cordis tui fauces obdulcet, hoc animum tuum ad illud cæleſte conuiuium prouocet. Hic denique cibus in guſtu mentis tuæ delectabiliter ſapiat, hic te ad eſurienda ſupernæ refectionis alimenta ſuccendat.

C A P V T III.

Quòd in ſolo Deo eſt Sanctorum ſpes, & requies.

REPRESSA igitur diuerſorum auiditate ciborum, vnus dumtaxat eſuriator, vnus omni deſiderio flagitetur: *Vnam,* inquit, *petij à* Pſal. 26. C *Domino, hanc requiram.* Hæc eſt enim vnitas illa, quæ quadraginta nouem ſurgentis flammæ cu- Dan. 3. bitis deerat, quia carnalis appetitus dum per multa raptatus oberrat, non habet vnum illud, cauſam videlicet, nomenque gaudendi, in quo delectabiliter requieſcat. Iubileus autem hac vnitate concluditur, quia in ſolo Creatoris amore omnis ſanctorum ſpes & intentio ponitur, in eo tota eorum requies collocatur. Per omne quod agunt, ad illum tendunt, & in eo tanquam in Iubileo, à cunctis mundi vanitatibus requieſcunt. Enimverò ſicut ſeptimus dies, qui per omnem celebratur hebdomadam: vel certè ſeptimus quietis annus, qui per omne nihilomi- D nus ſeptennium celebratur, huius temporis ſignificant requiem, qua ſancti ſolum Deum diligunt, & in eo à cunctis mundi perturbationibus requieſcunt: ita per Iubileum, quinquageſimum Iubilei myſteria. videlicet annum, illa vltima requies deſignatur, qua videlicet electi omnes ſecura ſemper atque interminabili requie perfruuntur. In hac enim vita ſola cuiuslibet ſancti viri anima Deo per vim certæ ſpei, ac puræ dilectionis innititur: nam caro multis aduerſitatum calamitatibus perturbatur. Vnaquæque nimirum hebdomada ſabbatum dierum, ſeptennium verò ſabbatum habebat annorum. Iubileus autem erat ſabbatum ſabbatorum. Ex ſepties enim ſeptem quadraginta nouem ſumma perficitur, cui ſuperaddita E monade, quinquagenarius numerus, qui eſt Iubileus, impletur. In quo nimirum numero ſicut ſepties ſeptem dicimus, ſic in intellectu noſtro requiem animarum videlicet & corporum geminamus. In Iubileo quippe noſtræ quietis, hoc eſt, in illa vita fœlicitatis æternæ ſic electus quiſque non ſolum animæ, ſed & corporis immutabili quiete perfruitur, vt nulla iam in vitalibet ſubſtantia cuiuslibet turbinis incommoditate Leuit. 25. vexetur. In Iubileo tubis clangitur, & ad poſſeſſiones ſuas vnuſquiſque reuertitur: Quoniam, 1. Theſſ. 4. ſicut dicit Apoſtolus, ipſe Dominus in iuſſu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de cælo; & mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgent.

Quid eſt enim in voce Archangeli, & in Dei tuba A deſcendere, niſi quodammodo conſonantibus tubarum clangoribus intonare? & quid eſt mortuos qui in Chriſto ſunt, reſurgere, niſi ad poſſeſſiones ſuas vnumquemque redire? Tunc enim Abraham, tunc Moyſes, tunc certè Pilatus, tunc Herodes, tunc iuſtus quiſque, ſiue peccator, ad poſſeſſionum ſuarum iura reuertitur: cùm carne, quam ad tempus depoſuerat, reinduitur: vt cum ipſo ſuo corpore vnuſquiſque recipiat quod meretur. Habent præterea nunc reprobi vtriuſque ſubſtantiæ quodammodo requiem, quia & animarum ſuarum & corporum perficiunt voluptatem: vt nimirum concupiſcentiæ flamma, quæ tamquam ex B camino Chaldaïco, æſtuanti eorum mente, progreditur ad ſepties ſeptem, hoc eſt, ad quadraginta nouem conſurgere videatur: (Dan. 3.) ſed quoniam ad vnitatem, quæ Deus eſt, ex mentis intentione non tendunt, ad beati Iubilei plenitudinem non peruenient.

CAPVT IV.

Quomodo Deus in nobis quieſcat.

SEd qui Iubileum Deo, hoc eſt, requiem quærimus, & ipſi Iubileum Deo in nobis exhibere debemus. In cuius enim corde Deus in hac vita requieſcere non permittitur, ei poſtmodum cæleſtis vitæ requiem non largitur. Numquid enim in C nobis Iubilei quodammodo quietem non expetit, cùm per Eſaiam dicitur: *Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum, & trementem ſermones meos?* (Eſa. 66.) Numquid & columba illa, quæ tunc eumdem ſpiritum præſignabat, requiem non quærebat? De qua legitur: *Quia cùm non inueniſſet vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad Noe in arcam.* (Gen. 8. Spiritus ſanctus in columba Noe deſignatus.) Columba quippe requiem in mundi periclitantis aquis non inuenit, quia Spiritus ſanctus in his, qui cum mundo depereunt, nullatenus requieſcit. Ad arcam verò in qua erant octo animæ, columba reuertitur: quia in illis ſanctus Spiritus habitare dignatur, in quibus per lauacrum Baptiſmatis certa ſpes eſt beatæ reſurrectionis. Vnde ſcriptum eſt: *Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas.* (Gen. 1.) An D non ſe Dominus apud nos requiem pollicetur habere, cùm dicit: *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus?* (Ioan. 14.) Hanc apud quemquam non ſe reperiſſe requiem conqueritur dicens: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos; filius hominis nõ habet vbi caput ſuum reclinet.* (Luc. 9.) Quiſquis ergo in corde ſuo cuiuſlibet malitiæ venena concepit, feſtinet de pectoris ſui fouea vulpes excutere, vt in eo Dei filius caput ſuum meritò debeat reclinare. O tu quiſquis es, cor tuum, ſpeleum ſcilicet vulpinum, in arcanum caſtæ meditationis verte mortarium: in quo videlicet manna cæleſtis elo- A quii non deſinas ſubtiliter terere, vt oleatus ex eo panis tibi valeat prouenire. Panis enim oleatus ſacræ Scripturæ eſt intellectus, Spiritus ſancti ſuauitate conditus. Hæc tibi, frater chariſſime, Spiritus influat: hic à te cum Samſon torporis atque deſidiæ nexum abiiciat, atque ad fortiter cum hoſte certandum feruenter accendat. (Iudic. 16.)

In deſperatis quidem rebus glorioſum eſt fortiter agere: inſignis præconij eſt, eum, qui corruerat in ruinam, inopinatam reportare victoriam. Marcellus nempe Romanorum Conſul, dum in manus Gallorum improuidus incidiſſet, (Marcellus victoria de Gallis.) &, armatis hoſtibus vndique circumfuſis, aufugij B prorſus aditus non pateret, in * Virromatum Regem illorum tamquam fulmen feruentiſſimus irruit: (* Viridomarum.) eoque perempto, plurimas quoque cum collega ſuo, Marco videlicèt Scipione, hoſtium copias interemit. Quid ergo mirum, ſi quod aduerſus hominem fuiſſe per humanam fortitudinem conſtat, nunc contra diabolum per virtutem ſancti Spiritus fiat? Excutiat ergo, chariſſime frater, a te deneget huius inoliti torporis ignauia, viriliter manus arma corripiat, & intortis oppugnantium iaculis clypeum intimæ circumſpectionis opponat. Nec te cum Isboſeth in inguine percuſſuri latrunculi reperiant in lectulo ſomniantem, (2. Reg. 4.) ſed potius cum Dauid Philiſthinorum agmina ſentiant inſuperabiliter obluctantem. (2. Reg. 5.) Vt ergo hanc, auctore Deo, merearis obtinere victo- C riam, non vltra cum carnali illo Iſraël immurmurans dicas: *Anima noſtra arida eſt, nihil aliud reſpiciunt oculi noſtri, niſi manna:* (Num. 11.) ſed potius lætus & alacer cum Propheta decantes: *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel & fauum ori meo!* (Pſal. 118.) Auiditas ergo carnalis deliciæ menti noſtræ ſtomachum vegetare non deſinat. Illæ ſiquidem carnales epulæ nihil aliud quàm vermem enutriunt; (Diſcrimen inter carnales, cæleſteſque delicias.) iſtæ verò mori hominem non permittunt, ſed in æterni vigoris amœnitate cuſtodiunt. Illæ ſui auidos in igne cum diuite guttam aquæ ſitire compellunt; (Luc. 16.) iſtæ cum Daniele ſecreta nobis myſterij cæleſtis aperiunt. (Dan. 10.) De illa verò: *Eſca ventri, & venter eſcis: Deus autem hunc, & illas deſtruet.* (1. Cor. 6.) De iſtis autem dicitur: *Fauus diſtillans labia tua, ſponſa: mel* (Cant. 4.) D *& lac ſub lingua tua.* Et iterum: *Fons hortorum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano.* (Ibid.)

De pretioſarum verò veſtium vanitate, cuius morbo diceris laborare, non ſcribo; quia ſtylum vltra producere, ſicut ipſe perpendis, charta deficiente, non valeo. Ad Epiſtolam ergo quam venerabili Abbati tuo Mainardo ſuper hoc themate ſcripſi, prudentiam tuam dirigo, rogans vt illam non perfunctoria celeritate tranſcurras, ſed vigilanter in ea quæ momenti ſunt, attendas. Omnipotens Deus, dilectiſſime frater, carnalia ſenſus in te vires euacuet, & mentem tuam in ſpiritualis deſiderij ſoliditate confirmet.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVADRAGESIMVMNONVM.

De perfecta Monachi informatione.

ARGVMENTVM.

Sanctus Doctor fratrueli ſuo Claſſenſi Monacho ſalutem dicit, eumque aduerſus dæmonis inſidias ſalutaribus armat monitis. Omnium primum monet, vt corporis in eo munditſes, temperantia in victu, orationis ſtudium, animi demiſſio, obedientiæ virtus eniteat: Deinde rogat muliebrem conuictum euitet, nulliſque verborum fucis in congreſſionibus vtatur: Iterum orat affinium amorem reſtringat, ne munus aliquod ambiat, de aliorum fama ne detrahat, per morbi ſimulationem ſui rationem haberi ne cupiat: Poſtremò illi ſuadet, ne reprehenſiones ad aures admittat, lapſus agnoſcat, paucoſque è multis, eoſque ſpectatæ virtutis imitetur.

Petrus peccator Monachus, Marino puerulo ſalutem in Domino.

CAPVT I.

Quæ cura tuendæ caſtitatis habenda ſit.

Tyro ſpiritualis, ne proſternatur, indiget magiſtro.

RVDIS tyro facile in prima belli congreſſione proſternitur, niſi adhibito prius campidoctoris officio, diligentius informetur: Tu autem, qui nuper in diuinæ militiæ ſacramenta iuraſti, qui in profeſſione ſancti propoſiti inter pueriles alas nomen dediſti, inter ipſa caſtrorum ſpiritualium rudimenta cognoſceris tanto propenſius ſalutaribus monitis indigere, quanto non terrenam, ſed diuinam potius militiam adorſos es baiulare. De qua nimirum dicit Apoſtolus: *In carne enim ambulantes, non ſecundùm carnem militamus. Nam arma militiæ noſtræ, non carnalia, ſed potentia Deo ſunt.* 2. Cor. 10.

Porrò autem quia conſanguinitatis mihi neceſſitudine iungeris, fratruelis quippe es, arbitror tuæ ſalutis curam eò mihi periculoſius impendere, quò tenera tua adhuc ætas alienæ opis indiga, id videatur & ex debito quoque propinquitatis exigere. Nam cùm Apoſtolus cenſeat, eum, qui ad Epiſcopatus apicem promouetur, filios habere debere ſubditos cum omni caſtitate: atque in catalogo virtutum ſacerdotis, etiam filiorum pudicitiam, & obedientiam ponat; tu mihi licet non ſis filius, à mea tamen cura non meritò iudicaris extraneus, cui germana videris affinitate propinquus, præſertim cùm & ipſe tibi monachicum tradiderim habitum, non ſine cauſa me a conſultationibus tuis diffiteor abſolutum. Primò omnium, dilectiſſime fili, caſtitatem ſeruare vigilanti ſolertia ſatage, & omne crimen le- 1. Tim. 3.

A thiferæ pollutionis exclude: vt ſcias, iuxta Apoſtolum, Vas tuum poſſidere in ſanctificatione, & honore. Hæc eſt enim ſanctimonia, ſine qua nemo videbit Deum. Seruetur munda corporis tui tunica, & in tanti Regis nuptiis nullo petulantis luxuriæ reperiatur ſqualore fœdata. 1. Theſſ. 4.

CAPVT II.

Quòd ſobrietas eſt caſtitatis præſidium.

SIT ergo tibi caſtitas ſemper in corpore, ſit ſemper in mente: quatenus ſic lilia indiſci- B plinatæ carnis, velut exaratæ terræ cultura candeſcant: vt radix quoque in ſui vitoris gratia inconuulſa permaneat. Carnis titillat illecebra, ſurgunt libidinis incentiua, ad Apoſtolica mox tela proſiliens, Euangelicum quoque gladium bellator feruidus arripe; & frementes cuneos, hoſtiumque barbariem, duce Chriſto, facile poteris obtruncare. Vnum eſt, vt ſobrietas quotidie tibi comes ſit indiuidua, nec aliquando à tuo ſit collegio, gula pruriente, diuulſa. Vbi enim C viſcerum pori ciborum repleti ſunt, ſuum illic proculdubiò robur ſibi vindicat flamma libidinis. Hæc enim peſtis ariditate repellitur, & vbi efferi corporis humor deficit, hæc etiam areſcendo marceſcit. Planè vt ignis aquæ, ſic luxuria inimica eſt frigori: atque ideò vbi genuinum carnis ardorem ciborum fomenta deſtituunt, feruor quoque luxuriæ neceſſe eſt extinguatur. Nolo ergo cibis lautioribus inhies: nolo vino affluenter indulgeas, ſiue de eius coloris, ſaporiſve diſtantia aliquando diſputare 2. Cor. 12.

præſumat: Hoc tenuis lageos horror exaſperat; illud veoſchoricæ debilitatis entruat: iſtud porrothaſiam rubet, illud autem aureo Mareotidia decore flaueſcit, prohibetur lectio, nauſeanti vappa eſt, baptiſmus irrepſit: expectaui quidem vinum, ſed huic aquæ perexiguum vini videtur admixtum; huic ſane vino Aminæa quidem vitis plurimum contulit, ſed Rhetica propemodum ſuperare contendit. Noli itaque callere quid Arigitis, quid Rhodia ſapiat: quem ſuauitatis actorem cum purpureis Preciis, Pſytiiſque componat. Hæc enim omnia gulæ philoſophantis ſunt argumenta, & ingurgitationis abominandæ materia. In ſumendis ergo alimentis parcitas aſperitatem mitiget, vulgaritatem delibatio caſtigata commendet. Nec ſufficit in eſculentioribus cibis cohibere crapulam, niſi & in ipſis groſſioribus nouerit quis tenere menſuram. Sic enim vulgari quolibet cibo crapulantis aliquando gulæ culpa committitur, ſicut & in deformi ſcorto coëundi voluptas expletur. Qui verò conſueuit ventrem breui panis aridi menſura conficere, non facile de inadipatis nouit eduliis iudicare. Qui timet aquam ad ſatietatem bibere, mulſi ſe potionibus ingurgitare non quærit. Si vis ergo inter delicias ſub ſobrietatis legibus viuere, caue quoque inter ipſa ſimplicia alimenta edacitatis fræna laxare. Suauem verò cibum cur debeamus expetere? qui quantiſlibet apparetur impendiis, & antequam in os intret, nobis non ſapit: & poſtquam, flumine glutiente, traiicitur, venter, cui illapſus eſt, non diſcernit. Totius autem noſtræ voluptatis iter, cui tanta ambitione ferulmus, breuiſſima vnius palmi ſumma concluditur. Qui enim Chriſtum deſiderat, & ipſo pane veſcitur, nimirum qui de cælo deſcendit, de quàm pretioſis cibis ſtercus conficiat, magnoperè non diſcernit. Quidquid ergo non ſentitur poſt gulam, idem tibi ſit quod panis, & oleta. Nam ſi gula non ſibi theſaurizat, ſed ventri; cur ipſa quid quaſi delicatius eligit, quod venter idem indifferenter admittit?

Non modò in pretioſis, ſed etiã vulgarib. cibis peccari poteſt.

Gulæ moderandæ remedium.

Ioan. 6.

CAPVT III.

Quòd mortis cogitatio turpes abigit motus.

VT ergo non ſentiat pudicitia periclitata naufragium, inter fluctuantis huius vitæ diſcrimina, ſobrietas magiſtra tui corporis teneat clauum. Abigendis quoque cogitationibus ſollicitus ſemper inuigila, quia non eruxius expedit carnem ab illecebroſa titillatione reprimere, quàm mentem quoque à turpium cogitationum phantaſmate cuſtodire. Noui fratrem in Chriſto, qui diſtrictam hanc mentis ſuæ regulam iugi, ac peruigili ſeruat intuitu, vt quotieſcumque libidinis ſuggeſtio ſurrepit, mox cogitationi ſuæ, velut expeditus ad proficiſcendum, dicat: Eamus, inquit, ad circam: illico omnia cœmeteria, ac ſepulturas imaginando perluſtrans, putreſcentium virus, ſaniemque cadauerum, ſcatentes quoque vermes & fœtentium ius carnium, curioſo rimatur intuitu: cúmque conſiderat, quia olim carnes illæ in ſua viriditate florentes, his ſubiacuere moleſtiis: corpus etiam ſuum paulò poſt futurum eſſe non ambigit, quod illa eſſe iam cernit. Compendium dat luxuriæ, qui præbet oculum corruptelæ; nec eſt libidini diuerſorium, in qua verſatur mente ſepulchrum. O quoties ille frater,

A cadentem cultrum, & vomerem, quaſi cauterium quoddam genitalibus impreſſit; ita vt crepitante quodammodo præfixæ carnis incendio, ad nares vſque fumus per enargiam exhalare videretur.

Admirãdus ſeruandæ caſtitatis feruor.

Cùm neceſſitatis aliquando caſus exegerit, vt tuum fœminæ colloquium negare non poſſis, limis ſemper oculis, & velut aliorſus intentus, abſentem tui præſentiam exhibe; longinquus alloquere, contabulator abſiſte, terræque defixis obtutibus, neque pallentem, neque rubentem eius faciem poſſis iudicare. Beatus aliquando Romualdus rediens à Sibyllæ Comitiſſæ colloquio; comitanti fertur callide dixiſſe diſcipulo: Quàm elegantis ſit, & venuſti vultus fœmina, niſi, proh dolor! vnius oculi diſpendio B laboraret. Cui diſcipulus: Abſit, magiſter, inquit, ſicut decora certè facies, ita quoque oculi, prout ſagaciter deprehendi, nihilominus incolumes vigent. Quem magiſter acerrima protinus animaduerſione corripiens: Et quis te, inquit, in faciem fœminarum reſpicere docuit? Tunc ille circumuentum ſe eſſe reſpiciens, pœnitentia ductus erubuit, & de cætero cautiorem ſe fore obſtinatiſſima pollicitatione deuouit. Verſutus namque aduerſarius pictor eſt, ſed qui facile quidem poſſit ad memoriam viſa reducere, vis autem in parietibus mentis noſtræ ignotarum nobis ſpecierum lineamenta formare. Si vis itaque ad perfectionis faſtidium prouehi, amodò neceſſe C eſt in cunctis virtutum ſtudiis exerceri: videlicet dum ætas tua tenera eſt, dum mores teneri in quamlibet partem valent indifferenter adduci. Cum ipſis ergo corporalibus incrementis coæua virtutum exercitia coaleſcant, vt conſuetudo leuiget, quod debilitas humanæ fragilitatis abhorret. Nunc itaque exiguo cibo, exigua nihilominus ſe inteſtinorum menſura coaptet; vt dum in ipſa viriditate ſua vaſculi ſinus attrahitur, modica poſtmodum annonæ menſura facile repleatur.

Quã modeſtia cũ fœminis colloquendũ.

S. Romualdi modeſtia ac prudẽtia.

Tenera ætas apta eſt ad virtutis ſtudium.

D

CAPVT IV.

Quòd ſilentium eſt loquendi magiſter.

ASSVESCAT lingua ſub taciturnitatis ſe cohibere cenſura, & tacendo diſcat, quod loquendo poſtmodum grauiter proferat: ne ſi nunc diſtrictum negligit cuſtodire ſilentium, loquendi poſtmodum nequeat frænare pruritum. Lenteſcant nunc genua crebris attrita metanæis, imo cætera membra diuerſis exercitationibus edomentur: ne quorumdam more, durus poſtmodum ſtare videaris, & rigidus; & manimundulus, vt aiunt, quaſi ſacra Cereris E oblaturus. Eſto ſollicitus ad exhibendum ſedulitatis officium, & promptus ſemper ad obſequia delata reſpuere, ipſe ſatage omnibus miniſtrare. Aliquid parari, vel afferri præcipitur, repente conſurge, & feſtinus accelera, vt iubentis vox in te potiſſimum fuiſſe directa videatur. Illud autem te præcipuè, & ſub diſtricta prorſus animaduerſione præmoneo, ne quorumlibet ea fratrum offendant priuata ieiunia. Noui enim quorumdam mihi ſimilium vitia. Nonnulli namque aliis ieiunantibus tanto liuoris atque inuidiæ felle torquentur, vt illorum ſalutem ſibimet in perniciem vertant; & vt ita loquar, per alieni profectus ſcalam ipſi in præcipitium corruant. Non, inquiunt, licet agere, niſi quod

Sedulitas in miniſtrando aliis.

Priuata aliorum ieiunia non ſunt reprehendenda in Monaſteriis.

communis Monaſterij Regula, vel maiorum cohortantur exempla. Quibus nimirum facilè reſpondetur; quia ſi regula a regendo dicitur, potius ad diſtrictionem ieiunij, quàm ad diſſolutionem, vel ventris pertinere videtur ingluuiem: atque ideò illi inter eos non immeritò maiores ſunt iudicandi, eorúmque exempla ſectanda, qui per anguſtam ingredientes portam, ſob ſobrietatis legibus, & arctiori Crucis Chriſti noſcuntur viuere diſciplina. Quapropter cùm de vocabulo Regulæ conflictus oboritur, illi magis debent ad ieiunium prouocari, quàm iſti ab arrepti propoſiti rigore compeſci. Correptiones autem quamlibet duras, ſiue multiplices, noli abhorrere, ſed libenter complectere. Sicut enim aurum, vel argentum ad claritatis ſpeciem, lima poliente, perducitur; ita & anima noſtra correptionibus eraſa, à peccatorum ſuorum, vel à rubiginoſo quodam ſqualore, purgatur. Caue etiam ne quorumdam exemplo, dum obedire detrectas, in negligentem, quod abſit, Præpoſitum calumniam querula mordacitate deuoluas. Samuël ergo ad memoriam redeat, qui deſidem, inertémque magiſtrum tam patienter, tam humiliter coluit; vt intempeſtæ noctis ſilentio ter vocatus accurreret, totieſque interrupti ſoporis excubias non doleret. Poterat enim modò velut expoſtulanti obiicere: Cur, inquiens, non veteris extraneo tanta auctoritate præcipere, qui ſegnis es, filiis imperare? qui tamen, Scriptura teſte, non tumuit, non querulus ſugillauit; ſed ad iubentis imperium perniciter peruolans, ſimpliciter ait: *Ecce ego, vocaſti enim me.*

Correptio purgat animum a labibus.

Verus obediens iubentis mores non diſquirit.

1. Reg. 3.

CAPVT V.

Quòd peccati remedium eſt confeſſio.

PECCASTI aliquando? Non eſt enim homo, qui non peccet; & forte in notitiam venit, quia prima poſt naufragium tabula eſt culpam ſimpliciter confiteri, prompta confeſſio facilem pariat veniam; ne ſi defenſio falſitatis acceſſerit, quòd acu fortaſſe fuerat tenuiter punctum, lata videatur cuſpide perforatum. Hinc eſt enim, quod cùm Dauid perpetrati reatus arguitur, mox vt in vocem confeſſionis erupit dicens: *Peccaui Domino*; ex ore Prophetæ protinus audiuit: *Dominus tranſtulit peccatum tuum, non morieris.* Et quia ſe occaſio præbuit, hoc etiam te fraudari non patiar, quia nonnulli à pueris in religionis ordine conſtituti, ſola inobedientia ſuperbiæ mixta depereunt; cùm in ſæculo plurimi poſt immanium criminum perpetrata flagitia, per humilitatis ſtudium indulgentiam promerentur. Ecce enim Dauid adulterium, homicidiúmque commiſit: Saul verò Samueli inobediens extitit. Sed quid, quod ille, nullo interueniente, vel in puncto veniam meruit: alterum verò nec propria confeſſio, nec Prophetæ tum lugubris, & amara, atque prolixa ſupplicatio reconciliauit? Planè ſi Scripturæ ſeries vtrobique diſcutiatur, copioſior Saul quàm Dauid, in verbis pœnitentiæ reperitur. Iſte ſiquidem dumtaxat id, quod præmiſſum eſt, *Peccaui Domino*; ille autem, *Peccaui*, inquit, *quia præuaricatus ſum ſermones Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum*, atque id ipſum poſtmodum repetens, ait: *Peccaui.* Acceſſit autem & longanimis valde Samuelis oratio, de quo videlicet dicitur: *Contriſtatuſque eſt Samuel, & clamauit ad Dominum tota nocte illa*; ſed diuina voce reſpon-

2. Reg. 12.

2. Reg. 11.
1. Reg. 13. & 15.

1. Reg. 15.

Ibid.

1. Reg. 16.

A ſum eſt: *Vſquequo, ait, tu luges Saul, cùm ego proiecerim eum, ne regnet ſuper Iſraël?*

CAPVT VI.

Cur Dauidis confeſſio veniam meruit, non Saulis.

QVID eſt ergo, quòd alterius pœnitentia piè ſuſcepta; alterius autem ſub diſtrictæ ſeueritatis eſt examine reprobata, niſi quòd ille ſcelus inobedientiæ, ſpiritu ſuperbiæ, paruipendens, nequaquam pleno corde pœnituit: hic autem pauca quidem protulit, ſed eius viſcera diuini timoris gladio transfixa, veri luctus amaritudo repleuit? Hæc, quæſo, conſiderare non negligant, qui cùm inobedientiæ obediant, de grauiorum ſe immuni-

B tate criminum procaciter iactant. Quorum profectò nonnullos ſæpe videmus ad agendæ confeſſionis iudicium frequentare, ſolo ſe deuotè proſternere, tinnulis ſe, & accuratis verbis magis ſacere, quàm humiliter accuſare; atque ideò numquam eorum mores ad idoneæ correptionis emolumenta procedere, quia videlicet cum Saul ore pœnitent, corde tument.

Cur multi culpam cõfitentes, non emendẽtur.

Cùm incolumis vigeas, noli ſponte languere. Aduertiſne quid loquor? Illud namque mihi in pleriſque Monaſteriis non mediocriter diſplicet, nonnulli vegeto corpore, quique prorſus medicinalis induſtriæ non indigeant, hodie vapotandam Nemitori venam præbent; cras ſibimet hirundi-

Morbum ſimulare, reprehenſibile eſt.

C nes adhibent: diuerſa perendie medicaminum conſtituunt artificia. Interea ſimilago commolitur placentæ examuſſim fabrefactæ, tepeſcentibus tantum cineribus, excoquuntur: fluminũ ſinus, ſiue & marium perſcrutantur; macellum quoque vacare, quia piſcis pelagi profunda petierat, non meretur. Imò infelix infortunium creditur, ſi piſcoſus ager ſterilis inuenitur, vbi nimirum, & neceſſitas vbertatem, & vbertas parit inopiam. Interea quodcumque, ſiue terræ, ſiue maris animal ad victimam ducitur, peritus coquus neceſſe eſt perquiratur: qui videlicet ignibus tanto diſcretionis libramine moderetur, quatenus artifici, & magiſtra temperie ad oſſa perueniat, & tamen ſu-

D perficiem carnium non comburat: tamquam quibuſdam præſtigiis videatur vapor, & tranſiliens exteriora non tangere, & penetrans ad interiora tranſire. Quid plura? diſcumbentes tandem, imò iacentes, ſtomacho nauſeante, luguriunt: & edaci faſtidio vix imperant, vt probent eſſe vera quæ fingunt.

Ad locum potiò regiminis numquam ambitioſus anheles, dum in proximo digreſſurus, diem propriæ vocationis ignores. In eodem planè Claſſenſi cœnobio, quod nunc incolis, ætate noſtra quidam Monachus vicem Prioris obtinuit, qui Abbas ibidem fieri ardentiſſimè con-

Mortis meditatio, ambitionis remedium.

E cupiuit: ſed dum ſatagit, dum conciliabula cogit, dum fabricat, & verſutiæ malleos infatigabiliter verſat, in languorem decidens, ad extrema perductus eſt: dehinc in phreneſim repente conuerſus, quod ſciens mente conceperat, ore neſciens effluebat: Ecce, inquit, in proximo comprehendam, mihi dabitur Monaſterium, adeſt virga: accipiam, & præualebo. Inter hæc igitur verba defunctus, ſiniſtram de ſe fratribus ſpem reliquit.

Animi deſideria in phreneſi aperiuntur.

CAPVT VII.

Exemplum Zeuxis in pingenda Venere.

Ex multis vnus eſt nobis ad imitandum, iſque optimus proponendus.

NEGLIGENTES denique negligenter aſpice, ſtudioſos autem circa animam ſuam, ac vigiles, vigilanter attende. Illud ſiquidem, ne aliena mala curioſè diiudices: hoc autem, vt temetipſum ad bonorum exemplar æmulatione ſanctæ imitationis informes. Propone itaque tibi aliquos, egregios videlicet fratres, ex totius conuentu cœnobij, quorum recta veſtigia tuto valeas imitari: & vt facilius poſſis aſpirare, quò duco, exemplum tibi de veteribus dabo. Eracleotes Zeuxis magno à Crotoniatis conductus eſt pretio, vt Dianæ ſimulachrum inſigne depingeret, & eius imaginem ad probatiſſimam ſuæ artis induſtriam ſine comparatione formaret. Popoſcit autem omnes Vrbis virgines in vno ſpectaculo colligi, vt futuri elegantiam operis ex earum poſſet ſpecie mutuari. Sed quia pudicas, & honeſtas virgines in publicum prodire fas non erat, earum fratres ducti ſunt ad palæſtram, vt ex eorum pictor decore colligeret, quid de ſororum venuſtiori membrorum pulchritudine iudicaret. Sed quoniam natura non omnis vni pulchritudinis dotes attribuit, vt quod vni membro porrigat, alij ſæpè demat; eóque fit, vt vnum, idémque hominis corpus, quod hîc formoſitate præeminet, illic deformitate laborat: ex omni illo puerorum examine quinque dumtaxat pictor elegit, quos ad compilandam cuiuſque pulchritudinis elegantiam præ oculis habuit. Sed quorſum hæc tam longa narratione protracta? Nimirum & tu ex pluribus paucos eligas, ad quorum normam interioris hominis pulchritudinem effigiare contendas. Verbi cauſa, ſicut ille ab alio relucentes oculos, ab alio ſubductas aures, ab hoc denique lacteas, ac rubore ſuffuſas mutuatus eſt genas: ita nihilominus etiam tu ab alio promptam obedientiam, ab alio feruentiſſimam charitatem, ab iſto pernoctationis excubias, ab illo diuturni ſilentij diſce cenſuram; quatenus ſicut ille diuerſorum corporum habitudines ad vnius ſimulachri ſpeciem tranſtulit; ſic & tu ex variis ſanctorum virorum virtutibus vnius in te veri Dei reſtaures imaginem, vt ad eumdem poſtmodum fœliciter cognoſcendum reuertaris Auctorem.

Cicero lib. 2 de Inuentione.

CAPVT VIII.

Quòd cordis duplicitas fugienda ſit.

CAVE duplicitatem, eſto ſimplex; vt quod lingua depromitur, mente verſetur. Azyma namque ſoliditate ſtatuitur, fermentum cauernis ſcatureſcentibus vitiatur. In azyma veritas, & ſinceritas; in fermento malitia eſt, & nequitia. Qui ſimpliciter gradiens, azymus eſt, nouum hominem induit; qui ex duplicitate fermentum eſt, in vetuſtatis errore permanſit, ac per hoc ad nouitatis gratiam non peruenit. Quid enim prodeſt Chriſtianum verbotenus ſe profiteri, & re ipſa antichriſti norum eſſe?

1. Cor. 5.

Totus eſto ſemper in Prophetis, totus in Euangeliis: occupa cor tuum vndique diuerſis ſacræ Scripturæ ſententiis, vt nulla eius pars vacet admittendis cogitationum inanium phantaſiis. Quod ſi ſermo fortaſſis horret incultus, & mel Dei in

Vt Scripturarum ſtudium ſapiat, terrenæ delectationes deſpiciendæ ſunt.

A cordis tui fauce non ſapit: (*Quàm dulcia enim*, ait Propheta, *faucibus meis eloquia tua, Domine, ſuper mel, & fauum*) ora, ieiuna, atque omnes à te illecebras terrenæ delectationis abſcinde; vt quod non ex ſe, ſed ex te videtur inſipidum, in tuo poſſis ore dulceſcere. Pueri namque illi, qui ſe Regis decreuerant epulis abſtinere, omnium librorum ſapientiam, & ſcientiam grata meruerunt talione recipere. Danieli quoque, quia cenſuræ huius auctor extiterat, hoc eſt inſuper additum: vt viſionum omnium, atque ſomniorum notitiam percepiſſet. Digno videlicet retributionis diuinæ commercio, vt qui ſe à carnalis edulij voluptate repreſſerent, ad ſpiritualis intelligentiæ dapes mentis ora laxaſent. Areſcat igitur B caro, vt mens ſaginata pingueſcat.

Pſal. 118.

Dan. 1.

CAPVT IX.

S. Romualdi conſilium vt ſobrietatem ſeruemus, & hypocriſim fugiamus.

CIBIS qui eſculentiores ſunt, excludantur: vt inteſtina bella arbiter occultus inſpiciat: & pro ſtercoris eſca, cæleſtis alimonij nobis ſuauitates apponat. Nec ineptus applices quod ſæpe ſuis diſcipulis vir Domini Romualdus aiebat: Fratres, inquit, cùm in quorumlibet conuentu ſediitis, intentis ad cibum cæteris, in ipſo refectionis initio parcite: & cùm iam illis ex parte ſatis- C factum fuerit, vos inchoate: quatenus & hypocriſis notam poſſitis euadere, & ſobrietatis regulam ſine offenſione ſeruare. Porrò autem vidi Pompoſiæ Monachum apprimè diuinæ legis, & diſciplinis regularibus eruditum, qui, vt ferebatur, hoc cum aſſidente ſibi fratre parili cõuerſione pepigerat: vt appoſita cuique vini, ſicut mos eſt, perſonaliter obba, vterque quotidie vtriuſlibet menſura contentus eſſet. Nimirum, vt ex eo, quod vni competeret, duo ſe ſub ſobrietatis moderamine ſubſtentarent: cùm verò ſocius ille deeſſet, in ipſo æſtatis ardore, qui nimirum eo loci feruentior incumbit, eo vſque in propria obba vinum aceſcere permittebat, vt ſcatureſcentes D in ea vermes ſæpius reperiret. Martinus itaque decaluatus, hoc quippe ei vocabulum erat, ad extrema perueniens, cùm eius totum corpus hydropis humore immaniter intumeſceret, omnes nos, qui lectulo videbamur aſſiſtere, petiit, vt eum dignaremur ſcopis ſigillatim quilibet verberare. Cúmque ſic in Fide perfecta, & ſancta fuiſſet confeſſione defunctus, cuidam poſtmodum fratri in viſione apparuit. Erat autem in cuiuſdam ſplendidiſſimæ regionis vernanti, & florido nemore, candida decoratus ſtola, & fulgido præclarus aſpectu; recumbebat autem in lectulo tegumentis inſignibus, & mirificis adornato, de quo videlicet E hucuſque ſufficiat, ne dum hiſtoriam teximus, epiſtolaris compendij limites excedamus.

Pompoſianus Monachus ſpera ſobrietas.

Alterius moribundi humilitas ac mortificatio.

CAPVT X.

Quòd ſermo de rebus ſæcularibus Monachos dedeceat.

DECREVERAM quidem iam calamo imperare ſilentium: ſed quem longa ſiti videmus areſcere, perauarum eſt illi cyathum propinare. Caue itaque, fili chariſſime, ne quando intra clauſtrum Monaſterij conſtitutus, de ſæcularibus negotiis colloquia cum ſæ-

culaɾibus miſceas: & ſicut referre, ita nihilominus A & audire contemnas. Illicò planè indignatio ſancta ſeſe ſuſcitat, & pij zeli feruor erumpentes mox inconditi ſermonis ineptias frangat: *Quæ*, inquiens, *eſt participatio iuſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas lucis ad tenebras?* Et reuera quid Monacho cum ſæcularibus næuiis? Quid mihi perſtrepentium iuridicorum fora, tribunalia iudicum, aulas Regum, intra Monaſteriorum ſepta pertrahere? Quid mortuo homini narrata de prælijs, dotales tabulas inter tales, diuortio interueniente, reſciſſas, illos titulis efferre natalium, infamare alios nouitate cerdonum? His itaque, & huiuſmodi nugis inanites occupari, quid, quæſo eſt, niſi à perſpicuo fonte diuinæ laudis fauces auertere, & cœnoſi luti ſpurcitias ore verſare? Vnde non immeritò per Hiere- B miam Dominus conqueritur, dicens; *Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent aquas.* Enimuerò ipſam clauſtri tui fabricam reſpice: ecce enim quadrifida eſt, vt nimirum ipſe loci ſitus euidenter edoceat, quod vndique te à mundanæ conuerſationis ſtrepitu ſemotum eſſe conueniat. Porrò ſatis indecens eſt, & inhoneſtum, ac per omnia probatur abſurdum, vt quod in tabernis conſueuit quis eructare cauponum, quod paſſim verſatur inter gynæcea textricū, in ſanctorum choro locum inuenire valeat Monachorum. Sanè vbi Prophetas, & Apoſtolos alloqui C me deſiderantes aſpicio, vbi Chriſtum ſuum mihi pandentem Euangelium cerno: ego relictis illis, inquiram, ſi nuper Adriam transfretantes adhoc applicuerunt naues? Quanti ſal væneat? Vtrùm annonæ modium taxenia carius vendat? Faceſſat igitur ab ore militis Chriſti omnis vani rumoris ineptia; & linguæ, quæ immaculati Agni, imò ſummi Verbi rubet ſanguine, dedignetur otioſi ſermonis ſeſe fæcibus inquinare. Noli cuiquam detrahere, ſed ne tu rem quidem dignam ducas detrahentibus applicare. Cum detractoribus, ait Salomon, ne commiſcearis: quoniam repente veniet perditio eorum, & ruinam vtrorumque quis D nouit? tam videlicet illius, qui detrahit, quàm eius, qui autem accommodat detrahenti. Ipſe potius, ſi ratio poſtulat, peracti ſceleris argue, durus inuehere: non verens præſentem auſterius increpare: abſentem autem non laceres, nec apud alios liuido dente commordeas. Sæpe enim, ſcio quo pacto, ſeuerius arguentem æquanimiter ſuſtinemus, quem vel ſummotenus accuſantem perferre non poſſumus. Exige tibi, vt animus tuus ex Abbatis nutu iugiter animo pendeat, & numquam proprij cordis arbitrium, ſed eius humiliter ſequatis ſemper imperium. Ora itaque Deum, vt per eum tibi velut organum ſcilicet ſuæ veritatis, aperiat, quid E tibi agendum eſſe pro ſui beneplaciti diſpoſitione decernat.

1. Cor. 6.

Hier. 2.

Nec detrahendum, nec audiēdi detractores.

Orandus Deus, vt ſua voluntas per ſuos Vicarios nobis innoteſcat.

CAPVT XL

Quòd Chriſtiana nobilitas ex Chriſto, non ex auis petenda eſt.

NOLI phaleratam aliquando Proauorum lineam texere, vt de vana te velis alieni nominis generoſitate iactare. Plane qui hæres Dei, & cohæres eſt Chriſti, omnem terreni ſtemmatis proſapiam ſuperat. Verumtamen eſſe Chriſtianum, magnum eſt, non videri, vel dici; & ille plus ſæpe placet mundo, qui diſplicet Deo. Quorumdam ſane verſuta calliditas, quaſi derogando, maiorum ſuorum nomen exaggerant: & vt potentes, atque magnifici fuiſſe videantur, ſuperbiæ eos, vel crudelitatis arguunt. Tenes quod dico? Accuſo Achillem multi ſanguinis reum, vt tu intelligas bellorum ſtudio ſtrenuum. Arguo Italicæ peruaſionis Annibalem; vt tu audacem non dubites, & robuſtum. Memineris frequenter orandum, vt corpore terræ proſtrato, mens erigatur ad cælum. Ventre vacuo ſæpius dormi; ſitim te ad lectulum comitantem ſopor mitiget. Moderata vigilia puræ orationis eſt cauſa, indiſcreta autem & otioſa loquendi fit ſæpè materia: qui cui palpitantibus oculis, oſcitantibus labiis legere, aut orare non licet, aliquando vacare fabulis libet. Quapropter ſero lectulum pete, ad vigilias moderatius ſurge. Præueniat ſiquidem ſomnus accubitum, non accubitus ſomnum; vt quo difficilius neceſſitas dilata conceditur, à feſſis membris auidius rapiatur. Interea ſuſurrulos, & gloriolas, & palpantes adulatores, tamquam ſerpentini morſus venena deuita, & velut abiecta theriaca protinus audiant: *Auertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt mihi, euge, euge.* Nihil mediocri in te contentus ſum, fili: totum ſummum, totum perfectum eſt, quod in te ſentire deſidero. Depoſita igitur omnis inertiæ, & torporis ignauia, aduerſus temetipſum ipſe congredere, tecum dimica, tecum pugna: & arrepto Euangelicæ diſciplinæ mucrone, omnes circumfrementium vitiorum ceruices obtrunca: dura quæque, & aſpera pro Chriſti ſemper amore perferens, virtutis exercitium crede. Quidquid carni voluptuoſum videtur, & blandum, vt reuera diaboli viſcarium, perhorreſce. Quiſquis enim in Monachica Regula carnis ſe ſperat blanditias inuenire, velut ex arido ligno ſuccum conatur exprimere. Scurrilia quæque, vrbanitates, ſales, facetias, leporéſque verborum à labiis tuis tamquam Gentilitatis quoddam præputium circumcide. Piſcatorum namque ſumus diſcipuli, non oratorum; vt ex ore Chriſtiani non latinitas Tullij, ſed ſimplicitas reſonet Chriſti. Omnes voluntates proprias frange, vndique te cum Apoſtolo Chriſti mortificatione præcinge: vndique impreſſa tibi ſtigmata Crucis oſtende: quo nunc arctius iudicanti veſtigia ſequeris, eo poſt ſublimius iudicantis conſortio perfruaris. Omnes autem ſanctos fratres Monaſterij tui mea vice ſaluta, chariſſimos autem mihi fratres, Boninum, & Petrum, ſi ſolito more videris, aliquando excelſius canere, hoc diſtichon meo nomine in eorum manibus pone.

Rom. 8.

Moderata vigilia orationem iuuat.

Pſal. 69.

Scurrilia verba, ac facetiæ ſunt vitandæ.

Qui Philomelinis depromitis organa fibris,
Intima vox cordis modulis bene concinat oris.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVM.

Inſtitutio Monialis. Ad Blancam ex Comitiſſa Sanctimonialem.

ARGVMENTVM.

Blancam nobiliſſimam fœminam, quæ diuitiis, liberis, & chariſſimis rebus quibuſque relictis, in Monaſterium Deo ſeruitura ſeceſſerat: prudentiſſimis præceptis, & ſalutaribus monitis inſtruit: quid fugiendum ei ſit, quid appetendum, quaſi digito commonſtrans. Ac primum quidem rudem adhuc, & inexpertem ſpiritualium certaminum bellatricem, tamquam telo acerrimo, præmunit: dum eam hortatur, vt paupertatem, & anguſtias, & tribulationes, quæ Deo militantibus perferendæ ſunt, fortiter excipiat: & ita ſibi perſuadeat, Deo dilectos variis in hoc mundo turbinibus tantiſper exagitari, donec in fœliciſſimæ patriæ portum ingreſſi, æterna tranquillitate fruantur. Tum verò eamdem ad perfectiorem ſtatum perducere cupiens, ad Deum amandum tota mentis contentione inuitat. Deinde ad præcauendas dæmonis inſidias, mortis contemplationis ei clypeum demonſtrat. Adhuc validioribus armis eam induit, dum extremi iudicij imaginem ex ſacræ Scripturæ penetralibus depromptam, ante oculos proponit: & vt aſſiduè meditetur, inflammat. Poſtremò, timoris præſidio ſatis, & abundè vallatam ratus, per amoris viam rurſus in patriam reducit ad fœlicitatem illius ſempiternæ contemplationis, quàm nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit.

Blancæ olim Comitiſſæ, nunc cæleſti Sponſo coniunctæ, Petrus peccator Monachus iubilum cordis in Spiritu ſancto.

CAPVT I.

Blancam anguſtias & paupertatem fortiter excipere hortatur.

AD regales nuptias epulaturus accedo, thalamos auro, gemmiſque radiantibus adornatos videre deſidero: nuptialibus ſaginari dapibus auidiſſimè concupiſco. Vndique igitur myſtica deferantur exenia: Prophetica, ſimul & Apoſtolica non deſint tàm excellentibus nuptiis ornamenta. Euangelicus itaque nuſquam B Eſaias jam procedat ad medium, & munificus exhibeat, quod parauit: ornatum videlicet calceamentorum, lunulas, torques, atque monilia, armillas, & mitras, diſcriminalia, & periſcelidas, murenulas, & olfactoriola, inaures, & annulos, & gemmas in fronte pendentes, mutatoria, & pallia, & linteamina, acus & ſpecula & ſindones, vittas, atque theriſtra. Hæc igitur omnia ſpiritualibus conſerenda ſunt nuptiis, ac nouæ ſponſæ diligen- [Eſaie 3.]

A ter aptanda, quo veri Sponſi placere poſſit obtutibus. His nimirum inſulis venuſtata, hac ornamentorum erat varietate compoſita Regina illa, quam Pſalmiſta contemplatus, aiebat, *Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumamicta varietate.* [Pſal. 44.] Nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilææ: & ſicut Euangeliſta teſtatur, vocatus [Ioan. 2.] eſt Ieſus ad nuptias cum Diſcipulis ſuis: ſed tamquam pronubus, non vt ſponſus: quaſi pranſurus, non vt nupturus. Illæ verò nuptiæ tanto illas priuilegio ſuperant, vt hic Ieſus iure credatur, non amicus eſſe, ſed ſponſus. Et quoniam, qui adhæret [1. Cor. 6.] B Domino, vnus ſpiritus eſt; ſponſus iſte non modò ſponſæ iungitur, ſed vnitur, atque ex hac copula non corruptio naſcitur, ſed integritatis potius clauſula reparatur. Illic Ieſus aquam conuertit in vinum: hic idem Ieſus & vinum ſemetipſum fecit, & cibum. Cibum videlicet, quia ipſe eſt panis viuus, qui de cælo deſcendit: [Ioan. 6.] vinum verò quod lætificat cor hominis: [Pſal. 103.] Spiritus eius eſt, de quo iterum dicit: [Pſal. 22.] *Poculum tuum inebrians, quàm præclarum eſt!* Spiritus enim Dei hominum mentes

inebriat, vt tamquam à ſuis ſenſibus alienati, diuitias huius mundi, honores, & gloriam reſpuant; ad ſubeunda verò pro Deo quæque dura, vel aſpera flammantibus deſideriis inardeſcant. Hoc muſto debriati fuerant, quibus Iudæi verè dementes, ac furioſi dicebant: *Muſto pleni ſunt iſti.* (*Act. 2.*) Hoc muſto plenus erat vir ille de filiis Prophetarum, quem ad vngendum Hieu Regem miſerat Eliſæus, de quo dixerunt veſanè ſapientes ad eum: *Quid venit inſanus iſte ad te?* (*4 Reg. 9.*) Quid autem mirum, ſi hi, qui puri ſunt homines, cùm Spiritu diuino replentur, ab huius mundi ſapientibus, atque ideò verò deſipientibus, iudicentur inſani? cùm & ipſe, qui Magiſter eſt Angelorum, dictus ſit habuiſſe dæmonium? (*Ioan. 8.*) Imò, vt Marcus Euangeliſta teſtatur, æſtimatus ſit etiam fuiſſe phreneticus? (*Marc. 3.*) *Venit*, inquit; *domum, & conuenit iterum turba, ita vt non poſſet nec panem manducare, & cùm audiſſent ſui, exierunt tenere eum: dicebant enim, quoniam in furorem verſus eſt.* Hanc ſancti Spiritus ebrietatem & tu, ô venerabilis Domina, ſana mente conceperas cùm ſæculum relinquere decreuiſti: & velut columbæ ſimplicis alas excutiens, ad innocentium, atque ſimplicium nidulum conuolaſti, tunc dicens: *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam?* (*Pſal. 54.*) Nunc etiam ſecurè decantans: *Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine, expectans eum, qui me ſaluam faciat à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate.* (*Ibid.*) Hæc te nimirum ebrietas impulit, ampla ſatis, atque vberrimis fœcunda prouentibus iura contemnere; munita turrium, atque caſtrorum propugnacula declinare: dulcium propinquorum neceſſitudinem, ac vernaculorum affectus abiicere: quodque horum omnium permaximum eſt, vnicum filium, eumque ephebum adhuc, atque impuberem, ſine coniugalis ſolatio fœderis abdicare: & quæ conſtipatis vallata clientum cuneis ſolebas incedere, iam didiciſti in angulo Monaſterij cum pauperibus Spiritus ſancti mulieribus humiliter reſidere. (*Ebrietas ſpiritualis quid in anima faciat.*) Hæc te ſobria, vt ita loquar, ebrietas docuit, vt pro carbaſinis lanea; pro purpureis, atque nitidulis pulla, ac deſpicabilia eligeres indumenta. Hæc te perſuaſit ebrietas, vt ſiligineas pollines, ac fercula dapibus referta poſtponeres, atque ad libræ penſilem te menſuram panis cibarij cohiberes. Hæc te planè perita, & pudica ebrietas incitauit; vt cùm primo adoleſcentiæ flore frueris, viro obeunte, relicta, non tam claris, tamque magnificis procis annueres, non, vt omnia videbantur hortari, thalamos iterares: ſed ſoli iam Chriſto victuram, mundo te mortuam exhiberes. Enimuerò tamquam perita negotiatrix nundinis intenta vænalibus proieciſti mundum, vt acquireres cælum: præueniſti mortem, vt ſententiam mortis euadere: elegiſti paupertatem, vt diuitiarum non pereuntium copiam poſſideres.

CAPVT II.

Quòd aliquando iuſti ab iniuſtis idcircò permittuntur affligi, vt ſtatuant ad Deum, vel ex neceſſitate conuerti.

ATQVI, vt mirabilior tua videtur eſſe conuerſio, non te mundus à ſe repulit, ſed ſolus ardor diuini Spiritus incitauit. Enimuerò, ſicut prouidentia diuina diſpoſuit ad educendum de Ægypto Iſraëliticum populum, tunc eſt Moyſes miſſus, cùm iam Pharao ad opprimendum illum duris operibus fuerat excitatus, quatenus Iſraëlitarum mentes Ægypto deformiter inhærentes, alium dum vocaret, quaſi traheret; alius velut impelleret, dum ſæuiret: vt dum plebs in ſeruitio turpiter figitur, vel malis impulſa, vel bonis prouocata, moueatur. (*Exod. 3. & deincept.*) Hoc etiam in populo Dei frequentius agitur, cùm prædicatis cæleſtibus præmiis, ſæuire in electos reprobi permittuntur; vt ſi vocati, ad terram promiſſionis, exire negligimus, preſſuris ſaltem ſæuientibus impellamur. Atque hæc Ægyptus, vita videlicet præſens, quæ nos oppreſſit blandiens, adiuuet præmens: quatenus, quæ, dum foueret, iugo nos ſeruitutis attriuerat, libertatis viam dum affligit, oſtendat. Hæc itaque cauſa eſt, quod ab iniuſtis iuſti ſinuntur affligi, vt dum futura audiunt bona, quæ diligunt; patiantur etiam mala præſentia, quæ perhorreſcunt: atque ad faciliorem exitum, dum amor prouocat, cruciatus impellat. Tibi autem cùm vitæ huius vndique proſperitas arrideret, non te mundus, qui blandiebatur, impulit; ſed ſpecioſus forma præ filiis hominum Chriſtus ad ſuæ donationis amplexum per afflatum ſancti Spiritus prouocauit: (*Cur electos in hac vita cruciari permittat Deus.*) *Surge*, inquit, *amica mea, ſponſa mea, & veni columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ, oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* (*Pſal. 44. Cant. 2.*) Anima quippe ſancta iure Chriſti amica, & ſponſa vocatur, quia illi per Fidem, dilectionemque coniungitur. Sed hæc ſponſa quaſi adhuc iacet, dum in mundanis actionibus implicatur; tunc ſurgit, cùm ad procinctum diuinæ ſeruitutis erigitur. Ac ſi dicat, quæ in ſæcularis vitæ mollitie iaces, iam ſurge, atque ad familiare contubernium meæ contemplationis erigere. *Columba mea in foraminibus petræ.* Si, iuxta Apoſtolum, petra Chriſtus eſt; foramina petræ vulnera ſunt Redemptoris, quæ profectò non caſu quinque ſunt, (*1. Cor. 10.*) lanceæ ſcilicet, & clauorum: ſed quia non fueramus quinque ſenſuum vulneribus ſauciati, per has quinque plagas ſalui ſumus perpetuæ reſtituti. Iſtæ ſiquidem portæ erant per quas die ſabbati Propheta, ne inferrentur onera grauia, prohibebat. In his ergo foraminibus Dei columba conſiſtit: quia ſancta quælibet anima totam propriæ ſalutis ſpem in ſui Redemptoris paſſione conſtituit. (*Chriſti quinque vulnerum myſteria.*) Ibi velut ab accipitris incurſu defenditur: quia à cunctis malignorum ſpirituum inſidiis cuſtoditur. Ibi planè nidificat, quia illic fœtûs bonorum operum coaceruat. De hac petra per Pſalmiſtam dicitur: *Montes excelſi ceruis, petra refugium herinaceis.* (*Pſal. 103.*) Quid enim hoc loco per montes, niſi altæ Scripturarum intelligendæ ſunt profunditates? Hi nimirum qui iam dare contemplationis ſaltus nouerunt, altos ſententiarum diuinarum vertices quaſi cacumina montana conſcendunt. Ad quæ profectò cacumina, quia infirmi pervenire non poſſunt, rectè illic ſubditur: *Petra refugium herinaceis.* Quia videlicet inualidos quoſque non intelligentia ſublimis exercet, ſed ſola in Chriſto Fides humiliter continet. Quod autem illic additur: *In cauerna maceriæ*; Solent ex lapidibus maceriæ fieri, ad cuſtodiam vinearum, ſicut per Eſaiam dicitur: *Vinea facta eſt dilecto meo in cornu loco vberi, & maceria circumdedit, & circumfodit eam.* (*Eſai. 5.*) Quid er-

Angelorum præſidium tentatis præſens.

go per maceriam lapidum, niſi præſidium, & excubias intelligimus Angelorum? Quibus videlicet anima in certamine poſita, dum vallatur, atque circumdatur, à cunctis aduerſantium ſpirituum tentationibus cuſtoditur. Porrò quod ſequitur: Oſtende mihi faciem tuam: Tunc anima cæleſti Sponſo faciem ſuam oſtendere dicitur, cùm eius ſpeciem internis obtutibus quaſi reuelata facie contemplatur: Sonet, inquit, vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. O quàm ſuaue commercium, imò quàm inenarrabilis dulcedo in humanis viſceribus oritur! Cùm Creator, & creatura alternis in ſe inuicem affectibus delectantur, ſicut per Prophetam dicitur: *Suauis ſit ei laudatio mea, ego verò delectabor in Domino.*

Pſal. 103.

CAPVT III.

Quòd quiſque contemptor ſæculi ad hoc debet ſemper eniti, vt perueniat ad amorem Dei.

ET hæc eſt ſumma cuiuſlibet ſanctæ animæ mundi nexibus expeditæ, atque hic tota verſari debet intentio, vt ad amorem Dei per omnium ſuorum operum incrementa contendat: & quandoque in veri Sponſi delectabiliter amplexibus requieſcat. Sicut enim quis ad hoc Eccleſiaſticis gradibus initiatur, vt ad ſacerdotij culmen attingat: vel potius, vt tua dicamus, ad hoc virgo dotatione ſubarrhatur, vt nubat; ita nimirum omnes ſæculum relinquentes ad hoc debent ſemper eniti, vt auctori ſuo valeant arctius in amore coniungi. Alioquin quid proderat iugum Ægyptiacæ ſeruitutis abrumpere, rubrum mare tranſire, ſi terram lactis, ac mellis irriguam numquam daretur intrare? Lac quippe fructus eſt carnis, mel labitur de ſupernis. Et quia Redemptor noſter de cælo veniens, carnem ſuſcipere ex Virgine, hæc eſt terra illa viuentium, ad quam debemus intentis ſemper amoris greſſibus feſtinare. Hunc Sponſum, venerabilis ſoror, veræ charitatis vlnis amplectere, ſuper hoc iugiter delectare. Delectare, inquam, in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Huius corpus, & ſanguinem etiam ore carnis crebrius ſuſcipe, vt hanc eius vocem meritò poſſis audire: *Fauus diſtillans labia tua, ſponſa: mel & lac ſub lingua tua.* Terretur enim aduerſarius, cùm Chriſtiani labia Chriſti videt cruore rubentia. Agnoſcit enim præſto ſuæ perditionis iudicium, & diuinæ victoriæ, qua captiuatus eſt, & obrutus, non tolerat inſtrumentum. Chriſtus ergo per myſterium ſuum tibi videatur in ore, & Chriſtus per ſui amoris incendium tibi viuat ſemper in corde; vt congruat etiam tibi, quod ſponſa dicit in Canticis: Faſciculus myrrhæ, dilectus meus mihi: inter vbera mea commorabitur. Quid enim per myrrham, amariſſimam videlicet aromatis ſpeciem, qua etiam defunctorum cadauera condiuntur, niſi Chriſti paſſio deſignatur? Quid aliud inter vbera, niſi locus cordis agnoſcitur? Quiſquis igitur amore continuo Chriſtum in arcano ſui cordis amplectitur, quiſquis mirandi gratia paſſionis eius myſterium iugiter meditatur, huic profectò myrrhæ faſciculus Chriſtus efficitur: atque, iuxta Scripturæ ſacræ ſententiam, inter eius vbera commoratur. Vnde & idem Sponſus ad ſponſam, *Pone me*, ait, *vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* Sæpe nos ob rei memoriam, quam obliuioni tradere nolumus, digito noſtro, vel brachio ſignum aliquod innodamus; vt dum ſignum frequenter attenditur, res, quam intercipere potuiſſet obliuio, iugiter in memoria teneatur. Quiſquis autem Chriſtum quaſi amat, ſed operari bona diſſimulat, iſte quodammodo ſponſum ſuper cor ſignaculum poſuit, ſed ſuper brachium omnino non poſuit. Quiſque verò bonis operibus videtur intentus, ſed à diuini amoris torpet incendio frigidus: iam iſte ſanctitatis imaginem ſuper brachium poſuit, ſed adhuc in corde Chriſti ſignaculum non expreſſit. Vt ergo ſancta anima Chriſti charactere vtrobique ſignetur, eum in corde ſuo ſignaculum ponat, vt amoris eius facibus medullitus inardeſcat. Ponat etiam conſequenter in brachio, vt piis operibus valenter inſiſtat. Signaculum Paulus in corpore ſuo, velut in brachio, Ieſum poſuerat, cùm dicebat: *Ego ſtigmata Ieſu in corpore meo porto.* Signaculum ſuper cor Ieſum poſuerat, cùm alibi gratulabundus aiebat: *Mihi autem abſit gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Cuius ſanè ſtigmata expreſſa gerebat in corpore, eius ſe ſignaculum habere gloriabatur in mente. Porrò autem & ipſe cæleſtis Sponſus, electum quemque ſuum ſibi ſignaculum ponit, eúmque grata vice, tamquam ne de memoria deleatur, attendit. Iuxta quod Zorobabel Duci Iudeæ pollicetur, dicens: *In illa die ſuſcipiam te, Zorobabel ſerue meus, & ponam te ſicut ſignaculum in conſpectu meo.* E contrà, de quodam reprobo Rege Dominus dicit: *Si fuerit Iechonias filius Ioacim Regis Iuda, annulus dexter in manu mea, inde euellam eum.*

Terra lacte & melle manans myſticè quid. — *Pſal. 36.* — *Cant. 4.* — *Quid frequenter S. Euchariſtiã ſuſcipit, dæmonibus eſt terribilis.* — *Cant. 1.* — *Cant. 8.* — *Quid eſt habere Chriſtum, vt ſignaculum, ſuper brachium, & ſuper cor.* — *Galat. 6.* — *Ibid.* — *Electos ſuos Deus quantum amet.* — *Aggæi 2.* — *Hier. 22.*

CAPVT IV.

Exhortatio, vt in cæleſtis Sponſi ſemper amplexibus requieſcat.

AD hanc ergo tu, venerabilis ſoror, aſſiduè viciſſitudinem ſatage, vt & cæleſtis Sponſus per amoris ſui gratiam te ſemper accipiat; & tu ab eo, quod abſit, per amorem quorumlibet temporalium oculos non auertas; quatenus & ille te ſubtiliter intuens, nullamque offenſionis illuuiem deprehendens, dicat: *Tota pulchra es, amica mea, & macula non eſt in te:* Et tu eius amore inenarrabiliter æſtuans, hoc intima voce depromas: *Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus; caput eius aurum optimum, guttur illius ſuauiſſimum, & totus deſiderabilis.* Dilectus ſiquidem candidus virginitate, rubicundus eſt paſſione. Candidus, quia dicit: *Ego lilium conuallium.* Rubicundus, de quo Ioannes dicit: *Qui lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo.* Electus ex millibus, de quo Salomon, *Virum*, inquit, *de mille vnum reperi.* Millenarius quippe numerus totius humani generis eſt intelligenda perfectio, in quo Saluator tamquam paſſer eſt vnicus in ædificio. Caput eius aurum optimum; quia caput Chriſti Deus, qui nimirum ſicut aurum metallis; ita, licet incomparabiliter, omnibus ſupereminet creaturis. Cuius guttur ſuauiſſimum dicitur, quia ſuorum melliflua ſuauitate verborum, mentes audientium obdulcantur. *Quàm dulcia*, inquit, *faucibus meis eloquia tua, ſuper mel, & fauum ori meo.* Totus etiam deſiderabilis, quia in eum, teſtante Petro, deſiderant Angeli proſpicere: vel

Cant. 4. — *Cant. 5.* — *Ibid.* — *Cant. 2.* — *Apoc. 1.* — *Eccl. 7.* — *Pſal. 101.* — *1. Cor. 11.* — *Pſal. 118.* — *1. Pet. 1.*

A vel quia humanitatis eius myſterium, omne deſiderium accendit in mentibus electorum, vt eos videlicet non modò reſurrectionis gloria prouocet, ſed ad imitationis exemplum ipſa quoque ignominia paſſionis inuitet. In hoc igitur ſponſo tuo, veneranda ſoror, aſſiduè delectare, in hoc omnia cordis tui vota conſtitue, in huius ſemper amplexibus ab omni ſopita mundi turbine requieſce.

CAPVT V.

Ad cautelam prouocat, vt contra tentationis inſidias ſit ſemper accincta.

SED interim, dum amplecteris ſponſum, caue ſolerter aduerſarium: adhuc enim in ſalo ver- B ſaris, nec dum portus ſtatione perfrueris. Procinctus enim iſte caſtrorum non quietis eſt municipium; via eſt iſta, non patria: ambulamus, & non habitamus. Tentatio enim eſt vita hominis ſuper terram. Quapropter ſi tentationum bella deſunt, gaude quidem, noli tamen nimium ſecura confidere; ſed aduerſus repentinos, & inopinatos inſidiatorum hoſtium impetus te vigilanter accinge. Sæpe namque nonnulli ad Deum de mundo conuerſi, in ipſo ſuæ inchoationis aditu, pacatiſſimam carnis tranquillitatem, cogitationúmque percipiunt; procedente verò tempore, duris tentationum probationibus C fatigantur. Quod vtique fieri diuina diſpenſatione cognoſcitur, ne in ipſo ſuæ nouitatis initio tentationum aſperitate frangantur. Nam ſi eos adhuc teneros, ac intimi conflictus ignaros, amaritudo tentationis exciperet, ad ea ſcilicet, à quibus necdum longè diſceſſerant, facile remearent. Vnde ſcriptum eſt: *Cùm emiſiſſet Pharao populum, non eos deduxit Dominus per viam terræ Philiſthiim, quæ vicina eſt, reputans, ne fortè pœniteret eum, ſi vidiſſet aduerſum ſe bella conſurgere, & reuerteretur in Ægyptum.* Ex Ægypto itaque recedentibus, è vicino pugna ſubtrahitur; quia derelinquentibus ſæculum quædam pacis tranquillitas datur, ne in ipſa teneritudinis nouita- D te turbati, atque conterriti, ad ea, quæ contempſerant, reuertantur. Prius ergo ſecuritatis ſuauitate mulcentur, prius pacis quiete nutriuntur: poſt cognitam verò dulcedinem, tantò iam tolerabilius tentationum certamina ſuſtinent, quanto in Deo altius agnouere quod ament. Tu ergo ſic in his, quæ fortè nunc proſperantur cautes: vt ab his, quæ poſterius imminent, non dormites. Eſto igitur cauta, & vndique circumſpecta: ſicque te præbe peruigilem, vt numquam te hoſtes inueniant oſcitantem. Confœderanda ſunt quippe aduerſum te, & proſapia generis, & flos ætatis: venuſtas formæ, & memoria facultatis abiectæ. Ad euitanda ſanè iſtorum tela E certaminum, nullus mihi videtur validior clypeus, quàm meditatio mortis, ac extremi terror examinis.

Iob 7.

Cur conuerſis in initio Deus tentationes non permittat in ſuis.

Exod. 13.

Clypeus validus contra mundi certamina, mortis memoria eſt.

CAPVT VI.

De anima, cùm egreditur, quibus dolorum anxietatibus coarctetur.

PENSANDVM quippe eſt, cùm iam peccatrix anima à vinculis incipit carnis abſolui, quàm amaro terrore concutitur, quantis mordacis conſcientiæ ſtimulis lacreatur. Recolit vetita, quæ commiſit: videt mandata, quæ negligenter implere contempſit. Dolet indulta pœnitentiæ tempora ſeſe inaniter pertranſiſſe: plorat immobilem diſtrictæ vltionis articulum ineuitabiliter imminere. Manere ſatagit, ire compellitur: recuperare vult perdita, non auditur. Poſt tergum reſpiciens, totius tranſactæ vitæ curſum velut vnum breuiſſimum deputat itineris paſſum; ante ſe oculos dirigit, & infinitæ perennitatis ſpatia deprehendit. Plorat itaque, quia intra tam breue ſpatium acquirere lætitiam potuit omnium ſæculorum: deflet etiam ſe propter tam breuis illecebræ voluptatem, inenarrabilem perpetuæ ſuauitatis amiſiſſe dulcedinem. Erubeſcit, quia propter illam ſubſtantiam, quæ vermibus erat obnoxia, illam neglexit, quæ choris B erat Angelicis inſerenda. Iam radios mentis attollit, & cùm diuitiarum immortalium gloriam contemplatur, eam propter vitæ huius inopiam perdidiſſe confunditur. Cúmque ſub ſe reflectit oculos ad huius mundi conuallem, tetramque caliginem, ſuper ſe miratur æterni luminis claritatem; liquido comprehendit, quia nox erat, & tenebræ, quod amauit. O ſi rediuiuum pœnitentiæ tempus mereri potuiſſet, quàm duræ * conuerſationis iter arriperet, qualia, & quanta promitteret, quantis ſe deuotationum vinculis innodaret! Interea dum hebeſcentes oculi contabeſcunt, dum pectus palpitat, raucum C guttur anhelat, dentes paulatim nigreſcunt, & quamdam velut æruginem contrahunt; palleſcunt ora, membra cuncta rigeſcunt: dum hæc itaque, & huiuſmodi tamquam vicinæ morti præcedentia famulantur officia, adſunt omnia geſta, ſimul & verba. Nec etiam ipſæ cogitationes deſunt, & cuncta hæc amarum aduerſus Auctorem teſtimonium reddunt. Coaceruantur omnia ante reſpicientis oculos, & quæ conſpicere refugit, coactus, & inuitus attendit. Adeſt præterea hinc horrenda dæmonum turba, illinc virtus Angelica: In illo, qui medius eſt, liquido deprehenditur, cui parti iure poſſeſſio vindicetur. Nam ſi pietatis in eo videntur inſignia, D imitationis Angelicæ blanditiis oblinitur, atque harmoniæ melodiæ dulcedine, vt exeat, prouocatur: quod ſi eum ſiniſtræ parti meritorum nigredo, & fœditatis ſqualor adiudicet, intolerabili mox terrore concutitur, repentini impetus violentia perturbatur, præcipitanter inuaditur, ac de miſeræ carnis ergaſtulo violenter euellitur, vt ad æterna ſupplicia iam cum amaritudine pertrahatur. Iam verò poſt egreſſionem de corpore quis explicare valeat, quot armatæ iniquorum ſpirituum acies in inſidiis lateant, quot frementes cunei feralibus telis inſtructi, iter obſideant? & ne tranſire libera poſſit anima, velut militari more conſtipatæ legiones, E oppugnant? Hæc, & huiuſmodi frequenter in corde verſare, quid eſt aliud, quàm lenocinantia vitæ huius blandimenta reſpuere, mundo repudium dare, illicitos motus carnis elidere, ſolumque perfectionis adipiſcendæ propoſitum indeclinabiliter cuſtodire?

* *conuerſionis.*

Angeli, & dæmones morituris adſunt.

CAPVT VII.

Sententiæ Scripturarum de die iudicij.

HIS addendus eſt etiam extremi terror iudicij, vt illius amaritudine valeat mundi huius falſa dulcedo contemni. Ad euitandas

A

namque diabolicæ pugnæ moleſtias valenter aſſurgimus, ſi neceſſitatis vltimæ periculum prouide pertractemus. Nam ſi repentinus ille, atque terribilis aduentus Chriſti dignè perpendi-

Extremi iudicij memoria vtilis eſt contra omnes tentationes.

tur, quid erit in mundo vbi mens humana, vel deſipiens delectetur? Ille nempe dies eſt, ad quem omnis præcedentium ſæculorum intentio, ac ſumma colligitur, cui cuncta ſacrarum Scripturarum volumina famulantur, de quo beatus Petrus, vt audientium corda digno terrore concuteret, *Adueniet*, inquit, *dies Domini ſicut fur, in quo cæli magno impetu tranſient, elementa verò calore ſoluentur.*

2. Pet. 3.

Vnde & mox ſubdidit: *Cùm hæc omnia igitur diſſoluenda ſint, quales oportet eſſe vos in ſanctis conuerſationibus, & pietatibus expectantes & properantes in aduentum diei Domini, per quem cæli ardentes ſoluentur, elementa verò ignis*

Ibidem.

B

ardore tabeſcent? De quo & Iudas dicit Apoſtolus: *Ecce veniet Dominus in Sanctis millibus ſuis facere iudicium contra omnes, redarguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti ſunt contra eum peccatores impij.* De hoc & Ioannes in Apocalypſi: *Ecce veniet cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent ſe ſuper ſe omnes tribus terræ.* Et Malachias ait: *Ecce venit Dominus exercituum, & quis poterit cogitare diem aduentus eius, & quis ſtabit ad videndum eum?* Et paulò poſt, *Ecce dies veniet ſuccenſa quaſi caminus, & erunt omnes ſuperbi, & omnes facientes impietatem ſicut ſtipula, & inflammabit eos dies veniens, quæ non relinquet eis radicem, & germen.* Et per alium Prophetam dicitur: *Adhuc vnum modicum eſt, & ego commouebo cælum & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes Gentes, & veniet deſideratus cunctis Gentibus.* Item alius: *Iuxta eſt dies Domini magnus, iuxta, & velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis, dies iræ, dies illa, dies tribulationis, & anguſtiæ, dies calamitatis, & miſeriæ, dies nebulæ, & turbinis, dies tubæ, & clangoris.*

Iudæ cap. vnico

Apoc. 1.

Mal. 3.

Mal. 4.

C

Aggæi 8.

Sophon. 1.

Vbi notandum, tremendi diem iudicij, quàm proximè, quamque pernicitet aduentare Propheta conſiderat, ad cuius agilitatem expreſſius inculcandam, tot accelerandi nomina coacervat:

D

vbi ſcilicet ad auxeſim dictionis, bis ponit iuxta, deinde velox, & nimis: vt liquidò doceat, quia oculis Fidei id iam videtur in limine, quod infidelibus, & cæcis corde putatur procul abeſſe: & iſti iam tribunalibus Iudicis quodammodo trementes aſſiſtunt, quem illi per diuturnæ longinquitatis abſentiam paruipendunt. De hoc vltimæ & irremediabilis neceſſitatis die præconatur Eſaias, dicens: *Ecce dies Domini veniet crudelis, & indignatione plenus, & iræ, furoriſque ad deponendam terram in ſolitudine, & peccatores eius conterendos ex ea; quoniam ſtellæ, & ſplendor earum non expandent lumen ſuum, obtenebratus eſt ſol in ortu ſuo, & luna non ſplendebit in lumine ſuo; & viſitabo ſuper orbem mala, & contra impios iniquitates eorum.* Et iterum, *Ecce*, ait, *validus & fortis Dominus ſicut impetus grandinis, turbo confringens, ſicut impetus aquarum multarum inundantium, & emiſſarum ſuper terram.* Idem alibi: *Ecce nomen Domini venit de longinquo: ardens furor eius, & grauis ad portandum, labia eius repleta ſunt indignatione, & lingua eius quaſi ignis deuorans, & ſpiritus eius velut torrens inundans ad perdendas gentes in nihilum.* Qui rurſus ait: *Eritque repente confeſtim à Domino exercituum, viſitabitur in tonitruo, & commotione terræ, & voce magna turbinis, & tempeſtatis, & flamma ignis deuorantis.*

Eſaiæ 13.

E

Eſai. 28.

Eſai. 30.

Eſai. 29.

A

De quo videlicet igne Petrus ait: *Cæli autem, qui nunc ſunt, & terra eodem verbo repoſiti ſunt, igni reſeruati in diem iudicij, & perditionis impiorum hominum.*

2. Pet. 3.

De hoc & Propheta dicit: *Auditam faciet Dominus gloriam vocis ſuæ, & terrorem brachij ſui oſtendet in comminatione furoris, & flammæ ignis deuorantis.* De hac etiam vltione tremenda per Moyſen Dominus dicit: *Gladius meus manducabit carnes.* De hac Hieremias ait: *Gladius Domini deuorabit ab extremo terræ, vſque ad extremum eius, non eſt pax vniuerſæ carni.*

Eſa. 30.

Deut. 32.

Hier. 12.

Gladius enim deuorare terram dicitur, & pax vniuerſæ carni deeſſe perhibetur: quia quiſquis nunc carnaliter conuerſatur, vel terrena immoderatius ambire conuincitur, vltimæ diſtrictionis neceſſe eſt gladio perimatur. De quo ni-

B

mirum gladio per Ezechielem Dominus dicit: *Egredietur gladius meus de vagina ſua ad omnem carnem ab Auſtro vſque ad Aquilonem; vt ſciat omnis caro, quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina ſua irreuocabilem.* De hoc vtique gladio & Amos Propheta dicit: *In gladio morientur omnes peccatores populi mei, qui dicunt, non appropinquabit, & non veniet ſuper nos malum.* Hic diuini iudicij terror interiores Nahum Prophetæ aures turbauerat, cùm dicebat: *Vox flagelli, & vox impetus rotæ, & equi frementis, & quadrigæ feruentis, & equitis aſcendentis, & micantis gladij, & fulgurantis haſtæ, & multitudinis interfectæ, & grauis ruinæ, nec eſt finis cadauerum.* Enimuerò de diuino iudicio quid viderit Daniel, mani-

Ezech. 21.

Amos 9.

Nahum 3.

C

feſtè deſcribit, dicens: *Aſpiciebam donec throni poſiti ſunt, & Antiquus dierum ſedit, veſtimentum eius quaſi nix candidum, & capilli eius quaſi lana munda: thronus eius flamma ignis, rotæ eius ignis accenſus: fluuius igneus, rapidúſque egrediebatur à facie eius.* Et paulò poſt: *Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt.* Qui nimirum libri, ipſi intelligendi ſunt ſancti, quorum nunc meritum ab eis per cuſtodiam humilitatis abſconditur: & tamquam volumen codicis, ne legatur, inuoluitur. Tunc autem ad eorum gloriam, vniuerſorum oculis aperitur; vt in eis præuaricatores tamquam per digeſtæ ſcriptionis articulum legant diuinæ legis mandata, quæ dum adviuerent, ſeruare contempſerant.

Dan. 7.

Ibid.

Sancti viri ſunt libri.

D

Illic iam compelluntur & legere, qui hic per arrogantiæ faſtum verba Dei dedignabantur audire. Illic iugum Domini leue, & onus eius ſuaue, mitibus, & patientibus fuiſſe conſiderant, quod hic ſuperbiæ ſuæ ceruicibus intolerabile iudicabant. Illic ſuperbum omne confunditur, & quidquid eleuatum fuerat, ſub tantæ maieſtatis indignatione conteritur. Vnde per Eſaiam dicitur: *Oculi ſublimes hominis humiliati ſunt, & incuruabitur altitudo virorum; Exaltabitur autem Dominus ſolus in die illa: quia dies Domini ſuper omnem ſuperbum, & excelſum, & ſuper omnem arrogantem, humiliabitur: & ſuper omnes cedros Libani ſublimes, & erectas, &*

Matth. 11.

Eſai. 2.

E

ſuper omnes quercus Baſan, & ſuper omnes montes excelſos, & ſuper omnes colles eleuatos, & ſuper omnem turrim excelſam, & ſuper omnem murum munitum, & ſuper omnes naues Tharſis, & ſuper omne, quod viſu pulchrum eſt: & incuruabitur ſublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum, & eleuabitur Dominus ſolus in die illa, & idola penitus conterentur: & introibunt in ſpeluncas petrarum, & in voragines terræ à facie formidinis Domini, & à gloria maieſtatis eius, cùm ſurrexerit percutere terram. Quæ nimirum verba ſeriatim fortaſſis exponerem, niſi epiſtolaria compendij regulam excedere deuitarem. Illud dumtaxat ſummotenus video perſtringendum, quia rebus inſenſibilibus dies diuini

iudicij dicitur imminere: ſed per figuras rerum ratione carentium, ſtoliditas intelligitur hominum reproborum. Cedri quippe Libani ſublimes, & erectæ, potentes ſunt huius ſæculi, per excellentiam quidem terrenæ ſublimitatis elati, ſed bonorum operum fructibus infœcundi. Quercus autem fructus quidem proferunt, ſed non quibus homo reficitur: ſed vnde ſues aluntur. Sues autem immundi intelligendi ſunt ſpiritus, qui ſpurcis ſordentium hominum operibus ſaginantur. Porrò montes excelſi, & colles eleuati, ſuperbi quique ſunt, quaſi per aggeſtum tumidæ cogitationis in alta porrecti: ſed frumento, quo valles abundant, cunctiſque ſpiritualium ſtudiorum frugibus alieni. Iam verò turris excelſa, & murus munitus illos inſinuat, qui cùm peccatores ſint, in quadam ſe velut innocentiæ arce conſtituunt; ſeſeque defenſionis clypeo contegentes, reprehenſorum ſuorum iacula ad ſe pertingere non permittunt. Tharſis autem exploratio gaudij dicitur. Quiſquis enim in hoc ſæculo, vnde gaudere poſſit, explorat, huic ſuperueniens dies Domini quibus perpetualiter amareſcat, mœroris, atque triſtitiæ moleſtias irrigat. Venit etiam dies Domini non ſuper omne, quod pulchrum eſt, ſed ſuper omne, quod viſu pulchrum eſt: quia ille diuini iudicij pondere premitur, qui intrinſecus quidem vitiorum latenter ingruentium deformitate confunditur: foris autem quadam adumbratæ virtutis, vel potius honeſtatis pulchritudine palliatur. Sed cùm plurima ſuppetant, non enucleatius exponere iſta poſtponimus: quia prolixioris ſtyli laciniam deuitamus. Exempla quoque de diuini terrore iudicij plura his ſuperſedemus inſerere, quia cùm huic tremendo examini omnis eloquij cæleſtis intentio militet, nos in exaggeratione eius elaborare diutius non oportet. Ad hoc enim pleniter intimandum, etiam ſi cætera cuncta deeſſent, ſola illa Veritatis verba ſufficerent, quibus ait: *Erunt dies illi tribulationes tales, quales non fuerunt ab initio creaturæ, quam condidit Deus, vſque nunc, neque fient.*

Quercus frugiferæ impiosquomodo ſignificent. — *Sues myſticè, qui ſint, vel intelligantur.* — *Pſal. 64.* — *Contra ſimulatam pietatem.* — *Marc. 13.*

CAPVT VIII.

Hic admonetur, ne ſub pietatis ſpecie ad ſæculum reuertatur.

TV autem, Domina mea, Domina, inquam, mea, imò & Regina, Domino meo, cæleſti ſcilicet Regi, per annulum viuæ Fidei, & arrham ſancti Spiritus deſponſata: tu itaque hæc, & his ſimilia, quæ de diuini furoris, & indignationis amaritudine, leguntur mundi amatoribus imminere, crebrius perlege, ſubtiliter meditare: vt hoc velut amaræ confectionis antidoto, ſibilus antiqui ſerpentis, eiuſque lethale virus poſſis euadere. In meteipſo quippe frequenter expertus ſum: quia cum viſceribus meis huius cogitationis amaritudo diffunditur, à cunctis male blandientis mundi, vt ita loquar, humoribus, mentis meæ ſtomachus exſiccatur. Sæpe enim malignus ſpiritus, velut auis in ramo arboris, ſic in lingua ponitur adulantis: & tamquam per organum vaſis, in vas virus effluit, quod lethaliter in audientis interiora transfudit. Tua item obtura aures maleſuadis cantibus Sirenarum, & Scyllææ voraginis prudenter euade naufragium: ſicque cor tuum in ſancto propoſito terror Iudicis figat, vt nequaquam hoc ventus aſſentatorij fauoris euellat. Antiquus enim ille ſeductur, qui dudum Euæ per ſerpentem verſutiæ ſuæ virus inuomuit, adhuc fortaſſis & tibi tanquam filium morem ſeruans, per alium ſuum vaſculum ſibilabit: Reuertere, inquiens, domum ſub ipſo ſacræ profeſſionis habitu, rege familiam, expone piè viuendi formam, tene ſuper filium, eiuſque coæuos, grauitatis, ac modeſtiæ diſciplinam, prouidè lapſum non abſonam legibus ſponſam, nec reſilire permittas ſibimet obſequentium clientelam. Hæc igitur fabricans nequitiæ ſpiritus non curat, quare ad ſæculum retrahat veſte, dummodo confidat, quod per ſæculares actus tibi principetur in mente.

Extremi iudicij memoria mundi blandimẽta extinguit. — *Dæmon adulantis linguæ, vt auis ramo inſidet.* — *Gen. 3.* — *Sacræ profeſſionis habitus.*

CAPVT IX.

De Monacho, qui de Eremo ad cœnobium rediens, per immunditiam lapſus interiit.

PORRO autem, cùm plurima ſuppetant, id potiſſimum, quod nobis ante paucos dies contigit, referre congruum indicamus: Monachus quidam ſimplicis naturæ, humiliſque modeſtiæ nobis aliquando cohabitaturus adhæſit, ac per octennium fere nobiſcum in Eremo non ſolum caſtè, ſed, iuxta fratrum quoque omnium teſtimonium, laudabiliter vixit: & quoniam ſcribendi peritus extitit, non pauca nobis librorum volumina pollucibiliter exarauit. Nuper autem cùm obeſo vegetus corpore, ac robuſtior ſolito videretur, cœpit obſtinatè depoſcere, vt ad ſuum permitteretur Monaſterium remeare. Quod nimirum malignus cordi eius intulit aduerſarius, vt perſpicuè poſtmodum ipſius rei declarauit euentus. Nam mox, vt iuxta petitionem, ad ſuum Monaſterium eſt reuerſus, cum alio quodam Monacho dierum malorum ſene, litteris æquè petito, atque librario, per femoralis fluxus egeſtionem cecidit: ſicque omne, quod mundus diutius vixerat, repentina ſceleratiſſimi criminis contagione fœdauit: neue ſine vindicta tam plectibilis culpa tranſiret, ægritudine mox irruente, decubuit: pauciſque deinceps diebus ex hac vita confeſſus, & confuſus exiuit. Sic, ſic, igitur, qui ſtat videat ne cadat. Et qui ſolo præcepto, cum vxore Loth, poſt terga reſpicere non veretur, conſpecto ſaltem ſalis ſtatunculo, ac Deo deſuper vindice terreatur.

1. Cor. 10. — *Gen. 19.*

CAPVT X.

De ſepultura Sophiæ Marchioniſſæ, & eius fœtore intolerabili.

AT fortaſſis è contra dicitur, quia corpuſculum tuum gracile nimis, & delicatum, ab ipſis lactantis infantiæ rudimentis eſculentiſſimis, ac penè regalibus fuit epulis molliter enutritum: nec ſororum potes nunc menſulis eſſe contenta, quæ magnificis olim fueras ferculis aſſueta: ſed nec olere quidem, vel communibus cum eis vti potes eduliis, quæ marinas, exquiſitaſque delicias indicis aſſueueras infercire pigmentis. His itaque malè blandientibus ſuadelis, imò litis melle ſagittis ex diabolica pharetra manifeſtè vibratis, tu diſcipula Crucifixi prudenter occurre, eaſque à te conditionis tuæ ſedula conſideratione repelle. Perpende igitur, quia caro, quæ nunc accuratis dapibus enutritur, paulò poſt vermibus ſcaturire compellitur; ipſaque tunc fit eſca rodentium, quæ nunc delectabiliter ſaginatur in-

Mortis memoria carnis & gulæ illecebris medetur.

cunditate ciborum, ac tanto grauiorem exhalat putrefacta fœtorem, quanto ſuauiorem ſibi procurauit educata mollitiem. Ecce, dum iſta conſcribimus, Sophia nobis ad memoriam redit, duorum ſcilicet Marchionum, Vguzonis ſoror, Raiuarij filia, quæ ante hoc ferè ſexennium, dum ſana adhuc eſſet, & incolumis, Abbatem Monaſterij ſancti Chriſtophori martyris, vt ſibi ſepulturam conſtrueret, petiit; illoque renitente, eamque delirare perhibente, difficilius impetrauit. Factúmque intra Monachorum clauſtra ſepulchrum, mox vt ingreſſa conſpexit, neſcio quo iudicio, in ægritudinem corruit, ac pauiò poſt abortiit, & obiit. Cuius profectò tumulus cùm eſſet gypſeus, artificioſiſque cæmentariorum ſtudiis vndique communitus, tantam B fœtoris illuuiem per continui circiter anni circulum exhalauit, vt tolerari vix poſſet, nec fratres quieſcere in tota illius clauſtri medietate permitteret. Et cùm multa circumquaque ſepulchra ſubſiderent, eademque minora ſatis impendia percepiſſent, nullum præter hoc ſolum, moleſtias fratribus ingerebat: vt luce clarius innoteſceret, quoniam humana caro quanto tenerius, ac mollius educatur, tanto deterius in putredinem ac nauſeam vertitur. Enimuerò fratres cùm me cur id fieret, inquiſiſſent; quod videbatur, expoſui: Hoc, inquam, vt opinor, ad ſalutem veſtram diuinitus agitur, vt in illo vno corpore quod tam pulchrum, venuſtumque vidiſtis, quid etiam de cæteris mulieribus in ten- C tatione luxuriæ ſentiri debeat, liquido colligatis; quoniam caro illa & tunc putredo veraciter erat, cùm ad ſe ſpectandam lubricos intuentium oculos prouocabat; quid enim tunc fuerit, nunc euidenter oſtendit. Et quælibet hominis caro, quæ nunc virere conſpicitur, nequaquam de ſe poſt obitum putredinem generat: ſed quæ ſemper fuerat, tunc ſe tantummodo putredinem manifeſtè declarat.

Sophia Marchionũ Raineri) filia, & Vgonenis ſoror.

Delicatius nutrita caro, mortua magis fœtet.

Luxuriæ efficax remedium.

CAPVT XI.

De Veneti Ducis vxore, quæ primo nimium delicata, demum toto corpore computruit. D

SEd ad id, quod aſſerimus, roborandum congruum eſt, vt etiam de viua carne proferamus exemplum. Veracis itaque, & honeſti viri didici relatione quod narro: Dux Venetiarum Conſtantinopolitanæ vrbis ciuem habebat vxorem, quæ nimirum tam tenerè, tam delicatè viuabat, & non modò ſuperſtitioſa, ſed artificioſa, vt ita loquar, ſeſe iucunditate mulcebat, vt etiam communibus ſe aquis dedignaretur abluere; ſed eius ſerui rorem cæli ſatagebant vndecumque colligere, ex quo ſibi laborioſum ſatis balneum procurarent. Cibos quoque ſuos manibus non tan- E gebat, ſed ab Eunuchis eius alimenta quæque minutius concidebantur in fruſta: quæ mox illa quibuſdam fuſcinulis aureis, atque bidentibus ori ſuo, liguriens, adhibebat. Eius porrò cubiculum tot thymiamatum, aromatúmque generibus redolebat, vt & nobis narrare tantum dedecus fœteat, & auditor fortè non credat. Sed omnipotenti Deo quantum huius fœminæ fuerit exoſa ſuperbia, manifeſta docuit vlciſcendo cenſura. Vibrato quippe ſemper eam diuini mucrone iudicij, corpus eius omne computruit, ita vt membra corporis vndique cuncta A marceſcerent, totúmque cubiculum intolerabili prorſus fœtore complerent: nec quiſpiam tantam perferre narium iniuriam potuit, non coſmeta, non ſeruulus, vix vna dumtaxat ancilla, non ſine ſpeciei redolentis auxilio, in eius obſequij ſedulitate permanſit. Eadem tamen raptim accedebat, & protinus fugiens abſcedebat. Diutius igitur hoc languore decocta, & miſerabiliter cruciata, amicis quoque lætantibus, diem clauſit extremum. Quid ergo ſit caro, doceat ipſa caro: quodque perhibet mortua, teſtatur & viua.

CAPVT XII.

De ſupplicijs damnatorum.

B SEd, ô vtinam qui eiuſmodi ſunt, ſic pœna temporalis afficeret, vt non eos etiam tartarus expectaret! Illic enim, iuxta quantitatem gaudij retribuitur menſura tormenti; quantoque hic altius per iactantiam tumoris extollitur, tanto illic voracis incendij barathro profunditus abſorbetur. Vnde eſt, quod de peruerſa anima ſub Babylonis ſpecie dicitur: *Quantum ſe exaltauit, & in delicijs fuit, tantum date illi tormenta, & luctus.* Et alibi: *Potentes potenter tormenta patientur, & fortibus fortior erit cruciatio.* Nam & ipſæ carnales illecebræ, vel cætera vitia, quæ hic prauos homines inflammabant, illic in picem, reſinamque vertuntur, & vltricibus flam- C mis vires tribuunt. Planè ſicut Scriptura dicit, illic eſt vmbra mortis, quæ profectò nihil eſt aliud niſi obſcuritas * diuiſionis; quia damnatus quiſque cùm æterno igne ſuccenditur, ab interno lumine tenebratur. Natura verò ignis eſt, vt ex ſe ipſo & lucem exhibeat, & ardorem: ſed tranſactorum illa vltrix flamma vitiorum habet ardorem, non habet penitus lucem. Vnde eſt, quod dè illo, quem à ſe repellit, Veritas dicit: *Ligate illi manus, & pedes, & mittite eum in tenebras exteriores.* Si ignis itaque, qui reprobos cruciat, lumen habere potuiſſet, is, qui repellitur, nequaquam mitti in tenebras diceretur. Hinc etiam Pſalmiſta ait: *Super eos cecidit ignis, & non* D *viderunt ſolem.* Ignis enim ſuper impios cadit, ſed ſol, igne cadente, non cernitur: quia illos, quos gehennæ flamma deuorat, à viſione veri luminis cæcat: vt & foris eos dolor combuſtionis cruciet, & intus pœna cæcitatis obſcuret: quatenus qui Auctori ſuo corpore, & corde deliquerunt, ſimul corpore, & corde puniantur: & vtrobique pœnam ſentiant, qui dum hic viuerent, prauis ſuis delectationibus ex vtroque ſeruiebant. Vnde bene per Prophetam dicitur: *Deſcenderunt ad infernum cum armis ſuis.* Arma quippe peccatorum ſunt membra corporis, quibus peruerſa deſideria, quæ concipiunt, exequuntur. Vnde rectè per Paulum dicitur: E *Neque exhibeatis membra veſtra, arma iniquitatis peccato.* Cum armis verò deſcendere ad infernum, eſt cum ipſis quoque membris, quibus deſideria voluptatis expleuerunt, æterni iudicij tormenta tolerare: vt tunc eos vndique dolor abſorbeat, qui nunc ſuis delectationibus ſubditi, vndique contra iuſtitiam iuſtè iudicantis pugnant. Quæ tamen ſupplicia in ſe demerſos, & vltra vires cruciant, & eis vitæ ſubſidium extinguendo ſeruant: vt ſic vitam terminus finiat, quatenus ſemper ſine termino cruciatus viuat: quia & ad finem per tormenta properat, & ſine fine deficiens, durat. Fit ergo

Apoc. 18.

Sap. 6.

Iob 10.

* viſionis.

Matth. 22.

Pſal. 57.

Ezech 32.

Peccatorum arma quæ ſint.

Rom. 6.

Mors damnatorum. miſeris mors ſine morte, finis ſine fine, defectus ſine defectu: quia & mors viuit, & finis ſemper incipit, & deficere defectus neſcit. Eant ergo nunc luxuriæ dediti, & ad propriæ carnis arbitrium viuant, vt anima poſtmodum, & carne ſimul intereant: nunc medullas mundanæ dulcedinis ſorbeant, vt repleti tunc perpetui cruciatus abſynthio, totis viſceribus amareſcant. *Iob 21.* Neceſſe quippe eſt, vt illic dentibus ſtrideant, qui hic edacitate gaudebant; illic ab eis irremediabiliter plangitur, à quibus hic voluptuosè ridetur: quique hic olfaciunt nidores aromatum, & acredinem inhiant pigmentorum, illic eos & ſulphureus fœtor excruciat, *Num. 14.* & terra picei fumi caligo circumdat. Ducunt enim in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.

CAPVT XIII.

Quòd Monachus frigidus vilis alga; Monachus autem feruidus, vitis eſt fructuoſa.

Exod. 16. VERVM hæc illis exaggeranda ſunt mentibus, quæ poſt terga relictam Ægyptum repetunt, quæ ſedere ſuper ollas carnium ignobiliter concupiſcunt: vt his cogitationum fluctibus terroriúmque procellis quodammodo mare rubrum fiat, quod eis in medio, ne reuertantur, obſiſtat. Tu autem, veneranda ſoror, quæ ſcilicet Euangelicæ quadrigæ, ac rotarum cæleſtium *Ezech. 1.* animalium ſequeris, quorum ſunt pedes recti, C quæque cùm ambulant, non reuertuntur, nequaquam, vt pro certo confidimus, Loth ſequeris vxorem, *Gen. 19. 1. Reg. 1.* ſed Annæ potius imitaberis ſtabilita virtutem, cuius ſcilicet vultus non ſunt amplius in diuerſa mutati. *Indignum eſt ad ea, quæ reliquimus, reuerti.* Et quoniam quod ab adulatore laudatur, ab Eccleſiaſtica auctoritate contemnitur, vtramque hanc perpende ſententiam. *Pſal. 1. 9.* *Laudatur peccator in deſideriis ſuis, & qui iniquè egerit, benedicitur*: hoc adulantis eſt. *Pſal. 118.* *Maledicti, qui declinant à mandatis tuis*; hæc Eccleſiæ vox eſt. Quod autem in reproboa, iuxta quantitatem criminis, æqua ſit etiam menſura maledictionis, teſtatur Propheta Dauid, qui nimirum in Iudam Iſcariotem triginta maledictiones intulit, ſicut D ille Dominum triginta argenteis ſacrilega venalitate diſtraxit. Quarum videlicet ſicut prima *Pſal. 108. & 129.* eſt: *Conſtitue ſuper eum peccatorem*; ſic extrema eſt illa: *Operiantur ſicut diploide confuſione ſua*: quas ſi quis per Pſalmi ſeriem ſubtiliter quærat, certum eſt, quoniam non eas vltro, citroue reperiat. *Ordinis librorũ Scripturæ ſacræ myſterium.* In ſerie Scripturarum diſce conſequentes & ordinem rerum. Prius enim lex ſcribitur, deinde hiſtoria texitur Iudicum, poſtremò liber ponitur Regum; quoniam hic diuinæ legis mandata perficimus, poſtmodum ad iudicium venimus; ad extremum, ſi cauſa non diſſonat, cum Chriſto ſine fine regnamus. Hi prouentus afferendi ſunt E ſegetum, qui cæleſtibus horreis inferantur. Vitis planè ſi ſit ferax vuarum, cuncta præcellit arbuſta ſiluarum: ſin verò ſit ſterilis, cæteris iudicatur abiectior, ac vilior eſſe virgultis. Vnde eſt, quod ad Prophetam diuina vox ait: *Ezech. 15.* *Fili hominis, quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemorum, quæ ſunt inter ligna ſiluarum? numquid tolletur de eo lignum, vt fiat opus? aut fabricatur de ea paxillus, vt dependeat in eo quodcumque vas?* Sic profectò Monachus, ſi ad proferendos fructus boni operis ſit intentus, & feruidus, nihil inter homines eo valet eſſe præſtantius: *Feruenti Monacho nil præſtantius: frigido nil vilius.* alioquin ſi frigidus, & infœcundus areſcat, ac dormiens ſtertat, iure tam-A quam vilis alga deſpicitur, & ipſis quoque ſæcularibus non æquatur. Si quis verò ſtudiis adipiſcendæ perfectionis inſeruet, ſed adhuc tamen per infirmitatem de priſtinis vitæ vitiis intus aliquid retinet; ſæcularis quiſpiam, licet religioſus eſſe comprobetur, & pius, nequaquam eſt huic per omnia comparandus. *Monachus mediocriter perfectus, præſtantior eſt ſæculari homine, etiam pio.* Melius quippe eſt vitioſum aurum, quàm æs purum: & pretioſius eſt hebes margaritum, quàm marmor parium: pallens quoque carbunculus amabilior eſt, quam cæruleus ſit hyacinthus. Tu quoque ſi, velut in auroræ diluculo conſtituta, de priſtinæ vitæ tenebris adhuc in te aliquid ſentis, noli diffidere, peruenire celeriter ad plenitudinem lucis. Caue tantummodo, ne in carnis mollitie requieſcas, ſed in ſanctæ diſciplinæ laboribus te B vigilanter exerceas.

CAPVT XIV.

Quòd Dominicus duodecim ſimul Pſalteria cum diſciplina cantauit, & tertiumdecimum cœpit.

VTINAM daretur tibi nunc dominum meum videre Dominicum, qui quod nos imperitæ linguæ conamur officio, ipſe te efficaciori luculentiſſimæ vitæ doceret, & informaret exemplo. Hic denique a tribus iam circiter annorum luſtris lorica ferrea veſtitur ad carnem, duobus autem ferreis circulis in corpore cingi-C tur, duobus item per brachiorum armos arctatur. Sed quia de illo in aliis noſtris opuſculis iam plura digeſſimus, nunc quod via ante ſex dies ad nos veniens, retulit, proferamus. Ait itaque: Contigit me noſſe, quòd ſcripſeris, nouem me vno die Pſalteria decantaſſe cum corporalibus diſciplinis: quod certè cùm audiui, tremefactus expaui, & conſcientia remordente congemui: væh, inquam, mihi, ecce hoc de me, neſciente me, ſcriptum eſt: & tamen vtrum hoc à me fieri potuiſſet, ignoro. Ego rurſus experiar, & an hoc implere potuerim, indubitanter agnoſcam. Quarta igitur feria me veſtibus exui, & armata ſcopis vtraque manu, totam noctem ducendo D peruigilem, pſallere, ac me verberare non deſtiti, donec die altero, decurſis duodecim ex more Pſalteriis, die tertiodecimo ad Pſalmum, *Beati quorum* vſque reptaui. *Pſal. 31.* Porrò, quod nobis durum ſæpe videtur, & aſperum, quàm ille puerile deputet, ac deſpectum, vno doceamus exemplo. *Iudicium S. Dominici Loricati de corporis flagellatione.* Frater quidam cùm ſe ſcoparum ictibus nimis abhorreret atterere, atque, vt ipſe ſibimet plagas inferret, atque perferret, grauiſſimum iudicaret; tandem tamen Domini Dominici crebrius inſiſtentis, adhortationibus acquieuit, ac per modulationem totius Pſalterij, & inſuper quinquaginta Pſalmorum, ſibimet diſciplinam E inferre propriis manibus non ceſſauit. Erat autem nox illa præcedens Dominicam diem, & B. Michaëlis feſtiuitatem. Cúmque facto mane ad prædictum ſenem frater ille veniſſet, timenſque ne de indiſcretione redargueretur, quod egerat, per ordinem retuliſſet; hac ille voce reſpondit: Noli, frater, puſillanimus eſſe, vel pro hac tua, quæ nunc eſt, infirmitate diffidere; potens eſt enim Deus ex imis te ad altiora prouehere, & tamquam lacteolæ tuæ conuerſationis infantiam ad iuuenilis roboris incrementa firmare. *In corporis flagellatione non debemus noſtræ infirmitati diffidere.* Et adiiciens ait: Nos etiam primò pedetentim cœpimus, ſenſimque ad quod nos diuina pietas perducere voluit, licet imbecilles, ac

fragiles, educti ſumus. Sicque factum eſt, vt non A eum de immoderato fetuore, ſicut ille timebat, argueret: ſed ne deſperationi ſuccumberet, tamquam qui minimum quid egerit, animum refoueret.

Flagellatio purgatorij genus.

Huius itaque ſancti ſenis exemplo faciendæ diſciplinæ, mos adeò in noſtris partibus inoleuit: vt non modò viri, ſed & nobiles mulieres hoc purgatorij genus inhianter arriperent. Nam & relicta Tethbaldi, ſublimis vtique generis, & non infimæ dignitatis, mihi aliquando retulit, per præfixam huius diſciplinæ regulam centum annorum ſe pœnitentiam peregiſſe.

CAPVT XV.

De cæleſtis Hieruſalem beatitudine ſempiterna.

TV itaque libenter audi ſemper facta bonorū, vel ſi imitari potes, cumulum tibi perpetuæ retributionis acquirant: vel ſi impoſſibilia ſunt, vberius te in humilitate cuſtodiant. Erigatur ſpiritus ad ea, quæ promittuntur in patria, vt alacriter paruipendat quidquid aſperitatis horret in via.

Sanctorum vitæ libēter audiendæ.

Cùm pondus auri radiantis attenditur, labor itineris leuigatur. Vbi locopræmij corona proponitur, ſtadij curſus alacriter tranſilitur. Perpende igitur, quàm beatus ſit, qui, cùm tanta reproborum multitudo repellitur, ipſe ad nuptiale conuiuium ingredi, cum ſplendida electorum ſocietate C mereatur: quantæ dignitatis ſit adeſſe ſemper obtutibus Conditoris, contemplari præſentiſſimæ ſpeciem Veritatis: facie ad faciem Deum cernere; choris Angelicis intereſſe: vbi ſic præſentibus quique gaudiis ſunt repleti, vt de futura numquam ſint aduerſitate ſolliciti: vbi dum quieta mens incircumſcripti luminis amœnitate perfruitur, de ſuorum quoque concinium præmiis inenarrabiliter gratulatur.

Cæleſtis gloriæ perfecta deſcriptio.

Illic vitæ fontem & ſitientes hauriunt, & haurientes ſitiunt; quia ibi non poteſt, vel auiditas paſſionem gignere, vel ſatietas faſtidire. Ex eo planè, quòd Auctori vitæ ſemper aſſiſtunt, omnem vim beatitudinis trahunt. Hinc floridæ iuuentutis æterna viriditas, hinc venuſtas eſt D pulchritudinis, & indeficiens vigor incolumitatis. Ex illo itaque æternitatis fonte percipiunt, vt æternaliter viuant, ineffabiliter gaudeant: & quod eſt longè præſtantius, ad eiuſdem Conditoris ſimilitudinem conualeſcant. Sicut enim Ioannes Euangeliſta teſtatur: *Cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt.* Tunc mors abſorpta eſt in victoria; omniſque humanæ naturæ funditus corruit corruptela. De hac porrò ciuitate ſanctus ille Tobias aiebat: *Portæ Hieruſalem ex Sapphiro, & Smaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioſo omnis* E *circuitus murorum eius; ex lapide candido, & mundo omnes plateæ eius ſternentur. & per vicos eius alleluia cantabitur.* De hac & Ioannes ait: *Quia ſingulæ portæ eius erant ex ſingulis margaritis, & platea ciuitatis aurum mundum, tamquam vitrum perlucidum.* De qua etiam mox adiecit: *Quia non eget ſole, neque luna; ſed claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius eſt* A *Agnus.*

1. Ioan. 3.
1. Cor. 15.
Tob. 13.
Apoc. 21.
Ibidem.

Ibi præterea natura humana, quæ vitiata fuerat, cunctis paſſionum ſqualoribus defæcata tripudiat; & azyma facta, in ſuæ puritatis, atque ſinceritatis munditia perſeuerat. Cum ſpiritu ſiquidem, & caro ſpiritualis facta, concordat; ac totus homo ſui Conditoris arbitrio in nullo penitus diſſonat. Tunc impletur, quod ſponſæ ſponſus eloquitur: *Veni ſponſa mea, tempus putationis aduenit.* Surculus enim cùm putatur, remanente quod vtile eſt, abſcinditur quod ſuperfluum eſt. Sic ex humana natura, manet quidem omne, quod Conditor fecit: tollitur autem, quod diabolus addidit. Illic arcana ſingulorum patent oculis omnium. Illic omnium mentes in mutui amoris vnione conſtantes, nulla inuicem varietate diſſentiunt; ſed in B communi voluntatis ſtudio omnes vnanimiter fœderantur.

Cant. 2.
Beatæ vitæ ſtatus.

Apud nos, cùm vna feſtiuitas colitur, altera non habetur; illic autem omnium ſolemnitatum ſemper eſt coaceruata lætitia, quia illi præſentes aſſiſtunt, qui ſolemnitatum ſunt proculdubiò cauſa. Deeſt illic ignorantia, deeſt impoſſibilitas; quia in Sapientia, cui vniti ſunt, cuncta ſciunt: in Omnipotente omnia poſſunt. Illic reuelata facie contuebimur, quomodo Pater ineffabiliter filium gignat, quomodo Spiritus ſanctus ex vtroque procedat. Illic videbimus, quomodo is, qui nuſquam deeſt, non per partes, ſed totus vbique eſt: quomodo etiam fieri poſſit, vt & intendat ſingulis tamquam vacet ab vniuerſis; in- C tendat vniuerſis, tamquam vacet à ſingulis: quomodo is, qui cæleſtibus præeminet, abyſſi fundamenta ſuſtentet: qui mundi intima penetrat, quomodo exteriora cuncta circumdat. Illic odoris ſuauitas cunctorum excedit vires aromatum, omnem ſuperat fragrantiam pigmentorum. Illic Beatorum aures harmonicæ dulcedinis organa meloda permulcent. Illic pratis iocunda ſatis amœnitate vernantibus, candentia lilia numquam decidunt, roſæque purpureæ cum croceis floribus non mareſcunt. Et certe de illa cæleſtis Hieruſalem beatitudine ſempiterna incomparabiliter plus eſt in re, quàm mens poſſit humana conci- D pere: plus mente concipitur, quàm vllis ſermonibus explicetur. Quid ergo plura de illis Beatorum ciuium gaudiis eloquar? Quandoquidem eorum fœliciſſimæ voluntati cuncta prorſus elementa deſeruiunt, & cuncta ad eorum nutum, omnia ad eorum vertuntur arbitrium.

Sanctorum beatitudini omnia ſeruiunt.

Vera quippe eſt ſententia illa, qua dicitur: *Omnia quæcumque voluit Dominus, fecit in cælo, & in terra; in mari & in omnibus abyſſis.* Et quod de capite dicitur, de membris quoque illius dignum eſt vt credatur. His te gaudiis, venerabilis ſoror, Deus omnipotens introducat, ipſeque tibi ſit E præmium, cùm aſſumit, qui factus eſt pretium, cùm redemit. Commenda me Moyſi, & Aaron Ducibus tuis, ſanctis videlicet Vitali, & Rodulpho Preſbyteris: qui videlicet nouerint, quia idcircò, contra morem Epiſtolæ, titulos inſeruimus, vt inelimati, atque prolixi ſtyli duplex faſtidium leuaremus.

Pſal. 134.
Vit. & Rodul. mē. lib. Epiſt. 14. l. 6. tom. primo.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

De vita Eremitica, & probatis Eremitis.

ARGVMENTVM.

Teuzonem Monachum, mox ſanctitate inſignem, qui ab Abbate diſſentiens, è Monaſterio diſceſſerat, & ipſum ſanctum Doctorem, qui vnà cum eodem Abbate, vt eos inuicem reconciliaret, ad ſe venerat, poſt multas contumelias, tandem è cella expulit, manſuetudinem, & modeſtiam traducere conatur, dum ei tantæ ſuperbiæ cauſas, & fontes exponit: nimirum, quòd ſub nullius diſciplina, ſed tanquam ſibi ipſi præceptor, monaſticæ vitæ inſtitutum ſectatus, quodque, cùm Eremitam profiteretur, in media tamen vrbe, & ſæcularium multitudine vitam traduceret. Igitur, ne ſingulare viuendi genus ſequatur, admonet: quod quàm pernicioſum ſit, Monachorum quorumdam triſti exitu probat. Diſcretionis quoque fræno cohibendas eſſe Monachorum actiones oſtendit. Ac demùm, ne de ſeipſo tam præclarè ſentiens, alios contemnat, virtutes ei quorumdam ante oculos ponit, qui tamen modeſtiſſimi erant, nec vt ille, ſe efferebant. Tandem vt ei humilitatis exemplum præbeat, veniam ab illo petit, ſi quid aſperius fortaſſe à ſe dictum videatur.

Domno Teuzoni Eremitæ, Petrus peccator Monachus reſumendæ charitatis aculeum.

MINVS ſe proximum amare conuincitur, qui perlatæ læſionis iniuriam ſic in auctorem expoſtulare diſſimulat, vt omnino ſe ſub ſilentij cenſura conſtringat. Nam dum ſibimet quaſi ex virtute patientiæ conſolit, lapſo fratri ſaluiferæ correptionis manum porrigere paruipendit; dumque patientiæ immoderatæ deſeruit, imminutæ charitatis ſententiam non euadit. Non enim dicit Dominus, Si peccauerit in te, quis, patere, & tace: ſed, ſi peccauerit in te, inquit, frater tuus, vade, & corripe eum; vt videlicet correptus ad cor redeat, & corrigens quod errauit, ad eius, vnde peſſundatus fuerat, ſurſus charitatis celſitudinem conualeſcat. Sunt ſiquidem duo, lapſus, & læſus. Charitas ergo, quæ inter vtrumque diiudicat, ſic debet iuſtitiæ lances appendere, ſic inconcuſſo examine æquitatis inter eos iura ſeruare; quatenus non modò enixiùs ſtudeat, ne læſus, quod abſit, per impatientiam corruat, quàm vt per ſatisfactionis dignæ commercium, & is quoque qui lapſus eſt, ſurgat.

A

Matth. 18.
Luc. 17.
Mod tatio ſucorreptione ſeruāda.

B

CAPVT I.

Albizo, & B. Petrus Damianus cum quanta ſunt difficultate intra limen admiſſi.

PER longiora te ignotarum regionum loca, per præcipitia montium, per ſaxoſa Alpium prærupta quæſiuimus, tandem ad ianuam pertingentes poſt multa precum quidem noſtrarum, tuarum autem volumina altercationum, cùm iam lapſus penè deficeret ſpiritus; vix demùm tamquam importuni capitis homines admiſſi ſumus; (Dominus enim mihi tunc Albizo adhærebat) intenti autem, & non mediocriter auidi ædificationis documenta ſuſcipere, protinus in ipſo mutuæ collocutionis exordio coacti ſumus iurgioſis quibuſdam contentionibus deſeruire, & qui geſtiebamus de ſpirituali certamine ſubtilia quædam & occulta diſcutere, vix tandem ſuffecimus perplexas quæſtiones; atque inutiles arrogantes abiectas, ineptæ videlicet litis materiam propulſare: quippe conueneramus Eliam, vel Paulum videre in eremo humiliter latitantem, citra ſpem reperimus quodammodo Xenocratem in gymnaſio grandiloquè proponentem: imo quibus meus erat imitationis gratia agnum conſpicere mitem, ferocem potius taurum incurrimus cornibus immaniter ventilantem. Inter ipſas tamen quæſtionum contentionumque denſiſſimas grandines, prout licuerat, mitis ille prædicator ad memoriam recurrebat, dicens: *Seruum*, inquit, & *2. Tim. 2.*

fiat diſcipliā à quæſtionis deuita, ſciens, quia generant liter: ſeruum autem Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes. Et iterum: *Noli verbis contendere: nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium.* Illud quoque non potius exciderat: *Prophana autem & vana eloquia deuita: multum enim proficiunt ad impietatem.* Hæc, & huiuſmodi nobis tacitè conferentibus, illud etiam cum eodem Apoſtolo, clamoſo quodam ſilentio conſcientia, reſpondebat: *Si quis, inquam, vult contentioſus eſſe, nos huiuſmodi conſuetudinem non habemus.* Quid plura? Tandem cùm in arcto poſiti, multiplicium obiectionum vallaremur anguſtiis, vbi ratiocinandi copia ſuppetere deſiit, ad ſanctorum mox exempla confugimus: vt illis ſaltem fides B habeatur, quorum auctoritas ad probationem cuiuſcumque negotij incunctanter admittitur. Cumque ſuper quodam diſceptationis articulo ſanctus Romualdus in teſtimonium duceretur, præſto quæſitum eſt, vtrum ipſe Romualdus aut tunc extiterit ſanctus, vel nunc ſit in paradiſo receptus. Et licet contra fidem totius Eccleſiæ noſtrarum prouinciarum hæc de ſancto viro quæſtio moueretur: ad aſtruendam tamen partis noſtræ ſententiam, illos in teſtimonium ſanctos adſciuimus, quorum celeberrima, & vetus opinio etiam apud plebeios quoſlibet, & ignotos nutare non poſſit: Leonem videlicet, atque Gregorium, clariſſimos olim Romanæ ſedis Antiſtites: quorum quidem alter authentica canonum decreta promulgat; alter Eccleſiam perſpicuis ac profundis cæleſtis eloquentiæ fontibus irrigat. Sed his nominatis, tantùdem eſt. Nam & ſuper his nihilominus quæſtio geminatur: Quo pacto quis certum teneat, vtrum & iſti tales fuerint, quibus ſine retractatione debeat fides accommodari, ſiue etiam digni ſunt intra ſanctorum catalogum perceſeri.

Ibid. *Ibid.* *2. Cor. 11.* *S. Romualdi ſanctitas commendatur.*

CAPVT II.

Rurſus vterque quàm inhoneſtè fuerint eliminati.

D CVmque hæc & alia plura in ſermocinationis decurſu impudenter effluerent, quæ non modò vllum fructum ædificationis, ad quem gliſcebamus, afferrent, ſet ſuperuacuam potius interminabilium quæſtionum caliginem generarent: tandem recolentes illud quod dicitur, *Verbum abbreuiatum faciet Dominus*, quaſi de ſpumoſi maris procelloſis turbinibus emergentes, ad tuti portus ſinum applicare ſtuduimus, dum de charitate, in qua nulla quæſtio videbatur, adorſi ſumus. Erat quippe inter te & Abbatem tui Monaſterij, non ferenda ſimultas, & inueterata diſcordia. Ille igitur vtpote vir mitis, ac ſimplicis animi, ſponſionibus ſuis cuncta dignæ ſatisfactionis & humilitatis iura tranſcendit, & nos E ſequeſtri fœderis inter ſe & te executores inſtituit. Verùm nos dum alienis amicitiis conſultè conſulimus, in implacabile odium proprii capitis deuoluti ſumus: quin potius in obſtantis Charybdis latus incidimus; qui nos Scyllæ voraginis naufragium euaſiſſe credebamus: dehinc paucis quaſi rationibus irrationabiliter redditis, & cum iurgio, & timore impatienter effuſis, ad trabale ſcilicet odium non euellendum, ſed enixius radicandum; tandem per ſemicintias correpti, violenti excludimur, & præ damnatis foribus familiare colloquium vlterius non meremur. Digna nimirum vltione mulctati, vt qui in A commendandæ charitatis crimen incidimus, & quod in homicidas ductum eſt, perpetuo digni odio cenſeremur. Verumtamen ne de his leuiter videre videamur, quæ piis mentibus fraterna ſunt compaſſione legenda, inhoneſtæ confuſionis hiſtoriam hucuſque contexuiſſe ſufficiat.

Eſa. 10. *Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim.*

CAPVT III.

Quòd Monachis in vrbe morantibus arrogantia tumor obrepat.

NVNC vnde tibi huius origo morbidæ tabis obrepſerit, tantummodo te ſit poſſibile audire patienter, ego non grauabor exponere. Nulla ſiquidem diſciplina, vt dicitur, monaſticæ inſtitutionis attritus ſub nulla maiorum cuſtodia maceratus, in ipſo conuerſionis nouæ tyrocinio adhuc durus, & rigidus, huius propoſiti iter arripiens, ante cœpiſti docere quàm diſcere, prius depromere, quàm legum mandata ſeruare. Huc accedit, quod eremiticam vitam non in eremo, ſed tota populoſæ vrbis mœnia ducere decreuiſti: vbi nimirum quidquid à tam magnifici nominis auctore percipitur, ſic arripiatur, tamquam ſi a ſibyllino ad tu vaticinii oraculum repoſitetur. Sed, quæſo, ſi Monachus es, quid tibi cum vrbibus? ſi Eremita, quid tibi cum ciuium cuneis? C Quid enim cellæ, vel fora ſtrepantia, vel turrita conferunt propugnacula? Enim vero, qui tamquam deficientibus ſyluis, ſolitudinem in vrbibus quærunt, quid aliud credendum eſt, niſi quod ſolitariæ vitæ non perfectionem, ſed fauorem potius & gloriam aucupantur? Illic igitur, captato vulgi fauore, circumfluua, quid tibi mens vel improuiſa dictauerit, proprio iudicio lex habetur: quidquid præceps lingua decurrerit, ſententia deputatur. Nec te metiris iuxta teſtimonium propriæ conſcientiæ, ſed ſecundùm opinionem potius aſſentatricis turbæ, apud quam videlicet venalis pallor in vultu, & auditum nomen ieiunii ſtuporem mentibus ingerit. Vinum namque in vrbe neſcire, prodigium eſt; in eremo bibere, ſatis ignobile. Oleum in eremo magnæ deliciæ; in populo autem, qui ſaltem attingat non veſcitur, abſtinentiæ palma donatur. Cilicium in eremo veſtimentum, in vrbe ſpectaculum. Cruribus pedibuſque nudatis incedere in eremo quidem Regula, in foro autem afflictio cernitur indiſcreta. In eremo ſtratum molle iuncua eſt, vel papyrus inter ciues applauditur centone contentus: Quod enim illic conſuetudo rara mirabile reddit, hic ſocietas fraterna commune. Ac per hoc quod illic præconio laudis attollitur, hic generaliter inditum gloriam non meretur.

Eremitæ in vrbibus cõuerſari amantes arguuntur.

CAPVT IV.

De abſtinentia quorumdam fratrum.

SED, ô vtinam præſens adeſſes, & quid in his ſyluis ab ignotis atque deſpectis agatur, oculo iudicante, perpenderes; Tamen vt ſe, ſi fortaſſis ineſt tumor arrogantiæ, deprimat, vel breuiter aliquid te de illorum conuerſationibus erudire non pigeat. Nam, vt omittam de continua fragilitate, & penuria veſtium, de rigore ſilentii, de iugi inſtantia remotionis, nonnulli apud nos ſunt, qui inter cætera diſtrictionis impendia, tanta cenſura à vini perce-

ptione ſe cohibent, vt iam penè per decennium, ne in Paſchalibus quidem feſtis, de prædicto liquore guſtauerint: quorum videlicet alij ſunt iuuenili adhuc flore vernantes, alij iam ad venerandæ ſenectutis maturiora vergentes; alij etiam vuis & aceto ſe nibilominus priuant; plerique autem ſaginis, ouis, & caſeo tamquam carnibus abſtinent.

CAPVT V.

De Martino Storaci.

QVEMDAM habemus in cellula ruſticum idiotam, vix quinquaginta Pſalmos vtcumque balbutientem, eoſdem tamen per dies ſingulos, ſubiectis ſemper litaniis, ſepties iterantem. Qui iam per tria ferme luſtra non prodiit, ſed neque capillos totondit, neque barbam raſit. Hoc ſiquidem & ipſi crines euidenter aſſerunt, qui iamjam fortè prolixiores illo talo tenus fluunt. Quamquam nos hoc diſtrictionis genus minimè probemus. Huius itaque continuo tenore talis eſt vita, vt tribus per hebdomadam diebus nil penitus comedat, tribus autem quamdam menſuram panis cum aqua percipiat: Dominicis autem & præcipuis feſtis non quidem pulmentum, ſiue liquamen aliquod, ſed quamdam ſibi frixuram quaſi edulium præparat. Quam ſanè vidiſſe, & non tetigiſſe, propemodum refectionem ducimus, guſtaſſe autem, vel etiam olfeciſſe, partem pœnitentiæ deputamus. Porrò autem duo in eius cellula ſerpentes iam per plures annos, vt fertur, familiariter ſpatiantur. Qui etiam, vt ipſe fatetur, dum ille ſolo proſtratus, litaniarum votis inſiſtit, circa caput eius hinc inde blanda mites alluſione diſcurrunt; & viroſi morſus obliti, tamquam patrifamilias domus, clientelam deuotæ ſedulitatis impendunt. Ecce, & venenatæ beſtiæ inter ſe in exhibendo Monachis obſequio concordant, cùm videlicet ipſi Monachi viperina inuicem à ſe, proh dolor! immanitate reſiliant. Mirum, quòd tantum fœtorem eo loci, numquam querulus, tolerat: mirum, quòd lutulentam ad bibendum aquam per tot dies in dolio velut ſentinam ſeruat, mutatoria numquam lauat, veſtes numquam mutat, niſi Euchariſtiam percepturus: quas tamen mox exuit, & ad id munus propter munditiam in tuto reponit. Niſi poſt ſolis occaſum numquam accipit cibum, ſeruata tamen diebus Dominicis reuerentia, in quibus videlicet circa ſextam horam, vnam ex his quæ pro Sacramentis fiunt, oblatiunculam percipit, & ſic propter Regulam ieiunium ſoluit. Quid autem de inopinatis eius vigiliis dixerim? quandoquidem mihi ipſe retulerit: Die quidem, inquiens, nullo tempore quietem membris indulgeo: veſpere autem pſallens, & orans, tunc demum ſopori viſcera fatigata concedo, cùm iam iam nocturnæ ſynaxis articulum propinquantem cognoſco, quatenus mox, vt corpus ſopor irruens totis viribus occupat, repente illum, quaſi tintinnabulum feriens, ab audacis violentiæ inuaſione depellat. Sæpè rogatus vt pro neceſſitatibus Eccleſiaſticis, vel fœderanda pace procederem, cùm mihi detrimentum eſſe pernoſcerem, licet aliis proueniret, hunc fratrem ea fide conſului, vt in diuina gratia dignaretur infundere quid mihi decerneret expedire. Protinus ſancta ſimplicitas ad id quod propoſitum erat, compendioſæ reſponſionis clauſulam fixit. Quid, inquit,

Serpentes duo cum eo familiariter commorantur.

S. Bened. Reg. 11. ca. 38. & 41.

A
candelæ prodeſt, ſi aliis luceat, dum ſe interim edax flamma conſumat? Hoc reſponſum, fateor, lætus arripui, & tamquam diuinitus datum, ſalua tantummodò charitate, & obedientia ſeruare decreui.

CAPVT VI.

De Leone Sitria, & aliis tribus Monachis.

SED dum in vnius viri virtutibus enumerandis prolixius immoror, ab aliis vel ſummotenus perſtringendis, longa mora prodiente, retardor: veniam autem ad Dominum meum Leonem, & verè Leonem, qui antiquum draconem, caput ſcilicet; auctoremque malitiæ, continuis ad bellum concertationibus prouocat: & ab ipſo impuberis adoleſcentiæ tyrocinio vſque ad prouectam iam ſenectutem, tamquam conſertis cominus armis, aduerſus illum infatigabiliter pugnat. Verè, inquam, Leo, qui & mundum peruigil dormit, & diuinæ contemplationi quodammodo ſoporatus intendit. Quid vltra de hoc viro dicendum eſt, quàm quòd videmus illum & mundo mortuum, & cruci Chriſto confixum? Hic nempe perfectæ mortificationis eſt norma, hic ſingularis vitæ regula, hic ad perfectionis apicem feſtinantibus imitabilis diſciplina. Quidquid ferè diſtrictionis, quidquid continentiæ ſuperius dictum eſt, in hoc viro conſequenter intellige; præcipuè tamen in eo charitatem, humilitatem, & manſuetudinem venerare. Sermo denique eius dulcis ad inſtar mellis, ſolatur mœſtos, docet inſcios, concordat iratos. Quis enim correptionis illius auſteritate deterritus, non redire diſpoſuit? Imo quis quantalibet irruentium tentationum preſſus caligine, ſine conſolatione receſſit? Bene ſiquidem currentibus blandum, delinquentibus ſe præbet auſterum. Sed hoc modo vt & blanditiam in auctoritatem auſteritas erigat, & eamdam auſteritatem blanda rurſus manſuetudo compeſcat. Rigor autem abſtinentiæ in eo tantus eſt, vt in eius facie imago potius quàm viuentis hominis corpulentia videatur. Percunctanti olim mihi, quod poſſem inuenire ſolatium, quia tamen exiguæ menſuræ panis mihi inter ipſa ieiunia videretur, tale dedit præſto conſilium: Aliis, inquit, diebus medietatem tibi menſuræ illius appone, die autem illa, qua relaxare aliquid de conſuetæ regulæ Cenſura volueris, totam tibi ſummam prædictæ quantitatis indulge; & tunc ſufficiens erit tarò cenſum, quòd nunc modicum videtur indifferenter oblatum. Hoc autem in tantæ anguſtiæ neceſſitate remedium, vtcumque ex conſulentis merito placuit, ſed curioſa meæ edacitatis intentio, fateor, non quòd præſtolabatur, audiuit. Nuper etiam mihi inter familiaris mutuæ collocutionis verba ſubintulit: Frater, inquit, mi, faciunt alij magna quædam, prout gratia illis diuina præſtiterit; infirmitati autem meæ non erubeſco ſufficere, ſi per dies ſingulos duos annos pœnitentiæ poſſit implere. Aliquando autem, dum me tentationibus reſiſtere prudenter inſtrueret, quod ſuum erat, alii contigiſſe narrauit. Noui, inquit, fratrem, quem dum fornicationis ſpiritus grauiter fatigaret, & ille crebris Orationibus vehementer inſiſteret, tandem nocte quadam ſuper ſtratum quieſcenti Angelus Dei cominus aſtitit, & arrepto ferro teſticulos eius abſcidit. Cumque ille vigilare ſe crederet, ſed numinis aucto-

ritate preſſus, quid ageretur, inquirere non auderet, tantam doloris vim in genitalibus pertulit, ac ſi reuera materiale chirurgium partem corporis ſecuiſſet. Ab eo itaque tempore frater ille non modò huiuſmodi paſſionibus non ſubiacuit, ſed & tamquam carne præmortua, nullum vlterius in ſe libidinis ſtimulum ſenſit. Sciſcitanti autem mihi, quis ille fuerit frater; Nihil mea intereſſe reſpondit. Longè verò poſt, cùm iam obliuio potuiſſet obrepere, inter cætera conueni hominem: Numquid non, inquam, mi Pater, tale aliquid tibi accidiſſe profeſſus es? Tunc ille ex improuiſo conuentus, quod dixiſſe ſe ſe credidit, negandum eſſe non duxit. Sed cur ego in ſingulis immoror, qui tantam virorum illuſtrium denſitatem mihi imminere contemplor? Prætereò igitur dominum meum Lupum, veræ videlicet manſuetudinis agnum. Qui profectò & antequam ſe carceri, quem pro æterna libertate nunc incolit, perpetim incluſiſſet, per trium circiter annorum continuata curricula vinum non bibit, nullumque ſibi pulmenti liquamen indulſit. Tranſeo Petrum, qui nullum cubilis in cella ſua patitur ſupereſſe veſtigium, ſed nudum iugiter terit, ſiue hiberno, ſiue æſtiuo tempore pauimentum. Leonem quoque non numero, qui lumbos ſuos ſuper nudum ferrea ſemper catena circumdat, ne ſobrietatis limitem ſupergreſſio immoderatæ refectionis excedat.

Lupus incluſus.

Petrus Eremita.

Leo Eremita.

CAPVT VII.

De Leone Eremita Prezenſi.

SEd ecce Leo rurſus alius occurrit, qui iam penè emenſæ ſenectutis oblitus, annoſum diu viuendo ſenium gerit: & licet emeritus miles diuini procinctus caſtra tyrocinali, vt ita fatear, feruore cuſtodit. Qui nimirum inter cætera dona virtutum, ſic vigiliarum ſtudio præeminet, vt nulla totius anni, vel perexigua nocte, prius à fratribus ad nocturnale conueniatur officium, quàm ille Pſalterium moroſè habeat, decantando cùm ſuis litaniis, impletum: poſtmodum verò, iuxta morem eremi, Pſalterium pro defunctis exoluit. Porrò autem cùm iam, vt fert opinio, centum quadraginta ætatis annos excedat, poſtquam ſe conſtanter incluſit, hac etiam lege conſtrinxit, vt quotidie ſe ſcopis grauioribus atterat: nullo etiam die niſi celebrioribus feſtis, circa veſperam tantùm, comedendi cõſuetudinem ſoluat. In omni tamen vita ſua numquam ſanguinem minuit, numquam antidotum ſumpſit. Illud quoque prætereundum non eſt, quia ſic oleo lætitiæ gratia illum diuina perunxit, vt nec ſenilis grauitas triſtia ſibi ora contrahere; nec vita remotior in eius vultu potuerit rigidum quid vel aſperum generare: ſed ſemper hilaris, ſemper lætus, ſemper occurrit vrbana quadam ſerenitate feſtiuus.

Eius vita longæua.

CAPVT VIII.

De Dominico Loricato.

SEd cur ego ſanctos commemorando viros, diuerſa paſſim loca perluſtro? quandoquidem intra limen, & præ manibus teneo, ad cuius dignè efferenda præconia impar viribus non aſſurgo. Certè cellulis altrinſecus conſtitutis, ſolo baſilicæ mediantis interſtitio, ego, illeque diuidimur: cuius ſi virtutibus enumerandis inuigilem, ante dies elabitur, quam ſcribendi materia deficere poſſe videatur. Dominicum dico, doctorem videlicet, & dominum meum: cuius quidem lingua ruſtica eſt, ſed vita artificioſa ſatis, & lepida, quæ ſanè vita ſatis vtilius ad ædificationem viuis operibus prædicat, quàm ſterilis quorumdam lingua, quæ accurata phaleratæ vrbanitatis verba inania eructuat. Longo iam annorum elabente circulo, ferrea ad carnem lorica præcinctus, infœderabilem pugnam cum iniquis ſpiritibus conſerit: ſemper paratus ad prælium, non ſolùm corde, ſed & corpore præmunitus, aduerſus hoſtiles acies feruidus bellator incedit. Hanc autem continuæ vitæ conſuetudinem indifferenter habet, vt vix dies vlla prætereat, quin duo Pſalteria modulando, vtraque manu ſcopis armata, nudum corpus allidat, & hoc remiſſiori quidem tempore. Nam quadrageſimalibus circulis, ſiue cùm pœnitentiam peragendam habet, (crebro enim centum annorum pœnitentiam ſuſcipit) tunc per dies ſingulos dum ſe ſcoparum tunſionibus afficit, ad minus tria Pſalteria meditando perſoluit. Centum autem annorum pœnitentia, ſicut ipſo auctore didicimus, ſic expletur. Porrò cùm tria ſcoparum millia vnum pœnitentiæ annum apud nos regulariter expleant; decem autem Pſalmorum modulatio, vt ſæpe probatum eſt, mille ſcopas admittat; dum centum quinquaginta Pſalmis conſtare Pſalterium non ambigitur, quinque annorum pœnitentia in huius Pſalterii diſciplina rectè ſupputationibus inuenitur. Sed ſiue quinque vicies ducas, ſiue viginti quinquies, centum fiunt. Conſequitur ergo, vt qui viginti Pſalteria cum diſciplina decantat, centum annorum pœnitentiam ſe peregiſſe confidat. Quamquam & in hoc pleroſque noſter Dominicus ſuperet; quia cùm nonnulli vnam manum in diſciplinis agendis exerceant, iſte vt reuera * Beniamin filius contra rebelles carnis illecebras vtraque manu infatigabiliter pugnat. Hanc autem centum annorum pœnitentiam, vt mihi ipſe profeſſus eſt, facilè ſex diebus ex more conſummat.

Efficacius operibus, quàm verbis prædicatur.

Pœnitentia centum annorum quomodo expleatur.

* filius Gemini, filius Iemini. Iudic. 3.

CAPVT IX.

De ratione diſciplinæ.

MEmini quoque, quia cuiuſdam Quadrageſimæ imminentis initio mille annos impoſui ſibi per nos ad pœnitentiam petiit: quos certè omnes fermè antequam ieiunii tempus tranſigeretur, expleuit. Si cui autem hoc pœnitentialis diſciplinæ genus, quia durum, videatur etiam fortaſſe ſuperfluum: & quod ipſe facere negligit, fieri etiam nolit, quid mihi peccatori ſuper hac ſententia videatur, paucis abſoluam. Deuotio ſancta fidelium cùm ſe pro peccatorum ſuorum memoria verberibus afficit, communicare ſe ſui Redemptoris paſſionibus credit. Nam & ipſe Saluator noſter, Euangelio teſte, flagellis cæſus eſt; & Apoſtoli in conſpectu concilii verberibus ſunt affecti; & Paulus quinquies quadragenas, vna minus, accepit. Quod etiam innumeri Martyres diris ſubiacuere verberibus; cui vacat eorum hiſtorias legere, non poterit ignorare. Ab illis ergo & hunc pœnitentiæ modum nos ſuſcepiſſe gaudemus, à quibus nimirum omnium ſtudiorum ſpiritualium inſtrumenta didicimus. Porrò ſi ieiunia, vigilias, nuditatem, cilicia, genuum flexiones,

Conſ. epiſt. 8 lib. 5. & in lib. 6.

Marc. 15.
Ioan. 19.
Act. 5.
2. Cor. 11.

& cætera his ſimilia, idcirco remedia pœnitentiæ conſtituimus, vt per hæc vitiorum illecebras deprimamus, & delectationibus carnis è diuerſo amaritudinem apponamus: quæ inter hæc congruentius dici pœnitentia poteſt, quàm cùm ſe peccator nudum ſui iudicis conſpectui repræſentat, & deprehenſorum more latronum, ipſam, quæ peccauerat, carnem verberando caſtigat? Huc accedit, quòd nonnullos legimus poſt culpam in eaſtaſi ad iudicium raptos, hanc euoluiſſe vindictam. Credendumne ergo eſt, quia hunc pœnitentiæ modum, quem Deus ipſe à nolentibus exigit, à deuotis, & vltro offerentibus ſuſcipere contemnit? Hæc per exceſſum commendandæ diſciplinæ gratia diximus, vt teneris & delicatis Monachis detrahendi audaciam tolleremus. Nunc ad Dominicum, de quo cœperat, ſermo recurrat. Enimverò cùm hunc iam & incurua ſenectus deprimat, & crebris inſuper languoribus contabeſcat, mirum vnde illi tantus feruor incendat, vt in ſpiritualibus exercitiis ſemper inuictum, ſemper infatigabilem ſe reddat. Nam, vt ipſo referente cognoui, ſæpè duo Pſalteria cum diſciplinis ſtando continuat, ita vt neque interim ſedeat, neque vel ad momentum à percuſſionibus incredibili mentis feruore quieſcat. Inquirenti mihi aliquando, vtrum poſſet cum ferreæ veſtis pondere aliquantiſper genuum flexibus inſudare, ſub hac mihi dedit obſcuritate reſponſum: Cùm incolumitas mihi potius reſpondet, quandoque per omnes totius Pſalterii quindenos Pſalmos centies genua flectere conſueui. Quod quidem tunc non diligenter attendi, poſtmodum verò quod dictum fuerat, mente reuoluens, à depreſſo homine mille metanæas in vno Pſalterio fieri, admiratus expaui. Quadam die poſt veſperam, cellulam meam ingreſſus: Magiſter, inquit, (hoc enim indigno vocabulo me ex humilitate compellat) hodie feci, quod hactenus me feciſſe non memini, octo nempe Pſalteria inter diem & noctem modulanter expleui. Videbatur autem tunc totus vultus eius ita ſcopis attritus, ac ſulcantibus quibuſdam vibicibus liuefactus, tamquam ſi pila fuerit ptiſanarum more, contuſus. Pſalmodia ſanè illi idcirco tam facile prouenit, quia non tam verba, vt ipſe aſſerit, lingua perſtrepente reuoluit, quàm ſenſum mentis viuacitate percurrit. Aliquando à me remotus habitabat; cumque ad me ingreſſum, quibus tunc ſe vitæ legibus ageret inquiſiſſem; reſpondit ſe carnaliter viuere, & quintis ſemper feriis cum Dominicis diebus à ſolito ſe abſtinentiæ rigore laxare. Requiſitus vtrum pulmento quolibet, ouis, vel caſeo veſceretur: negauit. Rurſus, ſi piſcibus, aut pomis? Piſces, ait, & poma, ſi qua ſunt, ægrotantibus præbeo, quorum non minimam multitudinem iacere in noſtris partibus ingemiſco. Cumque illum durus exactor in anguſto concluderem, dicens: Vnde ergo illis diebus remiſſius viuis, ſi nihil eorum comedis, quæ neceſſe ſit vel ignibus decoqui, vel in arboribus inueniri? Reſpondit: Fœniculo, inquit, cum pane libenter veſcor. Mox nimirum peritè cognoui quàm carnaliter homo viueret, qui ſuas delicias in fœniculo conſtituiſſet. Habet planè vberem lacrymarum gratiam, ſed alternam. Cùm enim recluſus ſub diſtricto ſe ſilentio reprimit, mox vt voluerit, affluenter plangit: at ſi colloquio frequentetur, fletum ſe amiſiſſe conqueritur. Nam & ego illi ſæpè penitiam meæ tarditatis impropero, dicens: Heu, inquam, mi Pater, iſtæ tuæ lacrymæ infœcundæ ſunt, quæ alias orando lacrymas parere nequeunt. Optarem namque, quod conſequens eſt, nimirum, vt ſicut tu mihi Pater es, ita nihilominus & tuæ lacrymæ mearum quoque lacrymarum fierent genitrices.

Hieronym. Epiſt. ad Euſtoch.

S. Dominici feruor maximus in exercitiis ſpiritualib.

Abſtinentia eiuſdem admirabilis.

Vberrimus eius profectus in lacrymis.

CAPVT X.

Tenendæ diſcretionis admonitio neceſſaria.

POSSEM tibi adhuc multa quidem, & alia non ignobiliora de his, qui nobis noti ſunt, fratribus ſcribere, ſi non magnopere luxuriantis ſtyli faſtidium deuitarem. Vereor etiam ne pagina hæc in manus eorum, de quibus loquitur, veniat; & eorum animos, qui laudari in hac vita laudabiliter exectantur, offendat. Hæc autem idcirco tibi exempla propoſui, vt dum maiora fortaſſis aliorum bona conſideras, tua diiudices; & tumorem ſingularitatis obiiciens, cum multis te aliis in ſacræ militiæ ſtudio currere non ignores. Mox vt dicuntur ea Iob, quæ proprias vires excedant, protinus ad pœnitentiæ patrocinium conuolat, itavt etiam ori ſuo digitum ſuperponat, dicens: *Leniter locutus ſum.* Poſtquam certè audiuit Elias, ſeptem millia virorum ante Baal genua non flexiſſe, didicit iam non de ſingularitate tumeſcere, dum plures innocentiæ ſuæ conſortes haberet. Et ij ſanè, quorum ſuperius mentionem feci, non clari, non famoſi, non certè vulgi opinione notabiles: ſed deſpicabiles, & pannoſi ita ſe bonis omnibus inferiores iudicant, vt etiam nobis ſe, noſtriſque ſimilibus quolibet conuerſionis indicio non præponant. Nobis autem ſcilicet conueſcentes non dedignantur communi menſa participare, imo tamquam ſuppares omne nobis charitatis officium familiariter exhibent. Tu quoque ſi rectè, ſi diſcretè, ſi fructuosè per viam vis veræ Religionis incedere, ſic tibimetipſi ſis auſterus & rigidus, vt aliis videaris hilaris, & remiſſus: ſic intra temetipſum ſtudeas in rectitudinis arce præcellere, vt noueris te & infirmis fratribus miſericorditer inclinare: ſic in tribunali mentis tuæ iuſtitiæ fræna diſpone, vt tamen delinquentibus non obdureſcas, venialiter indulgendo. Sit in corde mœror, in vultu lætitia; in fratris aduentu caro tua ſentiat refrigerium, nec multum timeas, ſi ſolitæ ſeruitutis non impleas penſum. Pulſante cellulam tuam fratre, protinus triſtes fugæ diſcedant, contracta ſe ora reſoluant, ſerena facies occurrat, feſtiua frons lætitiam præferat. Peccatum in te mortis periculum deputa, in aliis fragilitatem conditionis appella. Decerne alium ferula dignum, vnde te ſcorpionibus arbitraria obnoxium. Non ſis iuſtior iuſto; & qui times peccata committere, non dubites veniam peccantibus impertire. Non eſt illa recta iuſtitia, quæ in deſperationis foueam mentes pertrahit alienas. Non eſt medicina laudabilis, quæ ſic putrida reſecat, vt ſimul etiam ſana corrumpat. Noxius ignis eſt, qui ſic oritur vepres exurere, vt inſiliat etiam domos globis furentibus conflagrare. Enimuerò, qui aliorum vitia ex more libenter carpit, peccati maculam non euadet; quia licet zelo iuſtitiæ ferueat, aliquando neceſſe eſt vt in laqueos detractionis impingat. Planè, niſi multum noſtra nobis vita ſplendeſceret, non tantopere noſtris oculis aliena conuerſatio diſ-

Iob. 35.

1. Reg 19.

Optimi ſuperioris eſt in ſeipſum ſeuerū eſſe, in alios benignum.

Quia noſtra nobis placent, aliena diſplicent.

placeret. Si diſtricti circa nos eſſemus, vt dignum eſt, iudices, non tam rigidos experireris aliena culpa cenſores: in alios ſcilicet diſciplinæ noſtræ vigor extenditur, dum circa exceſſus proprios ſola pietatis & manſuetudinis iura ſeruantur. Sed quorſum iſta? Quia diceris omnes fratres tuos tam auſtera, tam ſuperciliosa diiudicare ſententia, vt per totius anni circulum nonniſi ſemel, & tunc non à tui Monaſterij ſacerdotibus, ſed aliunde quæſitis, diuina percipias ſacramenta. Dico quod dicis: Quis hunc Presbyterum ordinauit? Reſpondetur, ille Epiſcopus. Et ipſum ais, ad Epiſcopatus officium qualiter, aut quis promouit? Papa ſcilicet, qualiter autem, ipſi viderint: moxque ſubiungis, Eſto tandem quod Papa gratis Epiſcopum conſecrauit; numquid & Papa ipſe ad Apoſtolicæ ſedis apicem gratis aſcendit? Hac igitur inter mirabilium quæſtionum perniciosa caligine, quantum in te eſt, ſæculum omne confundis; & velut mare, de temetipſo tempeſtatem generans, nec ipſe quieſcis, nec alios viuere in tranquillitate permittis. His enim & huiuſmodi ineptis hæſitationibus hæreſes ſæpè & ſchiſmata peſtilenter emergunt; quæ incautas hominum animas à catholica vnitate præcidunt. Vt enim verbis te Apoſtolicis alloquar: *Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? Suo enim Domino ſtat, aut cadit; ſtabit autem: potens eſt enim Deus ſtatuere illum.* Non omnes qui in prætorio ſunt, promendi iudiciales calculos arbitrium ſortiuntur: neque omnes qui ſunt intra Eccleſiam, claues Eccleſiæ ſuſceperunt. Cùm ad aliena iudicanda quis arroganter extenditur, ad ea profectò conſideranda quæ ſua ſunt, obtuſior inuenitur. Tunc enim ſocialis vitæ congruenter eſt ordo diſpoſitus, ſi vnuſquiſque proprij iuris limite ſit contentus: vbi autem alter alterius terminum ſupergreditur, omnia profectò rectè viuendi linea neceſſe eſt confundatur. Sufficiat ergo nobis conſiderare quæ noſtra ſunt, ne dum aliena immoderatè perſequimur, à noſtri laboris fructu, & digna mercede vacuemur. *Qui enim totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus omnium reus.* Et Paulus: *Modicum*, inquit, *fermentum totam maſſam corrumpit.*

Et tamen Teuzo iſte, mirabilis Deus, beatorũ virorũ numero mox aggregari meretur.

Rom. 14. 4.

Nobis noſtra conſideranda, non aliena.

Iacob. 2.

1. Cor. 5.

CAPVT XI.

De Monacho flumine enecato.

VIDI nempe Monachum eremitam, vitam diſtrictè ſatis & rigidè perferentem, qui nimirum & vultu pallidus, & corpore vehementer afflictus, fixis in terram oculis, mundo mortuus videbatur; vinum quoque per vndecennium non guſtauerat. Sed, ô terribile Dei iudicium, & profundum ſummæ diſtrictionis abyſſum! Tædet dicere. Hic aliquando in phreneſim decidens, atque in bellnini furoris rabiem immaniter efferatus, ex manibus in diuerſa nitentium, & vinculis quibus nectebatur ſe repente proripuit; & vbi plurimus rotabatur vortex, in ſpumoſi fluminis voraginem merſus interiit. Sed quamquam quouis mortis articulo meritum ſuum cuique perire non poſſit, ad hoc tamen iſta præmiſimus, vt in quibuſlibet noſtris bonis operibus numquam pertinaciter confidamus: ſed metuentes ſemper quid ſuperna de nobis ſententia ſtatuat. De his qui nobiſcum ſunt, iudicare mens noſtra temerè non præſumat; & ſi enim videmus in præſenti quò gradimur, ignoramus tamen quò curſus noſter fine claudatur. Patet via quæ teritur: ſed occultum eſt quò peruenitur.

Bonis operib. non eſt nimis audacter confidendum.

CAPVT XII.

De Monacho, qui diaboli patrocinium quæſiuit.

ET quia ſe occaſio præbuit, terribilem nihilominus & alterius Monachi caſum prætereundum eſſe non ducimus, etſi non magnoperè huic opuſculo congruere videamus: In Peruſino Monaſterio, ſancti videlicet Saluatoris, cui nuper & ipſe præfui, quidam Monachus paulò ante fuerat, nomine Guiniзo, aſtutus nimis & callidus, ſæcularibus argumentis, ac litigioſis contentionibus vehementer intentus. Hic itaque dum & in mutandis Abbatibus, & fratribus perturbandis æſtuans non quieſceret, ad hoc vſque peruenit, vt diaboli ad ſuperandos æmulos patrocinium quæreret, & eius ſe ditioni etiam corporaliter manciparet: cui tamen ſeductor ſpiritus exigenti ante promiſit quod tertio, priuſquam moreretur, die, ſuum ſibi exitum nuntiaret. Credidit infœlix, & diu poſtmodum viuens, ita ſub hac deceptoria ſecuritate permanſit: tandem in ægritudinem lapſo adeſt fideiuſſor iniquus, & perendianum, ſicut ſpoponderat, obitum innoteſcit. Protinus aduocatis ille fratribus, cuncta hæc quæ cum nequiſſimo pepigerat, per ordinem narrat. Cumque illi inſtarent, dicentes: Eſto confeſſus, age pœnitentiam; repente ille obdormiebat, & ſiue pulſantibus, ſiue clamantibus, euigilare non poterat; ſi non illi obticeſcerent, vel aliud quid præter pœnitentiam loqui vellent. Mox ille expergefactus, inuicem loquebatur: ſed rurſus audito nomine pœnitentiæ, obrigeſcebat in ſenſibus ſopore correptus, donec horrendæ morti traditus, ad eum, cui deditionem fecerat, eſt infœliciter deuolutus. Poſtmodum verò per plures noctes nigra canum turba non ceſſabat ſepulturæ eius aſſiſtere, & quaſi depoſitum cuſtodire, ita vt non minimo videntes horrore concuterent. Heu quàm pernicioſa res ſpiritus contumax & litigioſus in Monacho! Hic enim, quia temporalem habere pacem cum ſuis fratribus noluit, æternæ pacis gaudium in tartarum demerſus, amiſit. Hoc autem & ſi præſenti ſtylo vſquequaque non congruat, idcirco tamen inter hæc apicibus mandare curauimus: vt rem memorabilem, ne obliuio tolleret, quaſi ad paxillum funiculo ſtringeremus; atque hic quiſquis inquietus ediſcat ad quem finem lis animoſa perducat.

B. Pet. Damian. præfuit Monaſterio S. Saluatoris Peruſij.

Inquietudo in Monacho quam ſit perniciosa.

CAPVT XIII.

De patientia Monachi excæcati.

INTER omnia igitur, quæ diuina nobis ſunt lege mandata, nihil eſt Monacho propenſius enitendum, quàm vt patientiam in omnibus habeat, qua videlicet alienæ prauitatis iniuriam æquanimiter ferat. Hæc planè virtus ad perfectionis culmen Monachum prouehit, & terribilem in Dei hoſtibus dimicantem animum facit. Hæc omnium vitiorum victoriam tribuit, & contra furentes mundi præcipites impetus humanam mentem inſuperabilem reddit. Et quid ampliùs dicam? Quandoquidem quidquid de rigore abſtinentiæ, quidquid de quacumque corporis afflictione ſuperius dictum eſt, vel dici

potuit,

Patientia Monachis præ omnib. appetenda. 1.Tim. 4. S. Doctor Fauentiæ ſtuduit.

potuit, penè nihil ſit, ſi ipſa virtutum nutrix patientia deſit, Apoſtolo teſtante, qui ait: *Corporalis*, inquit, *exercitatio ad modicum vtilis eſt; patientia autem ad omnia vtilis eſt.* Adoleſcentem me in Fauentina vrbe propter litterarum ſtudia conſtitutum audire contigit quod enarro: Inter duos ſibimet conuicaneos, obortis inuicem ſimultatibus, alterius oculos alter effodit. Cæcus itaque poſtquàm ſe mundo nimium inutilem vidit, Monaſterium petiit. Poſtmodum verò cùm & ipſe illator iniuriæ languore correptus, conuerſionis habitum anxiè quæreret, ſed ad idem Monaſterium deferri propter illum, quem crudeliter attrectauerat, incongruum iudicaret, Monachis ſuper hac re ſecretò muſſitantibus, tandem fama negotij ad acutiorem videlicet non videntis peruenit auditum. Cumque ille, quod imminebat, plenius didiciſſet, cœpit mox obnixè depoſcere, & quibus valebat precibus, inſtantiſſimè flagitare vt illum fratres cum omni charitate ſuſciperent, ſemetipſum inſuper cuſtodem ſcilicet, ac miniſtrum eius obſequiis inſudare iuberent. Importunis ſanè inſiſtens precibus, tandem obtinuit; & ei quem carnis lumine videre non poterat, perſpicuo charitatis oculo miniſtrabat. Decumbenti itaque ſedulus miniſter aſſiſtere, tegminibus confouere, neceſſaria quæque porrigere, percipiendis etiam alimentis ſuaſoriè prouocare. Nam & ad digeſtionis occultum, vt dicebatur, ſæpè ſe ferre, & referre gaudebat ægrotum. Sic nimirum, ſic qui geminum lumen carnis amiſerat, charitate ſimul & patientia, quaſi duobus in animæ facie oculis reſplendebat.

Admirabiles in cæco Monacho charitatis, ac patientiæ virtutes.

CAPVT XIV.

Vbi Scriptor ea quæ dicta ſunt, humili ſanctificatione concludit.

SVPERIORA tibi, Teuzo Pater, ex epiſtola propoſui, vt deſinas de ſingularitate tumeſcere: iſtud autem ideo, vt diſcas iuniorum fratrum etiam offenſas, ſi fortè contigerint, æquanimiter tolerare; nimirum quod motibus tuis duxi maximè neceſſarium, hoc in diſputatiuæ narrationis ordine ſeruaui conſequenter extremum. Iam igitur ab illa rigida nimis & toroſa mentis tuæ animoſitate compeſce, teque in patientia cum fratribus tuis & blanda charitate compone. Quiſquis enim per feralitatem amicis ſuis contubernalibus non concordat, ferarum more ſolus neceſſe eſt vt beſtialiter viuat. Qui ergo Redemptoris ſui diſcipulus non dedignatur exiſtere, diſcat ſe mitem proximis ſuis, & humilem exhibere: *Diſcite à me*, inquit, *quia mitis ſum, &*

Modeſtia commendatur.

Matt.11.

A *humilis corde.* Qui denique ſancti Spiritus templum eſſe deſiderat, vt id ipſum repetam, ab humilitate ſimul & quiete manſuetudinis non recedat. Ait enim: *Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum?* Non igitur eorum animos verboſitatis quæſtionibus pulſes, non eos tamquam toruæ ceruicis taurus cornicibus ventiles; ne dum à te fugitur, illud in tui opprobrium iaculetur, quod de boue cornupeta antiquitus dicebatur: Fœnum habet in cornu. Tranquillum ergo te & quietum cunctis videntibus exhibe; & præcipuè his qui ex Deo ſunt, omni te obedientia & humilitate ſubſterne: vt qui in te Chriſtum quærunt, Chriſtum conſequenter inueniant; & in B manſuetudine quam exterius viderint, ipſum auctorem manſuetudinis altius in mentis tuæ ſolio præſidere deprehendant. Planè ſi pectus tuum arca Dei eſt, ſicut profectò dignum eſt, non in eo ſola ſit virga quæ feriat, ſed & manna, quod in fraternæ mentis palato dulceſcat: nec in eo zelus ſit amaritudinis, qui deterreat; ſed zelus potius charitatis, qui ſalubriter corrigat. Sicque correptionis aculeus vulnus delinquentium pungat, vt & manſuetudinis oleum leniori quodam fomento demulceat. Verùm nos dum ædificationis fraternæ ſtudio ardenter inſiſtimus, modum epiſtolæ ſupergreſſi ſumus; ideoque etiam titulos contra C morem epiſtolæ ſingulis quibuſque periochis congruenter affiximus, ne laciniosi ſtyli ſatietatem lectoris animo gignere videretur.

Eſa. 66.

De Poëtis hoc dicit ſingis Horat. 1. ſer. ſat. 4.

Nunc igitur, dilectiſſime mi Pater, & Domine, pedibus tuis me* protinus aduoluo, fuſiſque lacrymis veniam humiliter peto: videlicet vt ori meo clementer indulgeas, & me, qui tibi audacter inſugillare præſumpſi, à charitatis tuæ dulcedine non repellas, dummodo nempe hæc quæ ſuperius comprehenſa ſunt, ſalubriter admittantur. Ego non abnuo, ſatisfactionis gratia, & nudas ferulæ veſtræ ſcapulas ſubdere, & de cætero paternis ſanctitatis veſtræ legibus reuerenter obtemperare. Spero autem quòd & hæc mea vobis non D erit infructuoſa correptio: quia dum menti veſtræ tam ſcilicet graui, tam maturæ, tam certe ſanctæ amarum forte ſapit, quod auſu iunioris arguitur, in vobiſmetipſis liquido poteſtis addiſcere quid vobis dura loquentibus, de alieno debeatis corde ſentire. Rogo autem, venerabilis Pater, vt pro me peccatore ſemper orare digneris. Quia autem faciem veſtram vlterius in hac vita viſurum me eſſe non ſpero, diuinam depoſco clementiam, vt ſoluto militiæ cingulo, ſic nos in mutuos repræſentet aſpectus; quatenus & vnum ſupernę videlicet Hieruſalem adſcribatur emeritis municipium, & ſocialis in vtrumque procedat recompenſatio meritorum.

* proſtratus f.

B. Pet. Damian. quàm humiles ſenſus & demiſſos habuerit.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMSECVNDVM.

De bono religioſi ſtatus, & variarum animantium Tropologia.

ARGVMENTVM.

Hac Epiſtola, cùm in ipſo ſtatim exordio deprauatos hominum mores, & calamitoſum ſuorum temporum ſtatum deploraſſet, illorum fœlicitatem extollit, qui tempeſtates ſæculi fugientes, ad tutiſſimum Religionis portum confugerent. Quo in genere Caſinenſes Monachos præcipuè admiratur: Montem ipſum Caſinum Arcæ Noëticæ non dubitans comparare, quæ diluuij tempore omnis generis animantium refugium fuiſſet. Hinc occaſione arrepta, ad animantium naturas, proprietatéſque deſcribendas digreditur, quas (quemadmodum facit apud Græcos Epiphanius) ad hominis mores & vtilitatem mirè traducit, atque accommodat.

Domno Deſiderio Archangelo Monachorum, ſanctoque Conuentui, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

QVi ſæculum reliquiſtis, quas erepturi veſtro Deo gratias debeatis, is peritè conſiderat, qui mundi furentis flagitia non ignorat. Pudor enim, & honeſtas periit; & dum Eccleſiaſtici vigoris ſenſim diſciplina collabitur, inundans vitiorum, ac prauitatum omnium in dies peſtis augetur. Vt illum propheticum noſtro potiſſimum tempore videatur impleri: *Non eſt*, inquit, *veritas, non eſt miſericordia, & non eſt ſcientia Dei in terra: Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt.* (Oſee 4.) Et quia hæc non modò principalis cenſura non reprimit, ſed fieri cùm fauorabilis aſſenſus exultatione permittit: & ex eo riſus excutitur, cui non modò gemitus, ſed & furor, & impatientia debebatur; rectè per eumdem Prophetam poſtmodum dicitur: *In malitia ſua lætificauerunt Regem, & in mendaciis ſuis Principes; omnes adulterantes, quaſi clibanus ſucceuſi ſunt à coquente.* (Oſee 7.) Et quoniam ardor auaritiæ, ſiue luxuriæ priùs tanquam laquearia domus, atque tigilla Principes corripit, deinde per ſubiectos ſeſe velut per planiora diffundit; paulò poſt addidit: *Omnes calefacti ſunt quaſi clibanus, & deuorauerunt Iudices ſuos; omnes Reges eorum ceciderunt, non eſt in eis qui clamet ad me.* (Ibidem.)

(Auaritia primùm Principes, deinde ſubditos inuadit.)

Et quia bonos Principes malus populus non meretur, atque ideò totus mundus velut vnum corpus C continuata criminum contaminatione perfunditur, diuina vox per Prophetam exprobrat, dicens: *Vbi eſt Rex tuus, Iſraël, maximè nunc ſaluet te in omnibus vrbibus tuis; & Iudices tui, de quibus dixiſti: Da mihi Regem & Principes.* (Oſee 13.) Vbi & præſto ſubiungitur: *Dabo tibi Regem in furore meo, & auferam in indignatione mea.* (Ibidem.) Vnde fit vt dum mundi principes nõ iura, ſed lucra conſeruãt, ſubiectus quoque procliues in A malum nulla legalium ſanctionum cenſura refrænet. Hoc mundus noſtro tempore patiatur, quod per Eſaiam dicitur: *Omne caput languidum, & omne cor mœrens; à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.* (Eſai. 1.)

(Bonos Principes malus populus non meretur.)

CAPVT I.

Quòd Religioſi quaſi oues ſunt de lupi faucibus erepti.

QVAMOBREM ſummoperè curandum vobis eſt, dilectiſſimi, vt immenſas Deo gratias iugiter referatis, qui videlicet hoc tempore de mundo eſtis electi, quo conſtat in eo quempiam difficile poſſe ſaluari. Impleſtis enim quod per Zachariam, Domino vociferante, præcipitur: B *O, ô, fugite de terra Aquilonis.* (Zach. 2.) Et rurſum: *O Sion, fuge, quæ habitas apud filiam Babylonis.* (Ibidem.) Quibus nimirum Veritas dicit: *Ego vos elegi de mundo; & quia de mundo non eſtis, propterea odit vos mundus.* (Ioan. 15.) Nam velut ſi ferox beſtia pecus inualidum morſicus apprehendat, paſtor autem, vel vnũ membrum de faucibus furiosè deglutientis educat; ita vos Chriſtus de ore cruenti prædonis eripuit, dum pereunte mundo, in obſequium vos ſui famulatus allegit. Hinc eſt quod per Amos Prophetam dicitur: *Quomodo ſi eruat paſtor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, ſic eruentur filij Iſraël, qui habitant in Samaria.* (Amos 3.) Sic itaque per exuberatioris gratiæ munus non ambigitur vobis fuiſſe collatum, per eumdem Prophetam alibi dicitur: *Plui ſuper ciuitatem vnam, & ſuper ciuitatem alteram non plui. Pars vna compluta eſt, & pars ſuper quam non plui, aruit.* (Amos 4.) Corda quippe terrena, atque carnalia, velut æſtu ſqualentia diuturnæ ſiccitatis areſcunt, quæ fluenta ſupernæ gratiæ compunctionis imbribus non infundunt. De

Eſa. 5. qua videlicet terra diuina vox ait: *Mandabo nubi-*
bus ne pluant ſuper eam imbres. At contrà de mente
illa, quæ Dominum veraciter ſitit, quæ fontem
ſapientiæ indeficienti deſiderio concupiſcit, per
Eſai. 44. Eſaiam dicitur: *Effundam enim aquas ſuper ſitien-*
tem, & fluenta ſuper aridam: Effundam ſpiritum
meum ſuper ſemen tuum, & benedictionem meam ſuper
ſtirpem tuam; & germinabunt in te herbas, quaſi ſali-
ces, iuxta præterfluentes aquas.

CAPVT II.

Quòd Monaſteria viuaria ſunt animarum.

Gen. 7. CVm ergo vos omnipotens Deus mundo ſub-
traxit, ac ſub monaſtica ſibi diſciplina ſerui-
re conſtituit, quid aliud feciſſe cernitur, quàm ve-
lut olim in cataclyſmo, de multis pereuntibus vos
paucos elegit, ac in bituminatæ arcæ latibulum,
vt viueretis, induxit? Clauſtrum quippe Monaſte-
rij viuarium eſt animarum. Ibi quippe viuunt piſ-
ces, qui iuxta legis edicta pennulas habent; at-
que vt in corpus Chriſti transferantur, Iſraëlita-
rum menſis delicias præbent. Piſces quippe qui
ſquamarum pennulas habent, dare ſaltus etiam
ſuper aquas ſolent. Quid ergo pennatis piſcibus
niſi electæ animæ figurantur, quæ profectò ſolæ
in cæleſtis Eccleſiæ corpus tranſeunt: quia modò
virtutum pennulis fultæ, ſaltus dare per cæleſte
deſiderium ſitiunt, vt ſuperna per contemplatio-
nem appetant, quamuis in ſemetipſas iterum ex
mortali carne relabantur. Clauſtrum itaque Mo-
naſterij vtrum gurguſtium, ſiue viuarium piſcium
ſolummodo, ſicut dictum eſt; an etiam catabu-
lum cæleſtium pecorum, vel certè auiarium vo-
lucrum per ſpiritalem intelligentiam rectius poſ-
ſumus appellare? Hanc denique triplicem ani-
malium ſpeciem ponit Pſalmiſta cùm dicit: *Pecora*
Pſal. 8. *campi, volucres cæli, & piſces maris.* Hanc & Oſee
Propheta commemorat cùm ait: *In beſtias agri, &*
Oſea 4. *in volucres cæli, ſed & in piſces maris congregabuntur.*
Quo igitur horum trium vocabulo Cœnobium
rectius exprimetur? Sed vt liquidò cernitur, vni-
uerſa hæc tria vocabula clauſtro Monaſterij pro-
culdubio congruunt, dum in eo vnanimis & indi-
uiſæ charitatis igne conflata ſpiritalium anima-
lium diuerſitas continetur. Ibi quippe ſpiritales,
ſicut dictum eſt, viuunt piſces, ſacrarum Scriptura-
rùm fluentis iugiter innatantes. Niſi enim eſſet
ſpiritale gurguſtium, vbi non terreni, ſed cæleſtes
piſces ſpiritaliter viuerent, nequaquam Dominus
ad B. Iob de typica Behemoth pelle dixiſſet: *Num-*
Iob 40. *quid implebis ſagenam pelle eius, & gurguſtium piſciũ*
capite illius? Ibi pecora agri illius, ſcilicet de quo
per Iacob dicitur: *Ecce odor filij mei, ſicut odor agri*
Gen. 27. *pleni, cui benedixit Dominus.* De pecoribus au-
tem, ipſis electis ſcilicet in ſanctæ charitatis vna-
nimitate viuentibus, Eſaias ait: *Habitabit lupus cum*
Eſa. 11. *agno, & pardus cum hœdo accubabit; vitulus & leo, &*
oues ſimul morabuntur. Nam per ſanctæ charitatis vi-
ſcera, lupus cum agno habitat: quia ij qui in ſæ-
culo raptores fuerunt, cum manſuetis ac mitibus
in pace conquieſcunt. Et pardus cum hœdo accu-
bat, quia is qui peccatorum ſuorum maculis varius
fuit, cum eo qui ſe deſpicit, ac peccatorem fatetur,
humiliari conſentit. Vitulus autem, & leo, & ouis,
pariter commorantur: quia & is qui per contri-
tum cor ad quotidianum ſe Deo ſacrificium
præparat; & alius qui tamquam leo ex crudeli-
tate ſæuiebat, & alter, qui velut ouis innocen-
tiæ ſuæ ſimplicitate perdurat, in caulis ſanctæ
Eccleſiæ conuenerunt. Ibi quoque cæli ſunt volu-
cres; ij nimirum qui virtutum plumis ſeſe in ardua
ſubleuant, ac terrena quælibet, & ſub ſe tranſire de
ſuæ mentis arce proſpectant. Dùmque per terrena
repere ſub carnali concupiſcentiæ iugo deſpiciũt,
libertatem aëris petunt, ſeſeque ad cæleſtia, librata
mentis contemplatione ſuſpendunt. De quibus
nimirum volucribus Dominus in Euangelio lo-
quitur, cùm granum ſinapis in arborem creuiſſe
teſtatur: *Cùm autem creuerit,* inquit, *maius eſt omnibus* Matth. 13.
oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli veniant, & ha-
bitent in ramis eius. Nec mirum ſi & pecoribus agri,
& volucribus cæli, ac piſcibus maris, homo per fi-
guram ſpiritalis intelligentiæ comparetur, cùm &
ipſe homo propter quem ſcilicet cætera creata
ſunt, omnis creatura dicatur: *Euntes,* inquit, *in mũ-* Marc. 16.
dum vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ.
Nam & naturales actus pecorum per ſpiritualem
intelligentiam reperiuntur in moribus hominum;
ſicut & in hominibus aliquid inuenitur, quod ad
officia pertineat Angelorum. Rerum quippe con-
ditor omnipotens Deus, ſicut terrena quæque ad Homines
vſum hominum condidit, ſic etiam per ipſas na- etiã à brutis
turarum vires, & neceſſarios motus, quos brutis animalibus
animalibus indidit, hominem ſalubriter infor- diſcere poſ-
mare curauit. Vt in ipſis pecoribus homo poſſit ſunt.
addiſcere quid imitari debeat, quid cauere, quid
ab eis mutuari ſalubriter valeat, quid ritè contem-
nat: quatenus dum à rebus quoque ratione ca-
rentibus homo rationalis inſtruitur, ad auctorem
ſuum per viam ſapientiæ cautè ſemper & inoffen-
ſo tramite gradiatur. Sed vt liquidius valeat elu-
cere quod loquimur, non grauemur aliquas hic
animalium naturas apponere; & qualiter huma-
nis congruant moribus, ſtrictim, ac prout epiſto-
laris breuitas patitur, breuiter intimare. Nec ta-
men vt experti ſimus huiuſmodi nobis peritiam
arrogamus: ſed id dumtaxat quod ab his qui ri-
mandis rerum inſudauere naturis, nobis eſt tra-
ditum, indiſcuſsè, & irretractabiliter iudicamus
noſtris opuſculis inſerendum.

CAPVT III.

De natura Leonis.

LEo itaque, cùm ſit fortiſſimus beſtiarum, Prou. 30.
ac, Scriptura teſte, nullius paueſcat occur-
ſum, videtur etiam naturalis habere quodam-
modo ſubtilitatis ingenium. Nam cùm à vena-
toribus quæritur, eorum protinus odore con-
cepto, vt perſequentium ſe deludat indaginem,
verſutæ ſtruit fraudulentiæ nouitatem. Caudam
quippe per terram trahens, veſtigia ſua, dum
graditur, operit; ſicque venantium laqueos, ne
capiatur, euadit. Venatores planè hominum ini-
qui ſunt ſpiritus, qui nimirum venatorum more
carnes quærunt, dum quoſlibet homines, vt car-
naliter viuant, immaniter perſequuntur. Sed
quiſquis ad illum leonem pertinet, de quo per
Iacob dicitur: *Catulus leonis Iuda, venatoris odorem* Gen. 49.
concipit, quia verſutæ beſtiæ inſidias deprehendit. Cuius
videlicet odorem argutè conceperat, qui dice-
bat: *Non ignoramus aſtutias eius.* Illis è contrario
ignorantibus, de quibus Ioannes dicit: *Qui non* 2. Cor. 2.
cognouerunt altitudinem Satanæ. Hic etiam veſtigia Apoc. 2.
ſua, caudâ, quæ poſtrema pars eſt corporis,
operit; quia vitæ veteris prauitatem tegmine
nouæ conuerſationis abſcondit, ſicut dicitur:
Beati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta Pſal. 31.
ſunt peccata. Et alibi: *Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ;* Pſal. 84.

operuiſti omnia peccata eorum. Sic igitur impreſſa veſtigia cauda leonis operit, cùm veterem vitam poſterioris rectitudinis tegumentum obducit. Ad hoc etiam pertinet, quòd idem leo cibum faſtidit heſternum, & eſcæ propriæ reliquias auerſatur. Et tu, ô homo, eo quo ſatiatus fueras, prorſus abhorre peccatum, ne tamquam canis reuerti videatis ad vomitum. Adde, quia leo apertis oculis dormit: ſic & tu, ſic quieſce ſopitus à mundo, vt peruigiles ſemper oculos habere perſeueres in Domino. Sic dicitur: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Leæna mortuum parit catulum. Qui profectò per triduum mortuus perſeuerat, donec tertia die pater eius adueniens, in faciem eius inſufflat, ſique viuentem celeriter excitat. Contemplatiua quoque te vita ab hoc mundo mortuum pariat, cui Pater omnipotens ſpiritum ſuæ viuificationis immittat. Et hoc modo, qui catulum leonis de tribu Iuda die tertia ſuſcitauerat; tè quoque inter Fidei, Spei, & Charitatis triduum, non mundo, ſed ſibi viuentem reddat, vt libera cum Apoſtolo valeas voce cantare: *Viuo autem, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.*

Prou. 28. 2. Pet. 2. Cant. 5. Galat. 2.

CAPVT IV.

De Authalopo.

* Anthaplon, vel Aptalon.

AVTHALOPVM * quoquo acerrimum nimis & violentum eſt animal, adeò vt nec illi venator accedere, nec perſecutor quiſquam audeat propinquare. Habet autem longa cornua in ſerræ ſimilitudinem figurata, quibus nimirum prægrandia valeat arbuſta ſecare, terræque deponere. Cùm verò ſitierit; veniens ad Euphratem bibit: prope quem videlicet fluuium frutex quidam naſcitur, qui Gericine vocabulo nuncupatur, habens virgulta ſubtilia, atque prolixa. Veniens itaque Authalopus ad Gericinam, dum ludere laſciuiens tentat, cornua ſua virgultis crebreſcentibus obligat. Cùm verò diutius pugnans, ſeſe nullatenus valet educere, magnis incipit vocibus exclamare. His excitatus clamoribus venator, accurrit, eumque dum propriis nexibus arctatur, occidit. Tu ſerue Dei, qui duobus es teſtamentis admonitus, quaſi totidem cornibus inuictè munitus, quibus nimirum & temetipſum inuiolabili valeas tuitione protegere, & aduerſantes ſpiritus robuſtiſſimè ventilare: poſtquam Deum, fontem ſcilicet viuum, laudabiliter ſitire cœpiſti, poſtquam magni Euphratis, id eſt cæleſtia eloquij fluenta bibiſti, noli iam cauſarum ſæcularium vacare negotiis; noli te, velut petulcum animal, voluptatum carnalium irretire virgultis; ne dum te hæc ſuis nexibus obligant, repente nequiſſimus aduerſarius impetat, ac letbale vulnus tamquam improbus venator infligat. Excitat enim venatorem vox clamoris, cùm te accendit flamma libidinis. Nulla quippe vox criminum ſonorius eleuatur in cælum, de qua ad Abraham dicitur: *Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis; Deſcendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint.* Sed vt viteꝫ amittant incentiua libidinum, declinanda eſt proculdubio ſocietas fœminarum.

Qui Dei amore feruet, ſæcularibus negotiis ſe implicare non debet.

Gen. 18.

CAPVT V.

Quòd fœminarum aſpectus eſt fugiendus.

De natura Pyroboli.

IN quodam nempe monte Orientis, lapides ſunt igniferi, qui maſculus & fœmina nuncupantur, & dicuntur Pyroboli. Qui nimirum cùm à ſe inuicem procul ſunt, non accenduntur; ſi verò fœmina appropinquauerit maſculo, protinus ex eis ignis egreditur; ita vt omnia quæ circa montem ſunt, flammis vaporantibus exurantur. Ab ipſis ergo lapidibus edocemur, vt ſi conſumi libidinis incendio nolumus, muliebris aſpectus ſpeciem declinemus; ne de conſpecta forma flamma proſiliat, quæ in nobis non montis, ſed mentis frutecta peruadat.

De Caſtore.

Ad extinguendum itaque libidinis incentiuum operæpretium eſt, vt etiam Caſtoris imitemur exemplum. Cuius ſcilicet teſticuli medicinalibus curis ſunt permaximè neceſſarii. Caſtor itaque cùm ſe videt à venatore propter genitalia perſequi, hæc mordicus abſcindit, & ante venatoris faciem proiicit. Sic illico venator abſcedit, dum id propter quod eum perſequebatur, extorſit. Si verò contigit vt alter eum rurſus venator inueniat, eumque acrius & inſtantius perſequens, euadendi aditum iamjam penitus deſperare compellat, in arcto ſitus, in os ſe venatoris erigit, ſibi deeſſe virilia, propter quæ perurgetur, oſtendit. Sic ſic ab inſectantis venabulo liberatur, dum oſtendit ſibi deeſſe quod queritur. Tu quoque ſi vis caſſes inimici venatoris eludere, ſolerter à te ſtude titillantes illecebroſæ libidinis fomites amputare. Præcide à pectore tuo omne luxuriandi propoſitum, & ſic quaſi radicem luxuriæ verenda repellis dum libidinis actum cum ipſa penitus voluntate deponis. Et dum malignus ſpiritus tamquam improbus venator telis aduerſum te luxuriæ dimicat, tu in vires te protinus erige, ac deeſſe tibi luxuriandi materiam teſtones oſtende, dicens illi: Cur me perſequeris? cur me propter rem, quæ in me iam non eſt, irretire conaris? En ego verenda non habeo dum amputato luxuriæ ſeminario, caſtitatis propoſitum inuiolabiliter ſeruo. Dicit enim mihi per Eſaiam Dominus meus: *Non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus; Eunuchis, qui cuſtodierint ſabbata mea, & elegerint quæ volui, & tenuerint fœdus meum; dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus.* Ego ſiquidem ex ipſis ſum, de quibus per ſemetipſum in Euangelio dicit; *Sunt Eunuchi qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum.* Hoc itaque modo ſollicitè cauendum eſt, ne verſutus hoſtis tentationum ſuarum aculeis corda noſtra transfigat, & caſtitatis, ſiue cuiuſlibet boni operis fructum, aſtutæ fraudis arte decerpat.

Vt vitia penitus extirpentur, amputandæ ſunt etiam occaſiones.

Eſa. 56. Matth. 19.

CAPVT VI.

De Herinaceo.

HVIVS autem figuram etiam Herinaceus repræſentat, qui nimirum dum toto corpore ſpinis ſit obſitus, vindemiarum tempore ingreditur vineam, & quam meliorem viderit occupat vuam. Quam mox tam violenter exagitat, vt omnia eius in humum grana proſternat; indeque deſcendens, tamdiu ſuper eadem grana prouoluitur, donec ſpinarum eis aculeis omnia transfigantur. Sic vndique onuſtus remeat, atque hæc filiis ſuis alimenta comportat.

Cuſtodienda eſt ergo boni operis vinea, ne ſuper eam antiquus hoſtis aſcendat, & ſpiritualium virtutum turgentia ac per hoc matura grana deiiciat: deinde tentationum ſuarum aculeis inſuat, eaque beſtiis terræ, hoc eſt, aduerſariis poteſtatibus cibū tendat. Sicque labefactatus, atque fruſtratus à laboribus ſuis homo, id quod in Canticis legitur gemebundus exclamet: *Poſuerunt me cuſtodem in vineis, vineam meam non cuſtodiui.* Sicut enim ab Hericio botrus exuitur acinis; ſic à diabolo incautus quilibet homo nudatur operibus bonis. Milleformis enim & callidus nequitiæ ſpiritus, nouæ ſemper artis præſtigias ſtruit, vt poſſit non modò nudare, ſed & funditus deuorare quos decipit.

Cant. 1.

Diabolus incautos bonorum operū fructu priuat.

CAPVT VII.

De Vulpecula

CVius vtique Vulpecula quoque præbet imaginem, quæ dum ſe mortuam fingit, morem volucribus veraciter ingerit. Nam dum eſurit, & anxiè requirēti quod comedat, non occurrit, quærit vbi ſit rubra terra; & dum reperit, toto corpore in ea prouoluitur, vt quaſi caro nuda & cruenta videatur: mox ſeſe in terram quaſi mortuam proiicit, flatum intra ſe reprimit, vt non reſpiret. Dumque hoc modo cruenta videtur; & turgida, ab incautis volucribus non indubitatur extincta. Deſcedunt itque vt eam comedant: ſed illa repente proſiliens arripit, eaſque veraciter deuorat, quas ad ſe deuorandam fallaciter inuitabat. Huius itaque deceptor antiquus ſpecimen exprimit, qui carnalia lucra quærentibus ſe quaſi mortuum fingit, illiſque opera ſua, tamquam membra ſua, quibus veſcantur, exponit, *Manifeſta* enim *ſunt opera carnis, quæ ſunt*, ſicut dicit Apoſtolus, *fornicatio, immunditia, luxuria, auaritia, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietas, commeſſationes.* Hæc planè ſunt iniqui ſpiritus viſcera, hæc reproborum, & carnaliter viuentium quotidiana ſunt alimenta. Ad hæc dum perditi quique velut eſurientes inhiant, eos malignus ſpiritus tamquam volucres vulpis doloſa deglutit, eoſque in ſui corporis viſcera traiicit. De quibus nimirum per Prophetam dicitur. *Introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt.* Huius vulpes pars erat Herodes, qui capitis ſui nomine cenſebatur, cùm Dominus aiebat: *Ite, dicite vulpi illi.* Hæc vulpis in Scriba illo, velut in ſcrobis ſuæ fouea latitabat, qui ex ore Veritatis audiebat: *Vulpes foueas habent.* Huius vulpis fœtus & illi ſunt, ſcilicet hæretici, de quibus in Canticis dicitur: *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.*

Diabolus vulpis eſt ſpeciei.

Galat. 5. *Pſal. 62.* *Luc. 13.* *Matt. 8.* *Luc. 9.* *Cant. 2.*

CAPVT VIII.

De Polypo.

ET quid mirum ſi regna diaboli in doloſa videantur callere vulpecula, cùm & piſcibus non inferior artificioſæ fraudis reperiatur aſtutia? vt dum cunctis animantibus homo præponitur, per hæc etiam, quibus præeſt, cauere pericula moneatur. Polypus quippe petram in vadoſis littoribus inuenit, cui ſe miro modo conſtrictus affigit, eiuſque colorem ac ſpeciem induit. Obductus itaque terga in ſimilitudinem ſaxi, plurimos piſcium ſine vlla ſuſpicione fraudis allapſos intercipit; & dum ſcopulum ſimpliciter opinantur, caſibus eos furtiuæ artis occludit. Talibus igitur argumentis ſponte veniens rapina decipitur; & dum non metuit fraudem, ignorat vltimi naufragij vitare voraginem. Sed quid petra, niſi Chriſtus? quid Polypus, niſi homo doloſus, & peruerſus, atque ob id hæreticus? Hic affigitur petræ, & ſaxei mentitur ſchema coloris: quia ſicut magiſter eius, ſe transfigurat in Angelum lucis. Adhæret petræ, quia etſi non per operationem, ſaltem per profeſſionem ſanctæ copulatur Eccleſiæ, & velut incautos piſces arripiens deuorat, dum hebetes quoſque ac ſimplices perfidiæ ſuæ erroribus implicat. Vnde & Apoſtolus ait: *Suſtinetis enim ſi quis vos deuorat, ſi quis vos decipit.* Verumtamen in huiuſmodi verſutiis & fraudibus animalium aliquando ſalutaris allegoriæ deprehenditur ſacramentum.

Petra Chriſtus; Polypus, homo doloſus.

1. Cor. 10. *2. Cor. 11.* *Ibid.*

CAPVT IX.

De Hydro, & Crocodilo.

HYdrus enim animal eſt habitans in gurgitibus fluminum, Crocodilis feraliter inimicū. Hic itaque cùm viderit Crocodilum aperto ore in crepidine fluminis dormientem, prouoluitur in limo luti, vt faucibus illius lubrico corpore facilius poſſit illabi. Tunc in hos Crocodili dormientis perniciter inſilit, quem ille deſubitatus repente deglutit. Hydrus verò viſcera eius cuncta dilaniat, donec eo iam prorſus extincto, de cadauere illius viuus & victor erumpat. Quid hic Crocodilus, niſi figuram tenet mortis, & tartari? quid Hydrus, niſi victoriam innuit Saluatoris? Limo igitur Hydrus obuoluitur, dum Redemptor noſter humanæ carnis luto veſtitur. Hic ventrem ingreditur Crocodili, quia Dominus clauſtra penetrauit inferni. Hic demolitur intima viſcerum; & Dominus mortis euertit imperium. Ille corroſo ac penetrato cadauere poſt victoriam redit, quia Saluator noſter poſtquam infernum moriendo momordit, cum triumphali de ſepulchro gloria reſurrexit. Vnde morti per * Prophetam victor inſultat: *Vbi eſt,* inquit, *ô mors victoria tua? vbi eſt ſtimulus tuus?* Et iterum: *O mors, ero mors tua; morſus tuus ero, inferne.*

Saluator per Hydrū, mors verò & tartarus per Crocodilum deſignantur.

* Apoſtolum. *1. Cor. 15.* *Oſee 13.*

CAPVT X.

De Charadrio.

CHARADRIVM quoque figuram noſtri Saluatoris exprimere non ambigimus, ſi mirabilem eius naturam non ſine admiratione penſamus. Eſt igitur hoc volatile totum album, nec vlla nigredinis macula reperitur in plumis. Quiſquis autem eſt in ægritudine conſtitutus, per præſentiam huius volucris valet abſque dubietate colligere, vtrum ſe in proximo conualeſcere, an imminente mortis articulo neceſſe ſit interire. Nam ſi infirmitas eſt ad mortem, mox vt ægrotum viderit, protinus oculos ſuos auertit, eumque vltra non reſpicit. Et ſic indicium datur, quoniam ex incommoditate concepta languidus moritur. Alioquin ſi languidus ille victurus eſt, præſto Charadrius obtutum ſuum in eius ora defigit, ac intra ſe omnem illius ægritudinem concipit: deinde contra ſolis ardorem impiger euolat, ægroti valetudinem ſoli ſe obiiciendo comburit, ac per aërem volitando diſpergit. Mirabile viſu, exemplo ſe languidus erigit, & defæcatus omni paſſionum grauedine conualeſcit. Quod Redemptori noſtro volucris huius figura

Charadrius Ieſu Chriſti figura. conueniat, luce clarius ratio manifeſtat. Inſtar A qnippe Charadrij candidus eſt Chriſtus, quia nulla criminis apparuit macula denigratus. Quippe qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius. De quo & Sponſa dicit in Canticis: *Dilectus meus candidus, & rubicundus.* Virginitate videlicet & innocentia candidus, martyrij ſanguine rubicundus. Qui nimirum ad infirmum Iſrael populum pius viſitator aduenit, ſed faciem ſuam ab eo (quoniam perfidiæ & incredulitatis morbo moriebatur) auertit: ad Gentilem verò populum, æquè ſcilicet languidum, cùm reſpexit, pietatis in eum oculos clementer infixit, in ſemetipſum eius ægritudinem tranſtulit, eumque ſaluti priſtinæ reformauit. *Verè* enim, ſicut per B Eſaïam dicitur, *languores noſtros ipſe tulit, & peccata noſtra ipſe portauit. Et nos putauimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum: Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra: Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus.* Ægritudinem verò per aërem volitando diſperſit, quia poteſtates aëreas ſuis viribus debellauit. Ad ardorem ſolis aſcendit, ac vim languoris exuſſit, quoniam ad Patrem rediens, qui eſt ſol iuſtitiæ, mortemque deglutiens, aſcendit in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.

1. Pet. 2. Eſa. 53. Cant. 5. Eſa. 53. Pſal. 67. Epheſ. 4.

CAPVT XI.

De Phœnice.

SED & Phœnix, volatile ſcilicet, quod in Indiæ vel Arabiæ partibus habitat, eumdem Redemptorem noſtrum morte ſimul ac reſurrectione deſignat. Ipſe enim dicit: *Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam.* Hæc igitur auis mox vt quingentos vitæ ſuæ annos impleuerit, ligna Libani montis ingreditur, & per alas vtraſque diuerſis aromatum odoribus oneratur. Hoc itaque ſacerdos ciuitatis Eliopoleos quibuſdam ſignificationum indiciis deprehendit, & mox coaceruatis ſarmentis atque ramuſculis congeriem ſtruit: ſuper quam videlicet ſtruem Phœnix aromatibus onuſta deſcendit, ſeſeque ſuppoſito ſarmentorum igne comburit. Alia verò die ſacerdos accedit, ligna quæ compoſuerat exuſta reperit: quorum cineres curioſè perſcrutans, inuenit vermiculum valde pertenuem, ſed eximij odoris ſuauitate flagrantem: ſecundo die rediens, reperit eum auiculam per plumas, & alarum remigia figurantem: tertio demum die ſacerdos adueniens, videt perfectam, & integri ſtatus aſtare Phœnicem. Phœnix itaque alas refertas aromatum ſuauitate depoſuit; quia Redemptor noſter de cælo cum gemino ad nos vtriuſque teſtamenti odore deſcen- E dit, dicens: *Non veni legem ſoluere, ſed implere. Omnis,* inquit, *Scriba doctus in regno cælorum, ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera.* Qui nimirum priùs reperitur eſſe vermiculus; ille profectò qui dicit: *Ego autem ſum vermis, & non homo.* Ille, inquam, quem vermis ille ſignabat, qui matutinus exurgens, hederam ſuper caput Ionæ poſitam dente percuſſit, & areſcere compulit. Præcedente quippe velut matutino ſole, Euangelicæ gratiæ Dominus, Synagogam, vt reuera ſterilem, hederam diſtrictæ ſententiæ ſuæ dente præcidit, ac marceſcentem prorſus & aridam reddidit. Deinde Phœnix plumeſacta, & in aërem alarum remigiis armata ſuſtollitur; quia victor mortis Dominus, ad Patris vſque conſeſſum coniubilantibus vndique ſupernis virtutibus eleuatur. De quo per Pſalmiſtam dicitur: *Qui aſcendit ſuper Cherubim, & volauit: volauit ſuper pennas ventorum.* Enimvero & nobis pro modulo noſtro pennæ ſunt inſitæ, virtutes ſcilicet ſpirituales, quibus ſi viriliter vtimur, ad cæleſtia ſubleuamur: ſin autem ex deſidiæ torpore deponimus, neceſſe eſt vt in ſuſcipientium vitiorum profunda mergamur.

Ioan. 10. Phœnix, noſtri Saluatoris typus. Matt. 5. Matt. 13. Pſal. 21. Ionæ vlt. Pſal. 17. Hominum pennæ ſunt virtutes, quibus ſe ad cælum ſubleuare poſſunt.

CAPVT XII.

De Sarra, ſiue Serra.

HVIVS rei typum tenet * Sarra, marina ſcilicet bellua, quæ cùm prolixas habeat pennas, mox vt viderit nauem velificantem, alarum & ipſa præcincta remigiis, contendit velificare poſt nauem. Sed vix per quadraginta ſtadia in huius certaminis labore perſiſtens deficit, & ſic defeſſa, alas inter diſcrimina marina deponit. Fluctu itaque vorante compellitur vt ad locum, vnde remigare cœperat, iterum relabitur. Nauis planè quæ velificat, ſanctam Eccleſiam, vel vnamquamque fidelem animam ſignat Quæ nimirum ligno Crucis euecta, ſpumantes fluctiuagi mundi pro- C cellas euitat, virtutumque remigio ad portum perpetuæ quietis anhelat. Sed hanc Sarra dum perſequitur, deficit; quia mollis, & diſſoluta quælibet anima feruidè quidem incipit, ſed in labore laſſeſcens ad perfectionis littus, quod ſubire decreuerat, non pertingit. Sunt enim aliqui, qui dum alios ire per honeſtæ vitæ tramitem cernunt, pio deſiderio prouocati poſt eos iter arripiunt. Sed dum vel nimij laboris, vel inundantibus cuiuſlibet aduerſitatis fluctibus obruuntur, protinus à labore deficiunt; & ſic ad ſimilitudinem Sarræ, vnde velificare cœperant, relabuntur. De quibus vtiq; ſcriptum eſt. *Vah his qui perdiderunt ſuſtinentiam.* Et vir ſapiens: *Eſt amicus ſocius menſæ, & non permanet in die neceſſitatis.* Sed talibus Rectores D Eccleſiarum impigra debent exhortatione ſuccurrere, ac inter ipſa ſæuientis procellæ diſcrimina fluctuantes valido prædicationum brachio roborare, vt eos naufragari pelago ſorbente prohibeant, dum ad perſeuerantiæ robur inconcuſſa conſtantiæ radice confirmant.

* Serra. Nonnulli feruenter incipiunt in ſpirituali militia, ſed torpentes poſtea deficiunt. Eccl. 2. Eccl. 6.

CAPVT XIII.

De Echino.

QVod Echinus etiam, breuis videlicet piſciculus, innuit, qui naues ingentes plenis currentes velis immobiliter ſiſtit. Mirum certè quomodo piſcis perexiguus corpore, tam enormem Carabi molem valeat inconcuſsè compeſcere, vt tamquam fixa radicibus videatur hærere. Echinus ergo figit in fluctibus nauem; Rector Eccleſiæ non confirmet animas tentationum inundationibus fluctuantes? Sicut illi, qui dudum veſtigiis in pelago titubantibus, cœperat mergi, ſed ereptoris meruit dextera ſuſtentari, dictum eſt: *Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Ergo Præſules animarum ſolerter inuigilent, ne quos de caſibus ſæculi ſemel eripiunt, rurſus eos raptor inuadat, rurſus ad vomitum redire compellat.

Luc. 22. Animarum rectores quàm vigilantes eſſe debeant.

CAPVT XIV.

De Tygride, & quid myſticè per eam intelligendum.

CVIVS vtique rei per quamdam ſimilitudinem Tygris indicium eſt, quæ, ſicut aſtruitur, vbi vacuum raptæ ſobolis cubile repetit, pernix illicò veſtigiis raptoris inſiſtit. At ille quamquam equi fugacis agilitate præcurrat; agilioris tamen feræ quodam quaſi volatu ſe præuerti poſſe non dubitat: cúmque nullum ſibi patere ſuffugium conſpicit, huiuſmodi technam captioſa fraude molitur; vbi fetam ſibi contiguam deprehendit, globoſam de vitro ſphæram ante illius oculos proiicit, at illa reſpiciens velut è ſpeculo proprij corporis imagine luditur, & ſobulem ſuſpicatur. Retentat igitur curſum, dum amplecti deſiderat fœtum: ſed ecce dum inani ſe fruſtratam ſpecie comperit, totis ad comprehendendum equitem viribus fundit: ſed dum ſtimulis iræ velocior imminet fugienti, ille ſphæram ſequentis obtutibus alteram obiicit: nec tamen ſedulitatem matris memoria fraudis excludit. Nam Tygris quaſi lactatura prolem, caſſam verſat imaginem. Hoc itaque modo & Tygris orbatur, & vltio de venatore non ſumitur. Vt autem hoc ad vſus Eccleſiaſticos non incongruè transferatur, quid venator, niſi prædicator? Vnde per Prophetam dicitur:

Hier. 16. *Mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte,* C *& de omni colle.* Et quid hic Tygris, niſi diabolus debet intelligi? Tygridi itaque catulum rapimus cùm de mundo, qui eſt cubile diaboli, conuerſum quemlibet hominem ad ſanctitatis habitum prouocamus. Cùm ergo ſpiritalem poſt nos Tygridem curſere per tentationum ſuarum argumenta ſentimus, vitream illi ſphæram obiicimus, dum fragiles ſibi homines, vbi ſuam imaginem videat, demonſtramus. Suos autem ſibi demonſtrare, eſt ab eius peſtifera viſione noſtros abſcondere. In ſuis autem hoſtis antiquus ſuam cernit imaginem, in quibus vtique reperit propriæ nequitiæ prauitatem. De his nempe vitreis hominibus, eiuſque imaginem re- D

Apoc. 14. fundentibus, In Apocalypſi dicitur: *Si quis adorauerit beſtiam, & imaginem eius, & acceperit characterem in fronte ſua, & in manu ſua,* & reliqua. Studeamus igitur à Tygride catulos cuſtodire, quos tulimus; vt à ferinis cruentæ beſtiæ vberibus rapti, lacte quotidie cæleſtis eloquij non deſinamus recreari; ne, quod abſit, illud nobis

Matth. 23. valeat obiici; quod Phariſæis dictum eſt: *Vae vobis, qui circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proſelytum: & cùm factus fuerit, facitis eum filium gehennæ duplo quàm vos:* ſed id potius, quod de ſe

Ioan. 18. Veritas Petri dicit: *Quia quos dediſti mihi, non perdidi ex eis quemquam.* De quo & Ioannes dicit: E

Ioan. 13. *Qui cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos.*

CAPVT XV.

De Pelicano, & quid figuret.

QVANTO denique ſuos amore dilexerit, per naturæ ſuæ vim etiam Pelicanus oſtendit. Hic enim ales, ſicut tradunt ij, qui rimandis animalium inſudauere naturis, natos ſuos incomparabiliter diligit, ſed dignam ei vicem ingrata ſoboles non rependit. Eius quippe filij mox vt incipiunt creſcere, vtrumque parentem adoriuntur A vnanimiter impugnare, qui repercutientes eos, quia diſciplinæ modum tenere neſciunt, quodammodo eruditionis ferulam in gladios vertunt, dum nimiis verberibus filios interficiunt: tertia verò die ſuper mortuos mater incumbit; latus ſuum roſtro percutiens aperit, vnde ſuper extinctos maternus cruor inſtillet, qui protinus eos ad vitam incolumes ſuſcitat. Quæ nimirum res non tam figura, quàm Euangelica videtur hiſtoria. Per Eſaiam namque Conditor hominum manifeſtè conqueritur. *Filios,* inquit, *genui, & exaltaui, ipſi verò ſpreuerunt me.* Esai. 1. Qui etiam percuſſus eſt ab eiſdem reprobis filiis, ſicut Pelicanus à pullis ſuis, ſicut per aliam ſcripturam dicit: *Inſurrexerunt in me viri iniqui abſque miſericordia, quæſierunt me interficere, & non pepercerunt in faciem meam ſpuere, & lanceis* B *ſuis vulnerauerunt me.*

Pelicanus autem ſuos pullos repercutiens perimit; quia Deus peruerſum populum graui captiuitatum, atque bellorum clade percuſſit. Sicut ei per Prophetam dicitur: *Percuſſiſti eos, nec doluerunt:* Hier. 5. *attriuiſti eos, & noluerunt accipere diſciplinam.* Sed ingratis filiis bonum pro malo redditur, cùm ad vitam materno ſanguine reuocantur. Sapientia quippe Dei, mater ſcilicet omnium viuentium, in Cruce pendens latus aperuit: ſicque peremptos ad vitam ſacroſancti ſanguinis ſui profluuio reuocauit. Sed ſicut auis huius, quam dicimus, fœtus duritiam exprimunt ingratæ ſobolis; ſic è diuerſo Vpupa figuram exhibet pietatis. Vt C ſicut in vno reperit mens diſcreta quod ſpernat; ſic in altero Chriſtiana pietas, quid imitetur, addiſcat.

CAPVT XVI.

De Vpupa, Aquila, & Fulica.

HÆ ſiquidem volucres cùm ſenili grauantur ætate, vt iam nec volare valeant, nec videre, filij parentibus ſuis pio compatientes affectu, vetuſtas ſibi pennas euellunt, & eorum oculos alia propriis confouent, ac totum corpus vndique velut obliniendo, ac palpando demulcent: donec toto D corpore renouati, plumis vndique reflorentibus, adoleſcant. Sic per piæ prolis obſequium tamquam primo pubeſcentes flore, & viſum recipiunt, & volatum.

Sed quid miramur Vpupam miſericordiæ viſcera parentibus exhibentem, cùm videamus & Fulicam in alieni quoque generis fœtum maternam extendere pietatem? Sicut enim à naturarum ſcrutatoribus perhibetur, Aquila, quæ Regina dicitur auium, pullos ſuos coruſcantibus Solis radiis obiicit: atque in aëris vaſtitate libratos, pio teneros vngue ſuſpendit. Quiſquis autem illorum intrepidam oculorum aciem inoffenſo tuendi vigore con- E ſeruat, hunc mater ad propagandum regij decus generis idoneum iudicat. Si quis autem lumina ſua Solis radiis perſtrictus inflexerit, velut degener, & indignus tam excellenti nobilitate proiicitur: & tamquam exhæredatus, ac ſpurius inter filios non habetur. Et qui per infirmitatem luminis ingenuitate deſtituitur, generis hæreditatem quodammodo inter ingenuos filios non ſortitur. Sed aquilinum hunc pullum à genuinæ proſapiæ ſublimitate deiectum, plebeia quædam auis, Fulica videlicet, quæ Græcè dicitur φήνη, velut adoptiuum ſuſcipit, & tamquam naturalem inter proprios fœtus clementer enutrit. Et hoc modo quem Aquila crudeliter paternæ fecit hære-

ditatis exortem; iſta ſibi quaſi maternæ pietatis A intuitu, ſuis adoptauit filiis cohæredem.

CAPVT XVII.

De Vulneribus, & Muſtella.

VT igitur arma virtutum in ſpiritali certamine conſtituti, etiam à volucribus mutuemur, ſicut humanam, imò Chriſtianam obſtupeſcimus in Fulica pietatem; ſic etiam altiùs admiremur fœcundam in vulneribus virginitatem. Perhibetur enim Vultures cæterarum auium more, concubitu nullatenus indulgere; ſed abſque vlla prorſus maſculini ſexus admixtione concipere; vt ſi ad caſtitatis habendæ munditiam humana nos exempla non prouocant, ſaltem de B virginitate Vulturum prodiens pudor impellat: nec tantùm eos, qui ex hac fuerint ſtupenda ſingularitate progeniti, breuis vitæ finis anguſtat; cùm vſque ad centum annos longæua ſe eorum vita producat.

Vulturum vita longæua.

Apes etiam ſicut ſunt immunes à coitu, ita etiam nullatenus corrumpuntur in partu: & ſicut in conceptu ſexus ſexui non miſcetur, ſic in edendis fœtibus nequaquam virginalis integritas violatur. Non enim vulua, ſed, vt ita loquar, bucca ſobolem procreant, & illibatæ prorſus, & integræ ab omni corruptelæ contagio perſeuerant. Nam ore filios e foliis le- C gunt, & ſic ſucceſſuræ poſteritatis examen emittunt.

De Apibus.

Sed cur nos virginitatis fœcundæ miraculum in volatilibus tantum prædicemus, cum in vilibus quoque reptilibus conceptum, ſimul & partum non leuius admiremur? Muſtella quippe, ſicut Phyſici perhibent, per os quidem concipit, ſed per aurem parit. Cui profectò ſi dignum ducimus, immundis, ac minuſculis rebus humana conferre, congruè forſitan quoſdam fratres minus quidem ieiunantes, ſed humiliter obedientes, poſſumus coaptare. Per oris quippe conceptum intelligimus cibum, ſicut Veritas dicit: *Omne, quod in os intrat, in ventrem va-* D *dit, & in ſeceſſum emittitur.* Per auris verò partum ſignatur obedientia, ſicut ſcriptum eſt: *Populus, quem non cognoui, ſeruiuit mihi, ab auditu auris obediuit mihi.* Sunt namque nonnulli fratres, qui vel præ valetudine corporis, vel mentis fragilitate ieiunare vix poſſunt, ſed ad executionem obedientiæ, quæcumque illis iniunguntur, feruenter ſe accingunt; & quò validius robur per alimenta percipiunt, eo grauioris obedientiæ labores ferunt. Per os ergo cibum tamquam ſemen delectabiliter edendo concipiunt, cuius cibi fructum cum labore per obedientiam tamquam per aurem parturientes emittunt. Semen ergo quod per os intrat, per aurem egreditur; E quia, vt ita fatear, conceptus eſcæ fructum parit obedientiæ: & quem cibus edendo velut concipiendo delectat, labor obedientiæ quaſi parturiendo fatigat.

Muſtella obedientiæ typus.

Matth. 15.

Pſal. 17.

Apis autem è contra quoniam incantationibus aures obturat, obſtinatæ mentis inobedientiam ſignat. Nam cùm eam ad os ſpeluncæ Marſus, vt egrediatur, incantat; illa protinus vnam aurem terræ ſtrictius imprimit, alteri caudam velut impenetrabile ſufflamen opponit. Sicque dum vox venefici aurium eius interiora non penetrat, illa in cauea ſua immobilis perſeuerat. Huius porrò ſerpentis multorum prauitas ho- A minum imitatur exemplum, qui dum hic terrena diligunt, illic in poſterioris vitæ longæuitate non confidunt, quaſi terram, & caudam auribus ſuis, ne vox prædicationis ingrediatur, opponunt.

De Aſpide. Inobedientia per Aſpidē ſignatur.

Terrenarum rerum amatores, Aſpides imitantur.

CAPVT XVIII.

De Aſcida, & Alcyone.

SED ſicut Apis eos exprimit, qui cor in terrenis, ac temporalibus figunt; ſic * Aſcida figurat eos, qui ſpem ſuam in cæleſtibus ponunt. Eſt enim animal pennatum quidem, ſed volare non valens: eſt etiam naturaliter obliuioſum, ac memoriæ viribus vacuum: & ideò numquam parit, niſi cùm B in aſtra proſpiciens Virgilias iam ſurgere in ſuperiora cognouerit. Æſtiuo itaque tempore, iuxta Iunium ſcilicet menſem parit, & in Solis feruore confidens, oua ſua ſabulo, vel arenis abſcondit, vt dum mater ſui fœtus obliuiſcitur, & locum depoſitæ ſobolis intercipit prorſus obliuio, calor Solis, & & clementia ſimul aëria oua confoueant, ac velut ad maternæ ſedulitatis accubitum fœtus erumpat. Obſtetricante igitur Sole, naſcuntur Aſcidæ pulli, velut ipſa matre deſuper accubante confoti. Hæc itaque volucris dum obliuionis propriæ conſcia, de ſe paritura diffidit, ad cœlum prius oculos erigit, vt fœtibus ſuis aëris clemen- C tia ſuppleat, quod materna ſtoliditas negat. Nos etiam, vt ex nobis boni operis germen erumpat, non hæſitemus fauorem diuini ſpiritus de cæleſtibus flagitare; vt cordibus noſtris, quæ propria fatuitas hebetat, ipſe vires edendæ ſalutiferę prolis infundat.

* Aſida. Aſida eos figurat, qui ſpem ſuam in cæleſtibus ponunt.

Auis etiam, quæ Alcyon dicitur, in edendis fœtibus mirabilis perhibetur. Et ſicut illa, quam diximus, æſtiuum quærit in edendo calorem; ſic iſta brumalem eligit non ſine marinis littoribus hiemem. Brumali quippe tempore in arena marini littoris oua deponit, cùm videlicet procellarum impetus feruentius in cumulos eleuatur, ac littoribus validior fluctus illiditur. Sed, ô ſupernæ diſ- D poſitionis ſtupendum valdè miraculum! mox vt Alcyon ſuper littoreas arenas oua depoſuerit, quantumlibet vndoſus, quantalibet ſit tempeſtate concuſſus, placida pontus tranquillitate miteſcit. Elationes fluctuum concidunt, & omnes furentium ventorum turbines conquieſcunt: & donec auis hæc oua ſua confouet, mare tranquillum, & quietum iacet. Septem porrò diebus editis ouis incumbit; ſeptem quoque poſtquam nati ſunt, pullos enutrit. Hoc enim breuiſſimi ſpatio temporis adoleſcunt, alarumque remigiis auolare pubeſcentes incipiunt. His itaque quatuordecim diebus tempus ſerenum, mare tranquillum, & nulla prorſus efflantium ſtridet ventorum procella. Cuius E profectò typum ſancta tenet Eccleſia, quæ per ſeptenarium numerum & fouet, & nutrit: quia quos per ſeptiformis gratiæ Spiritum in Baptiſmate ad Fidem parit, per eiuſdem Spiritus dona ad ſanctæ operationis incrementa perducit. Sed in exponendo volucris huius partu poſtponimus moram terere, ne & ipſi videamur faſtidium legentibus parturire. Hæc ergo ideò non exponēdo tranſcurrimus, vt tantummodò legentibus ſit miraculum, ſed vt altiùs conſiderantibus fiat ſpiritalis intelligentiæ ſacramentum.

De Alcyone.

Alcyon & Eccleſiæ typus.

CAPVT XIX.

De Columbis, Hiæna, & Ibide.

*Peridexion.

COlumbarum quoque non vulgare quoddam præbet natura miraculum. Eſt enim in Indiæ finibus arbor, Græcè * Peredixion vocatur, cuius vtique fructus nimis eſt dulcis, & valdè ſuauis. In huius igitur arboris gratia Columbæ non modicè delectantur, cuius nimirum eas fructus reficit, & vmbra defendit. Teterrimus enim Draco ferali eas immanitate perſequitur, & cruenti gutturis barathro inhiante abſorbere molitur. Sed ſicut Columbæ Draconem, ita nihilominus Draco formidat eam, quam prædiximus, arborem: ſed præcipuè timet vmbram, ita vt ſi vmbra fuerit à parte arboris dextra, ille licet procul, fugiat ad ſiniſtram: quòd ſi vmbra cernitur in ſiniſtra, ille vertatur ad dextram. Donec ergo Columbæ ſub arboris illius vmbraculo fuerint commoratæ, nullis eas crudelis illa beſtia valet inſidiis lædere: alioquin ſi procul eas inuenerit, ſiue vllo contradictionis obſtaculo repentinus inuadit. Nos planè quibus ſimplicitas columbina præcipitur, neceſſe eſt ad ſacrarum Scripturarum arborem fugere, ſi cruentã Draconis intimi rabiem volumus euitare.

Per Indicã arborem deſignatur ſacra Scriptura.

De natura Ibidis.

Sed quem Draco ſignat, eundem & Ibis nihilominus indicat. Eſt enim volatile luridum, & immundum, & obſcœno fœtentium ſordium ſqualore pollutum. Nam morticinis ſemper cadaueribus veſcitur, & prope littora, ſiue maris, ſiue ſtagnorum, ſiue fluminum iugiter commoratur. Quærit enim ſi quid putridum, ſiue corruptum ab aquis cadauer eiicitur, vt illo, quia ſe timet fluctibus credere, ſatietur: & quia natare neſciens, nequaquam ſe gurgitibus audet immergere, quibuslibet immunditiis fluctu vomente proiectis, auiditatis ſuæ rabiem contentus eſt ſatiare. Sed quem ales iſte deſignat, qui famis rabie fluctuum extrema circumdat, niſi illum, de quo Petrus ait: *Quoniam aduerſarius noſter diabolus, tamquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret?* Quid aquis eiecta cadauera piſcium, niſi putrida, ac marcida ſignificant corda carnaliter viuentium reproborũ? De quibus dicit Apoſtolus: quia *ſunt homines reprobi, naufragi circa Fidem.* Mare quippe viuentia corpora retinet; cadauera proiicit; in fluentia quoque Scripturarum hi permanere poſſunt, qui Deo viuunt: quiſquis autem à Fide, vel rectis operibus moritur, corruptus, ac fœtidus à Chriſti corpore, quod eſt Eccleſia, neceſſe eſt euomatur: dicente Scriptura. *Quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo.*

1. Pet. 5.

Ibis figuram gerit diaboli.

Timo. 1.

Apoc. 3.

De Hyæna.

Enimuerò, quia ab eo, quod ante conceperat, calore tepeſcit, quaſi de viro, qui fuerat, ſeſe in fœminam vertit, & hic Hyænæ meritò comparatur, quæ nonnumquam de maſculo in fœminam, aliquando de fœmina in maſculum commutatur, atque ideo immundum animal dicitur, & ab id humanis eſibus prohibetur, de qua per Hieremiam dicitur: *Spelunca Hiænæ hæreditas mea facta eſt mihi.*

Tepidi homines Hyænæ comparantur.

Hier. 12.

CAPVT XX.

De Panthera.

HVic Panthera per diuerſitatem naturæ videtur omnino contraria, quod animal colore quidem varium, ſed ſpecie pulchrum, & ſimplicitatis gratia manſuetum, ſoli tantum

A Draconi probatur eſſe contrarium. Hæc itaque Panthera cùm diuerſis ſe venationibus refecerit, mox in ſuo ſpelæo ſe recipiens dormit: poſt triduum verò refecta ſopore conſurgens, magnum emittit cum clamore rugitum, cum quo ſimul rugitu tam miræ ſuauitatis, atque flagrantia odor egreditur, vt omnes pigmentorum, vel aromatum ſpecies vincere videatur. Omnes autem beſtiæ ſaltuum, ad quas odor ille pertingit, ad eam protinus confluunt, ac tantæ ſuauitatis ſpiramine delectantur, ſolus autem Draco cùm vocem eius audierit, nimio terrore contrahitur, ac ſubterraneis illicò ſpecubus occultatur, ibique vim tanti odoris nullatenus ferens, rigidus obſtupeſcit, & effœtus viribus, ac prorſus inanis B tamquam mortuus deficit. Cætera verò animalia, quoniam iocundæ ſuauitatis odore paſcuntur, redolentis Pantheræ, quocumque pergat, veſtigia non relinquunt. Quantis expoſitionis floſculis hæc poſſet exuberare materia, qui ſacris vacat eloquiis non ignorat. Sed nos hinc quantocyus expediri volumus, quoniam ad alia feſtinamus. Panthera planè omnia capiens interpretatur, quod illi congruere non ambigimus, qui dicit: *Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* Varia eſt, & Chriſtus omnium Gentium eſt varietate veſtitus. Et quoniam Panthera pulchra eſt, ab ipſo non diſſonat, de quo ſcriptum eſt: *Speciosus forma præ filiis hominum, diffuſa eſt gratia in labiis tuis.* Et Sponſa in Canticis: *Ecce,* C inquit, *tu pulcher es, dilecte mi, & decorus.* Quòd verò manſuetum eſt animal; & de Chriſto per Eſaiam dicitur: *Gaude, & lætare filia Sion, prædica filia Hieruſalem, quoniam Rex tuus venit manſuetus, & ſaluans.* Qui dum dicit: *Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis,* tamquam quibuſdam venationibus ſatiatus eſt primitiis electorum. Ipſe, qui dormiuit in morte per triduum, poſtmodum emiſit rugitum Apoſtolicæ prædicationis, & per ſiluas omnium Gentium fragrantiam ſpiritalis diffudit odoris. *In omnem enim terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Qui etiam dicit: *Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam in Chriſto Ieſu Domino noſtro: & odo-* D *rem notitiæ ſuæ manifeſtauit per nos in omni loco, quia Chriſti bonus odor ſumus Deo in iis, qui ſalui fiunt: & in iis, qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem, aliis odor vitæ ad vitam.* Hic eſt igitur odor ſpiritualis gratiæ, hæc fragrantia ſalutis humanæ, quam Panthera cæleſtis eructat, vt ad ſe feras ſiluarum, hoc eſt Gentium multitudinem trahat. Solus autem Draco in ſubterraneæ ſcrobis voraginem mergitur, quia veternoſus hoſtis, qui iuxta Ioannem dicitur diabolus, & ſatanas, de cælo proiectus, atque in abyſſo eſt ſupernæ ſententiæ catena ligatus.

Pantheræ etymologia.

Ioan. 12.

Panthera Chriſti figura in multis.

Pſal. 44.

Cant. 1.

Eſai. 62.

Zach. 9.

Ioan. 4.

Pſal. 18.

1. Cor. 2.

Apoc. 21.

E

CAPVT XXI.

De Salamandra, Dorcade, & Lynce.

SAlamandra quoque, licet exigua, mirabilem fertur habere naturam, adeò vt ſi caſu aliquando in igne mergitur, omnis ignea vis tamquam inundantis aquæ profluuio protinus extinguatur. Et vt quid per hoc figuretur, eluceat, humilitas patientiæ reprimit flammiuomum hominem à feruore vindictæ.

Per Salamandram patientia deſign.

Dorcas etiam, quæ Latinè Caprea dicitur, non inutile conuerſationi noſtræ naturæ propriæ præbet exemplum. Hæc habitans in cacu-

De Dorcade.

minibus montium, vim habet non modò ſubtiliter videndi, ſed & mirabiliter diſcernendi; ita vt in longinquis ac procul remotis regionibus homines videat, & venatores an viatores ſint, ſagaciter deprehendat. Nos quoque ſi terrena deſerentes, excelſa mentis arce ſubimus, ad diſcernendos ſpiritus, ſi ex Deo ſint, per diuinitus impenſam diſcretionis gratiam ſubleuamur: vtrum ſcilicet tamquam viatores nos ad patriam dirigant, an ſicut venatores ad ſubſtratos tentationum ſuarum laqueos, & obiectos inſidiarum caſſes impellant.

Capra quid allegoricè ſignificet.

De Lynce.

Lynx quoque tam incomparabile viſus acumen habet, vt non modò quodlibet corpus ſolidum, ſed & lapideos parietes penetret. Quod B nimirum hoc modo probatur, quia ſi Lynx ex vna parietis parte cõſiſtit, caro verò altrinſecus ponitur; tamquam nihil interſit, ad eam protinus inhiat: atque vt ſibi præbeatur, anhelat. Si ergo mutum pecus tam viuax intuitus acumen habet, humanæ mentis intima Deus omnipotens quantò profundius videt? *Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: pertingens vſque ad diuiſionem animæ, ac ſpiritus, compagum quoque & medullarum, & diſcretor cogitationum, & intentionum cordis, & nulla creatura eſt inuiſibilis in conſpectu Dei: Omnia autem nuda, & aperta ſunt oculis eius.*

Hebr. 4.

CAPVT XXII.

De natura Serpentum.

SED & in Serpentibus quoque nonnulla naturalis aſtutiæ reperiuntur indicia, quæ non inutiliter ad noſtræ conuerſationis trahuntur exempla. Serpens enim cùm ſenuerit, & oculi eius cœperint caligare, per circulum quadraginta dierum, totidemque noctium nullo prorſus cibo reficitur, ſed iugis inediæ continentia maceratur. Sic nimirum quò magis macilenta corpus eius auiditate conſtringitur, tantò pellis eius ſquamoſa laxatur: & dum caro à ſua corpulentia deficit, pellis effœta folleſcit: deinde vel hiatum dorſæ terræ, vel ſciſſuram lapidis quærit, ac per illius anguſtias ſe ſuffulciens tranſit, ſicque pellem penitùs cum ſenectute deponit: mox itaque fit nouus, cui ſimul & virtus reparatur, & viſus. Nos etiam ſi aliquando à iuuenili ſancti deſiderij feruore tepeſcimus, & diſſolutæ vitæ ſenio caligamus; peractæ pœnitentiæ tranſeamus anguſtias, vt dum veterem exterioris concupiſcentiæ deponimus pellem, ad priſtinam redeamus interioris hominis nouitatem. Eſt & alia natura Serpentis, quia cùm bibere concupiſcit, ante venenum euomit, hauſta verò ſufficienter aqua, ad locum vbi vomuerat, redit, vomitumque reſumit.

Vita in melius renouatio per Serpentem deſignatur.

Presbyter quidam retulit, quia ſub oculis eius Serpens in lapide vomuit, deinde feſtinus ad fontem bibiturus irrepſit, ſed dum ille peteret fontem, reuoluit Presbyter lapidem; reuerſus autem Serpens, dum venenum, quod reſumeret, non inuenit, huc illucque perquirens, protinus expirauit. Nos etiam cùm cæleſtis eloquij fluenta deſideramus haurire, per conatum puræ confeſſionis omnia vitiorum, & lapſuum venena debemus euomere. Sed abſit, vt reuertamur ad vomitum: quia non per terram cum Serpentibus repere, ſed ad ea, quæ ſurſum ſunt, præcipimur feſtinare. Illud eſt præterea ingenuum, ac valde no- A bilius in Serpente, quod dicitur, quia fugit hominem nudum, aggreditur mordere veſtitum. Ac ſi fortis quiſque bellator inuadat armatum, vereatur inermem. Non vis ergo timere Diabolum? terrenarum rerum te veſtibus exue. Veſtitus es? ſibilantem colubrum perhorreſce. Vis ad Serpentis exemplum nouus fieri, & languentis animæ ſenectutem in pubeſcentis adoleſcentiæ reflorere decorem? ieiuna cum Serpente per quadragenarij temporis circulum; hoc eſt, à carnalibus deſiderijs tempera per omnem huius vitæ decurſum. Nam & idem Serpens quanta ſit ieiunij virtus oſtendit, quia mox vt ſputum ieiuni hominis guſtat, protinus interemptus expirat. Non ergo, B ſerue Dei, te pigeat ieiunare, vt moriatur ille, qui te cibo turgidum nititur deglutiens abſorbere. Serpens prætereà totum corpus ictibus verberantis exponit, ſolum caput abſcondit. Tu quoque in perſecutionibus conſtitutus, Chriſtum intra mentis arcana reconde; corpus verò tuum, ſi res exigit, perſequentium manibus trade.

Cor. 3.

Eſſe quoque Viperarum genus creditur, quod ſi hominem mordeat, totum corpus eius in virus vertat. Propterea quoddam aliud eſſe viperinum genus aſſeritur tam acris veneni, vt ſi qua auis ſuper illud volare contigerit, exhalantis virtute fœtoris exemplo moriens corruat. Quæ videlicet hac coëundi, vel pariendi conſuetudine naturali patiuntur imperio, C vt maſculus in os fœminæ caput impingat, quod illa præ nimii amoris impatientia mordendo præcidat, ac præſto deglutiat. Ex cuius capitis oculis duo catuli procreantur, qui partus tempore materna latera vtrimque corrodunt, & ſic altrinſecus ſimul occidentes, & naſcentes erumpunt. Qui nimirum ante ſunt parricidæ, quàm filii: & ideo numquam præter duos, valet huius generis excedens aliquid inueniri.

Viperarum proprietates.

Eſt etiam, ſicut fertur, aliud genus, quod dicitur Iaculum, quod volando repente hominem penetrat: & ita pertranſit, tamquam nil ſibi prorſus obſiſtat. D Ad inſtruendam quippe humanam naturam pius Conditor diuerſas brutis animalibus vires, & aſtutiam contulit, vt ex belluinæ quoque ſagacitatis indagine non contemnenda in noſtros actus valeamus exempla transferre.

Iaculi Serpentis vis.

CAPVT XXIII.

De Onagro, Elephante, Vnicorni, Aquila, & Formica.

QVIS enim docuit Onagrum, vt in æquinoctiali menſis Martii perpendiculo per E duodenas horas diei, ſimul & noctis totidem rugitus emittat? & velut per naturalis horologii organum, horarum momenta diſtinguat? Per ſingulas enim horas, ſiue diei, ſiue noctis ſemel rugit, ac per hoc æquinoctialis libræ adeſſe tempus oſtendit.

De Onagro.

Quis docuit Elephantem perpetuam diligere caſtitatem? Qui tamen cùm naturæ coactus imperio vertens caput poſt ſe, quaſi nolendo, & nauſeando coierit: & concipiens ſemel fœmina, ad concubitum non reuertitur. Illa verò, dum Draconem, qui ſibi feraliter inſidiatur, tremefacta formidat, non alibi, ſed in aqua parit, quæ ad vbera eius vſque pertingat. Nam ſi extra

De Elephante.

aquampepererit, Draco catulum eius repente deuoraturus inuadit.

De Vnicorni. Quis hanc ingenuitatem Vnicorni contulit, vt dedignetur viribus vinci, humilitatis arte patiatur ſe facile ſuperari? Numquam ſcilicet à venatoribus capitur, niſi prius in virginis gremio reclinetur.

De Aquila. Quis hoc medicinæ genus Aquilæ tradidit, quæ cùm ſenuerit, & grauari cœperint alæ eius, atque oculi caligare, tunc quærit fontem aquæ, contra quem poſita volat vſque ad circulum Solis, illicque in puriori ætheris vaſtitate librata, ad vaporem Solis & alas incendit, & caliginem oculorum protſus exurit, mox que deſcendens tribus in fontem vicibus mergitur, & ſic alarum vigor, & oculorum acies multò melius quàm iuuentus attulerat, renouantur?

De Formica. Quis, quæſo, Formicam ad hoc triturandi genus inſtituit, vt ſegetum grana diſcernat, & ignobilia reſpuens, elegantioris frugem generis eligat? Aceruum quippe ſegetis diligenter explorat, & hordeum quidem tamquam iumentorum pabula quodam modo faſtidiens, aſpernatur, vbi verò triticum reperit granum, libenter amplectitur. Hæc etiam venturæ ſerenitatis tempus quibuſdam deprehendit indiciis, & cùm cellaria ſua aërio cernit humore madeſcere, propriis humeris repoſitas victui ſuo fruges exportat, & damna domeſtica præcauens, torrentibus eas radiis Solis exſiccat; & tamquam non ſufficiat, eadem ore proprio grana præcidit; ne videlicet per hiemalis inclementiam imbris iterum turgeant, & negatâ ſpe victus in herbas erumpant.

CAPVT XXIV.

De Vipera, Accipitre, Serpente, & Vrſa.

QVIS etiam Viperam docuit, vt cùm cupiditas coitus incitat, ad littus illicò properans, Murenæ maritimæ copulam petat? Hac igitur ſibilis ſuam teſtificante præſentiam, continuo Murena progreditur, & venenatæ beſtiæ alterius elementi miſcetur.

De Accipitre. Quis Accipitribus huiuſmodi legis iura præfixit, vt vbi nidificant, per amplum hinc inde circuitum nullis omnino rapinis inſiſtant? & cùm ab eis vbique locorum niſi bello non viuitur, illic vbi victores hoſtium manubias conſerunt, pax tranquilla ſeruetur? At vbi fœtus ſuos iam plumeſcentes auolare poſſe deprehendunt, pedibus eos ac roſtro nidis eliminant; & tamquam emancipatos legibus, à ſua procul cohabitatione propulſant; vt ſic à tenero iam inſtituantur ad prædam, nec in ſegnitiem ſe, ſperantes à parentibus alimenta, reſoluant, ſed ab ipſo primi volatus exordio crebris rapinarum violentiis aſſueſcant.

De Vrſa. Vbi præterea Vrſa didicit, cùm partus edat informes, natos ſuos lingente lingua per varia membrorum lineamenta diſtinguere, ac more figuli in naturalis effigiem generis, Imaginemque formare? imò quis medicinalis artis inſtrumenta perdocuit, quis ei vires herbarum, & curationis fomenta dictauit? Nam ſi quando ictibus grauiſſimæ cædis afficitur, vel etiam iaculis perfoſſa ſauciatur, herbæ, cui Græcè, φλόμος nomen eſt, vlnera ſubiicit; & ſic ſolo tactu omnes vlcerum dolores excludit, & ad incolu-

De Serpente.

A imitatem priſtinam conualeſcit. Serpens quoque, quod nos ſuperius ſuggerat, ſi cæcitatem patitur, eſu fœniculi luci priſtinæ reformatur. Mox igitur, vbi oculos ſibi ſentit obduci, notum petit præſtò remedium, nec ſpei ſuæ fruſtratur effectu.

CAPVT XXV.

De Teſtudine, & variis animalium medicinis.

TESTVDO viſceribus paſta ſerpentis, cùm venenum ſuis quoque ſentit viſceribus ſerpere, origanum ſibi protinus ad remedium non negligit adhibere. Vulpis etiam doloſa cùm mortem ſibi ſenſerit imminere, ex ſudante pinus ſibi B reſina medetur, talique remedio in longioris vitæ ſpatia protelatur. Nam & ipſa animalia, quæ ſibimet adhibent à rebus exterioribus medicinam, in ſuis quoque viſceribus medendi probantur habere materiam. De carnibus Viperæ, quæ Tyrus dicitur, non modò therica conficitur, ſed & diuerſa medendi remedia prouidentur. Segmenta eboris in medelas varias aſſumuntur. Fel Hyænæ reſtituit oculis claritatem, cuius ſtercus ſimiliter & canum vulnera curare noſcitur. Omnis etiam ægra feta ſi canis ebibit ſanguinem, recuperat ſanitatem. Nam fimus hominis ad quanta curationum medicamenta proficiat, Galenus enarrat. *Galenus.*

Strutio, Camelus, Ranæ, Cameleontes, Grues, C Ciconiæ, fel Aquilæ, ſanguis Accipitris, ſtercus & carnes Hirundinis, quibus morbis afferant medicinam; ille poteſt dicere, cui propoſitum eſt de curationibus corporum diſputare. Perhibent Phyſici, quia pellis colubri, quam depromit, ſi oleo feruenti decoquitur, mirè per eam dolor aurium mitigatur. Cimices neſcientibus nullius videntur vtilitatis, ſed ſi ſanguiſuga faucibus hæſerit, fumo illius excepto, ſtatim euomitur: inſuper, & difficultas vrinæ Cimicis appoſitione ſanatur. Præterea Porcorum, Anſerum, Gallinarum, Faſianorúmque pinguedines, quot in ſe medicamenta contineāt, medici non ignorant. Pauonis fimus podagræ noſcitur mitigare feruorem: Æger Leo ſi D Simiam deuorauerit, mox de valétudine conualeſcit. Leopardus ſi agreſtis Capreæ ſanguinem hauriat, vim languoris euitat. Vrſus æger formicas vorat. Ceruus languidus oleæ ramuſculos, vt ſanetur, efflagitat. Cur autem hæc omnia potens rerū Conditor naturis animalium indidit, niſi quia diuerſa per hæc homini vitæ huius emolumenta prouidit? Vt dum creaturæ, quæ ſubiectæ ſunt homini, ſeſe inuicem fulciunt, ad vtilitatem eius, qui prælatus eſt omnibus, omnia referantur. Et dum in operibus ſuis bonitatem miratur Opificis, ipſe non hæreat conditis, ſed aſpectum deſideret Conditoris. Omnes planè naturas animalium, quas ſuprà perſtrinximus, ſi quis elaboret ſolerter inſpicere, E vtiliter poterit in humanæ conuerſionis exempla transferre, vt qualiter homo viuat, ab ipſa quoque rationis ignara pecorum natura condiſcat. Nam Apoſtolus ait: *Non eſt Deo cura de bobus*, ſed dum in brutis animalibus aliquid inſigne conſpicitur, homo protinus, vt quidquid illud eſt ad ſui conſiderationem retorqueat admonetur.

Beſtiarum proprietates conſiderare, ſumma vtilitas eſt.

1. Cor. 9.

A

CAPVT XXVI.

De Lupo, & Oue.

QVID eſt enim, quòd Lopus ſi tuo fuerit præuentus aſpectu, non valet effugere; ſi te ille præuenerit, vocem tibi probatur auferre? Et vt magis ſtupeas, ſi obmutueris, tuum ſoluis amictum, & illicò recuperas verbum. Quòd ſi Lupos in te fortè repentinus inſurgit, arripe petram, & protinus fugit. Quæ autam eſt petra, niſi Christus; quem profectò, ſi, ſicut dignum eſt, arripis, Lupom ſpiritalis nequitiæ, qui te perſequitur, effugabis; & vt hinc incunctanter expediare, ſolue amictum tuum per confeſſionem, vt non mutus, ſed eloquens ferendæ prædicationis habeas libertatem, Scriptura teſtante: *Dic tu iniquitates tuas, vt iuſtificeris.* Quis, quæſo, docoit Ouem, vt hiemis inopiam timeat, atque ideò velot inſatiabilis autumnalis tempore herbas inexplebiliter carpat? Auidius enim ſolito tune pabulum capit, herbamque non neſciens defuturam, ſeſe, dom licet, vberius farcit, vt quaſi futuræ præparetur inopiæ, & victus ſoi lucra reponat, antequam virens herba deficiat. Sed nec illud eſt ſine cauſa, quòd Elephas formidabilis Tauris, Murem timeat. Leo Rex ferarum paueſcit exiguum Scorpionem. Qui videlicet leo & veneno ſerpentis, & aculeo perimitur ſcorpionis: Et quis non miretur, quòd Leo, qoi comantes ceruice tauros excotit; qui ſublato pectore terribilia feris ora ſuperbus attollit, perexigui ſcorpionis aculeũ pertimeſcit? Quis etiam admiratione ducat indignum, quòd Elephas qoi torrita caſtra tot loricatis plena militibos portat, vnius arboris ictu depreſſus occumbat? Nam qui triginta duos armatos, vel plures, & cum turribus ad inſtar vrbium deſoper eminentibos ſuſtinendo non cedit, ad caſum vnius arboris corruit. Cui videlicet arbori frequenter innixus, vel conſtans figat, vel in ſoporem ſe quieſcendo relaxat. Noonulli quoque has inſtruunt propter ebur inſidias, vt arborem quam Elephas innitendo frequentat, ex altera parte vſque ad medium ferè concidant, & ſic arbor ad tam enormis molem corporis corruat. Sed dum quaſdam animalium naturas ad ædificationem veſtram, fratres mei, diligentius enumerando proſequimur, neqoaquam oblioiſcendum eſt, quia non librum, ſed epiſtolam adorti ſumos: quamobrem currentis articuli cohibenda libertas, frænanda voluntas eſt, quatenus ſic ædificationi charitas ſeruiat, vt tamen modum ſuum epiſtolaris compendij ſobrietas non excedat. Monaſterium itaque veſtrom, dilectiſſimi, quidam paradiſus eſt, in qoo videlicet omnipotens Conditor dum diuerſos hominum mores poſuit, quaſi tria animalium genera, terrenum, natatile, ac volatile creauit. Hæc eſt illa vetus myſticæ ſignificationis arca, in qua cunctorum aoimalium ſpecies includuntur. Hoc eſt denique vas illud, quod quatuor manicis ſubmitti de cælo vidit Petrus in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, & volatilia cæli. Sed cùm illic dicatur; *Surge, Petre, macta, & manduca*, credimus per miſericordiam Christi, quoniam hæc animalia, quæ vos eſtis, & ab hoc ſæculo ſunt diuini Verbi mucrone conciſa, & io Redemptoris ſui corpus perfectæ charitatis ardore conflata.

1. Cor. 10. — *Iſaiæ 43.* — De Oue. — B — C — D — Monaſteriũ Caſin. quidam paradiſus eſt. — Arca veteris teſtamenti. — E — Vas è cælo allatum. — *Act. 10.*

CAPVT XXVII.

De vaniloquij temeritate frænanda.

SED valde cauendum eſt, quia nec dum in littorea ſtatione quieſcitis, ſed in procellarum adhoc turbinibus laboratis; ne flabrum ab ore veſtro vani ſpiritus effluat, qui huius ignis flammas extinguat. Flatus enim & aliquando flammas elicit, & aliquando flammas extinguit: atque, vt ita dixerim, quaſi ſufflat. Homo cùm ſacræ doctrinæ myſteria prædicat, ſufflat; & cum otioſis fabulis vacat; ſed ſicut per ædificationis verba ad amorem Dei cor audientis inflammat, ſic agit, vt à ſupernis deſideriis per otioſa verba frigeſcat. Sed flatus iſte, quem diximus, fortè ridiculus deputabitur, niſi ſacræ Scripturæ teſtimoniis approbetur. Audi itaque de ſalubri flato quid per Eſaiam Dominus dicat: *Non in æternum litigabo, neque vſque ad finem iraſcar; quia ſpiritus à facie mea egredietur, & flatum ego faciam.* Audi ſub aliis ſyllabis de malo ſpiritu quid Paulus dicat: *Prophana, & vaniloqua verba deuita; multum enim proficiunt ad impietatem, & ſermo eorum ſerpit vt cancer.* Aodi turſus per Eſaiam bene ſufflantem; Ecce, inquit, *ego creaui fabrum ſufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus ſuum*; ac præſto de inutilibus vaſis, quæ ſcilicet in contumeliam per otioſa verba formantur, adiungitur: *Et ego creaui interfectorem ad diſperdendum, omne vas, quod fictum eſt, contra te non dirigetur.* Quid autem ſit iſtud vas, quod ab interfectore diſpergitur, apertiſſimè declaratur, cùm præſto ſubiungitur: *Et omnem linguam reſiſtentem tibi in iudicio, iudicabit.* Quid eſt autem quod hic Eſaias ait: *Omnem linguam reſiſtentem tibi in iudicio iudicabit*, niſi hoc, quod in Euangelio Veritas dicit: *De omni verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij.* Fateor, fratres mei, nil ferè in Monaſteriis agitur, vnde mens mea terribilius ſuper Monachos imminere Dei iudicium ſuſpicetur. Nam continuo meatus impulſu, quaſi torrens per decliua deuexa procedens, eorum lingua decurrit: & cùm tintinnabulum ſonat, ſic illis eſt, tanquam ſi repentino protinus ictu eorum caput illidat. Quod tameo de quibuſdam, abſit autem vt de omnibus dicam. Quia verò præcipit Regula, vt à Paſcha vſque ad Kalendas Octobris, mane exeuntes à prima vſque ad horam penè quartam laborent, quod neceſſarium fuerit; ab hora autem qoarta, vſque ad horam ſextam lectioni vacent. His omnibus horis laborandi, ac legendi ſtudium quidam poſtponentes abutuntur in fabulis; & quidquid laboribus, & lectionibus debent, totum vaniloquis ſermooibus exhibent. Vir etenim Sanctus, qui regulam condidit, numquam mutaret horam, niſi propter continuandi laboris inſtantiam: nec qoartam pro tertia poneret niſi neceſſario laboris exercitio prouideret. Sed profecto & illi operarij ſunt iniquitatis, qui linguarum manus exercent in ſermonibus otioſis. Numquid enim manum lingua non habet, cùm Scriptura perhibeat: *Quia mors, & vita in manu linguæ?* Et quàm inhoneſtum eſt, vt in hoc munere, quo creatoris omnibus homo præponitur, ipſe largitor ab homine frequentius offendatur? Et cùm naturis reliquis homo præſideat, eaſque ſuæ ditionis legibus ſubdat, quanti pudoris eſt, vt caruneulam tenuem, quam inter fauces includit, edomare non poſſit? Vnde & Iacobus dicit: *Omnis*

Etiam viris perfectis optimus in via ſemper tacendum eſt. — *Eſai. 57.* — *2. Tim. 2.* — *Eſai. 54.* — *Ibidem.* — *Matth. 12.* — Monachorum exercitia. — S. Ben. Reg. c. 48. — *Prou. 18.* — *Iacob. 3.*

natura

naturâ beſtiarum, & volucrum domabilis eſt; linguam autem nullus hominum domare poteſt. Nullius quippe ſtrenua Doctoris coërcere valent linguam ſe cohibere nolentis: alioquin ſi pulſat, & nititur, quod optat, proculdubiò conſequetur. Porrò quòd animalia cuncta humanæ ditioni ſubdantur, loquens ad Noë vox diuina teſtatur:

Gen. 9.

Terror, inquit, *veſter, ac tremor ſit ſuper cuncta animantia terræ, & ſuper omnes volucres cæli, cum vniuerſis, quæ mouentur ſuper terram: omnes piſces maris manui veſtræ traditi ſunt.* Nam vt ab homine etiam ſerpentes edomari propenſius admiremur, Plinius immaniſſimam ſerpentium Aſpidem à quodam patrefamilias in Ægypto teſtatur edomitam, & quotidie de cauerna ſua ad menſam illius egredi ſolitam, vt perciperet eſcam. Marcellinus etiam Comes ſcribit manſuefactam Tigridē Anaſtaſio Principi ab India deſtinatam. Hoc igitur exemplo congruè dicit Apoſtolus: *Omnia ſiquidem ferarum genera in lingua reperiuntur.* Ibi quippe eſt leuitas volucrum, ibi ferocitas beſtiarum, ibi fraus virulenta ſerpentium. Volatiles enim ſunt, qui proferunt in cælum os ſuum, & quorum os locutum eſt vanitatem, quaſi volucrum leuitatem; feroces autem beſtiæ ſunt, qui exacuerunt vt gladium linguas ſuas: ſerpentes poſtremo ſunt, de quibus dictum eſt: Quia, *venenum Aſpidum ſub labiis eorum.* Vbi ergo ſuperuacuis vacatur ineptiis, & quaſi ſymbola congeruntur verbis otioſis, apud intrinſecus auſcultantem non ſermones hominum, ſed quaſi multigena decernitur vociferatio beſtiarum. Ipſe nimirum eſt de quo in Canticis dicitur: *Dilectus meus reſpicit per feneſtram, reſpicit per cancellos.* Et ipſe per Prophetam, *Attendi*, inquit, *& auſcultaui; nemo quod bonum eſt, loquitur.*

Serpentes ab homine poſſunt etiam edomari.

Marcellinus Comes.

Iacob. 3.

Omnia ferarum genera in lingua continētur.

Pſal. 143.

Pſal. 63.

Pſal. 13.

Cant. 2.

Hier. 8.

CAPVT XXVII.

De Cancro, & Oſtreo.

SED vt noſter ſermo ab ea, quam ſemel cœpit, materia non recedat, & loquentium vitia per non loquentium animalium proſequatur exempla, numquam hoſtis fauces Hydrus ingreditur, niſi cùm Crocodilos oſcitans inuenitur. Nam ſi clauſum os teneat, inſidiantis impetum non formidat. Anthalopus cùm exclamat, ad ſuum ignarus interitum gladios venatoris inuitat, quod donec obijcitur, perſequentis induſtriam fugacis curſus opinione deluſit. Atque vt hoc inferam, quod Cancer Oſtreo, facit plerúmque diabolus Monacho. Cancer enim, quoniam Oſtreis veſcitur delectabiliter, eorúmque carnibus tamquam epulis ſaginatur, operæ pretium eſt audire; quas illis ſtruat inſidias. Nam cùm auidè ſit appetens cibi, eſt argutè proſpiciens & periculi; quoniam cùm ſit difficilis, eſt & periculoſa venatio. Difficilis quidem, quoniam eſca carnis interior validioribus teſtis includitur: Periculoſa verò, quia ſi chelas cancer immiſerit, relabente protinus teſtarum dyptico, inuiſibiliter coarctatur. Quid ergo faciat, vt valeat obtinere quod flagitat? Quo pacto deſiderij ſui vota perficiet, niſi ad exquiſitæ ſe fraudis argumenta conuertat? Igitur ſolerter explorat, ſi quando Oſtreum in locis ab omni vento remotis, ſe contra radios Solis aperiat, tunc ergo calculum clandeſtinus incurſator immittit, & concluſionem Oſtrei interiectu ſufflaminis impendit: ſicque hiantia clauſtra reperiens, tuto jam chelas ingerit, & viſcera Oſtrei interna decerpit. Quid igitur Oſtreum congruentius videatur ſignificare quàm Monachum? Qui nimirum viuit, dum ſub ſilentij cenſura concluditur; perit autem, cùm ad loquendum immoderatius aperitur. Ad inſtar ſcilicet Oſtrei, qui cùm non hiat, integer animam ſeruat; cùm verò effrænatè proloquitur, vitæ viſceribus vacuatur. Quid enim deſignat calculus, qui Oſtreæ, ne recludatur, inijcitur, niſi duritiam conſuetudinis, qua quiſque ne ſeſe ad pœnitentiam emolliat, induratur? Nam quaſi quidam lapillus prauæ conſuetudinis obſtat, ne is, qui fabularum vacat ineptiis, à ſua ſe vanitate recludat. Quid autem eſt per figuram Cancer, qui poſt ſe naturaliter graditur, niſi apoſtata ſpiritus, qui poſtquam ſemel à Conditore receſſit, in poſteriora relabi numquam deſiit? Vnde & diabolus interpretatur, deorſum fluens, quod ſicut de ſanctis animalibus dicitur: Quoniam erant pedes eorum recti; ita diaboli, euiſque ſequacibus pedes in poſteriora ſunt ſemper obliqui.

Monachus per Oſtreū deſignatur.

Cancer diaboli figura.

Diaboli etymon.

Ezech. 1.

CAPVT XXVIII.

De Simia, & quo pacto Simia capi poſſit.

ET quia ſe ſermo de pedibus intulit, ſicut venator Simiam, ſic plerumque verſutus inſidiator illaquear animam. Et quidem non ſcriptum reperi, ſed ex ore perhibentis audiui: Quoniam qui Simiam quærit capere viuam, prius ſibimet punicei coloris calceos conſuit, quibus & ſoleas de plumbo ſubnectit, cùm verò Simiam eminus aſpicit, ea cernente, pedibus ſuis calceos rubris æque corrigiis illigat, camque hoc modo quid poſtmodum faciat, quaſi Doctor informat: deinde latenter ſolutos ibidem calceos deferit, ſeſeque prope locum callidus explorator abſcondit. Simia verò poſt venatoris, vt opinatur, abſceſſum humani actus æmula relictos calceos ſuis quoque pedibus iniicit, ac ligulis fortiter ſtringit; ſed ecce venator de ſuo protinus latibulo proſilit, diſcipulamque ſuam proprijs irretitam vinculis capit. Sic ſæpe malignus ſpiritus per vaſculum ſuum, quemlibet videlicet improbum, ac proteruum, docet innocentes homines peccatorum vinculis irretiri; vt ad mala, quæ coram intuentibus exhibet, eos ipſe quaſi dux, & magiſter inuitet: & dum prauum æmulus ſequitur, ſuis ipſe laqueis capiatur.

Sed & illud nunc ſubſequenter occurrit, quod mihi Dominus Alexander Papa necdum emenſo, vt ita loquar, menſe narrauit. Ait enim, quia nuper Comes Guilelmus in Liguriæ partibus habitans, marem habebat Simiæ; qui vulgo Maimo dicitur; cum quo & vxor eius, vt erat impudica prorſus, ac petulans, laſciuius iocabatur. Nam & ego duos eius filios vidi, quos de Epiſcopo quodam plectibilis Lupa pepererat; cuius Epiſcopi nos exprimere nomen omittimus, quia notare quemlibet infamia non gaudemus. Cùm igitur petulanti feræ mulier ſæpe colluderet, vlnis aſtringeret, amplexibus demulceret; ſed & ille nihilominus quædam libidinis ſigna prætenderet, atque ad nudam illius carnem pertingere quibuſdam geſtibus anhelaret; dixit ei cubicularia ſua: Permitte, ſi placet, quidquid vult agere; vt liquido pateat, quid nititur attentare. Quid plura? permiſit, &

De Maimone ex Alex. II. PP.

Guilelmus Comes in Liguria.

Execrãdum mulieris facinus.

quod turpe dictu eſt, cum fœmina fera concubuit: deinde conſuetudo tenuit, & commercium inauditi ſceleris inoleuit. Quadam verò die dum ſe Comes vxori coniugali more miſceret, Maimo protinus tamquam zelotypo concitatus ſpiritu, ſuper vtrumque proſiliit: virum velut riualem brachiis, & acutis vnguibus arpaxauit, mordicus apprehendit, & irrecuperabiliter lacerauit. Sic itaque Comes extinctus eſt. Innocens igitur homo dum fidem thalami ſeruat vxori, dum animal ſuũ quotidianis alit impendiis, nil ab vtroque ſuſpicatur aduerſi; nimirum, qui clementiam præbebat officij. Sed, ah ſcelus! & fœmina turpiter ius coniugij violat, & beſtia in iugulum domini gladium vibrat.

Geilielmi Comitis mors.

Enimuerò nuper allatus eſt præfato Papæ, ſimul & nobis grandiuſculus quidam puer: & ſi iam, vt dicitur, vicennalis, tamen prorſus elinguis, & Maimoni forma conſimilis, ita vt eodem vocabulo nuncupetur. Vnde ſiniſtra poſſet oriri ſuſpicio, ſi huiuſmodi, non iam dicam ferinus, ſed ferale portentum paterna tunc aleretur in domo.

De puero, qui Maimoni ſimilis erat.

CAPVT XXIX.

De Ceto.

SED dum de turpi infidelitate mulieris eloquimur, Cetus etiam ille marinus nobis in memoriam reuocatur: qui nimirum ſuper enorme corpus ſabulum portat, ac terga ſua ſuper vndas eleuat, vt tamquam inſula fluctus marinos excedat. Hanc igitur incunctanter inſulam eſſe credentes remiges applicant, paxillos figunt, nauim ſiſtunt, focos inſtruunt, ſed bellua mox vt ignis ſentit ardorem, illicò mergitur in profundum; & nauem ſimul ac nautas vorat ferale naufragium. Nam & Gerardus, noſter videlicet Monachus, retulit in Normandiæ littoribus captam ſe vidiſſe Balænam, de cuius linguæ carnibus quatuordecim ſagmarij ſunt non leuiter onerati. Sed vt ad aliud redeam, vnde digreſſus ſum, quid mirum, ſi fidem in bellua nauta non reperit, quam & vir in vxore propria non inuenit? Quid mirum, ſi beſtia muta inſulam mentita, procellis immergitur; cùm & mulier violata fide coniugij,

Gerardi Monachi de Balæna relatio.

A & ferinis amplexibus exponatur? Quid enim tam noſtrum, & tam proprij iuris in hoc mundo, cui varij caſus poſſit deeſſe ſuſpicio?

Noſtris quippe temporibus audiui contigiſſe quod narro: Piſcator quidam paruulum in lembi ſui prora filium ſuum poſuit, ac in fluenta progrediens, Congrum proliæ magnitudinis cepit. Lætus itaque prædam proiecit in nauim, ita vt caput eius contra puerum verteret, puer autem è regione ſederet. Sed cùm piſcator intentus remigio redire contenderet, & alacris de proſperæ fortunæ ſucceſſu ſollicitudinem non haberet; pauefactus puer in piſcis aſpectu, lugubris exclamauit: Ita me reſpicit, iam me beſtia deuorabit. Cui pater alludens; Tu, inquit, eum deuorabis, non ipſe te. Cùmque puer idipſum ſecundò repeteret, ſed eius verba pater ineptias deputaret; tandem piſcis ſublatus in aërem, puerum violenter impetit, eumque repente corripiens, aquis ſe cum rapina ſua raptor immerſit, ac neuter vltra comparuit.

De puero, quem Conger aquis immerſit.

B

CAPVT XXX.

Breuis opuſculi concluſio.

ECce, fratres mei, quæ eſt in hoc mundo tam ſecura poſſeſſio, in quam nos tuto proiicere: quidnam iuris eſt noſtri, quod non debeamus tamquam rotam volubilem deputare? Hanc rotam Salomon docet eſſe cauendam, & Creatoris ſemper adeſſe debere memoriam. Qui cùm diceret: *Memento Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ*, paulò poſt addidit: *& confringatur rota ſuper ciſternam, & reuertatur puluis in terram ſuam, vnde erat.* Caueamus igitur in qualibet inſtabili poſſeſſione confidere, vel fallacis inſulæ ſabulo tamquam imperiti remiges applicare. Adeamus igitur Chriſtum, tutiſſimum videlicet nauigantibus portum: & de marino diſcrimine liberati, fide prorſus, ac certæ quietis aufugium illum tantummodò perſonet lingua loquentium, qui diſponit, & ordinat naturalia iura mutorum; vt in omnibus creaturis ſola prædicetur virtus, ac potentia Creatoris.

C

Eccl. 12.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMTERTIVM.

De patientia in inſectatione improborum.

ARGVMENTVM.

Dominicum Loricatum corporis mortificatione admirabilem monet, ne improborum hominum illatis moleſtiis, aliò cum ſuis demigraret: ſed ſacræ Scripturæ præceptis edoctus, Sanctorúmque exemplis confirmatus, res aduerſas, in quas Deus ſeruos incidere permittit, æquo animo ferat; vt ſe bonis operibus exercens, & mala tolerans, verum Chriſti membrum agnoſcatur.

Domno Dominico, & cæteris fratribus, qui in ſua vicini montis Eremo commoratur, Petrus peccator Monachus vltimam ſeruitutem in Domino.

CAPVT I.

Quòd patientia ſit regina virtutum.

SCRIPSISTIS mihi, dilectiſſimi, quia tantus peruerſorum, ac violentorum hominum vos liuor infeſtat, quòd niſi vobis ego ràptim, celeriterque ſuccurram, vos loco cediitis, aliúmque vobis, qui rapinis his, atque moleſtiis non ſit obnoxius, prouidebitis. Quæ me, fateor, audita legatio grauiter perculit: & plus me veſtra puſillanimitas, quàm hoſtilis contriſtauit aduerſitas. Nam cùm aſſiduè videamini diuinis inſiſtere paginis, mirum eſt, quomodo vobis adhuc ignota ſit patientia regina virtutum, cui nimirum cuncta deſeruiunt volumina Scripturarum. *Quæcumque enim*, vt Apoſtolus ait, *ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt.* (Rom. 15.) Quare ad noſtram doctrinam? Numquid, vt ſyllogiſmorum calleamus tendiculas ſtruere: vt tonantia, & accurata verba rhetoricæ copiæ coloribus venuſtare, & harmonicæ ſuauitatis organa, melóſque diſtinguere; vt aſtrorum mathematicorum ſigna, vt aiunt, noſcamus radio deſignare? Non planè ad hæc indaganda ſacris Scripturis inſtruimur, ſed per eas potius ad exempla patientiæ prouocamur. (Scriptura tota docet patientiam.) Vnde mox ſequitur: *Vt per patientiam, & conſolationem Scripturarum ſpem habeamus.* (Ibid.) Eadem namque Scriptura, quæ nos ad tenendam patientiam erudit, ipſe etiam conſolationis attollit: quia, cùm narrat, electi Dei quot ſint ſupplicia, preſſuraſque perpeſſi: indicat etiam, quæ per hæc ſint præmia conſecuti. Medicus planè ſanguiſugas tumentibus ægroti membris apponit, vtriuſque ſimul cum ſanguine ab intimis viſceribus ſorbere permittit: diuerſæ tamen intentionis eſt medicus, & hirudo. (Sanguiſugis ſunt ſimiles, qui alios offendunt.) Illa ſiquidem nil aliud geſtit, niſi vt ſanguinem bibat; iſte ad hoc tendit, vt languidus conualeſcat. Illa ſatiatur, & moritur; ægrotus autem dum perdit ſanguinem, recuperat ſanitatem. Illa denique ſua ſe morte ſatiat, & exultat; ægrotus autem dum vulneratur, ad ſtatum ſalutis erigitur. Quid igitur mirum, ſi Deus omnipotens, qui eſt medicus animarum, ſic nos occulta ſui moderaminis arte diſponit, vt ex alienis vulneribus nobis medicamenta conficiat: quatenus dum nobis hoſtile vulnus infligetur, ex eo potiſſimum ſalutis antidotum procuretur. Tyrus planè genus ſerpentis eſt, ex cuius cruore teriaca fit, quæ videlicet graſſantem peſtem, in his, qui venenantur, extinguit. (Ex Tyri cruore teriaca.)

CAPVT II.

Quòd ex tribulationibus nobis medicina præparatur.

SI ergo venenum veneno nouit homo depellere; quanto magis mirabilius præualet Deus ex alienis contritionibus nobis vtilia prouidere? Omnia quippe Sanctorum geſta quid aliud narrant, niſi preſſuras, atque certamina, quæ de peruerſorum quorumlibet hominum infeſtatione pertulerunt? Ipſe quoque Redemptor noſter ſeruilem formam, quam ex intemerata Virgine ſuſcepit, non ante regnis cæleſtibus intulit, quàm omnia, quæ Scriptura teſtatur, irriſionum, atque pœnarum tormenta percurrit. Quid ergo nouum, ſi peccator homo rerum, quæ extra ſe ſunt, ſuſtineat amiſſionem, cùm ille, qui peccare numquam potuit, in ſuo corpore pertulerit Crucem? (Chriſti exemplo fortiter ferenda aduerſa.) Necdum ſane, iuxta Apoſtolum, vſque ad ſanguinem reſtitiſtis. (1. Pet. 2. Hebr. 12.) Sed, ô vtinam hoc ſaltem de vobis poſſet dici, quod ille quibuſdam benè patientibus dixit: (Hebr. 10.)

Rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis. Hinc eſt, quod & alius dicit Apoſtolus: *Omne gaudium exiſtimate, fratres, cùm in tentationes varias incideritis.* (Iacob. 1.)

(Remedium contra aduerſa.) Duo ſcilicet ſunt, quæ ſi vigilanter attendimus, facile violentorum quorumlibet inſolentias, iniuriarumque moleſtias ſuperamus: præcepta videlicet, & exempla: quia & Scripturæ ſanctæ nos ad pœnitentiam cohortantur: & electi quique, quidquid à furioſis diaboli membris inferri potuit, æquanimiter pertulerunt. Nam, quòd diuinis admonitionibus, & præcedentium exemplis adluti, de profundo nobis illatæ tribulationis eripimur, rectè in Hieremia Propheta de puteo prodeunte, ſignatur. (Hier. 38.) Proiecerant quippe eum, ſicut Scriptura teſtatur, in lacum, in quo non erat aqua, ſed lutum: cui poſtmodum, vt leuetur, funes ad eum, & panni veteres deponuntur. Quid enim funibus, niſi præcepta Dominica figurantur; quæ quia nos in mala operatione poſitos, & conuincunt, & eripiunt, quaſi ligant, & trahunt; coarctant & leuant. Sed, ne ligatus his funibus dum trahitur, incidatur, ſimul etiam panni veteres deponuntur, quia ne diuina præcepta nos terreant, antiquorum Patrum nos exempla confortant: vt ex eorum nos comparatione facere præſumamus, quod ex noſtra imbecillitate formidamus.

CAPVT III.

Quòd gaudendum ſit in aduerſis, timendum in proſperis.

Si ergo nos de hoc profundo tribulantis vitæ leuare feſtinamus, ligemur funibus, id eſt præceptis Dominicis aſtringamur. Interſint etiam panni veteres, cum quibus melius teneantur funes, id eſt, præcedentium confortemur exemplis, ne infirmos nos, ac timidos præcepta ſubtilia vulnerent, dum leuant. Quaſi quoſdam pannos veteres Paulus Apoſtolus ſubiungebat, cùm ad ſubleuandos diſcipulos præceptis ſuis ſpiritualibus exempla veterum commendaret, dicens: *Iuſti ludibria, & verbera experti: inſuper & vincula, & carceres; lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt.* (Hebr. 11.) Et paulò poſt: *Habentes itaque tantam impoſitam nubem teſtium, deponentes omne pondus, & circumſtans nos peccatum, per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen.* (Hebr. 12.) Et iterum: *Mementote Præpoſitorum veſtrorum qui vobis locuti ſunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuerſationis, imitamini Fidem.* (Hebr. 13.) Superius videlicet, dum ſpiritualia præcepta loqueretur, quaſi funes miſerat, poſtmodum verò memorans exempla maiorum, quaſi veteres pannos adhibebat. Enimuerò ſeruus Dei tunc debet timere, cùm temporale quid percipit; tunc gaudere, cùm perdit: quia, cui propoſitum eſt cæleſtia ſcandere, expeditius proculdubiò vacuus, quàm gradiatur onuſtus.

CAPVT IV.

Quòd inter Religioſos viros amicitia ſine muneribus comparanda eſt.

(S. Doctor pro Apoſt. Sede, & Nic. II. in Italia Legatus.) Dico vobis quid mihi nuper acciderit: Mediolanenſem Vrbem Domini Nicolai Papæ legatione functus adiui, ibi dum eſſem, Abbas ſancti Simpliciani vaſculum mihi argenteum loco muneris miſit, quod dum oblatum repente vidiſſem, primo quidem aſpernatus abhorrui, & cur ille mihi munus offerret, ſubtiliter inquiſiui. (Munera nõ accipienda à litigantibus.) Suſpicatus quippe ſum, ne ille negotium fortaſſis haberet: atque ideò me anticipando præueniens, muneribus occuparet. Mos quippe eſt apud nos, miniſtros videlicet Apoſtolicæ Sedis, ab his, quorum adhuc negotium pendet, nihil prorſus accipere: ab his autem, qui omninò quieti ſunt, ſi dare voluerint, non abiicere: & hæc regula non noſtrûm omnium, ſed illorum dumtaxat eſt, qui meliuſculè ſe ab auiditate cuſtodiunt. Quid plura? Conuenitur ad commune colloquium, cur donum ſit largitus, inquiritur: vtrum cauſam habeat, ſciſcitatur. Vndique quietus ex omni reperitur parte ſecurus, ita vt re ipſa reſpondere videretur: *In medio populi mei habito;* (4. Reg. 4.) adhuc tamen quæſiui, vtrum dum ad Eccleſiaſticos gradus aſcenderet, ſiue cùm Monaſterij regimen ſuſcepiſſet, vænalitatis forte commercium irrepſiſſe cognoſceret. Cúmque hæc omnia ille funditus abnegaſſet, & non pro talibus ſe dediſſe munus aſtrueret, ſed ob hoc ſolùm, vt in noſtram amicitiam aditum ſibi reperiret; reſpondi vt, quod ſuum erat, tollens amicitiam noſtram non more ſæcularium mercede redimeret: ſed, quod inter fratres eſt legitimum, gratuito poſſideret. Inter hæc tamen, vt vobis in aure loquar, mens mea talis erat, vt poſt etiam diſtrictè requirens, nihil in eo noxium reperi; ſi illi mihi ad ingerendum munus importunus exiſteret, eius mihi violentia nullatenus diſpliceret. Volebam ſiquidem vim mihi fieri, & velut inuitus ad vota compelli. Cúmque ille ad recipiendum, quod ſemel dederat, ſe prorſus auerteret, & ne aurem quidem petitionibus inclinaret; ego iam ſecurus, & audacior factus, durius, vt ſua reciperet, ingerebam. Interea dies elabitur. Cúmque peculiaribus Pſalmis nocturnus meditator inſiſterem, cœpit me conſcientia acriùs remordere, & quaſi ſub quodam ratiocinio conuenire: Si ille, vt videtur, bonus eſt vir, tu innocenti homini ſuam voluiſti pecuniam tollere, cùm illi capitulum non obſiſtat, in quo tuum neceſſe ſit auxilium expectare. Porrò ſi negotium habet, indignum eſt, te ſancto fratri linguam tuam vænalem facere, quæ tanquam vtriuſque communis ſibi quoque debet, vt tibi, gratuito miniſtrare. Cúmque hæc aduerſum me pugna perſeueranter ingrueret, iamque ego clamorem cogitationum remordentium non perferrem; decendente crepuſculo, mox ad hominem properans, manicaui, eique tabeſcentis conſcientiæ vulnus aperui. Cúmque vtriuſque noſtrûm hinc inde inuicem confligerent, & ille ſe, quod ſemel dederat, non recipere; ego me aſſererem non tenere; tandem amicæ contentioni hunc ego terminum poſui: duo inquam, mihi noua ſunt Monaſteria, vnum ad calcem iam, Deo auxiliante, perductum: alterum verò, necdum Epiſcopali dedicatione firmatum. (Monaſteria Epiſcopali debent benedictione firmari.) Sanctorum itaque locorum ſi placet, participium ſuſcipe, atque, vt tibi libet, quòd animæ tuæ proficere debeat, donum pro benedictione tranſmitte. Hoc igitur argumento cupiditatis meæ turpitudinem palliaui, & tamquam non accipiens, aſtutus accepi: poſtmodum verò ad eremum rediens, cellulam quidem feſtinus intraui, ſed per memetipſum intrare vix potui: & qui extra me inordinatè ſum fuſus, iuſto iudicio in meſum poſtmo-

Conſcietiæ cruciatus ob munus acceptum.

dum, vt ita loquar, ſatis difficulter ingreſſus. Inter cætera verò, tanta animum meum muneris illius caligo confudit, & tanquam vermis ſcatens mea corrodere viſcera non ceſſauit; vt teſte conſcientia, mallem me lepra percuſſum, quàm illo munere ſauciatum. Attendebam porrò illinc tantam fratris liberalitatem quæ mihi nihil debebat, & obtulit; hinc meam auaritiam, quæ, quod per officium non merebatur, accepit. Tædebat me tunc oblitum, quod per virum Sapientem dicitur: *Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta.* Et cùm, iuxta Apoſtolum, beatius ſit magis dare, quàm accipere; illum iure beatum; me miſerum deputabam. Heu me, inquam, cùm à ſuſcipiendis muneribus excutiendā manum Scriptura præcipiat; quomodo tu manum excutis, vt abiicias; quàm potius incutis, vt accipias; ſtringis, vt rapias: retrahis, vt poſſidenda recondas. Et re vera auaritia in manu ſuſcipientis viſcus eſt, quæ quidquid apponitur, excuti non permittit: ſed more piſcis hærere compellit. Quid igitur? Rixam mentis meæ vltra non perferens, ſancto fratri munus ſuum remittere ſtudui. Deinde, Deo auxiliante, dum vixero contra ſordes munerum iam cautius vigilabo. Ecce, quod ſuperius, dixi,

Eccl. 4.

Act. 20.

Eſa. 33.

A quia ſeruus Dei tunc debet timere, cùm temporale quid percipit; tunc gaudere, cùm perdit. Amodo itaque neque pro ſpecie Monaſterij conſtruendi, neque pro neceſſitate ſeruorum Dei, tenebo quaſi materiam honeſtatis, vbi valeam vitea exercere cupiditatis. Tanquam qui caſtratis anhelat ſoluere cingulum, vt quaſi ſibi hæredes prouideat, init copulas nuptiarum, & ſub nomine propagandi germinis famulatur illecebris voluptatis; ita nonnulli, dum eſſe nequeunt Chriſti, vel Apoſtolorũ nuditate contenti, gaudent, ſiue regimine, ſiue quibuſlibet exercitiis implicari; vt dum propriæ ſatisfaciunt auaritiæ, neceſſitati videantur pij B operis deſeruire. Nos autem, dilectiſſimi, gaudeamus ſemper & illatas nobis iniurias æquanimiter ferre, & nocentibus inſuper vtilia miniſtrare. Sit manus noſtra ad ſuſcipiendum cauta, atque ſuſpecta; ad erogandum verò pro poſſibilitate benigna. Sit mens in proſperis timida, ſit in aduerſitate ſecura, cúmque bona facit, & tolerat, tunc ſe proculdubio numerari inter Chriſti membra confidat. Quiſquis enim rectè viuens, flagellis atteritur, ſicut Chriſti nunc in vtroque veſtigia ſequitur, ita poſtmodum eius conſortio non priuatur.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

De ieiunio Sabbati.

ARGVMENTVM.

Monachos ad ieiunandum Sabbato, in ſepulturæ Chriſti honorem, hilariter & deuotè, ſicut tribus aliis per hebdomadam diebus ſolebant, cohortatur, vtilitates eiuſdem ieiunij, & meritum ante oculos proponens.

Sanctis Fratribus in Gamugni Eremo conſtitutis, Petrus peccator Monachus pacis oſculum in Spiritu ſancto.

CAPVT I.

Quòd omnia ſeruiant in hoc mundo ad vſum hominis.

PENSVALIVM conductores ædium, vel procuratores agrorum, dum dominis ſuis placere deſiderabiliter ambiunt, exactionum canones minui, villicatus ſui tempore, non permittunt: nos etiam, quibus non quarumlibet rerum, ſed animatum veſtrarum eſt C commiſſa cuſtodia, valde pertimeſcimus, ſi frugum veſtrarum redditus, qui dominicis inſerebatur horreis, ſub noſtra cura minuitur, ſi ſanctæ ſeruitutis veſtræ penſum per noſtram, quod abſit, conniuentiam non impletur. Quidquid enim in hoc mundo laboratur, in vſus proficit hominis, ſolus autem animarum fructus vſibus deſeruit Auctoris. Eo ergo formidoloſius diuinum cogimur expectare iudicium, quò rationem debemus, non de ſegetibus in ſeceſſum mox cuniculos digerendis: ſed de animalibus potius, quæ ſui repræſentant imaginem Conditoris. Non

Moderatorum obligatio, & cura.

plane ad ratiocinium ducimur de noualibus, quæ vomeribus ſunt, & cultris obnoxiæ: ſed de rationalibus terris quæ ſuſcipiendis ſunt cæleſtis eloquij ſeminibus excolendæ. Sicut ergo nobis timendum eſt qui circa veſtram iubemur inuigilare cuſtodiam: ita & vos cum magna lætitia cordis, ad propoſitam ſanctis laboribus veſtris debetis anhelare coronam; nec minuere quod cœpiſtis; ſed pondus leuigare, proſpiciendo, quò tenditis. Inter cæteros autem flores ſanctæ veſtræ conuerſationis, & ſtudia pietatis ſuggero charitati veſtræ, vt quatuor per hebdomadam diebus conſueta ieiunij regula teneatur: & præcipuè ſabbatum, quod in quorumdam mente iamiam vacillat, niſi à debilibus, non ſoluatur. Noui planè, quòd trium dierum ſine pugna, & diſcrepatione ieiunia tranſiguntur; ſabbato autem mens infirma, & tepida paulatim incipit in quodam abſtinendi, vel edendi meditullio nutare: & tamquam in biuio conſtituta, quò potiſſimè egreſſum vertat, ambigere: moxque à ſuo rigore reſoluitur, menſas, patinas, calices, & quidquid eduliis competit, meditatur. Corpore ſe debilem ſimulat, quæ ſit edendi ſuauitas crebris in cogitationibus verſat: ſeſeque peragendis ſuperuenturæ noctis ſufficere poſſe deſperat. Interea veternoſus ille gulæ prurientis incentor accendit, reficiendi libidinem ingerit, venenum peſtiferæ delectationis infundit, auream diſcretionis edocet ſemitam, indiſcretionis aſtruit ſummopere cauendam eſſe ruinam; melius eſſe cum ſobrietate comedere, quàm edendi rabiem duplicata fame nutrire. Accuratè namque hunc ſuæ calliditatis hamum ſeductor antiquus in filios iniicit, qui olim ad capiendos parentes humani generis *Gen. 3.* ineſcauit. Aculeo gulæ tranſfixos parentes noſtros attraxerat, gulæ adhuc aditum ad capiendos nos callidus explorator obſeruat. Adhibet adhuc & quoſlibet aſſentatores ac placentarios incitat: vt hoc extrinſecus dicant, quod ille interius ſeminat: quatenus miſer homo inter tot baliſtas & machinas; inter tot telorum turbines, & miſſilium tempeſtates facilè corruat: aduerſum quem videlicet, & linguarum obſidio, & cogitationum ſeditio conſpirantes vnanimiter pugnant. Præterea nec omittendum, quòd eadem pugna de tertia feria infirmis mentibus oritur vtroque quadrageſimali tempore cum quinque diebus per hebdomadam ieiunatur, quæ fit de ſabbatis, cæteris anni temporibus: quando videlicet intra quatuor dies ieiunij ſumma concluditur. Malignus quippe hoſtis, quia quadrageſimale ſabbatum apud ſeruos Dei temerare non ſufficit, tertiam ſaltem feriam violare contendit: cùm autem huius diei rigor amittitur, ad expugnandum ſabbatum protinus ille tranſfertur; vt & antiquus aduerſarius ab inſerendo certamine numquam deſinat, & Dei famulus occaſionem victoriæ numquam perdat.

CAPVT II.

Cur tres dies in hebdomada apud Monachos ieiunare inſtitutum ſit.

VOS autem, dilectiſſimi, Regulam à Patribus traditam à vobis etiam per longa iam tempora cuſtoditam, ſine cauſa nolite dimittere: ſaluberrimo cultui viuificæ etiam ſepulturæ Dominicæ ieiunium copulate. Enimuero tres iſti dies, tres per myſterium continent temporum diuerſitates, ſexta feria, ſabbatum, & Dominica dies, ideóque iſtos inter cæteros dies præcipuè obſeruare debemus; duos in carnis caſtigatione, tertium in ſpiritualis lætitiæ iucunditate. Sexta quippe feria Dominus in Cruce pependit, ſabbato in ſepulchro quieuit, die verò Dominica reſurrexit. Quaſi enim ſexta feria eſt tota *Sabbatum quid denotet.* hæc vita, in qua nunc tamquam morientes viuimus, in qua Crucem quotidie poſt Ieſum portare iubemur: ſabbatum autem, quod vtique requies interpretatur, illud ſignificat ſpatium, quod eſt à die, qua morimur, vſque ad reſurrectionis diem, quo videlicet ad tribunal æterni Iudicis reſumptis corporibus præſentamur: Dies *Dominicus dies item.* verò Dominicus illa poſt iudicium æternitas erit, quæ lucis, & gloriæ terminum non habebit. In huius ergo defluentis temporis ſabbato vnuſquiſque noſtrûm ſuum corpus affligat, vt in illo poſtmodum ſuauiter requieſcat. In hoc feruens ſpiritus carnis ſuæ blandimenta mortificet, vt in illo fœliciter epulaturus exultet. Hic ad Domini ſepulturam cum ſanctis mulieribus lugeat: vt illic eius, qui de morte reſurrexit, gloriam cernat. Lugubres oculi, pallida ora, demiſſi vultus, inculta cæſaries, ſigna ſint nos eſſe diſcipulos Crucifixi, vel in ſepulchro iacentis, vt qui nunc cum Apoſtolis lugentes, & ieiunantes affligimur, eis poſtmodum in mellis, & piſcis aſſi conuiuio ſociemur. Vt autem qui fructus, quæue ſit vtilitas *Luc. vlt.* ſeptima feria ieiunandi, non tam verbis, quàm rebus elucat, non abs re credimus, ſi etiam de noſtris opuſculis ad ædificationem veſtram breue aliquid mutuemur.

CAPVT III.

Miraculum quo ieiunium ſabbati approbatum eſt.

NAM, quod dicturus ſum, ibi iam ſcripſiſſe me memini, vbi de octo quondam ieiuniis diſputaui: mox, inquam, vt iſta conſcripſeram, quid mihi caſu, vel potius diuino nutu, noſſe contigerit, non celabo. Senior quidam frater, qui iam triginta ferè annis eremitica cellula vſus fuerat, ad me venit: & ſoli viſionem, quæ ſibi acciderat, patefecit: Sæpe, inquit, Magiſter, in te ſimultati, & iræ ſtimulum pertuli: quia diem ſabbati tantopere, vt ieiunaretur, inſtabas; interea concupiui Hieroſolymam pergere; cumque hoc in dies deſiderio feruentius æſtuarem, dormienti mihi Dominica nocte, aſtitit in viſione ſplendidus quidam Clericus, & dixit: Frater Ioannes, ſic enim vocabatur, vis venire Hieroſolymam? Cui cùm velle me, reſpondiſſem: protinus me illuc per ſomnium duxit, multáque Sanctorum ſepulchra circumiens, quodque cuius eſſet ſpecialiter deſignauit; tandem ad ſepulchrum Domini, eodem duce, perueni, & ecce poſt ſepulchrum ſtabat quidam Clericus ſerena facie, & pulcher aſpectu, ceruicetenus ſtola candida decenter ornatus, qui dixit mihi: Tu nudius tertius viuificam Crucem, heſterno quoque die ſepulturam Dominicam, dum ieiunaſti, veraciter adoraſti. Ex hoc, remoto omni *Sabbati ieiunio Chriſti ſepulchrum adoratur.* ſcrupulo dubietatis, agnoſce, quia & ſexta feria Crucem, & ſabbato ſepulchrum Chriſti veriſſimè celebras, & adoras, ſi prædictos dies orando, & pſallendo ieiunas. Quo videlicet inſtructus oraculo, & ſcandalum, quod aduerſum te, Pater, habueram, perdidi: & deinceps ſabbatum non minori deuotione, quàm ſextam feriam, ſi

* Ieiunabo. facultas ſuppetat * ieiunaui. Hæc mihi ſanctus frater retulit, cùm hæc quæ ſcribimus, & tunc omnino neſciret, & adhuc prorſus ignoret. Hoc autem reſcribere non piguit, vt ſi opuſculum illud vobis occurrere non contingat, hoc ſaltem fraternitatis veſtræ notitiam non euadat.

CAPVT IV.

Maiorum negligentia exemplo etiam poſteris nocet.

CAVENDVM eſt itaque dilectiſſimi, ne noſtro tempore ſancta vita iſta tepeſcat, ſenſimque ſe imminuendo, quod abſit, omnino deficiat. Nouimus enim de magna olim, & ardua, vix iam tenues ſupereſſe reliquias; & ſicut, quod à maioribus eſt omiſſum, non reparatur à nobis., ita quod apud nos per negligentiam deperit, nequaquam ſucceſſorum noſtrorum poſteritas inſtaura-
Horat. lib. 3. Carm. Od. 6. bit, vt verum ſit illud Horatij, *Ætas parentum peior auis tulit. Nos nequiores, mox daturos progeniem vitioſiorem.*. Sic vtique rei erimus non modò noſtræ negligentiæ, ſed & alienæ vitæ, dum & ipſi laceſſendo deficimus, & defectus cauſam poſteris generamus. Nam cùm eorum deſes vita notabitur, ad nos præſto recurrent, nos ſibi clypeum defenſionis opponent: vt qui fuimus præceſſores in vita, ſimus conſequentes auctores in culpa. Neque enim meliores ſumus, inquient, quam Patres noſtri; quod inuenimus, arripuimus; quod didicimus, hoc & tenemus. Sicque erimus alieni corporis Apoſtoli; & non doctrinæ, ſed obliuionis magiſtri; non duces ad victoriam, ſed præceſſores ad fugam. Mementote quòd ſcriptum eſt:
Eccl. 2. *Væ his qui perdiderunt ſuſtinentiam.* Et, *Ego*, in-
Luc. 22. quit, *diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum.* Quare? Non vtique quia cœpiſtis, ſed,
Ibid. *Vos eſtis*, ait, *qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis.* Quamobrem, dilectiſſimi, hoc ab ætate noſtra præcidamus opprobrium; & virtutis inſigne, quod à Patribus noſtris accepimus, illibatum, & integrum fideliter in filios transfundamus. Si vita eremitica minuenda eſt, per alios incipiat minui: nec nos inueniamur in huius fraudis ſacrilegio primi; ne cùm Patres noſtri, huius videlicet propoſiti fundatores, peruenient

A ad coronam; nos, ipſis accuſantibus, & acriter inſiſtentibus, compellamur vltionis ſubire ſententiam. Nam cùm illi beatorum Martyrum ſint imitati cum multo ſudore certamina, nos de ſolis Martyrum ſolemniis diſputamus; & qui non interfuimus prœliis, de peractis gliſcimus gaudere triumphis.

CAPVT V.

Quòd vita noſtra Sabbatum eſt vltimæ reſurrectionis.

B TOTA planè vita iſta quodammodo Sabbatum eſt illius vltimæ reſurrectionis, & quaſi profeſtum nunc, atque vigilias colimus, ad quam ſuſpiramus, ſolemnitatis æternæ. Sed qui ad nuptias properat, vel epulas cuiuſlibet magnæ feſtiuitatis expectat, ad anticipandum præcedentis horæ ientaculum non anhelat. Nos ad illud refectionis æternæ nuptiale conuiuium inuitati, feſtinare iam cœpimus; & adhuc molliter ac delicioſè viuentes, velut horam edendi legitimam præuenimus. Quid prandenti cum tumulo? Quid Matt. 27.
epulis cum ſepulchro? Si ſepulturam Domini Ioan. 19.
C cum diſcipulis, non cum militibus cuſtodimus, afferamus miſturam myrrhæ & aloës, non cacabos & lebetes. In illis ſiquidem amaritudo mentium, in iſtis autem ſunt illecebræ voluptatum. Pſal. 101.
Ad ſepulturam ſanè debemus pectora tundere, non dapibus ventres inflare: debemus mœſta lacrymis ora perfundere, non epotandis calicibus indulgere; non ingurgitari mero, ſed potum cum fletibus temperare. Nec tamen hæc inconſultius, & ſic abſque diſcretione ſtatuimus, vt humanitatem debilibus, & valetudinem laborantibus denegemus. Verumtamen ſic ſibi diſcretionem is qui infirmatur, indulgeat; vt ſalubrem conſuetudinis regulam, cùm conualuerit, non omittat. Sic ipſe remiſſius viuat, vt is qui incolumis eſt, in inconD tinentiæ ſuæ nihilominus rigore permaneat. Non igitur dilectiſſimi, grauemur Sabbati ſeruare ieiunium; vt dum nunc ſub caſtigatione corporum Redemptori noſtro conſepelimur in morte, & ipſi Rom. 6.
reſurgentes cum ipſo poſtmodum epulemur in cæleſtis gloriæ claritate.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMQVINTVM.

De celebrandis vigiliis.

ARGVMENTVM.

Monachos ſuos ad celebrandas octo feſtiuitatum vigilias, quas per indeuotionem, & abuſum à pleriſque ſuorum temporum negligi conqueritur, hac Epiſtola adhortatur: cùm rationes, quæ in contrarium facere videbantur, ab hominibus parum piis allatas, facile diluiſſet.

Sanctis Fratribus in Eremo conſtitutis, Petrus peccator Monachus ſalutem.

[In rebus laborioſis pro Deo ſuſcipiẽdis paucos; in voluptatibus ſequendis multos comites inuenimus.]

NATVRALITER autem hoc morbo humana laborat infirmitas, vt ex continentiæ rigore facile corruat; ad virtutum verò ſtatum, diſciplinæque viuendi difficulter aſſurgat. Vnde fit vt cùm diſtrictum quid pro Deo arripere nitimur, ſoli viam laboris neceſſe eſt, vix aliquo comitante, carpamus; quod ſi nos quantumlibet ad voluptatis fluxa remittimus, vltroneos præſto ad imitandum nos quamplures ſocios inuenimus. Hoc, dilectiſſimi fratres, idcirco conquerimur, quia pleraque per annalem circulum veneranda ieiunia, quæ videlicet hactenus in antiqua progenitorum noſtrorum traditione coluimus, nunc quibuſdam, nouas velut ſectas introducentibus, B paſſim negligi, & in prandiorum epulas mutata dolemus. Quæ nimirum hic enumerare, otioſum eſſe non ducimus; ita vt etiam rationes ſingulorum, cur omitti non debeant, prout epiſtolæ compendium patitur, afferamus.

CAPVT I.

Cur in vigiliis Aſſumptionis Beatæ Virginis, & B. Ioannis Baptiſtæ natali ieiunimus.

AGE igitur, cur Aſſumptionis beatæ Mariæ ſemper virginis ieiuniis non ſunt celebrandæ vigiliæ? quam videlicet conſuetudinem vſque ad nos, imo vſque nunc proculdubio nouimus & antiquitus tenuiſſe? An quia Dei Genitrix ex hac vita per martyrium non tranſiuit? Sed ſi hæc eſt ratio cur ieiunari non debent, ergo natiuitas Beati Præcurſoris Chriſti ſine cauſa ieiunio præuenitur, quando ſcilicet non hinc puer Propheta migraſſe per gladium, ſed huc potius agnoſcitur veniſſe per vterum. At ſi rei dignitas vigilanter inſpicitur, idcirco vtraque hæc feſtiuitas dignè præmiſſis eſt excipienda ieiuniis; quia & B. Virgo moleſtiam carnis moriens pertulit, & B. Ioannes per conditionem A naſcendi ex maternis viſceribus vagiendo ac plorando proceſſit. Meritò illis per ieiunia pridiana compatimur, vt illuceſcentibus eorum ſolemniis, communi cum eis lætitia perfruamur; vt mœrore ſimul cum illis afflicti, ſimul epulemur, etiam gaudio feriati. At fortaſſe dicitur, quia B. Virgo, quæ ſine dolore vitæ Auctorem edidit, dolorem moriendo non ſenſit? Sed qua auctoritate eam quis diuinetur in corpore non doluiſſe morientem, cuius animam pertranſierit gladius adhuc etiam in carne manentem? Præſertim cùm & ipſe Mediator Dei & hominum moriturus dicat: *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.* De quo & Petrus: *Quem Deus*, inquit, *ſuſcitauit à mortuis, ſolutis doloribus inferni.* Sed ſiue moriens dolorem non ſenſerit, quod Deus vtique potuit; ſiue ſenſerit, quod permiſit: vnde quæſo, iſte eſt prædicator epularum, & ſalutaris abſtinentiæ inimicus, niſi ex eorum numero, de quibus Apoſtolus conqueritur, dicens: *Multi enim ambulant, quos ſæpè dicebam vobis: nunc autem & flens dico, inimicos crucis Chriſti, quorum finis interitus, & quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt.* Moyſes & Aaron mortis debita perſoluentes, * menſtruo dierum ſpatio ſigillatim quiſque ab Iſraëlitica plebe deplangitur. C Defunctum quoque Iacob tota Ægyptus lugubri ſeptuaginta dierum lamentatione proſequitur. Tu obeunti Genitrici Dei, vno ſaltem die, refugis compati, vt inter eius ſolemnia meritò debeas gloriari?

[An B. Virgo corporis dolorem moriens ſenſerit. — Luc. 2. — Matth. 26. Marc. 14. — Act. 2. — Philipp. 3. — Deut. vlt. Num. 20. *menſtruo ſ. — Gen. vlt.]

Porrò de Natiuitate Saluatoris non minus inhoneſtum quid & indecens agitur, cùm in eius vigiliis à nonnullis etſi tantùm cœnetur, vino tamen & diuerſis coctionum apparatibus indulgetur. Planè autem panis ille ad hoc de cœlo deſcendit, vt iam communis cibus ſit etiam hominum, qui eatenus ſpecialis tantum fuerat Angelorum: ſatis abſurdum eſt, ſi refectione cælitus erumpente diuina, locum præſto non præbeant alimenta terrena. Et tunc vini fæcu-

[Vigilis Natalis Domini. — Ioan. 6.]

d

lenti ingurgitatio mentium nares obtundit, cùm iam odor cæleſtis gratiæ melliflua ſuauitate reſpirat. Nam & amicum ſuum quiſque, quem de longinquo venientem vnicè videre deſiderat, non epulis vacans, ſed alacriter ieiunus expectat. Quamquam enim partus ille ſingularis doloris tædium omninò neſcierit, partui tamen dolor familiariter eſt coniunctus, teſtante Veritate, quæ ait: *Mulier cùm parit, triſtitiam habet, quia venit hora eius: cùm autem pepererit puerum, iam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum.* Vnde non immeritò tota ſancta Eccleſia, ſicut morienti Chriſto commoritur, cum reſurgente conſurgit, cum cælos aſcendente conſcendit: ita quodammodò cum beata eius Genitrice pariente comparturit, ſimulque quaſi parturiens, in vigiliis mœret, vt puerperio ſalutis effuſo, cum ea ſimul in ſancta Natiuitate coniubilet, quatenus ad tantæ ſolemnitatis gloriam non modò ſpirituali tripudio mens gliſcat, ſed & ipſa caro quæ afflicta fuerat, refrigerium ſenſura congaudeat, iuxta illud Prophetæ: *Sitiuit in te*, inquit, *anima mea, quam multipliciter & caro mea?*

Dei Genitricis ſingularis partus ſine dolore fuit.
Ioan. 16.
Pſal. 62.

CAPVT II.

Aliquorum abuſus in mulcenda voce, vt melius canant.

NONNVLLI planè, quod prætereundum non eſt, ſpiritualis militiæ fratres ſub hac occaſione in prædictis vigiliis victitant, vt ad perſonandas Eccleſiaſtici melodias officij robuſtius conualeſcant. Sed ſi non tam humanas, quam diuinas aures cupimus ex vocum noſtrarum quantumlibet accurata ſuauitate mulcere, corporis noſtri tympanum celſius intonabit ſiccum, quàm liquore vini, vel olei pinguedine delibutum. Meliuſque eſt, vt pro labore ieiunij cantilena ſub ſobrio diſcretionis moderamine temperetur, quàm vt pro ſuperſtitione canendi, ſæcularibus à ſpirituali ordine diſſolutionis præbeatur exemplum. Planè, cùm tam longum Quadrageſimæ ſpatium, quod à Patribus eſt præfixum, Natiuitati Domini militare cognoſcitur, mirum eſt quomodò tam præclara feſtiuitas ſolo vigiliarum ſuarum honore priuetur. Porrò autem quomodo non erubeſcimus, quia, vt iam dictum eſt, natiuitatem ſerui, beati videlicet Ioannis Baptiſtæ, aquam bibendo præcurrimus; in vigiliis verò Dominicæ Natiuitatis vina incontinenter olemus? Præſertim cùm dies ille præ cunctis anni diebus, & æſtiuo caumate feruidus, & ſpatio ſit prolixius; iſte verò & breuis ſit, & humectus. Et certè ſi vigiliarum placet inſtantia, liberius vigilamus abſtemij, quàm vini ſoporantis ebrietate grauati.

Epiphaniæ vigilia.

Epiphaniarum quoque vigilias ob magnitudinem ſolemnitatis, in qua videlicet tot in vnum ſacramenta concurrunt, dignum eſt ieiunare: licet ij, quibus aliter ſuaderi poteſt, non prohibeantur cum liquaminibus & vina percipere. Hic, vt arbitror, ſtomachabitur vitæ mollioris aſſertor, hic rugas contrahet fumantis edulij diſputator, clamitans me peregrina ieiunia nouiter introducere, quæ nulla Patrum valeam auctoritate firmare. Sed vt non cum eo latum diutius teram, ſed hinc me incunctanter expediam, dicat mihi cur beatus Gregorius in ordinatione Miſſarum ſpecialem huius diei Miſſam poſuit, & vigiliarum Epiphaniæ nomine titulauit? Cur itaque vigilias A nominat, in quibus ciborum vbertatem cenſura ieiunij non caſtigat? Et cùm vigiliarum Miſſæ ſemper hora nona ex Eccleſiaſtica conſuetudine celebrentur, vt nimirum ad ſubſequentis diei videantur ſolemnia pertinere, cur hæc vigiliarum Miſſa dicatur, quæ hora tertia ſcilicet ante prandium celebrata, nequaquam ſequenti diei militare conſpicitur? Perquirant igitur manducones noſtri totius annalis circuli ſingulos dies, & cùm nuſquam repererint vigilias dici, in quibus Miſſæ debeant abſque ieiunio celebrari, neceſſariò fateantur, in vigiliis Epiphaniæ cum celebratione Miſſarum, celebrandum quoque, remota omni dubietate ieiunium.

S. Gregorius magn. ſacrarum Miſſarum ordinis auctor.

CAPVT III.

B *Cur in Sabbato ex beati Sylueſtri ſententia ieiunandum.*

PRÆTEREA de Paſchali quoque Sabbato, quod Dñicæ Reſurrectionis gloriam antecedit, perſpicua ratio eſt, quia diſtrictè debeat ieiunari. Nam ſi Auctori vitæ mortuo ac ſepulto, vt reuera eius membra compatimur: ſi in diſcipulorum collegio conſtituti, vnà cum Apoſtolis lamentamur, turpe eſt ſi nos pleno ructemus ferculo, cùm ille, quem fleuimus, adhuc iaceat in ſepulchro. Apoſtoli ſiquidem, Scriptura teſtante, tamdiu mortuo Domino compatiuntur in luctu, quo vſque reſurgens poſt triduum, nouo lætificarentur C aſpectu. Sed nos, vt ab huius controuerſiæ moleſtia feriemur, aduocatum venitis ad B. Sylueſtri teſtimonia definitiua tranſmittimus: cuius vtique verbis ſi fides adhibetur, cuncta protinus inter nos iurgia conquieſcunt. Sylueſtri ſiquidem verba ſunt: Si omnes, inquit, dies Dominicus cauſa reſurrectionis Domini tenetur, & colitur, iuſtum eſt vt omnis Sabbatorum dies cauſa ſepulturæ, ieiunij ſuſcipiatur inſtantia; vt flentes cùm Apoſtolis de morte Domini, gaudere cum eis de reſurrectione mereamur. Et rurſus: Si omnis Dominicus dies reſurrectionis creditur gloriâ decoratus, omnis qui antecedit eum, dies Sabbati ſepulturæ ieiunio mancipandus eſt, vt meritò gaudeat de reſurre- D ctione, qui de morte plorauerit. Quibus profectò verbis tam planis, ac propter tardos multipliciter inculcatis, nihil à me adjiciendum aliud video, niſi hoc tantum: quia ſi ſanctus ille vir propter illud vnum Dominicæ ſepulturæ Sabbatum, omnia totius anni Sabbata ieiunio dicanda percenſet; dum illud vnum, quod principale eſt atque præcipuum, in epulas ſoluitur, qualiter ab eo in reliqua, forma, vel exemplar abſtinentiæ transferetur? Conſtanter igitur aſſerendum eſt, quia ſicut dies Paraſceue ſextas totius anni ferias diſtrictionis cenſura præcedit, ſicut Reſurrectionis dies ſolemnitatis gloria reliquos dies Dominicos antecellit; ita quoque & Sabbatum, quod inter vtrumque conſiſtit, pluſ- E quam cætera Sabbata ſub abſtinentiæ rigore neceſſe eſt obſeruari. Sicut enim Paraſceue Crucis dies doloris; ſic & Sabbatum ſepulturæ dies agnoſcitur & mœroris. Quod ſi pro labore de longinquo ad Baptiſmi lauacra concurrentium, vel diuerſorum debilitate fragilium eodem die apud quoſdam vſus inoleuit aliquantulum indulgentius viuere, ſpiritualibus hoc ferendum eſt, non ſequendum; ne ſi tunc iſti ſumendis dapibus vacant, cùm adhuc Apoſtoli omnes plorant, ab eorum ſe cœtu, quod abſit, exortes oſtendant.

Ieiunium Sabbati reſurrectionis Ieſu Chriſti.
Mat. Marc. Luc. vlt. & Ioan. 20.

CAPVT IV.

Cur in vigilia Reſurrectionis Domini, Gloria in excelſis Deo *canatur.*

Rom. 6.

NEc nobis obiiciatur, quod tunc in Miſſarum ſolemnia, *Gloria in excelſis Deo* canitur: hoc quippe pro baptizandis agitur, vt nimirum illuceſcente iam reſurrectionis gloria, in morte Domini baptizari videantur; ideoque Miſſa, quæ intra ipſum diem prohibetur, nocte celebrari præcipitur. Vt nimirum in quodam meditullio, hinc mortis Chriſti, inde reſurrectionis, generalis Baptiſmi conſtituatur ſalutare myſterium. In Baptiſmi ſiquidem ſacramento, ad imitationem Chriſti & morimur, & reſurgimus. Morimur, dum B in aquam mergimur: reſurgimus, dum lauamur.

Rom. 4.

Vnde dicit Apoſtolus: *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem: vt quomodo ſurrexit Chriſtus per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.* Ad hoc planè in ſalutare lauacrum mergimur, vt peccatis omnibus moriamur: ad hoc erigimur, vt conſurgentes Chriſto, ſoli iuſtitiæ de cætero iam viuere debeamus, ſicut idem dicit Apoſtolus: *Ieſus Chriſtus mortuus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.* Vnde & eadem Miſſa ſimul videtur eſſe quodammodo quadrageſimalis, atque paſchalis; dum poſtquam *Alleluia* canitur, mox C etiam Tractus, qui Quadrageſimæ proprius eſt, adhibetur. Quòd ſi paſcha omnino completum eſſe poſt Miſſam, aduerſario peruicaciter annitente, perſiſtitur, nos in luctam non vltra protrahimur: hoc tamen pacto, vt eſus carnium laicis protinus inuadatur. Nec enim cauſa eſt cur libertas paſchalis cibi differatur in poſterum, cùm Paſcha, ſicut dicitur, ſit omnino completum. Quòd ſi Eccleſiaſticæ diſciplinæ perſpicuè videtur aduerſum, fateatur neceſſe eſt aduerſarios, illum ſepulturæ Dominicæ diem, non Paſcha, ſed Paſchæ potius eſſe vigilias, ac per hoc ex vigiliarum ſaltem regula ieiunio mancipandum. D

CAPVT V.

Quòd Sabbati ieiunium cæleſti viſione celebratum eſt.

MOx vt iſta conſcripſeram, quid mihi caſu, vel potius diuino nutu noſſe contigerit, non celabo. Senior quidam frater, qui iam à triginta ferè annis eremitica cellula vſus fuerat, ad me venit, & ſoli viſionem quæ ſibi acciderat, pateſecit. Sæpè, inquit, Magiſter, ob te ſimultatis & iræ ſtimulum pertuli, quia diem ſabbati tantoperè vt ieiunaretur inſtabas; interea concupiui Hieroſolymam pergere, cumque hoc in dies de- E ſiderio feruentius æſtuarem, dormienti mihi Dominica nocte, conſtitit in viſione ſplendidus quidam Clericus, & dixit: Frater Ioannes, ſic enim vocabatur, vis venire Hieroſolymam? Cui cùm velle me reſpondiſſem, protinus me illuc per ſomnium duxit, multaque ſanctorum ſepulchra circumiens, quodque cuius eſſet ſpecialiter deſignauit; tandem ad ſepulcbrum Domini, eodem duce, perueni: & ecce poſt ſepulchrum ſtabat quidam Clericus ſerena facie, & pulcher aſpectu, ceruiceetenus ſtola candida decenter ornatus, qui dixit mihi: Tu nudiuſtertius viuificam Crucem, heſterno quoque die ſepulturam Dominicam,

A dum ieiunaſti, veraciter adoraſti. Ex hoc, remoto omni ſcrupulo dubietatis, agnoſce, quia & ſexta feria Crucem, & ſabbato ſepulchrum Chriſti veriſſimè celebras, & adoras, ſi prædictos dies orando & pſallendo ieiunas. Quo videlicet inſtructus oraculo, & ſcandalum quod aduerſum te, Pater, habueram, perdidi; & deinceps ſabbatum non minori deuotione quàm ſextam feriam, ſi facultas ſuppetat, * ieiunaui. Hæc mihi ſanctus frater retulit, cùm hæc quæ ſcribimus, & tunc omnino neſciret, & adhuc prorſus ignoret.

*ieiunabo.

Enimverò de Litania maiore turpiter à nonnullis, & manifeſtiſſime contra Canonum ſententias agitur: quia in ea per occaſionem beati Marci, cuius eodem die feſtiuitas eſt, non tenetur. Sed quia conſpiratoribus ventris noſtra B prorſus aſſertio ludibrium dicitur; vt ſubterfugium deſit, ipſa canonica auctoritas ſimpliciter inferatur. Ait enim Moguntienſe Concilium: Placuit nobis, vt Litania maior obſeruanda ſit à cunctis Chriſtianis vno die, ſeptimo Kalendas Maj, ſicut in Romana Eccleſia conſtitutum reperimus, & ſicut ſancti Patres noſtri conſtituerunt: non equitando, non pretioſis veſtibus induti; ſed cinere aſperſi, & cilicio induti ieiunemus, niſi infirmitas impedierit. At ſi cui adhuc iſta auctoritas fortè non ſufficit, ſufficiat Sedes Apoſtolica, ſufficiat & ampla Roma, quæ hoc ieiunium non modò decretalis paginæ promulgatione corroborat, ſed & viua annuatim veneratione conſeruat. Vbi notandum, quia geminæ C feſtiuitati, ſancti videlicet Marci, atque Pentecoſtes, intra cuius ſpatium ſæpius dies iſta concluditur, ieiunium ſancti Patres præualere ſanxerunt; ita tamen vt Eccleſiaſticum nihilominus officium ſolemniter impleatur.

Ieiunium Litaniæ maioris ex decreto Concilij Moguntini cap. 33.

Romanæ Sedis auctoritas.

Vnde & illud grauiter ferimus, quia plerique fratres dum ieiunare in beatorum Apoſtolorum Philippi & Iacobi vigiliis perhorreſcunt, ſolemnitatem Pentecoſtes in excuſationem ſuæ diſſolutionis opponunt: Dicentes non debere quemquam ſub ieiuniorum tùnc cenſura conſtringi, cùm tempus dictet Paſchalibus potius gaudiis epulari. Quibus ſuccinctè ac breuiter D ego reſpondeo: Quoniam ſi ſic inimica ſunt inuicem & feſtiuitates Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ ieiunia diſciplinæ, vt ſimul celebrari non poſſint; ergo nec Litaniæ maiores, quarum ſuprà meminimus, neque tres illi Rogationum dies ante Aſcenſionem Domini, nec vigiliæ Pentecoſtes, poterunt ieiunio mancipari. Et ne hoc parum videatur, etiam ieiunium illud tollitur, quod poſt aduentum ſancti Spiritus in eadem hebdomada fieri à ſanctis Patribus concorditer eſt inſtitutum. Et quia, ſicut dicitur, cum ſolemnitate ieiunium conuenire non poteſt; & apud quorumdam examen, ſub feſtiuitatis præ- E ſentia ieiunium vires non habet, ſed ſemper feſtiuitas præualet; auferantur igitur de octauis B. Ioannis Baptiſtæ vigiliæ Apoſtolorum Petri & Pauli, de octauis quoque Laurentij Martyris vigiliæ B. Mariæ Virginis eradantur: in Quadrageſimæ etiam maioribus quibuſque feſtiuitatibus refectio geminetur. Quòd ſi hoc Eccleſiaſticæ regulæ non admittunt; & mundus, qui ſub Apoſtolicæ traditionis inſtitutione iam ſenuit, neotericis nequaquam dogmatibus acquieuit, fatendum eſt, feſtiuitates, niſi præcipuæ ſint, non præiudicare ieiuniis; vt, ſuo cuique iure ſeruato, & Eccleſiaſticum pro ſollemnitate peragatur officium, & caſtigatio corpo-

In vigilia BB. Philippi & Iacobi ieiunandū.

Quæ feſta nos à ieiunio excuſant.

ralis ſuum non deſerat inſtitutum. Vnde conſtat, quia quiſquis duorum tam venerabilium Apoſtolorum, Iacobi videlicet & Philippi vigilias ieiunare detrectat, non ad hoc amore feſtiuitatis inducitur, ſed iuxta rethoricantis gulæ ſuæ conſilium molliter viuendi ſuauitate mulcetur.

CAPVT VI.

Quomodo B. Iacobus Apoſtolus mortuus ſit.

PRÆTEREA & beati Iacobi, qui frater eſt Euangeliſtæ Ioannis, plerique vigilias paruipendunt, & irreuerenter ac inconſideratè tranſiliunt. Et hoc ideo fortaſsè præſumitur, quia non ſuo tempore eadem feſtiuitas celebratur. Sicut enim in Actibus Apoſtolorum, Luca teſtante, didicimus, circa Paſchale tempus B. Iacobus ab Herode eſt interemptus. Nam cùm præmiſiſſet: Quia *occidit Herodes fratrem Ioannis gladio*; paulò poſt intulit: *Erat autem dies Azymorum.* Circa idem verò tempus B. Petrus eſt a vinculis abſolutus, quo & iſte Iacobus paulò ante Herodiano fuerat gladio detruncatus. Et quia intra feſta Paſchalia vtraque feſtiuitas abſolutè, ac liberè celebrari non poterat, in aliud neceſſariò tempus ex antiquorum Patrum eſt diſcretione tranſlata. Quòd ſi propter hoc ſolemnis ille dies vigiliarum ſuarum debet honore priuari, ergo nec ipſa feſtiuitas debet coli. At ſi feſtiuitas hæc Apoſtolica pro neceſſitate Paſchali in tempus aliud dignè tranſponitur, dignum quippe eſt vt ſuæ etiam vigiliæ inſeparabiliter comitentur. Abſoluta ſiquidem eſt auctoritas Canonum, quæ generaliter præcipit omnes Apoſtolorum vigilias celebrari. Quòd ſi aduerſarius adhuc in ſuæ allegationis inſtantia pertinax inuenitur, illud etiam inferam: quia ſi propterea feſtiuitas illa, quoniam mutatur tempore, iure ſuo priuatur honore: ergo nec Paſchalis magna ſolemnitas honoranda iam erit, quæ videlicet non fixam temporis certitudinem, ſed plenilunij potius ſequitur rationem. Eccleſiaſtica ſiquidem fides habet, quia octauo Kalendas Aprilis Redemptor noſter eſt crucifixus, quo videlicet die & in virginali vtero fuerat ante conceptus. Quòd ſi hanc temporis rationem ſequi volumus, ſexto Kalendas eiuſdem menſis per ſingulos annos Reſurrectionem Dominicam neceſſe eſt celebremus. Quod profectò idcirco non fit, quia dignum viſum eſt, quartam decimam lunam cum Azymitarum prius Paſcha tranſmittere, vt ad nouum Paſcha valeamus, ſicut ex vmbra legis ad veritatis gratiam, peruenire.

Act. 12.

Cur illius dies feſtus in alium transferatur.

In omnium Apoſtolorũ vigiliis ex ſacris canonibus ieiunandum.

Quo die Chriſtus Ieſus crucifixus.

Cur ſexto Kal. April. Paſcha non celebretur, cùm in eo die Chriſtus reſurrexit.

CAPVT VII.

Cur B. Ioannis Baptiſtæ Decollatio vigiliam non habeat.

EANT ergo ſanctarum vigiliarum hoſtes, & ieiuniorum venerabilium deſtructores, ac dogmatizent Paſchali ſolemnitati reuerentiam non ſeruandam; vt quoniam variatur tempore, deuotione fidelium, & aſſueti cultus careat dignitate, & quod de Paſcha malè ſenſerint, conſequenter & de Aſcenſione, ac Pentecoſte neceſſariò fateantur. Quòd ſi nobis obiecerint, Decollationem ſancti Ioannis idcirco non habere vigilias, quia de tempore Paſsionis Domini, quo videlicet S. Baptiſta peremptus eſt, in Auguſtum menſem ex more transfertur: Reſpondemus, non propter mutationem feſtiuitatis hoc fieri, ſed quoniam cum vigiliis ſanctam natiuitatem eius excepimus, ne popularis grauetur infirmitas, in eiuſdem decollatione ſola vnius diei ſolemnitate contenti ſumus.

Poſtremo de beati quoque Bartholomæi vigiliis, quas nonnulli iam violare paulatim incipiunt, non diuerſa ſententia eſt. Quo nimirum die aliquando Abbas quidam, non infimis comitantibus viris, de longinquis finibus ad nos in eremo degentes, pranſus, & cœnaturus aduenit: alia verò die, feſtiuitatis ſcilicet Apoſtolicæ, rogatus, vt digreſſurus ientaculum caperet, renuit, nulliſque precibus acquieuit. Sed, ô digna reſtituens diuina ſententia! ſiue in Cœnobium ſanctimonialium, quod tunc viſitauit, ſiue apud aliquem ſæcularium, ad quoſcumque tranſmiſit, per totam diem illam ne vini quidem veſtigium potuit inuenire: ſicque diuina diſpenſatione coactus eſt ieiunij debitum in ipſa feſtiuitate perſoluere, cuius non timuit vigilias contra Eccleſiaſticæ Inſtitutionis regulam temerare; & vt ita loquar, luit in feſto, quod deliquerat in profeſto.

S. Bartholomæi Apoſtoli vigilia.

Abbas quidam, qui B. Bartholomæi vigiliã violauerat, in feſto die cogitur ieiunare.

Hæc igitur, dilectiſſimi, de octo vigiliis examuſſim ſuo tempore celebrandis, ſanctitati veſtræ inlimato ſtylo conſcripta direximus: & vt vos ad ea corrigenda, quæ nunc inſolenter emergunt, viriliter accingamini, vt reuera Chriſti milites, adhortamur. Teneatur itaque per vos Eccleſiaſticæ genium diſciplinæ, paternæ traditionis norma permaneat, Religionis ſtatus à ſua dignitate non corruat, vigor Eccleſiaſticus non molleſcat. Enimvero non ambigo ſcripturam hanc, ſi in eorum manus deuenerit, quibus ſunt peroſa ieiunia, turpiter conſpuendam. Ab his ſcilicet, quibus tumet vncta cutis, atque nitidula, qui ſobrietati dum infœderabiles pugnas inferunt, rubentia pingues ora flammeſcunt. Mihi autem nullius amore, vel odio rectum licet occultare quod ſentio: & qui Iulianum Cæſarem octo aduerſus Euangelium Chriſti ſcripſiſſe volumina non ignoro; ab his etiam qui Euangelicæ ſunt diſciplinæ contrarij, ſcriptiunculam meam verbis mordacibus lacerari nullatenus erubeſco. Dicant enim illi cum antiquis obſonatoribus ſuis: *Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur*; & nos cum ſeruis Chriſti reſpondeamus: *Ieiunemus, & ſacras vigilias celebremus, vt in feſtiuitate cęleſti ſine fine victuri feliciter epulemur.*

Iſa. 22.

1. Cor. 15.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMSEXTVM.

De fluxa mundi gloria, & ſæculi deſpectione.

ARGVMENTVM.

Agnetem Imperatricem Romam non ſuperbo apparatu, ſed cultu infra priuatæ fœminæ perſonam deiecto ingredientem, ad præſepe Chriſti Domini viſendum, Reginæ Sabæ comparat, quæ Regiam Salomonis magnificentiſſimè ingreſſa eſt. Eamdem præterea laudat, quòd regales pompas mirificè contempſerit. Deinde exemplo Romanorum Regum, ac externorum, fluxas eſſe huius mundi dignitates, & multis calamitatibus obnoxias, apertè demonſtrat. Acriter reprehendit eos, qui nobilitate, & diuitiis gloriantur. cùm mortalium omnium idem ſit ortus atque occaſus.

Scuto bonæ voluntatis Dei coronatæ Agneti Imperatrici, Petrus peccator Monachus ſeruitutem.

CAPVT I.

Agnetis Imperatricis cum Regina Saba comparatio.

3. Reg. 10. 2. Paral. 9. REGINA Saba venit in Hieruſalem audire ſapientiam Salomonis; Imperatrix Agnes Romam adiit addiſcere ſtultitiam Piſcatoris. Nam ſicut 1. Cor. 1. Paulus ait: *Quia non cognouit mundus per ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes.* Illa, ſicut ſacra teſtatur Hiſtoria, ingreſſa eſt cum multo comitatu & diuitiis, camelis quoque portantibus aromata, & aurum B infinitum nimis, & gemmas pretioſas: iſta verò cum Hermiſinde cognata ſua, non diſpari S. Spiritus Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24. Ioan. 20. feruore ſuccenſa, tamquam Maria Magdalena cum altera Maria, veniunt ad ſepulchrum, non vt corpus Ieſu perungant fomentis aromatum, ſed vt pedes eius fluentis irrigent lacrymarum. Non enim iam quærunt viuentem cum mortuis, ſed adorantes tenent veſtigia reſurgentis. Carnalis planè Salomon Reginæ Sabæ quæſtionum nodos & myſteria reſerauit ænigmatum: noſtra verò Regina nil ſibi ſolui propoſuit, niſi ſuorum vincula peccatorum. Salomon namque fuit figura Chriſti, & quædam velut imago, ſiue prophetia, perſonam noſtri Saluatoris expreſſit. (Salomon, figura Chriſti.) De illo quippe dicitur, quia, *Locutus eſt tria millia parabolarum, & fuerunt carmina illius quinque millia*; vbi præſto ſubiungitur: 3. Reg. 4. quia, *Diſputauit etiam ſuper lignis, à cedro, quæ eſt in Libano, vſque ad hyſſopum, quæ egreditur de pariete; & diſſeruit de iumentis, & de volucribus, & reptilibus, & piſcibus.* Quæ ſcilicet Redemptori noſtro non ambigit cuncta congruere, cui vacat hæc diligenti A conſideratione tractare. Ipſe nimirum tria millia parabolarum eſt locutus, qui & per myſtica Patrum præcedentium facta, & per allegorica Prophetarum oracula, vel etiam per coruſcantis Euangelij documenta, dum ſub velamine penè cuncta diſſeruit, quaſi tria millia in verbis ſuis parabolarum numerauit. Vnde & in Euangelio Matthæus ait: *Hæc omnia locutus eſt Ieſus in parabolis ad turbas, & ſine parabolis non loquebatur eis.* Matt. 13. Cuius etiam carmina quinque millia ſunt: quia chorus Virginum, quæ ſub quinario numero deſcribuntur, ante thronum eius, ſicut Ioannes in Apocalypſi dicit, canticum nouum iugiter modulatur: Apoc. 14. vel quia quinque ſunt vulnera Dominici corporis, quibus per vniuerſum orbem triumphalis eius B victoria prædicatur. (Chriſti vulneribus prædicatur crucis victoria.) Sub eodem numero carmina ſupputantur, ſub quo tenentur & vulnera, per quæ victoria ſingularis laudis æternæ gloriam prometetur cùm in Canticis dicitur: *Surge, amica mea, ſponſa mea, & veni, columba mea in foraminibus petræ, & in cauerna maceriæ*; Cant. 2. protinus additur: *Oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis, quia vox tua dulcis.* Sanè quia non hæc exactè tractamus, ſed ſuccinctè celeriterque tranſcurrimus, ſufficiat dicere; quia cùm petra ſit Chriſtus, foramina petræ proculdubio ſunt Dominici corporis cicatrices. Sed cùm poſt huius petræ foramina C dulcis vox ſponſæ in ſponſi auribus ſonare præcipitur, quid aliud quàm quinque vulneribus ſub eodem quinario numero, carmina laudum reddere pia quælibet anima, vel ſancta vniuerſalis Eccleſia commonetur, vt eiuſdem quodammodo numeri carmina referat, quot pro ſe ſuſcepta vulnera non ignorat; illique cunctos ſui corporis ſenſus dedicet, quem totidem pro ſe ſauciatum vulneribus videt? (Quib. precibus Chriſti vulnera venerari debeamus.) Quinque nimirum

noſtrorum

Chriſti vulnera ſaut noſtrorum ſenſuũ medicamenta.

noſtrorum ſenſuum vulnera, illis quinque Dominici corporis cicatricibus ſunt ſanata. Quod autem Salomon ſuper lignis à cedro, quæ eſt in Libano, vſque ad hyſſopum, quæ egreditur de pariete, diſputaſſe dicitur; hic neceſſarió ad ſpiritualem remittitur intellectum, cùm nullatenus ſtare valeat ſuperficies litterarum. Hyſſopus enim nequaquam de parietibus egredi, ſed de ſaxoſis cernitur montibus germinare. Paries itaque noſter ipſa mortalitatis noſtræ conditio eſt, quæ nos à contemplatione Conditoris, velut abditæ domus obſtaculum diuidit, & in ima procliuia declinare compellit. *Corpus enim quod corrumpitur, aggrauat animum, & deprimit terrena inhabitatio ſenſũ multa cogitantem.* Ex hoc ergo pariete hyſſopus egreditur, quia de fragilitate noſtræ mortalitatis erũpit, quod ſemper neceſſe eſt ferro pœnitentiæ reſecari. Hyſſopo nimirum purificantur intima viſcerum, per quam non incongruè deſignatur confeſſio peccatorum.

Sap. 9.

Hyſſopo deſignatur confeſſio peccatorum

CAPVT II.

Chriſti & Salomonis ſapientia comparatur.

Sancti viri Cedro Libani ſimiles

DISPVTAVIT igitur noſter Salomon ſuper lignis, hominibus videlicet intra germinantis Eccleſiæ nemora radicatis, à cedro, quæ in Libano, vſque ad hyſſopum, quæ egreditur C de pariete; id eſt, ab ipſis eminentibus ſanctis nitore iuſtitiæ candidatis, vſque ad peccatores, & lapſos, atque ad pœnitentiæ demum lamenta conuerſos. Hinc eſt quod ſequitur: *Diſſeruit & de iumentis*; ſanctorum ſcilicet adjutoribus, catholicis viris: *Et de volucribus*; hominibus nimirum per ſancta deſideria ad ſuperna ſuſpenſis: *Et de reptilibus & piſcibus*; hoc eſt, de his qui pectus concupiſcentiæ per terram trahunt, & qui per ſæcularium negotiorum fluenta vagantur. Dicitur etiam, quòd præcedebat ſapientia Salomonis ſapientiam omnium Orientalium, & Ægyptiorum: quia nimirum Redemptor noſter ſuperat intellectum & Angelorum, & hominum. Habebat ille quadraginta millia præſepia equorum curriliũ, & duodecim millia equeſtrium. Quid D per quaternarium numerum, niſi quadriga præſtruitur Euangeliſtarum? Et quid per duodenarium, niſi ſenatus exprimitur Apoſtolorum? Per doctrinam quippe Euangelicam, & Apoſtolicam; vectatur Dominus per vniuerſam latitudinem orbis terrarum. *Currus enim Dei decem millibus multiplex, millia lætantium; Dominus in eis, in Sina in ſancto.* Nam quia Sina, mandatum interpretatur; conſtat in eis tantummodo vectari Dominum, vbi fit cæleſtium obſeruatio mandatorum.

Doctrina Apoſtolorũ & Euangeliſtarum eſt currus Chriſti.

Pſal. 67.

Notandum autem, quia ſicut regnum Dauid, qui tot eſt preſſuris attritus, Dominum deſignat in mortalis adhuc vitæ ſtadio laborantem; ſic Salomonis iſtius incomparabilis gloria præfigurat eumdem Dominum poſt mundi finem in E paterni culminis majeſtate regnantem. Vnde illic dicitur, quia non erat argentum, nec vllius pretij putabatur in diebus Salomonis. Quod nimirum quomodo iuxta litteram ſtabit, vt credi valeat tempore Salomonis argentum vel penitus non fuiſſe, ac per hoc omnino de terra deletum, vel nullius perexilis ſaltem pretij conſtitiſſe? Nam ſi nullius erat pretij, ſicut dicitur, ergo mille talenta argenti ne vnius quidem poterant nummi appendio ſupputari. Quod ſanè credi, quàm friuolum, quàm videatur ineptum,

Dauid Chriſtum figurauit mortalem, Salomon immortalem.

A ipſe reuincit textus, & ordo verborum, qui poſtquam præmittit: *Non erat argentum, nec vllius pretij putabatur in diebus Salomonis*; præſto ſubjungit: quia, *Claſſis Regis per mare cum claſſe Hiram ſemel per tres annos ibant Tharſis, deferens inde aurum, & argentum.* Cur enim per tot marina diſcrimina metallum hoc claſſis illa deferret, quod pretium penitus non haberet? Et paulo poſt dicitur: quia, *Offerebantur ei vaſa aurea & argentea.* Deinde ſubinfertur: quia, *Egrediebatur quadriga ex Ægypto ſexcentis ſiclis argenti, & equis centum quinquaginta.* Non ergo pretio carebat argentum, quo vehicula redimebantur equorum. Sed ar-B gento deſignatur claritas Eccleſiaſticæ prædicationis, de qua dicitur: *Eloquia Domini, eloquia caſta argentum.* Quod videlicet ſanctæ prædicationis argentum, nullius, vt ita loquar, pretij reputabimus: nec aliquatenus erimus eius indigi, poſtquam ad veri Salomonis regnum, ex hac fuerimus calamitate tranſlati. Non enim tunc prædicationis indigemus eloquio, vbi datur in decore ſuo Regem gloriæ facie ad faciem cernere, quem vtique conſueuimus ex ore Prædicatoris audire. Sicut per Prophetam pollicetur Dominus, dicens: *Nemo dicet, Agnoſce Dominum: Omnes enim cognoſcent me, à maximo vſque ad minimum, dicit Dominus.*

3. Reg. 10.

Ibid.

Ibid.

Argento ſacra prædicatio comparatur.

Pſal. 11.

Herem. 31.

CAPVT III.

Amouet obiectionem.

SED fortè quis aſſerat, Scripturæ verba nos ad noſtrum intellectum violenter inflectere: & quod Salomon de ſe videtur aſſerere, ad Saluatorem perhibeat ſpecialiter per omnia pertiſiere. Dicat itaque huius obiectionis aſſertor, qua Salomoni valeat ratione competere, quod quaſi de ſe dicit: *Deus enim dedit mihi horum quæ ſunt, ſcientiam veram; vt ſciam diſpoſitionem orbis terrarum, & virtutes elementorum; initium, & conſummationem; & medietatem temporum: viciſſitudinum permutationes, & commutationes hominum: an-D ni curſus, & ſtellarum diſpoſitiones: naturas animalium, & iras beſtiarum: vim ventorum, & cogitationes hominum; & quæcumque ſunt abſconſa, & improuiſa, didici.* Nam vt de cæteris interim ſileamus, quomodo noſſe potuit Salomon hominum cogitationes, cùm ipſe Deo alibi dicat: *Tu ſolus noſti corda omnium filiorum hominum?* Sed quis & abſconſa omnia & improuiſa didicit, niſi Redemptor noſter, in cuius pectore ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi? Qui profecto per humanitatem didicit, quod per diuinitatem naturaliter nouit.

Sap. 7.

3. Reg. 2.

Coloſſ. 2.

Ad hunc ergo Salomonem tu nuper, ô Regina, veniſti, non vt illa Sabæorum, in curribus, equitibus, & elephantis: ſed in lacrymis potius, gemitibus, & lamentis. Tu ergo veraciter es E Regina Saba. Saba ſiquidem interpretatur, humilis, vel campeſtris. Et benè campeſtris. In campum quippe certaminis deſcendiſti, vt manus manibus conſeras; & pro caſtris Chriſti ſtans, non eneruiter cum hoſte confligas. Veniſti, inquam, non vt ænigmatum tibi myſteria ſcrupuloſa diſſolueret: ſed vt per ſimplicia Clauicularij ſui miniſterium regni cæleſtis aditum reſeraret. Veniſti humilis ad humilem, pauper ad pauperem; & quaſi cum perſonatis & incultis gregum paſtoribus, adorare veniſti puerum in præſepio vagientem. Vidiſſe nempe tunc te,

Qualis Agnes Aug. Romam venerit, & cur.

Eius pietas, & humilitas qua Chriſti Domini præſepe adorauit.

& quæ circa te, mirandum valde ſpectaculum, A & imitandum Saluatoris erat ædificationis exemplum. Veſtis enim pulla, & lanea. (*Luc. 2.*) Is cui inſidebas, non dicam equus, ſed potius burdo, vel burricus, vix menſuram deſidis excedebat aſelli. Mutaueras enim coronam velo, purpuram ſacco; (* *columnæ.*) & manus quæ in modum * columbæ geſtare conſueuerat ſceptrum, attrita iam erat portare (*Pſal. 44.*) pſalterium. Reuera, quia, *Omnis gloria filiæ Regum ab intus*: vernantium decor ille gemmarum, & coruſcantium auro veſtium cultus, iam ad interiora migrauerant, & in occulti ſpeculatoris (*Cant. 4.*) obtutibus interior ſponſæ ſpecies relucebat. Cui ſponſus: *Tota*, inquit, *pulchra es, amica mea, & macula non eſt in te.* (*Cant. 6.*) Et iterum: *Pulchra es, amica mea, ſuauis, & decora.* Delicatam porro ceruicem illam, ex qua cum bracteolis aureis, & rutilantibus margaritis dudum murena pendebat: nunc margo laneæ veſtis exaſperat. Vnde miniſtri cæleſtis il- B lius Sponſi tibi blandiuntur, & dicunt: (*Cant. 1.*) *Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento.* (*Cant. 4.*) Et Sponſus adhuc: *Coronaberis*, inquit, *de capite Amana, de vertice Sanir, & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum.* Amana ſiquidem mons eſſe Ciliciæ dicitur, qui & Taurus à compluribus appellatur: Sanir, & Hermon terræ Iudaïcæ montes ſunt, in quibus leones & pardi habitare creduntur.

CAPVT IV.

Quòd per bona exempla, corona gloriæ nobis cumulatur.

PEr hos ergo montes, Reges & Principes, diuerſæque mundi huius intelligendæ ſunt poteſtates, quæ velut montes ſeſe in ſuperbiæ culmen attollunt; & malignis ſpiritibus, tamquam pardis atque leonibus, habitaculum ferunt. De his tu ergo montibus coronaberis: quia quotquot mundi Principes ac Potentes ad Deum per C tuum conuertuntur exemplum, pro his omnibus æternæ gloriæ tibi cumulabitur præmium: eris quoque non modò coronata, ſed & ipſa corona, (*Eſa. 61.*) Propheta atteſtante, qui ait: *Et eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui.*

Amiſiſti, Regina, virum, poſt quem dedignata es thalamos iterare, vel proci cuiuſlibet fœdus admittere, niſi qui priorem virum excellentioris gloriæ dignitate tranſcenderet. Quid igitur faceres? Vir ille tuus Imperator extitit, regiæ dignitatis apicem tenuit; & quod in hominibus ſingulare eſt, Romani Imperij Monarchiam diſpenſauit. (*Conſilium Agnetis Imp. in dedicando ſe Deo.*) Quia igitur in tantæ celſitudinis arce præeminuit, eo ſuperior quiſpiam in humano genere reperiri non potuit. Quæ ergo in terris idoneum, & qui tuis placeret oculis inuenire non poteras virum, in cæleſtis Sponſi prouolaſti violenter amplexus. Violenter in- D (*Matth. 11.*) quam: *Regnum* quippe *cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.* O beata iſta ſuperbia, ò beata mentis elatio, & omnibus digna præconiis, quæ dum carnalis thalami iura contempſit, in dotalium Regis æterni glorioſa tranſiuit. Carnalis planè vir virginitatis arcana corrumpit: Sponſus autem ille cæleſtis eas etiam quas ſibi violatas aſſociat, in virginale decus illico ſine difficultate reformat: vt nimirum contracti ſqualoris inquinamenta deponant, & velut aridæ prius arbuſculæ denuo comantes, in priſtini decoris gratiam reuireſcant. Porrò autem cùm carnali viro nuptura exornatur, non apud affines & notos vndique pecunia quæſita congeritur; &

A quidquid valet acquiri, ſacculis illico, vel obſignandis capſidilibus infereitur; vt quo magis ad virum mulier onerata deproperat, & eo glorioſior appareat, & ille propenſius in eius amore ſedulus infetueſcat. Tu contrà, vt nuptialia cum (*Profuſa Agnetis Aug. munificentia.*) cœleſti Sponſo fœdera contrahas, regalis ærarij congeriem prodigis, radiantia quæque cum auro vel argento margarita diſpergis; aulæa tua blattina, vel potius deaurata, templorum laquearibus appenduntur; ornamenta regalia ſacris famulantur Altaribus. Nullis, vt ita fatear, parcitur rebus; & hoc ſolum indigentibus, vel Eccleſiis non confertur quod extra tui iuris peculium reperitur; cuncta proiicis, cuncta dilapidas, vt ad Sponſi cæleſtis amplexus exonerata prorſus, immo nuda peruenias.

CAPVT V.

Bona magnorum virorum & mulierum exempla quantum valeant.

HÆc autem non propter te, venerabilis Imperatrix, ediſſero, quam & his verbis potius offendere pertimeſco: ſed ob id potius, vt dum tuæ virtutis inſigne vtcumque depromitur, non parua legentibus ædificatio procuretur. Vbi enim tanta ſublimitas pro ſui Conditoris amore, ad pauimentum vſque deiicitur, quæ ceruix ſuperbiæ protinus à ſui rigoris erecta tentigine non flectatur? Quæ tumidæ cuiuſlibet mentis inflatio præſto non folleat, cùm tantæ gloriæ Principem nunc, velut deſpicabile mancipium cernat? Quis præterea rerum tranſeuntium pertimeſcat inopiam; cùm ſpontaneam videat in ea muliere pauperiem, quam tot vtique regnis paulò ante conſpexerat imperantem? Aut quia inculti habitus iniuriam perhorreſcat, C cùm aureo ſubtegmini, & regalibus pompis à regia maieſtate vile ſtamen prælatum eſſe conſiderat?

Veniam ad menſam, & ad famelicam, vt ita (*Agnetis mira abſtinentia.*) loquar, epularum affluentium vbertatem. Quare, rogo, eſt, congeſtam ante te ſtruem lancium, & renidentium carnium epulas per menſas circumquaque tranſmittere, & carnium ne ipſam quidem pinguedinem aliquatenus degustare? contrectare manibus dapes, & eas in ore non ſapere? immo ipſum panem, vel quælibet incultioris apparatus edulia cum timore ſummotenus ligurire? Vnde mihi ſæpè conqueſta es, eatenus edendi te non poſſe cohibere pruriginem, vt ex his quæ appoſita cerneres, non aliquid tibi quandolibet immoderatius indulgeres. Hinc ſæpius lacrymæ, hinc gemitus, hinc & profunda ſuſpiria. Lugebas enim, D quia quantauis diſciplinæ cautela, cuiuſlibet diſtrictionis inſtantia, naturam funditus ſuperare non poſſes. Sed, ſicut & tunc fortè non tacui, ieiunium tuum, Regina, multiplex eſt. Nos enim aliquando ieiunamus à cibis: ſed tu ieiunas à purpura, ieiunas à corona, atque à tot, & tam magnificis imperialis gloriæ pompis. His enim abſtinere, non immeritò ieiunium nuncupatur, quibus vtique mens quæque carnalia delectabiliter paſcitur. Nam ſi ſimplex aqua à Dauide proiecta, Scriptura teſte, in ſacrificium vertitur, (*2. Reg. 23.*) tot rerum, bonorumque contemptus quantam apud Deum gloriam promeretur? O quàm grauis eſt, quamque laudabilis abſtinentia, aſſuetam iuuenculam à virili ieiunare

complexu! numquid & hoc graue ieiunium non eſt, vt quæ conſueueras illos in honorum culmen attollere, illos inſolenter vſa dignitate priuare: nunc reculis contenta domeſticis, aſpectus hominum fugias, & in orationis, ac pſalmodiæ ſedula modulatione perſiſtas? Nam quia fueras olim Suſanna cum viro, meritò nunc facta es Anna poſt virum: & quia tunc coniugalem pudicitiam immaculatè ſeruaueras, nunc cum filia Phanuël, quod templum Dei dicitur, in Eccleſia iugiter perſeueras. Hinc eſt quòd à me per venerabilem Rainaldum Comanum Epiſcopum requiſiſti: vtrum liceret homini inter ipſum debiti naturalis* egerium, aliquid ruminare Pſalmorum. Ad quod ego, quod ad tempus occurrebat, expoſui; quoniam & ſanctum Iob Deus omnipotens viſitauit in ſterquilinio conſtitutum: & beata martyr Agnes, cuius & tu æquiuoca es, in obſoletis & ſordidis lupanarium locis Angelum ſimul & angelicum reperit indumentum. Nam & Apoſtolus vbique nos præcipit orare, cùm dicit: *Volo ergo viros orare in omni loco, leuantes puras manus ſine ira & diſceptatione*: quamquam hæc magis eo loci verſanda ſunt in corde, quàm ſint explicanda ſermone. Hoc ego, quamquam ſilentio dignum fuerit, & nequaquam per multorum ora vulgandum, idcirco dixerim, vt liquido legentibus innoteſcat quantus ſancto pectori tuo diuini amoris ardor incandeſcat, vt ne ad breue quidem punctum à diuinis obticeſcere laudibus acquieſcat. Quid ad hæc dicent, qui de Eccleſia non oratorium, ſed locutorium; & non oraculum, ſed conciliabulum faciunt? ac per hoc in ea domo ſæcularia verba permiſcent, quo dumtaxat ob hoc constructa dignoſcitur, vt in ea prorſus à negotij ſæcularis actione vacetur?

Dan. 13. *1. Reg. 1.* *Luc. 2.*

Agnetis Aug ſcrupulus mētis eius cando rē patefacit.

* ipſā egeriem.

Iob 18 & deinceps.

1. Tim 2.

Sed vt hi qui ad Apoſtolorum limina confluunt, ſanctæ deuotionis tuæ ſalubriter imitentur exemplum, ſub arcana quoque B. Petri confeſſione ante ſacrum Altare me ſedere feciſti; ac per lugubres gemitus, & amara ſuſpiria ab ipſa quinquennis infantiæ tenera adhuc, & nuper ablactata leuitate cœpiſti: & tamquam illic ipſe B. Apoſtolus corporaliter præſideret, quidquid ſubtile vel minutum in humanitatis tuæ potuit titillare viſceribus, quidquid in cogitationibus vanum, quidquid præterea ſubrepere potuit in ſermone ſuperfluum, fidelibus eſt relationibus euolutum. Ad quod mihi viſum eſt, vt nil aliud confitenti pœnitentiæ pondus iniungerem, niſi vt illud diuinæ legationis elogium iterarem: Age quod agis: operare quod operaris. Vel illud, quod his qui Thiatyræ erant, per Angelum mittitur: *Non mittam ſuper vos aliud pondus; tantum id quod habetis, tenete.* Nam, Deo teſte, ne vnum quidem diem ieiunij, vel cuiuſlibet afflictionis indidi; ſed vt in cœptis ſolummodo ſanctis perſeuerantes operibus imperaui.

Confeſſio, quā vocant generalem, ab Agnete Aug peracta.

Apoc 2.

CAPVT VI.

Quā animi puritate Sanctorum reliquiæ veneran dæ.

ET vtinam à quibuſdam homicidis, vel diuerſorum criminum reis, illi gemitus, illi fletus in confeſſione prorumperent; ſic tabeſcentis, & acerrimo dolore transfixæ mentis ſpiritus fremeret; ſic malè ſibi conſcia pectora ſingultirent, ſicut illic plangebantur vel inanium phātaſmata cogitationum, vel quarumlibet puerilium ineptiæ leuitatum. Hoc prouocentur exemplo,

A qui ad veneranda Sanctorum corpora pia deuotione feſtinant. Illic itaque proprij reatus morbos, quaſi noxios humores, & ægritudines euomant hi, qui per conatus puræ confeſſionis, egeſtius pœnitentiæ ſalutaris antidotum ſumāt. Illic baptiſmum pœnitentiæ ſtatuant, in quem per iudicium officij ſacerdotalis immerſi, vetuſti hominis indumenta deponant, iamque noui de veteribus viuant. Tu autem, Domina mea, (Nam quia te Redemptoris mei ſponſam eſſe non ambigo, meam te vocare Dominam nullatenus erubeſco.) Domina, inquam, mea, fige pedem in radice perſeuerantiæ, & in amorem illius, ad quem per manus ſacerdotum, & pauperum, quotidie cuncta transmittis, medullitus B inflammare; vt illud tibi iure contingat, quod in lege præcipitur, videlicet, vt qui captam in bello mulierem fortè diligeret, eamque ſuſcipere voluiſſet vxorem, priùs eius cæſariem raderet, vngueſque præcideret, ac veſtem, in qua capta erat, auferret: ſicque ad ingenuitatem Iſraëliticis ex more proſilientem, iure ſibi matrimonij copularet. Iam igitur vngues tui cum cæſarie cœpere præcidi: iam veſtis qua tegebaris, auferri; quia quidquid in tui cultus ornatibus pulchrum, quidquid in facultatibus pretioſum, te velut ambire, vel comare in exterioribus cernitur, in pietatis opera quotidie profligatur. Reſtat ergo ad intimam ſponſi tui iam peruenire dulcedinem, & ſuauiſſimam illam confœderati C ſpiritus vnitatem: *Qui enim adhæret Domino, vnus cum eo ſpiritus eſt*; videlicet vt ille diuini amoris ſopor tuis viſceribus influat, illa ſuauitatis intimæ flamma tui pectoris arcana ſuccendat, quam & miſer mundus, & mēs quæque carnalis ignorat, vt illud Canticorum ardēter exclames: *Guttur dilecti mei ſuauiſſimum, & totus deſiderabilis*; & ille tibi viciſſitudine grata reſpondeat, *Fauus diſtillans labia tua, ſponſa; mel & lac ſub lingua tua: & odor veſtimentorum tuorum, ſicut odor thuris.* Nec tu vberis ſi qua te fortaſſis aduerſitas feriat: ob id enim fit, vt internus ille diſpoſitor ad hāc te dulcedinem trahat. Nam & mater cùm ablactare vult filium, aliquando fel vberibus adhibet; vt dum aſpernatur ille, quod horret, cōpellatur ad D alimentum ſe transferre, quod roboret. Iſraëliticum quoque populū idcirco Rex Ægypti percellere, ac lacerare permittitur, vt ad repromiſſionis atua contendere feſtinantius prouocetur.

Deut. 21.

Poſt rerum externarum contemptū, ad Dei vnionem aſpirandum.

1. Cor. 6. *Cant. 5.* *Cant. 4.*

Cur Deus ſuos in hac vita affligat.

Exod. 5.

CAPVT VII.

Exempla Regum ac Ducum, qui mundi fœlicitatem infœliciſſimo exitu perdiderunt.

PORRO vt de te ſileam, quæ talione vicaria & odiſti mundum, & peroſa iam exploderis mundo; numquid & ipſis regibus, a quibus mundus iſte diligitur, & quibus captioſa fraude E blanditur, non quantocyus in amaritudinem vertitur? vt nimirum hodie, qui ex hoſtibus victoriæ ſigna reportet, triumphalis eum gloriæ pompa præcedat, & cras illum ignobiliter terga vertentem, hoſtilis mucro transfodiat? Balthaſar nempe ipſo die, quo vaſa templi Domini iam temulentus concubinarum labiis fœdare præſumpſit, Medorum gladiis, Dario victoriam obtinente, ſubiacuit. Galba Romanus Imperator quatuor tantummodo menſibus imperauit, & in Romæ foro gladio percuſſus occubuit. Taceo Neronem, prætereo Ottonem, quos à ſemet-

Dan. 5.

ipſis interfectos, Romanæ Reipublicæ teſtantur A hiſtoriæ. Nonne Vitellius interemptus eſt à ducibus Veſpaſiani? Nonne & Pertinax occiſus eſt à militibus Prætorianis? Macrinus, Antonius, Alexander, Philippus, Gallienus, nonne omnes hi Imperatores militaris impetus gladios pertulerunt? Domitianus præterea ſuorum coniuratione confoſſus eſt. * Probus, dum caſtra ſupra Tigridem haberet, cæleſti fulmine repente peremptus eſt. Sed qui vult plenius noſſe, ſeriatim Romanæ antiquitatis percurrat hiſtorias, ibique liquidò videbit quàm pauci Reipublicæ Principes communi morte defecerint. Nam & Gordianus, Philippus, Decius, Gallus, Voluſianus, Gallienus, Quinctilius, Aurelianus, Numerianus, Licinius, Conſtans, Conſtantinus Iunior, Iulianus Apoſtata, Valens, Gratianus, B Valentinianus Iunior, Ioannes, Valentinianus tertius, Maiorianus, Anthemius, Nepos, omnes iſti Romani imperij Rectores, nonne vel in otio ſeditioſa ſuorum ſunt fraude necati, vel in procinctu hoſtilibus perierunt gladiis interempti? Sed & quibuſdam quid profuit, quòd eorum in hoc ſæculo prolixius annoſa vita durauit? Nam, vt infinita prætercam, Valerianus Imperator in Meſopotamia cum Sapore Perſarum Rege prælium commiſit, & perdidit; quem ille protinus captum irreuocabilis cuſtodiæ vinculis mancipauit: qui nimirum, ſicut tradit hiſtoria, ignobili apud Parthos ſeruitute conſenuit; & quoad vixit, huic probroſæ addictus eſt pœnæ, vt eiuſdem Prouinciæ Rex, incuruato eo, pedem ceruicibus eius imprimeret, & ſic in equum, arrogantia tumidus, aſſiliret. Quis eſt enim, cui ſe C fortuna non transferat, & modò de aduerſis in proſpera, modò de proſperis in aduerſa, ſcenicæ ſe varietate conuertat? Quanta planè gloria, quantus ſuorum fauor arriſit Annibali, cùm apud Cannas Paulum Æmilium cum tot Romanorum militum agminibus ſtrauit? cùm denique tres aureorum annulorum modios, quos Equitum Romanorum, Senatorum, & militum detraxerat manibus, Carthaginem deſtinauit? Plurimas etiam Italiæ ſibi ciuitates ſubdidit, D adeo vt iam Romani ciues Italiam relinquere decreuiſſent, & ſtatum labentis Imperij funditus deſperarent. Sed quàm in contrarium ſucceſſus iſte conuerſus eſt, cùm Mago frater eius à Scipione apud Carthaginem Hiſpaniæ capitur, Aſdrubalis alterius fratris caput mucrone deſectum, ante ipſius Annibalis caſtra proiicitur? ipſe deinceps poſt ineuaſibile fugæ periculum, vt veneno ſe perimat, imminente neceſſitate, compellitur? Quàm in contrarium verſa eſt & illius eximij fortuna Pompeij, qui E poſt tot triumphos, elataſque victorias, quas diuerſo terrarum orbe confecit: poſtquam viginti duos Reges in ſolo orientali climate ſuperauit, vilis Achillæ gladio detruncatus occubuit? Cæſar etiam, quem victoriæ cupidum totus occiduus orbis ſatiare non poterat, cui velut quidam contradictionis obex, vt ita loquar, importunus, & arrogans Oceanus obſiſtebat: cuius ora flammantia innumerabilium ſtrages Gentium non complebant, ſenatorios intra curiam gladios pertulit, à quibus vtique viginti duabus plagis confoſſus occubuit.

* Charus.

CAPVT VIII.

Exempla mulierum, quarum gaudia mors occupauit.

NVmquid & mulieres ab huius mundanæ deceptionis rotali vertigine reperiuntur immunes? Cleopatra nempe magnificè toti dominabatur Ægypto, quod videlicet regnum centum millia villarum includere perhibetur. Huc acceſſit, quòd Antonius, qui Orienti ſuoiure imperabat, & Aſiæ, Octauiani Augusti ſororem repudio ſpreuit, & hanc ſibi infauſtis auſpiciis in matrimonium copulauit. Verùm ad quem finem tam glorioſi, tamque magnifici coniuges peruenerunt? Antonius ſiquidem ab Auguſto apud Actium nauali prælio ſuperatus, in Ægyptum fugit, ibique deſperatis rebus, ipſe ſibi mortem propria deliberatione conſciuit. Sed & Cleopatra poſtmodum, non diſſimili neceſſitate coacta, in precioſum viri ſui ſepulchrũ ſe ſponte proiecit, aſpidemque propriis vberibus adhibens, dum & illa ſanguinem ſugeret, & hæc in ſe venena contraheret, expirauit. Semiramis etiam poſt obitum viri ſui, quot ſtrages dederit, quot ſibi regna ſubuerterit, quo demum fine defecerit, liquidò veterum teſtantur annales. Cùm ergo fallax huius mundi fœlicitas tot mundi calamitatibus ſit obnoxia, cùm potentia temporalis tot caſibus varianda ſubjaceat, & rerum ordo ſeſe velut ſcenicæ vertiginis alternitate confundat, quia ſanæ mentis a rebus tam friuolis, tamque fugacibus animum non auertat? Nam vt & ipſa, quæ tibi ſunt notiſſima, non prætercam, cum quanta gloria Papa Victor, & vir tuus Imperator Henricus, vterque vir ſanctæ memoriæ, tunc erant & ætate virentes, & dignitate florentes, cùm luna ſereniſſimo terram fulgore perfundens, eclipſin paſſa, repente contabuit, & rutili ſplendoris ſpeculum ignobili, non dicam pallore, ſed obſcuritate mutauit? Quod profectò, ſicut in proximo patuit, nihil aliud quam vicinum vtriuſque Principis interitum præſignauit. Nam eodem anno vterque defunctus eſt. Quod autem poſtmodum, ante hoc fermè biennium, luna in ſanguinem verſa eſt, (quia ſanguis peccata ſignificat: *Libera me*, inquit Dauid, *de ſanguinibus, Deus*) in quantum mihi videtur, nil aliud niſi ſanctam ſignificauit Eccleſiam, Cadaloïci ſceleris ſanguine cruentandam. Cadalous enim millies anathematizatus, dum pro venaliter acquirenda Romana Eccleſia infinitas per populos pecunias ſpargit, corda hominum per auaritiam in æris ſpeciem velut in ſanguinem vertit. Sicque dum peſtilentes homines metalli huius non deſinunt habere rubedinem, ſplendor Eccleſiæ quodammodo vertitur in cruorem. Cor enim quod cupit, eius ante Dei oculos ſpeciem induit. Sed hæc alias.

Recentiora ac domeſtica exempla.

Lunæ eclipſis Victoris II. Papæ, & Henrici II. Imperat. mortem portendens.

Prodigium lunæ in ſanguinem verſæ.

Pſal. 50.

Cadaloi Antipap. ſagitia.

CAPVT IX.

Quòd idem ſit omnium mortalium initium, ac finis.

VT igitur ad id, vnde digreſſus ſum, redeam, omnes homines, ſiue potentes, ſiue ſint inopes, eamdem ſortiuntur originem, nec diſſimilem habituri ſunt finem. Inter hos autem duos limites eſt quædam vitæ diuerſitas, vt alij ſe glorientur eſſe ſpectabiles, alij ſe doleant indigentes. Sed hæc humanæ vitæ varietas, momentanea temporum breuitate concluditur; vt

& elati quique diutius de ſua proſperitate non gaudeât, & inglorij ſuæ deiectionis incommodum feſtinanter euadant. Quod eſt ergo principium noſtrum, & qui finis, quæ, ſicut dictum eſt, variare non poſſumus: ſed omnes in commune mortales hæc indifferéter poſſidemus? Sed audi ſapientem virum in libro Sapientiæ perhibentem: *Sum, inquit, & ego mortalis homo, ſimilis hominibus, & ex genere terreno illius qui prior factus eſt, & in ventre matris figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine ex ſemine hominis, & delectamento ſomnij conuenientis; & ego natus accepi cõmunem aërem, & in ſimiliter factam decidi terrã, & primam vocem ſimilem omnibus emiſi plorans: in inuolumentis nutritus ſum, & curis magnis.* Nemo enim ex Regibus aliud habuit natiuitatis initiũ. Vbi & protinus additur: *Vnus ergo introitus eſt omnibus ad vitam, & ſimilis exitus.* Si ergo vnus, quod dicitur, ad vitam introitus, & ſimilis exitus diligenter attenditur; varietas illa quæ verſatur in medio, neceſſe eſt vt tamquam volax fugacis ſomnij vanitas contemnatur. Hoc etiam quod præmiſſum eſt: *Decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine, ex ſemine hominis, & delectamento ſomnij conuenientis;* ſi non pigeat vigilanter aduertere, quæ mens hæc audiens, typho valeat arrogantiæ ſuperbire? Et quis continuò non compellatur ſeſe noſſe putredinem, dum tam obſcœnam ortus ſui conſiderat fœditatem? dicens intra ſe: *Quid ſuperbis, terra & cinis?* Quod etiam poſt exitum tuum, futurum eſt primò A vermis, deinde puluis. Erubeſcat ergo cordis elati ſuperbia: & qui ſe conſiderat inter ortum & obitum, communi cum cæteris naturæ lege conſtringi, deſinat de ſublimioris gloriæ ſingularitate iactari.

Sap. 7. Humana miſeria ad mundi contemptum nos roborat.

Eccl. 10.

CAPVT X.

Ad perſeuerantiam exhortando perorat.

B TV autem, venerabilis Domina, quæ è cœno terrenæ ſuperbiæ ad ſublime veræ humilitatis faſtigium conſcendiſti, ita conſtanter in eius arce perſiſte: ſic in ea, quam per ſpem ſemel ingreſſa es, terra viuentium, perſeuerantiæ pedem immobiliter fige, vt in ſæcularis viæ lubricum non libeat vlterius declinare. Nam quæ dudum terreni fueras vxor Imperatoris, nunc per ſanctæ profeſſionis dotem ſponſa facta es Redemptoris. Sic igitur ei te in vera cordis humilitate ſubſterne, ſic illi glutino feruidæ charitatis vnire, vt cum myſtica illa ſponſa cõgruenC ti valeas voce cantare: *Inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam.* Et illud: *Dilectus meus inter vbera mea commorabitur.* Vt quoniam cor hominis inter vbera ſitum latitat, continuus ſponſi tui amor à cordis tui viſceribus non recedat; & cui nunc ſancta anima tuo in amore coniungitur, nequaquam de cætero à dulcedinis eius complexib. auellatur, quatenus illud in te Iſaiæ vaticinium ſolemniter impleatur: *Gaudebit ſponſus ſuper ſponſam, & gaudebit ſuper te Deus tuus.*

Cant. 1. Cant. 1. Eſai. 62.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI S. R. E. CARDINALIS, EPISCOPI Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMSEPTIMVM.

De Principis officio in coercitione improborum, addita alia eiuſdem argumenti diſſertatione.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem Gothifredi Ducis lenitatem in puniendis criminibus reprehendit, oſtenditque quantum nimia benignitate Principum in populos damni redundet. Augeri profecto, non reprimi improborum audaciam, reſque humanas ſuſque deque miſceri, niſi peccata partibus pœnis oërceantur.

Gothifredo excellentiſſimo Duci, Petrus peccator Monachus ſalutem in Domino.

QVI pigmentata quotidie bibit, ac melle condita, aliquando longa dulcedine guſtus eius offenditur, & in auſteritate vilis vappæ iucundius delectatur. Et certè per Salomonem dicitur, quia, *Qui mel multum comedit non eſt ei bonum.* Inter adipati quoque iuris edulia virentes herbæ faſtidium reprimunt, & nauſeantis ad vomitum pectoris arcana componunt. Tu ſanè, vir eminentiſſime, quodammodo multa quotidie percipis, & nectareo ſapore conſperſa, dum tibi vnuſquiſque ad votum loquitur, nec aliud quidquam ſuggerere nititur, niſi quod tuis auribus blandiatur. Quidquid tibi planè dicendum eſt, priùs accuratè componitur, & quaſi fabrilis inſtru-

Prou. 52.

menti ſtudio cuditur, ac politur: videlicet quidquid illud eſt, ſubſtrata potius humilitas ſuggetat, quàm libera loquentis auctoritas dicat. Et, ô infelix, & deceptioni ſemper obnoxium mũdanæ faſtigium dignitatis! quia cùm cæteri dicant homines, illa quæ ſentiunt, potentibus ſæculi fucati ſermonis argumenta componunt; & eos qui ſe aliis exhibent puros, diuites compelluntur ſemper habere ſuſpectos. Dum ergo mundani quilibet homines excellentiæ tuæ pocula tantummodo mellita propinant, [id enim ſolummodo ſuggerunt, quod tibi placitum eſſe perpendunt] inter dulces quotidianæ aſſentationis illecebras non debet moleſtè ferri meorum amaritudo ſermonum, tamquam inter ſuaues epulas aliquando placet agreſtium viror herbarum.

Magnorum Principum infœlicitas eſt, fucatã rerum veritatem habere.

CAPVT I.

Quòd iuſtitiæ rigor regna conſeruet.

QVod ergo viuis tibi ſæpè ſermonibus protuli, hoc hanc per epiſtolam replico. Fateor ſanè, multum mihi diſplicet, quia Monarchiam hanc, in qua pene centum millia degunt hominum, tamquam ruſticum quemdam viculum negligis; eamque Duci, per quem regi & adminiſtrari debeat, non committis. Ex omnibus quippe, quibus nunc per regiminis officium præemines, diſtricto Iudici ratiocinium debes: & quanto nunc glorioſius eſt in obtinenda dignitate faſtigium, tanto durius erit in reddenda ratione iudicium. Transfer ergo pondus in alterum, vt quod propriis non potes ceruicibus ferre, per alium valeas, communicato labore, portare.

Gubernatores Reip. cum aliis cõmunicare debent terum pondus, ne negligentiæ pœnas dẽt.

Illud etiam mihi non mediocriter diſplicet, quia in plectendis flagitiis, & temerariis iniquorum hominum auſibus coërcendis, remiſſior cerneris eſſe quàm debeas; & dum peccatoribus parcis, augere peccata conuinceris. Eneruato quippe rigore iuſtitiæ, ſtatus euertitur diſciplinæ; & dum vltoriæ ſeueritatis cenſura reprimitur, temeraria delinquendi licentia relaxatur. Inordinata ſanè pietas nutrit impietatem; & timida manus Medici, vulnus auget ægroti. Facit enim exuberare putredinem, dum non ſecando, ſed palpando quotidie ſuperducit vulnuſculo cicatricem. Pharmacopola denique, qui mollibus vnguentis non permiſcet acredinem, tumoribus exſiccandis nullam poteſt adhibere virtutem. Non omnia membra Eccleſiæ vno fonguntur officio. Aliud nempe ſacerdoti, aliud competit Iudici. Iſte ſiquidem viſceribus debet pietatis affluere, & in maternę miſericordię gremio ſub exuberantib. doctrinæ ſemper vberibus filios confouere. Illius autem officium eſt, vt reos puniat, & ex eorum manibus eripiat innocentes; vt vigorem rectitudinis & iuſtitiæ teneat, & à zelo ſanctionum legalium non tepeſcat; vt ab æquitatis linea non declinet; vt legitimi vigoris genium non eneruet. Meminerit etiam ſemper quod per Apoſtolum dicitur: *Vis non timere poteſtatem? fac bonum, & habebis laudem ex illa. Dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem malum feceris, time, non enim ſine cauſa gladium portat.* In quibus vtique verbis * intelligi, aliud eſſe gladium Principis, aliud infulam Sacerdotis. Non enim ad hoc præcingeris gladio, vt violentorum mala debeas palpare, vel vngere; ſed vt ea ſtudeas vibrati mucronis ictibus obtruncare.

Officium Sacerdotis, ac Principis.

Rom. 13.

* datur, vel aliquid ſimile.

A Hinc eſt quod ſequitur: *Dei enim miniſter eſt vindex in iram ei, qui malè agit.* Ibid.

CAPVT II.

Quòd Iudex, qui malè agentes non punit, diaboli miniſter eſt.

SI ergo Dei miniſter eſt, qui mala facientes in iram vindicat; diaboli proculdubio miniſter eſt, qui criminoſos ac reprobos ſuauiter palpat. Et ſicut Deo præbet obſequium qui peruerſos vlciſcitur; ſic miniſter eſt aduerſarij, qui perpetrantibus iniqua blanditur. Neceſſe eſt vt contrahat mucro rubiginem, qui ſemper in theca reconditus, numquam exercet vltionem. Scaber enſis efficitur, qui dum cohibetur ſemper à vulnere, non limatur. Quo contrà, per Ezechielem dicitur: *Gladius exacutus eſt, & limatus, vt* Ezech. 21.
B *cadat victimas. exacutus eſt; vt ſplendeat, limatus eſt.* Diſtat planè tribunal Iudicis à cathedra Sacerdotis. Ille nimirum ad hoc gladium portat, vt eum in vltionem iniuſtè viuentium exerat: iſte baculo tantum contentus eſt innocentiæ, vt quietus, & placidus teneat cuſtodiam diſciplinæ. Quamquam & Sacerdos ſi immoderata circa ſubiectos pietate reſoluitur, & ipſe ſententia diuini furoris non immeritò condemnatur. Nam Sacerdos erat Heli, de quo dictum eſt ad Samuëlem: *Eò quod nouerat indignè agere filios ſuos,* 1. Reg. 3.
& non corripuerit eos, iccirco iuraui domui Heli, quòd non expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus vſque in æternum. Eat ergo Iudex, cauſas atque negotia iurgantium dirimere negligat; maximam diei partem Miſſarum ſolemniis, & orationibus inſiſtendo conſumat. Sed ecce illic di-
C citur, quia nec ipſius quidem Sacerdotis iniquitas expiari poterit victimis, & muneribus vſque in æternum, eò quod Heli vitia non coërcuerit filiorum.

Gubernatorum negligentia in ſubditos difficile expiatur.

CAPVT. III.

Quòd iniquos caſtigare eſt Deo ſacrificium.

ET perpende quale eſt, quòd victimæ ſimul ſe munera, quæ peccata principaliter abluunt, habitam erga ſubiectos negligentiam expiare non poſſunt. Multi nempe falſæ pietatis errore decepti, vnde ſe Deo placere inſipienter autumant, inde aduerſus eum crudeliter pugnãt; & ex eo merentur iram, vnde ſe adepturos opi-
D nati ſunt gratiam; & dum aliis veniam falſæ pietatis impertiant, ipſi motum diuinæ indignationis incurrerunt. Vir namque de filiis Prophetarum dixit ad ſocium, vt ſe percuteret; 3. Reg. 20.
quem, quoniam ille ferire contempſit, protinus à leone percuſſus interiit. Placere ſe Deo de pietate ſua arbitratus eſt Achab, cùm Benadab Regem Syriæ non modò vocauit fratrem, ſed & in curru proprio ſibi dignatus eſt aſſeſſorem. Sed audi quid indiſcreta pietas mereatur audire: Ibid.
Quia dimiſiſti, inquit Dominus, *virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, &*
E *populus tuus pro populo eius.* Saül Agag Regẽ Amalech non occidit, ſed captum peracta victoria conſeruauit, & pro hac miſericordia dignè remuneratus audiuit: *Pro eo quòd abiecisti ſermonem* 1. Reg. 15.
Domini, abiecit te Dominus, ne ſis Rex. Pius extitit populus erga mulieres Madianitarum, ſed ait illi Moyſes: *Cur fœminas reſeruaſtis? Ergo cunctos in-* Num.
terficite, quidquid generis eſt maſculini, etiã paruulos; & mulieres, quę nouerunt viros in coitu, iugulate. Idẽ

quoque Moyſes, poſtquam fabricatus eſſet vi-
Exod. 32. tulus in Oreb, ait filiis Leui: *Occidat vnuſquiſque fratrem & amicum, & proximum ſuum.* Et poſt-
quam viginti tria millia hominum cæſa ſunt,
Ibid. ait: *Conſecraſtis hodie manus veſtras Dño. vnuſquiſque in filio, & fratre ſuo; vt detur vobis benedictio.*
Amalechites ille, qui gloriatur ſe peremiſſe Saul
dum ſe non galeam, ſed diadema de capite bel-
lantis abſtuliſſe contingit, gladio Dauid percuſ-
ſus, occubuit. Interfectores etiam Iſboſeth dum
2. Reg. 1. caput illius quaſi loco muneris offerunt Dauidi,
2. Reg. 4. gladium non euadunt: & quem ſperauerant
ſe muneri gratias redhibentem, commiſſi potius
Act. 5. homicidij experiuntur vltorem. Petrus etiam
Ananiæ, & Saphiræ mendacium non inultum
abire permiſit; ſed eos oris gladio feriens, alio-
rum ne ſimile quid forte præſumerent, corda
perterruit. Paulus quoque, dum exceſſibus
1. Cor. 4. coërcere diſcipulos nititur, virgam delinquen-
tibus comminatur. Saluator etiam noſter, qui
tamquam mitis agnus apparuit, mox vt Petro
cæli, terræque iura commiſit, protinus eum du-
ra redargutione corripuit: *Vade*, inquit, *poſt me,*
Matth. 16. *Satana, ſcandalum es mihi; quia non ſapis, quæ Dei*
Marc. 8. *ſunt: ſed ea, quæ hominum.* Quid eſt ergo quòd
ſancti viri toties in delinquentes reperiuntur in-
uecti, vel correptione verborum, vel vltioni-
bus operum, niſi, vt manifeſtè clareſcat, quia
in hac mortalitate rectè non viuitur, ſi blandis,
ac mollibus aſperitas non miſcetur? Nã vbi pe-
nitus diſciplina poſtponitur, vbi diſtricta legi-
timi vigoris cenſura reprimitur, neceſſe eſt vt
prona ſemper ad malum fragilitatis humanæ
conditio ad illicita relaxetur. Et in eum pro-
culdubio tota ſubiectorum culpa redundat, qui
Principis inordinata pietas eſt perditio. eos, ne præcipitanter excederent, ſub diſcipli-
næ loro cohibere debuerat. Inordinata nempe
pietas Principis, quid eſt aliud, quàm confuſio
plebis? Nam dum ille à moderanda regiminis
habena reprimitur, ſubiecti quique, velut ef-
fræneſ equi, per abrupta rapiantur. Agere ni-
mirum licet omne quod libet, & tunc liquido
cernitur, quod ſæpe dictum in libro Iudicum
Iudic. 17. reperitur: *In diebus illis non erat Rex in Iſraël, ſed vnuſquiſque quod ſibi rectum videbatur, agebat.* Et
illud, quod tempore Achab impiiſſimi Regis
3. Reg. 22. dictum eſt per Michæam: *Non habeat Dominum iſti; reuertatur igitur vnuſquiſque in domum ſuam in pace.* De tempore quoque Saul dicitur: *Quia*
1. Reg. 13. *retuſæ erant acies vomerum, & ligonum, & tridentium, & ſecurium, vſque ad ſtimulum corrigendum.*
Retuſæ quippe ſunt acies vtenſilium, cùm zelus,
ac feruor extinguitur magiſtrorum: nec ſtimu-
lus eſt, qui pungat, cùm deeſt qui delinquentium
peccata corripiat. Hunc pungentem ſe Paulus
ſtimulũ ſentire cœperat, cùm vox illi diuina di-
Act. 9. cebat: *Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.*

CAPVT IV.

Quòd Regum conſiliarij non ſolùm pij, ſed etiam prudentes eſſe debent.

Vbaldus Comes. ENIMVERO, quod dicturus ſum, non mi-
hi ſtylus hiſtoriæ tradidit, ſed Comes Vbal-
dus, vir videlicet diſertus, ac prudens, nudo
dumtaxat ſermone narrauit: Theodoſius, in-
quit, Imperator cum religioſo quodam Eremi-
ta conſueuerat habere colloquium, cuius vide-
licet obtemperabat Imperator imperiis, & con-
ſcientiæ ſibi latentis arcana pandebat. Seruus

A itaque Dei, vt erat ſimplex, & purus, ac mun-
danæ propemodum prauitatis ignarus, Augu-
ſtum diſtricte permonuit, vt erga delinquentes
pius exiſteret, vt à reorum vltionibus abſtineret;
& qui ſibi depoſceret a ſuperno Iudice veniam,
ipſe non exigeret a fratre vindictam; nimirum
cùm ipſe Iudex dicat: *In qua menſura menſi fue-*
ritis, eadem remetietur vobis. Imperator itaque fi- Matth. 7.
dem ſancti viri monitis adhibens, cœpit flagitio-
ſis, & quibuſque nocentibus impune commiſſa
remittere; ſacrilegis, ac lege plectendis veniali-
ter indulgere; cunctis etiam aliena iura temerè
peruadentibus, debita relaxare. Ad hæc Regni Inordinatæ pietatis incommoda.
B Proceres conqueruntur, regalis * myſterij tra-
ctatores ruinam mundi periclitantis expoſtu- *miniſterij.
lant; & per fas, ac nefas cuncta confundi, niſi
per æquitatem iuſtitiæ rebus humanis celerius
occurratur, affirmant. Lamentantur denique
per ſuperſtitioſæ huius, ac friuolæ pietatis igna-
uiam, paſſim rapinas, ac violentias fieri, legum
ſcita diſſolui, & ad audenda plectibilia quæque
vel noxia peruerſorum nequitias hominum per
conceſſæ libertatis audaciam concitari. Hac Im-
perator querula ſuggeſtione permotus, ad ho-
minem Dei veredarium deſtinat, conſilium fla-
gitat, quid ſibi à murmurantibus obiicitur, ex-
ponit; quid potiſſimum ſit ipſe facturus, inqui-
rit. Hæc vir Dei ſolerti examinatione diſcutiens,
C mutandamque ſui conſilij ſententiam recogno-
ſcens, ore quidem ſiluit, quadam verò myſtici
operis ſignificatione reſpondit. Aſpiciente ſi- Pij viri iucundum, ac prudens factum.
quidem pragmaticæ legationis baiulo, caput
vndique pexuit: & quidquid in gremium de-
molitum eſt, vel effuſum, in ignem ſine mora
proiecit: moxque corripiens ſarculum, ingre-
ditur hortulum, quæque noxia demolitur, ſte-
riles herbas extirpat, circumcirca ſartiens, vi-
rentia excolit & communit oluſcula. Illas igitur
eradicat, vt, radicibus euulſis, areſcant; illas
verò fouet, & excolit, vt per adulti germinis
incrementa proficiant. His itaque myſtica ſigni-
ficatione peractis in eadem ſilentij cenſura per-
ſiſtens, innuit nuntio, vt ad ſuum dominum
D redeat: eique quæ viderat, per ordinem inno-
teſcat. Qui nimirum non ſine quadam animi
ſtomachantis indignatione reuerſus, murmura-
re cœpit, & conqueri, quia non miſſus eſſet ad
ſani capitis hominem, ſed ad veſanum potius,
ac dementem; Sperabam, inquit, vt decurren-
tibus me verbis inſtrueret, & iuxta inquiſitionis
meæ ſeriem, per apertæ reſponſionis alloquium
ea omnibus informaret. Ille autem, velut alie-
natæ mentis, ac furioſus, modò incultam capi-
tis cæſariem pectere; modò correpto per hor-
tulum ſuum cœpit ligone ſarrire; tamquam ego
lendes eius, ac pediculos magnipenderem,
vel ruralis induſtriæ magiſterium flagitarem.
Tunc Imperator, quod dicebatur, diligenter
E auſcultans, & altiori conſilio, quod factum
fuerat, mente pertractans, ait: Hoc non eſſe ri-
diculum, ſed myſterium: atque id ſibi, quod
quæſierat, euidentibus indiciis indubitanter ex-
preſſum: Seruus, inquit, Dei nobis melius
agendo, quàm loquendo reſpondit: & genuino
ſuæ operationis oraculo, nodum vnius noſtræ
quæſtionis abſoluit.

A

CAPVT V.

Principis officium quodnam ſit.

QVi o enim apertius eo, quod verticem pe-uuit, & mox in ignem deterſa proiecit? Ac ſi diceret: per multimodæ diuiſionis pectinem, hoc eſt per legitimæ diſcuſſionis, ac diſcretionis examen, & noxia quæque diſpereant; & quæ bona ſunt, abiectis malis purificata remaneant. Eandem porro ſententiam per hortuli quoque voluit iterare culturam, vt ſicut ille noxias cum ſuis ceſpitibus herbas euulſit, bonum autem olus, vt vberius germinaret, excoluit; ita nos, B quaſi per diſcretum libratæ iuſtitiæ ſarculum, & elaboremus reprobos radicitus extirpare, & bonos, vt Deo fructificent, in tranquilla pace componere. Hoc illi, qui aderant, audientes, quod velut anilium nugarum deputauerant antè ridiculum, venerari cœperunt, & reuera ſpiritualis, ac profundæ ſapientiæ ſacramentum. Tunc Imperator hoc tamquam prophetico confirmatus oraculo, violentias iniuſte viuentium cœpit vlciſci, reatus, ac ſcelera diſtricta iuriſdictionis animaduerſione percutere, à nefariis auſibus improbos cohibere, & per auctoritatem C imperialis potentiæ peruerſorum corda terrificans, in pace cuncta componere. Sic itaque mundus, qui perire cœperat per ignauiam, ad æquitatis, atque iuſtitiæ refloruit diſciplinam. Hoc autem ego, non vt conſtanter verum fuiſſe perhibeam, retuli: ſed quod mihi curſorio ſermone relatum eſt, in quantum non intercepit obliuio, prælibaui. Verumtamen numquam hoc vſque ad nos antiquitas, fama vulgante, tranſmitteret, ſi non ad ædificationis exemplum prodeſſe poſteris credidiſſet.

Iuſtitiæ vigore pax, & felicitas acquiritur.

Vix plane quinquennio ante meæ natiuitatis exortum, humanis rebus exemptus eſt Tertius Otto, qui imperialis apicis dignitate pollucibiliter floruit, & Romanam Rempublicam ſtrenuè gubernauit. Hic itaque cùm vicennalis D adoleſcentiæ vix adhuc exceſſiſſet ætatem, inter inſignia multa, & præclara, quæ geſſit, tribus Regni Proceribus, atque Comitibus oculos eruit, Rodulpho videlicet, Raimundo, & Arimundo. In quo nimirum conſpicuo decore iuſtitiæ, ſic omnium aliena diripientium viſcera tremefecit, ſic totum Regnum in ſecuritatis, & pacis tranquillitate compoſuit; vt omnes ferè intra compendij ſui limitem ſe formidoloſè reprimerent, nec iuris proprij terminos per inſolentiam tranſilirent. Vnde per ora populi hæc ſe præconij fama diffuderat: in euulſione ſex oculorum vnum pacatum eſt Regnum. Tres facti ſunt cæci, & omni populo quietis optatæ E lumen infulſit. Tu quoque, vir magnifice, ſanctorum tibi Principum, & legalia iura ſeruantium exempla propone: noxiæ pietatis imaginem à te procul exclude: & erga populum, qui tibi commiſſus eſt, ſatage ſemper iuſtitiam cuſtodire. Scriptum eſt enim: *Beati, qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore.* Et Salomon, *Diligite*, inquit, *iuſtitiam, qui iudicatis terram.* Sic ergo rectitudinis zelo ſemper accenſus, incede nunc per iuſtitiæ tramitem, vt non iudicandus, ſed remunerandus, ad ipſum quandoque iuſtitiæ reuertaris Auctorem.

Natus eſt ergo S. Doctor A. C. 1007.

Ottonis tertij iuſtitiæ fructus.

Pſal. 105.

Sap. 1.

ALIA DISSERTATIO.

De eodem Principis officio in impiis coercendis.

ARGVMENTVM.

Nimiam manſuetudinem, & lenitatem fugiendam eidem Gothifredo inculcat: admonens illum, videat etiam atque etiam, ne dum paucis ſceleratis parcit, bonos omnes perdat. Vt hoc ei facilius perſuadeat, exemplum Hugonis Ducis, qui ante illum totius ferè Italiæ gubernacula adminiſtrauerat, adducit, eiuſque ſeueritatem collaudat.

C

Gothifredo præcellentiſſimo Marchioni, Petrus peccator Monachus ſalutem.

SÆpe nuntius poſt nuntium mittitur, vt res, quæ nimis eſt neceſſaria, importunis ſaltem precibus impetretur. Nam & Euangelicus ille iudex extra Euangelium viuens, qui non Deum, non hominem reuerebatur, tædio tandem, & indefeſſa mulieris inſtantia victus, agnoſcitur. Tu verò, quem & inter homines pudor honeſtæ vitæ ſpectabilem, & apud Deum caſtus reddit timor inſignem, petitionibus meis D repulſam non debes ingerere: quem vtique non in aduerſarium conquerentem, ſed tibi potius aſpicis vtilia ſuggerentem. Scripſi tibi nuper Epiſtolam de ſeruando rigore iuſtitiæ, quam nunc apicibus quidem gemino, ſed à propoſita ſemel materia non recedo.

Luc. 18.

CAPVT I.

Quòd iuſtitiæ rigor bonis ac malis vtilis eſt.

TEne igitur, vir eminentiſſime, ſtateram æqui libraminis, examen intra trutinam cohibe, pariles legalium ſectionum lances præ E oculis ſemper appende. Sed hic fortè illud Salomonis obiicies: *Noli eſſe nimium iuſtus.* Et ego tibi è contra reſpondeo: Noli eſſe nimium pius. Sicut enim ſub immoderata iuſtitia puſillanimitas frangitur, ita ſub pietate nimia malè liber animus ad inſolentiam procaciter effrænatur. Numquid enim illic indiſcreta pietas non prohibetur: *Percute filium tuum virga, & liberabis animam eius à morte?* Et iterum: *Qui parcit virgæ, odit filium ſuum.* Et alibi: *Qui diligit filium ſuum, aſſiduat illi flagella.* Et idem: *Equus indomitus euadit durus, & filius remiſſus euadet præceps. Lacta filium tuum, & pauentem te faciet: lude cum eo, & contriſtabit te. Non corrideas illi, ne doleas, & in nouiſſimo obſtupeſcent dentes tui.* Si ergo pater diſcipli-

Eccl. 7.

Prou. 13.

Prou. 13.

Eccli. 30.

Ibid.

oam, & flagellum debet vnico filio, quanto magis Princeps populo, ne tanta effrænatæ libertatis audacia pereat multitudo? Vnde ſcriptum eſt: *Rex inſipiens perdet populum ſuum, & ciuitates inhabitabuntur per ſenſum prudentum.* Vt ergo populus, qui tibi ſubiectus eſt, ex iuſti regiminis obſeruatione ſaluetur, neceſſe eſt vt ipſe in tribunali examine conſtitutus, quæ ſunt iuſta, decernas: & eos inſuper, quos per Prouincias diſtigis, vt legis edicta diſtrictè proſequantur, inſtitoas. Vnde vir Sapiens cum præmiſiſſet: Iudex ſapiens iudicabit populum ſuum, & principatus ſenſati ſtabilis erit, protinus addidit: Secundum iudicem populi, ſic & miniſtri eius & qualis eſt Rector ciuitatis, tales & inhabitantes in ea. Quid placet ſanctius? Quid Deo charius? Quid certe in Chriſtiana religione præſtantius, quàm iudicare iuſtitiam, & illicitis auſibus per legitimi rigoris cenſuram diſciplinam? In quo nimirum & nocentibus præſtatur, & patientibus. Illis ſcilicet, vt violentiæ piaculum non incurrant: iſtis autem, vt diſcrimen ingentendæ calamitatis euadant. Illis, vt contenti propriis, aliena non rapiant: iſtis, vt defenſi publicæ tuitionis vmbraculo, propria non amittant. Illis, ne lædendo proximos, diuini furoris in ſe gloriam prouocent: iſtis, vt à nefandorum nequitia liberati, gratias ſemper agentes, in iubilo diuinæ laudis exultent. Quod vtique ſuauius ſacrificium Deo valet offerri, quàm de violentorum manibus pupillos eripere, viduas defenſare, oppreſſos erigere, ſpoliatos, & abiectos in amiſſos proprij iuris titulos reformare? Hinc enim ſcriptum eſt: Io iudicando eſto pupillis miſericors, vt pater, & pro viro matri illorum: & eris tu velut filius Altiſſimi obediēs, & miſerebitur tui magis, quàm mater. Quid ergo maius? Quid in humanis operibus excellentius, quàm id, pro quo mortalis homo & Dei filius fiat, & Deus illi non paternæ, ſed quod maius eſt, viſcera maternæ pietatis impendat? Vt qui ſtans pro pupillis, & viduis aduerſus impiorum nequitias dimicat, ipſe tamquam lacteola ſoboles ſub confouentibus ſe diuinæ pietatis vberibus requieſcat.

E cli. 10.

Ibid.

Qualis rex, tales miniſtri.

Eccl. 4.

CAPVT II.

Sacra Scriptura, ac SS. Patrum de plectendis iniquis concors ſententia.

IN vleiſcendis planè, ac legali ſeueritate plectendis exceſſibus iniquorum, omnes ſibimet vnanimiter concinunt, & in vnius ſententiæ decreta concurrunt, & Patres videlicet legis antiquæ, & ſancti Doctores Eccleſiæ. In lege namque ſcriptum eſt: *Maleficos ne patiaris viuere.* Et Apoſtolus intue multa: *Siue Regi quaſi præcellenti, ſiue Ducibus tanquam ab eo miſſis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum.* Beatus Auguſtinus ait. *Quæ eſt vanitas vai parcere, & omnes in diſcrimen adducere? Polluuntur enim omnes, vno peccante.* Et Hieronymus, *Qui percutit malos*, inquit, *in eo, quod mali ſunt, & habet cauſam interfectionis, vt percutiat peſſimos, miniſter Dei eſt.* Item alibi: *Homicidas, & ſacrilegos punire, non eſt effuſio ſanguinis.* Et beatus ait Ambroſius. *Hoſtem ferire victoria eſt, reum æquitas, innocentem homicidium.* Quod profecto ſancti de inferenda impiis vltione non dicerent, niſi corporale ſupplicium etiam animabus eorum aliquatenus crederent profuturum. De quo nimirum, omiſſis interim aliis, quid

Exod. 22.
1. Pet. 2.
S. Auguſt.
S. Hieron.
S. Ambroſ.
Per temporalem pœnam reus ab æterna liberatur.

Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus ſenſit, breuiter inſeramus: *Mors*, inquit, *quæ pœna cauſa infertur pro peccato, purgatio eſt peccati ipſius, pro quo iubetur inferri.* Abſoluitur ergo peccatum per pœnam mortis: nec ſupereſt aliquid, quod pro hoc crimine iudicij dies, & pœna æterni ignis inueniat. Vbi quis accipit peccatum, & habet illud ſecum, nec aliquo ſupplicio, pœnaque diluitur, tranſit etiam cum eo poſt mortem: & qua temporalia hic non perſoluit, ea pendet æterna ſuppliciis. Vides ergo quanto grauius ſit accipere peccatum, quàm morte mulctari? Hic enim mors pro vindicta datur; & apud iuſtum iudicem non iudicatur bis in idipſum. Vbi autem non eſt ſolutum vindicta peccatum, manet æternis ignibus extinguendum. Quibus vtique ſancti viri verbis indubitanter aſſeritur, quia per temporalem pœnam reus abſoluitur, & per immunitatem æterni ſupplicij cruciatibus reſeruatur.

S. Cyrillus

Nahum 1.

CAPVT III.

Hugonis Ducis Tuſciæ prudentia in renuntiando Ducatu.

VT autem domeſticum tibi, vel, vt ita loquar, vernaculum præbeamus exemplum, nemo melius occurrit, quàm glorioſæ memoriæ Hugo Dux, & Marchio, qui eum, quo tu nunc fungeris, obtinuit Principatum. Obtinuit, inquam, vtramque * Monarchiam, & quam Tyrrhenum videlicet, & quam mare Adriaticum alluit. Sed cùm perpenderet, quia propter improbitatem totiuſſe viuentium, ſtrenuè regere vtramque non poſſet, vtriuſque renuntiationis arbitrio, ceſſit Imperatori * Monarchiam Camerini cum Spoletano Ducatu; ſibi verò proprio Tuſciam reſeruauit. Huius tempore Capuanus Princeps, ſi rite rem teneo, dum manibus chirothecas vellet adducere, hi, qui aduerſus eum conſpirauerunt, ei protinus quaſi ſubſeruientes, occurrunt, manus eius vtraſque complodunt: & mox euaginatis gladiis, eum confodientes, interimunt. Quod mox, vt incomparabilium virtutum viro, Hugoni videlicet Marchioni, qui dictus eſt, patenter innotuit, nil moratus Capuanam vrbem numeroſis exercituum legionibus circumfudit: eamque tamdiu bellicis armatorum copiis expugnare non deſtitit, donec ea ea victoriam caperet, & interfectores Domini ſui, digno necis ſupplicio, trucidaret. De quo nimirum & alia tot virtutum inſignia referuntur; vt proliatate temporum ſplendida nominis eius fama aboleri nullatenus valeat: ſed quaſi virens ſemper ac florens, in ore hominum ſolemniter viuat. E quibus & nos ſcribere nonnulla poſſumus, quæ forent ædificationi Procerum profutura; ſed quia dum nobis dicerentur, ſingula geſtorum verba notare neglex imus, ne quod abſit, aliquo fallamur in verbo, ſcribenda hæc aliis delegamus. Breue tamen, quod audiui de pueriliteius ætate, non taceo. * Obertus Marchio pater eius Hugonis Regis naturalis filius extitit; qui nimirum * Guillam maioris Bonifacij Marchionis filiam, coniugali ſibi fœdere copulauit. Hic non multo poſt indignationem primi Ottonis Imperatoris incurrit, ac ſubinde relicta coniuge, Pannoniam profugus exulauit. Qui cùm longo poſt tempore reſumptus in gratiam, rediit: matrem cum grandiuſcula iam

*Marchiſſ

Zelus in vindicanda Capuani Principis iniuria.

* Vbertus, & Albertus etiam.
* Vuillam

prole reperiens, admiratus expauit. Negat homo ſe genuiſſe, quem conſpicit: & zelotypiæ permotus inuidia, fœtæ mulieri obſcœnum crimen inteudit; nequaquam ſe tam inſperatæ rei perhibet conſcium; diffitetur ſe conceptionis hujus noſſe myſterium: nec poſſe fieri, vt ſe aſſerat patrem, qui prægnantem non reliquit vxorem.

CAPVT IV.

Guillæ matris Hugonis innocentia iucundo miraculo declaratur.

AD hoc tandem res diutius ventilata protrahitur, vt non aliter, quàm per actæ puritificationis indicium tam grauis obiectio ſopiatur. Hoc igitur ea vtraque parte conuenit, vt in vaſta quadam ampliſſimæ domus area conuentus religioſarum fieret perſonarum: Quibus nimirum in ſubſelliis ſuis vndique conſidentibus, puer ſolus in medio poneretur: & ſi patrem, quem numquam antea viderat, adiens peteret, ab omni proculdubio matrem ſuſpicione purgaret. Quid plura? Conueniunt Pontifices, adſunt cum Monachis, & Abbatibus inferioris etiam ordinis Sacerdotes: fletur, gemitur, ſuſpiratur, ad cælum oculos erigunt, pugnis pectora mœſta contundunt, profluentibus lacrymis triſtia ora perfundunt. Dimiſſus itaque puer in medio ſine patre, vel gerula, cœpit ire: & cùm pater ſederet inter vulgus, nec ab aliis videretur vlla ſubſellij varietate diſtinctus: contemptis omnibus, puer ad eum ſignanter acceſſit, eique tamquam notiſſima familiaritate blanditus, adhæſit. Sic itaque liberauit matrem, dum diuino prouocatus inſtinctu, petiit genitorem. Hoc igitur modo matri confuſio tollitur, patri filius redditur: & vtriuſque parentis affectus erga ſe inuicem in communi ſobole reformatur. Omnes ergo, qui aderant, tanto ſtupefacti miraculo, votiua mentis coniubilatione, & dignas auctori Deo gratias referentes, exultant.

Prudentiſſimum Hugonis ducis factum.

Hic præterea ſæpe dum equitaret, comitum cuneos poſt ſe dimittere conſueuerat, & vel ſolus, vel vno contentus aſſecla, longius præcedebat; & tunc agricolas, vel opiliones his compellabat affatibus: Quid vobis, inquit, videtur de Marchione iſto, quem dicunt? Numquid non crudelis, & impius, pauperes opprimit, terram diſſipat, & cuncta ditionis ſuæ bona profligat? Ad quod illi, Abſit, aiunt, abſit: falſum eſt penitus, ô homo, quod loqueris. Non eſt enim poteſtas talis ſuper terram, quæ ſic violentiis, & rapinis abſtineat, quæ in tanta pace, & ſecuritate ſubiectum ſibi populum regat. Viuat optamus, viuat illa poteſtas ad refugium pauperum, proſperè floreat ad omnium cuſtodiam ſubiectorum. Quod ille audiens, exultabat in Domino. Vnde ſæpe dicebat: In tanta volo ſemper erga ſubiectos, & præcipuè ruſticos, manſuetudine viuere: vt annona, quæ caballi mei rodentis ore delabitur, à ruſticorum porcellis è veſtigio colligatur. Porro autem cùm de ſe quid diceretur inquireret, quid aliud, quam noſtri Redemptoris imitabatur exemplum? qui nimirum cùm omnia proculdubio noſſet, à Diſcipulis tamen, veluti neſcius, inquirebat: Quem dicunt homines eſſe filium hominis? Cui cùm illi diuerſas hominum opiniones exprimerent, addidit: *Vos autem quem*

Chriſtus auctor eſt moderatoribus inquirendi de ſe aliorum opiniones. Matth. 16.

A *me eſſe dicitis?* Scilicet vt Rex Angelorum formam daret Rectoribus hominum, quatenus, non quid in os eorum aſſentatoriè dicatur, attendant; ſed quod eorum teſtimonium apud abſentes habeatur, inquirant. Sicque quod in ſe reprehenſibile ex eorum fama deprehenderint, corrigant: ad exequenda verò bona, quæ de ſe dicere cognouerint, auidiùs inualeſcant.

CAPVT V.

Hugonis Ducis mors.

VT autem præfati Marchionis etiam finem breuiter perſtringamus, cùm in extremæ B valetudinis languore decumberet, & totius regni lumen extingui, non parua diuerſorum ordinum multitudo defleret; venerabilis quidam Epiſcopus, cuius me ad præſens vocabulum fugit, hoc in ligno, quod in igne tunc ardebat, expreſſum per quædam litterarum veſtigia deprehendit: Hugo Marchio quinquaginta annis viuit. Cumque hoc quaſi fauſtum omen ij, qui aderant, crederent: ſignumque hoc eſſe recuperandæ ſalutis, erectis in ſpem cordibus, autumarent, paulò poſt ipſe defunctus eſt.

Hic præterea * ſex Monaſteria in ſui iuris poſſeſſione conſtruxit, quæ non modò prædiis, ac mancipiis; ſed & aureis, & argenteis va- C ſis, diuerſis etiam Eccleſiaſticis ornamentis, copioſa liberalitate ditauit. In quorum vno, venerabili videlicet, ac religioſo, quod ad honorem Dei Genitricis eſt in Florentina Vrbe conſtructum, iacet cadauer eius humatum. Cuius obitum cùm Auguſtus, qui tunc habenas Romani regebat Imperij, Otto videlicet tertius agnouiſſet, quia quondam aduerſus eum ſtimulo mordebatur inuidiæ, protinus in hanc vocem congratulabundus erupit: *Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.* Sed paulò poſt, eodem ſcilicet anno & ipſe defunctus eſt. Sic itaque ſuam improuidus pertulit, qui de morte alterius nequiter exultauit: non attendens id, quod D vir Sapiens ait: *Noli de mortuo inimico gaudere, ſciens quoniam omnes morimur.*

Sed & aliud annectere non otioſum credimus, quod inter ſanctos eiuſdem cœnobij Monachos celebri redolere memoria frequenter audiuimus. Aiunt enim, quia præfatus Marchio Marino Abbati, qui Monaſterium id tunc regebat, per ſpeciem nocturnæ viſionis apparuit: atque, vt corpus ſuum in ſupinum iuxta conſuetudinem volueret, quod in os reclinatum iacebat, admonuit. Quibus profectò viſionibus Abbas fidem præbens: probare rem voluit, & honeſti viri corpus pronum, & in faciem ia- E cens, ſicut ſibi reuelatum erat, inueniens, reuerenter, vt decebat, in latus alterum ſupinauit. Nec mirum planè, ſi vir iſte ſepulturæ conſuetudinem petiit, quam & ipſe circa ſe caput electorum omnium voluit exhiberi. Dicit enim Euangeliſta Ioannes: Quia, *Ioſeph, & Nicodemus acceperunt corpus Ieſu, & ligauerunt illud linteis cum aromatibus, ſicut mos Iudæis eſt ſepelire.* Hunc tibi prædeceſſorem tuum, vir eminentiſſime, quaſi ſpeculum ſtatue, aliorumque tibi, qui prauitates hominum, per rigorem iuſtitiæ repreſſerunt, exempla propone. Eripe de violentorum manibus innocentes; ſuperborum, & contra ſtatuta viuentium, erectas frange ceruí-

** ſeptem.*

Florentiæ in æde B. Virg. ab eo conſtructa ſepelitur.

Pſal. 123.

Eccli. 8.

Hugo Dux per viſum à Marino Abb. petit, vt cadauer eius in ſupinum volueretur.

Ioan. 19.

cee. Experiantur te reprobi Principem, non A irrideaot Sacerdotem. Noeentiom fruticum radices euelle, vt fructuoſa plantaria poſſint comas erigere. Sic igitur in agro Domini, qui tibi ad exeolendum commiſſus eſt, ſarculum legitimi vigoris exerce, vt & ſupernis horreis prouentum eenteſimi fructus inferre, & dignæ remnnerationis nummom ab eo, qui te conduxit, merearis accipere.

Sit nomen Domini benedictum.

BEATI PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

De vera felicitate ac ſapientia.

ARGVMENTVM.

Quàm longiſſimè inter ſe diſtent vera, & fucata felicitas, oſtendit: itemque quantũ humanarum ſcientiarum vanitates abhorreant ij, qui diuinæ ſapiẽtiæ duleedine capiũtur. Proinde hortatur illũ, ad quem ſeribit, vt ſi omnino prophanis litteris, diuitiiſque & cæteris, quæ falſò à mortalibus bona appellantur, nuntium remittere non poteſt, ſaltem illis, tamquam ancillis, & pediſſequis, vtatur ad veram ſapientiam, felicitatemque aſſequendam.

Prudentiſſimo Viro Bonifacio, Petrus peccator Monachus indiſſolubile vinculum charitatis.

NOn ignoro, frater, quia cùm mea Epiſtola ſæculariom manibus traditur, mox eloquentiæ oitor curiosè perquiritur; quàm cnnſequens ſit diſpoſitionis ordo, tractatur: vtrum rhetoricæ facultatis color eluceat, an & ſententias argumẽta dialecticæ ſubtilitatis inuoluant: quæritur etiam vtrum cathegorici, an potius hypotheriei, quæ propoſita ſunt, per allegationes ineuitabiles aſtruant ſyllogiſmi.

CAPVT I.

Humana eloquentia quàm parui ſit à viris ſanctis.

SEd hæc & huioſmodi phalerata ludibira ij, qui ſpirito Dei viuunt, vt reuera friuola, & vana contemnunt: &, ſicut Apoſtolus ait, arbitrantur vt ſtercora. Qui etiam locutum ſe
Philip. 3.
1. Cor. 1.
eſſe diſcipulis perhibet, non humanæ ſapientiæ verbis, vt non euacuetur Crux Chriſti. Et quàm pulchra, quàm vtilis, quàm honeſta locutio, quæ dum Auctorem ſuum vento vanæ gloriæ per arrogantiam inflat, Crucem Chriſti, quæ eſt mundi ſalus, euacuat. To itaque, dilectiſſime, in noſtris litteris noli prurientem mordacis eloquij ſperare ſalſuginem, noli accuratæ vrbanitatis quærere venuſtatem; ouina tibi ſimplicitas placeat, quæ ad Deum prouocat: non B ſerpentina callidiras, quæ lethale virus inſtillat. *Erat*, inquit Scriptura, *ſerpens callidior cunctis animantibus terræ.* Nam & Dominus, qui inter ſemen mulieris, atque ſerpentis, infœderabiles
Gen. 3.
Ibid.
Ioan. 10.
ioimicitias poſuit, oon ſerpentinm, ſed paſtorem ſe eſſe ouium nominauit, & non ait: Serpentes mei; ſed *oues*, inquit, meæ vocem meam audiunt; & ego agnoſco eas, & vitam æternam do eis. Porro ſapientes ſæculi deſpieabilem indicant ſimplicitatem ſeruorum Dei. Hinc eſt, quod Moyſes dicit: *Illicitum eſt Ægyptiis comedere cum Hebræis, & prophanum putant huiuſmodi conuiuium.* Cur autem hoc? Declarat alibi, cùm
Sapientibus ſæculi deſpicabilis eſt ſimplicitas ſeruorum Dei.
C ait: *Deteſtãtur* inquit, *Ægyptij omnes paſtores ouium.* Sicut enim Veritas dicit: *Filij huius ſæculi prudentiores filiis lucis in generatioue ſua ſunt.* Et ideo ſerpentina illis calliditas placet, puritatem verò ouinæ ſimplicitatis abhorrent. Sed ait Dominos Petro: *Si diligis me, paſce oues meas, paſce agnos meos.* Nomquid dicit: paſce vulpeculas meas, paſce dracones meos? Hoc autem iccirco dixerim, dilectiſſime, vt & tu caueas horridam ſerpentis aſtutiam, & ſancta prudentia tua inter fatuitatem, & calliditatem ſit mediè temperata. Vode & Iacobus eùm ſerpentinam eta eluderet ſapientiam, dicens: *Nou eſt iſta ſapientia deſurſum deſcendens, ſed terrena, animalis, diabolica:* paulò poſt, quam ſapientiam habere debeamus, ſubiungit: *Quæ autem*, inquit, *deſurſum eſt*
Gen. 43.
Gen. 46.
Luc. 16.
Ioan. 21.
Iacob. 3.
Sapientiæ cæleſtis conditiones.
Ibid.

ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſētiens, plena miſericordia,
Rom. 18. *& fructibus bonis, iudicans ſine ſimulatione.* Hinc & Paulus ait: *Non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* De immoderata quippe ſa-
Eſai. 29. pientia per Eſaiam dicitur: *Peribit ſapientia à ſapientibus eius, & intellectus prudentium eius abſcondetur. Væ qui profundi eſtis corde, vt à Domino abſcondatis conſilium, quorum ſunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos? & quis nouit nos?* Per eumdem quoque Prophetam talis ſapientia
Iſai. 33. deridetur, *Vbi eſt,* inquit, *litteratus? vbi legis verba ponderans? vbi doctor paruulorum? populum imprudentem non videbis; populum alti ſermonis; ita vt non poſſis intelligere diſertitudinem linguæ eius, in quo nulla eſt ſapientia.*

CAPVT II.

Diſcrimen inter ſapientiam ſpiritualem, & terrenam.

QVID autem diſtet inter ſpiritualem ſapientiam, terrenamque prudentiam, alibi diſcernit cùm dicit: *Quia non cognouit mundus*
1. Cor. 1. *per ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes.* Et iterum: *Pruden-*
Rom. 8. *tia huius mundi inimica eſt Deo: legi enim Dei non ſubiicitur: nec enim poteſt.* Hinc eſt quòd, ſicut in libro Geneſis dicitur, quinque Reges, qui
Gen. 14. ſubeſſe noluerunt Chodorlahomor, à quatuor Regibus ſuperati ſunt. Et vbi? in valle Siluestri, quæ nunc eſt mare ſalis. Qui ſunt enim quatuor Reges, niſi quatuor virtutes, quas Scriptura ſacra nominat principales? Quid verò per quinque Reges, niſi totidem ſenſus corporis, ac per eos exterior ſcientia deſignatur? Sicut autem illæ quatuor virtutes velut ex originali matris ſuæ, rationis ſcilicet fonte, procedunt; ſic iſti in terrenæ ſapientiæ vanitate, velut in conualle ſalſuginis, immorantur: ibique à ſuis hoſtibus ſunt proſtrati; quia dignum eſt, vt in anima omnis ſpiritualis ſapientia vincat, & carnalia prudentiæ calliditas pereat. Hinc & de Dauid legitur: *Quia fecit ſibi nomen*
2. Reg. 8. *cùm reuerteretur capta Syria, in valle ſalinarum, caſis duodecim millibus.* Verus enim Dauid Chriſtus, fortis ſcilicet viribus, & pulcher aſpectu, in valle ſalinarum duodecim millia hominum
Chriſtus per Apoſtolos ſuos de humana ſapientia triũphauit. ſtrauit, quia per Apoſtolos ſuos de ſalſa, immo falſa huius mundi ſapientia triumphauit. Qui enim duodecim ſpiritualis prælij bellatores habuit, quaſi totidem per eos hominum millia trucidauit, dum ſtultè ſapientes à friuolæ ſapientiæ vanitate conuertit. Quorum videlicet bellatorum vnus ad Corinthios dicit: *In carne enim ambu-*
2. Cor. 10. *lantes, non ſecundùm carnem militamus: nam arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo, ad deſtructionem munitionum, conſilia corporis deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti.*

CAPVT III.

Sapientiæ cæleſtis, & terrenæ prudentiæ effectus.

PORRO autem ſicut cæleſtis ſapientia cæleſtes facit, & legitimos Eccleſiæ filios; ita terrena prudentia terrenos reddit, & ſpurios. De
Baruch 3. quibus per Baruch dicitur: *Filij quoque Agar, qui exquiſierunt prudentiam, quæ de terra eſt, negotiatores terræ, & Theman, & fabellatores, & exquiſitores prudentiæ, viam ſapientiæ neſcierunt, neque meminerunt ſemitarum eius.* Sæcularem ergo prudentiam aſſequi cupientes, & ſpiritualem ſapientiam contemnentes, filij ſunt, Agar, non Saræ, & manzeres facti Iſmaëlitæ iure cenſendi ſunt non
Baruch 3. Vera ſapiẽtia, ac virtus in ſolo Deo ſunt. Iſraëlitæ. Et quoniam Agar, aduena interpretatur, ij non ſunt ſapientiæ filij, ſed aduenæ, & peregrini. Nec ex illis ſunt, quibus aiebat Apoſtolus: *Iam non eſtis hoſpites, & aduenæ, ſed eſtis ciues*
Epheſ. 2. *Sanctorum, & domeſtici Dei.* Tu autem, dilectiſſime, vt eiuſdem te Prophetæ ſermonibus alloquar, diſce vbi ſit prudentia. Hæc enim in Deo ſunt eſſentialiter conſtituta, atque ab eo ſunt proculdubio requirenda. Sed quia tu in ſæculo non imum obtines locum, nec potes prorſus effugere, vt aut ſæcularis eloquij cum
Qua moderatione ſtudia litterarũ præſertim ſecularia, tractanda ſint. colloquentibus verba non conferas, aut aliquando de litteratoriæ diſciplinæ ſtudiis aliquid non attingas, hac tibi diſcretione vtendum eſt; vt in ſæcularibus quidem te velut hebetem reddas, in ſpiritualibus verò ſtudiis omnes tuæ mentis neruos exerceas: in illis te præbeas negligentem, in his autem omnino viuacem. Quia ergo à temetipſo hoc obtinere non potes, vt in mundalis executione negotij omnino careas ſerpentis aſtutia, vel hoc ſatage, vt terrenam prudentiam tuam ſapientia ſpiritualis abſorbeat, eamque velut in ſui corporis arcana conuertat. Sicut de maleficis Pharaonis Scriptura
Exod. 7. proloquitur: *Proiecerunt,* inquit, *ſinguli virgas ſuas, quæ verſæ ſunt in dracones, ſed deuorauit virga Aaron virgas eorum.* Virga quippe Aaron maleficorum virgas abſorbuit: quia ſapientia Chriſti, quam illa ſignabat, omnes huius mundi ſapientias annullauit: mundique ſapientes ſui corporis, quod eſt Eccleſia, viſceribus coniunxit. Abſurdum præterea eſt, & ſatis inhoneſtum, vt eadem prudentia, eadémque ſubtilitas rebus adhibeatur humanis, quæ ſpiritualibus impenditur, & diuinis. Hinc eſt, quod Moyſi Domi-
Exod. 30. nus ait: *Sume tibi aromata, ſtacten, & onycha, galbanum boni odoris, & thus lucidiſſimum, facieſque thymiama compoſitum opere vnguentarij, mixtum diligenter, & purum.*
Maiori diligentia incumbendũ in virtutũ, quàm diſciplinarum ſtudium. Thymiama quippe ex aromatibus compoſitum facimus; cùm in altari boni operis virtutum multiplicitate redolemus. Quod mixtum & purum ſit; quia quanto virtus virtuti iungitur, tanto incenſum boni operis ſincerius exhibetur. Vbi & bene ſubiungitur: *Cùmque in tenuiſſimum puluerem vniuerſa contuderis, pones*
Ibid. *ex eo coram teſtimonio tabernaculi.* In tenuiſſimum puluerem aromata vniuerſa conterimus; cúm bona noſtra quaſi in pila cordis occulta diſcuſſione tundimus, & ſi veraciter bona ſint, ſubtiliter retractamus. Aromata ergo in puluerem redigere, eſt virtutes recogitando terere, & vſque ad ſubtilitatem occulti examinis reuocare.

CAPVT IV.

Noſtra ſtudia ſint, vt ſoli Deo placeamus.

ET notandum, quod de eodem puluere dicitur: Pones ex eo coram teſtimonio tabernaculi: quia tunc nimirum bona noſtra veraciter in conſpectu ſuperni Iudicis placent, cúm hæc mens ſubtilius recogitando, conterit, & quaſi de aromatibus puluerem reddit. Nec groſſum, durumque ſit bonum, quod agitur: ne ſi hoc arcta retractionis manus non comminuat, odo-

rem

tem de ſe ſubtilius non aſpergat. Hoc planè ſtudium tantaque ſubtilitatis inſtantia non rebus eſt adhibenda terrenis, ſed ad hoc tantum habenda eſt, vt placere valeamus obtutibus Creatoris: nec vt in ſæculo videamur inſignes, ſed vt coram Deo in noſtra ſimus examinatione prudentes. Vnde illic additur:
Exod. 3.
Talem compoſitionẽ non facietis in vſus veſtros, quia ſanctum eſt Domino; moxque ſubiūgitur: *Homo quicumque fecerit ſimile, vt odore illius perfruatur, peribit de populis ſuis.* Quiſquis ergo, ſiue literarũ ſæculariũ diſciplinis, ſiue rebus quibuſque terrenis hoc ſtudium exhibet, quod ad placendum Deo examinationi dumtaxat intimæ principaliter debetur, meritò perit, quia thymiama, quod ſoli Deo debuit, rebus temporalibus, & caducis impendit. Enimuero quod de ſcientia loquimur, hoc ipſum ex delectatione huius vitæ neceſſe eſt fateamur. Dignũ quippe fuerat, vt terrena prudentia in nobis prorſus areſceret, & ſpiritualis ſolummodo ſapientia in nobis refloreret: ſicut Apoſtolus admonet dicens:
Coloſſ. 3.
Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſũ ſunt, quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terrã. Dignum nihilominus fuerat, vt hæc vita in noſtro corde non viueret, ſed nobis prorſus emortua, nequaquam mortuos delectaret: ſicut idem dicit Apoſtolus:
Rom. 6.
Conſepulti enim ſumus cũ illo per Baptiſmũ in morte, vt quomodo ſurrexit Chriſtus per gloriã Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Sed quia hæc nonnullis præſertim ſecularibus impoſſibilia ſunt, & perfectionis vtriuſque faſtigium aſſequi plenè non poſſunt, admonendi ſunt, vt quæ non poſſunt exactè contemnere, ſecundo ſaltem loco ea conentur habere.

CAPVT V.

Sæculares viri quomodo ſe habere debeant in amore rerum terrenarum, & ſpiritualium.

ET quoniam hæc vita pleroſque ſæculares tamquam vxor ſubſtracta delectat, elaborandum eſt, vt licet eam nequeant præ infirmitate mentis, vt dignum eſt, odire; nequaquam tamen aggrediatur illam immoderatè diligere; vt ſi necdum præualent ei repudij dare libellum, pudeat tamen ad comparationem æternæ vitæ amoris illi præbere primatum. Vnde & in lege præcipitur:
Deut. 21.
Si habuerit, inquit, *homo vxores duas, vnam dilectam, & alteram odioſam, genueritque ex eis liberos, & fuerit filius odioſæ primogenitus, volueritque ſubſtantiã inter filios diuidere, non poterit filiũ dilectæ facere primogenitum, & præferre filio odioſæ, ſed filiũ odioſæ agnoſcet primogenitũ, dabitque ei de his, quæ habuerit, cuncta duplicia: Iſte enim principium liberorũ eius, & huic debẽtur primogenita.*
Virtus & voluptas ſiūt hominis vxore.
Duæ ſcilicet hominis vxores, virtus ſunt, & voluptas: liuoris, & odij inter ſe inuicem velut quadam zelotypia diſſidentes. Et voluptas quidem ad hanc vitam, virtus ad æternam pertinet gloriam. Illa planè dilecta eſt, quia virum ſuum, hoc eſt, fragilem cuiuſque ſpiritum, maleſuada iucunditate demulcet: iſta verò dicitur odioſa, quia per arctam & anguſtam viam homines ire cõſtituit, & aſpera ſemper, ac dura proponit. Sed filius odioſæ nobis primogenitus eſt: quia virtutem Conditor noſter nobis originaliter indidit: voluptas autem, & quælibet carnalis illecebra ex vitio noſtræ prauitatis emerſit. Sed quia non eſt iſtius temporis per ſingula verba huius præce-

A pti figuram enucleanter exponere, ſufficiat hoc ad compendium dicere: vt ſi non poſſumus dilectam vxorem, quæ nobis proculdubio noxia eſt, à thalami noſtri ſocietate repellere, ſtudeamus ſaltem odioſam, quæ ſobria eſt, & honeſta, in primogeniti dignitate præferre: quatenus ſi nobis difficile eſt, quantulamcumque ſaltem huius vitæ dulcedinẽ non ſentire, prærogetur tamen dominij palma virtuti, relinquatur ſeruitus voluptati. Illius filius in primogeniti dignitate præcellat; iſtius autem filius in ſubſequela ordinis, & ſub diſciplinæ ſemper refrænatione ſuperſiſtat.
Virtutis dulcedo præferenda vitæ huius voluptatibus.

Vis fortaſſis addiſcere qui vxoris dilectæ ſunt
Proles carnis.
B filij? Paulus inquiratur Apoſtolus:
Galat. 5.
Manifeſta ſunt, inquit, *opera carnis, quæ ſunt, fornicatio, immũditia, luxuria, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietas, comeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, Regnũ Dei non conſequentur.* Vis enim cõſequenter audire, quæ ſit ſoboles odioſæ? Auſculta quod ſubdidit:
Fructus ſpiritus. Ibid.
Fructus autem ſpiritus eſt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, manſuetudo fides, modeſtia, continentia, caſtitas. Hic ergo filius tamquam primogenitus duplicia debet habere ſubſtantiæ, videlicet, vt fru-C ctus ſpiritus corpus, ſimul & animam regat atque vtriuſque ſubſtantiæ, interioris ſcilicet, & exterioris hominis iura poſſideat.

CAPVT VI.

Quod virtutis amor principatum tenere debet in corde.

SI ergo tibi difficile eſt, vt vna ſis vxore contentus, nec præuales dilectæ, quæ odio habenda eſt, repudij præbere libellum; fac ſaltem vt odioſa, quæ totis viribus amplectenda eſt, in domo cordis tui dignitatis obtineat principatum. Illa verò, quæ nunc malè diligitur, tamdiu nouiſſimum teneat locum, donec fœditatis D ſuæ merito ſenſim veniat in faſtidium, de faſtidio funditus vertatur in odium. Filius odioſæ tibi ſit primogenitus, eique deferatur obſequium à cæterorum multitudine liberorũ. Hinc eſt, quod Ioſue ſubuerſa Iericho imprecatus eſt, dicens:
Ioſ. 6.
Maledictus vir coram Domino, qui ſuſcitauerit, & ædificauerit ciuitatem Iericho, in primogenito ſuo fundamenta illius iaciat, & in nouiſſimo liberorum ponat portas eius. Nam quia per Iericho, quæ in lunam vertitur, hæc vita ſignatur, ille ciuitatem Iericho in primogenito ſuo ſuſcitat, qui bona præſentis vitæ principaliter amat. Et quia Veritas in Euangelio præcipit:
Matth. 6.
Primùm quærite Re-E gnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis; meritò maledictione damnatur quiſquis ab hoc præcepto declinare conuincitur, Propheta atteſtante, qui ait:
Pſal. 118.
Maledicti, qui declinant à mandatis tuis. At contrà, ille portas Iericho ponit in nouiſſimo liberorum, qui ſic vtitur temporalibus bonis, vt hæc non cum amore poſſideat, ſed ad cœleſtis gloriæ præmium medullitus inardeſcat.
Rebus temporalibus vtendum nobis ad cæleſtem gloriam comparandam.
Qui cœleſtibus in amore ſuo terrena ſupponit, tranſitoria floccipendit. Hoc itaque faciens, & odioſæ vxoris filium, iuxta mandata legis, efficit primogenitum, & ſecundùm Ioſue ſententiam, portas Iericho in nouiſſimo ſuſcitat liberorum. Quo contrà, Caïn in primogenito
Gen. 4.
ſuo Henoch condidit ciuitatem, quia futuram non ſperabat hæreditatem: & quia ſe quaſi

in Iericho huius ſæculi præpropere dedicauit, elogium perpetuæ maledictionis incurrit. Vnde
Prou. 20. ſcriptum eſt: *Hæreditas, ad quam feſtinatur in principio, in nouiſſimo benedictione carebit.*

Amor æternæ vitæ præcellere debet curæ rerum terrenarum.

Tu itaque, dilectiſſime, ſi necdum ſolius ſpiritualis vitæ, velut vnius vxoris thalami vales eſſe contentus, ſed adhuc malè blandientis terrenæ conuerſationis illecebra teneris aſtrictus, in domo cordis tui tamquam primogenitus, amor æternæ vitę pręcellat: & tamquam ſuppar, atque tepteſſa temporalium rerũ cura ſubſeruiat. Sicut in Canticis legitur:
Cantic. 2. *Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Læua quippe ſubeſſe capiti dicitur, cùm præſens vita à mente, quę cogitationum caput eſt, deſpecta calcatur. Dexteræ verò amplexibus ſtringitur, qui ſolius æternę vitę deſideriis vndique delectatur. Planè
Eccleſ. 11. quia & Salomon ait: *Da partem ſeptem, necnon & A octo;* ſic præſentem vitam, quę per ſeptenarium numerum deſignatur, exeurte; vt iam in amore futurę, quę per octonarium, reſurrectionis exprimit gloriam, totis ſtudeas viſceribus habitare. Illi perfunctoriam, atque volaticam exhibe curam; in hac perſeuerantem, atque perpetuam, ſicut æterna eſt, indeficuę dilectionis ſige ſententiam. Porrò quod de tranſitoria vita dicimus, hoc & de exteriori prudentia conſequenter admonemus; nimirum vt in animo tuo & temporalis vita, & ſcientia ſæcularis, tamquam mentis calce depreſſa, ſubſidat. Amor autem æternę vitę, & ſpiritualis ſtudium ſapientię, velut in ſumma cordis tui conſtitutos arce præcellat; quatenus dum fragilem hanc vitam cum ſua ſapientia deſpicis, repleri diuino ſpiritu, qui ad æternam te prouocet gloriam, felici viciſſitudine merearis.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI
S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI
Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,
OPVSCVLVM QVINQVAGESIMVMNONVM.

De nouiſſimis & Antichriſto,

ARGVMENTVM.

Oſtendit primò difficile eſſe loqui de rebus nouiſſimis; deinde vtilem eſſe earum meditationem ad res humanas deſpiciendas: tertiò diſputat de Antichriſti regno, & morte: denique de quindecim ſignis, quæ ex ſancto Hieronymo diem iudicij præcedent.

Dilecto Fratri Adæ, Petrus peccator Monachus humilis in Domino ſalutem.

CAPVT I.

De rebus nouiſſimis loqui difficile eſt.

QVod me, frater chariſſime, quid ante mundi creationem fuerit, quid poſt iudicium de mundo futurum ſit, diſcutis: de ipſo quoque iudicio ſolerter inquiris; tu quidem religioſè, & prudenter agis: verùm me ad incognita pertrahis: & quę necdũ didici, docere compellis. Quæris planè quod neſcio; exigis quod ignoro. Nã & Eſaias
Eſai. 41. ait: Priora annuntiate mihi, & nouiſſima quæ futura ſunt; & dicam, quia dij eſtis; apertè volens exprimere, neminem poſſe, quid ante mun- C dum fuerit, vel poſt eum futurum ſit, enarrare. Fructuoſum eſt tamen inquiri, licet res abſolutè nequeat explicari. Humana quippe mens huiuſmodi naturæ eſt, vt cogitationibus vacare non poſſit, aut enim ſe exercet in ſeriis, aut delectatur in vanis; & donec vtilia meditatur, ab ingruentium meditationum irruptione defenditur. Nec prauitas habet ſuſurrandi locum; B vbi mens vtilibus rebus intenta, ſtrictum tenet cum ſobria cogitatione conſilium. Igitur operæpretium eſt, & ſatis vtile cogitare, quàm breue ſit ſpatium tráſitorij temporis ad comparationem eius iugiter permanentis. Nam ſi conferre illud volumus immenſæ magnitudinis ſpatium, quo Deus extitit ante mundi huius originem; illud quoque, quod poſt eiuſdem mundi permanſurum eſt finem, cum hoc tantillo tempore, quod eſt ab initio mundi vſq; ad finem mundi, minor eſt hæc comparatio, quàm ſi pugillum aquæ in mare proiicias, vel ſi menſuram cubiti cum toto terrarum ſpatio conferre contendas. Nam & immenſitas maris, & ſpatium terræ finita ſunt, ſicut & pugillus aquæ, & velut menſura cubiti, quamuis illa maiora, iſta ſunt incomparabiliter minima. Ideoque facilius comparari poſſunt finita finitis, quàm ea, quæ finem habent, iis quæ nullo poſſunt fine concludi. Nam *Apoc. 22.* quia Deus eſt alpha, & omega; principium, &

A finis; ſicut ſine initio ſemper extitit, ita finem habere non poterit. Mundus autem iſte ab ipſo ſuæ creationis exordio, nec dum ſeptem millia annorũ impleſſe cognoſcitur. Et quis ſciat quàm breue futurum ſit temporis ſpatium, vſquequo Deus iudicaturus eſt mundum? Quomodo ergo comparari poſſunt ſeptem millia, vel etiam decem millia annorum interminabili diuinitatis eſſentię, quæ nec originem potuit habere, nec finem?

CAPVT II.

Nouiſſima meditari quàm vtile ſit.

CVm hæc igitur & huiuſmodi peruigili meditatione diſcutimus, dum hæc ſuppliciter B in cogitatione verſamus, non paruus noſtræ mentis profectus acquiritur: quia dum meditatur æterna, liquido conſpicit quàm deſpicienda ſint temporalia. Dum igitur mens rationalis hæc cogitat, additur etiam, vt ſemetipſam non cum tempore tranſituram, ſed ſine fine victuram eſſe perpendat. Conſiderat itaque ſe huiuſmodi eſſe naturæ, vt neceſſariò aut perpetuis potiatur premiis, aut ſuppliciis crucietur æternis. Hæc itaque ſedula meditatione diſcutere, ſed & diem iudicij ſollicitè præcauere, nõ paruus eſt fructus; in quo videlicet die cui ſemel benè ſucceſſerit, vltra non corruet: & cui ſe res in ſiniſtram verterit, de cætero non conſurget. Quod itaque de die iudicij quæris & Antichriſto, lege librum B. Auguſtini de Ciuitate Dei, & Expoſitionem S. Hieronymi in Danielem Prophetam, Apocalypſim quoque cum commentariis ſuis: in quibus vtique ſufficientem tibi notitiam huius materiæ poteris inuenire. Sicut enim & authentica priùs Scriptura deſignat, & poſtmodum ſuperueniens expoſitorum ſtylus elucidat, tribus annis, & ſemis Antichriſtus regnabit: & interfectis ab eo Enoch & Elia, ipſum Antichriſtum, & maximam membrorum eius partem Michaël Archangelus interficiet. Cui non eſt contrarium quod per Apoſtolum dicitur: *Quia Dominus Ieſus Chriſtus interficiet illum ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui.* Nam ſiue per ſe, ſiue per Angelicum Chriſtus eum perimat miniſterium, ab eo potiſſimum peſtis iniqua deſtruitur, cuius virtute, ac potentia ſuperatur. Enimuero, ſicut à Doctoribus traditur, in monte Oliueti, in papilione, ac ſolio ſuo eum Dominus perimet; in illo videlicet loco, contra quem, videntibus Apoſtolis, in cælum victor aſcendit. Vnde Eſaias ait: *Præcipitauit Dominus in ſancto mõte faciem dominatoris tenebrarum, & eum, qui dominatur cunctis populis.* De quo per Danielem dicitur: *Sermonem contra Excelſum loquetur, & ſanctos Altiſſimi conteret; & putabit, quod poſſit mutare tempora, & leges; & tradentur in manu eius vſque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.* Vnde colligitur, Antichriſtum tribus annis, & dimidio regnaturum. Tempus enim annus E eſt, tempora duo anni ſunt. Tribus igitur annis, & dimidio regnaturus, deinde diuini furoris gladio eſt perimendus; vt & tyrannus omnino diſpereat, & vero Regi creatura ſe vniuerſa proſternat. Vnde & idem Daniel: *Iudicium quippe ſedebit, vt auferatur potentia, & conteratur, & diſpereat vſq; in finem. Regnum autem, & poteſtas, & magnitudo regni, quæ eſt ſubter omne cælum, detur populo ſanctorum Altiſſimi, cuius eſt regnum ſempiternum; & omnes Gentes ſeruient ei, atque obedient.*

Auguſtinus. Hieronym.

Quot annos Antichriſtus regnabit.

2. Theſſ. 2.

In quo loco interficietur.

Eſa. 15.

Dan. 7.

Ibid.

CAPVT III.

A morte Antichriſti, ad Chriſti Domini aduentum, quot dies intererunt.

POrro poſt mortem Antichriſti quadraginta quinque dies erunt reſidui vſque ad aduentum Chriſti, in quibus & perſecutio ceſſabit, & magna pax, ac tranquillitas erit: vt intra huius temporis ſpatium & iuſti quique ſi quid perſecutionis articulo titubauerant, pœnitentiam agant; & miniſtri diaboli in torporis, atque deſidiæ ſecuritate diſſoluantur: ſicut in diebus Noë plantabunt, & ædificabunt; celebrabunt conuiuia, & contrahent matrimonia; eiſque ſtudio friuolæ vanitatis intentis peruenier interitus. Quod autem quæris, vtrum prius hinc mundus ardeat, & poſt iudicium fiat, euidenti maiorum ſententia definitum eſt, iudicium præcedere, & ſic mundi conflagrationem ſubſequi. Peracto quippe iudicio, repente ignis erumpens tantum aëris ſpatium occupabit, quantum aqua dum cataclyſmus inuaderet, aſcendit. Qui videlicet ignis ardebit terram, & craſſitudinem aëris, & ſic purgabit electos. Sed quia de die iudicij in Epiſtola, quam ad Blancam ſcripſimus Comitiſſam, teſtimonia Scripturarum nonnulla congeſſimus; tanta quoq; eiuſdem thematis apud expoſitores ſacrij eloquij ſunt, vt intra epiſtolare compendium nequeât coarctari, ad eorum te exuberantia fluē- C ta dirigimus: & omiſſis arentibus riuulis, de fontibus Iſraëlitę bibere ſuademus.

Matth. 24. Luc. 17.

Mundi conflagratio ante, vel poſt iudicium futura. Epiſt. vlt. lib 7. tom. primi.

CAPVT IV.

Signa præcedētia iudicij diē ex S. Hieronymi ſentētia.

ILlud tamen, quod de quindecim ſignis totidem dierum, diem iudicij præcedentium B. Hieronymum referre didicimus, hic eiſdem verbis inſerere non ſuperfluum iudicamus. Quibus profectò verbis ſicut nec auctoritatis robur adſcribimus, ita nec fidem penitus denegamus. Res ergo ſicut ad nos peruenit, huius ſtylo ſe ſimpliciter inſerat: vt antiquis etiam Hebræorum populis, qui diuini iudicij terror increuerit, D ex eorum paginis innoteſcat. Signum, inquit, primi diei: Maria omnia in altitudinem exaltabuntur quindecim cubitorum ſupra montes excelſos orbis terræ, non affluentia, ſed ſicut muri æquora ſtabunt. Signum ſecundi diei: Omnia æquora proſternentur in imum profundi, ita vt vix queant ab humanis obtutibus cõſpici. Signũ tertij diei: Maria omnia redigentur in priſtinum ſtatum, qualiter ab exordio creata fuerant. Signum quarti diei: Belluæ omnes, & omnia, quæ mouentur in aquis marinis, congregabuntur ſuper pelagus, more cõtentionis, inuicem mugientes, & rugientes, neſcientq; homines, quid cantent, vel quid cogitent; ſed tantum ſcit Deus, cui E omnia viuunt, officio gerendi. Hæc quatuor ſigna pelagi ſunt, & tria ſequentia ſigna aëris, & ætheris ſunt. Signum quinti diei: Omnia volatilia cęli concionabuntur in campis, vnumquodque genus in ordine ſuo; eædem volucres inuicem colloquentes, & plorantes erunt, non guſtantes, neque bibentes, aduentum Iudicis timentes. Signum ſexti diei: Flumina ignea ab occaſu ſolis ſurgent, contra faciem firmamenti, vſque ad ortum currentia. Signum ſeptimi diei: Errantia ſidera, & ſtationaria ſpargent ex ſe igneas comas, qualiter in cometis apparet, orbi, &

eius habitatoribus. Signum octaui diei: Terræ-motus erit magnus, ita vt nullus homo ſtare poſſit, aut nullum animal, ſed ſolo ſternentor omnia. Signum noni diei: Omnes lapides tam parui, quàm magni ſcindentur in quatuor partes, & vnaquæque pars collidet alteram partem, neſcietque vllus homo ſonum illum, niſi ſolus Deus. Signum decimi diei: Omnia ligna ſiluarum, & olera herbarum ſanguineum fluent rorem. Signum vndecimi diei: Omnes montes, & colles, & omnia ædificia humana arte constructa, in puluerem redigentur. Signum duodecimi diei; Omnia animalia terræ de ſiluis, & mon- A tibus venient ad campos rugientia, & mugientia; non guſtantia, & non bibentia. Signum decimitertij diei; Omnia ab ortu ſolis ſepulchra vſque ad occaſum patebunt, cadaueribus ſurgentibus, vſque ad horam iudicij. Signum deciminquarti diei: Omne humanum genus, quod inuentum fuerit, de habitaculis, & de locis, in quibus erunt, velociter abſcedent, non intelligentes, neque loquentes; ſed diſcurrent vt amentes. Signom decimiquinti diei: Viui homines morientur, vt reſurgant cum mortuis longè ante defunctis. Opuſc. huius finis videtur imperfectus.

Sit nomen Domini benedictum.

B. PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, EPISCOPI

Oſtienſis, Ordinis Sancti Benedicti,

OPVSCVLVM SEXAGESIMVM.

Expoſitio myſtica Hiſtoriarum

LIBRI GENESEOS, RECENS ADDITA.

CAPVT I.

Dixit Deus, Fiat lux, prima die.

QValiter valeat homo conſummari, & quomodo debeat perfici, liber hic ſuccinctè perſtringit, prout ex mundi creationis ordine reperiri datur: quia enim homo microcoſmus, hoc eſt minor mundus eſſe dicitur, neceſſe eſt, vt ad ſuæ plenitudinis incrementa contendens, ipſam mundanæ conditionis ſpeciem imitetur: & ſicut viſibilis atque corporeus hic mundus per ſuarum partium molem & magnitudinem conſummatus eſt, ſic & homo noſter interius ad ſui plenitudinem paulatim perueniat per augmenta virtutum, de qua ſpirituali plenitudine dicit Apoſtolus, *Donec occurramus omnes in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Tunc autem dicit in homine, vt fiat lux, cùm datur ei vt illuminatio ſibi credulitatis infulgeat. Prima quippe mentis lux fides eſt, vnde iam fidelibus Epheſiis benedicit Apoſtolus, *Fuiſtis aliquando tenebræ, nũc autem lux in Domino*; & hoc eſt primum in lege præceptum: *Audi Iſrael, Dominus Deus tuus vnus eſt.* Tunc autem in homine primus dies fit, cùm nouus ad fidem venit.

CAPVT II.

De firmamento & diuiſione aquarum.

SEcunda die fecit Deus firmamentũ & diuiſiones aquarum, quarum aliæ ad inferiora defluerent, aliæ in ſuperioribus remanerent. Quid B autem firmamentum niſi robur eſt Scripturarum? Vnde legitur, quòd cælum in die iudicij plicabitur ſicut liber. Quid autem ſunt aquæ inferiores, niſi hominum multitudines? iuxta illud Apocalypſis, *Aquæ multæ, populi multi.* Quid verò ſuperiores niſi chori ſunt Angelorum? de quibus in Pſalmo dicitur: *Et aquæ omnes, quæ ſuper cælos ſunt, laudent nomen Domini.* Angeli enim Scripturarum cælum ſuper ſe non habent, ſed ſub ſe: quia non egent vt verbum Dei legentis audiant, qui ipſum Deum præſentem claré conſpiciunt, & in eius ſemper amore flammeſcunt. Cùm igitur homo per firmamentum, hoc eſt, per cæleſtis eloquij documentum, iam incipit diuidere inferiores aquas à ſuperioribus, id eſt, carnalia à ſpiritualibus, terrena à cæleſtibus ſeparare, C tunc in eo ſecundus fit dies, quia non modò fidei lumen, ſed etiam rerum incipit habere diſcretionem.

CAPVT III.

De aquarum congregatione in locum vnum ſub cælo.

FActa igitur diuiſione aquarum, hoc eſt, inter terrena & cæleſtia, neceſſe eſt vt humana mens hæc eadem terrena minutiùs diuidat, & ſic reprobos homines huius terrenæ ſapientiæ ſalſugine prurientes à iuſtis fontem fidei ſitientibus, tanquam ab arida mare diſcernat. Infideles enim ſiue carnales quilibet à maris tentationum fluctibus quatiuntur, & tanquam procellarum cupiditatum & arrogantiæ tempeſtatibus intumeſcunt: Sancti verò quique ac iuſti velut

arida Deum ſitiunt, & tanquam ferax terra virentes bonorum operum fructus germinare contendunt. Ideòque cùm dixiſſet Deus, *Et appareat arida*, eodem die itidem præcepit, *Germinet terra herbam virentem facientē ſemen, & lignū pomiferum faciens fructum.* Quiſque igitur facta iam, vt dictum eſt, aquarum diuiſione & congregatione, Deo factus arida, diuinæ gratiæ fontem, medullitus ſcilicet, bonorum fructum germins proferat, vt ſibi dies tertius illuceſcat.

CAPVT IV.

De luminaribus quarta die factis in firmamento cœli.

His ita poſitis & ſalubriter ordinatis, anima hominis, quaſi dimotis vitiorum tenebris, radiare incipit nitore virtutum. Quid verò eſt quòd priùs germinat terra, & protinus creantur luminaria, niſi quia pro ordeunte boni operis germine, lux in anima copioſior oritur, vt imitari valeat ſui veſtigia Redemptoris? Acceleret ergo mens humana ſpiritualium ſegetum germinare prouentum, vt rutilantibus diuinę lucis radiis illuſtretur, quatenus dum quarti diei luce perfruitur, etiam ad contemplanda cœleſtia, more ſpiritualium volucrum, rapiatur.

CAPVT V.

Quòd quinta die piſces & aues creati ſunt.

Quinta die creati ſunt piſces, per quos deſignantur, qui Baptiſmatis ſacramentum percipiunt, ſicut per volucres illi, qui virtutum pennis ad cœleſtia ſe contemplanda ſuſpendunt. Quintum ergo diem cùm volucribus habet, quiſquis mundi amore contempto, quaſi dedignatur cœnum calcare terrenum, ac per côtemplationis gratiam ad cæleſtis gloriæ ſe prouehit appetitum. Hic igitur non iam in terra graditur, ſed per aërem volat, quia terrena quæque deſpiciens, ad cæleſtia ſitibundus anhelat, iuxta illud Pſalmi: *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum.* Hic ergo quaſi perfectus vir ad ſui conditoris meritò formatur imaginem, qui tantam nimirum charitſmatum ſpiritualium poſſidet dignitatem, vt non iam ſolùm quamlibet normam præcipiatur tenere rerum, ſed & ipſum Dei, in quantum fas eſt, imitari conetur exemplum, ſicut dicit Apoſtolus, *Eſtote imitatores mei ſicut filij chariſſimi, & ambulate in dilectione, ſicut Chriſtus dilexit vos.* Differentia quippe magna erat inter Paulum, qui Chriſtum imitabatur, & eos quos procurabat ad imitandum ſeipſum, dicens, *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.*

CAPVT VI.

De ſexto die.

Sexto die creatus eſt homo ad ſui imaginem & ſimilitudinem creatoris, quod vtique ſicut tunc factum eſt per humanæ conditionis exordium, ita nunc agitur per inſtaurationis intimæ ſacramentum. Hic præterea inter omnia, ſcilicet aquę ſimul & terrę animantia, quaſi monarchiam accipit, & quendam ſublimitatis excellentię primatum: quia vnuſquiſque perfectus ac virtutibus conſummatus, nouit de ſingulis rectum proferre iudicium, ſicut ait Apoſtolus, *Spiritualis homo iudicat omnia, ipſe autem à nemine iudicatur.* Hunc itaque Deus omnipotens perfectum virum, mundo ſcilicet mortuum, ſibique

A viuentem ſuum conſtituit thronum, ac per eum ſæpè iuſtitiæ ſuæ promulgat edictum. Hinc eſt etiam quòd ordo ille ſingularis, per quem frequentiùs iudicia ſua decernit omnipotens Deus, thronus vocatur, quia in eis ſummus ſedet arbiter, cùm iudicia per eos æquitatis exercet. Perfectum itaque virum Deus ſuum conſtituit ſolium, vt in eo ſuauiter requieſcat, vnde & per Prophetam, *Super quem*, inquit, *requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & manſuetum, & trementem ſermones meos?* Et notandum, quòd per vnumquemque diem dicitur, *Factum eſt veſpere & mane, dies* talis. Veſpere ſcilicet ipſa boni operis perfectio eſt, manè verò lux mentis. Nam
B cùm opus bonum ad perfectionem peruenit, tunc in operantis mente lux gratię ſpiritualis exoritur, vt dum lucidum opus foris exequitur, intrinſecus ipſe gratia ſpiritus illuſtretur.

CAPVT VII.

Quòd Sabbato, conſummatis omnibus, requieuit Deus.

Sic itaque peruenitur ad Sabbatum, in quo Deus & ipſe, conſummatis omnibus, requieſcit, & hominem requieſcere præcipit. Hoc itaque modo & homo fit Dei Sabbatum, & Dei ſabbatum hominis fit, quia ipſe homo in Deo requieſcit, & Deus in eo. *Manete in me, & ego in*
C *vobis, dicit Dominus*, ipſe quippe nobis intemporale tempus, & illocalis eſt locus, Illocalis ſcilicet, quia loco non circumſcribitur: intemporalis verò, quia nunquam finitur. Tempus itaque nobis eſt Deus, dum dicit in Euangelio Ioannis, *Nonne duodecim ſunt horæ diei?* Se ſcilicet diem, duodecim autem horas totidem dicit Apoſtolos. Locus verò illie indubitanter exprimitur, vbi Propheta Dauid cùm præmiſiſſet, *Tu autem idem ipſe es, & anni tui nō deficiēt*, protinus addidit, *Filij ſeruorum tuorum habitabunt ibi*, haud dubium quin in te. Fecit itaque Deus cælum & terram, tamen requieuiſſe non dicitur. Fecit germinantis terræ, & luminaris cœli, & ſequi cuiſſe non
D dicitur. Fecit omnia quæ paſcuntur in terris, & quæ mouentur in aquis, & in omnibus nuſquam legitur requieuiſſe. Sed poſtquam ad imaginem ſuam homine, ſabbatum protinus quietis illuxit, & ſic humanitatis Conditor requieuit. Et cùm ipſe per Prophetam Eſaiam dicat, *Cœlum mihi ſedes eſt, terra autem ſcabellum pedū meorum*, quod in illorum creatione non dicitur, in ſola hominis conditione quieuiſſe perhibetur. Et vt magis magiſque preclarani huius diei ſeptimi ſtupeas dignitatem, dicit Scriptura; quòd benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificauit illum, quia in ipſo ceſſauit ab vniuerſo opere ſuo: quod in cæteris diebus feciſſe nullo modo reperitur. Quid enim eſt Deo ſabbatum ſanctificare, niſi templum ſibimet in ſancti atque perfecti viri mente ſtruere? Sicut ait Apoſtolus ad Corin-
E thios, *Templum Dei ſanctū eſt, quod eſtis vos, & Spiritus ſanctus habitat in vobis.* Porro autem ſicut de ſabbato diximus, ita quoque ratio exigit, vt de templo dicamus: quia & Deus templum hominis, & homo eſt templum Dei: ſicut in Apocalypſi Ioannes ait, *Templum non vidi in ea, Dominus enim Deus omnipotens templū illius eſt, & Agnus.* Templum itaque hominis Deus, templum Dei dicitur homo; hoc hominis templum ſpiritualis eſt paradiſus, mens ſcilicet ſancta, mens perfecta, mens munda, atque ad ſui Conditoris imaginem ſignificatur expreſſa huc

mana mens ſiue rationabilis anima dicitur paradiſus, quæ & cæleſtium chariſmatum eſt fluentis irrigua, & tanquam fertilium arborum vel herbarum, ſic virentibus, ſanctarum virtutum vernat germinibus adornata: fons enim ille ſiue fluuius, qui illic dicitur egredi de loco voluptatis ad irrigandum paradiſum, quique diuiditur in quatuor capita, ratio mentis eſt, ex qua velut originali fonte quatuor virtutes, Iuſtitia videlicet, Fortitudo, Prudentia, ſimul ac Temperantia, quaſi totidem ſaluriferi gurgites, profluunt, qui terram noſtri cordis fertilem reddunt. Lignum verò vitæ ipſa bonorum omnium mater eſt ſapientia, de qua & Salomon ait, *Lignum vitę eſt his qui apprehenderit eam: & qui tenuerit eam, beatus.* Lignum verò ſcientiæ boni & mali, trangreſſio eſt legis indictæ, experimentumque miſeriæ: ſed quia nobis propoſitum non eſt exponere cuncta per ordinem, ſufficiant hæc ſuccinctè, quæ huic negotio competunt, prælibaſſe.

CAPVT VIII.

Immiſit Dominus ſoporem in Adam.

AD hoc Dei virtus exinanita eſt, vt infirma noſtra firmaret; ad hoc Dei ſublimitas inclinata eſt, vt deiectos erigeret; ad hoc vita mori dignata eſt, vt mortis imperium deſtruens, ad vitam mortuos reuocaret: quod nimirum & in ipſo generis humani declaratur exordio. Scriptum eſt enim, *quia immiſit Dominus ſoporem in Adam, cumque obdormiſſet, tulit vnam de coſtis eius, & repleuit carnem pro ea, & ædificauit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam, in mulierem.* Super quo cùm loqueretur Apoſtolus dicens, *Relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna*; præſtò ſubiunxit, *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & Eccleſia.* Et verè magnæ virtutis indicium mirandæ profunditatis eſt ſacramentum. Per Adam ſiquidem Chriſtus, per Euam deſignatur Eccleſia. Quid eſt autem quòd priùs Adam Deus ſoporauit, deinde coſtam ex eius latere, vnde mulier formaretur, eduxit, niſi quia priùs Redemptor in morte dormiuit, ſicque de latere eius in Eccleſiæ Sacramentum ſanguinis profluxit? Tranſlata eſt Eua de viri latere dormientis, exiuit & Eccleſia de latere Chriſti in cruce pendentis. Sed quid eſt, quod omnipotens conditor cùm mulierem de viro, id eſt, fragilem ſexum de fortiori propagare diſponeret, non viri carnem, ſed os potiùs ad faciendam fœminam ſibi voluit materiam exhibere? Potuit enim Deus homini carnem ſubtrahere, vnde fœmina formaretur; & hoc certè congruentiùs videretur, fiebat enim ſexus debilior, qui nimirum conſequeretur de carnis infirmitate, quàm ex oſſis procedere fortitudine. Et vt magis ſtupeat diuini operis ſacramentum, non pro oſſe os reddidit: ſed carne potius, quod in viri corpore vacabat, impleuit. Vnde Scriptura cùm dicit, *Tulit vnam de coſtis eius*, mox addit, *Et repleuit carnem pro ea*: poterat nẽpe ad mulierem pſalmandam carnem viro detrahere: poterat os & oſſis diſpendium immutilato corpore teſtaurare: ſed os tulit, & carnem reddidit. Sic fragilem de virtute formauit: debilis itaq; factus homo Adam, vt fortis fieret Eua. Infirmatus eſt Chriſtus, vt roboraretur Eccleſia: illius enim infirmitas, noſtra eſt fortitudo, & ad hoc ille noſtram per-

A tulit infirmitatem, vt ad ſuam nos ſtatueret fortitudinem. *Quod infirmum Dei*, vt ait Apoſtolus, *fortius eſt hominibus*, & alibi: *Nã ſi crucifixus eſt Chriſtus ex infirmitate, ſed viuit ex virtute Dei.* Nam etſi nos infirmi ſumus in illo, ſed viuimus cum eo ex virtute Dei. Enimuerò ſæculi huius homines, qui bellorum ambiũt virtute clareſcere, qui per ora vulgi ſuas optant victorias celebrare, cùm ingreſſuri ſunt præliũ, in corpore ſuo, quod infirmum eſt & molle ſubiiciunt, quod durum eſt atque ad penetrandum difficile, ſuperponunt: loricis quippe ferreis induuntur, & carnem, quæ difficilè cedit ictui, cuſtodire contendunt; vt illud durum ac forte, quod fortis eſt, defendat molle quod intus eſt. Redemptor noſter cùm mundi huius campum pugnaturus ingreditur: cùm ad debellandas huius aëris nequitias fortis præliator armatur, quia nouum debebat in-
B ſtruere prælium, nouum induit genus armorum, videlicet, vt quod infirmum eſt ſuperponeret, & quod robuſtum eſt occultaret: loricam ſiquidem inbecillem carnis induit, & inſuperabilem diuinitatis fortitudinem occultauit. Sic per carnem diabolus à ſecundo homine perdidit, qui per carnem dudum primum hominem ſuperauit, eidémque nunc ruinæ facta eſt cauſa, quæ victoriæ fuerat de primo parente materia.

CAPVT IX.

Quòd deambulante Domino in paradiſo, Adam, quia nudus eſſet, ſe abſcondit.

FRigus concretum pectori vocem interrumpere conſueuit, hoc denique frigus iam tunc
C ille conceperat, qui deambulante Domino ad auram paradiſi poſt meridiem, raucis quodammodo vocibus reſpondebat: *Audiui vocem tuam & timui, eò quòd nudus eſſem, & abſcondi me.* Porro quia meridianus ab illo iam feruor abierat, aura, quæ frigoris eſt alumna, huc accedebat, quia & illum iam innocentia ſublata nudauerat. Hæc omnia quid aliud innuunt, quàm quia illius viſcera extincti amoris algor obſtrinxerat, atque idcirco vox illius in auribus Domini raucum ſonabat? Ab hoc planè frigore Abraham alienus extiterat, de quo Scriptura pronuntiat, *Quoniam apparuit ei Dominus in ipſo feruore diei*; & Spõſus ille cæleſtis, ſicut in Canticis legitur, *Paſcit & cubat in meridie.*

D

CAPVT X.

De Cain ſeptuplum vltio dabitur, de Lamech ſeptuagies ſepties.

VT beatus Lucas expiari nos à noſtris ſceleribus per aduẽtum noſtri Saluatoris oſtendat, non ab Euangelicæ narrationis exordio, ſed à Baptiſmo dumtaxat, & Chriſti cognatione ordinem eius inchoat, quem per ſeptuaginta ſeptem cognationis gradus aſcendendo deſcribit, quod & in libro Geneſeos euidenter oſtendi-
E tur, vbi Lamech vxoribus ſuis dixiſſe narratur, *Septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech verò ſeptuagies ſepties.* Vltio quippe de Lamech ſeptuagies ſepties danda dicitur, quia ſeptuaginta ſeptem homines de femoribus eius perhibentur egreſſi, ac poſtmodum diluuio vorante referuntur abſorpti. Sed quia Lamech percutiens ſiue percuſſus exprimitur, quid per hunc, niſi primus parens humani generis figu-

ratur ? Qui nimirum & peccati telum, quo pri- A
mus ipſe percuſſus interit, vniuerſæ quoque ſucceſſiuæ poſteritati vulnus inflixit. De hoc ergo Lamech ſeptuagies ſepties vltio data eſt, quia peccatum, quod primus homo contraxit, per ſeptuaginta ſeptem generationes in humano genere viguit vſque ad Chriſtum: peccatum ſiquidem originale permanſit, quod ipſe per Baptiſmi ſacramenta deleuit, vbi videlicet de illo dicitur, *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.*

C A P V T XI.

Fac tibi Arcam de lignis læuigatis, & bitumine linies intrinſecùs & extrinſecùs.

ARcam, quæ octo animas inter cataclyſmi B
fluenta continuit, intrinſecùs & extrinſecùs liniri bitumine vox diuina præcepit, ſancta ſcilicet Eccleſia, quę ad reſurrectionis gloriam tendit, ſic intus & extrà bitumine linitur, vt & foris blandiatur in fraterna dilectione, & intus cohæreat in dulcedine mutuę veritate. Quiſquis enim intus amat, ſed foris fratribus morum inconſona aſperitate diſcordat, intrinſecùs quidem bitumen habet, ſed extrinſecùs non habet. Quiſquis verò ſe ſpecietenus affabilem præbens amicitiam ſimulat, ſed in cordis occulto veritatem amicitiæ non ſeruat, damnabiliter intus hiat, cùm foris ſecus ſuperducti bituminis ſimulatione cohæreat: quorum videlicet à diluuiali naufragio neuter eripitur, quia duplici C
charitatis bitumine, vt diuinitus præceptum eſt, minimè muoitur: qui autem ſe & foris præbet amabilem, & intus conſeruat amantem, foris cum ramis, verbi fructus exhibet beneficij, intus altam radicem figit, quia medullitus diligit. Hic profectò & intus & extrà bitumine linitur, quia duplici charitatis glutino cum proximis fœderatur. Porrò autem quia de lignis læuigatis priùs arca fieri pręcipitur, & ſic deinceps vt bitumine liniatur, per hoc apertè nobis innuitur, vt ligna noſtra, duri videlicet, inculti & aſperi mores, priùs expoliti debeant per ſpiri- D
tualis exercitij diſciplinam, vt compactæ dehinc fabricæ bitumen accedat: quandiu enim hominum mores aſperi ſunt & inculti, inaniter eis charitatis gluten apponitur, quia ab inuicem citò deſiliunt, dum in eis politæ mnatalitatis æquata confœderatio non tenetur.

C A P V T XII.

De menſura Arcæ diluuij.

CRucis myſterium Arca illa continuit, cuius longitudinem trecentorum fuiſſe cubito- E
rum Scriptura definit. Qui videlicet numerus in Thau littera, quæ crucis exprimit ſpeciem, continetur. Porrò ſicut Noë cum ſuis per aquam, lignumque ſaluatur, ſic & Chriſti familia aquà ſaluatur, & ligno, dum & Baptiſmo ſalutis abluitur, & viuificæ Crucis impreſſione ſignatur.

Quæ videlicet Arca vt in ſacramento Chriſti humani corporis videatur æquiparare menſuram, trecentos habuiſſe cubitos in longitudine, triginta vero in altitudine perhibetur. Trecenti namque quinquagenarium numerum ſexies, & tricenarium in ſe decies includunt: & humani corporis longitudo à capitis vertice vſque ad pedes ſexies tantum habet, quantum latitudo, quæ eſt à dextera vſque ad ſiniſtram; & decies tantum quantum altitudo, quę eſt ante & retro. Sic nimirum Arca in trecentenario longitudinis ſuæ numero ſpecie Crucis, & in totius ſuæ dimenſionis altitudine figuram tenet Dominici corporis. Et ſicut animæ ſeptem donantur Noë, vt per lignum ſaluentur in aquis diluuij, ſic ſeptem Eccleſiæ ſeptiformi Spiritu repleiæ ſaluantur in Chriſto per lignum Crucis, & aquam Baptiſmatis. Per lignum nempe nos ſeruituti ſuæ princeps ſuperbiæ ſubdidit: & per lignum nos humilitatis auctor Chriſtus Dominus in libertatis titulum reuocauit.

C A P V T XIII.

Quòd cubitis quindecim altior fuit aqua diluuij ſuper omnes montes.

QVindenarius numerus quia ex ſeptem & octo conſtat, myſterium in ſe continet beatæ quietis, & futurę reſurrectionis: Deus enim initio mundi conditi ſeptimo die requieuit, & octauo die cùm mundum redimeret, reſurrexit. Vtriuſque numeri huius ſacramentum continetur ſpecialiter in Baptiſmo, vbi ſcilicet noui de vetuſtate reſurgimus, & deinceps quieſcere à mundani ſtrepitus perturbatione iubemur. Hoc denique ſeptimæ quietis & octauæ reſurrectionis myſterium non intelligunt, qui vel gloriæ mundanæ iactantia, vel terrenæ ſapientiæ vanitatibus intumeſcunt. Vnde aptè hic dicitur, quia, *quindecim cubitis altior fuit aqua ſuper omnes montes quos operuerat.* Montes ſcilicet ſuperbos ſignificant, & elatos. Altum ergo atque profundum reſurrectionis & quietis intimæ ſacramentum, omnem tranſcendit intellectum alta ſapientium ſuperborum.

C A P V T XIV.

Quòd diluuium cœpit minui poſt centum & quinquaginta dies.

REuerſæ ſunt aquæ de terra euntes & redeuntes, & cœperunt minui poſt centum & quinquaginta dies. Quoniam in regenerationis noſtrę myſterio ſeptima requies cum octaua reſurrectione coniungitur, benè in Geneſis libro dicitur, *Quia reuerſæ ſunt aquę de terra, & cœperunt minui poſt centum & quinquaginta dies:* ſeptuaginta namque, qui à ſeptem, & octoginta qui ab octo dinumerantur, ſimul iuncti centum quinquaginta fiunt.

C A P V T XV.

Quòd Arca requieuit menſe ſeptimo.

REquieuit Arca menſe ſeptimo, vigeſimo ſeptimo die menſis ſuper montes Armeniæ. Quæ nimirum ſeptuagenarij requies benè in Baptiſmo commendatur; quod videlicet per diluuium illud ſignatum eſſe dignoſcitur, in quo noui de Adam vetuſtate reſurgentes, deinceps quieſcere a mundani ſtrepitus perturbatione iubemur.

C A P V T XVI.

De coruo & columba ex Arca dimiſſis.

IN huius quippe mundi ſalo iuſti laborant, vbi ſuam reprobi poſſident requiem. Quàm diuerſitatem benè coruus & columba ex Arca

dimiſſi ſignificant : corum enim cadaueribus inſidens ad Arcæ clauſtra non rediit: columba verò reuerſa eſt, quia vbi pes eius requieſceret, non inuenit. Hic enim, vbi praui quique carnalibus ſe voluptatibus ſatiant, ſancti viri reperire nequeunt, vbi ad quieſcendum deſiderij ſui pedem ponant. A

CAPVT XVII.

Quòd dimiſit iterum Noë columbam ex Arca.

CVm mundi crimina diluuio quodam expiarentur effuſo, futuri muneris columba ſimilitudinem protulit, cùm per oliuæ ramum pacem terris redditam nuntiauit. Ait enim Scriptura, *Expectatis autem ſeptem diebus aliis, rurſum dimiſit Noë columbam ex Arca : at illa venit ad eum portans ramum oliuæ virentibus foliis in ore ſuo.* In emiſſione ac reuerſione columbæ ſeptenarius numerus ponitur: quia Spiritus ſanctus, qui in mundi principio ferebatur ſuper aquas, iam veſperaſcente ſæculo, ſanctam repleuit Eccleſiam.

CAPVT XVIII.

Venite, faciamus ciuitatem.

C*Vm proficiſcerentur de Oriente in Occidentem, inuenerunt campum in terra Sennaar, & habitauerunt ibi in eo.* Cùm Chriſtus verò ſit Oriens, Propheta teſtante Zacharia, qui ait, *Ecce vir, Oriens nomen eius* de Oriente veniunt, qui à Chriſti conſortio malè viuendo vel proximos lacerando recedunt. C Sennaar autem interpretatur excuſſio dentium, ſiue fœtor eorum. In campo ergo Sennaar habitant, qui non conſtituti in Arca virtutum, ſed potiùs in valle vitiorum, dentes excutiunt, vt proximos ſuos detractionibus mordeant, & quaſi rodant, & fœtores emittunt, dum in cœnoſæ conuerſationis ſqualoribus computreſcunt. Sed eorum dentes Deus excutit, dum peruerſorum quorumlibet facta ſimul & verba confundit : vnde & illic dicitur, *Idcirco vocatum eſt nomen eius Babel, quia ibi confuſum eſt labium vniuerſæ terræ, & diſperſit eos Dominus ſuper faciem cunctarum regionum.* Rectè ergo D dicitur, quia illi homines & vanæ gloriæ captatores nimirum dicentes, *Venite, faciamus nobis ciuitatem & turrim*, &c. habitauerunt in campo Sennaar: quoniam peruerſi, quique, dum contra diuinæ legis mandata ſuperbiunt, dum aduerſus Deum ceruicem cordis arroganter erigunt, & proximis damnabiliter detrahunt, ipſi procliuiùs in obſcœnæ vitæ ſterquilinio volutantur. Et de excuſſione quidem dentium in Pſalmo dicitur, *Dentes peccatorum contriuiſti.* Item, *Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum, molas leonum confringet Dominus* De fœtore quoque eorum legitur, *Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo.* Item in Threnis, *Qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora.* Item Eſaiæ 3. *Erit pro ſuaui odore fœtor.* Quiſquis E enim vult ædificium fundare, quod facilè ruinæ non ſit obnoxium, neceſſe eſt eum non lateres & bitumen habere, quæ repentè diſſiliant, ſed lapides potiùs & ſaxa quæ parietes coniungant, & calcis ac ſabuli cæmentum, quod ipſos parietes inuiolata lapidum compago fortiter, firmiterque conſtringat. Quod igitur Babylonij lateres pro ſaxis, & bitumen pro cæmento habebant, carnalis vitæ ſignificatur ædificium, ad vim ventorum vel impetum fluminum quantocyùs obruendum.

CAPVT XIX.

De quinque Regibus Sodomæ & Gomorrhæ, qui à quatuor Regibus interfecti ſunt.

PRudentia huius mundi inimica eſt Deo : legi enim Dei non ſubiicitur, nec enim poteſt. Hoc eſt, quòd ſicut in libro Geneſis, quinque Reges, qui ſubeſſe noluerunt Chodorlachomor, à quatuor Regibus ſuperati ſunt. Et vbi? In valle ſylueſtri, quæ nunc dicitur mare ſalis. Qui ſunt enim quatuor Reges, niſi quatuor virtutes, quas Scriptura ſacra nominat principales? Quid verò per quinque Reges, niſi totidem ſenſus corporis, ac per eos exterior ſcientia deſignatur? Sicut autem illæ quatuor virtutes velut ex originali matris ſuæ, rationis ſcilicet, fonte procedunt: ſic iſti in terrenæ ſapientiæ vanitate velut in conualle ſalſuginis immorantur, ibique a ſuis hoſtibus ſunt proſtrati, quia dignum eſt, vt in anima hominis ſpiritualis ſapientia vincat, & carnalis prudentiæ calliditas pereat. Hinc & de Dauid legitur : *Quia fecit ſibi nomen, cùm reuerteretur capta Syria in valle ſalinarum, cæſis duodecim millibus.*

CAPVT XX.

Quòd Abraham cùm Deo ſacrificauit, pecora diuiſit, aues non.

Q*Vi tollens*, inquit Scriptura, *vniuerſa hæc, diuiſit ea per medium, & vtraſque partes circa ſe altrinſecus poſuit, aues autem non diuiſit.* Terrena quidem animalia contra ſe & altrinſecus opponuntur, quia terreni quique contra proximos iurgiis & contentionibus ſæuiunt, vel certè occultis aduerſus eos odiorum fomitibus inardeſcunt. At contrà, qui ſeſe in altum deſiderij cæleſtis pluma ſuſtollunt, dum ſacrificium Deo ſemetipſos offerunt, à mutuæ dilectionis glutino non recedunt.

CAPVT XXI.

Abrahàm volucres deſcendentes ſuper ſacrificia abigebat.

MAligni ſpiritus vel orationes noſtras prauis cogitationibus, vel opera bona peccati cuiuſlibet contaminatione corrumpere nituntur. Vnde ſcriptum eſt, quia cùm Abraham Deo ſacrificium de pecoribus ac volucribus deuotus offerret, deſcenderunt volucres ſuper cadauera, & abigebat eas Abraham. Quid enim exprimunt volucres, niſi reprobos ſpiritus per aëra volitantes? Volucres ergo à ſacrificio noſtro repellimus, cùm orationum ſeu operum noſtrorum victimas à malignis ſpiritibus eas fœdare tentantibus, prouidè cuſtodimus.

CAPVT XXII.

Cùm Sol occumberet, ſopor irruit ſuper Abraham, & horror magnus inuaſit eum.

CVm Sol occumberet, ſopor irruit ſuper Abraham, & horror magnus & tenebroſus inuaſit eum. Solis occubitus mundi deſignat occaſum: horror verò magnus & tenebroſus vitiorum figurat, criminumque caliginem, quæ quotidie peſtilenter perhorreſcunt per æſtuantem reproborum hominum prauitatem. Vnde & illic paulò poſt additur : *Cùm ergo occubuiſſet Sol*

A *facta eſt caligo tenebroſa, & apparuit clibanus fumans.* Sicut enim fumus ex igne clibani vaporantis egreditur, ita vitiorum omnium flagitiorumque caligo de camino æſtuantis auaritiæ generatur, ſicut dicit Apoſtolus: *Quia radix omnium malorum auaritia eſt.* Et hoc circa finem diei, hoc eſt circa finem mundi. Fumans ergo clibanus tenebroſam caliginem generat, quia caminus auaritiæ qui in pectoribus hominum prauorum æſtuat, multis diuerſitarum tenebris mundum peſtilenter obſcurat. An non mentes infœlicium cæcat, quæ ſcilicet & fidem tollit; & omnium virtutum in eorum cordibus lumen extinguit? Vnde cùm illud præmiſiſſet Apoſtolus, præſto ſubintulit: *Quam videlicet auaritiam quidam appetentes errauerunt à fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis:* multis quippe doloribus ſe inſerunt, dum B propter temporalia lucra infœderabili à ſe inuicem ſimultate diſſiliunt: & plerumque dum pro corporalibus in arma concurrunt, corporibus animas exuunt. Qui verò ſolis cœleſtibus inardeſcunt, pro doloribus oblectationibus potiuntur; quia in fraternæ charitatis dulcedine vnanimiter viuunt. Hinc eſt, quòd illo ſacrificio veſpertino, quod tunc Abraham obtulit, pecora quidem terrena ab inuicem ſequeſtrata compoſuit, ſed volatilia non adiunxit. Vnde Scriptura, *Qui tollens,* inquit, *vniuerſa hæc, diuiſit ea per medium, & vtraſque partes altrinſecus contra ſe poſuit, aues autem non diuiſit.*

CAPVT XXIII.

C *Deſcendam, & videbo an clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint.*

SI Creatoris noſtri facta vigilanter attendimus, ad credenda quælibet mala fidem adhibere facile non debemus: ipſe enim, cuius oculis nuda & aperta ſunt omnia, non dedignatus eſt, cùm loqueretur ad Abraham ſuper Sodomorum clamore, qui ad eum venerat dicere, *Deſcendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. An non eſt vt ſciam?* Quod D profectò ad nil aliud dictum videtur, niſi vt humana doceatur ignorantia, ſine experimentis audita, non credere; incognita, nôn leuiter iudicare, nec ante ſententiam promere quàm rem dubiam teſtimoniis approbare.

CAPVT XXIV.

Quòd Sodomitæ dum conarentur ad Angelos violenter irrumpere, cæcitate percuſſi ſunt.

ET *ecce,* inquit Scriptura, *miſerunt manum viri, & introduxerunt ad ſe Loth, clauſeruntque* E *oſtium, & eos, qui foris erant, percuſſerunt cæcitate à minimo vſque ad maximum, ita vt oſtium inuenire non poſſent.* Sodomitæ nempe violenter ad Angelos conantur irrumpere, cùm immundi homines ad Deum tentant per ſacra officia propinquare. Sed ibi profectò cæcitate percutiuntur, quia iuſto Dei iudicio in tenebras interiores cadunt: ita vt non oſtium inuenire præualeant, quia adeò diuiſi ſint, oſtium non inueniunt. In reprobum autem ſenſum traditi ſunt, quia dum reatus ſui pondus improprie mentis ſtatera, ſubtili conſideratione non trutinant, grauiſſimam plumbi maſſam pennarum inanium leuitate putant. Quod ergo illic dicitur, *Percuſſerunt eos qui foris erant, cæcitate,* hoc Apoſtolus manifeſtè declarat, cùm dicit, *Tradidit eos Deus in reprobum ſenſum.* Et quod illic ſubiungitur, *Vt oſtium inuenire non poſſent:* hoc iſte patenter exponit, cùm ait, *Vt faciunt quæ non conueniunt,* ac ſi diceret, vt intrare tentent vnde non debent.

CAPVT XXV.

Quòd Abraham vnicum ſibi filium ſacrificandum Deo obtulit.

ABraham dum immolare Deo filium ſuum voluit, cuncta penè per ordinem paſſionis Chriſti ſacramenta ſignauit. Sicut Abraham, qui pater excelſus dicitur, vnicum & dilectum filium Deo offerre non dubitauit, ita & ſummus Pater vnigenitum Filium pro nobis omnibus tradidit. Et ſicut Iſaac ipſe ſibi ligna portauit, quibus erat imponendus, ita quoque Chriſtus crucis ſuæ paſſionis geſtauit in humeris lignum, in quo erat pro noſtra ſalute paſſurus. Duo autem ſerui illi procul dimiſſi Iudæos ſignificant, qui cùm ſeruiliter viuerent, & carnaliter ſaperent, non intellexerunt altiſſimam humilitatem Chriſti, atque ideo non aſcenderunt in montem, locum videlicet ſacrificij. Cur autem duo ſerui, niſi quia peccante Salomone ex vna Iſraëlitica plebe duo facti ſunt populi? quibus vtique ſæpè per Prophetam dicitur, *Aduerſatrix Iſrael & præuaricatrix Iuda.* Aſinus autem ille quo vtebatur Abraham tunc, inſenſata erat ſtultitia Iudæorum. Illa planè bruta ſtultitia omnia ſacramenta portabat, quæ tamen quid ferret velut irrationale animal ignorabat. Iam verò quid eſt quod dictum eſt eis: *Expectate hîc cum aſino, poſtquam autem adorauerimus, reuertemur ad vos.* Audi Apoſtolum: *Cæcitas,* inquit, *ex parte in Iſraël facta eſt, vt plenitudo Gentium intraret, & ſic omnis Iſraël ſaluus fieret.* Quid eſt enim quod dicitur, *Cæcitas in Iſraël facta ex parte?* hoc eſt videlicet: *Expectate hîc cum aſino, vt plenitudo Gentium intraret,* hoc eſt, poſtquam adorauerimus: vbi videlicet ſacrificium Dominicæ paſſionis impletum per omnes Gentes fuerit prædicatum. Quod autem ſequitur, *Et ſic omnis Iſraël ſaluus fieret:* hoc eſt reuertemur ad vos. Quid eſt autem quòd aries inter vepres hærens cornibus inuenitur, qui pro Iſaac immolatus offertur? Crux nempe cornua habet: duo ſiquidem ligna inuicem compinguntur, & ſic crucis ſpeciem reddunt: hinc eſt enim quod de Chriſto ſcriptum eſt, *Cornua ſunt in manibus eius.* Hærens ergo cornibus aries, Chriſtus eſt crucifixus inter aculeatas & vulnificas Iudæorum iniquitates. Sicut ipſe per Hieremiam conqueritur, dicens: *Spinis peccatorum ſuorum circumdedit me populus hic.* Peracto ſacrificio dicitur Abrahæ, *In ſemine tuo benedicentur omnes Gentes.* Et poſtquam Dominus dixit, *Foderunt manus meas* [illegible]

poſtquam in ara crucis oblatus, mortis noſtræ A debitum ſoluet, videndum ſe deinceps fidelium ſuorum obtutibus præbuit, vt nimirum redempti omnes illum iam per fidem inoeniant, qui eatenus fidei oculos oon habebant.

CAPVT XXVI.

De Lia & Rachel vxoribus Iacob.

PORrò non eſt obſcurum, quòd Laban duas filias babuit, quarum iuniorem Iacob in coniugium copulauit, ad cuius tamen amplexus peruenire non potuit, donec maiorem ignarus atque ideo inuitus accepit. Sed quia rem ſcientibus loquor, non mihi multis elaborandum eſt verbis. Laban quippe dealbatio iotetpretatur. Quis autem ad Deum conuertitur, niſi vt depoſita peccatorum nigredine, per remiſſionis gratiam dealbetur? ſicut ipſe pollicetur, dicens, *Si* B *fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur.* Quod felix ille peccator poſtulabat, cùm diceret: *Mundabor, lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.* Lia interpretatur laburans, Rachel, verbum ſiue principium, Sed ſi Scriptorum diligenter attendimus, nec vno quidem die ſeruiſſe Iacob propter Liæ deſiderium reperimus, ſed per totas illas annorum hebdomadas pro ſola Rachel ſeruituti ſubiacuit. Inſuper & ipſam Liam ad illius intuitum tolerauit. Quis ad Deum idcirco conuertitur, vt labores & ærumnas, ac tentationum certamina patiatur? Omnis enim Deum quærentis intentio hoc ſperat, ad hoc ſpectat, vt ad requiem quandocumque perueniat, & in ſummæ contemplationis gaudio, velut in pulchræ Rachel amplexibus, requieſcat, videlicet, vt per verbum quod audit, aſcendat ad videndum principium quod quæſiuit. Sed neceſſe eſt, vt hunc diuerſorum certaminum labor exerceat, antequam ad quietis intimæ ſuauitatem, quam concupiſcit, attingat. Priùs ſeruitote deprimitur, vt iure poſtmodum ad perfectæ libertatis titulos prouehatur. Septem verò annis ſub dealbationis gratia ſeruit, & cum ſeptem ea quæ ad proximi dilectionem pertinent Decalogi mandata cuſtodit, videlicet vt primò timore conſtrictus, atque ideo ſeruitutis iugo depreſſus, ſaltem à v tuſtæ legis incipiat inſtitutis, vt nimirum parentes honoret, vt non mœchetur, non occidat, non furetur, non falſum teſtimonium proferat, non vxorem alterius, nec rem proximi concupiſcat. Quibus ritè ſeruatis, non mox, vt ſperabat, ad contemplationis oblectamenta perducitur, vt velut expectatæ diu Rachel pulchritudine perfruatur: ſed Lia ſibi per noctem inopinatò ſupponitur, quia inter humanæ huius ignorantiæ tenebras tolerantia ſibi laboris iniungitur; ex qua tamen iam numeroſam ſobolem ſuſcipit, qui vberes ſpiritualis lucri per hunc laborem fructus acquirit. Hanc itaque tolerat, vt ad illam quandoque perueniat, quæ perſeueranter amat. Suadetur ergo, vt per alios ſeptem annos ſeruire deſudet, quia profectò neceſſe eſt, vt adhuc alia ſeptem præcepta E obſeruet, ſed iam aliquanto liberior, non legalia tanquam ſeruus, ſed Euangelica ſicut gener. Videlicet, vt ſit pauper ſpiritu, ſit mitis, lugeat, eſuriat, ſitiatque iuſtitiam, ſit miſericors, mundum cor habeat, ſit poſtremò pacificus. Enimuerò vellet homo, ſi fieri poſſet, nullas laborum moleſtias agendo perferre, ſed protinus in ipſis ſui tyrocinij rudimentis ad pulchræ A contemplationis delicias peruenire; verumtamen hoc non in terra morientium fit, ſed in terra viuentium. Quod ſignificare videtur illud quod ad Iacob dicitur, *Non eſt*, inquit Laban, *in loco noſtro conſuetudinis, vt minores antè tradamus ad nuptias.* Nec abſurdè maior appellatur, quæ prior eſt tempore. Prius eſt enim in Domini eruditione labor boni operis, quam requies contemplationis. Expletis itaque duabus, altera videlicet legis antiquæ, altera Euangelicæ gratiæ, mox ad diu deſideratæ Rachel peruenitur amplexus: quia quiſquis pertingere ad diuinæ contemplationis oblectamenta deſiderat, priùs neceſſe eſt, vt vtriuſque Teſtamenti peragere mandata contendat.

CAPVT. XXVII.

De Bala & Zelpha.

SEd quia electus quiſque perfectionis ſuæ finite non contentus, filios & ideo gignere ſpeciali fœcunditate deſiderat, poſtquam coniugale fœdus Iacob cum duabus ſororibus iniuit, ad propagandum vberioris germen ſobolis, ancillas quoque ad generandi vſum ſuſcipere non refugit. Atque vt omnia intelligantur ſpiritualibus redundare myſteriis, ipſa quoque ancillarum nomina ſub myſticis ſunt prænuntiata figuris. Nam Bala interpretatur inueterata, ſanè quia intellectum ſpiritualis ſubſtantiæ nudis verbis humana lingua nequit exprimere, præcepta ſapientiæ per quaſdã corporeas ſimilitudines audientem nititur informare. Hac autem vita carnalibus ſenſibus dedita corporeæ cogitantur imagines, quarum videlicet ad docendum vſus aſſumitur, cùm aliquid ex incom- C prehenſibili & incommutabili eſſentia diuinitatis auditur. Rachel itaque maluit vtcumque filios ex ancilla ſuſcipere, quàm omnino ſterilis permanere: quia doctrina ſapientiæ ſiue gratia contemplationis per exteriorem ſcientiam, vel viſibilium rerum formas, auditoribus intimat quidquid de inuiſibilibus intra arcana occultat. Et ſic quodammodo per ancillam filios accepit, dum per eam, quæ ſub ſe eſt, ſcientia ſpirituales Deo filios parit. Zelpha verò interpretatur os hians. Hæc igitur ancilla illos figurat, quorum in prædicatione Euangelicæ fidei, os quidem hiat, ſed cor non hiat; de quibus videlicet ſcriptum eſt: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me*; & de quibus Apoſtolus, *Qui* D *prędicas*, inquit, *non furandum, furaris*: verumtamen ex hac ancilla cohæredes futuros aliis Lia filios accipit, quia ſæpè per tales prædicatores actiua vita multos regni filios adoptauit. De quibus Veritas dicit: *Quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, facere nolite*, & Apoſtolus, *Siue*, inquit, *ex occaſione, ſiue ex veritate annũtietur, & in hoc gaudeo, ſed & gaudebo.* Hoc autem vobis conſiderandum eſſe perpendimus, quia ſicut Iacob ſolius Rachelis intuitu omnes illas mulieres accepit, ex quibus filios genuit: ſic quiſquis ſub dealbationis gratia conſtitutus, fructificare Deo ſpiri- E tuali fœcunditate deſiderat, neceſſe eſt vt per omne quod agit, ad contemplationis gratiam ſemper tendat.

CAPVT XXVIII.

Quòd Rachel nomen filij ſui Beniamin vocauit.

EGrediente anima, Rachel præ dolore & imminente iam morte, vocauit nomen filij ſui

Benoni, id eſt, filius doloris mei. Patet verò ap-
pellauit eum Benjamin, id eſt, filius dexteræ.
Per Rachel enim, Eccleſia non immeritò deſi-
gnatur, quæ nimirum & ad inſtar oois innocen-
ter viuit, & per ſtudium contemplationis ad vi-
dendam Redemptoris ſui ſpeciem medullitus
inardeſcit; qui de ſe requirentibus Iudæis ait,
Ego principium, qui & loquor vobis. Per Beniamin
verò, qui naſcente matre emoritur Rachel, de-
ſignatur Paulus, quem de hac ſtirpe extitiſſe ne-
mo eſt qui dubitet. Et Beniamin benè naſcente
matre emori dicitur, quia appropinquante ad
lucem nouæ regenerationis Saulo, perſecutio-
nibus Eccleſia per eum grauiter impugnatur.
Sicut Lucas in Actibus Apoſtolorum, *Saulus*, io- B
quit, *deuaſtabat Eccleſiam, per domos intrans, & tra-
hens viros ac mulieres, tradebat in cuſtodiam.* Con-
gruè itaque Rachel Benoni, id eſt, filium doloris
noſtri vocat, quem Iacob Beniamin, id eſt, filium
dexteræ nuncupat; quare Paulus, qui matris Ec-
cleſiæ dolor extiterat, qui eam quodammodo,
dum naſceretur, impugnando, peremit, à Deo
Patre filius dexteræ eſt appellatus, dum per eum
diuina potentia aduerſus Gentes, quaſi per for-
tem ſuam dexteram, dimicauit, verborum ia-
cula valenter intorſit, ſalubres cordium plagas
intulit, & per eum, deuictis atque proſtratis ho-
ſtibus, cum gloria triumphauit. Hinc eſt quod
idem Paulus ad Galatas ait: *Cùm placuit autem
ei, qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit
per gratiam ſuam, vt reuelaret Filium ſuum in me,
vt euangelizarem eum Gentibus, continuò non ad-
quieui carni & ſanguini.* Non ergo immeritò filius
dexteræ Paulus vocatur, per quem omnis Gen-
tium multitudo, quæ ad dexteram Dei ponenda
eſt, ad fidei ſacramenta colligitur.

CAPVT XXIX.

*Quòd Onan inuenit aquas calidas in ſolitudine, dum
paſceret aſinos patris ſui.*

ISte eſt Onan qui inuenit aquas calidas in ſo-
litudine, dum paſceret aſinos Sebeon patris
ſui. Hoc planè quantum ad litteram videtur fri-
uolum. Quid enim pertinet ſacræ Scripturæ, vt
referat, quia cuſtos aſinorum aquas reperit in
deſerto? Sed vbi in ſacris litteris nulla videtur
vtilitas, ad ſpiritualem intelligentiam neceſſe
eſt vt mens recurrat. Quid eſt enim per figu-
ram, Onam in ſolitudine patris aſinos paſcere,
niſi ſpiritualem quempiam virum, cui Deus pa-
ter eſt, ſimplices fratres ſub diſciplinæ remotio-
nis ſtudio cuſtodire? Et quid eſt aquas calidas
inuenire, niſi in compunctionis lacrymas, quæ
de feruore ſancti Spiritus eliciuntur, erumpere?
Nam & ipſa interpretatio nominum huius fi-
guræ non refugit intellectum. Onan ſiquidem
dolor triſtitiæ eorum, ſiue muſſitatio vel mur-
muratio interpretatur. Quiſquis enim veræ
compunctionis triſtatur dolore, quaſi ſub quo-
dam querula muſſitatione aduerſum prauita-
[illegible] vitæ ſuæ murmurare compellitur. Ipſe quip-

A vitæ rectitudinem Deo filium exhibet, ac de pec-
catis ſuis medullitus dolet, dum ſe reddit in
peruigili fratrum cura ſollicitum, diuino mu-
nere percipit gratiam lacrymarum. Nam & bea-
ta illa peccatrix prius pedes Domini vnguento
perunxit, poſtmodum alabaſtrum vnguenti pre-
tioſi ſuper caput recumbentis effudit. Caput
Chriſti Deus: pedes Chriſti, ſerui Dei. Sicut
enim illa dum humanitati Chriſti dependit ob-
ſequium, ad diuinitatis attingere meruit in-
tellectum; ſic Doctor Eccleſiæ dum membra
cuſtodit, contemplandæ diuinitatis gratiam per-
cipit.

CAPVT XXX.

Deſcendit Iudas in Thamnà ad tondendas oues.

DEſcendit Iudas in Thamna ad tondendas
oues cum Hira opilione gregis ſui Odola-
mitæ. Thamnas autem deficiens interpretatur,
per quam videlicet Synagoga, in qua Reges &
Prophetæ defecerant, ſimul & vnctio, donec ve-
niret cui repoſitum erat, oſtenditur. Vnde etiam
per Prophetam dicitur: *Cùm venerit Sanctus
Sanctorum, ceſſabit vnctio.* Quid itaque per Iu-
dam, qui ad tondendas oues in Thamna venit,
C niſi Redemptor noſter intelligitur, qui, vt oues,
quæ perierant domus Iſraël, exoneraret pecca-
tis, ad Synagogam veniſſe cognoſcitur? Vnde
Sponſus ad Sponſam in Canticis: *Dentes tui ſic-
ut grex tonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro.* Venit
itaque Iudas ad tondendas oues, non quidem
ſolus, ſed cum paſtore ſuo Odolamite, cui no-
men erat Hiras. Quid per Odolamitē, niſi Ioan-
nem intelligimus? Interpretatur autem Odo-
lamites teſtimonium in aqua. Cum hoc planè
teſtimonio venit Dominus ad aquas Baptiſma-
tis, habens quidem maius teſtimonium Ioannis,
ſed propter infirmas oues, hoc teſtimonio vti di-
D gnatus eſt in aqua. Vnde cùm videret eum ad
Iordanis fluenta propinquantem, protinus ex-
clamans ait: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata
mundi.* Et Euangeliſta dicit, *Teſtimonium perhibuit
Ioannes*, dicens: *Quia vidi Spiritum deſcendentē tan-
quam columbam de cælo, & manentem ſuper eo, &
ego neſciebam eum, ſed qui miſit me baptizare in aqua,
ille mihi dixit, Super quem videris Spiritum deſcen-
dentem, & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptizat
in Spiritu ſancto.* Cui ſanè viſioni & nomen pa-
ſtoris illius aptiſſimè congruit. Interpretatur
enim Hiras, fratris mei viſio: Erat quippe Do-
minus frater Ioannis, non modò ſecundùm ſe-
men Abrahæ, ſed & iuxta cognationem MARIÆ
E & Elizabeth. Vidit itaque Ioannes fratrē ſuum
adhuc clauſum in vtero, vidit in baptiſmo; vidit
oculo carnis hominem, vidit in Spiritu maie-
ſtatem. Vnde vtriuſque huius hominis interpre-
tationem, Hiras videlicet, quod eſt fratris mei
viſio, & Odolamites, quod ſonat teſtimonium
in aqua, idem Ioannes ſub vnius ſententiæ ver-
ſiculo comprehendit, dicens: *Ego vidi, & teſtimo-
nium* [illegible] *quia hic eſt Filius Dei.* Veniente ergo

LEGATIO BEATI PETRI DAMIANI S.R.E. CARDINALIS, IN GALLIAS

DIPLOMA APOSTOLICVM.

Alexander II. in Litteris ad Galliarum Præſules Apoſtolicis, de B. Petro Dam. Legationem iiſdem in partibus obeunte, ſic magnifice loquitur.

Alexander ſeruus ſeruorum Dei, G. Remenſi, R. Senonenſi. B. Turonenſi, M. Bituricenſi, T. Burdegalenſi Archiepiſcopis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictonem.

Hab. edit. Pariſ. 161. cum Epiſtolis Gerberti. &c.

N*ON ignorat ſancta veſtra fraternitas, dilectiſsimi, quòd ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ, cui nos indignos clementia diuina præfecit. totius vniuerſalis Eccleſiæ regendus ac diſponendus nobis ſtatus incumbit.* Quoniam igitur pluribus Eccleſiarum negotijs occupati, ad vos ipſi venire non poſſumus, talem vobis virum deſtinare curauimus, quo nimirum poſt nos maior in Romana Eccleſia auctoritas non habetur: Petrum videlicet Damianum, Oſtienſem Epiſcopum: qui nimirum & noſter eſt oculus, & Apoſtolicæ Sedis immobile firmamẽtum. *Huic itaque vicem noſtram pleno iure commiſimus, vt quicquid in illis partibus, Deo auxiliantes ſtatuerit, ita ratum teneatur & firmum, ac ſi ſpeciali noſtri examinis fuerit ſententia promulgatum. Quapropter venerabilem Sanctitatem veſtram fraterna charitate monemus, & inſuper Apoſtolica vobis auctoritate præcipimus, vt talem, tantumque virum, tamquam noſtram perſonam, digna ſtudeatis deuotione ſuſcipere: eiuſque ſententiis, atque iudiciis propter B. Petri Apoſtolorum Principis reuerentiam humiliter obedire. Quiſquis enim faſtu ſuperbiæ, quod abſit, inflatus, illius iudicio contradictor, vel aduerſator extiterit, vſque ad dignam ſatiſfactionem noſtram, vel Romanæ Eccleſiæ, gratiam non habebit. Quia verò cùm ad vos Girelmum miſimus, adhuc aduentum præfati Domini Petri nos impetrare poſſe nullatenus ſperaremus, Volumus, vt ſi quid apud vos Girelmus cœpit, ad Domini Petri magiſterium veniat, & per eius manum quidquid agendum eſt, fiat.*

De hac ipſa ſanctiſſimi Cardinalis Galliarum Legatione, ſi plura ſcire deſideras, lege eiuſdem Oper. Tom. 1. lib. 6. Epiſt. 2. 4. & 5. Nobis inſuper non eſt viſum omittendum quod narrat Anonymus Monachus Cluniacenſis B. Petro Damiani coætaneus, in tractatu miraculorum S. Hugonis Abbatis Cluniacenſis, prope finem.

De aduentu Domini Petri Damiani, Oſtienſis Epiſcopi, ad Cluniacenſem Eccleſiam: & qualiter B. Hugo indiſcretæ eius reprehenſiont congruo & ſufficienti ſatisfecerit reſponſo.

Ex Bibliotheca Cluniacenſi.

TEMPORE quodam neceſſe fuit ſancto viro pro tuendis filiis ad Eccleſiam matrem recurrere, & Romanæ Sedis patrocinium aduocare. Quapropter vrbis illius refugium petens magno labore & difficultate à latere Papæ auulſum Dominum Petrum, Oſtienſem videlicet Epiſcopum, cognomento Damianum obtinuit: vt ſibi daretur pro magno Petro præliaturus, & aduerſarios proſtraturus mirabili ſua prudentia atque facundia. Erat namque vir ille abſtinentiæ ſingularis vſu, & ferreorum vinculorũ nexu vndique ſic attritus, vt vix poſſet inueniri modus, quo eius corporis imbecillitas foueretur, ad equitandi onus graue vtcũque tolerandum: & quia leui

ple-

plerumque ſcandalo offendi poterat, neceſſe habebat ſæpe ſatisfactione placari. Ad quam rem venerabilis Hugo ita ſe inclinabat, vt eius animum reformaret ad tranquillitatem, ac ſi alter Martinus eſſet, qui nihil putaret indignum, quod humilitas agendum ſuaderet. Cùm ergo veniſſet Cluniacum alter ille Gregorius per eloquentiæ vbertatem, non tamen per Apoſtolicæ vitæ æqualitatem, vidiſſetque humanitatem & diſciplinam, virgamque & baculum contuliſſet, cœpit hęrere, ac ſtupere, qualiter ſancti eſſe, aut ſanctos inſtitutores habere poſſent, qui tantis abundarent bonis: & rurſum quomodo non ſancti eſſe poſſent, aut perire, qui tam deuotè ſuſtinerent tam graue pondus laboris, & cuſtodiam monaſticæ diſciplinæ. Aliquando ſanè iudicabat ciborum copiam, aliquando mirabatur hanc ieiunantibus deeſſe gratiam, quam illos habere videbat. Verumtamen ſi fieri poſſet, ſicut ipſe dicebat, vt vtraque virtus obedientiæ, & abſtinentiæ ſociaretur in eis, tum profectò nihil Apoſtolicę defuturum perfectionis. Quà de re conueniens Domnum Abbatem obſecrabat, vt à ſagimine duabus ſaltem feriis ſe ſuſpenderent, qui in cæteris tam perfecti eſſent, vt Anachoretis nihil deberent. Cui venerandus Hugo diſcretionis cuſtos egregius: Si, inquit, Pater chariſſime, vultis nobis augere coronam mercedis per additamentum ieiunij, tentate prius nobiſcum pondus laboris, vel per octo dierum ſpatium, & deinceps æſtimabitis quid adiiciendum cenſere debeatis. Nam quamdiu non guſtaueritis pulmentum, neſcire poteritis quid exigat condimentum ſalis: & ſi non adhibueritis ſaltem minimum digitum veſtrum, nequaquam iudicare de onere fraterno diſcretè, ac dignè valebitis. Quibus ille auditis ſentiens faſcis huiuſmodi grauitatem ſuis viribus importabilem, ceſſauit à petitione ingrauandi ponderis, & ſemetipſum cœpit repercutere, vnde alios ferire voluit, quia ſagittam ad eos ſine ſuo vulnere nequiuit dirigere, intelligens magnum eſſe penſum illud, ac debere ſufficere quod apprehendere ipſe non poſſet, qui in tanto videbatur ſtare virtutum culmine. Eruditus itaque Præſul multo eruditior rediit, quàm venit: magnumque theſaurum fugiendæ inanis gloriæ, & capeſſendæ veræ humilitatis ſecum reportauit.

Acta Synodi in Galliis celebratæ à B. Petro Damiani, Cardinal. Epiſcop. Oſtienſ. Apoſtolicæ Sedis Legato, Alexandri II. iuſſione.

Synodalis diffinitio inter Domnum Hugonem Abbatem Cluniacenſem, & Domnum Droconem Epiſcopum Matiſconenſem.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Temporibus domni Alexandri Papæ vniuerſalis, & ſummi Pontificis, necnon regnante Henrici Imperatoris filio Henrico, Rege verò Francorum Philippo, An. ab Incar. Dom. M. LXIII. nouum quid Cluniacenſi Monaſterio contigit, quod ad poſteritatis memoriam ſchedulæ duximus annotare. Droco ſcilicet Reuerendiſſimus Eccleſiæ Matiſconenſis Epiſcopus, domeſticorum ſuorũ & præcipuè Clericorum ſuorum ſuaſione pellectus, &, vt ita fatear, eis iugiter inſufflantibus igne diri fomitis inflammatus, ſuper idem Monaſterium tentabat ius poteſtatis arripere, locumque ſibi dominationis quantulumcumque contra Sedis Apoſtolicę priuilegia vendicare. Vallatus planè cuneis militum, ſtipatus agminibus armatorum velut prædicandi gratia, vel etiam iudicij Synodalis obtentu ad B. Maioli Confeſſoris Chriſti Baſilicam vſque peruenit, ſed reſiſtentium ſibimet infractus obſtaculo intrare non potuit. Hoc itaque tentabat, vt iugum Monaſterio nouæ vſurpationis induceret, ſicque poſtmodum ex occaſione quodammodo ſuperductæ litigaret conſuetudinis. Tunc Hugo Venerabilis Abbas eiuſdem Cœnobij nimirum non modò religioſus, ſed & cautus & prudens, vt reuera poſſeſſor ingenuus, iugum hoc degeneris ſeruitutis exhorruit, & tamquam lepræ malę conſuetudinis nouiter obrepenti medicamento contradictionis occurrit, caputque quod moliebatur ingredi viuacioris ingenij pede contriuit. Romanam itaque Synodum impiger adiit, querelam ſuam coram ſancto Concilio fidelis relator expoſuit, nouo periculo ſancti loci ruinam proculdubio minitanti, vt obuiaret, orauit. Cumque Ex Biblioth. Cluniac.

nenſem ciuitatem ex auctoritate Apoſtolicæ Sedis Synodum congregauit, nonnulla, quæ perperam videbantur eſſe conſumpta, canonicæ ſanctionis vigore correxit: quæque potuit iuxta Eccleſiaſticæ diſciplinæ regulam, ſeruanda conſtituit, cauſamque Cluniacenſis Monaſterij, pro qoa præſertim componenda deuenerat, diuina auxiliante clementia optimo iudicialis calculi fine concluſit. Nam in conſpectu totius ſancti Concilij lectum eſt monimētum, quod Comes ille Vvillelmos, primus loci fundator, & oblator inſtituit, vbi videlicet propter Romanum Pontificem, nullum ius, nullum dominium cuicumque mortalium, vel cuilibet prorſus Eccleſię dereliquit. Lecta qnoque nihilominus ſunt Sedis Apoſtolicæ Priuilegia, dè tuitione, munitione, ac præfati Mooaſterij perpetua libertate per ſuccedentium ſibimet Romanorum Pontificum viciſſitudines inſtituta. Inquiſiti ſunt omoes Epiſcopi, ſi Priuilegia quæ audierant, rata decernerent: omnes vno ore concorditer laudauerunt atque vt perpetuò ſeruanda, atque illibata permaneant, communi iudicio decreueruot. Et tamquam non hoc iudicium ſub præconij communis acclamatione ſufficeret, viritim vnuſquiſque conſulitur, ipſe quoque Matiſcenſis inquiritnr: qui nimirum oon minus quàm cæteri omnes Epiſcopi rata Priuilegia, & inuiolabili ac perpetuo iure ſeruanda liberè conctis audientibus profitetur. Et quia io eiſdem Priuilegiis hoc inter cætera ſub anathematis intentatione cautum eſt, ne cuilibet Epiſcoporum liceat io præfati Cœnobij Monachos excommunicationis promulgare ſententiam; Epiſcopus autem non abſolutè (ſic ſe funditus excuſabat) excommunicationis iaculum intulit, ſed ita, vt perhibebat, ira commotus ait, Si qui ſunt mei inris in illo Monaſterio, quos mihi liceat excommunicare, illos excommunico. Cùm igitur in hac excommuoicatione prædictum Epiſcopum, licet ignorantem, contra Priuilegia Romanæ Eccleſię quomodolibet egiſſe conuinceret; ille autem Priuilegiorum tenorem, ac ſeriem ſe legiſſe, vel agnouiſſe conſtantiſſimè propulſaret; tandem ſancto decernente Concilio, ad hunc deciſionis finem cauſa perducta eſt, vt præfatus Epiſcopus propria manu ſuper ſanctis Enangeliis ſuperpoſita iuraret, ſicque Sedis Apoſtolicæ Legato, ſanctoqne Concilio ſatisfaceret.

Indiculum Sacramenti.

Scilicet † Matiſc. Epiſc.

AVDIAT, inqnit †, Domnus Petrus Oſticoſis Epiſcopus; & omnis ſancta Syoodus, quia eo die, quo Cluniacum commotus adueni, oon io contemptu, ſiue deſpectu Sedis Apoſtolicę, vel Domni Alexaodri Romani Pootificis hoc egi, & Priuilegiorum tenorem, ac ſeriem, quæ modò io noſtris auribos lecta ſunt, tunc ad liquidum noo cognoui, ſic me Deus adiuuet, & iſta ſancta Euaogelia. Poſt eum quoque quatuor Eccleſiæ eiuſdem Clerici in conſpectu omnium acceſſerunt, & iureiurando, quod ille iurauerat, ſuper eadem Eoangelia firmauerunt. Duo autem de ſeptenario numero, qoi ad iurandom à ſaocto Concilio præfixos fuerat, non petente Matiſcenſi, ſed donaote Domno Oſtienſi Epiſcopo remanſerunt. Illico præfatus Matiſcenſis Epiſcopus pauimento proſtratus veoiam petiit, ſeſeque peccaſſe confeſſus, ſeptem dierum pœnitentiam in pane, & aqua ieiunaturus accepit. Poſterà autem die eodem ſancto reſideote Coocilio, Clericis ſuis veſanè ac procaciter inſiſtentibus; idem Epiſcopus petiit, vt ſuæ quoque Eccleſiæ Priuilegium quod à Papa dudum Agapito conſtitutum fuerat, legeretur. In qno nimirum nihil penè præter ius atque cooſuetudinem vniuſcuiuſque Eccleſiæ videbatur peculiariter inſitum: ſed quod omnibns locis ſanctis communi dignoſcitur inre conceſſum; videlicet, vt ne vel ea, quæ ſui ioris iam erant, vel deinceps futura erant, quiſpiam violentus inuaderet, ſed ſua omnia Rector Eccleſiæ in pacis ac rranquillitatis otio poſſideret. Hoc itaque Priuilegium omnes Epiſcopi in tanto Coocilio ſioe cauſa lectnm eſſe dicentes, vnanimiter decreuerunt, nihil hoc pręindicare Priuilegiis Mooaſterij quæ pridie coram omnibus lecta fuerant: nihil minuere de his, quæ in illis legebantur ab Apoſtolicę Sedis liberalitate conceſſa. Sic itaque per Synodale Concilium perpetua Monaſterij libertate firmata, ſanctumque locum ſoli ſubiacere Romanæ Eccleſię communi ſanctornm Epiſcoporum decernentes ſententia, mox loter Epiſcopum, & Abbatem omnis controuerſię querela ſopitur, omnis aoimoſitatis atque diſſidij ſciſſura componitur, & inter vtrumque ſpiritualem videlicet virum firma pax charitatis glutino reformatnr. Hæc igitur per ordinem breui ſermone digeſſimus, vt puriſſimæ relatioois riuum, quem ooſtris temporibus hauſimns, in poſteros etiam per veritatis alueom fideli poculo transfundamos.

HYMNVS DE GLORIA PARADISI
Petri Damiani, Cardinalis Oſtienſis, ex dictis beati Auguſtini.

1 *AD perennis vitæ fontem mens ſitiuit arida.*
Clauſtra carnis preſtò frangi clauſa querit anima.
Gliſcit, ambit, eluctatur exul frui patria.
Dum preſſuris ac ærumnis ſe gemit obnoxiam.
Quam emiſit cùm deliquit contemplatur gloriam.
Præſens malum auget boni perditi memoriam.
2 *Nam quis promat, ſummæ pacis quanta ſit lætitia?*
Vbi viuis margaritis ſurgunt ędificia.
Auro celſa micant tecta, radiant triclinia.
Solis gemmis precioſis hæc ſtructura nectitur.
Auro mundo tanquam vitro vrbis via ſternitur.
Abeſt limus, deeſt ſimus, lues nulla cernitur.
Hyems horrens, æſtas torrens illic numquam ſæuiunt.
Flos perpetuus roſarum, ver agit perpetuum.
3 *Candent lilia, rubeſcit crocus, ſudat balſamum.*
Virent prata, vernant ſata, riui mellis influunt.
Pigmentorum ſpirat odor, liquor & aromatum.
Pendent poma floridorum non lapſura nemorum.
Non alternat Luna vices, Sol vel curſus ſiderum.
Agnus eſt fœlicis vrbis lumen inocciduum.
Nox & tempus deſunt ei, diem fert continuum.
Nam & ſancti quique velut Sol præclarus rutilant.
4 *Poſt triumphum coronati mutuò coniubilant.*
Et proſtrati pugnas hoſtis iam ſecuri numerant.
Omni labe defæcati, carnis bella neſciunt.
Caro facta ſpiritalis, & mens vnum ſentiunt.
Pace multa perfruentes, ſcandala non perferunt.
Mutabilibus exuti repetunt originem.
Et præſentem veritatis contemplantur ſpeciem.
5 *Hinc vitalem viui fontis hauriunt dulcedinem,*
Inde ſtatum ſemper ijdem exeuntes capiunt.
Clari, viuidi, iocundi, nullis patent caſibus.
Abſunt morbi ſemper ſanis, ſenectus iuuenibus.
Hinc perenne tenent eſſe, nam tranſire tranſiit.
Inde vigent, viuent, florent, corruptela corruit.
Immortalitatis vigor, mortis ius abſorbuit.

Proprium ſic ſingulorum commune ſit omnium.
Vbi corpus, illic iure congregantur Aquilæ.
Quo cum Angelis, & ſanctæ recreentur animæ,
Vno pane viuunt ciues vtriuſque patriæ.
Auidi & ſemper pleni; quod habent deſiderant.
Non ſatietas faſtidit, neque fames cruciat.
Inhiantes ſemper edunt, & edentes inhiant.
7 *Nouas ſemper harmonias vox meloda concrepat.*
Et in iubilum prolata mulcent aures organa.
Digna per quem ſunt victores regi dant præconia.
Felix cœli quæ præſentem regem cernit anima.
Et ſub ſede ſpectat alta, orbis volui machinam.
Solem, Lunam, & globoſa cum planetis ſydera.
Chriſte palma bellatorum, hoc in municipium.
Introduc me poſt ſolutum militare cingulum.
Fac conſortem donatiui beatorum ciuium.
Proba vires in exhauſto laboranti prælio.
Vt quietem poſt præcinctum debeas emerito.
Teque merear potiri ſine fine præmio. Amen.

VA1152 1910